

71
489.33
ΣΗΦ
7.2

Βιβλ. Εισ. - 3368

Z

ζ, Z· τὸ ζῆτα εἶναι τὸ ἑβδομον διπλοῦν πνευματῶδες γράμμα τοῦ παλαιοῦ ἄττικοῦ ἀλφαβήτου καὶ τὸ ἕκτον τοῦ ἰωνικοῦ, τὸ ὁποῖον κατέστη μετὰ ταῦτα πανελλήνιον. Τοῦτο προήλθεν ἐκ τοῦ ἐπίσης ἐβδόμου σημειτικοῦ «ζαγίν» (= ὄπλον, ζυγός) καὶ ἐβραϊκοῦ «ζάν», τὸ ὁποῖον μετεβλήθη εἰς «ζήτα» κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ μετ' αὐτό «ἦτα», «θῆτα»· ἀντιθέτως ὅμως τόσον εἰς τὴν λατινικὴν, ὅσον καὶ εἰς τὰς συγχρόνους ἐξ αὐτῆς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, εἶναι τὸ 25ον καὶ τελευταῖον γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου αὐτῶν καὶ τὸ ὁποῖον ὑπὸ τῶν λογίων ἐτέθη πρὸς παράστασιν λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἐλήφθησαν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς, π.χ. *zelotypus* <ζηλότυπος, *Zacynthus* <Ζάκυνθος, *zona* <ζώνη κ.λπ., (ἂν καὶ πρότερον ὑπῆρχεν ὁ φθόγγος Z εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν, ἐξέλιπε διὰ τοῦ εἰς αὐτὴν ἀναπτυχθέντος ῥωτακισμοῦ, π.χ. γένε - σ - ος > γένος > *gene-s-is* > *gene - z - is* > *gene - r - is*). Ἡ παλαιότερα προφορὰ τοῦ ζ ἦτο *zd* ἢ *dz*, ἀλλὰ ἐπεκράτησε σὺν τῷ χρόνῳ ἡ προφορὰ, τὴν ὁποίαν ἔχει καὶ σήμερον·

ὡς διπλοῦν τὸ ζ ἠκούετο κατὰ τρόπον μαρτυροῦντα τὴν προέλευσιν ἐκ τοῦ ἀφώνου σ + δ (ζ) 'Αθήνας + δε > 'Αθήναζε, Διός + δοτος > Διόζοτος, βύς + δην > βύζην, καὶ προεφέρετο ὡς πράγματι διπλοῦν // (Γλωσσ.) τὸ Z ὡς σύμβολον φθόγγου ὑπῆρχεν εἰς τοὺς Ἑλληνας ἐκτὸς τῶν Κορινθίων καὶ πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἀλφάβητον τῶν διπλῶν, οὗτοι, ἐπειδὴ ἀντὶ τοῦ Z εἶχον τὸ σύμβολον Ξ, μετεχειρίσθησαν τὸ Z, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἀντὶ τῶν σδ, ὅτε τὸ σύμβολον Ξ ἀντικατέστησε τὰ συμπλέγματα ΚΣ, ΓΣ, ΧΣ.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους γραμματικούς εἶναι μεμειγμένος φθόγγος, συγχείμενος ἐκ τῶν γραμμάτων ἡ σ καὶ δ, ὡς 'Αθήνα(σδ)ε > 'Αθήνα(ζ)ε, 'Αφίδνα(σδ)ε > 'Αφίδναζε, θύρα(σδ)ε > θύραζε (παλαιότερον ἦτο -ανς προστιθεμένου τοῦ μορίου δὲ τοῦ δηλωτικοῦ τῆς εἰς τόπον κινήσεως ἐγένετο -σδε, -ζε: θύρανς - δε > θύρασδε > θύραζε), ἡ γ καὶ ι, ὡς ἀρπά(γ)ω > ἀρπά(ζ)ω, κρά(γ)ω > κράζω, ἡ δ καὶ ζ ἡ ι, ὡς (Δζ) -εὺς > Ζεὺς, πεδ-ῖος > πεζός, ἐλπί-

ύγνυμι
χῆμα
ισυν-
ἰλλη-
ἡ σύν-
ύο ἀν-
ισμῶν
ῖει λο-
έτέρου
ῆμα ἡ
(ἀρχ.)
ειρῶν
ν καὶ
μῶν
(δηλ.
αὐτο
ροσε-
(ἀρχ.)
ται)»,
ειρῶν
ης).
ονοεῖ-
εἶνου,
ῶτως
ῶπου
ῖαγε-
τω ὑ-
ττω)-
εὔξω,
ῖας ἔ-
ν (ὑ-
ζευ-
τ.) ἔ
αι, μ
νῦσα,
ῖζων,

υ> ἐλπίζω· τοῦτο συνέβη καὶ βραδύ-
ν εἰς ἀρχ. διαλέκτους καὶ βραδύτατα
ἦν δημ., ὡς καρδία> κάρζα (λεσβ.),
ῥωρος> Ζόδωρος (κυπρ.), διαβολιά>
λιά, διοπάω> ζουπάω (δημ.)· εἰς αἰο-
ν διάλεκτον τὸ ζ γίνεται σδ, ὡς
ιεὺς> Ζεὺς, ψιθυρί(σδ)ω> ψιθυρίζω·
ἦν δωρικὴν (Ταραντῖνοι) ζ ἀντί σσ,
σαλπίζω> -ίσσω· τούναντίον εἰς τοὺς
εἰς καὶ μερικοὺς Δωριεῖς τὸ ζ ἀντί σσ,
λῆσσω> πλάζω· (Ἀττικ.) τὸ ζ ἀντί
ὡς σμικρὸς> ζμικρὸς, ψήφισμα>
ζμα· (δημ.) τὸ ζ ἀντί σ, ὡς σάκχα-
ζάχαρι, τὸ ζ ἀντί τσ, ὡς κουτσουκου-
· κουτσου(χ)λὸς> κουζουλός· τὸ ζ
τοῦ j, ὡς κορζὸς - ρζα> κόρζα·
ωτ. κ. ἄ.) τὸ δ ἀντί ζ, ὡς Ζεὺς>
· ἐν τῷ μέσῳ λέξεως τὰ δδ ἀντί ζ, ὡς
:> μάδδα, θερίζω> θερίδδω· εἰς τὴν
ν τὸ δ ἀντί ζ, ὡς ζωμός> δωμός·
καδ.) τὸ ζ ἐνίοτε ἀντί β, ὡς βάρα-
> ζέρεθρον καὶ ἐπικ. λαμβάνω> λά-
ν· τὸ σ ἀντί ζ εἰς τινὰς λέξεις ἰαπετι-
προελεύσεως, ὡς Ζάκυνθος>
untum.

· ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ σανσκριτικὸν y
τὸ λατ. j, ὡς γας (σανσκρ.)> ζέω,
im (λατιν.)> ζυγός· τὸ ζ ἀντιστοιχεῖ
τὸ ἀγγλικὸν j, ὡς ζίζυφον>
iba; τὸ ζ α) ἐπεντίθεται, ὡς
) βιβῶ (-άω)> βιβάζω, (δημ.) λω-
(-άω> λουράζω, φωνῶ (-έω)> φω-
· β) ἀφομοιοῦται ἐπαναλαμβα-
νον εἰς τὴν β' συλλαβήν, ὡς ζωύφι>
ὑφι· ζωύλι> ζουζούλι κ.λπ. γ) ἀ-
λλάσσεται τὸ ν τῆς προθέσεως σὺν
τοῦ ζ, ὡς σύνζυγος> σύζυγος, συνζη-
συζητῶ· δ) τρέπεται ἐκ τοῦ σ εἰς

ζ· σόγγος< ζογός, σάπφειρος> ζαφεῖρι.
//(Παλαιογρ.)· κατὰ τὸ φοινικικὸν ζάγιν I
καὶ τὸ ἀρχ. ἑλληνικὸν ζῆτα ἐγράφετο ὡς
ἰῶτα κεφαλαῖον, ἔχον μικροτέρας τὰς ἐκα-
τέρωθι ὀριζοντίας γραμμὰς, ὡς I (εἰς ἐπι-
γραφάς)· ἄλλα τοῦ ζῆτα παλαιὰ σχήματα
ἦσαν καὶ τὰ ἐξῆς Ꞥ, I, ꞥ, Z. Ἐκ τοῦ τελευ-
ταίου τούτου προήλθε καὶ τὸ ἡμέτερον ἐν
χρήσει· //(Γραμμ.) τὴν διπλὴν τοῦ ζ φύ-
σιν ἀποδεικνύουν τὰ μέτρα τῶν ποιητῶν.
Ἐπειδὴ τὸ ζ εἶναι σύμφωνον διπλοῦν καὶ
καθιστᾷ τὸ πρὸ αὐτοῦ φωνὴν θέσει μα-
κρόν, ὡς «νεφεληγερέτα Ζεὺς» (τὸ α μα-
κρόν), ἂν καὶ εἰς τοὺς ἐπικοὺς ὑπάρχουν
μερικαὶ ἐξαίρεσεις καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰς ξένας
λέξεις προφανῶς, διότι τὸ ζ τούτων εἶχε
διάφορον προφοράν τῆς ἑλληνικῆς, διὰ
τούτου τὸ πρὸ τοῦ Z τῶν ξένων λέξεων εἰς
τὸν Ὅμηρον βραχὺ φωνῆν δὲν γίνεται θέ-
σει μακρόν· ὡς «ὑλήεσσα Ζάκυνθος (τὸ ἄ
βραχύ), «ἄστν Ζελεΐης» (τὸ υ βραχύ).
//ὡς βραχυγραφικὸν σύμβολον εἰς τὴν
ἀρχ. ἑλληνικὴν τονούμενον ἄνω καὶ δεξιὰ
(ζ') ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν 7, (διότι
τὸ «ἕξ» ἐδηλοῦτο διὰ τοῦ F), τὸ τακτικόν
(ἔβδομος) καὶ τὸ ἐπιρρηματικὸν αὐτοῦ (ἐ-
πτάκις)· τονούμενον δὲ ἀριστερὰ καὶ κάτω
(ζ) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν ἑπτὰ χι-
λιάδες καὶ τὸ τακτικὸν αὐτοῦ (ἐπτακισχι-
λιοστός) καὶ τὸ ἐπιρρηματικὸν αὐτοῦ (ἐ-
πτακισχιλιάκις)· μετὰ δύο στιγμῶν ἄνωθι
(ζ') ἐβδομήκοντα χιλιάδας· εἰς τὰ ὁμηρικὰ
ἔπη τὸ κεφαλαῖον (Z) σημαίνει τὴν ἕκτην
ράψωδον τῆς Ἰλιάδος, τὸ δὲ μικρόν (ζ)
τὴν ἕκτην ράψωδον τῆς Ὀδυσσεΐας. Εἰς
τὰ ἀρχαῖα χειρόγραφα τὸ (ζ) εἶναι συντο-
μογραφία ἀντὶ τῆς προστακτικῆς «ζήτει»
ἐπὶ ἀμφιβόλων γραφῶν· κατὰ τὸν

μεσαίωνα εἰς τὴν Δύσιν τὸ Z ἐδήλου δύο
χιλιάδας, μετὰ ὀριζοντίας γραμμῆς ἄνω
αὐτοῦ (Z) ἐδήλου 2 ἑκατομμύρια· (βλ. ἀ-
ριθμητικὸς)· εἰς Ἡρόδοτον καὶ Θουκυδί-
δην τὸ (ζ) δηλοῖ τὸ ἕκτον βιβλίον.

ζα-· ἀντὶ τοῦ «δι-» τῆς προθέσεως δι-ά (>
διὰ = ζα) (διὰ - θεος)> ζάθεος, ζάπλου-
τος, Ζάλευκος, Ζάκοτος, ζαβάλλω (αἰολ.)
(<διαβάλλω)· (νεωτ.) (δια - βολιά)> ζα-
βολιά, (διὰ - λογγα)> ζάλογγα, (διο-
πάω)> ζουπάω καὶ ζουπίζω (<διοπίζω)
(= ἐξάγω τὸν ὀπὸν του), (διωλίζω)> ζου-
λίζω κ.λπ.

-ζα· τὸ δίχρονον πρὸ τῶν εἰς -ζα εὐρισκό-
μενον εἶναι βραχὺ, π.χ. ὄρῶζα, Βόρῶζα
(πόλις), ῥίζα (αἰ ρίζαι - Ρίζος), γλυκόρρῶ-
ζα, σχίζα, σπίζα, Δούρῶζα (λίμνη), χάλα-
ζα, γάζα, φρίζα, πίπιζα, μαρκίζα, μίζα,
κορνίζα, ἀμπάρῶζα, ἐξαίρεται ἡ μάζα, τὸ
μα- μακρόν (μά) - αἰ μάζαι.

ζάλος, (-ου), ὁ (= ἡ ζάλη)· ζᾶλος ὁ
(δωρ.) (= ὁ ζήλος).

-ζε· ἀχώριστον μόριον τιθέμενον εἰς τὸ τέ-
λος τῆς λέξεως (ἐκ τοῦ -σδε) δηλοῦν κυ-
ρίως τὴν εἰς τόπον κίνησιν.

Τοῦτο προήλθεν ἐκ τῆς αἰτ. τοῦ πληθ. -ας
(ἢ παλαιότερον -ανς) προσθέσει τοῦ μο-
ρίου -δε τοῦ δηλοῦντος τὴν εἰς τόπον κίνη-
σιν, ἐγένετο δὲ ζ(-σδε)> ζε, π.χ. Ἀθήνα-
(σδ)> Ἀθήναζε, θύρα(νς)δε > θύραζε,
ἔπειτα κατ' ἐπέκτασιν καὶ μέταζε, ἐραζε
(= κατὰ γῆς), Ὀλυμπίαζε, Οἰνότηζε, κε-
φαλήζε, Ἀχαρνῆζε· ἐπειδὴ ἐξελείφθη τὸ
-ζε ὡς δηλωτικὸν τῆς εἰς τόπον κινήσεως
ὁμοίως πρὸς τὸ δε: οἰκόνδε. Τὸ ὁμηρικόν
χαμάζε εἶναι ἐξ ἄλλου τύπου: χαμαί, χαμᾶ
(ὡς παρὰ τὸ ἄμα - ἄμᾶ) + ζε > χαμάζε,
(πρβλ. τὸ εἰς τὴν ἀφαιρετικὴν τὴν

>τηνῶ-θεν).

ζεῦγμα, (-ατος), τό· (ἄλλως «σχῆμα
ἐξ ἀναλόγου ὑπονοεῖν» ἢ «συν-
ευζεγμένον σχῆμα» ἢ «σύλληπ-
σις»· //(Συντακτ.) ἡ βραχυλογικὴ σύν-
ταξις καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ποιητὰς δύο ἀν-
τικειμένων ἢ δύο ἐμπροσθέντων διορισμῶν
μεθ' ἑνὸς ῥήματος, τὸ ὅποιον ἀρμόζει λο-
γικῶς μόνον ἐπὶ τοῦ ἐνός, ἐπὶ τοῦ ἐτέρου
δὲ πρέπει νὰ νοηθῇ ἄλλο ἀρμόδιον ῥῆμα ἢ
τὸ αὐτὸ εἰς ἄλλην σημασίαν, ὡς (ἀρχ.)
«ὄψει φῶς κάλλιστον καὶ κρότον χειρῶν
πολὺν» (δηλ. ἀκούσει)· «Πλάτων καὶ
Κρίτων «κελεύουσίν με τριάκοντα μυνῶν
τιμῆσασθαι, αὐτοὶ δὲ ἐγγυᾶσθαι», (δηλ.
φασί)· (δημ.) «παῖρνον κι ἐγὼ τὸν μαῦρο
μου νὰ τὸν ποτίσω κρύο νερὸ καὶ δροσε-
ρὸ χορτάρω» (δηλ. νὰ τὸν ταΐσω), (ἀρχ.)
«ἐσθίεται ἄρτος καὶ οἶνος (ἐνν. πίνεται)»,
«ὄψει φῶς κάλλιστον καὶ κρότον χειρῶν
πολὺν (δηλ. ἀκούσει)» (Ἀριστοφάνης).
Πολλάκις εἰς τὸ ἐπόμενον κῶλον ὑπονοεῖ-
ται τὸ ἐκ διαμέτρου ἐναντίον ῥῆμα ἐκείνου,
τὸ ὅποιον εἶναι εἰς τὸ ἡγούμενον, οὕτως
εἰς τὸν Ὅμηρον (Ἰλιάς E 819-21) ὅπου
ἀπὸ τοῦ «οὐ μ' εἶας» τοῦ α' στίχου ἐξάγε-
ται εἰς τὸν γ' τὸ «ἐκέλευες».

ζεῦγνυμι· ζευγνύω (τι ἢ τίνα) (= θέτω ὑ-
πὸ τὸν ζυγὸν· συνενώνω, συνάπτω)·
(πρτ.) ἐζεύγνυν, ἐζεύγνυνον, (μέλλ.) ζεύξω,
(ἀόρ.) ἐζεύξα, (πρkm.) (ἐζεύχα), ζεύξας ἔ-
χω, (ὑπερσ.) (ἐζεύχειν), ζεύξας εἶχον (ὑ-
ποτ.) ἐ ζευγνύω, ἄ ζεύξω, (εὐκτ.) ἐ ζευ-
γνύοιμι, μ ζεύξοιμι, ἄ ζεύξαιμι· (προστ.) ἐ
ζεύγνυ, ἄ ζεύξον· (ἀπαρ.) ἐ ζεύγνυμαι, μ
ζεύξειν, ἄ ζεύξαι· (μετχ.) ἐ ζευγνύς, -νύσα,
νύν, ζευγνύων, -ουσα, -ῶν, μ ζεύξων,
-ξουσα, -ξον, ἄ ζεύξας, -ξασα, -ξαν·

γαπώμενος), ὀρθὸν φιλόζωος (= ὁ ἀγαπῶν τὰ ζῶα), ἐνῶ φιλόζωος (= ὁ ἀγαπῶν τὴν ζωὴν) (βλ. φιλο-).

ζωοφόρος, -ος, -ον (= ὁ παρέχων ζωὴν)· ζωοφόρος, -ος, -ον (= ὁ φέρων ζῶα)· ἡ ζωφόρος (= τὸ μεταξὺ ἐπιστυλίου καὶ γείσου μέρος τῶν κιόνων ἀρχαίων ναῶν, τὸ ὁποῖον ἦτο πλήρες γλυφῶν καὶ ζώων).

ζωοφορῶ (-έω)· (= φέρω εἰς τὴν κοιλίαν ἔμβρυον ζῶν)· (φρ.) «ὅσα δὲ ζωοφορεῖς, [τούτοις] διὰ τὸ μεταβάλλειν τὴν δύναμιν αὐξανόμενου [τοῦ ἐμβρύου]» ('Αριστοτέλης)· // (ἐπὶ δένδρων) (= καρποφορῶ)· — ζωοφόρος (= ὁ παρέχων ζωὴν)· (φρ.) «ζωοφόρος ἄνεμος», ζωοφυτῶ (-έω) (=

ἀνθῶ)· (φρ.) «ἀνατρέχουσι καὶ ζωοφυτοῦσι» ('Αθηναῖος), (βλ. ζωοφόρος).

ζωοπυρῶ (-έω) (τι)· (ζώπυρον = σπινθήρ πυρός) (= ἀνάπτω· ἐξάπτομαι εἰς φλόγα)· (φρ.) «ζωοπυρεῖν τοὺς ἀνθρακας» (Θεόφραστος)· «ἐκ μικροῦ σπινθήρος φουσῶν ἀνάπτω μεγάλην φλόγα» (Σοῦδα)· (ἀόρ.) ἐζωπύρησα (ὡς καὶ ἀναζωπυρέω), (μτφ.) «ζωοπυρῶ τινα» (= ἐξάπτω, ἐρεθίζω τινά, ἐμφυχῶ)· (φρ.) «μέρμιναι ζωοπυροῦσι τάρβος» (Αἰσχύλος)· — ζώπυρον, ζωπύρωμα, ζωπύρησις, ἀναζωπύρησις (ἐσφ. ἀναζωπύρωσις).

ζωύφιον, (-ίου), τό· (τὸ φ ὑπογεγραμμένον) (ὑποκοριστικὸν τοῦ ζῶον).

H

η, Η· «τὸ ἦτα»· τὸ ἄκλιτον ὄγδοον γράμμα τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου καὶ τὸ ἔβδομον τοῦ συγχρόνου. Προήλθεν ἐκ τοῦ σημιτικοῦ «**heth**» (χέθ), τὸ ὁποῖον παρελήφθη ἐκ τοῦ αἰγυπτιακοῦ ἱερογλυφικοῦ, τὸ ὁποῖον ἐδήλου φράκτην **H** καὶ προεφέρετο περίπτου ὡς τὸ **E**. Τοῦτο τὸ φοινικικὸν στοιχεῖον (**heth**) εἰς τὴν φοινικικὴν ἦτο σύμφωνον καὶ ὄχι φωνῆεν, ὅπως εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Ἐγράφετο ὡς τὸ **H** τὸ κεφαλαῖον καὶ εἶχε τὰ ἄκρα ἠνωμένα δι' ὀριζοντίων γραμμῶν ἐκατέρωθι (𐤀) (ζ' - στ' π.Χ. αἰ.), μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ ἰωνικοῦ ἀλφαβήτου εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐχρησιμοποιήθη τὸ **H** πρὸς δήλωσιν τοῦ ἀνοικτοῦ καὶ συγχρόνως μακροῦ **E**, τὸ δὲ δασὺ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐδηλοῦτο προηγουμένως διὰ τοῦ **H**, παρεστάθη (εἰς Δελφοὺς καὶ ἄλλας περιοχάς) διὰ τοῦ ὁμοιοσχήμου πρὸς τὸ φοινικικὸν 𐤀. Τοῦτο, πρὶν παραληφθῆναι πρὸς παράστασιν τοῦ μακροῦ, ἦτο ἐν χρήσει πρὸς δήλωσιν τοῦ δασέος πνεύματος, ὡς «**H**δς ἀντὶ ὅς»· **Heλένη** > **Ἑλένη**· **Heρμῆς** > **Ἑρμῆς**, ἡ δὲ χρήσις αὕτη διετηρήθη εἰς τὴν λατινι-

κήν, ὡς **Hellas** ('Ελλάς)· **Helicon** ('Ελικὼν)· ὡσαύτως ἐτίθετο μετὰ τὰ φιλά π καὶ τ πρὸς παράστασιν τῶν δασέων συμφώνων φ, χ, θ, πρὶν δὲ εἰσαχθοῦν τὰ στοιχεῖα ταῦτα, ἐγράφοντο ΠΗ ἀντὶ Φ, ΚΗ ἀντὶ Χ καὶ ΤΗ ἀντὶ Θ· ὅτε δὲ τὸ **H** παρελήφθη πρὸς παράστασιν τοῦ ἐμακροῦ ἐκόπη εἰς δύο (𐤀, 𐤁), ὥστε τὸ μὲν ἦμῖς τοῦ **H**, τὸ 𐤁 παρίστα τὴν δασείαν (^ε), ὡς «𐤁 πόλις, ἦτοι ἡ πόλις», τὸ δὲ ἕτερον ἦμῖς 𐤁, παρίστα τὴν φιλήν (^ε) ὡς «𐤁 ἐδῶ, ἦτοι ἐδῶ»· σὺν τῷ χρόνῳ, τῶν ἡμισέων 𐤀 καὶ 𐤁 περιεκόπη τὸ κάτω ἦμῖς καὶ ἐγένοντο [καὶ] ἐκ τῆς καμπυλώσεως δὲ τούτων (^ε) καὶ (^ε) προήλθον τὰ σημεῖα τῆς δασείας καὶ φιλῆς. Εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα διετήρησε τὴν δασείαν προφοράν, εἰς δὲ τὸ λατινικὸν ἀλφάβητον, τὸ παραληφθὲν ἐκ τῶν εἰς τὴν **N**. Ἰταλίαν ἀποίκων **Χαλκιδέων**, τὸ μακρὸν **E** ἐδηλώθη δι' ὁμοίου γράμματος πρὸς τὸ βραχὺ **E** (βλ. λ. ε, **E**). Τὸ **H** εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν λέξεων ἐχρησιμοποιήθη πρὸς δήλωσιν τοῦ δασέος πνεύματος, εἰς τὸ μέσον δὲ τοῦ προφορικοῦ λόγου ἀπὸ τοῦ γ' αἰ. π.Χ. ἤρχισε νὰ παρασιωπᾶ-

ται, ως **de-habeo** > **debeo**, **ne-hemo** > **nemo**· εἰς τὴν δημοτικὴν λατινικὴν καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν, ως **harena** > **arena**, **hirpex** < **irpex**. Τὸ «η» ὁ ἀνοικτὸς καὶ ταυτοχρόνως μακρὸς φθόγγος ἔῃ εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν πρὸ φωνήεντος ἐβραχύνετο, τουτέστιν ἐγένετο τρόπον τινὰ ἔκθλιψις τοῦ β' χρόνου αὐτοῦ (πρβλ. τὸ τοῦ Ὀμήρου): «*πλάχῃ ἔ' πει Τροίης* κ.λπ.», τοῦτο βεβαιοῦται καὶ ἐπιγραφικῶς μὲ = μή, ἔ = ῃ κ.λπ., ὡς καὶ κατὰ τὴν ἀντιμεταχώρησιν*, π.χ. βασιλῆος > βασιλέως, βασιλῆα > βασιλέα κ.λπ.

Οὕτως ἔχομεν: ἀήρ - ἀέρα, γῆρας - γέρας, ἴστημι - ἴσταμεν, σωτήρ - σῶτερ, φημί - φάμεν, τίθημι - τίθεμεν, ἦμι - ἔμεν καὶ κατὰ τὴν ἐναλλαγὴν μεταξὺ τοῦ η καὶ ᾧ, π.χ. φημί-φάμεν, ἦγον-ᾧγω κ.λπ. // τὸ η διεσώθη ἀναλογικῶς εἰς τὸ τέλος πολλῶν δευτεροκλίτων καὶ τριτοκλίτων πρώτων συνθετικῶν, π.χ. θάνατος > θανατηφόρος, ἐλαφθόλος, στεφανηφόρος, λαμνητόμος, βαλανηφάγος, ξιφηφόρος· λαμπάς, (-άδος), ἡ > λαμπαδηφόρος, πῦρ, (-ός), τὸ > πυρηφόρος, κύων (κυνός) > κυνήποδες κ.λπ. καὶ τοῦτο, διότι ἀρχαίouthεν ἐγένοντο ὀνόματα δίκλιτα ἢ καὶ τρίκλιτα (ἢ καὶ ἄλλως λήγοντα), π.χ. χόλος, χολή > χοληφόρος, θάλαμος - θαλάμη > θαλαμηπόλος, στέφανος - στεφάνη > στεφανηφόρος κ.λπ., ὁπότε συνετίθεντο ὁμαλῶς. // (Γλωσσ.) προήλθε τοῦτο εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἐκ τοῦ παλαιοῦ ἰαπετικοῦ μακροῦ Ε (εἰς Ἀττικὴν καὶ Ἰωνίαν) καὶ ἐξ ἰαπετικοῦ μακροῦ Α (δωρικῆ), ὡς ἁ τιμά > ἡ τιμή (ἰων. - ἄττ.), εἰς δὲ τὴν αὐστηράν δωρικὴν, α) ἐκ συναϊρέσεως

τῶν εε, ὡς φιλεέτω > φιλήτω, β) ἐκ συναϊρέσεως τοῦ εα, ὡς εώραε > εώρη, καὶ γ) ἐξ ἀναπλαθρωματικῆς ἐκτάσεως, ὡς εἰμι > ἡμί. Ἐπειδὴ δὲ πάλαι τὸ Η ἐξεφωνεῖτο ὡς Ε συγχρόνως ἀνοικτὸν καὶ μακρόν, διὰ τοῦτο καὶ ἐγράφετο διὰ τοῦ αὐτοῦ γράμματος τοῦ Ε, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ἰων. ἀλφαβήτου τὸ μὲν Ε παρέμεινε διὰ τὴν γραφὴν τοῦ βραχέος ἔ φιλοῦ, τὸ δὲ Η διὰ τὴν παράστασιν τοῦ μακροῦ Ε. Τὸ Η α) πλεονάζει, ὡς μύει > ἡμύει, βαῖον > ἡβαῖον, β) τίθεται ἀντὶ τῆς αὐξήσεως Ε, ὡς ἐδυνάμην > ἡδυνάμην, ἐβουλόμην > ἡβουλόμην, ἔμελλον > ἡμελλον, ὡς καὶ εἰς τὴν δημ. ἔφαγα > ἡφαγα, ἔκαμα > ἡκαμα, γ) τίθεται ἀντὶ τῆς καταλήξεως γεν. -ους, ὡς Ἐπιφάνους > Ἐπιφάνη, ὡς καὶ εἰς τὴν δημ. Σωκράτους > τοῦ Σωκράτη, δ) τίθεται ἀντὶ α μακροῦ συνήθως μετὰ ἀπὸ «ρ» ἰδιωμ., ὡς θώρηξ > θώραξ, πρήσσω > πράσσω, ὡς καὶ (δημ.) καθαρὰ > καθαρῇ, μικρὰ > μικρῇ· α ἀντὶ η, ὡς πατήρ > πατάρ, βασιλῆες > βασιλᾶες καὶ (ἄττ.) εἰ ἡ η συχνάκις εἰς η ἢ η, ὡς κλειθρα > κληθρα καὶ Νηρηίδες > Νηρηῆδες, ὡς δουλεία > δουλήα καὶ (δωρ. - αἰολ.) ἀντὶ εἰ, ὡς κείνος > κῆνος, καὶ (βοιωτ.) ἀντὶ αἰ καὶ εἰ, ὡς ἔλαιον > ἔληον, Ἀγήσανδρος > Ἀγείσανδρος, καὶ (αἰολ.) ἀντὶ γεν. -ηο, ὡς Ἀντιφάνηο > -φάνη· ε) (δημ.) τρέπεται εἰς ε, ὡς ξηρὸν > ξερό, μηρίον > μερί, σῖδηρος > σῖδερο, νῆθω > γνέθω· εἰς ου, ὡς σήσαμον > σουσάμι, σηπία > σουπιά· στ) (δημ.) ἀφαιρεῖται, ὡς ἡλιάζω > λιιάζω, ἡ δύσμος > δούσμος, ζ) (δημ.) μεταβάλλεται εἰς τὸ τέλος εἰς τὴν δίφθογγον -ια, ὡς κακῇ > κακιά· // (Γραμμ.) (δημοτ.) τὸ η

εἶναι: α) κατάληξις θηλ. τῶν ἀπὸ τριτοκλίτων εἰς -ις ὀνομάτων, κατὰ τὸ σχῆμα τῶν πρωτοκλίτων, ὡς ἡ πράξις > ἡ πράξη, (-ης), ἡ φύσις > ἡ φύση, (-ης)· β) κατάληξις γεν. πρωτοκλίτων εἰς -ης ἀντὶ -ου, ὡς μαθητοῦ > τοῦ μαθητῆ, δικαστοῦ > τοῦ δικαστῆ, ὡς καὶ ἐπὶ τριτοκλ., Περικλέους > τοῦ Περικλῆ· γ) κατάληξις θηλ. ἐπιθ. ἀντὶ ἀρχ. -ος, ὡς φιλόδοξος > ἡ φιλόδοξη, ἄνοστος > ἡ ἄνοστη· δ) κατάληξις κλητικ. οὐς. εἰς -ης ἀντὶ -α ἢ -εις, ὡς δικαστὰ > ὦ δικαστή· Περικλείης > ὦ Περικλῆ· // ὡς βραχυγραφικὸν σύμβολον εἰς τὴν ἀρχ. ἑλλ. τονούμενον ἄνωθι (ἡ) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν (8), τὸ τακτικὸν (ὀγδοος) καὶ τὸ ἐπιρρηματικὸν (ὀκτάκις), τονούμενον δὲ ἀριστερὰ καὶ κάτω (,η) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν ὀκτὼ χιλιάδες, τὸ τακτικὸν αὐτοῦ (ὀκτακισχιλιοστὸς) καὶ τὸ ἐπιρρηματικὸν αὐτοῦ (ὀκτακισχιλιάκις)· μετὰ δύο στιγμῶν ἄνωθι (ἡ) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὰς ὀγδοήκοντα χιλιάδας (βλ. ἀριθμητικός)· κατὰ τὸν μεσαῖωνα εἰς τὴν Δύσιν τὸ Η ἀπλοῦν ἐδήλου τὸ 200, μετὰ γραμμῆς δὲ ἄνωθι (Ἡ) 200.000· εἰς τὸν Ὀμηρον τὸ κεφαλαῖον (Η) σημαίνει τὴν 7ην ῥαφιδίαν τῆς Ἰλιάδος, τὸ δὲ μικρὸν (η) τὴν ἐβδόμην ῥαφιδίαν τῆς Ὀδυσσεΐας· εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἡροδότου καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου τοῦ Θουκυδίδου σημαίνει τὸ ἐβδόμον βιβλίον καὶ ὄχι τὸ ὄγδοον· ὡς ἀρχικὸν κυρίων ὀνομάτων πολλάκις τὸ Η ἀντικαθιστᾷ αὐτὰ ὡς Ἡρακλῆς, Ἡλίας· ἡ· ἄρθρον*· εἰς τὴν δημοτικὴν (τῶν βορείων ἰδιωμάτων τῆς Ἑλλάδος) τὸ θηλυκὸν ἄρθρον « ἡ » λαμβάνεται καὶ ἀντὶ τοῦ ἀρσενικοῦ, π.χ. ἡ Κώστας, ἡ Μήτρος

κ.λπ. // (δημοτ.) τὸ ἄρθρον «ἡ» εἰς τὴν δημοτ. κλίνεται ὡς ἐξῆς· (γεν.) τῆς, (αἰτ.) τήν (πρὸ φωνηέντων καὶ τῶν συμφώνων κ, π, τ, ξ, φ), π.χ. «*τὴν ἄφησε*», «*τὴν πῆρε*», «*τὴν ἐήλωσε*» κ.λπ. καὶ τῇ (πρὸ τῶν λοιπῶν συμφώνων), π.χ. «*τῇ βλέπει*», «*τῇ ζύγισε*», «*τῇ ῥάβει*» κ.λπ. ὡς ὀνομαστικῆ τοῦ πληθ. χρησιμεύει τὸ ἄρσ. «*οἱ*», ὡς οἱ γυναῖκες, οἱ βρύσες· αἰτ. τές, τοῖς ἢ τίς καὶ ἰδιωμ. τσί, ὡς τές ἢ τοῖς ἢ τίς κυράδες ἢ τσί κυράδες· (τάς > τσ (καὶ κατὰ τὴν ὀνομαστικὴν οἱ) > τοῖς (Χατζιδάκις).

ἡ· (σύνδεσμος* διαζευκτικός, συγκριτικός, ἐρωτηματικός, ἐπικ. ἡέ, ἀρχ. - δημ.)· α) (διαζευκτικός*) ἐπισυνάπτει μίαν ἢ πλείονας λέξεις ἢ προτάσεις, διαφερούσας ἀπὸ τῆς α' ἢ ἀποκλειούσας τὴν πρώτην, ὡς «*ἡ ἐκεῖνος ἡ ὁ ἄλλος*» (δημ.) «*ἡ ἐγὼ ἡ σὺ θὰ πᾶς*» // (εἰς τὴν δημ.) «*γιά*» ἀντὶ «*ἡ*», ὡς «*γιά σύ, γιά ἄλλος*» // τίθεται ἐν ἐπαναδιπλώσει, ὡς «*ἡ... ἡ... ἡ*», ἢ καὶ «*εἶτε ἡ*», «*εἶτε εἶτε*» ἢ «*ἡ... ἡ... ἡ...*» // (=ἄλλως, εἰδεμή)· β) (συγκριτικός), π.χ. «*πολὺ φίλτεροι ἡ ἀλόχοισιν*» (νεώτ.) «*προτιμότερα ἔντιμος πενία ἡ πλοῦτος αἰσχρος*», συχν. παραλείπεται μετ' ἀριθμητικοῦ προηγουμένων τῶν συγκριτικῶν πλείων, μείων, ἐλάττων, ὡς «*οὐ μείων πεντακοσίου*»· ἐκφέρεται μετὰ τοῦ «*πρίν*» (νεώτ. καὶ δημ.), ὡς «*πρίν ἡ ὁμιλήσῃ*» // (ἐρωτηματικός) «*ἡκουσας ἡ οὐκ ἡκουσας λέγω*»· (δημ.) τὸ «*ἡ*» εἰσάγει ἐρωτήσιν, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον προβάλλεται ὡς αἰτιολογία τῆς προηγουμένης ἐρωτήσεως, ὡς «*τί κάθεσαι ἔξω; ἡ ζεσταίνεσαι*».

-η· (δημ.) κατάληξις θηλυκῶν ἀντὶ τοῦ -α

μετὰ τὸ «ρ» ἀναλογικῶς πρὸς ἀρχ. ἐπίθε-
τα εἰς -η π.χ. ἡ μικρὴ (μικρά), ἡ πονηρὴ
(πονηρά), ἡ καθαρὴ (καθαρά), ἡ ξερὴ
(ξηρά) κ.λπ.

η· (δημ.) ὡς αὖξῃσις ῥήματος χρονικὴ ἀ-
ναλογικῶς κατὰ τὸ εἶπα, ἦρθα, εἶδα: ἦβρα
(ἡῦρα), ἦπια κ.λπ.

ἦ· (ἐπιφώνημα ἀποδοκιμασίας)· (φρ.) « ἦ
ἦ, σιώπα » // (δημοτ.) (ἐπιφώνημα σχε-
τλιαστικόν) συχνότατα μετὰ τοῦ « ποπό »,
« ἰβοῖ », π.χ. « ἦ ποπὸ συμφορὰ πού με
βοῆκε », « ἦ ἰβοὶ κακὸ πού μου ἦρθε »
(= κακὸ πούπαθα).

ἦ· (= ἡ ὁποία) (ἀναφορικὴ ἀντωνυμία*)·
(μετὰ τῆς ἀορ. ἀντων. τις) « ἦ τις »·
« ἦ περ » (ἡ ἀντων. « ἦ » μετὰ τοῦ μο-
ρίου « πέρ » συνεκφέρεται ὡς μία λέξις)
(= ἡ ὁποία βεβαίως).

ἦ· (βεβαιωτικὸν καὶ ἐρωτηματικὸν ἐπίρρη-
μα)· α) « βεβαιωτικόν » (= τῷ ὄντι,
βεβαίως, ἀληθῶς, πράγματι)· β) « ἐρω-
τηματικόν » (= ἀληθῶς; ἀλήθεια;)·
(φρ.) « ἦ τὸ πλοῖον ἀφίκεται; » // (ὡς πα-
ραχωρητικόν) (= μ' ὅλα ταῦτα εἶναι ἀ-
λήθεια ὅτι)· (φρ.) « ἦ καὶ γένει ὕστερος
ἦεν » ('Ιλιάς).

ἦ· (τοπικὸν ἐπίρρημα)· ποῦ, ὅπου.

ἦ· γ' ἐνικ. παρατατικὸς ἢ ἀορ. β' τοῦ ἡ-
μι*.

ἦ· γ' ἐνικὸν ὑποτ. ἐνεργ. ἐνεστῶτος τοῦ εἰ-
μι*.

ἦ· δοτ. ἐνικ. τῆς ἀναφ. ἀντων. ὅς, ἥ, ὅ (βλ.
ἀντωνυμία* ἀναφορικὴ)· (= ἐν τῇ ὁποίᾳ)·
// (ἐπίρρηματικῶς καὶ δωρ. ἤ) ἐπὶ τόπου,
ἐν ᾧ τόπῳ, ὅπου. /// (ἐπὶ τρόπου) ὡς,
οἷον, ὅπως. // δι' ὃ, οὗ ἕνεκα. // καθ' ὃ,
καθ' ὅτι.

ἦ· (ἀρχ., γ' ἐνικ. πρὸς. ὑποτ. ἀορ. β' ἦκα

τοῦ ῥήμ. ἦμι, βλ. λ. ῥ) // (β' ἐνικ. πρὸς. ὑ-
ποτ. μέσ. ἀορ. β' (εἶμην) (ἔμην, ἦ, ἦται)
τοῦ ῥήμ. ἔμην).

-η(ᾱ)· εἰς τὸ τέλος πολλῶν δευτεροκλίτων
καὶ τριτοκλίτων πρώτων συνθετικῶν ἐμ-
φανίζεται η (ᾱ), διότι ἀρχαίως ἐλέγοντο
ἐκ παραλλήλου δίκλιτα ἢ τριτόκλιτα, ἦτοι
εἰς -α(η) καὶ εἰς -ος ἢ καὶ ἄλλως λήγοντα:
δρέπανον - δρεπάνη > δρεπανηφόρος,
χόλος - χολή > χοληφόρος, ἄγορος - ἀγο-
ρά > ἀγορανομία· ἐντεῦθεν συνετίθεντο
μὲν ὀνόματα πρωτόκλιτα ἢ τριτόκλιτα λή-
γοντα ὡς πρώτα συνθετικὰ ὁμαλῶς εἰς
-α(η) ἢ καὶ ἄλλως, συνήπτοντο δὲ πρὸς τὰ
εἰς -ος δευτερόκλιτα: στέφανος > στεφα-
νηφόρος, κάλαμος > καλαμητόμος, θάλα-
μος > θαλαμηπόλος. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τῆς
χρήσεως τοῦ « η » ἐφεύγοντο πολλὰ ἄλ-
λεπάλληλοι βραχέαι συλλαβαί, χάριν τοῦ
μέτρου οἱ ποιητὰ ἐπεξέτεινον ἀναλογικῶς
τὴν χρῆσιν ταύτην: ἐλαφηβόλος, θανατη-
φόρος, βαλανηφάγος, βοηνόμος, βιβλιο-
γράφος (καὶ βιβλιαγράφος), ποηφάγος,
λαμητόμος, ὀμφαλητόμος, λαμπαδηφό-
ρος, πυρηφόρος κ.λπ.

ἦβάσχω· (ἐναρκτικὸν τοῦ ἦβω* = ἄρχο-
μαι νὰ ἦβω, νὰ εἶμαι ἔφηβος)· σπανίως
μόνον ὁ ἐνεστῶς.

ἦβη, (-ης), ἦ· (= νεότης)· ἦβη (= σορός)·
ἰβύ (= τὸ βοᾶν, (κατ' ἄλλους) τὸ πολὺ).

ἦβω (-άω)· (ἀμτβ.)· (= εἶμαι εἰς τὴν ἀ-
κμὴν τῆς ἡλικίας· εἶμαι θαλερός)· (πρτ.)
ἦβων, (μέλλ.) ἦβήσω, (ἀορ.) ἦβησα,
(πρκμ.) ἦβηκα, (ὑπερσ.) ἦβήκειν· (ὑπ.)
ἦβῶ, ἢ ἦβήσω, πρ ἦβήκω, ἦβηκῶς ᾤ·
(εὐ.) ἢ ἦβῶμι, ἦβῶν, μ ἦβήσοιμι, ἢ ἦβή-
σαιμι, πρ ἦβηκῶς εἶην, ἦβήχοιμι· (προστ.)
ἢ ἦβα, ἢ ἦβησον, πρ ἦβηκῶς ἴσθι· (ἀπ.) ἢ

ἦβαν, μ ἦβήσιν, ἢ ἦβῆσαι, πρ ἦβηκέναι·
(μετχ.) ἢ ἦβῶν, -ῶσα, -ῶν, μ ἦβήσων,
-σουσα -σον, ἢ ἦβήσας, -σασα, -σαν, πρ ἦ-
βηκῶς, -κυῖα, -κός· — ἦβη, ἦβηδόν, ἦβά-
σχω*, ἦβητῆς (= ἀκμαῖος), ἦβητικός,
(= νεανικός), ἦβητής (= νέος), ἦβήτωρ.
ἡγεμονεύω· (ἀμτβ.)· (= προπορεύομαι,
« ἡγεμονεύω τινός » = εἶμαι ἡγεμών,
ὁδηγῶ· (φρ.) « πρὸς δώματα ἡγεμο-
νεύειν » ('Οδύσσεια)· εἶμαι ἀρχηγός ἐν
πολέμῳ· (φρ.) « Τρωσὶ μὲν ἡγεμόνευε
Ἔκτωρ » ('Ιλιάς)· διοικῶ, εἶμαι κυβερνή-
της· (πρτ.) ἡγεμόνευον, (μέλλ.) ἡγεμο-
νεύσω, (ἀορ.) ἡγεμόνευσα, (ὑποτ.) ἡγεμο-
νεύσω· (Παθ.) ἡγεμονεύομαι· — ἡγεμών,
ἡγεμονία, ἡγεμονίς, ἡγεμονικός, ἡγεμό-
νιος, ἡγεμόνη, ἡγεμονεύς, ἡγεμόνευμα, ἡ-
γεμονέω (-ῶ) (= εἶμαι ἡγεμών).

-ηγός· (ηγούμεναι) (ἀρχ. ἡγός = ἡγεμών)·
// ('Ορθογρ.) τὰ ἔχοντα ὡς β' συνθετικὸν
τὸ -ηγός ἐκ τοῦ ἡγούμεναι ὀξύτονα γράφον-
ται διὰ τοῦ η, π.χ. ὁδηγός, θαλαμηγός,
κυνηγός, προηγός, ναυπηγός, χορηγός,
ἀρχηγός, φηγός, φορηγός κ.λπ. [ἀλλὰ
ζυγός, σμιγός (μεῖγμα σίτου καὶ κριθῆς)].

ἡγοῦμαι (-έομαι)· (ἀποθ.)· (ὁδηγῶ, προ-
πορεύομαι· (φρ.) « ὡς εἰπὼν ἡγεῖθ' ἢ δ'
ἔσπετο Παλλὰς Ἀθήνη » ('Οδύσσεια)·
νομίζω· (φρ.) « ἡγοῦμαί τινα βασιλέα »
(Ἡρόδοτος), (πρτ.) ἡγούμεν, (μέλλ.) ἡ-
γήσομαι, ἡγηθήσομαι, (ἀορ.) ἡγήσασθην,
ἡγήθην, (πρ.) ἡγήμαι, (ὑπερσ.) ἡγήμην·
(ὑπ.) ἢ ἡγῶμαι, ἢ ἡγήσωμαι, ἡγηθῶ, πρ
ἡγημένος ᾤ· (εὐ.) ἢ ἡγοίμην, μ ἡγησοί-
μην, ἡγηθῆσοίμην, ἢ ἡγησάμην, ἡγη-
θείην, πρ ἡγημένος εἶην· (προστ.) ἢ ἡγού,
ἢ ἡγησαι, ἡγήθητι, πρ ἡγησο· (ἀπ.) ἢ ἡ-
γεῖσθαι, μ ἡγήσεσθαι, ἡγηθήσεσθαι, ἢ ἡ-

γήσασθαι, ἡγηθῆναι, πρ ἡγήσθαι· (μετχ.)
ἢ ἡγούμενος, -ομένη, -ομενον, μ ἡγησό-
μενος, -σομένη, -σόμενον, ἡγηθῆσόμενος,
-σομένη, -σόμενον, ἢ ἡγησάμενος, -σα-
μένη, -σάμενον, ἡγηθείς, -θείσα, -θέν, πρ
ἡγημένος, -μένη, -μένον· — « ἡ γ ο ὤ μ α ἰ
τ ι ν ο ς » (= κυβερνῶ τινα)· « ἡ γ ο ὤ μ α ἰ
τ ι ν ι » (= προπορεύομαι τινος)· « ἡ γ ο ὤ -
μ α ἰ τ ι ν ᾱ τ ι » (= θεωρῶ τινα ὡς τι)·
(μετὰ ἀπαρεμφ.) (= νομίζω ὅτι...)· (φρ.)
« ἡγοῦμαί τι περὶ πλείονος, περὶ οὐδενός,
περὶ πλείστου », « ἡγοῦμαί τι περὶ πολ-
λοῦ » (= θεωρῶ τι ἀξιόλογον, σπουδαῖον)·
— (μετοχή ὡς ἐπίθετον) ἡγούμενος
-η, -ον (= πρόσθιος)· (φρ.) « σκέλη ἡγού-
μενα » ('Αριστοτέλης) (= πρόσθιοι πόδες·
ἀντιθ. « σκέλη ἐπόμενα »)· — ἡγεμών, ἡ-
γησις, ἡγητήρ (= ὁδηγός), ἄγμα, ἡγη-
τέον· ἡγεσία, ἡγήτειρα, ἡγητής, ἡγήτωρ,
(= ἀρχηγός), « οἱ ἡγούμενοι » (= οἱ ἄρ-
χοντες).

// « ἡγούμενον τό » (Συντακτ.) (βλ. ἔπο-
μαι)· // (Λογ.) τὸ μὲν ἡγούμενον, ἐπειδὴ
λογικῶς προηγείται, ἔστω καὶ ἂν ἔπεται,
συντακτικῶς εἶναι ἢ διορίζουσα πρότασις,
ἢ εἰσάγουσα τὴν αἰτίαν, τὸ δὲ ἐπόμενον ἢ
διοριζομένη, ἢ ἐκφέρουσα τὸ ἀποτέλεσμα.
Ἀμφότερα τὰ μέλη τῶν ἐξηρητημένων κρί-
σεων ὀνομάζονται « συνημμένον ».
Αἱ ἐξηρητημένα κρίσεις αὗται ἀποτελοῦν-
ται ὅχι ἐκ δύο ἐννοιῶν, ὡς αἱ κατηγορικαί,
ἀλλ' ἐκ δύο μερικωτέρων κρίσεων, π.χ.
« εἰάν » (ἐπειδή, ὅταν, ἀφοῦ) ὑπάρχει φῶς
(ἡγούμενον), ὑπάρχει σκιά (ἐπόμενον)». **ἡγουν·** (ἡ γ ε οὐν = δηλαδὴ) (σύνδ.)· (φρ.)
« διὰ ξηρότητα, ἡγουν χαυνότητα, τῆς
γῆς » (Ξενοφών).

-ηδες· (Δημ.) κατάληξις πληθ. ἀρσεν. ὀνο-

μάτων εις -ης κατά τὰ ἀρχαῖα τριτόκλιτα
εὐέλπιδες, ἀπάτριδες κ.λπ., π.χ. *Γιῶργη-
δες, Γιάννηδες, Μανώληδες, Κώστηδες,*
ὡς καὶ Μπακάληδες, Μανάβηδες κ.λπ.
ἤδη· (ἀρχ. νεωτ.) (ἐπιρρ. χρονικόν) (ἐπὶ
τοῦ παρελθόντος) (= μέχρι τοῦδε): «ὦ
δεινότατον πάντων ὅς' ἐγὼ προσέκυρσ'
ἤδη» (Σοφοκλῆς). (ἐπὶ τοῦ παρόντος)
(= τώρα πλέον): «τά γε δίκαια παντά-
πασιν ἤδη ἀκριβῶς» (Ξενοφών), (ἐπὶ τοῦ
μέλλοντος) (= πάραυτα, εὐθύς, ἀπὸ τοῦδε
καὶ εἰς τὸ ἐξῆς): «ὅσα διεπράξατο νῦν
ἤδη διηγήσομαι» (Ξενοφών) (φρ.) «νῦν
ἤδη» (= τώρα, τέλος πάντων). // «εἴ-
δ η τ ἄ» (πληθ. τοῦ εἶδος). Ἴδη ἡ (= τὸ
ὄρος τῆς Κρήτης): ἤδει (παρ. τοῦ οἶδα)
(= ἐγνώριζε): «εἶδη», τὰ εἶδη, αἱ θεω-
ρίαι· «εἶδει», τῇ θεωρίᾳ· «εἶδη», φαίνει·
«ἤδει», εὐφραίνει· «ἤδη», αἱ τέρψεις·
«ἤδη», ἡπιστάμην· «ἶδη», κορυφή· «ἴ-
δη», ἡ τοῦ μετάλλου λάμψις, «ἴδη», δέν-
δρον πρὸς ξυλείαν· «Ἴδη», σῦδενδρον ὄ-
ρος· «ἴδη», ἰδρῶτες, καύματα· «ῦδη»,
τὰ ὕδατα· «ῦδη», φήμη.
-ήδης· (Ὁρθογρ.) τὰ ἔχοντα ὡς β' συνθε-
τικὸν τὸ μῆδος ἢ μήδομαι καὶ λήγοντα εἰς
-ήδης γράφονται διὰ τοῦ η, π.χ. *Παλαμή-
δης, (-δους), ὁ, Ἀρχιμήδης, Γανυμήδης,*
Ἀγαμήδης, Διομήδης, Πολυμήδης, Θρα-
συμήδης.
-ήδικο· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ηδικο τῆς δη-
μοτ. γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν διὰ
τοῦ η π.χ. *χαλβατζήδικο, στραγαλατζήδι-*
κο, παγωτατζήδικο κ.λπ.
ἡδόμεναι· (ὡς ἐνεργ. εἶναι τὸ «ἡδονὴν παρέ-
χω τινί» καὶ «ἡδονὴν ἐμποῶ τινι»)· π ἡ-
δόμην, μ ἡσθήσομαι, ἃ ἡσθην, πρ περιχα-
ρῆς γέγονα, ὃ περιχαρῆς ἐγεγόνειν· (ὕ-

ποτ.) ἔ ἡδωμαι, ἃ ἡσθῶ· (εὐκτ.) ἔ ἡδοί-
μην, μ ἡσθησοίμην, ἃ ἡσθείην· (προστ.) ἔ
ἡδου, ἃ ἡσθητι· (ἀπαρέμφ.) ἔ ἡδεσθαι, μ
ἡσθήσεσθαι, ἃ ἡσθῆναι· (μετχ.) ἔ ἡδόμε-
νος, -ομένη, -όμενον, μ ἡσθησόμενος,
-μένη, -μενον, ἃ ἡσθείς, -θείσα, -θέν·
— «ἡδομαί τινι» (= εὐχαριστοῦμαι
εἰς τι ἢ διὰ τι)· (φρ.) «ἡσθησάν τε τῇ ἀπί-
ξι τῶν Λυδῶν καὶ ἐποίησαντο ὄρεα»
(Ἡρόδοτος)· «ἡδομαι ἔκ τινος, ἐ-
πί τινι κ.λπ. μετὰ μετοχ. κατηγορ. «ἡ-
δομαι πίνων» (= εὐχαριστοῦμαι νὰ πίνω).
«ἡσθη ἀκούσας» (= ἤκουσε μετὰ χαρᾶς).
— ἡδονή, ἡδυμος, ἡδύς, ἡδύσμος, ἡδομέ-
νως (= εὐχαρίστως), ἡδονικός, ἡδυπά-
θεια, ἡδύνω (= καθιστῶ τι εὐχάριστον).
«τὰ ἡδοντα» (= αἱ τέρψεις, αἱ χαραὶ· ἀν-
τίθ. «τὰ λυποῦντα».)
-ηδόν· // (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ηδον ἐπιρρ.
γράφονται διὰ τοῦ η, π.χ. *ἀγγεληδόν, βα-*
θημηδόν, πρηνηδόν, σωρηδόν, ἀμαχηδόν,
στιχηδόν, σαρδελληδόν, φαλαγγηδόν,
κλιμακηδόν κ.λπ.
ἡδυ-· // (Ὁρθογρ.) α' συνθετικὸν προσ-
ἄπτων εἰς τὸ β' συνθετικὸν τὴν ἔννοιαν τοῦ
εὐαρέστου, γλυκεῖος, νοστήμου, ὡς: ἡδυ-
βόης, -ου, ὁ (= ὁ γλυκύφθογγος)· ἡδυβο-
τρία ἡ (= ἡ τῶν σταφυλῶν γλυκύτης)· ἡ-
δυετής, (-οῦς), -ές· ὁ γλυκέως ὁμίλων· ἡ-
δυέπεια· ἡδύκαρπος, -ον· ἡδυμελής, ἡδυ-
παθής, ἡδύσμος, ἡδυγλωσσος κ.λπ.
ἡδύκομος, -ος, -ον· (ὁ ἐκτέμπων ἡδεῖαν
ὄσμήν ἐκ τῶν φύλλων)· ἡδύκομος, (-ου),
ὁ (= ἡδύς κῶμος, φαιδρὰ πανηγυρίς).
-ήεις (-εντος), -εσσα, -εν // (Ὁρθογρ.) τὰ
εἰς -ήεις ἐπίθετα γράφονται εἰς τὴν παρα-
λήγουσαν διὰ τοῦ η καὶ εἰς τὴν λήγουσαν
διὰ τοῦ ει, π.χ. *ἡχῆεις* (-εντος), -εσσα,

-εν, κωπήεις, φωνήεις, δεινρήεις κ.λπ.,
ἀλλὰ *χαρίεις, ἡμόεις* (= ὁ ἔχων ὑψηλὰς ὀ-
χθας).
ἡθῶ (-έω) (τι)· (= διυλίζω, στραγγίζω)
(φρ.) «χρυσὸς ἡθήμενος διὰ πέτρας»
(Πλάτων)· (μέλλ.) ἡθήσω, (ἀόρ.) ἡθα·
(Παθ.) ἡθοῦμαι (= στραγγίζομαι), ἃ
ἡθησάμην, (ὑποτ.) ἡθήσωμαι, (πρkm.) ἡ-
θημαι, (μετχ.) ἡθήμενος, -η, -ον· (φρ.)
«ἡθήμενος οἶνος»· — ἡθμός* (= στραγ-
γιστήριον), ἡθμοειδής, ἡθμώδης, ἡθημα
(= τὸ διυλισμένον), ἡθητήριον, ἡθητήρ, ἡ-
θητής, ἡθητικός.
-ηθμός· // (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ηθμός ου-
σιαστικὰ γράφονται διὰ τοῦ η, π.χ. *μυκη-*
θμός, ὄγκηθμός, βρυχυθμός, ἡθμός (< ἡ-
θως καὶ ἡθῶ (-έω) = φιλτράω).
ἡθογραφία, (-ίας), ἡ· περιγραφή τῶν ἡ-
θῶν καὶ ἠθίμων λαοῦ τινος ἢ τόπου· // εἰς
τὴν λογοτεχνίαν καὶ γενικῶς εἰς τὴν τέ-
χνην (ζωγραφικὴν, γλυπτικὴν) πιστὴ ἀπό-
δοσις χαρακτηριστικῶν περιστατικῶν ὁμά-
δων ἀνθρώπων (λαῶν φυλῶν) ἢ καὶ ἀτό-
μων, τὰ ὅποια κατοπτρίζουν τὸν τρόπον
ζωῆς αὐτῶν (ἡθῆ, ἔθιμα) καθ' ὠρισμένον
χρόνον καὶ τόπον· (ἐπίθ.) ἡθογραφικός,
-ή, -όν· ῥ. ἡθογραφῶ (-έω) (οὐσ.) ἡθογρά-
φος ὁ.
ἡθοποιία, (-ίας), ἡ· // (Ῥητορ.) ἀκριβῆς
καὶ πιστὸς χαρακτηρισμὸς προσώπου ἢ
πράγματος πρὸς διεγερσιν τῆς προσοχῆς
τῶν ἀκροατῶν· // (μτφ.) ἡ ἔντεχνος ἔκ-
φρασις συναισθημάτων ἀνυπάρχτων εἰς
τὸν ἐκδηλοῦντα αὐτὰ.
ἡθος, (-ους), τό· // (Ῥητορ.) ἡ ἐξωτερί-
κευσις τοῦ χαρακτήρος ἢ τῆς ψυχικῆς δια-
θέσεως τοῦ ῥήτορος διὰ μορφασμῶν τοῦ
προσώπου αὐτοῦ· (φρ.) «ἡθος δὲ ἔχουσιν

οἱ λόγοι ἐν ὅσοις δῆλη ἡ προαίρεσις»
(Ἀριστοτέλης).
-ήθρα· // (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ήθρα σημαί-
νοντα συνήθως ὄργανον γράφονται διὰ τοῦ
η (ἀπὸ τοῦ η τοῦ μέλλοντος καὶ ἀορίστου
περισπωμένων ῥημάτων μετὰ τῆς ἀρχ.
καταλήξεως -θρα), π.χ. *κολυμβήθρα,*
καντηλήθρα, μυζήθρα, δακτυλήθρα,
σκληθρα, κανκαλήθρα, μπουρμπουλή-
θρα, τσουλήθρα, οὐρήθρα, πιτυρήθρα,
κηρήθρα, Ἀνακλήθρα (= πέτρα παρὰ τὰ
Μέγαρα) κ.λπ., (βλ. -θρα).
ἡκα· (ἐπίρρ.) (= ἐλαφρῶς, ἡσύχως)· ἡκα
(ἀόρ.) τοῦ ἦμι*.
-ηκα· // (Ὁρθογρ.) (Δημοτ.) κατάληξις
τοῦ α' προσώπου μεσ. καὶ παθ. ἀορίστου
ἀντὶ τοῦ ἀρχ. -ην, π.χ. (*ἐκομήθην*) > *κοι-*
μήθηκα, (ἐπλύθην) > *πλύθηκα, γελάστη-*
κα, ἀπατήθηκα, στάθηκα, κ.λπ., (*ἐξε-*
πλάγην) > *ἐξεπλάγηκα*· ὡς καὶ μsn.
ἐνθυμήθ-ηκεν, συνέβ-ηκεν.
-ήκοος· // (Ὁρθογρ.) τὰ ἔχοντα ὡς β'
συνθετικὸν τὸ -ηκοος (ἐκ τοῦ ἀκοή) γρά-
φονται διὰ τοῦ η, π.χ. *δυσήκοος* (δυση-
κοῶ), *βαρυήκοος* (βαρυηκοῶ), *φιλήκοος,*
παρήκοος (παρακούω), *αὐτήκοος, εὐή-*
κοος ἢ εὐάκουστος· (ἀκοή) (ὕπήκοος καὶ
ὕπάκουος, ὑπακούω, διότι ἡ ἀκοή, ποιητ.
ἀκουή ἡ), *παρήκοος (παρακούω) καὶ ἀ-*
ετήκοος.
-ηκός· (βλ. -εικός).
-ηκτος· // (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ηκτος ἔχον-
τα ὡς β' συνθετικὸν τὸ ῥῆμα δάκνω, λή-
γω, πλήττω, βάλλω, πῆγνυμι, ῥήγνυμι
καὶ τήκω γράφονται διὰ τοῦ η, π.χ. (δά-
κνω) > *λυσσόδηκτος, ἄδηκτος, κυνόδη-*
κτος, (λήγω) > *ἄλληκτος, ἀκατάλληκτος,*
σιγμόλληκτος· (πλήττω) > *ἀπληκτος,*

ήμίπληκτος, βομβόπληκτος, έρωτόπληκτος, κεραυνόπληκτος κ.λπ., [(βάλλω)> έρωτόβλητος, μουσικόβλητος], (πήγνυμι)> άπηκτος, ήμίπηκτος, σύμπηκτος, εϋπηκτος κ.λπ., (ήγγνυμι)> άρρηκτος, άδιάρρηκτος, διάρρηκτος, (τήκω)> άττηκτος, εϋττηκτος, δύστηκτος κ.λπ.

ήκω· (= έχω έλθει· είμαι παρών) (άμτβ. μετά σημασίας πρκμ. ή άορ.) ήκον, (μέλλ.) ήξω (μετά σημασίας τετελ. μ), (άόρ.) ήλθον, άφικόμην, (πρκμ.) έλήλυθα, άφίγμαι, (ύπερσ.) έλήλυθεν, άφίγμην (άόρ. πρκμ. και ύπερσ. άναπληροϋνται: έκ του έρχομαι*)· (ύποτ.) έ ήκω, ά έλθω, ά φίκωμαι, πρ έληλυθώς, άφιγμένος ώ· (εύκτ.) έ ήκοιμι, μ ήξοιμι, ά έλθοιμι, άφικοίμην, πρ έληλυθώς είην· (προστ.) έ ήκε, ά έλθέ, άφίκου, πρ έληλυθώς ήσθι, άφίξο· (άπαρέμφ.) έ ήκειν, μ ήξειν, ά έλθειν, άφικέσθαι, πρ έληλυθέναι, άφίχθαι· (μετχ.) έ ήκων, -ουσα, -ον, μ ήξων, ήξουσα, ήξον, ά έλθών, -ουσα, -όν, άφικόμενος, -ομένη, -όμενον, πρ έληλυθώς, -θυία, -θός, άφηγμένος, -μένη, -μένον· (τό είμι* (= έρχομαι) έχει τρεις νοητούς παρακειμένους, α) έλήλυθα (= έχω πορευθί), άνω ώρισμένης κατευθύνσεως, β) ήκω (= έχω πορευθί πρὸς τὰ έδω) και γ) οίχομαι (= έχω πορευθί άπερχόμενος)· — «ήκω πρὸς τι, είς τι, επί τι», «ήκω μετά τροπικῆς μετοχῆς ένεστῶτος», π.χ. «ήκω φέρων», ή μετά τελικῆς μετοχῆς μέλλοντος, ώς «ήκω άγγελῶν» (= ήλθα δια να άναγγείλω).

ήλεκτρον, (-ου), τό· και ήλεκτρος ό, ή· (= τό κεχρηματί).

-ηλη, -ειλη, -ιλη, -υλη· //(Όρθογρ.) τὰ είς -ηλη διασύλλαβα θηλ. παροξύνονται ώς

-κήλη, στήλη, μήλη, Πήλη (νῆσος) έκτός των άπό δασέας συμφώνου άρχομένων, ώς χηλή, θηλή· //έκ των είς -ηλη ύπερδισυλλαβων άλλα γράφονται δια του η: άνθήλη, ξυήλη, καπήλη, έντεροκήλη, ύδροκήλη, όρχιοκήλη, βρογχοκήλη κ.λπ., λιθομήλη, άνθοστήλη, κωβήλη (= βελόνη, συνουσία), θυηλή (= θυσία), γαμφηλή (= σιαγών λένοντος)· άλλα δια του ι, ώς μαρίλη, μυσατίλη, βασιλή, τορπιλή, άεροτορπιλή· άλλα δια του υ, ώς κοτύλη, άγκύλη, καμπύλη, κογχύλη, γογγύλη, κορδύλη, άρβύλη, σταφύλη (= τεκτονικόν έργαλείον), σταφυλή, άντιώλη, (ένϋ οι δῆμοι) Καρδαμύλη, Τριφύλη, Άγρυνή, Άγκυλή· Έξαιροϋνται και γράφονται δια της ει διφθόγγου τὰ άξύτονα: άπειλή, όφειλή, ώφειλή· // τὰ είς -ηλη διασύλλαβα παροξύτονα γράφονται δια του η, π.χ. στήλη, κήλη κ.λπ., έκτός του ήλη, σμιλή, μύλη (= μύλος), πύλη, ύλη και των κατά πλεονασμόν του ι δειλή ή (= δειλινόν), ειλή ή (= θερμότης).

ήλιάδης, (-ου), ό· (= υιός του ήλίου), όθεν ήλιούπολις (έκ του ήλιος μετά δασείας), ένϋ ήλιάδης (πατρωνυμικόν του ήλιάς (ό υιός του ήλία)· ήλιάδαι (= οι ήλεις, κάτοικοι της ήλιδος), ήλιόπουλος (= υιός του ήλία ή ήλιού) μετά ψιλου πνεύματος.

ήλιάς, (-άδος), ή· (= ήλιακή, ή του ήλίου)· ήλιάς, (-άδος), (ή άνήκουσα είς την πόλιν ήλιον).

ήλιος, (-ίου), ό· ύψήλιος, αλλά άπηλιώτης (πρβλ. άντηλιά) (βλ. μεθαύριον).

ήλίτης, (-ου), ό· (ήλιος) (= όμοιος πρὸς τὸν ήλιον· ήλίτις, (-ιδος), ή, (ή όμοία πρὸς ήλον* = καρφέ).

ήλος, (-ου), ό· (= τό καρφίον· τόπος, ένθα οϋδέν φύεται)· ήλλος, (-ου). ό (= όφθαλμός)· ήλλός (ήλλω) (= αλλοίθωρος), ήλλως. (-ωτος), ό (ό έν Σπάρτη δοϋλος), εύός. (-ού), ό (= πᾶν τό επιπίπτον βάρυς).

-ηλος, -ειλος, -ιλος, -οιλος, -υλος· //(Όρθογρ.) τὰ είς -ηλος, -ειλος κ.λπ., τὰ όποια δέν είναι έκ μιας άρχῆς γράφονται διαφόρως, α) δια του η (προπαροξύτονα) π.χ. (άν)εξίτηλος, κίβδηλος, κάπηλος, πρόδηλος, κάμηλος, Κάμηλος, Όρβηλος, πασιδηλος, κατάδηλος, άδηλος, εκδηλος κ.λπ., άζηλος, έπιζηλος, βέβηλος, ήπάλληλος, άκατάλληλος, θέμηλος, άκάντηλος, εξάστηλος (στήλη), (άλλο εξάστηλος) (στυλος), δίχηλος, τράχηλος, πανύηλος, κ.λπ., (όξύτονα) τρυφηλός, σιγηλός, άπατηλός, εισηλός, χαμηλός, ύψηλός, σιωπηλός, (προπερισπώμενα) ήλος (= καρφίον) και Βανδηλος, β) δια του ει διφθόγγου: χείλος, δίχειλος, λαγώχειλος

κ.λπ., θρασύδειλος, κροκόδειλος, γ) δια του ι (προπαροξύτονα): στρόβιλος, άνεμοστρόβιλος, χιονοστρόβιλος, άργιλος, βάκιλος, πολυποίκιλος, άσπιλος, άφίλος, ήλιόφιλος, ειρηνόφιλος, άφιλος, όμιλος, άπιλος· (παροξύτονα) ποικίλος, ψωρίλος, όργιλος, φίλος, στίλος, ναυτίλος· (προπερισπώμενα) πίλος· δ) δια της οι διφθόγγου κοίλος, άκοίλος, ήμίκοιλος, πρόκοιλος κ.λπ. και ε) δια του υ (προπαροξύτονα): άυλος, κόνδυλος, άξυλος, σύχυλος, μονόχυλος, εκφυλος, διάτυλος, εξάστυλος κ.λπ., όλοστρόγγυλος, νερόμυλος, χειρόμυλος κ.λπ., μαντρόσκυλος, καραβόσκυλος· (παροξύτονα) μύλος, στρογγύλος, στωμύλος, σκύ(λ)λος, έρωτύλος.

ήμαι· (άμτβ.) (= κάθημαι, έχω τεθί, εύρίσκομαι, κείτομαι· (φρ.) «έν ειρήνη δέ δοκεíte ήσθαι, άταρ πόλεμος γαίαν άπασαν έχει» (Καλλίνος), (επί ναών) είμαι ιδρυμένος, κείμαι· (φρ.) «Δήμητρος Έλευσινίης ίερόν ήσται» (Ηρόδοτος).

Πίναξ κλίσεως του ήμ. ήμαι (ποιητ.)

Όριστική	Υποτακτ.	Εϋκτική	Προστακτ.	Άπαρέμφ.	Μετοχή	Παρατατικός
ήμαι	ώμαι	ήμην				ήμην
ήσαι	ή	ήο	ήσο			ήσο
ήσται	ήται	ήστο	ήσθω		ήμενος	ήστο
(ή καθ-ηται)		(ή καθ-ητο)		ήσθαι	ήμένη	(ή εκάθ-ητο, καθ-ητο)
					ήμενον	

ήμεθα	ώμεθα	ήμεθα	
ήστε	ήσθε	ήσθε	ήσθε
ήνται	ώνται	ήντο	ήσθων

ήμερολόγιον, (-ίου), τό· έτήσιον σύγραμμα ποικίλης ύλης (λογυτεχνημάτων, πληροφοριών και άλλων ποικίλων πρα-

γματειών).

ήμερος, -ος, -ον· (= ήμερωμένος)· ήμερος, (-ου), ό (= ό πόθος).

ἡμερῶ (-όω)· (**τινα**)· (= ἡμερώνω, πραύνω, τιθαεύω, δαμάζω (κυρίως ἐπὶ τῶν ἀγρίων θηρίων)· (ἐπὶ φυτῶν) καλλιερῶ, (ἐπὶ χωρῶν) ἀπαλάσσω τῶν ληστῶν· (πρτ.) ἡμέρουν, (μέλλ.) ἡμερώσω, (ἀόρ.) ἡμέρωσα, (ὑποτ.) ἡμερώσω· (Μέσ. καὶ Πλθ.) ἡμεροῦμαι, (Παθ. ἀ) ἡμερώ-θην, (ὑποτ.) ἡμερωθῶ· (ἐνῶ ἡμερεύω = διέρχομαι τὴν ἡμέραν)· — ἡμέρα, ἡμερος, ἡμερίδης (= ἡμερος, ἡπιος), ἡμερότης, ἡμέρωμα, ἡμέρωσις, ἡμερωτής, ἥσυχος, ἥσυχάζω.

ἡμί· (= λέγω), ἀρχαῖον ῥήμα τιθέμενον ὡς παρασχηματισμός τοῦ φημί καὶ τὸ θέμα τοῦ ὁποίου εἶναι ἄσχετον πρὸς τὸ φημί*· ἡ ῥίζα εὐρίσκεται εἰς τὴν Σανσκρ. *ah* (λατ. *inquit* = εἶπε, λατ. *aio*). Τὸ μὲν α' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος ἐν χρήσει εἰς τοὺς ποιητάς: «*παῖ, ἡμί, παῖ*» (Ἀριστοφάνης)· παρ' Ὁμήρω τὸ γ' ἐνικ. πρόσωπον τοῦ πρτ. «ἦ» (= εἶπε)· (φρ.) «ἦ καὶ ἐπ' ἀργυρέῃ κώπῃ σέθε χεῖρα» (= εἶπε καὶ ἀμέσως...), (τίθεται δὲ μετὰ λόγον τινός, καὶ πάντοτε εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ στίχου διὰ νὰ μεταβῇ εἰς ἄλλην πρᾶξιν· (ἀνάγκη δὲ νὰ διακρίνεται τοῦ βεβαιωτικοῦ μορίου «ἦ» = ὄντως)· τὸ δὲ α' καὶ γ' ἐνικὸν τοῦ παρατατικοῦ: «ἦν», «ἦ» εἶναι εὐχρηστα καὶ εἰς τοὺς πεζογράφους εἰς τὰς φράσεις: «ἦν δ' ἐγώ» (= εἶπον δὲ ἐγώ), «ἦ δ' ὅς» (= εἶπεν δ' αὐτός)· καὶ οἱ τρεῖς αὐτοὶ εὐχρηστοὶ τύποι χρησιμοποιοῦνται πάντοτε παρενθετικῶς μετὰ τὰς πρώτας λέξεις τοῦ ὁμιλοῦντος.

ἡμι- α' συνθετικὸν οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων (ὅχι ῥημάτων) [τὸ ἡμικεκαυμένος, ἡμιανεφγμένος κ.λπ. ἀντὶ τῶν ὁρθῶν «κατὰ τὸ ἡμισυ κε-

καυμένος ἢ ἀνεφγμένος· ἐξαιρεῖται τὸ μτγν. ἡμισιάζω (= διχοτομῶ εἰς τὸ ἡμισυ] δηλοῦν ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ β' συνθετικοῦ σημαινόμενον ἢ εἶναι ἡμισυ ἢ εἶναι ἐλλιπές, π.χ. ἡμίγυμνος, ἡμιφανής, ἡμίπτωσις, ἡμίκλειστος, ἡμιθανής, ἡμιδιαφανής, ἡμιάνοικτος κ.λπ.

-ημι· ῥήματα εἰς -μι ἔχοντα ἐπιθήμα «νη» εἶναι τὸ *πέρ-νημι*, *πίτνημι*, *δάμνημι*, *κίρνημι*, *κρίμνημι*, *ὀνίνημι*, *σκιδνῆμι* κ.λπ. (πρβλ. -μι).

ἡμιάλφα τό· (μτγν.)· ἡμισυ ἄλφα, εἶδος μουσικοῦ σημείου, (Λ, Λ).

ἡμιαμβεῖον, (-ου), τό· (Μετρ.) ὁ ἡμίαμβος*, καταληκτικὸς δίμετρος.

ἡμίαμβος, (-ου), ὁ· (Μετρ.) ὁ ἡμισυ ἵαμβος, ὁ τελευταῖος μετρικὸς ποὺς ἱαμβικοῦ καταληκτικοῦ κώλου «υ» (ἐλλείπει —), ἥτοι καταληκτικὸς δίμετρος.

ἡμιαυτόφωνος, -ος, -ον· (Γραμμ.) «ἡμιαυτόφωνα τά» τὰ κατὰ τὴν συνίζησιν* συγχωνευόμενα ἄτονα φωνήεντα, ὡς *πῖανω*, *πυρκαῖά*, *φωτιά*, *καρδιά*, κ.λπ.· ἡμιαυτόφωνα εἶναι τὸ (F) βαῦ ἢ δίγαμμα, τὰ δύο πνεύματα τὸ δασύ (') καὶ τὸ φυλόν ('), ἐνίοτε καὶ τὸ ε [ὅπερ ὑπάρχει εἰς τὰς σήμερον διαλέκτους τῶν βορειοτέρων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος: *συκεᾶ* (= *συκιά*), *βασιλεᾶς* (= *βασιλιάς* (βλ. συνίζησις)]. Προσέτι εἰς παναρχαίους χρόνους ὑπῆρχε καὶ τὸ ἡμιαυτόφωνον (j), τὸ ὁποῖον ἐξηφανίσθη τελείως ἐκ πασῶν τῶν διαλέκτων μεταβληθὲν εἰς ἄλλους φθόγγους.

ἡμίβραχος, -εια, -υ· (Μετρ.) (εἰς τὴν προσῳδίαν βραχὺς κατὰ τὸ ἡμισυ // «ἡμιβράχεια» (ἐνν. προσῳδία).

ἡμίονος, (-ου), ὁ, ἡ· ὁ γεννώμενος διὰ συζεύξεως ἄρρενος ὄνου καὶ φορβάδος, ἐνῶ

ἐξ ἵππου καὶ θηλείας ὄνου λέγεται γῆννος καὶ γῆννος καὶ γῆννος καὶ (ἐπιγρ.) γῆννος, (κν. γαῖδαρομούλαρο).

ἡμιστίχιον (καὶ **ἡμιστίχον**), (-ου), τό· // (Μετρ.) ἡμισυς μετρικὸς στίχος.

ἡμισυς, -σεια, -συ· (ὡς καὶ θῆλυς, -λεια (νεωτ. καὶ ἡ θῆλυς), -υ), (γεν. ἄρσ. καὶ οὐδ. ἡμίσεος καὶ μτγν. ἡμίσεως) (κλίσιν βλ. ἐπίθετον) // ὁ ἀποτελῶν τὸ ἕτερον ἐκ τῶν δύο ἴσων μερῶν ποσοῦ ἢ πράγματός τινος (κν. μισός) // ὄνομ. αἰτ. καὶ κλητικὴ οὐδετέρου ἡμίσεα καὶ ἡμίση (κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ γένη, τὰ ὄρη, τὰ εἶδη κ.λπ., διότι τὸ -εα διὰ τὴν σίγησιν τοῦ (F) ἡμίσεα ἔπρεπε νὰ μείνῃ ἀσυναίρετον).

ἡμιτελής, -ής, -ές· (Γραμμ.) «ἡμιτελεῖς προθέσεις», ἄλλως «καταχρηστικαί», λέξεις τελοῦσαι ἐν μέρει μόνον τὰ τῶν προθέσεων, μὴ συντιθέμεναι μετὰ ῥημάτων, ὅπως καὶ αἱ γνήσιαι προθέσεις*, ἃν καὶ συντάσσονται μετὰ τινος τῶν πλαγίων πτώσεων. Αὗται εἶναι: *ἄμα*, *ἄνευ*, *ἐγγύς*, *ἐνεκα*, *ἐνώπιον*, *κατόπιν*, *δίχην*, *ἄχρι*, *μέχρι*, ὡς καὶ πᾶν ἐπίρρημα συντασσόμενον μετὰ πλαγίας πτώσεως κ.λπ. π.χ. «*ἄνευ κόπου*», «*ἀγάπης ἐνεκα*», «*μακράν τῶν Ἀθηνῶν*», «*ἐντὸς τῆς αἰθούσης*» κ.λπ.

ἡμίφωνος, -ος, -ον· (= ὁ προφερόμενος κατὰ τὸ ἡμισυ // (Γραμμ.) «ἡμίφωνον τό», ἄλλως «ἡμίφωνος φθόγγος», φθόγγος μεσάζων μεταξὺ τῶν φωνηέντων καὶ τῶν συμφώνων // (πληθ.) «τὰ ἡμίφωνα» (ὠνομάσθησαν οὕτως ἀντὶ «ἀφώνων», διότι δὲν ἐξεφωνοῦντο πλέον κλειστὰ μετὰ πνεύματος, ἀλλὰ μάλλον ὡς πνευματώδη καὶ διαρκῆ). Εἶναι τὰ στοιχεῖα τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης,

τὰ ἔχοντα μετ' ἄλλου τινὸς στοιχείου φωνὴν ἀκουστὴν καὶ τοῦτο, διότι κατὰ τὴν προφορὰν εἶναι διαρκῆ, ὡς *rrrr*, *mmmm*, κ.λπ., ἐνῶ τὰ ἄφωνα (ἥτοι ὀλιγόφωνα) εἶναι ἀκαριαῖα *x*, *t*, *p*, *d*, κ.λπ. Ταῦτα εἶναι ὀκτώ, ἥτοι τὰ 5 ἀμετάβολα (βλ. λ.) *λ*, *μ*, *ν*, *ρ*, *σ*, (*ς*) καὶ τὰ 3 διπλὰ *ζ*, *ξ*, *φ*· // (νεωτ.) ἡμίφωνα εἶναι καὶ οἱ φθόγγοι *i* καὶ *e* πρὸ φωνηέντος προφερομένου μετὰ τούτου κατὰ συνίζησιν, ὡς *λεῖμῶνι*, *πῖανω* (πῖάνω), *ιατρός* (ιατρός) (βλ. *p*, *P*).

ἡμιχόριον, (-ου), τό· (εἰς τὴν τραγωδίαν) τὸ ἡμισυ τοῦ χοροῦ· (φρ.) «*ὁπόταν ὁ χορὸς εἰς δύο διαιρεθῇ τὸ μὲν πρᾶγμα καλεῖται διχορία, ἑκάτερα δὲ μοῖρα ἡμιχόριον*».

-ημος· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ημος ἐκ τοῦ δήμος, κνήμη, ἔρημος, σῆμα, φῆμη, σχῆμα, γράφονται διὰ τοῦ *η*: (δήμος) *ἀπόδημος*, *συνέκδημος*, *πάνδημος*, *Εὐδῆμος*· (κνήμη) *εὐκνήμος*, *καλλίκνήμος* κ.λπ.· (ἐρημος) *παντέρημος*· (σῆμα) *ἄσημος*, *διάσημος*, *δίσσημος*, *ἐπίσημος*, *εὐσημος*, *ἔνσημος*· (φῆμη) *περίφημος*, *βλασφημος* (δημ. βλάστημος), *εὐφημος*, *δύσφημος*, *κακόφημος*, *πολύφημος*· (σχῆμα) *ἄσχημος*, *εὐσχημος*, *κακόσχημος*, *μεγαλόσχημος*.

ῆμος· (ἐπίρρ.) (ὅτε, ὁπότε)· οἶμος (= ἡ ὁδός)· ὕμμος (αἰολ.) καὶ ὕμός (δωρ.) (= ὁ μέτερος), ἡμός (= ἡμέτερος).

ῆμων, (-ονος), ὁ· (ῖημι) (= ὁ ῥίπτων)· ῆμων (παρατατ.) τοῦ ἀμάω (= θερίζω, τέμνω, κατακόπτω).

-ην· (Γραμμ.) τὰ μονοσύλλαβα ἄρσενικὰ καὶ θηλυκὰ σχηματίζουν τὴν γενικὴν μετὰ προσθέσεως τοῦ -ος, π.χ. *σπλήν*, (*σπληνός*), ὁ· *σφήν*, (*σφηνός*), ὁ· *Ζήν*, (*Ζηνός*), ὁ· *μήν*, (*μηνός*), ὁ· *ψήν*, (*-ηνός*), ὁ·

χήν, (χηνός), ὁ καὶ ἡ· ῥήν, (ῥήνός), ὁ καὶ ἡ (= τὸ πρόβατον), πλὴν τοῦ φρήν, (φρενός), ἡ τὸ ὅποιον εἶναι θηλυκόν // τὰ εἰς -ην ὑπερμονοσύλλαβα ὀξύτονα, τὰ ὅποια ἔχουν πρὸ τοῦ η τὸ μ εἰς τὴν γενικήν τρέπουν αὐτὸ εἰς ε, π.χ. ὁ ποιμήν - ποιμένος, ὁ λιμήν - λιμένος, ὁ πυθμήν - πυθμένος, πλὴν τοῦ ὁ Δαμῆν - Δαμήνος· ἐκεῖνα δὲ τὰ ὅποια δὲν ἔχουν τὸ μ πρὸ τοῦ -ην, φυλάττουν τοῦτο εἰς τὴν γενικήν, π.χ. σωλήν - σωλήνος, λειχήν - λειχήνος, δοθαῖν - δοθαῖνος, τριβήν (= τρίπους) - τριβήνος, ἀχῆν (= ἀκτῆμων) - ἀχῆνος, ἀπτῆν (= ἄπτερος) - ἀπτῆνος, κηφήν, πυρήν, Κεφαλήν, κωλήν, πευθήν (= δημοσιογράφος), σιεῖν, ἀτταγήν (πτηνόν), ἀντισφῆν, Τροισῆν κ.λπ. πλὴν τοῦ ἀδῆν; (-ένος), ὁ, ὑμήν, (-ένος), ὁ, αὐχήν, (-ένος), ὁ // τὰ εἰς -ην, (-ενος) παροξύνονται π.χ. ἀρχι-ποιμήν, (-ενος), ὁ, φιλο-ποιμήν, (-ενος), ὁ, βλαχοποιμήν, εἶρην, (-ενος), ὁ (καὶ ἴρην, (-ενος), ὁ), ὑψαύχην, (-ενος), ὁ, ἡ, ἀπύθμην, μελλείρην, (-ενος), ὁ // τὰ εἰς -ην βαρύτονα οὐσιαστικά φυλάττουν τὸ η εἰς τὴν γενικήν, π.χ. Ἑλλήν, (-ηνος), ὁ, Φιλέλλην, (-ηνος), ὁ, Γέρην, (-ηνος), ὁ, Σέβην, (-ηνος), ὁ τὰ δὲ ἐπίθετα τρέπουν αὐτὸ εἰς -ε: ἄρσην, (-ενος), ὁ, ἡ, τέρην (-ενος), ὁ, ἡ, εἶρην, (-ενος), ὁ, ἡ κ.λπ.

-ηνη· ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -ηνη δισύλλαβα παροξύνονται, π.χ. κρήνη, μήνη, γλήνη, φήνη πλὴν τοῦ σκηνή // τὰ εἰς -ηνη ὑπερτρिसύλλαβα ὀξύτονα καὶ βαρύτονα γράφονται διὰ τοῦ «η» εἰς τὴν παραλήγουσαν, π.χ. Κομμαγήνη, Περγαμήνη, Μαγδαληνή, Ἀδραμυτηνή, Σαπφειρήνη, Παλαιστηνή, ὡς καὶ μερικά τρισύλλαβα:

Τυρρενή, Γερμενή, Ὠτηνή πλὴν τοῦ Φωτεινή // τὰ εἰς -ηνη ὑπερδισύλλαβα παροξύνονται, ὡς σελήνη, γαλήνη, ὑπήνη (= μύσταξ), ἀπήνη, Παλλήνη, Μυκήνη, Πριήνη, Ἀθήνη, Κυλλήνη, Μεσσήνη (ἡ Λακωνική) καὶ Μεσσηνή (ἡ μεσοποταμία), Ἰομήνη, τιθήνη, Πριήνη, Κυρήνη, Παλλήνη, Σαντορίνη, Πειρήνη, Πελλήνη, (πρβλ. -ινη).

-ηνής· ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -ηνής γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν διὰ τοῦ η, π.χ. περηνής, ἀπηνής, προσηνής.

-ηνός· ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -ηνός ὀξύτονα ἐπίθετα καὶ ἔθνη γράφονται διὰ τοῦ η εἰς τὴν παραλήγουσαν, ὡς Ἀβυδηνός, Δαμασκηνός, Λαμψακηνός, Ἀδραμυτηνός, Ναζιανζηνός, Σειληνός, Σιληνός, Σαρακηνός, σκαληνός, γαλαθηνός, Βιζυηνός, Πατρηνός (ὁ Πατρεύς), ἀγαρηνός, Ἀλπιηνός, Ἀλεξανδρηνός, Καλαβρυτηνός, γαληνός, περγαμηνός, εἰθηνός (δημ. φτηνός) ληνός (δοχεῖον), ἀγαληνός // (προπαροξύτονα): λάγηνος σύσκηνος, γλυκοπύρηνος, ἐκπύρηνος (πρβλ. -ινός).

-ήνσιος· (ἐκ τῆς λατιν. καταλήξεως -ensis)· ('Ορθογρ.) ταῦτα γράφονται διὰ τοῦ η εἰς τὴν προπαραλήγουσαν: Καστερήνσιος, Ναρβωνήνσιος, Ὀρτηνσιος. -ηντα· ('Ορθογρ.) κατάληξις ἀριθμῶν κατὰ συγκοπὴν τῆς συλλαβῆς -κο- τῶν ἀρχαίων εἰς -ήκοντα (ἐβδομή(κο)ντα > ἐβδομήντα (τὸ α βραχύ), π.χ. ἐξήντα, πενήντα, ἐβδομήντα, ἐνενήντα.

-ηνω· ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -ηνω τῆς δημοτ. γράφονται διὰ τοῦ η ὡς γενόμενα ἐκ τοῦ ἀόρ., π.χ. (ἀφίημι — ἀφήκα καὶ ἀφησα) > ἀφήνω· (ἵστημι) (ἕστην καὶ ἕστησα) > στήνω· (σβέννυμι) (ἔσβην καὶ ἔσβησα) >

σβήνω· (ἔφω - ἔφησα) > ψήνω κ.λπ.

-ηξ (-ηκος)· ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -ηξ ἔχουν γενικήν -ηκος καὶ γράφονται διὰ τοῦ η, π.χ. σκυώληξ (-ηκος), ὁ, πηλήξ, (-ηκος), ὁ, (ἐκ τούτου πηλήκιον), νάρθηξ, (-ηκος), ὁ, μύρμηξ, κήρυξ, πάλληξ, κάχληξ (= χαλίκι), φήληξ (= ἄγριον σῦκον) κ.λπ. ἀλλὰ ἀλιώπηξ, (-εκος), ἡ, τὰ μονοσύλλαβα κήξ, (κηκός), ἡ (= ὁ γλᾶρος), σφήξ, (σφηκός), ἡ, βήξ, (βηκός), ὁ (βλ. κλίσις γ').

ἦπαρ, (-ατος), τό· (= τὸ συκῶτι), ὕπαρ τό (= ὀπτασία, ὄραμα).

ἦπερ· (ποιητ.) ἦπερ (= ἦ ἔτι, ἦ παρά)· ἦπερ (= καθ' ὃν τρόπον, ὅπως)· εἴπερ (= τῷ ὄντι, πράγματι)· ὕπερ ἢ πρόθεσις ὑπέρ (= ὑπεράνω).

ἦπου· (= παρά, ἴσως)· ἦπου (= ὑποθέτω, ἀλήθεια;).

-ηρ, (-ηρος)· ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -ηρ μονοσύλλαβα σχηματίζουν τὴν γενικήν διὰ προσθήκης τοῦ -ός, ὡς θῆρ > θηρός, φῆρ > φηρός, Σῆρ > Σηρός, κῆρ > κηρός καὶ (δωρ.) καρός (= θεὰ τοῦ θανάτου), (ἐνῶ τὸ κῆρ = ἡ καρδία) // τὰ εἰς -ηρ ὑπὲρ μίαν συλλαβὴν ὀξύτονα, ἔχοντα πρὸ τοῦ -ηρ τὸ τ φυλάττουν τὸ η εἰς τὴν γενικήν, ὡς λουτήρ > -ῆρος, καμπτήρ > -ῆρος, σωτήρ > -ῆρος, ὀλετήρ > -τήρος, στατήρ, ρυτήρ, μνηστήρ, χαρακτήρ, φωστήρ, ἄλτήρ, πλὴν τοῦ πατήρ > πατέρος > πατρός, ἀστήρ (ἀστέρος), ὁ, γαστήρ, (-στέρος) καὶ κατὰ συγκοπὴν γαστρός, ἡ, φράτηρ, (φράτερος), ὁ (= μέλος φράτρας). Τὰ μὴ ἔχοντα τὸ τ τρέπουν εἰς τὴν γενικήν τὸ η εἰς ε, ὡς αἰθήρ, (-θέρος), ὁ, δαήρ, (-έρος), ὁ (ὦ δαερ), ἀνῆρ, (-νέρος > νρός > ἀνδρός), ὁ ἀήρ, (ἀέρος), ὁ (οἱ ἀέρες), ἀθήρ, (-θέρος), ὁ,

πλὴν τοῦ σπινθήρ, (-ῆρος). ὁ, Ἐλευθήρ, (-θῆρος), ὁ // τὰ εἰς -ηρ (-ῆρος) ὀξύτονα φυλάττουν τὸ η εἰς τὴν γενικήν, φυλάττουν δὲ τὸν τόνον καὶ ἐν συνθέσει, ὡς (στατήρ) - ὀβυλοστατήρ, (δετήρ) - ἀμαλλοδετήρ, (δμητήρ) - βοοδμητήρ, (φρουρητήρ) - σωματοφρουρητήρ, ἐξαιρούνται: τὰ ἐκ' τοῦ θῆρ, (-ρός), ὁ, ὡς ἡμί-θηρ, πάν-θηρ, μειζό-θηρ, ὀλεσί-θηρ καὶ τὸ στυροφῆρ, ἐνῶ τὰ μεταπλαστά φυλάττουν τὸν ἀπλὸν τὸν τόνον, ὡς λεξι-θήρες, ὀρνιθο-θήρες· ὅσα δὲν φυλάττουν τὸ η εἰς τὴν γενικήν ἐν συνθέσει βαρύνονται, ὡς πατήρ > ὁμοπάτηρ, ἀνῆρ > λιπάνηρ, δαῆρ > πολυδάτηρ κ.λπ. // τὸ ἀνῆρ ἐν συνθέσει τρέπει τὸ α εἰς η καὶ τὸ η εἰς ω, ὡς εὐήνωρ, νικάνωρ // τὰ εἰς -ηρ θηλυκὰ ὑπὲρ μίαν συλλαβὴν τρέπουν τὸ η εἰς ε, ὡς Δημήτηρ > -μήτερος > Δήμητρος, θυγάτηρ > -τέρος > -τρός, γαστήρ > -στέρος > γαστρός κ.λπ. // τὰ παροξύτονα δισύλλαβα εἰς -ηρ σχηματίζουν τὴν γενικήν εἰς -ηρος, π.χ. Ἰβήρ ("Ιβηρος), ὁ, Λ(ε)ίγηρ, (-γῆρος). ὁ (βλ. -εῖρ) // πολλὰ τῶν θηλυκῶν τῶν εἰς -ηρ σχηματίζονται εἰς -εῖρα, π.χ. σωτήρ ὁ - σώτειρα ἡ, καλυπτὴρ ὁ - καλύπτειρα, ζωοδοτήρ - ζωοδότειρα, παντοδότειρα, πανδώτειρα κ.λπ. (τὸ ἀρχ. ἐπιθήμα -τεῖρα ἐγένετο -τρία καὶ τεῖρα: *σωτερjα > σώτειρα, εὐνήτειρα (καὶ εὐνήτρια), δότειρα ἀπὸ τῆς ὀνομ. καὶ αἰτιατ., ἀλλὰ ψάλτρια ἀπὸ τῆς γενικ. καὶ δοτικ. ψαλτρίας, ψαλτρία.

ἦρα· (ἐρῶ (= ἡγάπα)· ἦρα (αἶρω) (= ἐσώκωσα)· ἦρα (= ἔνεκα, χάριν)· ἦρα (= ἄρα)· ἦρα (= ἡ αἶρα· τὸ ζιζάνιον)· ἦρα (= ἡ θεά).

-ηρης, (-ους), ὁ, ἡ· ('Ορθογρ.) παραγωγική κατάληξις ὑπερδισυλλάβων ἐπιθέτων,

π.χ. φρενήρης, χαλκήρης, ποδήρης, μονήρης, ξιφήρης, κωπήρης, κλινήρης, χρυσήρης, υπερπλήρης (και δισυλλάβων) πλήρης· (τὸ τρίτες, ξιφῆρες ἐξεληφθησαν ὅχι ὡς σύνθετα, ἀλλ' ὡς παράγωγα δι' ἐπιθέματος -ηρες).

-ηριον· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -(τ)ήριον δηλοῦντα τόπον ἐργασίας γράφονται διὰ ἡ εἰς τὴν προπαρλήγουσαν καὶ διὰ ἡ εἰς τὴν παραλήγουσαν, π.χ. ἐργαστήριον, σπουδαστήριον, βουλευτήριον, γυμναστήριον, μοναστήριον, πιεστήριον, ἐπωαστήριον κ.λπ., ὡς καὶ ἐγερτήριον, ἐπισκεπτήριον, ἀποφοιτήριον, εἰσιτήριον ὡς καὶ ἄνευ τοῦ τ: τεκμήριον, (θηρίον) > μεγαθήριον, δεινοθήριον κ.λπ., (κηρίον) > τριχήριον, πολυκήριον, στεατοκήριον, ὡς καὶ χοιρομήριον καὶ ἐλιξήριον (ἀραβ. λέξις = λίθος τῆς γνώσεως el iksir <ἐλλ. ξηρίον = ἀποξηραντική κόνις, σκονάκι).

-ηρος· (Ὁρθογρ.) παραγωγικὴ κατάληξις ἐπιθέτων σημαινόντων πλησμονὴν ἐκείνου, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, π.χ. (ὄγκος) > ὄγκηρός, (ἄνθος) > ἀνθηρός, ὑγιηρός, τυχηρός, τολμηρός, αἵματηρός, νοσηρός, αὐστηρός, μελετηρός, ὄκηρός, δαπανηρός, λυπηρός κ.λπ., (πρβλ. -υρός). **ἥρωελεγειον, (-ου), τὸ·** (Μετρ.) δίστιχον ἐξ ἑξαμέτρου* καὶ πενταμέτρου* (βλ. ἐλεγειον).

ἥρωιάμβρος, (-ου), ὁ· (Μετρ.) ποίημα ἀποτελούμενον ἐξ ἑξαμέτρου καὶ ἰάμβων. **ἥρωικός, -ή, -όν·** (Μετρ.) «ἥρωικός στίχος» ὁ ἑξάμετρος // «ἥρωικὸν μέτρον» δακτυλικὸν ἑξάμετρον // «ἥρωικὴ τὰξις» ποίημα ἐπικόν.

Ἡρώων λόγοι· μῦθοι καὶ ποικίλαι παραδόσεις τῶν ἀρχ. Ἑλλήνων, τὰ ὅποια ἀνα-

φέρονται εἰς σημαντικὰ γεγονότα τῶν προϊστορικῶν χρόνων.

-ης καὶ -ες, (-ους)· ὡς εὐήθης, -ης, -ες (-ους) (βλ. κλίσις)· τὰ εἰς -ήθης, -ήκης, -ήρης, -κήτης, -μήκης, -άδης, -άντης, -άρχης, -ώδης, -ώκης, -ώλης, -ώρης καὶ -μεγέθης δικατάληκτα ἐπίθετα βαρύτονα καὶ σύνθετα παροξύνονται εἰς τὴν γενικήν πληθυντικῶν καὶ τὸ ἐπίρρ., ὡς αὐθάδης > αὐθάδων > αὐθάδως (καὶ ὅχι αὐθαδῶς), εὐώδης > ὠδων > ὠδως, χρηστοθήης > ἤθων > ἤθως κ.λπ. // τὸ οὐδέτερον τούτων προπαροξύνεται, ὡς συνήθης > σύνηθες, αὐθάδης > αὐθαδες, χρηστοθήης > ηθες, ἐκτὸς τῶν οὐδετέρων τῶν εἰς -ήρης, -ώδης, -ώκης, -ώλης, -ώρης, ἅτινα προπερισπῶνται, ὡς μονήρης > μονῆρες τὸ, εὐώδης > ὠδες τὸ, ξιφῆρης > φῆρες τὸ.

-ης· (δημ.) κατὰ τὰ πρωτόκλιτα εἰς -ης· κατάληξις ἀρσενικῶν ὀν. ἀντὶ ἀρχ. εἰς -ιος > -ις καὶ -ειος > -εις, ὡς Ἀντώνιος > -ις > (ἐν ἀπλοποιήσει) Ἀντώνης, Γρηγόριος > Γρηγόρις > Γρηγόρης, Βασίλειος > Βασίλεις > Βασίλης (εἰς τὴν ἀπλοπ. δημοτικὴν πάντα εἰς -ης: Γρηγόρης, Βασίλης, Ἀντώνης)..

-ης· ἐκ τῶν τελικῶν εἰς -ι οὐδετέρων τοπωνυμίων μετὰ τοῦ ς εἰς -ης ἐθνικὰ ἐπωνυμα, ὡς Γαρδίς > Γαρδίκης, Αἰδίνι > Αἰδίνης, Λιδωρίκι > Λιδωρίκης κ.λπ., ὡς καὶ καραγκούνης (-νη), ὁ.

-ης· εἰς -ης καταλήγουσιν πολλὰ ἐθνικὰ ἐπων. ἐκ τοῦ τελικοῦ εἰς -η τοῦ θηλ. τοπωνυμίου καὶ τῆς πτωτικῆς καταλήξεως ὀνομαστ. -ς, ὡς ἡ Ἀρτάκη > ὁ Ἀρτάκης, ἡ Σαμοθράκη > ὁ Σαμοθράκης.

-ης· κατάληξις ἐπωνύμων (ἀπὸ τῆς καταλήξεως οὐδ. οὐς. εἰς -ι καὶ κατὰ τὰ πρω-

τόκλιτα εἰς -ης, π.χ. (βιολόγι) > Βιολόγης, (κοτρώνη) > Κοτρώνης, Τηγάνης, Ἀγούρης, Φυτίλης κ.λπ.

-ης· κατάληξις γενικῆς ἐνικοῦ θηλ. οὐς. τῆς δημοτικῆς κατὰ τὰ πρωτόκλιτα ἀντὶ ἀρχ. -εως κατὰ τὰ τριτόκλιτα: βρύση, (-σης), ἡ (ἀρχ. βρύσις, (-εως), ἡ,) πληθ. οἱ βρύσεις, τῆς θλίψης (πληθ. οἱ θλίψεις), τῆς λύσης, τῆς πόλης, τῆς πλύσης (ἀλλ' ὁ πληθ. κατὰ τὰ τριτόκλιτα: οἱ λύσεις, οἱ πόλεις, οἱ πλύσεις κ.λπ.).

-ης· (Ὁρθογρ.) τὰ ἐπίθετα τὰ ἔχοντα μακρὸν φωνῆν εἰς τὴν παραλήγουσαν παροξύνονται, π.χ. μεγακήτης, εὐήθης, ἀήθης, εὐμήκης, προσάντης, οὐρανομήκης, ποδώκης, τριήρης κ.λπ., ἐξαίρεται τὸ ἰσομεγέθης· ἐὰν δὲ βραχὺ ὀξύνονται, ἀβάθης, πολυβένθης (πολυβαθῆς) κ.λπ.

-ης· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ης πατρωνυμικὰ ἢ πατρωνυμικοῦ τύπου ἔχοντα πρὸ τοῦ -ης «δ» κλίνονται κατὰ τὴν α' κλίσιν, π.χ. (πατρωνυμικά): Ἀτρεΐδης, (-ου), ὁ Πηλεΐδης, (-ου), ὁ Τηλεμωνιάδης, (-ου), ὁ (τύπου πατρωνυμικοῦ): Εὐριπίδης, (-ου), ὁ, Μιλτιάδης, (-ου), ὁ, Ἡρόδης, (-ου), ὁ, Θουκυδίδης, (-ου), ὁ, Ἀριστείδης, (-ου), ὁ κ.λπ.

-ης· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -(ιν)-ης κύρια ὀνόματα κλίνονται κατὰ τὴν α' κλίσιν, π.χ. Λεπτίνης, (-ου), ὁ, Αἰσχίνης, (-ου), ὁ, Μηκίνης, (-ου), ὁ, Σμικρίνης, (-ου), ὁ, κ.λπ. // οὕτω καὶ τὰ εἰς -(ον)-ης, -(ολ)-ης, -(υν)-ης, -(ων)-ης, π.χ. Μηριόνης, (-ου), ὁ, Κεβριόνης, (-ου), ὁ, Ὁζόλης, (-ου), ὁ, γενειόλης, (-ου), ὁ, Κερύνης, (-ου), ὁ, τελώνης, (-ου), ὁ, Συμεώνης, (-ου), ὁ, κ.λπ.

-ης· (Ὁρθογρ.) τὰ σύνθετα εἰς -ης λήγον-

τα πρωτόκλιτα ὑπὲρ μίαν συλλαβὴν φυλάττουν τὴν τάσιν τοῦ ἀπλοῦ, π.χ. ἐραnistῆς - ἀρχιεραnistῆς, (-οῦ), ὁ, εὐρετῆς - ἐφευρετῆς (καὶ ὅχι ἐφευρέτης, θηλ. ἐφευρέτης, (-ιδος), ἡ), ληστῆς - ἀρχιληστῆς, δανειστῆς - μισοδανειστῆς, χρύσης - φιλοχρύσης κ.λπ.

-ης· (Ὁρθογρ.) κατάληξις ἐπιρρ. ἐκ γενικῶν ἐνικοῦ τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων εἰς -η (τιμ-ή, φων-ή, γ-ή), π.χ. καταγῆς, μισοτιμῆς κ.λπ., ὡς καὶ ὀλοχρονῆς (καὶ ὀλοχρονίς), μονομερῆς (καὶ μονομερίς) κ.λπ.

-ης (καὶ -ους)· κατάληξις σημαινόντων χρώμα, κατ' ἄλλους ἐκ τοῦ οὐδετέρου εἰς -ι: θαλασσί, καὶ κατ' ἄλλους τὸ καὶ πιθανώτερον κατὰ τὰ εἰς -ους ἐπίθετα βισσινύς, -νιά, -ὺ καὶ βυσσινῆς, -νιά, -νί, θαλασσός καὶ θαλασσῆς, οὐρανός καὶ οὐρανῆς κ.λπ.

-ης, (-ητος)· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ης (-ητος) τριτόκλιτα εἶναι βαρύτονα, π.χ. γύης, (-ητος), ὁ, μύκης, (-ητος), ὁ, τάπης, κέλης, φάνης, φάλης, πένης, κόμης, (-ητος), ὁ, πλάνης, λέβης, Τίγρης, (-ητος), (ποταμός), ὁ, (ἐνῶ τίγρις, (-ιδος καὶ -ιος), ὁ, ἡ), (τὸ θηρίον), Λάχης, (ητος), ὁ, Ἑτεοκρῆς, Ἑνετόκρης, Τουρκόκρης, ἔρπης, (-ητος), ὁ (ἀλλὰ καὶ ἐρπῆς, (-ῆτος), ὁ), ὡς καὶ ἐσθῆς, (-ῆτος), ἡ, ὀξύτονα: Κρής, (-ητός), ὁ, λιμνοθῆς, (-ῆτος), ὁ, χειμοθῆς, (-ῆτος), ὁ, ἐσθῆς, (-ῆτος), ἡ, ἀστροβλῆς, (-ῆτος), ὁ.

-ης (-ητος)· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ης (-ητος) κύρια ὀνόματα τῆς γ' κλίσεως γράφονται διὰ τοῦ η, π.χ. Λάχης, (-ητος), ὁ, Τέλης, (-ητος), ὁ, Πάχης, (-ητος), ὁ, Κύνης, Μένης, Φάνης, Χρέμης κ.λπ. (τὸ δὲ Μάνης (-ου, -ους καὶ Μάνεντος), ὁ).

-ησι· (Γραμμ.) κατάληξις δοτικής (τοπικής πληθ. τῆς ἀρχαιοτέρως ἀττικής διαλέκτου σωθεῖσα ὡς ἐπίρρημα, π.χ. Ἀθήνησι(ν) [ποιητ. ἀρετῆσι, μεγάλῃσι(ν), ἀθανάτῃσι ("Ὀμηρος)]).

-ησιμος· ('Ὀρθογρ.) τὰ εἰς -ησιμος ἐπίθετα ἐξ εἰς -εω περισπωμένων ῥημάτων γράφονται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν διὰ τοῦ η, π.χ. (διδάσκαιω -έω) > διδασκινήσιμος, (ζητῶ -έω) > ζητήσιμος, συζητήσιμος, (ὠφελῶ), ὠφελήσιμος, (οἰκῶ) οἰκήσιμος (= δύναται νὰ οἰκηθῇ), ναυπηγήσιμος, (< ναυπηγῶ), ποιήσιμος, τρυγήσιμος, βαθμολογήσιμος, βουκολήσιμος κ.λπ. κατ' ἀναλογίαν δὲ καὶ βοσκήσιμος (< βόσκω), χρήσιμος (< χρώμαι), αὔξησιμος (< αὔξω, αὔξανω, ἀλλὰ καὶ αὔξέω). -ήσιος (καὶ -ησιος*) (μσν. -ησιος < (λατ.) -esis <-ensis // ('Ὀρθογρ.) τὰ εἰς -ήσιος γραφόμενα εἰς τὴν προπαραλήγουσαν διὰ τοῦ η εἶναι: α) ἐπίθετα, ὡς ἡμερήσιος, ἐτήσιος, ἀροτήσιος, νυκτερήσιος, σπητήσιος, κεφαλῆσιος, ποταμήσιος, χοιρήσιος, καραβήσιος, βουνήσιος, σιταρήσιος, ἀγγελησιος, βροχήσιος, ἀρνῆσιος, τραγήσιος, γυναικῆσιος, καμπήσιος, πεγαδῆσιος, παραπανήσιος, κ.λπ., β) ἔθνη, ὡς Πεντελήσιος, Θρακῆσιος, Ἰθακῆσιος, Ζαγορήσιος, Μιλήσιος, Πελοποννήσιος, Χερσονήσιος κ.λπ., γ) κύρια: Τιταρήσιος, Ἑρμηῆσιος κ.λπ., πλὴν τῶν διὰ τοῦ ι Ἀφροδίσιος, Χαρίσιος, Ἀρτεμῖσιος καὶ διὰ τοῦ εἰ Ἀρκεῖσιος καὶ Σιμοεῖσιος.

-ησις, (-εως)· ('Ὀρθογρ.) τὰ εἰς -ίσις (-οῖσις, -υσις) ἐκ ῥημάτων εἰς -ίζω, (-οῖζω, -υζώ) γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν ἀντιστοίχως διὰ τοῦ ι, οι, υ, π.χ. (σιτίζω) > σίτισις, (σχετίζω) > σχέτισις,

(ἄθροίζω) > ἄθροισις, (ἀναβλύζω) > ἀναβλυσίς κ.λπ. ἐκ πάντων τῶν ἄλλων ῥημάτων διὰ τοῦ η, π.χ. (ἐκτιμῶ) > ἐκτίμησις, (ἀγκυροβολῶ) > ἀγκυροβόλησις, (ἐπιχειρῶ) > ἐπιχειρήσις, (ἐγχειρῶ) > ἐγχειρήσις (ἐνῶ ἐγχειρίζω) > ἐγχειρίσις, (ὀνοῦμαι) > ὄνησις, (ἀνθῶ) > ἄνθησις κ.λπ. (ἐνῶ δανείζω) > δανεισμός).

ἥσκιος, (-ου), ὁ· (ἡ σκιά > ἡσκιὰ > ἥσκιος) κατὰ τὸ ἥλιος.

-ησκω· ('Ὀρθογρ.) γράφονται διὰ τοῦ η π.χ. θνήσκω, μιμνήσκω, πρήσκω κ.λπ., ἐξαιρουμένων: εὐρίσκω, στερίσκω, ἀναλίσκω, ἀμβλίσκω (= προξενῶ ἐξάμβλωσιν), καὶ διὰ τοῦ υ μεθύσκω.

-ησμός· ('Ὀρθογρ.) τὰ εἰς -ησμός οὐσιαστικά παράγονται ἐκ ῥημάτων συνηρημένων εἰς -αω καὶ -εω καὶ γράφονται διὰ τοῦ η, ὡς (ἀγαπῶ) - ἀγαπησμός, (νουθετῶ) - νουθετησμός, ὡς καὶ (χρῶ, χρήω) > χρησμός, (κνῶ, κνήω καὶ κνάω) > κνησμός καὶ μτγν. (μάχομαι) > μαχησμός, (λοιδορῶ) > λοιδορησμός, (πατῶ) > πατησμός, σκαριφῶμαι > σκαριφησμός, ὀρχησμός κ.λπ., [ἐξαιρουμένων: (τονθορύζω) > τονθορυσμός, (τρύζω) > τρυσμός, τανυσμός, πλατυσμός, πληθυσμός, δασυσμός, (δανείζω) > δανεισμός, (ἄθροίζω) > ἄθροισμός καὶ εἴ τι ἄλλο (βλ. -υσμός).

ἥσσα· (= ἡ ἦττα ἀντιθ. τοῦ νίκη)· ἥσα (ἄδω) (ἀόρ.) (= ἔφαλα).

-ησός· ('Ὀρθογρ.) τὰ εἰς -ησός ὀξύτονα ὀνόματα γράφονται διὰ τοῦ η καὶ σσ ὡς Λυκαβησός, Λυρνησός, Ὀδησός, Βριλησός (= ἡ Πεντέλη), Σαλμυδησός, Ἀγησός, Ὀρδησός, Καβησός, Ταρτησός, Μυκαλησός, (ἐνῶ Κάρησος, Βρίλησος), Τερμησός, Τευμησός, κ.λπ.

πλὴν τοῦ Ναῖσός (ἡ Νάισος καὶ Νάισος), περισσός καὶ κισσός. Ἐνῶ τὰ προπαροξύτονα διὰ τοῦ ι, ὡς κυάρισσος, νάρκισσος, Μελισσός, Ἀρχέμισσος, Τριπόλισσος, Βόλισσος, Ὑδισσός κ.λπ., ὡς καὶ τὰ ὀξύτονα ἢ βαρύτονα ὑπερδισύλλαβα γράφονται διὰ τοῦ ι καὶ ἐνός σ, ὡς Ἰλισός, Κηφισός, Ἀμισός, Λάρισσος, Νάισος, Ἄρνισος, Πάμισος, Μόρμισος, Ὑρισός κ.λπ., ὡς καὶ τὰ ἄνισος, ἴσος, μῖσος, πλὴν τοῦ παραδείσος (διὰ τῆς εἰ διφθόγγου) καὶ ἄβυσσος (διὰ τοῦ υ).

ἥσων, (-όνος), ὁ· (= ὁ μικρότερος, κατώτερος)· ἴσων τό (= τὸ ἴσον μέρος).

-ηστής· ('Ὀρθογρ.) τὰ εἰς -ηστής γράφονται διὰ τοῦ η: ἀλφειστής (< ἀλφάνω + ἐσθίω), ὠμηστής, δερμηστής (= εἶδος σκώληκος ὄφεως).

-ηστός· ('Ὀρθογρ.) ὠρισμένα εἰς -ηστός ὀξύτονα γράφονται διὰ τοῦ η, π.χ. δορπηστός, δειπνηστός, Τυμφρηστός, σθηστός, χρηστός (πρβλ. -ιστός), ἐξαιρουμένων: σείω > σειστός, κλείω > κλειστός, ξύω > ξυστός, πτύω > πτυστός, ἀντικρύ > ἀντικρυστός, κελάρύζω > κελαρυστός // τὰ παροξύτονα γράφονται διὰ τοῦ υ, π.χ. παράβυστος, περίπυστος (= περίφημος), περίπυστος (= βδελυκτός), κυβελόβυστος, Κάρυστος, Ἀνάφλυστος.

ἡσυχάζω· (ἀμτβ.) (= εἶμαι ἡσυχος)· (μτβ.) καταπραῶναι τινά (πρτ.) ἡσυχάζον, (μέλλ.) ἡσυχάσω, (ἀόρ.) ἡσυχάσα, (ὑποτ.) ἡσυχάσω, τὸ ἡσυχάσαν· — ἡσυχία ἡσυχος, ἡσυχαστής, ἡσυχαστικός, ἡσυχαιός (= ἡσυχος), ἡσυχαστήριον, ἡσυχαστρια (= ἡ καλογραῖα), ἡσυχαστέον.

ἦτα τό· (ἄκλιτον γράμμα) (βλ. η, Η)· ἦτα, (-ης), ἡ (= ἀντίθετον τοῦ νίκη)· εἶτα

(= μετὰ ταῦτα, ἔπειτα).

-ητα· ('Ὀρθογρ.) κατάληξις τῆς δημοτ. θηλ. ἀφρημένων οὐσ. (ἀναλογικῶς κατὰ τὸ νεύτητα, χάριτα κ.λπ.), π.χ. ἔχθη-τα ἡ, κάκητα ἡ, ἀργητα ἡ, μάνητα ἡ, ὄρητα ἡ, μάχητα ἡ κ.λπ.

ἡτακισταί, (-ῶν), οἱ· τῶν ἐλληνικῶν ἡ προφορά εἶναι διττή, ἥτοι προφορικῇ καὶ γραπτῇ. Ἡ πρώτη κατέσχευεν εἰς Ἑλλάδα, ἡ δὲ δευτέρα εἰς Ἑσπερίαν. Διὰ διαφορὰς λόγους ἀμφότεραι εἶναι πλημμελεῖς. Ἡτακισταί μὲν εἶναι οἱ Ἑρασμικοὶ (ἐκ τοῦ Ἑράσμου, ὁ ὁποῖος, δὲν ἐπενόησε τὴν προφορὰν ταύτην, ἀλλ' ὑπεστήριξεν ταύτην συστηματικῶς), ἐπειδὴ ἐκφωνοῦν τὸ η ὡς ē (μακρόν) καὶ τὸ υ ὡς τὸ λατινικὸν u (= ου), «ἰ ω τ α κ ι σ τ α ῖ» δὲ οἱ ἀντίπαλοι τούτων, ἐπειδὴ ἐκφωνοῦν τὸ η, εἰ, οἰ, υ, η, οἱ ὁμοίως πρὸς τὸ ι. Οἱ Ἑρασμικοὶ διαφέρουν τῶν ἀντιπάλων τῶν: α) διὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ η εἰς ē μακρόν, β) ἐκφωνοῦν τὰς διφθόγγους αἰ, εἰ, οἰ, υἰ, αῦ, εῦ διφθογγικῶς α - ι, ε - ι, ο - ι, υ - ι, α - υ, ε - υ, γ) διαστελλοῦν τὴν ποσότητα τῶν μακρῶν καὶ τῶν βραχέων φωνηέντων, δ) προφέρουν τὸ δασὺ πνεῦμα καὶ τὰ δασέα φ - πΗ, χ - xH, θ - tH καὶ ε) τὸ διπλοῦν γράμμα ζ προφέρουν συνήθως ὡς dz.

-ητης· ('Ὀρθογρ.) τὰ εἰς -ητης ἔθνη γράφονται διὰ τοῦ η ὡς (Αἰγίνα) > Αἰγινήτης, (Βέλβινα) > Βελβινήτης, (Ἴος) > Ἰήτης, Μασσαλιήτης, Πυλήτης, Σιδήτης, Γαζήτης κ.λπ. ὡς καὶ Περιφήτης (ὄν. κύριον), πλὴν α) τῶν ἐκ τῶν εἰς -εια παρηγμένων, ὡς Ζέλεια > Ζελεῖτης, Μαρώνεια > Μαρωνεῖτης· β) ἐκ τῶν εἰς -ος, ὡς Ὀρεός > -ρεοῦ > Ὀρεῖτης, Ἐλος > Ἐλεῖτης· γ) ἐκ τῶν εἰς -ρέειν, ὡς βαθυρρεῖτης,

ἀκαλαρρείτης (ὁ ἡσύχως ῥέων), εὐρείτης κ.λπ., ὡς καὶ τὸ ἀλείτης· δ) τῶν ἀπὸ τῶν εἰς -εως, ὡς ἱερεὺς > ἱερείτης, Σαμαρεὺς > Σαμαρείτης, Ἀταρνεὺς > -ρνείτης, τραπεζεὺς > -ζειτής (ὁ ὑπὸ τὴν τράπεζαν κύων, ἐν ᾧ τραπεζίτης ἐκ τοῦ τράπεζα)· τὰ ἄλλα διὰ τοῦ ι, ὡς ὄπλον > ὀπλίτης, ζευγίτης, μεσίτης, φεγγίτης, θεοσίτης κ.λπ. (βλ. λς. -είτης καὶ -ίτης) // τὰ εἰς -ήτης βαρύνονται· α) μὴ γενόμενα παρὰ ῥήμα, ὡς ἀλήτης, κωμήτης (<κώμη) (= χωρικός), ἄλλο κομῶ > κομήτης (= ὁ ἔχων μακρὰν κόμην (καὶ ὁ ἀστήρ), θηλ. κομήτις (-ιδος), ἡ (καὶ ἄλλο κομμίτης) = ὀρυκτόν τι, ἠλεκτρομαγνήτης, (-ου), ὁ (ὄρθοτ.) μαγνήτης, (-ιδος), ἡ, κορυνήτης ὁ (= ῥοπαλοφόρος) κ.λπ. // τὰ εἰς -ητης ἐκ ῥημάτων πλὴν τῶν εἰς -ιζω γράφονται διὰ τοῦ η, π.χ. (κυβερνῶ) > κυβερνήτης, (διαβαίνω) > διαβήτης (τὸ ὄργανον), (τρυγῶ) > τρυγητής, (τρυφῶ) > τρυφητής, (καλλιεργῶ) > καλλιεργητής, κολυμβητής, ὑφηγητής, καθηγητής, (πλανῶμαι) > πλανήτης, ιδιοκτήτης, φωμοζήτης, μυροβλήτης (ἐκ τοῦ βάλλω)· ὀρθὸν ὁμῶς μυροβλύτης (ἐκ τοῦ βλύζω, βλύω = πλημμυρῶ), κ.λπ.

-ητό· (Ὁρθογρ.) κατάληξις δημοτ. οὐσιαστικῶν ἐκ ῥημάτων εἰς -ω καὶ -ιζω (ἐξ ἀρχ. καταλήξεως -ητός ἀπὸ οὐδετέρων ἐπιθέτων εἰς -ητός· ἀλαλητός, -ή, -ητόν), π.χ. βογγητό, κυνηγητό, μυρολογητό, μωμουρητό, ροχαλητό, τρυγητό, χασμουρητό, ψυχομαχητό κ.λπ.

ἦτοι (ἡ ἦ τοι)· (= βεβαίως)· Οἷτη ἡ (= τὸ ὄρος)· εἶ τι (= ἔάν τι).

-ητος· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ητος ὅχι ἐκ τῶν εἰς -ιζω γράφονται διὰ τοῦ η, π.χ. σπορητός, τεχνητός, ῥητός, δωρητός, εὐλογητός,

εἰλητός, (= συνεστραμμένος), τρυγητός (= τὸ τρυγώμενον), ἐνῶ τρύγητος (= ὁ καιρός), [τὸ αὐτὸ καὶ ἀμητός (καὶ ἀμητος) ὁ, θεριτός καὶ θέριτος < (θερίζω)], φορητός, κολλητός, πολυθρύλητος, ἀνεξάντητος, θεοπρόβλητος, νεώνητος, ἡμιζύρητος, εὐσυνεῖδητος, διάτρητος, ἄτρητος, πολύτρητος, παράτρητος, ἀγεωγράφητος, ἀγεωμέτρητος, κ.λπ., ὡς καὶ Μέλητος, Θεαίτητος, Ἄδμητος, Θεοδώρητος.

-ητρον· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ητρον οὐσιαστικά παραγόμενα ἐκ ῥημάτων γράφονται διὰ τοῦ η, π.χ. (θέλγω) > θέλγητρον, (φοβέω) > φόβητρον, (κινῶ) > κίνητρον, (γοητεύω) > γόητρον κ.λπ.

-ηττός· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ηττός ἐπὶ ὀρέων καὶ δήμων γράφονται διὰ τοῦ η καὶ δύο τ, π.χ. Ἀρδηττός, Λυκαβηττός, Ὑμηττός, Γαργηττός κ.λπ., (βλ. καὶ -ησός).

ἡττώμαι· καὶ ἡσσωμαι (-άομαι)· (= νικῶμαι, εἶμαι ἡσσαν)· (= κατώτερος ἢ ἀσθενέστερος), [ἔχον τὴν σημασίαν τοῦ εἶμαι κατώτερος ἀπὸ τινος ἔχει σημασίαν οὐδετέραν καὶ δέχεται γενικὴν συγκριτικὴν: ἡττώμαι τινός τινω ἢ ἐν τινι (= εἶμαι κατώτερός τινος εἰς τι), ἔχον τὴν σημασίαν τοῦ νικῶμαι εἶναι παθητικῆς διαθέσεως καὶ δέχεται ποιητικὸν αἶτιον, ὡς ἡττώμαι ὑπό τινος] (φρ.) «κρατήσαντες τέ τινας ἡμῶν πάντας ἀνχοῦσιν ἀπεῶσθαι καὶ νικηθέντες ὑφ' ἀπάντων ἡσσησθαι» (Θουκυδίδης)]· (Παθ.) νικῶμαι, (ὡς ὄρος δικανικός) (= χάνω τὴν δίκην), (μετὰ δοτ.) (= νικῶμαι· ὑποχωρῶ)· (πρτ.) ἡττώμην, (μέσ. μέλλ.) ἡττήσομαι, (παθ. μ.) ἡττηθήσομαι, (παθ. ὁρ.) ἡττήθην, (ὑποτ.) ἡττηθῶ, (πρkm.) ἡττημαί, (μετχ.) ἡττημένος, -η, -ον, (ὑπερσ.) ἡττή-

μην· [(μετρν.) ἡττώ (= καταβάλλω), μ ἡττήσω, ἃ ἡττησα, πρ ἡττηκα]· — ἡττα (ἀντιθ. νίκη), ἡσσαν, ἡσσόνως, ἡσσητός. ἡχή, (-ῆς), ἡ· (= ὁ ἡχος)· ἡχοί (ἡ ἡχοι) (ἐπιρρ.) (= ὅπου)· ἡχοὶ τῇ (= δοτ. τῆς λ. ἡχώ ἡ)· ἡχι (= ὅπου).

ἡχηρός, -ά, -όν· (Γραμμ.) «ἡχηροὶ φθόγγοι»· οἱ ἐκφωνούμενοι δι' ἐντάσεως τῶν φωνητικῶν χορδῶν, ὅταν δηλαδὴ ἡ γλωττις εἶναι τεταμένη καὶ ἀπαρτίζει στενόν· εἶναι οὗτοι τὰ σύμφωνα β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν, ρ.

ἡχοιμητικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) «ἡχοιμητική» ἄλλως «ὀνοματοποιία*»· τσίςςς (<τσίσα) (= οὐρσις)· τοροτοροτοροτορολιλιζέ (= μίμησις κελαδημάτος πτηνοῦ), θρετανελό (= μίμησις τοῦ ἡχου τῆς κιθάρας)· γαργάρα κ.λπ.

ἡχώ (-έω)· (ἀμτβ.) (= κροτῶ, βροντῶ (μετὰ συστοίχου αἰτιατ.) κάμνω νὰ ἡχήσῃ)· (φρ) «ἡχεῖ τις οὐκ ἄσημον, ἀλλὰ δυστυχή κωκυτὸν εἶσω» (Σοφοκλῆς)· (πρτ.) ἡχουν, (μέλλ.) ἡχήσω, (ἀόρ.) ἡχησα, (φρ.) «ἡχή Ἀττικοί, ἡχος Ἑλληνες» (Μέσ.) (φρ) «ἡχοῦμαι τινω (Πίνδαρος) (= ἐξυμνῶ)· — ἡχος, ἡχημα, ἡχητικός, ἡχητής ἢ ἡχέτης, ἡχεῖον, ἡχή, ἡχισις, ἡχώ, εὐαχής, ἰαχή, ἰάχω.

-ηψ· (Γραμμ.) τὰ εἰς -ηψ σχηματίζουν τὴν γενικὴν· εἰς -ηπός, ὡς θήψ (= κόλαξ), (θηπός), ὁ, κώληψ (= ἡ ἰγνύα, τὸ ὀπίσθιον τοῦ γόνατος), (-ληπος), ὁ.

-ηφός· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ηφός ὀξύνονται:

Αἰδηφός, Γαληφός κ.λπ.

-ηω· (Γραμμ.) τὸ ἐπίθημα j εἰσιγῆθη, συνεχωνεύθη καὶ ἐξφωνήθη προληπτικῶς, ὥστε νὰ ἀφομοιωθῇ. Οὕτως εἰσιγῆθη ἐν μέσῳ δύο φωνηέντων: ζῆω, χρήομαι, κνήω, νήω (νάω = ῥέω), πεινήω, διψήω· δύο ῥήματα εἰς -αω ἔχουν τὸ α μακρόν: πεινήω, διψήω, (πεινάω, διψάω) (πειν-άσjω, διψάσjω, ἦτοι σύνθετα μετὰ τοῦ *ας - jω). Κατὰ τοὺς μετρν. χρόνους κατ' ἀναλογίαν τυπικὴν ἐμφανίζεται α ἀντὶ τῆς εἰς τὰ πλείστα τῶν εἰς -ηω ῥημάτων ὅχι δὲ καὶ εἰς τὸ ζῶ, ἦτοι ἐλέχθη χρᾶται, πεινᾶς, δειψᾶς κ.λπ., δηλαδὴ, ἐπειδὴ τὰ ῥήματα ταῦτα ὁμοιάζον εἰς πολλὰ πρόσωπα πρὸς τὰ ἄλλα εἰς (-ῶ) -αω ῥήματα: τιμῶμαι - χρῶμαι, τιμῶ - διψῶ, πεινῶ κ.λπ., ἡ ὁμοιότης αὕτη μετεδόθη καὶ ἐπὶ τᾶλλα πρόσωπα, ὅθεν διψᾶς, πεινᾶς, χρᾶται κατὰ τὸ τιμᾶς, τιμᾶ, τιμᾶται, τιμᾶσθε. Εἰς τὰ ῥήματα ζῶ, νῶ, κνῶ, σμῶ, πεινῶ, διψῶ, ῥίγῶ, ἰδρῶ, χρῶμαι τὸ «αει», «αη» φαίνεται ὅτι συναίρεται εἰς -η, τὸ «φει, ωη» εἰς φ· ζῆ, πείνῃ, διψῇ, ῥίγῃ κ.λπ., ἀλλ' ὁ ἀληθὴς πλήρης τύπος τούτων εἶναι *ζῆω, *κνήω, *χρήομαι, ῥίγῶω, ἰδρῶω κ.λπ., ἐντεῦθεν τὸ η καὶ φ // (μετρν.) κατὰ τυπικὴν ἀναλογίαν τῶν εἰς -αω ῥημάτων ἔχομεν α ἀντὶ τοῦ η εἰς τὰ πλείστα τῶν εἰς ηω ῥημάτων: διψῶ - διψᾶς (κατὰ τὸ τιμῶ τιμᾶς) χρῶμαι (ὡς τὸ τιμῶμαι) κ.λπ., ὅχι ὁμῶς καὶ εἰς τὸ ζῶ, ζῆς, ζῆ.

Πίναξ κλίσεως τῶν ῥημάτων

ζῶ (ζῆω), πεινῶ (πεινήω), δανῶ (διψῆω), χρῶμαι (χρήομαι), ῥίγῶ* (ῥιγῶω)							
Ὁρ. Ὑπ.				Ὁρ. Ὑπ.			
Ἑνεστ.	Προστ.	Ἀπαρ.	Παρατ.	Ἑνεστ.	Προστ.	Ἀπαρ.	Παρατ.
ζῶ	—		ἔζων	διψῶ	—		ἐδιψων

(ζήω, ζώω)	(ἔζην)	(διφήω, διφέω)	(ἐδίφηον)
ζῆς ζῆ	ζῆ (ζῆθι) ζῆτω	ἔζης ἔζη	διφῆς διφήτω
ζῆτον ζῆτον	ζῆτον ζῆτων	διφῆτον διφήτων	ἐδιφῆτον ἐδιφήτην
ζῶμεν ζῆτε ζῶσι	— ζῆτε ζώντων	ἔζῶμεν ἔζῆτε ἔζων	ἐδιφῶμεν ἐδιφήτε ἐδίφων
	(ζήτῶσαν)		(διφήτῶσαν)

(Εὐκτική) ζών· (φρ.) «μη ζών μετ' ἀμουσίας» (Εὐριπίδης) (= να μη ζῆς ἔχων ἔλλειψιν ἀρμονίας, μουσικῆς)· (παρά μτγν.) *διπᾶς, διπᾶ* κ.λπ.

Ὅριστ. Ὑποτ.

Ἐνεστώτος	Προστακτική	Ἀπαρέμφατος	Παρατακτικός
πεινώ (πεινήω)	—		ἐπείνων (ἐπείνηον)
πεινῆς	πείνη	πεινῆν	ἐπείνης
πεινῆ	πεινήτω		ἐπείνη
		Μετοχή	
πεινῆτον	πεινῆτον	πεινῶν,	ἐπεινῆτον
πεινῆτον	πεινήτων	πεινῶσα,	ἐπεινήτην
		πεινῶν	
πεινῶμεν	—		ἐπεινῶμεν
πεινῆτε	πεινῆτε		ἐπεινῆτε
πεινῶσι	πεινῶντων (πεινήτῶσαν)		ἐπεινῶσι
(παρά μτγν.) καὶ <i>πεινᾶς, πεινᾶ</i> κ.λπ.			

χρώμαι (χρή-ομαι, χράομαι)	—		ἐχρώμην (ἐχρη-όμην)
χρῆ	χρῶ	χρῆσθαι	ἐχρῶ
χρήται	χρήσθω		ἐχρήτο
		Μετοχή	
χρήσθον	χρήσθον	χρώμενος	ἐχρήσθον
χρήσθον	χρήσθων	χρωμένῃ	ἐχρήσθην
χρώμεθα	—	χρώμενον	ἐχρώμεθα
χρήσθε	χρήσθε		ἐχρήσθε
χρῶνται	χρήσθων (χρήσθῶσαν)		ἐχρῶντο

θ, Θ· (ἄκλιτον, ἀλλὰ καὶ γεν. τοῦ θήτα-τος)· εἶναι τὸ ὄγδοον γράμμα τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου καὶ τὸ πέμπτον σύμφωνον, τὸ ὅποιον προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐπίσης ὀγδόου τοῦ φοινικικοῦ γράμματος (teth) (τεθ), τὸ ὅποιον πιθανῶς σημαίνει ὄφιν· εἶναι ὀδοντικόν, προστριβές, πνευματώδες, δασύ, ἄφωνον, ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ φιλὸν τ καὶ τὸ μέσον δ· ἐξεφωνεῖτο εἰς τὴν ἀρχαίαν ὡς (th), ἦτοι ὡς κλειστὸν ὀδοντικόν ἢ φωνητικὸν μετ' ἐκπομπῆς πνεύματος, τοῦτου ἕνεκα παριστάνετο διὰ δύο σημείων, ὡς διὰ τοῦ ΘΗ καὶ ΤΘ, ὡς ΘΗαρύμαΚΗος ἀντὶ Θαρύμαχος, βᾶΤΘρα ἀντὶ βάθρα, ἐν-ῶ σήμερον εἶναι μεσοδοντικὸς καὶ διαρκῆς φθόγγος· ἢ παρεμφερὲς πρὸς τὴν σημερινὴν διαρκῆς καὶ πνευματώδης προφορά τοῦ γράμματος συνετελέσθη κατὰ τὸν δ' αἰ. π.Χ. εἰς τὴν ἀττικὴν διάλεκτον· εἰς τὰς ἐκ τῆς ἰαπετικῆς γλώσσας, τὸ θ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ dh τῆς σανσκριτικῆς τὸ t τῆς λατινικῆς καὶ τὸ d καὶ t τῶν τευτονικῶν γλώσσων· //(Παλαιογρ.) τὸ φοινικικὸν (τέθ) ἐγράφετο ὡς ⊕, ὑπ' αὐτὴν τὴν μορφήν παριστάνετο εἰς διάφορα ἀρχαῖκώ-

τερα ἀλφάβητα (Ἀττικὴ ζ' - ζ' αἰ., Μέγα-ρα, Κόρινθος, Κέρκυρα, Σάμος, Ἀρκαδία, Ἡλις καὶ ἀλλαχοῦ ζ' αἰ.)· ἔπειτα ἔλαβε τὴν μορφήν ⊗ (Σάμος, Κρήτη καὶ ἀλλαχοῦ (ζ' - ζ' αἰ.), μετὰ ταῦτα ⊙ (Χίος, Ἐφεσος ζ' - ε' αἰ. καὶ Κρήτη, Ἀττικὴ ε' αἰ.)· ἰδιορρυθμότερον τὸ θῆτα ἐγράφετο ὡς ⊕ (Ἰθάκη, Τάρας, Εὐβοία στ' αἰ. π.Χ.), ὡς ⊖ (Ἀρκαδία), ὡς ⊕ (Λοκρίς), καὶ ὡς ⊞ (Βοιωτία ζ' αἰ. π.Χ.) // (Γλωσσ.) ὁ φθόγγος οὗτος τρέπεται: α) εἰς σ (εἰς τὴν ἀρχὴν λέξεως πρὸ φωνήεντος καὶ ἐντὸς λέξεως μεταξὺ φωνηέντων), ὡς θερμός > σερμός, θάλασσα > σάλασσα, θέλγω > ἀσελγής, πάθος > πάσος, Ἀθῆναι > Ἀσᾶναι > Ἀσῆναι, φθεῖρα > φσεῖρα > φεῖρα· β) εἰς σσ, ὡς βυθός > βυσσός μεθ' ἐπομένου ἡμιφώνου j, ὡς (κύριος, -υθος) κορύθ - jω > κορύσσω· γ) εἰς φ (αἰολ., δωρικ., λατ. καὶ δημ.) θλίβω > φλίβω, θήρ > φήρ, θηκάρι > φηκάρι, στάθμη > στάφνη, Θήβα > Φήβα, θοίνα > Φοίνα, θρίσσα > φρίσσα, καὶ εἰς τὴν λατίν. θύρα > fores, θυμός > fumus· δ) εἰς δ (αἰολ. καὶ δημ.), ὡς ἄνθηρον > ἄνδερνον,

θειάφι> δειάφι, θειαφίζω> διαφίζω· ε) εἰς τ (αἰολ., δωρ. καὶ δημ. ἐνίοτε εἰς τὰ συμ-πλέγματα (φθ), (χθ), (σθ) καὶ (ρθ)· αὐ-θις> αὐτις, φθάνω> φτάνω, εὐθύς> εὐ-τύς, ἐχθές (ἐ)χτές, μισθός> μιστός, ἦρ-θα> ἦρτα· ς) πρὸς τὸ δασύ πνεῦμα, ὡς ἄλς> θάλασσα, ἄμα> θαμά· ζ) εἰς τ συνή-θως εἰς τὸν ἀναδιπλασιασμόν πρὸς ἀποφυ-γὴν διπλῆς δασείας, ὅταν τοῦτο τὸ θ εὐρί-σκεται εἰς δύο ἀλλεπαλλήλους συλλαβάς, ὡς τίθημι> τίθημι, Ἄθθις> Ἀθίς, ἐθρά-φην> ἐτράφην· η) σπαν. εἰς τὴν λατιν. εἰς b, ὡς ἐρυθρός> ruber· θ) πρὸς τὸ d τῆς λατ. καὶ δ δημ. ὡς πυθμῆν> fundus, θυ-γάτηρ (σανσκρι.) duhita (γυθ.) dauh-
tar (δημ.) θυγατέρα· πρὸς τὸ λατινικόν τ, αἱ λέξεις ληφθεῖσαι ἐκ τῆς ἑλληνικῆς, π.χ. παθεῖν> patior, λήθω> lateo, πύθω (= σαπρίζω)> puteo· // ὡς βραχυγραφι-κὸν σύμβολον εἰς τὴν ἀρχ. ἑλληνικὴν το-νούμενον ἄνωθι (θ') ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν 9, τὸ τακτικόν (ἕνατος) καὶ τὸ ἐ-πιρρηματικὸν αὐτοῦ (ἐννεάκις)· ὀξυτονού-μενον δὲ ἀριστερὰ καὶ κάτω (θ) ἰσοδυνα-μεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν ἐννέα χιλιάδες καὶ τὸ τακτικὸν αὐτοῦ (ἐννεακισχιλιστός) καὶ τὸ ἐπιρρηματικὸν αὐτοῦ (ἐννεακισχιλιάκις)· μετὰ δύο στιγμῶν ἄνωθι (θ) ἐνενήκοντα χιλιάδας, (βλ ἀριθμητικός)· εἰς τὰ ὁμηρι-κὰ ἔπη τὸ κεφαλαῖον (Θ) σημαίνει τὴν ὁ-γδόην ῥαφιδίαν τῆς Ἰλιάδος, τὸ δὲ μικ-ρόν (θ) τὴν ὁγδόην ῥαφιδίαν τῆς Ὀδυσ-σείας· εἰς Ἡρόδοτον καὶ Θουκυδίδην τὸ (Θ) δηλοῖ τὸ ὄγδοον βιβλίον. Εἰς τοὺς ἀρχαίους τὸ κεφαλαῖον (Θ) ἐπὶ τῶν φή-φων ἐπιγραφόμενον, διὰ τῶν ὁποίων ἐφή-φιζον περὶ ζωῆς ἢ θανάτου, ἐδήλου τὴν καταδίκην εἰς θάνατον· ὁμοίως (θ) ἀπαντᾷ

καὶ εἰς μερικὰ πτολεμαϊκὰ χειρόγραφα τοῦ Ἰπποκρ. ἀντὶ τῶν λέξεων θάνατος, ἀ-πέθανε, τέθνηκε, θανατω-τέον· ἐπὶ τῶν ῥωμαϊκῶν ἐπιτυμβίων πλακῶν ἦτο σύνηθες νεκρικὸν σύμβολον, ἐθεωρεῖτο δὲ δυσσαίωνον γράμμα.

-θα· προσωπικὴ κατάληξις, ἡ ὁποία ὑπῆρ-ξεν ἀρχικῶς τὸ β' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τῶν ἀρκτικῶν χρόνων καὶ τῆς ὑποτακτι-κῆς· τὴν κατάληξιν -θα μετὰ εἶχε μόνον ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος τοῦ β' ἐνικ. προσώπου, διετήρησε δὲ ταύτην μόνον ὁ (οἶδ - θα)> οἶσθα καὶ ὁ ἦσθα· (ὁ «ἦσθα», ὁ ὁποῖος ἦτο παρακείμενος τὴν καταγω-γὴν, μετέπεσεν εἰς παρατατικόν), ἐκ τού-των ἡ κατάληξις -θα μετεδόθη καὶ εἰς τοὺς ἱστορικοὺς καὶ ἀρκτικούς χρόνους· ἔφησθα, ᾗδειςθα, ᾗειθα, τίθησθα, ἐθέλησθα, κλαίει-σθα κ.λπ., ἀντὶ τοῦ -θα τῆς καταλήξεως παρέλαβεν ὁ παρακείμενος οὗτος τὸ -ας παρὰ τοῦ ἐνσίγμου ἀορίστου, ὥστε νὰ λήγῃ ὁμοίως πρὸς αὐτόν· γέγον -ας, δέδορ -κας, ὅπως καὶ ἔλεξας, ἐκλεψας.

-θα· ἀχώριστον καταληκτικὸν μόριον ἐπιρ-ρηματικῶν τύπων, ὡς ἐν -θα, ἐν -θά -δε, ἐνταῦ -θα, ὕπαι -θα (= ἀντικρύ), ὕπισ -θα, ἡλι -θα (ἄλις), δη -θά.

θά· (νεωτ. δημοτ.) μόριον σχηματισθὲν ἐκ γοργῆς συνεκφορᾶς καὶ διὰ βιαίων συγκο-πῶν τοῦ «θέλω»· μετὰ τοῦ «νά», οὕτω «θέλεινά» (< θελεινά< θελινά< θελά καὶ θενά, θαλά καὶ θανά<) θάν, θά. Ἡ θέσις αὐτοῦ εἶναι πρὸ τοῦ ῥήματος, π.χ. «θά ἔλ-θω σύντομα», ἐὰν συνυπάρχῃ εἰς τὴν διὰ τοῦ «θά» πρότασιν μόριον ἀρνητικὸν τοῦτο τίθεται πρὸ τοῦ «θά», π.χ. «δὲν θά σέ πε-ριμένω»· // τοῦτο συντάσσεται 1) μεθ' ὑ-ποτακτικῆς ἐνεστ., ἀορ. ἢ παρακμ. πρὸς

δήλωσιν μελλούσης διαθέσεως, π.χ. «θά πηγαίνω», «θά τοῦ γράψω», «θά ἔχω γράψει», «θά εἶμαι φευγᾶτος» κ.λπ., (ἐ-πειδὴ ὁ μέλλων δὲν ἔχει ὑποτακτικὴν καὶ ἀντὶ ταύτης λαμβάνεται ἡ ὑποτακτικὴ ἀο-ρίστου, τούτου ἕνεκα ἐπὶ ῥημάτων ἐχόν-των διάφορον ἀορ. ἀπὸ τοῦ μέλλ. ἀνάγκη τὸ «θά» νὰ συντάσσεται δι' ὑποτακτικῆς ἀορ., ὡς «θά ἐναγάγῃ» (ὑποτ. ἀορ.) καὶ ὅχι «θά ἐνάξῃ» (ἀνύπαρκτος ὑποτακτικὴ μέλλ.), «θά κατάσῃ» (ὑποτ. ἀορ.) καὶ ὅχι «θά καθέξῃ» (ἀνύπαρκτος ὑποτ. μέλλ.) κ.λπ.· 2) μετὰ παρατ. ἢ ὑπερσυντ. (ὅχι ἀορίστου) πρὸς δήλωσιν δυνητικῆς διαθέσεως, ἀντιστοιχεῖ δὲ πρὸς τὴν εὐκτι-κὴν μετὰ τοῦ «ἄν» ἢ τὴν ὀριστικὴν ἱστορι-κοῦ χρόνου μετὰ τοῦ «ἄν», ὡς «θὰ ἔ-γρῶ οὐκ ἄρξ. «γράφωμι ἄν» ἢ «ἔγρα-φον ἄν»· «θά τοῦ εἶχα ἀπαντήσει ἄν ἔ-παιρνα ἀπόφαση»· 3) μεθ' ὀριστικῆς παν-τὸς χρόνου (πλὴν τοῦ μέλλοντος) πρὸς δή-λωσιν τοῦ πιθανοῦ, τοῦτο τὸ «θά» ἰσοδυ-ναμεῖ πρὸς τὸ ἴσως, πιθανῶς, πιστεύω κ.λπ., τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ συνυπάρχουν μετ' αὐτοῦ, ὡς «καβγᾶς θὰ γίνεταί, γι' αὐτὸ ἀκούω φωνές», «φαίνεται ὅτι θὰ ἀρρώστησῃ, γι' αὐτὸ δὲν ἤλθε»· «τί κάνει ἡ Μαρία στὸ σαλόνι; θὰ συγυρίζῃ πι-στεύω».

Ἡ πλαγία ἐρώτησις ἐκφέρεται καθ' ὀρι-στικὴν παρατατικὴν μετὰ τοῦ «θὰ», ἡ δὲ εὐθεῖα ἐρώτησις ἐκφέρεται καθ' ὀριστικὴν μέλλοντος, π.χ. (πλαγία ἐρώτησις) «δὲν ἦταν βέβαιο, ἂν θὰ κρατοῦσε τὸ λόγο του»· (εὐθεῖα λόγος) «θὰ κρατήσῃ τὸ λόγο του»·

Θαλῆς· (ἀντὶ Θαλέης), (Θάλεω, Θαλοῦ καὶ Θάλητος), ὁ (ὡς μύκτης, μύκωος καὶ

μύκτης ὁ, λέβης, (-ητος), ὁ, κέλης, (-ητος), ὁ) καὶ τοῦ Θαλήτος κατὰ τὸ Πλο-δῆς, (-δῆτος), ὁ, (ἡ διάφορος κλίσις τού-του εἶναι κατ' ἀναλογίαν πρὸς ἄλλα υπάρ-χοντα, ἥτοι ὡς τριτόκλιτα ὀνόματα ὁ-μοιάζουν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν πρὸς ἄλλα πρωτόκλιτα).

θάλλω· (ἀμτβ.)· (= φυλλοφορῶ, ἀκμά-ζω)· (πρτ.) ἔθαλλον, (μέλλ.) θαλῶ (καὶ παθ. μέλλ. β' μετὰ παθ. σημασι.) θαλήσο-μαι, (ἀορ.) ἔθηλα, ἔθαλον, (πρκμ.) τέθη-λα, (ὑπερσ.) ἐτεθήλιν· (ὑπ.) ἐ θάλλω, ἀ θάλω, πρ τεθήλω· (εὐ.) ἐ θάλλοιμι, μ θα-λησοίμην, ἀ θάλοιμι, πρ τεθήλοιμι· (προστ.) ἐ θάλλε, ἀ θάλε, πρ τεθηλῶς ἴσθι· (ἀπ.) ἐ θάλλειν, μ θαλεῖν, θαλήσεσθαι, ἀ θαλεῖν, πρ τεθηλῶτά τινα εἶναι, τεθηλέναι· (μετχ.) ἐ θάλλων, -ουσα, -ον, μ θαλῶν, -ούσα, -οῦν, θαλησόμενος, -σομένη, -σόμενον, ἀ θαλῶν, -ούσα, -όν, πρ τεθη-λῶς, -λυῖα, -λός· —τὸ ῥῆμα δέχεται δοτι-κὴν, ἥτις δηλοῖ ὡς πρὸς τί θάλλει τὸ ὑπο-κείμενον· (φρ.) « ἄνθεσι γαῖα θάλλει » (ὕμνος εἰς Δήμητρα)· « ἡμερὶς ἡβώωσα, τεθήλει δὲ σταφυλῆσιν » (Ὀμηρος)· ἡ μετχ. πρκμ. « τεθηλῶς, -λυῖα, -λός » (= ἀνθηρός, θαλερός)· —θαλερός, θηλία, θάλεια, Θάλε α, θάλος, θαλούσια τά (βλ. θάλω).

θάλπω (τινὰ ἢ τι)· (= θερμαίνω· (φρ.) «οὐδ' αὖ θερμὴ πνίγους ἡμᾶς ἀκτίς τη-λαυγῆς θάλπει» (Ἀριστοφάνης), περι-ποιούμαι· (μτφ.) (ἐπὶ πάθους) φλέγω, ἀ-νάπτω· παρηγορῶ· (φρ.) «ἄλλον ἰοῖσα θάλπε φίλον» (Θεόκριτος)· ἐνοχλῶ· (φρ.) «ἐμὲ οὐδὲν θάλπειν ἢ δόξα» (Ἀλκι-φρων)· (πρτ.) ἔθαλπον, (μέλλ.) θάλψω, (ἀορ.) ἔθαλφα, (ὑποτ.) θάλψω· (Παθ.)

θάλλομαι (ὑπό τινος), (πρτ.) ἐθαλόμην, (μέλλ.) θάλλομαι, (παθ.) θαλφθήσομαι, (παθ. ἀόρ.) ἐθάλφθην, (ὑποτ.) θαλφθῶ, (ἀπαρ. πρκμ.) τεθάλφθαι. —θάλλος. θαλπωρή, θαλπτήριος, θαλπνός (= θερμαίνων), θαλπιάω (= εἶμαι ἢ γίνομαι θερμός), θαλπωρός, θαλπτέον, (λοιπὰ βλ. θάλλω).

θαμιστικός, -ή, -όν. ὁ ἔχων τὴν ἔννοιαν τοῦ συχνῶς (θαμά) γενομένου. // (Γραμμ.) «θαμιστικὰ ῥήματα*», ταῦτα σχηματίζονται διὰ τῶν παραγωγικῶν καταλήξεων -αζω*, -ιζω*, -υζω* (δύχρονα ᾱ, ῖ, ὕ), -αω, -ιάω, -σχω, -ειω, -ταζω καὶ σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐκτελεῖ συχνάκις (ἤτοι θαμά) καὶ εἰς μέγαν βαθμὸν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ὡς στένω > στενάζω (= συγχῶς, θαμά στένω), αἰτῶ > αἰτίζω (= ζητῶ ἐπαιτικῶς), ἔρπω > ἐρπύζω (= βαδίζω σύρων τοὺς πόδας), χάσκω > χασχάζω, στρέφω > στρωφάω, τρέπω > τρωπάω, κύπτω > κυπτάζω, κελευτιάω, πνευστιάω, μεθύσκω, πινύσκω, λαμπετιάω, νικιετάω, σχιρτάω, οἰνοποτάζω, φαντάζω, κρυπτάζω, ριπτάζω (= ρίπτω ἐδῶ καὶ ἐκεῖ) (θαμιστικὸν τοῦ ρίπτω). Πολλὰ τῶν εἰς -αζω εἶναι ἀμετάβστα, π.χ. ἡσυχάζω, μονάζω, ἰδιάζω, νεάζω, ὁμοιάζω, ὠριμάζω κ.λπ. Τὰ θαμιστικά, ἐπειδὴ ἐκφέρονται μετὰ διαφόρων ἐπιθημάτων, εἶναι δύο εἰδῶν: α) ἐπιτακτικὰ καὶ β) μεταβιβαστικὰ. ταῦτα χαρακτηρίζονται ἢ διὰ διπλασιασμοῦ ἢ δι' ἐπιθημάτων ἢ καὶ δι' ἁμφότερων ὁμοῦ, π.χ. βαβάζω, βιβάζω, κκγγάζω, γαργαίρω, παφλάζω, δαιδάλω. λιλαιύμαι· νήθω. σήθω. ἐρχετάω, θοάζω, ὁπάζω, ἐρπύζω κ.λπ. ἐπειδὴ τὰ

θαμιστικά συγγενεύουν πρὸς τὰ ἐπιτακτικά, τούτου ἕνεκα πολλὰ τούτων δύνανται νὰ ληφθοῦν καὶ ὡς ἐπιτακτικά, π.χ. ζήω - ζώω, πλέω - πλώω, πτήσσω - πτώσσω, ἴσχω - ἰσχάνω, λήθω - ληθάνω, ἴζω - ἰζάνω, αὔζω - αὔζάνω.

θανατῶ (-όω) (τινα). (= φονεύω. (φρ.) «πάντως ἐμὲ γ' οὐ θανατώσει» (Αἰσχύλος)· καταδικάζω εἰς θάνατον, θανατῶ (-άω) = ἐπιθυμῶ νὰ ἀποθάνω. (φρ.) «οἱ φιλοσοφοῦντες θανατῶσι καὶ σφᾶς γὰρ οὐ λελήθασιν ὅτι ἄξιοι εἰσι τοῦτο πάσχειν» (Πλάτων), ἐνῶ θανατῶ (-άω) = τείνω πρὸς τὸν θάνατον, φοφολογῶ. (φρ.) «ἀπῆλθον μακρὰ χαίρειν φράσας θανατιῶντι σοφιστῇ» (Λουκιανός). (πρτ.) ἐθανάτου, (μέλλ.) θανατώσω, (ἀόρ.) ἐθανάτωσα, (πρκμ.) θανατώσας ἔχω, (ὑπερσ.) θανατώσας εἶχον. (ὑπ.) ἐθανατῶ, ἃ θανατῶσω. (εὐ.) ἐθανατοῖμι, θανατοῖην, μ θανατώσοιμι, ἃ θανατώσοιμι. (προστ.) ἐθανάτου, ἃ θανάτωσον. (ἀπ.) ἐθανατοῦν, μ θανατώσειν, ἃ θανατώσαι. (μετχ.) ἐθανατῶν, -οῦσα, -οῦν, μ θανατώσων, -σουσα, -σον, ἃ θανατώσας, -σασα, -σαν.

// θανατοῦμαι· μ θανατώσομαι, ἃ ἐθανατώθην. (ὑπ.) ἐθανατῶμαι, ἃ θανατωθῶ. (εὐ.) ἐθανατοῖμην, μ θανατωσοίμην, ἃ θανατωθείην. (προστ.) ἐθανατοῦ, ἃ θανατώθητι. (ἀπ.) ἐθανατοῦσθαι, μ θανατώσεσθαι, ἃ θανατωθῆναι. (μετχ.) ἐθανατούμενος, -ομένη, -όμενον, μ θανατωσόμενος, -σομένη, -σόμενον, ἃ θανατωθείς, -θείσα, θέν. —θανάτωσις, θανάσιμος, θανατήσιος, θανατεύεις, θανατηύσια (= ἐορτῇ τῶν νεκρῶν), θανατώδης.

θάπτω (τινά). (= ἐνταφιάζω. κηδεύω). (φρ.) «ὅτε μιν θάπτωσιν Ἀχαιοί» (Ι-

λιάς). (πρτ.) ἔθαπτον, (μέλλ.) θάψω, (ἀόρ.) ἔθαφα, (πρκμ.) τέταφα, ταφὰς πεποιήμαι, (μετγ) τέταφα, (ὑπερσ.) ταφὰς ἐπεποιήμην, ἐτετάφην. (ὑπ.) ἐθάπτω, ἃ θάψω, πρ τετάφω, τεθάφω, τεθαφῶς ὤ. (εὐ.) ἐθάπτομι, μ θάψοιμι, ἃ θάψαιμι, πρ τετάφοιμι, τεθάφοιμι, τεθαφῶς εἶην. (προστ.) ἐθάπτε, ἃ θάψον, πρ τεταφῶς ἢ τεθαφῶς ἴσθι. (ἀπ.) ἐθάπτειν, μ θάψειν, ἃ θάψαι. πρ τεταφέναι, τεθαφέναι. (μετχ.) ἐθάπτουν, -ουσα, -ον, ἃ θάψων, -φουσα, -φον, ἃ θάψας, -ψασα, -ψαν. πρ τεταφῶς ἢ τεθαφῶς. -φύα, -φός.

// θάπτομαι· π ἐθαπτόμην, μ ταφήσομαι, ἃ ἐτάρην. ἐθάφθην, πρ τέθαμμαι, ὃ ἐτεθήμεν. (ὑπ.) ἐθάπτωμαι, ἃ ταφῶ, θαφθῶ. πρ τετάμμενος ὤ. (εὐ.) ἐθαπτοίμην, μ ταφησοίμην, ἃ ταφείην, θαφθείην, πρ τεθαμμένως εἶην. (προστ.) ἐθάπτου. (ὑπ.) ἐθάπτεσθαι, μ ταφήσεσθαι, ἃ ταφῆναι. θαφθῆναι, πρ τεθάφθαι. (μετχ.) ἐθαπτόμενος, -ομένη, -όμενον, μ ταφησόμενος, -ομένη, -όμενον, ἃ θαφθείς, -θείσα, -θέν. ταφεῖς, -φεῖσα, -φέν. τεθαμμένος, -μμένη, -μμένην. —τάφος, ταφή, θαπτεόν, ἄλκπτος, τάφος. (φρ.) «πυρὶ θάπτειν» (= καίειν).

θαρῶ (-έω) καὶ θαρρῶ (-έω). (ἀμτβ.) (= ἔχω θάρρος, δὲν φοβοῦμαι. (φρ.) «θάρσει οὐδείς ἀθάνατος», (μετ' ἀπαρ.) (φρ.) «καὶ τοῦτον ἂν τὸν ἄνδρα θαρσοῖην ἐγὼ καλῶς μὲν ἄρχειν» (Σοφοκλῆς) ἔχω πεποιθήσιν, τολμῶ. (πρτ.) ἐθάρσουν ἢ ἐθάρρουν, (μέλλ.) θαρρήσω ἢ θαρρήσω, (ἀόρ.) ἐθάρσασα ἢ ἐθάρρησα, (ὑποτ.) θαρρήσω ἢ θαρρήσω, (πρκμ.) τεθάρρηκα ἢ τεθάρρηκα. —«θαρῶ ἢ θαρρῶ τι» (= ἀναλαμβάνω τι μετὰ θάρρους. (φρ.)

«θάρσει τόνδε γ' ἄεθλον» (Ὀμηρος). «θαρῶ ἢ θαρρῶ τι» (= ἔχω πεποιθήσιν εἰς τινα, κν. δίνω βᾶση). (φρ.) «θαρρεῖν ἑαυτῷ» (Πλούταρχος). «τὸ θαρρῶν» (= ἡ πεποιθήσις, τὸ θάρρος), «θάρσει» (= ἔχει θάρρος). —θάρρος, θάρσος, θαρσύς, θρασύς, Θερσίτης, θαρραλέος, θαρρητικός, θάρρησις, θαρσύνη (= ἐνθαρρύνω τινά) κ.λπ.

θάτερος, -τέρα, -τερον. (μετγ. ἀντὶ ὁ ἕτερος* (< ἄτερος), ἡ ἑτέρα, θάτερον. ἀντωνυμία ἀόριστος ἐπιμεριστική, ἄλλως ἀντωνυμικὸν ἐπίθετον) (κατὰ κράσιν ἀντὶ «τὸ ἕτερον») (ἰων. τοῦτερον). Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ οὐδέτερον ἐγένετο καὶ τὸ ἀρσενικὸν (ὁ ἕτερος) ἐσφαλμένως «θάτερος», (βλ. ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι* καὶ ἕτερος).

Τὰ κεκραμένα (ἄτερος), θατέρου, θατέρω κ.λπ. ὡς καὶ θάτερον, -ρου κ.λπ. προέρχονται ἐκ τοῦ ἀρχαιοτέρου τύπου ὁ ἄτερος, τοῦ ἄτερου κ.λπ. τὸ ἄτερον κ.λπ. καὶ ὅχι ἐκ τοῦ «ὁ ἕτερος», «τοῦ ἑτέρου» κ.λπ. (κλίσιν βλ. ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι*). (φρ.) «δυοῖν θάτερον» (= τὸ ἄλλο ἐκ τῶν δύο).

θᾶττον ἢ βράδιον. (Ὀρθότ. «θᾶττον ἢ βραδυτέρων»).

θαυμάζω. (= εἶμαι ἔκθαμβος, ἐκπλήττομαι διὰ τι), «θαυμάζω τινά ἢ τι» (= βλέπω μετὰ θαυμασμοῦ τινα ἢ τι) «θαυμάζω τινός» (= ἐκπλήττομαι διὰ τι). «θαυμάζω ὅτι» (= ἀπορῶ, διότι) (αἰτιολ. πρότασις). θαυμάζω (μετὰ πλαγίας ἐρωτήσεως) (= ἀπορῶ πῶς, ποῦ, ποῖος κ.λπ.). (φρ.) «πολλάκις ἐθαύμασά τισι ποτὲ λόγους Ἀθηναίους ἔπεισαν οἱ γραφάμενοι Σωκράτην» (πρτ.) ἐθαύμαζον, (μέλλ.)

θαυμάσομαι, (ἀόριστος) ἐθαύμασα, (πρξμ.) τεθαύμακα, (ὑπερσ.) ἐτεθαυμάκειν (ὑποτ.) ἐθαυμάζω, ἃ θαυμάσω, πρ τεθαυμάκω, τεθαυμακῶς ὤ· (εὐκτ.) ἐθαυμάζοιμι, μ θαυμασοίμην, ἃ θαυμάσαιμι, πρ τεθαυμάκοιμι, τεθαυμακῶς εἶην· (προστ.) ἐθαύμαζε, ἃ θαύμασον, πρ τεθαυμακῶς ἴσθι· (ἀπαρέμφ.) ἐθαυμάζειν, μ θαυμάσασθαι, ἃ θαυμάσαι, πρ τεθαυμακῶς εἶναι· (μετχ.) ἐθαυμάζων, -ουσα, -ον, μ θαυμασόμενος, -μένη, -μενον, ἃ θαυμάσας, -σασα, -σαν, πρ τεθαυμακῶς, -κυῖα, -χός· // θαυμάζομαι (= βλέπομαι μετὰ θαυμασμοῦ, τιμῶμαι)· (φρ.) «ἀξίαν εἶναι θαυμάζεσθαι καὶ εἶτι ἐν ἄλλοις» (Θουκυδίδης)· π ἐθαυμαζόμην, μ θαυμασθήσομαι, ἃ ἐθαυμάσθην, πρ τεθαύμασαι, ὃ ἐτεθαυμάσθην· (ὑποτ.) ἐθαυμάζωμαι, ἃ θαυμασθῶ, πρ τεθαυμασμένος ὤ· (εὐκτ.) ἐθαυμαζοίμην, μ θαυμασθήσοίμην, ἃ θαυμασθεῖην, πρ τεθαυμασμένος εἶην· (προστ.) ἐθαυμάζου, ἃ θαυμάσθῃτι, πρ τεθαυμάσθαι· (ἀπαρέμφ.) ἐθαυμάζεσθαι, μ θαυμασθήσθαι, ἃ θαυμασθῆναι, πρ τεθαυμάσθαι· (μετχ.) ἐθαυμαζόμενος, -ομένη, -όμενον, μ θαυμασθησόμενος, -θησομένη, -θητόμενον· ἃ θαυμασθεῖς, -θεῖσα, -θέν, πρ τεθαυμασμένος, -μένη, -μένον· — θαῦμα, θαυμαῖνω, θαυμαστής, θαύμακτρον, θαυμάσιος, θαυμαστός, θαυμασιότης, θαυμάστωσις, θαυμαστώ (= μεγαλύνω).

θαυμαστικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) «τὰ θαυμαστικά» ἄλλως «τὸ ἐπιφωνηματικόν» (!)· τοῦτο γράφεται μετὰ μίαν λέξιν ἢ φράσιν· ἐπιφωνήματα ἢ ἐπιφωνηματικὰς φράσεις θέτομεν, ἵνα δηλωθῇ τὸ ψυχικὸν πάθος τοῦ λέγοντος (θαυμασμός, ἐλπίς, ἀναφώνησις, ἔκπληξις, χαρά, λύπη, πάθος,

ἀπορία, εἰρωνεία, τὸ ἀπίστευτον, τὸ ἀνόητον, φόβος, φρίκη, προσταγή, ἀπρόοπτον συναίσθημά τι κ.λπ.), π.χ. φεῦ!, οἴμοι! Ἄχ! «ἐγὼ δὲ φεῦ τῆς συμφορᾶς!» «Ντροπή!», «Ζήτω!», «ἄλτ!», «Σταθῆτε!», «Χριστὸς Ἀνέστη!» «Τ' ἄλλογο! τ' ἄλλογο! Ὀμέρ Βρονήν» (Βαλαωρίτης). Παραλείπεται τὸ θαυμαστικόν (!), ὅταν τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν ἐπιφωνηματικῆς προτάσεως, π.χ. «Ἄχ, κακὸ ποῦ μὲ βρῆκε!»· Τὸ σημεῖον τοῦτο (!) τίθεται καὶ ἐν παρενθέσει ἀντὶ τοῦ εἰς τὰ κείμενα εὐρισκομένου (sic) (βλ. λέξιν), ἵνα δείξῃ ἀπορίαν ἢ ψεῦδος, π.χ. «λέει ὅτι ἔφαγε εἴκοσι ἀβγά (!)», «λέει πὼς σήκωσε μόνος του ἓνα πιάνο (!) ἢ (sic), «μοῦ γράφει - «σὲ παρακαλό (sic) (sic ἀντὶ !): τίθεται τὸ θαυμαστικόν (!) ἢ τὸ sic διὰ νὰ πιστοποιηθῇ ἡ διὰ τοῦ ο (ὀμικρόν) ἀνορθογραφία, (βλ. στίξιν). Τοῦτο τίθεται καὶ εἰς προτάσεις ἐπιφωνηματικὰς τύπου ἐρωτηματικοῦ, π.χ. «καὶ ἔχεις τὸ θάρρος νὰ μοῦ μιλάς ἐτσι!»· τὸ θαυμαστικόν (ὡς καὶ τὸ ἐρωτηματικόν) τίθεται ἐντὸς εἰσαγωγικῶν, ὅταν ἀναφέρονται εἰς τοὺς λόγους τοὺς περιχλειομένους εἰς αὐτά, π.χ. «Τὸν σκότωσε!» εἶπες· «Ποῦ πᾶμε;» ρώτησε· καὶ ἐκτὸς τῶν εἰσαγωγικῶν, ὅταν ἀνῃκουν εἰς τὸ κείμενον, τὸ ὅποιον εἰσάγουν οἱ ξένοι λόγοι, π.χ. «Καὶ ποῖος θὰ ξεχάσῃ τὸ τῶν Σπαρτιατῶν «ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰς»!· Γράφεται εἰς τὴν ἀρχὴν διὰ κεφαλαίου γράμματος ἢ λέξις μετὰ θαυμαστικόν (!) ἢ ἐρωτηματικόν (:), ἐκτός, ὅταν συνοδεύῃ αὐτὸ ἐπιφώνημα τι, συνεχίζομεν διὰ μικροῦ γράμματος, ὅταν εἰς τινα πρότασιν ἢ συνέχειαν συνδέεται ἀμέσως μετὰ τῶν προηγούμενων λέξεων, π.χ.

«Πὼς μοῦ μιλάς;» ρώτησε ἀγριεμένα.
-θε καὶ -θεν*· ἀρχαία κατάληξις τῆς γενικῆς· ἐμ ἐθεν, σέθεν, Διόθεν συνήθως ὡς ἐπιφώνημα ἐπιρρηματικόν τὸ ὁποῖον ὁμιλοῖ τὴν ἀπὸ τόπου κίνησιν· ἄλλοθεν, οἴκῳθεν, ἥκῳθεν, Λεσβόθεν, εἰς τὴν ὁμιλίαν κατάληξις τοπικοῦ ἐπιρρηματος ἀνεμῶν καὶ ἄλλων, π.χ. ἄλλοθεν, κεῖθε, δώθεν, ποῦθεν (ἀντὶ τῶν ἀρχαίων ἄλλοθεν, ἐνθεν, κεῖθεν κ.λπ.)· // τὸ -θε εἰς τὸ εἶ-θε εἰναι μόνον παρελκυστικόν· (φρ.)· «εἶ-θε τὴν δευτέραν συλλαβὴν παρέλκεσθαι φησιν» (Πλούταρχος).

θεά, (-ᾶς), ἡ· (ἄλλως ἢ θεός καὶ ἡ θεάνα)· // (Ὀρθογρ.) ἐν συνθέσει ἀναβιβάζεται ὁ τόνος, π.χ. Λευκοθέα (= λευκὴ θεά), Δωροθέα, Πασιθέα, Ἀλκιθέα, Ἰλαυκοθέα, Πιμιθέα, Ἀμφιθέα, Πραξιθέα, Τερψιθέα, κ.λπ.

θεία, (-ας), ἡ· (= ἡ ἀδελφὴ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός)· θυῖα ἢ (= δένδρον τῆς Ἀφρικῆς)· θυῖα τὰ (= ἑορτὴ βακχική).

θεῖνω (τινὰ ἢ τι)· (= πλήττω, κτυπῶ τινά)· (πρτ.) ἔθεινον, (μέλλ.) θενῶ, (ἀόρ. α') ἔθηναι, (ἀόρ. β') ἔθενον, (ὑποτ.) θένω· (ἀμτβ.) ἐπὶ πλοίων· (φρ.) «θεῖνει ἐπ' ἀκτᾶς» (Λισχύλος).

θεῖος, -α, -ον· (= ὁ τῶν θεῶν)· θεῖος ὁ (θεῖα ἢ) (= ὁ ἀδελφὸς πατρὸς ἢ μητρός).

θέλω (τινὰ)· (= τέρπω, θωπεύω, γοητεύω διὰ μαγικῆς δυνάμεως, μαγεύω· (φρ.) (Σειρήνες) «πάντας ἀνθρώπους θέλγουσιν» (Ὀδύσεια)· ἐξαπατῶ· παράγω διὰ μαγικῶν μέσων, δολοῦμαι, ἀποπλανῶ· (φρ.) «ἀλλὰ με δαίμων θέλγει» (Ὀδύσεια)· (πρτ.) ἔθελον, (μέλλ.) θέλω, (ἀόρ.) ἔθελξ· (Παθ.) θέλωμαι, π ἐθελγόμεν, (παθ. μέλλ.) θελχθήσομαι,

(παθ. ἀόρ.) ἐθελχθῆν, (ὑποτ.) θελχθῶ· —θέλγητρον, θέλκτρον, θελκτήριος, θελκτήρ, θέλκτωρ, θέλξιν, θελκτικός, ἄθελκτος, θελκτήριον, θελκτός (= γοητεία).

θέλω (καὶ ἐθέλω) (τι)· (= ἐπιθυμῶ σφοδρῶς· (ὡς διαζευκτικόν) «θέλεις - θέλεις», «θέλει - θέλει», «ὅς - ὅς» (= εἴτε - εἴτε)· (φρ.) «θέλει ἔρθῃ θέλει δὲν ἔρθῃ, σημασία δὲν δίνω», «θες τώρα θες ἀργότερα, ἐγὼ θὰ τὸν γάλλω»· τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ θέλω πολλάκις λαμβάνει τὴν ἔννοιαν τοῦ «ἴσως», «δὲν ξέρω τί μ' ἔκανε· θες ἢ ἀκεφιά μου, θες ἢ ἀπειταριά μου» (Ἰραμμ.)· τὸ θέλω καὶ ἤθελον μετ' ἀπαρεμφ. ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου πρὸς σχηματισμὸν τύπων ἀντιστοιχούντων πρὸς τοὺς τύπους τοῦ μέλλοντος τοῦ αὐτοῦ ῥήματος μετὰ τοῦ «θὰ» ἢ πρὸς τὴν δυνητικὴν ἔγκλισιν, «θέλω ἢ ἤθελον γράφει(ν), γράφει(ν), γράφῃ(ναι)»· ὅθι γράφω, ὅθι γράψω, ὅθι εἶχον γράφει τοῦτο ἕνεκα τὸ «θέλω ἢ ἤθελον γράφει», γράφει, γράφῃ» εἶναι ἀποκεκομμένα ἀπαρέμφοτα καὶ ὅχι ὑποτακτικά (τὴν κλίσιν τοῦ ρ. βλ. ἐθέλω)· (βλ. ἰδ.)

θέμα, (-ατος), τό· (Ἰραμμ.) τὸ θέμα εἶναι πρωτότυπος λέξις καὶ λέγεται τὸ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν καταλήξεων μένον ὑπόλοιπον· ἐλπίδ-ες (θέμ. ἐλπίδ-), λόγ-ος (θέμ. λόγ-), παιδεύ-ομεν (θ. παιδευ-), γράφ-ομεν (θ. γραφ-), ἐνῶ ἄλλο ρίζα (βλ. λέξιν), ὑπὸ εὐρυτέραν ἔννοιαν λέγεται τὸ ἀρχικὸν καὶ ἀμέριστον μέρος τῆς λέξεως μὴ δυνάμενον νὰ ἀναλυθῇ καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου δύναται νὰ γίνῃ καὶ ὄνομα καὶ ῥῆμα π.χ. αἱ ρίζαι στα-, γραφ-, δο- κ.λπ., ἐξ ὧν τὰ ὀνόματα καὶ ῥήματα· στά-σις, ἴστα-

μαι, γραφ-ή, γράφ-ω, δό-σις, δί-δο-μαι κ.λπ. Τὸ θέμα ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ρίζης δο- καὶ τοῦ προσφύματος σι-, ἀλλὰ καταχρηστικῶς λέγεται « θέμα » (ὕπο στενοτέραν ἔννοιαν) τὸ ἐκ τῆς ρίζης μόνον ἀποτελούμενον ἄνευ προσφύματος, τὸ θέμα τοῦτο λέγεται ριζικόν, π.χ. ριζικόν εἶναι εἰς τὸ βηχ-ός, ἐσ-μὲν τὸ βηχ-, ἐσ-. Πολλὰ θέματα ἐμφανίζονται ὑπὸ πολλὰς μορφάς, π.χ. (λείπω) λειπ-, (ἔλιπον) λιπ-, (λέλοιπα) λοιπ-. Τὸ τοῦ ὀνόματος θέμα λέγεται « ὀνομαστικὸν θέμα », τοῦ δὲ ῥήματος « ῥημαστικὸν θέμα » (βλ. ῥήμα).

Αἱ ἔννοιαι ρίζα καὶ θέμα κατὰ τὸ περιεχόμενον δὲν συμπίπτουν ἀπολύτως. Ἡ ρίζα εἶναι τμήμα, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν πασῶν τῶν λέξεων μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ὁμάδος μετὰ τινος διαφορᾶς, ἀλλ' ἔχουσα εἰς πάσας τὴν αὐτὴν σημασίαν, π.χ. γεν-, γον-, γν-, γα- (γέν-ος, γόν-ος, γί-γν-ομαι, γέ-γα-μεν), καὶ εἶναι μορφᾶι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ρίζης. Εἰς τὰ εἰς -μι ῥήματα εἶναι δύο ἐνεστωτικὰ θέματα: α) ἰσχυρόν (ἴστη-, δεικνῦ- κ.λπ.) καὶ β) ἀσθενές (ἴστα-, δεικνῦ- κ.λπ.). Εἰς τὰ διπλόθεμα τριτόκλιτα ὀνόματα, ὅταν ταῦτα ἔχουν εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν μακρὸν φωνῆεν, λέγεται « ἰσχυρόν », ἄλλως « πλήρης βαθμὶς τοῦ θέματος » (λιμν-, χιων-), ἐὰν δὲ βραχὺ « ἀσθενές » (ἄλλως « ἐξησθενημένη βαθμὶς τοῦ θέματος » (λιμεν-, χιον-)). // « ἐνεστωτικὸν θέμα » εἶναι τὸ στοιχεῖον μεταξὺ ρίζης καὶ προσωπικῶν καταλήξεων, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει ὅχι μόνον τὰ ἐνεστωτικὰ θέματα, π.χ. -νῦ, -νῦ: δείκνῦμι, δείκνῦμεν, -νᾶ, -νᾶ δάμνημι, δάμνᾶμεν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐγκλίσεις καὶ τοὺς

χρόνους, π.χ. ἐδεξ-σά-μην, δεῖκ-σ-αί-μην. **Θεματίζω**· (Γραμμ.) λαμβάνω ὡς θέμα, ἥτοι πρωτότυπον λέξιν· // ἀποδίδω εἰς τινὰ λέξιν σημασίαν τινὰ αὐθαίρετως.

Θεματικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) « θεμα-τικὰ φωνήεντα », τὰ ἀνήκοντα ἢ ἀναφερόμενα εἰς τὸ θέμα λέξεων, π.χ. ε καὶ ο, π.χ. βόσκο-μεν, βόσκε-τε, ἦ εἰς τὰ δευτερόκλιτα ὀνόματα, π.χ. βοσκό-ς, βοσκ-έ, (θεματικὰ φωνήεντα ἔχει μόνον ἡ συζυγία τῶν εἰς -ω ῥημάτων)· (φρ.) « τὰ θεματικώτερα (μέρη) τοῦ λόγου ὀνόματά ἐστι καὶ ῥήματα », ἥτοι τὰ περισσότερον σύμφωνα πρὸς τὸ θέμα, τὴν ρίζαν (πρβλ. ἀθέματος)· // « θεματικὰ καὶ ἐγκλιτικὰ φωνήεντα » (βλ. ἐπιθήματα* θεματικά).

Μετὰ θεματικοῦ φωνήεντος ἔχομεν ὁμοίως καὶ παρακειμένους τινὰς καὶ κυρίως ὑπερσυντελείους, π.χ. ἐπεφύκον (ἀντὶ ἐπεφύκεσαν), ἐπέπληγον, ἐμέμηκον κ.λπ. (βλ. ῥήμα).

Θεματισμός, (-οῦ), ὁ· (Γραμμ.) αὐθαίρετος προσδιορισμὸς θέματος*, ρίζης*.

-θεμι· ἐπίθημα τῆς νεοελληνικῆς δηλοῦν πλησμονὴν τοῦ στελέχους τῆς λέξεως, π.χ. κοριτσοθέμι (ἄλλως κοριτσομάνι = πληθος κορασίδων), ἀρνοθέμι κ.λπ.

-θεν· (καὶ -θε βλ. λ.)· ἀρχαία κατάληξις, πτώσεως ἀφαιρετικῆς (γενικῆς), ὡς « σέ-θεν, ἐμέθεν, Διόθεν » κ.λπ. μεταπεσοῦσα εἰς ἐπιρρηματικὸν ἐπίθημα, προστιθέμενον εἰς θέματα ὀνομάτων καὶ εἰς ἐπιρρήματα, δηλοῦν τὴν ἀπὸ τόπου κίνησιν, ὡς ἄλλοθεν, οἰκοθεν, Λεσβόθεν, οὐρανόθεν, ἄνωθεν, πρόσθεν, ἔνθεν (εἰς τὸν Ὀμηρον τὰ ἐξ οὐσιαστικῶν παραγόμενα λήγουν εἰς -θεν, τὰ δὲ ἐξ ἐπιρρημάτων εἰς

-θεν καὶ -θε, π.χ. ἔμπροσθε(ν), ἔκτοσθε(ν), ἑκατέρωθε(ν)· μόνον τὸ κείθεν, ἐκεῖθεν, ἔνθεν, ἐντεῦθεν πάντοτε μετὰ τοῦ ν). Τοῦτο δηλοῦται καὶ ἐκ τῆς (κατὰ τὸ φαινόμενον) κατὰ πλεονασμὸν τιθεμένης προθέσεως μετ' ἀφαιρ. (γενικῆς) συντασσομένης, ὡς « ἐξ οὐρανόθεν », « ἀπὸ Τροίηθεν » καὶ (δημ.) « ἀπὸ πούθε », « ἀπ' ἄλλουθε »· // [εἰς τὴν δημοτ. ἄνευ τοῦ τελικοῦ « ν », ὡς ἄλλουθε, δῶθε, κείθε, μακροῦθε, παιδιοῦθε, πούθε (καὶ ἐνίοτε μετὰ προθέσεως)]· // συνήθως ὡς παροξύτονα ἐπιρρήματα, π.χ. ἄλλοθεν, ἔνδοθεν, οἰκοθεν, πάντοθεν, διότι προσκολλᾶται τὸ -θεν γυμνὸν εἰς τὸ θέμα, ὅπως καὶ αἱ πτωτικαὶ κατάληξεις: ἔξοθεν (δωρ. τύπος τοῦ ἔξωθεν) καὶ ἐξόθεν (μτγν. ἐπίρρ. = ἀφότου)· ἄποθεν (συνηθ. εἰς τοὺς ποιητάς).

// (Γραμμ.) τὰ εἰς -θεν ἐπιρρήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν εἰς τὴν παραλήγουσαν « ο » παροξύνονται, π.χ. πατρόθεν, ποντόθεν, Ἀβυδόθεν, οἰόθεν κ.λπ.· ἐξαιροῦνται τὸ ἄλλοθεν, ἀπόπροθεν, ἔνδοθεν, ἔκτοσθεν, ἐκάστοθεν, πάντοθεν καὶ οἰκοθεν· τὰ ἔχοντα « ω » εἰς τὴν προπαραλήγουσαν προπαροξύνονται, ὡς ἄνωθεν, κάτωθεν, ἐπάνωθεν, ἔξωθεν, πόρρωθεν κ.λπ.

θεο-· (ποιητ. θεη-)· (Ὁρθογρ.) α' συνθετικόν, τὸ ὁποῖον δηλοῖ ὅτι τὸ διὰ τοῦ β' συνθετικὸν γίνεται ὑπὸ τῶν θεῶν ἢ τοῦ Θεοῦ ἢ χάριν αὐτοῦ, π.χ. θεοσεβής, θεόδουλος, θεόφρων, θεόδμητος· θεηγενής, θεη-γόρος κ.λπ.· // ἐπιτατικὸν ἢ μεγεθυντικὸν τῆς ἐννοίας τοῦ β' συνθετικοῦ, π.χ. θεότρελος, θεόγυμνος, θεοσκάτεινος· (μεγεθυντικόν) θεόγχεμνο, θεόκτιστο κ.λπ.

Θεό-δωρος ὁ· (τὸ αὐτὸ ἀντιστροφῶς)

Δωρό-θεος ὁ.

Θεόκλητος· (= ὁ κληθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ)· Θεόκλητος ὁ (= ὁ ἐπικαλούμενος τοὺς θεούς, ὁ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰσακουσθεὶς).

Θεοφάνεια, (-ας), ἡ· (= ἡ ἐνσαρκωμένη ἐμφάνισις τοῦ Θεοῦ)· Θεοφάνια, (-νίων), τὰ (= ἑορτὴ εἰς Δελφούς), (Ἐκκλ. = ἡ ἑορτὴ τῆς Θεοφανείας, ὡς καὶ ἐσφαλμένως τὰ Θεοφάνεια ἀντὶ τοῦ ὁρθοῦ « τὰ Θεοφάνια » ἐπὶ τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστιανῶν τὴν θὴν Ἰανουαρίου).

Θεόφιλος, (-ου), ὁ· (καὶ θεοφιλής)· (= ὁ ἀγαπώμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ), ἐνῶ φιλόθεος (= ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεόν).

θερίζω· (ἀμτβ.) διάγω τὸ θέρος· (φρ.) «θερίζουσι μὲν ἐν τοῖς πυργοῖς, χειμάζουσι δὲ ἐν τοῖς ἀλεινοῖς» (Ἀριστοτέλης), (μτβ.) θερίζω τι (= θερίζω καρπὸν, ἀποκόπτω)· (φρ.) «τὰς κριθὰς ἐν τοῖς πεδίοις ἐθέριζον» (Ἀριστοφάνης)· (μτφ.) φονεύω, καταστρέφω· (φρ.) «Ἄρη τὸν ἀρότοις θερίζοντα βροτούς» (Αἰσχύλος), (δημοτ.) «κοῖτα χέρια ἀπελπισμένα πῶς θερίζουν ζωές» (Σολωμός)· (πρτ.) ἐθέριζον, (μέλλ.) θερίσω, (ἀττ.) θεριῶ, (ἀόρ.) ἐθέρισα, (ὑποτ.) θερίσω· (Μέσ.) θερίζομαι, π ἐθερίζομαι, (ἀττ.) ἐθερίσθην, (ὑποτ.) θερίσθην, (πρkm.) τεθέρισμαι, (μετχ.) τεθερισμένος, -η, -ον· —(συνεχδ. ἀπολ.) (= ἀποχομίζω)· (φρ.) «τῶν θερίζόντων ἐπιστάμεθα ἄρχειν καὶ τῶν τρυγώντων» (Πλάτων)· —θέρος, θερισμός, θεριστής, θέρω (= θερμαίνω), θερίστριον ἢ θερίστρον (= ἐλαφρὸν θερινὸν ἔνδυμα), (ἀντιθ. χειμάστριον), θεριστός, θεριστικός, θεριστήριον (= δρέπανον) κ.λπ.

θερμαίνω· (τινὰ ἢ τι)· (= καθιστῶ θερ-

μόν, ζεσταίνω). (φρ.) «*ἡλῖος ἀκτῖνας ἐξ-
ίησι θερμαίνων χθόνα*» (Εὐριπίδης),
(πρτ.) ἐθερμαίνον, (μέλλ.) θερμανῶ,
(ἀόρ.) ἐθερμήνα, (μτγν.) ἐθερμᾶνα (τὸ
θερμᾶναν). (Μέσ.) θερμαίνομαι (ὑπό τι-
νος). (= κατέχομαι ὑπὸ πυρετοῦ). (φρ.)
«*ἄνθρωπος θερμαινόμενος ἐδείπνησεν
καὶ ἔπιε πλέον*» (Ἱπποκράτης). π ἐθερ-
μαινόμεν, (ἀόρ. παθ. ἀ') ἐθερμάνθη, πρ
τεθερμασμαι, (μετχ.) τεθερμασμένος, -η,
-ον — θερμός (= λούπινον), θερμή, θερ-
μαντήρ, θερμασία, θερμανσις, θερμάστρα,
θερμαντός, θερμαστρίς, θερμαντικός, θέ-
ρω, θερμός κ.λπ.

θερμάιμος, -ος, -ον (ὀρθότ. θερμαιμος,
ὡς καὶ ψύχραιμος).

θές (δημοτ.). (= ἴσως). πολλάκις τὸ β' ἐ-
νικὸν τοῦ θέλω, θέλεις, (δημ. θές) λαμβά-
νει τὴν ἔννοιαν τοῦ « ἴσως », π.χ. « *μοῦ
κόπηκε ἡ ὄρεξη, θές ἡ ὑπερκόπωση, θές
ἡ ἀνπνία, δὲν μπορῶ νὰ συνέλθω* » //
β' ἐνικὸν προστακτικῆς ἀορ. β' τοῦ τίθημι:
θές, θέτω κ.λπ.

-θεσία. (Ὁρθογρ.) (β' συνθετικὸν θηλυ-
κὼν οὐς. ἐξ οὐς. εἰς -θέτης κατὰ τὰ ἀρχαῖα
καὶ μτγν. νομοθεσία, υἰοθεσία, τοποθεσία,
π.χ. στοιχειο-θεσία, ταξι-θεσία, σκηνο-
θεσία, εὐδιαθεσία, ἀθλοθεσία, ὁροθεσία, ἀ-
γωνοθεσία κ.λπ.

θέσις, (-εως), ἡ ἐναίσιμος διατριβὴ πρὸς
ἀπόκτησιν διδακτορικοῦ πτυχίου ἢ πρὸς
διορισμὸν καθηγητοῦ ἢ ὑφηγητοῦ εἰς τὸ
Πανεπιστήμιον ἢ ἄλλην ἀνωτάτην Σχο-
λὴν (γαλλ. *thèse*. δημ. ἡ τέξα). //
(Γραμμ.). (φρ.) « *θέσει μακρόν* », ἡ-
τοι βραχὺ φωνῆεν, ἀκολουθοῦμενον ὑπὸ
δύο ἢ πλείονων συμφώνων ἢ διπλοῦ (ζ, ξ,
ψ) καὶ λαμβανόμενον εἰς τὴν προσωδίαν

ὡς μακρόν, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ φύσει
μακρόν· τὸ θέσει μακρόν νοεῖ ὅτι τὸ ἀ'
τῶν δύο ἐπομένων συμφώνων ἐσυλλαβίζε-
το μετὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ βραχέος φωνήεν-
τος. Οὕτω ἔληγεν εἰς σύμφωνον ἢ συλλα-
βή, τὴν ὁποίαν ἀπετέλει τὸ φωνῆεν τοῦτο
καὶ ἰδίως ἠϋξάνετο διὰ τοῦ χρόνου, ὅστις
ἀπηγεῖτο εἰς σχηματισμὸν αὐτοῦ, π.χ.
καρ-πός, ἀμ-φίσις κ.λπ.

Ἡ « *θέσει* » μακρὰ συλλαβὴ κατὰ τὸν
τονισμὸν λαμβάνεται συνήθως ὡς βρα-
χεῖα, π.χ. αἰλαξ, χειρῶναξ, θῶμιγξ ἡ
(= λεπτὸν σχοινίον), ἀλλὰ καὶ ὡς μακρά:
θώραξ, φοῖνιξ (ἐπίθ. φοῖνιξ) κ.λπ. //
(Μετρ.) « *ἡ θέσις* » (= καταβίβασις).
Εἰς τὴν ῥυθμικὴν καὶ μουσικὴν τὸ κάτω
κτύπημα, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ πρὸς τὰ
ἄνω (ἄρσις) (βλ. λέξι). // (Μετρικ.) « *θέ-
σις* » (βλ. ἄρσις). // (Ῥητορ.) ἐπιβεβαίω-
σις.

θετικός, -ή, -όν (Γραμμ.) « *τὸ θετι-
κόν* » ἢ « *ὁ θετικὸς βαθμός* », ὁ
πρῶτος βαθμὸς τῶν ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρη-
μάτων (βλ. παραθετικά* ἐπιθέτων καὶ ἐ-
πιρρημάτων). // « *τὰ θετικά* » ἄλλως
ἀπόλυτα*.

θέω (ἀμτβ.). (= τρέχω ἐπὶ προσώπων,
ζῶν, πραγμάτων). (φρ.) « *καὶ εἰ ἔππον
θέοντα ἦ τι ἄλλο τῶν ζῶν ἐβουλόμην
δηλοῦν* » (ἐπὶ πλοίων). (φρ.) « *ἡ δ' ἔθεε
κατὰ κῆμα* » περιτρέχω. (φρ.) « *ἄντ' ἡ
πυμάτη θέεν ἀσπίδος* » (Ἰλιάς). (πρτ.) ἔ-
θεον, (μέλλ.) θεύσομαι, (ἀόρ.) ἔδραμον,
(πρκμ.) δεδράμην, (ὑπερσ.) ἐδεδραμή-
κην. (ὑπ.) ἐθέω, ἀ δράμω, πρ δεδραμή-
κω, δεδραμηνῶς ᾧ. (εὐ.) ἐθέοιμι, μ θευ-
σοίμην, ἀ δράμοιμι, πρ δεδραμηνῶς εἶην.
(προστ.) ἐθεῖ, (θέε, ἐπικῶς), ἀ δράμε, πρ

δεδραμηνῶς ἴσθι. (ἀπ.) ἐθεῖν, μ θεύσε-
σθαι, ἀ δραμεῖν, πρ δεδραμηνέην. (μετχ.)
ἐθέων, -ουσα, -ον, μ θευσόμενος, -ομένη,
-όμενον, ἀ δραμών, -οῦσα, -όν, πρ δε-
δραμηνῶς, -κυῖα, -κός. (Παθ.) ἐ-
μεταθέομαι, τὰ δὲ λοιπὰ πάντα ἑλλεί-
πουν). —(ἐνίοτε μετ' αἰτ. τοπικῆς). (φρ.)
« *θέω τὰ ὄρη* » (Ξενοφών). (= τρέχω ἀνὰ
τὰ ὄρη, θάλασσαν, πέλαγος κ.λπ.). —θός,
θαῶ, Θόας, βοθηῶ, βοηθός, βοηθός.

θεῶμαι (-άομαι) (τι ἢ τίνα). (= παρα-
τηρῶ. (φρ.) « *ἐθεᾶτο τὸ λμνῶδες τοῦ
Στρυμόνος καὶ τὴν θέσιν τῆς πόλεως* »
(Θουκυδίδης). βλέπω, ἐπιθεωρῶ). (πρτ.)
ἐθεώμην, (μέλλ.) θεάσομαι, ἀ ἐθεασάμην
(τι), ἐθεάθην, (μτγν. μετὰ παθητικῆς ση-
μασίας: « *ἐθεάθην ὑπὸ τινος* »), πρ τε-
θέαμαι, ὑ ἐτεθεάμην. (ὑπ.) ἐθεῶμαι, ἀ
θεάσωμαι, (θεαθῶ), πρ τεθεαμένος ᾧ.
(εὐ.) ἐθεώμην, μ θεασοίμην, ἀ θεασάμην,
(θεαθῆην), πρ τεθεαμένος εἶην. (προστ.) ἐ-
θεῶ, ἀ θεάσαι, (θεαθήτι), πρ τεθέασο.
(ἀπ.) ἐθεᾶσθαι, μ θεάσεσθαι, ἀ θεάσασθαι,
(θεαθῆναι), πρ τεθεᾶσθαι. (μετχ.) ἐθεώ-
μενος, -ωμένη, -όμενον, μ θεασόμενος,
-ομένη, -όμενον, ἀ θεασάμενος, -σαμέ-
νη, -σάμενον, (θεαθείς, -θεισα, -θέν), πρ
τεθεαμένος, -μένη, -μένον. « *οἱ θεώμε-
νοι* » (= οἱ θεαταί). (φρ.) « *πρὸς τὸ θεα-
θῆναι* » (= πρὸς ἐπιδείξιν, (κν.) « *γὰρ τὰ
μάτια τοῦ κόσμου* ») ἀνάλογον πρὸς τὴν
ἀρχ. παροιμίαν « *ὁσίας ἔνεκα* » ἢ « *ὁσίας
ἔκατι* » (= ἐκ θρησκευτικῆς συνθηρίας,
(κν.) « *γὰρ τοὺς τύπους* »). —θεατής,
θέαμα, θέατρον, θεατός, θεωρός, θεατρίζω.
θεῶρῶ (-έω) (τίνα ἢ τι). (= εἶμαι θεω-
ρός. ἐξετάζω, ἐπιθεωρῶ. (φρ.) « *ἐθεώρει
οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβά-*

ρους » (Ξενοφών). παρατηρῶ. φιλοσοφῶ).
(πρτ.) ἐθεώρουν, (μέλλ.) θεωρήσω, (ἀόρ.)
ἐθεώρησα, (πρκμ.) τεθεώρηκα, (ὑπερσ.) ἐ-
τεθεώρηκην. (Παθ.) θεωροῦμαι, π ἐθεω-
ρούμην, (μέσ. μέλλ.) θεωρήσομαι, (παθ.
μέλλ.) θεωρηθήσομαι, (παθ. ἀόρ.) ἐθεω-
ρήθην, (ὑποτ.) θεωρηθῶ. —θεωρία, θεω-
ρός, θεωρητός, θεωρητήριον, θεωρήμα,
θεωρηματικός, θεωρητικός.

θεώρημα, (-ατος), τό // (Λογ.) εἶναι
πρότασις θεωρητικῆ, τῆς ὁποίας ἡ ἀλήθεια
δὲν εἶναι καταφανὴς ἀφ' ἐαυτῆς, ἀλλὰ
γνωρίζεται δι' ἀποδείξεως. Γνωστὰ εἶναι
τὰ τῶν Μαθηματικῶν ἐπιστημῶν θεωρή-
ματα, ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ ἄλλων ἐπιστη-
μῶν θεωρήματα, τὰ ὅποια ὀνομάζονται
« προβλήματα », « θέσεις », « προτά-
σεις ».

θηβαϊκός, -ή, -όν (Συντακτ.) « *θη-
βαϊκόν ἢ βοιωτικόν σχῆμα* »
(βλ. Πινδαρικὸν σχῆμα*).

-(θ)ῆ (Γραμμ.) κατάληξις διὰ τὸν σχη-
ματισμὸν τοῦ παθ. πρκμ. καὶ ὑπερσυντελί-
κου δι' ἀποκοπῆς τῆς καταλήξεως τοῦ
παθ. ἀόρ. ἀ' ἢ β' -(θ)ῆναι: δοθῆναι, ἐκ-
πλαγῆναι, π.χ. « *ἔχω δοθῆ* », « *εἶ-
χον δοθῆ* », « *ἔχω ἐκπλαγῆ* »,
« *εἶχον ἐκπλαγῆ* » κ.λπ.

θήγω (τι ἢ τίνα). (= ὀξύνω, ἀκονῶ
(μτφ.) διεγείρω, παροτρύνω). (φρ.) « *θή-
γειν δὲ τὰς ψυχὰς ἐς τὰ πολεμικά* » (Ξε-
νοφών). (πρτ.) ἔθηγον, (μέλλ.) θήξω,
(ἀόρ.) ἔθηξα. (Παθ.) θήγομαι, (μέσ. ἀ) ἐ-
θηξάμην, (πρκμ.) τέθηγμα, (μετχ.) τεθη-
γμένος, -η, -ον. —θηκτός (= ἡκονισμέ-
νος).

-(θ)ηκα. (βλ. -ηκα). // (Ὁρθογρ.) κατὰ-
ληξις μέσου καὶ παθητικοῦ ἀορ. ἀ' καὶ β'

τῆς δημοτικῆς ἀντὶ -θην, -ην: παιδεύθηκα, πλύθηκα, ντύθηκα κ.λπ.

-θήκη // (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -θήκη παροξύνονται καὶ γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν διὰ τοῦ η, π.χ. θήκη, διαθήκη, συνθήκη, ὁσπεοθήκη, βιβλιοθήκη, δισκοθήκη, ὀπλοθήκη, ὑποθήκη, ἀποθήκη, σκευοθήκη, ὥσθηκη, πιατοθήκη, κ.λπ.

θηλάζω (τινὰ ἢ τι) (ἐπὶ μητρός) παρέχω γάλα εἰς θηλασμόν (ἐπὶ νηπίων) μυζῶ (πίνω) γάλα· (φρ.) «ἡ μήτηρ αὐτὸ ἐθήλαζε» (Λυσίας), (ἀμτβ. ἐπὶ βρέφους) «ὁ δὲ σκύμνος, ὅταν γένηται θηλάζει τῷ στόματι» (Ἀριστοτέλης)· (πρτ.) ἐθήλαζον, (μέλλ.) θηλάσω, (ἀόρ.) ἐθήλασα, (ὑποτ.) θηλάσω, (πρκμ.) τεθήλακα· (Μέσ. καὶ Παθ.) θηλάζομαι· (φρ.) «ὁ δελφὶς θηλάζεται ὑπὸ τῶν τέκνων» (Ἀριστοτέλης), π. ἐθλαζόμεν, (μέσ. μ) θηλάσομαι, (παθ. μ) θηλασθήσομαι, (παθ. ἀ) ἐθλασθην, (ὑποτ.) θηλασθῶ, πρ. τεθήλασμαι, (μετχ.) τεθλασμένος, -η, -ον — θηλή, θηλώ (= ἡ τροφός), θηλασμός, θήλασμα, θηλάστρια (= ἡ τροφός, ἡ θηλάζουσα), θήλυς, θήνιον (= γάλα) (Ἡσύχιος), γαλαθηνός, τιθός (= ὁ μαστός) ἐκ τοῦ ὁποίου καὶ «τσισί» (= τὸ κρέας) καὶ «τσισίδι» (= γυμνός), τίθη, τιθήνη, τήθη (= ἡ μάμμη), τηθύς κ.λπ.).

θηλυκός, -ή, -όν (Γραμμ.) ὁ ἔχων θηλυκὸν γένος*, «θηλυκὸν ὄνομα» // πολλὰ οὐσιαστικά καὶ τινὰ ἐπίθετα ἀκλίσεως ἔχουν θηλυκὸν τῆς γ', π.χ. κρεοπώλης, (-ου), ὁ θηλ. κρεόπωλις (-ιδος), ἡ (νεωτ. κρεοπώλις, (-ιδος), ἡ), παντοπώλης, ἀνθοπώλης ὁ - ἀνθόπωλις, (-ιδος), ἡ, βουλευτής (-ου), ὁ - βούλευτις, (-ιδος), ἡ, ὑβριστής, (-ου), ὁ, ὑβριστις, (-στιδος), ἡ,

πελάτης, (-ου), ὁ - πελάτις (-ατίδος), ἡ, Γυμνασιάρχης, (-ου), ὁ, Γυμνασιασάρχης (-ιδος), ἡ, θύτης, (-ου), ὁ - θύτις, (-ιδος), ἡ, θηρολέτης, (-ου), ὁ - θηρολέτις, (-ιδος), ἡ, τριακοντούτης, (-ου), ὁ - τριακοντούτις, (-ιδος), ἡ· (ἐπιθ.) ἐνδεκέτης, -ης, -ες, (-ους), ἐνδεκέτις, (-ιδος), ἡ (οὕτω ἡ πεντέτης, -ης, -ες, (-ους), πεντέτις, (-ιδος), ἡ), Αἰγινήτης (-ου), ὁ - Αἰγινήτις, (-ιδος), ἡ, μαγνήτης, (-ου), ὁ καὶ μαγνήτις, (-ιδος), ἡ κ.λπ. // τὰ θηλυκὰ τῶν εἰς -ης (-ητος) σχηματίζονται εἰς -ησσα, π.χ. γόης (καὶ φευτογόης), (-ητος), ὁ - ἡ γόησσα, θῆς (θητός), ὁ - ἡ θῆσσα, Κρῆς (Κρητός), ὁ - ἡ Κρητῆσσα, πένης (-ητος), ὁ - πένησσα ἡ. **θηλύνω (τινὰ)** (= ἐκθηλύνω, χαυνώνω, κάμνω τινὰ θηλυπεπτῆ)· (φρ.) «θηλύνει τοὺς ἄνδρας» (Βέτιος Βόλης)· (πρτ.) ἐθήλυνον, (μέλλ.) θηλυνῶ, (ἀόρ.) ἐθήλυνα, (ὑποτ.) θηλύνω, τὸ θηλύναν, ὡς καὶ τὸ θηλύνον (ἐνεστ.)· (Παθ.) θηλύνομαι (= γίνομαι μαλακός)· (φρ.) «αἱ σάρκες θηλύνονται» (Ἰπποκράτης), ἀ ἐθηλύνθη, (ὑποτ.) θηλυνθῶ, πρ. τεθήλυσμαι ἢ τεθῆλυμαι, (μετχ.) τεθηλυμένος ἢ τεθηλυμένος, -η, -ον (βλ. θηλάζω).

θῆλυς, (-εος), ὁ, -λεια, (-ας), ἡ, -θῆλυ, (-εος), τό τὸ θηλυκὸν καὶ ἡ θῆλυς, θήλεις, (θηλέων), ὡς καὶ θήλεια, (-ειών), αἱ «Γυμνάσιον θηλέων», «θῆλυς νύξ» (= ὑπομβρος, ἡ κάπως βροχερά)· «ὁ θῆλυς ὁρεὺς» (= ὁ ἡμίονος)· (παρθ.) θηλύτερος, θηλύτατος· (ἐν συνθέσει) ἀρρενόθηλυς, ἀνδρόθηλυς.

θήρα, (-ας), ἡ (= τὸ κυνήγιον)· θύρα (= ἡ πόρτα)· Θήρα ἡ (= ἡ νῆσος Σαντορίνη).

-θήρας (Ὁρθογρ.) β' συνθετικὸν οὐσ. ἐκ

τοῦ θηρῶ, π.χ. λεξιθήρας, θεσιθήρας, γυναικοθήρας, προικοθήρας, χρυσοθήρας, φηφοθήρας κ.λπ.

θηρολέξης καὶ θηρόλεξις (= ὁ θηρώμενος ἤτοι κυνηγῶν τὰς λέξεις) (Ἡσύχιος)· καὶ «λεξιθήρας» καὶ «ὄνομα τοῦ θήρας», (ῥ.) θηρολεχτῶ (-έω) (= λεξιθηρῶ (-έω)).

θηρῶ (-ώω) (τι)· κυνηγῶ, (μετ. ἀπαρ.) προσπαθῶ νὰ πράξω τι, (φρ.) «θηρᾷ γαμεῖν με» (Εὐριπίδης)· (μτφ.) «θηρῶν οὐ πρέπει τάμνηχανα» (= νὰ ἐπιδιώκῃ σπουδαίως τὰ ἀδύνατα, τὰ δύσκολα) (μεσ. σχεδὸν ὡς τὸ ἐνεργ.) ἀλιεύω, προσπαθῶ νὰ συλλάβω, (μτφ.) ἐπιζητῶ, ἐπιδιώκω· (παθ. καταδιώκομαι)· (πρτ.) ἐθήρων, (μέλλ.) θηράσω (ἢ θηράσομαι), (ἀόρ.) ἐθήρασα, (πρκμ.) τεθήρακα, (ὑπερσ.) ἐτεθράκειν· (ὑποτ.) ἐ θηρῶ, ἀ θηράσω, πρ. τεθράκω, τεθρακῶς ὦ· (εὐκτ.) ἐ θηρῶμι, θηρώην, μ. θηράσοιμι, ἀ θηράσαιμι, πρ. τεθράκοιμι, τεθρακῶς εἶην· (προστ.) ἐ θήρα, ἀ θήρασον, πρ. τεθρακῶς ἴσθι· (ἀπαρ.) ἐ θηρᾷ, μ. θηράσειν, ἀ θηρᾶσαι, πρ. τεθρακῆναι· (μετχ.) ἐ θηρῶν, -ῶσα -ῶν, μ. θηράσων, -σουσα, -ρᾶσον, ἀ θηράσας, -σα, -σαν, πρ. τεθρακῶς, -κυῖα, -κός· // θηρῶμαι (-άομαι)· π. ἐθιρώμην, μ. θηράσομαι, θηραθήσομαι, ἀ ἐθιρασάμην, ἐθιράθην, πρ. τεθράμαι, ὑ. ἐτεθράμην· (ὑποτ.) ἐ θηρώμαι, ἀ θηράσωμαι, θηραθῶ, πρ. τεθραμένος ὦ· (Εὐ.) ἐ θηρώμην, μ. θηρασόμην, θηραθιόμην, ἀ θηρασάμην, θηραθῆην, πρ. τεθραμένος εἶην· (προστ.) ἐ θηρῶ, ἀ θήρασαι, θηράθην, πρ. τεθράσο· (ἀπαρ.) ἐ θηρᾶσθαι μ. θηράσασθαι, θηραθῆσθαι, ἀ θηράσασθαι, θηραθῆναι, πρ. τεθράσθαι· (μετχ.) ἐ θηρώμενος, -ωμένη,

-όμενον, μ. θηρασόμενος, -σομένη, -σόμενον, ἀ θηρασάμενος, -σαμένη, -σάμενον, θηραθῆς, -θείσα, -θέν, πρ. τεθραμένος, -μένη -μένον — θήρα, θήραμα, θηρευτής, θηρευτός, θήρευσις, θηρευτικός.

θῆς, (θητός), ὁ (= δοῦλος, μισθωτός)· θῆς, (θινός), ὁ (= σωρός, ἀμμώδης ἀκτὴ)· θῆς ὁ (τίθημι) (= ὁ τοποθετηθεὶς).

θησαύρισις, (-εως), ἡ· (καὶ θησαυρός) (μτφ. συναγωγὴ λέξεων), «θησαυρίσις λέξεων», ὡς τίτλος λεξικοῦ: «θησαυρὸς τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης»· α) πεντάτομον λεξικόν, ἐκδοθὲν τὸ 1572 εἰς Παρίσιον ὑπὸ τοῦ Γάλλου φιλόλογου Ἑρρίκου Στεφάνου (Henri Estienne)· β) λεξικὸν τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, διηρημένον κατὰ λογοτεχνικά γένη, ἐκδιδόμενον (1955 κέξ) εἰς Ἀμβούργον· // «θησαυρὸς τῆς λατινικῆς γλώσσης» α) λεξικόν, ἐκδοθὲν (1531 - 1543) ὑπὸ Ῥοβέρτου Στεφάνου, πατρὸς Ἑρρίκου Στεφάνου· β) λεξικόν, τοῦ ὁποίου ἡ ἔκδοσις ἤρχισε τὸ 1900 ὑπὸ τῶν ἀκαδημιῶν Βερολίνου, Γοτίγγης, Λιφίας, Μονάχου, Βιέννης.

θῆτα τό (βλ. θ, Θ)· ἡ θῆτα (ἀντὶ θῆσσα) (θηλ. τοῦ θῆς*) (= πτωχὴ κόρη).

θητακισμός, (-οῦ), ὁ· διαταραχὴ τοῦ λόγου, καθ' ἣν προφέρεται ἐλαττωματικῶς τὸ θ, ὡς σ ἢ j ἢ τ ἢ κ, π.χ. ἀντὶ θῆμα, σῆμα ἢ jῆμα ἢ τῆμα ἢ κῆμα.

-θι· (Γραμμ.) κατάληξις τῆς τοπικῆς πτώσεως, π.χ. «Ἰλιόθι πρὸς» (Ὁμηρος) // μόριον ἀχώριστον εἰς οὐσιαστικά ἐπίθετα καὶ ἀντωνυμίας ἐπισυναπτόμενον σημαῖνον τὴν ἐν τόπῳ στάσιν, π.χ. οἶκο-θι, ἄλλο-θι, αὐτό-θι, ἀγρό-θι (= εἰς τοὺς ἀγρούς) κ.λπ. Ὁμοίως καὶ ἄλλοι τύποι πε-

ρατοῦνται εἰς -θι, π.χ. ἴ-θι (προστακτ. τοῦ εἶμι) (= ὑπαγε, ἐλθέ), ὅπερ τίθεται ὡς ἐπίρρ. παρακλυσματικόν, ὡς τὸ «ἄγε»), ἴσ-θι, στῆ-θι κ.λπ.

θιγγάνω (τινός). (= ἐγγίζω τι, κρατῶ· φαύω)· (φρ.) «ὅστις δ' αὐτῶν ἐθίγγανε, κατεφλογοῦτο τάχει» (βίος Ἀλεξάνδρου)· ἐναγκαλιζομαι· (φρ.) «θιγγάνειν ὠλέναισιν τέκνον» (Εὐριπίδης)· (μτφ.) «πολλὰ θιγγάνει πρὸς ἡπαρ» (= πολλὰ ἐγγίζουν τὴν καρδίαν μου)· (συνεκδ.) συνέρχομαι μετὰ γυναικός· (φρ.) «θιγγάνω γυναικός» (Ἰπποκράτης)· (πρτ.) ἐθίγγανον, (μέλλ.) θίξω, θίξομαι, (ἀόρ.) ἔθιγον (ἐξ οὗ τὸ μτγμ θίγω καὶ οἱ ἄλλοι χρόνοι)· (ὑποτ.) ἐθιγγάνω, ἂ θίγω· (εὐ.) ἐθιγγάνοιμι, μ θίξοιμι, θιξοίμην, ἂ θίγοιμι· (προστ.) ἐθίγγανε, ἂ θίγε· (ἀπαρ.) ἐθιγγάνειν, μ θίξειν, θίξεσθαι, ἂ θιγεῖν (παθ. ἀόρ. θιγθῆναι), (μετχ.) ἐθιγγάνων, -νουςα, -γγάνον, μ θίξων, -ξουσα, ξον, θιζόμενος, -ξομένη, ξόμενον, ἂ θιγών, -οῦσα, ὄν· (τὰ λοιπὰ ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ ἅπτομαι).

θίς, (θινός), ὁ καὶ ἡ. (= σωρός, ἀμμόωδης ἀκτὴ)· τὸν θῖνα, θῖνες, (θινῶν), οἷ· (φρ.) «παρὰ θῖν' ἄλδς ἀτρυγέτοιο».

θλίψις, (-εως), ἡ. (Γραμμ.) ἡ ἐκθλίψις*.

θνήσκω. (ἀμτβ.) (= ἀποθνήσκω· χάνομαι· (φρ.) «ὡς ἄμεινον εἶη τεθνάναι μάλλον ἢ ζῶειν» (Ἡρόδοτος)· (εἰς παθητ. σημασίαν) πίπτω νεκρός, φονεύομαι)· (φρ.) «θανεῖν ἔκ τινος» (Πίνδαρος)· (πρτ.) ἔθνησκον, (μέλλ.) ἀποθανοῦμαι, τεθνήξω (ἢ τεθνήξομαι), (ἀόρ.) ἀπέθανον, (πρμ.) τέθνηκα, (ὑπερσ.) ἐτεθνήκειν· (ὑποτ.) ἐθνήσκω, ἂ ἀποθάνω, πρ τεθνήκω· (εὐκτ.) ἐθνήσκοιμι, μ ἀποθανοίμην, τεθνήξοιμι, ἂ ἀποθάνοιμι, πρ τεθναίην, τεθνηκώς εἶην·

(προστ.) ἐθνήσκε, ἂ ἀπόθανε, πρ (τέθνασο) τεθνάτω· (ἀπαρ.) ἐθνήσκειν, μ ἀποθανεῖσθαι, τεθνήξειν, ἂ ἀποθανεῖν, πρ τεθνηκέναι, τεθνάσαι· (μετχ.) ἐθνήσκων, -ουσα, -ον, μ ἀποθανοῦμενος, -ουμένη, -ούμενον. τεθνήξων, -ουσα, -ον, ἂ ἀποθανών, -οῦσα, -ή· πρ τεθνηκώς, -κυῖα, -κός, τεθνεώς, -ῶσα, -ὸς καὶ -ὡς· «θνήσκω ὑπό τινος» ὡς ἐνεργ. τούτου «κτείνω»· (φρ.) «ἀλίσκόμενοι θνήσκουσιν ὑπὸ τῶν χρηστῶν μελιττῶν» (Ἀριστοτέλης)· (μετὰ τῆς προθ. ἐν καὶ δοτ.)· (φρ.) «θανεῖν ἐν βρόχῳ» (Αἰσχύλος)· — «οἱ τεθνηκότες», «οἱ τεθνεῶτες», «οἱ θανόντες» (= οἱ νεκροί)· (φρ.) «οὐτὲ τεθνεῶτα οὐτε ζῶντα» (Ἡρόδοτος)· θνητός, θνησιμαῖος, θάνατος, ἡμιθανής, θνητότης.

Πίναξ κλίσεως

τοῦ πρμ. καὶ ὑπερσ. τοῦ θνήσκω

Ὅριστ. Ὑποτ. Εὐκτ. Προστ.

τέθνηκα	τεθνήκω	τεθναίην	—
τέθνηκας	τεθνήκης	τεθναίης	τέθναθι
τέθνηκε(ν)	τεθνήκη	τεθναίῃ	τεθνάτω

τέθναμεν	τεθνήκαμεν	τεθναῖμεν	—
τέθνατε	τεθνήκατε	τεθναῖτε	τέθνατε
τεθνάσι	τεθνήκωσι	τεθναῖεν	τεθνάσθων

Ἀπαρέμφατον: τεθνηκέναι ἢ τεθνάσαι

Μετοχὴ Ὑπερσυντέλ.

τεθνηκώς	ἐτεθνήκειν
τεθνηκυῖα	ἐτεθνήκεις
τεθνηκός	ἐτεθνήκει

καὶ

τεθνεώς	ἐτεθνήκαμεν
τεθνεῶσα	ἐτεθνήκατε
τεθνεὸς ἡ	ἐτεθνήκεσαν ἡ
τεθνεώς	ἐτέθνασαν

θόλος, (-ου), ὁ. (= θολωτὴ στέγη εἰς τὰ λουτρά)· (ἀρχ.) «ἡ θόλος» (ἐνθα συνεστίνωντο οἱ πρυτάνεις).

θορυβῶ (-έω). (ἀμτβ.) (= κάμνω ταραχήν, θόρυβον· ἐπιδοκιμάζω· (φρ.) «ἐθορύβουν μόνοι οἱ τοῦ Εὐθυδήμου ἐρασταί» (Πλάτων), ἢ καὶ ἀποδοκιμάζω· (φρ.) «μηθορυβεῖτε, ἀλλ' ἐμμενίαντέ μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν» (Πλάτων)· ἐπικροτῶ· (μτβ.) ἐνοχλῶ· (πρτ.) ἐθορύβουν, (μέλλ.) θορυβήσω, (ἀόρ.) ἐθορύβησα, (ὑποτ.) θορυβήσω· (Παθ.) θορυβοῦμαι (= ἐνοχλοῦμαι, ταρασσομαι), (πρτ.) ἐθορυβούμην, (μέλλ.) θορυβηθήσομαι, (ἀόρ.) ἐθορυβήθην, (ὑποτ.) θορυβηθῶ, πρ τεθορύβημαι, (μετχ.) τεθορυβημένος, -η, -ον, ὑπ. ἐτεθοροβήμην· «θορυβῶ τινι» (= ἐγείρω θόρυβον κατὰ τινος)· — θόρυβος θορυβώδης, θορυβητικός, θορυβάζομαι (= θορυβοῦμαι).

-θρα· καὶ (πληθ. δημοτ.) -θρες· ἐπίθημα οὐσ. θηλ. δηλοῦν ὄργανον, τόπον, πτηνόν, φυτόν, πάθος, ἐδωδιμόν τι κ.λπ., ὡς κόλυμβή-θρα, ἀποβά-θρα, κατα-βάθρα, μιζή-θρα, κερή-θρα, ξυνή-θρα, μαγουλή-θρες (-θρα), καυκαλήθρα, κανδηλήθρα, σκλήθρα, μπουρμπουλήθρα, τσουλήθρα, δακτυλήθρα, πιτυρήθρα, οὐρήθρα κ.λπ.

-θραύστης. (Ὁρθογρ.) β' συνθετικὸν οὐσιαστικῶν ἐκ τοῦ ῥήματος θραύω, π.χ. καρυοθραύστης, ξυλοθραύστης, παγοθραύστης, ὑαλοθραύστης, λιθοθραύστης, κρανιοθραύστης κ.λπ.

θραύω (τι). (= συντρίβω τι, (φρ.) «ἡ δεξιά σου, Κύριε, ἔθραυσεν ἐχθρούς» κομματιάζω, (μτφ.) ἐξασθενῶ, ἀδυνατίζω)· (φρ.) «θραύσαι τὴν ἐκεῖ τῶν Ἀθηναίων δύναμιν» (Πλούταρχος)· (πρτ.) ἔθραυον, (μέλλ.) θραύσω, (ἀόρ.) ἔθραυσα, (πρμ.) τέθραυκα· (Παθ.) θραύομαι, μ θραυσθήσομαι, ἂ ἐθραύσθην, (ὑποτ.) θραυσθῶ, πρ τέθραυσμαι ἢ τεθραυμαι, (μετχ.) τεθραυσμένος ἢ τεθραυμένος, -η, -ον· — θραῦσις, θραῦσμα, θραυστός, τραῦμα, θραυσμός.

θρησκός, (-ου), ὁ. (ἐν συνθέσει) ὁμόθρησκος. ἐτερόθρησκος, φιλόθρησκος (καὶ νεωτ.) ἄθρησκος, ἀνεξίθρησκος ἀλλόθρησκος κ.λπ.

θρίξ, (τριχός), ἡ. (= ἡ τρίχα)· Θρήξ ὁ (= Θρεῖξ).

-θρον· (Ὁρθογρ.) ἐπίθημα οὐσιαστικῶν δηλοῦν ὄργανον ἢ τόπον, ὡς σάρα-θρον, ἔλκη-θρον, κέλευ-θρον (= ἐκεῖνο διὰ τοῦ ὑποίου σκαλίζουν τοὺς ἄνθρακας), μέλα-θρον, βά-θρον, κλεῖ-θρον, βάρα-θρον, ὕπαι-θρον, ρεῖ-θρον κ.λπ.

θρυλός, (-ου), ὁ. ἡρωικὴ παράδοσις προφυρική ἢ γραπτὴ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Οἱ Ἕλληνες εἰς τοὺς περὶ ἡρώων θρύλους διέβλεπον τὴν ἀποκρυφάλλωσιν τῆς παναρχαίας ἱστορίας των· ὑπὸ τοὺς θρύλους τοῦ Ὀδυσσεῦς κρύπτονται οἱ πρὸς τὴν Δύσιν πρῶτοι πλόες τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὸν β' μέγαν ἀποικισμόν.

θρυλῶ (-έω) (τι). (= φлуарῶ· ἐπαναλαμβάνω συχνάκις)· (φρ.) «οἱ πάντες ἐθρύλουν τέως» (= τὸ ὅποιον πάντες ἕως τῶρα ἐπανελάμβανον)· (πρτ.) ἐθρύλουν, (μέλλ.) θρυλήσω, (ἀόρ.) ἐθρύλησα· (ὑποτ.) ἐθρυλῶ, ἂ θρυλήσω· (εὐ.) ἐθρυλοῖμι, θρυλοῖην, μ θρυλήσοιμι, ἂ θρυλήσαιμι·

τὸ ὀρμῶ, ἐκ τούτου καὶ τὸ θυήεις καὶ θυώδης (= εὖσμος, εὐώδης, ἀρωματικός).

-θῶ· κατάληξις ῥημάτων τῆς δημοτ. κατὰ τὸ σχῆμα ἐκλωσα -κλώθω, ἄλεσα - ἀλέθω, π.χ. ἀναγνώθω, νοιώθω, πλάθω, γνέθω, κ.λπ.

-θω· ἐπίθημα τοῦ ἐνεστώτος: (ἐπικ.): φθινύθω (= καταστρέφω, ἐκ. τοῦ ἀττ. φθίνω), τελέθω (= ὑπάρχω, εἰμί), μινύθω (= σμικρύνω), θαλέθω (ἐκ τοῦ θάλλω) (= ἀνθῶ), ἔσθω (ἐκ τοῦ ἐσθίω), νεμέθω (= νέμω), νήθω (ἐκ τοῦ νέω), πλήθω (ἐκ τοῦ πίμπλημι), κνήθω (= ξύω), σήθω (= κοσκινίζω), πρήθω (ἐπικ. καὶ ἀττ.) (= φυσῶ) καὶ ἐμπρήθω· ταῦτα τὰ ῥήματα δὲν ἔχουν ἀόρ. εἰς -θην.

θωρακίζω· (= ἐνδύω, ὀπλίζω διὰ θώρακος· καλύπτω δι' ἀμυντικοῦ ὀπλισμοῦ, ὁ-

χυρῶ)· (πρτ.) ἐθωράκιζον, (μέλλ.) θωρακίσω, (ἀόρ.) ἐθωράκισα· (Μεσ.) θωρακίζομαι (= φορῶ θώρακα), π. ἐθωρακίζομαι, (μέσ. ἄ) ἐθωρακισάμην, (ὑποτ.) θωρακισθῶ, (πρκμ.) τεθωράκισμαι, (μετχ.) τεθωρακισμένος, -η, -ον (= ὁ διὰ θώρακος ὀπλισμένος)· (φρ.) «τεθωρακισμένον ἀντοκίνητον»· — «θωρακίζω τινά (= ἐξοπλίζω τινά)· «θωρακίζω τι» (= ὀχυρώνω, ἐξοπλίζω τι), (μτφ.) «θωρακίζομαι δι' ὑπομονῆς» (= προφυλάσσομαι ὑπομένων)· — θωράκισις, θωράκισμα, θωρακισμός, θωρακοφόρος, θωρακοποιός, θώραξ, ἡμιθωράκια, θωρηκτόν (πλοῖον πολεμικὸν προστατευόμενον ἀπὸ τῶν βλημάτων διὰ μεταλλικοῦ θώρακος· τὸ ἐπενδεδυμένον διὰ μεταλλικοῦ θώρακος· (φρ.) «θωρηκτόν κατάστρωμα πλοίου»· θωρητής, θωράκιον.

I

ι, I· τὸ ἰῶτα, ἄκλιτον, εἶναι τὸ ἕνατον γράμμα τοῦ ἑλληνικοῦ, τοῦ λατινικοῦ καὶ τῶν νεολατινικῶν ἀλφαβήτων ἢ τῶν ἀλφαβήτων ἄλλων ῥωμαϊκῶν γλωσσῶν, τὰ ὅποια προήλθον ἐκ τοῦ (yod) δεκάτου γράμματος τοῦ φοινικικοῦ, τὸ ὁποῖον ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἱερογλυφικοῦ αἰγυπτιακοῦ· τοῦτο ἐδήλου «χ εἶ ρ α» ἔχουσα τὰ δάκτυλα τεταμένα· εἶναι φωνῆεν δίχρονον, τὸ ὁποῖον προφέρεται ἀείποτε ὡς φωνήεν, πλὴν ὅταν εἶναι ἐν χρῆσει εἰς τοὺς ποιητάς, (κατὰ συνίζησιν) πρὸ φωνήεντος περίπου ὡς τὸ γερμανικὸν j, ἀγγλικὸν y, π.χ. New York (= γιόρκ)· (δημοτ.) ἰατρός > γιατρός, ἰέραξ > γεράκι, ἢ μετ' ἐλαφροτέρως προφορᾶς (γι) μετὰ τὰ σύμφωνα β, δ, ζ καὶ ρ καὶ μπ (= β), ντ (= δ), ὡς διάκος > (= δγιᾶκος), Μαριῶ (= Μαργιῶ καὶ ἐκ τούτου Μαριγῶ), κουμπιά > (= κουμπιῶ), δόντια (= δόντνια), ἢ μετὰ τὰ θ, ξ, π, σ, τ, φ, ψ (ιδιωματικῶς ἤχεϊ ὡς χγ, οἷον κουπιᾶ > (= κουπιχῶ), ἀφιόνι > (= ἀφχιόνι) ἢ ἤχεϊ ὑγρότερον μετὰ τὰ σύμφωνα λ, μ, ν, ὡς λιᾶκοι, μιᾶ, νιός· εἰς τινὰς τύπους εἰς τὸν Ὅμηρον διαμένει

τοῦτο: «Αἰγυπτίης (= Αἰγυπτίης)» ('Οδύσσεια)· ἀλλὰ καὶ τοιοῦτοτρόπως δὲν ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς ποσότητος τῆς προηγουμένης συλλαβῆς· (φρ.) «καὶ πάντων ἴσασι πόλιας (= πολῖας)» ('Οδύσσεια). Τὸ ὑπογεγραμμένον ι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων γραμματικῶν ἐκαλεῖτο ι προσγεγραμμένον, διότι ἐγράφετο παραπλευρῶς καὶ δεξιὰ τοῦ φωνήεντος, ὡς τῶι > τῷ καὶ μάλιστα ὡς καὶ σήμερον εἰς τὰ κεφαλαῖα γράμματα, π.χ. ΤΩι > ΤΩ· μετὰ τὸν ιγ' αἰ. γράφεται κάτωθι τοῦ φωνήεντος καὶ λέγεται ὑπογεγραμμένον, π.χ. «τῷ καλῷ»· οἱ Αἰολεῖς οὐτε προσγράφουν οὐτε ὑπογράφουν τὸ «ι» εἰς τὰς δοτικὰς, αἱ ὁποῖαι λήγουν εἰς ω, π.χ. «τῷ καλῷ» ἀντὶ «τῷ καλῷ», καὶ οἱ Βοιωτοὶ εἰς -η δοτικὰς, π.χ. «τῇ ψυχῇ», ἀντὶ «τῇ ψυχῇ». Τὸ φοινικικὸν yod ἐγράφετο 7, 3, τὸ δὲ ἀρχαῖον ἑλληνικὸν «ἰῶτα» εἶχε διαφόρους μορφὰς κατὰ τὸν ζ' αἰ. π.Χ. εἰς τινὰς περιοχὰς ὡς 4, σπανιώτερον δὲ ὡς 5, κατὰ δὲ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους ὡς ἀπλή κάθετος γραμμὴ I, εἰς τὸ ἐκ τοῦ ἑλλην. προελθὼν

λατ. ἀλφαβ. (ζ' αἰ. π.Χ.) ἐγράφετο ὑπὸ τὸ σχῆμα $\lambda\gamma$, κατὰ τὸν γ' αἰ. π.Χ. ἔλαβεν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων τὰς ἐκατέρωθι τῆς γραμμῆς δύο μικρὰς κεραίας καθέτους ὡς ἔχει σήμερον (Ι).

Οἱ ἀρχαῖοι διὰ τοῦ (Ι) ἔγραφον καὶ τὸ βραχὺ (ἱ) καὶ τὸ μακρὸν (ι) καὶ τοῦτο, διότι ἦτο ὁμοία κατὰ τὸ ποῖν ἢ προφορὰ αὐτῶν, διέφερε δὲ μόνον κατὰ ποσόν (κατὰ τὸν χρόνον), διὰ τοῦτο ἔλαβε καὶ τὴν ὀνομασίαν «δὶ χρονον»· ἐπειδὴ σὺν τῷ χρόνῳ τόσον καὶ ἄλλα φωνήεντα (η, υ) καὶ ἄλλαι δίφθογγοι (ει, οι, υι, ηι ἢ η) οἱ ὅποιοι ἐγένοντο κλειστότεροι, πρὸς τὸ (Ι) ἐξελισσόμενα συνέπεσον κατὰ διαφόρους χρόνους πρὸς αὐτά, ὥστε νὰ καταλήξουν βαθμηδὸν εἰς ἀπλοῦν «ἰ ὠ τ α» (β' π.Χ. αἰ. καὶ εἰς τοὺς Βοιωτοὺς δ' π.Χ. αἰ) καὶ ἐξ αὐτῶν νὰ προκληθῇ ὁ «ἰ ὠ τ α κ ι σ μ ὅ ς *»· κατ' αὐτὸν συνεχέοντο ταῦτα εἰς τὴν γραφήν, ὡς τοῦ μακροῦ ἰ εἰς ει, ὡς πείπτω <ἀντὶ πίπτω, γεινώσκω <ἀντὶ γινώσκω καὶ ἰς <ἀντὶ εἰς> πλήθι <ἀντὶ πλήθει, τοῦ Η εἰς Ι, τοῦ Υ καὶ τῆς διφθόγγου ΟΙ εἰς Ι. Ὁ φθόγγος οὗτος Ι) τρέπεται: α) εἰς ε παρὰ τὸ ρ (Θεσσαλία, Λέσβος), π.χ. Δημόκριτος <Δημόκρετος, καὶ εἰς (δημ.) ἀφορισμὸς <ἀφορεσμός, κερνάω > κερνώ κ.λπ. β) εἰς ου, ὡς κινῶ > κουνῶ· πρηνάρι > πουρνάρι· γ) εἰς ἡμίφωνον ἐπομένου φωνήεντος, ὡς πλούτιος > πλούσιος, ἐνιαύτιος > ἐνιαύσιος καὶ λατ. **natio** > (γαλλ.) **nation**· 2) ἀφαιρεῖται, ὡς ἰ-χνάριον > χνάρι, ἰξόβεργα > ξόβεργα, ἰσιάζω > σιάζω· 3) συγκόπτεται, ὡς σῖτος > στάρι, περιβόλιον > περβόλι, σιαγών > σαγόνι, ψίαθος > ψάθα, τριακόσια > τρακόσια, βόιδι > βόδι, ρόιδι, ρόδι· 4)

ἐπεντίθεται· στιλβῶ > στιλιβῶνω, ἴσιος > ἴσιος, καπνός > καπινός, λεμόνι > λεῖμόνι, πνίγω > πινίγω, προφθάνω > προφθαίνω, μέλας > μέλαις· 5) παρεμβάλλεται πρὸς μήκυσιν τῆς συλλαβῆς, ὡς ξένος > ξείνος, κενός > κεινός, ὁδοπóρος > ὁδοιπόρος, ὁλότροχος > ὁλοίτροχος· 6) ἀφομοιοῦται, ὡς ψοτάριχον > ἀβγοτάραχο· 7) προτάσσεται, ὡς οὖλος > ἴουλος, αἰῶ > ἰαῶ· 8) ἀποβάλλεται κατ' ἀνομοίωσιν ἢ κατ' ἀποσιώπησιν, ὡς λείος > λεαίνω, Λαύρειον > Λαυρεώτης· 9) μεταβάλλεται εἰς ει, ὡς Σαλαμῖνος > -μείνος, νίκη > νείκη, συχνότερον παρενεβάλλετο τὸ ι πρὸς μήκυσιν συλλαβῆς, π.χ. εἶν, εἰς, ξείνος, ὑπεῖρ διαί, μεταί, παραί, ἀντί, ἐν, ἐς, ξένος, ὑπέρ, διά, μετά, παρὰ κ.λπ. // τὸ ι γίνεταί πρὸ λέξεων ἀρχομένων ἀπὸ φωνήεντων ἐφελκυστικὸν τοῦ ν, ὅταν ἔχη πρὸ αὐτοῦ σ, α) ἐνεργεῖα, ὡς τύπτουσι > τύπτουσιν, β) δυνάμει, ὡς Φοῖνι(κσ)ι > Φοῖνιξιν, Πελο(πσ)ι > Πέλοφιν· τοῦτο τὸ ν λέγεται εὐφωνικόν (βλ. λ. τελικά* σύμφωνα) // j (βλ. λ.) μετὰ τὸ τέλος τῶν λημμάτων τοῦ ι Ι· // ὡς βραχυγραφικὸν σύμβολον εἰς τὴν ἀρχ. ἑλλ. τονούμενον ἄνω καὶ δεξιὰ (ι') ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν 10, τὸ τακτικόν (δέκατος) καὶ τὸ ἐπιρρηματικόν αὐτοῦ (δεκάκις)· ὁξυτονούμενον δὲ ἀριστερὰ κάτω (ι) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν 10 χιλιάδας καὶ τὸ τακτικόν αὐτοῦ (δεκακισχιλιοστός) καὶ τὸ ἐπιρρηματικόν αὐτοῦ (δεκακισχιλιάκις)· μετὰ δύο στιγμῶν ἄνωθι (ἱ) ἑκατὸν χιλιάδας· εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη τὸ κεφαλαῖον (Ι) σημαίνει τὴν ἐνάτην ῥαφιδίαν τῆς Ἰλιάδος, τὸ δὲ μικρὸν (ι) τὴν ἐνάτην ῥαφιδίαν τῆς Ὀδυσσεΐας· εἰς Ἡρόδοτον καὶ Θουκυδίδην τὸ Ι δηλοῖ τὸ

ἑνατον βιβλίον. Εἰς τὴν ἀγιογραφίαν τὸ (Ι) δηλοῖ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· // ὡς ἀριθμ. τὸ Ι εἰς τὸ ἀττικὸν σύστημα ἀριθμήσεως ἐδήλου τὴν μονάδα, τῆς ὁποίας τὸ σχῆμα συμπίπτει πρὸς τὸ ἀρχικὸν γράμμα τῆς λέξεως ἱα (= μία) (ἰωνικὴ ποιητικὴ λέξις) ἐπαναλαμβανόμενον ἐσχημάτιζε δὲ τοὺς ἀριθμοὺς (II) 2, (III) 3, (III) 4· τὴν αὐτὴν ἀξίαν εἶχε τὸ Ι καὶ εἰς τοὺς Ῥωμαίους, προτασσόμενον ὅμως ἄλλου ἀριθμοῦ τινος ἀφῆρει μίαν μονάδα (V = 5, IV = 5-1, ἦτοι 4), (X = 10, IX = 10-1, ἦτοι 9), τιθέμενον δὲ δις ἢ τρις πρὸ τοῦ C = 100 ἢ τοῦ M = 1000, ἐπολλαπλασίαζε ταῦτα ἐπὶ 2 ἢ 3, ὡς IC (= 200), IIM (= 3000), (βλ. ἀριθμητικός).

-ι· (ἀρχ.) κατάληξις δοτικῆς ἰδιωματικῆς ἐκ συναίρεσεως ιι (ει), ὡς τῇ πόλει ἀντὶ πόλει· // ἀντὶ τῆς κατάληξεως -ιδι, ὡς Θέτιδι > Θέτι· // αἰολ., ἀντὶ τῆς καταλ. τῶν ἐπιρρ. -ει, ὡς ἄσπονδι, ἄσυλι.

-ί· (ἰῶτα μακρὸν ἀττ.)· -ι δεικτικὸν (= δά), καλούμενον «δεικτικὸς» καὶ προστιθέμενον εἰς τὸ τέλος τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων πρὸς ἐπίτασιν τῆς ἐννοίας αὐτῶν· τοῦτο τὸ -ι πάντοτε ὀξύνεται, τὰ δὲ πρὸ αὐτοῦ βραχέα φωνήεντα α, ε, ο ἀποβάλλονται, ὡς ταῦτ(α)-ι > ταυτί (= αὐτὰ δά), ὁδ(ε)-ι > ὁδί, ἐκεῖν(ο)-ι > ἐκεῖνι· (τὸ ι εἶναι μακρὸν (ἱ) καὶ ὀξύνεται νυνί, ὠδί, οὔτοσί)· τοῦτο τίθεται: α) εἰς τὸ τέλος τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν (οὗτος, ὁδε καὶ ἐκεῖνος καὶ σπανιώτ. τοιοῦτος), ὡς οὔτοσ(ι), τουτου(ἱ), αὐτη(ἱ), ἐκεῖνοσ(ι), τουτον(ι) κ.λπ., β) εἰς τὸ τέλος τῶν ἐπιρρ., ὡς οὔτωσ(ι), νυν(ι), δεῦρο(ι) > δευρί

κ.λπ., καὶ γ) εἰς τὸ τέλος μετὰ τὰ παρεντεθέντα μετὰξὺ δεικτικῆς ἀντωνυμίας καὶ τοῦ δεικτικοῦ προσσχηματισμοῦ μόρια: γέ, δέ, μέν, ὡς τουτοῖ δέ > τουτὶ δέ· τουτὶ γε > τουτογί, τουτουῖ μεν > τουτουμενί, τουτό ι δέ > τουτὶ δε > τουτοδί· ὁ τόνος πίπτει πάντοτε ἐπὶ τοῦ δεικτικοῦ -ί· τοῦτο τὸ δεικτικὸν ι βραχύνει τὸ πρὸ αὐτοῦ φωνήεν ἢ δίφθογγον, π.χ. αὐτῇ, οὔτοῖ κ.λπ.

-ί· (ἀρχ. νεώτ.)· ἐπίθημα τροπικῶν ἐπιρρημάτων: α) ἐκ ῥηματικῶν ἐπιθέτων, ὡς τιμωρῶ > ἀτιμώρητος > ἀτιμωρητί· β) ἐκ μετοχῶν, ὡς ἐκών, (-όντος) > ἐκοντί, ἐθέλων, (-οντος) > ἐθελοντί· γ) ἐκ τῶν ῥηματικῶν εἰς -άζω καὶ -ίζω, ὡς αὐτοσχεδι(άζω) > αὐτοσχεδιαστί, ἑλλην(ίζω) > ἑλληνιστί κ.λπ.· δ) ἐκ τῶν εἰς -ως ἐπιρρ. ὡς μεγάλως > μεγαλωστί· ἱερῶς > ἱερωστί κ.λπ.· πάντα ταῦτα τὰ εἰς -ι ἐπιρρήματα γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς καὶ τὰ ἐπιρρ. ἀμισθί, ἀσιτί, ἀτοκί, αὐτονουκί, αὐτονουχί, αὐτοχειρί, ἀωρί καὶ πανθοινί (μτγν. -νεί) (ἐν πλουσίῳ δεινῶ)· πάντα τὰλλα δὲ διὰ τοῦ -ει (βλ. λ.).

ι-· (Ὁρθογρ.) τὸ ἀρκτικὸν ι πρὸ δύο συμφώνων μὴ κατὰ κλίσιν βραχύνεται, π.χ. ἱκρίον (μτγν. ἱκρίον), ἱκτινος, ἱσματος, ἱστός, ἱσχω, ἱφθιμος, ἄλλ' εἶναι μακρὸν κατὰ κλίσιν ἱστανον, ἱστην· τὸ ι ἐπιφερομένου συμφώνου μετὰ τοῦ ι ἢ υ εἶναι μακρόν, π.χ. ἱβις, ἱρις, ἱφι, ἱβυκος, ἱνίον, Ἱτυμονεύς, πλὴν τοῦ ἱθι (προστ. τοῦ εἶμι) καὶ ἱτυς (= γῦρος τροχοῦ). Τὸ ι, ὅταν προέρχεται ἐκ συναλοιφῆς, εἶναι μακρόν, π.χ. Θέτι > Θέτι, μήτι > μήτι, ἱερεὺς > ἱρεὺς κ.λπ.

Πᾶν ὄνομα μονοσύλλαβον ἀπαθές λῆγον εἰς -ν, -ρ, -ς, ἀρσενικὸν ἢ θηλυκὸν ἢ οὐδέ-

τερων ἀπαρσχημάτιστον ἢ παρσχηματισμένον ἔχει τὸ ι μακρόν (ῖ), π.χ. λῖς (= ὁ λέων), λῖες οἱ, κῖς (καὶ κῖς) (= σκώληξ τις), οἱ κῖες, πλὴν τοῦ τῖς (τῖνός).

-ι· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ι καταλήγοντα δηλωτικά χρωμάτων τῆς δημοτ. γράφονται διὰ τοῦ ι ὡς βυσσινί, θαλασσί, οὐρανί, σταχτί κ.λπ. (κατὰ τὰ βυσσινίς, -ιά, -ί), ἀλλὰ καὶ βυσσινύ, θαλασσύ κ.λπ. (κατὰ τὰ βυσσινύς, -ιά, -ύ) (κατ' ἐπίδρασιν τοῦ ἐπιθ. βαθύ, ὡς βαθύ βυσσινί > βυσσινύ· κατὰ Χατζιδάκιν ἐκ τοῦ (τουρκ.) *rengi*, (αιτ.) τοῦ *reng* = γρώμα // τὰ εἰς -ι οὐδέτερα γράφονται διὰ τοῦ ι, π.χ. τὸ ἄχαρι (= ζώφιον), μέλι, (-ιτος), τό, πέπερι, (-εως καὶ -εος), τὸ στίμι καὶ στίμι, (-ιως ἢ -εως ἢ -ιδος) τό (= ἀντιμώνιον μετὰ θεΐνου διὰ βαφὴν βλεφάρων), κόμμι, (-ιως), τό, σινάπι (-εως) τό (ἢ σίναπυ) κύφι (-εως καὶ -εως), τό (φάρμακον), ὡς καὶ τὰ τῆς δημοτικῆς ὑποκοριστικὰ καὶ μῆ: τὸ σκυλί, τὸ σκαμνί, τὸ παιδί, τὸ ἀγγελούδι, τὸ παιδάκι, τὸ σκυλάκι, τὸ ἀδελφάκι κ.λπ. ἐξαιροῦνται τὸ γόνυ, τὸ δόρυ, τὸ μέθυ, τὸ ἄστν, τὸ νάπυ (= σινάπι), τὸ ἄστν, τὸ γλάφυ (= ἡ κοιλότης), τὸ δίκτυ, τὸ στάχυ, τὸ σίναπυ, τὸ κόνδυ (= εἶδος κυπέλλου), τὸ ἄσχυ (= ὁπὸς δένδρου), τὸ μῶλυ (= φυτόν, τὸ βέδυ (= ἄηρ), τὸ μῶν (= ὕδωρ), τὸ μίσυ (= μετάλλευμα χαλκοῦ), τὸ πῶν (= ποίμνιον), (πληθ. τὰ πῶεα), τὸ φῖτυ (= παραφύας), τὸ σῶν (= ὀρυκτόν), τὸ γρῦ (= γρωλισμός), τὰ γράμματα μῦ, νῦ, φῦ, τὸ κόκχυ (= κούκχου) (ὡς ἐπιφώνημα = γρήγορα) καὶ τὸ ἄρρυ (= ἐπίφθεγμα κωπηλατῶν) // τὰ οὐδ. τῶν εἰς -ως, -υ ἐπιθέτων γράφονται διὰ τοῦ υ, π.χ. τὸ βαθύ, τὸ βαρύ, τὸ γλυκύ, τὸ ἥμισυ κ.λπ.

ὡς καὶ α) τὸ ἐπιρρήματα: ἀντικρύ, πᾶν, πρόγνυ (= καθ' ὁλοκληρίαν) κ.λπ. καὶ β) τὰ ξενικά: τὸ ντέρμπυ, τὸ χόμπυ, τὸ τέρνυ, τὸ πένάλτυ, τὸ πάρτυ κ.λπ.

-ί· γράφονται διὰ τοῦ ι οὐδέτερα τῆς δημοτ. (μυσ. -ίν), τὰ ὅποια προήλθον ἐκ τῶν τῆς ἀρχ. εἰς -ιον ὑποκοριστικῶν (παρὰ τῶν τῶν ἢ προπαροξυτόνων) καὶ τὰ ὅποια σχηματίζουν τὴν γεν. εἰς -ίου καὶ τὴν ὀνομ. πληθ. εἰς -ία καὶ -ιά ἀπολέσσαντα ὅς καὶ τὴν ὑποκοριστικὴν αὐτῶν σημασίαν ὡς δαδίων > δαδί (δαδίου, δαδιά)· μηρίον > μηρί, βρακί, νησί, παιδί, κληδί, σπλήν κ.λπ. (βλ. α, λ)· συμφώνως πρὸς ταῦτα γράφονται διὰ τοῦ ι καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀρχαίων ὀνομαστικῶν ἀπαρέμμετα, τὰ ὅποια γράφονται καὶ διὰ τοῦ ει ὡς τὸ φαγεῖν > τὸ φαγεῖ· τὸ φαγί· τὸ φιλεῖν > τὸ φιλεῖ· τὸ φιλί· // τὰ εἰς -ι οὐδ. τῆς δημοτ. ἀπὸ ἀρχ. ἢ μετὰ ὑποκορ. εἰς -ιον προπαροξυτόνων γράφονται διὰ τοῦ ι ὡς ἀγῶγιν > ἀγῶγι > (δημ.) ἀγῶγι· αὐλάκιν > αὐλάκι· ὁσπίτιον > σπίτι, ὁμάξι, γεράκι, περῶνι κ.λπ. // τὰ εἰς -ο καὶ -α οὐσιαστικὰ ἐν συνθέσει ὡς β' συνθετικὰ τρέπων αὐτὰ εἰς -ι (ἀναλογικῶς κατὰ τὰ οὐς. εἰς -ιὸ καὶ -ί(ο), π.χ. προικιὸ > πανωπροίκι, χωριὸ > κεφαλοχώρι, χαρτί > συγχωροχάρτι κ.λπ.), ὡς βουνὸ > κορφοβούνι, μῆλο > χαμομήλι, ποτὸ > φαγοπότι, φύλλο > τριφύλλι, πυρά > λιουπύρι.

Τὸ ι ὡς κατάληξις οὐς. μεταρρηματικῶν (κατὰ τὸ σχῆμα ἀλατίζω - ἀλάτι, φτυαρίζω - φτυάρι), π.χ. ὀλημερίζω > λημέρι, ἐξαπτῶ > ξάρτι κ.λπ.

ζ· ἀπηρχαιωμένη ὀνομαστικὴ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας* τοῦ γ' προσώπου (ῖ), οὐ, οἱ, εἰ, λατιν. *suī, sibi, se, a*

se).

Ι· (Λογ.) σύμβολον τῆς μερικῆς καταφατικῆς προτάσεως // σύμβολον τῆς τροπικῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀποφάσεται ὁ τρόπος καὶ καταφάσεται ἡ λέξις.

-ια· (δημ.) (Γραμμ.)· κατάληξις οὐς. θηλ. ἀντὶ τῆς ἀρχ. -η, ὡς ἄκρια < ἀντί ἄκρι, φώκια < φώκη ἢ, κάμπια < κάμπη.

-ια· (δημ.) (Γραμμ.): α) κατάλ. πληθ. οὐδ. ἀντὶ ἀρχ. εἰς -η· τὰ χεῖλια < χεῖλη· τὰ στῆθια < στῆθη· τὰ σκέλια < σκέλη, β) κατάλ. πληθ. ἀρσ. οὐς. εἰς -ος ἐκ πληθ. οὐδ. ὑποκοριστ. (τὸ ἀδελφίον· τὰ ἀδελφία), ὡς ὁ λόγος > τὰ λόγια· ὁ ἀδελφός > τὰ ἀδελφία.

-ία· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ία λήγοντα παρηγμένα ἀπὸ μέλλοντος γράφονται διὰ τοῦ ι οἶον θύσω > θυσία· πέψω > ἀ-πεψία· λούσω > ἀ-λουσία· ἄξω > ἄξια // τὰ εἰς -ία ἐξ ἀρσενικῶν ἐχόντων τὸ τ ἢ σ γράφονται διὰ τοῦ ι ὡς ἀθάνατος > ἀθανασία· ὑπέρτης > ὑπερσία κ.λπ. // τὰ ἀπὸ τῶν εἰς -ω περισπωμένων ῥημάτων γινόμενα εἰς -ία θηλυκὰ γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς μαρτυρῶ > -ρία ἢ· εὐδοκῶ > -δοκία ἢ· ὠφελῶ > -λία ἢ· πλὴν τῶν βοηθῶ > βοηθία καὶ ὠφελῶ > ὠφέλεια, ὡς προπαροξύτονα // τὰ εἰς -ια παροξύτονα ἀπὸ τῶν εἰς -ος δευτεροκλίτων μὴ ἔχοντα ῥῆμα ἀντιπαράκειμενον εἰς -ευω γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς κακός > κακία· ῥάθυμος > ῥαθυμία· ἄναδρος > ἀναδρία· ἐπιπλοποιός > -ποιία ἢ· ὀρθογράφος > -φία ἢ· ἀνόρεκτος > -ρεξία ἢ κ.λπ. (τὸ βοηθός > -θεια ἢ, εἶναι προπαροξύτονον, τὸ δὲ ἐπίτροπος > (-εῦω) -εῖα ἢ· ἡνίοχος, -εύς > (εῦω) -εῖα κ.λπ.), (βλ. -εῖα) // τὰ εἰς -ία λήγοντα ἐπὶ χωρῶν γράφονται διὰ τοῦ ι καὶ εἶναι

παροξύτονα, ὡς Ἀσία, Ἀρχαδία, Γαλλία, Ἀγγλία, Καππαδοκία κ.λπ. (τὰ εἰς -οια, -υα καὶ -υια βλ. λς).

-ία· (Γραμμ.)· τὰ εἰς -ία λήγοντα θηλ. πρωτόκλιτα ἔχουν τὸ ι βραχύ, (ῖ) τὸ δὲ α μακρόν (ᾶ) (οἰκία, σοφία κ.λπ.), ἔχουν δὲ τὸ ι μακρόν (ῖ) τὰ ἀνία, Δία, Φθία.

ιά· (ἀρχ.)· ἡ κραυγή, φωνή (ἐπὶ ἐμφύχων) // (ἐπὶ ἀφύχων) ἡχος· τόνος· κλαγγή. ἱά ἢ· (ἰων.) (μία)· ἱά τά (= οἱ μενεξέδες)· οἶα ἢ (= ἡ ὁποία)· οἶα τά (= τὰ ὅποια)· οἶα (= τῇ ὁποίᾳ)· ἱά τά (= τὰ βέλη)· ἱά ἢ (= βοή)· οἶα (= ὥσπερ)· οἶα ἢ (= δέρμα προβάτου), οἶα ἢ (= σουρβιά)· εἶα (= ἐμπρός)· υἶα τόν (ἐπικ.) (= τὸν υἱόν)· ἦα (παρ. τοῦ εἶμι) (= ἐπορευόμενη), ἦα τά (= προμήθειαι διὰ ταξίδιον).

-ιά· (βλ. καὶ -εῖα)· τὰ εἰς -ιά θηλυκὰ πρωτόκλιτα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἄθροισιν καὶ εἶναι περιεκτικὰ τινα προσηγορικῶν ὀξύνονται, π.χ. λαλία, ἐσχατία, ἀχυρμία, πυρκαϊά, φυταλία, ἀνθρακία (= σωρὸς ἀνημμένων ἀνθράκων), [ἐνῶ ἀνθράκεια = κατσκευη ἀνθράκων], σποδιά, μυρμηκία, νεοσσία, θημωνία, πατρία, πρασία, στρατιά, φυταλία, χελιδονία, ἀπομαγδαλία, τροχία, ῥοδωνία (= ῥοδῶν), παιδιά (ἄλλο παιδεία), ἰωνία (= λειμῶν ἰων), κρινωνία, λαχανία, σφηκία, Κηφισία, (-σιᾶς), ἦ, τροχία κ.λπ. // τὰ εἰς -ιά λήγοντα ὀξύτονα θηλυκὰ ὑπερδυσύλλαβα γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς ὀρμία, θεσπία, ἱμονία, (δημ.) ἀλεσία, σπρωξία, κλεψία, πετονία, κλειδωνία, μαγία, μηλιά, πλαγία, κερασία, φιστικία κ.λπ., ἐξαιροῦνται παρεία, φορβεία, φορεία (= βόρβορος), ἀρεία (= ἀπειλή), ὡς (καὶ τὰ τῆς δημοτ.) (ῦ)γεία, ἀδεία, θεία, σοδεία, θηλεία, δουλεία, γιαιτρεία,

παντρεία, γητεία, ξενιτεία, φυτεία και μη-
τρυαία, ὀργυαία και ἀγυαία (βλ. -εια, -οια,
-υα, -υια).

-ια· (Ὁρθογρ.) τὰ οὐδέτερα πληθυντικὰ
εἰς -ια ἐπὶ ἑορτῶν ἐκφέρονται προπαροῦ-
τόνως ὡς οὐσιαστικοποιηθέντα ἐπίθετα
καὶ γράφονται διὰ τοῦ ι, π.χ. τὰ ἐπιφάνια,
θεοφάνια (ἐνν. ἱερά), [ὡς καὶ τὰ Ἑρμαία
(ἐνν. ἱερά)], (ἄλλο ἢ ἐπιφάνεια, ἢ Θεοφά-
νεια), Διονύσια, Ἀπολλώνια, Ἀπατού-
ρια, Ἐφέσια, Ὀλύμπια, Ταυροκαθάψια,
Διασωτήρια, Πύθια, Ἰσθμια, Θαλύσια,
Προμήθια, Ἡφαίστια, Ἀδώνια, Ἀνθε-
στήρια, Γαλάζια, Ἀρτοφόρια, Ἐλευθέρια,
Ἐπιδήμια, Ἐλευσίνια, Δημήτρια, Θε-
σμοφόρια, Βουφόνια κ.λπ., πλὴν τοῦ Αἰά-
κεια τά, Διόμεια τά, Διπόλεια, Ἡράκλεια
τά, Ἡφαίστεια, Θήσεια, Πανάκεια, Φιλε-
ταίρεια, Κάρνεια, Διυπόλεια, Κυβέλεια,
Εὐτύχεια, Νέμεια καὶ εἴ τι ἄλλο ὅμοιον.

-ιά· (δημ.)· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ιά λήγοντα
οὐς. γράφονται διὰ τοῦ ι καὶ δηλοῦν: α) μέτρον, ὁσμὴν, περιέχον, πληγὴν, ὡς χε-
ριὰ, κρασιὰ, χρονιὰ, κονταριὰ, σπαθιὰ
κ.λπ., β) ἐθνικότητα ἢ εἶναι κύρια ὄνομα.
ὡς Σμυρνια, Κωνσταντινιά, Πατρυνιά
κ.λπ., ἢ γ) θηλυκὰ ἐπίθετα ἀντὶ ἀρχ. (κα-
τὰ τὰ γλυκεῖα, βαθειὰ) εἰς -η, ὡς μαλακιά
<μαλακή ἢ, καυιά <κακή ἢ, παστρικιά
κ.λπ.

-ια καὶ -ική· πολλὰ τῶν ὀνομάτων περα-
τοῦνται εἰς -ια καὶ -ική, π.χ. Παιονία -
Παιονική, Μηδία - Μηδική, Σκυθία -
Σκυθική, Κυνουρία - Κυνουρική, Παφλα-
γονία - Παφλαγονική, λέγεται δὲ Αἰθιο-
πία - Αἰθιοπική (γῆ), Τριφυλία - Τριφυλὶς,
Ἰλλυρία - Ἰλλυρὶς, ὡς καὶ Μεγαρικὴ -
Μεγαρὶς καὶ Αἰτωλία - Αἰτωλική - Αἰτω-

λὶς (γῆ).

-ιάδης· (Γραμμ.) πατρωνύμια σημαίνοντα
τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα ἢ τὸν ἀπόγονον,
τὸν ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον Ἀσκλη-
πιὸς - Ἀσκληπιιάδης, Λεόντιος - Λεοντιά-
δης κ.λπ.

-ιάζω· (νεωτ. - δημοτ.) ῥηματικὸν ἐπιθή-
μα ἐκ τοῦ ἀρχ. -ἄζω, (ἄ) βραχὺ μετὰ τοῦ
τῶν ἐπιθέτων τελικοῦ ι, ἅγιος - ἀγιάζω,
(ἀγιάζον τό), ὡς καὶ καταχωνιάζω // κα-
τάληξις ῥημάτων σημαινόντων πάθην
(εἰς τὴν ἀρχ. -ιάω ὡς ἐλεφαντιάω): βρα-
χυνιάζω, ἀνατριχιάζω, μουδιάζω, περιδρο-
μιάζω, νευριάζω, χτικιάζω, φειριάζω, κο-
πιάζω // κατάληξις ῥημάτων ἀντὶ -ίζω
π.χ. βουλιάζω, ἀρραβωνιάζω, μανιάζω.

ιάζω· (= κραυγάζω)· ιάζω (= ἔχω τὸ
χρῶμα τοῦ ἵου)· ἰάζω (= ἰωνίζω)· εἰιάζω
(= ἐπικελεύω εἶα).

-ιαῖος, -αία, -ον· (Γραμμ.) ἐπίθημα ἐπι-
θέτων δηλοῦν: α) πᾶσιν χρόνου: ἀκα-
ριαῖος, μηνιαῖος, ὠριαῖος, στιγμιαῖος, ἐ-
βδομαδιαῖος, β) κτήσιν: μηνιαῖος, ῥα-
χιαῖος, ἀμυχιαῖος, φρεατιαῖος κ.λπ., γ)
ποσὸν ἰσοδυναμοῦν πρὸς τὸ ὄνομα, ἐκ τοῦ
ὁποίου γίνεται: γιγαντιαῖος, σπιθαμιαῖος,
κολοσσιαῖος, ἀμαξιαῖος, ὀργυιαῖος κ.λπ.

-ιακός, -ή, -όν· (ἀρχ. - δημοτ.)· //
(Γραμμ.) ἐπίθημα ἐπιθέτων, τὸ ὁποῖον
δηλοῖ: α) ἐθνικὴν προέλευσιν: Ῥοδιακός,
Λεσβιακός, Δηλιακός, Μεσσηνιακός, Κο-
ρινθιακός, Ἰλιακός, Σαρωνιακός, Θιακός,
β) τὸν ἀνήκοντα εἰς τὸ σημαινόμενον ὑπὸ
τῆς ρίζης: σημαδιακός, μανιακός, καρδια-
κός, κοιλιακός, ζοχαδιακός, ἰσχιακός,
συμποσιακός, δικαστηριακός, ἐργαστηρια-
κός, εἰδυλλιακός, φροντιστηριακός, γυμνα-
σιακός κ.λπ.

ιακός, -ή, -όν· (ιάς) (= ἰωνικός)· //
(Γραμμ.) « ἱακὴ διαίρεσις » ἢ ἄλ-
λως « σχῆμα ὑπερβατόν » ἢ
« τμησις » ἐλέγγο τὸ φαινόμενον τοῦ
χωρισμοῦ τῆς προθέσεως ἀπὸ τοῦ ῥήμα-
τος, ἄλλως τμησις (πάθος προθέσεων*),
π.χ. « νῆπιοι, οἳ κατὰ βοῦς ... ἦσθιον »
(Ὅμηρος) (ἀντὶ κατήσθιον).

ιαμβεῖος, -ος, -ον· (Μετρ.) « ἱαμ-
βεῖον τό » (ἐνν. μέτρον), ὡς οὐς. ὁ
ιαμβικός στίχος καὶ μάλιστα « τὸ ἱαμ-
βικὸν τρίμετρον ».

ιαμβέλεος· (Μετρ.) στίχος ἀσυνάρτητος
ἐκ τοῦ πρώτου μέρους ἱαμβικοῦ τριμέτρου
καὶ τοῦ β' ἡμίσεος ἐλεγειακοῦ πενταμέ-
τρου.

ιαμβίζω· (ἀρχ.) γράφω ἢ ἀπαγγέλλω
ἱάμβους // ἐπιτίθεμαι δι' ἱάμβων κατὰ τι-
νος // (μτφ.) σκώπτω· κακολογῶ· (φρ.)
« καλῶς οἶδε· λάτων ἱαμβίζειν » (Ἀθή-
ναιος) // λέγω εἰς ἱαμβικὸν μέτρον· (φρ.)
« παῦε ἱαμβίζων » (Λουκιανός) (οὐς.) ἱαμ-
βιστής ὁ (ἐπιθ.) ἱαμβικός, -ή, -όν· (ἐπίρ.)
ιαμβικῶς.

ιαμβικός, -ή, -όν· (Μετρ.) (ἐπὶ στίχων)
ὁ ἀποτελούμενος ἐξ ἱάμβων, « ἱαμβι-
κὸς στίχος », « ἱαμβικὸν μέτρον »· τοῦ-
το σύγκειται ἀπὸ ἱάμβους* (υ) καὶ εἶναι
συνηθέστατον τόσον εἰς τὴν ἀρχαίαν, ὅσον
καὶ εἰς τὴν σύγχρονον ποίησιν· (φρ.) « ὁ
ἱάμβος αὕτη ἐστὶν ἡ λέξις ἢ τῶν πολλῶν
διὸ μάλιστα πάντων τῶν μέτρων ἱαμβεῖα
φθέγγονται λέγοντες » (Ἀριστοτέλης).
Κατ' ἀρχὰς ἦτο ἐν χρήσει εἰς τὰ ᾄσματα
Δήμητρος καὶ Διονύσου κατὰ τὰς ἑορτάς
θερισμοῦ καὶ τρυγητοῦ. Ὁ Ἀρχίλοχος
μετεχειρίσθη τὸ μέτρον αὐτὸ τὸ πρῶτον

εἰς τὴν σκωπτικὴν ποίησιν· (φρ.) « ἱαμβί-
ζειν γὰρ ἔλεγον οἱ παλαιοὶ τὸ ὑβρίζειν »
(Ἡφαιστ. σχολ.). Μετὰ ταῦτα εἰσῆχθη εἰς
τὴν ἐρωτικὴν ποίησιν, τὴν κωμωδίαν καὶ
τὴν τράγωδιαν. Τὸ μέτρον τοῦτο βαίνει
κατὰ διποδίαν (υ-υ), ἢ ὁποία ἔχει τὴν ἀρ-
χὴν διάφορον (υ). Εἰς ἄλλους ποιητὰς τὸ
μέτρον τηρεῖται καθαρὸν, εἰς ἄλλους ἐναλ-
λάσσεται πρὸς τὸν τρίβραχυν μὲν καὶ
σπονδεῖον (καὶ εἰς τοὺς ἰσοχρόνους πρὸς
τὸν δάκτυλον καὶ ἀνάπαιστον) εἰς τοὺς πε-
ριττοὺς πόδας, (ἦτοι 1,3,5,7), πρὸς τὸν
τρίβραχυν δὲ καὶ ἀνάπαιστον (οὐδέποτε
σπονδεῖον) εἰς τοὺς ἀρτίους πόδας (ἦτοι
2,4,6,8). Τὸ ἱαμβικὸν μέτρον προχωρεῖ
ἀπὸ μονομέτρου μέχρι τετραμέτρου· τού-
των συνηθέστερον εἶναι τὸ τρίμετρον καὶ
μάλιστα εἰς τὸ δράμα. Εἰς τὴν νεοελλ.
ποιήσιν ἔχομεν στίχους ἱαμβικούς ἀπὸ τρι-
συλλάβους (υ - υ) ὡς! « σὰν ἄλλες / καὶ
πρώτη / τοῦ κάκον / τὰ φύκια / σφιγμέ-
νο » (Δροσίνης), μέχρι δεκαεπτασυλλάβους
(υ-υ-υ-υ-υ-υ-υ-υ), ὡς « χωρὶς / ἐμέ, /
τοῦ Αἰγαί / οὐ τὸν / ἀφρὸ / θὰ σχί / σε-
τε, ᾧ / Μεσσή / λα ».

Στίχοι μονοσύλλαβοι ἱαμβικοὶ μόνον ἔνε-
κα ἀστείου δύνανται νὰ γίνουν.

ιαμβογράφος ὁ (ἀρχ.)· ὁ γράφων ἱάμ-
βους· // (πληθ.) ἱαμβογράφοι οἱ· οἱ κατὰ
τὸν ζ' καὶ στ' αἰ. π.Χ. ἀκμάσαντες ποιη-
ταί, οἵτινες συνέθετον ποιήματα εἰς ἱάμ-
βους· ἱαμβογράφοι ἦσαν ὁ Ἀρχίλοχος,
Σιμωνίδης, Σόλων κ.ἄ., ῥῆμα ἱαμβοποιῶ
(-έω) (= γράφω ἱάμβους)· (μτφ.) (= πα-
ρωδῶ)· (οὐς.) ἱαμβοποιός (-οῦ), ὁ.

ιαμβοπυρρίχιος ὁ· (Μετρ.) στίχος ἀποτε-
λούμενος ἐξ ἱάμβου* καὶ πυρριχίου*.

ἱάμβος, (-ου), ὁ· μετρικὸς πούς ἐκ μιᾶς

βραχείας καὶ μιᾶς μακρῆς, ὡς υ· // (νεώτ. Μετρ.) μετρικὸς πούς ἐκ δύο συλλαβῶν, μιᾶς ἀτόνου καὶ μιᾶς τονιζομένης, π.χ. φωνῆς, χαρᾶς // ποίημα εἰς ἱαμβικὸν μέτρον σκωπτικὸν ἢ ὑβριστικὸν (συνήθως εἰς πληθ.).

-ιανη· (σλαβικὴ κατάληξις τοπωνυμιῶν -iani), π.χ. Καστάνιανη, Μαρμάριανη κ.λπ.

-ιᾶνος· τὰ εἰς -ιᾶνος εἶναι ἐθνικὰ ἢ ἐπίθετα προπερισπώμενα, ὡς πρωτεουσιᾶνος, Πρεβεζιᾶνος, Παριζιᾶνος, Βενετσιᾶνος, καθαρευουσιᾶνος· (τῆς δημ. παροξύνονται -ιάνος), (βλ. λ. -ανός).

-ιανός, -ή, -ό(ν)· (νεώτ. -δημ.)· ἐπίθημα ἐπιθέτων σημαίνον: α) κυρίως ἐθνικά, ὡς Πάρος > Παριανός, Σῦρος > Συριανός, Καλαματιανός, Ψαριανός, Ἀσιανός, Σαρδιανός κ.λπ., β) ἰδιότητα: σχολιανός, σαρακοστιανός, ὡς καὶ μεσημβριανός, σαββατιανός· ἀντὶ τῆς καταλήξεως -ιανός ταῦτα ἐκφέρονται καὶ διὰ τῆς καταλήξεως -ιάτικος*, ὡς σαββατιάτικος, μεσημεριάτικος, λαμπριάτικος, χειμωνιάτικος, ἀνοιξιάτικος.

ιᾶομαι (ιῶμαι) (τινα)· (= ἰατρεύω, θεραπεύω· ἐπανορθώνω), (μέλλ.) ἰάσομαι, (παθ. μέλλ.) ἰαθήσομαι, (μέσ. ἄορ.) ἰασάμην, (ὑποτ.) ἰάσωμαι, (παθ. ἄορ.) ἰάθην, (ὑποτ.) ἰαθῶ, (πρkm.) ἴαμαι, (μετχ.) ἴαμενος, -η, -ον· « ἰῶμαί τι » (= ἐπισκευάζω, ἐπανορθώνω τι)· (φρ.) « ἰᾶσθαι τὸ βλαβέν » (Πλάτων)· (μτφ.) « μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ » (Ἡρόδοτος) (= νὰ μὴ κάμνης τὸ κακὸν χειρότερον)· μόνον ὁ μέλλ. ἰαθήσομαι καὶ ὁ ἄορ. ἰάθην ἔχουν παθητ. διάθεσιν· « ἰάσομαι, ἰάθην ὑπὸ τινος » —ἴαμα, ἴασις, ἰα-

τήρ καὶ ἱατρός, ἱατός, ἱάσιμος, ἱατρικός, ἱατρεῖον, ἀνίατος, ἱατρεία, ἱατρεύω, ἱατρίνη (= ἡ μαῖα), ἱάτωρ (= ἱατρός), ἱάτρια κ.λπ.

ιαπετικός, -ή, -όν· (= ὁ τοῦ Ἰαπετοῦ, μυθικοῦ προγόνου τῶν λαῶν τῆς Ἀσίας καὶ ΒΔ Εὐρώπης· « ἰαπετικὴ γλῶσσα » ἢ « ἰαπετικὴ γλωσσικὴ ὁμοεθνία », (ἀρχ.)· ὅρος δηλῶν τὴν κατὰ τοὺς παλαιολιθικούς προϊστορικούς χρόνους ὁμιλουμένην γλῶσσαν ὑπὸ τῶν ἐν Εὐρώπῃ καὶ ΒΔ. Ἀσία κατοικούντων λαῶν, οἵτινες ἀπετέλουν τὴν ἱαπετικὴν φυλὴν· ἐκ τῆς ἱαπετικῆς προήλθον πολλὰ καὶ ποικίλα γλῶσσαι, ὡς ἡ ἰνδική, ἡ περσική, ἡ γερμανική, ἡ ἐλληνική, αἱ ἰταλικαὶ κ.ἄ.

-ιάρης, -α, -ρικο· (δημ.) // (Γραμμ.) εἰς ταύτας τὰς καταλήξεις ἔχομεν ἐπίθετα ἐξ οὐσιαστικῶν, τὰ ὅποια σημαίνουν α) τὴν ὑπὸ τούτων δηλουμένην κακὴν ἰδιότητα, ὡς βρώμα - βρωμιάρης, ζημιὰ - ζημιάρης, χτικιὸν - χτικιάρης, ζηλιάρης, ἀρρωστίαρης, ζαβολιὰ - ζαβολιάρης, κα(σ)σιδιάρης, φωριάρης, κλαψιάρης, φουκαριάρης κ.λπ., β) ἐπάγγελμα, ὡς σκουπιδιάρης, γελαδ(ι)άρης, καρβουνιάρης, μεροκαματ(ι)άρης κ.λπ.

-ιάρικος ὁ· (δημ.) // (Γραμμ.) ἐπίθετα ἐκ τῶν οὐδετέρων εἰς -ιάρικο τοῦ -ιάρης, ὡς (βρωμιάρης), βρωμιάρικος, κασ(σ)ιδιάρης < κασ(σ)ιδιάρικος κ.λπ.

-ιας· (Ὁρθογρ.) (παρέκτασις τῶν εἰς -ια θηλυκῶν εἶναι καὶ τὰ εἰς -ιας ἄρσεν, π.χ. ἡ νεανία > ὁ νεανίας, ἡ ταμία > ὁ ταμίας, ὡς καὶ Μύριλλα > Μύριλλας· κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθησαν πολλὰ κύρια ὀνόματα συγκεκομμένα, π.χ. Νικίας, Γοργίας, Φει-

δίας, Κτησίας κ.λπ.)· τὰ εἰς -ίας λήγοντα ὑπερδισύλλαβα ἄρσενικὰ γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς Ἰππίας, Χαβρίας, Λυσίας, Γοργίας, Νικίας, Σωσίας, Σιμίας, Τερσίας, Παρίας (κύριον), τραυματίας, ταμίας, λοχίας, φρονηματίας, ἐξαιρούνται: Αἰνείας, Ἑρμείας, Αὐγείας, Μαρσύας καὶ ὁ παρείας (= ὁ ὄφις)· // ἄρσενικὰ κύρια ἢ προσήγορικά ὄν. μετὰ βραχέος ι καὶ μακροῦ α γίνονται, α) ἐξ ὀνομάτων θεῶν ἢ ἄλλων προσηγορικῶν, ὡς Ἰσμηνίας, Ἀγίας, Νικίας, β) ἐκ προσηγορ. ἢ ἐπιθέτων, ὡς ἀκανθίας, τολμητίας, μαστιγίας, καρχαρίας, γ) ἐκ ῥημάτων· ὡς Σωσίας, Φειδίας, Λυσίας, ἔκτομίας, στιγματίας, δ) ἐξ ἐπιθέτων, ὡς (λαμπρός) Λαμπρίας, (γοργός) Γοργίας, (σφοδρός) Σφοδρίας, (σιμός) Σιμίας, (ξανθός) Ξανθίας, (πυρρός) Πυρρίας· ὑπάρχουν εἰς -ιας καὶ δηλωτικά πραγματῶν ὡς ἀνθοσμίας, στεμφυλίας, ὁμφακίας κ.λπ.

-ίας· (Γραμμ.) κατάληξις ἄρσεν. οὐσιαστικῶν τὰ ὅποια δηλοῦν τὸν ἔνοχον, ὡς ἐγκληματίας, κληματίας, ἐλλειμματίας κ.λπ.

-ιᾶς (δημ. Γραμμ.)· κατάληξις οὐσιαστικῶν, ὡς βαφιάς, χιονιάς, σκαφτιάς κ.λπ. // κατάληξις τοπωνυμιῶν, ὡς Καλαμιᾶς, Πλατανιάς κ.λπ.

ιᾶς (-ᾶδος), ἡ (ἀρχ.)· (ἐπιθ., θηλ. τοῦ Ἰων)· ἰωνική, ἡ ἐξ Ἰωνιάς· (ὡς οὐς.) ἡ ἰωνικὴ διάλεκτος.

-ιάτης· (ἀρχ.-νεωτ.) (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ιάτης ὑπερδισύλλαβα βαρύτερα γράφονται διὰ τοῦ ι καὶ ἔχουν τὸ α μακρὸν (ᾱ), ὡς Σπαρτιάτης > -τιάται οἱ, Σκιάτης, Αὐταριάτης, Μυκονιάτης, Κορφιάτης· γράφονται διὰ τοῦ ει τὸ Ζελειάτης, Κορωνειάτης, Καυλωνειάτης, διὰ τοῦ οι τὸ Οἰιάτης, διὰ

τοῦ υι τὸ Ἀγυιάτης καὶ διὰ τοῦ υ τὸ Καρυάτης, Καφυάτης, Μωλυάτης.

-ιάτης (Γραμμ.)· κατάληξις ἐθνικῶν ἔχοντων τὸ α μακρὸν (ᾱ), ὡς Κορφιάτης > -ᾱται, Τεγεάτης > -ᾱται, Σπαρτιάτης > -ᾱται, Μυκονιάτης > -ᾱται.

-ιατικά· (Ὁρθογρ.) κατάληξις χρονικῶν ἐπιρρημάτων, π.χ. δευτεριάτικα, τριτιάτικα, χριστουγεννιάτικα, ταββατιάτικα κ.λπ.

-ιάτικος· (δημ.)· (Γραμμ.) τὰ εἰς -ιάτικος ἐπίθετα δηλοῦν τὸ γινόμενον κατ' αὐτό, ὡς μαρτιάτικος (κατὰ τὸν Μάρτιον), ἀπριλιάτικος, χωριάτικος, ἀνοιξιάτικος, δευτεριάτικος, σαββατιάτικος, χειμωνιάτικος κ.λπ. (βλ. -ιανός)

ιᾶτρος ὁ καὶ ἡ· (καὶ ἱάτρια (ὄχι ἐλληνικὸν ἱατρίνη) καὶ ἱάτραινα)· ἐκ τούτων ὀξύτονα εἶναι: ἀρχιατρός, ὀδοντιατρός, ὀφθαλμιατρός, ἱππιατρός, κτηνιατρός, ἐπιατρός, προπαροξύτονα: ἀστίατρος, παιδίατρος, συνίατρος, φιλίατρος, ἀνθυπίατρος, ὑπίατρος.

-ιάω καὶ -άω· (ἀρχ.)· εἶναι πολλὰ ῥήματα σημαίνοντα πάθος, νόσον, ὡς σπληνιάω (= πάσχω τὸν σπλῆνα), λιθάω καὶ λιθιάω (= πάσχω λιθάσιν), αἰμωδιάω, φωριάω, σχοτιδινιάω, φυματιάω, ἐλεφαντιάω, αἰμοπτυσιάω, πνευμονιάω, φωριάω, σπληνιάω, φθισιάω, λεπριάω κ.λπ., ἔτι περαιτέρω καὶ δυσερωτιάω, ὠχριάω, ἐνθουσιάω, ἰλιγγιάω, μαθητιάω, κλαυσιάω κ.λπ., συμφώνως πρὸς αὐτὰ καὶ χεζιτιάω, φρενητιάω, βινητιάω.

ιβύκειον Μέτρον· (Μέτρ.)· μέτρον, κατὰ τὸ ὅποιον δύο δακτυλικαὶ τετραποδία ἀποτελοῦν μίαν δακτυλικὴν ὀκταποδίαν, ὁπότεν ὁ στίχος ἀποτελεῖται ἐξ ὀκτώ ποδῶν, ἔχοντες σχῆμα δακτύλου, ὁ δὲ

τελευταίος πούς εἶναι καταληκτικός εἰς τὴν θέσιν, ἥτοι λείπει τοῦ τελευταίου ποδὸς ἢ ἄρσις. // «ἰβύκειον σχῆμα». ὁ εἰς -ησι σχηματισμὸς τοῦ γ' ἐνικ. προσ. τῆς ὀριστ. τοῦ ἐνεστ. τῶν βαρυτόνων καὶ τῶν περισπωμένων ῥημάτων τῆς α' συζυγίας, ὡς φέρησι ἀντὶ φέρεῖ, λέγησι ἀντὶ λέγει· κατ' ἄλλους γίνεται τοῦτο εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, ὅθεν τὸ η ὑπογεγραμμένον, ὡς φέρησι, λέγησι.

-ίβω καὶ -ίγω· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ιβω ἔχουν τὸ ι μακρόν (ι), π.χ. τρίβω (τὸ τρίβον, τὸ τρίψαν), θλίβω (τὸ θλίβον, τὸ θλίψαν) τῆς δημ. τ. ἔχουν βραχύ, π.χ. νίβω > νίβε, στρίβω > στρίβε, θίγω > «μὴ θίγε», (τυλίσσω) > τυλίγω (τὸ τυλίγον) πλὴν τοῦ σμίγω (<μίσγω) > σμίγε καὶ πνίγω (τὸ πνίγον, τὸ πνίξαν).

-ίδα· (δημ., Γραμμ.)· κατάληξις· α) θηλ. ἐθνικῶν, ὡς Ἀγγλίδα, Ἰταλίδα, Γερμανίδα, β) θηλ. ἐκ τῆς αἰτ. -ίδα τῶν ἀρχ. ἐλλην. εἰς -ίς, ὡς ἡ ἀγουρίδα, ἡ κορασίδα, ἡ βαλβίδα, ἡ πατρίδα, ἡ ἀψίδα κ.λπ.

ιδέα, (-ας), ἡ· (Λογ.) «εἰδός», ὑπὸ τὸ ὁποῖον ὑπάγονται ἄτομα ἢ εἰδικώτερον εἶδη ἢ μᾶλλον γενικὴ τις ἀρχὴ πρὸς τοιαύτην ταξινομήσιν. // «αἱ ιδέαι» (παρὰ Πλάτωνι) ἀρχέτυπα, γενικοὶ τινες τύποι, τῶν ὁποίων ἀτελὴ ἀντίτυπα ἦσαν τὰ ἀνάλογα εἶδη τῶν δημιουργημάτων ἐπὶ τῆς γῆς. Αὐταὶ δὲ αἱ ιδέαι ἐθεωροῦντο ὡς οἱ αἰώνιοι τύποι τοῦ ὄντος, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ὕλικους τύπους, νοούμενοι καὶ ὅχι ὁρώμενοι. // (Ῥητορ.) φιλολογικὴ μορφή. ιδεόγλωσσα ἡ· καθολικὴ συμβολικὴ γλώσσα, τὴν ὁποίαν ἐπεχείρησαν νὰ δημιουργήσουν λόγιοι, ἐπιστήμονες καὶ φιλόσοφοι (Πλάτων, Λάμπρινος, Οὐίλκινς

κ.ἄ.), πρὸς εὐχερεστέραν καὶ εὐληπτοτέραν ἀπόδοσιν πάσης ἐννοίας.

ιδεόγραμμα, (-ατος), τό· (νεωτ.)· σημείον ἢ γράμμα, ἐκφράζον ὅχι φθόγγον ἢ συλλαβὴν, ἀλλ' ὀλόκληρον ἐννοίαν.

ιδεογραφία, ἡ· (νεωτ.)· ἡ παράστασις ἐννοιῶν διὰ ἰδεογραμμάτων· (ἐπιθ.) ἰδεογραφικός*, -ή, -όν.

ιδεογραφικός, -ή, -όν· ὁ εἰς τὴν ἰδεογραφίαν ἀναφερόμενος: «ιδεογραφικὴ γράφη».

-ιδερός· (βλ. -ειδρός).

-ιδεύς, (-έως)· (ἀρχ.)· γονεωνυμικά* ὀνόματα, δηλοῦντα νεογνά ζώων, (ταῦτα εἰς τὴν δημώδη φέρονται διὰ τοῦ -πούλος (-πούλλος, λατ. pullus), ὡς ἀετιόπου(λ)-λο, γαλόπου(λ)λο κ.λπ.), ὡς ἀετιδεύς, ἐρωτιδεύς, χηνιδεύς, κορωνιδεύς, ἀηδονιδεύς, λεοντιδεύς, περιστεριδεύς, εἰς Ἰσοκράτη(ν) καὶ υἱιδεύς ἀντὶ υἱιδούς κ.λπ., τὸ νεογνὸν ζῶων τινῶν δηλοῦται δι' ἰδίου ὀνόματος, ὡς (νεογνὸν ἑλάφου) νεβρός, (λέοντος) σκύμνος, (αἰγός) ἔριφος, (κυνός) σκύλαξ, (ἵππου, ὄνου) πῶλος, (βοός) μόσχος, (συός = χοίρου) δέλφαξ, (πτηνῶν) νεοσσός), κ.λπ.

ἰδημα, (-ατος), τό· (= ὄραμα)· οἰδημα, (-ατος), τό (= τὸ ἀπόστημα)· εἰδημα τό (= γνῶσις).

-ίδης· (ἀρχ.)· πατρωνυμικά* ὀνόματα δηλοῦντα, α) υἱὸν ἢ θυγατέρα, ὡς Τανταλίδης, Πριαμίδης, Διοσκουρίδης, Ἀλκμεονίδης, Τυνδαρίδης, Σιμωνίδης, β) ἀπόγονον, ὡς Ἡρακλε-ίδης, γ) φυλὴν, ὡς Ἀκαμαντίδης, δ) δῆμον (κατὰ πληθ.) ὡς Δαιδαλίδαι ἢ ε) εἶναι ἐθνικὰ ἐξ οἰκιστῶν ἢ βασιλέων (κατὰ πληθ.), Κοδρίδαι, Κεκροπίδαι, Ἐρεχθεῖδαι, Θησεῖδαι, ς) ἢ εἶναι

ἀνδρωνυμικά, ὡς Σιμωνίδης, Λεωτυχίδης κ.λπ. // τὰ εἰς -ίδης πατρωνυμικά γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς Πελοπίδης, Πριαμίδης, συναιρουμένου δὲ τοῦ ι τῆς καταλήξεως -ίδης μετὰ τοῦ πρὸ αὐτῆς φωνήεντος ε, ο, ω γράφονται: α) διὰ τοῦ ει ὡς Ἡρακλέους > -κλε-ίδης > Ἡρακλείδης Πηλείδης, Περσείδης, β) διὰ τοῦ οι, ὡς Λητοῦς > -ο-ίδης > Ἀητοίδης, Πανθοίδης καὶ γ) διὰ τοῦ ω ὡς Μίνω > Μινω-ίδης, > Μινώδης, Ἡρώδης. // εἰς -ίδης ἐγένοντο κατὰ τὰ πατρωνυμικά καὶ τινὰ τεχνικά, ὡς ἔρμοκοπίδης, στρατωνίδης, μισθαρχίδης κ.λπ. // (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ίδας ἔχουν τὸ ι βραχύ (ι), ὡς Πελοπίδας, Πριαμίδας κ.λπ. -ίδι· (δημ.)· // (Γραμμ.)· κατάληξις οὐς, τὰ ὁποῖα δηλοῦν: α) πληθος, ὡς κανονίδι, τουφεκίδι, βλαστημίδι· β) ὑποκορισμόν, ὡς δακτυλίδι, ταξίδι, (ἀπλ. δημ. ταξίδι), γίδι, ξίδι, φίδι κ.λπ.· γ) περιληπτικὴν ἐννοίαν (καὶ ἰδίαν) κατὰ πληθ., ὡς ροκανίδια, σκουπίδια κ.λπ. // (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ίδι γράφονται διὰ τοῦ ι (-ιδ), ὡς βρισίδι, βαρίδι, κ.λπ., πλὴν βοτρυδί, καρύδι, κρεμμύδι, μύδι, φρύδι, ἀντικλεῖδι, στρεῖδι, Παλαμήδι· τὰ εἰς -ίδι, (-ίδιον), ὡς ἔχοντα τὸ ι βραχύ (ι) παροξύνονται, ὡς δακτυλίδι, γίδι, ἐκτὸς τῶν εἰς -ίς, -έως, διότι δὲν γίνονται ἐν συνθέσει μετὰ τοῦ φαινομενικῶς εἰς ε λήγοντος θέματος, ἀλλὰ μετὰ τοῦ εἰς ι λήγοντος ἰωνικοῦ (ὡς ὄφις > ὄφι - ὠδης, (θέμα) ὄφι > ὀφίδιον > ὀφίδιον > φίδι, ταξίδι, στασίδι, λεξίδι, φυκισίδι, ὄρχιδι, ὀρμίδι, πλεξίδι κ.λπ., (ἐνὶ ὀφίδιον > ξίδι) οὕτω καὶ νησιδίων > νησίδι, βαλανίδι, γλωσσίδι, γλυκίδι, μερίδι, σκελίδι, σφαιρίδι κ.λπ.

ιδιάζω· (Γραμμ.) (ἐπὶ λέξεων) ἔχω ἰδαι-

τέραν προσαρμογὴν, συνάπτομαι ἰδιορρυθμῶς. // (μέσ.)· ἰδιάζομαι· προσαρμόζομαι, ἀνήκω εἰς λέξιν τινὰ ἢ φράσιν τοῦ κειμένου· (φρ.) «τὸ βασιλεὺς μᾶλλον ἰδιάζεται τοῦ Πτολεμαίου».

ιδιαιτέρος, -α, -ον· (Γραμμ.) «ἰδ-αι-τέρ-α ἔκτασις», ἄλλως «ἐπαύξησις»· φαινόμενον, κατὰ τὸ ὁποῖον τὰ παράγωγα ἢ χρόνοι ῥημάτων φέρονται ἐκτεταμένοι ἀπέναντι τῶν βραχυτέρων πρωτοτύπων, π.χ. στόμα > στωμύλος, στοά > στωικός, πρόστων, (ὀρθοτ. προστῶν), γόνυ > γωνία, βρόμος > βρωμάομαι, νόμος > νωμάω· ὁμοίως καὶ ὁ ἐνεργ. πρκμ. εἴωθα· ἡ ἔκτασις αὕτη, ἐὰν γίνεται εἰς τὸ θέμα λέγεται «ἐπαύξησις», ἐὰν δὲ εἰς τὴν τελικὴν συλλαβὴν, λέγεται «ἐκτενεία».

ιδιόκλιτος, -ος, -ον· (νεωτ.) ὁ κλινόμενος κατ' ἰδιαιτέραν κλίσιν παρὰ τὰς ἄλλας τρεῖς κλίσεις. // (Γραμμ.) ἰδιόκλιτα τά, οὐσιαστικά κλινόμενα κατ' ἰδίαν κλίσιν καὶ ὅχι κατὰ μίαν τῶν τριῶν κλίσεων· ταῦτα εἶναι: α) πολλὰ κύρια ὀνόματα συντετμημένα καὶ μάλιστα ξενικά καταλήγοντα εἰς -ās, -ῆς, -ὺς, οὺς, -ῶς καὶ μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν εὐχρηστα, ὡς ὁ Μητρᾶς, -ᾶ, -ᾷ, -ᾶν, -ᾶ· Ἀλεξᾶς, Φιλητᾶς, Διονυσᾶς, Μηνᾶς, Γρηγορᾶς κ.λπ.· ὁ Φιλῆς, -ῆ, -ῇ, -ῆν, -ῇ· ὁ Διονῦς, -ῦ, -ῷ, -ῦν, -ῷ· ὁ Γλοῦς, Γλοῦ, Γλοῦ, Γλοῦν, Γλοῦ· (τὸ ἐβραϊκόν) Ἰησοῦς, -σοῦ, -σοῦ, -σοῦν, -σοῦ· (τὸ αἰγυπτιακόν) ὁ Νεκῶς, -κῶ, -κῷ, -κῶν, -κῶ· Ταμῶς, -ῶ, -ῷ, -ῶν, -ῶ, ὡς καὶ Ἀλεξᾶς, (-ᾶ), (Ἀλέξανδρος), Μεμᾶς, (-ᾶ) (Γεράσιμος)· β) μερικά προσηγορικά εἰς -ās, ὡς ὁ φαγᾶς, ὁ καταφαγᾶς καὶ (δημ.) ψωμᾶς, γαλατᾶς, κ.λπ.· γ) μερικά κύρια ὀνόματα

είς -ης, ις, -εις κ.λπ., ὡς ὁ Κοράης, (-ῆ)· ὁ Χατζιδάκης, (-ει)· ὁ Βασιλείς (-ει)· ὁ Γιώργι(ο)ς > Γιώργις > Γιώργι· // (Δημοτ.) Ἰδιόκλητα τῆς δημοτικῆς εἶναι α) μερικά ἀρσενικά εἰς -εας· δεκανέας, γραμματέας, γραφείας, διανομέας, κουρέας κ.λπ., τὰ ὅποια κλίνονται εἰς τὸν ἐνικὸν κατὰ τὸ ταμίας καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν κατὰ τὴν γ' κλίσιν τῶν εἰς -εῖς, π.χ. ὁ δεκανέας, τοῦ δεκανέα, τὸν δεκανέα, δεκανέα (πληθ.) οἱ δεκανεῖς, τῶν δεκανέων, τοὺς δεκανεῖς, δεκανεῖς, καὶ β) τὰ οὐσιαστικά εὐγενής (= εὐπατρίδης) καὶ συγγενής· αὐτὰ ἔχουν πληθυντικὸν εἰς -εῖς, -ῶν, εὐγενεῖς, (-ῶν), οἱ.

-ιδιον· (ἀρχ. -νεωτ.) καὶ -ιδι (δημοτ.)· //(Ὁρθογρ.) κατὰληξιν ὑποκοριστικῶν οὐσιαστικῶν οὐδετέρων προελθοῦσα ἐκ τῶν εἰς -ις, (-εως) λέξεων, ἀφοῦ προσετέθη εἰς τὸ καταλήγον βραχὺ θέμα ι τὸ βραχὺ (ι) τῆς παραληγουσῆς τοῦ -ιδιον, οὕτω τὰ δύο βραχέα (αἱ ἰ) συνηρέθησαν εἰς ἓν μακρόν, π.χ. ταξι-ιδιον > ταξίδιον > ταξίδι τό (δημ.) ταξίδι· τὰ εἰς -ις, (-εως) δὲν ἔχουν τὸ φαινόμενον θέμα ε τῆς ἀττικῆς, ἀλλὰ τὸ ι τῆς ἰωνικῆς πρβλ. στάσις, (-εως) > στασιωτικός, ῥάσις, (-εως) > ῥαχιαῖος. Ταῦτα δηλοῦν α) πράγματα· πινακίδιον, μαχαίριδιον, φαλίδιον, φιαλίδιον, ῥιπίδιον, πηγίδιον (= πηγᾶδιον, μικρὰ πηγὴ), ἀσπίδιον, τειχίδιον, σκαφίδιον, ἀλυσίδιον, λεξίδιον, ὀρχίδιον, (ὀρχιδι-ἀρχιδι), ὀφίδιον (φίδι)· γ) ἐνέργειαν· σκουπίδιον, ὑβρισίδιον κ.λπ. //πολλάκις ταῦτα εἶναι καὶ ἄνευ ὑποκοριστικῆς σημασίας, π.χ. κεραμίδιον (= κέραμος), σανίδιον (= σανίς), βαρίδιον (= βάρος), ὀξίδιον (= ὄξος), μερίδιον (= μερίς), ὀφί-

διον (= ὄφις) κ.λπ. //(Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ιδιον, (δημ.) -ιδι ὑποκοριστικά γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν διὰ τοῦ ι ὡς μαχαίριδιον, γραῖδι(ον) κ.λπ., ἐὰν δὲ πρὸ τοῦ -ιδιον ἔχη χαρακτηριστὴν θέματος ἰ συναιρεῖται μετὰ τοῦ α εἰς ἰ μακρόν, π.χ. ἄπιον > ἀπι-ιδιον > ἀπίδιον > ἀπίδι, ὄφις (ὄφις) > ὀφί-ιδιον > ὀφίδιον > φίδι τό, ὀξίδιον > ὀξίδιον, λέξις > λεξίδιον > λεξίδιον, λυχνίον > λυχνίδιον κ.λπ. οὕτω καὶ (βάρος) βαρίδιον > (ὀρθοτ. ἀντί βαρύδιον), τείχος τειχίδιον, κράνος > κρανίδιον, στήθος > στηθίδιον, σκάφος > σκαφίδιον (= πλοιάριον), (ἐνῶ σκαφεῖον > σκαφείδιον > σκαφείδιον > μικρὰ σκαπάνη), δακτύλιος > δακτυλίδιον > δακτυλίδι, τὸ ἐχι-ιδιον > ἐχίδιον (= μικρὰ ἔχιδνα), θησιδίων, (κηκίς) > κηκίδιον, μυθίδιον > μύδιον > μύδι τό, ξίφος > ξιφίδιον, ὄρχις > ὀρχι-ιδιον > ὀρχίδι τό, πολι-ιδιον > πολίδιον, στασίδιον, (στίχος) > στιχίδιον, (σφαῖρα) > σφαίριδιον, (παίγνιον) > παιγνι-ιδιον > παιγνίδιον > παιγνίδι τό, θησιδίων, χωρίδιον > κ.λπ., ἐνῶ ἰχθυ-ιδιον > ἰχθυίδιον, καρύ-ιδιον > καρύδιον > καρῦδι τό, κρομμύδιον, κρομμύδι, κροκύδιον κ.λπ., ἐὰν δὲ ἔχη χαρακτηριστὴν θέματος ε, συναιρεῖται μετὰ τοῦ ι εἰς ει, π.χ. βασιλεὺς > βασιλείδιον, ἀμφορεὺς > ἀμφορείδιον, ὄστρεον (καὶ ὄστρεον) > ὄστρείδιον > στρεῖδι, ἀμφιδεύς > ἀμφιδείδιον, γραμματεῖον > γραμματείδιον, (ἐνῶ γράμμα) γραμματίδιον, θυεῖα (= ἰγδίων) > θυείδιον κ.λπ. (ἐκτὸς τούτων καὶ κτητίδιον καὶ σκιάδιον)· τὸ δὲ βοός > βο-ιδιον > βοίδιον > βώδιον, νοός > νο-ιδιον > νοίδιον· //τὰ ἐκ τῶν εἰς -εῖον οὐδετέρων γινόμενα γράφονται διὰ τῆς ει διφθόγγου, π.χ. (ἀγγεῖον) > ἀγγείδιον,

(γραφεῖον) > γραφείδιον, (ταμεῖον) > ταμείδιον, (γραμματεῖον) > γραμματείδιον, (ἐνῶ (γράμμα) γραμματίδιον) κ.λπ.

ιδιον, (-ου), τό (= ἰδιαιτέρον)· ἡδιον (= γλυκύτερον)· οἶδιον τό (= ἀρνίον)· υἱδιον ἢ υἰδιον τό (= χοιρίδιον)· υἰδιον τό (= μικρὸς υἱός).

ιδιος, -α, -ον· (Γραμμ.) εἰς τὴν νεοελλ. καὶ δημοτ. ἀντὶ ὀριστικῆς ἀντωνυμίας* αὐτός, (δημ.) ἄτός, -ή, -ό, χρησιμεύει κανονικῶς τὸ ἐπίθετον «ἴδιος» μετὰ τοῦ ἄρθρου ἢ τὸ ἐπίθετον «μόνος» (= μοναχός) ἄνευ τοῦ ἄρθρου μετὰ τῆς γενικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (μου, σου, του κ.λπ.) κατόπιν αὐτοῦ, π.χ. «ὑπέγραψα ἐγὼ ὁ ἴδιος τὴν συναλλαγματοκήν»· «ἂν θέλῃς, ἔλα μοναχὴ σου» (= μόνη σου, σὺ ἡ ἴδια).

ιδιότης, (-ητος), ἡ· (Γραμμ.) ιδιορρημία, ἰδιαιτέρα τάξις· (φρ.) «Θεσσαλία εἰς ἰδιότητα τεθέν», ἦτοι τεθὲν εἰς κύριον ὄνομα.

ιδιως, (-εως), ἡ· (<ιδίω=ιδρώνω) (= ἰδρωμά)· εἰδησις, (-εως), ἡ (= γνώσις, πληροφορία)· οἰδησις, (-εως), ἡ (= φούσκωμα, βρασμός).

ιδίωμα, (-ατος), τό· (Γλωσσ.) ἡ κατὰ τύπους ἰδιάζουσα παραλλαγή γλώσσης τινός.

ιδιωματικός, -ή, -όν· ὁ ἀναφερόμενος εἰς γλωσσικὸν ἰδίωμα· ιδιωματικὴ λέξις, φράσις.

ιδιωματισμός, (-οῦ), ὁ· ἡ «ιδίωμα-τικὴ λέξις» ἢ «ιδιωματισμοί», λέξεις μὴ ἀνήκουσαι εἰς τὴν κοινὴν γλώσσαν, ἀλλ' ἐν χρήσει εἰς τοπικὰς γλώσσας (εἰς ἓν ἢ εἰς πλεονα ἰδιώματα*)· χειμωνικό (= ὁ ὑδροπέπων κν. τὸ

καρπούζι), μακεδονήσι (= ὁ μαϊδανός, (ἐν Πελοποννήσῳ)· γλακῶ (= τρέχω), μπαλοτέ (= τυφεκιά) (ἐν Κρήτῃ) κ.λπ. Ὁ ιδιωματισμός, διαφέρει τοῦ ιδιωτισμοῦ*. Πολλάκις λέξεις τῆς κοινῆς ἔχουν σημασίας ιδιωματικές, π.χ. «ἂν ἡμε-ρα» (κοινῶς σημαίνει τὴν αὐτὴν ἡμέραν)· «ἀνήμερα τοῦ Πάσχα», ἐνῶ εἰς μερικά ἰδιώματα σημαίνει τὴν παραμονὴν ἢ τὴν ἐπαύριον, (βλ. ιδιωτισμός).

ιδιωτίζομαι· (ἐπὶ λέξεων) προφέρομαι, διαμορφοῦμαι ιδιωματικῶς, ἦτοι κατὰ τρόπον τῆς καθωμλημένης.

ιδιωτικός, -ή, -όν· (ἐπὶ λέξεων) ἡ εἰλημένη ἐκ τῆς λαλουμένης ὑπὸ ἀπαυδέτων, ἐκ τῆς κοινῆς· // (Ῥητορ.) (ἐπὶ λόγου) ὁ ἄξεστος, ὁ μὴ ἐντέχνως πεποιημένος.

ιδιωτισμός, (-οῦ), ὁ· φράσις, λέξις, ὅφρος ἐκ τοπικοῦ ἰδιώματος καὶ ὅχι ἐκ τῆς γραπτῆς λογίας· //ἡ εἰς τὰς διαφόρους γλώσσας ἰδιάζουσα ἔκφρασις ὑπὸ ἐποφιν συντάξεως καὶ νοήματος, π.χ. «ἡ Κατίνα πάτησε τὰ πέντε» (ἀντὶ εἶναι πέντε ἐτών). Πολλοὶ ιδιωτισμοὶ γίνονται δι' ἐπαναλήψεως τῆς ὁμοίας, ἰδίας, συνωνύμου ἢ ἀντιθέτου λέξεως, π.χ. «τὰ πουλάει ὅσα ὅσα», «ὅλα τὰ ἰδιὰ κι ἰδιὰ», «κόσμος καὶ κοσμάς», «ἀργὰ γογγόρα», «φωτιά καὶ λάβρα» ἀφόρητος θερμότης (ἀλλὰ λαύρα — μοναστήριον) (ἐν διὰ δυοῖν, ἀντὶ λαύρας φωτιά), «Κάθε Πάσχα καὶ Λαμπρὴ» κ.λπ. //διαφέρει ὁ «ιδιωτισμός» τοῦ «ιδιωματισμοῦ*»· οἱ ιδιωτισμοὶ εἶναι ἐκφραστικά στοιχεῖα καὶ ἀναντικατάστατα, διὰ τῶν ὁποίων πλουτίζεται ἡ κοινὴ γλώσσα, ἐνῶ οἱ ιδιωματισμοὶ εἶναι διαλεκτικὰ στοιχεῖα ἐν χρήσει εἰς διάφορα ἰδιώματα καὶ ἄγνωστα εἰς τὴν κοινὴν

γλῶσσαν.

Ἐκτός τῶν ἄλλων ἰδιωτισμῶν ἔχομεν καί τοὺς γιγνομένους δι' ἐπαναλήψεως τῆς ἰδίας ἢ ὁμοίας ἢ συνωνύμου ἢ ἀντιθέτου λέξεως, μετὰ τῆς ὁποίας ἐνοῦται ἐνίοτε μετὰ τοῦ συνδέσμου καὶ (καὶ) ἢ τῆς προθέσεως γιὰ: «ἔτρεχε, ἔτρεχε ὥσπου γλίστρησε», «κάθε λίγο καὶ λιγάκι», «πέρα γιὰ πέρα», «ὄρθα κοψτά», «μέρα νύχτα», «δουλειὰ ἄλλο τίποτε» κ.λπ. // (Ῥητορ.) ἰδιωτικὴ συνομιλία, ἐπιχείρημα ἐκ τῆς κοινῆς λογικῆς, ἡ συνήθης χρῆσις εἶναι δι' ἐρωτήσεως ὑποθετικῆς. // (Συντακτ.) φράσις εἰδική, εἰς τὴν ὁποίαν τίθεται σχέσις ῥήματος καὶ προσδιορισμοῦ παρὰ τὸ σύνθητες.

ιδρεία· (ἱδρις) (= γνῶσις, ἐμπειρία)· ὑδρία ἢ (= ἡ στάμνα)· ὑδρεία (ὑδρεύω) (= ὑδρευσις).

ιδρύω (τι)· (= καθίζω τινά· (φρ.) «αὐτὸς τε κάθησο καὶ ἄλλους ἵδρνε λαούς» (Ἰλιάς)· ἀνεγείρω, κτίζω, καθιερῶ ναοὺς, ἀγάλματα) (φρ.) «ἰδρύσατο βωμούς» (Πλάτων), τὸ ἱδρῶν· (πρτ.) ἱδρουν, (μέλλ.) ἰδρύσω, (ἀόρ.) ἱδρυσά, (ὑποτ.) ἰδρύσω, τὸ ἱδρῶσαν, (πρκμ.) ἱδρυκά· (Μεσ.) ἰδρύομαι (= ἐγκαθιδρύω, τοποθετῶ ἀσφαλῶς), (Παθ.) (= ἰδρύομαι ὑπὸ τινος, μένω πάντοτε)· (φρ.) «κατὰ χώραν ἵδρυνται» π ἰδρυόμην, (μεσ. μ) ἰδρύσομαι, (παθ. μ) ἰδρυθήσομαι, (μεσ. ἀ) ἰδρυσάμην, (ὑποτ.) ἰδρύσωμαι, (παθ. ἀ) ἰδρῶθην, (ὑποτ.) ἰδρυθῶ, πρ ἱδρυμαι, (μετχ.) ἰδρυμένος, -η, -ον, ὑπερσ. ἰδρύμην· — ἱδρυμα, ἱδρυσις, ἱδρυτέον, ἱδρυτής, ἱδρυτικός.

ιδυῖα· (ἐπικ.) καὶ εἰδυῖα (= ἡ γνωρίζουσα)· ἰδία ἢ (θηλ. τοῦ ἴδιος)· εἰδυῖα τῇ (= τῇ γνωρίζουσῃ).

-ιέ· τὰ εἰς -ιέ ξενικὰ γράφονται διὰ τοῦ ι καὶ ε, π.χ. κλαβιέ, ἐμαγιέ, φουαγιέ, κολιέ, ἀτελιέ, σομιέ, πλασιέ, ντοσιέ, κομπερανσιέ κ.λπ.

-ιεῖα καὶ -ίεια· (Γραμμ.) τὰ εἰς -ιεῖα καὶ -ίεια καταλήγοντα σὺν τῷ χρόνῳ συνεστάλησαν εἰς -εῖα, π.χ. ὑγίεια > ὑγεία, ἀλειεία > ἀλεία, κυριεία > κυρεία κ.λπ., καὶ τοῦτο ἐπειδὴ οἱ φθόγγοι ι καὶ ε κατέστησαν βαθμυδὸν ὅμοιοι ἀλλήλοις.

ἱελος ὁ· (= ταραγμὸς τῶν ἐντέρων)· ὕελος (καὶ ὕαλος) ὁ, ἡ (= τὸ γυαλί).

-ιέρα· (Ὁρθογρ.) οὐσ. θηλυκὰ τῆς δημοτικῆς δηλοῦντα δοχεῖον, θήκην καὶ ἄλλα: καπελλιέρα, φρουτιέρα, σιφονιέρα, σουπιέρα, πουδριέρα, τυριέρα, ἀλατιέρα, ζαρτιέρα, ζουρλοπαντιέρα κ.λπ.

ἱερεμιάς, (-ἄδος), ἡ· (νεώτ.) ἡ θρηνηλογία· τὸ ἄσμα τοῦ προφήτου Ἱερεμίου· // (μτφ.) ἡ μετ' ἀπαισιοδοξίας καὶ μεμφιμοιρίας ἀπεικόνισις καταστάσεώς τινος· «ἱερεμιάδες» πτωχοπροδιορισμοί, διατυπώσεις, ἀπαιτήσεις διὰ ψευδοκλαυθμυρισμῶν.

-ιέρης· (δημ.) (κατάλ. θηλ., ἐκ τοῦ ἰταλ. εἰς -iere)· ἐπίθημα δηλοῦν ἐπαγγελματικὴν ιδιότητα, ὡς καμαριέρης, -ιέρα, λαντζιέρης, καρροτσιέρης, μπουρλοτιέρης, πορτιέρης, μαουνιέρης, τιμονιέρης, γκρουπιέρης, γκαζιέρης, τραπεζιέρης κ.λπ.

ἱερογλυφικός, -ῆς, -όν· ὁ διὰ συμβολικῶν εἰκόνων ἀναπαριστώμενος, ὡς «ἱερογλυφικὴ γραφὴ» // «ἱερογλυφικά» (γράμματα), τὰ συμβολικὰ παντοῖα σημεῖα τῆς εἰκονικῆς γραφῆς τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων γραφόμενα ἐπὶ μνημείων.

ἱεσις, (-εως), ἡ· (<εἶμι) (= πορεία)· ἱεσις, (-εως), ἡ (<ἔμι) (= ῥίψιμον)· ὕεσις

(= ἡ στολή).

-ἰζω· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ἰζω ἔχουν τὸ (ῖ) βραχὺ ὡς κτίζω (οὐδ. μτχ. τὸ κτίζον), ἀφορίζω, ἐγγίζω, πλὴν τοῦ κρίζω (τὸ κρίζον). σίζω, τρίζω, ἐλελίζω, μαστίζω, ἐχόντων τὸ ι μακρόν (βλ. λ. -ζω), (πρβλ. -υζω)· // -ἰζω· κατάληξις ῥημ. τῆς νεωτ. ἀντὶ τῆς ἀρχ. -ω, ὡς ζωγραφῶ (-έω) > ζωγραφίζω· βοῶ (-άω) > βουίζω.

-ἰζω· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ἰζω γράφονται α) διὰ τοῦ ἰ, ὡς ἀφορίζω, (-ρίζον τό), κτίζω, ἐγγίζω, μαστίζω, τρίζω (τὸ τρίζον) κ.λπ., (βλ. -ἰζω), β) διὰ τοῦ η ὡς χρήζω (= χρειαζομαι) καὶ χρήζω (= δίδω χρῆσιν), πῆζω, μπῆζω, πρήζω, κλῆζομαι, λῆζομαι, γ) διὰ τῆς ει διφθόγγου: δανείζω, δ) διὰ τῆς οι διφθόγγου: ἀθροίζω, δυσορίζω (= λυποῦμαι) καὶ ε) διὰ τοῦ υ βραχέος: βλύζω (τὸ βλύζον), γογγύζω, δακρύζω, κελαρύζω, κλύζω, κνύζω, ἐρπύζω (= σύρμαι), κοκκύζω, ὀτοτύζω, ἀτύζω (καὶ ἀτύζομαι), σφύζω, (ὑπο)τονθορύζω, βρύζω καὶ (δημ.) βουίζω, βρύζω (= παρασκευάζω). ἀντικρύζω, λύζω (= ἔχω λόζυγχα) βαμβακίζω, διαφλύζω (= ὑγραίνω) καὶ διὰ τοῦ υ μακροῦ: τρύζω (τὸ τρύζον), ὀλολύζω (τὸ ὀλολύζον), γρύζω (τὸ γρύζον) καὶ ὑζώ (τὸ ὑζόν). πολλὰ τῶν εἰς -ἰζω ῥημάτων δηλοῦν: α) τὸ γενικῶς ποιεῖν τι, π.χ. ἐξευγενίζω, ἀφανίζω, συνεχίζω, συνθίβω, συνετίζω, εὐπρεπίζω, σωφρονίζω κ.λπ., β) τὸ διάγειν: ζιωνίζω, θερίζω, γ) (κατὰ τὴν μέσσην φωνήν) δηλοῦν τινα τὸ μιμεῖσθαι, φέρεσθαι κ.λπ., π.χ. γυναικίζομαι, ἀνδρίζομαι, ἀκκίζομαι, ὡς καὶ τὸ συλλέγειν: χρηματίζομαι, ἀργυρίζομαι, ε) τὸ μιμεῖσθαι: ἀττικίζω, ἐλληνίζω, μηδίζω, γυναικίζω, στ) τὸ

καλεῖν, θεωρεῖν ἢ ὀνομάζειν τινὰ ἢ τι, π.χ. μακαρίζω, εὐδαιμονίζω, ἀνθραματίζω κ.λπ., ζ) τὸ ἐπιφωνεῖν. τὸ καλεῖν: χαίρετίζω, ἀδελφίζω, (νεωτ.) καλημερίζω, καλησπερίζω, κακοχρονίζω, η) ὀρθογραφίζω, π.χ. διφθογγίζω, στιγματίζω, γαμματίζω κ.λπ., θ) τὰ σημαίνοντα ὁμοιότητά τινα, ὁσμὴν, χρῶμα, γεῦσιν, π.χ. θαλασσιζω, χρυσιζω, ῥοδιζω, (νεοελλ.) κιτρινίζω, μαυρίζω, ι) ἄλλα σημαίνοντα ὁλόκληρον πρῶτασιν: ἐγγχειρίζω (= τίθημι ἐν χειρί), καταχωρίζω (= τίθημι κατὰ χώραν), ἐσκορακίζω (= στέλλω εἰς κόρακα, εἰς τὴν διάβολον) καὶ ια) τὰ ἔχοντα ποικίλην σημασίαν, π.χ. θυμίζω, ἐξορίζω, ὀρίζω, δακτυλίζω, ὀβελίζω, σιτίζω, ἐλπίζω, φροντίζω, κιθαρίζω κ.λπ. // τινὰ τῶν εἰς -ἰζω γίνονται ἐκ τριτοκλίτων εἰς -ης ἐπιθέτων π.χ. συνήθης > συνθιβίζω, ἀφανής > ἀφανίζω, ἐμφανής > ἐμφανίζω, συνεχής > συνεχίζω, ἀσφαλής > ἀσφαλίζω κ.λπ. // ἐκ τῶν εἰς -ἰζω καὶ -ίζομαι ληγόντων ῥημάτων ἄλλοτε σχηματίζονται ὀνόματα διττοῦ τύπου, π.χ. (τειχίζω) > τείχις καὶ τειχισμός, διωκίης - διωκισμός, οἰκίης - οἰκισμός, περιτείχις - περιτειχισμός, διαχωρίης - διαχωρισμός, σχίης - σχισμός, γυναικίης - γυναικισμός κ.λπ., ἄλλοτε δὲ εἰς ἓνα μόνον τύπον εἰς -σις ἢ -σμος π.χ. (κτίζω) κτίσις, (νομίζω) νόμισις, (συλλογίζω) συλλογισμός, ἄκτισμός, ἐρεθισμός, ἐθισμός, Ἑλληνισμός, γαργαλισμός // ὁ μέλλων τῶν εἰς -ἰζω δι-συλλάβων σχηματίζεται κανονικῶς εἰς -ισω, π.χ. κτίζω - κτίσω, σχίζω - σχίσω κ.λπ., ὡς καὶ τοῦ ἀθροίζω - ἀθροίσω, δανείζω - δανείσω, ἐνῶ τῶν ὑπερδισυλλάβων εἰς μέλλοντα ἀττικὸν περισπώμενον:

ἐλπίζω - ἐλπῶ (καὶ ἐν ἐλπίσι ἔσομαι), καθίζω - καθιῶ, κομίζω - κομιῶ, κομιόμαι. ἴζω· (= καθίζω)· οἴζω (= λυποῦμαι)· ὑίζω (= ἐπὶ χοίρων, γρουλλίζω).

ἴζω· (καθ-ίζω) (τινά·) (ἀμτβ.) (= κάθημαι, ἡσυχάζω· (φρ.) «ἐπὶ θρόνον ἴζε» (Ἰλιάς), (μτβ.) βάζω τινά νά καθίσῃ· (φρ.) «ἴζει τοῖσδε μάντιν ἐν θρόνοισι» (Αἰσχύλος)· (ἐπὶ πραγμάτων μτφ.) βυθίζομαι, κατακαθίζω· (φρ.) «τὰ δὲ μανὰ καὶ κοῦφα ἴζει φερόμενα ἔδραν» (Πλάτων)· (πρτ.) ἐκάθισον, καθίζον, (μέλλ.) καθιῶ, καθίσω, (ἀόρ.) ἐκάθισα, καθίσα (τὸ ἰ μακρὸν ἐξ αὐξήσεως), (πρμ.) καθίσας ἔχω, κεκάθισα, (ὑπερσ.) καθίσας εἶχον· (ὑποτ.) ἐ καθίζω, ἀ καθίσω, πρ κεκαθήκω· (εὐκτ.) ἐ καθίζοιμι, μ καθιοῖμι καὶ καθιοῖην καθίσοιμι, ἀ καθίσαιμι, πρ κεκαθήκοιμι· (προστ.) ἐ κάθιζε, ἀ κάθισον· (ἀπαρέμφ.) ἐ καθίζειν, μ καθιεῖν, καθίσειν, ἀ καθίσει· (μετχ.) ἐ καθίζων, -ζουσα, -ζον, μ καθιῶν, -οῦσα, -οῦν, ἀ καθίσας, -σασα, -ίσαν· // ἴζομαι (καθίζομαι)· (= ἴζω ἑμαυτόν, ἦτοι βάζω τὸν ἑαυτὸν μου νά καθήσῃ)· π ἐκαθίζομην, μ καθιζήσομαι καὶ μτγν. καθιοῦμαι καὶ καθίσομαι, ἀ ἐκαθισάμην, (ποιητ.) εἰσάμην, πρ κεκαθίσαιμι, ὑ ἐκεκαθίσμην· (ὑποτ.) ἐ καθίζωμαι, ἀ καθίσωμαι· (εὐκτ.) ἐ καθιζοίμην, μ καθιζοίσομην, ἀ καθισαίμην· (προστ.) ἐ καθίζου, ἀ καθίσει· (ἀπαρέμφ.) ἐ καθίζεσθαι, μ καθιζήσεσθαι, ἀ καθίσασθαι· (μετχ.) ἐ καθιζόμενος, -ομένη, -όμενον, καθιζήσόμενος, -ομένη, -όμενον, ἀ καθισάμενος -σαμένη, -σάμενον· Οἱ μετὰ τοῦ Ὁμήρου συγγραφεῖς μεταχειρίζονται τὸν μέσ. ἀόρ. «εἰσάμην» καὶ τὴν μετχ. «εἰσάμενοι» ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἰδρύω (= ἐγείρω καὶ ἀφιερώνω ναοὺς,

ἀγάλματα εἰς τιμὴν τῶν Θεῶν· (φρ.) «τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν εἰσάμενος» ἴζημα, ἴζάνω (= τοποθετῶ)· (φρ) «καθεδεῖ Ἀττικοί, καθίσεις Ἕλληνες» (Μοῖρις).

ἴημι (τι)· (= πέμπω, κινῶ, ἐξακοντίζω, ῥίπτω)· (φρ.) «ἴεις σαυτὸν κατὰ τοῦ τείχους» (Ἀριστοφάνης)· (πρτ.) ἴην (ἴεις, ἴει), (μέλλ.) ἴσω, (ἀόρ.) ἴχα, (πρμ.) εἴχα, (ὑπερσ.) εἴκειν· (ὑποτ.) ἐ ἴω, ἀ ῥ, πρ εἴκω· (εὐκτ.) ἐ εἴην, μ ἴσοιμι, ἀ εἴην, πρ εἴκοιμι· (προστ.) ἐ ἴει, ἀ ἔς, πρ εἰκῶς ἴσθι· (ἀπαρ.) ἐ ἰέναι, μ ἴσειν, ἀ εἶναι, πρ εἰκένο· (Μετχ.) ἐ ἰεῖς, ἰεῖσα, ἰέν, μ ἴσων, ἴσουσα, ἴσον, ἀ εἶς, εἶσα, ἔν, πρ εἰκῶς, -κυῖα, -κός· // ἴεμαι· (= σπεύδω· ἐπιθυμῶ) π ἰέμην, μ ἴσομαι, ἐθήσομαι, ἀ εἴμην, εἴθην, ἡκάμην, πρ εἴμαι, ὑ εἴμην· (ὑποτ.) ἐ ἰώμαι, ἀ ὦμαι, ἐθῶ, πρ εἰμένος ὦ· (εὐκτ.) ἐ ἰέμην, μ ἴσοίμην, ἐθησοίμην, ἀ εἴμην, ἐθέην, πρ εἰμένος εἴην· (προστ.) ἐ ἴετο, ἀ οὔ. ἔθητι, πρ εἴσο· (ἀπαρ.) ἐ ἴεσθαι, μ ἴσεσθαι, ἐθήσεσθαι, ἀ ἔσθαι, ἐθῆναι, πρ εἴσθαι· (μετχ.) ἐ ἰέμενος, -ένη, -ον, μ ἴσόμενος, -ομένη, -όμενον, ἐθήσομενος, -ομένη, -όμενον, ἀ ἔμενος, -μένη, -μενον, ἐθείς, -εῖσα, -θέν, πρ εἰμένος, -μένη, -μένον· (κλίσιν ἴημι βλ. -μι) «ἴεμαι πρὸς τι ἢ πρὸς τινα, ἐπὶ τινα κ.λπ.» (φρ.) «ἴετ' εὐθὺ πρὸς τὰ νυμφικὰ λέχη» (Σοφοκλῆς)· καὶ μετ' ἀπαρεμφ. (φρ.) «ἴετο βαλεῖν» (= ἔσπευσε νά ῥίψῃ) τὸ μέσ συντάσσεται μετὰ γενικῆς (= ἐπιθυμῶ τι σφόδρα) (φρ.) «ἰέμενον νόστοις» καὶ μτφ. μετ' ἀπαρεμφ. (φρ.) «ἴετο γὰρ βαλεῖν» (Ὀμηρος) — διέσεις, σύνεσεις, ἄφεςις, ἀνεσεις, ἔνεσεις, ἐφέτης, ἐφετεῖον, ὕφεςις, ἀφέτης, ἀφετήρ, ἀφετηρία, κάθετος, συνετός.

Ἰησοῦς, (-οῦ), ὁ· τῷ Ἰησοῦ καὶ (Ἑβρ.) Ἰησοῖ, τὸν Ἰησοῦν, ὃ Ἰησοῦ (βλ. ἰδιόκλητα).

ἰήτης ὁ· (= ὁ τοξότης)· οἰήτης (= κωμῆτης, ἀγρότης).

ἴθι· (προστακτ. τοῦ εἶμι) (= ὕπαγε)· ἦθη, (-ῶν), τά (= ἔθιμα, συνήθειαι).

ἰθύνω· (= ἰσιάζω) (ἰων, καὶ ποιητ. τύπου τοῦ εἰθύνω*)· (ἀόρ.) ἴθυνα (τὸ ἰθύναν), ἰθύνθην, ἴθυμαι· (φρ.) «ἐπ' ἄλλην δ' ἄλλος ἴθυνεν δόρυ» (Αἰσχύλος).

ἰθυφαλλικός, -ή, -όν· ὁ εἰς τὸν ἰθυφαλλον* ἀφορῶν ἢ ἀναφερόμενος ἢ ἀνήκων· // (Μετρ.) ἰθυφαλλικὸν μέτρον· τροχαϊκὴ βραχυκατάληκτος τετραποδία ἢ τροχαϊκὸν βραχυκατάληκτον δίμετρον, ἦτοι στίχος ἐκ τεσσάρων τροχαίων ποδῶν, τῶν ὁποίων οἱ δύο τελευταῖοι στεροῦνται ἄρσεως, (ὡς —υ—υ—).

ἰθύφαλλος, (-ου), ὁ· ἄσμα καὶ χορὸς κατὰ τὰς ἐορτάς τοῦ Διονύσου (τοῦ Βάκχου) τελούμενα προπορευομένου τοῦ ἰθυφάλλου (ὁμοιώματος ἀνδρικοῦ γεννητικοῦ μορίου ἐν στήσει)· (μτφρ.) (= ἀσελγής, λάγνος)· // (Μετρ.) ποίημα, τοῦ ὁποίου οἱ στίχοι ἀποτελοῦνται ἐκ καθαρῶς τροχαϊκοῦ βραχυκατάληκτου διμέτρου.

ἰίζω· (ἰός)· (= εἶμαι πλήρης σκωρίας)· ὑίζω (= γρυ(λ)ίζω).

ἰκετεία, (-ας), ἡ· (= ἰκεσία)· οἰκετεία (= τὸ σύνολον τῶν οἰκετῶν).

-ικεύω· παλαιότερον ῥήματα ἐκ τῶν ἐπιθ. εἰς -ικὸς δὲν ἐσχηματίζοντο, ἀλλ' ἔληγον εἰς -όω· εἰς -ικεύω φέρονται μόνον ὀλίγα, ὡς καβαλικεύω, μερικεύω (ὡς καὶ τὰ νῶτερα γενικεύω, ἐκλαϊκεύω, εἰδικεύω) καὶ εἰς -ικεύομαι· κομικεύομαι, λογικεύομαι, πρακτικεύομαι κ.λπ.

-ικη· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ικη γράφονται διὰ τοῦ ἰ μακροῦ (ἰ) π.χ. νίκη (αἱ νικαί), φρίκη (= μικρὸς κυματισμός, ἀνατριχίασις, φρικίασις ἐκ φόβου), μυρίκη, ἐρίκη· Θεσσαλονίκη, Φοινίκη, Ἑλληνίκη, Βερενίκη, Πυθιονίκη κ.λπ. Ἐχουν τὸ ἰ βραχύ (ἰ): ἡ δίκη (αἱ δίκαι), Λυσιδίκη, Ἑλίκη, καταδίκη, ξενοδίκη.

-ικι· (Ὁρθογρ.) (δημ.) τὰ εἰς -ικι παροξύτονα οὐς. τῆς δημ. γράφονται διὰ τοῦ ἰ, ὡς συχαρίκι, μεταλλίκι, βρετίκι, ἀλλὰ καθοίκι* // διὰ τοῦ ἰ γράφονται καὶ ἀφηρημένα οὐς. ἀπὸ τῆς τουρκ. καταλήξεως -lik -λίκι κατὰ συμφυρμὸν τοῦ λ πρὸς τὸ λ τοῦ θέματος ὡς δάσκαλ-ος > δασκαλίκι· ἄρματολ-ος > ἄρματολίκι, θεριακλίκι, βουλευτικί, δημαρχικί, ὡς καὶ χαρτζηλίκι, καλαμπαλίκι, δικηγορίκι, χουβαρδάλικι κ.λπ.

-ίκιος· (Ὁρθογρ.)· κατάληξις ἐπιθέτων ἐκ τοῦ λατιν. -icius, (ὡς patricius) > (μσν.) πατρίκιος· ἀνδρίκιος.

-ικλα· (Ὁρθογρ.) παραγωγικὴ κατάληξις ἐπιτάσεως, π.χ. (ἄγουρος) > ἀγουρίκλα (ἐπιτατικώτερον τοῦ ἀγουρίδα), χασίκλα κ.λπ.

ἰκνέομαι, (-οῦμαι)· (βλ. ἀφικνοῦμαι).

-ικό· κατάληξις οὐς. ἐξ οὐδετέρων ἐπιθέτων εἰς -ικός, π.χ. φονικὸ τό, ἀφεντικὸ τό, (πληθ. πεθερικὰ τά).

-ικον· ἐπίθημα κατ' οὐδέτερον γένος εἰς δῆλωσιν καὶ περιληπτικῶν ἐννοιῶν, διὰ τοῦ ὁποίου ἐδηλοῦτο ὅτι τὸ παράγωγον ἀνήκει εἰς τὸ πρωτότυπον, π.χ. τὸ Ἑλληνικόν, τὸ βαρβαρικόν, τὸ συμμαχικόν, τὸ ξενικόν, τὸ πολιτικόν, τὸ στρατιωτικόν κ.λπ.

-ικος· κατάληξις ἐπιθέτων ἀπὸ τουρκικῶν καὶ τὰ εἰς -ικὸς παράγωγα ἐξ οὐς. ὡς

(al) ἄλ> ἄλικος, (bayat) μπαγιατ> μπαγιατικός, (sert) σέρτ> σέρτικός, (duz) ντούζ> ντούζικός, (exsik)>ἔξικ>ἔξικος, (piç) πίτσ> πίτσικός, (bos) μπός> μπόσικός, (kalp) κάλπ> κάλπικος, (bol) μπόλ> μπόλικος κ.λπ.

-ικός· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ικός καταλήγοντα ἐπιθετά ἔχουν τὸ ι βραχύ (ῖ), π.χ. βασιλικός (-λικώτερος), εὐγενής (-νικώτερος) κ.λπ. (πλὴν τοῦ φιλόνομος (φιλονομώτερος, -κότατος)· //τὰ εἰς -ικός συντιθέμενα συνήθως ἀναβιβάζουν τὸν τόνο, ὡς ἀνάττικος, φιλάττικος, ἀφύσικος, ἀνελήνικος, ψευδαιόλικος, ὑπερσυντέλικος καὶ τὰ νεώτερα ἀνήθικος, θεονήστικος, ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ ἐν συνθέσει ὡς ὀξύτονα: ὑπερφυσικός, προϊστορικός, μεσονυχτικός, μεθομηρικός, μεσοπερσικός κ.λπ. //τὰ εἰς -ικός γράφονται διὰ τοῦ ι, π.χ. ὑπερφυσικός, βασιλικός, τραπεζικός, (τῆς τραπέζης) τραπεζιτικός (τοῦ τραπέζιτου), τηλεφωνικός, τελωνικός (ἐσφ. τελωνιακός), στωικός, (στωία ἐπειτα στοά, ὅπως καὶ στόμα> στωμύλος) κ.λπ., (τὰς ἐξαιρέσεις βλ. -εικός)· //τὰ εἰς -ικός γράφονται διὰ τοῦ ι καὶ εἶναι, α) κτητικά (ἢ ἀνήκοντα εἰς τι), π.χ. ὁμηρικός, δουλίκος, δεσποτικός, βασιλικός, πατρικός, χθονικός (= χθόνιος) ἀστικός (ἐσφ. ἀστυκός, οὕτω καὶ προάστιον), ὀρικός (= ὁ εἰς ἡμίονον ἀνήκων παρὰ τὸ ὀρεύς, ὡς βασιλεύς, -σιλικός, Ὁρφεύς, -φικός κ.λπ.) πλὴν τοῦ θηλυκός, λιβυκός, ἄλυκος καὶ πλατυκός (<πλατύς), β) τὰ κύρια καὶ προσηγορικά, ὡς καὶ τὰ παρὰ τὸ νίκη γινόμενα, π.χ. Κύζικος, Νήρικος, Γράνικος (χ. -ικός), Δόμνικος, Πούδικος, Κλάδικος, Θόρικος, Καλλίνικος, Στρατόνικος, φιλόνομος, Ἐπίνομος,

Ἐλάδικος, Πρόδικος, Τιμόνικος, ὡς καὶ τὰ ξενικά Ἑρρικος, Λουδοβίκος, Φρεϊδέρικος (νεωτ. Λουδοβίκος, Ἑρρίκος, Φρεϊδερίκος)· ἐξαιροῦνται τὰ ἀπὸ τοῦ νείκος: φιλόνομος, προυνίκος, ὡς καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ οἴκος: ἄγροικος, νεώσοικος, πάροικος, ἐγκάτοικος, σύνοικος, περίοικος κ.λπ., ὡς καὶ τὸ κύριον ὄνομα Ῥοίκος (βλ. ἐξαιρέσεις εἰς λ. -εικος), γ) τὰ ἔχοντα ποικίλας σημασίας, π.χ. μαθηματικός, ἀρχικός, βασιλικός, ἡγεμονικός, ποιητικός, πολιτικός, ὀφθαλμικός κ.λπ. //τὰ εἰς -ικός γινόμενα παρὰ τῶν εἰς -εως γράφονται διὰ τοῦ ι: βασιλεὺς> βασιλικός, γονεὺς> γονικός, Ὁρφεὺς> ὀρφικός, ὀρεὺς (= ἡμίονος)> ὀρικός· //ποσοτικός (ὀρθότ. ποσωτικός ὡς καὶ κοινωνικός, ποιωτικός).

-ικότης· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ικότης ἀφρημένα οὐς. καὶ διὰ τοῦ ο γραφόμενα εἶναι μετρ., ὡς ἡθικότης, φορτικότης, λογικότης, ἀστικότης, διακριτικότης κ.λπ. (βλ. -οτης).

ἴκω· (= ἔρχομαι): ἦκω (= ἔχω ἔλθει)· εἴκω (ἔοικα) (= ὁμοιάζω)· εἶκω (= ἐνδίδω, ὑποχωρῶ).

-ίλα· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ίλα οὐς. δηλοῦντα ὁσμὴν ἢ κατάστασιν γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς βαρβατίλα, ξυνίλα. σκορδοκαΐλα, τραγίλα, δρωτσίλα, καπνίλα, ποδαρίλα, ἀνατριχίλα, σκασίλα, μαυρίλα, πρασινίλα, κοκκινίλα, σαπίλα, τσιγαρίλα, ἐνῶ κάηκα> καήλα, κατρακυλῶ> κατρακύλα, ἀλλὰ καμαρίλα (ισπαν. camarilla = οἱ αὐλικοί) (βλ. -ίλλα).

ίλαροτραγωδία, (-ίας), ἡ· τραγωδία κατὰ τὴν ἰσπαν. γλῶσσαν εἰς τὸ καμικόν.

-ίλας· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ίλας (ἐκ τοῦ

λάος) γράφονται διὰ τοῦ ι π.χ. Δαμασίλας, Ἀρκεσίλας, Ἀναξίλας.

ίλασκομαι (τινα)· (= καταπραΰνω τινα, ἐξιλεῶν· (φρ.) «ίλασθητι τὰς ἁμαρτίας» (Καιν. Διαθ.)· «ίλασκομαι τινι» (= συγχωρῶ τινι, γίνομαι εὐμενής εἰς τινα)· (φρ.) «καὶ ἰλάσεται κύριος τῷ δούλῳ σου» (Βασίλειος Μέγας)· «ίλασθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ» (Καιν. Διαθ.)· (πρτ.) ἰλασκόμην, (μέλλ.) ἰλάσομαι, ἰλασθήσομαι. (ἀόρ.) ἰλασάμην, ἰλασθῆν· (ὑποτ.) ἔἰλασκωμαι, ἄἰλασσωμαι, ἰλασθῶ· (εὐκτ.) ἔἰλασκοίμην, μ ἰλασοίμην, ἰλασθησοίμην, ἄἰλασαίμην, ἰλασθείην· (προστ.) ἔἰλασκου, ἄἰλασαι, ἰλάσθητι (= λυπήσου, ἄς εἶσαι εὐσπλαχνικός)· (ἀπαρέμφ.) ἔἰλασκεσθαι, μ ἰλάσεσθαι, ἰλασθήσεσθαι, ἄἰλάσασθαι, ἰλασθῆναι· (μετχ.) ἔἰλασκέμενος, -ομένη, -όμενον, μ ἰλασόμενος, -ομένη, -όμενον, ἄἰλασθησόμενος, -ομένη, -όμενον, ἄἰλασθησάμενος, -ομένη, -όμενον, ἰλασθεῖς, -θείσα, -θέν· — ἰλαρός (= φαιδρός), ἰλαρότης, ἰλεως, ἐξίλασμός, ἰλασμός, ἰλαστήριος, ἐξίλαστήριος, ἰλαρώ, ἰλαροτραγωδία.

-ίλη· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ίλη γράφονται διὰ τοῦ ι, εἶναι βαρύτερα καὶ ἔχουν τὸ ι μακρόν (ῖ), π.χ. ἴλη, σμίλη, παστίλη, σπατίλη, μαρίλη, βασίλη, μυστίλη, προδίλη, Ἀβίλη, Πενθίλη, Τρεμίλη, (οὕτω αἱ ἴλαι, μυστίλαι, παστίλαι, σπατίλαι, μαρίλαι, προδίλαι κ.λπ.), ἐξαιροῦνται καὶ γράφονται, α) διὰ τοῦ ει, ἡ εἴλη (δωρ. ἡ ἴλη), δεῖλη, παστεῖλη (Ἡρωδιανός ἡ παστιλη)· β) διὰ τοῦ ὤ, ὡς ἡ πύλη, (αἱ πύλαι), κρωβύλη, φαισύλη, κανδύλη, μύλη καὶ τὸ ὀξύτονον σταφυλή, καὶ γ) διὰ τῆς -ει διφθόγου, τὰ ὀξύτονα ὀφειλή, ἀπειλή, ὠτειλή,

(βλ. -εἰλη).

ἴλη, (-ης), ἡ· (= πλῆθος, «ἴλη ἱππικῶν»· ὤλη (= δάσος, ὕλικόν)· εἴλη ἡ (= ἡ ἔσθη)· ἦλοι οἱ (= τὰ καρφιά).

-ίλι· (Ὁρθογρ.) (δημοτ.) τὰ εἰς -ίλι οὐδ. γράφονται διὰ τοῦ ι καὶ εἶναι ξενικά· ὡς σκαμπίλι (γαλλ. brusquembille), ρεζίλι (τουρκ. rezil), ζεμπίλι (τουρκ. zem-bil).

-ίλικι· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ίλικι γράφονται διὰ τοῦ ι καὶ εἶναι ἀφρημένα οὐδέτερα οὐσιαστικά ἐκ λέξεων τουρκ. καταγωγῆς καὶ ἔχοντα ι πρὸ τῆς τουρκικῆς καταλήξεως -lik π.χ. (harc - lik) χαρτζιλίκι, (kalaba - lik) καλαμπάλικι, σαριλίκι, ζοριλίκι, καὶ κατ' ἀναλογίαν καὶ τὰ τῆς δημ.: ὑπουργιλίκι, προεδριλίκι, καθηγητικί, καραγκιοζιλίκι, τζαμιλίκι, καπεταναλίκι, βουλευτικί, δημαρχιλίκι κ.λπ., ἐνῶ (μπερής)> μπερhilίκι, (νταής)> νταηλίκι, (ὑπάλληλος)> ὑπαλληλίκι.

-ίλλα, -ύλλα· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ίλλα προπαροξύτονα θηλυκὰ γράφονται διὰ δύο λ καὶ ἔχουν τὸ α βραχύ, π.χ. Χρύσιλλᾶ, Φλάκιλλᾶ, Τελέσιλλα, Φαλκάνιλλα, Μαξιμίλλα, Πράξιλλα, Πρίσιλλα, Κύδιλλα, Μύριλλα, Ῥήγιλλα, Λούκιλλα, Σίβιλλα (ἐσφαλμ. Σίβυλλα) κ.λπ., ὡς καὶ ἄμιλλα, τόρπιλλα (ἡ τορπιλη), ὠμιλλα (= εἶδος παιδιᾶς), ἄσιλλα (= φορτιόξυλον ἐπὶ τοῦ ὤμου), σκίλλα (= σκυλλοχορμυδᾶ), ἀλλά Ἀρίστιλλα, Κρίτυλλα, Ἀνθυλλα, Φθί-νυλλα, Ξένυλλα, Κτήσυλλα, Νίκυλλα καὶ ἡ φύλλα, (-ης), ἡ (= ὁ φύλλος) (βλ. -ίλα).

-ίλλος· (πρβλ. -ηλος)· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ίλος κύρια ἀρσενικά ὑπερδισύλλαβα ἔχοντα τὸ ι βραχύ (ῖ), ἐὰν μὲν παροξύνονται

δυνατόν), οί τελικοί σύνδεσμοι ὅπως καί ὡς λαμβάνουν τὸ δυνητικὸν ἄν, π.χ. « ἐ-πίσχες, ὡς ἂν προυξερευνήσω στίβον » (Εὐρυτίδης). Ὁ τελικὸς σύνδεσμος « ἴνα » δὲν λαμβάνει τὸ ἄν, ὅπου δὲ ἀπαντᾷ « ἴν' ἄν » (= ὅπου ἄν) εἶναι τοπικὸν ἀναφορικὸν ἐπίρρημα. // ἡ τελικὴ πρότασις ἐκφέρεται καθ' ὀριστικὴν ἔγκλισιν ἱστορικοῦ χρόνου μετὰ τοῦ « ἴνα » (σπανίως μετὰ τοῦ ὡς, ὅπως), ὅταν ὁ σκοπὸς παρίσταται ὡς μὴ ἐπιτευχθεὶς ἢ δυνάμενος νὰ ἐπιτευχθῇ, π.χ. « ἔχον αὐτοὺς ζητεῖν, ἵνα ἀπηλλάγμεθα τούτου τοῦ δημαγωγοῦ » (Δείναρχος). (ὁ ἀόριστος ὡς ἰσοδύναμος πρὸς τὸν παρακείμενον). (φρ.) « τετραρχίας κατέστησεν, ἵνα μὴ κατὰ πόλεως δουλεύωσιν » (Δημοσθένης). Πολλάκις ἐλλείπει ἡ κυρία πρότασις. « φημὶ ταῦτα », ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτᾶται ἡ τελικὴ, π.χ. « ἔτι δὲ τοίνυν, ἵνα μνησθῶμεν καὶ τῶν βαρβάρων » (= καὶ ταῦτα φαμεν, ἵνα μνησθῶμεν), ὡς καὶ αἱ φράσεις « ἵνα μὴ διατρέβω λέγων », « ἵνα καθ' Ὀμηρον εἴπω »· τὸ « ἵνα τί » συντάσσεται καθ' ὀριστικὴν κατ' ἔλλειψιν τοῦ « γένηται ». (φρ.) « ἵνα τί ταῦτα λέγεις; » (= ἵνα τι γένηται λέγεις ταῦτα; ἤτοι διατί λέγεις) (πρβλ. Δαυσηνὸς* κανών).

-ινα· (λατιν. -ina). // (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ινᾶ θηλυκὰ πρωτόκλιτα (ἀνδρωνυμικά* καὶ προσηγορικά) ἔχουν τὸ ι μακρόν (ι), τὸ δὲ α βραχὺ (ᾱ), ὡς Αἴγινα, Βούρινα, Ἄρπινα, Βέλβινα, Ἀγύρινα, Καμάρινα, Μύρινα, Μυκέρρινα, ὡς καὶ τὰ ῥωμαϊκὰ Μαρίνα, ἢ (λατιν. *Marinā*), Κωνσταντίνα ἢ, Ἀγριππίνα, Παυλίνα, Χριστίνα, ὡς καὶ τὰ (νεοελλην.) Νικολίνα, Ἀγγελίνα, Κατίνα, (Αἰ)κατερίνα, Ἀντωνίνα, Ἰου-

στίνα, κουρτίνα, καβαλλίνα, προβατίνα, δεσποτίνα, καντίνα, γκιλοτίνα, πισίνα, βιτρίνα, τζελατίνα, κολομπίνα, ἀγριοβατίνα, ἀγριαλογατίνα, ἀδερφίνα, ὡς καὶ ἡ πίνα (= ὄστρεον) (εἰς τὴν δημ. ἀπλοποιεῖται εἰς -ίνα: βιτρίνα, πισίνα κ.λπ.). // τὰ εἰς -ινα γράφονται διὰ τοῦ ι, π.χ. Ἄρπινα, Ἀντωνίνα, Κωνσταντίνα, Χριστίνα, ἢ πίννα (τὸ θαλάσσιον) πλὴν τοῦ ἡ πείνα. // τινὰ τούτων γράφονται διὰ δύο ν: Φίλινα, Ἥρινα, Βίτινα, Κόρινα (ἐσφ. Κορίνα), Μέλιννα, Γλύκιννα, Τύριννα κ.λπ. (πρβλ. -ιννα).

-ίνδα· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ίνδα παροξύνονται, εἶναι ἐπιρρήματα καὶ γράφονται διὰ τοῦ ι, λαμβάνονται δὲ ἐπὶ παιδιῶν καὶ συνεχφέρονται κατὰ τὸ πλεῖστον μετὰ τοῦ ῥήματος παίζω, ὡς βασιλίνδα, διελκυστίνδα· (φρ.) « διελκυστίνδα παίζειν », λακύνδα, φρυγίνδα, χυτρίνδα, κρυπτίνδα, ὄστρακίνδα, ληκίνδα, πλειστοβολίνδα κ.λπ., ταῦτα εἰς τὴν νεοελλ. λαμβάνονται ὡς οὐς. « ἡ διελκυστίνδα » (βλ. ἐπίρρ.).

ίνδοευρωπαϊκὴ ὁμοεθνία ἢ· (ἄλλως « ἰνδογερμανικὴ ἢ ἰαπετικὴ ὁμοεθνία »). ὁμᾶς ἐθνῶν, ἢ ὅποια προῆλθεν ἐκ τῆς διασπάσεως ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ λαοῦ, ἀποτελοῦντος κατὰ τὴν προϊστορικὴν περίοδον ἐθνικὴν καὶ γεωγραφικὴν ἐνότητα καὶ καλουμένου συνθηματικῶς « ἰαπετικὴ »· τὰ κυριώτερα τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν ἰνδοευρωπαϊκὴν ὁμοεθνίαν ἐθνῶν εἶναι οἱ Ἰνδοί, οἱ Ἀφγανοί, οἱ Πέρσαι, οἱ Σιλόβοι, οἱ Ἀρμένιοι, οἱ λαοὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν.

Μέλος τῆς οἰκογενείας τῶν ἰαπετικῶν λαῶν εἶναι καὶ οἱ Ἕλληνες, ὅπως καὶ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶναι μέλος τῆς οἰκογε-

νείας τῶν Ἰαπετικῶν γλωσσῶν.
-ίνη· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ίνη θηλυκὰ γράφονται διὰ τοῦ ι μακροῦ (ι) καὶ σημαίνουν ὕλας, φάρμακα, πράγματα, πρόσωπα (πολλὰ δὲ τούτων εἶναι ἐκ τοῦ γαλλικοῦ -ine: πενικιλίνη, τεραμυκίνη, (-ῖναι αἱ) κ.λπ.), π.χ. ῥητίνη, (-τῖναι αἱ), πυτίνη, (-τῖναι αἱ), ἡρώϊνη (καὶ συνηρ. ἡρώϊνη), ἄξινη, (-ῖναι αἱ), κλίνη, (-ῖναι αἱ), μορφίνη, ἀπαρίνη (= τὸ φ. κολλητσίδα), φυτίνη, σαρδίνη, ὕσμίνη (= μάχη), χοιρίνη (= δορά), ἐργαστίνη, (-ῖναι αἱ), Παλαιστίνη, Ὠκεανίνη, Ἀσίνη, ζαχαρίνη, βαζελίνη, βενζίνη κ.λπ. ἐξαιροῦνται καὶ ἔχουν τὸ ι βραχὺ (ι): ἡ μυρίνη (μυρίναι αἱ), σατίνη, (σατῖναι αἱ) (= ἄμαξα), εἰλαπίνη (= λαμπρὸν συμπόσιον), Μολυβδίνη, Ἀσίνη (πρβλ. -ηνη καὶ -οσύνη). // γράφονται διὰ τοῦ υ: βύνη, δύνη (= ὀνομασία μονάδος μετρήσεως ἐν τῇ φυσικῇ), (ἄλλο δῖνη = περιστροφή), ὀδύνη, εὐθύνη, βιασύνη, αἰσχύνη, κατασχύνη, τορύνη, κορύνη, σχεδύνη καὶ διὰ τῆς οἱ διφθόγγου θοῖνη ἢ (= συμπόσιον).

-ινης· (Ὁρθογρ.) ἐκ τῶν θηλ. εἰς -ινη, -ινα ἐσχηματίσθησαν ἄρσενικά εἰς -ινης καὶ -ινας, τὰ ὅποια ἔχουν τὸ ι βραχὺ (ι), π.χ. Αἰσχίνης (-ῖναι οἱ), Λεπτίνης, Κρατίνης, Καϊκίνης, Θεοκρίνης, Κεγχρίνης, Γοργίνης, Πλατίνης, Πρατίνης, Τηλίνης, Μυλλίνης, Φελλίνης (ἀλλὰ τὸ ι μακρόν (ι): ἀργυροδίνης, Σῖναι οἱ).

-ῖνι· (δημ.) τὰ εἰς -ῖνι ὑποκοριστικά, οὐδέτερα, προελθόντα ἐκ λατινοϊταλικῶν ὀνομάτων, γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς λουστρίνι, ποντίνι, σκαρπίνι, καντίνι, σαγκουῖνι, μποτίνι, πριτσίνι, σαῖνι, μπουρίνι, ρουμπίνι, καναρίνι, φιορίνι, μανταρίνι, φι-

λιστρίνι, πατίνι, μαρτίνι, ἀλλὰ (ἐρυθρίνος) > ἐρυθρίνι (κν.) λυθρίνι, (κάμινος) τὸ καμῖνι κ.λπ. (βλ. -ῖνιον).

-ῖνιον· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ῖνιον (δημ. -ῖνι) ὑποκοριστικά γράφονται διὰ τοῦ ι ὡς κοφίνιον (δημ. κοφῖνι τό), μανδαρίνιον, φιορίνιον, μεσορρίνιον, σελήνιον, ἰνίον, (ἐνῶ διὰ τοῦ η): ἡνίον, προσκήνιον, πηνίον, παρσάκηνιον.

-ιννα· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ιννα θηλυκὰ καὶ διὰ τοῦ ι γραφόμενα ἔχουν τὸ α βραχὺ (ᾱ) καὶ εἶναι προπαροξύτονα: Κόρινα, Φίλινα (ἐξ οὗ φιλιννάδα, ἀλλὰ φιλινάδα κατὰ Χατζιδάξιν), Ἥρινα, Βίτινα, βασίλινα (= βασίλισσα), Μέλιννα, Πέλιννα, Κόρινα, Γλύκιννα, Τύριννα, Αὐτομέλλινα (πρβλ. -ινα).

ἴννος, (-ου), ὁ· (= ὁ γίννος, τὸ γαῖδουρομούλαρο). οῖνος ὁ (= τὸ κρασί).

-ῖνον· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ῖνον γράφονται διὰ τοῦ ι καὶ προπερίσπῳνται: Βελεστίνον τό, Βερολῖνον, Κρεμλῖνον, Λονδῖνον, Δουβλῖνον κ.λπ.

-ινος, -η, -ο(ν)· (Λατιν. -inus). ἄλλα τῶν εἰς -ινος εἶναι ἐξ ἐπιρρημάτων παρηγμένα, π.χ. (χθές) χθεσινός, (ὀψέ) > ὀφινός, ἀντικρινός κ.λπ. καὶ ἄλλα ἐξ ὀνομάτων χρόνον καθόλου σημαίνοντα, π.χ. (ἐσπέρα) > ἐσπερινός, (ἡμέρα) > ἡμερινός, καθημερινός οὕτω καὶ ταχινός, βραδινός. Τὰ εἰς -ινος ἔχουν τὸ ι βραχὺ (ι) καὶ ἂν μὲν δηλοῦν ὕλην, κτήσιν καὶ χρώμα εἶναι προπαροξύτονα καὶ βραχύνουν τὸ ι τῆς παρρηγοῦσης πλὴν ποιητικῶν τιῶν χρήσεων, π.χ. λίθινος, δερμάτινος, κρίθινος, ἀνθρώπινος, πράσινος, κίτρινος, τρίχινος, χοίρινος, ὄξινος, χρυσελεφάντινος, κρυστάλλινος, ἀδαμάντινος, ἀγάλινος, πύρι-

νος, μολύβδινος, στύππινος, τρίκλινος, πήλινος, πέτρινος κ.λπ., ἐὰν δηλοῦν δὲ χρόνον, ἐνέργειαν, κτήσιν ἢ εἶναι ἐθνικά, ὀξύνονται, π.χ. χθεσινός, νυκτερινός, βραδινός (ἐσφ. βραδυνός), περυσινός, παντοσινός, ἐαρινός, ἐωθινός, αὐρινός (Ἡρωδιανός), ἐφετινός, ἐσπερινός, θερινός, χειμερινός, ὀρθρινός, τωρινός, ὀπωρινός, ταχινός, ἀληθινός, κοντινός, μηδαμινός, πεδινός, πισινός, μπροστινός, Πατρινός, Παργινός, Ζακυνθινός, Καστρινός, Ἀλεξανδρινός, Βυζαντινός (κ. Βυζαντινός ἢ Βυζαντηνός), ἐκ τῶν ὀξυτόνων τούτων τὰ παραγόμενα ἐξ ὀνομάτων τριτοκλίτων γράφονται δι' εἰ, ὡς ἔλεος > ἐλεεινός, δέος > δεινός, ἄλγος > ἀλγεινός (βλ. λ. -εινός), ὡς καὶ ποθεινός, βορεινός, ταπεινός, ἐρατεινός, κελαδαινός, ὑγεινός (> ὑγισ-νός), φυχεινός, φαεινός (< φασ-νός), θαλπεινός, αἰπεινός· κατ' αὐτὰ καὶ φωτεινός, εὐδιεινός ἀλλὰ (γαλασινός) > γαληνός, (ἀκμή) > ἀκμηνός. Τὰ ἐκ τῶν ἐν Ἀσίᾳ πόλεων γράφονται διὰ τοῦ η, π.χ. Κυζικηνός, Ἀβασηνός, Λαμφακηνός.

-ινος· τὰ εἰς -ίνος ὑπερδυσύλλαβα προσηγορικὰ γράφονται διὰ τοῦ ι καὶ ἔχουν τοῦτο μακρόν, ὡς Κρατίνος, Κωνσταντίνος, Λατίνος, Ἀρετίνος, Φιλίνος, Κηνσωρίνος, Ἀγαθίνος, Ἐργίνος, Φαλίνος, Κυρίνος, Πλωτίνος, Καπιτωλίνος, Λετρίνος, Ἀβεντίνος, Βικτωρίνος, Δαρβίνος, κορακίνος, ἀστραγαλίνος, γυρίνος, γελασίνος, δελφίνος, ἐχίνος καὶ τὰ τῆς δημοτικῆς πελεγρίνος, λικουρίνος, ὡς καὶ τὰ ἀνήκοντα εἰς ὁμάδα ἢ σωματεῖον (κατάλ. λατ. -ipus), ὡς καπουκίνος, πλὴν τοῦ καρκίνος, τὸ δὲ ἐκεῖνος ὡς ἀντων. γράφ. διὰ τῆς εἰ, ἐπίσης σχίνος ἢ (ὁ), Νύνος ὁ, Νίνος ἢ,

σπίνος ὁ· οἶνος, πάγκοινος, ἀξιόποινος, μελαχρ(ο)ινός.

-ίνω· (Ὁρθογ.) τὰ εἰς -ίνω ἔχοντα ἐπιπλοκὴν τοῦ (J) τρέπουν τὸ εἰς ι π.χ. (*κρίν-Jω) > κρίνω (τὸ κρίνον), ἔκρινα (τὸ κρίναν), ἀλλ' ἐκρίθην, κρίσις, κεκρίμενος· (*κλίν-Jω) > κλίνω (τὸ κλῖνον), ἔκλινα (τὸ κλῖναν), ἀλλ' ἐκλίθην καὶ ἐκλίνην, κεκλῖμένος, πίνω (τὸ πῖνον, πῖθι, ἀλλὰ πῖε), ἐνῶ φθίνω, ἐφθίνον (βραχὺ εἰς τοὺς Ἀττικούς, μακρόν ἐπικῶς), τὸ φθίνον, φθίσαν τὸ (ἐπικ. φθίσαν τό), ἐκτίνω (τὸ ἐκτῖνον), ἐξέτισα (τὸ ἐκτίσαν).

-ιξ· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ιξ λήγοντα ἀπλᾶ ὑπὲρ μίαν συλλαβὴν κλίνονται διὰ τοῦ κ, ὡς πέρδιξ, (-ικος), ὁ καὶ ἡ, λάριξ, (-ικος), ἡ, κόιξ, (-ικος), ὁ (=φυτόν), κόλλιξ, (-ικος), ὁ (=εἶδος ἄρτου), φοῖνιξ, (-ικος), καὶ φοῖνιξ (ἐπίθ.) ὁ Κίλιξ (-ικος), ὁ, πλὴν α) τοῦ τέττιξ, (-γος), ὁ (ὅπερ δωρ. καὶ ἀττ. τέττικος), β) τοῦ ὄρνιξ, (-γος) (κατὰ διάλεκτον), γ) τῶν μονοσυλλαβῶν θριξ (τριχός), φῖξ (ψυχός), στίξ (στιχός), ἐκτός ἱξ (-ικός), κνίφ (-ικός), ἡ (ἔντομον) καὶ φρίξ (-ικός), δ) τὰ θηλυκὰ μᾶστιξ (-στιγος)· //τὰ σύνθετα φυλάττουν τὴν κλίσιν τῶν ἀπλῶν ὡς ἡ θριξ > καλλίθριξ, (-τριχος)· στίξ > ὁμόστιξ, (-στιγος), ἡ-λιξ > ὁμήλιξ, (-λικος) κ.λπ. //τὰ εἰς -ιξ ἔχουν τὸ ι μακρόν (ι) α) τὰ μονοσύλλαβα ὁ ἱξ, ἡ φῖξ καὶ ὁ, ἡ φῖξ καὶ τὰ ἀρχόμενα ἀπὸ δύο συμφώνων, ὡς ἡ φρίξ· πάντα τὰ ἄλλα ἔχουν τὸ ι βραχὺ, (θριξ, στίξ), β) τὰ δυσύλλαβα τὰ ἔχοντα τὴν παραλήγουσαν φύσει ἢ θέσει μακράν, ὡς μᾶστιξ, τέττιξ· ἐξαιροῦνται καὶ ἔχουν, τὸ ι βραχὺ· ἡ ἑλιξ, ἄλλιξ, ἡλιξ, κύλιξ, Κίλιξ, χοῖνιξ, χάλιξ, θρηῖξ, τὰ σύνθετα ἐκ βραχέων ἀπλῶν,

θριξ κ.λπ.

//τὰ εἰς -ιξ (-ίκος καὶ -ίγος) ἔχουν τὸ ι μακρόν (ι), π.χ. μᾶστιξ, (-ίγος), ἡ > τὸ μᾶστιγι, πέρδιξ, (-ίκος, ποιητ. -ίκος), ὁ, ἡ > τὸ περδίκι, βέμβιξ, (-ίκος), ἡ (= ἡ σβούρα), φοῖνιξ, (-ίκος), τὸ φοῖνικι, τέττιξ, (-ίγος), ὁ > τὸ τζιτζίκι, πέμφιξ, (-ίγος), ἡ (= ἡ πομφόλυξ, φουσκαλίδα), ακάνδιξ, (-ίκος), ἡ (= εἶδος λαχάνου), ἀλλὰ χοῖνιξ, (-ίκος), ἡ.

-ιου· (Ὁρθογρ.) (κατάληξις οὐσ. οὐδ. κατὰ τὰ ἐκ τῶν περισπωμένων εἰς -ιον: κυνηγῶ - κυνήγιον, καρτερῶ - καρτέριον), π.χ. (γελῶ - γέλιο (κατ' ἄλλους γέλοις), (παρκαλῶ) - παρακάλιο, (συγχωρῶ) - συχώριο, (ξεφτῶ) - ξέφτιο, (ἡμπορῶ) - ἀνημπορίο, (γηροκομῶ) - γηροκόμιο, (συμπάθῶ) - συμπάθιο, οὕτω καὶ ἀναλογικῶς: δίκιο, σύσκιο, σάλιο, θεμέλιο, κάλιο, μπάνιο, βιδάνιο, φώνιο, συγύριο, κοφτήριο, ὡς καὶ (συνήθεια) - συνήθειο, (συμπάθεια) συμπάθειο > (καὶ -θιο).

-ιό· κατάληξις οὐδ. οὐσ. ὀξυτόνων, π.χ. (κάθισα) > καθισιό, (φεύγω) > φευγιό, τρεχιό, χτικιό, κατουρλιό, προικιό, προξενιό, κλεψιμιό, καθισιό, κολατσιό, στανιό, ρεμπελιό, κουτσομπολιό κ.λπ., ἀλλὰ ἐκ τῶν εἰς -ειον εἰς -ειό π.χ. μαγηρεῖο < μαγειρεῖον, φουρναρεῖο, καρβουνареῖο, ἀληταρεῖο, ψησταρεῖο, πλουσταρεῖο, γυφταρεῖο, κλεφταρεῖο, ξαπλωταρεῖο, στοιχειό κ.λπ., (πρβλ. -ειό).

-ιον· τὰ εἰς -ιον οὐδέτερα παροξύτονα ὑποκοριστικὰ γράφονται διὰ τοῦ ι βραχέος, ὡς βιβλίον, θυρίον, πτυχίον, κυτίον, κελλίον, ισχίον καὶ ἰδίᾳ τὰ ἔχοντα μακράν φύσει ἢ θέσει τὴν παραλήγουσαν, π.χ. παιδίον, κλειδίον, ὠτίον, δαδίον, κηρίον, χαρτίον,

φορτίον, σχοινίον, στρουθίον, χωρίον, φωμίον κ.λπ. Ταῦτα ἔχουν μακράν τὴν α' συλλαβὴν ἢ μετρικῶς σχηματίζουν δάκτυλον (-υ), πλὴν τῶν προπαροξύτων: τὸ φρούριον, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ὑποκοριστικὸν ὡς καὶ τὸ ἀράχινον, αὔλιον, πύχινον (= πτυχίον τό), λόγιον, φέλλιον, ἴχινον· //τὰ εἰς -ιον τριβράχεια ὑποκοριστικὰ προπαροξύνονται, ὡς σχόλιον, πτύχιον (ἐνῶ πτυκτίον = πτύχιον παροξύνεται ὡς ἔχον τὴν γ' συλλαβὴν μακράν, τὸ πτυχίον εἶναι τῆς νεωτ.), θρόνιον τό, τὸ τόπιον (ἐσφ. νεωτ. τοπίον, ἐνῶ τοπεῖον = κάλως, σχοινίον)· //τὰ εἰς -ιον ὑπερδυσύλλαβα προπαροξύνονται, π.χ. μαχαίριον, ἀνθρώπιον, κηροπήγιον, καλοκαίριον, προάστιον, μονοπώλιον, ἀχροτελεύτιον, κοράλλιον, ἀκροστίχιον, ἀλφαβητάριον, ἀναγνωσματάριον, σκουτέλλιον, τριφύλλιον, μετάλλιον, βαρέλλιον, μεδούλιον, κουκουλλίον, φυλάκιον (ἀλλὰ καὶ φυλακεῖον), στρατήγιον (νεωτ. στρατηγεῖον), Ἀνακτόριον [Σοφοκλῆς: Ἀνακτορεῖον (πόλις)] κ.λπ. //τὰ εἰς -ιον οὐδ. δυσύλλαβα μονογενῆ βαρύτονα γράφ. διὰ τοῦ ι, ὡς ἴον, ῥιον, μνιον τὸ θρίον, τὸ Δῖον κ.λπ., πλὴν α) τοῦ κρείον (= σάνις κρέατος, τοῦ εἶον = ἐπιτήδειον ἐκ τοῦ ἰέναι, νεῖον = γ' οἶου πυθμενοειδὲς ζύλον), β) τῶν εἰς -ειον βλ. λ. καὶ γ) τῶν ἀπὸ τῶν εἰς -εύω ῥημάτων, ὡς πρυτανεύω > πρυτανεῖον, κουρεύω > -ρεῖον, πορνεύω > -ρνεῖον κ.λπ. //τὰ εἰς -ιον λήγοντα ὑπερδυσύλλαβα μονογενῆ προπαροξύτονα γράφονται διὰ τοῦ ι, οἷον Βυζάντιον, γενέθλιον, παρθένιον, θεοφάνιον, δορκάδιον, μαχαίριον, ἀνθρώπιον, ἀσπίδιον, Μετσόβιον, (ἀπὸ τῆς πόλεως Μέτσοβον), οὕτω καὶ ραδίκιον (> ράδις τό),

περδίκιον> τὸ περδίκι, παραμύθιον> τὸ παραμύθι, ὡς καὶ μίλιον> τὸ μῖλι, πλὴν τῶν κτητικῶν, ὡς Ἡράκλειον, Ἀνακτόρειον, Ζάππειον, Ἀρσάκειον, Σολώνειον, (Ἀπολλώνιον) ὡς κτητικὸν Ἀπολλώνειον // τὰ ὑποκοριστικὰ γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς δελφάκιον (= μικρὸς δέλφαξ, κν. γουρουνάκι), ἰχθύδιον κ.λπ. (βλ. -ιδιον)· // μτγν. κατ' ἀποβολὴν τοῦ ο ἐγένετο -ι(ν), π.χ. (παγκράτιον)> παγκράτιν> τὸ παγκράτι, (στάδιον)> στάδιν, μεταγενεστέρως ἀφηρέθη καὶ αὐτὸ τὸ ν, π.χ. (μακάριον)> μακάριν> μακάρι· // τὰ εἰς -ιον παρὰ τὸ φυλάσσω γράφονται διὰ τοῦ ι καὶ προπαροξύνονται, π.χ. σκευοφυλάκιον, χαρτοφυλάκιον, χρηματοφυλάκιον, θησαυροφυλάκιον, ἱεροφυλάκιον. Ἐξαιροῦνται: σιτοφυλακεῖον, νομοφυλακεῖον, ὑποθηκοφυλακεῖον· // ὑπάρχει διαφορὰ τῶν εἰς -ειον (ἐπὶ τόπου, ὄργάνου), ὡς λῶφειον (= πᾶσα θήκη), κυλικεῖον (= ποτηροθήκη), λυχνεῖον κ.λπ., ἀπὸ τῶν εἰς -ιον ὑποκοριστικῶν λόφιον (= μικρὸς λόφος), (λόφιον καὶ λοφίον = τὸ κάλλιον κν. λειρὶ τοῦ ἀλέκτορος, ὁ θύσανος ἐπὶ τοῦ πηληγίου τῶν στρατιωτικῶν), κυλίκιον (= ποτηράκι), λύχνιον κ.λπ., ἀλλὰ παντοπώλιον καὶ παντοπωλεῖον (=τόπος πωλήσεως παντὸς εἶδους πραγμάτων), ἐστιατόριον καὶ ἐστιατήριον καὶ ἐστιατορεῖον, (=τόπος ἐνθα γίνονται αἱ ἐστιασεις). ἴον, (-ου), τό· (ἡ δοτ. πλθθ. ἐτερόκλητος, ἴασι τοῖς) (= τὸ ἄνθος ὁ μενεξές)· οἶον (ἀντων.) (= τὸ ὅποιον)· οἶον τό (= μόνον τό)· Οἶον τό (ἀττικὸς δημος)· τὸ υἷόν (= ἀγρία ἄμπελος) (Ἡσύχιος). -ιος· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ιος ἀπὸ τῶν εἰς -ος δισυλλάβων ὀξυτόνων, τὰ ὅποια ἔχουν

μακρὰν τὴν παραλήγουσαν γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς Μυσὸς> μύσιος, βωμὸς> βώμιος, πλὴν τῶν μετουσιαστικῶν, ὡς χαλκός> χάλκειος, χρυσός> χρύσειος κ.λπ. // τὰ εἰς -ιος λήγοντα ἐθνικὰ παροξύτονα γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς Ῥόδιος, Φρύγιος κ.λπ. // τὰ εἰς -ιος τρισύλλαβα ἔχοντα τὸ υ εἰς τὴν προπαρλήγουσαν γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς νύμφιος καὶ νυμφίος, Κύπριος, Βηρύτιος, πλὴν τοῦ κύκνειος· // τὰ εἰς -ιος γενόμενα παρὰ μέλλοντος γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς (ἀσπᾶσω) ἀσπᾶσιος, (φυλάξω) φυλάξιος κ.λπ. // τὰ εἰς -ιος ἐξ ἐπιρρ. γινόμενα γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς ὀφέ> ὄφιος, πρῶιος κ.λπ. // τὰ εἰς -ιὸς ἐπὶ ζῶων διὰ τοῦ ι, ὡς βομβυλιός, αἰγυπιός, χαρადιός, ἐρῳδιός, κωβιός, σκορπιός, (ὡς καὶ ὁ Αἰγυμιός) κ.λπ., πλὴν ἀρνειός· // τὰ εἰς -ιος ἐπίθετα ἢ καὶ ἀπὸ τόπου λαμβανόμενα γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς κύριος, ἄγιος· ἐξαιροῦνται τὰ ἀπὸ τοῦ γαῖα παρηχημένα, ὡς εὐγείος, πρόσγειος, μεσόγειος, ὑπόγειος, ἔγρεια, (βλ. -ειος) (βλ. ἐπίθετα ιος, -α, -ιον)· // τὰ εἰς -ιος κύρια ὀνόματα γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς Εὐγένιος, Θεοδόσιος, Ἀντώνιος, Ἀπολλώνιος κ.λπ., πλὴν τοῦ Ἀρείος, Δαρείος καὶ τῶν κτητικῶν Ἡροδότειος, Ἀριστάρχειος, βόειος, ἵππειος, ὄνειος, κροκοδείλιος (-δεῖλια δάκρυα), καὶ τῶν παρὰ τὸ -κλέος καὶ -εως, ὡς Σοφοκλῆς> -κλειος, Ἡράκλειος, Ἀνδρόκλειος, βασιλεὺς> Βασιλείος, Ἀχιλλεῖος· // τὰ εἰς -ιος ἐξ οὐδετέρων ἔχοντα τὸ α εἰς τὴν παραλήγουσαν γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς ἄγος> ἄγιος, θάλαπος> θάλπιος, πέλαγος> πελάγιος· τὰ μὴ ἔχοντα α διὰ τοῦ ει, ὡς ὄρος> ὄρειος, ὄνειδος> ὀνειδείος, τέλος> τέλειος, πλὴν τέμενος> -νιος·

// τὰ εἰς -σιος ἀριθμητικὰ ἀναλογικὰ γράφονται διὰ τοῦ ι, π.χ. διπλάσιος, τριπλάσιος, δεκαπλάσιος, ἑκατονταπλάσιος κ.λπ. // τὰ ἀπὸ τῶν εἰς ξ,ρ,φ διὰ τοῦ -ιος, γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς Φαίαξ> -άχιος, αἰθῆρ> αἰθήριος, σωτήρ> σωτήριος, Πέλοψ> πελόπιος· // τὰ εἰς -ιος ἀπὸ τῶν εἰς -ος παροξυνόμενα γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς ὄρθος> ὄρθιος, λοίσθιος, κάπρος> κάπριος, γελοῖος> γελοῖος· ὀξυνόμενα διὰ τοῦ ει, ὡς ἀρνειός, ἀδελφειός, θαμειός· // τὰ εἰς -ιος δισύλλαβα γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς βίος, δῖος, Χῖος ὁ, ἡ Χίος, Πῖος, κ.λπ., πλὴν θεῖος, κεῖος, μεῖος, λεῖος, ῥεῖος· // τὰ εἰς -ιος ἐξ ἐπιθέτων εἰς -ης γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς εὐγενής> Εὐγένιος, εὐσεβής> Εὐσέβιος, εὐτυχής> Εὐτύχιος, εὐλαμπής> Εὐλάμπιος κ.λπ. // τὰ ἐκ τῆς λατινικῆς εἰς -ius (<-ιος) εἰλημμένα γράφονται διὰ τοῦ ι καὶ παροξύνονται π.χ. (Licinius)> (Λικίνιος), (juno) (= Ἥρα)> junius> (Ἰούνιος), Ἰούλιος, Ὀκτάβιος, Μάριος, Πομπήσιος, Στατύλλιος, Δέλ'ος κ.λπ., ὡς καὶ τὰ ἐλληνικά: Γεώργιος, Δημήτριος, Θεοδόσιος, Ἡσύχιος, Μάριος, Ἀντώνιος, Διονύσιος, Εὐστάθιος, Σεπτέμβριος, Ὀκτώβριος, Δεκέμβριος κ.λπ., (Βασίλειος, Ἡράκλειος βλ. -ειος)· μερικὰ τούτων φέρονται εἰς -ius καὶ -is, π.χ. Τιβέριος καὶ Τιβέρις, Φάβιος καὶ Φάβις, Σεμπρώνιος καὶ Σεμπρώνις· // τὰ εἰς -ιος καὶ -ιον δηλοῦντα τὰ ἐκ τοῦ τόπου γράφονται διὰ τοῦ ι, π.χ. Πανιώνιος, Πανιώνιον, Μαραθώνιος, (Δῆλος) Δήλιος, Παραδουνάβιος, Βερολίνιος, Λονδίνιος, (Ἰμβρος) Ἰμβριος, ὑπερωκεάνιος

(καὶ -ειος) κ.λπ., ὡς καὶ «ὕποκλειδ-ιος φλέψ», «ὕπογλώττιος ἀδὴν», ἀλλὰ δίφuiος (= διφυής). -ιός· κατάληξις ἐπιθέτων δημ. προπαροξυτόνων, δηλοῦσα ιδιότητα, ὡς καινούργιος, σάπιος, φόβιος, τρύπιος, σκόρπιος, κούφιος κ.λπ.· γαλάζιος, περίσσιος κ.λπ. -ιος, -ια, -ιο(ν)· κατάληξις δηλοῦσα τὸν τόπον τῆς καταγωγῆς, ὡς Κορίνθιος, Κύπριος, Σύριος· πολλάκις τὸ ι τῆς καταλήξεως συναιρεῖται μετὰ τοῦ προηγούμενου φωνήεντος εἰς δίφθογγον ἢ μακρὸν φωνῆεν, ὡς Ἀθηναῖος, Κεῖος, (Χί-ιος)> Χῖος ὁ κάτοικος τῆς νήσου, ἐνῶ Χίος, ἡ νῆσος. -ιός, -ιά, -ιό· κατάληξις ἐθνικῶν τῆς δημ. ὀξυτόνων ἐκ τῆς καταλήξεως -αῖος> Μυτιληναῖος> Μυτιληνιός, ὠραῖος> ὠριός καὶ ἐκ τοῦ εἰς -αῖος καὶ -υς ἐπιθέτων: παλαιός> παλῖος, βαθύς> βαθιός, βαρύς> βαριός, οὕτω καὶ Σιφνιός, Αἰγυμιός, Τενεδιός, Σαλονικιός, Συμυρνιός κ.λπ. ἢ αὐτὴ ἡ κατάληξις δηλοῖ τὸν ἀνήκοντα εἰς τὸ σημανόμενον ὑπὸ τοῦ στελέχους: χηριός, χοντροκοπιός κ.λπ. ἰὸς ὁ (= τὸ βέλος)· υἷος (καὶ υῶς) (= ὁ γυῖος). ἵππειος ὁ (= ὁ ἀνέκων εἰς τὸν ἵππον)· ἡπιος (= πρᾶος). ἵππος, (-ου), ὁ (= τὸ ἄλογον)· ἵπος ἡ, τό (<ἵπτομαι) (= τὸ πίπτον ξύλον τῆς ποντικοπαγίδος, κν. φάκας ἐπὶ τοῦ μυός)· εἶπος (= ἡ παγίς). ἵππο-ς· (ὡς ἄ συνθετικὸν ἐκφράζει πολλάκις τὸ μέγα ἢ τραχύ: ἵππο-λάπαθος (= μέγα λάπαθον), ἵππο-πορνος (= σφόδρα πόρνος), ἵππο-σέλινον, ἵππο-μάραθον, ἵππο-τυφία (= ὑπερβολικὴ ὑπερηφανία),

ἱππό-τιγρις ὁ (= μεγάλη τίγρις) κ.λπ.
ἱππότροφος, (-ου), ὁ (= ὁ τρέφων ἱπ-
πους· ὑπότροφος, (-ου), ὁ (= ὁ τραφεὶς ὑ-
πὸ τὸν μαστόν, ὁ συντηρούμενος ὑπὸ τρί-
του).

ἱππών, (-ῶνος), ὁ (= ἱπποστάσιον)· εἰ-
πών (μετχ. ἄορ. τοῦ λέγω).

ἱπτω· (Ὁρθογρ.) τὰ ἐκ τοῦ -ιπτω γρά-
φονται διὰ τοῦ ι, π.χ. νίπτω (τὸ νίπτον),
πίπτω (πίπτον τό), ῥίπτω (ρίπτον τό) ἁ-
πορρίπτω κ.λπ., γράφονται διὰ τοῦ υ: κύ-
πτω (κύπτον τό) προκύπτω κ.λπ. καλύ-
πτω (τὸ καλύπτον), ἀνακαλύπτω, κρύπτω
(τὸ κρύπτον), τύπτω (τὸ τύπτον), διαθρύ-
πτω (τὸ διαθρύπτον).

-ις· (Γραμμ.)· τὰ εἰς -ις μονοσύλλαβα ἔ-
χουν τὸ ι μακρόν (ι) καὶ κλίνονται διὰ
προσθήκης τοῦ -ος, ὡς κίς (κίος) = ὁ
σκάληξ, λῖς (λίος) = ὁ λέων, Δίς (Ζεύς)
(Δίος, ὅπερ ἔχει τὰ ι βραχύ, ὡς τὸν Δία)·
ἐξαιροῦνται καὶ κλίνονται εἰς (-υ)ος· τίς
(τινός καὶ τίνος τὸ ι βραχύ), ὡς καὶ τὰ δι-
κατάληκτα ρίς καὶ ῥιν (ρίνός), θίς καὶ θιν
(θινός), ἱς (ινός) (τὴν ἱνα) // τὰ εἰς -ις κύ-
ρια ἄρσεν. ἢ θηλυκὰ κλίνονται διὰ τοῦ
-δος, ὡς Ἥλις > -ιδος, Θεόγνις > -ιδος,
Πάρις > -ιδος, Ἀρτεμις > -ιδος, Θέτις >
-ιδος Ἰσις > -ιδος, τίγρις, (-ιδος καὶ -ιος
ὡς καὶ ὄφις), (νεωτ. τίγρεως) καὶ τίγρης,
(-ητος), ὁ (= ὁ ποταμός)· Ἀπις, (-ιδος),
ὁ κ.λπ., ἐκτὸς μερικῶν θηλυκῶν, τὰ ὁποῖα
κλίνονται διὰ τοῦ -εως δι' ἀποφυγὴν τῆς
κακοφωνίας ἔνεκα τῆς ἀλλεπαλληλίας τοῦ
δ, ὡς Χάρυβ(δ)ις > -βδεως, Σάρ(δ)ις >
-δεως ταῦτα ἠκολούθησε καὶ τὸ Τράλλις >
-λεως· ὡσαύτως ἐξαιροῦνται καὶ τὰ Σκη-
φίς > -ιος, (-εως), Λάχεσις > -ιος, (-εως),
Νέμεσις, Ἐπίσκηφίς, Ἐπίκτησις, τὸ δὲ

Ζεῦξις > -ιδος δὲν διεφύλαξε τὴν κλίσιν
τοῦ προσηγορικοῦ, ὡς Ζεῦξις > -ιος· τὰ εἰς
-ις αἰγυπτιακὰ κλίνονται διὰ τοῦ -ος, ὡς
Ξόις > -ιος, Ἀθλιβίς > -ιος, Σύις > -ιος
κ.λπ. πλὴν τοῦ Βούσιρις > -ιδος, Ὅσιρις >
-ιδος καὶ Μέμφις > -ιδος (ὅπερ καὶ -ιος)·
// τὰ παρὰ τὸ πόλις σύνθετα, ἐὰν εἶναι
μόνον θηλυκὰ, φυλάττουν τὴν κλίσιν τοῦ
ἀπλοῦ, ὡς πόλις, (-εως) > Ἀχρόπολις (-ε-
ως), Μητρόπολις (-εως)· ἐὰν γίνωνται δὲ
μόνον ἄρσενικὰ ἢ θηλυκὰ, τότε κλίνονται
διὰ τοῦ -δος, ὡς ὁ Σιώπολις > -ιδος, ὁ
Ἀγησίπολις > -ιδος καὶ ὁ καὶ ἡ φιλόπο-
λις > τοῦ, τῆς -λιδος, ὁ καὶ ἡ ἄπολις >
τοῦ, τῆς -λιδος, πλὴν τοῦ μόνου θηλ. ἢ τε-
τράπολις > -ιδος // τὰ εἰς -ις ὑπερμονο-
σύλλαβα ἄρσενικὰ τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι δικαί-
τάληκτα καὶ παρῶνυμα μακροκατάληκτα
κλίνονται διὰ τοῦ -ος, ὡς ὄφις > -ιος καὶ -ε-
ως, ἔχις > -ιος καὶ -εως, μάντις > -ιος καὶ
-εως· ἐξαιροῦνται καὶ κλίνονται διὰ τοῦ
-ινος, -ιδος· α) τὰ μονοσύλλαβα τίς (τι-
νός), τίς (τίνος)· β) τὰ δικατάληκτα δελφίς
καὶ δελφίν > -φίνος, Σαλαμίς καὶ -μίν >
-ίνος· γ) τὰ θηλ. ἀσπίς > -ιδος, μῆνις >
-ιδος· δ) τὸ σύνθετον ὁ λεύκασπις > -ιδος·
ε) παρῶνυμα μακροκατάληκτα, γύννις >
-ιδος (γυνή), λάτρις > -ιδος (λάτρον), ὦ-
νις > -ιδος (παρὰ τὸ ὠνή), ὡς καὶ τὸ Οὔ-
τις, οὐ τις (κατ' ἔγκλισιν τόνου) > -ιδος
καὶ ἀναλκίς > -ιδος // τὰ παρὰ τὸ μάντις
σύνθετα κλίνονται διὰ τοῦ -δος, ὡς
προμάντις > -ιδος, ἀλευρομάντις > -ιδος·
// εἰς τοὺς Ἀττικοὺς τὰ εἰς -ις κλινόμενα
διὰ τοῦ καθαροῦ -ος τρέπουν τοῦτο εἰς τὴν
γενικὴν εἰς ω καὶ μεταβάλλουν τὸ παρα-
λήγον φωνῆν εἰς ε, ὡς πόλις > πόλιος >
πόλεως· ἐνίοτε μεταβάλλουν μόνον

τὸ παραλήγον φωνῆν, ὡς μάντις > μάν-
τιος > μάντεος· // ἐπίθετα -ις, -ι· ἐπίχα-
ρις, -ις, -ι, ἄχαρις, -ις, -ι // τὰ εἰς -ις θη-
λυκὰ περισπώμενα κλίνονται διὰ τοῦ -δος,
ὡς Βενδῖς > -ιδος, Μολίς > -ιδος κ.λπ. //
τὰ εἰς -ις θηλυκὰ ὑπερμονοσύλλαβα κλί-
νονται διὰ τοῦ -δος, οἷον πατρίς > -ιδος,
κνημῖς > -ιδος, πλὴν τῶν δικατάληκτων,
ὡς ἄκτις καὶ ἄκτιν > ἄκτινος, Σαλαμίς καὶ
-μίν > -ίνος καὶ τὸ ἀγλίς > -ιθος // τὰ εἰς
-ις βαρύτονα κλίνονται διὰ τοῦ -δος, ὡς ἔ-
ρις > -ιδος, Σεμίραμις > -δος, τοξότις >
-ιδος // τὰ εἰς -πις θηλυκὰ κλίνοντα διὰ
τοῦ -δος, ὡς βοῶπις > -ιδος, κρηπίς >
-ιδος, κάλπις > -ιδος κ.λπ. // τὰ εἰς -ρις
λήγοντα θηλυκὰ κλίνονται διὰ τοῦ -δος,
ὡς ἔρις > -ιδος, Ἰρις > -ιδος κίθαρις > -ι-
δος, χάρις > -ιδος (δωρ. -ιτος)· ἐξαιροῦν-
ται· ὕβρις > -εως, γῦρις > -εως, τὰ παρὰ
τὸ ἀγορά· ὁμήγυρις > -εως, πανήγυρις >
-εως καὶ τὸ ἄκρις > -ιος (ἡ κορυφή)· κατὰ
δύο τρόπους κλίνονται τὰ κίσπηρις > -ιδος
καὶ εως (κν. ἐλαφρόπετρα), καπίσαρις > -ε-
ως καὶ -ιδος καὶ κίθαρις > -ιος καὶ -ιδος·
// τὰ εἰς -νις βαρύτονα, ἔχοντα μακρὰν
παραλήγουσαν, κλίνονται διὰ τοῦ -δος, ὡς
μῆνις > -ιδος, νεάνις > -ιδος, ὄνωνις > -ι-
δος (φυτόν)· ἐξαιροῦνται ὡς ἔχοντα βρα-
χεῖαν παραλήγουσαν τὸ κόνις > -εως, ὕ-
νις > -εως (τὸ ὕνιον τοῦ ἀρότρου), τὸ ὄρνις
ὁ καὶ ἡ > -ιθος // τὰ εἰς -ις ἔχοντα πρὸ
τοῦ ι δύο ἀμετάβολα (βλ. λ.), κλίνονται
διὰ τοῦ -θος, ὡς δέλλις (εἶδος σφηκός) >
-ιθος, μέρμις (= σπάγγος) > -ιθος, ὄρνις >
-ιθος, πλὴν τῶν μάντις > -εως καὶ Τράλ-
λις > -εως // τὰ εἰς -ις θηλ. ἀπὸ τῶν εἰς
-ος ἄρσενικῶν διὰ τροπῆς τοῦ ι εἰς ι
κλίνονται διὰ τοῦ -δος, ὡς ὁ τοξότης, ἡ

τοξότις > -ιδος, ὁ ἀρτοπώλης, ἡ -τόπω-
λις > -ιδος, ὁ δεσπότης, ἡ -πότις > -
οτίδος· οὕτω καὶ ὁ βουλευτής > βούλευτις,
(-ιδος), ἡ καὶ βουλευτίς, (-ιδος), ἡ. Κατὰ
ταῦτα δὲ ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ ἐπὶ νό-
σων ὁ πλευρίτης, ἡ πλευρίτις, (-ιδος), ἡ, ὁ
νεφρίτης, νεφρίτις, (-ιδος), ἡ κ.λπ. // τὰ
εἰς -ις ἔχοντα πρὸ αὐτῶν φωνῆν ἔχουν τὸ
ι βραχύ (ι): ἡρώις, (-ίδος), ἡ δρωίς
(= δμωή), Λαῖς, ληίς, Ναῖς, Θησηίς
πλὴν τοῦ κληίς (τὸ ι μακρόν).
-ις (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ις (ιδος) ὀδοντοφω-
νόληκτα ἔχουν τὸ ι βραχύ (ι), ὡς πατρίς,
(-ίδος), ἡ, αἰγίς, (-ίδος) ἡ, πλὴν τοῦ ἀψίς,
(-ιδος), ἡ, ἀρπίς, βαλβίς, βατραχίς, (-ι-
δος), ἡ (= μικρὸς βάτραχος, ἐνῶ τὸ φυτὸν
καὶ τὸ πράσινον γυναικεῖον ἔδυμα βατρα-
χίς, (-ίδος), ἡ), κηλῖς, (-ίδος), ἡ, κληίς,
(κλείς); ἐκ τοῦ ὁποῖου εὐκλήις, πολυ-
κλήις, κνημῖς, κηκίς (= λιπαρὰ οὐσία),
κρηνίς, κρηπίς, νησίς, ῥαφανίς, (= ραπάνι
τό), στηλῖς, (-ίδος), ἡ (= μικρὰ στήλη)
(ἐνῶ στυλῖς, (-ίδος), ἡ (= κιονίσκος),
σφραγίς, σχοινίς, φαρκίς (= ῥυτίς), χειρίς
(= εἶδος χειροκτίου), χυτρίς, φηφίς, φα-
μαθίς (ιχθύς), φωφίς (πόλις), ὡς καὶ ἡ
Βενδῖς, (-ιδος), ἡ (= Ἀρτεμις), τὴν Βεν-
δῖν καὶ τὸ ποιητ. πλοκαμίς, (-ίδος), ἡ (καὶ
-μίδος), διφοροῦνται τὸ βαθμίς, (-ίδος καὶ
-ιδος), κανονίς (= χάραξ), ἐνῶ μόνον κα-
νόνιδος (= εἶδος ὀβελού), κεραμίς, καρῖς
(= ἡ γαρίδα), καλαμίς, ῥίπις, πλοκαμίς καὶ
νεβρίς (= δορὰ μικρᾶς ἐλάφου) καὶ νευρίς
(= μικρὰ νευρά). Ὅπως δὲ εἰς πολλὰ εἰς
-ιδος διειρηθῇ τὸ μακρόνι, π.χ. σφραγίς,
(-γίδος), ἡ κ.λπ. οὕτω καὶ εἰς τινα συνή-
θως ἀρχαιοπρεπέστερα, π.χ. Κορωνίδος
καὶ -νίδος, Μητρίδος καὶ τρίδος (ὅθεν καὶ

Μητρείς, (-εἶδος), ἡ // τὰ εἰς -ις (-ῖνος) ἔχουν τὸ ι μακρὸν (ῖ) ὡς Ἐλευσίς, -ῖν> Ἐλευσῖνος, Τελχίς, -ῖν> Τελχῖνος Σαλαμῖς, (-μῖνος), ἡ, Ἀκτίς, (-ῖνος), ἡ καὶ τὰ σύνθετα εὐρίς> εὐρίνος, χρυσάκτις> -Ἀκτινος // τὰ εἰς -ις μονοσύλλαβα, μονογενῇ κοινολεκτούμενα γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς κίς, (κίος), (= σκώληξ σίτου) [τὸ κῖς (καὶ κίς) -κίος καὶ λῖς (καὶ λῖς), (λίος), ὁ (= ὁ λέων) (οἱ κῖες, λῖες) ἔλαβον τὸ μακρὸν ι ἐκ τῆς ὀνομ. καὶ αἰτιατ. τοῦ ἐνικού καὶ τῆς δοτικῆς τοῦ πληθυντικοῦ], (ἄλλο λῖς, (λιτός), ἡ λῖτα τήν, (ἐπικ.) (= λεία ἡ, λείον ὕψασμα), Δίς (ὁ Ζεύς), πλην τοῦ κλείς (αἰτ. κλεῖν) καὶ κτεῖς. τὰ εἰς -ις ἀπὸ βαρυτόνων μελλόντων βαρύνονται καὶ ἔχουν τὸ ι βραχύ, ὡς ποιήσω > ποιήσεις, γνῶσω> γνῶσεις, λέξω>λέξεις, πράξω> πράξεις. τὰ εἰς -ις βαρύνονται συντιθέμενα ἀναβιβάζουν τὸν τόνον, ὡς πόλις> φιλόπολις, χάρις> εὐχάρις, μήτις> πολύμητις κ.λπ. τὰ εἰς -ις ὀξύτονα θηλυκά, ἐὰν εἰς τὴν σύνθεσιν φυλάττουν τὸ θηλ. γένος, φυλάττουν καὶ τὸν τόνον, ὡς ἡ σκελὶς> ἡ περὶ σκελὶς, ἡ νυχίς> ἡ παννυχίς, ἐὰν δὲ γίνονται γένους ἀρσενικοῦ ἀναβιβάζουν τὸν τόνον, ὡς ἡ ἑλπίς> ὁ εὐελπίς, ὁ δῦσελπίς κ.λπ. // τὰ παρὰ τὸ πόλις σύνθετα προπαροξύνονται, ὡς Ἐρμούπολις, Τρίπολις, μητρόπολις κ.λπ. τὰ εἰς -ις θηλ. βαρυνόμενα μὲν εἰς τὴν σύνθεσιν προπαροξύνονται, ὡς μήτις> πολύμητις, πόλις> ἀκρόπολις, ὀξυνόμενα φυλάττουν εἰς τὴν σύνθεσιν τὸν τόνον, ὡς αἰγίς> καταιγίς, νυχίς> παννυχίς κ.λπ. // ἀπὸ εἰς -ης βαρύνονται γίνονται εἰς -ι παρώνυμα θηλυκά, ὡς ὁ ὕβριστης> ὁ ὕβριστις, ὁ αἰχμητής> ἡ αἰχμητις, ὁ βουλευτής> ἡ βούλευτις καὶ

βουλευτίς. τὰ εἰς -ις σχηματίζουν τὴν αἰτ. εἰς -α καὶ κλητ. εἰς -ις, ὡς ἑλπίς> -ῖδα, ὦ ἑλπίς, σφραγίς> -ῖδα, ὦ σφραγίς, πλην τῶν βαρυτόνων, ὡς ὄρνις, -ιν, -νι, εὐελπίς, -ιν, -ι, χάρις, -ιν καὶ Χάριτα -ι (ἡ θεά) (τὸ τυραννίς κλητ. ὦ τυραννί). // τὰ ἐκ τοῦ πόλις σύνθετα ὡς ἐπίθετα κλίνονται διὰ τοῦ -δος, ὡς φιλόπολις> -λιδος, -ιν, -ι, ἐὰν δὲ οὐς, ὡς τὸ ἀπλοῦν, οἶον ἀκρόπολις> -εως. ἡ γενικὴ τῶν εἰς -ις, -εως ἐγένετο ἐκ θέματος εἰς -η μετὰ συγκοπὴν τοῦ ι καὶ ἀντιμετάθεσιν (ἀντιμεταχώρησιν) τοῦ χρόνου τῶν φωνέντων η καὶ ο, ὡς πόληις> πόληος> πόλεως. αἱ γενικ. ἐνικ. καὶ πληθ. τονίζονται παρὰ τὸν κανόνα, ὡς πόλεως, πόλεων (ἡ γεν. πληθ. κατ' ἀναλ. τῆς γεν. ἐνικ.) ἡ κλητικὴ τοῦ ἐνικού τῶν εἰς -ις -εως εἶναι ὁμοία πρὸς τὸ θέμα, ἀλλὰ ἐνίοτε ἀντ' αὐτῆς λαμβάνεται ἡ ὀνομαστική, ὡς ἡ πόλις, ὦ πόλι (σπανίως) ὦ πόλις. ἡ δοτικὴ τοῦ πληθ. λήγει εἰς -εσι ἀντὶ -ισι μεταδοθέντος τοῦ ε ἐκ τῶν ἄλλων πτώσεων, ὡς πόλεσι. // τινὰ τῶν εἰς -ις ἔχουν τύπους κατὰ τὰ εἰς -ις (γεν. -ιος, -εως, -ιδος), ὡς τίγρις, νῆστις, γάστρις, ἄμπωτις, ἴβρις ἡ (= πτηνόν) καὶ μᾶλις, (-ιος), ἡ (= νόσος τῶν ἵππων).

-ις* ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -ις παρώνυμα θηλυκά παρακείμενα πρὸ τῶν εἰς -ης ἀρσενικῶν βαρυτόνων προπερισπῶνται, ἐὰν εἶναι ἡ παραλήγουσα φύσει μακρά, π.χ. πλανήτης - πλανήτης ἡ, πρεσβύτης - πρεσβύτης ἡ, πολίτης - πολίτης ἡ, ἀλείτης - ἀλείτης ἡ, προθήβης - προθήβης ἡ κ.λπ., ὅσα δὲ ἔχουν ὡς β' συνθετικὸν τὸ πωλεῖν ἢ τὸ κοίτη θηλυκά ἀναβιβάζουν τὸν τόνον: ἀνθοπώλης - ἀνθόπωλις, (-ιδος), ὁ ἀρτοπώλης - ἀρτόπωλις, (-ιδος), ἡ, δολομήτης (καὶ δολόμε-

τις), (= δόλιος) - δολόμετης. κοίτη - ἄκοιτις, παράκοιτις // τὰ εἰς -ις θηλυκά γινόμενα ἀπὸ τῶν εἰς -ης ἀρσενικῶν ἔχοντα τὴν παραλήγουσαν βραχεῖαν τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν, π.χ. κυνηγέτης ὁ - κυνηγέτης, (-ιδος) ἡ, δεσπότης ὁ > δεσπότης ἡ, ἀλλὰ καὶ πολίτης ὁ - πολίτης ἡ // τὰ εἰς -ις δυσύλλαβα ὀξύνονται, π.χ. Περσίς ἡ, Σκυθίς ἡ κ.λπ., ὁμοίως ὀξύνονται καὶ τὰ εἰς -λῖς ἔχοντα εἰς τὴν παραλήγουσαν ὡ ἢ δίφθογγον, π.χ. Αἰτωλῖς, Πακτωλῖς, Ἰουλίς. // ἄμπωτις, (-εως καὶ -ιδος), ἡ (δοτ.) τῇ ἀμπώτει καὶ ἀμπώτιδι, Ἄλπις, (-ιος), ἡ Ἄλπεις, (-εων), αἱ // ἐκ τῶν εἰς -ος συνθέτων τῶν ἔχόντων ἐνεργητικὴν καὶ σπανίως παθητικὴν σημασίαν παράγονται ὀνόματα εἰς -ις (-ιδος), π.χ. (περίοικος) περιοικίς, (-ιδος), ἡ, (ναύαρχος) ναυαρχίς, (-ιδος), ἡ, ἀποικίς, στρατηγίς, συνεταιρίς, θεωρίς, αἰγμαλωτίς, φορτηγίς κ.λπ., ἀλλ' ἐπὶ ἀπλῶν: βασιλῖς, ἐταιρίς, κολακίς, φυλακίς, Ἀθίς, Αἰολίς, Ἀντιοχίς, Ἀλεξανδρίς, Φωκίς κ.λπ.

-ίς* κατάληξις ἐπιρρημάτων (δημ.) ὡς ἐνωρίς, ὀλημερίς, ὀλονυχτίς κ.λπ.

-ισα* ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -ισα θηλυκά ὑπερδυσύλλαβα γραφόμενα δι' ἐνὸς σ' ἔχουν το ι μακρὸν (ῖ), π.χ. σάρισα, Λάρισα, Ἀγρίσα, Κρίμισα, Ἀμίσα, Ἀργίσα, Ἐμίσα, ὡς καὶ τὰ δυσύλλαβα μακρὸν, π.χ. κνῖσα ἡ, Κρίσα ἡ, Βῖσα ἡ, Βρίσα ἡ (πρβλ. -ισσα).

ισάριθμος, -ος, -ον* (Γραμμ.) ὁ τοῦ αὐτοῦ γραμματικοῦ ἀριθμοῦ.

«ισάκις» (Λογ.) 1) ὁ τρίτος τρόπος τοῦ κατηγοριοῦ συλλογισμοῦ τρίτου σχήματος

M ι K
M α Y

Y ι K

πᾶσαι αἱ φάλαιναί εἶναι θηλαστικά,
πᾶσαι αἱ φάλαιναί εἶναι ὑδρόβια,
τινὰ ἄρα ὑδρόβια εἶναι θηλαστικά.
2) ὁ τρίτος τρόπος τοῦ κατηγοριοῦ συλλογισμοῦ τετάρτου σχήματος:

K ι M
M α Y
Y ι K

πάντα τὰ ῥομβοειδῆ εἶναι παραλληλόγραμμα,
οὐδὲν παραλληλόγραμμον εἶναι τραπέζιον,
οὐδὲν ἄρα τραπέζιον εἶναι ῥομβοειδές.
τοῦτο διετύπωσεν, ὡς λέγεται, ὁ Γαληνός,
διὰ τοῦτο καλεῖται «Γαληνικὸν σχῆμα».

ἴσαμε* (< ἴσα μέ) δηλοῖ ὅτι καὶ ἡ πρόθεσις «ὡς» καὶ συντάσσεται ὁμοίως πρὸς ἐκείνην, π.χ. «ἴσαμε τὰ πόδια», «ἴσαμε τὸ μεσημέριον», «ἴσαμε πάντα» κ.λπ.

-ισις* (-εως) (βλ. -ησις).

Ἴσις, (-ιδος), ἡ* (ἡ θεά τῶν Αἰγυπτίων). ἡσις, (-εως), ἡ (< ἡδομαι) (= τέρψις). οἷσις, (-εως), ἡ (= κίνησις, φορά). ὕσις ἡ (< ὕω) (= βροχή).

-ίσκος* ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -ίσκος (μὴ ἀπαντῶντα εἰς τὸν Ὀμηρον) ὑποκοριστικά καὶ οὐσιαστικά γράφονται διὰ τοῦ ι βραχέος (ῖ), π.χ. ἀβακίσκος, ὑπουργίσκος, καδίσκος, καλαθίσκος, οἰκίσκος, ὀβελίσκος, στυλίσκος, θαλαμίσκος, νεανίσκος, οὐρανίσκος, ῥητορίσκος, λοφίσκος, χηνίσκος, ἀστερίσκος κ.λπ., ὡς καὶ τὰ Λατινικά εἰς -seus Πατίσκος, Γραβίσκος, Φαλίσκος κ.λπ., οὕτω καὶ Φραγγίσκος (ἐσφ. Φραγκίσκος), Πριαπίσκος, Ταυρίσκος, Λεοντίσκος, Μυννίσκος.

-ισκω* ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -ισκω γράφονται

διά τοῦ ι (βραχ.) (ἴ), π.χ. εὐρίσκω (τὸ εὐρίσκον), ἀμβλίσκω, στερίσκω, κυῖσκω, πίπσκω, ἀναλίσκω, ἀραρίσκω, διαπύπσκω, ἀλίσκομαι, ῥωίσκομαι πλὴν τοῦ μεθύσκω (μεθύσκον) τό, διδύσκω· θνήσκω, μιμνήσκω, κικλήσκω· ἀλθήσκω (ἢ ἀλθίσκω, ἀλθαίνω).

-ισμα· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ισμα, α) ἐκ τῶν εἰς -ίζω γράφονται διὰ τοῦ ι (ἀφορίζω) > ἀφορίσμα, (μυρίζω) > μύρισμα (συρίζω) > σύρισμα, ξύρισμα, ράντισμα, χώρισμα κ.λπ., β) ἐκ τῶν εἰς -ιω διὰ τοῦ ι, π.χ. (χρίω) > χρίσμα, (πρίω) > πρίσμα τό γ) ἐκ τῶν εἰς -εῖζω, -οῖζω, -υζω ἢ -υω, -υνω ἢ ἐξ ἐπιθ. εἰς -υς γράφονται διὰ τοῦ ει, οι, υ, π.χ. (δανείζω) > δάνεισμα, (ἀθροίζω) > ἄθροισμα, (δακρύζω) > δάκρυσμα, (κελαρύζω) > κελάρυσμα, (μεθύω) > μέθυσμα, (γλυκύς) > γλύκυσμα, (ἡδύς) > ὕδυσμα (κλύζω) > κλύσμα, (άνύω) > ἄνυσμα, διά-νυσμα, (τανύω) > τάνυσμα, (ξύω) > ξύσμα, (μολύνω) > μόλυσμα, (ἔλκω - ἔλκύω) > ἔλκυσμα.

-ισμένος· (Δημ.) κατάληξις μετοχῆς παθ. πρκμ. ῥημάτων εἰς -ω ἀντι-ήμενος, ἐκ τοῦ θέματος ἀορίστου ἐδυστύχησα, ἀγανάκτησα κ.λπ., π.χ. ἐδρόσισα > δροσισμένος, εὐτυχισμένος, δυστυχισμένος, ποτισμένος, ἀγανακτισμένος κ.λπ.

Ἰσμήνη ἢ· (κύριον ὄνομα)· ὕσμήνη, (-ης), ἢ (= μάχη).

-ισμός· τὰ εἰς -ισμός ἀφηρημένα οὐσιαστικά ἐκ τῶν εἰς -ίζω ῥημάτων γράφονται διὰ τοῦ ι, π.χ. (ἀρχαῖζω) > ἀρχαῖσμός, δημοτικισμός, καλλωπισμός, ἀνθρωπισμός, ἀφορισμός, θεατρικισμός, ἀθλητισμός, μηδισμός, ἑλληνισμός, ῥαβδισμός, μυκτηρισμός, θερισμός, δωρισμός ὡς καὶ ἐγωι-

σμός, αἰκισμός, κυκλισμός· ἐξαιροῦνται: (δανείζω) > δανεισμός, (ἀθροίζω) > ἀθροισμός· ἐμπρησμός, χρησμός· (σειώ) > σεισμός, (ἀποκλείω) > ἀποκλεισμός, ἐγκλεισμός· (γογγύζω) > γογγυσμός, ἔλκυσμός, κατακλυσμός, ὑποκλυσμός, πληθυσμός, τανυσμός, παροξυσμός, κελαρυσμός, ἀντικρυσμός, τονθορυσμός, ἀνευρυσμός, (ἐμ)πτυσμός· // ἐξελληνισμός τῆς νεολατικῆς καταλήξεως -ismus, ὡς pessimismus > πεσσιμισμός, idealismus > ἰδεαλισμός (= ἰδεοκρατία), materialismus > ματεριαλισμός (= ὕλισμός) κ.λπ.

ἰσο- α' συνθετικὸν λέξεων πρὸς δῆλων, α) ἰσότητος: ἰσοδραχμός (ἴσος πρὸς δραχμὴν), ἰσοβαρής, ἰσοβασιλεύς, ἰσόγαιος, ἰσοδύναμος κ.λπ., β) ὁμοιότητος, π.χ. ἰσόνεφος (= ὅμοιος πρὸς τὰ νέφη), ἰσόλυρος (= ὁ ὅμοιος πρὸς λύραν), ἰσόθεος (= ὁ ἴσος ἢ ὅμοιος πρὸς τοὺς θεούς), ἰσογενής (= ἴσος ἢ ὅμοιος κατὰ τὸ γένος) κ.λπ.

ἰσόβιος ὁ· (= ὁ καθ' ὅλην τὴν ζωὴν)· ἰσόβιος (= ὁ ἔχων ἀξίαν ἐνός βοός).

ἰσογράμματος, -ος, -ον· (Γραμμ.) ὁ ἔχων ἴσον ἀριθμὸν γραμμάτων.

ισοδύναμος, -ος, -ον καὶ -η, -ον· (Γραμμ.) (ἐπὶ χρόνων, ῥημάτων)· (φρ.) «ὁ παρατατικὸς ἰσοδύναμος τῷ ἐνεστώτῳ» // (Συντακτ.) (Λογ.) «ἰσοδύναμοι προτάσεις», αἱ τὴν αὐτὴν ἐννοίαν κατ' οὐσίαν ἐκφράζουσαι προτάσεις, π.χ. «ἀριστεῖναι τὸ ὕδωρ» = «ἀριστόν ἐστι τὸ ὕδωρ» // (Μετρ.) «ἰσοδύναμοι λέξεις» εἶναι αἱ ἐξυπηρετοῦσαι τὸν ποιητὴν κατὰ τὴν στιχορρηγίαν, π.χ. ποδάρι-πόδι, πηγαῖνω-πάω, δίχως-χωρίς,

θέλεις-θές, σκιά-ῥαχίος κ.λπ.

ισοκατάληκτος, -ος, -ον· ὁ ὁμοιοκατάληκτος, (ὡς οὐς.) «τὰ ἰσοκατάληκτα» (φρ.) «κατὰ ἰσοκατάληκτον κλίσιν».

ισόκωλος, -ος, -ον· (Συντακτ.) «τὸ ἰσόκωλον» (ἢ «πάρισον*»), περίοδος ἐξ ἴσων κώλων (ἡμιπεριόδων) συγχειμένη· // (Ῥητορ.) ἀξιοσημείωτον λεκτικὸν σχῆμα: «τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ τοὺς δὲ γονεῖς τίμα τοῖς δὲ νόμοις πείθου» (Ἰσοκράτης).

ισόλεκτος, -ος, -ον· (Μετρ.) (ἐπὶ στίχων) ὁ συγκείμενος ἐκ λέξεων ἰσοσυλλάβων.

ισόπτωτος, -ος, -ον· (Γραμμ.) (ἐπὶ λέξεων) ἡ ἔχουσα πάσας τὰς πτώσεις ἴσας, ἰσοσυλλάβους, π.χ. φωνή, φωνῆς, φωνῇ κ.λπ. φωναί, φωνῶν κ.λπ.

ἴσος, -η, -ον· (= ἴσος πρὸς τι κατὰ μέγεθος, ἰσχύν κ.λπ.)· οἴσος (ἢ οἰσός) (= εἶδος φυτοῦ ἴτεας)· ὕσσος ὁ (= τὸ ἀκόντιον).

-ισος· (Ὁρθογρ.) εἰς -ισος εἶναι τὰ κύρια ὀνόματα, τὰ ὅποια ἔχουν τὸ ι μακρὸν (ἴ) καὶ γράφονται δι' ἐνός σ: Ἰλίσός, Κηφισός, Κεδρισός, Ἀμισός, Ἀμνισός, Ἀρνισός, Δάρνισος, Μήρσιος, Πάμισος, Κρίμισος, Νάισος, Μόρμισος, Ὑρσιος, ὡς καὶ τὸ μῖσος (<ἡμίσις) καὶ ἴσος (τὸ ι βραχύ (ῖ))· διὰ δύο σ γράφονται: Κυπάρισος, Θέμισος, Μύρμισος, Μούκισος, Ἀρχέμισος, Βαρβάλισος, Βόλισος, Μύγισος, Παροπάνισος, Ὑδισος, Πανδήλισος· Τελμισός, Ἰσός, ὡς καὶ τὸ κυπάρισος, νάρκισος, χαμαίικισος, κισσός καὶ περισσός.

-ισος· (βλ. -ησσος).

ισοσύλλαβος, -ος, -ον· (ἀντίθ. περιτοσύλλαβος*), (ἐπὶ λέξεων) ἡ ἔχουσα ἴσον ἀρι-

θμὸν συλλαβῶν πρὸς ἄλλην λέξιν, π.χ. ἄνθρωπος-πρόδος (οὐς.) ἰσοσυλλαβία ἢ (ἐπίρρ.) ἰσοσυλλάβως· // «ἰσοσύλλαβα τὰ»· ὀνόματα ἔχοντα ἴσας συλλαβὰς εἰς πάσας τὰς πτώσεις, π.χ. «τὰ ὀνόματα τῆς πρώτης καὶ δευτέρας κλίσεως εἶναι ἰσοσύλλαβα» ἄλλως ἰσόπτωτα*.

ισοφαρίζω· (<ἴσος + αἰολ. φάρειν ἀντιφέρειν) (= εἶμαι ἰσοδύναμος πρὸς τινα), ποιῶ τι ἴσον.

ισόχρονος, -ος, -ον· (Γραμμ.) ὁμόχρονος*· ὁ τὸν αὐτὸν χρόνον ἔχων, π.χ. «τὰ δεύτερα πρόσωπα εἰς -τε λήγοντα ἰσοχρονεῖ κατὰ τὴν παραλήγουσαν τοῖς πρώτοις, λέγοι-μεν, λέγοι-τε»· // (Μετρ.) «ἰσόχρονος στίχος» (φρ.) «ἐστὶν ὁ τὰ μεγέθη τῶν συλλαβῶν ἢ τοὺς πόδας ἀπὸ τῶν πρώτων μέχρι τῶν ἐσχάτων τὰ αὐτὰ ἔχων, ἥγουν ἐξ ὅλων σπονδείων (-) συγκείμενος».

ισόφηφος, -ος, -ον· (ἐπὶ λέξεων στίχων), ὅταν τὰ γράμματα αὐτῶν συναριθμοῦμενα κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν αὐτῶν ἀξίαν παράγουν ἀριθμὸν ἴσον πρὸς τὸν ἀριθμὸν, τὸν ὅποιον δίδουν τὰ γράμματα ἄλλης λέξεως, π.χ. κήλη (κ20 + η8 + λ30 + η8 = 66) εἶναι ἰσόφηφος πρὸς τὴν λέξιν ζήμια (ζ7 + η8 + μ40 + ι10 + α1 = 66) (φρ.) «Δαμαγόραν καὶ λομὸν ἰσώφηφόν τις ἀκούσας» (Ἀνθολ. Παλατ.).

-ισσα· παραγωγικὸν ἐπίθημα θηλυκῶν ὀνομάτων· // (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ισσα θηλυκὰ γράφονται διὰ τοῦ ῖ καὶ δύο σ, π.χ. κίσσα, πίσσα, φρίσσα, ἥρωισσα, μέλισσα, βασίλισσα, Κίλισσα κ.λπ., οὕτω καὶ τὰ μετρ. θηλυκὰ καὶ ἀνδρωνυμικά*, ὡς Μανιάτισσα, Τριπολιτζιώτισσα, Σουλιώτισσα, Αἰθίοπισσα, Ἀρκάδισσα, Μακεδόνισσα,

Σπαρτιάτισσα, Κωνσταντινουπολίτισσα, Ἀράβισσα, ὡς καὶ πανδόκισσα, κτητόρι-
σσα, μαγείρισσα, (δι)δασκάλισσα, μαστό-
ρισσα, μάντισσα, ρήγισσα, ἀρχόντισσα, γε-
ρόντισσα, γειτόνισσα, γκέισσα, χανούμισ-
σα, πάπισσα, φόνισσα κ.λπ. (πρβλ. -ισα).
-ισσος· (βλ. -ισος καὶ -ησος).

-ισσω· τὰ εἰς -ισσω ἔχουν τὸ ι βραχὺ (ι),
π.χ. τυλίσσω (τὸ τυλίссон), ἐλίσσω (τὸ ἐ-
λίссон), φοινίσσω (τὸ φοινίссон, τὸ φοινί-
ξαν), πτίσσω (ἀποφλοιῶ) (τὸ πτίссон)
(βλ. -υσσω).

-ιστας· παραγωγικὴ κατάληξις ἐκ τοῦ ἱτα-
λικοῦ -ista, π.χ. πιανίστας, τουρίστας,
ἀρτίστας, φασίστας, ἀριβίστας, καπιταλί-
στας, χιουμουρίστας, ἀκοντεονίστας κ.λπ.
(βλ. -istas).

ἱστημι (τινα ἢ τι)· (= στήνω, τοποθετῶ
κ.λπ., ὑψώνω, ἐγείρω· (φρ.) «Ζεὺς ἔστη-
σε νεφέλην»· συνιστῶ, διοργανώνω) (φρ.)
«χοροὺς ἱσθάναι κατὰ τὰ πάτρια»
(Δημοσθένης)· ἐγκαθιστῶ, διορίζω· (φρ.)
«φέρει στήσωμεν ἡμέων αὐτῶν βασι-
λέα» ('Ηρόδοτος)· τοιαύτας σημασίας ἔ-
χουν μόνον ὁ ἐνεστώς, παρτα., μέλλον καὶ
ἀόρ. α' τῆς ἐνερ. φωνῆς, ἐνῶ ὁ ἐνερ. ἀόρ.
β' ἔσθη, ὁ ἐνεργ. πρσμ. ἔσθη καὶ
ὁ ἐνεργ. ὑπερσ. ἔσθηκιν ἢ εἰσθή-
κιν εἶναι ἀμτβ. καὶ δὲν δέχονται ἀντικ.
εἶναι δὲ ἡ μέσης ἢ παθητικῆς διαθέσεως
δεχόμενα ποιητικὸν αἷτιον· παροιμία ἐπὶ
κρίσεων περιστάσεων· (φρ.) «ἐπὶ ξυροῦ
ἱσταται ἀκμῆς» ('Ιλιάς)· (πρτ.) ἱστην,
(μέλλ.) στήσω, (ἀόρ.) ἔστησα, (πρσμ.)
στήσας ἔχω, (ὑπερσ.) στήσας εἶχον· (ὑπ.)
ἐίστω, ἀστήσω· (εὐ.) ἐῖσταίν, μ στή-
σοιμι, ἀστήσοιμι· (προστ.) ἐῖστη, ἀστή-
σον· (ἀπ.) ἐῖσάναι, μ στήσιν, ἀστήσαι·

(μετχ.) ἐῖσάς, ἱσθᾶσα, ἱσθάν, μ στήσω,
-σουσα, -σον ἀ στήσας, -σασα, -σαν (κλίσειν
τοῦ ἱστημι βλ. ρ.) // ἱσταμαι (ἀμτβ.)
(= κείμαι, στέχομαι, παραμένω, τοποθε-
τοῦμαι κ.λπ.), π ἱσάμην, μ στήσομαι,
σταθήσομαι, (τ.μ.) ἐστήξω, ἐστήξομαι, ἀ
ἐστήξάμην, ἔστην, ἐστάθην, πρ ἔστηκα
(= στέχομαι), ὑ εἰστήκειν ἢ ἐστήκειν·
(ὑπ.) ἐῖσῶμαι, ἀ στήσωμαι, σῶ, σταθῶ,
πρ ἐστήκω, ἐσῶ, ἐστήκως ᾧ· (εὐ.) ἐῖ-
σταίμην, μ στησοίμην, σταθσοίμην, (τ.μ.)
ἐστήξοιμι, ἀ στησάμην, σταίην, σταθείην,
πρ ἐστήκοιμι, ἐσταίην, ἐστηκώς εἶην·
(προστ.) ἐῖστασο, ἀ στήσαι, στήθι, στάθη-
τι, πρ ἔσταθι, ἐστηκώς ἴσθι· (ἀπ.) ἐῖστα-
σθαι, μ στήσεσθαι, σταθήσεσθαι, (τ.μ.) ἐ-
στήξιν, ἀ στήσασθαι, στήναι, σταθῆναι,
πρ ἐστηκέναι, ἐσάναι· (μετχ.) ἐῖσάμε-
νος, -αμένη, -άμενον, μ στησόμενος,
-σομένη, -σόμενον, σταθσόμενος,
-θησομένη, -θησόμενον, (τ.μ.) ἐστήξων,
-ξουσα -ξον ἀ στησάμενος -μένη -μενον,
στάς, στάσα, σθάν, σταθείς, -θείσα, -θέν,
πρ ἐστηκώς, -κυῖα, -κός, ἐσῶς, ἐσῶσα,
ἐσῶς καὶ ἐστός· (κλίσεις τοῦ ῥήματος βλ.
-μι)· — τὸ μέσ. μετὰ κατηγορηματ.
μετχ. (= παύω νά)· (φρ.) «ὅτι οὐ στήσεται
πάντας ἀνθρώπους ἀδικῶν» (Δημοσθέ-
νης)· — στάσις, στήλη, στήθος, στάμνος, ἱ-
στός, στήμων, στῦλος, στόμα, στόμαχος,
στατήρ, σταθμός, διάστημα, ἀνάστημα, ἀ-
πόστημα, σταυρός, ἀσταθής, σταθερός
κ.λπ.

-ιστικός· ('Ορθογρ.) παραγωγικὴ κατά-
ληξις ἐξ οὐσιαστικῶν εἰς -ιστῆς + -ικός
(διδασκαλιστῆς-διδασκαλιστικός), π.χ.
κουκλίστικός, μαρουδίστικός, θεονήστι-
κος, καλογερίστικός, ἀζαμίστικός, δασκα-

λίστικός, παπαδίστικός, μαϊμουδίστικός,
παιδιακίστικός, κοριτσίστικός, πουτανίστι-
κος, θεατρνίστικός κ.λπ.

ιστορικός, -ή, -όν· (Συντακτ.) «ιστο-
ριχοὶ χρόνοι» οἱ δηλοῦντες τι εἰς τὸ
παρελθόν· οὗτοι εἶναι ἡ ὀριστικὴ τοῦ πα-
ρατατικοῦ, ἀορίστου, ὑπερσυντελικοῦ ἐν-
εργ. καὶ μέσης φωνῆς, π.χ. ἔλυον, ἐλύο-
μην, ἔλυσα, ἐλύθην, ἐξεπλάγην, ἐλύσα-
μην, ἤγαγον, ἔγνων, ἔδραν, ἔδυν, ἐρ-
ρῶν, ἐλελύκειν, ἐλελύμην, ὡς καὶ τοῦ ἱ-
στορικοῦ ἐνεστώτος πρὸς δῆλωσιν παρελ-
θουσῶν πράξεων, π.χ. «Δαρείου καὶ Πα-
ρυσάτιδος γίνονται (= ἐγένοντο) παῖδες
δύο» (Ξενοφών)· (νεωτ.) «ὁ Μιαούλης
ἀποκρίνεται (= ἀπεκρίθη) ᾧς πέσοιμε»·
ῥηματικὴ ἔννοια ἐκφράσθῃσα κατὰ παρα-
τατικὸν ἢ ἀόριστον ἐκφέρεται ἐκ δευτέρου
κατ' ἐνεστώτα (ιστορικόν) τοῦ αὐτοῦ ἢ
συνωνύμου ῥήματος, π.χ. «κι ἡ μάννα
τοῦ τοῦ φώναξε κι ἡ μάννα τοῦ τοῦ
λέει» // «ἀρκτικοὶ χρόνοι» τῆς κυρίας
προτάσεως εἶναι ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἐνεστώ-
τος, τοῦ μέλλοντος καὶ παρακειμένου, τε-
τελεσμένου μέλλοντος ἐνερ. καὶ μέσης φω-
νῆς, π.χ. λύω, λύομαι, λύσω, λύσομαι,
λυθήσομαι, λέλυκα, λέλυμαι, λελυκώς ἔ-
σομαι, λελύσομαι ἢ λελυμένος ἔσομαι καὶ
ὁ γνωμικὸς ἀόριστος ὁ δῆλων τὸ συνήθως
γινόμενον ἐπὶ γενικῶν γνωμῶν, αἱ ὁποῖαι
ἰσχύουν κατὰ πᾶσαν περίστασιν, π.χ. «ῥώ-
μη μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἀνευ
δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε»
(συνήθως ὠφελεῖ, βλάπτει) ('Ισοκράτης).
-ιστός· παραγωγικὴ κατάληξις ἐκ ῥημά-
των εἰς -ιζω· κτίζω > κτιστός, κοκκινί-
ζω > κοκκινιστός, γεμιστός, φιθυριστός,
ξεχωριστός, γονατιστός, ζηματιστός, ἀ-

βγατιστός, γυριστός, χωριστός, ἀλατιστός
κ.λπ.

-ιστος (καὶ -τατος)· (κατάληξιν ἀρχαιο-
τάτην ὑπερβητικῶν ἐπιθέτων εἰς -ιστος ἔχει
καὶ ἡ ἰνδική, ἀλλ' εἰς -τατος ἔχει μόνον ἡ
ἐλληνική), π.χ. βέλτιστος, ἐλάχιστος, κρά-
τιστος, κάκιστος, μέγιστος, ἔχθιστος, μή-
κιστος (καὶ μακρότατος), ἥδιοςτος (καὶ ἡ-
δύτατος), ὡς καὶ ἐπιθέτων ἐκ ῥημάτων εἰς
-ιζω· βυθίζω > ἀβύθιστος, προικίζω > ἀ-
προίκιστος, εὐερέθιστος, ἀδιάνθιστος, ἀτυ-
φέκιστος, ἀζάλιστος, ἀγέμιστος, ἀζύριστος,
ἀγνώριστος, ἀβάσιςτος, ἀκαζάντιστος
κ.λπ.

ισχιορρωγικός, -ή, -όν· (Μετρ.) (ἐπὶ
στίχων) ὁ χωλαίνων «στίχος ἰσχιορρωγι-
κός»: ἱαμβικὸς στίχος μετὰ σπονδείων ἐν
τῇ β' δ' καὶ στ' χώρᾳ (υ - $\frac{b}{-}$ υ - $\frac{b}{-}$ υ - $\frac{b}{-}$)
(πρβλ. χωλαίμβος).

ισχυρίζομαι (ἀμτβ.)· (= ἐμμένω, ἐπιμέ-
νω πολύ, χρησιμοποιῶ ὅλην τὴν δύναμίν
μου· «ἰσχυρίζομαι τι» = ἐπιμόνως βε-
βαίω τι· «ἰσχυρίζομαι» (παθ.) = ἐνι-
σχύομαι, καθίσταμαι ἰσχυρός· (φρ.) «ἰ-
σχυριζόμενος ὑφ' ἵππων σιδήρος» (Ξενο-
φών)· «ἰσχυρίζομαι τι» (= ἐμμένω)·
(φρ.) «οὐκ ἰσχυρίζομαι τῷ νόμῳ» (μετὰ
μετχ.) (= διατείνομαι)· (φρ.) «ὁ μὲν Νι-
κίας τοσαῦτα λέγων ἰσχυρίζετο»· (πρτ.)
ἰσχυρίζομαι, (μέλλ.) ἰσχυρίσομαι, ἰσχυ-
ριοῦμαι, (ἀόρ.) ἰσχυρισάμην· (ὑπ.) ἐῖ-
σχυρίζομαι, ἀ ἰσχυρίσωμαι· (εὐ.) ἐῖσχυ-
ριζοίμην, μ ἰσχυριοίμην, ἀ ἰσχυρισάμην·
(προστ.) ἐῖσχυρίζου, ἀ ἰσχύρισαι· (ἀπ.) ἐῖ-
σχυρίζεσθαι, μ ἰσχυριεῖσθαι, ἀ ἰσχυρίσα-
σθαι· (μετχ.) ἐῖσχυριζόμενος, -ομένη,
-όμενον, μ ἰσχυριούμενος, -ομένη,
-ούμενον, ἀ ἰσχυρισάμενος, -σαμένη,

-σάμενον.

ἰσῶ (-ῶω) (τί τινι)· (= κάμνω τι ἴσον πρὸς τι)· (φρ.) «δρομόν δ' ἰσώσας τ' ἀρέσει τὰ τέματα» (Σοφοκλῆς) «ἰ σ ῶ τ ι» (= κάμνω τι ἴσον)· (πρτ.) ἴσων. (μέλλ.) ἰσώσω. (ἀόρ.) ἴσωσα, (ὑποτ.) ἰσώσω· (Μεσ. καὶ Παθ.) ἰσοῦμαι (= γίνομαι ἴσος ἢ ὁμοῖος πρὸς τινα)· (φρ.) «τοῖσιν κεν ἐν ἄλγεσιν ἰσώσάμην» ('Οδύσεια), (μέσ. ἀόρ.) ἰσώσάμην, (ὑποτ.) ἰσώσωμαι. (παθ. ἀόρ.) ἰσώθην, (ὑποτ.) ἰσώθω. (πρσμ.) ἴσσομαι. (μετχ.) ἰσωμένους, -η, -ον — ἰσάξω (= κάμνω ἴσον), ἴσως, ἰσαχῶς (= κατ' ἴσον ἀντιμὸν τρώπων), ἰσακτικῶς (= ὁ ἰ-τῶν).

-ιτα (-ττα)· τὰ εἰς -ιτα οὖς. γράφονται διὰ τοῦ ι καὶ ἐνὸς τ, π.χ. μαργαρίτα, τηγανίτα, σοφίτα, φαβορίτα, γρανίτα (ἰτ. *granito* <*grano*), βίζιτα (ἰταλ. *visita*), σουίτα (γαλλ. *suite*), λαλαγγίτα, φαβορίτα (ἰταλ. *favoriti* = παραγονθίδες), τσίτα κ.λπ., ἐνῶ διὰ δύο τ σα(γ)ίττα (*sagitta*), πίττα (ἰταλ. *pitta* <λατιν. *picta* <έλλ. πηκτή), τυρόπιττα, βασιλόπιττα, μουστόπιττα, μηλόπιττα κ.λπ., ἀλλὰ τσήτα ἢ (σῆθω) (= κόσκινον), τὸ ἦτα (ἦ), εἴτα (= ἔπειτα), ἢ ἦττα (ἀντίθ. τοῦ νίκη), ἀπέριττα.

-ίτερα· κατάληξις ἐπίρρ. δημοτ., π.χ. ἐνωρίτερα, πρωτίτερα (καὶ -τύτερα), ἐμπροστίτερα, κοντίτερα, καλλίτερα (καὶ καλύτερα), ἀρχίτερα (καὶ ἀρχύτερα) (πρβλ. -ύτερα).

-ιτζής· ('Ορθογρ.) παραγωγικὴ κατάληξις ἐκ τουρκ. καταλ. -ci ἐξ ἀντιστοιχῶν οὖς. καταληγόντων εἰς -ι, π.χ. βιολι> βιολιτζής, ταξι> ταξιτζής, γιαπι> γιαπιτζής κ.λπ. Εἰς τὴν δημοτ. καθ' ἀπλοποίησιν ὁ-

ξύνονται, ταξιτζής, γιαπιτζής κ.λπ.

-ίτης· ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -ίτης παρώνυμα, ὡς καὶ ἔθνικα γράφονται διὰ τοῦ ι μακροῦ (ι), ὡς πολίτης, (πολιταὶ οἱ), μεσίτης, ζευγίτης, φεγγίτης, λυχνίτης, κοπρίτης, πυρίτης (= λίθος πυρεκβόλος, ὡς καὶ ἡ πυρίτης, λίθος· νεωτ. ἡ πυρίτης = κν. μπαρούτι), ἐρημίτης, ὀδίτης, μητροπολίτης, μακαρίτης, τεχνίτης, φρονιμίτης, ῥητινίτης, 'Αρεοπαγίτης κ.λπ. Θεοσίτης, Θασίτης, Λευίτης, Σαμνίτης (Σαμνίται οἱ), 'Ωρίτης, Μωραΐτης, Μεμφίτης, πλὴν τῶν ἀλείτης* (ἀλήτης, ἀλύτης, ἀλίτης, ἀλοίτης) καὶ ἐκείνων τὰ ὅποια ἔχουν ἀπὸ πρωτοτύπου τὸ ε, ὡς Σαμαρεῦς> Σαμακρίτης (βλ. -εΐτης, -ητης καὶ -υτης) // τὰ εἰς -ιτης ἔχουν τὸ ι μακρόν (ι), ὡς πολίτης (πολιταὶ οἱ), φεγγίται, Θεοσίται, συμμορίται, τραπεζίται, λογχίται κ.λπ. πλὴν τῶν ἔχοντων ὡς β' συνθετικὸν ἐκ ῥημάτων, π.χ. (κρίνω)> δικαιοκρίτης (-κρίται), ὄνειροκρίται, ὀρνιθοκρίται κ.λπ. (πλὴν πρίστης (πρίω), οἱ πρίσται, τυροτρίπτης (τρίβω) οἱ τυροτρίπται).

-ιτης· (δημοτ.) (βλ. -ίτις).

-ιτικός· ('Ορθογρ.) κατάληξις ἐπιθέτων ἐθνικῶν ἐξ οὖς. εἰς -ιτ-ικο τῶν ἐθνικῶν εἰς -ιτης, π.χ. (μωραΐτης)> μωραΐτικος, μεγαρίτικος κ.λπ., [ἀλλὰ (Αἰγίνα - Αἰγινήτης)> Αἰγινήτικος], ἀνατολίτικος, ἀκρογιαλίτικος, ξενομερίτικος, κατωμερίτικος, ξενοχωρίτικος, ἀγιοσταφίτικος, ὡς καὶ τὰ ἐκ τῶν -ιτης, π.χ. (ἐξαμηνίτης) ἐξαμηνίτικος, χρονίτικος, μακαρίτικος, μαυραγορίτικος κ.λπ.

-ίτις, (**-ιδος**)· ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -ίτις, (-ιδος) γράφονται διὰ τοῦ μακροῦ ι (ι) καὶ τίθενται ἰδίως ἐπὶ ἀσθενειῶν, π.χ. Κερκινί-

τις. 'Ασφαλίτις, (βαμβάκου)πυρίτις, λοχίτις ἢ, λυχνίτις, ἀνδρωνίτις, γυναικωνίτις· ἀθροίτις, πλευρίτις, διφθερίτις, φρονίτις, μνηγγίτις, ἀμυγδαλίτις, κοκκίτις ἢ (καὶ κοκκύτις καὶ κοκκύτης, (-ου), ὁ).

-ιτσα· ('Ορθογρ.) κατάληξις ὑποκοριστικῶν ἐκ σλαβικῆς καταλήξεως -itsa, π.χ. καρφίτσα, σαλατίτσα, ἀγγιελίτσα, καρεκλίτσα, κουκλίτσα, μητερίτσα, νυφίτσα, φλεβίτσα, καλυβίτσα, λακκουβίτσα, βεργίτσα, σκουφίτσα, μυγίτσα, λιακοδίτσα, ποδίτσα, ροδίτσα κ.λπ. καὶ ὀνομάτων: Γεωργίτσα, 'Αθανασίτσα, Βασιλίτσα, Παναγίτσα, Νίτσα, Πιτίτσα (ὀρθότ. (Πηνελόπη) Πηπῆτσα), Χαρικλίτσα κ.λπ. (ἐνῶ ἡ θεία> θείτσα).

-ιτσης καὶ **-ιτσο**· κατάληξις ὀνομάτων δημοτ. Γεωργίτσης, 'Ανδρίτσοις κ.λπ.

-ιττω· (βλ. -ττω).

ἰύζω· (= κραυγάζω)· ἰύζω (ἐπὶ χοίρων = γρυλλίζω).

ἰφι· (ἐπίρρ.) (= ἰσχυρῶς)· ἡφι (ἐπικ.) (= ἦ)· οἶφι (οἶφι καὶ οἶφει) (= μέτρον αἰγυπτιακόν)· ὑφή ἢ (= πλέξιμον ὕφασμα).

-ιφος· ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -ιφος ἔχουν τὸ ι βραχύ (ι) καὶ ἡ παροξύνονται: ξίφος, τζίφος κ.λπ., ἢ προπαροξύνονται: ἔριφος, στέριφος, ἀλλὰ Σέριφος (καὶ Σέρειφος)· ἐξαιρούνται καὶ προπερισπῶνται: γρίφος, στίφος.

ἰχανῶ (-ᾶω)· (καὶ μετγ. ἰχαίνω)· (= ἐπιζητῶ τι μετὰ μεγάλου πόθου)· (φρ.) «τυροῦ ἀλώπηξ ἰχανῶσα» (Βάβριος)· «ὅσσα δ' ἐμεῖο σέθεν παρὰ θυμὸς ἀκοῦσαι ἰχαίνω» (Καλλιμαχος).

ἰχνεύω· (ἴχνος) (= ἀνιχνεύω, ἰχνηλατῶ, ἀναζητῶ, ζητῶ, ἀκολουθῶ τὰ ἴχνη τινός· (φρ.) «κύνες ἰχνεύουσιν» (Πλάτων).

«κείνον γὰρ, οὐδεν' ἄλλον, ἰχνεύω πάλα» (Σοφοκλῆς)· ἰχνηλατῶ πρὸς τινὰ μνησθῆναι, παρακαλεῖν τὴν ἴχνη· (φρ.) «ἰχνεύων ματραδελφούς» (Πίνδαρος)· (συνεκδοχικῶς)· (φρ.) «ἰχνεύω τὰ ὄρη» (Ξενοφών) (= περιέρχομαι τὰ ὄρη κυνηγῶν)· (μετφρ.) ἀναζητῶ, ζητῶ ἵνα εὔρω· (φρ.) «ἐκ νεότητός μου ἰχνευσα αὐτήν» (Παλ. Διαθ.)· «ἰχνεύων τὰ λεχθέντα» (Πλάτων)· «κατὰ σοῦ τὴν ψήφον ἰχνεύων» ('Αριστοφάνης) (= ζητῶν νὰ εὕρῃ τὴν ψήφον νὰ ψηφίσῃ κατὰ σοῦ)· (ἀόρ.) ἰχνευσα, (ὑποτ.) ἰχνεύσω· (Παθ.) ἰχνεύομαι· — (φρ.) «ἐπὶ μὲν τῶν ἀνδρῶν ἰχνεύειν καὶ ἀνιχνεύειν καὶ ἰχνηλατεῖν καὶ ἰχνευτὴς ἀνὴρ καὶ κύων... ἐπὶ δὲ τῶν θηρίων ἰχνεύεσθαι καὶ ἀνιχνεύεσθαι» (Πολυδεύκης)· — ἴχνος, ἰχνεΐα, ἴχνευμα, ἰχνευσις, ἰχνευτής, ἴχνευται οἱ (= σατυρικὸν δράμα τοῦ Σοφοκλέους), ἰχνευτικός, ἰχνευτὴρ ὁ, ἰχνεύτερα, ἰχνεύμων (= ὁ ἀνιχνεύων· εἶδος σφηκός· ζῶον Αἰγύπτου ἀνιχνεύων τὰ ὦα τοῦ προκοδείλου), ἰχναῖος, ἰχνευτέος, ἰχνίον, ἰχνηλατῶ, ἰχνηλάτης, ἰχνηλάτης.

ἰχνηλατῶ (-έω)· (παρασυνθ.) ἐκ τοῦ ἰχνηλάτης, τὸ ὅποιον σύνθετον ἐκ τοῦ ἴχνος + ἐλαύνω (= ἀκολουθῶ τὰ ἴχνη τινός, ἀνιχνεύω, ἀναζητῶ ἐπιμύνης)· (φρ.) «ἰχνηλατεῖν τάληθες λόγων» (Φύλων)· (πρτ.) ἰχνηλάτουν, (μέλλ.) ἰχνηλατήσω. (ἀόρ.) ἰχνηλάτησα, (ὑποτ.) ἰχνηλατήσω· — ἰχνηλασία, ἰχνηλάτης, ἰχνηλάτης, ἰχνηλατικός, ἰχνηλατικῶς.

-ιχος· ὑποκοριστικὰ κυρίων ὀνομάτων συνὰ εἰς τὰς ἄλλας διαλέκτους ἐκτός τῆς Ἀττικῆς: Φρόνιχος, Ἀγώνιχος, Μούνιχος, Ἀμύντιχος, Τρεφώνιχος, Ὀλύμπι-

χος, Λάμπιχος κ.λπ. (θηλ.) Σωσιμίχα, Σιμίχα, Μνασίχα κ.λπ.

-ιψ· ('Ορθογρ.) τὰς εἰς -ιψ λήγοντα μονοσύλλαβα γράφονται διὰ τοῦ -ι, ὡς λίψ, νίψ, θρίψ, ἱψ, σκίψ, πλὴν τῶν θλήψ, γύψ, θήψ (= κόλαξ)· // τὰ εἰς -ιψ ὑπερμόνοσύλλαβα βαρύτονα γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς παιδότριψ, χέρνιψ, κατήλιψ, οἰκότριψ, σκινότριψ, ἀμφίτριψ, πλὴν τοῦ κώληψ, Κίνυψ· // τὰ εἰς -ιψ ἔχουν τὸ ι, ὡς σκνίψ> σκνίπα, θρίψ> θρίπα, ἱψ> ἱπα κ.λπ., πλὴν τοῦ λίψ> λίβα καὶ αἰγίλιψ> -λιπα· // τὰ εἰς -ιψ, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὸ ι μακρόν (ι), σχηματίζουν τὴν γεν. εἰς -ιπος, ὡς σκνίψ> σκνιπός, Κεντόριψ> -ιπος, πλὴν τοῦ αἰγίλιψ> -ιπος, μάγκιψ, (-ῖπος), ὁ (= ἀρτοποιός), πρίγκιψ, (-ιπος), ὁ, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὸ ι βραχὺ (ι), σχηματίζουν τὴν γεν. εἰς -ιβος ἢ -ιφος, ὡς λίψ, (λιβός), ὁ, (οἱ λίβες), Νίψ, (Νιβός), χέρνιψ, (-νιβός), χειρότριψ, (-τριβός), σκευότριψ, παιδότριψ, ἀμφίτριψ, οἰκότριψ, (-ιβός), κατήλιψ, (-λιφος), ἡ (= μεσότοιχος) κ.λπ. (βλ. κλίσις*, ψ*).

-ῖψις· ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -ῖψις προπερισπῶνται π.χ. (ρίπτω)> ῖριψις, (-εως), ἡ (θλίβω)> θλίψις, (-εως), ἡ (τρίβω)> τριψις, (-εως), ἡ, ἀλλά (νίπτω)> νίψις, (-εως), ἡ.

ἱψός· (ἡ ἱψός) (= εἶδος φελλόδρους)· ὕψος, (-ους), τό.

-ιω·> (καὶ -υω βλ. λ.)· τὰ εἰς -ιω καὶ -υω βαρύτονα ἔχουν τὸ δίχρονον ι ἢ υ μακρόν, ὡς δηρίω (= ἀγωνίζομαι) (τὸ δηρίον), ἰδῖω (= ἰδρώνω), κυλίω (τὸ κυλῖσαν), μηνίω (= ὀργίζομαι) τὸ μηνίον, ἀλλασχοῦ καὶ μηνίω, (τὸ μηνίον), κονίω (τὸ κονίον), κίω (= προπορεύομαι), τίω (= τιμῶ). Εἰς τοὺς τραγικούς πάντοτε βραχύ.

εἰς δὲ τὸν μέλλοντα, ἀόρ. καὶ παθ. πρῆμ. πάντοτε μακρόν (ι) χλίω (= εἶμαι ἢ γίνομαι θερμός), χρίω (τὸ χρίσαν), πρίω (= πριονίζω) (τὸ πρίον, πρίσαν, τὸ πρίσμα) κ.λπ. πλὴν τοῦ ἐσθίω (τὸ ἐσθίον), δῖω (= φοβοῦμαι) καὶ ἐπαῖω (τὸ ἐπαῖον), ἰδρύω (τὸ ὑδρῶν, ἰδρῶσαν), θύω, φύω, δύω, λύω, μύω, ξύω, ὕω (= βρέχω), ἀγνύω (= θραύω) (τὸ ἀγνῶν), ἀρτύω, κωλύω (τὸ κωλύον, κωλύσαν), ἀρτύω κ.λπ. πλὴν τοῦ ἀνύω (= διανύω), πτύω (τὸ πτύον, τὸ πτύσαν), ἀρύω (= ἀντλῶ) καὶ τῶν εἰς -υω ῥημάτων τῶν ἐχόντων ἀντιπαραινέμενον ῥῆμα εἰς -υμι, ὡς δεικνύω τὸ υ βραχὺ (υ), (δείκνυμι τὸ υ μακρόν (υ)), (τὸ δεικνύον), ζωννύω (-νύμι), μειγνύω (-γνύμι), ὀλλύω (ὀλλυμι), ὀμνύω, πετανύω, πηγνύω, ῥηγνύω, ῥωννύω, σβεννύω (σβέννυμι), χωννύω (-νύμι), κλύω (= ἀκούω) (τὸ υ βραχὺ πλὴν τῆς προστακτικῆς κλύθι καὶ κλύτε)· // ἂν ἡ ῥίζα περιεῖχεν υ φύσει μακρόν φυλάσσεται τοῦτο παντοῦ, π.χ. ξύω (τὸ ξύον) (ἐκ ῥίζης ξυσ-), ἔξυσα (τὸ ξύσαν), ἐξυσάμην κ.λπ.

ἰώ· (ἐπιφώνημα θλίψεως ἢ παθημάτων (φρ.) «ἰὼ κακοπάθετε μοῖρα» (Μελέαγρος), ἢ ἐπικλήσεων βοηθείας· (φρ.) «ἰὼ μάκαρες, ἰὼ θεοὶ» (Αἰσχύλος), ὡς καὶ εἰς τὴν λατινικὴν «*io triumphe*»· τοῦτο τίθεται ἢ μόνον ἢ διπλοῦν ἢ σπανίως τριπλοῦν ἢ καὶ μετ' ἄλλων ἐπιφωνημάτων (φρ.) «*e' e', iō*» (Σοφοκλῆς)· τίθεται καὶ μετὰ γενικῆς, π.χ. «ἰὼ πάτερ σου σὼν τε γενναίων τέκνων» (Αἰσχύλος)· «ἰὼ ἰὼ τραυμάτων» ('Αριστοφάνης).

Ἰώ, ('Ιούς), ἡ· (ι)· τῇ Ἰοί, τὴν Ἰώ (καὶ Ἰοῦν, (Ἡρόδοτος), ὦ Ἰοί (= θυγάτηρ τοῦ Ἰνάχου).

ἰωβηλαῖον τό· (καὶ ἰωβηλαῖος, -ου, ὁ καὶ ἰωβήλ ('Οριγένης))· //(<ἔβρ. *jōbel* (= κέρασ κριοῦ, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐσάλπιζον κατὰ τὴν πεντηχοστήν ἐπετερίδα)· τὸ ἐπομένον ἔτος παρὰ Ἑβραίους τοῦ μεγάλου σαββαταίου, ἦται τὸ τελευταῖον ἔτος ἐκάστης πεντηκονταετίας, ὡς ἐκ τούτου καὶ πᾶσα πανηγυρικὴ ἐπετηρίς, 25ῃ, 50ῇ ἢ 100ῇ χαρμοσύνην τινὸς γεγονότος. Ἡ ἑλευσις τοῦ ἔτους αὐτοῦ ἀνηγγέλλετο καθ' ὅλην τὴν χώραν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τῶν σαλπείγων (ἰωβέλ) πᾶν 50ὸν ἔτος, κατὰ τὸ ὁποῖον ἀπηλευθεροῦντο μὲν οἱ δοῦλοι ἰουδαϊκῆς καταγωγῆς, ἀπεσβέννυντο τὰ χρέη καὶ διὰ τῆς συμφιλιώσεως τῶν ἐχθρῶν ἐπεβάλλετο πανταχοῦ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ εἰρήνη· // τὸ τελευταῖον ἔτος μακρὰς περιόδου καὶ μάλιστα πεντηκονταετίας, κατὰ τὸ ὁποῖον τελεῖται ἐορτὴ τις ἀμνηστεύσεων ἀδικημάτων· // εἰς τοὺς Δυτικούς ἡ κατὰ τὴν ἄνοδον εἰς τὸν θρόνον τοῦ Πάπα ὑπ' αὐτοῦ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν.

ἰώμαι (-άομαι) (τινα)· (βλ. ἰάομαι).

-ιων· ('Ορθογρ.) (βλ. -ων)· τὰ εἰς -ιων, ἐὰν μὲν ἔχουν τὸ ι μακρόν (ι), σχηματίζουν τὴν γενικὴν εἰς -ιονος, ἐὰν δὲ βραχὺ εἰς -ιωνος καὶ ἀνάπαλιν τὰ εἰς -ιονος ἔχουν τὸ ι μακρόν καὶ τὰ εἰς -ιωνος τὸ ι βραχὺ, ὡς βραχίων> -ιονος, κίων, πίων, πρίων (πρίονος, ὦ πρίον), Ἀμφίων, (-ιονος), Ὑπερίων, Πανδίων, Ἀρίων, (-ονος), (ὦ Ἀρίον), ὡς καὶ τὰ συγκριτικὰ βελτίων, (-ονος), ὁ, ἡ, καλλίων, (-ονος), ὁ, ἡ (τὸ ι μακρόν), ἐνῶ Δευκαλίων, (-ωνος), ὁ, Ἡφαιστίων, (-ωνος), ὁ, Ἰλαρίων, (-ωνος), ὁ, Βησσαρίων, Ἀρποκρατίων, Ὀρίων, Σακελλίων, Φορμίων, Παρμενίων, Πηγμαλίων, Ἀνθεμίων, Ἀνδρο-

τίων, (-ωνος), ὁ (τὸ ι βραχὺ), ὡς καὶ Ἀμφιτρυών, (-ωνος).

// τὰ εἰς -ιων παροξύτονα τὰ ὁποῖα εἰς τὴν γενικὴν τρέπουν τὸ ω εἰς -ο εἴτε κύρια εἴτε μὴ κύρια γράφονται εἰς τὴν παραλήγουσαν διὰ ι, π.χ. βραχίων, (-ονος), ὁ, Κρονίων, (-ονος), ὁ, Ὑπερίων, (-νος), ὁ (ὦ Ὑπερίον), πίων, (-ονος), ὁ (= λιπαρός), Ἐχίων, Ἰξίων, Πανδίων, Δολίων, Ἀμφίων, διπλασίων, (-ονος) ὁ, ἡ κ.λπ., τὰ παραθετικά βελτίων, (-ονος), ὁ, ἡ ἐχθίων, ἡδίων, καλλίων, αἰσχίων ὡς καὶ μείων, (μείονος) καὶ μειότερος.

// τὰ εἰς -ιων, ἐπὶ μηνῶν, γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς Βοηδρομιών, Ἐλαφβολιῶν κ.λπ. // τὰ εἰς -ιων συγκριτικὰ γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς αἰσχίων, ἀλγίων, ἡδίων, βελτίων, διπλασίων, κακίων· ἐξαιροῦνται τὰ χρείων, ἀρείων καὶ τὰ δυσύλλαβα, μείων, πλείων· // τὰ εἰς -ιων ἐκ τῶν εἰς -δῆς πατρωνυμικῶν ἔχουν τὴν αὐτὴν παραλήγουσαν, ὡς Κρόνος > Κρονίδης > Κρονίων, Ἀτρεὺς > Ἀτρείδης > Ἀτρείων (βλ. καὶ λ, -ων, -ονος καὶ -ωνος).

-ιωνας· (καὶ -ώνας) (δημ.)· //('Ορθογρ.) κατάληξις οὐς. περιεκτικῶν καὶ τοπωνυμίων ἐξ ἀρχ. καταλήξεων εἰς -εων, π.χ. καλαμιώνας, Κυπαρισσιώνας, Ἀσπαραθιώνας, περιστεριώνας, λιμιώνας κ.λπ., οὕτω καὶ εἰς -ωνας: αἰώνας, ἐλαιώνας, ἀγκώνας (καὶ ἄγκωνας), ἀμπελώνας, ἀχερώνας, μελισσώνας, χρυσώνας, στρατώνας.

ἰωνικός, -ή, ὅν· ὁ τῆς Ἰωνίας «ἰωνικὸν ἔθος» ἢ ἰωνικὴ διάλεκτος* // (Μετρ.) «ἰωνικὸς ποῦς», ὁ ἐξάσιμος ἰαμβικός· «ἰωνικὸν μέτρον», μέτρον συνιστάμενον ἐξ ἰωνικῶν ποδῶν.

ἰὼν τό· ὁ διὰ τοῦ j παριστῶμενος φθόγ-

γος· //(δημ.) ὁ φθόγγος ι τῆς νεοελλ., ὡς χωριό, Γιάννης κ.λπ. (βλ. γιώτ).
ιώτα τό· (ἀρχ. νεωτ.), (δημ.) γιώτα (λ.ᾱκλ.)· τὸ γράμμα ι, I, (βλ. λ.).
ιωτακισμός ὁ (ἀρχ. νεωτ.)· τὸ προφέρειν τὸ ι διπλοῦν, ὡς Troia; // ἡ κατὰ κόρον χρήσις τοῦ ι· εἰς τινὰς φράσεις, ὡς «**Iunio Iuno Iovis iure erascitur**» // ('Ιατρ.) τραυλισμός, κατὰ τὸν ὅποιον ὁ πάσχων προφέρει (κν. γκρασάφει) τὸ ι ὡς «γι» (βλ. τραυλισμός)· // εἰς τὴν νεοελλη-

νικὴν γλώσσαν μεταγενεστέρα προφορὰ τῶν φωνηέντων η καὶ υ καὶ τῶν διφθόγων ει, οι, υι καὶ η ὡς ἀπλοῦν ι (ιώτα) ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἐρασμικὴν προφορὰν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ η προφέρεται ὡς ε μακρόν, τὸ υ ὡς ου καὶ αἱ δίφθογγοι ἀναλελυμένως.

ιωτακιστής ὁ· (νεώτ.)· ὁ τὸν ιωτακισμόν (βλ. λ.) ἀκολουθῶν· // «**ιωτακισταὶ οἱ**»· οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Ἑράσμου ὡς ἀσπαζόμενοι τὸν «**ιωτακισμόν**»·.

K

κ, K· τὸ κάππα εἶναι τὸ δέκατον γράμμα τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, ἄκλιτον, φιλόν, οὐρανισκόφωνον, ἄφωνον ἔχον ὡς ἀντίστοιχα γράμματα τὸ μέσον «γ» καὶ τὸ δασύ «χ»· τοῦτο προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐνδεκάτου φοινικικοῦ γράμματος «κάφ» καὶ δεκάτου τετάρτου τῆς νοτίας σημιτικῆς καὶ αἰθιοπικῆς καὶ εἰκοστοῦ δευτέρου τῆς ἀραβικῆς, τὸ ὅποιον σημαίνει φοῖνικα. Τὸ σχῆμα τούτου ἔφερε τὰς δύο λοξὰς γραμμὰς αὐτοῦ πρὸς τὰ ἀριστερὰ (**ⲕ**)· ἐκαλεῖτο ἐβραϊστί «**kaph**» (ἐκ τοῦ ὁποίου τὸ ἑλληνικὸν κάππα) καὶ τὸ ὅποιον ἐδήλου κατὰ πᾶσαν πιθανότητα «χεῖρα, παλάμην κεκαμμένην»· τὸ ἑλληνικὸν «κ» ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ δέκατον τοῦ λατινικοῦ, διότι τὸ Θ ἐξέπεσε πρὸ τοῦ ι, καὶ τὸ ἐνδέκατον τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, διότι μετὰ τὸ ι εἰσῆχθη τὸ j. Εἰς τὴν λατινικὴν ἐπῆλθε συγχυσις τοῦ k καὶ τοῦ c ὡς (k-ic-c), διότι συνήθιζον οἱ Λατῖνοι κατὰ τὴν γραφὴν τοῦ K, ὅπως ἀποχωρίζουν ἀπὸ τὴν κάθετον τὸ β' γωνιώδες τμήμα αὐτοῦ, ὡς K, K, I C I C· τὸ μὲν φοινικικὸν «κάφ» ἐγράφετο ὡς **ⲕ**, τὸ δὲ ἑλληνικὸν ὡς K

Κ, κ· εἰς τὰς Ἰνδοευρωπαϊκὰς γλώσσας καὶ μάλιστα εἰς τὴν ἐπισεσυρμένην γρηκὴν τὸ «κάππα» φέρει ποικίλα σχήματα· παρὰ τὸ K ὑπῆρχε καὶ τὸ κόππα* **Ϙ**. Τὸ ἐλλην. (κ) ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰ c, (K), q, τὰ σανσκρ. K, Kh K' καὶ s, τὸ γοτθ. καὶ γερμαν. ἀρχτ. h καὶ ἐνίοτε τὸ μέσον g, ὡς καρδία> (λατ.) cor>, (σανσ.) hrid>, (γοτθ.) hairto>, (γερμ.) herra, (ἀγγλο-σαξον.)> heorte· εἰς τὰς ἀρχαιοτέρας λατιν. ἐπιγραφὰς τὸ κάππα ἐγράφετο ὡς καὶ τὸ ἑλλην. ὡς **Korne-lius**> **Cornelius**, **Kaput**> **caput**. ἄλλὰ ἐπειδὴ παρὰ τοῖς Λατίνοις, παρεστάθη διὰ τοῦ χαλκιδικοῦ C (= I') ὅχι μόνον τὸ ἡχηρὸν C, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀντίστοιχος πρὸς αὐτὸ ἄηχος φθόγγος K, διὰ τοῦτο τὸ εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν λατινικὴν παριστῶν αὐτὸν περιῆλθε βλαβηρὸν εἰς ἀχρησίαν καὶ κατέστη ἀπλῶς ταχυγραφικὸν σημεῖον λατινικῶν ὀνομάτων, τὰ ὅποια ἄρχονται ἀπὸ τοῦ K. (Ὅπου εἰς τὴν ἑλληνικὴν συνέπιπτε τὸ κ τοῦ ἡμιφώνου κ παρήχθησαν κκ, π.χ. **λάκκ**-ος> **λάκκος** (λατ. **lakus**), **πέλεκ**-

κον> πέλεκκον> πελεκκάω και ἔπειτα πε-
λεκκάω κατά τὸ πέλεκυς· *μικ - Φος> μικ-
κός //εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν τὸ κ εἶχε
τὴν ὑπερίων προφορὰν, τὴν ὁποίαν ἔχει
καὶ σήμερον πρὸ τῶν φθόγγων α, ο(ω),
ου· εἰς τὴν νεωτέραν πρὸ τῶν λεπτῶν
φθόγγων ε καὶ ι προφέρεται ὡς ἀπαλὸν
οὐρανικόν «κ»· ὁ φθόγγος οὗτος α) τρέπε-
ται εἰς γ (δημοτ.), ὡς κυρτός> γυρτός·
ἐκδύνω> γδύνω, (μετὰ τοῦ γ καὶ μετὰ
τοῦ ν ἐκφωνεῖται εἰς συμπλοκὴν μετὰ τού-
των ὡς γγ, ὡς ἀγκάλῃ, ἔγκλημα, ὡς τὸν
Κώστα, τόσον καιρό)· β) εἰς χ πρὸ δα-
σέος πνεύματος, ὡς οὐκ εὔρον> οὐχ εὔ-
ρον, ἢ ἀντικαθίσταται ὑπὸ τοῦ χ ὡς δέκα>
δέχομαι> δέχομαι, κτίζω> χτίζω ἢ τίθε-
ται ἀντὶ χ καὶ μάλιστα εἰς τὴν αὐτὴν λέξιν
μετὰ τοὺς φθόγγους φ(αυ, ευ) καὶ σ, ὡς
εὐχὴ> εὐκή, σχολεῖον> σχολεῖο· γ) συγ-
κόπτεται (ἐκπίπτει) πρὸ τοῦ χ καὶ σπα-
νίως πρὸ τοῦ μ, ὡς σιχαίνομαι> σιχαί-
νομαι, σάχαρι> ζάχαρη, ἄκμων> ἀμύν·
δ) τρέπεται εἰς τσ, ἐκ τοῦ ὁποίου καὶ ὁ
γνωστὸς «τσιτακισμός» (δημοτ.), ὡς κύκ-
νος> τσικνιάς, κεφαλὴ> τσεφάλι, κίχλα>
τσιίχλα, (ἐν Κρήτῃ, Αἰγαίῳ καὶ τσακωνι-
κῇν διάλεκτον), ὡς παιδάκια> παιδάτσα,
κύρης> τσύρης· ε) τρέπεται τὸ ργ καὶ ρχ
εἰς ρκ (δημ. Κύπρος), ὡς ἀμπελουργός>
ἀμπελουρκός, ἀργῶ> ἀρκῶ, ἔρχομαι>
ἔρχομαι· συναφῆς πρὸς αὐτὸν εἶναι καὶ ἡ
εἰς τινὰ ἰδιώματα ἐξέλιξις τοῦ Τ πρὸ τοῦ
φωνήεντος Ι καὶ τοῦ ἡμιφώνου (j) εἰς
τὸν φθόγγον Κ ὑπὸ τὸ ὄνομα «καππακι-
σμός», ὡς τὸ τίποτε> κίπουτα· σπῖτι>
σπίκ· κ.λπ.· εἰς τοὺς Θεσσαλοὺς προετάρ-
σето τὸ κ λέξεων τινων, ὡς ἀπήνη> κα-
πήνη· εἰς τοὺς Ἰωνας τὸ κ ἀντικαθιστᾷ τὸ

π, ὡς πότε> κότε, πῶς> κῶς, οὕτω καὶ
λατιν. ἵππος> equus, σκύλον> spolia·
εἰς τοὺς Δωριεῖς τὸ κ ἐναλλάσσεται μετὰ
τοῦ τ, ὡς ἄλλοτε> ἄλλοκα, ὅτε> ὅκα· τὸ
γ πρὸ τοῦ κ (ὡς καὶ πρὸ τοῦ γ, χ, ξ) προ-
φέρεται ὑγρῶς ὡς ν, π.χ. ἔγκυος> (προφ.
ὡς) ἔνκυος κ.λπ.· ἐκ τοῦ κ εἰς συμπλοκὴν
μετὰ τοῦ ἡμιφώνου ι (j) προέκυψαν εἰς
τὴν ἀρχ. ἑλλην. σσ ἢ ττ, ὡς φυλάκ - jω>
φυλάσσω, καὶ -ττω, ἦκ - jων> ἦσσαν, ἦ
ἦττων· εἰς τὴν δημοτ. α) κ ἀντὶ χ ὡς ἄ-
σχημος> ἄσκημος, σχόλη> σκόλη, εὐχί-
μαι> φκίμαι κ.λπ., β) κ ἀντὶ ἀρχ. τ, π.χ.
φτιάνω> φκιάνω, (πτυάριον) φτυάρι>
φκυάρι κ.λπ.· //ὡς βραχυγραφικὸν σύμβο-
λον εἰς τὴν ἀρχ. ἑλλην. τονούμενον ἄνωθι
(κ') ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν 20, τὸ
τακτικόν (εἰκοστός) καὶ τὸ ἐπιρρηματικόν
αὐτοῦ (εἰκοσάκις)· ὀξυτονούμενον δὲ ἀρι-
στερὰ καὶ κάτω (κ) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν
ἀριθμὸν εἴκοσι χιλιάδας καὶ τὸ τακτικόν
αὐτοῦ (εἰκοσάκις χιλιοστός) καὶ τὸ ἐπιρρη-
ματικόν αὐτοῦ (εἰκοσάκις χιλιάκις) (βλ. ἀ-
ριθμητικός). Εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη τὸ κεφα-
λαῖον (Κ) σημαίνει τὴν δεκάτην ῥαφιδίαν
τῆς Ἰλιάδος, τὸ δὲ μικρὸν κ τὴν δεκάτην
ῥαφιδίαν τῆς Ὀδυσσεΐας. Τὸ Κ ὡς ἐπι-
γραφικὸν σύμβολον ἐπὶ ἀρχαίων νομισμά-
των εἶναι ἀρχικὸν τῶν λέξεων (Κ)αρχη-
δών, (Κ)οινὸν καὶ ἐτίθετο ἀντὶ τοῦ λατινι-
κοῦ C εἰς ἐπιγραφὰς τῶν λέξεων (Κ)αῖ-
σαρ, (Κ)αλένδαι. (Κ)αλύδιος. Πρὸ κυρίου
ὀνόματος τὸ (κ) δηλοῖ κύριος ἢ κυρία, τὰ
δὲ κ.κ. κύριοι ἢ κυρίαι. Κατὰ τὸν μεσαιῶ-
να ὡς λατινικὸν ἀριθμητικὸν τὸ Κ ἰσοῦτο
πρὸς 250, μετὰ γραμμῆς δὲ ἄνωθι (Κ)
πρὸς 250.000.

-κα· κατάληξις μέσου καὶ παθ. ἀορ. τῆς

δημοτ. εὐρέθην> βρέθηκα, ἐστάθην> στά-
θηκα, ἐνεθυμήθην> θυμήθηκα κ.λπ.

Καβάλλα, (-ας), ἡ· (ἄλλως Καβάλα) (ἡ
πόλις)· καβάλλα <(ἑβρ.) gabalah
(= παράδοσις, ἐβραϊκὴ διδασκαλία περὶ
τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ σύμπαντος).

καβάλλης ὁ· (λατιν. caballus (= ὁ ἐρ-
γάτης ἵππος)· καβαλλάρης (= ὁ ἵππεύς),
καβαλλικεύω (= ἵππεύω), καβαλλίνα ἡ
κ.λπ.

καγκελλάριος, (-ίου), ὁ· (λατ. cancel-
larius) (= ὁ ἀρχιγραμματεὺς τοῦ αὐτο-
κράτορος, ὁ λογοθέτης) (κατὰ τινὰς δι' ἐ-
νὸς λ καγκελάριος)· ἐκ τοῦ cancellus
καὶ cancelli (= δρύφακτον, κιγκλῖς)· Οἱ
ἀρχικοὶ καγκελλάριοι εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν
αὐτοκρατορίαν ἦσαν ἀρχικῶς κλητῆρες
καθήμενοι ἐπὶ τῶν cancelli (= κιγκλί-
δων) «βασιλικῆς» ἢ «δικαστηρίου», αἱ ὁ-
ποῖαι κιγκλίδες ἐχώριζον τοῦτο ἀπὸ τοῦ
ἀκροατηρίου, βραδύτερον ἐξωμωῖσθησαν
οὗτοι πρὸς τοὺς γραμματεῖς.

καδμεῖος, -α, -ον· «Καδμεῖα
γράμματα» ἢ «Καδμήια ἢ
(ἰωνικῶς ἀντὶ Φοινίκεια)
Φοινικῆια γράμματα» εἶναι οἱ
χαρακτῆρες τῶν δεκάεξ γραμμάτων τοῦ
παλαιοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου τὰ ὁποῖα ἔ-
φερον κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ Κάδμος (ἑβρ.
gedem = ἀνατολή· Κάδμος = ὁ ἐξ ἀνα-
τολῶν ἄνθρωπος) ἐκ Φοινίκης. Ταῦτα ἀν-
τικατέστησαν τὴν παλαιὰν σφηνοειδῆ γρα-
φὴν. Ἡὕξηθησαν δὲ βραδύτερον διὰ τῆς
προσθήκης τῶν καλουμένων ὀκτὼ ἰωνι-
κῶν γραμμάτων: η, ω, θ, φ, χ, ζ, ξ, ψ.

καθαίρω· (τι ἢ τινὰ ἢ τι ἀπὸ τίνος)
(= καθαρίζω· ἀποβάλλω, ἀποπλύνω)
(φρ.) «καθίρατε δὲ κρατῆρας» (Ὀδύς·

σεια), ἐνῷ καθαιρῶ (-έω) (= καταβιβάζω
ἀνηρτημένον τι ὑψηλᾷ) (φρ.) «τοσοῦτον
ἄχθος ἐπ' ἐμαντῷ φέρων, εἰ μὴ καθαιρή-
σει τις, ἀποπαρδήσομαι» (= ἂν κάποιος
δὲν μοῦ κατεβάσθῃ ἀπὸ τοὺς ὤμους μου τὸ
βάρος, θὰ κλάσω) (Ἀριστοφάνης)· (πρτ.)
ἐκάθαιρον, (μέλλ.) καθαρῶ, (ἀορ.) ἐκάθη-
ρα, (πρκμ.) κεκάθαρκα· (Μέσ. καὶ Παθ.)
καθαίρομαι (Μέσ) (=καθαρίζω, ἐμαυτὸν)
(παθ.) ἀπαλλάττομαι· (φρ.) «καθαίρομαι
γῆρας»· (μέσ. μ) καθαροῦμαι, (παθ. μ)
καθαρθήσομαι, (μέσ. ἀ) ἐκαθάραμην,
(παθ. ἀ α') ἐκαθάρθην, (β') ἐκαθάρην, πρ
κεκάθαρμαι, (μετχ.) κεκαθαρμένος, -η, -ον
(ὡς θρησκευτικὸς ὅρος) (= κάμνω θρη-
σκευτικὸν καθαρμόν, ἐξαγνίζω)· (φρ.)
«καθαίρω τινὰ φόνου» (Ἡρόδοτος)
(= ἐξαγνίζω τινὰ ἀπὸ τοῦ φόνου)· — κα-
θαρός, κάθασις, καθαρεῦω, καθαρίζω, κα-
θαρμός, κάθαρμα, καθάρειος, καθάρσιος.

καθαρεύουσα, (-σης), ἡ· (νεωτ.) ἡ ἀττι-
κῆς μορφῆς νεοελληνικῆ γλώσσας, στηριζο-
μένη ἐπὶ τῆς λογίας παραδόσεως καὶ ἐπι-
σήμως γραφομένη.

καθαρευουσιάνος, (-ου), ὁ· (δημ.) ὁ ὁ-
μιλῶν καὶ γράφων τὴν καθαρεύουσαν καὶ
τῆς χρήσεως ταύτης ὑπεραμυνόμενος· (ἐ-
πίθ.) καθαρευουσιάνικος, -η, -ο.

καθαρεύω· (Γραμμ.) εἶμαι καθαρός, ἦτοι
προηγούμενος ἐτέρου φωνήεντος, περιέχω
καθαρὰν συλλαβὴν // (Ῥητορ.) εἶμαι ἀ-
κριβής, καθαρὸς εἰς τὴν γλωσσικὴν διατύ-
πωσιν· (φρ.) «κατὰ τὸ καθαρεύειν τὴν
διάλεκτον οὐδεὶς αὐτὸν ὑπερεβόλετο»
(Διον. Ἀλικαρν.).

καθαριότης, (-ητος), ἡ· (ὀρθότ.) καθα-
ρειότης< καθάρειος.

καθαρογλώσσημα, (-ατος), τό· (νεωτ.)

λεκτική παιδιά, κατὰ τὴν ὁποίαν προφέρονται ἐπιτροχάδην καὶ ἀκριβῶς δυσκολοπρόφερτοι λέξεις (ἄλλ. γλωσσολύτης, γλωσσοδέτης, βλ. λς.).

καθαρολογία, (-ίας), ἡ· ἡ εἰς τὸν γραπτὸν ἢ προφορικὸν λόγον δόκιμος χρῆσις τῆς καθαρευούσης γλώσσης.

καθαρός, -ά, -όν· (Γραμμ.) καθάρων α λέγεται τὸ α τῶν πρωτοκλίτων θηλυκῶν, ἐὰν πρὸ αὐτῶν ὑπάρχῃ φωνῇεν ἡ ρ, π, χ. οἰκί - α, ὦρ - α, μοῖρ - α, καὶ διατηρεῖται εἰς τὴν γενικὴν καὶ ἄλλας πτώσεις, π.χ. οἰκία, (-ίας), ἡ, -ιαν, -α· μοῖρα, (-ας), ἡ· μὴ καθάρων, ἐὰν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχῃ σύμφωνον πλὴν τοῦ ρ*, π.χ. ρίζ - α, τράπεζα, -α, κ.λπ., ὁπότεν εἰς τὴν γενικὴν τρέπεται εἰς η, π.χ. τράπεζα, (-ζης), ἡ, μούσα, (-σης), ἡ, θάλασσα, (-σης), ἡ (βλ. α' κλίσις* καὶ -ρα*)· τὸ καθάρων α εἶναι μακρὸν καὶ διατηρεῖται εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις, π.χ. βασιλεία, (-λείας, λεία - λείαν), ἡ θήρα κ.λπ. Τὸ μὴ καθάρων α εἶναι βραχὺ (ἄ) καὶ τρέπεται εἰς -η εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν ἐνικῶν, π.χ. μάζα, (-ζης, -ζη), ἡ, γλώσσα, (-σης, -ση), ἡ κ.λπ. Τὸ καθάρων α εἶναι βραχὺ, α) εἰς τὰ προπαροξύτονα: ἀλήθεια, (-είας), ἡ, εὐσέβεια, (-είας), ἡ, εὐνοια κ.λπ., β) εἰς τὰ ἐξῆς εἰς -ρα δισύλλαβα ὀνόματα ἔχοντα δίφθογγον πρὸ τοῦ -ρα: μοῖρα, σφαῖρα, πείρα, πρῶρα, ὡς καὶ τὸ σφῦρα, καὶ γ) εἰς τὰ ὀνόματα: γραῖα, μαῖα, μυῖα. Τὸ α εἶναι μακρὸν ἢ βραχὺ εἰς τὴν αἰτ. καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικῶν, ἐὰν εἶναι καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, π.χ. ἡ χώρᾱ (τὴν χώραν, ὦ χώρᾱ), ἡ γλώσσᾱ (τὴν γλώσσᾱν, ὦ γλώσσᾱ).

κάθε· (<καθ - έ - νας> καθέ> κάθε· (δημ.) ἀόριστος ἀντωνυμία ἐπὶ τῆς σημα-

σίας τοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς διανομῆς, ἄκλιτος, παντὸς γένους συνήθως μόνον ἐνικῶν ἀριθμοῦ, λαμβάνεται ἐνίοτε ἄνευ τοῦ ἄρθρου μόνον ἐπιθετικῶς π.χ. «κάθε κορφή καὶ φλάμπουρο, κάθε κλαδὶ καὶ κλέφτης»· «βάλε τὸ κάθε πρᾶγμα στὴ θέσι του»· «κάθε δέκα μέρες δίνει τὸ παρόν»· πολλάκις αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμίαι καθεῖς, καθένας, κάθε συνήθως μετὰ τοῦ ἄρθρου ἔχουν τὴν σημασίαν τοῦ ὁποιοσδήποτε, πᾶς τις ὁ τυχόν, π.χ. «ὁ καθεὶς μπορεῖ νὰ τὸ κάνῃ» (= ὁ τυχὼν ἄνθρωπος)· «τῆς ἀγάπης τὸ βοτάνι, ὁ κάθε τόπος δὲν τὸ κάνει».

καθελώνω· (< ἥλος = καρφί) (= καρφώνω· (φρ.) «κλῖμαξ σανίσι καθηλωμένη» (Πολύβιος), (μτφ.) ἀναγκάζω τινὰ νὰ μείνῃ εἰς τὴν θέσιν του).

κάθημαι· (κατὰ + ἤμαι θέμα ἡσ-) (= μένω καθεζόμενος), λαμβάνεται ὡς πρkm. τοῦ καθεζομαι, (ἀμτβ.) (= παραμένω κάθημαι)· (ἐπὶ τόπου) (= κείμαι)· (φρ.) «χωρία ὁμοίως καθήμενα» (Θεόφραστος)· (ἐπὶ ἀγαλμάτων) (= εἶμαι τοποθετημένος)· (φρ.) «τοῖς Σειληνοῖς τούτοις τοῖς ἐν τοῖς ἐρμογλυφεῖσι καθημένοις» (Πλάτων)· (ἐπὶ δικαστῶν) (= συνεδριάζω εἰς τὸ δικαστήριον)· (φρ.) «δικαστὰς οὐχ ὀρῶ καθημένους» (Ἀριστοφάνης)· (ὑπερσ.) ἐκαθήμην, καθήμην· (ὑποτ.) ἐκαθῶμαι - θῆ - θῆται... (εὐκτ.) ἐκαθήμην - θῆο - θῆτο... (προστ.) ἐκάθησο· (ἀπαρέμφ.) ἐκαθῆσθαι· (μετχ.) ἐκαθήμενος, -μένη, -μενον· τὸ ῥήμα οὐδετέρας διαθεσεως συνοδεύεται μετὰ τοπικοῦ προσδιορισμοῦ· (φρ.) «ἀλλ' ὅ γ' ἐπ' ἀκτῆς κλαῖε καθήμενος» (Ἀριστοφάνης), «σφοῖσιν ἐνὶ

μεγάρεσι καθεῖατο» (Ἰλιάς) κ.λπ., «οἱ καθήμενοι» (= οἱ δικασταί).

(κατὰ + ἤμαι) > κάθ-ημαι· ῥηματ. θέμα καθ-ησ-, καθ-η-.

Ὀριστική	Ὑποτακτική	Εὐκτική	Προστακτ.	Ἀπαρέμφ.	Παρατατικ.
κάθη-μαι	καθῶμαι	καθήμην	—	καθῆ-σθαι	ἐ-καθή-μην
κάθη-σαι	καθῆ	καθῆο	κάθη-σο		ἐ-κάθη-σο
κάθη-ται	καθῆται	καθῆτο	καθῆ-σθω		
κάθη-σθον	καθῆσθον	καθῆσθον	κάθη-σθον		ἐ-κάθη-σθον
κάθη-σθον	καθῆσθον	καθῆσθην	καθῆ-σθων		ἐ-κάθη-σθην
				Μετοχή	
καθή-μεθα	καθώμεθα	καθήμεθα	—	καθή-μενος	ἐ-καθή-μεθα
κάθη-σθε	καθῆσθε	καθῆσθε	κάθη-σθε	καθη-μέντι	ἐ-κάθη-σθε
κάθη-νται	καθῶνται	καθῆντο	καθῆσθων &	καθή-μενον	ἐ-κάθη-ντο
			καθή-σθωσαν		

Τὸ ἄπλοον ῥήμα ἤμαι, ἦσαι, ἦσται εἶναι ποιητικόν· ὑποτακτικὴ καὶ εὐκτικὴ σπάνιαι· ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ καθεζομαι. Ἀντὶ τοῦ παρατατικοῦ ἐκαθήμην σπανίως ἀπαντᾷ καὶ καθήμην.

καθίζω· (= βάζω τινὰ νὰ καθίσῃ) (βλ. ῥίζω).

καθημαξευμένος, -η, -ον· (Γραμμ.) (<καθαμαξεύω (= κατατρίβω διὰ τῶν τροχῶν τῆς ἀμάξης)· μτχ. παθ. πρkm. καθημαξευμένος, -η, -ον· (μτφ.) (= ἐφθαρμένος ἕνεκα τῆς πολλῆς χρήσεως)· (φρ.) (ἐπὶ τῆς πόρνης) «γύναιον καθημαξευμένον ὑπὸ παντὸς τοῦ προσιόντος» (Αἰλιανός)· (φρ.) «καθημαξευμένη λέξις» (= ἡ συνήθης, ἡ τετριμμένη λέξις).

καθοίικι τό· (= οὐροδοχεῖον, ἀμίς καὶ σκωραμῖς, ἐν ᾧ ἀποπατοῦν) (ἐκ τοῦ καθοίικ - ιον = οἰκιακὸν ἄγγειον).

«καθ' ὅλον καὶ μέρος»· ῥητορικὸν σχῆ-

μα* (βλ. ὅλος).

καθόλου· (Λογ.) ἐν συνόλῳ, γενικῶς ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ «καθ' ἑκάστον»· (φρ.) «λέγω δὲ καθόλου μὲν ὅ ἐπὶ πλείονων πέφυκε κατηγορεῖσθαι, καθ' ἑκάστον δὲ τὸ μὴ» (Ἀριστοτέλης).

καθομηρίζω· περιγράφω μετ' ὁμηρικῶν στίχων.

καθομιλῶ (-έω)· (μετχ. παθ. πρkm.) «καθωμιλημένη γλώσσα» (ὡς οὐς.) «ἡ καθωμιλημένη», ἡ γλώσσα, ἡ ὁποία ἐγένετο ἥδη καὶ εἶναι κοινὴ (ἐσφαλμ. «καθομιλουμένη» ἐκείνη ἡ ὁποία ἐγένετο κοινή).

καί, (τέ)· (σύνδεσμοι συμπλεκτικοί)· (Γραμμ.) διὰ τούτων συνδέονται λέξεις καὶ προτάσεις (βλ. πολυσύνδετον σχῆμα) ὅμοιαι ἢ γραμματικῶς ὁνόμοιαι, εἰς πολὺν δὲ περιπτώσεις συχνὰ ἐπαναλαμβάνεται ὁ σύνδεσμος. Πόλλαις δι' αὐτῶν

των συνδέσμων (καί, τέ), συνδέονται λέξεις ἢ προτάσεις ἀνόμοιαι μὲν γραμματικῶς πρὸς ἀλλήλας, συγγενεῖς δὲ κατ' ἐννοιαν, π.χ. «ἐξυνέβη τῷ ἀδοκίμῳ καὶ ἐξαπίνης τοὺς Ἀθηναίους θορυβηθῆναι» (Θουκυδίδης). «ἄφνω τε καὶ νυκτός» (Θουκυδίδης). Τὸ «καί» κινᾶται (= πάσχει κρᾶσιν) μετὰ τοῦ α, ὡς ἀκ, ἀγαθοί, μετὰ τοῦ ε, ὡς ἀγῶ, ἀπείτα, μετὰ τοῦ η, ὡς χῆ (μόνον εἰς τὸ θηλ. ἄρθρον ἦ), μετὰ τοῦ ο, ὡς χῶ, χῶστις, χῶσπερ, χῶτε, χῶτι, μετὰ τοῦ υ (εἰς τὴν ἀντων. ὑμεῖς), ὡς χῦμεῖς, μετὰ τοῦ ω (εἰς τὴν ἀντων. ῶ), ὡς χῶ, μετὰ τοῦ αι, ὡς ἀσχωρῶς, μετὰ τοῦ αυ, ὡς καῦτόν., μετὰ τοῦ ει, ὡς κεί, κείς, κῆτα, μετὰ τοῦ ευ, ὡς κεύσταλῆς, κευγένεια, ἀντί οι εἰς τὴν ἀντων. χοί, μετὰ τοῦ ου εἰς τὸ χούτος, κούδὲ κ.λπ., «καί» ἀντί «καὶ αἰ» κατὰ κρᾶσιν (Θεόκριτος).

Ἡ συμπλεκτική σύνδεσις τῶν προτάσεων ἢ τῶν λέξεων εἶναι: α) καταφατική (ἄλλως συμπλοκή*) διὰ τοῦ τέ, καί: «Τισίαν δὲ Γοργίαν τε ἐάσαμεν εὔδειν» (Πλάτων). «ἢ γῆ πάντα τάγαθὰ φύει τε καὶ τρέφει» (Ξενοφών), β) ἀποφατική (διὰ τοῦ οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ): «μήτε γέλωτα προπετῇ στέργε μήτε λόγον μετὰ θράσους ἀποδέχου» (Ἰσοκράτης). κατ' ἀπαίτησιν τῆς προτάσεως μετὰ τὸ οὔτε τίθεται τὸ μήτε, ἀντιστρόφως δὲ μετὰ τὸ μήτε, τὸ οὔτε, π.χ. «ὕμιν τοιοῦτο μὲν οὐτ' ἦν, μήτε γένοιτο τοῦ λοιποῦ» (Δημοσθένης). «ἂ μήτε (ἀπαγορευτικόν) γένοιτο οὔτε (ἀρνητικόν)

λέγειν ἄξιον» (Δημοσθένης), γ) ἐπιδοτική, 1) (διὰ τοῦ «οὐ μόνον - ἀλλὰ καί», «οὐχ ὅτι - ἀλλὰ καί»· ὅτε αἱ προτάσεις εἶναι κατ' ἐννοιαν καταφατικαί, ὡς «οὐ σοὶ μόνον λουδοῖσεται, ἀλλὰ καὶ ἐμοί» (Ξενοφών) (= καὶ σοὶ...καὶ ἐμοί), 2) διὰ τοῦ «οὐχ ὅπως - ἀλλὰ καί», ὅτε συνήθως κατ' ἐννοιαν ἡ πρώτη εἶναι ἀποφατική, ἡ δὲ δευτέρα καταφατική (σπανίως καὶ τὸ πρῶτον μέρος εἶναι καταφατικόν), π.χ. «ἢ δὲ γῆ οὐχ ὅπως τινὰ καρπὸν ἤνεγκεν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὕδωρ ἐν ἐκείνῳ τῷ ἐνιαυτῷ ἐκ τῶν φρεάτων ἀπέλειπεν» (Δημοσθένης) (= ἢ γῆ οὐ μόνον οὐκ ἤνεγκεν καρπὸν, ἀλλὰ καί), 3) διὰ τοῦ «οὐχ (μή) ὅπως - ἀλλ' οὐδέ (μηδέ)», «οὐχ (μή) ὅτι - ἀλλ' οὐδέ», ὅτε ἀμφοτέραι αἱ προτάσεις εἶναι ἀποφατικαί, «μὴ ὅτι Θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ ἀγαθοὶ οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας» (Ξενοφών) (= οὐ μόνον ὁ θεὸς οὐ φιλεῖ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνθρωποι οὐ φιλοῦσιν). Ὁ «καί» ἐκτός τῆς συμπλεκτικῆς αὐτοῦ σημασίας ἔχει προσέτι, α) ἐπιδοτική (= ἀκόμη καί), π.χ. «αὐτὰ γε καὶ οἱ θεοὶ πεπόνθασιν» (= αὐτὰ ἔχει μόνον οἱ ἄνθρωποι ἀλλὰ ἐπιπροσθέτως καὶ οἱ θεοὶ ἔχουν πάθει) (Πλάτων), καὶ ἀντιθέτως ἡ ἐπιδοτική σημασία γίνεται ἐκ τοῦ μεγαλύτερου εἰς τὸ μικρότερον (= τοῦλάχιστον, καὶ μόνον), π.χ. «ἔμμενος καὶ καπνὸν ἀποθρόσκοντα νοῆσαι» (Ὀδύσεια) (= ἔχει ἄλλο μεγαλύτερον, ἀλλὰ καὶ μόνον καπνόν), β) ὁμοιότητα (= ὥς), π.χ. «αἱ δαπάναι οὐχ ὁμοίως καὶ πρίν (= ὥς καὶ πρίν) ἀλλὰ πολλῶ μείζους καθέστασαν» (Θουκυδίδης). γ) θαυμασμόν (ἐπὶ ἐρωτήσεων) «τί γὰρ καὶ φήσομεν;» (= τέλος πάντων). δ) ἀκολουθίαν, π.χ.

«πιθοὺ λέγοντι, καί (= καὶ οὕτω) οὐχ ἀμαρτήσῃ ποτέ», ε) συγχρονισμόν, π.χ. «ἤδη ἦν ὁπὲ καί (= ὅτε) οἱ Κορίνθιοι πρῦμναν ἐκρούοντο» (Θουκυδίδης). στ) ἀμοιβαιότητα, π.χ. «ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι ὥς τις καὶ ἄλλος (= καὶ ἐγὼ ὡς καὶ ἄλλος τις» (Ξενοφών). ζ) ἐπίτασιν ἢ ἐμφασιν (= πρὸ παντός, κυρίως, ἰδίως). (φρ). «καὶ ἄλλα που μύρια τοιαῦτ' ἂν εἴη» (Πλάτων). «ὥς δὲ ἔχθοι καὶ ἔχθιστοι» (Θουκυδίδης). Μετὰ τὸ «καὶ γάρ» τίθεται καὶ ἄλλος «καί», π.χ. «καὶ γὰρ καί (= διότι καὶ καπνὸς προσέτι) καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κόμαις οὐ πρόσω». Διὰ τοῦ διττοῦ «καί - καί» συνδέονται καὶ ὅταν τι εἶναι τοιοῦτον καὶ ὅταν διάφορον, π.χ. «καὶ πάσχω καὶ ὑγιαίνω», διὰ δὲ τοῦ «τέ - τέ» καὶ τοῦ «τέ - καί», ὅταν εἶναι καὶ τὰ δύο συγχρόνως, π.χ. «ἀνὴρ καρδιαγικός τε καὶ ποδαλγικός», ἐνίοτε ὁ «τέ» ἐπαναλαμβάνεται πολλάκις, ὡς «τυφλὸς τὰ τ' ὥτα τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματα εἶναι» (Σοφοκλῆς). εἰς τὸ ὥστε, ἐφ' ὧτε, ἐπεὶ τε ὁ σύνδεσμος τε δὲν διασφρίζει τὴν συμπλεκτικὴν αὐτοῦ σημασίαν· ὁ καί - καί συνδέει πρὸς ἀλλήλας λέξεις ἢ προτάσεις ὁμοίας, π.χ. «καὶ αὐτοὶ ἐμάχοντο καὶ τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο» (Ξενοφών), καὶ ἀντιθέτους «καὶ ζῶντες καὶ τελευτήσαντες» (Πλάτων). (φρ.) «καί (μέν) δὴ καί» (= προσέτι καί). «καὶ δὴ» (= μάλιστα καί). «καὶ δὴ καὶ νῦν τί φής;» (= καὶ τώρα μάλιστα τί λέγεις;). (βλ. συμπλεκτικός). //(Συντακτ.), ὁ σύνδεσμος «καί» τίθεται: α) ὡς χρονικός (= ὅτε), π.χ. «παρέρχονται τε μέσαι νύκτες καί (= ὅτε) ψύχεται τὸ ὕδιον» (Ἡρόδοτος), (δημοτ.). «δὲν τὸν

κόντοζύγῳσιν ἀκόμα καὶ ἄρχισε (= ὅτε ἀμέσως ἄρχισε) νὰ μὲ σκυλοβοῖῃ», β) ὡς ἐναντιωματικὸς συνδέων καταφατικὴν πρότασιν μετ' ἀποφατικῆς «καί οὐ» (= ἂν καὶ μολονότι), π.χ. «ὥς τι δράσων εἴρπε καὶ θανούμενος» (Σοφοκλῆς). γ) ὡς ἀντιθετικός, π.χ. (δημοτ.) «τοῦ φωνάζω καὶ κάνει ὅτι δὲν ἀκούει». δ) ὡς αἰτιολογικός μετὰ τοῦ γάρ (= διότι ἄληθώς), π.χ. «καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν» (Ἡρόδοτος), (δημοτ.). «ἐξύπνα καὶ ἔφεξε» (= διότι ἔφεξε). ε) ὡς ἐπεξηγηματικός. π.χ. «Σαῦλος ὁ καὶ Παῦλος» (φαίνεται ὅτι ἡ β' ἐννοια ἐπεξηγεῖ τὴν α'), (δημ.). «μῖα καὶ ὄξω», (νεολλ.). «εἰκὴ καὶ ὡς ἔτυχε». στ) ὡς τελικός, «ἅμα δὲν πληρώσεως γνοιάζονται καὶ σοῦ (= διὰ τὸ νὰ σοῦ) στέρνουν ἐνταλμα», καὶ ζ) ὡς εἰδικός, π.χ. «εἶδα καί (= ὅτι, πῶς) ἐρχόταν κατεπάνω μου» //(Νεοελλ.-δημ.) μετὰ τὴν ἐπιρρηματικὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀρχῇθεν ὁ σύνδεσμος «καί» (= προσέτι, ἐπίσης), λαμβάνεται καὶ σήμερον, π.χ. «ἂν μοῦ δίνανε ἄλλη τότε θὰ ζήταγα καὶ προῖκα» ἐκ ταύτης τῆς σημασίας προῆλθεν ἡ ἐπιδοτική σημασία τοῦ «καί» (= ἀκόμη καί), π.χ. «καὶ σὺ νὰ τὸ θελήσης, ἐγὼ δὲν πηγαίνω». ἐπὶ τῆς περιπτώσεως ταύτης μετὰ τὸ «καί» προστίθεται τὸ ἐπίρρημα «μάλιστα» ἢ «ἀκόμη», π.χ. «εἶναι ἀπαραίτητη ἡ νηστεία καὶ μάλιστα τέτοιες μέρες σαρακοστής». «καὶ τώρα ἀκόμη, σὰν τὸ σκέπτομαι, γίνονται ἐξαλλοι». ἐκ τῆς ἀρχικῆς προσθετικῆς σημασίας προῆλθεν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ μεταβατική, π.χ. «τοῦ εἶπα ποῦ θὰ πᾶς; καὶ κεῖνος μοῦ ἀποκρίθηκε...», ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ συνδετική, π.χ.

«ὁ Ὀλυμπος καὶ ὁ Κίσαβος τὰ δύο βου-
νὰ μαλώνουν»· ἐκ τῆς ἐπιδοτικῆς προήλ-
θεν: α) ἡ παραχωρητικὴ σημασία τοῦ
«καί» (= ἔστω καί), π.χ. «ἀρκοῦν καὶ
τόσα πούχεις», καὶ β) ἡ ἐναντιωματικὴ
(= καὶ μῶλα ταῦτα, καὶ ὅμως), π.χ.
«τὸν ἔδειρε ἀλύπητα καὶ διόλου δὲν ἐ-
δάκρυσε».

Κατὰ τὴν καταφατικὴν σύνδεσιν δύο ἢ πε-
ρισσότερων ἀπλῶν ἔννοιων ἢ προτάσεων
διὰ τοῦ «καί» δηλοῦται α) ἀπλῆ (τοπικὴ
ἢ χρονικὴ) συνύπαρξις, π.χ. «σᾶς
εὐχαριστῶ καὶ σᾶς εὐγνωμονῶ», β) ἀ-
πλῆ χρονικὴ ἀκολουθία πρά-
ξεων· π.χ. «ἐργάσθηκε καὶ πληρώθη-
κε»· γ) ἀκολουθία (ἦτοι φυσικὸν ἢ λογι-
κὸν ἐπακολούθημα), π.χ. «εἶναι βλάκας
καὶ δὲν ξέρει τί λέει»· «παιδιά μου, ἦρθε
ἡ ὥρα τοῦ σπαθιοῦ κι ἄς (= ἐπομένως)
πάψῃ τὸ τουφέκι», δ) συμφωνία (= καὶ
ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ὅρου), π.χ. «σῶσέ μας, κα-
πετάνιε μου, καὶ νὰ γενοῦμε σκλάβοι
σου», ε) αἰτιώδης σχέσις (= καὶ διὰ τοῦ-
το, καὶ γι' αὐτό), κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ δεύ-
τερον τῶν διὰ τοῦ «καί» συνδεομένων πα-
ριστᾷ τι, τὸ ὁποῖον ἔχει αἰτίαν τὸ πρῶτον,
π.χ. «βαρεῖα φορτοῦνα πλάκωσε καὶ τὸ
τιμόνι τριῖζει», στ) ἀντίθεσις (ἀπλῆ ἢ ἰσχυ-
ρά), π.χ. «φίλοι, καλῶς ὠρίσατε, κι ἐγὼ
καλῶς σᾶς ἤρξα», «ποῦ εἴσθε, παλληκα-
ράκια μου, ὀλίγα κι ἀντρεωμένα» (= μὰ
ἀντρεωμένα), ζ) ἀπλῆ μετάβασις (ἀπὸ
νοήματος εἰς ἄλλο νόημα)· ὁ «καί» τιθέ-
μενος μετὰ τελείαν εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν πε-
ριόδων συνδέει τὰ προηγούμενα μετὰ τῶν
ἐπομένων (ἀρχ. δέ), π.χ. «τί θὰ τὸν κά-
μῃς; τὸν ρώτησα. Καὶ κείνος μοῦ ἀπο-
κρίθηκε· θὰ σκεφθῶ»· «Καὶ τί μὲ

τοῦτο;» (ἀρχ.) Καὶ τίς εἶδε πώποτε
βοῦς κριβανίτας;» (Ἀριστοφάνης)· «Ἐ-
ποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ
τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου» (Ξενοφῶν).

καιάδας, (-ου καὶ δωρ. -α), ὁ· (ὀλιγωτε-
ρον ὀρθόν κεάδας ὁ).

καινολογία, (-ίας), ἡ· παράδοξος φρασιο-
λογία.

καινός, -ή, -όν (= νέος)· κενός, -ή, -όν
(= ἄδειος).

καινοσχήμεων, -ων, -ον· ὁ σχηματιζόμε-
νος κατὰ νέον τρόπον.

καινοφανής, -ής, -ές· πρωτοφανής, πα-
ράδοξος.

καινόφωνος, -ος, -ον· (ἐπὶ λέξεων) ἄσυν-
ήθης, ὅχι ἐκ τῶν εἰς κοινὴν χρῆσιν· (φρ.)
«καινόφωνοι λέξεις».

καινῶ (-όω)· (καινός) (= μεταβάλλω)·
κενώω (= ἀδειάζω, κενώνω).

καιριολεκτῶ (-έω)· μεταχειρίζομαι κα-
ταλλήλως λέξιν τινά (ἄλλο τὸ κυριολε-
κτῶ*).

καίτοι· (= καὶ ὅμως, καὶ λοιπόν)· συντάσ-
σεται: α) μεθ' ὀριστικῆς: «καίτοι τί φη-
μι;», β) (μετὰ μετοχῆς) (παραπλήσιον τῷ
καίπερ): «καίτοι πολλά γε παραλιπῶν»
(Λυσίας).

καίω, **κάω** (τι)· (= ἀνάπτω, θέτω πῦρ,
καταστρέφω, (ἐπὶ χειρουργοῦ) καυτηριά-
ζω)· (φρ.) «οἱ ἱατροὶ καίουνσι καὶ τέμνου-
σιν ἐπ' ἀγαθῷ» (Ξενοφῶν)· (πρτ.) ἔ-
καιον, ἔκαον, (μέλλ.) καύσω, (ἀόρ.) ἔκαυ-
σα, (πρkm.) κέκαυκα, (ὑπερσ.) ἐκευκάκειν·
(ὑποτ.) ἐκαίω, ἀ καύσω, πρ κεκαύκω, κε-
καυκῶς ὦ· (εὐκτ.) ἐκαίοιμι μ καύσοιμι, ἀ
καύσαιμι, πρ κεκαύκοιμι, κεκαυκῶς εἶην·
(προστ.) ἐκαίε, ἀ καῦσον, πρ κεκαυκῶς ἔ-
σθι· (ἀπαρ.) ἐκαίειν, μ καύσειν, ἀ καῦσαι,

πρ κεκαυκέναι· (μετχ.) ἐκαίω, -ουσα,
-ον, μ καύσω, -σουσα, -σον, ἀ καύσας,
-σασα, καῦσαν, πρ κεκαυκῶς, -κυῖα, -κός
//καίομαι, κάομαι (= φλέγομαι, καταξη-
ραίνομαι), πρ ἐκαίομην, ἐκαίομην, μ καυ-
θήσομαι, καθήσομαι, ἀ ἐκαύθην, ἐκάην, ἐ-
καυσάμην, πρ κέκαυμαι, ὑ ἐκευκαύμην· (ὑ-
ποτ.) ἐκαίωμαι, ἀ καυθῶ, καῶ, καύσω-
μαι, πρ κεκαυμένος ὦ· (εὐκτ.) ἐκαίοιμην,
μ καυθησοίμην, καυθσοίμην, ἀ καυθείην,
καείην, καυσάιμην, πρ κεκαυμένος εἶην·
(προστ.) ἐκαίου, ἀ καύθιτι, καῦσαι, πρ
κέκαυσο· (ἀπαρ.) ἐκαίεσθαι, κάεσθαι, μ
καυθήσεσθαι, καήσεσθαι, ἀ καυθῆναι, καῇ-
ναι, καύσασθαι, πρ κεκαῦσθαι· (μετχ.) ἐ
καίόμενος, -ομένη, -όμενον, μ καυθισόμε-
νος, -ομένη, -όμενον, καυθισόμενος, -μένη,
-μενον, ἀ καυθεῖς, -θεισα, -θέν, καίεις, εἶσα,
-έν, καυσάμενος, -σαμένη, -σάμενον, πρ
κεκαυμένος, -μένη, -μένον — καῦσις, καυ-
τός, καυστηρός, καύσιμος, καύσω, καύ-
της, καυτήρ, καυτήριον, πυρκαϊά, διακαής
κ.λπ.· (φρ.) «κλάειν καὶ κάειν σὺν τῷ α
Ἄττικοί, μετὰ τοῦ Ἑλλήνες» (Μοῖρις).

κακέμφατος, -ος, -ον· (ἐπὶ λόγων) ὁ ἔ-
χων ἀπρεπῆ, ἄτοπον, διαφορομένην ἢ αἰ-
σχροὰν σημασίαν· // (Ῥητορ.) «κακέμ-
φατον τό», ἡ εἰς τὸν λόγον χρῆσις λέ-
ξεων ἢ συλλαβῶν, ἐκ τῶν ὁποίων προκύ-
πτει ἐκ τῆς συνεκφορᾶς ἔννοια αἰσχροῦ, π.χ.
«ἡ πρόθεσις (κατά)», «ἔ[χε] (ζω)ή», ἡ
ἀκουστικῶς διαφορομένη, π.χ. «μετὰ
τὴν τρικυμίαν γαλῆν νῦν (= γαλήνην)
ὀρῶ», (ἀντὶ γαλῆν νῦν = γάτα τώρα ἐκ
τῆς συνεκφορᾶς ἀκούει «γαλήνην»).

κακκά τά· (διὰ δύο κ ἐκ τοῦ ἀρχ. ἡ κάκκη
= περιττώματα ἀνθρώπου)· ῥ. κακκῶ
(= ἐνεργεῖσθαι, κάμνω τὰ κακκά μου),

ἄλλο τὰ κακὰ < τοῦ κακός.

κακοέπεια, (-ας), ἡ· τὸ τοῦ λόγου κακὸν
ὕφος.

κακομετρία, (-ας), ἡ· (Μετρ.) ἐσφαλμέ-
νον μέτρον.

κακός, -ή, -όν· (βλ. παραθετικά)· ἐν συν-
θέσει μετὰ λέξεων, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν
κακόν τι ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν, ὡς τὸ δυσ-,
π.χ. κακοφθόρος, κακοπινής κ.λπ., ἀντιθέ-
τως μετὰ λέξεων, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν κα-
λόν τι, δηλοῖ μικρὰν ποσότητα ἢ βαθμὸν
τούτου τοῦ καλοῦ, π.χ. κακόπιστος, κακό-
δοξος κ.λπ.

κακοσύντακτος, -ος, -ον· ὁ συνταχθεὶς
παρὰ τοὺς κανόνας τῆς γλώσσης.

κακουργιοδικεῖον, (-εῖον), τό· τὸ δικά-
ζον τὰς κακουργίας, τὰ κακουργήματα καὶ
ὄχι τοὺς κακούργους (ὅθεν ἐσφ. κακουργο-
δικεῖον).

κακουργῶ (-έω)· (ἀμτβ.) (= εἶμαι κα-
κοῦργος) κακουργῶ τινα ἢ τι (= βλάπτω,
ἀδικῶ)· (φρ.) «κακουργεῖν ἀλλήλους καὶ
ἀδικεῖν» (Πλάτων)· «ἀδικεῖν καὶ κα-
κουργεῖν» (Ἀριστοφάνης)· (πρτ.) ἐκα-
κούργουν, (μέλλ.) κακουργήσω, (ἀόρ.) ἐ-
κακούρησα· (Παθ.) κακουργοῦμαι· (φρ.)
«κακουργεῖται ἰ, χώρα»· (πρkm.) κεκα-
κούρημαι, (μετχ.) κεκακουρημένος, -η,
-ον· — (φρ.) «κακουργῶ ἐν τοῖς λόγοις»
(= σοφιστεύομαι) (Πλάτων) — κακοῦρ-
γος, κακουργία, κακούρημα, κακουργι-
κός.

κακοφωνία, (-ίας), ἡ· (ἄλλως κακοχηρία)
(ἀντιθ. εὐφωνία*) (βλ. χασμωδία)· τὸ
δυσάρεστον ἀκουστικὸν αἰσθημα τὸ προ-
καλούμενον ἐκ τῆς ἐκφωνήσεως δύο ἁλε-
παλλήλων συμφώνων, π.χ. δεῖδω (= φο-
βοῦμαι) > δέδεῖδα καὶ διὰ τὴν κακοφωνίαν

λην. καλό-πους (= ἡ μήτρα, ἡ φόρμα). **καλύπτω** (τι ἤ τινα)· (= σκεπάζω, περιβάλλω), (τὸ καλύπτω). (πρτ.) ἐκάλυπτον (μέλλ.) καλύψω, (ἀόρ.) ἐκάλυφα, (ὑποτ.) καλύψωμαι, π ἐκαλυπτόμην, (μεσ. μ) καλύφομαι, (μεσ. ἀ) ἐκαλυφάμην, (ὑποτ.) καλύφωμαι, (παθ. ἀ) ἐκαλύφθην, (ὑποτ.) καλυφθῶ, πρ κεκάλυμμαι, (μετχ.) κεκαλυμένος, -η, -ον, ὁ ἐκεκαλύμμενος· (μεσ.) (καλύπτομαι) = σκεπάζω, κρύπτω ἐμάντον, (παθ.) καλύπτομαι ὑπό τινος, (μετὰ δοτ. ὀργανικῆς)· (φρ.) «*χθονὶ γυνὴ καλύψαιμι*» (Πίνδαρος), «*ἀσπίδι ταυρεῖν κεκαλυμμένος*» (Ίλιάς)· — κάλυψις, καλύβη, καλύπτρα, καλυπτός, κάλυμμα, Καλυφώ, κάλυξ, ἀκάλυπτος, συγκαλυπτός.

καλῶ (-έω) (τινά)· (= προσκαλῶ, ὀνομάζω, ἐπικαλοῦμαι· (φρ.) «*τούτων μάγυρας καλῶ θεούς*» (Σοφοκλῆς), φωνάζω, καλῶ εἰς δεῖπνον» (φρ.) «*ὅταν ποιῆς δοχὴν, κάλει πῶχον*» (Καιν. Διαθ.)· (πρτ.) ἐκάλουν, (μέλλ.) καλῶ, (ἀόρ.) ἐκάλεσα, (πρμ.) κέκληκα, (ὑπερσ.) ἐκεκλήκειν· (ὑποτ.) ἐκαλῶ, ἀ καλέσω, πρ κεκλήκω, κεκληκώς ὦ· (εὐκτ.) ἐκαλοῖμι, μ καλέσοιμι, ἀ καλέσαιμι, πρ κεκλήκοιμι, κεκληκώς εἶην· (προστ.) ἐ κάλει, ἀ κάλεσον, πρ κεκληκώς ἔσθι· (ἀπ.) ἐ καλεῖν, μ καλεῖν, ἀ καλέσαι, πρ κεκληκέναι· (μετχ.) ἐ καλῶν, -οῦσα, -οῦν, μ καλῶν -οῦσα, -οῦν, ἀ καλέσας, -σασα -σαν, πρ κεκληκώς, -κυῖα, -κός.

// καλοῦμαι (-έομαι)· π ἐκαλούμην, μ καλοῦμαι, κληθήσομαι, κεκλήσομαι, ἀ ἐκαλεσάμην, ἐκλήθην, πρ κέκλημαι, ὁ ἐκεκλήμην· (ὑποτ.) ἐ καλῶμαι, ἀ καλέσωμαι, κληθῶ, πρ κεκλημένος ὦ· (εὐκτ.) ἐ καλοῖ-

μην, μ καλοῖμην, κληθσοίμην, ἀ καλεσαίμην, κληθείην, πρ κεκλημένος εἶην· (προστ.) ἐ καλοῦ, ἀ κάλεσαι, κλήθητι, πρ κέκλησο· (ἀπαρ.) ἐ καλεῖσθαι, μ καλεῖσθαι, κληθήσεσθαι, ἀ καλέσασθαι, κληθῆναι, πρ κεκλήσθαι (μετχ.)· ἐ καλούμενος, -ουμένη, -ούμενον, μ καλούμενος, -ουμένη, -ούμενον, κληθσόμενος, -σομένη, -σόμενον, ἀ καλεσάμενος, -σαμένη, -σάμενον, κληθείς, -θείσα, -θέν, πρ κεκλημένος, -μένη, -μένον· (δημοτ.) καλεσμένος, -η, -ο (= ὁ κληθείς εἰς ἐορτήν, δεῖπνον, γάμον κ.λπ.) — κλήσις, κλητήρ, κλήτωρ, κάλεσις, κλητεύω, καλεστής, ἔγκλημα, ἀπρόσκλητος· — «καλῶ τινά (ἀντικ.) τι (κατηγ.)» (= ὀνομάζω τινά τι)· (φρ.) «*τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ ἐκάλεσαν*» (Κ.Δ.), «*καλῶ τινα εἰς (ἢ ἐπὶ) δεῖπνον*» (= προσκαλῶ)· «*κέκλημαι*» (= ὀνομάζομαι)· (φρ.) «*τούς θεούς καλούμεθα*» (= ἐπικαλούμεθα)· (μετ' ἀπαρεμφάτου)· (φρ.) «*καλοῦμέν γε παραδίδοντα μὲν διδάσκειν*» (Πλάτων)· (τὸ μέσον ἐπὶ τοῦ ἐνάγοντος)· (φρ.) «*καλοῦμαι Στρεψιάδην εἰς τὴν ἔννην τε καὶ νέαν*» (Ἀριστοφάνης) (= ἐγκαλῶ εἰς τὸ δικαστήριον τὸν Στρεψιάδην).

κάμηλος, (-ου), ἡ· (τὸ ζῷον)· κάμιλος, (-ου), ὁ (= παχὺ σχοινίον, κάλως)· ὁ Κάμιλλος (κύριον ὄνομα).

κάμνω· (ἀμτβ.) (= κοπιᾶζω, κουράζομαι)· «*κάμνω τι*» (= κατασκευάζω τι μετὰ κόπου, ἐργάζομαι, καλλιεργῶ μετὰ κόπου· εἶμαι ἀσθενής)· «*οἱ κάμνοντες*» (= οἱ ἀσθενεῖς)· (πρτ.) ἔκαμνον, (μέλλ.) καμοῦμαι, (ἀόρ.) ἔκαμον, (πρμ.) κέκηκα, (ὑπερσ.) ἐκεκήκειν· (ὑποτ.) ἐ κάμνω, ἀ κάμω, πρ κεκήκω, κεκηκώς ὦ· (εὐκτ.) ἐ

κάμνοιμι, μ καμοίμην, ἀ κάμοιμι, πρ κεκήκοιμι, κεκηκώς εἶην· (προστ.) ἐ κάμνε, ἀ κάμε, πρ κεκηκώς ἔσθι· (ἀπαρ.) ἐ κάμνειν, μ καμῖσθαι, ἀ καμῖν, πρ κεκηκέναι· (μετχ.) ἐ κάμνων, -ουσα, -ον, μ καμούμενος, -ουμένη, -ούμενον, ἀ καμών, -οῦσα, -όν, πρ. κεκηκώς, -κυῖα, -κός· — (μετὰ κατηγορ. μετχ.)· (φρ.) «*οὐ καμοῦμαι λέγουσα*»· «*οἱ κεκηκότες*» καὶ «*καμόντες*» (= οἱ νεκροί)· — κάματος, χειρόκατος ἢ (δωρ.) χειρόκατος, κμητός, ἀποκητέον.

κάμπτω (τι)· (= λυγίζω, κυρτώνω τι παρακάμπτω, στρέφομαι ὀπίσω, (μετφ.) καταβάλλω, ταπεινῶν· (φρ.) «*ὕψιφρονων τιν' ἔκαμψε βροτῶν*» (Πίνδαρος)· τελευτῶ τὸν βίον» (φρ.) «*ἐνταῦθα κάμπειν τὸν ταλαίπωρον βίον*» (Σοφοκλῆς) (= τελειώνει τὴν ὁδὸν τοῦ βίου)· (πρτ.) ἔκαμπτον, (μέλλ.) κάμψω, (ἀόρ.) ἔκαμψα, (ὑποτ.) κάμψω· (μεσ.) κάμπτομαι (= κάμπτω τὸν ἑαυτὸν μου· λυγίζομαι) πρὸς τι, ἐπὶ τι κ.λπ., (παθητ. κάμπτομαι ὑπό τινος ἢ ὑπέρ τινος κ.λπ.)· π ἐκαμπτόμην, (μεσ. μ) κάμφομαι, (παθ. μ) καμφθῆσομαι, (παθ. ἀ) ἐκάμφθην, (ὑποτ.) καμφθῶ· πρ κέκαμμαι, (μετχ.) κεκαμμένος, -η, -ον· (φρ.) «*κάμπτω γόνυ*» (= δέομαι γονυκλινής)· (φρ.) «*οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῷ Βάαλ*» (Καιν. Διαθ.)· — καμπή, κάμφις, καμπύλος, καμπτός, ἄκαμπος, καμάρα, καμπτήρ (= γωνία), κάμπη (κν. κάμπια), καμπτή, ἄκαμπος, καμπτηρία, καμπτικός.

κάν (καὶ ἄν)· (βλ. ἄν).

καναπές, (-έ), ὁ· (<γαλλ.) *canapé* <(λατ.) *conopeum* <(μετγ.) κωνωπεῖον (= ἀνάκλιντρον μετὰ κουνουπιέρας).

κανεῖς, κα(μ)μία, κανέν· (<κᾶν - εἰς = τοῦλάχιστον εἰς, κάποιος)· (δημ.) κανένας, κα(μ)μία, κανένα καὶ συγκεκομμένον κάνας - κάνα (ἀόρ. ἀντωνυμία), π.χ. «*ἂν ἔρθῃ κανεῖς, φώναξέ με*». Αὕτη ἔχει, α) ἀρνητικὴν σημασίαν ἐκφερομένη καθ' ἑαυτὴν ἢ εὐρίσκεται εἰς ἀρνητικὴν σημασίαν, π.χ. «*κανεῖς δὲν εἶχε μένειν*», β) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ «*πᾶς τις*», ἐπὶ προτάσεων ἀποφάσεως, ἐρωτήσεως ἐκφερομένων καταφατικῶς ἢ ἀποφατικῶς, π.χ. «*εὐκόλα μπαίνει κανεῖς στὴ φυλακὴ καὶ πολὺ δύσκολα βγαίνει*», γ) σημαίνει τὸ περίπου, ὅταν συνάπτεται μετὰ λέξεων, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ποσὸν τι, π.χ. «*θὰ μείνω στο χωριὸ κανένα χρόνο*», δ) δηλοῖ ὑπόνοιαν τοῦ λέγοντος περὶ τοῦ προσώπου, περὶ οὗ ὁ λόγος, π.χ. «*ποῖος τὰ φούρνισε αὐτά; κανένας ὑπάλληλος;*» (= μὴ τυχὸν ὑπάλληλος). Πρὸς τὴν ἀντωνυμίαν «*κανεῖς*» ἰσοδυναμοῦν αἱ λέξεις ψυχὴ καὶ ἄνθρωπος, π.χ. «*ψυχὴ (ἢ ἄνθρωπος) δὲν ἐφάνη*», ἤτοι κανεῖς.

κάννα (καὶ **κάννη** ἡ)· διὰ δύο ν (ὡς καὶ κάνναβις, κάννων, καννώνιον (ὀρθότ. ἀντὶ κανόνιον = τὸ κανόνι), κάννουλα, καννέλα, κανναβάτσο, στραβοκάννα κ.λπ. (ἀπλ. ὀρθ. δημ.) κανέλα, κάνουλα κ.λπ.

καν(ν)ίβαλος, (-ου), ὁ· (<(ισπαν.) *canibal* = γενναῖος)· ἀνθρωποφάγος τοῦ Καραΐβικοῦ πελάγους.

κανονίζω· (Γραμμ.) «*κανονίζεται*» (= ἀκολουθεῖ τὸν κανόνα).

κανονικός, -ή, -όν· (ὡς οὐς.) «*τὸ κανονικόν*», κατὰ τοὺς Ἐπικουρεῖους ἡ «*λογική*», ὡς διδάσκουσα τοὺς κανόνας τοῦ διανοεῖσθαι.

κανών, (-όνος), ὁ· (Γραμμ.) κανὼν εἶναι

λόγος ἔντεχνος ἐλέγχων διὰ τῶν ὁμοίων ἐπ' εὐθείας πρὸς τὰ πλείονα τὸ διστραμμένον καὶ ἡμαρτημένον τῶν λέξεων· τὰ περισσότερα τῶν ὀλιγωτέρων εἶναι κανόνες (βλ. ὀρθογραφία).

Εἶναι ἀρχή, ἡ ὁποία πρέπει νὰ διατηρῆται εἰς τὰς καθ' ἑκάστον περιπτώσεις· γενικὸς νόμος, ἥτοι κανόνες ὀνομάτων ῥηματικῶν κλίσεων, σχηματισμοῦ παραγῶγων, τουτέστι κανόνες εἶναι ὠρισμένοι τρόποι τάξεως ἀναγόμενοι ὑπὸ γενικῶς παρατηρήσεως.

Πολλὰ τὰ ὅποια δὲν εἶναι σύμφωνα πρὸς τοὺς γενικοὺς κανόνες, ἀλλὰ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον συγχωρητὰ ὀνομάζονται « ἐξαίρεσεις », αἱ ὁποῖαι δέον νὰ σημειώνονται ὅχι ὅμως νὰ θεωροῦνται ὡς κανόνες (φρ.) « ἀλλ' οὐ τὰ ἐν σχήματι λαμβανόμενα, καὶ ταῦτα ὀλιγάκις κανόνων τῶν πλείστων » // « οἱ κανόνες », συλλογαὶ κειμένων ἀρχαίων κλασσικῶν ὡς ὑποδείγματα δοκίμου συγγραφῆς // « κανόνων Ἀλεξανδρινός », ἡ ἐπιλογή τῶν ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρινῶν καὶ μάλιστα τῶν κορυφαίων φιλολόγων Ἀριστοφάνους καὶ Ἀριστάρχου ἐγκριθέντων προτύπων ποιητῶν καὶ πεζογράφων. Τοῦτον τὸν κανόνα ἀποτελοῦν οἱ ἐξῆς:

Ἐπικοί: Ὅμηρος, Ἡσίοδος, Πείσανδρος, Πανύσιος, Ἀντίμαχος.

Ἰαμβικοί: Σιμωνίδης ὁ Ἀμοργίνος, Ἀρχιλόχος, Ἰππώναξ.

Τραγικοί: Αἰσχύλος, Σοφοκλῆς, Εὐριπίδης, Ἴων, Ἀχαιοί, Ἀγάθων.

Λυρικοί: Ἀλκμάν, Ἀλκαῖος, Σαπφώ, Στρεσίχορος, Πίνδαρος, Βαχχυλίδης, Ἴβυκος, Ἀνακρέων, Σιμωνίδης ὁ Κεῖος.

Ἐλεγεῖακοί: Καλλίμαχος, Μίμνερος,

Φιλῆτας, Καλλίνος.

Κωμοδοποιοί (ἀρχαῖα κωμωδία): Ἐπίχαρμος, Κρατῖνος, Εὐπολῖς, Ἀριστοφάνης, Φερεκράτης, Πλάτων (κωμ.).

Κωμοδοποιοί (μέσης κωμωδία): Ἀντιφάνης, Ἀλεξίς.

Κωμοδοποιοί (νέας κωμωδίας): Μένανδρος, Φιλιππίδης, Δίφιλος, Φιλῆμων, Ἀπολλόδωρος.

Ἱστορικοί: Ἡρόδοτος, Θουκυδίδης, Ξενοφῶν, Θεόπομπος, Ἐφορος, Φίλιππος, Ἀναξίμενης, Καλλισθένης (εἰς τοὺς ὁποίους βραδύτερον προσετέθησαν) καὶ Ἑλλάνικος, Πολύβιος.

Ῥήτορες: Ἀντιφῶν, Ἀνδοκίδης, Λυσίας, Ἰσοκράτης, Ἰσαῖος, Αἰσχίνης, Λυκούργος, Δημοσθένης, Ὑπεριδής, Δειναρχος.

Φιλόσοφοι: Πλάτων, Ξενοφῶν, Αἰσχίνης ὁ Σωκρατικός, Ἀριστοτέλης, Θεόφραστος.

Ἐκ τῶν σωθέντων κανόνων εἰς ἐξεδόθη ὑπὸ Montfancon, ἄλλος ὑπὸ τοῦ Kramer καὶ τρίτος ἐκ τοῦ κώδικος τοῦ Μονάχου ἔχων τὸν τίτλον « Ἐκλογὴ καὶ σύγκρισις ποιητῶν, ῥητόρων, φιλοσόφων καὶ θεολόγων κατὰ δωδεκάδας ».

κανωνιον, (-ίου), τό· (<κάννα* ἡ ἀννη = κάλαμος) (= τηλεβόλον)· (νεωτ.) κανόνιον ἐκ τοῦ γαλλ. canon· κανόνιον, (-νίου), τό (= μικρὸς κανών).

καπετάνιος, (-ίου), ὁ· (<βενετ.) capetanio <(ἑλλην.) καπετάνιος> μεσ. ἑλλ. κατεπάνος (φρ.) «κατ' ἐπάνω» (= μεσαιωνικὸν διοικητικὸν ἄξιωμα).

κάποτε· (<κᾶν (ἡ καί) -ποτε) (ἐπίρρ. δημ. α) ἐπὶ χρόνου, « συναντηθήκαμε

κάποτε », β) (= ἐνίστε) «κάποτε - κάποτε τὸν βλέπουμε», γ) διαζευκτικῶς « κάποτε γελᾷ, κάποτε θυμώνει » (= ὅτε μὲν - ὅτε δέ).

καρ-· (τουρκ. kara = μαῦρος)· α' συνθ. δηλοῦν ὅτι τὸ β'. ἔχει τὴν ιδιότητα τοῦ μέλανος, π.χ. καρμπογιά (= μαῦρη βαφή), καραχιόζης (= μαυρομάτης), καραγάτσι (= μέλαν δένδρον, τὸ δένδρον πετελέα ἢ πελιδνή), ἡ τοῦ ἐπιτακτικοῦ ἰσχυροῦ: «καρσεβδάς ὁ» (= ἰσχυρὸς ἔρως).

καραμέλλα, (-ας), ἡ· (<ιταλ.) caramella <(λατιν.) canna melis (= κάλαμος μέλιτος), κατ' ἄλλους λατιν. calamus (= κάλαμος).

κάρμουζα ἡ· (<ιταλ.) corna musa (= ποιμενικὴ φλογέρα).

καρικατούρα ἡ· (<ιταλ.) caricatura = γελοιογραφία).

καριοφίλι τό· (ἡ ὀνομασία ἐκ τοῦ τίτλου ἐργαστασίου κατασκευῆς ὅπλων ἐγκεχαρμένου ἐπ' αὐτῶν «Cario e filio» = Κάρολος καὶ υἱός).

καρκίνος, (-ου), ὁ· (ἄλλως καρκινική ἐπιγραφὴ). (Λογ.) στίχος δυνάμενος νὰ ἀνγνωσθῇ ὁμοίως ἀπὸ τὸ τέλος πρὸς τὴν ἀρχήν, ὡς ἀναγινώσκεται καὶ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τοῦ τέλους, ὡς ἀνίφρον ἀνομήματα μὴ μόναν ὄφιν.

καρναβάλι τό· (<ιταλ.) carnevale = ἐξαφανίζω τὸ κρέας).

καρποῦμαι (-όμαι) (τι)· (ἀπαντᾷ συχνότερον εἰς τὸν μέσον τύπον) (= λαμβάνω καρπὸν δι' ἑμαυτόν· ἀπολαύω) (φρ.) «ἐκ τοῦτων καρποῦμαι ἀσφάλειαν καὶ εὐκλειαν» (Ξενοφών). ἐνῶ (ἀμτβ.) καρπῶ (-όω) (= φέρω καρπὸν, συλλέγω καρπὸν) (φρ.) «ὕβρις γὰρ ἐξανθοῦσ' ἐκάρπωσε

στάχυν ἄτης» (Αἰσχύλος)· (πρτ.) ἐκαρπούμην, (μέλλ.) καρπώσομαι, (ἀόρ.) ἐκαρπώσάμην, (πρκμ.) κεκάρπωμαι, (ὑπερσ.) ἐκαρπώμην· (ὑπ.) ἐκαρπῶμαι, ἀκαρπῶσμαι, πρ κεκαρπώμενος ὦ· (εὐ.) ἐκαρποίμην, μ καρπωσοίμην, ἀκαρπωσαίμην, πρ κεκαρπωμένος εἶην (προστ.) ἐκαρποῦ, ἀ κάρπωσαι, πρ κεκάρπωσο· (ἀπ.) ἐκαρποῦσθαι, μ καρπώσεσθαι, ἀκαρπώσασθαι, πρ κεκαρπώσθαι (μετχ.) ἐκαρπούμενος, -ομένη, -όμενον, μ καρπωσόμενος, -ομένη, -όμενον, ἀκαρπωσόμενος, -ομένη, -όμενον, πρ κεκαρπωμένος, -ομένη, -όμενον —καρπός, κάρπωσις (= συγκομιδὴ), κάρπωμα, κάρπιμος, ἀκάρπωτος, κρώπιον (= δρεπάνιον), Κρωπία, Κρωπίδα, κάρπειμα, καρπεῖα, καρπισμός.

κάρρον, (-ου), τό· (λατιν. carrum, (ιταλ.) carro, ὡς καὶ καρρούλιον, καρρῶτσα (λατιν.) carruca, καρραγωγεὺς κ.λπ.· (ἀπλῇ δημοτ.) κάρρον, καρρότσα κ.λπ., ἐνῶ τὸ κάρρον (ἡ ὁ κάρρος) (= τὸ κύμινον).

καρυκεύω· (= παρασκευάζω τι διὰ καρύκης ἢ δι' ἀρωμάτων, ἵνα καταστῇ τὸ φαγητὸν εὐγευστον), (μτφ.) (φρ.) «καρυκεύω τὸν λόγον», διανθίζω αὐτὸν δι' ἐκλεκτῶν, καταλλήλων λέξεων ἢ φράσεων.

κάσα ἡ· (<(λατιν.) casa = οἰκία)· κάσσα ἡ (= ἡ πόρνη)· κάσσα ἡ (<(ιταλ. cassa <(λατιν.) capsa (= κιβώτιον ἐκ σανίδων).

κατά· καί (ποιητ.) καταί, πρόθεσις κυρία, συνήθως δισύλλαβος, μονοσύλλαβος δὲ εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ κατ' ἐκθλιφν, προτιθεμένη καὶ εἰς τὴν σύνταξιν, ὡς «κατὰ τῆς

πόλεως», καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν ὡς κα-
ταρρίπτω, κατὰ βασις, πάσχει δὲ
ἀναστροφὴν* καὶ μετατύπωσιν*, πρὸ φω-
νήεντος φιλουμένου «κατ'», ὡς «κατ' ἔ-
τος», πρὸ δασυνομένου «καθ'», ὡς «καθ' ἑαυτόν· εἰς τοὺς ἐπικοὺς ἰδίως ἐν συν-
τμήσει κάγ, κάδ, κάκ, κάμ, κάν, κάπ, κάρ, κατ πρὸ τῶν γραμμάτων γ, δ, χ, μ, ν, π ἢ φ, ρ, τ ἢ θ, ὡς κατὰ γόνυ > κάγ γόνυ, κατὰ κεφαλῆς > κάκ κεφαλῆς κ.λπ.· εἰς τὰ σύνθετα ῥήμ. μεταβάλλεται ἐνίοτε ἡ «κατά» εἰς καθ, καρ, κατ πρὸ τῶν γραμμάτων β, λ, ρ καὶ θ, ὡς κάββαλε, κάτθανε κ.λπ., πρὸ δὲ τοῦ στ καὶ σχ ἢ β' συλλαβῇ (-τά) ἐνίοτε ἐκλείπει, ὡς καστορνῦσα, ἀντὶ κα(τα)στορνῦσα, κάσχεθε ἀντὶ κατέσχεθε κ.λπ.· αὕτη δὲ εἰς τοὺς ἀρχαίους συντάσσεται μετὰ γενικῆς καὶ αἰτιατικῆς, οὐδέποτε δὲ μετὰ δοτικῆς· εἰς τὸν Ὅμηρον, τιθεμένη μετὰ δοτικῆς, εἶναι ἀπλῶς ἀποχωρισμένη ἀπὸ τοῦ ἐπομένου ῥήματος διὰ τμήσεως, ὡς «κατὰ προτόνοιον ἔδησαν» <«προτόνοιον κατέδησαν».

// (Συντακτ.) (ἀρχ.-νεωτ.) συντάσσεται: α) μετὰ γενικῆς καὶ σημαίνει: 1) κίνησιν ἐκ τῶν ἄνωθεν πρὸς τὰ κάτω: «ἀμφοτέρωι ὄχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι καὶ ἀπέθανον» (Ξενοφών), 2) τὸ ὑποκάτω: «δοκιῶ δεκάκις ἂν κατὰ τῆς γῆς καταδύναι ἤδιον ἢ ὀφθῆναι οὕτω ταπεινός» (Ξενοφών), 3) ἀναφοράν (= ὡς πρὸς): «μὴ κατ' ἀνθρώπων σκόπει μόν' τοῦτο, ἀλλὰ καὶ κατὰ ζώων καὶ φυτῶν» (Πλάτων), 4) τὸ ἐπάνω ἐν κινήσει ἢ τὸ ἐντός: «καταχεῖσθαι κατὰ χειρὸς ὕδωρ φερέτω ταχύ τις» (Ἀριστοφάνης), 5) ἐχθρικὴν σχέσιν: «ὄργῃ καὶ τιμωρίᾳ κατὰ τούτου» (Δημοσθένης), καὶ 6) τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος:

«ταῦτα μὲν δὴ κατὰ πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν» (= περὶ πάντων Περσῶν) (Ξενοφών): «καθ' ἱερῶν ὄμνυμι» (= ἐπὶ τῶν ἱερῶν τὴν χεῖρα θεῖς ὄμνυμι), β) μετ' αἰτιατικῆς καὶ σημαίνει: 1) κίνησιν διὰ μέσου τινὸς ἢ πρὸς τὰ κάτω: «ἐὰν κατὰ θάλατταν κομίζῃσθε», 2) τὸ ἀντικρὺ: «οἱ Ἕλληνες ἐνίκων τὸ καθ' αὐτοὺς» (Θουκυδίδης), 3) εἰς τόπον στάσιν: «οἱ ἦρωες οἱ κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἰδρυμένοι» (Λυκούργος), 4) διεύθυνσιν πρὸς τι: «τὸ ὕδωρ κατὰ τὰς τάφρους ἐχώρει», 5) αἰτίαν: «τῶν Ἑλλήνων ἐσκεδασμένων, ἐν τῷ πεδίῳ καθ' ἀρπαγὴν» (= δι' ἀρπαγὴν) (Ξενοφών), 6) ἀναφοράν (= ὡς πρὸς): «ἀήττητος ἡ πόλις τὸ κατ' ἐμέ», 7) χωρισμὸν καὶ διανομήν: «πομπὰς ἐποίησαν κατὰ ἔθνος ἕκαστοι τῶν Ἑλλήνων» (Ξενοφών), 8) χρόνον: «κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἡ πόλις ἡμῶν ἡγεμονικῶς εἶχεν» (Ἰσοκράτης), 9) τὸ ὀπισθεν: «κατὰ πόδας» (Θουκυδίδης), 10) τρόπον: «κατὰ σπουδὴν καὶ πολλῷ θυρῶν ἐσβήναι» (Θουκυδίδης) (φρ.) «κατὰ κράτος» (= τελείως), «καθ' ἡσυχίαν» (= ἡσυχως) «κατὰ τάχος» κ.λπ., 11) συμφωνίαν: «κατὰ τὸν ἀκριβῆ λόγον οὐδεὶς τῶν δημοργῶν ἀμαρτάνει» (Πλάτων), 12) σκοπὸν (τὸ τελικὸν αἶτιον): «ὁ πατὴρ ἔπεμψε με κατ' ἐμπορίαν» (Ἰσάιος), 13) τὸ ἀναγκαστικὸν αἶτιον: «ἔπραξαν τοῦτο κατ' ἔχθος τῶν Ῥηγίωνων» (Θουκυδίδης), 14) τὸ περίπου: «ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἐξακισχίλους καὶ τριακοσίους» (Ἡρόδοτος).

//(Δημοτ.) τὴν ἀρχικὴν σημασίαν τῆς προθέσεως «πρὸς τὰ κάτω» διατηρεῖ ἡ πρόθεσις αὕτη καὶ μετὰ γενικῆς συντα-

σομένη εἰς τὴν φράσιν «κατὰ γῆς», ὡς «ἔπεσεν ἢ κάθεται κατὰ γῆς· ἀλλὰ αὕτη λαμβάνεται ὡς μία λέξις καὶ ὡς ἐπίρρημα, π.χ. «καταγῆς», κατὰ τὸ ὅποιον ἐγένοντο τὰ «καταμεσῆς» καὶ «κατακαμπῆς». Συντάσσεται: α) μετ' αἰτιατικῆς καὶ σημαίνει: 1) διεύθυνσιν πρὸς τι, ὡς «τράβηξε κατὰ τὴν ταβέρνα», 2) πλησίον που, ὡς «ἂν συναντηθούμε κατὰ τὴν πλατεῖα», 3) συμφωνίαν, ὡς «κατὰ τὴν περίστασιν», 4) χρόνον (κατὰ προσέγγισιν ἢ κατὰ διάρκειαν), ὡς «κατὰ τὸ μεσημέρι», «βρεχόντους κατὰ τὴ βροχὴν» β) μετὰ γενικῆς μόνον εἰς στερεότυπον φράσιν σημαίνουσιν διεύθυνσιν: «πῆγε κατὰ διαβόλου»· γ) μετὰ τοπικῶν ἐπίρρημάτων, σημαίνουσα διεύθυνσιν πρὸς τι, ἢ μετ' ὀνομάτων, δηλούντων διεύθυνσιν συνεχῇ κατὰ μῆκος, ὡς «κατὰ δῶθε», «κατὰ κείθε», «κατὰ τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ».

// ἡ πρόθεσις «κατά» ἐν συνθέσει σημαίνει: 1) τὸ κάτω (καταπηδῶ), 2) τὸ ἐναντίον (κατηγορῶ), 3) ἐπ' ἀντιφάσει ἐκ τῆς ἐξορίας (κάθοδος), 4) παράβασιν καθήκοντος ἢ τῆς πίστεως (καταχαρίζομαι), 5) φθορὰν καὶ ἀπώλειαν (καταχορηγῶ), 6) ἐντέλειαν καὶ ἀκρίβειαν (κατανοῶ), 7) ἐπίτασιν (καταναλίσκω), 8) συμφωνίαν (κατάγω), 9) νίκην καὶ καταβολὴν (καταναυμαχῶ), 10) κατάταξιν (καταλοχίζω) καὶ 11) μερισμὸν (κατατεμαχίζω)· πολλάκις εἰς ἀμτβ. ῥήματα διδὲ δύναμιν μεταβατικὴν, ὡς θρηνῶ - καταθρηνῶ.

κατα-· α' συνθετικόν, ὡς ἐπιτατικὸν ἢ ὡς ἐπαύξησις τῆς ἐννοίας τοῦ β' συνθ., ὡς κατάγλυκος, κατάμαυρος, κατάπικρος, κατάσαρκα, κατάξερρος, καταξοδεύομαι, κατακουράζομαι κ.λπ.

κατὰ λεπτόν· (= λεπτομερῶς) (νεωτ. ἐσφαλμ. «καταλεπτῶς» (ἐπίρρ.) (= ἀμέσως) καὶ «ἐπ' ἀκριβέες» (= ἐπιμελῶς).

κατὰ μόνας· (ἐνν. μοίρας) (= χωριστά, κατ' ἰδίαν).

καταβιβάζω· (Γραμμ.) (ἐπὶ τόνου) μεταφέρω ἐκ τῆς προπαρρηγοῦσης τὸν τόνον εἰς τὴν παραλήγουσαν ἢ λήγουσαν.

καταβίβασις, (-εως), ἡ· (ἡ καταβίβασμός, (-οῦ), ὁ)· (Γραμμ.) (ἐπὶ τόνου) ἡ μεταφορὰ αὐτοῦ πρὸς τὸ τέλος τῶν λέξεων π.χ. δεξαμένη > δεξαμένη, (φρ.) «ἄνθος πλεονασμῷ τοῦ ξ ξάνθος καὶ καταβίβασει τοῦ τόνου ξανθός» (ἀντιθ. ἀναβίβασμός*), στακτὴ (κονία) > στάκτι.

καταγλωττίζω· (φρ.) «λέξις κατεγλωττισμένη», ἥτοι σπανία καὶ ἐξεζητημένη.

καταγλώττισμα, (-ατος), τό· φράσις ἐξεζητημένη καὶ σπανία.

κατάγλωττος, -ος, -ον· (φρ.) «ποιήματα κατάγλωττα» (= ποιήματα εἰς γλῶσσαν ἐξεζητημένην, σπανία καὶ ὄχι συνήθη).

κατακερματίζω· (ἐπὶ λόγου) «κατακερματίζομαι» διαιροῦμαι εἰς ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις· (φρ.) «διήγησις εἰς μικρὰς κατακερματισθείσας τομὰς».

κατάκλειμα τό· (κατακλείω) περιορισμός· κατάκλιμα, (κατακλίνω) (= τόπος, ἐνθα κατακλίνεται τις).

κατακλείς, (-εἶδος), ἡ· τὸ τελευταῖον τμήμα τοῦ στίχου // τὸ ἐπιφερόμενον εἰς μῦθον ἢ ἐπαδόμενον εἰς ἄσμα σχοινοτενέστερον.

κατακλείω· (ἐπὶ λόγου) καταλήγω, συμπεραίνω· (φρ.) «εἰς ἀπειλὴν κατακλείειν τὸν λόγον» (= καταλήγειν εἰς ἀπειλὴν).

κατακλητικὸς, -ή, -όν· (ὡς οὐς.) «τὸ

κατακλητικόν», ἐπὶ δὲ πρὸς ἐπίκλησιν θεῶν.

καταληκτικός, -ή, -όν (Μετρ.) (ἐπὶ στίχων) «καταληκτικὸς στίχος», ὁ ἑλλιπὴς κατὰ τὰς ἐν τέλει, μίαν ἢ δύο συλλαβάς, ἥτοι κατὰ τὸν τελευταῖον πόδα, ὡς ἀντί (-υ), νὰ ἔχωμεν (-υ), ἡ τελευταία αὕτη συλλαβὴ παραλαμβάνεται ἀντὶ ὁλοκλήρου ποδός (βλ. ἀκατάληκτος, μέτρον). // Τοῦτο συμβαίνει εἰς τὴν νεωτέραν τονικὴν στιχουργικὴν, τόσον εἰς τὸν ἱαμβικόν (πολιτικόν) δεκαπεντασύλλαβον στίχον, ὅσον καὶ εἰς τὸν τροχαϊκὸν ἑπτασύλλαβον καὶ ἀλλαχοῦ. // (Γραμμ.) χαρακτηρισμὸς τῆς ὀνομ. τριτοκλίτου ὀνόματος, σχηματιζομένης διὰ τῆς καταλήξεως -ς (φρ.) «καταληκτικὴ ὀνομαστική» ὡς στάχου-ς > σάχου-ς > γίγαν-ος > γίγα-ς (ἐπίφρ.) καταληκτικῶς.

κατάληξις, (-εως), ἡ (ἄλλως «ἀπόθεσις*») (Γραμμ.) τὸ μεταβαλλόμενον μέρος κλινομένης λέξεως, ἥτοι τὸ εἰς τὸ τέλος τῆς ρίζης ἢ τοῦ θέματος προστιθέμενον γράμμα ἢ γράμματα, ὡς λόγο-ς, λόγο-ν, φων-ή, τιμ-ῶ κ.λπ. κατάληξις εἶναι τὸ -ς, -ν, -η, -ω. Ἡ κατάληξις προστιθεμένη εἰς τὸ τέλος τῆς ρίζης ἢ τοῦ θέματος τῶν πτωτικῶν πρὸς σχηματισμὸν τῶν πτώσεων αὐτῶν λέγεται «πτωτικὴ», π.χ. τοῦ φλόγ-ες, λόγο-ς πτωτικὴ εἶναι ἡ -ες, ἡ -ς, ἡ δὲ προστιθεμένη εἰς τὸ τέλος τῆς ρίζης ἢ τοῦ θέματος τῶν ῥημάτων πρὸς δῆλωσιν κυρίως τῶν προσώπων λέγεται «προσωπικὴ», π.χ. τοῦ ἐσ-μέν, λέγε-τε, ἡ -μέν καὶ ἡ -τε εἶναι προσωπικαὶ κατάληξεις. Εἰς τὰς προσωπικὰς κατάληξεις ὑπολαμβάνουν ἀντωνυμικὰ στοιχεῖα, π.χ. λύ-ω (-ω = ἐγώ), φη-μί (-μι = ἐ-

γώ).

Αἱ μὲν σημασίαι τῶν λέξεων εἶναι ἀναποσπάστως συνδεδεμένα μετὰ τῶν ριζῶν, αἱ δὲ σχέσεις τῶν λέξεων μιᾶς προτάσεως πρὸς ἀλλήλας ἀποδίδονται διὰ τῶν καταλήξεων καὶ αἱ μὲν ρίζαι εἶναι ἀμετάβλητοι, αἱ δὲ κατάληξεις μεταβληταί. Ἐπειδὴ αἱ κατάληξεις συνηνώθησαν παλαιότατα μετὰ τοῦ χαρακτήρος, πολλάκις αὗται εἶναι δυσδιάκριτοι, π.χ. λέγω, λέγεις, λόγου, λόγῳ. Ἡ ὀνομασία «προσωπικαὶ καταλήξεις» ἐλήφθη ἀπὸ τοῦ κυριωτέρου, διότι δηλοῦν καὶ ἀριθμὸν καὶ διάθεσιν καὶ χρόνον.

Αἱ προσωπικαὶ κατάληξεις χρησιμεύουν, ἵνα σημαίνουν ὅτι δηλαδὴ ἡ τοῦ ῥήματος γενικὴ ἔννοια ἀναφέρεται εἰς τὸ ὠρισμένον δι' αὐτῶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα ὡς ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν διάθεσιν τοῦ ῥήματος. «Προσωπικαὶ κατάληξεις» ῥημάτων λέγονται τὰ προστιθέμενα γράμματα ἢ γράμμα εἰς τὸ τέλος τοῦ ῥηματικοῦ ἢ χρονικοῦ θέματος. Διαιροῦνται αἱ προσωπικαὶ αὗται κατάληξεις: 1) εἰς «πληρεστέρας» ἢ «βραχυτέρας», π.χ. -ω, -ν, -σαι, -σο, -τας, -το, -το, -νται, -ντο, καὶ 2) εἰς «ἐνεργητικὰς» (-ω, -μι) καὶ «μέσας» (-μαι, -μην)· αὗται ὑποδιαιροῦνται δέ, α) εἰς κατάληξεις τῶν ἀρκτικῶν χρόνων, β) εἰς κατάληξεις τῶν ἱστορικῶν χρόνων τῆς ὀριστικῆς καὶ γ) εἰς κατάληξεις τῆς προστακτικῆς.

Οἱ παθητικοὶ χρόνοι ἔχουν τὰς μέσας κατάληξεις πλὴν τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου, ὁ ὁποῖος ἔχει τὰς ἐνεργητικὰς.

Ἡ ὑποτακτικὴ ἔχει τὰς προσωπικὰς κατάληξεις τῶν ἀρκτικῶν χρόνων τῆς ὀριστι-

κῆς, ἡ δὲ εὐκτικὴ ἔχει τὰς κατάληξεις τῶν ἱστορικῶν χρόνων τῆς ὀριστικῆς, ἀλλ' εἰς τὸ ἀ' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τῶν εἰς -ω ῥημάτων ἔχει -μι καὶ εἰς

τὸ γ' πληθ. -εν.

Αἱ προσωπικαὶ κατάληξεις ὑποτακτικῆς καὶ εὐκτικῆς προστίθενται μετὰ τὰ ἐγκλιτικά φωνήεντα (βλ. ῥήμα).

Πίναξ προσωπικῶν κατάληξεων

Ἐνεργητικαὶ

Ἀριθμοὶ	Πρόσωπα	Κατάληξις τῆς ὀριστικῆς τῶν ἀρκτικῶν χρόνων καὶ ὑποτακτικῆς	Κατάληξις τῆς ὀριστικῆς τῶν ἱστορικῶν χρόνων καὶ εὐκτικῆς	Κατάληξις τῆς προστακτικῆς
Ἐνικ.	1	-μι ἢ -α	-ν ἢ -α	—
"	2	-σαι, -ς, -θα	ς	-θι, -ς, -ον
"	3	-τι, -ε	—	-τω
Δυϊκός	2	-τον	-τον	-τον
"	3	-τον	-την	-την
Πληθ.	1	-μεν	-μεν	—
"	2	-τε	-τε	-τε
"	3	-ντι, -αντι	-ν ἢ -αν ἢ -σαν	-ντων & -τωσαν

Μέσας

Ἀριθμοὶ	Πρόσωπα	Κατάληξις τῆς ὀριστικῆς τῶν ἀρκτικῶν χρόνων καὶ ὑποτακτικῆς	Κατάληξις τῆς ὀριστικῆς τῶν ἱστορικῶν χρόνων καὶ τῆς εὐκτικῆς	Κατάληξις τῆς προστακτικῆς
Ἐνικ.	1	-μαι	-μην	—
"	2	-σαι	-σο	-σο ἢ -αι
"	3	-ται	-το	-σθω
Δυϊκός	2	-σθον	-σθον	-σθον
"	3	-σθον	-σθην	-σθων

Πληθ.	1	-μεθα	-μεθα	—
	2	-σθε	-σθε	-σθε
	3	-νται ἢ -αται	-ντο ἢ -ατο	-σθων, -σθωσαν

Αἱ προσωπικαὶ κατάληξεις τοῦ α, β καὶ γ ἐνικοῦ τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος τῶν εἰς -ω ῥημάτων εἶναι δυσδιάκριτοι, διότι ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων συνεχωνεύθησαν μετὰ τῶν θεματικῶν φωνηέντων καὶ ἀπετέλεσαν τὰ τέλη -ω, -εις, -ει, ὅπως καὶ εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, διότι συνεχωνεύθη μετὰ τοῦ -ω καὶ -η καὶ ἀπετέλεσαν τὰ τέλη -ω, -ης, -η.

Τὸ α' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος τῶν εἰς -ω ῥημάτων ἦτο -α, οὕτω φέρο-α> φέρω, τοῦ β' ἐν. προσώπου -σι μετὰ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος ε γίνεται -εσι, οὕτω φέρε-σι> φέρεῖ> φέρει μετὰ τοῦ -ς (= φέρεις) καὶ τοῦτο πρὸς καταφανεστέραν δῆλωσιν τοῦ β' ἐνικοῦ προσώπου. Τὸ δὲ γ' ἐνικὸν ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ β' ἐνικοῦ κατ' ἀναλογίαν τῆς εὐκτικῆς καὶ τοῦ παρατατικοῦ ἄνευ τοῦ -ς, π.χ. φέρεις - φέρει, κατὰ τὸ φέροις - φέροι καὶ ἔφερες - ἔφερε. Διὰ τὴν κατάληξιν τοῦ β' ἐνικοῦ προσώπου τοῦ πρκμ. (βλέπε -θα).

Ἡ κατάληξις -ε τοῦ γ' ἐνικοῦ προσ. τοῦ ἐνεργ. πρκμ. «γέγραφ-ε, λέλυκ-ε» μετεδόθη καὶ εἰς τὸ γ' ἐνικ. πρόσωπον τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου α', ὡς ἔλυσ-ε, ἔγραψ-ε. Ἡ κατάληξις -ντι τοῦ γ' πληθ. προστίθεται εἰς τὰ φωνηεντόληκτα χρονικὰ θέματα: λέγο-ντι> λέγο-νσι> λέγουσι, ἡ δὲ -αντι εἰς συμφωνόληκτα: λελύκ-αντι> λελύκ-ανσι> λελύκασιν.

Ἡ κατάληξις -ν τοῦ α' ἐν. καὶ γ' πληθ. τῶν ἱστορικῶν χρόνων προστίθεται εἰς

χρονικὰ φωνηεντόληκτα θέματα: ἔλυσ-ν, ἡ δὲ κατάληξις -α τοῦ α' ἐνικοῦ καὶ ἡ -αν τοῦ γ' πληθ. προστίθενται εἰς θέματα συμφωνόληκτα: ἔλυσ-α, ἔλυσ-αν.

Τοῦ δυϊκοῦ τὸ α' πρόσωπον τῆς μὲν ἐνεργητικῆς φωνῆς ἐλλείπει, τῆς δὲ μέσης εἶναι σπανιώτερον.

Τὴν κατάληξιν -σαν τοῦ γ' πληθ. τῶν ἱστορικῶν χρόνων ἐκ τῶν εἰς -ω ῥημάτων ἔχουν ὁ ἐνεργ. ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ α' καὶ β' παθητικὸς ἀόριστος: ἐλελύκε-σαν, ἐλύθη-σαν ἐξεπλάγη-σαν.

Τὸ σ τῶν καταλήξεων -σαι καὶ -σο, ὅταν προηγῇται φωνῆεν, ἀποβάλλεται καὶ τὸ -εαι καὶ -ηαι συναιρεῖται εἰς -η, τὸ -εο εἰς -ου καὶ τὸ -αο εἰς ω: γράφε-σαι> γράφει> γράφη· γράφη-σαι> γράφῃ> γράφῃ· ἐγράφε-σο> ἐγράφω> ἐγράφου· ἐγράψα-σο> ἐγράψα> ἐγράψω.

Δὲν γίνεται συναίρεσις εἰς τὴν εὐκτικὴν: γράφοι-σο> γράφοιο, γράφαι-σο> γράφαιο· φυλάσσειται ὅμως τὸ σ εἰς τὸν πρκμ. καὶ ὑπερσ. κατ' ἀναλογίαν τῶν συμφωνόληκτων παρακειμένων: λέλυ-σαι, ἐλέλυ-σο (κατὰ τὸ γέγραπ-σαι> γέγραψαι, ἐγέγραπ-σο>ἐγέγραψο).

Εἰς τὸ β' ἐν. πρόσωπον τῆς μέσης φωνῆς οἱ μὲν ἀρχαιότεροι ἀττικοὶ ἔχουν -η πλὴν τοῦ βούλει, ὅφει καὶ οἶει (τοῦ οἴομαι), οἱ δὲ νεώτεροι ἀττικοὶ ἔχουν εἰ, ὅπερ προήλθεν ὅχι ἐκ συναίρεσεως, ἀλλὰ ἐκ μεταπτώσεως τῆς προφορᾶς τοῦ η εἰς εἰ.

Τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς ἐνεργητικῆς

προστακτικῆς τῶν εἰς -ω ῥημάτων δὲν ἔχει προσωπικὴν κατάληξιν: λέγε, φύγε· τὴν προσωπικὴν κατάληξιν -θι τοῦ β' ἐνικοῦ προσ. τῆς ἐνεργητικῆς προστακτικῆς ἐκ τῶν εἰς -ω ῥημάτων ἔχουν οἱ παθητικοὶ ἀόριστοι: ἀντὶ λύθη-θι> λύθητι, φάνη-θι, μερικοὶ παρακείμενοι ἐνεργητικοὶ διδιδι-θι, τέθηνα-θι, ὁ ἀόριστος τοῦ πίνω, ἔπιον: πίν-θι καὶ οἱ κλινόμενοι κατὰ τὰ εἰς -μι ἀόριστοι τῶν εἰς -ω ῥημάτων: βῆ-θι, γνῶ-θι, δῶ-θι, δρᾶ-θι. Αἱ κατάληξεις τοῦ γ' πληθ. τῆς προστακτικῆς -τωσαν καὶ σθωσαν εἶναι σπανιώτερες.

Τὴν κατάληξιν -ς τοῦ β' ἐνικοῦ τῆς ἐνεργητικῆς προστακτικῆς ἐκ τῶν -ω ῥημάτων ἔχει μόνον ὁ ἀόριστος τοῦ ἔχω «ἔσχω-ν», «σχέ-ς» καὶ ὁ ἐνεστώς τοῦ ἐκφρέω (= ἐξάγω): «ἔκφρες» (ἀντὶ ἐκφερε). Τὴν κατάληξιν -ον τοῦ β' ἐνικοῦ προσώπου τῆς ἐνεργητικῆς προστακτικῆς ἔχει μόνον ὁ ἐνεργ. ἀόρ. α', π.χ. λῦ-σον, γρά-φον.

Τὴν κατάληξιν -αι τοῦ β' ἐνικοῦ τῆς προστακτικῆς τῆς μέσης φωνῆς ἔχει μόνον ὁ μέσος ἀόριστος α' λῦ-σαι, γρά-φαι.

Κατάληξεις τοῦ ἀπαρεμφάτου:

Κατάληξεις τοῦ μὲν ἐνεργητ. ἀπαρεμφ. εἶναι -εαι, -ναι, -εν, -αι, τοῦ δὲ μέσου -σθαι. Τὴν κατάληξιν -εν, ἡ ὁποία μετὰ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος συναιρεῖται εἰς -ειν ἔχουν ἐκ τῶν εἰς -ω ῥημάτων ὁ ἐνεστώς γράφε-εν> γράφειν, ὁ α' καὶ β' μέλων: γράψε-εν>γράφειν, μενε-εν>μενεῖν καὶ ὁ ἀόρ. β' τῆς ἐνεργ. φωνῆς: λαβέ-εν>λαβεῖν.

Τὴν κατάληξιν -ναι ἐκ τῶν εἰς -ω ῥημάτων ἔχουν ὁ παθητικὸς ἀόρ. α' καὶ β'

λυθῆ-ναι, φανῆ-ναι καὶ οἱ κατὰ τὰ εἰς -μι κλινόμενοι ἀόριστοι: γινῶ-ναι, δρᾶ-ναι, βῆ-ναι, ῥυθῆ-ναι, δῶ-ναι.

Τὴν κατάληξιν -αι ἔχει μόνον ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος α': γρά-φαι, λῦ-σαι.

Κατάληξεις τῆς μετοχῆς:

Πάντες οἱ χρόνοι τῆς ἐνεργητικῆς μετοχῆς τῶν εἰς -ω ῥημάτων, πλὴν τῆς μετοχῆς τοῦ πρκμ. καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος γίνονται διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ χρονικὸν θέμα τοῦ προσφύματος -ντ: γράφοντ- (ὁ γράφω, τὸ γράφω), λύσονται- (ὁ λύσω), λύσαντ- (ὁ λύσας), λυθε-ντ- (ὁ λυθεὶς), ἡτοι ἀποβάλλουν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τὸ ι τοῦ θέματος καὶ ἐκτείνου τὸ πρὸ τοῦ ν ὑπάρχον ο εἰς -ω, εἰς δὲ τὰ οὐδέτερα φυλάττουν αὐτό.

Τὰ θηλυκὰ τούτων σχηματίζονται διὰ τῆς προσθήκης τῆς κατάληξεως -ια, ἀλλὰ τὸ ι μετὰ τοῦ προηγούμενου τ μεταβάλλεται εἰς σ, ἀπλοποιούμενον δὲ εἰς σ, ἔπειτα τὸ ν πρὸ τοῦ σ ἀποβάλλεται καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ φωνῆεν ἐκτείνεται ἀναπληρωματικῶς: ἐκόντ-ια>ἐκόνσσα>ἐκόνσα>ἐκοῦσα· ὁ λύσας, ἡ λύσασα, τὸ λῦσαν· ὁ λυθεὶς, ἡ λυθεῖσα, τὸ λυθέν. Ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ πρκμ. λήγει εἰς -ώς, -υῖα, -ός: πεπαιδευκώς, πεπαιδευκυῖα, πεπαιδευκός.

Πάντες οἱ χρόνοι τῆς μετοχῆς τῆς μέσης φωνῆς πλὴν τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου σχηματίζονται διὰ προσθήκης εἰς τὸ χρονικὸν θέμα τοῦ προσφύματος μενο: λυόμενος, λυσόμενος, λυσάμενος, λελυμένος (βλ. τέλη* τῶν εἰς -ω ῥημάτων) // «κατάληξις παραγωγικὴ ἢ», ἡ κατάληξις, ἡ ὁποία προστιθέμενη σχηματίζει λέξεις παραγώγους: μῆλο (θεμ. μῆλ-)> μῆλ-ιά ἢ, παπαγάλ-

ος>παπαγαλ-ίζω κ.λπ. // (Μετρ.) «κατάληξις (ἡ ἀπόθεσις) στίχου», λέγεται τὸ τέλος αὐτοῦ. Κατὰ ταύτην ὁ στίχος εἶναι: α) ἀκατάληκτος, ὅταν εἶναι πλήρης, δηλ. ἔχει ὅλους τοὺς πόδας ὁλοκλήρους (υ-υ-υ-υ), π.χ. «πλατύφυλλο καὶ δροσερὸ στὸ ῥημοκλήσι τοῦ Δηροῦ» (Λαϊκό)

(υ-υ-υ-υ), π.χ.

«θὰ πεθάνω, φαρμάκι θὲ πιῶ»

β) καταληκτικός, ὅταν ἔχη ἑλλιπῆ (ἦτοι μειωμένον) ὁ στίχος τὸν τελευταῖον πόδα κατὰ μίαν ἢ δύο συλλαβὰς:

(υ-υ-υ-υ)

π.χ. «γιατί σελήνη μὲ κοιτάξεις»

(Πολέμης),

καὶ γ) ὑπερκατάληκτος, ὅταν πλεονάζῃ κατὰ μίαν συλλαβὴν ὁ στίχος, πράγμα ὅπερ συμβαίνει μόνον εἰς τὰ ἰαμβικά καὶ ἀναπαιστικά μέτρα, ὡς (υ-υ-υ-υ),

π.χ. «Στῶν Ψαρῶν τὴν ὁλόμανρη ῥάχη» (Σολωμός).

κατάληψις, (-εως), ἡ· ἡ ἀντίληψις, ἡ κατανόησις // (Λογ.) προϊόν ψυχικῆς καταλήψεως συντελουμένης κατὰ προαίρεσιν εἶναι ἡ λογικὴ ἔννοια (φρ.) «οἱ δογματικοὶ καλοῦσι τὴν μὲν ἀληθὴ καὶ βεβαίαν γνώσιν «κατάληψιν», «ἀκαταληψίαν» δὲ τὸ ἐναντίον ταύτης».

καταλληλότης, (-ητος), ἡ· (Γραμμ.) ἡ ὀρθὴ διατύπωσις (ἐπιθ.) κατάλληλος, -ος, -ον (= ὁ κατεσκευασμένος ὀρθῶς).

καταλογάδην (ἐπίρρ.)· «καταλογάδην συγγράμματα» ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ποιήματα μετὰ μέτρου, καὶ τὰ ἔμμετρα, ἀλλ' ὅχι γεγραμμένα κατὰ στίχους, εἰς τοὺς χειρογράφους κώδικας χαρακτηρίζονται

«καταλογάδην».

καταλογή, (-ης), ἡ· ἡ ἀπαγγελία εἰς τὸ ἀρχαῖον θέατρον ἁσμάτων ἄνευ μέλους (μουσικῆς) // (δημ.) «καταλογὲς οἶ», δημώδη ποιήματα ἀπαγγελλόμενα καὶ ὄχι ᾄδόμενα.

καταλόγιον· (μσν.) καταλόγιν, (δημ.) καταλόγι τὸ (ὑποκοριστικὸν τοῦ κατάλογος <καταλέγω>· δημῶδες ἐρωτικὸν ᾄσμα // «τὰ καταλόγια»· παροιμία, αἰνίγματα.

καταναγκάζω· (μετχ. παθ. πρσμ.) καταναγκασμένος, -η, -ον (= ἀπαραίτητος, ἀναγκαῖος) // (Γραμμ.) «κατηναγκασμένος τόνος», ἦτοι ἀναγκαῖος· εἰς τὴν παραλήγουσαν ἀνεπτύσσεται ἡ περίσπαισις, ὅχι μόνον ἂν προήρχετο ἐξ ὀξυβαρείας (´´) (= περισπωμένης), (´) ὡς μοῖρα> μοῖρα, ἀλλὰ καὶ βαρυοξείας (´´), ὡς δαῖς> (δαῖδες)> δᾶδες· ἐστάτος (= ἐν)εστῶτος> τὸ ἔπος> τοῦπος, πρὸ ἔργον> προὔργον, τὰ ἄλλα > τᾶλλα, τὰ ὅπλα> θῶπλα· οὕτω τίθεται κατηναγκασμένος τόνος (διότι ἡ βαρυοξεία ὁμαλῶς ὀξεῖα, ὡς δαῖς> δᾶς, ἐνεστάτως> ἐνεστῶς καὶ ὄχι περισπωμένη) // «κατηναγκασμένη σύνταξις» (= ἀναγκαῖα).

καταναίω (= κατοικίζω)· κατανέω (= συσσωρεύω), (ἀόρ.) κατένησα.

κατα-πτήσσω (= κάθημαι ζαρωμένος)· καταπτίσσω (= κατατρίβω εἰς κόνιν)· καταπτύσω (μέλλ. τοῦ καταπτύω = θὰ πτύσω ἐπὶ τινος).

κατάπυρος, -ος, -ον (= πεπυρωμένος)· κατάπυρρος, -ος, -ον (= λίαν ἐρυθρός).

καταρράκτης, (-ου), ὁ· (ἐκ τοῦ καταρραγῆναι) (ἐσφαλμ. καταράκτης ἐκ τοῦ κατάρασσω).

καταρρητορεύω· καταβάλλω διὰ τῆς ῥητορείας // ποιῶμαι ἐπίδειξιν ῥητορικῆς δεινότητος.

καταρρυθμίζω· «κατερρυθμισμένος» (= ῥυθμικός), «τὰ κατερρυθμισμένα» (= τὰ ὑπερλίαν ῥυθμικά).

κατάρτισις, (-εως), ἡ· (καταρτίζω) (= ὁ κατάρτισμός, ἡ τελείωσις)· κατάρτυσις, (-εως), ἡ (καταρτύω) (= παιδεύσις, ἄσκησις, ἀγωγή).

κατάσιτος, -ος, -ον (= ὁ κατατρώγων τι)· κατάσσυτος, -ος, -ον (= ὁρμητικός).

κατασκευαστικός, -ή, -όν· (Λογ.) (ἐπὶ συλλογισμοῦ, ἐπιχειρήματος κ.λπ.) ὁ ἰδρύων ἢ ὁ βεβαίων τι, (ἀντιθ.) ἀνασκευαστικός, λυτικός.

κατασκευή, (-ης), ἡ· (Ῥητορ.) ἔντεχνος σύνθεσις τοῦ λόγου, (ἀντιθ.) ἀνασκευή*.

κατάστασις, (-εως), ἡ· (Ῥητορ.) τὸ πρῶτον μέρος τῆς διηγήσεως μετὰ τὸ προοίμιον, διὰ τοῦ ὁποῖου κατατοπίζει ὁ ῥήτωρ τοὺς δικαστὰς ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως, ἦτοι ὁ τῆς ὑποθέσεως καθορισμός.

καταστρέφω (= ἀνατρέπω· χαλῶ) // (Ῥητορ.) «λέξεις κατεστραμμένη» (ἀντιθ. εἰρομένη) (βλ. εἶρω), ἦτοι λόγος συνιστάμενος ἐκ περιόδων (φρ.) «καταστρέφω τὸν λόγον» (= τερματίζω).

καταστροφή, (-ης), ἡ· (ἐπὶ δραμάτων) τὸ τέλος ἢ τὸ τμήμα ἐκ τοῦ ὁποῖου ἄρχεται νὰ ὑποδηλοῦται ἡ λύσις τοῦ δράματος.

κατασχέτω· (ῥήμα ἐκ τοῦ κατάσχεσις), (νεωτ.) ὡς ὑπόθεσις - ὑποθέτω, παράθεσις - παραθέτω κ.λπ.

κατάταξις, (-εως), ἡ· (= ἡ τοποθέτησις εἰς τὴν προσήκουσαν θέσιν· τακτοποίησις, συγκύρισμα) (Λογ.) διὰ τῆς κατατάξεως ἀποδίδοντες εἰς τὴν ἔννοιαν τὸ μόνον

προσεχὲς γένος διακρίνομεν αὐτὴν ἄλλης καὶ καταλέγομεν εἰς τὸ σύνολον τῶν γνώσεων, π.χ. «Ἡ ἀντίληψις εἶναι φαινόμενον ψυχικόν». «Ἡ ἀστρονομία εἶναι ἐπιστήμη».

//(Φιλοσοφ.) κατάταξις εἶναι ἡ διὰ τῆς διαιρέσεως τοῦ πλάτους τῶν ἐννοιῶν ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου καὶ γενικοῦ σχήματος μέχρι τοῦ κατωτάτου καὶ ἐιδικοῦ ταξιθέτησις τῶν καθ' ἕκαστον ὄντων, γνώσεων, μορφῶν, ταξινομήσις διὰ τῆς διαιρέσεως εἰς τὴν Ζωολογίαν καὶ Βοτανικήν· βασιλείον - κλάσις - τάξις - οἰκογένεια - γένος - εἶδος..

κατά τι· (βλ. ἀναφορά).

κατατικίζω· ὁμιλῶ ἢ γράφω κατὰ τὴν ἀττικὴν διάλεκτον.

κατάφασις, (-εως), ἡ· (ἀντιθ. ἀπόφασις*) (= βεβαιώσις) // βεβαιωτικὸν μόριον*.

καταφατικός, -ή, -όν· (ἀντιθ. ἀποφατικός*) // (Γραμμ.) «καταφατικὰ μόρια, τὰ δηλοῦντα ὅτι «ἔστιν, ἦν ἢ ἔσται τι», ἐνῶ ἀποφατικά «οὐκ ἔστιν, οὐκ ἦν, οὐκ ἔσται τι» // (Λογ.) καταφατικαὶ κρίσεις εἶναι ἐκεῖναι, εἰς τὰς ὁποίας τὸ κατηγορούμενον συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον καὶ ἀποδίδεται εἰς αὐτὸ (Υ εἶναι Κ), π.χ.

«ὁ χρυσὸς εἶναι μέταλλον»·

«ἡ τάξις σφίξει».

καταφορά, (-ᾶς), ἡ· (Λογ.) συμπέρασμα, ἐπαγωγή.

καταφρίσσω (= λίαν δειλιῶ)· καταφρύσσω (= καταξηραίνω).

κατάφωρος, -ος, -ον· (<προθ.) κατὰ + φῶρ (= κλέπτει) (= ἀνακαλυφθεὶς, καταφανής), (οὕτω καὶ αὐτόφωρος, περίφω-

ρος (= κατάδηλος)· κατάφορος, -ος, -ον (= ὀρηκτικός).

καταχραστής, (-οῦ), ὁ· (ὀρθότ. καταχρήστης ὁ).

κατάχρησις, (-εως), ἡ· //(Γραμμ.) ἄλλως «ἀκυρολεξία»*, «ἀκυρολογία*», γραμματικὸς λεκτικὸς τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον λέξεις τις τὸ πρῶτον ληφθεῖσα ἐπὶ ὠρισμένης σημασίας κυρίως καὶ ἐτύμως, ἔπειτα λαμβάνεται καὶ ἐπὶ ἄλλης πλατυτέρας, ἀποτριβείσης τῆς κυρίας ἐννοίας αὐτῆς, ὡς «καρδιά ἀνθρώπου ἢ ζώου» εἰς «καρδιά τῆς γῆς», «καρδιά τοῦ χειμῶνα» (= τὸ μέσον τοῦ χειμῶνα), «ὀφθαλμὸς ἀμπέλου», «πόδι τραπεζίου» (φρ.)· «κατάχρησις ἐστὶ λέξις μετενηνεγμένη ἀπὸ τοῦ πρώτου ὀνομασθέντος κυρίως τε καὶ ἐτύμως ἐφ' ἕτερον ἀκατανόμαστον κατὰ τὸ οἰκείον, ὅλον γόνυ καλάμου, τράχηλος ὄρου» κυρίως ταῦτα ἐπὶ ἀνθρώπου λέγεται» (βλ. μεταφορά). Ἡ κατάχρησις ἐκ γλωσσικῆς ἀνάγκης ἔνεκα ἐλλείψεως ἁρμοδίας λέξεως δὲν εἶναι λεκτικὸς τρόπος, ὡς συμβαίνει τοῦτο ἐπὶ ἀκατανομάστων, π.χ. «νέκταρ ἐφνοχόει»· εἶναι ἡ κατάχρησις κυρίως τρόπος, ὅταν λαμβάνεται λέξις τις ἀντὶ ἄλλης, μὴ ὑπαρχούσης γλωσσικῆς τινας ἀνεπαρκείας, π.χ. «κτύπου δέδορκα»· //(Νεωτ.) ἡ κατάχρησις, ἥτοι ἡ μεταβολὴ τῶν σημασιῶν τῶν λέξεων, γίνεται κατὰ τρεῖς τρόπους: α) κατ' εὐρυνσιν, ἥτοι ἐπέκτασιν τῆς σημασίας τῶν λέξεων, π.χ. φύλλο δένδρου - φύλλο τοῦ παραθύρου, νοικοκύρης (ἐπὶ οἰκίας) - νοικοκύρης χωραφιοῦ, β) κατὰ στένωσιν μιᾶς λέξεως, ἄλλως «σχήμα κατ' ἐξοχήν», π.χ. τὸ ἄστν (αἱ Ἀθηναίαι), ἡ Πόλη (ἡ Κωνσταντινού-

πολις), πάντα τὰ ζῶα λέγονται ἄλογα ἢ πρόβατα, ἀλλὰ «τὸ ἄλογον» (= ὁ ἵππος), «πρόβατον» (= ὁ ἄμνός), καὶ γ) κατὰ φθορὰν τῆς λέξεως, π.χ. εὐήθης (= ὁ καλὸς τὰ ἦθη καὶ νῦν καταχρηστικῶς = ὁ ἀνόητος, βλάξ), ἀγαθός (= συνετός), νῦν (= ἀνόητος).

κατάχρησις, (-εως), ἡ· (= πλήρης χρῆσις· ἀκυρολογία* κατὰ χρῆσιν λέξεων)· κατάχρησις, (-εως), ἡ (= τὸ καταλείφειν).

καταχρηστικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) «καταχρηστικαὶ προθέσεις» (βλ. ἡμιτελεῖς* προθέσεις)· // «καταχρηστικὴ παρὰ γω γή»· (δημοτ.) κατ' αὐτήν, ἐνῶ μία λέξις ἀνήκει εἰς ἓν μέρος τοῦ λόγου, λαμβάνει σημασίαν ἄλλου μέρους τοῦ λόγου, δηλαδὴ ἀλλάσσει τὸ γραμματικὸν εἶδος, π.χ. «δῶσε μου ἓνα σύριαν», δηλαδὴ λουκούμι· «φέρει μου ἓνα βαρὺ γλυκὸ ἢ με δλίγη» (δηλ. καφέ), (συριανὸ καὶ βαρὺ γλυκὸ, ἐνῶ εἶναι ἐπίθετα, ἐδῶ τίθενται ὡς οὐσιαστικά).

καταχωρίζω· (= βάλλω κατὰ χώραν, εἰς θέσιν) καὶ ὅχι καταχωρῶ (= παραχωρῶ)· (φρ.) «καταχωρίζω εἰς τὸν κατὰ λόγον»· (ἀόρ.) κατεχώρισσα, (μετχ. παθ. πρκμ.) κατατεχωρισμένος, -η, -ον· —καταχωρισμός, καταχωρίσις.

κατεβατόν (βιβλίου), τό· (= σελίς), (ἐπὶ λόγου) παράγραφος (ὀρθότ. καταβατόν καὶ ὅχι κατεβατόν καὶ καταιβατόν)· //(= περίοδος γραπτῶ λόγου)· (φρ.) «ἀτέλειωτο κατεβατόν» (= ἐκτενὴς περίοδος γραπτῶ λόγου).

κατ' ἐξοχήν· σχῆμα, κατὰ τὸ ὁποῖον λέξις δηλοῦσα ἐξ ἀρχῆς ὅλον τινὰ ἀριθμὸν ὁμοειδῶν πραγμάτων λαμβάνεται, ἵνα δηλώσῃ μόνον ἐν ἐξ αὐτῶν, «κατ' ἐξοχήν»,

ἥτοι προαιρετικῶς, π.χ. «τὸ ἄστν» (= αἱ Ἀθηναίαι)· «ἡ Πόλη» (= ἡ Κωνσταντινούπολις) κ.λπ. (πρβλ. μεταφορά).

κατεργάτης, (-η), ὁ· (= κατάδικος ἐργαζόμενος εἰς «κάτεργον», ἥτοι πλοῖον, ὅπου εἰργάζοντο κατάδικοι), ἔπειτα (= δόλιος, φαῦλος).

κατηγόρημα, (-ατος), τό· (κατηγορῶ), (= ἡ προεξάρχουσα ιδιότης, ἥτις ἀποδίδεται εἰς τινα ἢ τι, δηλ. εἰς τὸ ὑποκείμενον)· //(Γραμμ.) τὸ εἰς τὸ ὑποκείμενον ἀποδιδόμενον· τοῦτο εἶναι ἡ μονολεκτικὸν εἰς τὴν συνεπτυγμένην πρότασιν, ὡς «ὁ ἥλιος λάμπει», καὶ εἶναι ῥῆμα ἢ περιφραστικὸν εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην πρότασιν, π.χ. «ὁ Σωκράτης ἐστὶ σώφρων», «σὺ Ἕλλην εἶ», καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τύπον τοῦ ῥήματος «εἰμί» καὶ ἐνὸς ὀνόματος ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ· //(Λογ.) ἡ ιδιότης, ἡ ἐνέργεια, τὸ πάθος καὶ γενικῶς πᾶν ὅ, τι ἀποδίδεται ἢ μὴ εἰς τὸ ὑποκείμενον (βλ. λ.) κρίσεώς τινος· //(Λογ.) «κατηγορήματα τά» ἢ «χαρακτῆρες» καὶ «ιδιότητες»· εἶναι τὰ γνωρίσματα, τὰ στοιχεῖα τὰ συνιστῶντα τὴν ἔννοιαν.

κατηγορηματικός, -ή, -όν· ὁ δηλούμενος ἢ διατυπούμενος σαφῶς καὶ ἀπεριφράστως· //(Γραμμ.) ὁ ἐπέχων θέσιν κατηγορουμένου· //κατηγορηματικὸς προσδιορισμός· (Συντ.) ὁ δι' ἀνάρθρου ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς μετοχῆς ὁμοιόπτως προσδιορισμός ἐνὸς οὐσιαστικοῦ, ἀποδίδων εἰς τὸ οὐσιαστικὸν παροδικὴν τινα ιδιότητα, ὡς «τέμνει δῆξει τῷ πελέκει», ἥτοι κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν θὰ ἀκονισθῇ ὁ πέλεκυς καὶ θὰ γίνῃ δῆξ, ἐνῶ «τέμνει τῷ δῆξει πελέκει» (ἐπιθετικὸς προσδιορισμός), ἡ δῆξ-της εἶναι διαρκῆς τοῦ πελέκειος ιδιότης·

ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ λαμβάνονται εἰς τὴν ἀρχ. γλῶσσαν τὰ ἐπίθετα ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ἀνάρθρως προκειμένου νὰ διακριθῇ μέρος τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἀπὸ τοῦ ὅλου ἢ ἀπὸ τῶν ἄλλων μερῶν αὐτοῦ, ὡς καὶ τὰ ἐπίθετα πᾶς, ἅπας, ὅλος, μόνος καὶ αἱ ἀντωνυμίαι αὐτός (ὡς ὀριστική) καὶ ἕκαστος, π.χ. «τάξιν ἐσχάτην Αἴας ἔχει»· «πᾶσαν ἀλήθειαν ὑμῖν ἐρῶ»· (δημ.) ἐπίθετα δὲ τὰ ὁποῖα λαμβάνονται συνήθως ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ εἶναι τὸ ἀκέρειος, ἀτόφιος, ὅλος, ὁλάκερος, μόνος ἢ μοναχός, π.χ. «κέρνα μας γεμᾶτα τὰ ποτήρια» (= μετὰ τὰ ποτήρια γεμᾶτα), «σκέφθηκα (ἐγὼ) μονάχος μου», «ἔλαμψε ὁ κόσμος ὅλος», «(αὐτός) μόνος του ἐλευθέρωσε τὴν πατρίδα», «κατάχλωμο τὸ παιδί περπατοῦσε ἀπὸ τὴν πείνα», «κλειστὰ τὰ μάτια σὲ θωρῶ» (= μετὰ κλειστὰ τὰ μάτια).

Μετ' ἄρθρου οἱ κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ εἶναι ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί· // «Κατηγορηματικὴ μετοχή» εἶναι ἡ μετοχή, ἡ ὁποία τίθεται εἰς τὴν πρότασιν ὡς κατηγορ. τοῦ ὑποκειμένου καὶ ἀντικειμένου· αὕτη ἐρμηνεύεται ἢ δι' ὀριστικῆς καὶ τοῦ «ὅτι» ἢ δι' ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ «ἵνα» (κν. νά)· μετὰ κατηγορ. μετοχῆς συντάσσονται πάντα τὰ ἀντικειμενικά ῥήματα, ἥτοι (εἰμί, γίγνομαι, ὑπάρχω, τὰ αἰσθητικά, τὰ διαρκείας, τὰ ἐνάρξεως καὶ λήξεως, τὰ καρτερίας, ἀνοχῆς, ψυχικοῦ πάθους, τὰ πλησμονῆς, κόρου, ἀπολαύσεως, τὰ δείξεως, εὐρέσεως, δηλώσεως, ἀπρόσω-

παχ.λπ.), π.χ. «ἤκουε Κύρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα», «ᾤχετο ἀπυῶν», «ἐμπλησθεὶς θηρῶν», «ὁπότ' ἐρα συνόψει πράξασιν» κ.λπ.· ἐνῶ τὰ ὑποκειμενικά ῥήματα (βούλομαι, δύναμαι, λέγω, νομίζω) συντάσσονται μετ' ἀπαρεμφάτου· τούτου ἕνεκα πολλὰ τῶν ῥημάτων λαμβανόμενα τὸ μὲν ὡς ἀντικειμενικά συντάσσονται μετὰ κατηγορ. μετοχ., π.χ. «ἤκουε Κύρου διαλεγόμενον» (κν. μετὰ τὰ ἴδια του τὰ αὐτιά, ἄμεσος ἀντιληψίς), τὸ δὲ ὡς ὑποκειμενικά συντάσσονται μετ' ἀπαρεμφάτου, ὡς «ἀκούω κώμας εἶναι καλὰς» (ἀκούω νὰ λένε, ἔμμεσος ἀντιληψίς) // κατηγορηματικὴ γενική· εἶναι τὸ οὐσιαστικὸν κατηγορούμενον, τὸ κατὰ πτώσιν γενική· ἐκφερόμενον καὶ δηλοῦν κτήσιν, τὸ διηρημένον ὅλον, τὴν ὕλην, τὴν ιδιότητα καὶ τὴν ἀξίαν καὶ συνδεόμενον μετὰ τοῦ ὑποκειμένου διὰ συνδετικῶ ῥήματος, ὡς «τὸ βιβλίον ἐστὶ τοῦ μαθητοῦ» (γεν. κτητ. κατηγορ.)· «πολλοῦ ἀργυρίου γίννεται» (γεν. τῆς ἀξίας κατηγορημ.) κ.λπ. (ἐπίρρ.) κατηγορηματικῶς καὶ (δημ.) κατηγορηματικά. **κατηγορία, (-ας), ἡ** (Γραμμ.) ἡ ἀναφορά τοῦ κατηγορήματος καὶ πρὸς τὸ ὑποκείμενον καὶ πρὸς τὸν ὁμιλοῦντα περὶ αὐτοῦ // (Συντακτ.) τὰ «κατηγορίας σημαντικά» συντάσσονται μετὰ γενικής, π.χ. «κατηγοροῦσιν τινες ἡμῶν ὡς οὐκ ὀρθῶς βουλευμένων» // (Λογ.) «κατηγορίαι», λέγονται αἱ γενικώταται περὶ τῶν ὄντων ἀποφάνσεις, ἥτοι τὰ ἀνώτατα γένη ἐνοίων, εἰς τὰ ὁποῖα ὑπάγεται πᾶν εἶδος ἐνοίας. Τέσσαρες εἶναι αἱ κατηγορίαι: α) «ἡ τοῦ ὄντος», ἡ ὁποία δηλοῖ τὴν οὐσίαν, τῆς ὁποίας μετέχει πᾶν τὸ ὑπάρχον, β) «ἡ τῆς ποιότη-

τος», ἡ ὁποία σημαίνει ποίας ιδιότητας ἔχει ἕκαστον τῶν ὄντων, γ) «ἡ τῆς κατὰ στάσεως», ἡ ὁποία ἐμφαίνει πῶς ὑπάρχει τὸ ὄν, δηλαδή ἐνεργεῖ, πάσχει ἢ διάκειται ἄλλως, καὶ δ) «ἡ τῆς σχέσεως», ἡ ὁποία συναπτομένη πρὸς τὴν τῆς ποιότητος δηλοῖ τὰς πάσης φύσεως διαφορὰς τῶν ὄντων πρὸς ἄλληλα. Ὁ Ἀριστοτέλης ὥρισε δέκα εἶδη, τὰ ὁποῖα ὠνόμασε «κατηγορίας», «γέννη κατηγοριῶν» καὶ «σχήματα τῆς κατηγορίας τῶν ὄντων» καὶ ἄλλως· ταῦτα εἶναι: οὐσία, ποσόν, ποιόν, πρὸς τι, ποῦ, ποτέ, κείσθαι, ἔχειν, ποιεῖν, πάσχειν· (φρ.) «Τῶν κατὰ μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων ἕκαστον ἥτοι οὐσίαν σημαίνει ἢ ποσὸν ἢ πρὸς τι ἢ ποῦ ἢ ποτέ ἢ κείσθαι ἢ ἔχειν ἢ ποιεῖν ἢ πάσχειν· ἐστὶ δὲ οὐσία ὡς τύπων εἰπεῖν, οἶον ἄνθρωπος, ἵππος· ποσὸν δὲ, οἶον διπλὴν τρίτην· ποιὸν δὲ, οἶον λευκόν, γραμματικόν· πρὸς δὲ, οἶον ἐχθές, πέρυσιν· κείσθαι δὲ, οἶον ἀνάκειται, κάθηται· ἔχειν δὲ, οἶον ὑποδέχεται, ὥπλισται· ποιεῖν δὲ, οἶον τέμνει, καίει· πάσχειν δὲ, οἶον τέμνεται, καίεται» (Ἀριστοτέλης). **κατηγορικός, -ή, -όν** (= ὁ ἀνήκων εἰς τὴν κατηγορίαν, ὁ μνηύων· ὁ καταφατικὸς (ἀντίθ. ὑποθετικὸς*)) // (Λογ.) «κατηγορικοὶ συλλογισμοί», ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους τὸ συμπέρασμα· συνάγεται ἐκ κατηγοριῶν κρίσεων· τῶν κρίσεων δὲ τούτων αἱ μὲν δύο πρῶται ὀνομάζονται «προτάσεις» καὶ «προκειμέναι». Ἐκ τούτων ἡ α' ὀνομάζεται «μείζων πρότασις», ἡ β' «ἐλάσσων πρότασις», ἡ δὲ γ' ἡ ἐκ τῶν προκειμένων παραγομένη καλεῖται

«συμπέρασμα».

Τῶν πλανητῶν αἱ τροχιαί εἶναι ἐλλείψεις (μείζων) ὁ Ποσειδῶν εἶναι πλανήτης (ἐλάσσων) τοῦ Ποσειδῶνος ἄρα ἡ τροχιά εἶναι ἐλλείψις (συμπέρασμα). Καὶ αἱ τρεῖς ὁμοῦ προτάσεις καλοῦνται «στοιχεῖα τοῦ συλλογισμοῦ» // «κατηγορικαὶ κρίσεις», εἶναι ἐκεῖναι, εἰς τὰς ὁποίας τὸ κατηγορούμενον ἀναφέρεται εἰς τὸ ὑποκείμενον ἀπολύτως, ἄνευ ὄρων, π.χ. «ἡ γῆ στρέφεται περὶ τὸν ἥλιον», β) «ἐξηρτημέναι*», εἰς τὰς ὁποίας τὸ κατηγορούμενον ἀναφέρεται εἰς τὸ ὑποκείμενον ἐπὶ ὅροις, π.χ. «ἐὰν ἡ φιλομαθής, ἔσει πολυμαθής», αἱ ἐξηρτημέναι κρίσεις εἶναι προτάσεις καθ' ὑπόταξιν εἰς τὸν λόγον, ἥτοι ὑποθετικά, αἰτιολογικά, χρονικά, τελικά κ.λπ. Ἐκατέρας δὲ τῶν κατηγοριῶν τούτων αἱ κρίσεις πάλιν διαστέλλονται «κατὰ ποιόν», «κατὰ ποσόν» καὶ «κατὰ τρόπον» (πρβλ. κρίσις).

κατηγορούμενον, (-ου), τό (Γραμμ.) ἡ ὑπὸ μορφὴν ἐπιθέτου ἀποδιδομένη ιδιότης εἰς τὸ ὑποκείμενον ἢ τὸ περὶ τοῦ ὑποκειμένου λεγόμενον καὶ σημαῖνον τὴν ιδιότητα αὐτοῦ ἢ τι τοιοῦτο. Τὸ κατηγορούμενον εἶναι συνήθως ἐπίθετον, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ οὐσιαστικόν καὶ ἀντωνυμία καὶ ἀπαρέμφατον καὶ μετοχὴ ὡς καὶ πᾶν μέρος λόγου καὶ ὁλόκληρος πρότασις, ὡς «σὸς εἰμι», «ὁ Σωκράτης ἦν σοφός», «μάτην ἐστὶ τὸ περὶ τούτων μεμνησθαι»· «τὸ σός», «τὸ σοφός», «τὸ μάτην», εἶναι κατηγορούμενα ὅχι τοῦ «ἐστίν», ἀλλὰ τῶν ὑποκειμένων: «Σωκράτης», «τὸ περὶ τούτων μεμνησθαι», (βλ. ἀριθμός, ἄψυχος). Τὸ κατηγο-

ρούμενον ἐπὶ τῶν κλιτῶν κατ' ὀνομαστικὴν ὡς καὶ κατ' αἰτιατικὴν μετὰ τῶν προθέσεων ἀμφί, περί, εἰς, ἐπί, παρά, πρὸς, καὶ ὑπὲρ παρίσταται κατὰ προσέγγισιν (= περίπου), κατ' ἔκτασιν, κατὰ παραβολικὴν ὁμοιότητα καὶ ὑπέρβασιν, ὡς «λέγονται Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι» (= περίπου), σπανίως δὲ κατὰ γενικήν, ὡς «αἱ ἐπιμέλειαι διὰ χαρίτων εἰσὶν»· τὸ κατηγορούμενον, ὅταν εἶναι οὐσιαστικόν συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον μόνον κατὰ πτώσιν, τυχαίως δὲ καὶ κατ' ἀριθμὸν καὶ γένος, π.χ. «ὁ Ὀλυμπός ἐστιν ὄρος», «τὸ βάθος τῆς χιόνος ἦν ὄργυια» (Ξενοφῶν), «ἦν ὁ πρῶτος φόρος ταχθεὶς τετρακόσια τάλαντα καὶ ἐξήκοντα» (Θουκυδίδης).

Τὸ κατηγορούμενον δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον κατὰ πτώσιν, ὅταν τίθεται κατὰ γενικήν, ἥτις λέγεται «κατηγορηματικὴ γενική*». Ὅταν τὸ κατηγορούμενον εἶναι ἐπίθετον, τότε θεωρούμενον ὡς γενικὸν τι πρᾶγμα τίθεται κατ' οὐδέτερον γένος, ἐνῶ τὸ ὑποκείμενον εἶναι ἄρσενικόν ἢ θηλυκόν, π.χ. «ὁ πλοῦτός ἐστι περιμάχητος», «ἡ πολυκοιρανὴ οὐκ ἀγαθόν».

Πολλάκις τὸ κατηγορούμενον ἐκφερόμενον δι' οὐσιαστικῶν εἶναι δυνατώτερον τοῦ ἐκφερομένου δι' ἐπιθέτου, «ταῦτά ἐστιν ἀλήθεια», ἰσχυρότερον τοῦ «ταῦτά ἐστιν ἀληθὴ».

Ὅταν τὰ ἑτερογενῆ ὑποκείμενα εἶναι ἔμφυχα, τὸ κοινὸν κατηγορούμενον τίθεται: α) κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον πληθυντικῶς ἢ ἐνικῶς, εἶναι δὲ ἐπικρατέστερον τὸ ἄρσενικόν τοῦ θηλυκοῦ καὶ οὐδετέρου καὶ τὸ θηλυκόν τοῦ οὐδετέρου, π.χ. «ἄνδρες καὶ

γυναῖκες καλοῖν, «γυναῖκες καὶ παιδιὰ καλαῖν, «Δευκαλίων μοι φίλος καὶ Πύρρα», «λαγωὶ καὶ κυνάρια δειλοῖν, κατὰ τὸ προσεχέστερον, ἤτοι τὸ πλησιέστερον εὐρισκόμενον ὑποκείμενον εἰς τὸ κατηγορούμενον, π.χ. «γυναῖκες καὶ παιδιὰ καθήμενα» ἢ «παιδιὰ καὶ γυναῖκες καθήμεναι».

Ὅταν τὰ ὑποκείμενα εἶναι ἄψυχα, τότε τὸ κατηγορούμενον τίθεται: α) κατ' οὐδέτερον γένος εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, π.χ. «ἡ αἰδὺς καὶ ὁ φόβος εἰσὶν ἔμφυτα», β) συμφώνως πρὸς τὸ ἓν καὶ ἀναλόγως ὑπονοούμενον πρὸς τὸ ἄλλο, π.χ. «ἡ γῆ ἐστὶ κοινὴ πάντων καὶ ὁ μακρὸς Ὀλυμπος». Ὅταν δὲ τὰ ὑποκείμενα εἶναι σύμμεικτα (ἔμψυχα καὶ ἄψυχα), τότε τὸ κατηγορούμενον τίθεται: α) κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον «ἄνθρωποι καὶ οἰκίαι φίλοι», β) κατ' οὐδέτερον γένος πληθυντικοῦ, θεωρουμένων τῶν ὑποκειμένων ὡς πραγμάτων, π.χ. «θάλασσα καὶ πῦρ καὶ γυνὴ κακὰ τρία» (βλ. κατηγορήμα).

// προληπτικὸν κατηγοροῦμενον» (βλ. ῥήμα).

// (Λογ.) πᾶσα τελεία κρίσις συνίσταται ἐκ τριῶν μερῶν, τοῦ ὑποκειμένου (Υ'), τοῦ κατηγορουμένου (Κ) καὶ τοῦ συνδεδετικοῦ. Ὑποκείμενον* εἶναι ἡ ἔννοια περὶ τῆς ὁποίας ἀποφαινόμεθα, κατηγορούμενον ἡ ἔννοια, ἡ ὁποία κατηγορεῖται τοῦ ὑποκειμένου, δηλαδὴ λέγεται περὶ αὐτοῦ, καὶ συνδεδετικὸν εἶναι λέξις (καὶ συνήθως τὸ ῥῆμα «ἐστὶν» ἢ τὸ «ὑπάρχειν» ἢ καὶ ἄλλα ῥήματα χρησιμεύοντα ὡς συνδεδετικά), ἡ ὁποία σημαίνει τὴν σχέσιν τοῦ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, ἤτοι τὴν ταυτότητα ἢ τὴν ἰσότητα αὐτῶν τῶν δύο.

Τὸ ὑποκείμενον μετὰ τοῦ κατηγορουμένου λέγονται «ὅροι τῆς κρίσεως» καὶ ἀποτελοῦν τὴν «ὕλην» αὐτῆς, τὸ δὲ συνδεδετικὸν εἶναι τῆς κρίσεως τὸ «εἶδος».

Γενικοὶ δὲ τύποι τῆς κρίσεως εἶναι οἱ ἐξῆς: Υ' εἶναι Κ (ὁ χρυσὸς εἶναι μέταλλον). Υ' δὲν εἶναι Κ (ὁ Σείριος δὲν εἶναι πλανήτης).

Ἐνῶ τὸ ὑποκείμενον τίθεται συνήθως εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως, πολλάκις ἀκολουθεῖ προηγουμένου τοῦ κατηγορουμένου.

κατηγορῶ (-έω). (= ἐπιφέρω κατηγορίαν κατὰ τινος· καταγγέλλω). //(Λογ.) ἀποδίδω ἰδιότητα. // χρησιμεύω ὡς κατηγορούμενον*.

κατηγορῶ (-έω). (κατὰ + ἀγορεύω = ὁμιλῶ ἐναντίον τινός). (φρ.) «τῶν λιπόντων τὴν τάξιν κατηγορεῖν ἢ ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἀπολογεῖσθαι» (Λυσίας). (ἀμτβ.) (= μέφομαι, φέγω δημοσίως, εἶμαι κατήγορος τινός, καταγγέλλω, μηνύω. (φρ.) «κατηγορεῖται ἐπὶ φόνῳ» δηλῶ· διακηρύττω, διαβεβαιῶ). (φρ.) «αὐτὸ κατηγορεῖ τὸ οὐνομα ὡς ἔστι Ἑλληνικόν» (Ἡρόδοτος), κ.λπ. (πρτ.) κατηγοροῦν, (μέλλ.) κατηγορήσω καὶ σπαν. κατερῶ, (ἀόρ.) κατηγορήσα, κατεῖπον, (πρκμ.) κατηγορήκα, κατεῖρηκα, (ὑπερσ.) κατηγορήκειν, κατεῖρκειν. (ὑποτ.) ἐ κατηγορῶ, ἀ κατηγορήσω, κατεῖπω, πρ κατηγορικῶς, κατεῖρηκῶς ὦ· (εὐκτ.) ἐ κατηγοροῖμι, κατηγοροῖην, μ κατηγορήσοιμι, κατεροῖμι, κατεροῖην, ἀ κατηγορήσαιμι, κατεῖποιμι, πρ κατηγορηκῶς ἢ κατηρεκῶς εἶην· (προστ.) ἐ κατηγορεῖ, κατηγορήσον, κάτειπε, πρ κατηγορηκῶς ἢ κατεῖρηκῶς ἴσθι.

(ἀπαρέμφ.) ἐ κατηγορεῖν, μ κατηγορήσειν, κατερεῖν, ἀ κατηγορήσαι, κατεῖπειν, πρ κατηγορηκῆναι, κατηρεκῆναι. (μετχ.) ἐ κατηγορῶν, -οῦσα, -οὖν, μ κατηγορήσων, -σουσα, -σον, κατερῶν, -οῦσα, -οὖν, ἀ κατηγορήσας, -σασα, -σαν, κατεῖπών, -οῦσα, -όν, πρ κατηγορηκῶς -κυῖα, -κός, κατεῖρηκῶς, -ρηκυῖα, -ρηκός.

//κατηγοροῦμαι (-έομαι), π κατηγοροῦμην, μ κατηγορηθῆσμαι, ἀ κατηγορήθην, πρ κατηγορήμαι, ὑ κατηγορήμην. (ὑποτ.) ἐ κατηγορῶμαι, ἀ κατηγορηθῶ, πρ κατηγορημένος ὦ· (εὐκτ.) ἐ κατηγοροῖμην, μ κατηγορηθῶσιμην, ἀ κατηγορηθῆην, πρ κατηγορημένος εἶην· (προστ.) ἐ κατηγοροῦ, ἀ κατηγορήθητι, πρ κατηγορήσο· (ἀπαρέμφ.) ἐ κατηγορεῖσθαι, μ κατηγορηθῆσθαι, ἀ κατηγορηθῆναι, πρ κατηγορήσθαι. (μετχ.) ἐ κατηγορούμενος, -ομένη, -ούμενος, μ κατηγορηθόμενος, -σομένη, -όμενος, ἀ κατηγορηθείς, -θείσα, -θέν, πρ κατηγορημένος, -μένη, -μένος· «κατηγρῶ τι» (= ἀποδεικνύω). «κατηγρῶ τινος» (= καταγγέλλω, κατηγρῶ τινα), «κατηγρῶ τινός τι» (= κατηγρῶ τινα διὰ τι), «κατηγρῶ τινος μετ' εἰδικῆς προτάσεως» (φρ.) «κατηγρῶν γὰρ αὐτοῦ οἱ σύμμαχοι, ὡς ἐφίει ἀρπάζειν τῷ στρατεύματι τοὺς φίλους» (= ὅτι ἐπέτρεπεν εἰς τὸ στρατεύμα κ.λπ.) — κατήγορος, κατηγορία, κατηγορήμα, κατηγορητικός, κατηγορικός, κατηγορούμενος, κατηγορητέος. Τὸ κατηγρῶ διαφέρει τοῦ λοιδορῶ (φρ.) «Ἐγὼ λοιδορίαν κατηγορίας τούτῳ διαφέρειν ἡγοῦμαι, τῷ τὴν μὲν κατηγορίαν ἀδικήματ' ἔχειν, ὧν ἐν τοῖς νόμοις εἰσὶν αἱ τιμωρίαι, τὴν δὲ λοιδορίαν βλασφημίας, ἃς κατὰ τὴν αὐτῶν φύσιν τοῖς

ἐχθροῖς περὶ ἀλλήλων συμβαίνει λέγειν» (Δημοσθένης).

κατονομασία (-ίας), ἡ· ἐπωνυμία. //(ἐπὶ τόπου). (φρ.) «ἡ κατονομασία τῶν ὁδῶν ἐγένετο ὑπὸ ἐπιτροπῆς».

κατωμοτικός, -ή, -όν· ὁ εἰς καταφατικὸν ὄρκον ἀρμόζων· (φρ.) «ἀπωμοτικὸν μὲν τὸ μά*, κατωμοτικὸν δὲ τὸ νη*, π.χ. «οὐ μὰ τὴν δέσποιναν Ἀρτεμιν»· ἀνὴρ Δία, φάναι, ὦ παῖ, ἔγωγέ σοι» (βλ. ἀπωμοτικός).

καυγᾶς, (-ᾶ), ὁ· (ὀρθότ.) καβγᾶς (> τουρκ. Kavgā = φιλονικία) καὶ ἀπλ. ὀρθογ. δημοτ. καβγᾶς.

καυτηριάζω (τι ἢ τινα). (= καίω διὰ καυτηρίου, στιγματίζω· (φρ.) «καυτηριάσαι τε τὰς ἵππους λύκον, καὶ κληθῆναι λυκοφόρους» (Στράβων) (Παθ.) μεταφορικῶς (= κατακρίνω σφόδρα). (φρ.) «ἐκαυτηρίασε τὴν ἀκολασίαν μέρους τῆς συγχρόνου νεολαίας»· «κεκαυτηριασμένοι τὴν συνείδησιν»· (πρτ.) ἐκαυτηρίαζον, (μέλλ.) καυτηριάσω, (ἀόρ.) ἐκαυτηρίασα, (πρκμ.) κεκαυτηρίακα· (Παθ.) καυτηριάζομαι, π ἐκαυτηριάζομην, μ καυτηριασθῆσομαι, ἀ ἐκαυτηριάσθην, (ὑποτ.) καυτηριασθῶ, πρ κεκαυτηριασμαι, (μετχ.) κεκαυτηριασμένος, -η, -ον· — καυτήρ, καυτηρίον, καυτηριασμός, καυτηριάσις.

καυτός· (καὶ αὐτός)· καυτός (= καυστός).

καῖαδας, (-α καὶ -ου)· ὀρθότ. καῖαδας βάραθρον εἰς τὴν Σπάρτην, ὅπου ἐρρίπτοντο οἱ πολιτικοὶ καχοῦργοι καὶ οἱ αἰχμάλωτοι πολέμου· ὠρισμένοι σχετίζουσιν τὸν Καῖαδαν με τοὺς ἀποθέτας, ὅπου ἐρρίπτοντο τὰ δύσμορφα ἢ ἀνάπηρα βρέφη.

κειμαι· (ἐπὶ τινος, ἔν τινι κ.λπ.) (= κοίτομαι (ἐξ ἀσθενείας). (φρ.) (ἐπὶ τοῦ Φίλο

κτῆτου) «ὁ μὲν ἐν νήσῳ κεῖτο κρατέρ' ἄλγεα πάσχων» (Ἰλιάς)· εἶμαι τοποθετημένος, (ἐπὶ χρημ.) εἶμαι κατατεθειμένος π.χ. «πολλὰ χρήματα ἐπὶ τῇ τούτου τραπέζῃ κεῖται μοι» (Ἰσοκράτης), εὐρίσκομαι, ἡρεμῶ (φρ.) «τοῦ κύματος κειμένου καὶ λείας οὐσῆς τῆς θαλάσσης» (Αἰλια-

νός)· εὐρίσκομαι νεκρός, θαμμένος (φρ.) «κεῖται παρ' Αἰδῇ Πόλυβος ἀξί' οὐδενός» (Σοφοκλῆς)· εὐρίσκομαι (ἐπὶ τόπου) (φρ.) «τὴν νήσον ἣ κεῖται πρὸ Μεγάρων» (Θουκυδίδης)· (ἐπὶ νόμου) ἰσχύω (φρ.) «οἱ κείμενοι νόμοι» (= οἱ ἰσχύοντες).

Ὅριστ.	Ὑποτακτ.	Εὐκτική	Προστακτ.	Ἀπαρέμφ.	Μετοχή	Παρατακτ.
κεῖ-μαι	(κέωμαι)	(κεοίμην)	—			ἐκείμην
κεῖσαι	—	—	κεῖσο			ἔκεισο
κεῖ-ται	κέη-ται	κέοι-το	κεῖ-σθω	κεῖσθαι	κεί-μενος	ἔκει-το
κεῖ-σθον	—	—	κεῖ-σθον	κει-μένη	ἔκει-σθον	
κεῖ-σθον	—	—	κεῖ-σθων	κεί-μενον	ἐκείσθην	
κεῖ-μεθα	—	—	κεῖ-σθε		ἐκείμεθα	
κεῖ-σθε	(δια)κέη-σθε	—	κεῖσθων καὶ		ἔχεισθε	
κεῖν-τι	κέω-ντι	κέοι-ντο	κεῖ-σθωσαν		ἔκειντο	

Ἡ ὑποτακτική εἰς τὴν δημώδη ποιήσιν εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ὀριστικήν «νὰ κεῖμαι, νὰ κεῖσαι κ.λπ.» (μέλλ.) κεῖσόμεαι, κεί-ση (-σει), κεί-σεται κ.λπ., (μετχ.) κεῖσόμενος, -μένη, -μενον. Τὸ ἀπαρέμφατον «κεῖ-σθαι» ἐν συνθέσει δὲν ἀναβιβάζει τὸν τόνον κεί-εσθαι > κέ-εσθαι < (καὶ συναϊρέσει) κεῖσθαι. Τὰ σύνθετα πλὴν τοῦ ἀπαρεμφάτου ἔχουν τὸν τόνον ἀναβιβασμένον, π.χ. κατὰ -κειμαι, κατὰ -κεισο κ.λπ., ἀλλὰ κατακεῖσθαι. Τῆς ὑποτακτικῆς σπανίως ἀπαντᾷ μονολεκτικῶς τὸ γ' ἐνικὸν καὶ τὸ β' καὶ γ' πληθ., τῆς δὲ εὐκτικῆς ἀπαντᾷ τὸ γ' ἐνικ., καὶ τὸ γ' πληθ. κατὰ τὰ εἰς -ω ῥήματα. Τὸ ι τοῦ θέματος κει- ἀποβάλλεται πρὸ φωνήεντος, π.χ. κέ-ηται, κέ-οιτο. Τὸ κεῖμαι τίθεται ὡς παθητικὸς παρακει-

μενος τοῦ τίθεμαι (φρ.) «ἐνθάδε κεῖται» (= ἐδῶ εἶναι θαμμένος)· — κειμήλιον, κοῖτος, κοιτών, κοιμάω, ὑπόκειμαι, διάκειμαι, ἀντίκειμαι, ἀπόκοιτος, κῶμος (= συμπόσιον)· // (Γραμμ.) ἐπὶ λέξεων καὶ φράσεων «κεῖμαι» (= ἀπαντῶ, εὐρίσκομαι) (φρ.) «καὶ τὸ ἀσώγιον ποῦ κεῖται» (= ἀπαντᾷ)· «κεῖται παρὰ Πλάτωνι καὶ παρὰ Δημοσθένει» (Ἀθήναιος)· (= ἀπαντᾷ, εὐρίσκεται)· // «τὸ κεί-με-νον» (ὡς οὐσ.) (= τὸ ὑπὸ ἀρχαίου συγγραφῆως γεγραμμένον κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ὑπομνήματα ἢ σχόλια ἢ μεταφράσιν) (φρ.) «τὸ κείμενον καὶ μεταφράσεις τοῦ Ὀμήρου μετὰ σχολίων».

χειρία, (-ίας), ἡ· (= σχοινίον ἢ ἱμάς κλί-νης)· κυρία, (-ας), ἡ (= ἡ ἔχουσα ἐξ-

ουσίαν), κυρία, (-ων), αἱ· ἐνῶ χειρία, (-ων), αἱ (= τὰ σάβανα)· κηρία, (-ίας), ἡ (= τὸ μέλι, ἡ κηρήθρα).

κείρω (τινὰ ἢ τι)· (= ξυρίζω, κουρεύω, «ἐνθεν καὶ ἐνθεν κείροντες ἐν χροῖ» (Ἡρόδοτος)· ἀποκόπτω ἢ τέμνω· σφάττω, καταστρέφω (φρ.) «κείραι πόλιν» (Καλλιμάχος), (μτφ.) σπαταλῶ (φρ.) «ἐκείρετε πολλὰ καὶ ἐσθλὰ κτηματ' ἐμά» (Ὀδύσειος)· (πρτ.) ἔκειρον, (μέλλ.) κερῶ, (ἀόρ.) ἔκειρα, (πρkm.) κέκαρκα, (ὑπερσ.) ἐκεκάρκειν (ὑποτ.) ἐ κείρω, ἃ κείρω· (εὐκτ.) κείρομαι, μ κεροίμι, ἃ κείρομαι· (προστ.) ἐ κείρε, ἃ κείρον· (ἀπαρέμφ.) ἐ κείρειν, μ κερεῖν, ἃ κείραι· (μετχ.) ἐ κείρων, -ουσα, -ον, μ κερῶν, -οῦσα, -οῦν, ἃ κείρας, -ασα, -αν· // κείρομαι (ὑπό τινος), π ἐκειρόμην, μ κεροῦμαι, ἃ ἐκειράμην, ἐ-κάρην (ἐκέρθην), πρ κέκαρμαι, ὃ ἐκεκάρμην· (ὑποτ.) ἐ κείρωμαι, ἃ κείρωμαι, κερῶ· πρ κεκαρμένος ὦ· (εὐκτ.) ἐ κεροίμην, μ κεροίμην, ἃ κειραίμην, καρείην, πρ κεκαρμένος εἶην· (προστ.) ἐ κείρου, ἃ κείραι, κάρητι, πρ κέκαρσο· (ἀπαρέμφ.) ἐ κείρεσθαι, μ κερεῖσθαι, ἃ κείρασθαι, κερῆναι, πρ κεκάρθαι· (μετχ.) ἐ κειρόμενος, -ομένη, -όμενος, μ κερούμενος, -ομένη, ούμενον, ἃ κειράμενος, -αμένη, -όμενος, καρείς, -εῖσα, -έν, πρ κεκαρμένος, μένη, -μένον· (φρ.) «ἐν χροῖ κεκαρμένους» (= σύριζα κουρεμένους)· — κουρά, κουρεύς, κουρεῖον, κέρμα, κορμός, ἀκέραιος, ἀκαρής, κουράζω (= τιμωρῶ διὰ κουρᾶς, βασανίζω), κορόιδο < κορόγιδον (= κουρεμένο γίδι), κέρτομος, ἀκερτεκόμης.

κεῖτομαι· (< ἀρχ κεῖμαι, κατὰ τὸ θέτα-μαι)· (μσν.) κοίτομαι (= εἶμαι ἐν τῇ κλίνῃ ἐξηπλωμένος ἢ νεκρός).

κείω· (ἐφετικὸν τοῦ κεῖμαι) (= κατακλίνω-μαι· ἐπιθυμῶ νὰ κοιμηθῶ)· κείω (κεάζω) (= κόπτω)· κίω (= πορεύομαι)· κύω (= εἶμαι ἔγκυος).

κελεύω (τινὰ ἢ τι)· (πρὸς κατώτερον με-τὰ αἰτίατ. προσ. καὶ ἀπαρεμφάτου) (= διατάσσω)· (φρ.) «τὸν δὲ Κύρον ἦγον ἔσω οἱ θεράποντες κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγεω» (Ἡρόδοτος)· (πρὸς ἀνώτε-ρον) (= παρακαλῶ)· (φρ.) «τὸν ταξίαρχον ἐκέλευον ἀκληρωτὶ τὴν ἡμετέραν τάξιν πέμπειν» (Λυσίας)· (καὶ πρὸς ἴσον) (= προτρέπω παραγγέλλω, παρακινῶ)· (φρ.) «κελεύων με δέσποιναν τὴν ἐμὴν θεήσασθαι γυμνὴν» (Ἡρόδοτος)· (πρτ.) ἐκέλευον (μέλλ.) κελεύσω, (ἀόρ.) ἐκέλευ-σα, (πρkm.) κεκέλευκα, (ὑπερσ.) ἐκεκελεύ-κειν (ὑποτ.) ἐ κελεύω, ἃ κελεύσω, πρ κε-κελεύκω, κεκελευκῶς ὦ· (εὐκτ.) ἐ κελεύοι-μι, μ κελεύσομαι, ἃ κέλευσον, πρ κεκελευ-κῶς ἴσθι· (ἀπαρ.) ἐ κελεύειν, μ κελεύσειν, ἃ κελεύσαι, πρ κεκελευκέναι· (μετχ.) ἐ κε-λεύων, -ούσα, -ον, μ κελεύων, -ουσα, -ον, ἃ κελεύσας, -ασα, -σαν, πρ κεκε-λευκῶς -κυῖα, -κός·

// κελεύομαι· π ἐκελεύομαι, μ κελευσθή-σομαι, ἃ ἐκελεύσθην, πρ κεκέλευσμαι, ὃ ἐ-κεκελεύσμη· (ὑποτ.) ἐ κελεύωμαι, ἃ κε-λευσθῶ, πρ κεκελευσμένος ὦ· (εὐκτ.) ἐ κε-λευοίμην, μ κελευσθησόμεν, ἃ κελευ-σθείην, πρ κεκελευσμένος εἶην· (προστ.) ἐ κελεύου, ἃ κελεύσθην, πρ κεκέλευσο· (ἀ-παρ.) ἐ κελεύεσθαι, μ κελευσθήσεσθαι, ἃ κελευσθῆναι, πρ κεκελευσθῆναι· (μετχ.) ἐ κε-λευόμενος, -ομένη, -όμενος, μ κελευσθη-σόμενος, -ομένη, -όμενος, ἃ κελευσθείς, -σθείσα, -σθέν, πρ κεκελευσμένος, -μένη, -μένον· κελεύω τινὰ μετὰ τελικοῦ ἀπα-

ρεμφ.» (φρ.) «τὸν γὰρ ἐπιβουλευσάντα, κελεύει φονέα εἶναι» (= παραγγέλλει νὰ θεωρηθῇ ὡς φονεὺς). — κέλευσμα, κελευστός, κελευστής (= διατάσων), κελευσμοσύνη (= πρόσταγμα), κέλευσις, κελεύστωρ (φρ.) «κελεύστωρ διαφέρει τοῦ κελευστής· ὁ μὲν γὰρ κελευστής ἐστὶν ὁ ἐν νηϊ κελεύων τοῖς ἐφέταις τι, ὁ δὲ κελεύστωρ ὁ ἐπικελευόμενος καὶ παρορμῶν» (Βεχκ. Ἀνέκ.).

κενός, -ή, -όν (κν. ἀδειανός), ἐνῶ καινός (= νέος, καινούργιος)· (παραθετικά) (κεν· **Φότερος** > κεννότερος > κεινότερος) > κεννότερος (διὰ τοῦ ο), ὡς (στεν**Φότερος** > στεννότερος, (ξεν**Φότερος**) > ξεννότερος, (μαν**Φότερος**) > μαννότερος, (ισ**Φότερος**) > ισνότερος· ἀποβληθέντος τοῦ **Φ** παρέμεινεν ἐπὶ πολὺ ἢ διὰ τοῦ ο ἐκφορά· κεννότερος, στεννότερος κ.λπ., καὶ ὅτε ἢ πρὸ αὐτοῦ συλλαβῇ μετεβλήθη, βραδύτερον ἐλέχθη καὶ κενώτερος, στενώτερος κ.λπ. // (Λογ.) «κεν ἢ ἔννοια»· ἡ ἔννοια, εἰς τὴν ὁποῖαν οὐδὲν ἐποπτικὸν περιεχόμενον ἀντιστοιχεῖ.

κέντρων, (-ωνος), ὁ· σύρραμμα ἐκ στίχων ληφθέντων ἐκ διαφόρων ποιητῶν. // (Γραμματολ.) λογοτεχνικὸν εἶδος τῆς μετρ. ἑλληνικῆς λογοτεχνίας, (ἐκ τοῦ Ὅμηρος καὶ κέντρων = ῥάκος)· (φρ.) «τὴν δημηγορίαν ὁ ποιητὴς κέντρωνος δίκην ἀπὸ ἐννοιῶν ἀλλαχού ῥηθειςῶν συνέγραψε κατὰ τὰ ὕστερον δηλαδὴ ὁμηροκέντρα» (Εὐστάθιος)· ὡς εἶναι οἱ «ὁμηροκέντρα», εἰς τὰ ὁποῖα διηγῆται τὸν βίον τοῦ Ἰησοῦ δι' ὁμηρικῶν στίχων εὐφυῶς συνημολογημένων, τοῦ Φιλοσόφου

Ὀπτιμίου τοῦ ἐπισκόπου Πατρικίου τοῦ μελωδοῦ Κοσμᾶ καὶ ἄλλων.

κενώ (-όω) (τι)· (= ἀδειάζω, κενώνω (μετὰ γενικῆς)· (φρ.) «ἀνδρῶν τάνδε πόλιν κενῶσαι» (Αἰσχύλος), (ἀντιθ. πληρῶ), ἐγκαταλείπω)· (φρ.) «κενωθεισῶν τιῶν νεῶν» (Θουκυδίδης)· (πρτ.) ἐκένουν, (μέλλ.) κενώσω, (ἀόρ.) ἐκένωσα· (Παθ.) κενούμαι, ἀ ἐκενώθην, (ὑποτ.) κενωθῶ, πρ κενένωμι· (μετχ.) κενενώμενος, -η, -ον· — κενός, κένωσις, κενωτικός, κενωτέον.

κεραία, (-ας), ἡ· σημεῖον ἢ τόνος τιθέμενος ἐπὶ τῶν γραμμάτων· (φρ.) «ἴωτα ἐν ἡμία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν ταῦτα γένηται» (Καινή Διαθήκη)· //(Γραμμ.) σημεῖον τιθέμενον ἰδίως εἰς λατινικὰς ἐπιγραφὰς πρὸς δῆλωσιν διπλοῦ γράμματος, ὡς καὶ πρὸς διάκρισιν ἐπὶ μακρῶν φωνηέντων· // μικρὰ γραμμὴ ὀριζοντία τιθεμένη πρὸς χωρισμὸν περιόδων ἢ παρενθετικῶν φράσεων, π.χ. «εἶπα τότε τῆς θείας μου — καλῆς ὥρα — νὰ ἔλθῃ σὸ γάμο μου»·

// ὀριζοντία γραμμὴ πρὸς εἰσαγωγὴν προσώπου ὁμιλοῦντος κατὰ τὴν ἀφήγησιν (ἄλλως παῦλα*), π.χ. «καὶ ἐλάλησε Κύριος - Λάβε τοὺς υἱούς»· // εὐθεῖα γραμμὴ ἐπὶ τῶν διχρόνων φωνηέντων πρὸς δῆλωσιν τοῦ μακροῦ χρόνου αὐτῶν ἁ, ἱ, ὦ.

Κεραμεικός, (-οῦ), ὁ· (<κεραμεύς), (δύο τόποι τῶν Ἀθηνῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ «διπύλου»· κεραμικός (<κέραμος), ἐκ τοῦ ὁποῖου ἡ «κεραμική» (τέχνη)· (φρ.) «κεραμικός τροχός», «κεραμικὴ μᾶστιξ» (= ὁ ὀστρακισμός)· «Κεραμικός» (κόλπος ἐκ τῇ πόλεως Κεράμου εἰς τὴν Κάριαν, ἄλλως «Κεράμιος» (βλ. περὶ τῆς

διαφορᾶς κεραμικὴ καὶ Κεραμεικός ῥ. κεραμεύω).

κεραμεύω· (ἀμτβ.) (= εἶμαι κεραμεύς, κατασκευάζω πήλινα ἀγγεῖα)· (πρτ.) ἐκεράμευον, (μέλλ.) κεραμεύσω, (ἀόρ.) ἐκεράμευσα, (ὑποτ.) κεραμεύσω. (Παθ.) κεραμεύομαι, (πρτ.) ἐκεράμευμαι, (μετχ.) ἐκεραμευμένος, -η, -ον· — κέραμος, κεραμεύς, Κεραμεικός, κεραμική, κεραμών, κεραμῖς, κεραμικός τροχός (ἐσφαλμ. κεραμεικός)· (φρ.) «Κεραμεύς, κεράμιον, κεραμεία ἢ τέχνη καὶ κεραμευτική, κέραμος καὶ κεραμίδες, οὐ μόνον κέραμος, αἱ ἐπὶ τοῦ τέγους· Θουκυδίδης δὲ ἄμφω λέγει· κεραμεύειν· κεράμιον οἶνηρόν (τοῦ οἶνον) Ἡρόδοτος καὶ Κρατῖνος, Ἀριστοφάνης δὲ ὀξηρόν (τοῦ ὄξους)· κεραμοπωλαί, κεραμοπωλεῖον ὡς Δείναρχος· καὶ τὸ ῥῆμα κεραμοπωλεῖν Ἀλέξιος· καὶ κεραμῖς γῆ ἢ κεραμίτις καὶ κεραμική· κέραμος δὲ πᾶσα ἡ τῶν κεραμεῶν ἀγγείων ὕλη» (Πολυδεύκης)· (βλ. καὶ κεράννυμι).

κεράννυμι (τί τινη)· (τὸ υ μακρόν), κεραννύω (τὸ υ βραχύ) (= ἀναμειγνύω τι μετὰ τινος ἄλλου, (φρ.) «οἶνφ καὶ μέλιτι κεράσαντα τὴν κρήνην, ἀφ' ἧς ἔπινον συνήθως» (Πλούταρχος), (μτφ.) συνενῶ, κανονίζω· (φρ.) «οὔτε γῆρας οὐλόμενον κέκρται γενεᾷ» (Πίνδαρος) (= δὲν ἔχει σχῆσιν ἢ γενεὰ μὲ τὸ γῆρας)· συνδυάζω, συνάπτω)· (φρ.) «φωνὴ μὲν μεταξὺ τῆς τε Χαλκιδέων καὶ Δωριδὸς ἐκράθη» (Θουκυδίδης)· (πρτ.) ἐκεράννυν, ἐκεράννυσον, (μέλλ.) κεράσω, κερῶ, (ἀόρ.) ἐκέρασα, (πρτ.) ἐκεράρακα, (ὑπερ.) ἐκεκεράρακα· (ὑποτ.) ἐκεράννυν, ἀ κεράσω, πρ κεκεράκως ὦ· (εὐκτ.) ἐκεράννυμι, μ κεράσοιμι, κερῶμι καὶ κερῶν, ἀ κεράσοιμι, πρ

κεκεράκως εἶην· (προστ.) ἐκεράννυν, ἀ κεράσον, πρ κεκεράκως ἴσθι· (ἀπαρ.) ἐκεράννυναι, μ κεράσειν, κερεῖν, ἀ κεράσαι, πρ κεκεράκηναι· (μετχ.) ἐκεράννυν, -νύσα, -νύν, -νύων, -οὔσα, -νύον, μ κεράσων, -ουσα, -ον, κερῶν, -οὔσα, οὔν, ἀ κεράσας, -σασα, -άσαν, πρ κεκεράκως, -κῦα, -κός· // κεράννυμαι· ἐκεράννυμην μ κραθήσομαι, κεράσομαι, ἀ ἐκεράσθην, ἐκράθην, ἐκεράσθην, πρ κέκραμαι, ὦ ἐκεκράμην· (ὑποτ.) ἐκεράννυν, ἀ κεράσθω, κραθῶ, κεράσωμαι, πρ κεκραμένος ὦ· (εὐκτ.) ἐκεράννυμι, μ κραθήσοιμην, κερασοίμην, ἀ κερασθῆην, κραθῆην, κερασίμην, πρ κεκραμένος εἶην· (προστ.) ἐκεράννυσου, ἀ κεράσθῃτι, κράθῃτι, κεράσαι, πρ κέκρασο· (ἀπαρ.) ἐκεράννυσθαι, μ κραθήσεσθαι, κεράσεσθαι, ἀ κερασθῆναι, κραθῆναι, κεράσασθαι, πρ κεκράσθαι· (μετχ.) ἐκεράννυν, -μένη, -μενον, μ κραθήσομενος, -σομένη, -σόμενον, ἀ κερασθῆις, -θῆισα, -θέν, κραθῆις, -θῆισα, -θέν, κερασάμενος, -σαμένη, -σάμενον, πρ κεκραμένος, -μένη, -μένον· (φρ.) «κεράννυμι τὸν οἶνον» (= ἀραιώνω τὸν οἶνον δι' ὕδατος)· — κέρασμα, κεραστός, κρᾶσις, κρατήρ, ἄκρατος, εὐκρατος, (δημ.) κρᾶσι, κέραμος, κέρνος (= σκεῦος), κεραμεύω (βλ. λέξιν)· // (Γραμμ.) κεράννυμαι (= ἐνοῦμαι διὰ κράσεως)· (φρ.) «τὸ ῥῆμα καὶ ὁ σύνδεσμος συναλοιφῇ κερασθέντα» (Διονύς. Ἀλικαρν.).

κεράνιον, (-ίου), τό· σημειῖον τι κριτικὸν πρὸς δῆλωσιν ἐφαρμένων χωρίων τῶν συγγραφέων ἐν χρήσει εἰς τοὺς ἀρχαίους κριτικούς.

κερδαίνω (τι)· (= κερδίζω)· ἐκερδαίνω, (μέλλ.) κερδανῶ καὶ κερδήσω ἢ κερδήσομαι.

μαι, (ἀόρ.) ἐκέρδαναι (τὸ κερδᾶναι) ἢ ἐκέρδησα, (πρkm.) κεκέρδηκα ἢ κεκέρδακα, (παθ. ἀόρ. α') ἐκερδάνθη, πρ κεκέρδημαι, (μετχ.) κεκερδημένος, (νεοελλ.) κερδημένος, -η, -ο(ν) — κέρδος, κερδαλέος, κερδοσύνη, κερδῶ.

κεφαλαῖος, -αία, -ον· καὶ κεφάλαιος, -α, -ον (= ὁ εἰς τὴν κεφαλὴν ἀσκήων ἢ κεφαλὴ (φρ.) «θύννου τε κεφάλαιον τοδῖν» (Καλλίας Κωμικός), (μτφρ.) ὁ πρῶτος κύριος· (φρ.) «ἵνα μὴ κεφαλαίῳ τὸν κρόταφόν σου ῥήματι θενὼν ὑπ' ὀργῆς ἐκχέῃ τὸν Τήλεφον» ('Αριστοφάνης). (Γραμμ.) ὁ διὰ μεγάλων γραμμάτων γεγραμμένος (Α Β Γ Δ Ε κ.λπ.) // «τὰ κεφαλαῖα», ἀντιπ. «μικρὰ ἢ ἀπλᾶ» (ἐνν. γράμματα).

Ἡ ἀρχαιοτάτη ἑλληνικὴ γραφὴ ἦτο μεγαλογράμματος. Ἐχρησιμοποιοῦν μόνον τὰ κεφαλαῖα λεγόμενα γράμματα, ἡ δὲ μικρογράμματος γραφὴ εἰσήχθη κατὰ τοὺς μεταχριστιανικοὺς χρόνους ἕνεκα τοῦ νόμου τῆς ἡσσυτος προσπάθειας, διότι ἡ μεγαλογράμματος γραφὴ ἀπῆτει περισσότερον χρόνον καὶ κόπον.

Τὰ κεφαλαῖα σήμερον ἀπέμειναν ἐν χρήσει μόνον εἰς τὴν ἀρχήν: α) κυρίων ὀνομάτων: Ἀντώνιος, Γεώργιος, Ἐλένη κ.λπ. Ἑλλάς, Ἑλλην, Ἑλληνίς·

β) εἰς τὴν ἀναγραφὴν τίτλων: «Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν», «Οἰκουμένην Πατριαρχεῖον»·

γ) ἔθνικων: Ἕληνες, Πειραιεῖς, Σουηδοί· δ) ὀνομάτων μηνῶν, ἡμερῶν καὶ ἑορτῶν: Σεπτέμβριος, Δεκέτιος, Χριστούγεννα, Τεσσαρακοστή, Δεκαπενταύγουστον·

ε) ὀνομάτων ἔργων συγγραφέων ἢ καλλιτεχνῶν: «ἡ Ὀδύσεια τοῦ Ὀμήρου», «τὸ

Κρυφὸ Σκολειὸ τοῦ Γύζη», «ἡ Ἡρωϊκὴ συμφωνία τοῦ Μπετόβεν»·

στ) ὀνομάτων ὁδῶν, πλατειῶν, συνοικιῶν, συνοικισμῶν πόλεων κ.λπ., π.χ. «λεωφόρος Ἀκαδημίας», «ὁδὸς Σταδίου», «Σύνταγμα», «Ὀμόνοια», «Μοναστηράκι», «Πλάκα», «Καστέλλα», «Χαλκίς» κ.λπ., ζ) διὰ τὴν λέξιν «Θεός» καὶ τῶν συνωνύμων αὐτῆς: «Παντοδύναμος», «Θεῖα Πρόνοια», ὡς καὶ «Χριστός», «Παναγία», «Ἅγιον Πνεῦμα» κ.λπ. (ἐνῶ θεός, θεοὶ τῆς «ἑλληνικῆς μυθολογίας» διὰ μικρῶν, «ἡ θεὰ Ἀφροδίτη», «οἱ 12 θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου»·

η) διὰ τοὺς δι' ἐπιθέτων καὶ ἀντωνυμιῶν τίτλους τίμητικούς, π.χ. «Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας», «ὁ Ἐξοχώτατος», «Σεβασμιώτατος», «Μακαριώτατος», ἡ «Αὐτοῦ Βασιλικὴ Ὑψηλότης», (ὡς καὶ διὰ τὰς ἀνωθυμίας εἰς ἐπιστολὰς ἀπευθυνόμενας εἰς σεβαστὰ πρόσωπα), π.χ. «Πάτερ, ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σου», «κύριε Διευθυντά, Σᾶς ζητοῦν» κ.λπ.·

θ) διὰ τὰς κατὰ προσωποποιῶν λέξεις ἐκφραζούσας ἐννοίας, π.χ. «τὸ Δίκαιο», «ἡ Νίκη», «τὸ Εἰκοσιένα», «τὸ Σχολεῖόν μας», «ἡ Τέχνη», «ὁ Χάρος», «ἡ Δόξα» κ.λπ., ἄλλως γράφονται διὰ μικροῦ γράμματος (ἑλληνικός, ἑλληνιστής, ἑλληνομάθεια). Διὰ μικροῦ δὲ γράμματος γράφονται καὶ τὰ παράγωγα τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ τῶν ἔθνικων, ὡς καὶ τὰ ἐπίθετα τὰ δηλοῦντα ὁπαδοὺς ὀργανισμῶν «ὁμηρικὰ ἔπη», «λακωνικός», «σαββατιανός», «χριστιανοί», «μωαμεθανοί», «διαμαρτυρόμενοι» κ.λπ. (πρβλ. γραφὴ).

Ὅταν τὸ ἐν τῶν συνθετικῶν εἶναι κύριον ὄνομα, ἐὰν ἐκ τούτου ἐκφράζεται ἡ βασικὴ

ἐννοία τοῦ συνθετοῦ γράφεται διὰ κεφαλαίου γράμματος, π.χ. (κουτσός - Βλάχος) > Κουτσοβλάχος, Κουτσοφλέβαρος, Τσικνοπέμπτη κ.λπ., ἐνῶ (Σάββατον - βράδυ) > σαββατόβραδο, (φράγκος - κρατῶ) > φραγκοκρατία, φραγκόπαπας, ἀρεοπαγίτης κ.λπ. Ὅταν καὶ τὰ δύο συνθετικὰ γράφονται διὰ κεφαλαίου καὶ τὸ σύνθετον γράφεται διὰ κεφαλαίου (Μάιος - Ἀπρίλιος) > Μαγιάπριλο, (Φράγκος - Λεβαντίνος) > Φραγκολεβαντίνος, Φραγκοσυριανός. Τὰ παρασύνθετα τὰ ἔχοντα κύριον ὄνομα ὡς συνθετικὸν γράφονται διὰ μικροῦ, ὅταν εἶναι ἐπίθετα: (παρὰ - Δούναβις) > παραδουναβίος, πανελλήνιος κ.λπ. // ('Ρητορ.) «τὸ κεφάλαιον», περίληψις ἐπιχειρήματος // ἢ ἄλλως ἡ «κεφαλὴς*» οὐσιώδης περίοδος λόγου βιβλίου.

κεφαλῆς, (-ίδος), ἡ· τὸ κεφάλαιον* // ἀπόφθεγμα, ῥητὸν προτασσόμενον εἰς βιβλίον ἢ εἰς βιβλίου κεφάλαιον ἢ εἰς μελέτην ὡς κύρωσις τοῦ περιεχομένου (φρ.) «ἔθεσε τὸ ῥητὸν «χρόνου φεῖδον», ὡς κεφαλῆδα τοῦ συγγράμματός του».

Κεφαλληνία, (-ίας), ἡ· (ἂν καὶ ἐκ τοῦ «κεφαλὴ» κατὰ παράδοσιν γράφεται διὰ δύο λ)· Κεφαλλήν, (-ήνος), ὁ, Κεφαλληνίς, (-ίδος), ἡ (δημ.) Κεφαλλονίτισσα.

κῆδομαι (τινος)· [τὸ ἐνεργ. κῆδω, (πρτ.) ἔκχδον, (μέλλ.) κηδήσω τινά (ποιητ.) (= δυσαρεστῶ, ἐνοχλῶ) (φρ.) «ὅτι μ' ἤλθετε κηδήσοντες» ('Ιλιάς)]· (= μεριμνῶ περί τινος, φροντίζω) (φρ.) κῆδετο γὰρ Δαναῶν, ὅτι ῥα θνήσκοντας ὀράτω ('Ιλιάς), (πρkm. μετὰ σημ. ἐνεστώτος) κέδηδα, (ὑπερσ.) ἐκεκῆδην· (πρτ.) ἐκῆδόμεν, (μέλλ.) κεκαδῆσομαι, (ἀόρ.) ἐκῆδεσάμην· (ὑποτ.) ἐκῆδωμαι, ἂ κηδεσώμαι· (εὐκτ.) ἐ κηδοί-

μην, μ κεκαδῆσοίμην, ἂ κηδεσάμην· (προστ.) ἐ κῆδου, ἂ κῆδεσαι· (ἀπαρ.) ἐ κῆδεσθαι, μ κεκαδῆσεσθαι, ἂ κηδεσάσθαι· (μετχ.) ἐ κηδόμενος, -ομένη, -όμενον, (= ὁ περιφρονεῖς, ὁ φροντίζων), μ κεκαδησόμενος, -ομένη, -όμενον, ἂ κηδεσάμενος, -σαμένη, -σάμενον· — κῆδος, κῆδειος, κηδεμών, κηδεστία, ἀκηδής, κηδεῖα (= ἐκφορὰ νεκροῦ· συγγένεια ἐκ γάμου, ἐπιγαμία), κηδευτής.

κηλώνειον, (-ου), τό· (= τὸ μαγγάνι)· Κυλώνειον (ἄγος) τό (ἐκ τοῦ Κύλωνος). **κῆξ·** (= καὶ ἐξ)· κῆξ, (κηρός), ἡ (= θαλάσσιόν τι πτηνόν).

κῆρ· (κέαρ) τό· (= ἡ καρδία), (βλ. ἔαρ)· κῆρ ὁ, (δημοτ.) κῆρ ὁ (= ὁ κύριος).

κῆρυξ, (-υκος), ὁ· (φρ.) «τὸ φοινίξ* καὶ τὸ κῆρυξ μακρὰν ἔχει φύσει τὴν λήγουσαν».

κηρύττω ἢ -σσω· (τὸ ὑ μακρόν), (= εἶμαι κῆρυξ)· «κηρύσσω τινί τι» (= ἀναγγέλλω διὰ κῆρυκος εἰς τινά τι, μετ' αὐτ. προσώπου, συγκολῶ διὰ τοῦ κῆρυκος) (φρ.) «κηρύττω Ἀχαιοὺς ἀγορήνδε»· «κηρύσσειν πολεμόνδε κάρη κομόωντας Ἀχαιοὺς» ('Ὀμηρος)· (= διαλαλῶ προκηρύττω) (πρτ.) ἐκήρυττον (μέλλ.) κηρύξω (ἀόρ.) ἐκήρυξα (πρkm.) κεκήρυχα (ὑπερσ.) ἐκεκηρύχην· (ὑποτ.) ἐ κηρύττω ἂ κηρύξω πρ κεκηρυχῶς ὦ· (εὐκτ.) ἐ κηρύττοιμι, μ κηρύξοιμι, ἂ κηρύξαιμι, πρ κεκηρυχῶς εἶην· (προστ.) ἐ κηρύττε, ἂ κηρύξον, πρ κεκηρυχῶς ἴσθι· (ἀπαρ.) ἐ κηρύττειν, μ κηρύξειν, ἂ κηρύξαι, πρ κεκηρυχέναι· (μετχ.) ἐ κηρύττων, -ουσα, -ον, μ κηρύξων, -ξουσα, -ρῶζον, ἂ κηρύξας, -ξασα, -ρῶξαν, πρ κεκηρυχῶς, -χῆς, -χός.

// κηρύττομαι· π ἐκηρυττόμην, μ κηρυ-

χθήσομαι, κηρύξομαι, ἃ ἐκηρύχθην, ἐκηρύξαμην, πρ κεκήρυγμαι, ὃ ἐκεκήρυγμαι (ὑποτ.) ἢ κηρύττωμαι, ἃ κηρύχθω, κηρύξωμαι, πρ κεκηρυγμένος ὦ· (εὐκτ.) ἢ κηρυττοίμην, μ κηρυχθησοίμην, κηρυξοίμην, ἃ κηρυχθεῖην, κηρυξάιμην, πρ κεκηρυγμένος εἶην (προστ.) ἢ κηρύττου, ἃ κηρύχθητι, κήρυξαι, πρ κεκηρυγμένος ἴσθι· (ἀπαρ.) ἢ κηρύττεσθαι, μ κηρυχθήσεσθαι, κηρύξεσθαι, ἃ κηρυχθῆναι, κηρύξασθαι, πρ κεκηρύχθαι· (μετχ.) ἢ κηρυττόμενος, -μένη, -όμενον, μ κηρυχθησόμενος, -μένη, -όμενον, κηρυξόμενος, -μένη, -μενον, ἃ κηρυχθεῖς, -θεῖσα, -θέν, κηρυξάμενος, -ξάμενη, -ξάμενον, πρ κεκηρυγμένος, -μένη, -μένον· — κήρυξ, κήρυγμα, κήρυξις, κηρυκτός, ἀκήρυκτος, κηρυκεύω (= εἶμαι κήρυξ, διαπραγματευτής), κηρυκεῖα, κηρυγμός, κηρύκειον, κηρύκευμα (= διάγγελμα) κ.λπ.

κῆτος, (ους), τό· (= μέγα θαλάσσιον θηρίον)· κοῖτος ὁ (χειμαί) (= ἡ κλίνη)· κύτος (-ους), τό (κύω) (= κοιλότης).

Κηφισιά, (-ᾶς), ἡ· ἀρχαία πόλις εἰς τὴν Ἀττικὴν, νῦν προάστιον Ἀθηνῶν, ἐνῶ Κηφισία (= ἔπαυλις Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ)· ὁ κάτοικος Ἀθηναῖος, ἐνῶ δήμος τῆς Οἰνιίδος φυλῆς «Ἐπικηφισιά» ὁ κάτοικος Ἐπικηφισίας // Κηφισός, (-οῦ), ὁ (= ποταμός).

κι· (δημ. καί), σύνδεσμος ἐκ τοῦ «καί» (συναίρεσις τοῦ -αι μεθ' ἐπομένου ε, ὡς «καί ἐγώ», πρὸ φωνήεντος «κι ἐγώ», «κι αὐτός».

κιάλι τό· (= τηλεσκόπιον) (<(ἰταλ.) occhiali πληθ. τοῦ occhiale).

κιλό(ν) τό· (δημ.) (<κατὰ συγκοπὴν τοῦ γαλλ. kilogramme < χιλιόγραμμα).

κινδυνεύω· (ἀμτβ.) (= ῥίπτομαι εἰς κίνδυνον, τολμῶ διακινδυνεύω μετ' ἀπαρ. διατρέχω τὸν κίνδυνον)· (μέλλ.) κινδυνεύσω, (ἀόρ.) ἐκινδυνεύσω, (πρkm.) κινδυνεύω· (Παθ.) κινδυνεύομαι, (πρτ.) ἐκινδυνεύομαι, (παθ. μ) κινδυνευθήσομαι, (παθ. ἃ) ἐκινδυνεύθην, πρ κεκινδυνεύμαι, (μετχ.) κεκινδυνευμένος, -η, -ον, (τετελ. μ) κεκινδυνεύσομαι· (φρ.) (ἀπρὸς.) «κινδυνεύει» (= κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, πιθανῶς), «κινδυνεύω τινί» (ἢ ἐν τινι ἢ περὶ τίνος κ.λπ.) (= ἀγωνίζομαι, κινδυνεύω διὰ τι), «κινδυνεύω πρὸς τινά» (= μάχομαι ἐναντίον τινός), (μετὰ συστοίχου ἀντικ.)· (φρ.) «κινδυνεύω κινδύνους» (= ἀποτολμῶ, ἀναλαμβάνω τι μετὰ τόλμης)· (φρ.) «κινδυνεύσαντες δὲ τοὺς ἐσχάτους κινδύνους διὰ τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους» (Ἀντιφῶν)· (ἀπροσώπως) κινδυνεύει μετὰ εἰδ. ἢ τελικοῦ ἀπαρεμφ.) (ὑποκ.) (= εἶναι πιθανὸν νά... ἢ ὅτι...)· (φρ.) «ἐξ οὗ κινδυνεύεις νυνὶ ἀποθανεῖν» (Πλάτων) (= ἀπὸ τοῦ ὁποῖον ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ἀποθάνης), «κινδυνεύεις ἀληθῆ λέγειν» (= φαίνεται ὅτι λέγεις τὴν ἀλήθειαν)· «κινδυνεύω πρὸς τινά» (= ἀγωνίζομαι κατὰ τίνος)· (παθ.) «κινδυνεύομαι» (= εὐρίσκομαι ἢ ἐκτίθεμαι εἰς κίνδυνον κατορθοῦμαι μετὰ κινδύνου)· (φρ.) «ἢ ἐναντία μεταβολῇ ἐν τῷ ζῆν ἐτι κινδυνεύεται» (Θουκυδίδης) (= καὶ εἰς τὴν ζωὴν ὑπάρχει κίνδυνος μεταβολῆς)· «ἐπιμαρτυρόμενοι ὅτι τὰ χρήματα ἤδη κινδυνεύεται τῷ δανείσαντι» (Δημοσθένης)· — κίνδυνος, κινδύνεμα, κινδυνευτής, κινδυνώδης, κινδυνευτικός.

κινητός, -ή, -όν· (= τὸν ὁποῖον δύναται

τις νὰ κινήσῃ) // (Γραμμ.) «κινῆ τὰ σύμφωνα» (βλ. ἐφελκυστικός, εὐφωνικός).

κινῶ (έω) (τι)· (= θέτω εἰς κίνησιν· ὠθῶ, διαταράσσω, ἐρεθίζω, ἐνοχλῶ, παρακινῶ· (φρ.) «ἐτι λέγειν αὐτὸν ἐκίνουν» (Πλάτων)· κάμνω μεταβολήν, μετατρέπω· (φρ.) «πότερον βλαβερὸν ἢ συμφέρον ταῖς πόλεσι τὸ κινεῖν τοὺς πατρίους νόμους» (Ἀριστοτέλης)· (ἐπὶ αἰσχροῦ σημασίας) συνουσιάζομαι· (φρ.) «ἐκίνουν γυναικά»· (πρτ.) ἐκίνουν, (μέλλ.) κινήσω, (ἀόρ.) ἐκίνησα, (πρkm.) κεκίνηκα· (Μεσ. καὶ παθ.) κινούμαι (= τίθεμαι εἰς κίνησιν, ἀναταράσσομαι, πορεύομαι), (πρτ.) ἐκινούμην, (μεσ. μ) κινήσομαι, (παθ. μ) κινήθησομαι, (παθ. ἀόρ.) ἐκινήθην, (ὑποτ.) κινήθω, πρ κεκίνημαι, (μετχ.) κεκινήμενος, -η, -ον· (παροιμία) «κινεῖ πᾶν χρημα» (= νεωτ.) κινεῖ πάντα λίθον, μετέρχεται τὸ πᾶν, δοκιμάζει κατὰ πάντα τρόπον· (φρ.) «σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνει» (= νὰ ἐνεργῇ καὶ νὰ μὴ ἀναμένης τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ)· — κίνησις, κινήτος, κινήτηρ, κινήτικος, ἀκίνητος, δυσκίνητος, ὀνοκίνδιος καὶ ὀνοκίνδας (= ὀνηλάτης), κίνημα, κινήτριος, κίνητρον κ.λπ.

κιτών, (-ῶνος), ὁ· (δωρ. ὁ χιτών)· κοιτών, (-ῶνος), ὁ (= δωμάτιον ὕπνου)· κυτών, (-ῶνος), ὁ (= κοιλότης).

κίων, (-ονος), ὁ· (= ὁ στύλος)· κύων, (κυνός), ὁ (= ὁ σκύλλος).

κίχρημι (τινα)· (καὶ χιχράω) (= δανείζω τινά)· (ἢ κίχρημί τινι τι) (= δανείζω τι εἰς τινά)· (φρ.) «τῶν δὲ κτημάτων σοι τῶν ἐμῶν κίχρημι ὅ,τι βούλει» (Δημοσθένης)· (μέλλ.) κίχρησιν, (ἀόρ.) κίχρησα, (πρkm.) κέχρηκα· (Μεσ.) κίχραμαι, μ

κρήσομαι, ἃ ἐκρήσάμην, (ὑπ.) κρήσωμαι, πρ κέκρημαι· — κρήστης (γεν. πληθ. τῶν κρήστων), (φρ.) «κυρίως μὲν ὁ δεδανεισμένος, πολλάκις δὲ καὶ ὁ δανειστής» (Πολυδεύκης).

-κκ· (Ὀρθογρ.) διὰ δύο κ γράφονται αἱ λέξεις: δισάκκιον, βερικοκκέα, βερικοκκον, κάκκη (= κόπρος ἀνθρώπου, κν. κακκά), κοῦκκος, κόκκος, κόκκω, κόκκαλος, κοκκίζω, κοκκίς, κοκκονάριον, κοκκίζω, κοκκουσμός, κοκκουμηλέα, κοκκάζω, κακκάβη, κοκκονάρι, κοκκουβάγια, ὄκκουμβῶ, κοκκίτις, λάκκος, κικκαβῶ, κόκκαλον, κόκκινος, κόκκυξ, ρόκκα, σάκκος, φλόκκος, φλοκκάτα, Μαρόκκον, Νεφελοκοκκυγία, Περδύκκας, Τρίκκαλα, Ρεβέκκα.

κλαγγή, (-ῆς), ἡ· (= κραυγή, ἦχος συγκρουομένων ὄπλων)· ἡ δοτικὴ «τῇ κλαγγί» κατὰ μεταπλασμόν ὡς ἀλκή, (-ῆς), ἡ, «τῇ ἀλκί».

κλάζω· (ἀμτβ.) (= κάμνω κλαγγήν, φωνάζω, βοῶ· (ἐπὶ πτηνῶν) κράζω· (φρ.) «αἰετὸς δὲ κλάζας πέτετο πνοῆς ἀνέμοιο» (Ἰλιάς)· (ἐπὶ κυνῶν) ὕλακτῶ, γαυγίζω, (μέλλ.) κλάγξω, (ἀόρ.) ἐκλαγξα, (ἀόρ. β') ἐκλαγον, (πρkm.) κέκλαγγα, κέκλαγα καὶ κέκληγα, (μετχ.) κεκλαγγώς, -υῖα, -ός· (Παθ.) (τετελ. μέλλων) κεκλάγξομαι· — κλαγγή, κλαγγηδόν, κλαγγάνα, κλαγερός (= θορυβώδης), (ἐπὶ γεράνων) ὁ κράζων ὀξέως.

κλαίω· (ἀμτβ.) (καὶ κλάω, ἄλλο τὸ κλάω = πῶ) (= θρηνῶ, ὀδύρομαι)· «κλαίω τινά ἢ τι»· (φρ.) εἴπερ τι κλαίεις τῶν ὀρεστέων κακῶν» (Σοφοκλῆς), (δημοτ.) «δὲν κλαίω κείνα ποῦ ἴπαθα, μόνο τὰ θέλω πάθει» (= μόνο διὰ τὰς συνεπείας αὐτῶν), κατακλαίω, μυρολογῶ· (φρ.)

«τοὺς ἀτέκνους κλαύσω πολεμάρχους» (Αἰσχύλος), ὡς καὶ «κλαίω τινί» (= θρηνῶ διὰ τινά· (πρτ.) ἔκλαιον, (μέλλ.) κλαύσομαι καὶ κλαυσοῦμαι, (ἀόρ.) ἔκλαυσα· (Μεσ. καὶ Παθ.) κλαίομαι ἢ κλάομαι (= κλαίω δι' ἐμαυτόν, κλαίω μεγαλοφώνως, θρηνῶ πρὸς ἐμαυτόν) (μτβ.)· (φρ.) «κλαόμενα τάδε βρέφη ὁπτάς τε σάρκας» (= νὰ τὰ παιδιά νὰ κλαῖνε τὸν σφυγμὸν τοὺς καὶ τίς ὁπτεὲς σάρκες τῶν)· (μεσ. ἀόρ.) ἐκλαυσάμην, (ὑποτ.) κλαύσωμαι, (παθ. μέλλ.) κλαυσθήσομαι, (παθ. ἀόρ.) ἐκλαύσθην, (ὑποτ.) κλαυσθῶ, (πρξμ.) κέκλαυ(σ)μαι, (μετχ.) κελκαυ(σ)μένος, -η, -ον — κλαυθμός, κλαυθμηρός, κλαυθμυρίζω, κλαυθμύρισμα, κλαυθμυρισμός, κλαυθμών, κλαυθμώδης, κλαῦμα, κλαυ(σ)τός, ἄκλαυ(σ)τος.

κλαίω· (= θρηνῶ)· κλέω (= ὀνομάζω, καλῶ).

κλάσμα, (-ατος), τό· (βλ. ἀριθμητικός). κλασσικός, -ή, -όν· (λατιν. *classicus* <(ἑλλ.) κλάσις <κλῶ (βλ. δάνειος)· Ἑλλήν ἢ Λατίνος συγγραφεὺς ἢ καλλιτέχνης ἀνεγνωρισμένος ὡς ἄριστος, δόκιμος, ἐπιφανής· ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀνομαζομένων κλασσικῶν συγγραφέων (*scriptores classici*) δὲν εἶναι ἀπροσδιόριστος, ἀλλ' ὀρισμένος // (Ἑγκ.) κατὰ τὸν Γέλλιον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σερβίου Τυλίου, ὅστις διήρесе τὸν λαὸν εἰς πέντε τάξεις, κλασσικοὶ (*classici*) ἐκαλοῦντο οἱ ἀνήκοντες ἐκ τῶν Ῥωμαίων πολιτῶν εἰς τὴν ἀνωτέραν τάξιν, οἱ ὅποιοι ἐπλήρωνον καὶ τὸν μεγαλύτερον φόρον καὶ εἶχον ἐπὶ τοῦ λαοῦ τὴν μεγαλύτεραν μορφωτικὴν ἐπιρροήν, εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς προλεταρίους (*proletarii*) τοὺς ἐστερημένους ἐντελῶς περιουσίας

καὶ μὴ κατατασσομένους οὐδὲ εἰς τὴν ἐξίαν καὶ οἱ ὅποιοι προσέφερον μόνον τοὺς υἱοὺς τῶν ὡς στρατιώτας εἰς τὴν πολιτείαν. Κατὰ τὸν β' μ.Χ. αἰ. μεταφορικῶς ἡ λ. «κλασσικός» δηλοῖ τὰ καλλιτεχνικὰ ἔργα, τὰ ὅποια διὰ τῆς μνημειακῆς καὶ ἀνυπερβλήτου ἀξίας αὐτῶν χρησιμεύουν ὡς πρότυπα διὰ πᾶσαν ἐποχὴν. Ὡς τοιαῦτα ἔργα θεωροῦνται κυρίως τὰ τῆς ἑλλήν. καὶ λατιν. ἀρχαιότητος συγγράμματα, ὡς ἐκφράζοντα τὰς τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ὑψίστας ἰδέας καὶ ὡς ἀποτελοῦντα ἀπλησίαστα παραδείγματα τελειότητος, εἰς ἀντίθεσιν τῶν καλλιτεχνικῶν ἰδεωδῶν τοῦ ῥωμαντισμοῦ*. ὁ Γέλλιος (*Gellius*) τὸν β' μ.Χ. αἰ. ὠνόμασε τοὺς ἀρίστους ἀρχαίους συγγραφείς (*scriptores classici*) // κλασσικαὶ σπουδαὶ εἶναι αἱ μελέται, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὸν ἀρχ. ἑλλ. καὶ λατινικὸν κόσμον, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὰ ἔργα τῶν δοκίμων ἀρχ. Ἑλλ. καὶ Λατ. ποιητῶν καὶ συγγραφέων· αὗται ἠχμασαν κατὰ τοὺς ἑλληνιστ. χρόνους, ἔπειτα δὲ εἰς Βυζάντιον καὶ βραδύτερον κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν· κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἔλαβον εὐρείαν ἐπίδοσιν εἰς Ἀγγλίαν, Γαλλίαν, Γερμανίαν, Ὁλλανδίαν, Η.Π.Α., Ἰταλίαν κ.ἄ., ὡς καὶ ἐν Ἑλλάδι (βλ. ἀνθρωπισμός) // «κλασσικὴ παιδεία»· ἡ διὰ τῆς ἐρμηνείας τῶν κλασσικῶν ἔργων τοῦ λόγου καὶ τῆς τέχνης τῶν Ἀρχαίων ἐπιτυγχανομένη πνευματικὴ καλλιέργεια καὶ φυχικὴ μόρφωσις τοῦ ἀνθρώπου καλουμένη ἄλλως «ἀνθρωπιστικὴ (οὐμανιστικὴ) μόρφωσις» (νεολατινικὴ λ. *humanismus* ἐκ τοῦ λατιν. *humanitas* = ἀνωτέρα κλασσικὴ μόρφωσις· ὁ ἀνθρωπισμός) // «κλασσικὴ

κλόν ἔργον»· πᾶν ἔργον, τὸ ὅποιον ἐπέτυχε μακρὰν καὶ διαρκῆ πνευματικὴν ἐπιβολήν, ἐπιχρονικὴν ἐπιβίωσιν καὶ ἀναγνώρισιν ὑπὸ πάντων ἢ ὑπὸ τῶν περισσοτέρων ἐπιφανεστέρων ἀνθρώπων διαφόρων χωρῶν καὶ ποικίλων ἐποχῶν ὡς πληρές, τέλειον, ἐξοχον καὶ πρωτότυπον· τοῦτου ἕνεκα τὸ ἐφήμερον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κληθῇ «κλασσικόν». Διὰ τὸ κλασσικὸν ἰσχύει τὸ τοῦ Θουκυδίδου· (φρ.) «κτῆμά τε ἐς αἰὲ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν ξύγκειται», ἦτοι «τὸ ἔργον μου αὐτὸ συνέγραψα ὅχι πρὸς στιγμὴν, ἀλλ' ἵνα παραμείνῃ κτῆμα αἰώνιον» (Θουκυδίδης Α, 22). Ἀντίθετος «τῆς κλασσικῆς τέχνης», τῆς ὑποίας χαρακτηριστικὸν εἶναι ἡ ἐναρμόνισις καὶ ἰσορροπία τῶν μορφῶν, ἐνεφανίσθη ὁ «ῥωμαντισμός*», ὁ ὁποῖος ἀπετέλει τὴν διάσπασιν τῆς ἰσορροπίας ταύτης καὶ ὁ ὁποῖος ἀπομακρυνόμενος ἀπὸ τῆς ἀπλότητος, ἐνασμενίζεται εἰς τὸ ἀκαθόριστον, πολὺπλοκον καὶ σύνθετον. Πηγαὶ τοῦ ῥωμαντισμοῦ εἶναι τὸ πάθος, τὸ συναίσθημα καὶ ἡ φαντασία // «κλασσικὴ μόρφωσις»· ἡ μόρφωσις ἡ ἀποκτωμένη διὰ τῆς σπουδῆς καὶ κατανοήσεως κατὰ πρῶτον τῶν δοκίμων ἀρχαίων πεζογράφων καὶ ποιητῶν Ἑλλήνων καὶ κατὰ δεύτερον τῶν Ῥωμαίων.

κλασσικισμός, (-οῦ), ὁ· αἱ κλασσικαὶ σπουδαὶ // ἡ τεχνοτροπία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ Λατίνων συγγραφέων καὶ καλλιτεχνῶν.

Κλαυδιανὰ γράμματα· (ἀρχ.)· ὀνομασία τριῶν γραμμάτων εἰσαχθέντων ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου αὐτοκράτορος Κλαυδίου (10 π.Χ. - 54 μ.Χ.) εἰς τὸ λατινικὸν ἀλφάβη-

τον πρὸς συμπλήρωσιν τούτου· ἦσαν δὲ ταῦτα τὸ κωλικὸν δίγαμμα (Ϛ) ἀντιστοιχοῦν εἰς τὸ σύμφωνον V, τὸ ἀντίστιγμα (CC ἢ C) ἀντιστοιχοῦν εἰς τὸν διπλοῦν φθόγγον bs ἢ ps (ἑλληνικὸν ψ) καὶ τὸ σχήματος ἡμίσεος H (Ϡ), τοῦ ὁποῖου ἀμφισβητεῖται ἡ φωνητικὴ ἀξία. Μερικοὶ ἐδέχοντο ὅτι ἐδῆλου τὸν μεταξὺ καὶ u φθόγγον, ἄλλοι τὸ ἑλληνικὸν φ διακρινόμενον τοῦ λατινικοῦ ph, ἄλλοι ὅτι ἦτο χ καὶ ἄλλοι ὅτι ἀντιπροσώπευε τὴν δίφθογγον αι. Ἄν καὶ ἐπεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ Κλαυδίου, ἐν τούτοις δὲν διетηρήθησαν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ.

κλείς, (κλειδός), ἡ· (Ὁρθογρ.) τὰ ἐκ τοῦ κλείς σύνθετα βαρύνονται καὶ γράφονται διὰ τῆς εἰ διφθόγγου, π.χ. κατάκλεις (ὅχι κατακλείς), ἀντίκλεις, ἀνάκλεις, δίκλεις, ἡμίκλεις (-ειδος), ἡ, ἐνῶ τὸ ὀξύτονον δίκλεις, (-ίδος), ἡ καὶ τὸ κιγκλεις, (-ίδος), ἡ διὰ τοῦ ι.

κλείσις, (-εως), ἡ· ἀττ. κλῆσις (= τὸ κλείσιμο)· κλῆσις* (= πρόσκλησις)· κλίσσις, (-εως), ἡ, (= τὸ λύσιμα)· κλύσις, (-εως), ἡ (= ἡ διὰ κλύσματος πλύσις). κλεῖσμα, (-ατος), τό· (= περίφραγμα)· κλύσμα, (-ατος), τό (= ἡ διὰ τοῦ κλυστήρος πλύσις, ὁ κλυστήρ)· κλῆσμα, (-ατος), τό (= πρόσκλησις).

κλείω· ἡ κλῆω (τι ἢ τινά)·[(δημ.) κλείνω ἐκ τοῦ ἀορ. ἔκλεισα, ὡς ἔφθασα>φθάω, ἔχυσα>χύνω κ.λπ.] (= ἀποφράττω· κλείδωνω, ἀποκλείω· (φρ.) «ὥστε Βόσπορον κλῆσαι μέγαν» (Αἰσχύλος), (δημοτ.) «τὰ χιόνια ἔχουν κλείσει τὸ δρόμον», ἐμπερικλείω, συσφίγγω, συνάπτω· (φρ.) «κλείω τὰ σκέλη», ὑποχρεῶ, διατάσσω τὴν παῖσιν) π.χ. «διὰ κυβερνητικῆς διαταγῆς

ἔκλεισαν αἱ χαρτοπαικτικαὶ λέσχει » κ.λπ.)· (πρτ.) ἔκλειον, ἔκληνον, (μέλλ.) κλείσω, κλήσω, (ἀόρ.) ἔκλεισα, ἔκλησα, (πρσμ.) κέκλεικα, (ὑπερσ.) ἐκεκλείκειν· (ὑπ.) ἐ κλείω, ἄ κλείσω, πρ κεκλεικώς ὦ· (εὐ.) ἐ κλείοιμι, μ κλείσοιμι, ἄ κλείσαιμι, πρ κεκλεικώς εἶην· (προστ.) ἐ κλείε, ἄ κλείσον, πρ κεκλεικώς ἴσθι· (ἀπ.) ἐ κλείειν, μ κλείσειν, ἄ κλείσαι, πρ κεκλεικέναι· (μετχ.) ἐ κλείων, -ουσα, -ον, μ κλείσων, -σουσα, -σον, ἄ κλείσας, -σασα, -σαν, πρ κεκλεικώς, -κυῖα, -χός.

// κλείομαι (ἢ κλήομαι) ὑπό τινος· π ἐ κλειόμην, ἐκλήόμην, μ κλείσομαι, κλήσομαι, κλεισθήσομαι, κλησθήσομαι, ἄ ἐκλεισάμην, ἐκκλησάμην, ἐκλείσθην, ἐκλή-, πρ κέκλειμαι, -κλήμαι (μτγν. κέκλεισαι), ὕ ἐκεκλειμην, -κλήμην· (ὑπ.) ἐ κλείωμαι, ἄ κλείσωμαι, κλεισθῶ, πρ κεκλειμένος ὦ· (εὐ.) ἐ κλειοίμην, μ κλεισοίμην, κλεισθησοίμην, ἄ κλεισάμην, κλεισθείην, πρ κεκλεισμένος εἶην· (προστ.) ἐ κλείου, ἄ κλείσαι, κλεισθήτι, πρ κέκλεισο· (ἀπ.) ἐ κλείεσθαι, μ κλείεσθαι, κλεισθήσεσθαι, ἄ κλείσασθαι, κλεισθῆναι, πρ κεκλεισθῆναι· (μετχ.) ἐ κλειόμενος, -μένη, -μενον, μ κλεισόμενος, -σομένη, -σόμενον, κλεισθησόμενος, -θησομένη, -θησόμενον, ἄ κλεισάμενος, -σαμένη, -σάμενον, κλεισθείς, -θείσα, -θέν, πρ κεκλειμένος, -μένη, -μένον, (μτγν. κεκλεισμένος, -σμένη, -σμένον)· — (φρ.) « ἔκλεισε τὰ μάτια του » (= παρέβλεψε, προσεποιήθη), « τοῦ ἔκλεισε τὸ στόμα » (= τὸν ἀπεστόμωσε)· — κλείς, κλείσις, κλειθρον (καὶ κληθρον), ἀπόκλεισις, σύγκλεισις, κλειστός, κλοιός.

κλέπτω (τι)· (= οἰκειοποιῶμαι ξένον πράγμα, ιδιοποιουμαί τι, (μετ' αἰτ. προσ.)

ἔξαπατῶ· (φρ.) « κλέπτων τὴν ἀκρόασιν καὶ μιμούμενος τοὺς τάληθ' ἰδόντας » (Αἰσχίνης), ἀποστερῶ· φυλάττω μυστικόν, ἀποκρύπτω· (φρ.) « δεινὸν γὰρ ἡ εὐνοια κλέψαι τὴν ἀλήθειαν » (Συνέσιος)· (πρτ.) ἔκλεπτον, (μέλλ.) κλέψω καὶ κλέφομαι, (ἀόρ.) ἔκλεψα, (πρσμ.) κέκλεφα· (Παθ.) κλέπτομαι (ὑπό τινος), (πρτ.) ἐ κλεπτόμην, (παθ. μέλλ.) κλεφθήσομαι, (παθ. μέλλ. β') κλαπήσομαι, (παθ. ἀόρ. α') ἐκλέφθην, (ὑποτ.) κλεφθῶ, (παθ. ἀόρ. β') ἐκλάπην, (ὑποτ.) κλαπῶ, (πρσμ.) κέκλεμμαι, (μετχ.) κεκλεμμένος, -η, -ον — κλέμμα, κλοπή, κλεπτέον, κλοπεύς, κλώψ, κλωπεύω, κλωπεῖα, κλοπαῖος, κλοπός (= κλέπτης), κλεπτοσύνη, κλέμμα (= κλοπιμαῖον), κλέπτης, κλεπτήρ.

κλήζω, κληίζω, κλεῖζω τινά· (πάντα ποιητικὰ πλὴν τοῦ παθ. ἐ κλήζομαι) (= ἐπαινῶ· (φρ.) « πάλοι δὴ τὴν δ' ἐγὼ κλήζω πόλιν » (Ἀριστοφάνης)· φημιζω· ἀναφέρω· (φρ.) « πότερα γὰρ αὐτοῦ ζῶντος ἢ τεθνηκότος φάτις ἐκλήζετο » (Αἰσχύλος) ὀνομάζω· (φρ.) « σὲ νῦν μὲν ἦδε γῆ σωτῆρα κλήζει » (Σοφοκλῆς), [ἄλλο τὸ μτγν. κλήζω ἀντὶ κλείω, καλῶ]· (πρτ.) ἔκκληζον, (μέλλ.) κληίσω, κλήσω, κλείσω, (ἀόρ.) ἔκκλησα, ἐκλείσα· (ὑπ.) ἐ κλήζω, ἄ κλήσω· (εὐ.) ἐ κλήζοιμι, μ κλήσοιμι, ἄ κλήσαιμι· (προστ.) ἐ κλήζε, ἄ κλήσον· (ἀπ.) ἐ κλήζειν, μ κλήσειν, ἄ κλήσαι· (μετχ.) ἐ κλήζων, -ουσα, -ον, μ κλήσων, -σουσα, -σον, πρ κλήσας, -σασα, -σαν.

// κλήζομαι (ὑπό τινος), π ἐκκληζόμην, πρ κέκκλημαι· (ὑπ.) ἐ κλήζωμαι, πρ κεκκλησμένος ὦ· (εὐ.) ἐ κληζόμην, πρ κεκκλησμένος εἶην· (προστ.) ἐ κλήζου, πρ κέκκλησο· (ἀπ.) ἐ κλήζεσθαι, πρ. κεκκλησθαι·

(μετχ.) ἐ κληζόμενος, -ζομένη, -ζόμενον, πρ κεκλησμένος, -μένη, -μένον — κλεινός, κλυτός (= περίφημος), κλειτός, κλείσμα, κλειστός.

-κλῆς (-εους)· (Ὁρθογρ.) τὰ ἐκ τῶν εἰς -κλῆς, (-κλέους) τριτοκλίτων παραγόμενα κύρια ὀνόματα γράφονται διὰ τῆς εἰ διφθόγγου, π.χ. (Ἀγαθοκλῆς, (-κλέους), ὁ) - Ἀγαθόκλεια, Ἀριστόκλεια, Χαρίκλεια (Μητροκλῆς, (-κλέους), ὁ) Μητροκλείδης, Ἀγαθοκλείδης, Ἐρατοκλείδης, Ἴπποκλείδης, Περικλείδης, Χαρικλείδης κ.λπ. **κλῆσις, (-εως), ἡ**· (βλ. κλείσις) (= πρόσκλησις)· // (Γραμμ.) (ἐπὶ τῶν πτώσεων) ἡ ὀνομαστική « αἱ κλήσεις τῶν ὀνομάτων » (= αἱ ὀνομαστικαὶ (πρβλ.) κλήσις)· // (ἐπὶ φύσει οὐδετέρων) ἡ κατάληξις τῆς ὀνομαστικῆς πτώσεως· (φρ.) « ἐχόντων θηλείας ἢ ἄρρενος κλῆσιν », ἦτοι κατάληξιν τῆς ὀνομαστικῆς, ὡς ἀσκός, κλίνη.

κλητική, (-ῆς), ἡ· (Γραμμ.) ἡ ἀναλογικῶς πρὸς τὰς πλαγίας πτώσεις καλουμένη καὶ αὕτη πτώσις, ἄλλως κατὰ τοὺς Στωικούς, « προσαγορευτικὴ » ἢ « προσαγορευτικόν » (πτῶμα) ἢ « προσηγορία » ἢ « ὀρθή » ἢ « εὐθεΐα », διὰ τῆς ὁποίας καλοῦμεν ἢ προσαγορευόμεν τινα ἢ τι, π.χ. « ἐλθέ, τέκνον », « ὦ τέκνον » (βλ. πτώσις).

Εἰς τὴν ἐλληνικὴν πάντοτε εἰσάγονται αἱ κλητικαὶ διὰ τοῦ κλητικοῦ ἐπιφωνήματος « ὦ ». Ἡ θέσις τοῦ κλητικοῦ « ὦ » ἀκολουθεῖ τὴν τοῦ ἄρθρου « ὦ παῖδες ἄτακτοι » (προσφωνεῖ τοὺς παῖδας), « ὦ ἄτακτοὶ παῖδες » (προσφωνεῖ τοὺς ἀτάκτους), καὶ ἐνῶ λέγομεν « οἱ παῖδες οἱ ἄτακτοι », δὲν λέγομεν « ὦ παῖδες ὦ ἄτακτοι »· « ὦ

μάκαρ Ἀτρεΐδῃ » (ἀντίθεσις ἐπὶ μακαρίου καὶ μὴ μακαρίου), « ὦ Ἀτρεΐδῃ μάκαρ » (ἀντίθεσις μεταξύ Ἀτρεΐδου καὶ μὴ Ἀτρεΐδου). Ἡ κλητικὴ δὲν παρελαμβάνετο εἰς σύνθεσιν καὶ τοῦτο, διότι λέγεται καθ' ἑαυτὴν καὶ δὲν ἀποτελεῖ μέρος προτάσεως, ὡς ἐκ τούτου ἡ κλητικὴ τίθεται μετὰ δύο κομμάτων, διότι συντακτικῶς δὲν συνδέεται πρὸς τὰ ἄλλα στοιχεῖα, π.χ. « τὰ ὅσα λέγεις, Νικόλαε, εἶναι ἄστοχα ». Διαφέρει ἡ κλητικὴ τῶν ἐπιφωνημάτων* κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ μὲν κλητικὴ ἐκφράζει ἐννοίας, ἐνῶ τὰ ἐπιφωνήματα ἐκφράζουν συναισθήματα.

Ἐπειδὴ ἡ κλητικὴ ἐκφέρεται καθ' ἑαυτὴν ἐπιφωνηματικῶς ὡς ἰδιαίτερα πρότασις, δὲν ἐξαρτᾶται, ὡς αἱ ἄλλα πτώσεις, συντακτικῶς ἐκ τινος ἄλλης λέξεως, διὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἐπίρρημα, ἀφοῦ, ὡς γνωρίζομεν, χαρακτήρ τοῦ ἐπιρρήματος εἶναι ὁ προσδιορισμός. Ἡ κλητικὴ ἦτο ἄνευ καταλήξεως, διότι δὲν ἀπηρτίσθη διὰ συνθέσεως στοιχείων τινῶν, οὔτε συνεδέετο συντακτικῶς πρὸς τὰ ἄλλα τῆς προτάσεως στοιχεῖα, ἀλλ' ἐξεφέρετο καθ' ἑαυτὴν ἐπιφωνηματικώτερον. Ἡ ἐπιφωνηματικὴ αὐτῆς φύσις φαίνεται ἐκ τοῦ τονισμοῦ τῆς ἀρχούσης συλλαβῆς, ὡς δέσποτα, ἀδελφε, πόνηρε, μόχθηρε, πάτερ, μητέρα, σῶτερ, Ἀγάμεμνον, Διόμηδες, καὶ ἐκ τοῦ τονισμοῦ ἐκ τῆς μεταπτωτικῆς σχέσεως τοῦ μακροῦ καὶ βραχέος φωνήεντος μετὰ ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς, π.χ. ποιητῆς > ὦ ποιητά, Σκύθης > ὦ Σκύθα, Ἀγαμέμνων > ὦ Ἀγάμεμνον, δαίμων > ὦ δαίμων, μόνον κατὰ τὸ τέρμα αὐτῆς ἐνεφάνιζε τὸ φωνήεν -ε προερχόμενον κατὰ μετατροπὴν ἐκ τοῦ -ο, ἔπειτα συχνάκις ἡ

ονομαστική του ένικου έτελεί τὰ τῆς κλητικής, π.χ. ὦ Θεός (<ὦ Θεέ> (μτγν.). Ἡ κλητική ἦτο ἄνευ καταλήξεως, μόνον κατὰ τὸ τέρμα αὐτῆς ἐνεφάνιζε τὸ φωνῆεν -ε προερχόμενον κατὰ μετατροπὴν ἐκ τοῦ ο (πρβλ. τὴν κλητικὴν, ἡ ὁποία εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ θέμα μετὰ μεταπτώσεως εἰς -ε, π.χ. ἄνθρωπε, ἵππε). Εἰς τὸν πληθυντικὸν ἡ κλητικὴ εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν, π.χ. οἱ λόγοι - ὦ λόγοι, οἱ ἰμάντες - ὦ ἰμάντες κ.λπ.

Ἡ ὀνομαστική, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ δυϊκοῦ εἶναι ὅμοιαι, ὡς (ὀνομ.) τὼ νίκα, (αἰτ.) τὼ νίκα, (κλητ.) ὦ νίκα.

Ἡ ὀνομαστική, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τῶν οὐδετέρων ἐνικ. καὶ πληθυντικοῦ εἶναι ὅμοιαι, ὡς τό, τό, ὦ βέλος, τά, τά, ὦ βέλη. Ἡ ὀνομαστ. καὶ κλητικὴ τῶν πρωτοκλίτων θηλυκῶν εἶναι ὅμοιαι, ὡς ἡ, ὦ οἰκία, ἡ, ὦ σφαῖρα. Ἡ κλητικὴ τῶν ἀρσ. τῆς ἀκλίσεως ἐσχηματίζετο ἀναβιβασμένου τοῦ τόνου καὶ μάλιστα βραχυνομένου τοῦ φωνήεντος α μεταπτωτικῶς, ἀλλ' ἐπειτα ἐπῆλθεν ἐξομαλισμὸς ὡς πρὸς τὸν τονισμόν καὶ τὸ σωστόν « ὦ δέσποτα », ὥστε νὰ θεωρῆται τοῦτο ὡς ἐξαίρεσις. Ἐπειτα δὲ καὶ ὡς πρὸς τὴν ποσότητα τοῦ φωνήεντος, ὥστε μόνον μερικὰ νὰ ἀποτελοῦν σύστημα, (λ.χ. τὰ εἰς -της), καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον νὰ ἀνθίστανται εἰς τὸν ἐξομαλισμόν· ἐπὶ πλεόν καὶ τινα μονήρη ἀρχαῖα διεσώθησαν εἰς τὴν κλητικὴν μετὰ βραχέος φωνήεντος, α) τὰ εἰς -της: τοξότα, ἱππότα, σὺβῶτα, δολομήτα, ἡρωεπυτά (= ἀπατεῶν), β) τὰ ἔχοντα ῥηματικὸν β' συνθετικόν, κυρίως δὲ τὰ εἰς -άρχης, -δίφης, -λάθας (λήθη), -λάτρης, -πώλης, -οιφης, -πίπης, -τρίβης, -ωνης, -ωπης (ὡς

καὶ τὰ εἰς -της) (βλ. α, Α), π.χ. γενάρχα ὦ, φνσιοδίφα ὦ, γλωσσοδίφα ὦ, βιβλιο-λάθα ὦ, γλωσσοδίφα εἰδωολάτρα, βιβλιοπῶλα, φιλοῖφα (οἰφάω)· φιλοίφης (= λάγνος), παρθενοπίπα, γυναικοπίπα, παιδοτριβα, τελῶνα, κυνώπα, ἐφέτα, Ὁρέστα, ἱεροφάντα, γλύπτα ὦ κ.λπ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι πάντοτε εὐδιάγνωστα τὰ ἔχοντα ῥηματικὸν στοιχεῖον, π.χ. -δίχης (ὦ εἰρηνοδίχη), -τέχνης (ὦ καλλιτέχνη), -δέφης (ὦ βυρσοδέφη), -δίνης (ὦ ἀργυροδίνη), -ευνη (ὦ χαμεῦνη), -χάρμης (ὦ ἱπποχάρμη) κ.λπ. γ) τὰ μονήρη: ὦ λάγνα, ὦ δολομήτα, ὦ κυανοχαῖτα, ὦ Κανδαῦλα, ὦ Λυκάμβη, ὦ μεναῖχμα, ὦ πυραῖχμα, ὦ ποικιλομήτα καὶ δ) τὰ ἐθνικά: ὦ Καππαδόκα, ὦ Πέρσα, ὦ Σκύθα (ἀλλὰ ταῦτα ὡς κύρια ὦ Πέρση, ὦ Σκύθη). Πολλῶν εἰς -ης ὀνομάτων ἡ κλητικὴ ἐσχηματίζετο δι' ἀφαιρέσεως τοῦ -ς τῆς ὀνομαστικῆς (ὅπως καὶ εἰς τὰ τῶν εἰς -ας: (νεανίας)> ὦ νεανία, (Ἑρμείας)> ὦ Ἑρμεία, Ἀμυνίας> (ὦ Ἀμυνία) κ.λπ., καὶ τῶν εἰς -ης, π.χ. ὦ αἰναρέτη, ὦ Αἰήτη, (ὑφαγόρας (ποιητ.) ὑφαγόρης), ὦ ὑπαγόρη, ὦ καλλιλαμπέτη, ὡς καὶ τὸ τριτόκλιτον Χάρης, (-ητος) ὁ, ὦ Χάρη.

Α' ὀνομαστικαὶ εἰς -ᾶ εἰς τὸν Ὀμηρον καὶ ἄλλους ποιητὰς ἦσαν αἰολικαὶ κλητικαί, π.χ. αἰχμητά, ἱππότα, νεφεληγέρετα, κυανοχαῖτα.

Εἰς ἄλλα ἐπεκράτησε τὸ φωνῆεν τῆς ὀνομαστικῆς ἀναλλοιώτον, π.χ. ὦ τιμή, ὦ δίκη, ὦ χαρὰ κ.λπ.

Εἰς διαλέκτους ἐσώθησαν καὶ ἐλάχιστα λείψανα τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων μετὰ βραχέος α, π.χ. κοῦρᾶ ὦ, ὦ θεῖᾶ γύναι, ὦ Ἑλενά, Ἀφροδίτᾶ κ.λπ.

Ἡ κλητικὴ τῶν δευτεροκλίτων ἔληγεν εἰς -ε: ὦ ἄνθρωπε, ὦ λόγε, καὶ εἰς -ος ὦ φίλος, ὦ θεός κ.λπ. Ἡ κλητικὴ ἐπιθέτων οὐσιαστικοποιηθέντων λήγει πολλὰκις εἰς -ος.

Αἱ κλητικαὶ ἤλῃ (ἀντὶ ὦ ἡλέ), ὀλέ (ἀντὶ ὦ ὀλέ) καὶ τὸ μέλε (ἀντὶ ὦ μέλε) ἔχουν ἐκφυρὰν ἐπιφωνηματικὴν, πρβλ. «ὦ τᾶν» (ἐταιρικὴ προσφώνησις) ἀντὶ ὦ τάλαν! τὸ καλέ, βρέ (ἐκ τοῦ μωρέ), ὅπερ λέγεται καὶ σήμερον ἐπὶ θηλυκῶν: «καλέ μάννα!», «βρέ γυναικα!».

Ἡ κλητικὴ τῶν τριτοκλίτων ἐσχηματίζετο: α) ἄνευ τοῦ -ς τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῆς ὀνομαστικῆς πολλῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν, π.χ. ὦ Ζεῦ, ὦ ἄνα, ὦ βασιλεῦ (εἰς τὸν Ὀμηρον δὲν ἔχει κλητικὴν οὐδὲ λέγεται ἐπὶ θεῶν, ὅπως τὸ ἄνα! (ἀντὶ ἄναξ), τὸ βασιλεὺς ἄρα νεώτερον), π.χ. φορεῦ, πῆχυν, γλανκῶπι, πόλι, ἰχθύ, γραῦ, Οἰδίπου, βοῦ κ.λπ., β) ἐκ τοῦ θέματος ἄνευ ἐκτενείας καὶ μετ' ἀναβιβασμοῦ τοῦ τόνου, ὅπου τοῦτο ἦτο δυνατόν, π.χ. ὦ πάτερ, ἄνερ, κύον, θύγατερ, σῶτερ, Ἀγάμεμνον, Ἀριστόγειτον, Παλάμηδες, Λητοί, εὐγνωμον, Ἡράκλεις (καὶ μτγν. Ἡρακλεις) Ἀπολλων, Περικλεις κ.λπ.

Αἱ κλητικαὶ αὗται διεσώθησαν: α) εἰς τὰ πολύχρηστα συγγενικά, ὀνόματα, β) εἰς τὰς ἐπικλήσεις τῶν θεῶν καὶ γ) εἰς πολλὰ σύνθετα λήγοντα εἰς -αρκης, -αντης, -αδης, -ηκης, -ηθης, -ηρης, -κητης, -μεγέθης, -μήρης, -στελέχης, -ωδης, -ωκης, -ωλης, -ωρης, π.χ. ὦ αὐταρκες, ὦ αὐθαδες, ὦ ἄναντες, ὦ εὐθες κ.λπ. γ) ἡ κλητικὴ εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν ἰδίως εἰς τὰ ὀξύτονα καὶ εἰς ἄλλα (ὅχι συγγενικά), ὁ, ὦ ποιμήν, ὁ, ὦ χειμών,

Πλάτων, αἶθρη κ.λπ., δ) ἐκ τοῦ ἄνευ ἐκτενείας θέματος καὶ ἄνευ ἀναβιβασμοῦ τοῦ τόνου, π.χ. ὦ Μαχᾶον, Ἀντήνορ, Παλαῖμον, αὐτοκράτορ, κοσμητορ, νεῶρες, τρηῆρες, Λακεδαιμόν κ.λπ., ε) εἰς τὰ ἀφωνόληκτα δι' ἀποβολῆς τοῦ τελικοῦ συμφώνου, π.χ. γύναι ὦ, παῖ, ἄνα, τυραννί, νεᾶνι, Ἄρτεμι, γίγαν, τάλαν, γέρον ὦ κ.λπ., [ἀλλὰ συνηθέστερον παραλαμβάνεται ἡ ὀνομαστικὴ μετὰ τοῦ ἀφώνου χαρακτηρισμοῦ τῶν ὀνομάτων τούτων καὶ τοῦ σ τῆς ὀνομαστικῆς, ὦ ἄναξ, ὦ Αἴας, ὦ ἄρπαξ, ὦ νύξ, ὦ φλέψ, ὦ Χάρης, ὦ λέβης κ.λπ., καὶ ἄλλων μὴ ἔχόντων χαρακτηριστὴρα ἄφωνον παραλαμβάνεται ἡ ὀνομαστικὴ καὶ ὡς κλητικὴ, π.χ. ὦ Σαλαμίς, ὦ δυστυχής, ὦ κύων, ὦ γυνή, ὦ ἄρχων κ.λπ.]. Πολλὰκις ἡ κλητικὴ ἦτο ἡ ἰδία ἡ ὀνομαστικὴ ἄνευ τοῦ σ Ἰησοῦς> ὦ Ἰησοῦ. Ἡ κλητικὴ τοῦ ὀνόματος «ἡ αἰδώς» παρ' Εὐριπίδῃ «ὦ αἰδώς», ἐνῶ κλητ. «ὦ αἰδοῦ», καὶ τοῦ ἠώς - ὦ ἠοῖ ἀμφοτέρω κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ εἰς -ως, -ους, Λητοί, Σαπφοί, Κλειοί κ.λπ., κατὰ τὰ ὁποῖα ἐκλίνοντο εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις, ὦ Ἐρατώ (Ἀπολλωνίως ὁ Ρόδιος). Ἡ ἐνικὴ κλητικὴ τῶν μὲν εἰς -ας πρωτοκλίτων λήγει εἰς -ᾶ, τῶν δὲ εἰς -ης λήγει εἰς -η, π.χ. νεανίας - ὦ νεανία, Ἀριστείδης - ὦ Ἀριστείδη, ἐξαιροῦνται ὅμως ἐκ τῶν εἰς -ης καὶ εἰς -της σχηματίζοντα τὴν κλητικὴν εἰς -ᾶ τὰ ἀνωτέρω σημειωθέντα. Ἡ αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ ἔχει τὸν χρόνον τῆς ὀνομαστικῆς ἐνικῆς, π.χ. ὁ ταμίας, τὸν ταμίαν, ὦ ταμία· ἡ μουσα, τὴν μουσαν, ὦ μουσα· ἡ χήρα, τὴν χήραν, ὦ χήρα κ.λπ. Ἡ κλητικὴ τοῦ Θεοῦ εἶναι πάντοτε «ὦ Θεός», τὸ δὲ «ὦ Θεέ»

είναι μετγν. Ἡ κλητική τῶν συνηρημένων τῆς β' κλίσεως δὲν εἶναι εὐχρηστος, π.χ. ὁ πλοῦς, ὁ εὖνους, τὸ ὄστουν δὲν ἔχουν κλητικήν. Τῶν ἀττικοκλίτων ἡ κλητική τοῦ ἐνικοῦ εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ὀνομαστικήν, π.χ. ὁ νεὼς - ὦ νεῶς, οἱ λεῶ - ὦ λεῶ κ.λπ. Τὰ οὐδέτερα τῆς γ' κλίσεως ἀποβάλλουν τὸν ὀδοντόφωνον χαρακτήρα εἰς τὴν ὀνομαστικήν αἰτιατικήν καὶ κλητικήν τοῦ ἐνικοῦ, διότι δὲν εἶναι καταληκτικὸς ἄλλης λέξεως, ἀντὶ *σῶματ* > ὦ *σῶμα*. Τὰ ὀδοντοφωνόληκτα θέματα εἰς -τ, -δ, -θ σχηματίζουν τὴν κλητικήν τοῦ ἐνικοῦ εἰς τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ ὁμοίως πρὸς τὴν ὀνομαστικήν, π.χ. ἐλπίς, (-ίδος), ἡ - ὦ ἐλπίς, ἐσθής, (-ήτος), ἡ - ὦ ἐσθής, κόρυς, (-υθος), ἡ - ὦ κόρυς· ἐξαιροῦνται: παῖς, (-δός) ὁ - ὦ παῖ ὡς καὶ τινὰ εἰς ις σχηματίζοντα τὴν κλητικήν εἰς -ι κατ' ἀναλογίαν τῶν εἰς -ις φωνηεντολήκτων: πόλις, (-εως), ἡ - ὦ πόλι, π.χ. τυραννίς, (-ίδος), ἡ - ὦ τυραννί, νεάνις, (-ιδος), ἡ - ὦ νεᾶνι, Ἄρτεμις, (-ιδος), ἡ - ὦ Ἄρτεμι κ.λπ. Ὀνόματά τινὰ οὐδέτερα κλινόμενα κατὰ τὰ ἄλλα ὁμαλῶς σχηματίζουν ὁμοίαν τὴν ὀνομαστικήν, αἰτιατικήν καὶ κλητικήν τοῦ ἐνικοῦ, ἂν καὶ ἔχουν διάφορα θέματα: τό, τό, ὦ ὕδαρ, (ὕδατος, ὕδατι), τά, τά, ὦ ὕδατα, τό, τό, ὦ φῶς (φωτός, φωτί), τό, τό, ὦ οὐς (ὠτός, ὠτί) κ.λπ. Αἱ μετοχαὶ τοῦ πρκμ. εἰς -ὤς, -ῦα, -ὸς ἔχουν εἰς τὴν ὀνομαστικήν καὶ κλητικήν τοῦ ἐνικοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικήν, αἰτιατικήν καὶ κλητικήν τοῦ οὐδετέρου θέμα εἰς (λελυκ)-ος (καὶ τοῦ ἀρσ. καὶ τοῦ οὐδετ.), ὁ λελυκῶς, -λυκῶς ὦ· τό, τὸ λελυκός - ὦ λελυκός, εἰς δὲ τὰς λοιπὰς πτώσεις θέμα (λελυκ)-οτ, π.χ. τοῦ λελυκόςτος, τῷ λελυ-

κότι, τὸν λελυκότα (οὐδ. τὸ λελυκός), (τὸ πρὸ τοῦ χαρακτήρος φωνῆεν τῶν εἰς -ος μετοχῶν γίνεται ὡς εἰς τὴν ὀνομαστικήν καὶ κλητικήν τοῦ ἀρσεν. κατ' ἀναλογίαν τῶν σιγμολήκτων) (κατὰ τὸ αἰδῶς, ἐκ θέματος αἰδοσ-, ἡὼς ἐκ θέματος ἡοσ- ὁ λελυκῶς - ὦ λελυκῶς).

Τὰ τριτόκλιτα τὰ ἔχοντα θέμα -ντ, ἂν μὲν εἶναι ὀξύτονα ἢ περισπώμενα οὐσιαστικά σχηματίζουν τὴν κλητικήν ὁμοίαν πρὸς τὴν ὀνομαστικήν, π.χ. ὁ, ὦ ἀνδρείας, ἀλλὰς, ὁ, ὦ ἂν δὲ βαρύτονα ἔχουν ὡς κλητικήν τὸ θέμα αὐτῶν· ὁ γίγας > ὦ γίγαν (ἀντὶ γίγαντι), ὁ ἐλέφας > ὦ ἐλέφαν, ὁ γέρον > ὦ γέρον κ.λπ., (ἐνίοτε ἡ ὀνομαστική λαμβάνεται ὡς κλητική, π.χ. ὁ Αἴας > ὦ Αἴας). Τὰ δὲ Ἄτλας, Πολυδάμας, Λαοδάμας ἔχουν τὴν κλητικήν (κατ' ἀναλογίαν τῶν εἰς -ας πρωτοκλίτων ὁ ταμίας - ὦ ταμία): ὦ Ἄτλα, Πολυδάμα, Λαοδάμα.

Ἡ κλητική τῶν μετοχῶν εἶναι πάντοτε ὁμοία πρὸς τὴν ὀνομαστικήν π.χ. ὁ, ὦ λέγων, ὁ, ὦ λύσας κ.λπ. Τὰ ἐρρινόληκτα ὀξύτονα ἔχουν τὴν κλητικήν ὁμοίαν πρὸς τὴν ὀνομαστικήν, π.χ. ὁ, ὦ πομῆν, ἀγών ὁ, ὦ κ.λπ., τὰ δὲ βαρύτονα ἔχουν ὡς κλητικήν τὸ θέμα αὐτῶν π.χ. γείτων (θ. γειτον -) > ὦ γείτον, ὁ δαίμων (θ. δαίμον -) > ὦ δαίμων. Ἡ κλητική τοῦ Ἀπόλλων, Ποσειδῶν σχηματίζεται: α) κατὰ συστολήν τοῦ πρὸ τοῦ χαρακτήρος φωνήεντος καὶ β) δι' ἀναβιβασμοῦ τοῦ τόνου: ὦ Ἀπολλων, ὦ Πόσειδον καὶ (Ποσειδῶν > ὦ Ποσειδῶν), ὁμοίως καὶ ὦ Ἀγάμεμνον, ὦ Ἀριστογείτον, ὦ Αὐτόμεδον. Καὶ ἄλλων δὲ συνθέτων ὀνομάτων εἰς -ων (-ονος ἢ -οντος) ἡ κλητικὴ ἐξεφέ-

ρετο ὅχι μόνον συνεσταλμένως κατὰ τὴν τελευταίαν συλλαβήν, ἀλλὰ καὶ προπαρωξύνετο, ὡς *καταπύγων* > ὦ *κατάπυγον*, *ποντομέδων* > ὦ *ποντόμεδον*, *κυλλοποδίων* > ὦ *κυλλοπόδιον*, *ὀλβιοδαίμων* > ὦ *ὀλβιόδαμον*. Τὰ ἀπλὰ εἰς -ων βαρύτονα ἔχοντα μακρὰν παραλήγουσαν σχηματίζουν τὴν κλητικήν εἰς -ον, π.χ. ὁ *Μαχᾶων* > ὦ *Μαχᾶον*, ὁ *Ἀρετᾶων* > ὦ *Ἀρετᾶον*, ὁ *Ἰάσων* > ὦ *Ἰάσον* κ.λπ. Τὰ παρὰ τὸ «φρήν» συντιθέμενα ἐφύλαξαν εἰς τὴν κλητικήν τὸν τόνον, π.χ. ὁ *Λυκόφρων* > ὦ *Λυκόφρον*, ὁ *δαῖφρων* > ὦ *δαῖφρον*.

Τὰ εἰς -ων ἐπίθετα ἀναβιβάζουν τὸν τόνον εἰς τὴν κλητικήν τοῦ ἀρσ. καὶ θηλ. καὶ εἰς τὴν ἐνικήν ὀνομαστ., αἰτιατ. καὶ κλητικήν τοῦ οὐδετέρου, π.χ. ὁ καὶ ἡ βελτίων, (κλητ.) ὦ βέλτιον, οὐδ. τὸ βέλτιον, ὦ βέλτιον. Ἐπίσης τὰ σύνθετα ἀναβιβάζουν τὸν τόνον, ἀλλ' ὅχι πέραν τῆς τελευταίας συλλαβῆς τοῦ α' συνθετικοῦ, π.χ. ὁ καὶ ἡ εὐδαίμων, εὐδαίμων (ὄν. αἰτιατ. κλητ.) ὁ καὶ ἡ πολυπράγμων, κλητ. ὦ πολυπράγμον, οὐδ. πολυπράγμον (ὄνομ. αἰτιατ. κλητ.). Οὕτω κατὰ ταῦτα ὁ Ἀγαμέμνων > ὦ Ἀγάμεμνον, ὁ Ἀριστογείτων > ὦ Ἀριστόγειτον. Τὰ συγκριτικά εἰς -ίων, -ιον ἔχουν συνήθως καὶ βραχυτέρους τύπους (μείζοσα > μείζοα > μείζω) εἰς τὴν ἐνικήν αἰτιατικήν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικήν αἰτιατικήν καὶ κλητικήν καὶ τῶν τριῶν γενῶν, π.χ. *τόν*, *τὴν* *μείζονα* καὶ *μείζω*, *οἱ* καὶ *αἱ* *μείζονες* καὶ *μείζους*, *τοὺς* καὶ *τὰς* *μείζονας* καὶ *μείζους*, *ὦ* *μείζονες* καὶ *μείζους*, *τοὺς* καὶ *τὰς* *μείζονας* καὶ *μείζους*, *ὦ* *μείζονες* καὶ *μείζους*· οὐδ. (ὄν. αἰτιατ. καὶ κλητ.) *τὰ* *μείζονα* καὶ *μείζω*.

Ἐκ τῶν ὑγρολήκτων τῶν ἐχόντων θέμα εἰς -ρ τὰ μὲν βαρύτονα σχηματίζουν τὴν κλητικήν ὁμοίαν πρὸς τὸ θέμα, π.χ. ῥήτωρ, (-ορος), ὁ > ὦ ῥήτορ, ὁ Ἐκτωρ > ὦ Ἐκτορ, ἀλλὰ ἡ θυγάτηρ > ὦ *θυγάτερ*, τὰ δὲ ὀξύτονα σχηματίζουν αὐτὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν ὀνομ., ὁ, ὦ *κλητήρ*, ὁ, ὦ *αἰθήρ*· ἀλλὰ ὁ πατήρ > ὦ *πάτερ*, ὁ σωτήρ > ὦ *σῶτερ*, ὁ ἀνὴρ > ὦ *ἄνερ*, ἡ Δημήτηρ (ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου) > ὦ *Δήμητερ*. Τὸ ὁ μάρτυς κλητ. ὦ *μάρτυς*. Τὰ σιγμόληκτα εἰς -ες ἔχουν τὴν κλητικήν τοῦ ἐνικοῦ εἰς ο, π.χ. τὸ βέλος (βέλεος > βέλους) > ὦ *βέλος*.

Τὰ σύνθετα ἐπίθετα εἰς -φυῆς καὶ τὸ ὕγιης ἔχουν τὴν κλητικήν τοῦ οὐδ. εἰς -α καὶ -η, π.χ. ὦ *εὐφρᾶ* καὶ *εὐφρῆ*, ὦ *ὕγιᾶ* καὶ *ὕγιῆ* (οἱ τύποι εἰς -α εἶναι κανονικοὶ οἱ δὲ εἰς -η νεώτεροι ἀναλογικοί). Ἡ ἐνική κλητικὴ τῶν ἐπιθέτων εἶναι αὐτὸ τὸ θέμα, π.χ. ὁ *ἀληθής* > ὦ *ἀληθές* (θεμ. ἀληθεσ -).

Ἡ κλητικὴ τοῦ αἰδῶς καὶ ἡ ὡς εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ὀνομαστικήν, π.χ. ἡ, ὦ *αἰδῶς*· ἡ, ὦ *ἡώς*. Τὰ εἰς -ης σύνθετα βαρύτονα ἐπίθετα ἀναβιβάζουν τὸν τόνον εἰς τὴν κλητικήν τοῦ ἐνικοῦ ἀρσ. καὶ θηλ. καὶ εἰς τὴν ἐνικήν ὀνομαστικήν αἰτιατικήν καὶ κλητικήν τοῦ οὐδετέρου· ὁ, ἡ *συνήθης*, τὸ *σύνθηες* (ὄν. αἰτ. κλητ.), ἐξαιροῦνται τὰ εἰς -ωλης, -ηρης καὶ -ωδης, π.χ. ἐξώλης, (κλητ. ἐξῶλες) οὐδ. ἐξῶλες, ξιφήρης, ὦ *ξιφήρες*, οὐδ. ξιφήρες, εὐώδης, κλητ. εὐώδες, οὐδ. εὐώδες.

Τὰ εἰς -ας σιγμόληκτα *κέρας*, *πέρας*, *τέρας*, *κρέας*, *γῆρας* σχηματίζουν τὴν κλητικήν τοῦ ἐνικοῦ ὁμοίαν πρὸς τὴν ὀνομαστ. *τό*, ὦ *κέρας*· *τό*, ὦ *πέρας* κ.λπ. Ἡ κλητι-

κῆ τοῦ ἐνικοῦ τῶν φωνηεντολήκτων εἶναι ὁμοία πρὸς τὸ θέμα, ἢ πόλις> ὦ πόλι (σπανίως καὶ ὦ πόλις), ἢ ὄψις> ὦ ὄψι, ὁ κίς> ὦ κίς. Ἡ κλητική τῶν εἰς -ουσιαστικῶν θεμάτων εἶναι ὁμοία πρὸς τὸ θέμα, π.χ. ἢ δρυς (θ. δρυ-) > ὦ δρῦ.

Ἡ κλητική τῶν εἰς -υς ἐπιθέτων εἶναι ὁμοία πρὸς τὸ εἰς -ου θέμα, π.χ. ὁ γλυκύς (θ. γλυκύ-), κλητ. ὦ γλυκύ. Ἡ κλητική τῶν ἐχόντων θέμα εἰς -ω ἔχουν τὴν κλητικὴν ὁμοίαν πρὸς τὸ θέμα, (θ. ἥρω-) ὁ, ὦ ἥρωις, (θ. Τρω-) ὁ, ὦ Τρώϊς, (θεμ. ἡχοῖ-) ἡ ἡχώ, ὦ ἡχοῖ.

Ἡ κλητική τῶν εἰς -αυ, -ευ καὶ -ου θεμάτων εἶναι ὁμοία πρὸς τὸ θέμα, π.χ. ὦ γραῦ, ὦ γραφεῦ, ὦ βοῦ.

Τὰ οὐδέτερα οὐδεμίαν κατάληξιν ἔχουν εἰς τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ, ἀλλ' ἔχουν αὐτὸ τὸ θέμα διὰ τῆς ἀποβολῆς τῶν μὴ ληκτικῶν συμφώνων λέξεων· (θέμ. σωματ-) ὦ σῶμα, (θ. γαλακτ-) ὦ γάλα, (θ. ἀληθεσ-) ὦ ἀληθές.

Αἱ κλητικαὶ αἱ εἰς δίφθογον λήγουσαι τὸνίζονται ἐπ' αὐτῆς περισπῶνται, π.χ. ὦ ναῦ, ὦ βοῦ, ὦ παῖ, ὦ γραφεῦ, ὦ πειθοῖ. Ἡ κλητική τῶν εἰς -ων ἐπιθέτων ἔχει τὸν αὐτὸν τύπον, τὸν ὅποιον ἔχει καὶ τὸ οὐδέτερον, π.χ. ὦ εὐδαμον> τὸ εὐδαμον, ὦ κακὸδαμον> τὸ κακὸδαμον. Ὅταν ἡ αἰτιατικὴ καταλήγη εἰς τὰ τριτόκλιτα εἰς -η τὸν Δημοσθένη, τὸν Διομήδη, ἢ κλητικὴ αὐτῶν λήγει εἰς σύμφωνον π.χ., ὦ Δημόσθενες, ὦ Διόμηδες.

Ἡ κλητικὴ τῶν εἰς -της πρωτοκλίτων, ὦ πολῖτα, ὦ πρεσβῦτα ἐγένετο διὰ τῆς ἐκτάσεως τοῦ φωνήεντος τῆς προηγουμένης συλλαβῆς ἕνεκα τῆς βραχύνσεως τοῦ τελι-

κοῦ φωνήεντος εἰς τὴν κλητικὴν. Ἡ κλητικὴ δὲν εἶναι εὐχρηστος εἰς τὰς ἀντωνυμίας (ὦ σύ, ὦ οὗτος), ὡς καὶ εἰς τὸν ἐνικὸν πολλῶν ὀνομάτων (πρβλ. τὰ συνηρημένα δευτερόκλιτα ὁ χεῦς, ὁ νοῦς κ.λπ.). // εἰς τὸν Ὅμηρον ἢ κλητικὴ καὶ εἰς ὀνόματα, τὰ ὅποια κατόπιν ἔχουν ἴδιον τύπον, ἔχει τὸν τύπον ὅχι σπανίως τῆς ὀνομαστικῆς καὶ μάλιστα, ὅπου ἰδίως μετρικῶς δὲν ἐπιβάλλεται ἰδιαίτερος τύπος: «φίλε κασίγνητος», «Θέτις τανύπεπλε», «βοῶπις Ἥρη», «Αἴας» (Ψ 493), «παῖς» (ω 192), «οὐῖλος ὄνειρε» κ.λπ.

// (Δημοτ.) εἰς τὸν συνήθη λόγον προτάσσεται τῆς κλητικῆς τὸ ἐπιφώνημα «εἴ!» ἢ καὶ ἡ ἀντωνυμία «σύ» «σεῖς», π.χ. εἴ! Ἀνδρέα, γιὰ ποῦ τό βαλες, «εἴ! σεῖς παλληκάρια δὲν μιλάτε»· κλητικὴ ἔχει μόνον τὸ β'. πρὸς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας, ἐσύ, ἐσεῖς: «εἴ ἐσύ, ἔλα νὰ σοῦ πῶ», «προχωρεῖτε, ἐσεῖς», ἐνίοτε χρησιμεύει καὶ τὸ αὐτέ· ὡς κλητικὴ τοῦ β' προσώπου, π.χ. «πρόσεξε, αὐτέ, μὴν πέσης» // πολλάκις τίθενται παραλλήλως ὀνομαστικὴ καὶ κλητικὴ, π.χ. «γεία σας χαρά σας, μάστοροι καὶ σεῖς οἱ μαθητάδες»· ἐνίοτε ἀντὶ κλητικῆς τίθεται ὀνομαστικὴ, π.χ. «πού εἴστε» οἱ Μπotosαραῖοι. **κλιτικός**, -ή, -όν· ὁ τῆς προσκλήσεως.

κλίμα, (-ατος), τό· (<κλίνω>), (λατιν.) **clima** (= ἡ ἀπόκλισις τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ πρὸς τοὺς πόλους)· κλίμα, (-ατος), τὸ (= κλάδος ἀμπέλου· ἢ ἄμπελος) // (Γραμμ.) «κλίμα» (= γραμματι-

κὸς τύπος κλιτός, κλινόμενος.

κλιμακωτός, -ή, -όν· (Μετρ.) «κλιμακωτὸς στίχος»· στίχος τοῦ ὁποῦ ἐκάστη κατὰ σειρὰν λέξις εἶναι μεγαλύτερα τῆς προηγουμένης κατὰ μίαν συλλαβὴν, ὡς «ὦ μάκαρ Ἀτρεΐδη, μοιρηγενές, ὀλβιόδαμον» (ὦ (1), μάκαρ (2), Ἀτρεΐδη (3) κ.λπ.) // «κλιμακωτὸν ποίημα»· ποίημα, εἰς τὸ ὅποιον ἕκαστος στίχος καταλήγει διὰ τῆς ἐπαναλήψεως τῆς αὐτῆς λέξεως, ἢ ἕκαστος στίχος καταλήγει διὰ τῆς ἐπαναλήψεως τῆς αὐτῆς λέξεως εἴτε εἶναι ἀπλὴ εἴτε εἶναι σύνθετος, π.χ.: (Βυζαντινά)

α) Ἰωάννου Τζέτζη.

«Ἀναξ βασιλεῦ, σοῦ πεσόντος οὐ φέρω καὶ μὴ φέρω τὸ πάθος αὐτὸ δακρύω καὶ δακρύω τὸ φίλτρον εἰς σὲ δεικνύω».

β) Θεοδώρου Πτωχοπροδρόμου:

«Στοᾶς ὁρῶ τὸ μῆκος, ὡς μέγα, μέγα ψυχρὸν ὕδωρ ἡδιστον ἐκφέρει, φέρει καὶ γὰρ τὸ ρεῖθρον ἄφωνον ῥέει ῥέει».

κλίμαξ, (-ακος), ἢ· (Ῥητορ.) «κλίμαξ» ἢ «κλιμακωτὸν τό»· ὅταν ὁ λόγος ἐκφέρεται βαθμῆδόν, ὥστε ἡ τελευταία λέξις τῆς ἡγουμένης προτάσεως νὰ γίνεαι ἀρχὴ τῆς ἐπομένης, ὅθεν ἡ κλίμαξ εἶναι συνεχῆς ἀναδίπλωσις· π.χ. «οὐκ εἶπον μὲν ταῦτα, οὐκ ἔγραφα δέ· οὐδὲ ἔγραφα μὲν, οὐκ ἐπρέσβευσα δέ· οὐδὲ ἐπρέσβευσα, οὐκ ἔπεισα δέ· Ὁθβαίους» (Δημοσθένους) // (Λογικ.) «κλίμαξ λογικὴ»· λογικὴν κλίμακα ἀποτελοῦν αἱ γενικαὶ ἔν-

νοιαί, αἱ ὁποῖαι ἔχουν αἱ μὲν μείζον πλάτος, αἱ δὲ ἔλασσον. Εἰς ταύτην τὴν κλίμακα αἱ μείζον πλάτος ἔχουσαι ὀνομάζονται γένη* ὡς πρὸς τὰς ἄλλας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἔλασσον πλάτος καὶ καλοῦνται εἶδη*· (βλ. διαφορά). Εἰς τὴν λογικὴν κλίμακα πᾶσα ἔννοια, εἰς τὴν ὁποίαν περιλαμβάνεται ἀμέσως ἄλλη, ὀνομάζεται «προσεχὲς γένος*» ὡς πρὸς ταύτην, «ἀπώτερον δὲ γένος», ἢ ἔννοια, ἡ ὁποία ἀμέσως περιλαμβάνει ἄλλην, π.χ. τῆς σελήνης προσεχὲς μὲν γένος εἶναι ὁ δορυφόρος, ἀπώτερον δέ, τὸ οὐράνιον σῶμα. Κατ' ἀναλογίαν λέγεται καὶ «εἶδος προσεχὲς» καὶ «ἀπώτερον εἶδος».

κλίνω· (ι μακρόν) (ἀμτβ.) (= γέρνω, στρέφω)· (φρ.) «κλίνας τὴν κεφαλὴν παρεδωκε τὸ πνεῦμα» (Καιν. Διαθήκη)· «κλίνω τι ἢ τινα» (= κάμνω νὰ κλίνη, κατακλίνω) (φρ.) «κλῖνον μ' ἐς εὐνήν» (Εὐριπίδης), ταπεινῶν· (παθ.) ταπεινοῦμαι· (φρ.) «αἰνῶς ἐπὶ γόνυ κέκλιται (ἢ Ἀσία)» (Αἰσχύλος)· φθάνω, φθάνω εἰς τὸ τέλος· (φρ.) «ἡ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν» (Καιν. Διαθήκη)· (πρτ.) ἔκλινον, (μέλλ.) κλινῶ, (ἀόρ.) ἔκλινα (ι μακρόν), τὸ κλίνω, (πρ) κέκλιχα (ὑπερσ.) ἐκεκλίκειν· (ὑποτ.) ἐ κλίνω, ἀ κλίνω, πρ κεκλίκα· (εὐκτ.) ἐ κλίνοιμι, μ κλινόιμι, κλινόιην, ἀ κλίναιμι, πρ κεκλοίκα· (προστ.) ἐ κλίνε, ἀ κλίνων· (ἀπαρέμφ.) ἐ κλίνειν, μ κλινεῖν, ἀ κλίναι, πρ κεκλινέαι· (μετχ.) ἐ κλίνων, -ουσα, -ῖνον, μ κλινῶν, -νοῦσα, -οῦν, ἀ κλίνας, -νασα, -ῖναν, πρ κεκλικῶς -κυῖα, -χός // κλινόμαι, π ἐκλινόμην, μ κλιθήσομαι, κλινήσομαι, κλινοῦμαι, ἀ ἐκλίθην (τὸ ι βραχύ), ἐκλίνην, ἐκλινάμην, πρ κέκλιμαι (τὸ ι βραχύ), ὑ ἐκεκλίμην· (ὑποτ.) ἐ κλί-

νωμαι, ἃ κλιθῶ, πρ κεκλιμένος ὦ· (εὐκτ.) ἔ κλινοίμην, μ κλιθησοίμην, κλινησοίμην, κλινοίμην, ἃ κλιθεῖν, πρ κεκλιμένος εἶην· (προστ.) ἔ κλίνου, ἃ κλίθητι, πρ κέλκισο· (ἀπαρέμφ.) ἔ κλίνεσθαι, μ κλιθήσεσθαι, κλινήσεσθαι, κλινεῖσθαι, ἃ κλιθῆναι, πρ κεκλίσθαι· (μετχ.) ἔ κλινόμενος, -ομένη, -όμενον, μ κλιθησόμενος, -σομένη, -όμενον, κλινησόμενος, -σομένη, -όμενον, κλινούμενος, -μένη, -μενον, ἃ κλιθείς, -θεῖσα, -θέν, πρ κεκλιμένος, -μένη, -μένον· — «κλίνω πρὸς τι, ἐπὶ τινος, ἐπὶ τι κ.λπ.» (φρ.) «ἡ πόλις πρὸς τὸ χειρόρον ἔκλινε»· «τὰς δ' ἐκ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ κλίναντες» (= στρέφαντες)· — κλίσις, κλίνη, κλίμα, κλιντήρ (= καναπές), κλισμός, κλίτος, κλιτύς, κλισία, κλίμαξ, τρίκλινος, ἔγκλισις, κλιμακίς, κλιμακιδόν, κλιτός, κλισίη (= στρατιωτικὴ καλύβη, σκηνή), κλισμός (= ἀνάκλιτρον).

κλίσις, (-εως), ἡ· (Γραμμ.) κλίσις πτωτικῶν εἶναι ἡ τυπικὴ μεταβολή, τὴν ὁποῖαν ὑφίστανται κατὰ πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς κατὰ τὰς καταλήξεις αἱ κλιταὶ λέξεις (ἄρθρα, ὀνόματα οὖς, ἐπίθετα, ἀντωνυμῖαι, μετοχαί) ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῆς σχετιζούσης αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας· (ἔχομεν καὶ κλίσεις ῥημάτων*)· κυρία πηγὴ τῆς κλίσεως εἶναι ἡ σύνθεσις. Αἱ κλίσεις εἶναι τρεῖς· ἡ πρώτη, ἡ δευτέρα καὶ ἡ τρίτη, διὰ τοῦτο τὰ ὀνόματα διακρίνονται εἰς πρωτόκλιτα (ἄρσεν. εἰς -ας καὶ -ης καὶ θηλ. εἰς -α καὶ -η), δευτερόκλιτα (ἄρσεν. καὶ θηλ. εἰς -ος, οὐδ. εἰς -ον) καὶ τριτόκλιτα. Αἱ α' καὶ β' κλίσεις λέγονται ἰσοσύλλαβοι, ὡς ἔχουσαι τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν συλλαβῶν εἰς πάσας τὰς πτώσεις (ὡς νεανίας, νεανίου, νεανίαί, νεανίων καὶ λόγος, λόγου, λόγοι,

λόγων), ἡ δὲ τρίτη κλίσις λέγεται περιττοσύλλαβος, διότι ἔχει εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις μίαν συλλαβὴν περισσότερον τῆς ὀνομαστικῆς (κόραξ, κόρακος, κόρακες, κοράκων)· — ἡ περιττοσύλλαβία ἀληθεύει ὡς πρὸς τὴν «Κοινήν» ὅχι ὁμῶς καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀρχαιοτέραν γλῶσσαν πρβλ. *θεοῖο*, *Ἀτρεΐδαι*, *νύμφαισι*, κ.λπ.

Ἄλλαι μὲν πτώσεις ἡ καὶ ἀριθμοὶ σχηματίζονται κατὰ ταύτην τὴν κλίσιν, ἄλλα ὀνόματα κατ' ἐκείνην τὴν κλίσιν, π.χ. μέγας - μεγάλου, πολὺς - πολλοῦ κ.λπ., (βλ. ἐτερόκλιτα). (Εἴς τινα τῶν ὀνομάτων, ὡς εἰς τὰ συγκοπτόμενα σιγμόληκτα, ἄρσενικά ἀκατάληκτα εἰς -ης, -ους καὶ θηλυκὰ ἀκατάληκτα εἰς -ῶς, -οῦς ὁ ἰσοσυλλαβισμὸς εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις εἶναι φαινομενικός, ὡς βέλος - βέλους (βέλεσος), *Σωκράτης* - *Σωκράτους* (-τησος, -τεσος), *κέρας*, *κέρως* (κέρασος), *αἰδῶς*, *αἰδοῦς* (αἰδόδος) κ.λπ.)·

Τὰ τελικά σύμφωνα τῶν ὀνομάτων τῆς γ' κλίσεως εἶναι τὸ ν, ξ, ρ, σ, φ π.χ. Σόλω(ν), φοῖνι(ξ), ῥήτω(ρ), πέρα(ς), Πέλο(φ), πλὴν τῶν ξενικῶν Ἀβραά(μ), Ἰωσή(φ), Ἰσαά(κ), Ἰακώ(β), Δανιή(λ)· μερικοὶ μεταξὺ τῶν τελικῶν συμφώνων ἤθελον νὰ συμπεριλάβουν καὶ τὸ λ ἐπειδὴ εὐρέθῃ κλινόμενον εἰς τὸν Καλλιμάχον τὸ Βάκαλ (πληθ. Βάκαλες), ἀλλ' οὐδὲν μέρος τοῦ λόγου καταλήγει εἰς ἄλλο σύμφωνον πλὴν τῶν ἀνωτέρω πέντε ὡς σύ(ν), ὑπέ(ρ), πρό(ς) ἐ(ξ) μά(ψ) (ἐπίρρ. μάτην)· (βλ. συλλαβισμός). Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ οὐ(κ), τὸ κ, ἄν καὶ τελικόν, συνεχφωνεῖται μετὰ τοῦ ἀρχικοῦ φωνήεντος τῆς ἐπομ. λέξ. συναποτελοῦν μίαν λέξιν ὡς οὐκ ἔχει >οὐ-κέ-χει ὅταν συμπίπτῃ δὲ ὡς κατα-

ληκτικόν, ἀποβάλλεται, ὡς γυνή > γυναικός > (κλητ.) γύναικ > ὦ γύναι.

Πολλὰ ὀνόματα συναιροῦνται καὶ λέγονται συνηρημένα καὶ ὅσα μὲν συναιροῦνται εἰς πάσας τὰς πτώσεις λέγονται «ὀλοπαθῆ», ὅσα δὲ συναιροῦνται εἰς μερικὰς μόνον πτώσεις λέγονται «ὀλιγοπαθῆ».

Πολλὰ ὀνόματα εἶναι ἑλλειπτικά* κατ' ἀριθμὸν ἢ κατὰ πτώσιν ἢ κατὰ γένος· ἀήρ, δέμας· εἰς ὦπα, ἐν δαί· παιδικά, τὰ Ἡλύσια· Θῆβαι αἱ καὶ ἡ Θήβη, Κρήται καὶ Κρήτη· ἄλλα εἶναι δίκλιτα ἢ τρίκλιτα, ἥτοι ἐπλάσθησαν ἀρχικῶς ἢ μετεπλάσθησαν ἔπειτα κατὰ διάφορα πρότυπα, ὥστε νὰ πολυφοροῦνται ὡς διασημάτιστα ἢ τρισημάτιστα ἢ καὶ πολυσημάτιστα· ὁ βόστρυχος καὶ βόστρυξ, ὁ θύλακος καὶ θύλαξ, τὸ ὄναρ καὶ ὄνειρον, ὁ Τρώς καὶ Τρώος, τὸ δάκρυ καὶ δάκρυον κ.λπ. (τοῦτο καλεῖται αἰολικός μεταπλασμός*).

Ἡ κλίσις τῶν ὀνομάτων ἐπιτελεῖται ἢ κατὰ τὴν συνήθη τάξιν εἰς τὴν Γραμματικὴν α', β', γ' κλίσις ἢ κατὰ τὰς πτώσεις ὀνομ. γενικὴν κ.λπ., ἐνικοῦ, дуϊκοῦ καὶ πληθυντικοῦ. Ἐξετάζοντες κατὰ πτώσιν τὰς κλίσεις δεόν νὰ λαμβάνωμεν ὡς βάσιν ὅχι τὴν φθογγικὴν ὁμοιότητα ἢ τὴν ὁμοίαν κατασκευὴν, ἀλλὰ τὴν ὁμοίαν χρῆσιν εἰς τὴν σύνταξιν καὶ μάλιστα τὴν διαφορὰν ὡς πρὸς τὴν κατασκευὴν, π.χ. φωνῆς, χαρᾶς, φόβου, νυκτός.

Ὑπὸ τῶν νεωτέρων Γραμματικῶν ἐγκατελείφθη ὡς πολυπλοκωτέρα καὶ ὅχι εὐδίδακτος ἂν καὶ τῶν παλαιῶν Γραμματικῶν ἦτο ἀκριβεστερά ἡ διαίρεσις καὶ κατάταξις εἰς 35 κανόνας διὰ τὰ ἄρσενικά, 12 διὰ τὰ θηλυκὰ καὶ 9 διὰ τὰ οὐδέτερα· //

(κλίσις ἄρθρου βλ. λ.)· // (δημοτ.) ἡ διαίρεσις τῶν κλίσεων τῆς δημοτικῆς βασιζέται εἰς τὸ γένος. Οὕτω α' κλίσεως εἶναι τὰ ἄρσενικά, β' κλίσεως τὰ θηλυκὰ καὶ γ' κλίσεως τὰ οὐδέτερα.

α' κλίσις

Ἡ α' καὶ ἡ β' κλίσις λέγονται «κλίσεις ἰσοσυλλαβῶν», διότι τὰ ὀνόματα ἔχουν εἰς πάσας τὰς πτώσεις ἴσας συλλαβάς, ἐνῶ ἡ γ' λέγεται «περιττοσύλλαβος», ὡς ἔχουσα εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις μίαν συλλαβὴν περισσότεραν τῆς ὀνομαστικῆς.

Ἡ α' κλίσις περιέχει ὀνόματα θηλυκὰ λήγοντα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν εἰς -α: οἰκία, χώρα κ.λπ., ἢ εἰς -η: φωνή, νίκη κ.λπ., καὶ ἄρσενικά λήγοντα εἰς -ας: νεανίας, ταμίας καὶ εἰς -ης: πολίτης, Ἀτρεΐδης κ.λπ.

Τὸ θέμα τῶν ὀνομάτων τῆς α' κλίσεως λήγει εἰς -α (θέμα: ρίζα, οἰκία > ρίζα, οἰκία), ἀλλὰ τοῦτο τὸ «α» ἐπὶ τινων ὀνομάτων μεταβάλλεται εἰς -η εἰς πάσας τὰς πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ: (θέμα τίμα-) > τιμή, -ης κ.λπ., ἐπὶ τινων δὲ εἰς τινὰς μόνον αὐτοῦ, (θέμα ρίζα-) > ρίζα, ῥίξης κ.λπ., ἂν καὶ αἱ πτωτικαὶ καταλήξεις τῶν πρωτοκλίτων δὲν εἶναι εὐδιάκριτοι εἰς πάσας τὰς πτώσεις, διότι παλαιότατα ἠνώθησαν μετὰ τοῦ χαρακτῆρος. Ὅθεν θὰ γίνῃ σημειώσεις μόνον τῶν τελῶν* αὐτῶν.

Τὰ τέλη τῶν πρωτοκλίτων

(ἦτοι τῶν φαινομενικῶν καταλήξεων)

Ἐνικὸς

Θηλυκὰ Ἀρσενικά

ὄν. -ᾱ ἢ ᾱ -η -ᾶς -ης

γεν.	-ας ἢ -ης	-ης	-ου	-ου	αἰτ.	τάς οἰκίας	χώρας	μοίρας
δοτ.	-α ἢ -η	η	-α	-η	κλητ.	ὦ οἰκίαι	χώραι	μοῖραι
αἰτ.	-άν ἢ -ᾶν	-ην	-αν	-ην				
κλητ.	-α	-η	-α	-η ἢ -α	γ)	Θηλυκὰ μεταβάλλοντα τὸ α εἰς η εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ.		

Δυϊκὸς

ἄρσ. - θηλ.

ὄνομ.	-ᾱ	ὄνομ.	ἡ ῥίζᾱ	μοῦσᾱ	τράπεζᾱ
γεν.	-αῖν	γεν.	τῆς ῥίζης	μούσης	τραπέζης
δοτ.	-αῖν	δοτ.	τῇ ῥίζῃ	μούσῃ	τραπέζῃ
αἰτ.	-ᾱ	αἰτ.	τὴν ῥίζαν	μούσαν	τράπεζαν
κλητ.	-ᾱ	κλητ.	ὦ ῥίζᾱ	μοῦσᾱ	τράπεζᾱ

Ἑνικὸς

Πληθυντικὸς

ὄνομ.	-αι	ὄν. αἰτ.	τὼ ῥίζᾱ	μούσᾱ	τραπέζᾱ
γεν.	-ων	γεν. δοτ.	τοῖν ῥίζαιν	μούσαιν	τραπέζαιν
δοτ.	-αις	κλητ.	ὦ ῥίζᾱ	μούσᾱ	τραπέζᾱ
αἰτ.	-ᾱς				
κλητ.	-αι				

Δυϊκὸς

Πληθυντικὸς

α) Θηλυκὰ φυλάττοντα τὸ α

Ἑνικὸς

ὄνομ.	ἡ οἰκία	χώρᾱ	μοῖρᾱ	
γεν.	τῆς οἰκίας	χώρας	μοίρας	
δοτ.	τῇ οἰκίᾳ	χώρᾳ	μοίρᾳ	γ) Θηλυκὰ μετατρέποντα τὸ α εἰς η εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμόν.
αἰτ.	τὴν οἰκίαν	χώραν	μοῖραν	
κλητ.	ὦ οἰκία	χώρᾱ	μοῖρᾱ	

Δυϊκὸς

ὄν. αἰτ.	τὼ οἰκίᾱ	χώρᾱ	μοῖρᾱ	ὄνομ.	ἡ νίκη	τιμῇ
γεν. δοτ.	τοῖν οἰκίαιν	χώραιν	μοῖραιν	γεν.	τῆς νίκης	τιμῆς
κλητ.	ὦ οἰκίᾱ	χώρᾱ	μοῖρᾱ	δοτ.	τῇ νίκῃ	τιμῇ
				αἰτ.	τὴν νικὴν	τιμὴν
				κλητ.	ὦ νίκη	τιμῇ

Πληθυντικὸς

ὄνομ.	αἱ οἰκίαι	χώραι	μοῖραι	ὄν. αἰτ.	τὼ νικά	τιμὰ
γεν.	τῶν οἰκιῶν	χωρῶν	μοιρῶν	γεν. δοτ.	τοῖν νίκαιν	τιμαῖν
δοτ.	ταῖς οἰκίαις	χώραις	μοίραις			

Ἑνικὸς

Δυϊκὸς

κλητ.	ὦ νικά	τιμὰ	ὄν. αἰτ.	τὼ νεανία	Ἀτρεῖδᾱ
			γεν. δοτ.	τοῖν νεανίαιν	Ἀτρεῖδαιν
			κλητ.	ὦ νεανία	Ἀτρεῖδᾱ

Πληθυντικὸς

ὄνομ.	αἱ νῖκαι	τιμαῖ
γεν.	τῶν νικῶν	τιμῶν
δοτ.	ταῖς νίκαις	τιμαῖς
αἰτ.	τάς νικάς	τιμάς
κλητ.	ὦ νῖκαι	τιμαῖ

Πληθυντικὸς

δ) Ἀρσενικὰ εἰς -ας καὶ εἰς -ης

ὄν.	οἱ νεανία	Ἀτρεῖδαι
γεν.	τῶν νεανιῶν	Ἀτρειδῶν
δοτ.	τοῖς νεανίαις	Ἀτρεΐδαις
αἰτ.	τοὺς νεανιάς	Ἀτρεΐδας
κλητ.	ὦ νεανία	Ἀτρεΐδαι

Ἑνικὸς

ὄν.	ὁ ταμίας	πολίτης
γεν.	τοῦ ταμίου	πολίτου
δοτ.	τῷ ταμίᾳ	πολίτῃ
αἰτ.	τὸν ταμίαν	πολίτην
κλητ.	ὦ ταμιά	πολιτᾶ

Δυϊκὸς

ὄν. αἰτ.	τὼ ταμιά	πολιτᾱ
γεν. δοτ.	τοῖν ταμίαιν	πολίταιν
κλητ.	ὦ ταμιά	πολιτᾱ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ ταμίαι	πολίται
γεν.	τῶν ταμιῶν	πολιτῶν
δοτ.	τοῖς ταμίαις	πολίταις
αἰτ.	τοὺς ταμιάς	πολιτᾶς
κλητ.	ὦ ταμίαι	πολιται

Ἑνικὸς

ὄν.	ὁ νεανίας	Ἀτρεΐδης
γεν.	τοῦ νεανίου	Ἀτρεΐδου
δοτ.	τῷ νεανίᾳ	Ἀτρεΐδῃ
αἰτ.	τὸν νεανιάν	Ἀτρεΐδην
κλητ.	ὦ νεανιά	Ἀτρεΐδῃ

Δυϊκὸς

Τὸ α τῶν θηλυκῶν τῆς α' κλίσεως λέγεται καθαρὸν, ἂν προηγῇται αὐτοῦ φωνῆν ἢ ρ καὶ φυλάσσεται εἰς πάσας τὰς πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, π.χ. οἰκία, -ας, -α -αν κ.λπ., ὡς καὶ εἰς τινὰ κύρια ὀνόματα: Γέλα, (-ας), ἡ, Λήδα, Φιλομήλα, Διοτίμα, Ἄνδρομέδα κ.λπ., ἂν καὶ δὲν ἔχουν πρὸ τοῦ α φωνῆν ἢ ρ-, καὶ μὴ καθαρὸν, ἂν προηγῇται αὐτοῦ ἄλλος φθόγγος καὶ τρέπεται εἰς η: δόξα, -ξης, -ξη. Τὸ μὴ καθαρὸν α εἶναι βραχὺ π.χ. δόξᾱ, εἰξᾱ, πεῖνᾱ, τόλμᾱ. Τὸ καθαρὸν α συνήθως εἶναι μακρόν, π.χ. βασιλεῖᾱ, οἰκίᾱ, ἡμέρᾱ, ἐξαιροῦνται καὶ ἔχουν τὸ καθαρὸν ᾱ βραχὺ, α) τὰ προπαροξύτονα: μάχαιρᾱ, ἀλήθειᾱ, εὐνοῖᾱ κ.λπ., β) τὰ εἰς -ρα δισύλλαβα τὰ ἔχοντα πρὸ τοῦ -ρα δίφθογγον κυρίαν, π.χ. σφαιρᾱ, μοῖρᾱ, αἰθᾱ (= ἡ σφῦρα) κ.λπ. ἢ καταχρηστικὴν, π.χ. περῶρᾱ, πλὴν τῶν ἐχόντων τὴν δίφθογγον αυ: αὔρα, λαύρα (= στενωπός, μοναστήριον), ἄλλο «λάβρα» «φωτιά καὶ λάβρα» (= ἀφόρητος θερμότης), σαύρα (ἐνῶ Σαῦρα = πόλις Σαυνιτῶν) καὶ ἐπιπλοκὴν συμφωνοῦ (ἦτοι πρὸ τοῦ -ρα σύμφωνον): Φαῖ-δρα, Αἰ-θρα, εὔ-στρα, ὡς καὶ πα-λαίστρα ἢ τὸ υ, π.χ. σφῦρᾱ ἢ (ἀλλὰ χῦτρᾱ) ὡς καὶ τὰ γραιᾱ, μαῖᾱ, γαιᾱ

καὶ τὰ εἰς -υια, π.χ. *μυῖα* (πλὴν τῶν ὀξυτόνων: *ὄργυια, ἀγυῖα, μητροῖα* κ.λπ.). Τὰ εἰς -εια* παροξύτονα ἀφηρημένα ἔχουν τὸ α μακρόν (*ᾱ*), π.χ. *μνεῖα* ἢ, *κολακεῖα* ἢ, *βασιλεῖα* ἢ.

Εἰς τὴν αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὸ α εἶναι μακρόν ἢ βραχύ, ὡς καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, π.χ. ἢ *θήρᾱ*, τὴν *θήρᾱν*, ὡ *θήρᾱ* ἢ γλῶσσᾱ, τὴν γλῶσσᾱν, ὡ γλῶσσᾱ.

Ἡ κατάληξις τῶν ἀρσενικῶν πρωτοκλίτων εἰς τὴν γενικὴν ἦτο κατ' ἀρχὰς εἰς -ᾱο καὶ μετὰ δωρικὴν συναίρεσιν εἰς -ᾱ, ὡς ὁ *λοχίας*, (τοῦ *λοχῖᾱο*) *λοχίᾱ*: ἀλλὰ ταῦτα εἰς τὴν ἀττικὴν διάλεκτον ἔλαβον κατὰ συνεκδρομὴν τὴν κατάληξιν τῆς δευτέρας κλίσεως -ου καὶ μόνον δωρικὰ τινὰ ἢ ξενικά διετήρησαν τὴν συνηρημένην δωρικὴν κατάληξιν, ὡς *Σκόπας*, (-α), ὁ, *Ῥας*, (-α), ὁ, *Ἀννίβας*, (-α), ὁ, καὶ τινὰ ἄλλα ὀνόματα κατὰ τοὺς μτγν. χρόνους ὡς *βορρᾱς*, (-ρα), ὁ, *μανδραγόρας*, (-α), ὁ, *ὀρνιθοθήρας*, (-ρα), ὁ, *πατραλοῖας*, (-α), ὁ, *Μίδας*, (-α), ὁ, *Ἀνδρέας*, (-α), ὁ, *μητραλοῖας*, (-α), ὁ, *Πρωταγόρας*, (-ρα), ἀλλὰ καὶ (-γόρου), ὁ κ.λπ.

Εἰς τοὺς Ἀττικούς ὅμως ἔχουν τὴν κατάληξιν -ου καὶ αὐτὰ καὶ τὰ κύρια δωρικὰ ὀνόματα, ὡς τοῦ *βορροῦ*, τοῦ *ὀρνιθοθήρου*, τοῦ *Ἀμύντου*, τοῦ *Βρασιῖδου*, τοῦ *Ἀρχέλου* κ.λπ.

Τὰ ἔχοντα ὡς β' συνθετικὸν ὄνομα πρωτόκλιτον ἀκολουθοῦν ἐν συνθέσει τὴν κλίσιν τοῦ β' συνθετικοῦ. *ἀγορά*, (-ᾱς) ἢ *Διαγόρας*, (-γόρα), ὁ οὕτω καὶ τὰ ἐκ τῆς Λατινικῆς *Κατιλίνας*, (-να), ὁ, *Σύλλας*, (-α), ὁ, *Μουρήνας*, (-α), ὁ, *Πορσήνας*, (-να), ὁ κ.λπ.

Κυρίων δέ τινων ὀνομάτων ἰωνικῶν ἢ γενικῶν ἐνικοῦ λήγει εἰς -εω, π.χ. *Θαλῆς*, (-λεω), ὁ, (ἀλλὰ σχηματίζει καὶ *Θαλοῦ* καὶ *Θάλητος*), *Τήρης*, (-ρεω), ὁ κ.λπ.

Ἡ κατάληξις -ας τῆς αἰτ. τοῦ πληθυντικοῦ τῆς α' κλίσεως εἶναι μακρὰ ἐξ ἀντεκτάσεως, διότι ἀρχικῶς ἔληγεν εἰς -νς, ὡς τοὺς *δικαστάνς* > *δικαστάς*: εἰς τοὺς Δωριεῖς ἦτο αὕτη βραχεῖα, ὡς καὶ τῆς δευτέρας κλίσεως, π.χ. *δεσπότης*, τὸς *λόγος*.

Ἡ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ τῶν μὲν εἰς -ας λήγει εἰς -ᾱ, τῶν δὲ εἰς -ης λήγει εἰς -η (ταμίας ὁ), ὡ *ταμία*, (ὁ Ἀριστείδης) ὡ *Ἀριστείδη*, (ὁ καλλιτέχνης), ὡ *καλλιτέγη*, (ὁ εἰρηνοδίκης) ὡ *εἰρηνοδίκη*, ἐξαίρουνται ὅμως (βλ. κλητικὴ). // ὠρισμένα πρωτόκλιτα εἶναι εἰς -α καὶ -η π.χ. *θέρμα* καὶ *θέρμη* ἢ, *πτέρνα* καὶ *πτέρνη* ἢ, *Αἶτνα* καὶ *Αἶτνη* ἢ // ἢ *Φαῦστα*, (-στης), *κόλλα*, (-ης), ἢ, ἐνῶ *ἐταῖρα*, (-ρας), ἢ (καὶ ἐκ τούτου νέον ἄρσ. *ἐταῖρος*, ὡς *σφαῖρα* - *Σφαῖρος*, *μέλισσα* - *Μέλισσος* (ὅτε ὁ χρόνος τοῦ -ρα καὶ ὁ τονισμὸς τοῦ *ἐταῖρα* μετεβλήθη). // ἢ γενικὴ πληθυντικοῦ τῶν πρωτοκλίτων οὐσιαστικῶν τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπᾶται: *πολῖται*, (-ῶν), οἱ, *οἰκίαι*, (-ῶν), αἱ, ἐξαιροῦνται ὅμως... (βλ. γενικὴ).

Ὡς οὐσιαστικὰ λαμβανόμενα θηλυκά τινα δευτεροκλίτων ἐπιθέτων περισπῶνται εἰς τὴν γενικὴν πληθυντικοῦ, π.χ. *μέσαι*, (-ῶν), αἱ, *Ῥοδαί*, (-διῶν), αἱ, *κυρίαι*, (-ριῶν), αἱ, *καμπύλαι* (-λῶν), αἱ.

Αἱ ἀσυναίρετοι ὀνομα., αἰτιατ. καὶ κλητικὴ πάντων τῶν ἀριθμῶν τῆς α' κλίσεως τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης ὀξύνονται, π.χ. ἢ *φωνή*, τὴν *φωνήν*, ὡ *φωνή*: τῷ *φωνά*, τῷ *φωνά*, ὡ *φωνά*: αἱ *φωναί*, τὰς *φωνάς*,

ὡ *φωναί*, (ἢ *χρυσή* (-έα), εἶναι θηλ. ἐπίθετον συνηρημένον).

Ἡ γενικὴ καὶ δοτικὴ πάντων τῶν ἀριθμῶν τῆς α' κλίσεως τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης περισπῶνται, π.χ. *τῆς φωνῆς*, *τῇ φωνῇ*, τοῖν *φωναῖν*, τῶν *φωναῶν*, τῶν *χωρῶν*, τῶν *ῥιζῶν*, τῶν *θαλασσῶν*, τῶν *ταμιῶν*.

Ἡ κατάληξις τῆς αἰτ. τοῦ πληθ. -ας προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτηριστοῦ α μετὰ τῆς κυρίας καταλήξεως -νς (π.χ. τοὺς *ταμίανς* > *ταμιάς*).

Τὸ -ας τῆς α' κλίσεως εἶναι μακρόν, π.χ. *Αἰνεῖας*, *τῆς χώρᾱς*, *τῆς μοῖρᾱς*, τοὺς *Ἀριστείδας*, τὰς *μούσας*.

Τὸ α τῆς κλητ. τῶν εἰς -ης εἶναι βραχύ,

Συνηρημένα οὐσιαστικὰ τῆς α' κλίσεως

Τὰ οὐς. τὰ ἔχοντα θέμα εἰς -αα, -εα πρωτόκλιτα συναίρουσιν εἰς πάσας τὰς πτώσεις.

Ἐνικὸς

ὄνομ.	ἡ	(μνάα) -μνᾱ	(σुकᾱ) -सुकῇ	(Ἐρμέας) -Ἐρμῆς
γεν.	τῆς	(μνάας) -μνᾱς	(सुकᾱς) -सुकῆς	(Ἐρμέου) -Ἐρμού
δοτ.	τῇ	(μνάα) -μνᾱ	(सुकᾱ) -सुकῇ	(Ἐρμέα) -Ἐρμῇ
αἰτ.	τῇν	(μνάαν) -μνᾱν	(सुकᾱν) -सुकῆν	(Ἐρμέαν) -Ἐρμῆν
κλητ.	ὧ	(μνάα) -μνᾱ	(सुकᾱ) -सुकῇ	(Ἐρμέα) -Ἐρμῇ

Δυϊκὸς

ὄν. αἰτ.	τῷ	(μνά) -μνᾱ	(सुकᾱ) -सुकᾱ	(Ἐρμέα) -Ἐρμᾱ
γεν. δοτ.	τοῖν	(μνάαιν) -μνᾱῖν	(सुकᾱαιν) -सुकᾱῖν	(Ἐρμέαιν) -Ἐρμᾱῖν
κλητ.	ὧ	(μνάα) -μνᾱ	(सुकᾱ) -सुकᾱ	(Ἐρμέα) -Ἐρμᾱ

Πληθυντικὸς

ὄνομ.	αἱ	(μνάαι) -μνᾱῖ	(सुकᾱी) -सुकᾱी	(Ἐρμέαι) -Ἐρμᾱῖ
γεν.	τῶν	(μναῶν) -μνῶν	(सुकᾱῶν) -सुकᾱῶν	(Ἐρμεῶν) -Ἐρμῶν
δοτ.	ταῖς	(μνάαις) -μνᾱῖς	(सुकᾱीς) -सुकᾱीς	(Ἐρμέαις) -Ἐρμᾱῖς
αἰτ.	ταῖς	(μνάας) -μνᾱς	(सुकᾱς) -सुकᾱς	(Ἐρμέας) -Ἐρμᾱς
κλητ.	ὧ	(μνάαι) -μνᾱῖ	(सुकᾱी) -सुकᾱी	(Ἐρμέαι) -Ἐρμᾱῖ

Τὸ -αι καὶ τὸ -εα τοῦ δυνικοῦ καὶ πληθυν-
τικού εἰς πάσας τὰς πτώσεις (πλὴν τῆς
γεν. πλθ.) συναιρούνται παρὰ τοὺς γενι-
κοὺς κανόνας τῆς συναιρέσεως (βλ. λ.), ἵνα
μὴ μεταβληθοῦν τὰ χαρακτηριστικὰ τέλη
τῆς κλίσεως, (ἴτοι γραμματικὴ συναιρέ-
σις*).

Τὰ ἔχοντα θέμα εἰς -αα, -εα καὶ -οα τῆς α'
κλίσεως συναιρούνται εἰς πάσας τὰς πτώ-
σεις: μνάα > μνᾶ, Ἀθηνάα > Ἀθηνᾶ [ἄρ-
χικός τύπος ἦτο Ἀθηναία (καὶ ἀφανι-
σθέντος δι' ὑφαιρέσεως τοῦ ι) Ἀθηνάα >
Ἀθηνᾶ], συκέα > συκῇ (θέμα πλοα-) ἀ-
πλόη > ἀπλῇ. Τὸ -εα μετὰ τὸ ρ συναιρεῖ-
ται εἰς -α, π.χ. ἀργυρέα - ἀργυρᾶ, ἄλλως
εἰς -η, συκέα - συκῇ ἢ, ῥοδῇ ἢ, κωλῇ ἢ (=
χοιρομέρι), ἀκτῇ ἢ (= ἡ κουφοφυλιά) (ἄλ-
λο ἀκτῇ, (-ῆς), ἢ), φακῇ ἢ, σησαμῇ ἢ, γῇ
(<γέα) ἢ, γαλῇ, (-έα), ἢ.

Συνηρημένα τῆς α' κλίσεως εἶναι: α) τὰ
οὐσιαστικά (μνάα) μνᾶ, γαλῇ, συκῇ, ἀμυ-
γδαλῇ κ.λπ., β) ὀνόματά τινα κύρια, π.χ.
Ἑρμῆς (-έας) ὁ, Ἀθηνᾶ (-άα) τὸ α μα-
κρόν, Ναυσικᾶ (άα) Ἀπελλῆς (-λέας),
Θαλῆς, (-οῦ) ὁ, γ) τὰ σημαίνοντα δέρμα
ζώου, π.χ. λεοντῇ, (-ῆς), ἢ (= δέρμα
λέοντος), ἀλώπεκῇ ἢ (= δέρμα ἀλώπε-
κος), αἰγῇ, κυνῇ κ.λπ., δ) τὰ θηλυκὰ τῶν
εἰς -ους καὶ -πλους ἐπιθέτων, τὰ σημαίνον-
τα ὕλην: χρυσῇ, (-έα), ἢ, ἀργυρᾶ, (-ρέα),
ἢ, ἢ χρώμα: κυανῇ, (-ῆς), ἢ πορφυρᾶ,
(-ᾶς), ἢ, ἀπλῇ (-ῆς), ἢ, διπλῇ (-ῆς), ἢ
κ.λπ. καὶ ε) τὰ θηλυκὰ τῶν εἰς -ους συγγε-
νικῶν ὀνομάτων: ἀδελφιδῇ (-έα), ἀνε-
ψιδῇ (-έα), θυγατριδῇ (-έα), κ.λπ.
Τὸ βορέας κλίνεται α) ἀσυναίρετως, βο-
ρέας, -ρέου, -ρέα, βορέαν, βορέα καὶ β)
συνηρημένως, βορρᾶς, βορροῦ (μτγν. βορ-

ρᾶ), βορρᾶ, βορρᾶν, βορρᾶ.

Τὰ συνηρημένα πρωτόκλιτα ἔχουν καὶ με-
τὰ τὴν συναίρεσιν τὰς τῶν ἀσυναίρετων
καταλήξεις, πλὴν τούτου ὅτι τὸ -εα εἰς τὸν
ἐνικὸν συναιρεῖται εἰς -η: Ἑρμέας > Ἑρ-
μῆς· ἀλλὰ αἰτ. πλθ. τοὺς Ἑρμέας > Ἑρ-
μᾶς. Εἶναι δὲ περισπώμενα εἰς ἀπάσας τὰς
πτώσεις // εἰς τὸν Ὀμηρον τὰ θηλυκὰ ὀ-
νόματα τῆς α' κλίσεως λήγουν εἰς τὴν ὀνο-
μαστικὴν εἰς ἡ (ἀντὶ τοῦ α μακροῦ τῆς ἀτ-
τικῆς) ἢ α βραχύ, τὰ δὲ ἀρσενικά εἰς -ης
(-ας καὶ -ᾶ), π.χ. «πέτρη», «θάλασσα»,
«νεηνίης», «ὕψαγόρης», «Αὔγείας», «αἰ-
χημτά».

Πίναξ καταλήξεων τῆς α' κλίσεως
τῆς ὀμηρικῆς διαλέκτου

Ἑνικὸς ἀριθμὸς

	Θηλυκὰ	Ἀρσενικά
(θέμ.) ἡμέρ-τρυφάλει ναύτ-	Ἀυγεί-	
ὀν.	-η -ᾶ	-ης -ας
γεν.	-ης -ης	-αο, -εω-αο, -εω, -ω
δοτ.	-η -η	-η -α
αἰτ.	-ην -ᾶν	-ην -αν
κλητ.	-η -ᾶ	-ᾶ, -η -α

Δυϊκὸς ἀριθμὸς

ὀν. αἰτ. α

Πληθυντικὸς ἀριθμὸς

	ὀνομ.	-αι
γεν.	-άων, -έων, -ῶν	
δοτ.	-ησιν, -ης, -αῖς	
αἰτ.	-ας	
κλητ.	-αι	

Ὁ Ὀμηρος ἀντὶ συνηρημένων πρωτοκλί-
των ἔχει ἀσυναίρετα: Ἑρμείας, βορέης,
γαῖα, χρυσῇ κ.λπ., ἀπαντοῦν ὅμως εἰς
αὐτὸν καὶ πολλοὶ συνηρημένοι τύποι, π.χ.
Ἑρμῇ, Ποδῇ, Ποδῇν, ἐθειέρησι, χρυσῇ-
σιν κ.λπ.

εἰς παναρχαίους χρόνους συνεχωνεύθησαν
μετὰ τοῦ χαρακτήρος).

	Ἑνικὸς	Δυϊκὸς	Πληθυντ.
		ἄρσ. θηλ.	
		ἄρσ. θηλ. οὐδ.	οὐδ. ἄρσ. θηλ. οὐδ.
ὀνομ.	-ος	-ον	-ω -οι -ᾶ
γεν.	-ου	-ου	-οιν -ων -ων
δοτ.	-ω	-ω	-οιν -οις -οις
αἰτ.	-ον	-ον	-ω -ους -ᾶ
κλητ.	-ε, (-ος)	-ον	-ω -οι -ᾶ
	(ἢ -ος ὁμοίως τῇ ὀνομαστικῇ).		

Πίναξ ὀνομάτων β' κλίσεως
α' ἀρσενικά

Ἑνικὸς

(θέματα)		ἐπαινο-	κηπο-	νομο-	θεο-
ὄνομ.	ὁ	ἐπαινο-ς	κήπο-ς	νόμο-ς	θεὸς
γεν.	τοῦ	ἐπαίνου	κήπου	νόμου	θεοῦ
δοτ.	τῷ	ἐπαίνῳ	κήπῳ	νόμῳ	θεῷ
αἰτ.	τὸν	ἐπαινο-ν	κήπο-ν	νόμο-ν	θεὸ-ν
κλητ.	ὦ	ἐπαινε	κήπε	νόμῃ	θεὲ

Δυϊκὸς

ὀν. αἰτ.	τῷ	ἐπαίνω	κῆπῳ	νόμῳ	θεῷ
γεν. δοτ.	τοῖν	ἐπαίνωιν	κῆποιν	νόμοιν	θεοῖν
κλητ.	ὦ	ἐπαίνω	κῆπῳ	νόμῳ	θεῷ

*

Πληθυντικὸς

ὄνομ.	οἱ	ἔπαινοι	κῆποι	νόμοι	θεοὶ
γεν.	τῶν	ἐπαίνων	κήπων	νόμων	θεῶν
δοτ.	τοῖς	ἐπαίνουσιν	κήποις	νόμοις	θεοῖς
αἰτ.	ταῖς	ἐπαίνουσιν	κήπους	νόμους	θεοὺς
κλητ.	ὦ	ἔπαινοι	κῆποι	νόμοι	θεοὶ

β' θηλυκά

Ένικὸς

(θέματα)		ἡπειρο-	νησο-	ὄδο-
ὄνομ.	ῆ	ἡπειρος	νήσος	ὁδός
γεν.	τῆς	ἡπείρου	νήσου	ὁδοῦ
δοτ.	τῇ	ἡπείρῳ	νήσῳ	ὁδῷ
αἰτ.	τὴν	ἡπειρον	νήσον	ὁδὸν
κλητ.	ᾧ	ἡπειρε	νήσε	ὁδῇ

Δυϊκὸς

ὄν. αἰτ.	τῷ	ἡπείρῳ	νήσῳ	ὁδῷ
γεν. δοτ.	τοῖν	ἡπείροιν	νήσῳιν	ὁδοῖν
κλητ.	ᾧ	ἡπείρῳ	νήσῳ	ὁδῷ

Πληθυντικὸς

ὄνομ.	αἱ	ἡπείροι	νήσοι	ὁδοὶ
γεν.	τῶν	ἡπείρων	νήσων	ὁδῶν
δοτ.	ταῖς	ἡπείροις	νήσοις	ὁδοῖς
αἰτ.	τάς	ἡπείρους	νήσους	ὁδοὺς
κλητ.	ᾧ	ἡπείροι	νήσοι	ὁδοὶ

γ' οὐδέτερα

Ένικὸς

(θέματα)		δωρο-	δικαιο-
ὄνομ.	τὸ	δῶρο-ν	δίκαιο-ν
γεν.	τοῦ	δῶρου	δικαίου
δοτ.	τῷ	δῶρῳ	δικαίῳ
αἰτ.	τὸ	δῶρο-ν	δίκαιο-ν
κλητ.	ᾧ	δῶρον	δίκαιον

Πληθυντικὸς

ὄνομ.	τὰ	δῶρᾶ	δίκαιᾶ
γεν.	τῶν	δῶρων	δικαίων
δοτ.	τοῖς	δῶροις	δικαίοις
αἰτ.	τὰ	δῶρᾶ	δίκαιᾶ
κλητ.	ᾧ	δῶρᾶ	δίκαιᾶ

Ἡ β' κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκά λήγοντα εἰς -ος καὶ οὐδέτερα εἰς -ον (βλ. δευτερόκλιτος). Τὸ θέμα τῶν δευτεροκλίτων λήγει εἰς -ο. Μόνον εἰς τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν λήγει εἰς ε, π.χ. (θέμ. ἐπαινο-) ὁ ἔ-

Δυϊκὸς

ὄν. αἰτ.	τῷ	δῶρῳ	δικαίῳ
γεν. δοτ.	τοῖν	δῶροιν	δικαίοιν
κλητ.	ᾧ	δῶρῳ	δικαίῳ

παινος, κλητ. ᾧ ἔπαινε.

Αἱ πτωτικαὶ καταλήξεις τῶν δευτεροκλίτων συγχωνευθεῖσαι ἀπὸ παλαιότητος ἐποχῆς μετὰ τοῦ χαρακτήρος δὲν εἶναι εὐδιάκριτοι εἰς πάσας τὰς πτώσεις.

Εἰς τὰ δευτερόκλιτα, ἂν προηγῇται τοῦ χαρακτήρος αὐτῶν ἄλλο ο ἢ ε, τελεῖται συναίρεσις, π.χ. *χρύσεος*, (-σοῦς), *ἀργύρεος*, (-ροῦς), *ῥόος*, (*ῥοῦς*) κ.λπ.

Ἡ κατάληξις -ους προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος ο μετὰ τῆς κυρίας καταλήξεως -ονς> ους.

Ἡ β' κλίσις περιλαμβάνει τὰ οὐσιαστικά τὰ ἔχοντα χαρακτήρα ο: *λόγος*, *ποταμός*, *ἡ ὁδός*, τὸ δῶρον κ.λπ. ὡς καὶ τινὰ ἄττικα εἰς -ω: ὁ *νεώς*, ὁ *Μενέλεως* κ.λπ.

Τούτων τὰ πλεῖστα εἶναι ἀρσενικά καὶ οὐδέτερα, ὀλίγα δὲ θηλυκά.

Θηλυκά δευτερόκλιτα εἶναι τὰ δηλοῦντα θῆλα ὄντα: *ἡ παρθένος*, ὡς καὶ ὀνόματα δένδρων: *ἡ ἄμπελος*, *χωρῶν*: *ἡ Αἴγυπτος*, *ἡ Ἑπειρος*, *νήσων*: *ἡ Δήλος*, καὶ πόλεων *ἡ Νάυπακτος*, *ἡ Κόρινθος*.

Ἀρσενικά ἐκτὸς τῶν ἐκπροσωποῦντων ἄρρενα ὄντα δηλοῦν καὶ ὀνόματα ποταμῶν: ὁ *Ἀχελῷος*, ὁ *Πηνειός*, ὁ *Ἀλφειός*: ἀνέμων: ὁ *νότος*, καὶ μηνῶν: *Ἰούλιος*, *Αὐγουστος* κ.λπ.

Τὰ οὐδέτερα οἰασθήποτε κλίσεως ἔχουν τρεῖς πτώσεις ὁμοίας (ὄνομ., αἰτιατ., κλητικῇ): τὸ δῶρον, (αἰτ.) τὸ δῶρον, ᾧ δῶρον, πληθ. τὰ δῶρα (ὄνομ. καὶ αἰτ.) ᾧ δῶρα· οὐδέτερα τῆς β' κλίσεως εἶναι καὶ οὖρον, (-ον), τό, οὖρα τὰ καὶ τὸ οὖλον, (-ον), τὰ οὖλα (ἐσφαλμ. τὸ οὖρος, τὸ οὖλος).

Ἡ ὄνομ., αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ πάντων τῶν ἀριθμῶν τῆς β' κλίσεως τονιζόμεναι

ἐπὶ τῆς ληγούσης ὀξύνονται: *ὁδός*, *ὁδόν*, *ὁδέ*, - *ὁδοί*, *ὁδοὺς*, *ὁδοί*.

Ἡ ἐνικ. κλητικὴ τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν ἔχουν ἐνίστε τὴν κατάληξιν τῆς ὀνομαστικῆς: ὁ *φίλος* - ᾧ *φίλος* (ἀντὶ ᾧ *φίλε*), *ἡ ὁδός* - ᾧ *ὁδός* (ἀντὶ ᾧ *ὁδέ*) [*ἡ κλητικὴ τοῦ ὁ Θεός* εἶναι πάντοτε ᾧ *Θεός*, τὸ ᾧ *Θεέ* (μτγν.)].

Ἡ γενικὴ καὶ δοτικὴ ἐνικοῦ, δυϊκοῦ καὶ πληθυν. τονιζόμεναι ἐπὶ τῆς ληγούσης περισπῶνται: *ὁδοῦ*, *ὁδῷ*, (γεν. δοτ. *δυϊκοῦ*) *τοῖν ὁδοῖν*, *ὁδῶν*, *ὁδοῖς*.

Πᾶσαι αἱ πτώσεις τῶν ὀξυτόνων τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης, ἐπὶ τῆς ὁποίας τονίζεται καὶ ἡ ὀνομαστικὴ ἐνικοῦ, ὡς *ὁδός*, *ὁδῷ*, *ὁδῶν*, *ὁδοῖς* κ.λπ., ἀλλὰ εἰς τὰ προπαροξύτονα, ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρά, τονίζεται ἡ παραλήγουσα (*ἄνθρωπος*), *ἀνθρώπου*, *ἀνθρώπῳ*, *ἀνθρώποις*, διότι ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρά δὲν τονίζεται ἡ προπαραλήγουσα, (αἱ ἐξαίρεσις (*πόλεως*) (*πολήιος*) δι' ἀποβολῆς τοῦ ι καὶ ἀντιμεταθέσεως* τοῦ χρόνου τῶν φωνηέντων η καὶ ο> *πόλη-ος*> *πόλεως*, οὕτω καὶ *Μενέλαος*> *Μενέληος*> *Μενέλεως*, ὡς καὶ *Ἰλεως*, τὰ δὲ οὐτινος, ἡστινος, ὠντινων ὡς ἐγκλιτικὰ διατηροῦν τὸν τόνον των: οὐ+τινός κ.λπ.) (βλ. τονισμός).

Ἡ κατάληξις -α εἰς τὰ οὐδέτερα εἶναι βραχεῖα: τὰ δῶρα, τὰ μήλα κ.λπ.

Ὡς γνωστὸν τῶν δευτεροκλίτων ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν ἡ ὄνομ. κατάληξις εἶχε τὸ -ς, τὸ ὅποιον μετὰ τοῦ χαρακτήρος ἐγένετο -ος (θεός, ὁδός), ἐάν δὲ πρὸ τοῦ χαρακτήρος ο προηγέτο φωνῆν, συνέβαινον φωνητικὰ πάθη, π.χ. -η> ηο καὶ κατ' ἀντιμεταχώρησιν -εω, ὅθεν (ἡ ἄττικὴ κλίσις) *ἰληFος*> *ἰληος*> *ἰλέως*: *νάσFος*> *νάος*>

νεώς· λαός> λῆός> λεώς κ.λπ. Μετὰ τῆς ἀντιμεταχωρήσεως συνέβαινε καὶ συστολή τις, διότι τὸ -εω δὲν εἶχε κατ' ἀλήθειαν τὴν πλήρη δύναμιν δύο συλλαβῶν, διὸ πολλάκις ἐγένετο συνίζησις*.

Κατὰ τὴν ἀττικὴν κλίσιν (βλ. κατωτέρω) ἐσχηματίσθησαν καὶ α) ὅσα ἑλληνικά ἢ καὶ ξένα ἔνεκα τοῦ ἐτύμου αὐτῶν ἔλγηον εἰς -ως, ἂν καὶ δὲν προηγέτο τοῦ -ως φωνῆεν, π.χ. ἡ ἄλως, ὁ κάλως, ὁ Ἄθως, ὁ Μίνιως, ἡ Κῶς, ὁ Νεκῶς κ.λπ., β) ὅσα σύνθετα εἶχον δευτέρου συνθετικὸν ὄνομα ἄλλης κλίσεως ἔλγηον δὲ εἰς -εως εἴτε διότι ἐπεξετάθησαν διὰ τοῦ ο καὶ μετὰ ἔπαθον συναίρεσιν ἢ ἀντιμεταχώρησιν εἴτε μὴ, εἴτε ἔλγηον ἀρχῇθεν εἰς -ως, π.χ. ἀγήραος> ἀγήρως, κρέας> κρέως> ἀπόκρεως, κέρα-ος πολύκρεως κ.λπ.

Ἡκολούθησε δὲ αὐτὰ διὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ ἐνικοῦ εἰς -ως καὶ τὸ «ἡ ἔως» (<ἡώς>, τῆς ἔω, τῇ ἔω, τὴν ἔω κ.λπ., εἴτε σῶφος> σόος καὶ μεταπτωτικῶς σῶφος, ὅθεν σάος> σῶς, ὅθεν καὶ τὸ συγκριτικὸν «σάωτερος».

Ὁ τόνος μένει ἐπὶ τῆς συλλαβῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκειτο πρὸ τοῦ πάθους τῆς ἀντιμεταχωρήσεως, π.χ. (ἀξιόχρητος)> ἀξιόχρεως, ἴλεως, εὐγέως κ.λπ. Τὸν τονισμόν αὐτὸν ἠκολούθησαν καὶ τὰ εἰς -γέως, -ερός, κερως λήγοντα ἐπίθετα, ἐπειδὴ ἐθεωρήθησαν ὅμοια πρὸς τὰ παθόντα ἀντιμεταχώρησιν, εἰς τὰ ὅποια ὅμως ἐγένετο

συναίρεσις τοῦ -α ο εἰς -ω καὶ ἡ παραλήγουσα ἦτο μακρά, π.χ. εὐγήραος - εὐγήρως, ἀγήρως κ.λπ.

Ἀττικόκλιτα εἶναι καὶ τὰ κύρια ὀνόματα: Ἀγέλεως, Πετεῶς κ.λπ. (βλ. κατωτέρω «ἀττικὴ κλίσις»).

Πολλὰ δευτερόκλιτα ἀντὶ εἰς -ος μετεσχηματίσθησαν ἐπὶ τὸ δωρικώτερον εἰς -ας ἀντὶ -ης, π.χ. χρυσορρόας, γεννάδας, βουκεφάλας, νικομάχας, Φιλοκάλας, Ἀντιμοίρας, σαμφόρας κ.λπ. εἴτε δὲ εἰς -ας καὶ -λαος ἀντὶ -λεως κύρια ὀνόματα, π.χ. Ἀρχέλας καὶ Ἀρχέλαος, Ἀγροῦλαος, Ἀρκεσίλας κ.λπ.

Θηλυκὰ ὀνόματα εἰς -ος, τὰ ὅποια εἶναι λείψανα παλαιᾶς ποικιλίας, ὑπήγοντο παλαιόθεν εἰς τὴν β' κλίσιν, π.χ. ἡ παρθένος, ἡ ὁδὸς κ.λπ., πλείστα δὲ ἐπίθετα ἐξεφέροντο κατὰ παράλειψιν τοῦ οὐς. ἡ ἔρημος, ἡ χέρσος (γῆ), ἡ δίφθογγος (συλλαβή), ἡ αἰοιδός (φωνή), ἡ κάθετος (γραμμὴ), ἡ σύγκλητος (βουλή) κ.λπ.

Συνηρημένα τῆς β' κλίσεως

Ὀνόματά τινα οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα ἔχοντα θέμα εἰς -εο ἢ -οο συναιροῦνται εἰς πάσας τὰς πτώσεις: χρύσεος-χρυσούς, πλόος-πλοῦς, τὸ δὲ -εα καὶ -οα αὐτῶν συναιροῦνται εἰς -α παρὰ τὸν κανόνα, ἵνα μὴ μεταβληθοῦν τὰ χαρακτηριστικὰ τέλη τῆς κλίσεως· ἡ συναίρεσις αὕτη καλεῖται «Γραμματικὴ συναίρεσις», π.χ. χρύσεια - χρῦσα, δίπλοια - διπλά.

Πίναξ συνηρημένων οὐσιαστικῶν τῆς β' κλίσεως

Ἐνικός

θέμα	πλου-		ἀρσ. καὶ θηλυκ.
ὄν.	ὁ (πλόος)	-πλοῦς (ἐκπλοο-ς) -ἐκπλους	ἡ (πρόχοο-ς) -πρόχους
γεν.	τοῦ (πλόου)	-πλοῦ (ἐκπλόου) -ἐκπλου	τῆς (προχόου) -πρόχου
δοτ.	τῷ (πλόω)	-πλῶ (ἐκπλόω) -ἐκπλω	τῇ (προχόω) -πρόχω
αἰτ.	τόν (πλόο-ν)	-πλοῦν (ἐκπλοο-ν) -ἐκπλουν	τήν (πρόχοο-ν) -πρόχουν

Δυϊκός

ὄν. αἰτ.	τῷ (πλόω)	-πλῶ (ἐκπλόω) -ἐκπλω	τῷ (προχόω) -πρόχω
γεν. δοτ.	τοῖν (πλόοιν)	-πλοῖν (ἐκπλόοιν) -ἐκπλοιν	τοῖν (προχόοιν) -πρόχουν

Πληθυντικός

ὄνομ.	οἱ (πλόοι)	-πλοῖ (ἐκπλοοι) -ἐκπλοι	αἱ (πρόχοι) -πρόχοι
γεν.	τῶν (πλόων)	-πλῶν (ἐκπλόων) -ἐκπλων	τῶν (προχόων) -πρόχων
δοτ.	τοῖς (πλόοις)	-πλοῖς (ἐκπλόοις) -ἐκπλοις	ταῖς (προχόοις) -πρόχοις
αἰτ.	τούς (πλόους)	-πλοῦς (ἐκπλόους) -ἐκπλους	τάς (προχόους) -πρόχους

Ἐνικός

θέματα	τό	ὅστεο-	κάνεο-
ὄνομ.	τό	(ὀστέο-ν) -ὀστοῦν	(κάνεο-ν) -κανοῦν
γεν.	τοῦ	(ὀστέου) -ὀστοῦ	(κάνεου) -κανοῦ
δοτ.	τῷ	(ὀστέω) -ὀστῶ	(κάνεω) -κανῶ
αἰτ.	τό	(ὀστέον) -ὀστοῦν	(κάνεον) -κανοῦν

Δυϊκός

ὄν. αἰτ.	τῷ	(ὀστέω) -ὀστῶ	(κάνεω) -κανῶ
γεν. δοτ.	τοῖν	(ὀστέοιν) -ὀστοῖν	(κάνεοιν) -κανοῖν

Πληθυντικός

ὄνομ.	τά	(ὀστέα) -ὀστᾶ	(κάνεα) -κανᾶ
γεν.	τῶν	(ὀστέων) -ὀστῶν	(κάνεων) -κανῶν
δοτ.	τοῖς	(ὀστέοις) -ὀστοῖς	(κάνεοις) -κανοῖς
αἰτ.	τά	(ὀστέα) -ὀστᾶ	(κάνεα) -κανᾶ

Συνηρημένα τῆς β' κλίσεως εἶναι: α) τὰ (ῥόος) ῥοῦς, (θρόος) θροῦς, (χνόος) οὐσιαστικά (νόος) νοῦς, (πλόος) πλοῦς, χνοῦς, (ὀστέον) ὀστοῦν καὶ (κάνεον) κα-

νοῦν β) τὰ εἰς -ους συγγενικά (ἀλφιδέος) ἀδελφιδούς (= ἀνεψιός) καὶ πολλὰ ἐπίθετα*.

Κλητική τῶν συνηρημένων τῆς β' κλίσεως δὲν ὑπάρχει.

Ἡ ὀνομαστική καὶ αἰτιατική τοῦ δυϊκοῦ τονίζονται παρὰ τὸν κανόνα π.χ. πλῶ < (πλώω), νῶ < (νόω), ὅστω < (ὀστέω) τὰ οὐσ. κάνεον καὶ ὀστέον συναϊρούμενα περισπῶνται εἰς πάσας τὰς πτώσεις: τὸ κανοῦν, -νῶ, κ.λπ. τὰ κανᾶ, -νῶν, -νοῖς κ.λπ. ὀστοῦν, -στοῦ, -στώ, κ.λπ. ὀστά, -ῶν, -οῖς κ.λπ. Κατ' ἀναλογίαν τῶν ἄλλων πτώσεων ταῦτα συναϊρούμενα περισπῶνται παρὰ τὸν κανόνα: κάνεον-κανοῦν, κάνεα-κανᾶ (καὶ ὅχι κάνουν, κᾶνα).

Ἡ ὀνομαστική καὶ αἰτιατική τοῦ δυϊκοῦ ὀξύνονται παρὰ τὸν κανόνα, π.χ. τῶ ὀστέω - ὀστώ. Τὰ σύνθετα τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις εἰς τὴν παραλήγουσαν τηροῦντα τὸν τονισμόν τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ ἐνικοῦ: περίπλου, περίπλων (ἀντὶ περιπλόου - πλοῦ καὶ περιπλόων - πλῶν), τὰ ἀπλᾶ περισπῶνται ὁ πλοῦς, οἱ πλοῖ, τοὺς πλοῦς κ.λπ.

Β' ἄττική κλίσεις οὐσιαστικῶν

Ἡ β' ἄττική κλίσεις περιέχει οὐσιαστικά ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ ἔχοντα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ -ως (γεν.) -ω καὶ οὐδέτερα -ων (-ω) (βλ. ἄττικός), (βλ. ἄνω-τέρω β' κλίσεις).

Τὸ θέμα τούτων λήγει εἰς -ω, τὸ ὁποῖον φυλάσσεται εἰς πάσας τὰς πτώσεις. Τὸ δὲ ἰ υπογράφεται ὅπου κατὰ τὴν κοινὴν κλίσιν προσγράφεται: τῷ λεῷ (λαῷ), οἱ λεῷ (λαοῖ), τοῖς λεῷς (λαοῖς) τῷ ἀνώγεω (ἀ-

νωγήω). Τὸ -ω προέρχεται ἢ α) ἐξ ἀντιμεταχωρήσεως ἢ ἀντιμεταθέσεως τοῦ χρόνου τῶν φωνηέντων, π.χ. λᾶος > ληός > λεός ἀνώγον > ἀνώγειον, ἢ β) ἐκ συναϊρέσεως π.χ. λαγῶς > λαγῶς, ἀγήρας > ἀγήρω, ἢ γ) ἐκ μεταφορᾶς ἐκ τῆς εἰς -ως ὀνομαστικῆς τῶν τριτοκλίτων εἰς ταύτην τὴν κλίσιν, π.χ. ἔως, κάλως.

Ταῦτα τὰ ἄττικά τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης ὀξύνονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις, π.χ. νεῶς, νεῶ, νεῷ, νεῶν κ.λπ. Ἐξαιροῦνται: τὸ ὀρφῶς (-ῶ), (ἄττ.) ὀρφος (κοινῶς) (= ὁ ἰχθὺς ῥόφος), τυφῶς, (-ῶ) (ἄλλως τυφῶς ἢ τυφῶν (-ῶνος) = θύελλα) καὶ τὸ κύριον Τυφῶς καὶ (Χοιροβοσκός) Τυφῶς καὶ λαγῶς, (-ῶ) (ἄλλὰ καὶ λαγῶς καὶ λαγῶν καὶ λαγῶν (-ῶνος) καὶ λαγῶς, δημ. ὁ λαγός) καὶ τὰ ξενικά Κῶς, Ταμῶς, Νεκῶς, Ταῶς (ἄττ. ταῶς, (ταῷ), ὁ (= τὸ παγῶνι) λέγεται καὶ ταῶν, (-ῶνος), ὁ, τὰ ὁποῖα περισπῶνται παντοῦ. Ἡ κλητική τοῦ ἐνικοῦ εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ὀνομαστ., π.χ. ὁ νεῶς, ὦ νεῶς. Τὰ πολυσύλλαβα ὀνόματα τῆς ἄττικῆς β' κλίσεως οὐσ. (καὶ ἐπίθετα) τονίζονται ἐπὶ τῆς προπαραλήγουσας π.χ. Μενέλεως > Μενέλαος, ὁ Δεξιλέως, Ἰλέως, ἀνώγειον τὸ κ.λπ., ἐξαιροῦνται τινὰ λήγοντα εἰς -γήρω π.χ. ἀγήρω, μακρογήρω, βαθυγήρω, ἑσχατογήρω, εὐγήρω, παντογήρω, ἄλλ' ὑπέργηρω (ὀρθότ. ὑπεργήρω ὁ).

Ἄττικά τινὰ ὀνόματα σχηματίζουν τὴν αἰτιατικὴν ἐνικοῦ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ εἰς -ως τριτοκλίτα: αἰδῶς - αἰδῶ ἄνευ τοῦ τελικοῦ ν: τὸν Ἄθω, τὴν Ἄλω, τὴν Ἐω, τὴν Κῶ (καθ' Ὅμηρον Κῶν), (κέω = Τζ(ε)ιά) καὶ σπανίως Κέων.

Φρονοῦν μερικοὶ ὅτι προεφέρετο τὸ -εω ὑπὸ τύπον συνίζσεως, ἐπειδὴ δὲ τοῦτο τὸ -ω ἐλαμβάνετο ὡς βραχὺ ἐπὶ τῶν τονιζμένων ἐπὶ τῆς ληγούσης, διὰ τοῦτο δέχεται ὀξεῖαν καὶ ὅχι περισπωμένην. // εἰς τὸν Ὅμηρον αἱ κατάληξεις τῆς β' κλίσεως εἶναι αἱ ἐξῆς:

	Ἑνικός	
	ἄρσ.	θηλ.
θέμα	πτόρθ-	νοῦσ-
ὄνομ.	-ος	-ον
γεν.	-οιο	-ου
δοτ.		-ω
αἰτ.		-ον
κλητ.	-ος	ἢ -ε

	Δυϊκός
ὄνομ.	-ω
γεν.	-οιιν
δοτ.	-οιιν
αἰτ.	-ω
κλητ.	-ω

	Πληθυντικός
ὄνομ.	-οι
γεν.	-ων
δοτ.	-οισιν
αἰτ.	-ους
κλητ.	-οι

* (πτόρθος = βλαστός)
(νοῦσος, θ. νουσ-)
(ὄφον = προσφάγιον)

Ἡ γενική ἐνικοῦ ἔχει κατάληξιν (οῖο) > -οιο συνήθως, ἐκ τῆς ὁποίας τὴν οο καὶ ἐκ ταύτης τὴν ὀλιγώτερον εὐχρηστον -ου, π.χ.

«δόμοιο», «θαλάμιον ποιητοῖον», «πολυπύρον Δουλιχίου», «ἀδελφεόο κταμένιοιο» κ.λπ. Ἡ τοῦ δυϊκοῦ κατάληξις -οιιν εἶναι μᾶλλον γενικῆς πτώσεως, π.χ. «ἐκ βλεφάρου», «ἀφ' ἵππου», «ἀντ' ὀφθαλμοῖν». Ἡ δοτ. πληθ. ἔχει κατάληξιν -οισι καὶ -οις, π.χ. «σὺν ἀμφιπόλοισι», ἐπὶ δώροις».

Δὲν εἶναι συνήθης εἰς τὸν Ὅμηρον ἡ συναΐρεσις τῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων: «νόας», «ἀργυρέοισιν ἐπισφυρίοις», «χρυσέω ἀνὰ σκήπτρῳ», ἀλλ' ἀπαντοῦν καὶ τύποι συνηρημένοι, π.χ. «χεμάρρους», «νοῦς». Διὰ λόγους μετρικοὺς ἔχομεν «χρῦσεος» καὶ «χρῦσειος», «σιδήρεος» καὶ «σιδήρειος», «χάλκεος» καὶ «χάλκειος». Ἡ ἄττική κλίσεις εἶναι ἄγνωστος εἰς τὸν Ὅμηρον. Περὶ τῆς «-οφι» γεν. καὶ δοτ. ἐνικ. καὶ πληθυντ. βλ. πτωσιειδῆ προσφύματα*.

γ' κλίσεις

Ἡ τρίτη κλίσεις περιέχει πάντα τὰ περιττοσύλλαβα ὀνόματα, ἥτοι τὰ ἔχοντα εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις μίαν συλλαβὴν περισσotέραν τῆς ὀνομαστικῆς, τὰ λήγοντα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἢ εἰς ἓν ἐκ τῶν συμφώνων ν, ρ, σ, (ξ, φ) ἢ εἰς ἓν ἐκ τῶν φωνηέντων α, ι, υ, ω, ἢ δὲ γενικὴ λήγει εἰς -ος ἢ -ως καὶ -ους. Τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ θέματος ὀνομάζεται χαρακτήρ. Τὸ θέμα τῶν τριτοκλίτων εὐρίσκεται, ἂν ἀπὸ τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ ἀφαιρεθῇ ἡ κατάληξις, π.χ. (θέμα κορακ -), κόρακ (-ος) > κόρακ + <ς> κόραξ αἱ πτωτικαὶ κατάληξεις τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων εἶναι αἱ ἐξῆς:

Πτωτικά καταλήξεις τριτοκλίτων

Ἑνικός			
	ἄρσ καὶ θηλ.	οὐδ.	
ὄνομ.	-ς ἢ —	—	
γεν.	-ος (ἢ -ως)	-ος (ἢ -ως)	
δοτ.	-ϊ	-ϊ	
αἰτ.	-ν ἢ -ᾶ	—	
κλητ.	-ς ἢ —	—	

Δυϊκός			
ὄνομ.	-ε		
γεν.	-οιν		
δοτ.	-οιν		
αἰτ.	-ε		
κλητ.	-ε		

Πληθυντικός			
ὄνομ.	-ες	-ᾶ	
γεν.	-ων	-ων	
δοτ.	-σῖ	-σῖ	
αἰτ.	-νς ἢ -ᾶς	-ᾶ	
	ἢ -ς		
κλητ.	-ες	-ᾶ	

Τὸ θέμα τῶν τριτοκλίτων λήγει ἢ εἰς σύμφωνον ἢ εἰς φωνήεν ι, υ, ἐνίοτε ω καὶ ο ἢ εἰς δίφθογγον αυ, ευ, ου: (κόραξ) κόρακ-ος (θέμα κορακ-), κῆς (κι-ός) (θέμα κι-), οῦς (συ-ός) (θέμα συ-), ἥρω (ἥρω-ος) (θέμα ἥρω-), πειθῶ (πειθοῦς) (-οος) (θέμα πειθο-), γραῦς (γραός) (= γραυός) (θέμα γρυ-), βασιλεύς (βασιλέως) (= βασιλευ-ος) (θέμα βασιλευ-), βοῦς (βοός) (= βου-ός) (θέμα βου-).

Ἐκ τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων ἄλλα μὲν σχηματίζουν τὴν

ὀνομ. ἐνικοῦ μετὰ τῆς καταλήξεως -ς καὶ λέγονται καταληκτικά, π.χ. στάχυ-ς, γίγα-ς, ἄλλα δὲ ἄνευ καταλήξεως καὶ λέγονται ἀκατάληκτα, π.χ. ποιμήν, γέρων. Τὰ δὲ οὐδέτερα τριτοκλίτα οὐδεμίαν κατάληξιν ἔχουν εἰς τὴν ὀνομ., αἰτ., κλητ.: τὸ δόρυ, τὸ σῶμα, τὸ χρέος. Τὰ τριτοκλίτα ὀνόματα εἶναι μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, α) μονόθεμα, τὰ σχηματίζοντα πάσας τὰς πτώσεις ἐξ ἐνὸς θέματος, π.χ. σωλήν, σωλήνος, β) διπλόθεμα τὰ σχηματίζοντα ἐκ δύο θεμάτων, π.χ. ποιμήν, ποιμένος. Ἐκ τῶν διπλοθέμων τὸ ἔν θέμα, ὅταν ἔχη εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν τοῦ μακρὸν φωνήεν λέγεται ἰσχυρὸν, π.χ. (ποιμήν - , ἀηδών -), τὸ δὲ ἕτερον, ἐὰν ἔχη εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν τοῦ βραχὺ φωνήεν λέγεται ἀσθενές (ποιμεν - , ἀηδον -).

Εὐρίσκεται δὲ τῶν τριτοκλίτων τὸ θέμα ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ ἀφαιρουμένης τῆς καταλήξεως αὐτῆς -ος, π.χ. Ἑλλήν - ος (Ἑλλήν), γίγαντ - ος (γίγας ὁ), τοῦ κόραξ, (κόρακ-ος), ὁ, θέμα εἶναι τὸ κορακ-, ἐὰν δὲ εἶναι τὸ ὄνομα διπλόθεμον, τὸ ἕτερον ἐκ τῶν θεμάτων αὐτοῦ εὐρίσκεται ἐκ τῆς ὀνομ. τοῦ ἐνικοῦ, π.χ. λιμέν - ος-λιμήν, χιώνος - χιών.

Α'. Συμφωνόληκτα

Τὰ συμφωνόληκτα ὀνόματα τῆς γ' κλίσεως ὑποδιαίρουσιν εἰς ἀφωνόληκτα, (βλ. λέξιν) ἢτοι ἔχοντα χαρακτῆρα ἀφωνον (κ, γ, χ, π, β, φ, τ, δ, θ) κόραξ, κόρακ - ος, φλόξ, φλογ - ὅς, ὄνυξ, ὄνυχος καὶ εἰς ἡμιφωνόληκτα, ἢτοι ἔχοντα χαρακτῆρα ἡμιφωνον (μ, ν, λ, ρ, σ): π.χ. ποιμήν - ποιμέν - ος, πράκτωρ - πράκτορος κ.λπ.

Τὰ συμφωνόληκτα πάλιν κατὰ τὸν χαρακτῆρα ὑποδιαίρουσιν: α) εἰς οὐρανισκοφωνόληκτα καὶ χειλοφωνόληκτα, β) εἰς ὀδοντοφωνόληκτα, γ) εἰς ἑρρινόληκτα, δ) εἰς ὑγρόληκτα καὶ ε) εἰς σιγμόληκτα.

Οὐρανισκοφωνόληκτα
καὶ χειλοφωνόληκτα

Τὰ εἰς ψ λήγοντα χειλοφωνόληκτα κλίνονται διὰ τοῦ β ἢ π ἢ φ, π.χ. ἄραψ - ἄραβος, Πέλοπ - Πέλοπος, Κίνυψ - Κίνυφος· εἰς συσχετισμὸν πρὸς τὰ ῥήματα καὶ τὰς κλίσεις τῶν ὀνομάτων τούτων ἀντιστοιχεῖ ὁ μέλλων πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν, ὁ δὲ ἐνε-

στὼς πρὸς τὴν γενικήν, δηλαδή, ὅταν ὁ ἐνεστ. ἐκφέρεται ἔχων χαρακτῆρα β, π, φ, τότε ὁ μέλλων ἐκφέρεται ἔχων χαρακτῆρα ψ, π.χ. λείβ-ω> λείψ-ω, Ἄραβ-ος> Ἄραψ· τέρπ-ω> τέρψ-ω, Κύκλωπ-ος> Κύκλωψ, γράφ-ω> γράψ-ω, Κίνυφ-ος> Κίνυψ. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰ οὐρανισκοφωνόληκτα τὰ εἰς ξ καταλήγοντα καὶ κλινόμενα διὰ τοῦ γ ἢ κ ἢ χ, ὡς λέγ-ω> λέξ-ω, φλογ-ὅς> φλόξ, ἦκ-ω> ἦξ-ω, φύλακ-ος> φύλαξ, ἔχω> ἔξω, βηχ-ὅς> βήξ.

Πίναξ

Οὐρανισκοφωνόληκτων καὶ χειλοφωνόληκτων
α) Οὐρανισκοφωνόληκτα (καταληκτικά εἰς -ξ- μονόθεμα)
(ταῦτα ἔχουν χαρακτῆρα οὐρανικὸν κ,γ,χ)

Ἑνικός			
	κ	γ	χ
θέματα	κορακ-	φλογ-	ὄνυχ-
ὄνομ.	ὁ κόραξ	ἡ φλόξ	ὁ ὄνυξ
γεν.	τοῦ κόρακ-ος	τῆς φλογ-ὅς	τοῦ ὄνυχ-ος
δοτ.	τῷ κόρακ-ι	τῇ φλογ-ι	τῷ ὄνυχ-ι
αἰτ.	τὸν κόρακ-α	τὴν φλόγ-α	τὸν ὄνυχ-α
κλητ.	ὦ κόραξ	ὦ φλόξ	ὦ ὄνυξ

Δυϊκός			
ὄν. αἰτ.	τῷ κόρακ-ε	τῷ φλόγ-ε	τῷ ὄνυχ-ε
γεν. δοτ.	τοῖν κοράκ-οιν	τοῖν φλογ-οῖν	τοῖν ὄνυχ-οιν
κλητ.	ὦ κόρακ-ε	ὦ φλόγ-ε	ὦ ὄνυχ-ε

Πληθυντικός			
ὄνομ.	οἱ κόρακ-ες	αἱ φλόγ-ες	οἱ ὄνυχ-ες
γεν.	τῶν κοράκ-ων	τῶν φλογ-ῶν	τῶν ὄνυχ-ων
δοτ.	τοῖς κόραξι(ν)	ταῖς φλοξί(ν)	τοῖς ὄνυξι(ν)
αἰτ.	τούς κόρακ-ας	τάς φλόγ-ας	τούς ὄνυχ-ας
κλητ.	ὦ κόρακ-ες	ὦ φλόγ-ες	ὦ ὄνυχ-ες

Πίναξ

Οὐρανισκοφωνόληκτα εἰς -ξ ἔχοντα γενικὴν εἰς -γος, -κος, -χος

$-\alpha\xi$	$-\epsilon\xi$	$-\eta\xi$	$-\iota\xi$
δράξ, (-κός), ἦ	ἐπίτεξ,	ῥήξ, (-ῥηγός), ὁ	πνίξ, (πνιγός), ἦ
τετραδέξ, (-άγος), ἦ	(-εκος), ἦ	σφήξ, (-κός), ἦ	κύλιξ, (-λικος), ἦ
			τέτυιξ, (-ιγος), ὁ
$-\omicron\xi$	$-\upsilon\xi$	$-\omega\xi$	(διπλᾱ)
πρόξ, (προκός), ἦ	ὄρτυξ, (-υγος), ὁ	ῥώξ, (ῥωγός), ὁ	σάρξ, (-ρκός), ἦ
	κήρυξ, (υκος), ὁ	πτώξ, (πτωκός), ὁ	φύσιγξ, (-γγος), ἦ
	πτύξ, (-υχός), ἦ		

συμφώνως πρὸς τὸν ἄνωτέρω πίνακα κλίνονται καὶ τὰ ἑξῆς:

εἰς -αξ: α) -αξ, (-αγος): διασφάξ, (-άγος), τετράξ, (-άγος καὶ -άκος), ὁ, νεκροβαστάξ, (-άγος), ὁ, ἡ, ἀλλὰ φάλαγξ, (-γγος), ἡ, φάραγξ, (-γγος), ἡ.

β) -αξ, (-ακος): πιδας, (-ακος), ἡ, σάξ, (-ερός), ἡ, δράξ, ἡ, θρίδαξ ἡ, θρι-
ναξ ὁ, λάβραξ ὁ, μεῖραξ ἡ, σχολόπαξ ὁ, σκύλαξ ὁ, ἡ, (σ)μυ-
λαξ ἡ, (σπαν. ὁ) (δένδρον τι), φέναξ ὁ, ἡ, φύλαξ ὁ, μόθαξ,
(ακος), ὁ, οἰαξ ὁ, φέναξ ὁ, ἡ, ἀλλὰ χειρῶναξ, (-ακτος), ὁ.

εἰς -ηξ: ῥήξ, (ῥηγός), ὁ, ἀστροπλήξ, (-ῆγος), ὁ, παραπλήξ ὁ κ.λπ., σφήξ, (σφηκός), ἡ, καταπήξ, (-ῆγος), ὁ, φήληξ, (-ηκος), ὁ (= ἀγριόσυκον).

εις -ις: α) -ις, (-ικος): *χόλις*, (-ικος), *ἡ, χοῖνις ἡ, φρεῖς*, (-ικός) *ἡ, στάλις*, (-ικος), *ἡ, σπάδις ἡ, κύλις ἡ, φοίνις ὁ, πέριδις ὁ, ἡ, ποντίφις ὁ* (ποντίφης καὶ ποντίφηξ), *πριγκιπ ὁ, Φηλιξ ὁ, ἀφηλιξ*, (-ικος), *ὁ, ἡ, Φέλιξ (Felix)*, (-ικος), *ὁ, χάλις ὁ, φρεῖς*, (-ικός), *ἡ, χοῖνις ἡ, προῖς*, (-οικός), *ἡ*.

β) -ιξ, (-ιγος και -ιγγος): πνίξ, (-ιγός), ἦ, σμῶδιξ, (-ιγγος) (= οἶδημα), ἦ.

γ) $-\xi$, $(-\chi\omicron\varsigma)$: $\psi\xi$, $(-\chi\acute{o}\varsigma)$, \acute{o} , η .

εἰς -οξ: πρόξ, (προκόξ), ἡ (= δορκάς τις).

εἰς -υξ: α) εἰς -γος: ὄρνυξ, (-υγος), ὁ, κόκκυξ, (-υγος), ὁ, Στύξ, (-υγός), ἡ, πέρυξ, (-υγος), ἡ, πομφόλυξ, (-υγος), ἡ, τρύξ, (-υγός), ἡ, οἰνόφυλλξ, (-υγος), ὁ, ἡ·

β) εἰς -βος: χάλυσ, (-υβος), ὁ.

γ) εἰς -χος: κήρυξ, (-νκος), ὁ, δοιδυξ ὁ, σάνδυξ ὁ, ἄμβυξ ὁ, ἄμπυξ ὁ, βόμβυξ ὁ, ἱβυξ, (-νκος), ὁ.

δ) εἰς -χος: πτύξ, (-υχός), ἡ, μῶνυξ, (-υχος), ὁ, ἡ, μονῶνυξ ὁ, ἡ, νῶνυξ ὁ, ἡ
 κ.λπ., ὄνυξ, (-υχος), ὁ, διῶρυξ, (-ρυχος) καί (-ρυγος), ἡ.

ε) νύξ, (νυκτός), ἡ.

εἰς -ωξ: α) εἰς -γος: ῥώξ, (ῥωγός), ἦ, ἀπορρώξ, (-ῥωγος), ὁ, ἦ, κναμοτρῶξ,
(-ῶγος), ὁ.

β) εἰς -χός: πτώξ, (-ωκός), ὁ, πρῶξ, (-ωκός), ἡ, βῶξ, (βωκός), ὁ (= βόαξ, ἰχθύς τις, κν. γῶπα).

εἰς ξ- (γγος) (μετ' ἐπιπλοκῆς συμφώνου): φῦσις, (-ιγγος), ἡ, φαῦσις, (-γγος), ἡ (= φουσαλλίς), ὕσπληγς, (-ηγγος), ἡ (μεγν. ὁ). ὤγῃ, στροφάλιγς ἡ, σπῆλνυς ἡ, θαῦμις ἡ (= ὁ σπάγγος), μῆνις ἡ, σῆραγς ἡ, σῦρις ἡ, στήρις ἡ, κύστις ἡ, Σφίγς, (-γγός), ἡ, ἀλλά σάρξ, (σαρκός), ἡ.

Πίναξ κλίσεως

	-αξ		-αξ		-εξ		-εξ
			Ἐνικὸς				
ὄνομ.	ὁ φύλαξ	ἡ ῥαξ	ἀλμύραξ	ἐπίτεξ		κρεῖξ	
γεν.	τοῦ φύλακος	τῆς ῥαγὸς	ἀλμύρακος	ἐπίτεγος		κρεκὸς	
δοτ.	τῷ φύλακι	τῇ ῥαγὶ	ἀλμύραγι	ἐπίτεγι		κρεκὶ	
αἰτ.	τὸν φύλακα	τὴν ῥαγα	ἀλμύραγα	ἐπίτεγα		κρέκα	
κλητ.	ὦ φύλαξ	ὦ ῥαῖξ	ἀλμύραξ	ἐπίτεξ		κρεῖξ	

Δυϊχός

ὄν., αἰτ., κλ.	τῷ φύλακε	τῷ ῥᾱγε	ἀλμύραγε	ἐπίτεγε	κρέκε
γεν., δοτ.	τοῖν φυλάκοιν	τοῖν ῥαγοῖν	ἀλμυράγοιν	ἐπιτέγοιν	κρεκοῖν

Πληθυντικός

ὄνομ.	οἱ φύλακες	αἱ ῥᾱγες	ἀλμύραγες	ἐπίτεγες	κρέκες
γεν.	τῶν φυλάκων	τῶν ῥαγῶν	ἀλμυράγων	ἐπιτέγων	κρεκῶν
δοτ.	ταῖς φύλαξι	ταῖς ῥαξι	ἀλμύραξι	ἐπίτεξι	κρεξι
αἰτ.	τοὺς φύλακας	τὰς ῥαγας	ἀλμύραγας	ἐπίτεγας	κρέκας
κλητ.	ὦ φύλακες	ὦ ῥαγες	ἀλμύραγες	ἐπίτεγες	κρέκες

(ἐνῶ σάρξ, (-κός), ἡ, πλάξ (-κός), ἡ, θεάξ, (-κός), ἡ, σπάξ, (σπακός), ἡ) καὶ γλαῖξ, (γλαγός), ἡ (= βοτάνη)

$$-\eta\xi \qquad -\eta\xi \qquad -\eta\xi \qquad -\eta\xi \qquad -\alpha\xi$$

Ἐνικὸς ἀριθμὸς

ὄνομ.	σκόλης (ὁ)	βουπλῆς (ὁ, ἡ)	βῆς (ὁ, ἡ)	ἄλωπης (ἡ)	αἰς (ἡ)
γεν.	σκόληκος	βουπλήγος	βηχός	ἄλωπεκος	αἰγός
δοτ.	σκόληκι	βουπλήγι	βηχι	ἄλωπεκι	αἰγι
αἰτ.	σκόληκα	βουπλήγα	βήγα	ἄλωπεκα	αἰγα
κλητ.	σκόληξ	βουπλήξ	βῆξ	ἄλωπηξ	αἰξ

τὸ ποιητικὸν ὥλξ <(κατὰ συγχοπὴν ἀντὶ ὠλαξ, αὐλαξ), (-κός), ἡ, καὶ
τὰ ἔχοντα πρὸ τοῦ ξ ἐπιπλοχὴν συμφώνου: σφίγξ, (σφιγγός), ἡ, σάλπιγξ, (σάλπιγγος), ἡ,
στηριγξ, (στηριγγος), ἡ (= ἀντηρίς, ὑποστηρίγμα), στορέθυγξ, (-υγγος), ἡ (= ὀξύ ὥκρον),
φῶτιγξ, (-ιγος), ἡ (= αὐλός), στράγξ, (-αγγός), ἡ (= ἡ σταγών), θῶμιγξ, (-γγος), ἡ
(= σπάγγος), σπηλυγξ, (-υγγος), ἡ (= σπήλαιον).

Τὰ εἰς -αξ λήγοντα δισύλλαβα ἢ τρισύλλαβα ἀρσενικὰ προπαροξύνονται, π.χ. ὁ οἶαξ, ὁ πίναξ, ὁ θώραξ (καὶ λινωθώραξ ὁ), ὁ μύσταξ, ὁ φύλαξ, ὁ ἄβαξ, ὁ βάμβαξ, ὁ χάνδαξ, ἄρπαξ, ῥύαξ, μύσταξ, Φαίαξ, ἄνθραξ, λείαξ ὁ (= παῖς), πλὴν τοῦ ὁ χειρῶναξ (ἐκ τοῦ χειροάναξ > χειρῶναξ), ὡς καὶ Δημῶναξ, Ἐρμῶναξ, Ἰππῶναξ, Πειθῶναξ κ.λπ. σῶαξ, (-ακος), ὁ (= ὄσπριον), σαῦσαξ ὁ (= φυτόν), μεῖραξ ὁ (= ὁ κίναϊδος) καὶ θρίναξ ὁ (= ἡ τρίαινα), ἐνῶ τὰ θηλυκὰ προπερισπῶνται: ἡ πίδαξ, ἡ αὔλαξ, ἡ λείμαξ (= λιβάδιον), ἡ κλίμαξ, ἡ μεῖραξ (= ἡ παιδίσκη), (σ)μῦλαξ (= δένδρον τι), πλὴν τοῦ ἡ θρίδαξ (= τὸ μαρούλι). Τὰ σύνθετα φυλάττουν τὸν τονισμὸν τῶν ἀπλῶν, π.χ. θώραξ - λινωθώραξ, Φαίαξ - φιλοφαίαξ, μεῖραξ - φιλομεῖραξ ὁ, ἡ, πτέρυξ - τανυπτέρυξ, ὄνυξ - μῶνυξ, ἀκρῶνυξ, γαμφῶνυξ, σαρδόνυξ (ἐσφ. σαρδῶνυξ).

Τινὰ εἰς -αξ σχηματίζουν τὴν γενικὴν εἰς -ακτος, ὡς χειρῶναξ, (-νακτος), ὁ, προφητάναξ, (-ανακτος), ὁ, ὡς καὶ Ἐρμῶναξ, Δημῶναξ, Ἰππῶναξ, (-ακτος), ὁ. Τὰ εἰς -ηξ λήγοντα ὑπὲρ μίαν συλλαβὴν κλίνονται διὰ τοῦ «κ», π.χ. σκώληξ, (-ηκος), ὁ, μύρμηξ, (-μηκος), ὁ, νάρθηξ, (-ηκος), (ὡς καὶ ἀλώπηξ, (-εκος), ἡ καὶ εἰς ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα μετὰ τὴν πρόσληψιν τοῦ σ γίνεται καὶ ἔκτασις τῆς τελικῆς συλλαβῆς αὐτῶν: ἀλώπεκ- > ἀλώπηξ)· ἐξαιροῦνται: α) τὸ βήξ, (βηχός), ὁ, ἡ, διότι εἶναι μονοσύλλαβον, καὶ β) τὰ σύνθετα ἀπὸ ῥημάτων ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα κλίνονται διὰ τοῦ «γ», π.χ. (πλήττω) βουπλήξ (-πλήγος), ὁ, ἡ, παραπλήξ, οἰστροπλήξ, καταπλήξ, κυματοπλήξ ὁ, ἡ, ὡς καὶ τὰ

βαρύτονα: ὑσπλη(γ)ξ, (ὑσπλη(γ)γος), ἡ (= ἀφετηρία δρόμου), ἀντίπηξ, (-πηγος), ἡ (= κιβωτός), ἀλλὰ καὶ εἰς -ιξ παρῆλιξ, (-λικος), ὁ, ἡ μεσηλιξ, ὑπερῆλιξ, ὁμηλιξ, κύλιξ, ποντίφιξ, (-φικος), ὁ.

Τὰ εἰς -ιξ ὑπὲρ μίαν συλλαβὴν κλίνονται διὰ τοῦ κ, π.χ. πέρδιξ, (-ικος), ὁ, ἡ, Κίλιξ, (-λικος), ὁ, (Κιλικία), κύλιξ, (-ικος), ἡ (= κύπελλον), χοῖνιξ (-ικος), ἡ (= μέτρον), φοῖνιξ καὶ Φοῖνιξ, (-ικος), ὁ, χάλιξ, (-ικος), ὁ, ἡ, ἔλιξ, (-ικος), ἡ, ὁ, κῶδιξ, (-δικος), ὁ, ποντίφιξ, (-ικος), ὁ, πλὴν α) τέτιξ, (-ιγος), ὁ, μᾶστιξ, (-ιγος), ἡ (τὸ διαλεκτικόν) ὄρνιξ, (-ιθος καὶ -ιγος), ὁ, (= ὄρνις), β) τὰ μονοσύλλαβα θρίξ, (τριχός), ἡ [κατὰ μετάθεσιν τοῦ θ εἰς τὸ ἀντίστοιχον φιλόν τ, ἵνα μὴ εὐρεθῇ δισύλλαβος λέξις ἀρχομένη ἀπὸ δύο δασέων, τῆς β' συλλαβῆς ἀρχομένης ἀπὸ δασέος (θ)ρι-(χ)ός, διότι οὐδεμία λέξις ὑπάρχει δισύλλαβος ἀρχομένη ἀπὸ δύο δασέων, τὸ «(φθ)α(-ρθη)ναι» ἔχον τὴν β' συλλαβὴν ἀρχομένην ἀπὸ δασέος εἶναι ὑπερδισύλλαβον· τὸ «φθαρθεῖς» ἕνεκα τοῦ μεσολαβήσαντος ρ, ἔχει ἀναλογωτέραν γραφὴν «φθαρεῖς»], (αἰ νῆξ = τὰ ψίχουλα) καὶ πλιξ, (πλιχός), ἡ (= ἡ, σπιθαμή), γ) τὸ θηλυκὸν μᾶστιξ, (-ιγος), ἡ καὶ δ) τὰ σύνθετα τὰ φυλάττοντα τὴν κλίσιν τῶν ἀπλῶν π.χ. (θρίξ) καλὶθρίξ, (-τριχος), ὁ, ἡ, πυρόθριξ, (-τριχος), ὁ, ἡ, δασύθριξ, (-τριχος), ὁ, ἡ κ.λπ.

Τὰ εἰς -υξ λήγοντα μονοσύλλαβα ὀξύνονται, π.χ. Στύξ, (-γός), ἡ, τὴν Στύγα, νύξ, (νυκτός), ἡ, τὴν νύκτα, τρυξ, (-υγός), ἡ, τὴν τρύγα. τὰ δὲ ὑπὲρ μίαν συλλαβὴν ὄντα βαρύνονται, π.χ. ἄντυξ, (-υγος), ἡ, πομφόλυξ, (-λυγος), ἡ, πτέρυξ, (-υγος),

ἡ, ἄμβυξ, (-υκος), ὁ, καὶ ἄμβιξ, (-υκος), ὁ, βόμβυξ, (-υκος), πρόσφυξ, (-υγος), ὁ, ὄρνυξ, (-υγος), ὁ, ἡ, κήρυξ, (-υκος), ἡ, ὁ, διῶρυξ, (-υχος καὶ μετρ. -ρυγος), ἡ, ὁ, νύξ, (-υχος), ὁ, κάλυξ, (-υκος), ὁ, κόκκυξ, (-υγος), ὁ, δοῖδυξ, (-υκος), ὁ (= τὸ γουδοχέρι). Τὸ Πνύξ (Πυκνός· νεωτ. Πνυκός), ἡ.

Τὰ εἰς -ξ λήγοντα μονοσύλλαβα ὀξύνονται, π.χ. ἡ ῥάξ, ἡ δράξ, ἡ αἶξ, ἡ σφίγξ, ὁ λύγξ, ὁ, ἡ σφήξ, ὁ βήξ, ἡ θρίξ, θρίψ, (-ιτός), ὁ (= ὁ σκῶρος), ἡ σάρεξ, ἡ νύξ, πλὴν τοῦ Θραξ ὁ, γλαῦξ ἡ.

Τὸ πρὸ τοῦ χαρακτηριστικοῦ βραχυφώνηεν δὲν ἐκτείνεται μετὰ τὴν πρόσληψιν τοῦ -ς, π.χ. φλέξ, φλόξ, τοῦ δὲ ἡ ἀλώπηξ - ἀλώπεκος ἡ ὀνομαστικὴ ἐσηματίσθη ἐκ τοῦ θέματος ἀλώπηκ- (πρβλ. μύρμηκες), διότι ἔχει δύο θέματα, ὡς καὶ τὸ πούς, ἰσχυρόν ἀλωπηκ-, πονδ-, καὶ ἀσθενές ἀλωπεκ-, ποδ-.

Τὰ εἰς -ξ λήγοντα φυλάττουν τὸ φωνῆεν τῆς ὀνομαστικῆς καὶ εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις: σκώληξ - σκώληκος, νάρθηξ - νάρθηκος, δῶναξ, (-δώννακος), ὁ, πρόσφυξ, (-υγος), ὁ, κυματοπλήξ, (-πλήγος), ὁ, καρτερῶνυξ, (-υχος), ὁ, ἡ, ἄντυξ, (-υγος), ἡ, κύλιξ, (-ικος), ἡ, φύλαξ, (-ακος), ὁ, χάλιξ, (-ικος), ὁ, ἐπίτεξ, (-εκος), ἡ (= ἡ ἐπίτοκος) πλὴν τοῦ ἀλώπηξ, (-πεκος), ἡ.

Τὰ εἰς -ξ λήγοντα ἔχοντα δίφθογγον κλίνονται διὰ τοῦ «κ», π.χ. γλαῦξ (καὶ γλαῦξ) (γλαυκός), ἡ, προῖξ, (προικός), ἡ, μεῖραξ, (-ακος), ἡ, φοῖνιξ, (-νίκος), ὁ, αὔλαξ, (-λακος), οἶαξ, (-ακος), ὁ πλὴν τοῦ αἶξ, (αἰγός), ἡ.

Τὰ εἰς -ξ μονοσύλλαβα ἔχον τὸ α βραχυ

καὶ κλίνονται διὰ τοῦ κ, π.χ. δράξ, (-κός), ἡ, (τὴν δράκα), σάρεξ, (κός), ἡ (τὴν σάρκα), πλάξ, (πλακός), ἡ (τὴν πλάκα) κ.λπ., ἐνῶ βλάξ, (κός), ὁ (τὸν βλάκα), γλαῦξ, (-κός), ἡ (= τὸ πτηνόν, ἀλλὰ καὶ γλαῦξ (= βοτάνη), τὴν γλαῦκα)· ἐξαιροῦνται στράγγξ, (-γγός), ἡ (= ἡ σταγών), (τὴν στράγγα), καὶ τὸ ῥάξ (ῥαγός), ἡ, τὸ ὁποῖον ἔχει τὸ -ρα μακρόν (τὴν ῥάγα).

Τὰ εἰς -ξ λήγοντα μονοσύλλαβα ἔχοντα φωνῆεν φύσει μακρόν ἢ δίφθογγον κλίνονται διὰ τοῦ κ: πτώξ (πτωκός), ὁ (= ὁ λαγός), πρῶξ (πρωκός), ἡ (= ἡ σταγών), σφήξ, (σφηκός), ὁ καὶ ἡ, βῶξ, (-κός), ὁ (= ἡ χύθς), κήξ, (κηκός), ἡ (πιθαν. = ὁ γλάρος), ὠλξ, (ὠλκός), ἡ (= ἡ αἰλαξ), γλαῦξ, (γλαυκός) ἡ, δοῦξ, (δουκός), ὁ, πλὴν τοῦ βήξ, (βηχός), ὁ, ῥῶξ, (ῥωγός), ἡ, ῥήξ, (ῥηγός), ὁ, ὡς καὶ ῥάξ, (ραγός), ἡ (= ῥάγα, κν. ῥάγα σταφυλῆς).

Τὰ εἰς -ξ λήγοντα, ἐὰν μὲν ἔχουν πρὸ τοῦ «ξ» γ κλίνονται διὰ τοῦ γ, π.χ. Σφίγγξ > Σφιγγός, σάλπιγγξ > σάλπιγγος, φάλαγγξ > φάλαγγος, σῆραγγξ, μῆνιγγξ ἡ, φόρμιγγξ, στῆριγγξ, φύσιγγξ, καπνοσύριγγξ, μῆριγγξ (= σκληρὰ θρίξ), σύριγγξ, σῆραγγξ, στρόφιγγξ, πλάστιγγξ, λάρυγγξ, φάρυγγξ, ῥινοφάρυγγξ, θῶμιγγξ, κύστιγγξ, σμῶδιγγξ (καὶ σμῶδιξ), (-γγος), ἡ (= μῶλωφ), στράγγξ, (-γγός), ἡ κ.λπ., ἐὰν ἔχουν δὲ ἄλλο σύμφωνον κλίνονται διὰ τοῦ κ: σάρεξ, (σαρκός), ὠλξ, (ὠλκός), ἡ (= αὔλαξ) κ.λπ., πλὴν τοῦ λύγξ, ὅπερ κλίνεται διαφόρως διὰ τὴν διάφορον αὐτοῦ σημασίαν, π.χ. λύγξ (λυγγός), ἡ (= λόφυγγας) καὶ λύγξ, (λυγκός), ὁ, ἡ, (= τὸ ζῶον).

β) χειλοφωνόληκτα

(καταληκτικά εἰς -ψ μονόθεμα)

(ταῦτα ἔχουν χαρακτηριστῆρα

χειλικὸν π, β, φ)

ἢ φάψ (= ἀγρία περιστερὰ).

εἰς -εψ, (-εβος), (-επος),

εἰς -ηψ, (-ηπος)

εἰς -αψ, (-αβος), (-απος)

Ἑνικὸς

ὁ ἄραψ	ἡ φάψ	ἡ λαίλαψ	ἡ φλέψ	ὁ κατώβλεψ	ὁ σήψ
τοῦ ἄραβος	τῆς φαβός	τῆς λαίλαπος	τῆς φλεβ-ὸς	τοῦ κατώβλεπος	τοῦ σηπὸς
τῷ ἄραβι	τῇ φαβί	τῇ λαίλαπι	τῇ φλεβ-ί	τῷ κατώβλεπι	τῷ σηπι
τὸν ἄραβα	τὴν φάβα	τὴν λαίλαπα	τὴν φλέβ-α	τὸν κατώβλεπα	τὸν σῆπα
ὦ ἄραψ	ὦ φάψ	ὦ λαίλαψ	ὦ φλέψ	ὦ κατώβλεψ	ὦ σήψ

Ἑνικὸς

ὁ ἄραψ	ἡ φάψ	ἡ λαίλαψ	ἡ φλέψ	ὁ κατώβλεψ	ὁ σήψ
τοῦ ἄραβος	τῆς φαβός	τῆς λαίλαπος	τῆς φλεβ-ὸς	τοῦ κατώβλεπος	τοῦ σηπὸς
τῷ ἄραβι	τῇ φαβί	τῇ λαίλαπι	τῇ φλεβ-ί	τῷ κατώβλεπι	τῷ σηπι
τὸν ἄραβα	τὴν φάβα	τὴν λαίλαπα	τὴν φλέβ-α	τὸν κατώβλεπα	τὸν σῆπα
ὦ ἄραψ	ὦ φάψ	ὦ λαίλαψ	ὦ φλέψ	ὦ κατώβλεψ	ὦ σήψ

Δυϊκὸς

τὼ ἄραβε	τὼ φάβε	τὼ λαίλαπε	τὼ φλέβ-ε	τὼ κατώβλεπε	τὼ σῆπε
τοῖν ἄράβειν	τοῖν φαβείν	τοῖν λαίλαπειν	τοῖν φλεβ-οῖν	τοῖν κατώβλεπειν	τοῖν σηπείν
ὦ ἄραβε	ὦ φάβε	ὦ λαίλαπε	ὦ φλέβ-ε	ὦ κατώβλεπε	ὦ σῆπε

Δυϊκὸς

τὼ ἄραβε	τὼ φάβε	τὼ λαίλαπε	τὼ φλέβ-ε	τὼ κατώβλεπε	τὼ σῆπε
τοῖν ἄράβειν	τοῖν φαβείν	τοῖν λαίλαπειν	τοῖν φλεβ-οῖν	τοῖν κατώβλεπειν	τοῖν σηπείν
ὦ ἄραβε	ὦ φάβε	ὦ λαίλαπε	ὦ φλέβ-ε	ὦ κατώβλεπε	ὦ σῆπε

Πληθυντικὸς

οἱ ἄραβες	αἱ φάβες	αἱ λαίλαπες	αἱ φλέβ-ες	οἱ κατώβλεπες	οἱ σῆπες
τῶν ἄράβων	τῶν φαβῶν	τῶν λαίλαπων	τῶν φλεβ-ῶν	τῶν κατώβλεπων	τῶν σηπῶν
τοῖς ἄραβι	ταῖς φαβί	ταῖς λαίλαπι	ταῖς φλεβί(ν)	τοῖς κατώβλεπι	τοῖς σηπι
τούς ἄραβας	τάς φάβας	τάς λαίλαπας	τάς φλέβ-ας	τούς κατώβλεπας	τούς σῆπας
ὦ ἄραβες	ὦ φάβες	ὦ λαίλαπες	ὦ φλέβ-ες	ὦ κατώβλεπες	ὦ σῆπες

Πληθυντικὸς

οἱ ἄραβες	αἱ φάβες	αἱ λαίλαπες	αἱ φλέβ-ες	οἱ κατώβλεπες	οἱ σῆπες
τῶν ἄράβων	τῶν φαβῶν	τῶν λαίλαπων	τῶν φλεβ-ῶν	τῶν κατώβλεπων	τῶν σηπῶν
τοῖς ἄραβι	ταῖς φαβί	ταῖς λαίλαπι	ταῖς φλεβί(ν)	τοῖς κατώβλεπι	τοῖς σηπι
τούς ἄραβας	τάς φάβας	τάς λαίλαπας	τάς φλέβ-ας	τούς κατώβλεπας	τούς σῆπας
ὦ ἄραβες	ὦ φάβες	ὦ λαίλαπες	ὦ φλέβ-ες	ὦ κατώβλεπες	ὦ σῆπες

σῆψ, (-ηπος), ἡ (= ἔλκος ὄφης, σάυρα)

εἰς -ιψ, (-ιβος), (-ιπος), (-ιφος)

ὁ χάλιψ	ὁ λίψ	ἡ χέρνιψ	ὁ θρίψ (καὶ ἡ)	ὁ κατήλιψ
τοῦ χάλιβος	τοῦ λιβός	τῆς χέρνιβος	τοῦ θριπός	τοῦ κατήλιφος
τῷ χάλιβι	τῷ λιβί	τῇ χέρνιβι	τῷ θριπι	τῷ κατήλιφι
τὸν χάλιβα	τὸν λίβα	τὴν χέρνιβα	τὸν θρίπα	τὸν κατήλιφα
ὦ χάλιψ	ὦ λιψ	ὦ χέρνιψ	ὦ θρίψ	ὦ κατήλιψ

Δυϊκὸς

τὼ χάλιβε	τὼ λίβε	τὼ χέρνιβε	τὼ θρίπε	τὼ κατήλιφε
τοῖν χαλίβειν	τοῖν λιβείν	τοῖν χερνίβειν	τοῖν θριπείν	τοῖν κατήλιφειν
ὦ χάλιβε	ὦ λίβε	ὦ χέρνιβε	ὦ θρίπε	ὦ κατήλιφε

Πληθυντικὸς

οἱ χάλιβες	οἱ λίβες	αἱ χέρνιβες	οἱ θρίπες	οἱ κατήλιφες
τῶν χαλίβων	τῶν λιβῶν	τῶν χερνίβων	τῶν θριπῶν	τῶν κατήλιφων
τοῖς χάλιβι	τοῖς λιβί	ταῖς χέρνιβι	τοῖς θριβί	τοῖς κατήλιφι
τούς χάλιβας	τούς λίβας	τάς χέρνιβας	τούς θρίπας	τούς κατήλιφας
ὦ χάλιβες	ὦ λίβες	ὦ χέρνιβες	ὦ θρίπες	ὦ κατήλιφες

Θρίψ ὁ καὶ ἡ (= ὁ σκῶρος), ὁ κατήλιψ τοῖς Αἰθίοφι
 (= ἡ κλίμαξ). Συμφώνως πρὸς τὰ ἀνωτέ- τοῖς Αἰθίοπας
 ρω κλίνονται καὶ τὰ οἰκότριν, (-ιβος), ὁ τῶ Αἰθίοπες
 (= δοῦλος, οἰκογενής), ἄτριν, (-ιβος), ὁ
 (= ἀπάτητος, ἄπειρος), κνίν, (κνίπός), ὁ
 (= εἶδος ἐντόμου), σκνίν, (-ίπός), ὁ (= ἡ
 σκνίπα) [« τοῦτο κλίνεται διὰ τοῦ π καὶ
 διὰ τοῦ φ, κνίν δὲ διὰ τοῦ π μόνον »
 (Χοιροβοσκός)], μάγκιν, (-ιπος), ὁ
 (= ἀρτοποιός), ἔψ, (ἐπός), ὁ (= σκώληξ
 τις), (πληθ. οἱ ἔπες), πρίγκιν, (-ιπος), ὁ.

εἰς -οψ, (-οπος)

Ἑνικὸς

ὁ Αἰθίοψ	ἡ ὀψ
τοῦ Αἰθίοπος	τῆς ὀπός
τῷ Αἰθίοπι	τῇ ὀπι
τὸν Αἰθίοπα	τὴν ὀπα
ὦ Αἰθίοψ	ὦ ὀψ
τὼ Αἰθίοπε	τὼ ὀπε
τοῖν Αἰθίοπιν	τοῖν ὀποῖν
ὦ Αἰθίοπε	ὦ ὀπε

Δυϊκὸς

τὼ Αἰθίοπε	τὼ ὀπε
τοῖν Αἰθίοπιν	τοῖν ὀποῖν
ὦ Αἰθίοπε	ὦ ὀπε

Πληθυντικὸς

οἱ Αἰθίοπες	αἱ ὀπες
τῶν Αἰθιόπων	τῶν ὀπῶν

εἰς -υψ, (-υβος), (-υπος), (-υφος)

Ἑνικὸς

ὁ χάλυψ	γὺψ	Κίνυψ
τοῦ χάλυβος	γυπός	Κίνυφος
τῷ χάλυβι	γυπι	Κίνυφι
τὸν χάλυβα	γῦπα	Κίνυφα
ὦ χάλυψ	γὺψ	Κίνυψ

Δυϊκὸς

τὼ χάλυβε	γῦπε	Κίνυφε
τοῖν χαλύβειν	γυποῖν	Κινύφειν
ὦ χάλυβε	γῦπε	Κίνυφε

Πληθυντικός				τοῖς	Κύκλωφι	σκωφί
				τούς	Κύκλωπας	σκῶπας
οἱ	χάλυβες	γῦπες	Κίνυφες	ᾧ	Κύκλωπες	σκῶπες
τῶν	χαλύβων	γυπῶν	Κινύφων			
τοῖς	χάλυφι	γυφί	Κίνυφι		Ἐπίθετα	
τούς	χάλυβας	γῦπας	Κίνυφας		Ἐνικός	
ᾧ	χάλυβες	γῦπες	Κίνυφες			

Κατὰ τὸ γύψ, (γυπός), ὁ κλίνεται γρύψ, (γρυπός), ὁ (= μυθολογικὸν ζῶον· πτηνόν τι) (πληθ. γρυπες, (-ών), οἱ). (Σημ.) εἰς τοὺς Γραμματικὸν Χάλι φ ή (χώρα τῶν Χαλίων, ἔθνος ἐν τῷ Πόντῳ) (κατ' ἄλλους Χαλύβων), ἐνῶ χάλυφ, (-λυβος), ὁ (= ἐσκληρωμένος σίδηρος, κν. ἀτσάλι).

εἰς -ω φ, (-ωπος)

Οὐσιαστικά

Ἐνικός

ὁ	Κύκλωφ	σκῶφ	οἱ, αἱ	μύωπες	παραβλώπες
τοῦ	Κύκλωπος	σκωπός	τῶν	μυώπων	παραβλώπων
τῷ	Κύκλωπι	σκωπί	τοῖς, ταῖς	μύωφι	παραβλώφι
τὸν	Κύκλωπα	σκῶπα	τούς, τὰς	μύωπας	παραβλώπας
ᾧ	Κύκλωφ	σκῶφ	ᾧ	μύωπες	παραβλώπες

Δυϊκός

τῷ	Κύκλωπε	σκῶπε
τοῖν	Κυκλώποιν	σκωποῖν
ᾧ	Κύκλωπε	σκῶπε

Πληθυντικός

οἱ	Κύκλωπες	σκῶπες
τῶν	Κυκλώπων	σκωπῶν

Ὁ σκῶψ (= μικρὰ γλαῦξ). Κατὰ τὸ οὐς. Κύκλωψ κλίνονται τὰ μῶλωψ, (-ωπος), ὁ, ὕδρωψ, ὁ, κέρκωψ (= μυθώδης ἀνθρωποπίθηκος), αἰγίλωψ (= ζιζάνιον τι), αἰμάλωψ ὁ (= αἰματώδης μῶλωψ), ἀγκίλωψ (= ἀπόστημα ὀφθαλμοῦ), βόωψ, ὁ (= ἰχθύς τις), θυμάλωψ (= δαυλός), ἰώψ (= ἰχθύς τις), κύνωψ ὁ (= φυτόν τι), κώνωψ ὁ· κατὰ τὸ οὐς. σκῶφ κλίνονται τὸ ῥῶψ ἢ (= θάμνος τις), θῶψ ὁ (= κό-

λαξ), κλῶψ ὁ (= ὁ κλέπτῃς), δρῶψ ὁ (= ἄνθρωπος), ἄλλα ἀνωρῶψ, (-ῶπος), ὁ (= ἔντομόν τι) κατὰ τὸ παραβλώψ. Κατὰ τὸ ἐπίθετον ὁ, ἢ μύωψ, τὸ πρεσβύωψ ὁ, ἢ, εὐώψ ὁ, ἢ, ἀμβλύωψ ὁ, ἢ. Κατὰ τὸ ἐπίθετον παραβλώψ ὁ, ἢ καὶ τὰ ἀγλαῶψ ὁ, ἢ· ἀμβλῶψ ὁ, ἢ· ἀρρενῶψ ὁ, ἢ· γλαυκῶψ ὁ, ἢ· γοργῶψ ὁ, ἢ· δεινῶψ ὁ, ἢ· εὐῶψ ὁ, ἢ· κελαινῶψ ὁ, ἢ· μονῶψ ὁ, ἢ (= μονόφθαλμος)· τυφλῶψ ὁ, ἢ· λιπαρῶψ ὁ, ἢ κ.λπ.

Ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ τούτων σχηματίζεται προστιθεμένης εἰς τὸ τέλος τοῦ θέματος τῆς καταλήξεως «ς» (φλόγ + <ς> φλόξ, γύψ + <ς> γύψ), ἢ δὲ δοτικὴ τοῦ πληθυντικοῦ σχηματίζεται προστιθεμένης εἰς τὸ τέλος τοῦ θέματος τῆς καταλήξεως «-σι», π.χ. (φλογ-σι> φλοξί, γυπ-σι> γυφί).

Εἰς -ηψ μόνον τὸ σήψ, (σηπός), ὁ (= ἔλκος· ὄφρις), καὶ σκῶληψ, (-ηπος), ἢ (= ἡ ἰγνύα) // (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ωφ, (-ωπος) γράφονται διὰ τοῦ ω: μῶλωψ, (-ωπος), ὁ, κώνωψ, (-ωπος), ὁ, ὕδρωψ, (-ωπος), ὁ, ὡς καὶ τὰ παρὰ τὸ ὄφραι, π.χ. κύκλωψ, (-ωπος), ὁ, τυφλώψ, (-ῶπος), ὁ, ἢ μύωψ, ὁ, ἢ, πρεσβύωψ ὁ, ἢ, ἀμβλύωψ ὁ, ἢ, ὑπερμέτρωψ ὁ, ἢ, παραβλώψ, (-ῶπος), ὁ, ἢ, (= ὁ ἀλλοιθῶρος), ὥψ, (ῶπος), ἢ, ὁ, (= ὀφθαλμός, πρόσωπον), αἰγίλωψ, (-ωπος), ὁ, αἰμάλωψ ὁ, ἀγκίλωψ ὁ, ἐλίκωψ ὁ, βόωψ ὁ, θυμάλωψ ὁ, ἰώψ ὁ, κέρκωψ ὁ, Ἀλμωψ, (-ωπος) ὁ, ὡς καὶ τὰ ὀξύτονα ἀρρενῶψ, (-ῶπος), ὁ (= ἀρρενωπός), δεινῶψ, δρῶψ (= ἄνθρωπος), ῥῶψ, (ῥωπός), ἢ (= θάμνος) κ.λπ., ἐνῶ Πέλωψ, (-οπος), ὁ, Δρύων, μέρωψ, Ἐλ-λωψ, Αἰθίωψ, Τρίωψ, σκάλωψ, ὁ (= ὁ τυ-

φλοπόντικας), ἔποψ, σκόλωψ, Κέκρωψ, ὄψ, (ὀπός), ἢ (= φωνή, ὀφθαλμός), (ἄλλως ὥψ).

Ὀδοντοφωνόληκτα

α) καταληκτικὰ εἰς -ς μονόθεμα (θέματα εἰς -τ, -δ, -θ)· (θέμα) ἐσθητ-, ταπητ-, (θ) πατριδ-, (θ) ὀρνιθ-, (θ) κορυθ-, (θ) ἀνδριαντ-, (θ) ἐλεφαντ-

ὀδοντοφωνόληκτα ἔχοντα θέματα εἰς τ, δ, θ,

Ἐνικός

θέμα	ἐσθητ-	ταπητ-
ὄνομ.	ἢ ἐσθῆς	ὁ τάπης
γεν.	τῆς ἐσθήτ-ος	τοῦ τάπητος
δοτ.	τῇ ἐσθήτ-ϊ	τῷ τάπητ-ϊ
αἰτ.	τὴν ἐσθήτ-ᾱ	τὸν τάπητ-ᾱ
κλητ.	ᾧ ἐσθῆς	ᾧ τάπης

Δυϊκός

ὄν., αἰτ.	τῷ ἐσθήτ-ε	τῷ τάπητ-ε
γεν., δοτ. τοῖν	ἐσθήτ-οιν	τοῖν ταπήτ-οιν
κλητ.	ᾧ ἐσθήτ-ε	ᾧ τάπητ-ε

Πληθυντικός

ὄν.	αἱ ἐσθήτ-ες	οἱ τάπητ-ες
γεν.	τῶν ἐσθήτ-ων	τῶν ταπήτ-ων
δοτ.	ταῖς ἐσθήτ-ιν	τοῖς τάπητ-ιν
αἰτ.	τὰς ἐσθήτ-ας	τούς τάπητ-ας
κλητ.	ᾧ ἐσθήτ-ες	ᾧ τάπητ-ες

Ἐνικός

θέμα	πατριδ-	κορυθ-
ὄνομ.	ἢ πατρίς	ἢ κόρυς

γεν.	τῆς πατρίδος	τῆς κόρυθος
δοτ.	τῇ πατρίδι	τῇ κόρυθι
αἰτ.	τὴν πατρίδα	τὴν κόρυν (κόρυθα)
κλητ.	ὦ πατρίς	ὦ κόρυς
	ἐνῶ ὄρνις, (-ίος), ἡ, (κλητ.) ὦ ὄρνι	

Δυϊκός

ὀν., αἰτ.	τῶ πατρίδε	τῶ κόρυθε
γεν., δοτ. τοῖν πατρίδιν	τοῖν κορύθωιν	
κλητικὴ ὦ πατρίδε	ὦ κόρυθε	

Πληθυντικός

ὀν.	αἱ πατρίδες	αἱ κόρυθες
γεν.	τῶν πατρίδων	τῶν κορύθων
δοτ.	ταῖς πατρίσι(ν)	ταῖς κόρυσιν
αἰτ.	τὰς πατρίδας	τὰς κόρυθας
κλητ.	ὦ πατρίδες	ὦ κόρυθες

Ἑνικός

θέμα	ἐριδ-	εἰλωτ-
ὀνομ.	ἡ ἔρις	ὁ εἰλως
γεν.	τῆς ἐριδ-ος	τοῦ εἰλωτ-ος
δοτ.	τῇ ἐριδ-ι	τῷ εἰλωτ-ι
αἰτ.	τὴν ἔριν	τὸν εἰλωτ-α
κλητ.	ὦ ἔρι	ὦ εἰλως

Δυϊκός

ὀν., αἰτ.	τῶ ἐριδ-ε	τῶ εἰλωτ-ε
γεν., δοτ. τοῖν ἐρίδ-οιν	τοῖν εἰλωτ-οιν	
κλητ.	τῶ ἐριδ-ε	ὦ εἰλωτ-ε

Πληθυντικός

ὀν.	αἱ ἐριδ-ες	οἱ εἰλωτ-ες
γεν.	τῶν ἐρίδ-ων	τῶν εἰλωτ-ων
δοτ.	-οῖς ἐρισ-ι	τοῖς εἰλωσ-ι
αἰτ.	τὰς ἐριδ-ας	τοὺς εἰλωτ-ας

κλητ.	ὦ ἔριδ-ες	ὦ εἰλωτ-ες
οὕτω κλίνονται καὶ τὸ Νέπως, (-ωτος), ὁ, εὐρώς, (-ῶτος) ὁ, χρώς, (-ωτός), ὁ, φῶς, (φωτός), ὁ, σῆς*, (σητός), ὁ, καὶ συνηρημένα Οἰνήις, (-νῆιδος) καὶ Οἰνής, (-νῆδος), ἡ καὶ Νηρηίς ἢ Νηρεΐς (Νηρηΐδος καὶ Νηρηΐδος)· Νηρηΐδες (καὶ Νηρηΐδες), (-ρῆδων), αἱ, Ἐρεχθίδης (-χθίδης), (βαρυοξεία), οὕτω καὶ φῶις > φῶς· Πάλμυς, (-υδος) (καὶ υος), ὁ, νέηλυς, (-υδος), ὁ, ἡ, σύγκλυς, (-υδος), παλαμύς (πηλαμύς καὶ πηλάμυς), (-ύδος), ἡ, χλωμύς, (-ύδος), ἡ, κροκύς, (-ύδος), ἡ, ἐμύς, (-ύδος), ἡ (=χελώνη ὑδάτων)		

Ἑνικός

θέμα	ἀδριαντ-	ἐλεφαντ-
ὀνομ.	ὁ ἀνδριάς	ὁ ἐλέφας
γεν.	τοῦ ἀνδριάντ-ος	τοῦ ἐλέφαντ-ος
δοτ.	τῷ ἀνδριάντ-ι	τῷ ἐλέφαντ-ι
αἰτ.	τὸν ἀνδριάντ-α	τὸν ἐλέφαντ-α
κλητ.	ὦ ἀνδριάς	ὦ ἐλέφαν

Δυϊκός

ὀν., αἰτ.	τῶ ἀνδριάντ-ε	τῶ ἐλέφαντ-ε
γεν., δοτ. τοῖν ἀνδριάντ-οιν	τοῖν ἐλεφάντ-οιν	
κλητ.	ὦ ἀνδριάντ-ε	ὦ ἐλέφαντ-ε

Πληθυντικός

ὀνομ.	οἱ ἀνδριάντες	οἱ ἐλέφαντες
γεν.	τῶν ἀνδριάντων	τῶν ἐλεφάντων
δοτ.	τοῖς ἀνδριάσι	τοῖς ἐλέφασιν
αἰτ.	τούς ἀνδριάντας	τούς ἐλέφαντας
κλητ.	ὦ ἀνδριάντες	ὦ ἐλέφαντες

ἐνῶ ὁ ἀλλᾶς, τοῦ ἀλλᾶντος, τῷ ἀλλᾶντι,

τὸν ἀλλᾶντα, ὦ ἀλλᾶς, οἱ ἀλλᾶντες, τῶν ἀλλᾶντων, τοῖς ἀλλᾶσι, τοὺς ἀλλᾶντας, ὦ ἀλλᾶντες.

Τὰ λήγοντα εἰς θέμα -τ-, -δ-, -θ σχηματίζουν τὴν ὀνομ. τοῦ ἄρσ. καὶ θηλ. εἰς τὸν ἐνικόν, ἂν ποὺ προσλάβουν εἰς τὸ τέλος τοῦ θέματος τὴν κατάληξιν -ς, ὁ δὲ ὁδοντόφωνος χαρακτήρ πρὸ τοῦ -ς τῆς ὀνομαστικῆς καὶ πρὸ τοῦ σ τῆς καταλήξεως -σι τῆς δοτικῆς τοῦ πληθυντικοῦ ἀποβάλλεται ἄνευ ἐκτάσεως τοῦ πρὸ αὐτοῦ φωνήεντος, π.χ. ἐσθήτ -ς > ἐσθής· ἐσθήτ -σι > ἐσθήσι, πατρίδ -ς > πατρίς, πατρίδ -σι > πατρίσι, σχηματίζουν δὲ τὴν αἰτ. εἰς -α καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ ὁμοίαν πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν, π.χ. ἡ ἐλπίς - τὴν ἐλπίδα - ὦ ἐλπίς· ὁ τάπης - τὸν τάπητα - ὦ τάπητ· ὁ ἰμάς - τὸν ἰμάτα - ὦ ἰμάς· ὁ ὁδὸς - τὸν ὁδόντα - ὦ ὁδός.

Τὰ εἰς -ις καὶ -υς ὁδοντοφωνώληκτα μὴ ὀξύτονα (δηλ. τὰ βαρύτονα), ἐπειδὴ ἕνεκα τῆς συμφθορᾶς ἔχουν ὀνομαστικὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν τῶν φωνηεντολήκτων, προσλαμβάνουν ἐνίστε κατὰ τὴν συνεκδρομὴν πρὸς αὐτὰ καὶ εἰς τὴν αἰτ. ἐνικοῦ τὴν κατάληξιν -ν ἀντὶ -α, π.χ. ἔρις, (ἐριδος), ἡ, τὴν ἔριν (καὶ ἐριδα), χάρις, (-ιτος), ἡ, τὴν χάριν (καὶ Χάριτα = ἡ θεά), τρίπους (τρίποδος), ὁ, τὸν τρίπουν (καὶ τρίποδα), ἔπηλυς, (-υδος), ὁ, τὸν ἔπηλυν (καὶ ἐπήλυδα)· τὰ ὀξύτονα ἔχουν μόνον τὴν κατάληξιν -α, π.χ. ἐλπίς - ἐλπίδα, σφραγίς - σφραγίδα, πούς - πόδα πλὴν τοῦ κλεις - κλειδα καὶ κλεῖν· ἡ συνεκδρομὴ αὕτη εἶναι λίαν διαδεδομένη εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ τοὺς μετρ., ὡς τὸν Αἴαν (ἀντὶ Αἴαντα), τὸν Θόαν (ἀντὶ Θόαντα), τὴν ἐσθὴν (ἀντὶ ἐσθήτα), τὴν δὲ κλητικὴν ἄνευ τῆς κα-

ταλήξεως -ς, π.χ. ἡ ἔρις- (τὴν ἔριν) - ὦ ἔρι, ἡ χάρις - (τὴν χάριν) - ὦ χάρι (κατὰ τὸ πόλις - τὴν πόλιν - ὦ πόλι), (ἐνῶ ἡ θεὰ Χάρις - τὴν Χάριτα - ὦ Χάρις)· ἡ Ἄρτεμις - τὴν Ἄρτεμιν - ὦ Ἄρτεμι κατὰ τὸ πῆχυς - τὸν πῆχυν - ὦ πῆχυν, ὁ Ἅγις - τὸν Ἅγιν, οὕτω καὶ ἡ τυραννίς καὶ ὁ παῖς ἔχουν κλητικὴν ὦ τυραννί, ὦ παῖ· οὕτω καὶ τὸ «κόρυς» (κατὰ τὸ πῆχυς, τὸν πῆχυν, ὦ πῆχυν) ἔχει καὶ τοὺς τύπους τὴν κόρυν, ὦ κόρυ.

Κατὰ τὸ τάπης, (-ητος), ὁ καὶ ἔρπης, (-ητος), ὁ κλίνονται καὶ πλάνης, (-ητος), ὁ, Μάγνης, (ητος), ὁ, Λάρης, (-ητος), ὁ, Τύρης, (-ητος), ὁ (= ὁ ποταμός), ἔχης (-ητος), ὁ (= πλούσιος), κατὰ δὲ τὸ ἐσθής, (-ητος), ἡ καὶ τὸ γυμνής, (-ητος), ὁ χειρῆς, (-ητος), ὁ (= ἐργάτης), οὕτω καὶ σῆς, (σητός) ὁ, (= σκόρος) (ἀλλὰ καὶ σῆς, (σεός), ὁ).

Ἡ ὀνομαστικὴ ὁ ποὺς ἐκ τοῦ δωρικοῦ «πῶς» ἀντὶ τοῦ «πός» <ποδ-ς (συμφυρμός τοῦ ἄρχ. πῶς καὶ τοῦ πός ἐκ τοῦ ποδός μεταβληθέντος τοῦ ω εἰς ου).

Τὰ ἐκ τοῦ ποὺς σύνθετα σχηματίζουν τὴν αἰτ. τοῦ ἐνικοῦ εἰς -ν, σπανίως δὲ εἰς -α, π.χ. δίπους - τὸν δίπουν (σπανίως δίποδα), ὠκύπους, ὠκύπουν (σπανίως ὠκύποδα), πολύπους, πολύπουν (σπανίως πολύποδα).

Τὸ δὲ τρίπους ὁ ὡς οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν αἰτιατικὴν πάντοτε τρίποδα· (φρ.) «ἀμφὶ πυρὶ στήσαι τρίποδα μέγαν» (Ὅμηρος). Εἰς τὸ Αἴας, (-αντος), ὁ, ἀποβάλλεται τὸ ν ἄνευ ἀντεκτάσεως, διότι τὰ σχηματίζοντα τὴν ὀνομαστικὴν ἐνικοῦ διὰ τοῦ ς καὶ ἔχοντα χαρακτῆρα ν ἢ τὴν ἔπασχον ἀντέκτασιν τοῦ πρὸ αὐτοῦ φωνήεντος, π.χ. δούς,

γνούς, θείς, μέλᾱς· εἰς ἄλλα διαλεκτικὰ τηρεῖται τὸ ν ἄνευ ἀντεκτάσεως, π.χ. Τίρυνς, ἔλμινς κ.λπ.

Τό (πά - ις) < παῖς ἔχει γεν. παιδός, γεν. πληθ. τῶν παίδων, ὡς καὶ τὰ σύνθετα καλλιπαῖς, παλίμπαῖς, εὐπαῖς, ἀγνιόπαῖς, (-παῖδος), ὁ.

Τρία ὀνόματα τῆς ἐλληνικῆς καταλήγουν εἰς -αῖς, ἐν ἄρσ. παῖς, (-δός), ὁ, ἐν θηλ. δαίς, (δαιτός), ἡ καὶ ἐν οὐδέτερον σταῖς (ἀττ. σᾱς, (στατός), τό) (= ζύμη· ζύγχι), (ὡς δαίς, (δαιτός), ἡ) (= συμπόσιον, εὐωχία), (πρβλ. «σταυτῆς ἄρτος»)· (φρ.) «στᾱς ἄνευ τοῦ ι ὁ Ἀττικὸς λέγει, ὁ δ' Ἰων σταῖς» (Φώτιος)· τὸ α' σχηματίζει τὴν γεν. εἰς -δος, τὰ δὲ ἄλλα δύο εἰς -στος· (ἐπίθ.) ἀβρόδαις, (-δαιτος), ὁ, ἡ (= πολυτελής).

Πολλὰ κλινόμενα ὁμαλῶς σχηματίζουν τὴν ὀνομ. αἰτ. καὶ κλητ. τοῦ ἐνικοῦ ἐκ διαφόρου θέματος (βλ. μεταπλαστικά). Κατὰ τὰ ὀδοντοφωνόληκτα: εὐέλπῖς, (-ιδος), ὁ, ἡ, κλίνονται, ἐὰν εἶναι ἐπίθετα, καὶ τὰ ἐκ τοῦ πόλις σύνθετα, π.χ. ἄπολις, (-ιδος), ὁ, ἡ (σπαν. -εως καὶ ἰων. -ιος), φιλόπολις, (-ιδος), ὁ, ἡ, φυγόπολις, (-ιδος), ὁ, ἡ, εὐκνήμις, (-ιδος), ὁ, ἡ, ἄπολις, (-ιδος), ὁ, ἡ, ἐὰν δὲ εἶναι οὐσιαστικὰ κλίνονται κατὰ τὸ ἀπλοῦν πόλις, (-ως), ἡ, π.χ. ἀκρόπολις, (-λεως), ἡ, κωμόπολις, (-λεως), ἡ, λουτρόπολις, Μεγαλόπολις, ἀγρόπολις, (-εως), ἡ.

Τὰ εἰς -ας, (-αντος) βαρύνοντα ὀδοντοφωνόληκτα σχηματίζουν τὴν κλητικὴν ὁμοίως πρὸς τὸ θέμα, π.χ. ὁ ἑλέφας (θεμ. ἑλεφαντ -) < ὦ ἑλέφαν· ὁ γίγας (θεμ. γιγαντ -) < ὦ γίγαν κ.λπ. Κατὰ τὸ ὄρνις, (-ιθος), ὁ καὶ ἡ κλίνονται καὶ τὸ γέλις,

(-ιθος), ἡ (ὡς καὶ -ιος, -εως, -ιδος), (= σκελὶς σκορόδου), μέρμις, (-ιθος), ἡ (= σπάγγος), ἄγλις, (-ιθος), ἡ (= σ.ελὶς σκορόδου), Γέρις, (-ιθος), ἡ, ὡς καὶ τὸ ἔλμινς, (-ινθος), ἡ καὶ πείρινς, (-ρινθος), ἡ (= κάλαθος), δοτ. πληθ. ταῖς ἔλμινσι, ταῖς πείρινσι.

ἀκατάληκτα εἰς -ων (-οντος) διπλόθεμα καὶ οὐδέτερα εἰς -α, (-ατος).

Ἐνικὸς				
θέμα	ὀδοντ-	γερонт-		
ὀνομ.	ὁ	ὁδοὺς	ὁ	γέρον
γεν.	τοῦ	ὁδόντος	τοῦ	γέροντος
δοτ.	τῷ	ὁδόντ-ι	τῷ	γέροντ-ι
αἰτ.	τὸν	ὁδόντ-ᾱ	τὸν	γέροντ-ᾱ
κλητ.	ὦ	ὁδοὺς	ὦ	γέρον

Δυϊκὸς				
ὀνομ., αἰτ.	τῷ	ὁδόντ-ε	τῷ	γέροντ-ε
γεν., δοτ.	τοῖν	ὁδόντ-οιν	τοῖν	γέρόντ-οιν
κλητ.	τῶ	ὁδόντ-ε	τῶ	γέροντ-ε

Πληθυντικὸς				
ὀνομ.	οἱ	ὁδόντ-ες	οἱ	γέροντ-ες
γεν.	τῶν	ὁδόντ-ων	τῶν	γέρόντ-ων
δοτ.	τοῖς	ὁδοῦσι(ν)	τοῖς	γέρουσι(ν)
αἰτ.	τούς	ὁδόντ-ᾱς	τούς	γέροντ-ᾱς
κλητ.	ὦ	ὁδόντ-ες	ὦ	γέροντ-ες

Ἐνικὸς			
θέμα	σώματ-		
ὀνομ.	τὸ	σῶμα	
γεν.	τοῦ	σώματ-ος	
δοτ.	τῷ	σώματ-ι	

αἰτ.	τὸ	σῶμα
κλητ.	ὦ	σῶμα

Δυϊκὸς		
ὀνομ., αἰτ.	τῷ	σώματ-ε
γεν., δοτ.	τοῖν	σώματ-οιν
κλητ.	τῶ	σώματ-ε

Πληθυντικὸς			
ὀνομ.	τὰ	σώματ-ᾱ	
γεν.	τῶν	σώματ-ων	
δοτ.	τοῖς	σώμασι(ν)	
αἰτ.	τὰ	σώματ-ᾱ	
κλητ.	ὦ	σώματ-ᾱ	

Τὰ ὀδοντοφωνόληκτα, τὰ ὅποια ἔχουν θέμα εἰς -ντ, σχηματίζουν τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἢ προσλαμβάνοντα σ γιγᾶντ- > γιγᾶντς > γιγᾶνς > γιγᾶς ἢ ἀποβάλλοντα τὸ τ, π.χ. λεοντ- > λεοντς > λέων.

Τὰ εἰς -ων (-οντος) οὐσιαστικά (ὡς καὶ ἐπίθετα καὶ μετοχαί) ἀποβάλλουν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὸ τ τοῦ θέματος καὶ ἐκτείνουν τὸ πρὸ τοῦ ν ὑπάρχον ο εἰς ω εἰς τὰ ἄρσενικά (εἰς δὲ τὰ οὐδέτερα τῶν μετοχῶν φυλάττουν αὐτό), π.χ. λέοντ- > λέων, (μετχ.) γράφοντ- > τὸ γράφον· πάντα τὰ ἄλλα εἰς -ντ οὐσιαστικά (ὡς καὶ ἐπίθετα καὶ μετοχαί) εἰς μὲν τὰ ἄρσενικά προσλαμβάνουν εἰς τὸ τέλος τοῦ θέματος -ς καὶ μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ -ντ ἐκτείνουν ἀναπληρωματικῶς τὸ πρὸ αὐτοῦ φωνήεν, εἰς δὲ τὰ οὐδέτερα τῶν ἐπιθ. καὶ μετοχῶν ἀποβάλλουν τὸ τ τοῦ θέματος ἄνευ ἐκτάσεως τοῦ πρὸ τοῦ ν φωνήεντος, π.χ. γιγᾶντ- > ὁ γιγᾶς (ἐπιθ., μετοχ. ὁ πάντ- > ὁ πᾶς, ἐνῶ τὸ πάν > πᾶν, δέχεται περισπωμένην, ἂν καὶ βραχὺ κατ' ἀναλογίαν

πρὸς τὸ ἄρσενικὸν πρβλ. πρόπαν, ἅπαν)· λῦσᾶντ- > λῦσᾶς, τὸ λῦσᾶν· ὀδοντ- > ὁ ὀδοῦς· δοντ- > ὁ δούς, τὸ δόν· χαριεντ- > ὁ χαρίεις, τὸ χαρίεν· φυντ- > φῦς, φύν. Τὰ ὀξύτονα ἢ περισπώμενα οὐσιαστικά, τὰ ὅποια ἔχουν θέμα εἰς -ντ, σχηματίζουν τὴν κλητικὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν, π.χ. ἀνδριάς > ὦ ἀνδριάς, ἀλλᾱς > ὦ ἀλλᾱς, ἂν δὲ εἶναι βαρύνοντα, ἔχουν ὡς κλητικὴν τὸ θέμα αὐτῶν, (θ. γιγαντ.) ὁ γίγας > ὦ γίγαν· (θ. ἑλεφαντ -) ὁ ἑλέφας > ὦ ἑλέφαν. Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ εἰς -ας πρωτόκλιτα (ὁ νεανίας-ᾱ νεανία) σχηματίζουν τὴν κλητικὴν εἰς α τὰ Ἄτλας, (-αντος), ὁ > ὦ Ἄτλα, Πολυδάμας > ὦ Πολυδάμα, Λαοδάμας > ὦ Λαοδάμα. Ἐνίοτε ὁ τύπος τῆς ὀνομαστ. λαμβάνεται ὡς κλητικὴ ὦ Αἴα (ἀλλὰ καὶ ὦ Αἴαν πάντοτε εἰς τὸν Ὅμηρ.). Εἰς τὴν δοτικὴν πληθυντικοῦ τὸ -ντ πρὸ τοῦ σ ἀποβάλλεται καὶ ἐκτείνεται ἀναπληρωματικῶς τὸ πρὸ αὐτοῦ φωνήεν, π.χ. ἱμᾶντ-σι > ἱμᾶσι, ὀδόντ-σι > ὀδοῦσι (καὶ μετχ. τιθενται > τιθείσι, δεικνῦντ-σι > δεικνῦσι. Τὰ εἰς -αεντ, -αοντ, -ηεντ καὶ -οεντ θέματα συναίρουν τὸ α μετὰ τοῦ ε εἰς ᾱ, τὸ α μετὰ τοῦ ο εἰς ω, τὸ η μετὰ τοῦ ε εἰς η καὶ τὸ ο μετὰ τοῦ ε εἰς -ου, π.χ. (ἀλλάεις) > ἀλλᾱς, (ἀλλᾶεντος) > ἀλλᾶντος· (Ξενοφᾶν) > Ξενοφᾶν, (Ξενοφάντος) > Ξενοφῶντος· (τὰ ἐπίθετα) (τιμήεις) > τιμῆς, (τιμήεντος) > τιμῆντος, (πλακόεις) > πλακοῦς, (πλακόεντος) > πλακοῦντος. Ἡ δίφθογγος εἰ τοῦ ἀλλάεις (< -εες), τιμήεις, πλακόεις, τυροῖς, (-εντος), (συνηρ. τυροῦς, -οῦσα, -οῦν) εἶναι νόθος καὶ λογίζεται εἰς τὴν συναίρεσιν ὡς ε. Τὰ εἰς -ης ἐκ τῆς Λατινικῆς ἔ-

χουν γενικὴν -εντος, π.χ. *Κλήμης*, (-μεντος), ὁ (λατιν. *Clemens*, -ntis), *Ουάλης*, (-λεντος), ὁ κ.λπ. Κατὰ τὸ σώμα, (-ατος), τὸ κλίνονται καὶ τὰ οὐδέτερα: *χρῶμα*, *πέλμα*, *τέλμα*, *πρῆσμα* (= ἐμφύσημα), *πρῖσμα* (= τὸ γεωμετρικὸν σχῆμα), *ἄλμα*, *σφάλμα*, *ἄγαλμα*, *ἔνταλμα*, *ἕνδαλμα*, *ἄγγελμα*, *κρέμα*, *κλήμα*, *κλίμα*, *θύμα*, *ὄρυγμα*, *κάταγμα*, *κῆμα*, *χῆμα*, *αῖμα*, *χεῖμα*, *πῶμα* (= ποτόν), (μτγν.) *πόμα* (= πόσις), *ἄμμα* (= βρόχος), *ἄλμα*, *νίμμα* (= ὕδωρ πρὸς νίψιμον), *τριμμα*, *περίτριμμα*, *ἀπόνιμμα*, κ.λπ.

Τὰ εἰς -μα, (-ατος) οὐδέτερα, ὡς *ὄνομα*, (-ατος), τό, ἐσχημάτιζον τὸν πληθυντικὸν μετὰ τοῦ -τα: τὰ *ὀνόματα*, τὰ *σώματα*, οὕτως εἰς τὸν Ὅμηρ. ἔχομεν τὰ *προσώπατα* (<τὸ πρόσωπον), τὰ *γούνατα* (τὸ γόνυ), τὰ *δοῦρατα* (καὶ *δοῦρα*) (τὸ δόρυ), τὰ *οὐάτα* κ.λπ., ὡς καὶ (δημ.) τὰ *βουτύρατα*. βραδύτερον δὲ ἔχομεν: *κέρατα*, *γόνατα*, *κρέατα*, ὅθεν ἐνικῶς τὸ *κέρατον*, τὸ

γόνατον, ὅπως *πρόβατον* - *πρόβατα*. ἄττικὸν τὸν *εὐφυνά* δεικνύει τὴν μετέπειτα ἐπικράτησιν τοῦ α· τὸ *ὀξύγαλα*, (-γάλακτος), μετγν. (-γάλατος) (= ξινόγαλα)· (διὰ τὰ λήγοντα εἰς σ καὶ ἔχοντα πρὸ αὐτοῦ σύμφωνον ἢ δίφθογγον βλ. σ, Σ).

Ἡμφωνόληκτα

Τὰ ἡμφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι: α) ἑρρινόληκτα (ἦτοι ἔχοντα χαρακτηριστὴρα θέματος ἑρρινον ν), β) ὑγρόληκτα (ἦτοι ἔχοντα χαρακτηριστὴρα ὑγρόν λ.ρ), γ) σιγμόληκτα (ἦτοι ἔχοντα χαρακτηριστὴρα σ).

Ἑρρινόληκτα

1) κατακλητικὰ εἰς -ις, (-ίνος) καὶ ἀκατάληκτα εἰς -αν, (-άνος), ἡν, (-ηνος) καὶ -ων, (-ωνος) μονόθεμα, (θέμ. *δελφιν*-), (θέμ. *παιαν*-), (θέμ. *Ἑλλην*-), (θέμ. *χειμων*-).

Μονόθεμα

θέμα	δελφιν-	Ἑνικὸς παιαν-	Ἑλλην-	χειμων-	
ὄνομ.	ὁ	δελφίς	παιάν	Ἑλλην	χειμών
γεν.	τοῦ	δελφῖν-ος	παιᾶν-ος	Ἑλλην-ος	χειμῶν-ος
δοτ.	τῷ	δελφῖν-ι	παιᾶν-ι	Ἑλλην-ι	χειμῶν-ι
αἰτ.	τὸν	δελφῖν-ᾱ	παιᾶν-ᾱ	Ἑλλην-ᾱ	χειμῶν-ᾱ
κλητ.	ὦ	δελφίς	παιάν	Ἑλλην	χειμών
Διῦκός					
ὄν., αἰτ.	τῷ	δελφῖν-ε	παιᾶν-ε	Ἑλλην-ε	χειμῶν-ε

γεν., δοτ.	τοῖν	δελφίν-οιν	παιάν-οιν	Ἑλλήν-οιν	χειμών-οιν
κλητ.	τῷ	δελφίν-ε	παιάν-ε	Ἑλλήν-ε	χειμών-ε
Πληθυντικὸς					
ὄνομ.	οἱ	δελφίν-ες	παιάν-ες	Ἑλλήν-ες	χειμών-ες
γεν.	τῶν	δελφίν-ων	παιάν-ων	Ἑλλήν-ων	χειμών-ων
δοτ.	τοῖς	δελφί-σι(ν)	παιάν-σι(ν)	Ἑλλήν-σι	χειμών-σι(ν)
αἰτ.	τούς	δελφίν-ᾱς	παιάν-ᾱς	Ἑλλήν-ᾱς	χειμών-ᾱς
κλητ.	ὦ	δελφίν-ες	παιάν-ες	Ἑλλήν-ες	χειμών-ες

οὕτω καὶ *εὐρεῖς*, (-ίνος), ὁ, ἡ.

Διπλόμα

2) ἀκατάληκτα εἰς ἡν, (-ενος), -ων, (-ονος).

Ἑνικὸς

θέμα		ποιμην-, ποιμεν-	ἡγεμων-, ἡγεμον-	κιων-, κιον-
ὄνομ.	ὁ	ποιμήν	ἡγεμών	κίων (= ἡ κολώνα)
γεν.	τοῦ	ποιμέν-ος	ἡγεμόν-ος	κίον-ος
δοτ.	τῷ	ποιμέν-ι	ἡγεμόν-ι	κίον-ι
αἰτ.	τὸν	ποιμέν-α	ἡγεμόν-α	κίον-α
κλητ.	ὦ	ποιμήν	ἡγεμών	κῖον

Διῦκός

ὄν., αἰτ.	τῷ	ποιμέν-ε	ἡγεμόν-ε	κίον-ε
γεν., δοτ.	τοῖν	ποιμέν-οιν	ἡγεμόν-οιν	κίον-οιν
κλητ.	τῷ	ποιμέν-ε	ἡγεμόν-ε	κίον-ε

Πληθυντικὸς

ὄνομ.	οἱ	ποιμέν-ες	ἡγεμόν-ες	κίον-ες
γεν.	τῶν	ποιμέν-ων	ἡγεμόν-ων	κίον-ων
δοτ.	τοῖς	ποιμέ-σι(ν)	ἡγεμό-σι(ν)	κίο-σι
αἰτ.	τούς	ποιμέν-ας	ἡγεμόν-ᾱς	κίον-ας
κλητ.	ὦ	ποιμέν-ες	ἡγεμόν-ες	κίον-ες

Πίναξ κλίσεως διαφόρων ὀνομάτων τὰ ὁποῖα καταλήγουν εἰς -αν, -εν, -ην

Ἑνικὸς

ὄνομ.	ὁ	Πάν	τὸ	ἐν	τὸ	οὐδὲν	ἡ	φρὴν
γεν.	τοῦ	Πανός	τοῦ	ἐνός	τοῦ	οὐδενός	τῆς	φρενός
δοτ.	τῷ	Πανί	τῷ	ἐνί	τῷ	οὐδενί	τῇ	φρενί
αἰτ.	τὸν	Πάνα	τὸ	ἐν	τὸ	οὐδὲν	τὴν	φρένα
κλητ.	ὦ	Πάν	—	—	—	—	ὦ	φρὴν

Διῦκός

ὄν., αἰτ., κλ.	τῷ	Πάνε	—	—	τῷ	φρένε
γεν., δοτ.	τοῖν	Πανοῖν	—	—	τοῖν	φρενοῖν

Πληθυντικός

ὄνομ.	οἱ Πᾶνες			αἱ φρένες
γεν.	τῶν Πανῶν	—	—	τῶν φρενῶν
δοτ.	τοῖς Πασὶ	—	—	ταῖς φρεσὶ
αἰτ.	τοὺς Πᾶνας	—	—	τὰς φρένας
κλητ.	ὦ Πᾶνες	—	—	ὦ φρένες

Ἑνικός

ὄνομ.	ὁ λιμήν	ὁ μῆν	ὁ σωλήν
γεν.	τοῦ λιμένος	τοῦ μηνός	τοῦ σωλήνος
δοτ.	τῷ λιμένι	τῷ μηνι	τῷ σωλήνι
αἰτ.	τὸν λιμένα	τὸν μῆνα	τὸν σωλήνα
κλητ.	ὦ λιμήν	ὦ μῆν	ὦ σωλήν

Δυϊκός

ὄν., αἰτ., κλ.	τὼ λιμένε	τὼ μῆνε	τὼ σωλήνε
γεν., δοτ.	τοῖν λιμένοιν	τοῖν μηνοῖν	τοῖν σωλήνοιν

Πληθυντικός

ὄνομ.	οἱ λιμένες	οἱ μῆνες	οἱ σωλήνες
γεν.	τῶν λιμένων	τῶν μηνῶν	τῶν σωλήνων
δοτ.	τοῖς λιμέσι	τοῖς μηνσὶ	τοῖς σωλήσι
αἰτ.	τοὺς λιμένας	τοὺς μῆνας	τοὺς σωλήνας
κλητ.	ὦ λιμένες	ὦ μῆνες	ὦ σωλήνες

κατὰ τὸ μῆν κλίνεται καὶ τὸ ῥήν, (ῥήνος), ὁ (= τὸ ἀρνίον).

Ἑνικός

	-υν,	-ὼν (-ονος καὶ -ωνος) καὶ ὦν		
ὄνομ.	Γόρτυν (ὁ)	ἡγεμῶν (ὁ)	ἀμπελῶν (ῆ)	χειλῶν (ὁ)
γεν.	Γόρτυνος	ἡγεμόνος	ἀμπελῶνος	χειλῶνος
δοτ.	Γόρτυνι	ἡγεμόνι	ἀμπελῶνι	χειλῶνι
αἰτ.	Γόρτυνα	ἡγεμόνα	ἀμπελῶνα	χειλῶνα
κλητ.	Γόρτυς	ἡγεμῶν	ἀμπελῶν	χειλῶν

Δυϊκός

ὄν., αἰτ., κλ.	Γόρτυνε	ἡγεμόνε	ἀμπελῶνε	χειλῶνε	Ποσειδῶνε
γεν., δοτ.	Γορτύνοιν	ἡγεμόνοιν	ἀμπελῶνοιν	χειλῶνοιν	Ποσειδῶνοιν

Πληθυντικός

ὄνομ.	Γόρτυνες	ἡγεμόνες	ἀμπελῶνες	χειλῶνες	Ποσειδῶνες
γεν.	Γορτύνων	ἡγεμόνων	ἀμπελῶνων	χειλῶνων	Ποσειδῶνων
δοτ.	Γόρτυσι	ἡγεμόσι	ἀμπελῶσι	χειλῶσι	Ποσειδῶσι
αἰτ.	Γόρτυνας	ἡγεμόνας	ἀμπελῶνας	χειλῶνας	Ποσειδῶνας
κλητ.	Γόρτυνες	ἡγεμόνες	ἀμπελῶνες	χειλῶνες	Ποσειδῶνες

Γόρτυν καὶ Γόρτυς (= ἥρωες τις)

Ὁ Ποσειδῶν εἰς τὴν αἰτ. τοῦ Ἑνικοῦ ἀπαντᾷ καὶ ὡς Ποσειδῶ.

Κατὰ τὸ Γόρτυν καὶ Φόρκυν, (-υνος), ὁ κλίνεται καὶ κίνδυν, (-υνος), ὁ (= κίνδυνος, (-ου), ὁ).

Κατὰ τὸ Ποσειδῶν κλίνεται καὶ τυφῶν, (-ῶνος), ὁ.

Εἰς -ων ὀδοντικὸληχτα

Ἑνικός

θέμα	-ων (-οντος)	-ων (-ῶντος)
ὄνομ.	γέρων (ὁ)	λαβῶν (ὁ)
γεν.	γέροντος	λαβόντος
δοτ.	γέροντι	λαβόντι
αἰτ.	γέροντα	λαβόντα
κλητ.	γέρον	λαβῶν

Δυϊκός

ὄν., αἰτ., κλ.	γέροντε	λαβόντε
γεν., δοτ.	γερόντοιν	λαβόντοιν

Πληθυντικός

ὄνομ.	γέροντες	λαβόντες
γεν.	γερόντων	λαβόντων
δοτ.	γέρουσι	λαβοῦσι
αἰτ.	γέροντας	λαβόντας
κλητ.	γέροντες	λαβόντες

Τὰ περισσότερα τῶν ἐρρινολήκτων, τὰ ὁποῖα ἔχουν θέμα εἰς -ν, σχηματίζουν τὴν ὀνομαστ. ἐνικοῦ μὴ προσλαμβάνοντα εἰς τὸ θέμα των σ, ἀλλ' ἐκτείνοντα τὸ πρὸ τοῦ χαρακτηριστικῶς φωνῆεν βραχὺ ὁ εἰς ω καὶ ε εἰς η εἰς τὰ οὐσιαστικά, θέμα ἡγεμόν-> ἡγεμῶν ὁ, θέμα ποιμεν-> ποιμῆν ὁ. Τὸ μοναδικὸν καταληκτικὸν ἐρρινόληκτον ὀνομα ὁ κτεῖς (τοῦ κτενός, κτενί, κτένα, ὦ κτεῖς· οἱ κτένες, κτενῶν, κτεσί, κτένας, κτένες) σχηματίζει τὴν ὀνομ. τοῦ ἐνικοῦ διὰ τῆς προσλήψεως ε εἰς τὸ θέμα. Μετὰ δὲ τὴν ἀποβολὴν τοῦ ν πρὸ τοῦ σ ἐκτείνεται ἀναπληρωματικῶς τὸ πρὸ τοῦ χαρακτηριστικῶς φωνῆεν ε εἰς ει, π.χ. κτένης> κτεῖς, (ὡς καὶ ἐν-ς> εἷς).

Τὰ ἔχοντα θέμα -ιν καὶ -υν προσλαμβάνουν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν ἐνικοῦ καὶ εἰς τὸ θέμα των ε καὶ ἔχουν τὸ πρὸ τοῦ χαρακτηριστικῶς φωνῆεν μακρὸν εἰς τὸ θέμα: ἀκτίν-> ἀκτεῖς, ῥίν-> ῥίς, Γορτύν-> Γόρτυς, Φόρκύν-> Φόρκυς πλὴν τῆς ἐρωτηματικῆς καὶ ἀορίστου ἀντωνυμίας τῖν-> τίς καὶ τῖν> (τίς). Ἡ αἰτιατικὴ εἶναι τὸν Ἀπόλλωνα καὶ Ποσειδῶνα (ἐπὶ ὄρκου τὸν Ἀπόλλω, τὸν Ποσειδῶ). Ἡ κλητικὴ δὲ αὐτῶν σχηματίζεται κατὰ συστολὴν τοῦ πρὸ τοῦ χαρακτηριστικῶς φωνῆεντος μετ' ἀνα-

βιβασμοῦ τοῦ τόνου: ὦ Ἀπολλων, ὦ Ποσειδον. Τὰ ὀξύτονα ἔχουν κλητικὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν, π.χ. ὁ ἀγών> ὦ ἀγών, ὁ ποιμῆν> ὦ ποιμήν, ὁ πελεκάν> ὦ πελεκάν· τὰ δὲ βαρύτονα ἔχουν τὸ θέμα αὐτῶν ὡς κλητικὴν, π.χ. ὁ γεῖτων (θεμ. γειτον-), ὦ γεῖτον, ὁ δαίμων (θεμ. δαίμων-) ὦ δαῖμον, ὦ Εὐθύφρον, ὦ Παλαῖμον, ὦ Λακεδαιμόν κ.λπ. (βλ. ἐπίθετα). Τὰ Ἀγαμέμνων, Ἀριστογείτων κλητ. ὦ Ἀγάμεμνον, ὦ Ἀριστόγειτον. Οἱ τύποι τῆς δοτικῆς πληθυντ. δελφίσι, Ἑλλήσι, παιᾶσι, χιτῶσι κ.λπ. προήλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων δελφίν-σι, Ἑλλήν-σι, παιᾶν-σι, χιτῶν-σι, διότι τὸ ν εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ σ κανονικῶς ἀποβάλλεται ἢ μετ' ἀντεκτάσεως τοῦ προηγούμενου βραχέος φωνῆεντος ἢ ἄνευ ἀντεκτάσεως (συνήθως εἰς δοτικὴν πληθ.), ὡς καὶ οἱ τύποι: ποιμέν-σι> ποιμέσι, χελιδόν-σι> χελιδόσι, κίων-σι> κίοσι.

Ὑγρόληκτα

ἀκατάληκτα: α) μονόθεμα εἰς -αρ, γεν. -αρος, [ὡς καὶ τὸ μεταπλαστὸν ἥπαρ, (-ατος), τό] καὶ -ειρ, γεν. -ειρος, β' διπλόθεμα εἰς -ηρ (-ερος, -ηρος), καὶ -ωρ (-ορος, -ωρος), ὡς καὶ τὰ συγκοπτόμενα εἰς -ηρ, (-ρος) καὶ τὸ ἄλλς, (ἄλός), ὁ, ἡ.

Ἑνικός

-αρ

ὀνομ.	φάρ (ὁ)	στέαρ (τό)	ἥπαρ (τό)	μάκαρ ὁ, ἡ
γεν.	φάρος	στέατος	ἥπατος	μάκαρος
δοτ.	φάρι	στέατι	ἥπατι	μάκαρι
αἰτ.	φᾶρα	στέαρ	ἥπαρ	μάκαρα
κλητ.	φάρ	στέαρ	ἥπαρ	μάκαρ

Δυϊκός

ὀν., αἰτ., κλ.	φᾶρε	στέατε	ἥπατε	μάκαρε
γεν., δοτ.	φαροῖν	στέατοιν	ἥπάτοιν	μακάροιν

Πληθυντικός

ὀνομ.	φᾶρες	στέατα	ἥπατα	μάκαρες
γεν.	φαρῶν	στέατων	ἥπάτων	μακάρων
δοτ.	φᾶρσι	στέασι	ἥपाσι	μάκαρσι
αἰτ.	φᾶρας	στέατα	ἥπατα	μάκαρας
κλητ.	φᾶρες	στέατα	ἥπατα	μάκαρες

δέλεαρ, (δελέατος), τὸ (πληθ. τὰ δελέατα) (= δόλος, ἀπάτη),
τὸ ἔαρ (μόνον καθ' ἐνικόν),
τὸ ἥπαρ, (-ατος) (= συκῶτι) (δημ. πληθ. τὰ ἥπατα = δύναμις πρὸς ἐργασίαν),
κέαρ, (κέατος), τὸ καὶ συνηρ. κῆρ, (κῆρος), τὸ (= ἡ καρδία),
νέκταρ, (-αρος), τό· ὄναρ τό (μόνον ὀνομ. καὶ αἰτ. αἱ ἄλλαι πτώσεις ἐκ τοῦ ὄνειρος),
οὐθαρ (οὐθατος), τό, (= μαστός, εὐφορος

χώρα)· στέαρ, (στέατος), τὸ συνηρ. στήρ, (στηρός), τό (= ζύμη, πάχος)· φρέαρ (φρέατος), τό (καὶ συνηρ. φρητός τοῦ) καὶ τὸ μονοκατάληκτον ἐπίθετον μάκαρ (μάκαρος), ὁ, ἡ, τό (= εὐδαίμων, μακάριος) (θελ. καὶ μάκαιρα ἡ)· (φρ.) «πρὸς τε θεῶν μακάρων»· τὸ οὐδ. εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις «μακάρων ἐξ ἐτέων» (παραθ. μακάρτερος, μακάρτατος).

Ἑνικός

-ειρ

θέμα	χειρ-	Σαπφειρ-	φθειρ-
ὀνομ.	χεῖρ (ἡ)	Σάπφειρ (ὁ)	φθεῖρ (ὁ)
γεν.	χειρός	Σάπφειρος	φθειρός
δοτ.	χειρὶ	Σάπφειρι	φθειρὶ
αἰτ.	χεῖρα	Σάπφειρα	φθεῖρα
κλητ.	χεῖρ	Σάπφειρ	φθεῖρ

Δυϊκός

ὀν., αἰτ., κλ.	χεῖρε	Σάπφειρε	φθεῖρε
γεν., δοτ.	χειροῖν	Σαπφείροιν	φθειροῖν

Πληθυντικός

ὀνομ.	χεῖρες	Σάπφειρες	φθεῖρες
γεν.	χειρῶν	Σαπφείρων	φθειρῶν

δοτ.	χερσὶ	Σάπφειρσι	φθειρσὶ
αἰτ.	χείρας	Σάπφειρας	φθείρας
κλητ.	χείρες	Σάπφειρες	φθείρες

Ἑνικὸς

-ηρ

θέμα ὄνομ.	θηρ- θήρ (ὁ) (μτγν. ἡ)	σωτηρ- σωτήρ (ὁ)	πατερ-, πατρ- πατήρ (ὁ)	Δημητερ-, Δημητρ- Δημήτηρ (ἡ)
γεν.	θηρὸς	σωτήρως	πατρός	Δήμητρος
δοτ.	θηρὶ	σωτήρι	πατρὶ	Δήμητρι
αἰτ.	θήρα	σωτήρα	πατέρα	Δήμητρα
κλητ.	θήρ	σῶτερ	πάτερ	Δήμητερ

Δυϊκὸς

ὄν., αἰτ., κλ.	θήρε	σωτήρε	πατέρε	—
γεν., δοτ.	θηροῖν	σωτήροιν	πατέροιν	—

Πληθυντικὸς

ὄνομ.	θήρες	σωτήρες	πατέρες	—
γεν.	θηρῶν	σωτήρων	πατέρων	—
δοτ.	θηρσὶ	σωτήρσι	πατράσι	—
αἰτ.	θήρας	σωτήρας	πατέρας	—
κλητ.	θήρες	σωτήρες	πατέρες	—

Ἑνικὸς

θέμα ὄνομ.	ὁ	κρατηρ- κρατήρ	ἄστερ- ἄστήρ	σπινθηρ- σπινθήρ
γεν.	τοῦ	κρατήρ-ος	ἄστέρ-ος	σπινθήρ-ος
δοτ.	τῷ	κρατήρ-ι	ἄστέρ-ι	σπινθήρ-ι
αἰτ.	τὸν	κρατήρ-ᾱ	ἄστέρ-ᾱ	σπινθήρ-α
κλητ.	ὦ	κρατήρ	ἄστήρ	σπινθήρ

Δυϊκὸς

ὄν., αἰτ.	τὼ	κρατήρ-ε	ἄστέρ-ε	σπινθήρ-ε
γεν., δοτ.	τοῖν	κρατήρ-οιν	ἄστέρ-οιν	σπινθήρ-οιν
κλητ.	τῷ	κρατήρ-ε	ἄστέρ-ε	σπινθήρ-ε

Πληθυντικὸς

ὄνομ.	οἱ	κρατήρ-ες	ἄστερ-ες	σπινθήρ-ες
γεν.	τῶν	κρατήρ-ων	ἄστέρ-ων	σπινθήρ-ων
δοτ.	τοῖς	κρατήρ-σιν(ν)	ἄστρά-σιν(ν)	σπινθήρ-σιν
δοτ.	τούς	κρατήρ-ᾱς	ἄστέρ-ας	σπινθήρ-ας
κλητ.	ὦ	κρατήρ-ες	ἄστερ-ες	σπινθήρ-ες

Ἑνικὸς

-ωρ

θέμα ὄνομ.	ὁ	ρήτορ- ρήτωρ	πραιτωρ- πραίτωρ	ἄλ- ἄλ-ς (ὁ, ἡ)
γεν.	τοῦ	ρήτορ-ος	πραίτωρ-ος	ἄλ-ός
δοτ.	τῇ	ρήτορ-ι	πραίτωρ-ι	ἄλ-ι
αἰτ.	τὸν	ρήτορα	πραίτωρ-ᾱ	ἄλ-α
κλητ.	ὦ	ρήτορ	πραίτωρ	ἄλ-ς

Δυϊκὸς

ὄν., αἰτ.	τῷ	ρήτορ-ε	πραίτωρ-ε	ἄλ-ε
γεν., δοτ.	τοῖν	ρήτορ-οιν	πραιτῶρ-οιν	ἄλ-οῖν
κλητ.	τῷ	ρήτορ-ε	πραίτωρ-ε	ἄλ-ε

Πληθυντικὸς

ὄνομ.	οἱ	ρήτορ-ες	πραίτωρ-ες	ἄλ-ες
γεν.	τῶν	ρήτορ-ων	πραιτῶρ-ων	ἄλ-ῶν
δοτ.	τοῖς	ρήτορ-σιν(ν)	πραίτωρ-σιν	ἄλ-σιν(ν)
αἰτ.	τούς	ρήτορ-ας	πραίτωρ-ᾱς	ἄλ-ᾱς
κλητ.	ὦ	ρήτορ-ες	πραίτωρ-ες	ἄλ-ες

Οὐδέτερα ὑγρόληκτα εἶναι δύο: τὸ ἔαρ, τὸ νέκταρ, εὐχρηστα μόνον εἰς τὸν ἐνικόν.

ὄνομ.	τὸ	ἔαρ	καὶ	ἦρ	νέκταρ
γεν.	τοῦ	ἔαρος	»	ἦρος	νέκταρ-ος
δοτ.	τῷ	ἔαρι	»	ἦρι	νέκταρ-ι
αἰτ.	τὸ	ἔαρ	»	ἦρ	νέκταρ
κλητ.	ὦ	ἔαρ	»	ἦρ	νέκταρ

οὕτω νοῦφαρ, (-αρος), τό (= τὸ φυτὸν ἢ νυμφαία), νῶκαρ, (-αρος), τό (= λήθαργός, κῶμα).

Μόνον τὸ ἄλς ὑπάρχει ἔχον θέμα εἰς -λ· ὁ ἄλς (= τὸ ἄλας) καὶ ἄλς ἡ (= ἡ θάλασσα), (ἄλδος τοῦ, τῆς), τὸ ὅποιον προσλαμβάνει εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ ς καὶ

κλίνεται κανονικῶς· τοῦτο ἀπὸ παλαιότητων χρόνων ἦτο ὀδοντοφωνόληκτον (ἄλδ-) καὶ διὰ τοῦτο προσλαμβάνει σ.

Κατὰ τὸ κρατήρ, (-ῆρος), ὁ κλίνονται καὶ τὸ σπινθήρ, ἀναβατήρ, στατήρ, δετήρ, καθετήρ, μυζητήρ, ὀλισθητήρ, κλητήρ, κινητήρ, οὔρητήρ, φυλακτήρ, χαρακτήρ,

σφιγκτήρ, ζευκτήρ, μυκτήρ, αλτήρ, λιπαντήρ, δοτήρ, νικτήρ, λαμπτήρ, κοπτήρ, ψεκάστήρ, βραστήρ, έψαστήρ, σβεστήρ, μνηστήρ, άνεμιστήρ, καυστήρ, άεριστήρ, ζωστήρ, κλωστήρ, φωστήρ, καντήρ, μαιευτήρ, λουτήρ, χλωτήρ, μονωτήρ, σωτήρ, τὸ βαρύτονον πάνθηρ, (-ήρος), ὁ καὶ ἄλλα· κατὰ τὸ ἀθήρ, (-έρος), ὁ κλίνε-ται τὸ ἀστήρ, (-έρος), ὁ, ἀήρ, (ἀέρος), ὁ, αἰθήρ, (-έρος), ὁ, γαστήρ, (-έρος καὶ γαστρός), ἡ ἄλλα τὸ μὲν ὁ σωτήρ σχηματίζει τὴν κλητικὴν ἐνικὴ «ὦ σωτήρ», τὸ δὲ ἁ-στήρ σχηματίζει τὴν δοτ. πληθυντικὴ «τοῖς ἀστράσι» κατὰ τὰ συγκοπτόμενα. Τὰ ἔχοντα θέμα εἰς -ρ σχηματίζουν τὴν ὀ-νομ. ἐνικὴ μὴ προσλαμβάνοντα εἰς τὸ θέ-μα των -ς, ἀλλ' ἐκτείνοντα τὸ πρὸ τοῦ χα-ρακτηῆρος φωνῆεν, ἂν τύχη νὰ εἶναι βραχύ, εἰς τὰ ἄρσ. καὶ θηλ., π.χ. (θέμα ῥήτορ.) > ῥήτωρ, (θ. ἄερ -) > ἀήρ. Τὸ «χείρ» ἔχει εἰ-ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων (θεμ. χερσ -γεν. χερσός > χερρός > χείρός· κλίνεται δὲ ὡς ἐξῆς: ἡ χείρ, χείρός, χεῖρ, χεῖρα, χείρ, δυϊκός χεῖρε, χεῖροιν, χεῖρε· πληθ. χεῖρες, χεῖρων, χερσί, χεῖρας, χεῖρες· ὁ φθειρ (μτγν. ἡ) (= ἡ φεῖρα) φθειρός, φθειρί, φθεῖρα, φθειρ· φθειρες, φθειρών, φθειρσί, φθεῖρας, φθεῖρες. Ἐκ τῶν ἔχοντων θέμα εἰς -ρ τὰ μὲν βαρύ-τονα ἐκ τῶν διπλοθέμων σχηματίζουν τὴν κλητικὴν ὁμοίαν πρὸς τὸ θέμα, π.χ. ὁ αὐτοκράτωρ - ὦ αὐτοκράτορ, ὁ ῥήτωρ - ὦ ῥήτορ, ὁ ἔκτωρ - ὦ ἔκτορ, τὰ δὲ ὀ-ξύτονα σχηματίζουν αὐτὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν, π.χ. ὁ κλητήρ - ὦ κλη-τήρ, ὁ αἰθήρ - ὦ αἰθήρ (ἀλλὰ ὁ σωτήρ - ὦ σωτήρ, δαήρ, (-έρος), ὁ - ὦ δαερ- ("Ὀμηρος). Τὸ μάρτυς, (-υρός), ὁ σχημα-

τίζει τὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐ-νικὸυ καὶ τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικὸυ ἐκ θέματος μάρτυ - , τὰς δὲ λοιπὰς πτώσεις ἐκ θέματος μάρτυρ - : ὁ μάρτυς, -υρός, -τυρι, -τυρα (καὶ μτγν. μάρτυν), -τυς· μάρτυρες, -ύρων, -τύσι, -τυρας, -τυρες.

Συγκοπτόμενα

ἀκατάληκτα εἰς -ηρ, (-ρος) διπλόθεμα

Συγκοπτόμενα λέγονται τὰ ὑγρόληκτα δι-πλόθεμα εἰς -ηρ ὀνόματα: πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ, γαστήρ, Δημήτηρ καὶ ἀνήρ, διότι συγκόπτουν (ἀποβάλλουν) τὸ ε τοῦ ἀσθενοῦς θέματος, ἐκ τούτων τὰ μὲν ὀνό-ματα πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ καὶ ἐνίοτε ἡ γαστήρ συγκόπτουν εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικὸυ καὶ τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικὸυ: πατήρ - (πατέρος)- πατρός -πατρὶ - πατράσι, τὸ δὲ ὄνομα Δημήτηρ πάσχει συγκοπὴν εἰς τὰς πλαγίας πτώ-σεις τοῦ ἐνικὸυ: Δημήτρος-Δημήτρι-Δή-μητρα, τὸ δὲ ὄνομα ἀνήρ εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικὸυ καὶ εἰς πάσας τὰς πτώ-σεις δυϊκοῦ καὶ πληθυντικὸυ: ἀνὴρ - ἄν-δρὸς - ἀνδρὶ - ἄνδρα· ἄνδρε - ἀνδροῖν· ἄνδρες - ἀνδρῶν - ἀνδράσι - ἄνδρας - ἄνδρες (εἰς τοῦτο ἐκ θέματος ἀνρ- ἀνα-πτύσσεται τὸ ρ διὰ νὰ ἀποφευχθῇ ἡ χα-σμοδιά -νδ-). (ἡ γεν. γαστρός ἐνίοτε καὶ γαστέρος, ἡ δοτ. γαστράσι ἐνίοτε καὶ γαστήρσι).

Εἰς τὴν δοτικὴν πληθ. πατράσι, μητράσι μεταξὺ τοῦ συγκεκομμένου θέματος καὶ τῆς καταλήξεως -σι παρεμβλήθη τὸ α βραχύ· πρὸς τὴν δοτικὴν ταύτην συμφωνεῖ καὶ (ἀστήρ (-έρος), ὁ) τοῖς ἀστράσι· [εἰς τὰ εἰς -ηρ τὸ φωνῆεν ὁ φωνητικῶς ἐτράπη

εἰς -ρα, ἐντεῦθεν μητράσι, πατράσι κ.λπ., κατ' αὐτὰ καὶ «τοῖς νιάσι» (υἱὸς - υἱεύς)]. Εἰς τὸ ἀνὴρ γεν. ἄνδρος καὶ διὰ συγκοπῆς ἄνδρός (ἐπειδὴ τὸ νρ οὔτε ἐν συλλήψει (-νρ-) εὐρίσκεται οὔτε ἐν διαστάσει (ν - ρ) ἀνα-πτύσσεται μεταξὺ αὐτῶν τὸ δ διὰ νὰ ἀπο-φευχθῇ ἡ χασμοδιά) ἄνδρός. Εἰς τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικὸυ τὰ ὀνόματα πατήρ, θυγάτηρ καὶ ἀνὴρ ἀναβιβάζουν τὸν τόνον: ὦ πάτερ, μήτερ, ἄνερ, τὸ δὲ ὀ-νομα γαστήρ κανονικῶς ἔχει τὴν κλητικὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν « ἡ γαστήρ - ὦ γαστήρ ».

γ) Σιγμόληκτα

Τριτόκλητα ὀνόματα ἔχοντα θέμα εἰς σ εἴ-ναι: α) τὰ οὐδέτερα οὐσιαστικὰ εἰς -ας (-ως ἢ -ατος), β) οὐδέτερα εἰς -ος (-ους), γ) τὰ κύρια ἄρσενικὰ ὀνόματα ἀκατάλη-κτα εἰς -ης (-ους) ἢ -ῆς (-εους) διπλόθεμα καὶ δ) τὰ θηλυκὰ ἀκατάληκτα διπλόθεμα εἰς -ὼς (-οῦς). Τὸ «μῦς» ἔχει θέμα -σ, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς ἀποβολῆς τούτου κλίνεται κατὰ τὰ φωνηεντόληκτα* (θεμ. μυς-) μῦς, (μυός), ὁ.

Σιγμόληκτα

α) οὐδέτερα εἰς -ας (-ως καὶ -ατος)

Ἐνικὸς

θέμα κρεας-

ὀνομ.	τὸ κρέας
γεν.	τοῦ (κρέας-ος>κρέα-ος) κρέως
δοτ.	τῷ (κρέας-ι>κρέα-ι) κρέα
αἰτ.	τὸ κρέας
κλητ.	ὦ κρέας

Δυϊκός

ὀν. αἰτ.	τῷ (κρέας-ε>κρέα-ε) κρέα
γεν. δοτ.	τοῖν (κρέας-οιν>κρέα-οιν) κρεῶν
κλητ.	τῷ (κρέας-ε>κρέα-ε) κρέα

Πληθυντικός

ὀνομ.	τὰ κρέα
γεν.	τῶν κρεῶν
δοτ.	τοῖς κρέασι(ν)
αἰτ.	τὰ κρέα
κλητ.	ὦ κρέα

Ἐνικὸς

θέμα κερατ- καὶ κερασ-

ὀν.	τὸ κέρας
γεν.	τοῦ κέρατ-ος, κέρως
δοτ.	τῷ κέρατ-ι (κέρα)
αἰτ.	τὸ κέρας
κλητ.	ὦ κέρας

Δυϊκός

ὀν. αἰτ.	τῷ κέρατ-ε
γεν. δοτ.	τοῖν κεράτ-οιν
κλητ.	τῷ κέρατ-ε

Πληθυντικός

ὀνομ.	τὰ κέρατᾶ, κέρᾶ
γεν.	τῶν κεράτ-ων, κερῶν
δοτ.	τοῖς κέρασι(ν)
αἰτ.	τὰ κέρατ-ᾶ, κέρᾶ
κλητ.	ὦ κέρατ-ᾶ, κέρᾶ

οὔτω: δέρας, (-ατος), τό, ἄλας, ὄπας, ἐ-ρυσίπελας, πάγκρεας.

Σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς -ας εἶναι τὸ κέ-ρας, κρέας, γέρας, γῆρας· πέρας, τέρας καὶ τὸ κνέφας (= σκότος), τὸ ὁποῖον κλί-

νεται μόνον εις τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν, ἔχει δὲ γενικὴν τοῦ κνέφους (ὡς ἔαν ἦτο ἐκ τοῦ κνέφος) (μτγν. κνέφατος), δοτ. τῷ κνέφα. Ὁ χαρακτήρ τούτων σ μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὰ μετὰ ταῦτα συναντώμενα φωνήεντα συναιρούνται, π.χ. κρέας-ος> κρέα-ος> κρέως· κρέας-ι> κρέα-ι> κρέα· τὰ κρέαᾶ κρέᾶ.

Τὸ κέρας, πέρας, τέρας ἔχουν θέμα εἰς κερασ-, περασ-, τερασ-, ἐκ τοῦ ὁποίου σχηματίζονται ἡ ὀνομ., αἰτιατ. καὶ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ καὶ θέμα κερατ-, περατ-, τερατ-, ἐκ τοῦ ὁποίου σχηματίζονται πᾶσαι αἱ ἄλλαι πτώσεις (κατὰ τὰ εἰς -α οὐδέτερα ὁδοντικόληκτα, π.χ. κέρας, (-ρατος), τό· κέρατα, (-ατων), τά· τέρας, (-ρατος), τό· τέρατα, (-ράτων), τά. Τὸ κρέας, γέρας καὶ γήρας σχηματίζονται ὡς σιγμόληκτα ἐκ θέματος εἰς -ας, π.χ. τὸ κρέας, τοῦ κρέως, τῷ κρέᾳ κ.λπ., τὸ γήρας, τοῦ γήρως, τῷ γήρᾳ κ.λπ. (εἰς τοὺς μτγν. καὶ τοῦ γήρους, τῷ γήρει· τὸ «ἐπὶ γήραος οὐδῶν» εἶναι ποιητικόν).

Εἰς σιγμόληκτον δὲ ὁμοῦ καὶ ὁδοντικόληκτον ἐκ θέματος εἰς -ατ σχηματίζεται τὸ κέρας καὶ τὸ τέρας εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, π.χ. τὰ τέρα (ἢ τέρατα), τῶν τεράων (ἢ τεράτων) κ.λπ.

Τὸ καταληκτικὸν α τοῦ πληθυντικοῦ τῶν ὀνομάτων τούτων τὸ προσελθὸν ἐκ συναιρέσεως α + α κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἄλλα οὐδέτερα (τὰ δῶρα) δύναται νὰ βραχύνεται: τὰ γέρα ἢ γερά.

Σιγμόληκτα

β) οὐδέτερα εἰς -ος (-ους)

Ἐνικὸς

θέμα πληθεσ-

ὀνομ. τὸ πλῆθος
γεν. τοῦ (πλήθεσ-ος>πλήθε-ος) πλήθους
δοτ. τῷ (πλήθε-ι) πλήθει
αἰτ. τὸ πλῆθος
κλητ. ᾧ πλῆθος

Δυϊκὸς

ὀν. αἰτ. τῷ (πλήθε-ε) πλήθει
γεν. δοτ. τοῖν (πλήθε-οιν) πληθοῖν
κλητ. τῷ (πλήθε-ε) πλήθει

Πληθυντικὸς

ὀνομ. τά (πλήθε-α) πλήθη
γεν. τῶν (πλήθε-ων) πληθῶν
δοτ. τοῖς πλήθεσσι(ν)
αἰτ. τά (πλήθε-α) πλήθη
κλητ. ᾧ (πλήθε-α) πλήθη

Ἐνικὸς

θέμα χρεεσ-

ὀνομ. τὸ χρέος
γεν. τοῦ (χρέεσ-ος>χρέε-ος) χρέους
δοτ. τῷ (χρέε-ι) χρέει
αἰτ. τὸ χρέος
κλητ. ᾧ χρέος

Δυϊκὸς

ὀν. αἰτ. τῷ (χρέε-ε) χρέει
γεν. δοτ. τοῖν (χρέε-οιν) χρεοῖν
κλητ. τῷ (χρέε-ε) χρέει

Πληθυντικὸς

ὀνομ. τά (χρέε-ᾶ) χρεᾶ
γεν. τῶν (χρέε-ων) χρεῶν
δοτ. τοῖς χρέεσι

αἰτ. τά (χρέε-ᾶ) χρεᾶ
κλητ. ᾧ (χρέε-ᾶ) χρεᾶ

Ἐνικὸς

θέμα στελεχεσ-

ὀνομ. τὸ στέλεχος
γεν. τοῦ (στελέχεσ-ος>στελέχε-ος)
στελέχους
δοτ. τῷ (στελέχε-ι>) στελέχει
αἰτ. τὸ στέλεχος
κλητ. ᾧ στέλεχος

Δυϊκὸς

ὀν. αἰτ. τῷ (στελέχεε) στελέχει
γεν. δοτ. τοῖν (στελεχείοιν) στελεχοῖν
κλητ. τῷ (στελέχεε) στελέχει

Πληθυντικὸς

ὀνομ. τά (στελέχεα) στελέχη
γεν. τῶν (στελεχέων) στελεχῶν
δοτ. τοῖς στελέχεσι
αἰτ. τά (στελέχεα) στελέχη
κλητ. ᾧ (στελέχεα) στελέχη

κατὰ τὰ ἀνωτέρω σιγμόληκτα κλίνονται καὶ τό: γένος τό, γλεῦκος, ἄνθος, μέρος, μένος (πληθ. «τὰ μένεα» ποιητ.), ἄλσος, ἔπος, νέφος, νῆκος, μέγεθος, (-γέθους), τό, μάκρος, ἔθνος, αἶσχος, λίπος, ξίφος, τὸ φάρος (= ἱμάτιον· πανί· ἄροτρον), φύκος τό, κύτος, κύρος, σθένος, ἄϊγος, ὕψος, ψεῦδος, τέλος οὕτω καὶ τὸ χάος (χάους), τό (ἄνευ πληθυντικοῦ).

Εἰς τὸ θέμα τούτων τὸ λῆγον εἰς -εσ ἀποβάλλεται τὸ ε εἰς τὴν ὀνομαστ., αἰτιατ. καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τρέπεται εἰς -ο (κατὰ ποιοτικὴν μεταβολήν), π.χ. (θέμ. ἔθνεσ-) > ἔθνος.

Ὁ χαρακτήρ σ ἀποβάλλεται μεταξὺ φωνηέντων, ἅτινα μετὰ ταῦτα συναιρούνται, π.χ. γένεσ-ος> γένε-ος> γένους· γένεσ-ι> γένε-ι> γένει· γένεσ-α> γένεα> γένη, ἂν ὅμως προσηγῆται ἄλλο ε συναιρείται εἰς ᾶ (τὸ χρέος) τὰ χρεᾶ> τὰ χρεᾶ, ἥτοι ἐσιγῆθη τὸ β' ε· τὸ ε + ι συνηρέθη εἰς ει, π.χ. τῷ δάσε-ι> δάσει, τὸ ε+ο εἰς ου: ὄρεσ-ος> ὄρε-ος> ὄρους (σπανίως πληθ. τὰ δέη καὶ τὰ δέα, τὰ πέη καὶ τὰ πέα).

Τὰ οὐσιαστ. εἰς -ος (θέμα -ες) ἐνίοτε δὲν συναιροῦν τὸ εω εἰς τὴν γεν. πληθυντικοῦ, π.χ. χειλέων, ἀνθέων (σπανίως ἀνθῶν, διότι τοῦτο ὁμοιάζει πρὸς τὴν μετοχὴν τοῦ ἀνθῶ - ὁ ἀνθῶν), ὀρέων καὶ ὀρών, κερδέων καὶ κερδῶν. Τὸ δέρας καὶ τὸ δέρρος (ποιητ. ἀντὶ δέρμα) (γενικ. δέρατος καὶ δέρους τοῦ) ἐν χρήσει μόνον κατ' ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν «τὸ χρυσόμαλλον δέρας».

γ) ἄρσενικὰ διπλόθεμα ἀκατάληκτα εἰς -ης, (-ους) ἢ -ης, (-εους)

Ἐνικὸς

θέμα (Σωκρατησ-, Σωκράτεσ-)

ὀνομ. ὁ Σωκράτης
γεν. τοῦ (Σωκράτε-ος) Σωκράτους
δοτ. τῷ (Σωκράτε-ι) Σωκράτει
αἰτ. τὸν (Σωκράτε-ᾶ) Σωκράτη
κλητ. ᾧ Σώκρατες

(καὶ κατὰ τὴν α' κλίσειν εἰς τὴν αἰτ. τὸν Σωκράτην)

Πληθυντικὸς
(κατὰ τὴν α' κλίσειν)

ὄνομ. οἱ Σωκράται
γεν. τῶν Σωκρατῶν
δοτ. τοῖς Σωκράταις
αἰτ. τοὺς Σωκράτας
κλητ. ὦ Σωκράται

Ἑνικὸς

θέμα ('Ηρακλεῖς-, 'Ηρακλεῖς-)

ὄνομ. ὁ ('Ηρακλῆς) 'Ηρακλῆς
γεν. τοῦ ('Ηρακλέος) 'Ηρακλέους
δοτ. τῷ ('Ηρακλέε-ϊ> 'Ηρακλέει) 'Ηρακλεῖ
αἰτ. τόν ('Ηρακλέε-ᾱ) 'Ηρακλέ-ᾱ
κλητ. ὦ ('Ηράκλεες) 'Ηράκλεις

Πληθυντικὸς

(κατὰ τὴν α' κλίσειν)

ὄνομ. οἱ ('Ηρακλέες) 'Ηρακλεῖς
γεν. τῶν 'Ηρακλέων
δοτ. τοῖς —
αἰτ. τοὺς 'Ηρακλεῖς
κλητ. ὦ 'Ηρακλεῖς

Τὰ ἀρσενικὰ σιγμόληκτα οὐσιαστικὰ εἰς -ης (-ους) ἢ -ης, (-εους) εἶναι πάντα κύρια ὀνόματα σύνθετα ἔχοντα ὡς β' συνθετικὸν ὄνομα οὐδέτερον σιγμόληκτον εἰς -ος: (ἄνθος): Κλεάνθης, (-ους), ὁ, (ἄγος ἢ ἄγος): Εὐάγης, (-ους), ὁ, Θεάγης, (-ους), ὁ, (γένος) Διογένης, (-ους), ὁ (ἀλλὰ Εἰσιγένης, (-ου), ὁ), (ἔτος): Εὐέτης, (-ους), ὁ, (κράτος): Ἰσοκράτης, Σωκράτης, (-ους) ὁ (ἐνῶ δημοκράτης ἀριστοκράτης (-ου), ὁ), (μένος): Ἀριστομένης, Θηραμένης, (-ους), ὁ, (κῶδος): Φερεκύδης, (-ους) ὁ (μέρος): Παχυμέρης, (-ους), ὁ (μῆδος ἢ μῆδομαι): Διομήδης, Παλαμήδης, (-ους), ὁ, (νεῖκος): Πολυνείκης,

(-ους), ὁ, (κλέος) Περικλῆς, (-ους), ὁ, (σθένος): Δημοσθένης, (-ους), ὁ, (τέλος): Ἀριστοτέλης, (-ους), ὁ, (φάος): Εὐφάης, (-ους), ὁ ἢ ῥῆμα (ἄλκω = ἄλέξω): Εὐάλκης, (-ους), ὁ, (μέλω): Δημομέλης, Ἀντιμέλης, (-ους), ὁ, (λάμπω): Χαραλάμπης, (-ους) (νεώτ. Χαράλαμπος), Πυριλάμπης, (-ους), ὁ, (πείθω): Διοπεύθης, (-ους) ὁ (φαίνομαι) Ἀριστοφάνης, Θεοφάνης, (-ους), ὁ (ἀλλά: φόντης = φονεύς) Βελλερεφόντης, (-ου), Πολυφόντης, (-ου), Κλεοφόντης, (-ου), Κρεσφόντης, (-ου), ὁ, ὡς καὶ φάντης (φαίνομαι): Τεροφάντης, (-ου), ὁ, (χαίρω): Δημοχάρης, Θεοχάρης, (-ους), ὁ (τρέφω): Διοτρέφης, (-ους), ὁ, (δοκῶ): Πολυδεύκης, (-ους), ὁ (= ὁ πολλὴν δόξαν ἔχων), (ἀνδάνω, ἄδος τό, ἡδος (= ἡδονή)): Δημάδης, (-ους), ὁ (καὶ -δου ἐκ τοῦ Δημεάδης> Δημάδης), (κῆδομαι): Δημοκῆδης, (-ους), ὁ, (ὠφελῶ): Δημοφέλης, (-ους), ὁ, ὡς καὶ Ἀντιπάλκης, (-ους), ὁ, Λιεύχης, (-ους), ὁ, Ἀστυάγης, (-ους), ὁ, Διηνέκης, (-ους), ὁ καὶ Ῥωξάνης (-ους), ὁ.

Τὰ σιγμόληκτα σχηματίζονται ἐκ δύο θεμάτων, α) εἰς -ης (ὀνομαστ.) καὶ εἰς -εσ (εἰς πάσας τὰς ἄλλας πτώσεις). Ὁ χαρακτηριστὴρ σ τούτων μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὰ ἀπαντῶντα φωνήεντα συναίρουσιν, ὅπως καὶ εἰς τὰ σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς -ος, π.χ. Σωκράτες-ος> Σωκράτους.

Τὰ κύρια ταῦτα ὀνόματα πλὴν τῶν εἰς κλέος σχηματίζουν τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ κατ' ἀναλογίαν τῶν εἰς -ης πρωτοκλίτων: τὸν Διογένη καὶ Διογένην, τὸν Σωκράτη καὶ Σωκράτην.

Εἰς τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἀναβιβάζουν τὸν τόνον: ὦ Σώκρατες, ὦ Δημόσθενης, ὦ Ἀριστόμενες, ὦ Περικλείς (-κλεες), ὦ Ἀγαθόκλεις.

Εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν σχηματίζονται τὰ μὲν εἰς -ης (-ους) συνήθως κατὰ τὴν α' κλίσειν: Σωκράται, (-ῶν), ὁ, Δημοσθέται, (-ῶν), οἱ, Κλεάνθαι, (-ῶν), οἱ, κ.λπ. Τὰ δὲ εἰς -ης (τὰ -κλῆς), (-έους) κατὰ τὴν γ' κλίσειν: Ἡρακλεῖς, (-κλέων), οἱ.

Τὰ εἰς -κλῆς συναίρουσιν τὸ ε τῆς συλλαβῆς -κλε, ὅπου ἀκολουθεῖ μετ' αὐτὸ η ἢ ε ἢ ει:

Περικλῆς> Περικλῆς, Περικλεες> Περικλείς ὦ.

Τὰ εἰς -κλῆς (-κλέης) κύρια ὀνόματα συναίρουσιν δις εἰς τὴν δοτικὴν ἐνικοῦ: Περικλέεσι> Περικλέει> Περικλέει> Περικλεῖ τῷ.

Ἐνῶ τὰ εἰς -ώλης κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσειν: Εξώλης, προώλης, πανώλης, (-ους), ἢ τὰ εἰς -όλης κλίνονται κατὰ τὴν α' κλίσειν: μαινόλης, (-ου), ὁ, φαινόλης, σκιοπτόλης, γενειόλης, ὀπτο(ι)όλης, οἰφώλης, (-ου), ὁ.

δ') Θηλυκὰ ἀκατάληκτα διπλόθεμα εἰς -ως, (-ους)

θέμα	αἰδοσ-
ὄνομ.	ἡ αἰδώς
γεν.	τῆς (αἰδόσ-ος) αἰδοῦς
δοτ.	τῇ (αἰδόσ-ι) αἰδοῖ
αἰτ.	τὴν (αἰδόσ-α) αἰδῶ
κλητ.	ὦ αἰδῶς

θέμα	ἡροσ-
ὄνομ.	ἡ ἡρώς

γεν.	τῆς	(ἡό-ος) ἡοῦς
δοτ.	τῇ	(ἡό-ι) ἡοῖ
αἰτ.	τὴν	(ἡό-α) ἡῶ
κλητ.	ὦ	ἡῶς

Ἡ κλητικὴ τοῦ αἰδῶς καὶ ἡῶς εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν, π.χ. ἡ, ὦ αἰδῶς, ἡ, ὦ ἡῶς.

Ταῦτα ἔχουν μόνον ἐνικὸν ἀριθμὸν.

β' Φωνηεντόληκτα

Φωνηεντόληκτα ἔχομεν τεσσάρων εἰδῶν, α) καταληκτικὰ μονόθεμα εἰς -ως, (-ως), ἢ -υς, (-υος), β) καταληκτικὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ διπλόθεμα εἰς -ις (-εως) ἢ -υς, (-εως), ὡς καὶ τὸ οὐδέτερον « ἄ σ τ υ τό », γ) καταληκτικὰ μονόθεμα εἰς -εως (-εως) καὶ εἰς -αυς καὶ εἰς -ους καὶ δ) ἀκατάληκτα εἰς -ω, (-ους) διπλόθεμα.

Φωνηεντόληκτα:

α) Καταληκτικὰ μονόθεμα εἰς -ως (-ως) καὶ -υς, (-υος)

	Ἑνικὸς		
θέμα	ἡρω-	θω-	
ὄνομ.	ὁ ἡρω-ς	ὁ θω-ς	
γεν.	τοῦ ἡρω-ος	τοῦ θω-ος	
δοτ.	τῷ ἡρωῖ	τῷ θω-ι	
αἰτ.	τὸν ἡρω-ᾱ	τὸν θω-α	
κλητ.	ὦ ἡρω-ς	ὦ θω-ς	

Δυϊκὸς

ὄν., αἰτ.	τὸ ἡρω-ε	τὸ θω-ε
γεν., δοτ.	τοῖν ἡρώ-οιν	τοῖν θώ-διν

κλητ.	ὦ ἥρω-ε	ὦ θῶ-ε
Πληθυντικός		
ὄνομ.	οἱ ἥρω-ες	οἱ θῶ-ες
γεν.	τῶν ἥρω-ων	τῶν θῶ-ων
δοτ.	τοῖς ἥρω-σι(ν)	τοῖς θῶ-σι
αἰτ.	τοὺς ἥρω-ας	τοὺς θῶ-ας
κλητ.	ὦ ἥρω-ες	ὦ θῶ-ες

οὕτω καὶ Μίνως, (-ως καὶ -ω), ὁ, πά-
τρως, (-ως), ὁ δμῶς, (-ός), ὁ, δμῶες,
(δμῶων), οἱ.

Ἑνικός		
θέμα	δρυ-	ἰχθυ-
ὄνομ.	ἡ δρυ-ς	ὁ ἰχθύ-ς
γεν.	τῆς δρυ-ός	τοῦ ἰχθύ-ος
δοτ.	τῇ δρυ-ϊ	τῷ ἰχθύ-ι
αἰτ.	τὴν δρυ-ν	τὸν ἰχθύ-ν
κλητ.	ὦ δρυ	ὦ ἰχθύ

Δυϊκός		
ὄν., αἰτ.	τὼ δρύ-ε	τὼ ἰχθύ-ε
γεν., δοτ.	τοῖν δρυ-οῖν	τοῖν ἰχθύ-οῖν
κλητ.	ὦ δρύ-ε	ὦ ἰχθύ-ε

Πληθυντικός		
ὄνομ.	αἱ δρύ-ες	οἱ ἰχθύ-ες
γεν.	τῶν δρυ-ῶν	τῶν ἰχθύ-ων
δοτ.	ταῖς δρυσι(ν)	τοῖς ἰχθύσι(ν)
αἰτ.	τάς δρύς	τούς ἰχθύς
κλητ.	ὦ δρύες	ὦ ἰχθύες

οὕτω καὶ (σίκυς, (-υος), ἡ).

Πίναξ κλίσεων

Ἑνικός		
ὄνομ.	ὁ κί-ς	ἡ οἷς
γεν.	τοῦ κι-ός	τῆς οἷ-ός
δοτ.	τῷ κι-ι	τῇ οἷ-ι
αἰτ.	τὸν κί-ν	τὴν οἷ-ν
κλητ.	ὦ κίς	—

Δυϊκός		
ὄν., αἰτ.	τὼ κί-ε	τὼ οἷ-ε
γεν., δοτ.	τοῖν κι-οῖν	τοῖν οἷ-οῖν
κλητ.	ὦ κί-ε	—

Πληθυντικός		
ὄνομ.	οἱ κί-ες	αἱ οἷ-ες
γεν.	τῶν κι-ῶν	τῶν οἷ-ῶν
δοτ.	τοῖς κι-σί(ν)	ταῖς οἷ-σί(ν)
αἰτ.	τούς κίς	τάς οἷς
καὶ κίας		
κλητ.	ὦ κί-ες	ὦ οἷ-ες

οὕτω καὶ Κλέοβις, (-ιος) ὁ· φθοῖς (φθοῖός)
ὁ, (ἀττ. ἀντὶ φθοῖς (φθοῖδος) (= φθοῖς,
(-ιος), ὁ) (= εἶδος πλακοῦντος).
ὁ κίς εἰς τὴν αἰτ. τούς κίς καὶ τούς κίας
(Θεόφραστος).

Τὰ εἰς -ως εἶναι πάντα ἀρσενικά ἔχοντα
θέμα -ω, τὰ ὅποια σχηματίζουν τὴν ὄνομ.
ἐνικὸν προσλαμβάνοντα εἰς τὸ θέμα των σ
(θέμ. ἥρω -) ἥρω -ς> ἥρως, τὴν δὲ αἰτ.
ἐνικὸν σχηματίζουν εἰς α ἥρω -> ἥρῳα
τόν (ἐνίοτε τοῦτο σχηματίζεται καὶ
συνηρημένως, ἥτοι «τὸν ἥρω») τὴν
αἰτ. πληθ. εἰς -ας, ἥρω -> ἥρῳας τούς (ἐ-
νίοτε συνηρημένως «τούς ἥρῳας» κατὰ τὰ
ἀττικὰ εἰς -ως δευτερόκλιτα καὶ τὴν κλητι-
κὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν, π.χ. (ὁ
ἥρως)> ὦ ἥρως. Τὰ εἰς -υς οὐσιαστικά

ἔχουν θέμα εἰς -υ, ἐκ τοῦ ὁποίου σχηματί-
ζονται πᾶσαι αἱ πτώσεις αὐτῶν. Ἡ κλητι-
κὴ τῶν εἰς -υ οὐς. θεμάτων εἶναι ὁμοία
πρὸς τὸ θέμα (θεμ. δρυ -) ἡ δρύς> ὦ δρυ.
Τὰ εἰς -υς ὀξύνονται, π.χ. ἰσχύς, ἰχθύς,
ἀπφύς (= θαυπευτικὴ προσηγορία), πλὴν
(καθ' Ἡρωδιανόν) τῶν μονοσυλλαβῶν,
ὡς καὶ νῦν: δρύς, σῦς, μῦς, ὄς, τῶν ἰχθύς,
ὄσφῦς, ὄφρυς, καὶ τῶν ὑποκοριστικῶν ἀ-
πφύς, Διονῦς, καμμῦς, κλανῦς, λαρθῦς.
Ἀλλὰ σήμερον ἰσχύουν οἱ κατωτέρω κα-
νόνες περὶ τονισμοῦ τῶν εἰς -υς, ἥτοι οἱ δι-
σύλλαβοι τύποι ἔχουν τὸ ὑ βραχὺ ἰχθύς -
ἰχθύος, ἰχθύν, ὄφρυς, ἰσχύς, ὄσφῦς, ὄ-
σφῦος, ἀπφύς, ἀλλὰ Διονῦς (βλ. κατωτέ-
ρω). Ἡ αἰτ. τοῦ πληθ. τῶν εἰς -υ οὐσια-
στικῶν ἔχει κατάληξιν, -νς (ἀντὶ -ας), ἀλ-
λὰ τὸ ν ἀποβάλλεται καὶ τὸ ὑ ἐκτείνεται
εἰς ὑ ἀναπληρωτικῶς, π.χ. δρύ-ν -ς> δρυ-
ς> δρύς τάς, ἰχθύ-νς> ἰχθύς> ἰχθύς τούς.
Ἡ αἰτ. τοῦ ἐνικῶν ἔχει κατάληξιν -ν ἀντὶ
-α: τὸν ἰχθύν. Οἱ μονοσύλλαβοι τύποι τῶν
εἰς -υς (-υος) καὶ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυν-
τικῶν (ὅχι μόνον μονοσυλλαβῶν ἀλλὰ καὶ
ὑπερμονοσυλλαβῶν παρὰ τὸν κανόνα περι-
σπῶνται: ἡ δρύς, τὴν δρύν, ὦ δρυ· τάς
δρύς, τούς ἰχθύς, τὰς ὄφρυς). Τὸ ὄνομα ἡ
ἔγγελος κλίνεται ὡς ἐξῆς εἰς μὲν τὸν ἐνι-
κὸν κατὰ τὸ ἰχθύς: ἔγγελος, (-υος), ἡ,
-λυϊ -χελυν, ὦ ἔγγελυ, εἰς τὸν πληθ. κατὰ
τὸ πέλεκυς, ἐγγέλεις, (-λεων), αἱ -λεσι,
ἐγγελεῖς, ὦ ἐγγελεῖς. Οὕτω κλίνονται καὶ
ὅσα φωνηεντόληκτα ἔχουν χαρακτῆρα «ι»,
π.χ. ὁ κίς (καὶ ὁ κίς) (= εἶδος σκώληκος)
κίός, κί, (τὸ ι εἰς ὄνομ. καὶ αἰτ. μακρόν)
ὁ, ἡ οἷς < (= οἷς = τὸ πρόβατον), οἷός,
ὁμοίως κλίνονται εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν
τὸ κύριον ὄνομα Σύνεινεις, (-ιος), ὁ καὶ

τὰ ὀνόματα τίγρις, (-ιος), ἡ (καὶ τίγρι-
δος), τὴν τίγριν καὶ τύρις (καὶ τύρις),
(-ιος ἢ -εως) ἡ (= πύργος), (πληθ.) τί-
γρεις (καὶ τίγριδες) (-εων), αἱ καὶ τύρις,
(-έων), αἱ, ταῖς τύρισι, (αἰτ.) τὰς τύριαις
(μετρ.) τύρις. Τὰ ὑπὲρ μίαν συλλαβὴν εἰς
-υς (-υος): ἰσχύς (εἰς τὸν Ὀμηρον ἰσχύος
τὸ υ μακρόν ἐν ἄρσει, βραχὺ δὲ ἐν θέσει),
ἀχλύς, ἰλύς, κλιτύς, ὄσφῦς κ.λπ., ἔχουν τὸ
υ μακρόν εἰς τοὺς δισυσλλαβίους τύπους (ἡ
ὄφρυς ἐκ τοῦ ὁποίου τὸ φρῦδι), ἰχθύς, τὴν
ὄφρυν, ὦ ὄφρῦ, τὰς ὄφρυς (διὰ τὸν λόγον
τοῦτον ὑπὸ Ἡρωδιανοῦ γράφονται ὄφρυς,
ὄφρυν)· τοῦτο τὸ υ εἰς τοὺς τρισυσλλαβίους
τύπους καὶ εἰς τὰ σύνθετα εἶναι βραχὺ: ὄ-
φρῦος, λεύκοφρυς, σύνοφρυς κ.λπ.
Τὸ χλαμύς, (-ύδος), ἡ, τῇ -μῦδι, τὴν
-μῦδα καὶ χλάμυν (Σαπφώ), -ύς, χλαμύ-
δες, (-ύδων), αἱ, χλαμῦσι, χλαμύδας, χλα-
μύδες (κλίνεται κατὰ τὰ ὀδοντοφωνόλη-
κτα).

β') Καταληκτικὰ διπλόθεμα
φωνηεντόληκτα ἀρσενικά καὶ θηλυκά
εἰς ις, (-εως) καὶ -υ (-εως)

Φωνηεντόληκτα
α') θέματα -ι καὶ -ε

Ἑνικός		
θέμα	(πολι-, πολε-)	(πρυτανι-, πρυτανε-)
ὄνομ.	ἡ πόλ-ις	ὁ πρύτανι-ς
γεν.	τῆς πόλε-ως	τοῦ πρυτάνε-ως
δοτ.	τῇ (πόλε-ι)	τῷ (πρυτάνε-ι)
πόλει πρυτάνει		
αἰτ.	τὴν πόλιν	τὸν πρύτανιν

κλητ.	ὦ πόλι	ὦ πρυτάνι
Δυϊκὸς		
ὄν. αἰτ.	τῷ (πόλεε)	τῷ (πρυτάνεε)
	πόλει	πρυτάνει
γεν. δοτ.	τοῖν πολέ-οιν	τοῖν πρυτάν-οιν
κλητ.	ὦ (πόλεε)	ὦ (πρυτάνεε)
	πόλει	πρυτάνει

Πληθυντικὸς		
ὄνομ.	αἱ (πόλε-ες)	οἱ (πρυτάνε-ες)
	πόλεις	πρυτάνεις
γεν.	τῶν πόλεων	τῶν πρυτάνεων
δοτ.	ταῖς πόλε-σιν	τοῖς πρυτάνεσιν
αἰτ.	τὰς πόλεις	τοὺς πρυτάνεις
κλητ.	ὦ (πόλε-ες)	ὦ (πρυτάνε-ες)
	πόλεις	πρυτάνεις

Ἑνικὸς		
θέμα	(πέλεκυ-, πελέκε-)	(ἄστυ-, ἄστε-)
ὄνομ.	ὁ πέλεκυς	τὸ ἄστυ
γεν.	τοῦ πελέκεως	τοῦ ἄστεως
δοτ.	τῷ (πελέκε-ι)	τῷ ἄστει
	πελέκει	
αἰτ.	τὸν πέλεκυ-ν	τὸ ἄστυ
κλητ.	ὦ πέλεκυ	ὦ ἄστυ

Δυϊκὸς		
ὄν. αἰτ.	τῷ (πελέκε-ε)	τῷ (ἄστε-ε)
	πελέκει	ἄστει
γεν. δοτ.	τοῖν πελέκοιν	τοῖν ἀστέοιν
κλητ.	ὦ (πελέκε-ε)	ὦ (ἄσTEE)
	πελέκει	ἄστει

Πληθυντικὸς		
ὄνομ.	οἱ (πελέκε-ες)	τὰ (ἄστεα)

	πελέκεις	ἄστυ
γεν.	τῶν πελέκεων	τῶν ἄστεων
δοτ.	τοῖς πελέκεσιν	τοῖς ἄστε-σιν
αἰτ.	τοὺς πελέκεις	τὰ (ἄστεα)
		ἄστυ
κλητ.	ὦ (πελέκε-ες)	ὦ (ἄστεα)
	πελέκεις	ἄστυ

Οὕτω καὶ σπάνις, (-εως), ἡ, ἄμπωτις, (-εως καὶ -ιδος), ἡ, πτέρις, (-εως καὶ -ιδος), ἡ.

Αἱ πτώσεις τῶν οὐσιαστικῶν εἰς -ις (-εως) τῶν ἐχόντων διπλοῦν θέμα εἰς -ι καὶ -ε < -ε(ι) τῶν ὁποίων ἡ κατάληξις ἄρχεται ἀπὸ συμφώνου σχηματίζεται ἐκ τοῦ θέμ. εἰς -ι, π.χ. πόλι-ς, πόλι-ν, αἱ δὲ πτώσεις τῶν ὁποίων ἡ κατάληξις ἄρχεται ἀπὸ φωνήεντος σχηματίζονται ἐκ τοῦ θέματος -ε, π.χ. πόλε-ες > πόλεις, τῶν δὲ εἰς -υς (-εως), ἐχόντων διπλοῦν θέμα, εἰς -υ καὶ -ε, ἀπὸ μὲν τοῦ α' θέματος υ σχηματίζεται ἡ ὀνομ., αἰτιατ. καὶ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ, π.χ. πέλεκυ-ς, πέλεκυ-ν, πέλεκυ-ν, ἀπὸ δὲ τοῦ β' εἶναι αἱ ἄλλαι πτώσεις, π.χ. πελέκε-ως, πελέκεις, -κεων, -κεσι κ.λπ.

Πολλὰ ὀνόματα τούτων δὲν κλίνονται ἀτικῶς κατὰ τὰ εἰς -ις (-εως), ἀλλὰ διαλεκτικῶς (ἰων. δωρ.) -ις (-ιος): πόλις, (-λε-ως, -λιος), ἡ, ταῦτα εἶναι λάτρις, (-ιος), ὁ, ἡ, λάτρις ὦ, ἱβίς, (ἱβίος καὶ ἱβεως, ἀλλὰ καὶ ἱβιδος), ἡ (πηγνόν τι), αἱ ἱβίς καὶ ἱβίς γλάνις, (-νιος καὶ -ιδος καὶ -νεως), ὁ, ἡ (ἰχθύς τις), μῆνις (-ιος καὶ -ιδος), ἡ, τρώπις, (-ιος, -εως καὶ -ιδος), ἡ, ἱδρις, (-ιος καὶ -εως) ὁ, ἡ (= εἰδήμων), τρώφις, (-ιος), ὁ, ἡ (= τρώφιμος), τίγρις, (-ιος ἢ -ιδος), ἡ (καὶ ὁ) [ἐνῶ Τίγρης (-ητος), ὁ = ὁ ποταμός], μάλις, (-ιος), ἡ (= ἀσθέ-

νεῖα ἵππων). Πολλῶν τούτων τῶν -ις (-ιος ἢ -ιδος) παραλείπεται κατὰ συγκοπὴν τὸ ἕτερον συνθετικὸν πληρεστέων συνθέτων δηλούντων ὅτι τὸ οὕτω χαρακτηριζόμενον πρόσωπον ἔχει τι εἰς μέγαν βαθμόν, τὸ δὲ ὑπολειπόμενον ἐκφράζει πολλάκις τὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν ἐδήλου τὸ πρότερον, π.χ. λάτρις, (-ιος), ὁ (= λα-τροφόρος) (λάτρον = μισθός), γάστρις, (-ιδος) (= γαστρίμαργος) γύνις (-ιδος) (= γύνανδρος), στρόφις, (-ιος), ὁ (= πολυμήχανος), τρώφις, (-ιος), ὁ, ἡ (= εὐτραφής), τρώχις, (-ιος), ὁ (= ὁ τρέχων, ἄγγελος). Οὕτω καὶ τὰ κύρια: Τόμυρις, (-ιος), ὁ, Λίρις, (-ιος), ὁ, Συένεσις, (-ιος), ὁ, Σύβαρις, (-ιος καὶ -ιδος), ἡ Θάμυρις, (-ιος καὶ -ιδος), ὁ κ.λπ. ἐλέγοντο δὲ καὶ Θέτις, (-ιος καὶ -ιδος), ἡ, Πάρις, (-ιος καὶ -ιδος), πανήγυρις, (-ιος καὶ -εως), ἡ μῆνις, (-ιος καὶ -ιδος), ἡ, κόνις, (-ιος), ἡ (βραδύτερον ἀπ. κόνεως) κ.λπ.

Ἐκ τῶν φωνηεντολήκτων τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα ι, μόνον τὸ «κίς» ἔχει τὸ ι μακρὸν καὶ φυλάττει αὐτὸ ἀμετάβλητον εἰς πάσας τὰς πτώσεις· πάντα τὰ λοιπὰ ἔχουν τὸ ι βραχὺ καὶ μετατρέπουν αὐτὸ εἰς ε εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν ἐνικοῦ καὶ εἰς ὁλόκληρον τὸν δυϊκὸν καὶ πληθυντικὸν ἀριθμόν, ὅφιστανται δὲ καὶ συναίρεσιν, ἐφ' ὅσον ἡ ἐπομένη κατάληξις ἔχη φωνήεν ε ἢ ι.

Εἰς τὴν Ἀττικ. διάλεκτον ὅμως τὰ συνηρημένα ὡς -οῖς (= πρόβατον) καὶ φθόις - φθοῖς (= εἶδος πλακοῦντος· φιάλης) (φθόιος τοῦ) (καὶ ἀπ. φθοῖς, (φθοῖδος), ἡ) φυλάττουν τὸ βραχὺ ι εἰς πάσας τὰς πτώσεις· ἄλλαι ὅμως διάλεκτοι διετήρησαν πάντοτε τὸ ι ἀμετάβλητον, ὡς πόλις, (-ιος

-πολι), ἡ, πόλις, (πολίαν), αἱ· τοὺς τύπους τούτους μετεχειρίσθησαν οἱ Ἀττικοὶ ἐπὶ ποιητικῶν λέξεων ἢ μερικῶν κυρίων ὀνομάτων, π.χ. τύρσις - τύρσιος, μῆνις - μῆνιος, Ἱρις - Ἱριος, Ἀνάχαρις - Ἀναχάριος.

Σπανίως εἰς τοὺς ποιητὰς εὐρίσκειται ἡ κα-νονικὴ γενικὴ μετὰ βραχείας καταλήξεως, πάντοτε ὅμως ἀσυναίρετος, π.χ. πόλεος τῆς, φύσεος τῆς, ὄψεος τοῦ, ὕβρεος τῆς. Ὁ χαρακτῆρ ε συναίρεται μετὰ τοῦ ἐπομένου ι ἢ ε τῶν καταλήξεων εἰς εἰ, π.χ. πόλε-ι > πόλει, πόλε-ες > πόλεις.

Ἡ γενικὴ τοῦ ἐνικοῦ -εως καὶ πληθ. -εων τονίζονται παρὰ τὸν κανόνα εἰς τὴν προ-παραλήγουσαν, ἀν καὶ ἡ λήγουσα κατ' ἀντιμεταχώρησιν* εἶναι μακρά, π.χ. πό-ληος > πόλεως, βασιλῆος > βασιλέως· ἡ γεν. πληθ. τῶν πόλεων, τῶν βασιλέων, κατ' ἀναλογίαν τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ.

Ἡ αἰτιατ. τοῦ ἐνικοῦ σχηματίζεται μετὰ τῆς καταλήξεως ν, π.χ. πόλι-ν, πέλεκυ-ν, ἡ δὲ αἰτιατ. τοῦ πληθυντ. ἔχει τὸν τύπον τῆς ὀνομ. τοῦ πληθυντικοῦ, π.χ. τὰς πόλεις (αἱ πόλεις), τοὺς πελέκεις (οἱ πελέκεις).

Ἡ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ εἶναι ὁμοία πρὸς τὸ θέμα, ἀλλὰ σπάνιως λαμβάνεται ἀντ' αὐτῆς ὁ τύπος τῆς ὀνομαστικῆς, π.χ. (ἡ πό-λις), ὦ πόλι (καὶ σπανίως ὦ πόλις)· [κατὰ τὸ πόλις - πόλεως κλίνονται καὶ Ἄλτις, (-εως), ἡ, Ἄλτει, Ἄλτιν, Ἄλτι, ἐνῶ Ἄλ-κησις, (-ιδος), ἡ, -ιδι, -ιν, -ι].

Ἡ δοτικὴ τοῦ πληθυντ. λήγει εἰς -εσι ἀντὶ εἰς -ισι, διότι τὸ ε μετεδόθη εἰς αὐτὴν ἐκ τῶν ἄλλων πτώσεων, π.χ. ταῖς πόλεσι, τοῖς πελέκεσι.

Τὸ ἄστυ, ἔχον διπλοῦν θέμα ἄστυ-, ἄστε- κλίνεται κατὰ τὰ εἰς -ις, τὰ ἔχοντα διπλοῦν

θέμα, ὡς καὶ ὁ πέλεκυς καὶ ὁ πῆχυς καὶ ὁ πρέσβυς, τὸ δὲ « ἔγγελυς ὁ » μόνον εἰς τὸν πληθυντικόν. Κλίνονται εἰς τὸν πληθυντικὸν κατὰ τὸ πόλις καὶ ἡ τέγρις καὶ ἡ τύρσις· Ὁ χαρακτήρ ε τοῦ οὐδετέρου ὀνόματος « τὸ ἄστυ » εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν συναϊρεῖται μετὰ τῆς καταλήξεως -α εἰς -η, τὰ ἄστυα - ἄστυη. Ἄρης (-εως), ὁ, Ἄρει, Ἄρη, Ἄρες ὦ (ποιητ. ἐν ἄρσει μακρὸν ὦ Ἄρες), ὡς καὶ Μωσῆς, (-σε-σεως), ὁ, Μωϋσῆν καὶ Μωϋσῆς, (-έως), ὁ, τῷ Μωϋσεῖ, τὸν Μωϋσέα.	δοτ.	ταῖς γραυ-σί(ν) τοῖς γραφεῦ-σί(ν)	
	αἰτ.	τάς γραῦς τοὺς γραφέ-ας	
	κλητ.	ὦ γρά-ες ὦ (γραφέ-ες) γραφεῖς	
		Ἑνικὸς	
	θέμα	(ἀλιη-)	βου-
		ἀλιευ-	
	ὀνομ.	ὁ ἀλιεύς	ὁ βοῦς
	γεν.	τοῦ (ἀλιέ-ως) ἀλι-ῶς	τοῦ βο-ός
	δοτ.	τῷ (ἀλιέ-ι) ἀλιεῖ	τῷ βοῖ
	αἰτ.	τὸν (ἀλιέ-ᾱ) ἀλιᾶ	τὸν βοῦν
	κλητ.	ὦ ἀλιεῦ	ὦ βοῦ

Καταληκτικὰ μονόθεμα
εἰς -ευ(ς), (εως), εἰς -αυς καὶ -ου(ς)

θέμα	γραυ-	(γραφευ-)
		γραφευ-
ὀνομ.	ἡ γραῦ-ς	ὁ γραφεῦ-ς
γεν.	τῆς γρα-ός	τοῦ γραφέ-ως
δοτ.	τῇ γρα-ί	τῷ (γραφέ-ι) γραφεῖ
αἰτ.	τὴν γραῦ-ν	τὸν γραφέ-ᾱ
κλητ.	ὦ γραῦ	ὦ γραφεῦ

	Δυϊκὸς	
ὀν. αἰτ.	τὼ γρά-ε	τὼ (γραφε-ε) γραφεῖ
γεν. δοτ.	τοῖν γρα-οῖν	τοῖν γραφέ-οιν
κλητ.	ὦ γρά-ε	ὦ (γραφε-ε) γραφεῖ

	Πληθυντικὸς	
ὀνομ.	αἱ γρά-ες οἱ (γραφέ-ες) γραφεῖς	
γεν.	τῶν γρα-ῶν	τῶν γραφέ-ων

Ταῦτα σχηματίζουσι τὴν ὀνομ. τοῦ ἐνικου

προσλαμβάνοντα τὸ «σ» εἰς τὸ θέμα των -ου. -ευ. -ου. ὡς βασιλεύ-ς, γραῦ-ς, βοῦ-ς. Ὁ χαρακτήρ υ τῶν εἰς -ευ, -αυ καὶ -ου θεμάτων ἀποβάλλεται πρὸ τῶν ἀρχομένων καταλήξεων ἀπὸ φωνήεντος, π.χ. (γραφευ-ος) > γραφης > (κατ' ἀντιμετάθεσιν) γραφέως, γραφέα τόν. (γραυ-ός) > γραός, γράες αἱ. (βου-ός) > βο-ός. γραφεῦ-ᾱ > γραφεῖ-ᾱ (καὶ κατ' ἀντιμετάθεσιν) > γραφέ-ᾱ, οὕτω καὶ (γραφευ-ᾱς) > γραφε-ᾱς > γραφέ-ᾱς. Τὰ εἰς -εως μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ υ συναίρουσι τὸ εἰ τῆς δοτ. τοῦ ἐνικου καὶ τὸ εε τῆς ὀνομαστ. τοῦ πληθ. εἰς εἰ, π.χ. (βασιλευ-ι) > βασιλε-ι > βασιλεῖ (βασιλευ-ες) > βασιλε-ες > βασιλεῖς.

Ἡ κλητικὴ τοῦ ἐνικου σχηματίζεται ἐκ τοῦ θέματος ἄνευ καταλήξεως, π.χ. ὦ βασιλεῦ, ὦ γραῦ, ὦ βοῦ. Ἡ αἰτ. τοῦ πληθ. ἔχει -ας, π.χ. τοὺς γονέ-ας, βασιλέ-ας, εἰς τοὺς μτγν. εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ὀνομαστικήν: τοὺς γονεῖς, τοὺς βασιλεῖς. Μόνον κατὰ τοὺς χρόνους μετὰ τὸν Μ. Ἀλέξανδρον εὐρίσκονται καὶ αἰτιατικαὶ πληθυντικοὶ τοὺς γονεῖς, τοὺς Μεγαρεῖς, τοὺς βασιλεῖς.

Ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ πληθ. τῶν εἰς -εως εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀττικὴν διάλεκτον λήγει εἰς -ηες > ης, π.χ. γραφεῖ-ες > γραφῆς οἱ, Ἀχαρνῆ-ες > Ἀχαρνῆς οἱ. Τὰ εἰς -εως ἔχοντα πρὸ αὐτῶν φωνήεν συναίρουσι εἰς τὴν γεν. καὶ αἰτ. ἐνικου καὶ πληθ. τὸ εω εἰς ω, τὸ εα εἰς α, π.χ. Εὐβοεὺς - Εὐβοέως > Εὐβοῶς, Εὐβοέα > Εὐβοᾶ, Εὐβοέων > Εὐβοῶν, Εὐβοέας > Εὐβοᾶς. ἀλιέως > ἀλιῶς, ἀλιέα > ἀλιᾶ, ἀλιέων > ἀλιῶν, ἀλιέας > ἀλιᾶς (ἀλιέως κ.λπ. εἶναι νεώτερα κατ' ἀναλογίαν).

Πειραιεύς, (-ραιῶς), ὁ (= ἡ πόλις), Πειραιεῖς, (-ραιέων) > -ραιῶν, οἱ (= οἱ κάτοικοι τοῦ Πειραιῶς). Οἱ ἀσυναίρετοι τύποι εἶναι νεώτεροι καὶ ἐσχηματίσθησαν κατ' ἀναλογίαν.

Τὸ οὖς. χοῦς, (χοῦ), ὁ (= μέτρον ὑγρῶν) ἔχει αἰτ. τοῦ ἐνικου τὸν χόα καὶ αἰτ. πληθ. τοὺς χόας, (ἄλλο τὸ χοῦς), (χοῦς καὶ χοῦ), ὁ (παρὰ μτγν. ἡ) (= χῶμα).

Τὸ α τῆς καταλήξεως τῆς αἰτ. ἐνικου καὶ πληθυντικου εἶναι μακρόν: τὸν ἀλιῆᾱ > ἀλιεᾱ > ἀλιᾶ. βασιλῆᾱ > βασιλεᾱ (κατ' ἀντιμετάθεσιν).

ἀκατάληκτα διπλόθεμα εἰς -ω (-ους).

θέμα: ἡχω-, ἡχο-, ἡχοι-

θέμα: Λητω-, Λητο-, Λητοι-

	Ἑνικὸς	
ὀνομ.	ἡ ἡχώ	ἡ Λητώ
γεν.	τῆς (ἡχώ-ος) ἡχοῦς	τῆς (Λητό-ος) Λητοῦς
δοτ.	τῇ (ἡχώ-ι) ἡχοῖ	τῇ (Λητό-ι) Λητοῖ
αἰτ.	τὴν (ἡχώ-α) ἡχώ	τὴν (Λητό-α) Λητώ
κλητ.	ὦ ἡχοῖ	ὦ Λητοῖ

οὕτω κλίνονται καὶ

ἄπεστῶ (-οὺς), ἡ (= ἡ ἀπουσία)

Εὐεστῶ, (-οὺς), ἡ

Αὐξῶ, (-οὺς), ἡ

Τὰ εἰς -ω εἶναι θηλυκὰ ὀξύτονα, τὰ ὅποια ἔχουν θέμα ο(ι) καὶ ω(ι) (ἡ ἡχώ θέμ. ἡχω(ι)-, ἡχο(ι)-). Ἡ ὀνομαστ. αὐτῶν σχηματίζεται διὰ τῆς ἀποβολῆς τοῦ ι καὶ ἐκτάσεως τοῦ ο εἰς ω: Εὐεστῶ, (-οὺς), ἡ, λεχώ, (-οὺς), ἡ, ἡ φειδώ, ἡ Τερεχῶ, ἡ Σαρδῶ, ἡ Κλειῶ, ἡ Ἡρώ, ἡ καμινῶ,

Μυστώ, ἡ Ἀθηνώ, Ἀρτεμώ, Ἀελλώ, Βασιλώ, Θαλλώ κ.λπ. Ἡ αἰτιατική τοῦ ἐνικοῦ ὀξύνεται μετὰ τὴν συναίρεσιν παρὰ τὸν κανόνα ἡχώα - ἡχώ. Ἡ κλητική εἶναι ὁμοία πρὸς τὸ θέμα: ὦ ἡχοῖ. Ταῦτα ἔχουν μόνον ἐνικὸν ἀριθμόν.

Ὁ δυϊκὸς καὶ πληθυντικὸς ἀριθμὸς τῶν εἰς -ω σχηματίζεται κατὰ τὴν β' κλίσει καὶ ἀπαντᾷ μόνον εἰς τοὺς γραμματικούς, π.χ. (δυϊκός) αἱ λεχώ, λεχοῖν, λεχοῖν, λεχώ, λεχώ, (πληθ.) λεχοί, (-ῶν), αἱ, ταῖς λεχοῖς, τὰς λεχούς, ὧ λεχοί.

Τινὰ τῶν εἰς -ω σχηματίζουν πτώσεις τινὰς κατὰ τὰ εἰς -ων, (-ονος) (θέμα εἰς -ν), π.χ. ἡ Γοργώ (ἀντί Γοργῶς, Γοργοῖ), Γοργόνος, Γοργόνι κ.λπ., Γοργόνες, (-γόνων), αἱ κ.λπ. Τάναπαλιν δὲ τῶν εἰς -ων σχηματίζουν πτώσεις τινὰς κατὰ τινὰς κατὰ τὰ εἰς -ω (-ους), θέμα -οι ἀντι ἀηδών, (-όνος), ἡ, -δόνι τῇ κ.λπ., ἀηδών, (-οῦς), ἡ, ἀηδοῖ τῇ κ.λπ., (ὄντα μεταπλασά*).)

Ἐπειδὴ ἡ δοτική - τοπική τῶν εἰς -ως λήγει ὁμαλῶς εἰς -οι: Λητοῖ, Πυθοῖ, ἐλέχθη καὶ αἰδοῖ, ἡοῖ. τῶν δὲ εἰς -ως ἡ δοτικὴ ἔληγεν εἰς -ωι: γέλω, ἔπειτα πολλῶν εἰς -ωτι: γέλωτι τῷ.

Γενικαὶ παρατηρήσεις

ἐπὶ τῶν τριτοκλίτων

Εἰς μερικὰς πτώσεις τριτοκλίτων τινῶν διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτῶν πρὸς τὰς τῶν δευτεροκλίτων ἐπῆλθε μεταβίβασις ἀπὸ τῆς μιᾶς κλίσεως εἰς τὴν ἄλλην, π.χ. ὁ βοῦς, πλοῦς, νοῦς, ὅθεν τοῦ βοῦ, τοῦ πλοός, τοῦ νοός. οἱ πλόες, οἱ νόες, τοῦ χοός, οἱ χόες κ.λπ., ἡ ἀναλογία αὕτη δὲν ἐγένετο εἰς πάντα τὰ ἐφικτά, διὰ τοῦτο δὲν

λέγομεν τοῖς πλουσί, τοῖς νουσί, (κατὰ τὸ βουσί τοῖς), οὐδὲ τῶν πλοῶν, τῶν νοῶν κ.λπ. Αἱ καταλήξεις τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν εἶναι ἴδιαι: ὁ φύλαξ, ἡ φλόξ, ἡ χελιδών, ὁ κίων κ.λπ., τῶν δὲ οὐδετέρων διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις αὐτῶν μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικήν, αἰτιατικήν καὶ τὴν κλητικήν, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἴδιαι, (ἐνικός) τὸ κέρας, τὸ στέλεχος, (πληθ.) τὰ κέρα ἢ κέρατα, τὰ στελέχη (ὀνομ. αἰτ. καὶ κλητική). Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ ἐνικοῦ τῶν ἀρσεν. καὶ θηλυκῶν ἔχει κατάληξιν «-α», ἂν τὸ θέμα εἶναι συμφωνόληκτον, π.χ. τὸν φύλακ-α, τὴν πλάκ-α, «-ν» ἂν τὸ θέμα εἶναι φωνηεντόληκτον, π.χ. τὸν ἰχθύν, τὸν πέλεκυν κ.λπ., ἐξαιροῦνται τὰ εἰς -εως, -ως καὶ -ω, τὰ ὁποῖα ἔχουν κατάληξιν -α ἀντὶ -ν, π.χ. τὸν βασιλέα, τὸν ἥρωα, τὴν πειθώ (<πειθόα), εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ἐξαιρέσις εἶναι φαινομένη, διότι τὰ εἰς -ω εἶχον χαρακτηριστὴν συμφωνον (F ἢ J), τὸ ὁποῖον ἐξηφανίσθη.

Τὰ δίχρονα καὶ α τῶν καταλήξεων τῆς γ' κλίσεως -ι, -σι -α καὶ -ας εἶναι βραχέα, π.χ. τῷ σωτήρι, τοῖς σωτήρι, τὸν σωτήρα, τοὺς σωτήρας (ἐνῶ γραφῆν - ᾱ> γραφῆᾱ (κατ' ἀντιμεταχώρησιν) γραφέ - ᾱ, τὸ α μακρόν, ὡς καὶ τὸ -ᾱς τῆς αἰτ. τῶν εἰς -εως. Ἡ αἰτ. τοῦ πληθυντικοῦ τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν ἔχει κατάληξιν -ᾱς, ἐὰν τὸ θέμα εἶναι συμφωνόληκτον: πλάκᾱς τὰς, -νς ἂν τὸ θέμα εἶναι φωνηεντόληκτον, εἰς τὰ ὁποῖα ἀποβάλλεται τὸ ν πρὸ τοῦ σ καὶ ἐκτείνεται ἀναπληρωματικῶς τὸ πρὸ αὐτοῦ φωνῆεν, π.χ. ἰχθῦ - νς> ἰχθῦς> ἰχθῦς τοὺς. ἐξαιροῦνται τὰ εἰς -εως καὶ -ως, τὰ ὁποῖα ἔχουν κατάληξιν -ᾱς, π.χ. τοὺς γονέ-ᾱς, (ἐξ ἀντιμεταθέσεως

γονη - ᾱς> γονη - ᾱς> γονέας), τοὺς ἥρωας, εἰς ταῦτα εἶναι φαινομένη ἡ ἐξαιρέσις, διότι ταῦτα εἶχον χαρακτηριστὴν συμφωνον (F ἢ J), τὸ ὁποῖον καὶ ἐξηφανίσθη. Τὰ οὐδέτερα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν αἰτιατικήν καὶ κλητικήν οὐδεμίαν κατάληξιν ἔχουν, ἀλλὰ μόνον αὐτὸ τοῦτο τὸ θέμα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῶν μὴ ληκτικῶν συμφωνῶν λέξεων, π.χ. (θέμα σωματ-)> τὸ σῶμα, (θέμα γαλακτ-)> τὸ γάλα, (θέμα εὐγενεσ-) τὸ εὐγενές. Τὰ μονοσύλλαβα τονίζονται παρὰ τὸν κανόνα, κατὰ τὸν ὁποῖον, ὅπου τονίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστική, ἐκεῖ τονίζονται καὶ αἱ ἄλλαι πτώσεις, ἐκτὸς ἂν ἐμποδίζῃ ἡ λήγουσα γέρων (γέροντος) γέροντα, γέροντες, γέρουσι, (ἀλλὰ γερόντων τῶν)· εἰς τὴν γενικήν καὶ δοτικήν πάντος ἀριθμοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς πτωτικῆς καταλήξεως, π.χ. (ἐνικ.) ὁ θῆρ, θηρ-ός, θηρ-ί· (δυϊκός) θηρ-οῖν· (πληθ.) θηρῶν, θηρ-σί, ἐξαιροῦνται δὲ καὶ τονίζονται ἐπὶ τῆς θεματικῆς συλλαβῆς κατὰ τὸν γενικὸν κανόνα τὰ ἐξῆς, α) ἡ γενική καὶ δοτικὴ τῶν μονοσυλλαβῶν μετοχῶν παντὸς ἀριθμοῦ στάς, στάντ-ος, στάντ-ι· στάντ-οιν· στάντ-ων, στᾶ-σι καὶ τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας τί, τίνο, τί· τί· τίνων· τίνων τίσι, β) ἡ γενική καὶ δοτικὴ τοῦ πληθ. τοῦ πᾶς, -πάν, π.χ. πάντων, πᾶσι, γ) μερικαὶ γενικαὶ καὶ δοτικαὶ γενόμεναι διὰ συναίρεσεως μονοσύλλαβοι, ἥρ (<ἔαρ), ἥρ-ος, ἥρ-ι, ἀλλὰ καὶ Θράξ, Θράκ-ος καὶ οἷς (= πρόβατον), οἷ-ός, δ) ἡ γενική τοῦ δυϊκοῦ καὶ πληθυντικοῦ τῶν ὀνομάτων παις, δᾶς, δμῶς, θῶς (= τὸ τσακάλι), οὔς, φῶς, Τρώς, π.χ. (παις) (δυϊκ.) παῖδιν - (πληθ. παίδων (<παίδων) τῶν)· δάδοιν - δᾶδων (<δαίδων), δμῶοιν -

δμῶων, θῶοιν - θῶων, ὦτοιν - ὦτων, φῶτοιν-φῶτων, Τρώοιν - Τρώων, ὡς καὶ σῆς (= ὁ σκόρος) (σηπτός καὶ παλαιότερον σεός), σέες, (σέων), οἱ.

Παρὰ τὸν γενικὸν κανόνα (ἡ ἀσυναίρετος ὀνομ. καὶ αἰτιατ. τονιζόμεναι ἐπὶ τῆς ληγούσης ὀξύνονται, π.χ. ἡ ψυχή, τὴν ψυχὴν· τῷ ψυχᾷ· αἱ ψυχαί, τὰς ψυχάς), περισπῶνται εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατ. τοῦ ἐνικοῦ, α) τὰ μονοσύλλαβα οὐδέτερα τριτόκλιτα: τὸ πῦρ, τὸ οὖς, τὸ πᾶν (τοῦτο ἂν καὶ ἔχει τὸ α βραχὺ περισπᾶται κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ἀρσεν. ὁ πᾶς) [(φρ.) «πᾶν μονοσύλλαβον μακροκαταληκτεῖν θέλει εἴτε φύσει εἴτε θέσει» (Ἡρωδιανός) (πυρός) πῦρ, (παντός) πᾶν· ἀλλὰ πρόπαν, ἐπὶ πᾶν, παράπαν, ἅπαν], πληθ. τῶν οὐδετέρων τῶν μετοχῶν, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὸ φωνῆεν βραχὺ, π.χ. (φύομαι) τὸ φύν, (δύω) τὸ δύν, (βαίνω) τὸ βάν, (διδράσκω) δράν, (δράντος), τό, β) τὰ μονοσύλλαβα οὐς. εἰς -ις καὶ -υς, π.χ. κίς-κῖν, δρῦς-δρῦν, σῦς-σύν, γ) τὸ βοῦς-βοῦν, ναῦς-ναῦν, γραῦς-γραῦν. Περιस्पῶνται εἰς τὴν ὀνομαστ. τοῦ ἐνικοῦ τὸ παῖς καὶ εἷς καὶ εἰς τὴν αἰτιατ. τοῦ πληθυντικοῦ τὰ εἰς -υς ὀξύτονα: τοὺς ἰχθῦς, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ μονοσύλλαβοι αἰτιατικά τοῦ πληθυντικοῦ: τοὺς, τὰς βοῦς, τὰς ναῦς.

Αἱ κλητικαὶ αἱ λήγουσαι εἰς δίφθογγον καὶ τονιζόμεναι ἐπὶ τῆς ληγούσης περισπῶνται, π.χ. ὦ βοῦ, παῖ, γραῦ, ναῦ, γραμματεῦ, γραφεῦ, πειθοῖ κ.λπ.

Αἱ λέξεις παις καὶ φῶς περισπῶνται κανονικῶς, διότι προῆλθον ἐκ συναίρεσεως: παῖς> παῖς, φᾶς> φῶς· ἡ λέξις κλείς προῆλθεν ἐξ ἀρχαιοτέρου τύπου κλήις (κλήις) κανονικῶς, ἐπειδὴ ὅμως ἔχει βα-

ρυοξείαν (') ὀξύνεται. Οἱ Δωριεῖς ὤξυνον τὰ μονοσύλλαβα, ὡς ἡ γλαῦξ, σκῶρ, γραῦς, ναῦς (ἀντί γλαῦξ, σκῶρ, γραῦς, ναῦς), διότι καὶ τὴν ἐπὶ τῆς παραληγούσης περισπωμένην ἔτρεπον εἰς ὀξείαν. Ταῦτα εἶχον τὴν περισπωμένην ἐξ ἐκτενείας* (βλ. μονοσύλλαβα). // Εἰς τὸν Ὅμηρον τὰ τριτόκλιτα ἔχουν τὰς ἐξῆς καταλήξεις:

	Ἑνικὸς	
	ἄρσ.	θηλ.
ὄνομ.	- ἡ -ς	- οὐδ.
γεν.	-ος	-ος
δοτ.	-ι	-ι
αἰτ.	-α ἢ -ν	-
κλητ.	-	-

	Δυϊκὸς	
ὄνομ.	-ε	
γεν.	-οιν	
δοτ.	-οιν	
αἰτ.	-ε	
κλητ.	-ε	

	Πληθυντικὸς	
ὄνομ.	-ες	-α
γεν.	-ων	
δοτ.	-σ(σ)ι	-εσ(σ)ιν
αἰτ.	-ας	-α
κλητ.	-ες	-α

Ἡ γεν. καὶ δοτ. τῶν εἰς -ος ὀνομάτων σχηματίζεται καὶ εἰς -εσ-φιν (βλ. πτωσιοειδῆ προσφύματα*).

Ἡ γεν. καὶ δοτ. τοῦ δυϊκοῦ λήγει εἰς -οιν π.χ. «Σειρήνουν».

Ἡ δοτικὴ πληθ. λήγει εἰς -σι, -σαι, -εσι, -εσαι, π.χ. «μνηστήρ-σι», «νέκυ-σαι»,

«ἀνάκτεσι(ν)», «πόδεσσι(ν)».

Τὰ εἰς τὴν ἄττικὴν συγχοπτόμενα ἄλλοτε μὲν διατηροῦν τὸ ρίζικόν ε, ἄλλοτε δὲ ἀποβάλλουν αὐτό, «Δημήτερος» καὶ «Δήμητρος», «μητρὸς» καὶ «μητέρος» κ.λπ.

Τὸ ἀνὴρ ἔχει δοτ. πληθ. «ἄνδρεσσι» καὶ «ἄνδράσιν».

Τὰ φωνηεντόληκτα εἰς -ις ἔχουν τὰς καταλήξεις: ἐνικ. -ιος, -εῖ ἢ -ει, -ι, -ιν, (πληθ.) -ιες, -ιων, -ισι ἢ -ιεσσι(ν), -ιας ἢ -ις, π.χ. πόλιος, πόλει ἢ πόλει, πόλι, πόλιν· πόλιες, πολίων, πολίεσσι, πόλιας καὶ πόλις.

Τὸ πόλις ἔχει καὶ τύπους: πόλῃος, πόλῃς, πόλῃης, πόλῃας.

Τὰ φωνηεντόληκτα εἰς -υς ἔχουν αἰτ. πληθ. εἰς -υας καὶ -υς, π.χ. «ἰχθύας», «ἰχθύς».

Τὰ μὴ καθαρόληκτα βαρύτερα εἰς -ις καὶ -υς ἔχουν αἰτ. ἐνικ. εἰς -ιν καὶ -ιδα, -υν καὶ -υθα, π.χ. «ἔριν» καὶ «ἔριδα»· «κόρυν» καὶ «κόρυθα». Τὸ Θέτις ἔχει, κατὰ τὰ εἰς -ις, -ιος, δοτ. «Θέτι».

Τὰ εἰς -εως προσηγορικὰ ἔχουν εἰς τὴν ρίζαν ἢ ἀντί ε, π.χ. βασιλῆος, βασιλῆι, βασιλῆα· βασιλῆες, βασιλῆων, βασιλῆας, ἄλλα κλητ. «Σμινθεῦ» καὶ δοτ. πληθ. «βασιλεῦσιν». Τὸ ἀριστεὺς ἔχει δοτ. πληθ. «ἀριστήεσσι».

Τὰ κύρια ὀνόματα εἰς -εως ἔχουν ἄλλοτε μὲν -η, ἄλλοτε δὲ -ε ρίζικόν φωνῆεν, π.χ. «Ἀχιλῆος», «Ἰδομενῆα», «Ἀτρεΐδος», «Τηδῆν».

Τὰ εἰς -κλῆς (-κλῆς) κύρια ὀνόματα σχηματίζονται ὡς ἐξῆς: «Ἡρακλῆος», «Βαθυκλῆα», «Οἰχαλῆι. Εἰς τὰ σύνθετα ἐπίθετα ἔχοντα ὡς β' συν' ἐτικόν «τὸ κ λ έ ο ς» τὸ σύμπλεγμα εε συναιρεῖται εἰς εἰ ἢ η, π.χ. (ἀκλε-έες) > ἀκλῆεις (ἀγα-

κλεός) > ἀγακλῆος, ἀλλὰ καὶ «δυσκλέα» (Ἰλιάς I 22) καὶ «ἀκλέα» (δ 728).

Τὰ εἰς -ος οὐδέτ. οὐς. καὶ τὰ παραγόμενα ἐκ τούτων ὀνόματα ἔχουν τὴν γεν. πληθ. πάντοτε ἀσυναίρετον, τοὺς δὲ ἄλλους τύπους συνήθως ἀσυναίρετους, π.χ. «ἐτέων» «στήθεος», «μένεα» κ.λπ. ἀλλὰ καὶ συνηρημένα, π.χ. «πελάγει», «ἄλγῃ» κ.λπ. Ἐνίοτε συναιρεῖται τῆς γεν. ἐνικ. τὸ -εο εἰς -ευ, π.χ. «θάμβευς», «θέρεις».

Τὸ δέος (δεῖος) καὶ σπῆος (σπεῖος) συναιροῦν κανονικῶς τὸ -εο εἰς -ου, π.χ. «δεῖους», «σπεῖους», (δοτ. ἐνικ.) «σπῆει», (δοτ. πληθ.) «σπέεσι» καὶ «σπήεσσι». Μερικὰ τῶν οὐδέτ. εἰς -ας ἔχουν ἐναντί α πρὸ φωνῆεντος: οὐδας - οὐδεος - οὐδεῖ - οὐδαι.

Διὰ τὸ μέτρον ἀπαντῶσι συνηρημένοι καὶ ἀσυναίρετοι τύποι τῶν εἰς -ὦ καὶ -ὠς: Λητόος, Καληφῆος· αἰδοῦς, ἡρῶς.

Ἐκ τῶν εἰς -υς, (-εια, -υ) ἐπιθέτων τὸ ὠκὺς καὶ βαθὺς ἔχουν τὸ θηλυκὸν ἐνίοτε εἰς -εα: «ὠκέα Ἰρις», «βαθῆς αὐλῆς», ἀλλὰ «βαθεῖαν τάφρον», «ὠκείης ἐλάφοισιν».

Τὰ εἰς τοὺς Ἀττικοὺς ἔρως καὶ γέλως, εἰς τὸν Ὅμηρον ἔρος, γέλος, (δοτ.) ἔρω, γέλω, (αἰτ.) ἔρον, γέλον.

Τὸ κυκεὼν ἀπαντᾷ μόνον εἰς τὴν αἰτ. «κυκεῶ» καὶ «κυκεῖω».

Τὸ βούς ἀπαντᾷ ὅπως εἰς τὴν αἰτ. βούν, καὶ ποιητ. βῶν καὶ βόα ἀντί βούν: «βῶν ἀζαλέην» (Ἰλιάς H 238). Κλίσιν τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς καὶ δευτεροκλίτων συνηρημένων, τὰ ὅποια ἔχουν πρὸ τοῦ σ δίφθογγον, ὡς ναῦς, παῖς, κτεῖς, βασιλεύς, οἷς, ὁδοὺς κ.λπ., ὡς καὶ τριτοκλίτων ὀνομάτων εἰς -ς μετ' ἐπιπλοκῆς συμφώνου εἰς τὴν ὀνομαστικὴν (βλ. σ, Σ), κλίσις ἀνωμά-

λων οὐσιαστικῶν (βλ. οὐσιαστικά* ἀνώμαλα)· κλίσις ἀνωμάτων ἐπιθέτων (βλ. ἐπίθετα* ἀνώμαλα)· κλίσις ἐπιθέτων (βλ. ἐπίθετα)· κλίσις μετοχῶν (βλ. μετοχή).

«Κλίσις οὐσιαστικῶν (Δημοτικῆς)»

Κατὰ τὴν διαίρεσιν τῶν ὀνομάτων τῆς δημοτικῆς εἰς κλίσεις, οἱ δημοτικιστὰι ἔλαβον ὡς βάσιν τὸ γένος, ἥτοι α' κλίσεως εἶναι τὰ ἀρσενικά, β' κλίσεως τὰ θηλυκά καὶ γ' κλίσεως τὰ οὐδέτερα. Ταῦτα τὰ οὐσιαστικά εἶναι: α) ἰσοσύλλαβα: ὁ τεχνῆτης - οἱ τεχνῆτες, ἡ φορὰ - οἱ φορές, τὸ σκυλί - τὰ σκυλιά καὶ β) ἀνισοσύλλαβα: ὁ βαρκάρης - οἱ βαρκάρηδες, ἡ νοικοκυρὰ - οἱ νοικοκυράδες, τὸ ὄνομα - τὰ ὀνόματα (τὰ οὐδέτερα τῆς γ' κλίσεως ἔχουν καὶ εἰς τὴν γενικὴν μίαν συλλαβὴν περισσοτέραν: τοῦ ὀνόματος).

Α' Κλίσις

Ἡ α' κλίσις ἔχει ἀρσενικά α) λήγοντα εἰς -ας, -ης, -ες, οὐς καὶ β) λήγοντα εἰς -ος.

α) Ἀρσενικά εἰς -ας ἰσοσύλλαβα παροξύτονα καὶ προπαροξύτονα

Ἑνικὸς

ὄνομ.	ὁ	πατέρας	ταμίας	φύλακας
γεν.	τοῦ	πατέρα	ταμία	φύλακα
αἰτ.	τὸν	πατέρα	ταμία	φύλακα
κλητ.		πατέρα	ταμία	φύλακα

Πληθυντικὸς

ὄνομ.	οἱ	πατέρες	ταμίαι	φύλακες
γεν.	τῶν	πατέρων	ταμιῶν	φυλάκων
αἰτ.	τούς	πατέρας	ταμίαις	φύλακες
κλητ.		πατέρες	ταμίαις	φύλακες

β) ἄρσενικά εἰς -ας ἀνισοσύλλαβα

Ἑνικὸς

ὄν.	ὁ	φωμᾶς	μπάρμπας	ρήγας
γεν.	τοῦ	φωμᾶ	μπάρμπα	ρήγα
αἰτ.	τὸν	φωμᾶ	μπάρμπα	τὸ ρήγα
κλ.		φωμᾶ	μπάρμπα	ρήγα

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	φωμάδες	μπάρμπάδες	ρηγάδες
γεν.	τῶν	φωμάδων	μπαρμπάδων	ρηγάδων
αἰτ.	τοὺς	φωμάδες	μπαρμπάδες	ρηγάδες
κλ.		φωμάδες	μπαρμπάδες	ρηγάδες

γ) ἄρσενικά εἰς -ης ἰσοσύλλαβα
παροξύτονα καὶ ὀξύτονα

Ἑνικὸς

ὄνομ.	ὁ	ναύτης	νικητῆς
γεν.	τοῦ	ναύτη	νικητῆ
αἰτ.	τὸ	ναύτη	νικητῆ
κλητ.		ναύτη	νικητῆ

Πληθυντικὸς

ὄνομ.	οἱ	ναῦτες	νικητῆς
γεν.	τῶν	ναυτῶν	νικητῶν
αἰτ.	τοὺς	ναῦτες	νικητῆς
κλητ.		ναῦτες	νικητῆς

δ) εἰς -της μετὰ διπλοῦ πληθυντικοῦ

Ἑνικὸς

ὄν.	ὁ	πραγματευτῆς
γεν.	τοῦ	πραγματευτῆ
αἰτ.	τὸν	πραγματευτῆ
κλ.		πραγματευτῆ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	πραγματευτάδες	(πραγματευτές)
γεν.	τῶν	πραγματευτάδων	(πραγματευτῶν)
αἰτ.	τοὺς	πραγματευτάδες	(πραγματευτές)
κλ.		πραγματευτάδες	(πραγματευτές)

ε) ἄρσενικά εἰς -ης ἀνισοσύλλαβα
ὀξύτονα, παροξύτονα καὶ προπαροξύτονα.

Ἑνικὸς

ὄν.	ὁ	γανωματῆς	νοικοκύρης
γεν.	τοῦ	γανωματῆ	νοικοκύρη
αἰτ.	τὸ	γανωματῆ	νοικοκύρη
κλ.		γανωματῆ	νοικοκύρη

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	γανωματῆδες	νοικοκύρηδες
γεν.	τῶν	γανωματῆδων	νοικοκύρηδων
αἰτ.	τοὺς	γανωματῆδες	νοικοκύρηδες
κλ.		γανωματῆδες	νοικοκύρηδες

Ἑνικὸς

ὄν.	ὁ	φούρναρης
γεν.	τοῦ	φούρναρη
αἰτ.	τὸ	φούρναρη
κλ.		φούρναρη

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	φουρνάρηδες
γεν.	τῶν	φουρνάρηδων
αἰτ.	τοὺς	φουρνάρηδες
κλ.		φουρνάρηδες

Πολλὰ τούτων σχηματίζουν τὸν πληθυντικὸν εἰς -ρηδες καὶ εἰς -ραῖοι.
π.χ. νοικοκύρηδες καὶ νοικοκυραῖοι, φουρνάρηδες καὶ φουρναραῖοι

στ) ἄρσενικά εἰς -ες

Ἑνικὸς Πληθυντικὸς

ὄνομ.	ὁ	καφές	οἱ	καφέδες
γεν.	τοῦ	καφέ	τῶν	καφέδων
αἰτ.	τὸν	καφέ	τοὺς	καφέδες
κλητ.		καφέ		καφέδες

ζ) ἄρσενικά εἰς -ους

Ἑνικὸς Πληθυντικὸς

ὄνομ.	ὁ	παππὸς	οἱ	παπποῦδες
γεν.	τοῦ	παπποῦ	τῶν	παππούδων
αἰτ.	τὸν	παπποῦ	τοὺς	παπποῦδες
κλητ.		παπποῦ		παπποῦδες

Ὅμοιως κλίνονται ἄνευ πληθυντικοῦ ὁ νοὺς, ροῦς, Ἰησοῦς, ἐνῶ ὁ Οἰδίποδας καὶ Οἰδίπους, οἱ Οἰδίποδες.

η) ἄρσενικά εἰς -ος

Ἑνικὸς

ὄν.	ὁ	οὐρανὸς	δρόμος	ἄγγελος
γεν.	τοῦ	οὐρανοῦ	δρόμου	ἀγγέλου
αἰτ.	τὸν	οὐρανὸ	δρόμο	ἄγγελον
κλητ.		οὐρανέ	δρόμε	ἄγγελε

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	οὐρανοὶ	δρόμοι	ἄγγελοι
γεν.	τῶν	οὐρανῶν	δρόμων	ἀγγέλων
αἰτ.	τοὺς	οὐρανούς	δρόμους	ἀγγέλους
κλητ.		οὐρανοὶ	δρόμοι	ἄγγελοι

Β' Κλίσεις

Ἡ δευτέρα κλίσις ἔχει ὀνόματα οὐσιαστικῆς

καὶ θηλυκὰ ἰσοσύλλαβα εἰς -α, -η, -ω, -ος, -ου καὶ λήγοντα εἰς τὸν πληθυντικὸν εἰς -ες καὶ ἀνισοσύλλαβα εἰς -δες.

Τὰ θηλυκὰ διαίρουσιν εἰς ἰσοσύλλαβα καὶ ἀνισοσύλλαβα καὶ τὰ μὲν ἰσοσύλλαβα σχηματίζουν τὴν ὀνομ. τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ες· ἡ μητέρα-οἱ μητέρες (τίς μητέρες), τὰ δὲ ἀνισοσύλλαβα σχηματίζουν εἰς -δες· ἡ ἄλεπού - οἱ ἄλεπούδες (τίς ἄλεπούδες).

α') θηλυκὰ εἰς -α ἰσοσύλλαβα

Ἑνικὸς

ὄν.	ἡ	καρδιά	ᾠρα	ἐλπίδα
γεν.	τῆς	καρδιάς	ᾠρας	ἐλπίδας
αἰτ.	τὴν	καρδιά	ᾠρα	ἐλπίδα
κλητ.		καρδιά	ᾠρα	ἐλπίδα

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	καρδιᾶς	ᾠρες	ἐλπίδες
γεν.	τῶν	καρδιῶν	ᾠρῶν	ἐλπίδων
αἰτ.	τίς	καρδιᾶς	ᾠρες	ἐλπίδες
κλ.		καρδιᾶς	ᾠρες	ἐλπίδες

Ἑνικὸς

ὄν.	ἡ	θάλασσα	σάλπιγγα
γεν.	τῆς	θάλασσης	σάλπιγγας
αἰτ.	τὴ	θάλασσα	σάλπιγγα
κλητ.		θάλασσα	σάλπιγγα

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	θάλασσαι	σάλπιγγες
γεν.	τῶν	θαλασσῶν	σαλπιδίων
αἰτ.	τίς	θάλασσαι	σάλπιγγες
κλητ.		θάλασσαι	σάλπιγγες

θηλυκά εις -α άνισοσύλλαβα

δ) θηλυκά εις -ω

		Ένικος		Πληθυντικός		ονομ. ή		Φρόσω	
ονομ.	ή	γιαγιά	οί	γιαγιάδες	γεν.	της	γιαγιάς	των	γιαγιάδων
γεν.	της	γιαγιάς	οί	γιαγιάδες	αίτ.	τη	γιαγιάς	τις	γιαγιάδες
αίτ.	τη	γιαγιάς	οί	γιαγιάδες	κλητ.		γιαγιάς	οί	γιαγιάδες
κλητ.		γιαγιάς	οί	γιαγιάδες					

ε) θηλυκά εις -ος αρχαιοκλίτα

Τò κυρά σχηματίζει τόν πληθ. εις -ες καί -αδες, ως κυρές καί κυράδες,

β) θηλυκά εις -η

ονομ.	ή	φυχή	ή	νίκη	ζάχαρη
γεν.	της	φυχής	της	νίκης	ζάχαρης
αίτ.	την	φυχή	τη	νίκη	ζάχαρη
κλητ.		φυχή		νίκη	ζάχαρη

Πληθυντικός

ονομ.	οί	φυχές	οί	νικές	ζάχαρες
γεν.	των	φυχών	των	νικών	—
αίτ.	τις	φυχές	τις	νικές	ζάχαρες
κλητ.		φυχές		νικές	ζάχαρες

ονομ.	ή	έγκυκλιος
γεν.	της	έγκυκλίου
αίτ.	την	έγκυκλιο
κλητ.		(έγκυκλιο)

Πληθυντικός

ονομ.	οί	έγκυκλιες καί έγκυκλιοι
γεν.	των	έγκυκλιών
αίτ.	τις	έγκυκλιες καί έγκυκλιούς
κλητ.		(έγκυκλιοι)

στ) θηλυκά εις -ού

		Ένικος		Πληθυντικός	
ονομ.	ή	άλεπου	οί	άλεπουδες	
γεν.	της	άλεπους	των	άλεπουδων	
αίτ.	την	άλεπου	τις	άλεπουδες	
κλητ.		άλεπου		άλεπουδες	

γ) θηλυκά εις -η αρχαιοκλίτα

		Ένικος		Πληθυντικός	
ονομ.	ή	σκέψη	οί	σκέψεις	
γεν.	της	σκέψης	των	σκέψεων	
αίτ.	τη	σκέψη	τις	σκέψεις	
κλητ.		σκέψη		σκέψεις	

Τρίτη κλίσις
Ουδέτερα (Ίσοσύλλαβα)
α) ουδέτερα εις -ο

		Ένικος		Πληθυντικός	
ον.	οί	σκέψεις	οί	σκέψεις	δυνάμεις
γεν.	των	σκέψεων	των	σκέψεων	δυνάμειων
αίτ.	τις	σκέψεις	τις	σκέψεις	δυνάμεις
κλητ.		σκέψεις		σκέψεις	δυνάμεις

		Πληθυντικός		κλιτ.		παιδιά		τραγούδια	
ονομ.	τά	βουνά	πεύκα			γ)	ουδέτερα εις -ος		
ονομ.	τά	βουνά	πεύκα						
γεν.	των	βουνών	πεύκων						
αίτ.	τά	βουνά	πεύκα	ονομ.	το	μέρος	έδαφος		
κλητ.		βουνά	πεύκα	γεν.	του	μέρους	εδάφους		
				αίτ.	το	μέρος	έδαφος		
				κλητ.		μέρος	έδαφος		

		Ένικος		Πληθυντικός	
ονομ.	το	σίδρο	πρόσωπο	ονομ.	τά
γεν.	του	σίδρου	πρόσωπου	γεν.	των
αίτ.	το	σίδρο	πρόσωπο	αίτ.	τά
κλητ.		σίδρο	πρόσωπο	κλητ.	μέρη

Πληθυντικός

ονομ.	τά	σίδρα	πρόσωπα
γεν.	των	σίδρων	προσώπων
αίτ.	τά	σίδρα	πρόσωπα
κλητ.		σίδρα	πρόσωπα

ουδέτερα (άνισοσύλλαβα)
δ) ουδέτερα εις -μα

ή γ' κλίσις έχει ονόματα ουσιαστικά ουδέτερα α) ίσοσύλλαβα καταλήγοντα εις -ο, -ι, -ος καί β) άνισοσύλλαβα καταλήγοντα εις -μα, -ιμο, -ας, -ως.

β) ουδέτερα εις -ι

		Ένικος		Πληθυντικός	
ονομ.	το	παιδί	τραγούδι	ονομ.	το
γεν.	του	παιδιού	τραγουδιού	γεν.	των
αίτ.	το	παιδί	τραγούδι	αίτ.	τά
κλητ.		παιδί	τραγούδι	κλητ.	κύματα

		Πληθυντικός	
ονομ.	τά	παιδιά	τραγούδια
γεν.	των	παιδιών	τραγουδιών
αίτ.	τά	παιδιά	τραγούδια

ε) ουδέτερα εις -ισμο, (-ξισμο, -ψισμο)

		Ένικος		Πληθυντικός	
ονομ.	το	γράψιμο	τά	γραψίματα	
γεν.	του	γραφίσματος	των	γραφισμάτων	
αίτ.	το	γράψιμο	τις	γραφίματα	
κλητ.		(γράψιμο)		γραφίματα	

τοῦ ἐνικοῦ εἰς -σίμου, ὡς τοῦ πλυσίματος
καὶ τοῦ πλύσιμου.

στ) οὐδέτερα εἰς -ας, -ως

Ἑνικὸς			
ὄνομ.	τὸ	κρέας	φῶς
γεν.	τοῦ	κρέατος	φωτός
αἰτ.	τὸ	κρέας	φῶς
κλητ.		κρέας	φῶς

Πληθυντικὸς			
ὄνομ.	τὰ	κρέατα	φῶτα
γεν.	τῶν	κρεάτων	φώτων
αἰτ.	τὰ	κρέατα	φῶτα
κλητ.		κρέατα	φῶτα

// κλίσις οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων τὰ ὁποῖα ἔχουν ἐτερόπτωτον ἢ ὁμοιόπτωτον προσδιορισμόν.

α) οὐσιαστικῶν

οἱ	Αἰγὸς	ποταμοὶ
τῶν	Αἰγὸς	ποταμῶν
τοῖς	Αἰγὸς	ποταμοῖς
τοὺς	Αἰγὸς	ποταμοὺς
ὧ	Αἰγὸς	ποταμοί

ἡ Βουλὴ οἱ πεντακοσίοι [(ὀρθοτ.) ἀντὶ ἡ «βουλὴ» ἢ «ἡ Βουλὴ τῶν πεντακοσίων» ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν «ἡ Βουλὴ ἡ ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ»].

τῆς Βουλῆς τῶν πεντακοσίων
τῇ Βουλῇ τῶν πεντακοσίων (ἢ τοῖς πεντακοσίοις)

τὴν Βουλὴν τοὺς πεντακοσίους
ὧ Βουλὴ οἱ πεντακοσίοι [(ὀρθότ.) ἀντὶ «ὧ βουλὴ πεντακοσίων»]

ἡ ἐν Ἀργινοῦσαις ναυμαχία
τῆς ἐν Ἀργινοῦσαις ναυμαχίας

τῇ ἐν Ἀργινοῦσαις ναυμαχίᾳ
τῇ ἐν Ἀργινοῦσαις ναυμαχίᾳ
ὧ ἐν Ἀργινοῦσαις ναυμαχία
β) ἐπιθέτων

(ἐξεδίωξαν κακὸν κακῶς, κακὴν κακῶς, κακὸν κακῶς (ἦτοι τὸν κακὸν ἄνθρωπον τὴν κακὴν γυναῖκα καὶ τὸ κακὸν παιδίον κακῶς)· (πληθ.) κακοὺς κακῶς, κακὰς κακῶς, κακὰ κακῶς.
(ἦτοι τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους, τὰς κακὰς γυναῖκας, τὰ κακὰ παιδιὰ κακῶς)·
(ἄλλως) ἐξεδίωξε τὸν ἄνδρα, τὴν γυναῖκα, τὸ παιδίον «κακεγκάκως ἢ κακιγκάκως»· κλίσις· (εἰς τοὺς γραμματικούς) (= αὐξησις*)· (φρ.) «χωρὶς τοῦ εὐαρεστῶ εὐηρέστον, εὐορκῶ, εὐώρκουν ἐπὶ τούτων γὰρ ἔσωθεν ἐγένετο ἡ κλίσις (ἀντὶ αὐξησις)».

κλιτικός, -ή, -όν· ὁ εἰς τὴν κλίσιν* ἀναφερόμενος // «κλιτικαὶ γλῶσσαι»· αἱ γλῶσσαι, εἰς τὰς ὁποίας ἀνεπτύχθη ἡ κλίσις τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ λόγου // «κλιτικὴ ἔκτασις» ἢ χρονικὴ αὐξησις*.

κλιτός, -ή*, -όν· (κλίνω) // «τὰ κλιτά», τὰ μέρη τοῦ λόγου, τὰ σχηματίζοντα τοὺς διαφόρους αὐτῶν τύπους δι' ἰδιαιτέρας καταλήξεως // «κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου», τὰ ἕξ ἐκ τῶν δέκα τοῦ λόγου, ἦτοι ἄρθρον, οὐσ., ἐπίθ., ἄντων., ῥῆμα, μετοχή (βλ. τὰς καθ' ἕκαστον λέξεις). Ταῦτα εἶναι ἀναγκαιότερα τῶν ἀκλίτων*, διότι φανερώνουν αὐτὰ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα μετὰ τῶν διαφόρων αὐτῶν ἐνεργειῶν, παθῶν καὶ καταστάσεων (πρβλ. ἄκλιτα).

κλόνος, (-ου), ὁ· (= βιαία κίνησις)· κλῶνος, (-ου), ὁ (= ὁ κλών, τὸ κλωνάρι).
κλύζω (τι)· ἢ (κλύζω τί τι)· (= βρέχω·

ἐκπλύνω· ἀποπλύνω)· (φρ.) «Θάλασσα κλύζει πάντα τὰνθρώπων κακὰ» (Εὐριπίδης)· ὑφοῦμαι ἄνω· (φρ.) «κύματος δίκην κλύζειν πρὸς ἀνὰς» (Αἰσχύλος)· (πρτ.) ἔκλυζον, (μελλ.) κλύσω, (ἀόρ.) ἔκλυσσα, (πρξμ) κέκλυκα (ὑπερσ) ἐκεκλύκειν· (ὑποτ.) ἐ κλύζω, ἂ κλύσω, πρ κεκλυκῶς ὧ· (εὐκτ.) ἐ κλύζοιμι, μ κλύσοιμι, ἂ κλύσαιμι, πρ κεκλυκῶς εἶην· (προστ.) ἐ κλύζει, ἂ κλύσον, πρ κεκλυκῶς ἴσθι· (ἀπαρ.) ἐ κλύζειν, μ κλύσειν, ἂ κλύσαι, πρ κεκλυκένα· (μετχ.) ἐ κλύζων -ζουσα, -ζον, μ κλύσων, -σουσα, -σόν, ἂ κλύσας, -σασα, -σαν, πρ κεκλυκῶς, -κυῖα, -κός.
// κλύζομαι (ὑπό τινος)· μ κλύσομαι, ἂ ἐκλύσθην, ἐκλυσάμην, πρ κέκλυμαι· (ὑποτ.) ἐ κλύζωμαι, ἂ κλυσθῶ, κλύσωμαι, πρ κεκλυσμένος ὧ· (εὐκτ.) ἐ κλυζοίμην, μ κλυσοίμην, ἂ κλυσθείην, κλυσαίμην, πρ κεκλυσμένος εἶην· (προστ.) ἐ κλύζου, ἂ κλύσθῃ, κλύσαι, πρ κέκλυσο· (ἀπαρ.) ἐ κλύζεσθαι, μ κλύσεσθαι, ἂ κλυσθῆναι, κλύσασθαι, πρ κεκλύσθαι· (μετχ.) ἐ κλυζόμενος, -ομένη, -όμενον, μ κλυσόμενος, -ομένη, -ομενον, ἂ κλυσθεῖς, -σθεῖσα, σθέν, κλυσάμενος, -μένη, -μενον, πρ κεκλυσμένος, -μένη, -μένον· — κλυσμός, κλύσμα, κλυστήρ (= τὸ ὄργανον τοῦ κλύσματος), κλύδων (= κυματισμός, τρικυμία), κατκλυσμός, κλυδωνίζομαι, Κλυμένη (= Νηρηΐς τις).

Κλυταιμῆστρα, (-ας), ἡ (ὀρθοτ.) ἀντὶ Κλυταιμῆστρα.

κλῶ (-άω) (τι)· (= θραύω, σπῶ, τσακίζω· (μτφ.) ἐξασθενῶ, ματαιώνω)· (φρ.) «κλάσαι τὴν ἐλπίδα ταύτην» (Ἰώσηπος)· (παθ. ἐπὶ γεωμετρικῶν γραμμῶν) διαθλῶμαι, μεταβάλλω διεύθυνσιν: «ἡ

κεκλασμένη» (δηλ. γραμμὴ)· «κεκλασμένη φωνή» (= ἡ θηλυπρεπής, ἡ ἐκτεθηλυμμένη)· (πρτ.) ἔκλων, (μελλ.) κλάσω, (ἀόρ.) ἔκλασα· (Παθ.) κλῶμαι, (μεσ. μ) κλάσομαι, (παθ. μ) κλασθήσομαι, (παθ. ἂ) ἐκλάσθην (ὑποτ.) κλασθῶ, πρ κέκλασμαι, (μετχ.) κεκλασμένος, -η, -ον, (ὑπερσ.) ἐκεκλάσμην· — κλάσις, κλαστός, κλήμα, κλάδος, κλάσμα, κλασμός, κλών, κλήρος, κληρώω, κλαστήριον (= τὸ δρέπανον).

κλών, (-νός), ὁ· κλώνες, (-ῶν), οἱ (νεωτ.) κλώνος, (-ου), ὁ ἐκ τοῦ κλωνί, ὡς ταυρί - ταῦρος, καπρί - κάπρος κ.λπ., ἐνῶ (ἀρχ.) κλονίζω, κλονέω (= συνταράσσω, τρέπω εἰς φυγὴν)· (παθ.) κλονίζομαι (= φέρομαι ὀρμητικῶς)· (μσν.) κλονίζω (= διασεῖω· ἐμπνέω ἀμφιβολίας).

κοιμῶ (-άω) (τινα)· (= ἀποκοιμίζω τινά, (μτφ.) καταπραῖνω, καθησυχάζω)· (φρ.) «κοίμησον δ' ὀδύνας» (Ἰλιάς)· ἐνῶ κοιμίζω (= ἀποκοιμίζω τινά, καταπραῖνω), (μελλ.) κοιμήσω, (ἀόρ.) ἐκοίμησα· (Μεσ. καὶ Παθ.) κοιμῶμαι, (ἀμτβ.) (= πλαγιάζω, ἀποκοιμῶμαι), (πρτ.) ἐκοιμώμην, (μέσ. μ) κοιμήσομαι, (παθ. μ) κοιμηθήσομαι, (μέσ. ἂ) ἐκοιμησάμην, (ὑποτ.) κοιμησώμαι, (παθ. ἂ) ἐκοιμήθην, (ὑποτ.) κοιμηθῶ, πρ κεκοίμημαι, (μετχ.) κεκοιμημένος, -η, -ον, οἱ κεκοιμημένοι (= οἱ νεκροί)· — κοίμησις, κοίμημα, (= ὕπνος), κοιμήθρα (= τόπος πρὸς κοίμησιν), κοιμητήριον (= δωμάτιον ὕπνου, νεκροταφεῖον), κοιμίζω, κοιμιστής (= ὁ ἀποκοιμίζων), κοιμιστικός, κεῖμαι*.

κοινισμός, (-οῦ), ὁ· ὁ συμφυρμός διαφόρων διαλέκτων κατὰ τὸν λόγον ἢ τὴν γραφὴν· κυνισμός (= ἀδιαντροπία).

κοινογραφῶ (-έω)· γράφω τὴν ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὁμιλουμένην κοινὴν διάλεκτον· //(παθ.) κοινογραφοῦμαι (ἐπὶ λέξεων), λέγομαι ἢ γράφομαι κατὰ τὴν κοινὴν διάλεκτον.

κοινολεκτικός, -ή, -όν· ὁ τῆς καθωμιλημένης γλώσσης· // ὁ ἐσχηματισμένος κατὰ τὸν τρόπον τοῦ κοινοῦ λόγου «κοινολεκτικὴ φράσις»· «κοινολεκτικὸς τύπος».

κοινόλεκτος, -ος, -ον· ὁ ἰδιάζων εἰς τὴν καθωμιλημένην (ἄλλως κοινολεκτικός*) (οὐς.) κοινολεξία.

κοινολεκτῶ (-έω)· (Γραμμ.) «τὰ κοινολεκτούμενα», τὰ εὐρίσκόμενα εἰς πάντα τὰ ἰδιώματα ὡς ἴδια, π.χ. ἀνεμόεις, αἱματόεις κ.λπ.· // «τὰ μὴ κοινολεκτούμενα», τὰ διαφέροντα κατὰ τὴν ὀρθογραφίαν, π.χ. (ἄττικῶς) Λάχης, πένης, (Βοιωτικῶς) Λάχεις, πένεις.

κοινολογουμαί (-έομαι) (τινι)· (ἐπὶ γραμμαίων, σημείων) τὰ ἐρμηνεύμενα διὰ τῆς κυρίας των σημασίας, «γράμματα κοινολογούμενα».

κοινός, -ή, -όν· (ἐπὶ διαλέκτων) «ἡ κοινὴ διάλεκτος», ἡ καθωμιλημένη γλώσσα, (ἀντιθ.) ἀρχαῖζουσα, ἰδιωματική, δημοτική· //(Γραμμ.) «κοινὸν γένος» (βλ. γένος)· (Γραμμ.) (ἐπὶ συλλαβῶν) «ἡ κοινὴ», ἐκείνη ἡ ὁποία ἄλλοτε μὲν εἶναι βραχεῖα, ἄλλοτε δὲ μακρά· // «κοινὴ γλώσσα* ἢ γλώσσα ἡ περιέχουσα ὡς βάσιν καθόλου τὴν ἀττικὴν διάλεκτον, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἰωνικὰ καὶ μερικὰ ἄλλα στοιχεῖα. Πρῶτος συγγραφεύς, ὁ ὁποῖος μετεχειρίσθη ἀνάττικα τινα στοιχεῖα εἶναι ὁ Ξενοφών, ὁ ὁποῖος διέτρυψε πλεῖστον χρόνον μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν· //(Μετρ.)

«κοινά», ποιήματα, τὰ ὁποῖα κατὰ δύο τρόπους συνετέθησαν καὶ κατὰ στίχους αὐτοτελοῦς μέτρου καὶ κατὰ συστηματικόν τι μέτρον, ὡς αἱ «σ α π φ ι κ α ἱ σ τ ρ ο φ α ῖ» ἢ ποιήματα ἀκαθορίστου μορφῆς· //(Συντακτ.) «σ χ ἦ μ α ἀ π ὀ κ ο ι ν ὸ ὕ» ἀνήκει εἰς τὴν «βραχυλογία» (βλ. ἐξ ἀναλόγου*).

κοινοτικός, -ή, -όν· (νεωπ. ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ κοινωτικός, ὡς καὶ ποιωτικός καὶ ποσωτικός).

κοιτάζω (τινά)· (ἀρχ.) (= βάλλω τινα εἰς τὴν κλίνην) (μσν καὶ δημ.) (= παρατηρῶ) (διὰ τῆς οἰ διφθόγγου ἐκ τοῦ κοίτη καὶ ὄχι κυττάζω <κυπτάζω <κύπτω).

κόλλα, (-ης), ἡ (δημ. τῆς κόλλας).

κολλᾶρον, (-ου), τό· τὰ κολλᾶρα [ἐκ τοῦ λατιν. collāre, -is (= κλοιός, περιτραχήλιον), (ἰταλ.) collaro, (μσν.) κολλάριον (μσν. λατιν.) collarium].

κολλέγιον, (-ίου), τό· (= σχολὴ μέσης ἢ καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως ἰδίως μετ' οἰκοτροφείου) (<ἀγγλ. college) (<λατιν. collegium).

κολόβωμα λέξεων· (Μετρ.) (βλ. ἀποκοπή).

κόλον, (-ου), τό· (= τροφή)· κῶλον, (-ου), τό (= σκέλος, κῶλον* περιόδου*).

κόλος, -ος, -ον· (= βραχύς, κοντός)· κῶλος, (-ου), ὁ (= ὁ πρωκτός).

κολοσσαῖος, -αῖα, -ον (ἐσφαλμ. κολοσσαῖος) (= ὁ ἔχων μέγεθος κολοσσοῦ ἢ ὑπερμεγέθους ἀγάλματος).

κολοφώνιος, -ος, -ον· (Συντακτ.) «σχημα κολοφώνιον», σχῆμα λόγου, κατὰ τὸ ὁποῖον γίνεται συμπλοκὴ διπλῆς δοτικῆς, π.χ. «ὕμεις θ' ἡμῖν προσέχετε τὸν νοῦν

τοῖς ἀναπαίστοις» (Ἀριστοφάνης) (= προσέχετε ἡμῖν τὸν νοῦν τοῖς ἀναπαίστοις, δηλ. τοῖς ἀναπαίστοις ἡμῶν)· (φρ.) «κολοφώνιον σχῆμα ὡς τὸ «χαλινὸν τῷ ἵππῳ» ἀντὶ τοῦ ἵππου, «ἡ κεφαλὴ τῷ ἀνθρώπῳ» ἀντὶ τοῦ ἀνθρώπου (Λεσβῶνας) **κολῶνα, (-ας), ἡ**· (ὀρθότ. κολόνα (ἰταλ. colonna) (= στῦλος ἐκ μαρμάρου).

κομεῖον· (Ὁρθογρ.) ἐκ τοῦ κομῶ (= περιποιῶμαι), π.χ. νοσοκομεῖον, ἀνθοκομεῖον, βρεφοκομεῖον, γηροκομεῖον, πτωχοκομεῖον, τρελλοκομεῖον κ.λπ.

κόμη, (-ης), ἡ· (= αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς)· κώμη, (-ης), ἡ (= κωμόπολις).

κομήτης, (-ου), ὁ· (κομάω) (= ὁ τρέφων μακρὰν κόμην· νεφελοειδὴς ἀστήρ)· κωμήτης (κώμη) (= ἀγρότης, χωρικός).

κομίζω (τι)· (= φέρω· φροντίζω, περιποιῶμαι) (φρ.) «οὐδέ νυ τόν γε (παιδα) γηράσκοντα κομίζω» (Ἰλιάς)· φέρω πρὸς φύλαξιν· δέχομαι· μεταφέρω, βαστάζω, εἰσάγω, χορηγῶ, συνοδεύω, ὀδηγῶ) (φρ.) «ἀποπέμπουσιν εἴκοσι ναῦς αὐτῷ τῷ δὲ κομίζοντι αὐτὰς προσεπέστειλαν ἐς Κρήτην» (Θουκυδίδης)· (πρτ.) ἐκομίζον, (μέλλ.) κομίσω, (ἀττ.) κομιῶ, (ἀόρ.) ἐκομίσα, (πρkm.) κεκόμικα, (ὑπερσ.) ἐκεκομίκειν· (Μεσ καὶ Παθ.) κομίζομαι (τι) (= φέρω τι δ' ἐμαυτόν, ἀπολαύω· (ἀμτβ.) (= φέρω ἐμαυτόν, ἔρχομαι, ὑπάγω)· π ἐκομίζομην, (μέσ. μ) κομιούμαι, (παθ.) κομισθήσομαι, (μέσ. ἀ) ἐκομισάμην, (παθ. ἀ) ἐκομίσθην, πρ κεκόμισμαι, (μετχ.) κεκομισμένος, -η, -ον ἢ ἐκεκομίσμην - κομίζω· τινί τι (= μεταφέρω εἰς τινά τι), κομέω (= περιποιῶμαι)· κομιδὴ (= φροντίς, μεταφορά), συγκομιδὴ, κομιδῇ, κομιστής, κομιστός, κόμιστρον, κομιστήρ, ἵπποκό-

μος, εἰροκόμος (= ὁ ἐπεξεργαζόμενος τὰ ἔρια), κομιστέος, κομιστικός.

κόμμα, (-ατος), τό· (ἄλλως ὑποστιγμή*, πρβλ. ὑποδιαστολή), (βλ. σημεία στίξεως)· //(Συντακτ.) μικρὸν τμήμα περιόδου κῶλον*, ἡμιπερίοδος.

κομματίας, (-ου), ὁ· ὁ μεταχειριζόμενος εἰς τὴν ὁμιλίαν βραχεῖας προτάσεις.

κομματικός, -ή, -ον· ὁ συνιστάμενος ἐκ βραχειῶν προτάσεων· (φρ.) «ἔστι δὲ τὸ βιβλίον λέξεων τε συναγωγὴ καὶ λόγων κομματικῶν, ἐνίων δὲ καὶ εἰς κῶλα παρατεινομένων».

-κομος· τὰ ἐκ τοῦ κομέω ἐνεργητικὰ εἰς -κόμος παροξύνονται, π.χ. ἵπποκόμος (= ὁ ἵππων ἐπιμελητής), ὀρνιθοκόμος, παιδοκόμος, γηροκόμος, νοσοκόμος, τραπεζοκόμος, βρεφοκόμος, τυροκόμος, ἀνθοκόμος, ὄρεωκόμος (καὶ ὄρειοκόμος) (ὄρεὺς = ἡμίονος) (= ὁ περιποιούμενος τοὺς ἡμίονους) κ.λπ.

κόμπος, (-ου), ὁ· (Ῥητορ.) πομπῶδες ὕψος.

κομῶ (-άω)· (ἀμτβ.) (= ἔχω κόμην)· κομῶ (όω) (= καλλωπίζω > κόμμωσις, κομμωτήριον, κομμωτής).

κονιάκ τό· (οἶνοπνευματῶδες ποτὸν ἐξ ἀποστάγματος οἴνου)· (ἐκ τῆς κωμπούλεως Cognac, ὅπου τὸν 16 αἰ. παρήχθη τὸ γνωστὸν ποτὸν, τὸ μπράντυ).

κοντάκιον, (-ίου), τό· ὕμνος ἐκ μιᾶς στροφῆς, ὁ ὁποῖος περιέχει συνοπτικῶς ἱστορικὸν ἐγκώμιον τῆς ἐορτῆς ἢ τοῦ ἐορταζομένου ἀγίου· καθιερώθη ἀπὸ τοῦ ε' αἰ. καὶ φάλλεται κατὰ τὸν ὄρθρον.

-κόπος· (Ὁρθογρ.) κατάληξις ὀνομάτων· α) ἐχόντων σημασίαν τοῦ κόπτω, π.χ. ξυλοκόπος, βωλοκόπος, λιθοκόπος, χαρτο-

κόπος κ.λπ., β) ἐχόντων τὴν σημασίαν τοῦ συνεχῶς πράττοντός τι, π.χ. λογοκόπος, μεθοκόπος, φαντασιοκόπος, δημοκόπος, σφυροκόπος, πολιτικόπος κ.λπ. (ρ.) ξυλοκοπῶ, μεθοκοπῶ, σφυροκοπῶ.

κόππα τό (ϙ ϛ)· ἐκ τούτου τὸ λατινικὸν **q**· γράμμα τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, δέκατον ἑνατον τοῦ τυρρηνικοῦ, ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ ἐβραϊκὸν **qof** ἢ **qouf**.

Τοῦτο ἐτίθετο μετὰ τὸ π,π, ὅπως ἀκριβῶς εἶναι καὶ ἡ θέσις τοῦ εἰς τὴν λατινικὴν ἀντιστοιχοῦ αὐτοῦ **q** (δηλ. μετὰ τὸ λατινικόν **p**), εἶχε δὲ τὴν προφορὰν τοῦ λαρυγγικοῦ **x** (**q**). Τοῦτο ἔκ τινος αἰγυπτιακοῦ καὶ ἱερογλυφικοῦ ἀλφαβήτου, διὰ μέσου τοῦ σιναιτίτου καὶ φοινικικοῦ καὶ τὸ ὁποῖον δὲν περιελήφθη εἰς τὸ σαμιακο-αθηναϊκὸν ἀλφάβητον, διότι ἀντ' αὐτοῦ ἐχρησιμοποιήθη τὸ κάππα· δὲν ἀπαντᾷ δὲ χρησιμοποιούμενον ὡς σύμφωνον, εἰμὴ μόνον εἰς ἀρχαϊκὰς ἐπιγραφὰς πρὸ φωνήεντος οὐρανικοῦ· εἰς ἀρχαίας ἐπιγραφὰς ἀπαντᾷ ὡς πρῶτον γράμμα τῆς λέξεως Κόρινθος (ρὶ-ρινθος)· καὶ ἐνῶ τὸ κάππα (**x**) συνώδευε τὰ σκληρὰ φωνήεντα **α** καὶ **ε**, τὸ κόππα (**ϙ**) συνώδευε τὰ μαλακώτερα **ο** καὶ **υ**, ἰδίως δὲ τὸ **ο** (ρόπος = κόπος, ρόλος = κόλπος), ὡς καὶ τὰ ἀνάλογα σύμφωνα· τὸ κόππα ἀντιστοιχεῖ σχεδὸν πρὸς τὸ τραχὺ γαλλικὸν **c** πρὸ τοῦ **ο** καὶ **ου**· αἱ ἀρχαῖαι ἐπιγραφαὶ βρίθουν τῆς τοιαύτης ὀρθογραφίας· ἀπὸ τοῦ 525 π.Χ. διὰ τῆς γενικεύσεως τοῦ σαμιακο-αθηναϊκοῦ ἀλφαβήτου ἡ ἡχρηστεύθη τελείως τὸ κόππα καὶ διετηρήθη μόνον ὡς γράμμα τῶν νομισμάτων Κορίνθου καὶ τῶν ἀποικίων αὐτῆς Συρακουσῶν καὶ Κρότωνος ἡ ἐχρησιμο-

ποιήθη εἰς τοὺς μετρ. χρόνους, ὡς ἀριθμητικὸν σημεῖον μεταξύ τοῦ **π** καὶ τοῦ **ρ** διὰ τὸν ἀριθμὸν 90 (βλ. ἀριθμητικός)· τὸ κόππα, ἂν καὶ ἦτο κοινότατον εἰς τοὺς ἀρχαίους, ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμία ἐπὶ βλακὸς ἢ ἀγραμμάτου λεγόμενη· (φρ.) «οὐδὲ κόππα γινώσκων» (Ἀθήναιος), ἐξηφανίσθη ἐκ τοῦ κοινοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου· δὲν ἐχρησιμοποιήθη εἰς τὸ ἐτρουσκικὸν οὔτε εἰς τὸ ἰταλικὸν ἀλφάβητον, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν λατινικὴν, διὰ τῆς ὁποίας ἐπέρασεν εἰς τὰ νεώτερα εὐρωπαϊκὰ ἀλφάβητα ὡς (**ϙ**)· ταχέως δὲ ἔνεκα περισσοτέρας κομψότητος ἢ λογχοειδῆς γραμμῆς, ἡ ὁποία ἐκρέματο εἰς τὸ μέσον ἔκλινε πρὸς τὰ πλάγια (**ϙ**). **κόπρος, (-ου), ἡ**· (μετρ. ὁ κόπρος, τὸ κύπρον).

κόπτω (τι ἢ τινα)· (= πλήττω, κτυπῶ (φρ.) «κόπτω τὴν θύραν» (= κτυπῶ τὴν θύραν)· ἀνακόπτω· (μετρ.) καταπονῶ)· (πρτ.) ἔκοπτον, (μέλλ.) κόψω, (ἀόρ.) ἔκοφα, (πρkm.) κέκοφα, κέκοπα, (ὑπερσ.) ἔεκοφειν, ἔεκοφειν· (ὑπ.) ἐκόπτω, ἀκόψω, πρ κεκοφῶς ἢ κεκοπῶς ὦ· (εὐ) ἐκόπτοιμι, μ κόφοιμι, ἀ κόφαιμι, πρ κεκοφῶς ἢ κεκοπῶς εἶην· (προστ.) ἐκόπτε, ἀ κόφον, πρ κεκοφῶς ἢ κεκοπῶς ἴσθι· (ἀπ.) ἐκόπτειν, μ κόφειν, ἀ κόφαι, πρ κεκοφέναι, κεκοπέναι· (μετρ.) ἐκόπτων, -ουσα, -ον, μ κόφων, -φουσα, -φον, ἀ κόφας, -φασα, -φσαν, πρ κεκοφῶς, -φύια, -φός, κεκοπῶς, -πύια, -πός.

// κόπτομαι· (Παθ ἀλλὰ καὶ Μεσ.) (= κτυπῶ ἑμαυτὸν (κεφαλὴν ἢ στήθος) ἔνεκα μεγάλης θλίψεως, ὅθεν θρηνῶ) (παθ. ἐπὶ πλοίων) (= συντρίβομαι ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ) (φρ.) «αἱ δὲ καὶ πληρούμεναι ἐτι πρὶν ἀνάγεσθαι ἐκόπτοντο» (Θουκυδί-

δης)· (ἐπὶ σιτηρῶν) (= κατατρώγομαι)· (φρ.) «καὶ σηπομένοις μὲν πᾶσι, σκώληξ, κοπτομένοις δὲ καθ' ἕκαστον ἴδιον» (Θεόφραστος)· π ἐκοπτόμην, μ κόφομαι, κοπήσομαι, ἀ ἐκοφάμην, ἐκόπην, πρ κέκομαι, ὑ ἐκεκόμην· (ὑπ.) ἐκόπτωμαι, ἀ κόφωμαι, κοπῶ, πρ κεκομμένος ὦ· (εὐ) ἐκοπτοίμην, μ κοφοίμην, κοπησοίμην, ἀ κοφαίμην, κοπέην, πρ κεκομμένος εἶην· (προστ.) ἐκόπτου, ἀ κόφαι, κόπηθι, πρ κέκοφο· (ἀπ.) ἐκόπτεσθαι, κόφεσθαι, κοπήσεσθαι, ἀ κόφασθαι, κοπήναι, πρ κεκόφθαι· (μετρ.) ἐκοπτόμενος, -ομένη, -όμενον, μ κοφόμενος, -φομένη, -φόμενον, ἀ κοφάμενος, -φάμενη, -φάμενον, κοπείς, -εῖσα, -έν, πρ κεκομμένος, -μένη, -μένον· — (μετὰ δοτικῆς ὀργάν.)· (φρ.) «κεφαλὴν δ' ὅ γε κόφατο χερσὶν ὑπόσ' ἀνασχόμενος» (= ἐκτύπησε τὴν κεφαλὴν διὰ τῶν χειρῶν τοῦ ἔνεκα θλίψεως)· (Ἰλιάς)· — κοπή, κοπεύς, κοπῆς, κόπανον, κόπις (= φλύαρος, φεύστης), κόμμα, κόπος, κοπιῶ, κοπάζω, κοπετός, κομμός, κόφισ κ.λπ.

-κοπῶ (-άω)· (Ὁρθογρ.) ῥηματικὸν ἐπίθημα τῆς δημοτικῆς ἐξ ἀρχαίων παρασυνθέτων ῥημάτων εἰς -κοπῶ, τὰ ὁποῖα δηλοῦν τὸ συχνάκις γινόμενον, ὡς σφυροκοπῶ, π.χ. γλεντοκοπῶ, δημοκοπῶ, ξυλοκοπῶ, ἰδρεκοπῶ, ραβδοκοπῶ, μεθοκοπῶ, ξεστοκοπῶ κ.λπ.

κορακίστικα καὶ κορακιστικά· διάλεκτος κακόηχος καὶ λίαν ἀκατάληπτος προσομοιάζουσα πρὸς φωνὴν κοράκων· // συνθηματικὴ γλῶσσα τῶν παιδίων, κατὰ τὴν ὁποίαν μεταξύ τῶν συλλαβῶν τῶν λέξεων παρεμβάλλεται ἄλλη συλλαβὴ ξένη καὶ ἰδίως «κα, κε, κο», οὕτως ἀντὶ καλη-

σπέρα λέγουν **κα(κα) -λη(κη) -σπέ(κε) -ρα(κα)**.

κορέννυμι· (καὶ κορέω καὶ κορέσκω) (τινὰ ἢ τι)· (νεωτ.) κορεννύω (= χορταίνω, ἱκανοποιῶ), (μέλλ.) κορέσω (ἀόρ.) ἐκόρεσα· (Μεσ. καὶ Παθ.) κορεννυμαι, (μέσ. μέλλ.) κορέσομαι, (παθ. μέλλ.) κορεσθήσομαι, (μέσ. ἀόρ.) ἐκορεσάμην, (παθ. ἀόρ.) ἐκορεσθήην, (ὑποτ.) κορεσθῶ, (πρkm.) κεκόρεσμαι, (μετρ.) κεκορεσμένος, -η, -ον, (ὑπερσ.) ἐκεκορέσμεν, (τετελ. μέλλ.) κεκορήσομαι· — (μετὰ δοτ. ὀργάν. ἢ γενικῆς πράγματος)· (φρ.) «κορέεις κύνας ἢ δ' οἰωνοὺς δημῷ καὶ σάρκεσι» (Ἰλιάς)· «κορέσαι στόμα ἑμᾶς σαρκός» (Σοφοκλῆς), καὶ μετὰ μόνης αἰτ. «τίς ἂν κορέσειεν ἅπαντας» (Θεόγνης)· τὸ παθητ. (= χορταίνω) δέχεται γεν. τοῦ πράγματος «κορέννυμαι τινος»· (φρ.) «ἐπεὶ τ' ἐκορέσατο φορβῆς» (Ἰλιάς)· — κόρος, κορεσμός, κορεστός, ἀκόρεστος (καὶ ἀκόρετος)· (φρ.) «ὁ περὶ τροφὴν ἅπληστος, ἀκόρεστος, ὡς ὁ ταχέως κορεσθεὶς ἀνίκορος» (Πολυδεύκης).

κόρη, (-ης), ἡ· (= κοράσιον)· κόρρη, (-ης), ἡ (= ὁ κρόταφος ἢ τὸ ὀπίσω τοῦ τραχήλου ἢ ἡ σιαγὼν ἢ ἡ κεφαλὴ)· (φρ.) «ἐπὶ κόρρης πατάσσειν» (= τύπτειν κατὰ τοῦ κροτάφου), (μετρ.) (φρ.) «πατάξει ἐπὶ κόρρης» (Φερεκράτης)· (= «τὴν γνάθον πλατεῖα πληξαι χειρὶ») (Θωμ. Μαγιστ.).

κόριζα ἡ· (= ὁ κοριός)· κόριζα (= καταρροὴ τῆς ῥινός), (μετρ.) βλακεία.

κορόιδο τό· (< *κουρό-γιδω = κουρεμένο γίδι).

κορώννα, (-ας), ἡ· ἑλλην. δωρ. κορώννα (= κορώνη τὸ πτηνόν, ἢ «κουροῦνα»· πᾶν

καμπύλον· είδος στεφάνου) (Ήσυχιος), (λατιν.) *corona* (= στέμμα, διάδημα, οικόσημον).

κορωνίς, (-ίδος), ή· (Γραμμ.) σήμα ὁμοιον πρὸς τὴν ψιλὴν (ϛ), διὰ τοῦ ὁποίου σημειοῦται ἡ κρᾶσις* καὶ τὸ ὁποῖον τίθεται ὑπεράνω τοῦ ἐκ τῆς κρᾶσεως προκύπτοντος φωνήεντος, ἐπὶ διφθόγγου δὲ ὅπου καὶ τὸ πνεῦμα, ἥτοι ἐπὶ τοῦ δευτέρου ὑποτακτικοῦ φωνήεντος, ὡς καὶ ἐγὼ - κἀγώ, τὸ αὐτὸ - ταυτό, τὸ ἀνάπαλιν - τὰνάπαλιν, ἡ τοῦ ἐτέρου φωνήεντος τῆς ἐκ τῆς κρᾶσεως προκυπτούσης διφθόγγου, ὡς τὸ ἐμὸν - τοῦμόν, τοῦλάχιστον, τοῦναντίον, ταυτόν, προῦργον κ.λπ., οὕτω καὶ εἶτα > κᾶτα, τὰ ἄλλα > τᾶλλα, (ἐνῶ νεοελλ. τ' ἄλλα)· ὅταν ὅμως ἡ πρώτη λέξις εἶναι δασυνόμενος τύπος τοῦ ἄρθρου (ὀ, ή, οί, αἰ) ἡ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας (ὅς, ή, ὅ), τότε δὲν σημειοῦται κορωνίς, ἀλλὰ ἡ δασεία ὡς ὀ ἀνήρ - ἀνήρ κ.λπ. (βλ. κρᾶσις)· δὲν διατηρεῖται ἡ κορωνίς εἰς λέξεις μὴ δυναμένας νὰ ἀναλυθοῦν εἰς μέρη δυνάμενα νὰ συγκραστοῦν, οὕτω τὸ αὐτόν - ταυτόν ἀλλὰ ταυτότης, ταυτίζω, ταυτόσημον κ.λπ. (ἄνευ κορωνίδος)· *πρὸ ἔργου* > *προῦργου*, ἀλλὰ *προουργιαίτερος*, *προουργιαίτατος*· ὡσαύτως δὲν τίθεται κορωνίς εἰς τὰς ἐσωτερικὰς αὐξήσεις τῶν συνθέτων ῥημάτων, ὡς *προξενῶ* - *προεξένησα* - *προξένησα*· *προτίθημι* - *προέθηκα* - *προύθηκα*, (μέσ.) *πrouθέμην*, *προχωρῶ* - *προεχώρουν* - *προухώρουν*.

-κός, -ή, -ό(ν) (Γραμμ.) ἐπίθημα ἐπιθετικὸν δηλοῦν τὸν ἀνήκοντα ἢ ιδιάζοντα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ στελέχους τῆς λέξεως, π.χ. α) (ἐθνικά) *Αὑστρια-κός*, *Λιβυ-κός* κ.λπ., β) (ἐπίθετα) *καρδια-κός*, *συριστι-κός*,

ἐπινοητι-κός, *φυσι-κός*, *θηλυ-κός* κ.λπ. // οὕτω *δημοκρατι-κός*, *ἀριστοκρατι-κός*, (ἐσφαλμ. *δημοκράτης* (= ὁ κρατῶν τοῦ δήμου), *ἀριστοκράτης* (= ὁ κρατῶν τῶν ἀρίστων).

κοσμητικός, -ή, -όν (Γραμμ.) «κοσμητικὰ ἐπιθέτα», τὰ ἐπιθέτα, διὰ τῶν ὁποίων ἐξάιρεται ἡ ιδιότης ἡ ἢ ποιότης τῶν οὐσιαστικῶν: «*βροντόφωνος Διομήδης*», «*κορυθαίολος Ἑκτωρ*», «*ποδώκης Ἀχιλλεύς*», «*ὀξυδερκής Περικλής*», «*εὐφορος γῆ*» κ.λπ.

κοσμῶ (-έω) (τινα)· (= στολίζω, τακτοποιῶ, διευθετῶ, ἐτοιμάζω, διοικῶ, κυβερνῶ· (φρ.) «*ἡγεμὼν ἐκάστην ἐκόσμει δεκάδα*» (Διονύσιος Ἀλικαρν.), ἐφοδιάζω, καταρτίζω, (μετφ.) ἐξωραϊζῶ, καλλωπίζω· (φρ.) «*εὐδὲν τοῦσδ' ἐκόσμησας λόγους*» (Εὐριπίδης)· (πρτ.) ἐκόσμου, (μέλλ.) κοσμήσω, (ἀόρ.) ἐκόσμησα, (πρκμ.) κεκόσμηκα· (Μέσ. καὶ Παθ.) κοσμοῦμαι, (πρτ.) ἐκοσμούμην, (μέσ. μέλλ.) κοσμήσομαι, (παθ. μέλλ.) κοσμηθήσομαι, (μέσ. ἀόρ.) ἐκοσμησάμην, (παθ. ἀόρ.) ἐκοσμήθην, (ὑποτ.) κοσμηθῶ, (πρκμ.) κεκοσμήμαι, (μετφ.) κεκοσμημένος, -η, -ον, (ὑπερσ.) ἐκεκοσμήμην - κόσμος, κόσμιος, κοσμητής, κόσμημα, κοσμητῶρ, κοσμητός, κόσμησις, κοσμῶ (= ἡ κοσμοῦσα).

κότος, (-ου), ὁ· (= ἡ ὀργή)· κόττος, (-ου), ὁ (= ὁ ἀλέκτωρ, ὁ πετεινός).

κουβέντα, (-ας), ή· (μσν.) *κομβέντος* (= ἡ ὁμιλία) (<(λατιν.) *conventus*).

κουτσο-· (Ὁρθογρ.) α' συνθ. λέξεων τῆς δημοτ., εἰς τὰς ὁποίας δηλοῦται ὅτι τὸ β' εἶναι ἐλλιπές, κολοβωμένον, π.χ. *κουτσο-τράπεζο*, *κουτσομάγαζο*, ἡ ἐπιτελεῖται με-

τὰ δυσκολίας ἢ κατ' ὀλίγον: *κουτσο-ζῶ*, *κουτσοπερνῶ*, *κουτσοδιαβάζω*, *κουτσοπίνω*, *κουτσοκεφαλιάζω* κ.λπ.

κουφίζω· (Γραμμ.) (ἐπὶ φωνήεντος ἢ διφθόγγου) ἐκθλίβομαι· (φρ.) «*κουφίζομένου τοῦ «οι» βραχέα φωνήεντα ἐκθλίβονται, ἥτοι κουφίζονται*».

κουφισμός, (-οῦ), ὁ· (Γραμμ.) ἐκθλιφίς*. **κράβατος, (-ου), ὁ**· (δι' ἐνὸς β.) (<κράβατος (λατ.) *grabatus*, (κν.) κρεβάτι*, ἀπλ. ὀρθ. δημοτ. κρεβάτι (βλ. κρεβάτιον).

κράζω· (ἀμτβ.)· (= ἐκβάλλω κραυγὴν, κραυγάζω· (πρτ.) ἔκραζον, (μέλλ.) κεκράξομαι καὶ κράξω, (ἀόρ.) ἔκραξα (καὶ μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ) ἐκέκραξα, (ἀόρ. β') ἔκραγον καὶ ἐκέκραγον, (πρκμ.) κέκραγα, (ὑπερσ.) ἐκεκράγην - κραυγή, κραυγάζω, κράκτης, κρακτικός (= κραυγάζων), κρώζω, κόραξ, κορώνη, κεκραγμός· (φρ.) «*ἀνακραγεῖν δὲ Ἀττικοί, ἀναφρονήσαι Ἕλληνες*» (Μοῖρις).

κρᾶσις, (-εως), ή· (Γραμμ.) ἡ συγχώνευσις τοῦ τελικοῦ βραχέος φωνήεντος ἢ διφθόγγου τῆς προηγουμένης λέξεως μετὰ τοῦ ἀρχικοῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου τῆς ἐπομένης εἰς μίαν δίφθογγον ἢ εἰς ἓν μακρὸν φωνήεν οὕτως, ὥστε αἱ δύο λέξεις νὰ συγχωνευθοῦν εἰς μίαν, π.χ. τὸ *ἐλάχιστον* > *τοῦλάχιστον*, *τοῦ ἀνδρός* > *τάνδρός*, τὰ ἄλλα > *τᾶλλα*, τὸ ἐμὸν > *τοῦμόν* κ.λπ., σημεῖον τῆς κρᾶσεως εἶναι ἡ κορωνίς*. Ὅσακις δασύνεται ἡ α' τῶν κερνωμένων συλλαβῶν τὸ δασὺ πνεῦμα ὑπερσχύει τῆς κορωνίδος καὶ σημειοῦται ἡ δασεία ἀντὶ τῆς κορωνίδος, π.χ. ὀ ἀνήρ > ἀνήρ, ᾠ ἄν > ἄν, ὁ ἐκ > οὐκ, οἱ ἄνθρωποι > ἄνθρωποι.

Διαφέρει ἡ κρᾶσις τῆς συναίρεσεως κατὰ

τοῦτο, ὅτι ἡ μὲν συναίρεσις ἐπιτελεῖται ἐντὸς τῆς αὐτῆς λέξεως, ἡ δὲ κρᾶσις μεταξὺ δύο λέξεων ἐνοουμένων δι' αὐτῆς εἰς μίαν. Ὅταν ἡ β' λέξις ἀρχίζῃ ἀπὸ (ε) ἢ (ο), τότε ἡ κρᾶσις γίνεται κατὰ τοὺς νόμους τῆς συναίρεσεως, π.χ. *τοῦπος*, *τοῦργον*, *τοῦνομα*, *τοῦσχατον*, *θᾶπλα* (<τὰ ὅπλα· εἰς τὴν Ἀττικὴν νικᾷ τὸ β' ἀπλῶς ἐκτεινόμενον: *τᾶγαλμα*, *ἀνήρ* (<ὁ ἀνὴρ), *θᾶτερον*, *χήμεῖς* (<καὶ ἡμεῖς), *χῦποχειρίον* κ.λπ. Κατὰ τὴν κρᾶσιν ἐνίοτε παραβαίνονται οἱ κανόνες τῆς συναίρεσεως, οὕτως ἀντὶ (ὠν) ἡρ <ὁ ἀνὴρ > ἀνήρ, (διότι τὸ ο + α συναίρεται εἰς ω), οὕτω καὶ ἀντὶ τωὐτὸ <τὸ αὐτό > ταυτό. Τὸ ι τῆς διφθόγγου ὑπογράφεται ὑπὸ τὸ προκύπτον ἐκ τῆς κρᾶσεως φωνήεν, ἐὰν ὑπάρχῃ εἰς τὴν δευτέραν λέξιν, π.χ. ἐγὼ οἶδα > ἐγῶδα, καὶ εἶτα > κᾶτα, ἐγὼ οἶμαι > ἐγῶμαι, ἀποβάλλεται δέ, ἐὰν ὑπάρχῃ εἰς τὴν πρώτην λέξιν, π.χ. καὶ ἐγὼ > κἀγώ, καὶ ἐπειτα > κᾶπειτα. Κατὰ τὴν κρᾶσιν ἀποβάλλονται ὁ τόνος τῆς προηγουμένης συλλαβῆς καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐπομένης, ἡ δὲ κεκραμένη λέξις τονίζεται συμφώνως πρὸς τοὺς γενικοὺς περὶ τονισμοῦ κανόνας, π.χ. τὸ *ἐλάχιστον* > *τοῦλάχιστον*, *ἔργον* > *τοῦργον*, τὰ ἄλλα > *τᾶλλα*, [διότι τὸ α τῆς παραληγουσῆς ὡς συγκρατηθὲν εἶναι μακρόν: τὰ *ἔργα* > *τᾶργα* (Ἡρωδιανός)]· τινὲς δέχονται «τᾶλλα» ἐσφαλμένως ὅτι τὰ + ὀ κρυοζεία ('' = ') δὲν μετατρέπονται εἰς περισπωμένην, ἐνῶ πά-ις > παῖς ὀξυβαρεῖα τρέπεται εἰς περισπωμένην ('' = '). [Πρὸς τοῦτοις πολλοὶ νομίζουσι ὅτι εἰς ὅσα ἐκ τῆς κρᾶσεως παρήχθη δίφθογγος, ταῦτα προπερισπῶνται, ὡς *τοῦργον*, *κᾶτα*, κ.λπ., εἰς ὅσα δὲ παρήχθη μακρὸν φωνήεν, ταῦτα

όξύνονται, ως τάργα, τάλλα, τάνδον, *θ-μοίως δὲ καὶ ὅταν ἡ δευτέρα τῶν συναλειτουργιῶν λέξεων, διὰ κράσεως, εἶναι ἀντωνυμία ἢ σύνδεσμος: (τοὶ ἄρα) > τάρα, χῶ-ταν, κοῦτε κ.λπ.].

Ἡ κορωνὶς παραλείπεται: α) εἰς τὰ ἐκ κεκραμένων λέξεων παράγωγα, π.χ. (ἐκ τῆς ταύτῃς) > ταυτίζω, ταυτισμός, καὶ β) εἰς τὴν κράσιν τοῦ ἄρθρου καὶ τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, εἰς τὰ ὅποια ὅμως φυλάσσεται ἡ δασεῖα, π.χ. ὁ ἀνὴρ > ἀνὴρ, ὃ ἔλεγον > οὐλεγον, ὁ ἐμός > οὐμός.

Τὰ φιλά σύμφωνα (κ, τ) κατὰ τὴν κράσιν μεταβάλλονται εἰς τὰ ὁμόφωνα αὐτῶν δασεῖα (χ, θ) πρὸ δασυνομένων λέξεων, π.χ. καὶ ἡμεῖς > χῆμεῖς, καὶ ὅστις > χῶστις, τὸ ἱμάτιον > θοῖμάτιον, τὰ ἱμάτια > θαιμάτια κ.λπ. // εἰς τὴν κράσιν τὰ κύρια μὲ μικρὸν γράμμα καὶ ὄχι μὲ κεφαλαῖον. Ἡ κράσις γίνεται συνήθως: α) εἰς τὸ ἄρθρον, τὸ κλητικὸν ἐπιφώνημα καὶ εἰς τὰ ἀναφορικά «ὄ», καὶ «ἄ», π.χ. ὁ ἀνὴρ > ἀνὴρ, τὸ ἔργον > τοῦργον, ὦ ἀγαθέ > ὠγαθέ, ὦ ἐλάφιον > ὠλάφιον, ὃ ἔλεγον > οὐλεγον, ἃ ἐγὼ > ἀγῶ, β) εἰς τὸν σύνδεσμον «καί», τὴν πρόθεσιν «πρό», εἰς τὸ μέντοι μετὰ τοῦ ἄν, εἰς τὴν ἀντωνυμίαν ἐγὼ μετὰ τοῦ οἶδ καὶ οἶμαι καὶ εἰς τὸ ὅση-μέραι (<ὅσαι ἡμέραι)· ὡς καὶ ἐγὼ > κἀγώ, (πρὸ ἔργου) > προῦργου, μέντοι ἄν > μεντάν, ἐγὼ οἶδα > ἐγῶδα, ἐγὼ οἶμαι > ἐγῶμαι. Ὁ σύνδεσμος «καί» κυριεῖται μόνον μετὰ τοῦ «ἄν» εἰς τοὺς πεζοὺς, π.χ. καὶ ἄν > κἄν, εἰς τοὺς ποιητάς, α) μετὰ τοῦ ἄρθρου: καὶ ὅ > χῶ, καὶ ἢ > χῆ, καὶ οἶ > χῶ, καὶ αἶ > χαι, β) μετὰ τοῦ ὑποθ. εἰ: καὶ εἰ > κεί, γ) μετὰ τῆς προθέσεως εἰς: καὶ εἰς > «κείς (ὥρας)», καὶ ἔ-

πειτα > κείπειτα, κάπειτα, καὶ δ) μετὰ τοῦ οὐ καὶ οὐ > κοῦ.

Τὰ κεκραμένα ἄτερος, θάτερον (θάτέρου) κ.λπ., προέρχονται ἐκ τοῦ ἀρχαιοτέρου τύπου ὁ ἄτερος, τὸ ἄτερον (τοῦ ἀτέρου) καὶ ὄχι ἐκ τοῦ ὁ ἕτερος, τὸ ἕτερον (τοῦ ἐτέρου) κ.λπ., [κλίσιν τοῦ ὁ ἄτερος, τὸ ἕτερον > θάτερον (βλ. ἀντωνυμία* ὁρίστοι, ἐπιμεριστικά]. // εἰς τὸν Ὅμηρον ἡ κράσις εἶναι σπανιωτάτη. Ἐπιτελεῖται δὲ αὕτη συνήθως προηγουμένου τοῦ ἄρθρου ἢ τοῦ συνδέσμου «καί»: (ὁ ἄριστος) > ὦριστος, (τὰ ἄλλα) > τάλλα· (καὶ αὕτη) > καῦτη: (καὶ ἡμεῖς) > χῆμεῖς κ.λπ.

κράτῳ (-έω)· (ἀμτβ.) (= ἔχω πολιτικὴν δύναμιν)· «κράτῳ τινος»· (φρ.) «νέοι γὰρ οἰκονόμοι κρατοῦσ' Ὀλύμπου» (Αἰσχύλος)· εἶμαι κρείττων τινός, ἐξουσιάζω, βασιλεύω, ἡγεμονεύω, ἔχω ἰσχύν, κυβερνῶ, ὑπερισχύω, (ὥστε μετ' ἀπαρεμφ.)· (φρ.) «κρατοῦντες τῷ πλήθει ὥστε μὴ αὐτίκα τὰς πύλας ἀνοίγεσθαι» (Θουκυδίδης)· νικῶ· (φρ.) «συμβάλλουσιν τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πολλῶ ἐκράτησαν» (Ἡρόδοτος), (μετ' αἰτ.) κυριεύω, καταβάλλω τινά, νικῶ· (φρ.) «καὶ τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ Θρᾶκας ἐφ' οὓς ἐστρατεύσασθε κρατήσαντες» (Ξενοφών)· (πρτ.) ἐκράτουν, (μελλ.) κρατήσω, (ἀόρ.) ἐκράτησα, (πρkm.) κεκράτηκα, (ὑπερσ.) ἐκεκρατήκειν· (Παθ.) κρατοῦμαι, π ἐκρατούμην, μ κρατηθήσομαι, ἀ ἐκρατήθην, (ὑποτ.) κρατηθῶ, πρ κεκράτημαι, (μετχ.) κεκρατημένος, -η, -ον — κρατῶ τι (= κατέχω τι)· — «ὁ κρατῶν» (= ὁ ἄρχων)· «τὸ κρατοῦν» (= ἡ ἐξουσία, ἡ διοίκησις)· «οἱ κρατοῦντες» (= οἱ κυβερνῶντες)· (φρ.) «κρατῶ τῆς λέξεως» (= κατέχω τὴν

γλῶσσαν, εἶμαι γνώστης αὐτῆς): «κρατῶ γὰρ καὶ τῆς λέξεως διὰ τὸ σφόδρα μοι εἶναι προσφιλεῖ» (Ἀθηναῖος)· — κράτος, κάρτος, κρατύνω, Κρατύλος, κρατύς (= ἰσχυρός), κρατερός, κάρτα (= μάλα, πολύ, σφόδρα), αὐτοκράτωρ, κράντωρ, κρατιστεύω, κράτιστος, ἐπικράτησις, κατακράτησις, κράτησις, κρατητής κ.λπ.

κρεβάτιον, (-ίου), τό· ὑποκοριστικὸν τοῦ (λατιν.) grabatus) (δι' ἑνός β), (βλ. κρέβατος).

κρεμάννυμι (τι ἢ τινα)· (= κρεμῶ, ἀναρτῶ)· (φρ.) «τόξον ἐκ πίτυος κρεμάσαι» (Αἰσχύλος), (τὸ ὑ μακρόν), κρεμαννύω (τὸ ὑ βραχύ), κρεμῶ (-άω) καὶ κρέμαμαι· (πρτ.) ἐκρεμάννυν, ἐκρεμάννυνον, (μελλ.) κρεμάσω, κρεμῶ, (ἀόρ.) ἐκρέμασα (πρkm.) κρεμάσας ἔχω, (ὑπερσ.) κρεμάσας εἶχον· (ὑποτ.) ἐκρεμαννύω, ἀ κρεμάσω· (εὐκτ.) ἐκρεμαννύοιμι· μ κρεμάσοιμι, κρεμοῖμι καὶ κρεμοῖην, ἀ κρεμάσαιμι· (προστ.) ἐκρεμάννυ, ἀ κρεμάσον· (ἀπαρέμφ.) ἐκρεμαννύναι, μ κρεμάσειν, κρεμείν· ἀ κρεμάσαι· (μετχ.) ἐκρεμαννύς, -νύσα, -νύν, μ κρεμάσων, -σουσα, -σον, κρεμῶν, -οῦσα, -οῦν, ἀ κρεμάσας, -σασα, -σαν· // κρεμάννυμαι (ὑπὸ τινος) (= ἀναρτῶμαι, αἰωροῦμαι)· (φρ.) «αἱ μέλιται κρέμονται ἐξ ἀλλήλων» (Ἀριστοτέλης)· (δημοτ.) «κάθε ἀρνὶ ἀπὸ τοῦ ποδάρου του κρέμεται» (= ἕκαστος μετὰ τὴν τύχην τοῦ)· ἀπαγχονίζομαι· (φρ.) «οὐδ' εἰ γυναικῶν πᾶν κρεμασθεῖν γένος» (Εὐριπίδης)· (δημοτ.) «δὲν μιλάνε γιὰ σκοινὶ στοῦ κρεμασμένου τοῦ σπιτί» (μτφ.) εἶμαι ἀναποφάσιτος· (φρ.) «ἵνα προειδῶσι περὶ οὗ ὁ λόγος, καὶ μὴ κρέμῃται ἡ διάνοια» (Ἀριστοτέλης)· κρεμάννυμαι, π ἐκρεμαννύ-

μην, μ κρεμασθήσομαι, κρεμάσομαι, ἀ ἐκρεμάσθην, ἐκρεμασάμην, πρ κρέμαμαι, ὑ ἐκρεμάμην· (ὑποτ.) ἐκρεμαννύωμαι, ἀ κρεμασθῶ, κρεμάσωμαι, πρ κρεμάμενος ὦ, κρέμωμαι· (εὐκτ.) ἐκρεμαννοίμην, μ κρεμασθῇμην, κρεμασοίμην, ἀ κρεμασθῆην, κρεμασοίμην, πρ κρεμάμενος εἶην· (προστ.) ἐκρεμαννύσο, ἀ κρεμάσθητι, κρέμασαι, πρ κρέμασο, κρεμάσθω· (ἀπαρέμφ.) ἐκρεμάννυσθαι, μ κρεμασθήσεσθαι, κρεμάσεσθαι, ἀ κρεμασθῆναι, κρεμάσασθαι, πρ κρεμάσθαι· (μετχ.) ἐκρεμαννύμενος, -μένη, -μενον, μ κρεμασθῆσόμενος, -θησόμενη, -θησόμενον, κρεμασόμενος, -σομένη, -σόμενον, ἀ κρεμασθείς, -θείσα, -θέν, κρεμασάμενος, -σαμένη, -σάμενον, πρ κρεμάμενος, -μένη, -μενον — κρεμασμός, κρέμασμα, κρεμαστήρ, κρεμαστός, κρεμάστρα, (ἀττικ.) κρεμάθρα, κρημνός, κρέμασις, ἀκρημής.

Κρής, (Κρητός), ὁ· (Ὁρθογρ.) θηλ. ἢ Κρησσα, ὡς Θῆς - Θῆσσα, Μάγνης - Μάγνησσα, γόης - γόησσα· Κρής, (-τός), ὁ, Κρητί, Κρητα, Κρητες (-τῶν), οἱ, τοῖς Κρησί, τοῖς Κρητας, ὦ Κρητες (πληθ.) καὶ Κρηταιεῖς, Κρηταιέων, Κρηταιεῦσι. κρησφύγετον, (-ου), τό· (<Κρησ + φεύγω· κυρίως καταφύγιον ἀπὸ Κρητὸς Μίνως (κατ' ἄλλους κρησφύγετον <*πρὸς φύγετον).

κρητικός, -ή, -όν· (Μετρ.) «κρητι-κὸς πούς», ὁ μετρικὸς ποὺς ὁ καλούμενος καὶ ἀμφίμακρος (-υ-), ὡς (ἡμέρα) ἡμέρᾱ (Ἀντιφών) Ἀντιφών.

κρίνω (τι)· (τὸ ὑ μακρόν (=χωρίζω)· (φρ.) «ἥλιος ἦν καὶ δύσιν ἔκρινεν» (Ἐμπεδοκλῆς)· ἐκλέγω· (φρ.) «ἐς δ' ἐρέτας ἔκρινεν ἐέκοισιν» (Ἰλιάς)· ἐκφέρω κρίνιν·

«κρίνω τινά» (= δικάζω· (φρ.) «κρίναι ζώντας καὶ νεκρούς» (Καινή Διαθήκη)· καταδικάζω· (φρ.) «ὥστε τῶν στρατηγῶν ἕκαστος δις καὶ τρίς κρίνεται παρ' ὑμῖν περὶ θανάτου» (Καιν. Διαθ.)· ἐρμηνεύω· ἐξηγῶ· (φρ.) «Κύρου δὲ πέρι βουλευῶν ἐκάλεε τοὺς αὐτοὺς τῶν μάγων οἱ τὸ ἐνύπνιον οἱ ταύτῃ ἔκριναν» (Ἡρόδοτος)· «μετὰ τελικοῦ ἢ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου» (= ἀποφασίζω νά... ἢ ἀποφαίνομαι ὅτι...)· (φρ.) «εἰ κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ Κυρίῳ εἶναι» (Κ.Δ.)· μετὰ κατηγορ. μετχ· (φρ.) «κρίνω προδόντα αὐτὸν τοὺς νεώς» (= κατηγορῶ αὐτὸν ὅτι ἐπρόδωσε τοὺς ναοὺς), καὶ μετὰ κατηγορουμένου εἰς τὸ ἀντικ., π.χ. «κρίνω τινὰ ἔνοχον»· (πρτ.) ἔκρινον, (μέλλ.) κρίνω, (ἀόρ.) ἔκρινα, (τὸ ι μακρόν), (πρκμ.) κέκρικα, (ὑπερσ.) ἐκεκρίκειν· (ὑποτ.) ἐ κρίνω, ἀ κρίνω, πρ κεκρικῶς ᾧ· (εὐκτ.) ἐ κρίνοιμι, μ κρινοῖμι, ἀ κρίναιμι, πρ κεκρικῶς εἶην· (προστ.) ἐ κρίνε, ἀ κρίνον, πρ κεκρικῶς ἴσθι· (ἀπαρέμφ.) ἐ κρίνειν, μ κρινεῖν, ἀ κρίναι, πρ κεκρικέναι· (μετχ.) ἐ κρίνων, -ουσα, -ῖνον, μ κρινῶν, -οῦσα, -οῦν, ἀ κρίνας, -νασα, -ῖναν, πρ κεκρικῶς, -κυῖα, -κός· // κρίνομαι· π ἐκρινόμην, μ κριθήσομαι, κρινοῖμαι, ἀ ἐκρινάμην, ἐκρίθην, πρ κέκριμαι (τὸ ι βραχύ), ὑ ἐκεκρίμην· (ὑποτ.) ἐ κρίνωμαι, ἀ κρίνωμαι, κριθῶ, πρ κεκριμένος ᾧ· (εὐκτ.) ἐ κρινοῖμην, μ κριθησοῖμην, κρινοῖμην, ἀ κριναίμην, κριθήην, πρ κεκριμένος εἶην· (προστ.) ἐ κρίνου, ἀ κρίναι, κριθῆτι, πρ κέκρισο· (ἀπαρέμφ.) ἐ κρίνεσθαι, μ κριθήσεσθαι, κρινεῖσθαι, ἀ κρίνασθαι, κριθῆναι, πρ κεκρίσθαι· (μετχ.) ἐ κρινόμενος, -όμενη, -όμενον, μ κριθησόμενος,

-θησομένη, -θησόμενον, κρινούμενος, -μένη, -μενον, ἀ κρινάμενος - μένη, -μενον, κριθεῖς -θείσα -θέν, πρ κεκριμένος, -μένη, -μένον· — κρίσις, κρίμα, κριτής, κριτός, κριτήριον, κριτική, κριτικός, κριτός (= διακεκριμένος).

κρίσις, (-εως), ἡ (Λογ.) εἶναι ἡ διανοητική ἐνέργεια, διὰ τῆς ὁποίας προσδιορίζομεν τὴν λογικὴν σχέσιν δύο ἐννοιῶν*· εἰς τὴν κρίσιν ἢ ἐνώνομεν δύο ἐννοίας ἢ ἀχωρίζομεν ἀπ' ἀλλήλων. Ἡ κρίσις ἐξαγγελλομένη διὰ λέξεων λέγεται ἀπόφανσις ἢ ἀποφαντικὸς λόγος. Πᾶσα πρότασις δὲν εἶναι κρίσις, διότι εἰς πᾶσαν πρότασιν δὲν ὑπάρχει ἀπόφανσις περὶ τῆς ἀληθείας ἢ τοῦ ψεύδους. Πᾶσα τελεία κρίσις ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ ὑποκειμένου (Υ) (ἦτοι τῆς ἐννοίας περὶ τῆς ὁποίας ἀποφαινόμεθα), ἐκ τοῦ κατηγορουμένου (Κ) (ἦτοι τῆς ἐννοίας ἣτις λέγεται (κατηγορεῖται) περὶ τοῦ ὑποκειμένου), καὶ τοῦ συνδετικοῦ, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὴν ταυτότητα ἢ τὴν ἰσότητα ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου. Τὸ Υ καὶ Κ λέγονται «ὅροι τῆς κρίσεως» καὶ ἀποτελοῦν τὴν ὕλην αὐτῆς, τὸ δὲ συνδετικὸν εἶναι τῆς κρίσεως τὸ εἶδος, π.χ.

Υ εἶναι Κ

Υ δὲν εἶναι Κ

ἡ ἐγκράτεια εἶναι ἀρετὴ

ὁ Σείριος δὲν εἶναι πλανήτης

(πρβλ. κατηγορικός).

κριτικός, -ή, -όν· ἡ κριτική (ἐνν. τέχνη), τὸ ἔργον τῶν κριτικῶν, (ἀντιθ.) γραμματική* // «κριτικὴ παρασκευὴ» (*apparatus criticus*) ἐνὸς συγγραφῆως εἶναι κυρίως εἰπεῖν ὅλη ἢ σειρὰ τῶν χειρογράφων, τὰ ὁποῖα διετήρησαν τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἡ παραβολὴ κειμένου τινὸς γίνεται διὰ

τῆς συγκρίσεως ἢ ἀντιπαραβολῆς τῶν χειρογράφων, κατάλογον τῶν ὁποίων δημοσιεύει κατ' ἀρχὰς καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστήριξε τὴν παραβολὴν του. Εἰς τοὺς καταλόγους τούτους προσδιορίζονται τὰ χειρόγραφα διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς βιβλιοθήκης, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν. Ἐπειδὴ τὰ χειρόγραφα φέρουν τὰς ὀνομασίας των λατινιστὶ τίθενται τὰ φηφία τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου: (V) Venetus (= Βενετικόν), (P) Parisinus (= Παρισινόν) κ.λπ., ἔπονται δὲ συνήθως ἀριθμοὶ ἢ συμπληρωματικὴ ἐπεξηγήσις, διὰ τῶν ὁποίων ἀνευρίσκεται εὐκόλως τὸ διαμέρισμα εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκουν· // «Φιλολογικὴ κριτικὴ», ἡ ἐργασία, διὰ τῆς ὁποίας ἐξασφαλίζονται αἱ ἐγγυήσεις διὰ τὸ γνήσιον καὶ τὸ ἀξιόπιστον τῶν ἐρμηνευομένων κειμένων· ἄλλο «φιλολογικὴ κριτικὴ», ἦτοι ἡ κριτικὴ τοῦ κειμένου.

κροκοδειλίτης ὁ· (ἔσφ. -διλίτης)· // (Λογ.) εἶδος σοφίσματος* ἐκ τοῦ φαύλου κύκλου, ἦτοι συλλογισμὸς, εἰς τὸν ὁποῖον εἰσάγονται νέα στοιχεῖα, ἐνῶ τὸ συμπέρασμα ὧφειλε νὰ συνάγεται μόνον κατὰ τὴν γενομένην συμφωνίαν, π.χ. μήτηρ παρακαλεῖ κροκοδεῖλον νὰ ἀποδώσῃ τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἀρπαγὲν τέκνον. Ὁ δὲ κροκοδεῖλος λέγει: «θά σοι ἀποδώσω τὸ τέκνον, ἐὰν εἴπῃς τί διανοοῦμαι νὰ πράξω». «Διανοεῖσαι», εἶπεν ἡ μήτηρ, νὰ μὴ ἀποδώσῃς τὸ τέκνον μου». Καὶ ὁ κροκ. εἶπεν: «εἴτε ἠλήθευσας εἴτε ἐψεύσθης δὲν σοὶ ἀποδίδω τὸ τέκνον. Ἐὰν μὲν ἠλήθευσας κατὰ τὴν μαρτυρίαν σου, ἐὰν δὲ ἐψεύσθης, κατὰ τὴν συμφωνίαν». Ἀντιστρέφασα δὲ εἶπεν ἡ μήτηρ «εἴτε ἠλήθευσα εἴτε ἐψεύσθην, ὀφείλεις νὰ μοι ἀποδώσῃς

τὸ τέκνον. Ἐὰν μὲν ἠλήθευσα, κατὰ τὴν συμφωνίαν ἡμῶν, ἐὰν δὲ ἐψεύσθην, ἀληθεύει τὸ ἐναντίον, ὅτι μοὶ ἀποδίδεις τὸ τέκνον».

κροτῶ (-έω)· (= κάμνω κρότον· κτυπῶ, κρούω τι· (φρ.) «κροτεῖν τῷ χεῖρει» (= χειροκροτεῖν), κροτῶ συγκρούων, (ἐπὶ χαλκῆν), σφυρηλατῶ ὁμοῦ· (πρτ.) ἐκρότουν, (μέλλ.) κροτήσω, (ἀόρ.) ἐκρότησα, (πρκμ.) κεκρότηκα· (Παθ.) κροτοῦμαι, π ἐκροτούμην, μ κροτηθήσομαι, ἀ ἐκροτήθην, (ὑποτ.) κροτηθῶ, πρ κεκρότημαι, (μετχ.) κεκροτημένος, -η, -ον· — κρότος, κρότημα, κρότησις, κροτητός, κροτησμός (= κρότος), κρόταλον, κροτητικός, ἀσυγκρότητος.

κρουστικός, -ή, -όν· (Ῥητορ.) «τὸ κρουστικόν», ἡ ἐκφραστικὴ εὐγλωττία (βλ. συνακτικός).

κρύος, (-ους), τό (= τὸ κρύο).

κρυπτογράφημα, (-ατος), τό· κείμενον γεγραμμένον διὰ συνθηματικῆς καὶ ἀποκρύφου γραφῆς· (Ῥ.) κρυπτογραφῶ (-έω). **κρύπτω (τι ἢ τινά)**· (= κρύβω, σκεπάζω, καλύπτω, φυλάττω μυστικόν· (φρ.) «τῶν οὐδέν τοι ἐγὼ κρύψω ἔπος οὐδ' ἐπικεύσω» (Ὀδύσεια)· κρύβω εἰς τὴν γῆν, θάπτω· (φρ.) «τοὺς μὲν ἔπειτα Ζεὺς Κρονίδης ἔκρυψε χολούμενος» (Ἡσίοδος)· (ἀμτβ.) μένω κρυμμένος· (πρτ.) ἐκρυπτον, (μέλλ.) κρύψω, (ἀόρ.) ἔκρυφα, (ἀβ') ἔκρυβον, (πρκμ.) κέκρυφα, (ὑπερσ.) ἐκεκρύφειν· (Μέσ. καὶ Παθ.) κρύπτομαι (ὑπό τινος)· (φρ.) «ὅψ' εἴματος κρυφείς πατεῖν παρεῖχε τῷ θέλοντι ναυτίλων» (Σοφοκλῆς), π ἐκρυπτόμην, (μέσ. μ) κρύφομαι, (παθ. μ) κρυφθήσομαι, (παθ. μ. β') κρυβήσομαι, (μέσ. ἀ) ἐκρυφάμην, (ὑποτ.)

κρύφωμαι, (παθ. ἄ α') ἐκρύφθην, (παθ. ἄ β') ἐκρύβην, (ὑποτ.) κρυφθῶ, κρυβῶ, πρ κέκρυμμαι, (μετχ.) κεκρυμμένος, -η, -ον, ὑ ἐκεκρύμμην, (τετελ. μέλλ.) κεκρύφομαι — «κρύπτω τινά τι» (φρ.) «μὴ τοί με κρύψης τοῦθ' ὅπερ μέλλω παθεῖν» (Αἰσχύλος) «ὁ δὲ τὴν θυγατέρα ἔκρυπτε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός» (= ἀπὸ τὴν θυγατέρα ἔκρυπτε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός της) — κρυφός, κρύφιος, κρύφα (= κρυφίως), κρυφῇ (= κρυφίως), κρύφεις, κρυπτός, κρύπτη, κρυπτέον, κρυπτεία (= κρυφία ἀποστολή), κρύβδην, κρύβδα, κρυπτέω (= κάμνω κρυπτεῖαν).

κτείνω· ἀποκτείνω, ἀποκτί(ν)νυμί τινα (= φονεύω, θανατώνω ἐπὶ ἀνθρώπων, σπανίως καὶ ἐπὶ ζώων) (φρ.) «ὁ ὑπὸ βαρβάρων κτανθεῖς» (Ἡρόδοτος) «ὅς τε κύνα κτεῖνας» (Ἰλιάς)· (πρτ.) ἔκτεινον, ἀπεκτί(ν)νυν, (μέλλ.) κτενῶ, (ἀόρ.) ἔκτεινα, ἀπέκτεινα, (πρκμ.) ἀπέκτοντα, (ὑπερσ.) ἀπεκτόνειν, ἀπεκτονῶς ἦν· (ὑποτ.) ἐ κτείνω, ἀποκτί(ν)νύω, ἄ κτείνω, πρ ἀπεκτονῶς ῶ· (εὐκτ.) ἐ κτείνοιμι, ἀποκτί(ν)νύοιμι, μ κτενοῖμι, ἄ κτείναιμι, πρ ἀπεκτονῶς εἶην· (προστ.) ἐ κτεῖνε, ἀποκτί(ν)νυ, ἄ κτεῖνον, πρ ἀπεκτονῶς ἴσθι· (ἀπαρέμφ.) ἐ κτεῖνεις, ἀποκτί(ν)νύναι, μ κτενεῖν, ἄ κτεῖναι, πρ ἀπεκτονέειν· (μετχ.) ἐ κτείνων, -ουσα, -ον, ἀποκτί(ν)νύς, -(ν)νύσα, -(ν)νύν, μ κτενῶν, -οῦσα, -οῦν, ἄ κτείνας, -ασα, -αν, πρ ἀπεκτονῶς, -νυῖα, -νός· — κτόνος, ἀνδροκτόνος, αὐτοκτόνω.

κτῆριον, (-ου), τό· (<εὐκτῆριον = ἐκκλησία, κατ' ἄλλους οἰκητῆριον> οἰκτῆριον> κτῆριον) καὶ ὅχι κτίριον ἐκ τοῦ κτίζω, (ἀπλ. δημ.) κτίριον τό.

κτητικὸς, -ή, -όν· (Γραμμ.) ὁ δηλῶν

κτῆσιν· // «κτητικαὶ ἀντωνυμῖαι*» // «γενικὴ κτητικὴ» ἢ γενική* ἢ σημαίνουσα κτῆσιν, τίθεται δὲ αὕτη ἐπὶ οὐς: «νῆδες Σωκράτους», «νόμος τοῦ Σόλωνος», «δεσπότης χρημάτων»· ἐπὶ ἐπιθέτων, π.χ. «φίλος τινός», καὶ ῥημάτων «ἄρχω τῆς πόλεως».

Αὕτη δηλοῖ τὸν κτήτορα, τὸν δεσπότην, τὸν γεννήτορα, τὸ κτῆμα.

Τὰ μὲν σημαίνοντα τὸν κτήτορα πράγματός τινος ὀνομάζονται «κτητορολογικά», π.χ. «δέσποινά οἱ κού», «δεσπότης δούλων», τὰ δὲ σημαίνοντα τὸ κτῆμα κτήτορός τινος ὀνομάζονται «κτηματολογικά», π.χ. «ἀγρός δεσπότης», «κτῆμα Περικλέους». Καὶ αἱ δύο αὗται γενικαὶ λέγονται κτητικά. Ἡ γενικὴ κτητικὴ τίθεται καὶ ὡς κατηγορούμενον λεγόμενη «κατηγορηματικὴ γενική», π.χ. «τοιούτων ἐστὲ προγόνων».

Ἐνίστη κύρια ὀνόματα ἢ καὶ προσηγορικὰ τίθενται ἐν περιφράσει, π.χ. «Δανάης δέμας» (= ἡ Δανάη) «ζωγράφων παῖδες» (= οἱ ζωγράφοι).

Πολλάκις εἰς τὴν γενικὴν κτητικὴν παραλείπεται τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὅποιον δηλοῦται μόνον διὰ τοῦ ἄρθρου, π.χ. «Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου» (δηλ. ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου), «κοινὰ τὰ τῶν φίλων» κ.λπ. // «κτητικὰ σύνθετα» (ἄλλως μεταβεβλημένα», ἐπειδὴ ὡς πρὸς τὸ μέρος τοῦ λόγου μεταβάλλονται ταῦτα εἰς ἐπιθέτα) λέγονται τὰ σύνθετα, τὰ ὅποια, ἐνῶ εἶναι φύσει οὐσιαστικά, ἔνεκα τῆς συνθέσεως γίνονται ἐπιθέτα καὶ ἀποδίδονται εἰς ἄλλο οὐσιαστικόν (πρόσωπόν τι ἢ πρᾶγμα) ἐκτὸς τῆς συνθέσεως εὐρισκόμενον ὡς ἰδιότης ἢ προσόν ἢ ὡς κτῆμα· εἰς ταῦ-

τα τὸ δεύτερον συνθετικόν (τὸ ὅποιον εἶναι καὶ τὸ κυριώτερον) εἶναι οὐσιαστικόν (ὄχι ῥηματικόν) προσδιωρισμένον ὑπὸ τοῦ α' τοῦ ἐπιθέτου, π.χ. ἀργυρό-τοξος, λευκώλενος, καλλί-κομος, μακρό-χειρ, ῥοδοδάκτυλος, περι-καλλής, χρυσο-ελεφαντήλεκτρος, χρυσο-θρόνος κ.λπ.

Τὸ β' συνθετικόν τούτων εἶναι πάντοτε οὐσιαστικόν, τὸ δὲ α' σπανιώτατα ῥῆμα· [ταῦτα τὰ κτητικὰ σύνθετα] εἶναι «ὑποτακτικὰ σύνθετα», ἀντίθετα δὲ τούτων εἶναι τὰ «παρτακτικὰ σύνθετα», ὡς ἔν-δεκα, αὖξο-μείωσις κ.λπ., ἢ ἔννοια τούτων «τῶν κτητικῶν συνθέτων», ἐπειδὴ ἀποδίδεται μεταφορικῶς εἰς ἄλλο πρόσωπον ἢ πρᾶγμα μὴ σημαίνοντα διὰ τῶν συνθετικῶν μερῶν, κεῖται δὲ ἐκτὸς αὐτῶν, διὰ τοῦτο τὰ κτητικὰ ταῦτα ἐκλήθησαν ἐξώκεντρα εἰς ἀντιθεσιν πρὸς τὰ ἄλλα τὰ ἐσώκεντρα. Εἰς τὴν ἀνάλυσιν τούτων μεταχειρίζομεθα τὴν μετοχὴν ἔχων ἢ ἄλλην τινὰ κατάλληλον πρὸς τὴν ἔννοιαν, ἐξ οὗ ὠνομάσθησαν καὶ «κτητικά», π.χ. καλλίκομος (= ὁ ἔχων καλὴν κόμην)· ἄσιτος (= ὁ μὴ φαγών) κ.λπ.

κτῆτωρ, (-ορος), ὁ· (θελ. μτγν. κτητόρισα) (= ὁ κατέχων, ὁ κύριος)· κτίτωρ, (-ορος), ὁ (= κτίστης).

κτίζω (τι)· (= οἰκοδομῶ, ἀνεγείρω, θεμελιώνω· ἐκτελῶ ἔργον τι· (φρ.) «Αἰολέες χώρην μὲν ἔτυχον κτίσαντες ἀμείνω Ἰώνων» (Ἡρόδοτος)· φυτεύω· (φρ.) «κτίσεν δ' ἄλσος μεῖζονα θεῶν» (Πίνδαρος)· δημιουργῶ· (φρ.) «καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναικα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν ἄνδρα» (Καιν. Διαθήκη)· ἐπινύω· (φρ.) «ἵπποισιν τὸν ἀκεστήρα χαλινὸν πρῶται-

σι ταῖσδε κτίσας ἀγνυαῖς» (Σοφοκλῆς)· (πρτ.) κέκτικα ἢ ἔκτικα· (Παθ.) κτίζομαι, π ἐκτίζομαι, μ κτισθήσομαι, ἄ ἐκτίσθην, (ὑποτ.) κτισθῶ πρ ἔκτισμαι, (μετχ.) ἐκτισμένος, -η, -ον· — κτίσις, κτίσμα, κτίτης, [(φρ.) «κίται οἰκήτορες» (Εὐστάθιος)], καὶ κτίστης, ἄκτιστος, κτίλος (= πρᾶος, ἡμερος), αὐτόκτιστος, ἀνακτίζω (= ξανακτίζω) ἀνακτιμένη (πόλις), κτιστικὸς (= δημιουργικός), κτιστέον.

-κτονία· (Ὁρθογραφικά) β' συνθετικὸν δηλοῦν τὸν φόνον τοῦ ὀνομαζομένου εἰς τὸ α' συνθετικόν, π.χ. παιδο-κτονία, νηπιο-κτονία, γενο-κτονία, τυραννο-κτονία, αὐτο-κτονία (ὀρθότ. αὐτο-κτονία), ζωο-κτονία, ἐμβρυο-κτονία κ.λπ· πολλὰ τούτων φέρονται καὶ εἰς -φονία, π.χ. παιδο-φονία, ἀνθρωπο-φονία, ἐμβρυο-φονία κ.λπ.

κτῶμαι (-άομαι) (τι)· (= ἀποκτῶ· πορίζομαι· τεκνοποιῶ· (φρ.) «παιδᾶς ἐς δόμους κτᾶσθαι» (Εὐρύπιδης)· (πρτ.) ἐκτῶμην, (μέλλ.) κτῆσομαι, κτηθήσομαι,* (ἀόρ.) ἐκτησάμην, ἐκτῆσθην, (πρκμ.) κέκτῆμαι, ἔκτῆμαι, (ὑπερσ.) ἐκεκτῆμην· (ὑποτ.) ἐ κτῶμαι, ἄ κτῆσωμαι, κτηθῶ, πρ κεκτῆμένος ἢ ἐκτῆμένος ῶ· (εὐκτ.) ἐ κτῶμην, μ κτησοίμην, κτηθησοίμην, ἄ κτησαίμην, κτηθεῖην, πρ κεκτῆμένος ἢ ἐκτῆμένος εἶην· (προστ.) ἐ κτῶ, ἄ κτῆσαι, κτῆθητι, πρ κέκτησο, ἔκτῃσο· (ἀπαρ.) ἐ κτᾶσθαι, μ κτῆσεσθαι, κτηθήσεσθαι, ἄ κτῆσασθαι, κτηθῆναι, πρ κεκτῆσθαι, ἐκτῆσθαι· (μετχ.) ἐ κτῶμενος, -ωμένη, -μενον, μ κτησόμενος, -σόμενη, -σόμενον, κτηθησόμενος, -θησόμενη, -θησόμενον, ἄ κτησάμενος, -σαμένη, -σάμενον, κτηθεῖς, -θεῖσα, -θέν, πρ κεκτῆμένος, -μένη, -μενον, ἐκτῆμένος,

-μένη, -μένον· — κτήμα, κτήσις, κτητός, κτητέος, κτήσιος, κτητορικός, κτητικός, ἐπίκτητος, ἀξιοκτήτος, κτήτωρ, κτέανον (= κτήμα), κτεατήρ (= κάτοχος), κτεάτειρα, κτεατιστός (= ὁ κτηθείς), κτέρεα (= νεκρικά δῶρα), κτήνος κ.λπ., ἡ μετοχή «ὁ κεκτημένος» (ὡς οὐς.) (= κύριος, κάτοχος, δεσπότης ἰδία τῶν δούλων).

Κατὰ μέσην φωνὴν καὶ τὸ ἀνακτώμαι, ἐπανακτώμαι, κατακτώμαι, προσκτώμαι (ἐσφαλμ. ἀνακτῶ κ.λπ.) τὸ νεώτ. ἀποκτῶ, ἀπέκτεσα (ὀρθοτ. τὸ κτῶμαι, ἐκτεσάμην).

κύαθος, (-ου), ὁ· (= ποτήριον).

κυβερνῶ (ἄω)· (ἀμτβ.) (= διοικῶ)· (φρ.) «τῆς πόλεως πάντα κυβερνῶσα» (Πλάτων)· (ἐπὶ πλοίου) εἶμαι κυβερνήτης· (φρ.) «καὶ κυβερνῶντας κάλλιστα πλοῖα τὰ τῶν βαρβάρων» (βίος Ἀλεξ.)· (μτφ.) διευνύω, ὀδηγῶ· (φρ.) «Διὸς νόος κυβερνᾷ δαίμον ἀνδρῶν» (Πίνδαρος)· (πρτ.) ἐκυβέρνων, (μέλλ.) κυβερνήσω, (ἀόρ.) ἐκυβέρνησα, (Παθ.) κυβερνώμαι, π. ἐκυβερνώμην· — κυβερνήτης, κυβέρνησις, κυβερνητικός, -κή, -κόν, κυβερνητήρ, ἀκυβέρνητος, κυβερνήτειρα, κυβερνητήριος, κυβερνισμός, κυβερνητέον.

κύβος, (-ου), ὁ· (= στερεὸν τετράγωνον μετὰ ἑξ πλευρῶν)· κῆβος, (-ου), ὁ (= εἶδος πιθήκου)· κίβος ὁ (= κιβωτός· ἐνός). κῶδος, (-ους), τό· (= δόξα)· κύδος, (-ου), ὁ (= ὕβρις)· κῆδος, (-ους), τό (= φροντίς).

κυκλικός, -ή, -όν· ὁ τοῦ ἐπικοῦ ποιητικοῦ κύκλου· // «κυκλικὸν ποίημα» (= σύνθηες, τετριμμένον).

κύκλιος, -α, -ον· καὶ -ος, -ον· «κύκλιοι ποιηταί», οἱ ἀνῆκοντες εἰς τὸν ἐπικὸν κύκλον· // «κύκλια μέλη», οἱ

διθύραμβοι.

κύκλος, (-ου), ὁ· (Ῥητορ.) ἡ λαξευμένη φράσις· // ῥητορικὸν σχῆμα, κατὰ τὸ ὁποῖον καταλήγει ὁ λόγος εἰς τὴν λέξιν ἀπὸ τῆς ὁποίας ἤρχισε, π.χ. «σοὶ γὰρ ἦν κλέπτῃς ὁ πατήρ, εἴπερ εἶναι ὅμοιος σοῖν» (Δημοσθένης)· «σταθῆτε ἀντρεῖοι σὰν Ἕλληνες καὶ σὰν Γραικοὶ σταθῆτε»· «σήμερα γεννηθήκαμε καὶ θά σωθοῦμε σήμερα» // (Μετρ.) εἶδος ἀναπαίστου· // (Λογ.) «κύκλος» ἢ «διαλλήλῃς», ἄλλως «διαλλήλος τρόπος» ἢ «κύκλος φαῦλος (λατιν. circulus, orbis in demonstrando), (= ψευδῶνυμος συλλογισμός), ὅπου γίνεται χρῆσις τῆς ἀποδεικτέας θέσεως ὡς ἀποδεικτικοῦ λόγου καὶ ἀποδεικνύεται τὸ ἄγνωστον διὰ τοῦ ἀγνώστου, π.χ. «ὁ Θεὸς εἶναι παντοδύναμος, διότι δύναται τὰ πάντα»· // «ἐπικὸς κύκλος» (βλ. ἐπικός)· // (Ῥητορ.) ἐπανάλυψις*.

κυκλῶ (-όω)· (= περικυκλώνω, περιβάλλω, περιδινῶ, (κυριολ. καὶ μτφ.)· (φρ.) «πολλοὺς λογισμοὺς ἢ πονηρίᾳ κυκλοῖν» (Μένανδρος)· περιστρέφω, σχηματίζω εἰς κύκλον· (πρτ.) ἐκύκλουν, (μέλλ.) κυκλώσω, (ἀόρ.) ἐκύκλωσα, (πρκμ.) κεκύκλωκα· (Μεσ. καὶ Παθ.) κυκλοῦμαι, π. ἐκυκλοῦμην, (μεσ. μ) κυκλώσομαι, (παθ. μ) κυκλωθήσομαι (μεσ. ἄ) ἐκυκλώσάμην (παθ. ἄ) ἐκυκλώθην, (ὑποτ.) κυκλωθῶ, πρ. κεκύκλωμαι, (μετχ.) κεκυκλωμένος, -η, -ον· — κύκλωμα, κύκλωσις, κυκλωτός, περικύκλωσις· ἐνῶ κυκλῶ (-έω) (= περιφέρω κυκλοτερῶς)· (φρ.) «πόδα ἀνὰ κύκλον κυκλεῖς» (Ἀριστοφάνης)· κυκλοῦμαι (= περιφέρομαι, στρέφομαι κύκλῳ)· (φρ.) «χρόνου κυκλουμένου» (Πλάτων)· -κύ-

κλος, κυλίω, κυρτός, κορωνίς (= καμπύλη), κορωνός (= κυρτός, καμπύλος κατὰ τὰ κέρατα), κυκλοφορία, κυκλοτερής, κυκλότης κ.λπ.

κύκνειος, -εἶα, -ον· «κύκνειον ἄσμα», ὁ ἔσχατος ἐπιθανάτιος λόγος· // «τὸ Κύκνειον» τὸ τελευταῖον ἔργον συγγραφέως καὶ ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ποιηθέν.

κύλινδρος, (-ου), ὁ· (λατ. volumen)· ἡ πρώτη μορφή τοῦ βιβλίου ἦτο ὁ χειρόγραφος κύλινδρος, ῥόλος (volumen) ἐντὸς κυλινδρικής θήκης διατηρούμενος ἐκ παπύρου ἢ περγαμινῆς περιτυλιγμένος περὶ ῥάβδον (ὀμφαλόν). Τὸ φύλλον τοῦ παπύρου ἦτο συνήθως πλάτους περίπου 20 ἔως 40 ἑκατοστῶν καὶ μήκους ἔως 10 μέτρων. Ἀπὸ τοῦ 2ου μ.Χ. αἰ. ὑπῆρχον καὶ κώδικες* παπυρικοί, ἦτοι βιβλία δεμένα ὡς τὰ ἐν χρήσει καὶ σήμερον ἢ ὡς καὶ οἱ ἐκ περγαμινῆς κώδικες, βιβλία, τὰ φύλλα τῶν ὁποίων ἦσαν ἐκ παπύρου.

κυλίνδω (τι)· (= κυλίω, μεταφέρω· (φρ.) κυλίνδετ' εἴσω τόνδε τὸν δυσδαίμονα» (Ἀριστοφάνης)· ἀναστρέφω εἰς τὴν διάνοιάν μου· (φρ.) «φθονεῖ δ' ἄλλος ἀνὴρ βλέπων γνῶμαν κενεὰν σκότῳ κυλίνδει» (Πίνδαρος)· (πρτ.) ἐκυλινδον, (μέλλ.) κυλίσω, (ἀόρ. ἄ) ἐκύλισα· (Μεσ. καὶ Παθ.) κυλίνδομαι (= κυλίομαι, συνεχῶς λέγομαι, διαλαλοῦμαι)· (φρ.) «τοῦνομ' αὐτῆς ἐν ἄγορᾷ κυλίνδεται» (Ἀριστοφάνης)· (μέλλ.) κυλίσομαι, (ἀόρ.) ἐκυλίσάμην, (παθ. ἄ) ἐκυλίσθην, πρ. κεκύλισμαι, (μετχ.) κεκυλισμένος, -η, -ον, ὁ ἐκεκυλίσμην· — κυλίνδῃσις (= κύλισμα), κύλινδρος, κυλινδῆθρα, κυλίστρα.

Κυνέγειρος, (-ου), ὁ· (ἐσφαλμ. Κυναίγει-

ρος).

κυνέω (= ἀσπάζομαι, φιλῶ)· κινέω (= κάμνω νὰ κινηθῇ).

κυνή, (-ῆς), ἡ· (ἐξυπακούεται δορά) (= κάλυμμα τῆς κεφαλῆς)· κοινή, (-ῆς), ἡ (θελ.) τοῦ κοινός, -ή, -όν (= ὁ εἰς πολλοὺς ἀνήκων).

κυνοκέφαλος, (-ου), ὁ· (κύων + κεφαλή) (ἐπειδὴ ἡ παραλήγουσα (φᾶ) εἶναι μακρὰ ἐν δακτυλικῷ στίχῳ γράφουν τινεὶ «κυνοκέφαλος», ὡς καὶ «τρικέφαλος, τετρακέφαλος, ἀλλὰ ὀρθὰ τρικέφαλος, τετρακέφαλος, οὕτω διεσώθη καὶ ἐσφαλμ. Κεφαλληνία, Κεφαλήν, Κεφαλληνίς (ἀντὶ Κεφαληνία κ.λπ.

Κύπρος, (-ου), ἡ· (τὸ υ βραχύ).

κύπτω· (ἀμτβ.) (= σκύβω, κλίνω πρὸς τὰ ἔμπρος, κάμπτομαι ὑπὸ τὸ βάρος φορτίου· καταβιβάζω ἐξ ἐντροπῆς τὴν κεφαλὴν· (φρ.) «οὗτος, τί κύπτεις» (Ἀριστοφάνης) (= διατί ντρέπεσαι καὶ κατεβάξεις τὸ κεφάλι)· (ἐπὶ ζώων) εἶμαι κυρτός πρὸς τὰ ἔμπρος, (φρ.) «διὰ τὸ μὴ ὀρθὰ εἶναι τὰ ζῶα ἀλλὰ κύπτειν» (Ἀριστοτέλης)· τὸ κύπτων· (πρτ.) ἔκυπτον, (μέλλ.) κύψω, τὸ κύψον, (ἀόρ.) ἔκυψα, (τὸ κύψαν), (πρκμ.) κέκυφα, (μετχ.) κεκυφώς, -φυῖα, -φός· — κυφός, κύφωσις, κυφότης, κυφωτικός, κύβδρα (= σκυφτά), κυβιστάω, κύβη (= κεφαλή), κύπη (= καλύβη), κύμβαλον, κύμβος (= ποτήριον), κυπτάζω (= κύπτω, ἐνασχολοῦμαι περὶ τι), κύψωμα.

κύρ (καὶ κύρ)· (Ὀρβογρ.) (δημ. λ. ἄκλ.) κατ' ἀποκοπὴν τῆς κλητικῆς «κύρι» τοῦ «κύρις» (<ἀρχ. κύριος) καὶ κατ' ἀποβολὴν τοῦ τελικοῦ ι, κατ' ἄλλους κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ κύριος > κύρης > κύρ, ὅπερ προτάσσεται βαπτιστικοῦ ὀνόματος ἢ

οὐς. τὸ ὅποιον δηλοῖ ἀξίωμα, ἐπαγγελμα, ὡς τιμητικὴ προσαγόρευσις ἀνδρῶν, π.χ. «*κύρ γιατρέ*», «*κύρ Ἀνδρέα*», «*κύρ ἀστυνόμει*», «*κύρ λοχαγέ*» κ.λπ.

κυριλλικός, -ή, -όν· (ὁ τοῦ Κυρίλλου) «*κυριλλικὴ γραφή*» ἢ «*κυριλλικὸν ἀλφάβητον*» (ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἱεραποστόλου Κυρίλλου (Κωνσταντίνου) (γ. 827 μ.Χ.) // (Ἑγκυκλ.) Οἱ ἀπόστολοι Μεθόδιος καὶ Κύριλλος ἐδημιούργησαν πρὸς χάριν τῶν Σλάβων στηριχθέντες ἐπὶ τῆς μικρογραμμάτου ἑλληνικῆς γραφῆς τὴν «*γλαγολιτικὴν γραφήν*» ἢ «*γλαγολιτικὸν ἀλφάβητον*» ἐκ τοῦ σλαβονικοῦ *glagol* (= λόγος), ἡ ὁποία ἐχρησιμοποιήθη εἰς τὰ πρῶτα μνημεῖα τῆς σλαβικῆς λογοτεχνίας (θ' αἰ.), εἰς τὴν ὁποίαν ἐγράφει καὶ ἡ μετάφρασις τῆς Ἀγίας Γραφῆς τῶν ἐκ Θεσσαλονίκης ἀδελφῶν Μεθοδίου καὶ Κυρίλλου ἱεραποστόλων τῶν Σλάβων. «*Τὸ γλαγολιτικὸν ἀλφάβητον*» προέρχεται ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ μικρογραμμάτου μετὰ γωνιοσχημῶν γραμμάτων, ἐνῶ «*τὸ Κυριλλικὸν ἀλφάβητον*» ἐκ τοῦ μεγαλογραμμάτου ἑλληνικοῦ μετὰ στρογγυλοσχημῶν γραμμάτων. Ἡ κυριλλικὴ γραφὴ κατέστη μετὰ ταῦτα κοινὸν κτῆμα τῶν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν ἀνηκόντων Σλάβων, Οὐκρανῶν, Σέρβων, Ρώσων καὶ Βουλγάρων.

κυριολεκτικός, -ή, -ον· (καὶ κυριόλεκτος)· (ἐπὶ λέξεων) ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος, ἐνῶ λέγεται, τίθεται ἢ ἐννοεῖται, διατηρεῖ τὴν σημασίαν αὐτοῦ, ἄνευ μεταφορικῆς σημασίας (βλ. μεταφορά), π.χ. *ἀγριοκάτσικο* (τὸ ζῶον-κυριολεξία) αὐτὸ τὸ κορίτσι εἶναι *ἀγριοκάτσικο*, (= ἄγριο-μεταφορά) «*ἦταν μαῦρο σὰν πίσσα*», «*ἔγινε τσίρος*» (κατεσκληνῶς, ἰσχυρότατος), «*κοιμάται με*

τὶς κόττες» (= ἐνωρίς), «*βγάζει ἀπὸ τῆ μυῖνα ξύγκι*» (= εἶναι φιλαργυρώτατος), «*θερμὰ συγκαρητήρια*» κ.λπ.· (ῥ.) κυριολεκτῶ (-έω), (= ἀκριβολογῶ) ἢ κυριολογῶ (-έω), (ἐνῶ καιριολεκτῶ* (-έω) = μεταχειρίζομαι λέξιν τινὰ καταλλήλως ἢ ὁμιλῶ εἰς κατάλληλον χρόνον).

κυριολεξία (-ίας), ἡ· (ἄλλως κυριολογία = ἡ ἀκριβολογία), ἡ χρῆσις κυριολεκτικῶν φράσεων καὶ ὕφους, δηλαδὴ ὅταν λέγωμεν ἐν οὐσιαστικόν, τὸ ὅποιον φανερώνει ὠρισμένον ζῶον ἢ πρᾶγμα, π.χ. «*τὸ ἀγριοκάτσικο*», ἐὰν ὅμως εἴπωμεν: «*αὐτὸ τὸ ἀγόρι εἶναι ἀγριοκάτσικο*», τότε δὲν κυριολεκτοῦμεν ἀλλὰ κάμνομεν μεταφορικὴν χρῆσιν τῆς ἰδίας λέξεως· ἀντίθετον ἀκυριολεξία*, μεταφορά*.

κύριος, -ία, -ιον· (φρ.) «*αἱ κύρια* (ὡς ἐπίθετον) *δίαιται*» (τῶν κυρίων διαίτων), «*αἱ ὠραῖαι Κυρία*» (ὡς οὐς.) (= τῶν ὠραίων Κυρίων). // (Συντ.) «*κυρία πρότασις*» (βλ. πρότασις). // (Γραμμ.) «*κύριον ὄνομα*» (βλ. ὄνομα). // (Ῥητορ.) ὁ κυριολεκτικός, ὁ πραγματικός, ὁ χρησιμοποιούμενος εἰς τὴν πρώτην καὶ φυσικὴν αὐτοῦ σημασίαν, ὅθεν κοινός, συνήθης· ἀντίθετον μεταφορά*, γλῶττα*, μεταφορικός, τροπικός· (φρ.) «*ἅπαν δὲ ὄνομα ἐστὶν ἢ κύριον ἢ γλῶττα ἢ μεταφορά· λέγω δὲ κύριον μὲν ὃ χρῶνται ἕκαστοι*» // «*κύρια ὀνόματα*» (βλ. συνώνυμα). // «*κύρια ἢ γνήσια σύνθετα*» (βλ. σύνθεσις).

κυρίττω (-ίσσω) (τινά)· (= κερατίζω) (τὸ κυρίττον), ἐνῶ κηρύττω, (-ύσσω) (= εἶμαι κήρυξ).

κυριωνυμία, (-ίας), ἡ· ἡ ἰδιόζουσα ὀνο-

μασία· (ἐπίθ.) κυριῶ-νυμος, -ος, -ον, ῥ. κυριω-νυμῶ (-έω).

κυρίως· (= κυριολεκτικῶς, κατὰ τὴν ἀκριβῆ σημασίαν), (ἀντιθ.) μεταφορικῶς, κατὰ μεταφορὰν*.

κύρος, (-ους), τό· (= ὑψίστη ἐξουσία)· Κύρος, (-ου), ὁ (ὄνομα κύριον) (= ἥλιος). **κύων**, (κυνός), ὁ· (= ὁ σκύ(λ)λος)· *κυνί*, *κύν*, *κύν*, (πληθ.) *κύνες*, (-ῶν), *οἱ*, *κυσί* (ἐπικ. *κύνεσσι*), *κύν*, *κύνες*· (παρθ.) *κύντερος* (= ἀνωδέστερος), *κύντατος* (καὶ *κυντερώτερος* *κυντερώτατος* καὶ *κυντότατος*).

κῶδιξ, (ικος), ὁ· (λατ. *codex* (-icis) ἐσφαλμ. κώδηξ) // «*οἱ κώδικες*» ἔργα χειρόγραφα ἐκ παπύρου ἢ περγαμνῆς, εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸν κύλινδρον // συναγωγὴ φύλλων περγαμνῆς ἢ χάρτου εἰς σχῆμα βιβλίου // μεμονωμένα χειρόγραφα κατατεθειμένα εἰς βιβλιοθήκην, ὡς «*Λαυρεντιανὸς κῶδιξ*» (τῆς εἰς Φλωρεντίαν Λαυρεντιανῆς Βιβλιοθήκης), *Βιενναῖος κῶδιξ* τῆς ἐν Βιέννῃ κ.λπ. Τὰ μεσαιωνικὰ χειρόγραφα βιβλία (κώδικες) ἀποκείμενα σήμερον εἰς μεγάλας βιβλιοθήκας (Ῥώμης, Φλωρεντίας, Ἑνέτίας, Μιλάνου, Παρισίων, Ὁξφόρδης, Λονδίνου κ.λπ. ὡς καὶ Ἑλλάδος) πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν νέων παπυρικῶν εὐρημάτων ἦσαν ἡ μοναδικὴ πηγὴ ἡμῶν πρὸς γνῶσιν τῆς ἀρχαίας γραμματείας· πάντως τὰ μεσαιωνικὰ χειρόγραφα καὶ μετὰ τὴν προσθήκην τῶν παπυρικῶν εὐρημάτων παραμένουν ἡ σπουδαιότερα πηγή.

κῶλον, (-ου), τό· (ἡμπερίοδος*) // (Γραμμ.) ἄλλως «*μέση στιγμή* (·)», τμημα περιόδου, σιζόμενον δι' ἄνω στιγμῆς (·), ὡς («*Περὶ πλείονος ποιῶ δόξαν κα-*

λὴν ἢ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν· ὁ μὲν γάρ (ἐστὶ) θνητὸς ἢ δ' ἀθάνατος» (δηλ.) ἐστὶ (Ἰσοκράτης), (βλ.) στίξις) // (Ῥητορ.) μέρος προτάσεως ἢ περιόδου· (φρ.) «*τὴν ἐρμηνείαν καὶ λογικὴν διαιρεῖ καὶ διακρίνει τὰ καλούμενα κῶλα, καθάπερ ἀναπαύοντα τὸν λόγον*» // (Μετρ.) μονὰς μετρικὴ περιλαμβανούσα ὀλιγωτέρας τῶν τριῶν συζυγιῶν ἄνευ καταλήξεως.

κωλύω (τινὰ ἢ τι)· (= ἐμποδίζω τινὰ ἢ τι, δὲν ἀφήνω, ἀπαγορεύω), τὸ κωλύον· (πρτ.) ἐκάλυον, (μέλλ.) κωλύσω, τὸ κωλύσον, (ἀόρ.) ἐκάλυσα, τὸ κωλύσαν, (πρkm.) κεκάλυκα· (Παθ.) κωλύομαι (ὑπό τινας), π ἐκωλυόμην, μ κωλυθήσομαι καὶ κωλύσομαι, ἀ ἐκωλύθην, (ὑποτ.) κωλυθῶ, πρ κεκάλυμαι, (μετχ.) κεκαλυμένος, -η, -ον — «*κωλύω τινὰ τινας*» (= ἀποτρέπω, ἐμποδίζω τινὰ ἀπό τινας)· (φρ.) «*καὶ ὅτι δόκην φάσκοντες καταδεδικάσθαι αὐτῶν ἐκάλυον* (ἐνν. αὐτούς) καὶ τοῦ ἵππικοῦ καὶ τοῦ γυμνικοῦ ἀγῶνος» (Ξενοφῶν)· κωλύω τινὰ μετὰ τελ. ἀπαρεμφάτου (= ἐμποδίζω τινὰ νά ...)· (φρ.) «*κωλύειν τινὰ μὴ θανεῖν*» (Εὐριπίδης) — κάλυμα, κάλυσις, κωλύμη (= ἐμπόδιον), κωλυτής (= ἐμποδίζων), κωλυτικός, ἀκάλυτος, ἀκωλύτως.

κωμάζω· (ἀμτβ.) (= εὐθυμῶ, περιέρχομαι χορεύων καὶ ᾄδων, (φρ.) «*νέοι κώμαζον ὑπ' αὐλοῦ*» (Ἡσίοδος)· πομπεύω βακχικῶς ἐξυμνῶ· (φρ.) «*τόν, ὃ πολῖται, κωμάξατε*» (Πίνδαρος)· (πρτ.) ἐκώμαζον, (μέλλ.) κωμάσω καὶ κωμάσομαι, (ἀόρ.) ἐκώμασα, (ὑποτ.) κωμάσω, (πρkm.) κεκώμακα, (ὑπερσ.) ἐκεκώμακην· (παροιμ. ἐπὶ τῶν ἀκόσμως πραττόντων τι)

«ὅς ἐκώμασεν» (= (κν.) τὰ ἴκαμε θάλασ- ὁ μετέχων τοῦ κώμου τῆς ἐορτῆς), κωμα-
σα) — κῶμος, κωμαστής, κωμάτωρ (= σία.

Λ

λ, Λ: τὸ ἄκλιτον λάμβδα, καλλίτερον «λά-
βδα» καὶ (δημ.) «λάμδα»: τοῦτο εἶναι τὸ
ἐνδέκατον γράμμα σύμφωνον τοῦ νεωτέ-
ρου ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, τὸ ὁποῖον
προῆλθεν ἐκ τοῦ δωδεκάτου γράμματος
τοῦ φοινικικοῦ ἀλφαβήτου, τοῦ «λάμεδ»,
τὸ ὁποῖον ἐσήμαινε τὸ βούκεντρον· τὸ
λάμβδα [μετὰ τοῦ ῥῶ (ρ*, P)] εἶναι ἀμε-
τάβολον ὕγρον ἡμίφωνον, δηλαδὴ μὴ με-
ταβαλλόμενον τόσον εἰς τὰς κλίσεις τῶν ὀ-
νομάτων, ὡς ἄλς, (ἀλός), ὁ, ἡ, ὅσον καὶ
εἰς τοὺς μέλλοντας τῶν ῥημάτων, ὡς
στέλλω - στελεῶ, βάλλω - βαλῶ· τοῦτο ἴ-
σως προῆλθεν ἐκ τοῦ ρ εἰς τὰς ἰνδοευρω-
παϊκὰς γλώσσας, ἐτέρου τῶν ὕγρων, μετὰ
τοῦ ὁποίου εἶναι συναφὲς καὶ πρὸς τὸ ὀ-
ποῖον πολλάκις ἐναλλάσσεται, π.χ. πο-
λὺς > (σανσκριτ.) purus, λυκ- (ἀμφιλύ-
κη, λατιν. luceo > (σανσκριτ.) ruk, ro-
ke· εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ λατινικὴν ἐσώ-
θησαν τὰ ὕγρα ταῦτα εὐδιάκριτα ἀπ' ἀλλή-
λων, ὡς ἄλλος > aliud, ἀγρός > ager· ἐκ
τοῦ ἰσχυροτάτου τῶν γλωσσοφώνων
«λάμβδα» ἐσχηματίσθησαν ἀρκετὰ ῥήμα-
τα, τὰ ὁποῖα ἐκφράζουν διὰ τῆς γλώσσης

τὸ πράττειν τι, π.χ. λέγω > (λατιν.) lin-
go, λάπτω > (λατιν.) lambo· τὰ δὲ λα-
βδακίζω καὶ λαβδακισμὸς ἐσήμαινον τὴν
ὑπέρμετρον τάσιν πρὸς χρῆσιν τοῦ λ, ὡς
καὶ τὴν ἰδιάζουσαν προφορὰν αὐτοῦ, ὅταν
ἡ γλῶσσα πιεζομένη πρὸς τὸν οὐρανίσκον
παράγῃ τὸ διπλοῦν λλ, ὡς (ἄλβαν) Κό-
λιας > Κόλλιας, (τοιοῦτο εἶναι τὸ διπλοῦν
(λλ) τῶν Ἰσπανῶν, ὡς llamare > (σχε-
δόν) λαμάρε, τὸ gl τῶν Ἰταλῶν καὶ τὸ
lh τῶν Πορτογάλων)· τὸ φοινικικὸν «λά-
μεδ» ἐγράφετο ὡς L ἢ C, τὸ δὲ ἑλλην.
ἀπαντᾷ ὑπὸ ποικίλας μορφάς, ἐνῶ εἰς τὴν
ἀραβικὴν καμπυλοῦται ἀντιθέτως πρὸς τὰ
ἀριστερά· οἱ Ῥωμαῖοι, παραλαβόντες τὸ
ἑλλην. ἀφάβητον παρὰ τῶν ἀποίκων εἰς
Ἰταλίαν παρέστησαν τὸν ἀντίστοιχον πρὸς
τὸ ἑλλην. λάβδα φθόγγον των διὰ τοῦ
γράμματος L. Κατὰ τὴν ἐπισεσυρμένην
(ἦτοι τὴν ἀμελῶς καὶ ἐν τάχει) ἑλληνικὴν
γραφὴν τὸ λάβδα φέρει ποικιλωτάτας μορ-
φάς. Ὁ φθόγγος οὗτος α) τρέπεται (ἢ ἐν-
αλλάσσεται) εἰς ρ, ὡς σέλας > σεῖριος,
κλίβανος > κρεῖβανος καὶ (δημ.) κόλπος >
κόρφος, ἄλμυρος > ἀρμυρός, ἀ-

χαράς> ἀχλάδι· β) προέρχεται ἐξ ἀνομοιώσεως, ὡς ἄροτρον> ἀρέτρι> ἀλέτρι, ἐρυθρῖνος> ερυθρίνη> λυθρίνη, γρήγορα> γλήγορα, Φεβρουάριος> Φλεβάρης, ναύ-κραρος> ναύκληρος, πρῶρα> πλώρη, καὶ τάνάπαλιν, ὡς ἀδελφός> ἀδερφός, γ) τρέπεται πρὸς τῶν τ, κ, θ εἰς τὴν δωρικὴν εἰς ν, ὡς ἦλθον> ἦνθον, (δημ.) βάλλω> βάννω, φίλιτατος> φίντατος, δ) προέρχεται ἐξ ἀφομοιώσεως κανονικῶς ἐν συνθέσει τοῦ ν πρὸς τοῦ λ, ὡς συνλέγω> συλλέγω, πανλεξικόν> παλλεξικόν· ε) ἐναλλάσσεται πρὸς τὸ δ, ὡς δάσιος> λάσιος· Ὀδυσσεύς> Ὀλυσσεύς (λατ. Ulixes)> (δημοτ.) Λυσσεάς· ς) κεῖται ἀντὶ τοῦ ν (εἰς ἀρχ. διαλέκτους, ἰδίᾳ ἀττικὴν καὶ εἰς τὴν δημοτ.), ὡς πνεύμων> πλεύμων> (δημ.) πλεμόνι, ἀναχανιάζω> λαχανιάζω, μῆνιγξ> μνήνιγξ> μελίγγι, ἀνυφαντής> ἄλυφαντής· ζ) ἐναλλάσσεται πρὸς τὸ γ, ὡς μόλις> μόγις· η) ἐν ἀρχῇ ἐνίοτε ἐκπίπτει, ὡς λείβω> εἴβω, λάχνη> ἄχνη· θ) εἰς τοὺς ἐπικοὺς διπλασιάζεται ἔνεκα τοῦ μέτρου καὶ μάλιστα μετὰ τὴν αὐξήσιν, ὡς ἔλλαβε> ἔλλαβε, ἐλιτάνευε> ἐλλιτάνευε καὶ εἰς τὰ σύνθετα, ὅπου τὸ β' συνθετικὸν ἄρχεται ἀπὸ τοῦ λ, ὡς τρίλλιτος, ἀπο-λλήξει· ὁμοίως εἰς τὸν Ὀμηρον, χάρις εἰς τὸ μέτρον ἀποβάλλεται, ὡς Ἀχιλλεύς> Ἀχιλεὺς. [Μᾶλλον ὠρισμένα ἀρχόμενα ἀπὸ «σλ» πρότερον ἐρρυθμίσθησαν κατὰ τὰ πολυαριθμότερα τὰ ἀρχόμενα ἀπὸ ἀπλοῦ «λ», οὕτω κατὰ τὸ λανθάνω - ἐλάνθανον, λέγω - ἔλεγον, ἐλέχθη σὺν τῷ χρόνῳ λήγω - ἔληγον, ἔλαβον (ἐπικ. ἀορ. ἔλληξα, ἔλλαβον), οὕτω καὶ τὸ «Fl» ἠπλοποιήθη εἰς λ, ὡς τὸ λῃ ἀφωμοιώθη εἰς λλ, ὡς *ἄλως> ἄλλος,

φύλ-ον> φύλλον, στέλ-ω> στέλλω], ι) εἰς τὴν ἀρχαίαν κρητικὴν διάλεκτον ἐτρέπη πρὸς συμφώνων εἰς ἡμίφωνον υ, ὡς ἐπελθὼν> ἐπευθὼν, χαλκός> χανκός> κανχός, ὡς καὶ πολὺ ὑστερώτερον (ια' αἰ. κέξ.) εἰς τὴν γαλλ. γλῶσσαν ἐτρέπη πρὸς συμφώνου εἰς υ, ὡς animal> animaux, (λατ.) calvus> (γαλλ.) chauve, ια) τρέπεται εἰς ζ (δημ.), ὡς ἐκβάλλω> ἐβγάζω> βγάζω, ἐμβάλλω> ἐμβάζω> βάζω, καὶ ιβ) ἀποβάλλεται, π.χ. λείβω> εἴβω (= στάζω)· // ὡς βραχυγραφικὸν σύμβολον εἰς τὴν ἀρχ. ἑλλην. τοιούμενον ἄνωθι δεξιὰ (λ') ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμ. 30, τὸ τακτικὸν τριακοστός καὶ τὸ ἐπίρρ. τριακοντάκις· ὅξυτονούμενον δὲ ἀριστερὰ καὶ κάτω (λ) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν τριάκοντα χιλιάδας (30.000) καὶ τὸ τακτικὸν τριακοντάκις χιλιοστός καὶ τὸ ἐπίρρ. τριακοντάκις χιλιάκις· (βλ. ἀριθμητικός)· εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη τὸ κεφαλαῖον (Λ) δηλοῖ τὴν ἐνδεκάτην ῥαφιδίαν τῆς Ἰλιάδος, τὸ δὲ μικρὸν (λ) τὴν ἐνδεκάτην ῥαφιδίαν τῆς Ὀδυσσεΐας· οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔφερον ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τῶν τὸ Λ, ὡς οἱ Μεσσήνιοι τὸ Μ καὶ οἱ Σικυωνιοὶ τὸ Σ· τὸ λατινικὸν L σημαίνει 50, μετὰ γραμμῆς δὲ ἄνω L 50.000· τὸ γράμμα τοῦτο (L), αἰγυπτιακὸν σημεῖον ἐπὶ τῶν ἐπιγραφῶν τῶν παπύρων, ἐτίθετο πρὸς τῶν ἀριθμητικῶν, ὡς LD, LB κ.λπ., (τοῦτο ἄλλοτε ἐθεωρεῖτο ὡς ἀρχικὸν τῆς λ. λυκάβας = ἔτος)·

λα- (-λαι καὶ -λαισ)· ἐπιτακτικὰ ἀχώριστα προθετικὰ μόρια, π.χ. λά-μαχος (= ὁ λίαν μάχιμος), λακατάρατος (= ὁ λίαν ἄξιος κατάρας), λακαταπύγων (= ὁ λίαν ἀσελγής) κ.λπ., οὕτω λαί-μαργος (= ὁ λίαν ἀ-

δηφάγος), λαίσ-καπρος (= λίαν ἀσελγής), λαίσ-παις (= βούπαις, παῖδας) κ.λπ.

-λα· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -λα λήγοντα θηλυκὰ ἔχουν τὸ λ ἐν ἐπαναδιπλώσει (λλ), ὡς βδέλλα, δικέλλα, θύελλα, ἄμιλλα, σκύλλα, Σκύλλα (πόλις), κόλλα, Τελέσυλλα, Σίβυλλα, Πέλλα, Πράξιλλα, κ.λπ. Ἐξαίρουνται: παῦλα, ἀνάπαντα, Ἄιλα, Βάλα, γόνδολα, Γέλα, Βουκεφάλα, Πόλα, Σμίλα, Φίλα, Βῶλα, Νῶλα, Θυέλα, Ἰππόλα, Μεσόλα, Φιλομήλα, βιόλα, γλαδιόλα, βαρκαρόλα, μπριζόλα, σόλα, φόλα· // τὰ εἰς -λλα ὑπερδιπλώσθαι προπαροῦνται, ὡς Σίβυλλα, Τελέσυλλα, Πρίσκιλλα, Μύριλλα, Κρίτυλλα, Ἄνθυλα, Φθίνυλλα, Ῥήγυλλα, Μαξιμίλλα, δίκελλα κ.λπ. // τὰ εἰς -ιλλα λήγοντα γράφονται διὰ τοῦ ι, ὡς Τελέσυλλα, Πράξιλλα κ.λπ.

λαβδακίζω· μεταχειρίζομαι συνεχῶς τὸ λ· // προφέρω τὸ λ κατ' ἰδιάζουσάν τινα προφορὰν, ὡς ἐὰν εἶναι διπλοῦν (Ἰσπανικῶς π.χ. llamare σχεδὸν = λαμαρε) (οὐς) λαβδακισμός, (-οῦ), ὁ· // (νεώτ.) ἐλαττωματικὴ προφορὰ τοῦ λ (τοῦτο προφέρεται ὡς γ ἢ ὡς δύο (λλ) ἢ ἀναπληροῖ τὸ ρ πρβλ. τὸ νηπιακὸν νελὸ ἀντὶ νερό).

λάβρα, (-ας), ἡ· (= ἰσχυρὸς καύσων), ἐν ᾧ λαύρα ἢ (= στενωπός, εἶδος Μοναστηρίου)· ἢ Ἁγία Λαύρα, «μεγάλῃ λαύρα» (= μέγα Μοναστήριον)· (φρ.) «φωτιά καὶ λάβρα» (= ὑπερβολικὴ φωτιά) σχῆμα «ἐν διὰ δυοῖν».

λαγαρός, -ρά, -ρόν· (Μετρ.) «λαγαρός στίχος» (βλ. στίχος, πρβλ. «ἀκέφαλος», «μύσους»).

λαγχάνω (τι)· (= λαμβάνω διὰ κλήρου

παρὰ θεῶν ἢ τύχης· κτῶμαι τι)· (φρ.) «οἱ ἂν τῆς εὐπρεπεστάτης λάχωσιν (τελευτῆς)»· (Θουκυδίδης)· (πρτ.) ἐλαγχανον, (μέλλ.) λήξομαι, (ἀορ.) ἐλαχον, (πρξμ.) εἰληχα, (λέλογχα), (ὑπερσ.) εἰλήχειν, (ἐλελόγχειν)· (ὑποτ.) ἐλαγχάνω, ἀλάχω, πρ εἰληχῶς ὦ· (εὐκτ.) ἐλαγχάνοιμι, μ ληξοίμην, ἀλάχοιμι, πρ εἰληχῶς εἶην· (προστ.) ἐλαγχανε, ἀλάχε, πρ εἰληχῶς ἴσθι· (ἀπαρέμφ.) ἐλαγχάνειν, μ λήξεσθαι, ἀλαχεῖν, πρ εἰληχέναι· (μετχ.) ἐλαγχάνων, -ουσα, -ον, μ ληξόμενος, -ξομένη, -ξόμενον, ἀλαχών -χοῦσα -χόν, πρ εἰληχῶς ἢ λελογχῶς -χῖα -χός·

// λαγχάνομαι· ἀελήχθην, πρ εἰληγμαι· (ὑποτ.) ἐλαγχάνωμαι, ἀληχθῶ, πρ εἰληγμένος ὦ· (εὐκτ.) ἐλαγχανοίμην, ἀληχθείην, πρ εἰληγμένος εἶην· (προστ.) ἐλαγχάνου, ἀλήχθητι, πρ εἰληξο· (ἀπαρ.) ἐλαγχάνεσθαι, ἀληχθῆναι, πρ εἰληχθαι· (μετχ.) ἐλαγχανόμενος, -μένη, -όμενον, ἀληχθείς, -θείσα, -χθέν, πρ εἰληγμένος, -μένη, -μένον· — λαγχάνω μετὰ τελικοῦ ἀπαρεμφ. (= ἀνατίθεται διὰ κλήρου νά..., ἀναλαμβάνω διὰ κλήρου νά πράξω τι)· (φρ.) «ὁ τῷ κυνᾷ λαχὼν πολεμαρχεῖν» (Ἡρόδοτος)· «λαγχάνω τινός» (= λαμβάνω μέρος ἐκ τινος)· (φρ.) «δεῖπνον τε καὶ ὕπνον λαγχάνομεν»· ὡς νομικὸς ὅρος «λαγχάνω δίκην τινί» (= καταγγέλλω εἰς τὸ δικαστήριόν τινα, λαμβάνω τὴν ἀδειαν νά καταγγείλω)· — λάχος, λαχμός, λαχνός, λῆξις (= κλήρωσις), ληξιαρχεῖον.

λαγωνικό, (-οῦ), τό· (ἐκ τοῦ λακωνικός, κυνηγετικὸς κύων, ῥινηλάτης ἢ ἰχνηλάτης πρὸς θήραν μετ' ἐπιδράσεως τοῦ λαγός). «κύων λακωνικός» (= ἐκ Λακωνίας).

(φρ.) «εὐ δὲ σ' ἐκφέρει κινὸς Λακαίνης ὡς τις εὖρινος βάσις» (Σοφοκλῆς).

λάθος, (-ους), **τό**· (= σφάλμα)· λάθος, (-ους), **τό** (δωρ. ἀντί λῆθος = ἡ λήθη).

λαι- (βλ. λα-).

λαϊκός, -ή, -όν· «λαϊκὴ γλῶσσα», ἡ δημοτική, ἡ ιδιόζουσα εἰς τὸ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ.

λαιμοτόμος, -ος, -ον· (= ὁ κόπτων τὸν λαιμόν)· λαιμότομος, -ος, -ον (= ὁ ἀποτεμνημένος τὸν λαιμόν)· λαιμητόμος (ποιητ. καὶ νεώτ. ἡ λαιμητόμος)· (ἄλλως καὶ λαιμότμητος).

λάκκος, (-ου), **ὁ**· (= ἄνοιγμα, δεξαμενή, φρέαρ)· λάκκος ὁ (λακεῖν) (= θόρυβος, ἡχος).

λακωνίζω· (= μιμούμαι τὰ ἥθη τῶν Λακεδαιμονίων, ὑποκρίνομαι τὸν Λάκωνα)· ὁμιλῶ διὰ βραχέων· (φρ.) «τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν»· παιδεραστῶ (περὶ τοῦ ὁποίου ὠνειδίζοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι), ἐκ τούτου **κυσολάκων** (= παιδεραστής)· (ἐπιθ.) -νικός, -ή, -όν· «τὸ λακωνικόν» (= εὐστοχος βραχυλογία), **λακωνισμός**, (-οῦ), **ὁ** (= ἔκφρασις σύντομος καὶ εὐστοχος).

λάλ· (πάπυρος)· ὀνομασία τοῦ λάμβδα (λ)· (φρ.) «κάμηλος θήλεια κεχαραγμένη καὶ λάλ ἄλφα» (ἦτοι κ.λ.α.).

λαλιά, (-ιάς), **ἡ**· τόνος φωνῆς, ἔκφρασις· // ὕφος λόγος· // (Ὁρθογρ.) ἐν συνθέσει, ἐὰν τὸ α' συνθετικὸν εἶναι πρόθεσις ὀξύνεται, ὡς **κατα-λαλιά**, **προσ-λαλιά**, **ἐπι-λαλιά**, **ἀντι-λαλιά** (ὡς καὶ ἄλλος - ἀλαλιά), ἄλλως παροξύνεται, ὡς **ἀδρο-λαλιά**, **μογι-λαλιά**, **πολυ-λαλιά** κ.λπ., [ἀλλά (δημ.) ἀηδονο-λαλιά, ντοπιολαλιά (= διάλεκτος)].

λαμβάνω (**τι ἢ τινα**)· (= δέχομαι τι δεδομένον· συλλαμβάνω, συμπαράλαμβάνω· θεωρῶ, ἐκλαμβάνω· φιλοξενῶ)· (φρ.) «ἡ με λαβοῦσα ἐνδυνέως ἐρίλει τε καὶ ἔτρεφεν» (Ὀδύσεια) κ.λπ. (πρτ.) ἐλάμβανον, (μέλλ.) λήψομαι, (ἀόρ.) ἔλαβον, (πρkm.) εἴληφα, (ὑπερσ.) εἴληφειν, εἴληφώς ἦν· (ὑπ.) ἐλαμβάνω, ἀλάβω, πρ εἴληφώς ὦ· (εὐ.) ἐλαμβάνοιμι, μ ληφοίμην, ἀλάβοιμι, πρ εἴληφώς εἶην· (προστ.) ἐ· λάμβανε, ἀ λαβέ, πρ εἴληφώς ἴσθι· (ἀπ.) ἐλαμβάνειν, μ λήψεσθαι, ἀ λαβεῖν, πρ εἴληφεναι· (μετχ.) ἐ λαμβάνων, -νουςα, -βάνον, μ ληφόμενος, -φομένη, -φόμενον, ἀ λαβών, -βοῦσα, -βόν, πρ εἴληφώς, -φυῖα, -φός·

// λαμβάνομαι· π ἐλαμβανόμην, μ ληφθήσομαι, ἀ ἐλαβόμην, ἐλήφθην, πρ εἴλημμαι, ὕ εἴλημμην· (ὑπ.) ἐ λαμβάνωμαι, ἀ λάβωμαι, ληφθῶ, πρ εἴλημμένος ὦ· (εὐ.) ἐ λαμβανοίμην, μ ληφθισίμην, ἀ λαβοίμην, ληφθείην, πρ εἴλημμένος εἶην· (προστ.) ἐ λαμβάνου, ἀ λαβοῦ, λήφθητι, πρ εἴληφο· (ἀπ.) ἐ λαμβάνεσθαι, μ ληφθήσεσθαι, ἀ λαβέσθαι, ληφθῆναι, πρ εἴληφθαι· (μετχ.) ἐ λαμβανόμενος, -η, -ον, μ ληφθισόμενος, -η, -ον, ἀ λαβόμενος, -η, -ον, ληφθείς, -θεῖσα, -θέν, πρ εἴλημμένος, -μένη, -μένον· — (μετὰ κατηγ.)· (φρ.) «λαμβάνει τοὺς πολεμίους ἀτάκτους»· «λαμβάνομαί τινος» (= συγκρατοῦμαι (κν. πιάνομαι) ἀπὸ τινος)· (φρ.) «ἀγκὰς δ' ἄλλήλων λαβέτην χειρὶ στιβαρῇσιν» (ἐπὶ παλαιστών) (= ἀγκαλιάστηκαν ἀναμεταξύ των μετὰ τὰ στιβαρὰ δυνατὰ χέρια των) (Ἰλιάς)· (φρ. ὡς νομ. ὅροι) «δίκην λαμβάνω παρὰ τινος» (= λαμβάνω ἐκδίκησιν, τιμωρῶ τινα), (παθ. τούτου) «δίκην

δίδωμί τινι» (= τιμωροῦμαι ὑπὸ τινος)· — λαβή, ἀντιλαβή, λῆμμα, λῆψις, λάφυρον, λαβίς, λήπτης, λήπτωρ, παραλήπτης, ἐργολάβος, ἀντιληπτός, ἀμφιληψίας (= ὁ πανταχόθεν περιέχων), ἀνάληψις, ἀντιληψις, ὑπόληψις, μετὰληψις, σύλληψις, πρόσληψις, δυσανάληπτος κ.λπ.

λαμπρότης, (-ητος), **ὁ**· (Ῥητορ.) ἡ μεταγαλοπρέπεια ὕφους· (φρ.) «λαμπρότητες λόγου».

λανθάνω· (τὸ α βραχύ) ἡ λήθω (τινά) (= διαφεύγω τὴν γνώσιν τινος, μένω ἄγνωστος)· (πρτ.) ἐλάνθανον, (μέλλ.) λήσω, (ἀόρ.) ἔλαθον, (πρkm.) ἐλέθηα, (ὑπερσ.) ἐλελήθην· (ὑπ.) ἐ λανθάνω, ἀ λάθω, πρ λελήθω, λεληθώς ὦ· (εὐ.) ἐ λανθάνοιμι, μ λήσοιμι, ἀ λάθοιμι, πρ λελήθοιμι, λεληθώς εἶην· (προστ.) ἐ λάνθανε, ἀ λάθε, πρ λεληθώς ἴσθι· (ἀπ.) ἐ λανθάνειν, μ λήσειν, ἀ λαθεῖν, πρ λεληθέναι· (μετχ.) ἐ λανθάνων, -νουςα, -νάνον, μ λήσων, -σουσα, -σον, ἀ λαθών, -θοῦσα, -θόν, πρ λεληθώς, -θυῖα, -θός·

// λανθάνομαι (ἰδίᾳ ἐν συνθ. ἐπιλανθάνομαι), π ἐπελανθανόμην, μ ἐπιλήσομαι, ἀ ἐπελαθόμην, πρ ἐπιλέλησμαι, ὕ ἐπελελήσμη· (ὑπ.) ἐ ἐπιλανθάνωμαι, ἀ ἐπιλάθωμαι, πρ ἐπιλελησμένος ὦ· (εὐ.) ἐ ἐπιλανθανοίμην, μ ἐπιλησοίμην, ἀ ἐπιλαθοίμην, πρ ἐπιλελησμένος εἶην· (προστ.) ἐ ἐπιλανθάνου, ἀ ἐπιλαθοῦ, πρ ἐπιλέλησο· (ἀπ.) ἐ ἐπιλανθάνεσθαι, μ ἐπιλήσεσθαι, ἀ ἐπιλαθέσθαι, πρ ἐπιλελῆσθαι· (μετχ.) ἐ ἐπιλανθανόμενος, -μένη, -μενον, μ ἐπιλησόμενος, -σομένη, -σόμενον, ἀ ἐπιλαθόμενος, -θομένη, -θόμενον, πρ ἐπιλελησμένος, -μένη, -μένον· — (μετὰ κατηγορ. μετχ.) τὸ ῥῆμα ἀποδίδεται ὡς ἐπίρρ. καὶ ἡ μετχ.

ὡς ῥῆμα· (φρ.) «ἔλαθεν ἀπίων» (= λαθραίως, ταχέως, κρυφίως ἀπῆλθεν), «λανθάνει τινά» μετὰ κατηγορηματικῆς μετχ. ἡ εἰδικῆς προτάσεως ἡ πλαγίας ἐρωτήσεως (= διαφεύγει τὴν προσοχὴν τινος ὅτι...)· (φρ.) «λανθάνω τινὰ ποιῶν τι» ἡ «...ὅτι ποιῶ τι» ἡ «...ὅ, τι ποιῶ»· «λανθάνομαί τινος» (= λησμονῶ τινα ἢ τι)· «λανθάνομαι» μετ' εἰδικοῦ ἀπαρεμφ. ἡ κατηγορηματικῆς μετοχῆς (= λησμονῶ ὅτι) (τάς διαφορὰς βλ. ἀπαρέμφατον, μετοχή)· (ἀπρόσωπον)· (φρ.) «περὶ τούτων λέληθε τὸ πλῆθος» (Ξενοφών) (= διέφυγε τὴν προσοχὴν τοῦ λαοῦ)· — λάθος (= λήθη)· τὸ λάθος (= σφάλμα, πταῖσμα), λήθη, λήθαργος, λήσμων, ἐπιλήσμων, ἀλάθητος, ἄλητος, λησμοσύνη, ἐπιληστικός, ἀλάστωρ, βιβλιολάθας, ἀνεπιληστος, ἀληθής, λάθρα, λάθριος (= κρυφός), λαθραῖος.

λάου-λάου· (ἐπιρρ.)· (= μετὰ προφυλάξεως) (<λάγου-λάγου γεν. τοῦ λαγός)· **-λᾶσι**· (ἐκ τοῦ ἀρχ. ἔλασις = ἐπιδρομή)· // (Ὁρθογρ.) β' συνθετικὸν οὐσιαστικῶν σημαίνοντων πλῆθος, π.χ. **γυναικόλασι**, **ἀντρολάσι** κ.λπ.

λατέρνα, (-ας), **ἡ**· (ὁρρότερον λαντέρνα) (λατιν.) **lanterna** (ἰταλ.) **laterna** <(ἑλλην.) λαμπτήρα αἰτ. τοῦ λαμπτήρ (ὡς ἔχουσα λαμπτήρα).

-λάτης· (Ὁρθογρ.) β' συνθετικὸν δηλοῦν τὸν ἐρχόμενον (κατ' ἀρχὰς ἐφίππως), ἐ-**λαύνω** > ἐλάτης > -λάτης, **ἐπιηλάτης**, **ὀνηλάτης** κ.λπ. καὶ **ποδηλάτης**, **ἑκηλάτης**, **ἄμαξηλάτης**, **κωπηλάτης** κ.λπ., (ἀρχ.) **ὄν-ελάτης**, **ζευν-ελάτης**, **ἱππ-ελάτης**· // (δημ.) **στρατολάτης**, **γαδουρολάτης**, **ζευ-γολάτης**, **ἀλογολάτης**, **βοῖδολάτης**, **μπρο-**

στολάτης κ.λπ. // (Ὁρθογρ.) τὸ λα βρα-
χύ: οἱ ἐπιηλάται, οἱ ἰχνηλάται (βλ. -της).
λαύρα, (-ας), ἡ (βλ. λάβρα).

Λαύρειον, (-ου), τό· (ἐσφαλ. Λαύριον) τὸ
ἐθνικὸν Λαυρεώτης, (ἐπιθ.) λαυρεωτικός,
-ή, -όν.

λάχανον, (-ου), τό· τὰ λάχανα (= τροφή
τῶν ἀνθρώπων)· «λαχανοφάγος ἄνθρω-
πος», τὰ χόρτα (= τροφή τῶν ζώων)
«χορτοφάγα» (τὰ ζῶα).

λεαίνω· (ἐπικ. λειαίνω) (= κάμνω τι
λεῖον, στιλβώνω, κοπανίζω ἐντὸς ἰγδίου·
συντρίβω, ἀφανίζω, ἐκρίζωνω· (φρ.) ἀτὰ
ἐκ τῆς γῆς φυόμενα λεαίνοντες» (Ἡρό-
δοτος), ἐξαλειφω, (μτφ.) μετριάζω,πραῦ-
νω· (φρ.) «λεήνας τὸν Μαρδονίου λόγον»
(Ἡρόδοτος)· ξυρίζω· (φρ.) «λεαινόμε-
νοι τὰ σώματα» (Θεόπομπος)· (πρτ.) ἐ-
λέαινον, (μέλλ.) λεανῶ, (ἀόρ.) ἐλέανα,
(μτγ.) ἐλεάνα, (ὑποτ.) λεάνω, τὸ λεάναν·
(Παθ.) λεαίνομαι, ἃ ἐλεάνθην, (ὑποτ.)
λεανθῶ, πρ λελε(ί)ασμαι (μετχ.) λελε(ι)-
ασμένος, -η, -ον· (ἀπαρ.) λελεαίνθαι·
— λείος, λευρός (= λείος), λεαντήρ (= ὁ
λεαίνων), λίαξ (καὶ λείαξ ἢ λείαξ) (= ἀρ-
τιγένειος παῖς), λιγύς, λιγυρός, λεάνσις ἢ
λείανσις, λεαντικός (= πραῦντικός, μα-
λακτικός).

λεβέντης ὁ· (<(τουρκ.) levend <(ἰταλ.)
leventi (= σώμα ναυτικῶν πυροβολη-
τῶν).

λεβεντο· (Ὁρθογρ.) α' συνθ. λέξεων δη-
λοῦν ὅτι τὸ β' συνθ. ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ
ἀρρενωποῦ, τοῦ γενναίου, τοῦ ἥρωικοῦ,
π.χ. λεβεντό-παιδο, λεβεντό-χορμος,
λεβεντο-γεννήτρα, λεβεντάνθρωπος κ.λπ.
// (ὡς ἀντικείμενον), π.χ. λεβεντοπνίχτρα
(ἐπὶ θαλάσσης) (= ἡ πνίγουσα λεβέντες,

παλληκάρια).

λέγω· (= ὁμιλῶ, διατυπώνω τι· ῥητο-
ρεύω· «λέγειν ἡσοικότες» (Σοφοκλῆς),
φρονῶ· (φρ) «σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ»
(Καινή Διαθ.), ὀνομάζω· διατάσσω·
(πρτ.) ἔλεγον, (μέλλ.) λέξω, ἐρῶ, (ἀόρ.)
ἐλεξα, εἶπον, εἶπα, (πρκμ.) εἶρηκα, (ὑ-
περσ.) εἰρήκειν· (ὑποτ.) ἐ λέγω, ἃ λέξω,
εἶπα, πρ εἰρήκω, εἰρηκῶς ὦ· (εὐκτ.) ἐ λέ-
γοιμι, μ λέξοιμι, ἐροῖμι, ἐροῖην, ἃ λέξαιμι,
εἴποιμι, πρ εἰρήκοιμι, εἰρηκῶς εἶην·
(προστ.) ἐ λέγε, ἃ λέξον, εἰπέ, πρ εἰρηκῶς
ἴσθι· (ἀπαρέμφ.) ἐ λέγειν, μ λέξιν, ἐρεῖν,
ἃ λέξαι, εἰπεῖν, πρ εἰρηκέναι· (μετχ.) ἐ λέ-
ξων, -ξουσα, -ξον, ἐρῶν, -οῦσα, -οῦν, ἃ λέ-
ξας, -ξασα, -ξαν, εἰπών, -οῦσα, -όν, πρ εἰ-
ρηκῶς, -κυῖα, -κός·

//λέγομαι· π ἐλεγόμην, μ ῥηθήσομαι, λε-
χθήσομαι, (λέξομαι), ἃ ἐρρήθην, ἐλέχθην,
πρ εἶρημαι, ἐλεγεμαι, ὁ εἰρήμην· (ὑποτ.) ἐ
λέγωμαι, ἃ ῥηθῶ, λεχθῶ, πρ εἰρημένος ἢ
λελεγμένος ὦ· (εὐκτ.) ἐ λεγοίμην, μ ῥηθη-
σοίμην, λεχθησοίμην, λεξοίμην, ἃ ῥηθείην,
λεχθείην, πρ εἰρημένος ἢ λελεγμένος εἶην·
(προστ.) ἐ λέγου, ἃ ῥήθητι, λέχθητι, πρ εἰ-
ρημένος ἴσθι, ἐλέξο· (ἀπαρέμφ.) ἐ λέγε-
σθαι, μ ῥηθήσεσθαι, λεχθήσεσθαι, ἐλέξε-
σθαι, ἃ ῥηθῆναι, λεχθῆναι, πρ εἰρησθαι,
λελέχθαι· (μετχ.) ἐ λεγόμενος, -ομένη,
-γόμενον, μ ῥηθησόμενος, -θησομένη,
-θησόμενον, λεξόμενος, -μένη, -μενον,
ἃ ῥηθείς, -θείσα, -θέν, λεχθείς, -θείσα,
-θέν, πρ εἰρημένος, -μένη, -μένον, λελε-
γμένος, -γμένη, -γμένον· -«λέγω τι»·
(φρ.) «ἔλεξε τάδε», «λέγω τινί» μετ'
εἰδικοῦ ἀπαρ. ἢ εἰδ. προτ. ἢ τελικ. ἀπαρ.
(φρ.) «ἐγὼ καὶ τούτοις ἔλεγον πλεῖν»
(Δημοσθένης) (= ἐγὼ προέτρεπον, διέ-

τασσον καὶ αὐτοὺς νὰ πλέουν)· «λέγει δὲ
ὡς ὑβριστὴς εἰμι καὶ βίαιος» (Λυσίας),
(ἀπροσ.) «λέγεται» μετ' εἰδικοῦ ἀπα-
ρεμφ. ἢ εἰδικῆς προτάσεως (ὑποκείμεν.)
(= διαθρυλεῖται, φημολογεῖται ὅτι...)· «οἱ
λέγοντες» (= οἱ ῥήτορες), «εὖ λέγω τι-
νά» (= ἐπαινῶ τινα), «κακῶς λέγω τινά»
(= κακολογῶ τινα), ὁ λεγόμενος (= τὸν
ὁποῖον λέγουν)· (φρ.) «οἱ λεγόμενοι αὐ-
τόνομοι εἶναι» (Ξενοφών), (= οἱ ὁποῖοι
λέγεται ὅτι)· «τὸ λεγόμενον» (= κατὰ τὴν
παροιμίαν)· (δημ.) «τὰ λένε» (= συνομι-
λοῦν)· «καλὰ τὰ λένε» (= ὁμιλεῖ ὀρθῶς)·
— λόγος, λέξις, δύσλεκτος, λεκτός, λογάς,
λεξικόν, ἔπος, ὅσσα (= φωνή, φήμη) ῥή-
τωρ, ῥήμα, ῥήσις, εἰρήνη (= συνομολόγη-
σις). Ὁ ἀόριστος «εἶπον» (<ἔειπον
ἀντὶ ἑ-Γειπον) ἀπέβαλε τὴν αὔξησιν ε, τὸ
δὲ ὑπολειφθὲν εἰ ἐθεωρήθη ὡς αὔξησις, καὶ
διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τοῦτο ἐλέγετο καὶ ἐ-
τονίζετο εἰς τὴν ὀριστικήν: προσ-εἶπον, ἐπ-
εἶπον (πρβλ. προσ-ῆκε) καὶ ὅχι πρόσ-
ειπον, κάτ-ειπον κ.λπ.,. Διὰ τὸν λόγον αὐ-
τὸν καὶ διατηρεῖται τὸ εἰ εἰς τὰς ἄλλας
ἐγκλίσεις: προσ-εἶπω, προσ-εἴποιμι, ὡς
καὶ ὁ τονισμὸς εἰς τὴν προστακτικήν:
πρόσ-ειπε, κάτ-ειπε, (ὡς κατά-σχε, ἄπ-
ελθε, ἄπ-αγε, ὅπου σφίζεται ὁ ἀρχαῖος το-
νισμὸς τῶν προθέσεων, ὡς καὶ εἰς τὴν ἀ-
ναστροφήν* τοῦ τόνου (ὅταν συντεθῶσι
μετὰ δισυλλάβων προθέσεων αἱ λέξεις το-
νίζονται ἐπὶ τῆς προθέσεως)· // (δημ.) τὸ
ῥήμα λέγω (= νομίζω) πολλάκις δέχεται
εἰδικὴν πρότασιν, ἢ ὁποῖα εἰσάγεται διὰ
τοῦ μορίου «νά» καὶ διὰ τῆς ὁποίας δη-
λοῦται ἀμφιβολία διὰ τὸ ἐκφραζόμενον ὑ-
πὸ τῆς εἰδικῆς προτάσεως, π.χ. «λὲς νὰ
πῆγε στὴ δουλειά του;» (= πιστεύεις ὅτι

ἐπῆγε στὴ δουλειά του;).

λέγω (τι)· (= συγκαταριθμῶ, συγκαταλέ-
γω· (φρ.) «ἐγὼ πέμπτος μετὰ τοῖσιν ἐλέ-
γμην» (= ὑπελόγησα ἐμαυτὸν) (Ὁδύσ-
σεια)· (Μέσ.) συλλέγω δι' ἐμαυτὸν·
(πρτ.) ἔλεγον, (μέλλ.) λέξω, (ἀόρ.) ἔλεξα,
(πρκμ.) εἶλοχα· (Μέσ. καὶ Παθ.) λέγομαι,
π ἐλεγόμην, (μέσ. μ) λέξομαι, λεχθήσομαι
καὶ β' λεγήσομαι, (μέσ. ἀ) ἐλεξάμην,
(παθ. α') ἐλέγην καὶ β' ἐλέχθην, πρ εἴλε-
γμαι καὶ ἐλεγεμαι (εἰς τοὺς ἀττικους πάν-
τοτε σύνθετον)· [λέγω: α) = συναθροίζω,
συλλέγω, ἐξ οὗ συλλογή, σύλλογος· β)
= μετρῶ, ἀπαριθμῶ, ἐξ οὗ ὠρολόγιον
(= τὸ μετροῦν τὰς ὥρας), γ) συναθροίζο-
μαι, συχνάζω, συνομιλῶ, ἐξ οὗ λέσχη, δ)
κοιμῶμαι, πλαγιάζω, ἐξ οὗ λεχώ (= ἡ ἐν
τῇ κλίνῃ), λέχος (= τὸ κρεβάτι), ἀλέκτωρ,
(= ὁ πολυχρέβατος, ὁ πολλὰς συζύγους ἔ-
χων), λόχος (= ἐνέδρα, καρτέρι), λοχμάς,
λόχημι]· (φρ.) «λέγω τινὰ οὐδαμοῦ»
(= θεωρῶ τινα ὡς μηδέν).

λεία, (-ας), ἡ· (= τὰ λάφυρα)· ἡ λεία
(λείος) (= ἐργαλεῖον τῶν γλυπτῶν λεάν-
σεως)· ἡ λεία (θηλ. τοῦ ὁ λείος) (= ἡ ὁ-
μαλή)· λύα (δωρ.), ἡ λύη (= διάλυσις).
λειανός, ἡ, -όν· (ἐκ τοῦ λείος + (ῥαταλ.)
-ανος), ὡς ἄδειος - ἀδειανός· ῥ. λειανίζω
(ἐπίρρ.) λειανικῶς.

λείβω - λουιβή· (Γραμμ.) τὰ ῥήματα τὰ ἔ-
χοντα χαρακτῆρα χειλ. (π, β, φ) γράφον-
ται διὰ τῆς εἰ διφθ., εἰς τὰ παράγωγά των
τρέπουν ταύτην εἰς οι, ὡς λεί(β)ω > λουιβή,
ἁμεί(β)ω > ἁμοιβή, ἀλεί(φ)ω > ἀλοιφή
(ἀλλὰ ἄλειμμα· ἐνῶ ἄλημα (>ἀλέω)
= λεπτὸν ἄλευρον), ἀλειμματώδης, ἀ-
λειμματοδοχεῖον, λεί(π)ω > λουιτόν (ἐκ
τοῦ πρκμ. λείλοιπα), (ἀλλὰ ἔλλειμμα) καὶ

(ἐκ τοῦ μέλλοντος): λείψω: λείψανον, λειψανδρία, λειπερός, λειψός· (ἐκ τοῦ ἀορ. ἔλιπον) λιποτάκτης, λιπανδρία, λιποθυμία, λιπόσαρκος (= κατεσκληκώς, ἀδύνατος), (δημ.) «πετοὶ καὶ κόκκαλον», ἔλλιπής, ἔλλιποβαρής (= λειψός) κ.λπ.)· [ἐκ τῆς ρίζης λίβ- τοῦ ἐκτεταμένου λειβ- τοῦ λείβω ἔχομεν λιβάς (= πηγὴ), λίμνη, λιμήν, λιβάδιον, λατ. *libo*, λίψ (= ὑγρὸς ἄνεμος), λιμηρός, τὸ λίβος (= τὰ δάκρυα) κ.λπ., ὡς καὶ λειμών, λείμαξ].

λείμμα, (-ατος), τό· (= ὑπόλοιπον, τοῦ λείπω)· // (Μετρ.) ἡ ἐλαχίστη ἀνάπαυλα· (φρ.) «*λείμμα ἐν ὀρθῷ χρόνος κενὸς ἐλάχιτος*», ἄλλο λῆμμα* (τοῦ λαμβάνω), λῆμα. (-ατος), τό (τοῦ λῶ) (= θέλησις), λίμα ἢ (ιταλ.) (= ἡ ρίνη), (= λαίμαργία)· λῦμα, (-ατος), τό (= ἀπόπλυμα), λῦμα τό (λύω) (= ἐνέχυρον).

λείπω (τι ἢ τινα)· (= ἀφῆνω, καταλείπω τι ἢ τινα), «λείπω τινί τι» = ἀφῆνω εἰς τινά τι, (ἀμτβ.) λείπω (= ἀπουσιάζω)· (φρ.) «*τώρα λείπει στοὺς γραφεῖς του*», (πρτ.) ἔλειπον, (μέλλ.) λείψω, (ἀόρ.) ἔλειφα, ἔλιπον, (πρμ.) λέλοιπα, (λέλειφα), (ὑπερσ.) ἐλελοίπειν, ἐλελείπειν· (ὑποτ.) ἐλείπω, ἀ· λείψω, λίπω, πρ λελοίπω, λελοιπῶς ὦ· (εὐκτ.) ἐλείποιμι, μ λείφοιμι, ἀ λείφαιμι, λίποιμι, πρ λελοίποιμι, λελοιπῶς εἶην· (προστ.) ἐλείπε, ἀ λείφον, λίπε, πρ λελοιπῶς ὄσθι· (ἀπαρέμφ.) ἐλείπειν, μ λείφειν, ἀ λείφαι, λιπεῖν, πρ λελοιπέναι· (μετχ.) ἐλείπων, -ουσα, -πον, μ λείφων, -ουσα, -φον, ἀ λείφας, -φασα, -φαν, λιπών, -οῦσα, -πόν, πρ λελοιπῶς, -πῦα, -πός· // λείπομαι (τινος) (μέσον) (= εἶμαι κατώτερός τινος), (παθ.) «*λείπομαι ὑπὸ τινος, παρὰ τινος*»

(= ἐγκαταλείπομαι ἀπὸ κάποιου)· (ἀπροσώπως) (= ἀπομένει)· (φρ.) «*λείπεται δὲ ἐνυπνίων τε καὶ νόσων καὶ μανίας*» (Πλάτων)· (δημ.) (ἀπροσ.) (= δὲν εἶναι ἀρκετόν)· (φρ.) «*ἀπ' αὐτοῦς λείπει σχεδὸν τὸ ψαμί*»· (πρτ.) ἔλλειπόμην, μ λείφομαι, λειφθήσομαι (καὶ λιπθήσομαι), ἀ ἐλιπόμην, ἐλείφθην, (ἐλειφάμην), πρ λέλειμμαι, ὑ ἐλελείμην, (τ.μ. λελείφομαι)· (ὑποτ.) ἐλείπων, ἀ λίπων, λειφῶ, πρ λελειμμένος ὦ· (εὐκτ.) ἐλειποίμην, μ λειφοίμην, λειφθισοίμην, ἀ λιποίμην, λειφθῆν, πρ λελειμμένος εἶην· (προστ.) ἐ λείπου, ἀ λιποῦ, λείφθῃ, πρ λέλειφο· (ἀπαρέμφ.) ἐ λείπεσθαι, μ λείψεσθαι, λειφθήσεσθαι, ἀ λιπέσθαι, λειφθῆναι, πρ λελείφθαι· (μετχ.) ἐ λειπόμενος, -ομένη, -όμενον, μ λειφόμενος, -φομένη, -φόμενον, λειφθησόμενος, -σομένη, -σόμενον, ἀ λιπόμενος, -πομένη, -όμενον, λειφθείς, -θείσα, -θέν, πρ λελειμμένος, -μένη, -μένον· — λειπέος, (δημ.) λειπανάβατος (= ὁ ἄζυμος ἄρτος), λειπανδρία, λειπανδρῶ, (λείψω) λείψις, ἔλλειψις, παράλειψις, λείψανον, λειπερός, λειψάρης, λείψιμο, λειφανδρία, λειφανάβατος· (ἔλιπον) λιποτάκτης, λιποθυμία, λιπόσαρκος, ἔλλιπής· (λέλοιπα) λοιπός, λοιπὸν, κατάλοιπον, ὑπόλοιπος, λοισθος (= τελευταῖος), λοισθια τά (= ἡ ἐσχάτη πνοή).

λειτουργός, (-οῦ), ὁ· (= δημόσιος ὑπηρέτης)· λιτουργός, -ός, -όν (= πανοῦργος) (Ἡσύχιος).

λείχω (τι)· (= γλείφω)· (πρτ.) ἔλειχον, (μέλλ.) λείξω, (ἀόρ.) ἔλειξα· (Μέσ. καὶ Παθ.) λείχομαι (ὑπὸ τινος), (μετχ. παθ. ἀόρ.) ἐκλειχθέν· (φρ.) «*γλώσσησι λελεγχμότες*» (= παίζοντες μὲ τὰς γλώσσας

των)· — λιχανός, λιχάζω, λιχάς, λιχμήρης (= ὁ παίζων διὰ τῆς γλώσσης, ἐπὶ ὤφρων), λίχνος (= λαίμαργος), λιχνεία, λίχνευμα (= ὀρεκτικὸν φαγητόν), λιχμάζω, λιγούρα, λιγουρεύομαι, λιχνοβόρος (= ὁ τρώγων λιχνεύματα, λιχουδιές).

λειώνω (λειῶ) (-όω) (τι)· (ἔσφ. λυώνω) (= κάμνω τι λείον). (ἀόρ.) ἐλείωσα, ἐλειώθην· (μετχ. παθ. πρμ.) (λε)λειωμένος, -η, ο(ν)· (οὐσ.) λείωμα τό (κν. λειῶμα).

λεκτικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) «*λεκτικὰ ῥήματα*» ἢ «*ἀναμνηστικά*» τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ λέγειν: λέγω, ἀγορεύω, φράζω, ἀγγέλλω, (δημοτ.) συλλογίζομαι, θυμοῦμαι, σκέπτομαι κ.λπ. // (Συντακτ.) «*λεκτικοὶ τρόποι*» (βλ. σχῆμα)· // «*λεκτικὸν τό*»· τὸ ὕφος εἰς τὸν προφορικὸν καὶ εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, ὁ τρόπος ἐκφράσεως.

λέμβος, (-ου), ὁ· (καὶ τὸ λέμβος)· (μετγν.) ἡ λέμβος (= μικρὸν πλοιάριον).

λεξεστροπισμός, (-σμοῦ), ὁ· τρόπος ὁμιλίας μὴ φυσιολογικός, κατὰ τὸν ὁποῖον ἀνὰ πᾶσαν προφερομένην λέξιν προστίθεται καὶ μία ἐπὶ πλέον ὀλιγοσύλλαβος λέξις, ὡς «*ἦλθε λοιπὸν καὶ μὲ προσκάλεσε λοιπὸν νὰ πάω στοὺς σπῆτι του λοιπὸν*».

λεξιθήρας, (-α), ὁ· (νεωτ.) ὁ ἀναζητῶν μετ' ἐπιμονῆς λέξεις, ἀποδίδων οὕτω μεγάλην σημασίαν εἰς αὐτάς καθ' ἑαυτάς καὶ ὅχι εἰς τὸν καθ' ὅλου λόγον.

λεξικογράφος, (-ου), ὁ· ὁ συντάσσων λεξικόν· (οὐσ.) λεξιγραφία, (-ας), ἡ, (ἐπιθ.) λεξιογραφικός, -ή, -όν, (ῥῆμ.) λεξιογραφῶ (-έω).

λεξικολογία, (-ίας), ἡ· ἡ ἐπιστήμη ἡ ἀσχολουμένη περὶ τὰς λέξεις ἐτυμολογικῶς,

ἱστορικῶς, σημασιολογικῶς καὶ συντακτικῶς.

λεξικός, -ή, -όν· (νεωτ. λεκτικός)· «*λεξικὴ κόφωσις*», πάθησις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀκούει τις τὸν ἦχον τῶν λέξεων, ἀλλὰ δὲν διακρίνει τὴν σημασίαν αὐτῶν· // «*λεξικὴ τύφλωσις*», πάθησις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀδυνατεῖ τις εἰς ἀνάγνωσιν γραπτῶν λέξεων ἐν μέρει ἢ ὁλοσχερῶς ἢ καὶ ἀναγνωρίζει μὲν πάντα τὰ γραμμάτια, ἀλλὰ παρουσιάζει ἀδυναμίαν εἰς τὸν συνδυασμὸν αὐτῶν· // *λεξικό(ν)* τό (ἐνν. βιβλίον)· συστηματικὴ συλλογὴ λέξεων συνήθως κατ' ἄλφαβητικὴν σειρὰν, ὡς καὶ ἐρμηνείας αὐτῶν εἰς τὴν αὐτὴν ἢ καὶ ξένην γλῶσσαν, ὡς καὶ τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς διαφόρους κλάδους τῶν ἐπιστημῶν, τῶν τεχνῶν κ.λπ. ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀποβλέπουν. Τὰ λεξικά διακρίνονται εἰς γλωσσικά (ὀρθογραφικά, ἀνωμάτων ῥημάτων κ.λπ.), εἰς εἰδικὰ (νομικά, ἱατρικά, γραμματικῆς, γεωγραφικῆς κ.λπ.), εἰς ἐγκυκλοπαιδικὰ, εἰς λεξικά ξένων γλωσσῶν κ.ἄ. (βλ. ἐγκυκλοπαιδεία).

λεξιλόγιον, (-ου), τό· τὸ σύνολον τῶν λέξεων γλώσσης τινός· // (Γλωσσολ.) ἄλλως «*ἀλφάβητον τό*»· τὸ πεπερασμένον σύνολον συμβόλων, τὸ ὁποῖον ὀρίζει τὰ στοιχεῖα γλώσσης τινός· // τὸ σύνολον εἰδικῶν ὄρων ἐπιστήμης τινός· // κατάλογος ἢ πῖναξ τῶν λέξεων βιβλίου ἢ χειμένου τινός· // πῖναξ περιεχομένων εἰς σύγγραμμά τι.

λέξις, (-εως), ἡ· (δημ.) ἡ λέξη· ὁ λόγος, ἡ ὁμιλία, ἡ ἔναρθρος φωνὴ ἢ ἐκ τοῦ στόματος προφερομένη πρὸς δηλώσιν ἰδέας ἢ αἰσθήματος ἢ συναισθήματος ἢ βουλήματος, λέγεται δὲ καὶ «*ἐναρθρος φωνή*», ἡ

τοι ή ἑναρθρος φωνή συντεθειμένη ἐκ διαι-
ρετῶν μερῶν, ἡ «ἀναρθρος φωνή» τὸ ἐν-
αντίον, ὡς εἶναι ἡ φωνή τῶν κτηνῶν καὶ
«τὰ φωνήματα» τῶν νηπίων· οὕτω «λέ-
ξεις» ἢ «ὄρος» εἶναι ἡ διὰ λόγου ἢ γρα-
φῆς ἰδέα πράγματός τινος εἰς ἀντίθεσιν
πρὸς τὴν πρότασιν*, ἣτις εἶναι κρίσις τῆς
νοήσεως ἐξηγουμένη διὰ λέξεων ἢ διὰ
γραφῆς // τὸ λεκτικόν, τὸ ὕφος // τὸ τοῦ
λόγου μικρότερον στοιχεῖον, ἐκφράζον αὐ-
τοτελῶς ἔννοιάν τινα ἢ σχέσιν καὶ ἀποτε-
λούμενον ἐκ μιᾶς ἢ περισσοτέρων συλλα-
βῶν // ἡ γραπτὴ παράστασις τῆς λέξεως
// (εἰς τοὺς Γραμματικούς) λέξεις τις ἰδιόρ-
ρυθμος κατὰ τὸν τύπον ἢ τὴν σημασίαν·
«λέξεις»: ἀρχαιότερον ὄνομα ἀντὶ τοῦ με-
τὰ ταῦτα «γλωσσάριον*», ἥτοι λέξεις
σπάνιαι ἢ ἰδιαίτους εἰς συγγραφεῖς ἔχου-
σαι ἀνάγκην ἐξηγήσεως δι' ἄλλων γνω-
στοτέρων· «Ροδιακαὶ» λέξεις, γλωσσά-
ριον ῥοδιακῶν φράσεων (βλ. γλῶσσα) //
(Γραμμ.) αἱ λέξεις εἶναι α) μονοσύλλαβοι
(ἐκ μιᾶς συλλαβῆς), δισύλλαβοι (ἐκ δύο),
τρισύλλαβοι (ἐκ τριῶν) καὶ πολυσύλλαβοι
(ἐκ πολλῶν συλλαβῶν) ἢ πλέον πολυσύλ-
λαβος λέξις εἶναι ἡ ἐξ 76 συλλαβῶν λέξις
κωμικῇ τοῦ Ἀριστοφάνους: «λοπαδο-
τεμαχο-γαλεο-κ.λπ.» (βλ. Ἀριστοφά-
νους Ἐκκλησιάζουσαι, στιχ. 1169)· β)
κλιταὶ ἢ ἄκλιτοι καὶ γ) ἀπλᾶ ἢ σύνθετοι
(φρ.) «κατὰ λέξιν» ἢ «αὐταῖς λέξεσιν»
(= πιστῶς), «ἐπὶ λέξει» (= αὐτολεξεῖ),
«λέξιν πρὸς λέξιν» (= ἐν πάσῃ λεπτομε-
ρείᾳ), «μὲ μία λέξη» (= συντομώτατα),
«παρὰ λέξιν» (= ἐσφαλμένως)· (ἐν συν-
θέσει): εὐλέξεις, θηρόλεξεις, κυριολεξία, ταυ-
τολεξία, βαρβαρολεξία, πολυλεξία κ.λπ.
// αἱ λέξεις γράφονται κατὰ παράταξιν

(χωριστά), π.χ. «ἐν τάξει», «εἰ δὲ μή»,
«ἐξ αἰτίας», «πρὸ πάντων», «δηλα-
δὴ», «ἐπὶ κεφαλῇ», «πέντε καὶ τριά-
κοντα», «διακόσιοι τριάκοντα πέντε».
Εἰς τὴν δημοτικὴν γράφονται, α) διὰ μιᾶς
λέξεως 1) τὰ ἀριθμητικά (ἀπὸ τοῦ δεκα-
τρία ἕως τὸ δεκαεννέα)· τὰ ἀπόλυτα ἀρι-
θμητικά ἀπὸ τοῦ «εἴκοσι ἕνα» γράφονται
εἰς χωριστὰς λέξεις: εἴκοσι ἐπτὰ, ἐνενήν-
τα πέντε, τριακόσια εἴκοσι ἐπτὰ κ.λπ. 2)
αἱ ἀντωνυμῖαι: καθένας, καθεμία, καθέ-
να, καθετί, κατιτί, ὅποιοιδήποτε, ὅσοο-
δήποτε, ὅτιδήποτε, ὡς καὶ τὸ οὐς. «κα-
θέκαστα τά»· 3) τὰ ἄκλιτα: ἀπαρχῆς, ἀ-
πεναντίας, ἀπενθείας, ἀφότου, ἀφου, δη-
λαδὴ, διαμῖας, εἰδάλλως, εἰδεμῇ, ἐνόςω,
ἐνῶ, ἐξάλλου, ἐξαίτιας, ἐξαρχῆς, ἐξίσου,
ἐπικεφαλῆς, ἐπιτέλους, καθαντό, καθε-
ξῆς, καλημέρα, καληνύχτα, καλησπέρα,
καληώρα, καταγῆς, κατευθεῖαν, κιάλας,
μεμιᾶς, μολαταῦτα, μόλο(πού), μολονό-
τι, ὁλωσδιόλου, ὅπωςδήποτε, προπάν-
των, σάμπως, τωόντι(ς), ὑπόψη, ὥσπου,
ὥστόσο· 4) ἡ πρόθεσις σε (σ') μετὰ τῆς
γενικῆς ἢ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ἄρθρου:
«στοῦ σπιτιοῦ», «στὸν ἅγιον», «στὸ
τραπέζι» (ἡ ἀντωνυμία ὅμως σου γράφε-
ται ἐν ἐκθλίψει π.χ. «σ' τὸ πῆρα», «σ'
τὸ χάρισα»· 5) μερικὰ τοπωνύμια ἀπὸ
συνθέτων λέξεων, π.χ. Αἰλιάς, Περαιώ-
ρα, Μαγκουφάνα (<Μαγκούφα μάνα)
κ.λπ. τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς ῥηματικὰς
φράσεις: «σούρτα φέрта» (<σοῦρε τα,
φέρε τα), «δώσου» (δῶσε του), «ἄμε
καλειά σου» (<ἄμε κάμε τῇ δουλειά
σου) κ.λπ. β) Γράφονται διὰ δύο λέξεων
«καλῶς ὄρισες» (ἐνῶ καλοσωρίζω),
«τέλος πάντων», «μετὰ χαρᾶς», «κατ'

ἐξοχὴν», «ἐν μέρει», «ἐν τάξει», «τό-
σος δά» κ.λπ. γ) Γράφονται μετὰ μιᾶς
λέξεως ἢ μετὰ δύο κατὰ τὴν περίστασιν
καὶ κατὰ τὸν διαφορετικὸν τονισμόν:
«πάρα κάτω», «πάρα πέρα», «παρα-
κάτω», «παραπάνω», «παραπέρα»,
«τουσοῦδά» (πρβλ. ἐνωτικόν). Ἐκ τῶν ἀ-
μόρφων στοιχείων τῆς γλώσσης, τῶν
φθόγγων, ἤρχισαν νὰ σχηματίζονται σύν-
θετα καὶ παράγωγα προάγοντα τὴν γλῶσ-
σαν εἰς μέγα πλουτισμόν. Ἡ σύνθεσις ἐπε-
τελεῖτο καὶ κατὰ τὴν παραγωγὴν τῶν λέ-
ξεων ἐξ αὐτῶν τῶν ῥιζῶν διὰ τῶν παρα-
γωγικῶν καταλήξεων καὶ τῶν ἐπιθημά-
τι (δο-τερ-, δου-τι-) καὶ κατὰ τὴν κατα-
σκευὴν τῆς κλίσεως (δοτῆρ-ος, δοτῆρ-ι
κ.λπ.) καὶ κατὰ τὸν σχηματισμόν τῶν κατ'
ἐξοχὴν λεγομένων συνθέτων (φιλό-πονος,
πρό-φαισις, ἀνά-δοχος)·
// «λέξεις προελληνικαί»· λέξεις
τὰς ὁποίας εὗρον αἱ ἑλληνικαὶ φυλαί, ὅτε
ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν χῶ-
ρον καὶ ἔλαβον ἐκ τῶν λαῶν, τοὺς ὁποίους
εὗρον εἰς αὐτόν, ὡς θάλασσα, ζέφυρος, ἐ-
λαία, κυπάρισσος, σῖτος, σῦκον κ.λπ. Εἰς
αὐτὰς ἀνήκουν καὶ τοπωνύμια ληφθέντα ἐκ
τῆς γλώσσης τῶν παναρχαίων Ἰλλυριῶν
(τῶν γλωσσικῶς προγόνων τῶν Ἀλβαν-
ῶν) τῶν κατελθόντων μετὰ τῶν Ἑλλή-
νων ἢ βραδύτερον αὐτῶν, ὡς Δαδώνη,
Ἰθάκη, Βέροια, Κέρκυρα κ.λπ.
// «λέξεις ἰνδοευρωπαϊκαί ἢ ἀρ-
χικαί»· ἀρχαῖαι ἑλληνικαὶ λέξεις ἀνή-
κουσαι εἰς τὴν ἀρχικὴν γλῶσσαν τῶν προ-
γόνων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων τῶν ἐγκα-
ταστήθέντων εἰς τὴν γῆν τὴν ὀνομασθεῖσαν
βραδύτερον «Ἑλλάς», ὡς πατήρ, μή-
τηρ, ἀνὴρ, γυνή, βοῦς, δένδρον, φῶς,

νύξ, ἔν, δύο, ἐγώ, ἐκεῖνος, εἶμαι, μένω,
σήμερον, ἀπὸ κ.λπ.

// (Μετρ.) «ἀποκοπὴ λέξεων» ἄλλως
«κολόβωμα λέξεων» (βλ. ἀποκοπή).

-λέος· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -λέος ἐπίθετα δη-
λοῦντα τὸν ἔχοντα κλίσιν ἢ ἔξιν εἰς τι ἢ
πλησμονὴν ἢ συνήθως (νεωτ.) σημαίνοντα
πάθησιν τινα γράφονται διὰ τοῦ ε, ὡς ὑ-
πναλέος, ῥωμαλέος, φρικαλέος, οἰδα-
λέος, λυσσαλέος, λεπταλέος (= ἀβρός,
δειλός), γηραλέος, πειναλέος, ψωραλέος,
νυσταλέος, δαφαλέος, κερδαλέος κ.λπ.

λεπτο-· καὶ (δημ.) λεφτο-· α' συνθετικόν,
προσδίδον εἰς τὸ β' τὴν τῆς λεπτότητος ἔν-
νοιαν, ὡς λεπτόβλαστος, λεπτόδερμος,
λεπτόφλοιος, λεπτόφλουδος, λεπτόκη-
ρμος, λεπτόγραμμα κ.λπ.

λεύω· (= λιθοβολῶ, φονεύω διὰ λίθων)·
(φρ.) «ἤρξαντο λεύειν» (Θουκυδίδης)·
(πρτ.) ἔλευον, (μέλλ.) λεύσω, (ἀόρ.) ἔλευ-
σα· (Παθ.) λεύομαι, μ. λευσθήσομαι, ἀ ἐ-
λεύσθην, (ὑποτ.) λευσθῶ — λευστήρ, λι-
θόλευστος, κατάλευσις, δημόλευστος, λευ-
σμός (= λιθοβολισμός), λεύσιμος (= ὁ λι-
θοβολῶν), λεύς (λάας) (= λίθος).

-λη· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -λη παροξύτονα
γράφονται δι' ἐνὸς λ καὶ ἔχουν ἐπιπλοκὴν
συμφώνου, π.χ. ὁμίχλη, αἰγλή, τρώγλη,
κίχλη, τρύγλη, ζεύγλη, γενέθλη κ.λπ.
πλὴν Ἑλλη, Πέλλη, χλωροφύλλη.

λήγουσα, (-σης), ἡ· (λήγω) (βλ. συλλα-
βή).

Λήδα, (-ας), ἡ.

λήζω· (= ληστεύω) (μόνον ὁ πρτ.) ἔλη-
ζον· (ἀποθ.) λήζομαι, (ἀττ.) ληίζομαι τι
(= λαμβάνω ὡς λάφυρον, ληστεύω, λεη-
λατῶ, λαφυραγωγῶ)· (φρ.) «τοῖς ἐφόροις
ἐφίησι λήζεσθαι τὸν βουλόμενον» (Ξενο-

φών)· (πρτ.) ἐληζόμεν, (μέλλ.) λήσομαι, ἄορ. ἐλησάμην, πρκμ. λέλησμαι, (μετχ.) λελησμένος, -η, -ον· — λάω, ἀπολαύω, λάτρις (= μισθοφόρος), ληστής, λεία, ληστήριον, ληστρικός, ληίστωρ, ληίτις (ἐπίθ. τῆς Ἀθηνᾶς).

ληκτικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) (= τελικός, ὁ εὐρισκόμενος ἐν τέλει)· «ληκτικαὶ συλλαβαί»· // «ληκτικὸς ἀόριστος», ὁ ἀόριστος δὲν δηλοῖ πάντοτε τὸ ἐφάπαξ, π.χ. «πολλάκις ἐθαύμασα», ἀλλὰ καὶ τὸ λῆξαν, ὅθεν «ἀόριστος ληκτικός» ἢ «συντελικός», «ἀπέθανεν», ἢ τὸ ἀρξάμενον: «ἐναρκτικός ἀόριστος», πρὸς δήλωσιν μεταβολῆς καταστάσεως π.χ. «ἐβασίλευσεν ἐν ἔτει», ὡς καὶ «οὕτω δὴ Κύρος γενόμενος τις καὶ τραφεὶς ἐβασίλευσε» (Ἡρόδοτος) (= δὲν ἐτελείωσε τὸ βασιλεύειν, ἀλλὰ τελειώσας τὸν ἰδιωτικὸν βίον κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν)· Ἡ λῆξις πολλάκις δηλοῦται καὶ διὰ συνθέσεως, π.χ. ἀπέθανε.

λήμμα, (-ατος), τό· (λαμβάνω)· // (Λεξικογραφ.) ὁ κυριώτερος ἀρχικός τύπος λέξεως, ὑπὸ τὸν ὁποῖον ὑπάγονται ἄλλοι τύποι τῆς αὐτῆς λέξεως, ἡλλοιωμένοι φωνητικῶς πῶς· // θέμα τι πρὸς ἐξέτασιν· // ἄλλο λείμμα*· τὸ λῡμα (= τὸ ξέπλυμα)· ἢ λίμα (δημ.) (= τὸ ἐργαλεῖον)· λίμα ἢ (= ὑπερβολικὴ πείνα)· (Λογ.) «τὸ λῆμμα» εἶναι πρότασις, ἢ ὁποία ἔχουσα ἐξετασθῇ εἰς ἄλλην ἐπιστήμην ἢ πραγματείαν λαμβάνεται ὡς βεβαία ἢ πιθανή ἢ μία τῶν δεδομένων προτάσεων τοῦ συλλογισμοῦ, π.χ. «δεδείκται ἐν τοῖς ἀριθμητικοῖς, ὅτι οἱ ὅμοιοι ἐπίπεδοι ἀριθμοὶ πρὸς ἀλλήλους λόγον ἔχουσιν, ὃν τετράγωνος ἀριθμὸς πρὸς τετράγωνον ἀριθμὸν κ.λπ.»

λημνίσκος, (-ου), ὁ· (λήνος = ἔριον)· (εἰς τὴν παλαιογραφίαν χριτικὸν σημεῖον ἐκ παύλας (—) ἐκατέρωθι ἐχούσης ἀνὰ μίαν στιγμὴν (÷) δηλοῦν χωρίον ἐκ τῆς Γραφῆς ληφθὲν ὅχι κατὰ λέξιν καὶ ἄνω μετὰ δύο στιγμῶν (±) δηλοῦν μετάθεσιν (πρβλ. ὑπολημνίσκος ἢ υπολίμνισκος).

λῆξις, (-εως), ἡ· (Γραμμ.) κατάληξις*· **ληστής, (-ου)**, ὁ καὶ θηλ. ληστρίς, (-ιδος), ἡ καὶ λήστειρα (-ας), ἡ, (πρβλ. -ειρα) (κατὰ συναλοιφὴν ἐκ τοῦ τρισυλλάβου ληστής > ληστής).

λῆψις, (-εως), ἡ· (Λογ.) «λήψις τοῦ ζητουμένου» ψευδώνυμος συλλογισμὸς ὁ λεγόμενος «παρὰ τὴν λῆψιν τοῦ ζητουμένου», εἰς τὸν ὁποῖον φέρονται ὡς ἀποδεικτικοὶ λόγοι προτάσεις ἀναπόδεικτοι, π.χ.

Ὑπάρχει Θεός· διότι,

ὅ,τι δὲν ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑπάρξεως, ἔχει ταύτην ἐν ἄλλῃ τινί.
ὁ κόσμος δὲν ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑπάρξεως·

ὁ κόσμος ἄρα ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐν ἄλλῃ τινί, ὅπερ εἶναι ὁ Θεός.

Ἀμφότεραι αἱ προκείμεναι ἔχουν ἀνάγκην ἀποδείξεως.

Τέσσαρες εἶναι αἱ περιπτώσεις «τῆς λήψεως τοῦ ζητουμένου»: α) τὸ πρωθύστερον*, β) ὁ κύκλος* ἢ διαλληλία*, γ) ὁ ἀργὸς λόγος* καὶ δ) «τὸ ἀποδεικτικὸν ἄλμα*».

λι-· ἀχώριστον προθετικὸν μόριον ἔχον ἐπιτακτικὴν δύναμιν, ὡς τὸ λα-*, λαί*, ὡς λι-πόνηρος (= λίαν πονηρός).

λιβάδιον, (-ίου), τό· (= ὁ λειμῶν), ἐκ ῥίζης λιβ- τοῦ ἐκτεταμένου λειβ- > λείβω (= ἀφήνω νὰ ρεύσῃ).

λίβανος, (-ου), ὁ· (= τὸ δένδρον)· λίβα-

νος ἡ (= ὁ λιβανωτός)· λιβανωτός, (-οῦ), τὸ (= τὸ λιβάνι). Λίβανος, ὄρος Συρίας καὶ Φοινίκης.

λίβελλος, (-ου), ὁ· (λατιν. liber (= βιβλίον) > (ὑποκορ.) libellus = μικρὸν βιβλίον)· σύγγραμμα ὑβριστικὸν καὶ δυσφημιστικὸν μετὰ πολεμικοῦ χαρακτήρος ἐναντίον ὠρισμένου προσώπου (ἄλλως «λοιδόρον γραμμα»)

λίγο-· ἀ' συνθετικὸν προσδίδον εἰς τὸ β τὴν ἔννοιαν τοῦ ὀλίγου κατὰ ποσότητα ἢ χρονικὴν διάρκειαν, ὡς λιγόζως, λιγοζώητος (= ὁ βραχύβιος), λιγοδαίαιος κ.λπ. λιγοθυμῶ (= λιποθυμῶ), λιγοθυμία.

-λικι-· κατάλ. ἀφῆρ. οὐς. ἐκ τουρκ. καταλήξεως -lik, ὡς θεριακλίκι, καλαμπαλίκι, χαρτζηλίκι, χουβαρδαλίκι, ἀρχοντιλίκι, βουλευτιλίκι, μερακλίκι κ.λπ.

λίκνον, (-ου), τό· (ὀρθοτ.) τὸ λίκνον. **λιλλιπούτερος, (-ου), ὁ**· (= λίαν μικρός)· (ἐκ τῆς φανταστικῆς χώρας Lilliput).

λιμαίνω· (λιμός) (= ὑποφέρω ἐκ πείνης)· λυμαίνομαι (= καθαρίζω ἀπὸ τὸν ρύπον, κακοποιῶ, φθείρω, καταστρέφω).

λιμοκοντόρος· <*λιμο - κόντης (= πεινασμένος κόμης).

-λιο-· ἀ' συνθετικὸν κατ' ἀφαίρεσιν τοῦ (ἡ) καὶ ἀποκοπὴν τοῦ σ, (ἡ)λιο(ς), δηλοῦν ὅτι τὸ β' συνθετικὸν ἀνήκει ἢ ἀναφέρεται εἰς τὸν ἥλιον, ὡς λιοβασίλεμα, λιοκάθισμα, ἢ προέρχεται ἐκ τοῦ ἡλίου, ὡς λιοκάμα, λιοπύρι, λιοκάφτος, ἢ ἔχει λαμπρότητα, ἢ ὁποῖα δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν τοῦ ἡλίου, ὡς λιολάμπρος, ἢ ἐπὶ φυτῶν στρεφόμενων πρὸς τὸν ἥλιον καὶ ἀναπτυσσομένων διὰ τῆς ἡλιακῆς ἀκτινοβολίας, ὡς λιοχάρο, λι(ο)άγκαθο κ.λπ.

λιο-· ἀ' συνθετικὸν δηλοῦν ὅτι τὸ β' συνθε-

τικὸν ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν ἐλαίαν, ὡς λιοξυλα, λιοστάσι, λιοτριβεῖο κ.λπ.

λιπο-· (λείπω, (ἄορ.) ἔλιπον, (πρκμ.) λέλοιπα)· // ('Ὀρθογρ.) τὰ ἔχοντα ὡς ἀ' συνθετικὸν τὸ λιπο- γράφονται διὰ τοῦ ι (ὡς ἐκ τοῦ ἀορίστου ἔλιπον), π.χ. λιποτάκτης, λιποφυχία, λιποκρεως, λιποβαρής, λιπογαμία, λιπανάβας, λιπανδρία, λιπογνώμων (ἔσφ. λειπανάβας, λειπανδρία κ.λπ.), τὰ δὲ ἔχοντα λειφο- διὰ τῆς ει διφθόγγου (ἐκ ἐκ τοῦ μέλλοντος λείφω), π.χ. λειψανδρία, λειψανάβας, λειψαρή, λείψανον, λειψός, λείψις, λειψυδρία, λειψύδριον (χωρίον) κ.λπ., τὰ δὲ ἔχοντα λοιπο- διὰ τῆς οι διφθόγγου (ἐκ τοῦ πρκμ. λέλοιπα), π.χ. λοιπόν, λοιπὰς ἢ (= ὑπόλοιπον), λοιπογραφῶ, λοιπασμός (= καθυστέρησις πληρωμῆς) κ.λπ.

λιπογράμματος, -ος, -ον· (Γραμμ.) ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐλλείπει ἐν γράμματι· ὁ ἐλλιπὴς κατὰ ἐν ἢ περισσώτερα γράμματα.

λιτός, -ή, -όν· ('Ρητορ.) (ἐπὶ λόγων) ὁ ἀπλοῦς, ὁ ἀπηλλαγμένος περιττῶν πραγμάτων.

λιτότης, (-ητος), ἡ· ('Ρητορ.) ῥητορικὸν σχῆμα, κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ ἐκφραζομένη ἔννοια εἶναι στενότερα τῆς πραγματικῶς ὑπονοουμένης, ἥτοι ἐννοίας τινὸς δίδεται ἢ ἀντίθετος αὐτῆς μετ' ἀρνήσεως χάριν ἐμφάσεως ἢ φιλοφροσύνης, π.χ. «δὲν εἶναι κακός» (ἄρα εἶναι καλός), «ἔφαγεν οὐκ ὀλίγον» (ἄρα ἔφαγε πολὺ), «ἐξώδεψε ὅχι ὀλίγα γιὰ αὐτόν» (ἄρα πάρα πολλά)· (ἀρχ.) «οὐχ ἦκιστα» (= μάλιστα), «οὐκ ἀγνοῶ» (= καλῶς γινώσκω).

Λιψία, (-ίας), ἡ· (ἔσφ. Λειψία) (πόλις τῆς Σαξονίας).

-λλα, -ννα· τὰ εἰς -λλα καὶ -ννα κύρια ὁ-

νόματα προήλθον ἐξ ὑποκορισμοῦ*: *Πράξιλλα, Τελέσιλλα, Ἀρίστυλλα, Σίβυλλα· Κόριννα, Δίκτυννα* κ.λπ.

-λλίς, (-ίδος), ἡ (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -αλλίς, (-ίδος) γράφονται διὰ δύο «λ», π.χ. *θρυαλλίς, κορυθαλλίς, πυραλλίς, φουσαλλίς, χρυσαλλίς, τρωξαλλίς, (-ίδος)*, ἡ καὶ τὰ εἰς -υλλίς: *γῆθυλλίς, γενετυλλίς, πρυσυλλίς, ἀκανθυλλίς, ἐπιφυλλίς, τριανταφυλλίς*· ἐξαιροῦνται: *ψαλλίς, (-ίδος)*, ἡ, (*ψαλίδι*), *δαμαλλίς, παρεγκεφαλίς, μοιχαλλίς, σκυταλλίς, ἐπικεφαλίς καὶ συκαλλίς, (-ίδος)*, ἡ, (*πτηγνόν*) (εἰς τὸν Ἡρωδιανὸν *συκαλλίς*), ὡς καὶ *πυλλίς, (-ίδος)*, ἡ.

λογαιοδικός, -ή, -όν· (Μετρ.) στίχος, τοῦ ὁποῦ οὗ ὁ ἰσχυρότερος δακτυλικὸς ῥυθμὸς μεταβαίνει εἰς τὸν ἀσθενέστερον τροχαϊκὸν καὶ φαίνεται νὰ ἴσταται μεταξὺ λόγου καὶ ἀοιδίης, ἥτοι τοῦ ῥυθμοῦ τοῦ πεζοῦ λόγου καὶ τῆς ποιήσεως.

λογάς, (-άδος), ὁ, ἡ· ὁ ἐκλεκτός· (φρ.) «*λογάδες ἄνδρες*» (= ἐπιλεκτοὶ ἄνδρες)· «*φωναὶ λογάδες*» (= ἐκλεκταὶ φράσεις)· «*λογάδες λίθου*» (= ἀπελέκτοι λίθοι). -λόγι· (Ὁρθογρ.) β' συνθετ. οὐδ. οὐσιαστ. δηλοῦν ἄθροισιν, π.χ. *γυναικολόγι, παπαδολόγι, συγγενολόγι, ἀρχοντολόγι, κουβεντολόγι* κ.λπ.

-λογιά· (Ὁρθογρ.) (δημ., κατάληξις θηλυκῶν περιεκτικῶν ἐκ τοῦ ἀρχ. -λογία (= συλλογή), ὡς ἀνθολογία)· *οἶον φτωχολογία, ξενολογία* (= προσφυγία) κ.λπ. -λογιέμαι· β' συνθετικὸν ῥήμ. ἐκ τῶν εἰς -λογῶ, π.χ. *γαμπρολογιέμαι > γαμπρολογῶ, παντρολογιέμαι < παντρολογῶ*.

λογίζομαι (τι)· (= λογαριάζω, ὑπολογίζω· (μετ' ἀπαρεμφάτου)· (φρ.) «*λογιζόμενοι ἥξειν ἅμα ἡλίφ δύνοντι*» (Ξενοφῶν).

(μετ' εἰδικῆς προτάσεως) «*λογίζομαι ὅτι, ὥς*» (= σκέπτομαι, ὑπολογίζω ὅτι, συμπεραίνω)· (φρ.) *Λύσανδρος λογιζόμενος ὅτι οἶόν τε εἴη ταχὺ ἐκπολιορκῆσαι τοὺς ἐν Πειραιεῖ*» (Ξενοφῶν)· (πρτ.) *ἐλογιζόμεν*, (μέλλ.) *λογισομαι*, (ἀττ.) *λογιούμαι*, (παθ. μ) *λογισθήσομαι*, (παθ. ἀ) *ἐλογίσθην*, (ὑποτ.) *λογισθῶ*, (πρkm.) *λελόγισμαι*, (μετχ.) *λελογισμένος, -η, -ον*· -λογισμός, λογιστήριον, λόγισις, ὑπολογισμός, συλλογισμός, διαλογισμός κ.λπ.

λογικός, -ή, -όν· ὁ ἔχων ὀρθὸν λόγον, ἥτοι κρίσιν· // *Λογική*· (ἐνν. τέχνη)· ἡ ἐπιστήμη ἡ ὁποία ἐρευνᾷ τὰς γενικὰς ἀρχὰς τῆς ἐγκύρου σκέψεως καὶ ἐξετάζει τοὺς ὅρους καὶ τὰ εἶδη τῆς ὀρθῆς νοήσεως καὶ ὀρίζει νόμους καὶ κανόνες καὶ διὰ τὸ ὀρθῶς διανοεῖσθαι καὶ διὰ τὸ ἐρευνᾶν τὴν ἀλήθειαν· ὡς ἐπιστήμη διαιρεῖται εἰς δύο μέρη· α) εἰς τὴν στοιχειολογίαν ἢ τυπικὴν Λογικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξετάζονται οἱ θεμελιώδεις νόμοι καὶ προϋποθέσεις (ἥτοι αἱ λογικαὶ ἀρχαὶ ἢ νόμοι ἢ ἀξιώματα) καὶ τὰ στοιχεῖα (ἥτοι αἱ ἔννοιαι, αἱ κρίσεις καὶ οἱ συλλογισμοί) τῆς νοήσεως, καὶ β) τὴν μεθοδολογίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξετάζονται αἱ μέθοδοι προσκλήσεως ἐπιστημονικῶν γνώσεων· // ἰδρυτὴς τῆς «Λογικῆς» ὡς αὐτοτελοῦς ἐπιστήμης ἐγένετο ὁ Ἀριστοτέλης, τὸν ὅρον δὲ «Λογική» πρὸς ὑποδήλωσιν τῆς ἐπιστήμης εἰσήγαγον πιθανῶς οἱ Στωικοὶ καὶ μάλιστα ὁ Ζήνων· εἰς τοὺς μετέπειτα χρόνους ἡ Λ. μικρὰν πρόοδον ἐσημείωσεν ἀκολουθοῦσα σταθερῶς τὰ διδάγματα τοῦ Ἀριστοτέλους· σημαντικωτάτην ἐξέλιξιν διὰ τὴν ἐπιστήμην τῆς Λ. ἀποτελεῖ ἡ λεγομένη «Συμβολικὴ λογι-

κή»· // «*Λογικοὶ νόμοι*» ἢ «*Λογικά*» ἢ «*ἀρχαί*», εἶναι οἱ θεμελιώδεις νόμοι τοῦ διανοεῖσθαι, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ ὀρθότης πάσης ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου πνεύματος, ἥτοι εἶναι αἱ ἀπλούσταται ἀλήθειαι ἀφ' ἐαυτῶν φανεραὶ μὴ ἔχουσαι ἀνάγκην ἀποδείξεως, πρὸς τὰς ὁποίας συμφωνεῖ πᾶσα ὀρθὴ νόησις· εἰδικώτερον «κανόνες» καλοῦνται λογικὰ παραγγέλματα, τὰ ὁποία στηρίζονται ἐπὶ τῶν λογικῶν ἐκείνων ἀρχῶν. Οὗτοι οἱ «*λογικοὶ νόμοι*» διακρίνονται τῶν φυσικῶν καὶ τῶν θετῶν. Οἱ «*φυσικοὶ νόμοι*» εἶναι ἀναλλοίωτοι καὶ ἀπαράβατοι, ὡς σταθεραὶ σχέσεις τῶν ὄντων καὶ φαινομένων, οἱ δὲ «*θετοὶ νόμοι*» ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τιθέμενοι, ἐνίοτε παραβαίνονται, μεταβάλλονται καὶ καταργοῦνται. Εἶναι δὲ αἱ ἀρχαὶ αὗται: α) ἡ ἀρχὴ τῆς ταυτότητος (Α εἶναι Α, ἢ Α = Α ἢ Α = α + β + γ), β) ἡ ἀρχὴ τῆς ἀντιφάσεως (Α δὲν εἶναι ὅχι Α), γ) ἡ ἀρχὴ τῆς τοῦ τρίτου ἢ μέσου ἀποκλείσεως (Α εἶναι ἢ Β ἢ ὅχι Β) καὶ δ) ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀποχρῶντος λόγου, κατὰ τὴν ὁποίαν οὐδεμία γνώσις ἔχει κύρος, ἐὰν δὲν ἔχῃ λόγον πείθοντα περὶ τῆς ἀληθείας αὐτῆς· εἰς ταύτας προστίθεται πολλάκις καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ συλλογισμοῦ (ἐὰν τὸ α συνεπάγεται τὸ β καὶ ἐὰν τὸ β συνεπάγεται τὸ γ, τὸ α συνεπάγεται τὸ γ)· // «*συμβολικὴ λογική*» (ἄλλως «*μαθηματικὴ λογική*» ἢ «*ἀλγεβρα τῆς λογικῆς*»). Ἡ ἐφαρμογὴ εἰς τὰς λογικὰς ἐρεῦνας μεθόδων καὶ συμβόλων μαθηματικῶν καὶ μάλιστα ἀλγεβρικῶν· ἡ συμβολικὴ λογικὴ ἐπιζητεῖ τὴν διεύρυνσιν τῆς κλασσικῆς τυπικῆς λογικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους· // «*λογικὴ ἀνάλυσις*» καὶ «*λογικὴ σύνθεσις*» (βλ. ἀνάλυσις*)· // «*λογικός*

*συλλογισμός**», (ἀντιθ.) «*ἐρητοικός συλλογισμός*».

-λόγιον· (Ὁρθογρ.) κατάληξις οὐσιαστικῶν σημαίνοντων τὸ περιέχον, τὸ περιλαμβάνον, π.χ. *ἀνθολόγιον, δειγματολόγιον, βαθμολόγιον, ὕβριολόγιον* (ἐσφ. ὕβρεολόγιον), *δρομολόγιον, κτηματολόγιον, ἐορτολόγιον, εὐχολόγιον, ἡμερολόγιον, μαθητολόγιον, ὥρολόγιον* κ.λπ., (τὸ λέγω* σημαίνει καὶ μετρῶ).

λογιωτατισμός, (-οῦ), ὁ· ἄλλως «*σχολαστικισμός*»· ἡ τάσις λογίων, ὅπως μεταχειρίζονται εἰς τὸν γραπτὸν καὶ προφορικὸν λόγον λέξεις, τύπους καὶ φράσεις τῆς ἀρχ. ἑλληνικῆς· (ῥ.) *λογιωτατίζω* (ἐπίθ.) *λογιώτατος, -η, -ον*.

λογογράφημα, (-ατος), τό· σύγγραμμα εἰς τὸν πεζὸν λόγον· // *λογοτέχνημα*.

λογοπαίγνιον τό· τὸ παίγνιον δι' ὁμοήχων λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πολλαπλὴν ἢ διάφορον σημασίαν (κν. *καλαμποῦρι*)· «*αὐτὴ τρεῖς (αὐλητρίς) πεσοῦσα δημοσίᾳ ἔστω*»· «*ἐταῖρα, χρυσία, εἰ φοροῇ, ΔΗΜΟΣΙΑ ἔστω*» (ἐνταῦθα τὸ ΔΗΜΟΣΙΑ δύναται νὰ ἀναγνωσθῇ καὶ δημοσία καὶ δημοσία), «*σὰν εἶδα (σανίδα) τὸ κεφάλισον*» (βλ. γρίφος, ψευδώνυμος συλλογισμός)· (ῥ.) *λογοπαικτῶ* (-έω)· (οὐς.) *λογοπαίκτης*.

λόγος, (-ου), ὁ· (ἀντιθ. ἔργον)· (εἰς τὴν δημοτ.) *ὁ λόγος σου* (= ἡ διαταγὴ σου)· ἀκλίτως: «*τοῦ λόγου μου*» (= ἐγώ), «*τοῦ λόγου σου*» (= σύ), «*τοῦ λόγου του*» (= αὐτός)· // (μετὰ ἐπιθ. προσδιορισμοῦ) «*ὁ κοινὸς λόγος*» (= ἡ λαλουμένη), «*ἀττικὸς λόγος*» (= ἡ ὅλη γλῶσσα, ἡ ἑλληνική)· // *χαρακτηρισμὸς τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐκφέρεται εἰς τὴν σύνθεσιν φρά-*

σις αὐτοτελοῦς νοήματος, ὡς «εὐθύς, πλάγιος, ἐρωτηματικὸς λόγος», «τὰ μέρη τοῦ λόγου» (= αἱ κατηγορίαι εἰς τὰς ὁποίας ὑπάγονται αἱ λέξεις): ταῦτα εἶναι δέκα: ἄρθρον, ὄνομα οὐσ., ὄνομα ἐπίθ., ἀντωνυμία, ῥῆμα (κλιτά), πρόθεσις, σύνδεσμος, ἐπίρρημα, ἐπιφώνημα (ᾠκλιτά), (βλ. λέξεις). ἐκ τῶν κλιτῶν μερῶν τοῦ λόγου τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσ., ἐπίθ., ἀντωνυμία καὶ μετοχή λέγονται πτωτικά // ὁ λόγος γραφόμενος λέγεται γραπτὸς καὶ ἀποτελεῖ τὰς παντὸς εἶδους συνθέσεις καὶ τὰ πάσης φύσεως συγγράμματα τοῦ λόγου, τὰ ὁποία συγκροτοῦνται ἐκ τῶν δέκα τούτων μερῶν // «προφορικὸς λόγος» ἡ δύναμις, διὰ τῆς ὁποίας ἐκφράζομεν εἰς ἄλλους παρόντας διὰ φωνῶν, τὰς ὁποίας καλοῦμεν λέξεις, ὅσα διανοούμεθα καὶ ὅσα διαλογιζόμεθα καὶ ὅσα αἰσθανόμεθα· ὁ προφορικὸς οὗτος λόγος ἔχει σκοπόν, τὴν εἰς ἑναρθρον γλωσσικὴν ἐξωτερικεῖσιν τῶν ὑπαρχόντων εἰς τὴν διάνοιαν καθιστῶν οὕτω καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν διανόησιν ἀλληλένδετα· «γραπτὸς λόγος», εἶναι ἡ ἐκφρασις τοῦ προφορικοῦ λόγου δι' ἐπινοηθέντων γραπτῶν στοιχείων, λέξεων, προτάσεων // (βλ. φιλόλογος) // (Φιλοσ.) ἡ λογικὴ καὶ ἔννομος τοῦ παντὸς τάξις, ἡ λογικὴ τοῦ ἀνθρώπου ἰκανότης // (Συντακτ.) ἡ μία, ἡ καὶ προηγούμενη, ἐκ τῶν δύο μερικωτέρων ἐξηρητημένων κρίσεων, ἄλλως καλουμένη «ἡ γοούμενον», «ὁρος» καὶ «ὑπόθεσις», π.χ. «ἐὰν ὑπάρχῃ φῶς (λόγος, ὑπόθεσις, ἡγούμενον), ὑπάρχει σκιά (ἐπόμενον)» (βλ.) «ὑποθετικὸς λόγος» // «λόγος τέλειος ἢ διωρισμένος», ὁ περιέχων τόσα μέρη, ὅσα ἀπαιτοῦνται, ἵνα σημάνη ὅτι εἶ-

ναι διωρισμένος, διότι λόγος εἶναι σύνθεσις λέξεων, ἡ ὁποία δηλοῖ αὐτοτελὴ διάνοιαν, οὗτος ἀναλόγως τῆς περιστάσεως καὶ τῆς χρήσεως δύναται νὰ εἶναι μικρὸς, μέγας ἢ μέγιστος (μικρὸς λόγος): *ναί! ὅχι!*, (μέγας): *ἰτάδε ἔγραψεν ὁ Ἀριστοτέλης φιλόσοφος*, (μέγιστος): *«Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος ἐνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων»* κ.λπ. // (Λογ.) «πραγματικὸς λόγος», «αἰτία», «αἰτιώδης λόγος», ὁ προηγούμενος εἰς τὴν σειρὰν λόγος, διότι «οὐδὲν γίνεται ἄνευ αἰτίας», ἐνῶ ὁ ἐπόμενος εἶναι «τὸ ἀποτελεσμα», «τὸ αἰτιατόν», τοῦ πραγματικοῦ λόγου, π.χ. «ἔβρεξεν (πραγματικὸς λόγος), εἶναι ἄρα διάβροχος ἡ γῆ (τὸ αἰτιατόν, τὸ ἀποτελεσμα)» // «ἀργὸς λόγος» ἢ «ἡσυχάζων λόγος», ὁ λόγος, ὁ ὁποῖος ὁρμάται ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως ἀπολύτου εἰμαρμένης εἰς τὸν κόσμον καὶ ἔχει ἀνάγκην ἀποδείξεως:

Εἴτε εἶναι πεπρωμένον νὰ ἀναρρώσῃς εἴτε μὴ, περιττὸν νὰ καλέσῃς ἱατρὸν, ἀλλ' εἶναι πεπρωμένον τὸ ἕτερον τούτων περιττὸν ἄρα νὰ καλέσῃς ἱατρὸν (τῶν Στωικῶν).

// «γνωστικὸς λόγος», ἐπειδὴ ἡ νόσις ἀποτελεῖ σειράν, εἰς τὴν ὁποίαν πᾶσα κρίσις στηρίζεται ἐπὶ προηγούμενης καὶ αὕτη ἐπὶ ἄλλης προηγούμενης καὶ οὕτω καθεξῆς, «γνωστικὸς λόγος» ἢ «λόγος» καλεῖται ἡ προηγούμενη κρίσις, δηλαδὴ ἡ λογικὴ αἰτία τῆς ἐπομένης, διότι αὕτη ἐξ ἐκείνης ἔχει ἐξαρτηθῇ καὶ γινώσκειται // «θερίζων λόγος» (τῶν Στωικῶν), ὀνομασία λογικοῦ σφάλματος, διὰ τοῦ ὁποίου ἐδεικνύτο ὅτι δὲν ὑπάρχει τι ἐνδεχόμενον, ἀλλὰ

πάντα γίνονται ἐξ ἀνάγκης // «κυριεύων λόγος», σόφισμα Διοδώρου τοῦ Μεγαρίκου, κατὰ τὸ ὁποῖον μόνον τὸ ἀληθὲς εἶναι ἀληθὲς εἴτε ὃν εἴτε μέλλον, τὸ δὲ μὴ ἀληθὲς δὲν εἶναι δυνατόν // «λόγος περὶ τοῦ κέγχρου», φευδῶνυμος συλλογισμός, «...εἰ ὁ μέδιμος τοῦ κέγχρου καταπεσὼν ψοφεῖ, ψοφήσει καὶ ὁ εἰς κέγχρος (τὸ κεχρί) καὶ τὸ μυριστόν τοῦ κέγχρου» // (Συντακτ.) «εὐθύς (ἢ ὀρθός) λόγος» ἡ ἀνεξάρτητος πρότασις ἢ κατ' εὐθείαν ἐκφερομένη διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων τοῦ λέγοντος, π.χ. «ὁ δ' εἶπεν· ἐγὼ σε, ὦ Φαλῖνε, ἄσμενον ἐώρακα» (Ξενοφῶν) // «πλάγιος λόγος», ἄλλως «διηγηματικὸς λόγος»· λέγεται ἡ πρότασις, ἥτις ἐξαρτᾶται ἐκ ῥήματος λεκτικοῦ, δοξαστικοῦ ἢ γνωστικοῦ καὶ δὲν ἐκφέρεται διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων τοῦ λέγοντος προσώπου, ἀλλὰ λαμβάνει μορφήν διηγηματικὴν, π.χ. «ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν πρὶν Κῦρος ἐμπλησθεῖν θηρῶν» (Ξενοφῶν) (= πρὸς τὸν εὐθὺν λόγον, «μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπληθῇ»). Ὁ πλάγιος λόγος ἐκφέρεται μετὰ χρόνον ἱστορικόν, α) δι' αἰτιατικῆς καὶ ἀπαρεμφάτου, π.χ. «ἀπηγόρευε μεδένα βάλλειν» (εὐθύς λόγος «μηδεὶς βαλλέτω») (Ξενοφῶν) καὶ β) κατ' εὐκτικὴν, π.χ. «Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἔβρα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τῶν πολεμίων ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη» (Ξενοφῶν) (= ὀρθὸς λόγος «κατὰ μέσον ἄγε τὸ στράτευμα, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς ἐστίν»)· «ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον, πότερον βούλοιο μένειν ἢ ἀπιέναι» (Ξενοφῶν) (= ὀρθὸς λόγος «πότερον βούλει μένειν ἢ ἀπιέναι»). Ἀντὶ τῆς εὐκτικῆς τοῦ πλάγιου λόγου τίθεται πολλάκις μετὰ

ἱστορικὸν χρόνον ἢ ἔγκλισις τοῦ ὀρθοῦ λόγου, π.χ. «εἶπεν ὡς, εἰ μὴ ἦδη πράξοιεν, ἐξεγερεῖ αὐτόν» (Ξενοφῶν) (= ὀρθὸς λόγος: «εἰ μὴ πράξετε, ἐξεγερῶ αὐτόν»). Προτάσεις ἐξαρτῶμεναι ἐκ πλάγιου λόγου ἐκφέρονται κατ' εὐκτικὴν ἀντὶ ὀριστικῆς κατ' ἀφομοίωσιν πρὸς προτέραν εὐκτικὴν, π.χ. «ἔλεγον οἱ πολλοί, ὡς παντὸς ἄξια λέγοι Σεύθης· χειμῶν γὰρ εἴη» (Ξενοφῶν) (ἀντὶ χειμῶν γὰρ ἔστιν)· «ἀπόλοιο καὶ ἄλλος, ὅτις τοιαυτὰ γε ῥέζοι» (Ὁμηρος) // «ἐρωτηματικὸς λόγος» ὁ ἐκφράζων ἐρώτησιν: «εἶπω τι», «εἶναι καλὸς ὁ μαθητής;», «νά πηγαίνω;» // «ῥυθμικὸς λόγος», ἡ τῶν παλαιῶν λεκτικὴ ἁρμονία εἰς ὁλόκληρον τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν γραμματείαν· εἰς τὸν «ῥυθμικὸν λόγον» αἱ λέξεις τῶν περιγραφῶν λαμβάνουν ὠρισμένην διάταξιν, ὥστε νὰ προκύπτῃ ἀκουστικὴ ἐντύπωσις ὁμοιάζουσα πρὸς ποιητικὸν κείμενον. Στοιχεῖα «τοῦ ῥυθμικοῦ λόγου» εἶναι: α) προκαθορισμένη διάταξις τονιζομένων καὶ ἀτόνων συλλαβῶν, β) συμμετρικὴ διάταξις καὶ ἀντιστοιχία τῶν λεκτικῶν στοιχείων (σχήματα ὑπερβατά*, ἰσοκωλά*, πάρισα*, ὁμοιοτέλευτα*, παρηγήσεις*), γ) ἐπίταξις τοῦ ἐπιθέτου καὶ πρόταξις τῆς γενικῆς καὶ ἡ παρεμβολὴ τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου καὶ ἄλλα εὐρήματα, ὡς «τὸ ἀμάργημα τὸ φοβερό», «τοῦ ἀνθρώπου ὁ χαμός», «τὰ τῶν ἀνθρώπων δίκαια», καὶ δ) ἱαμβικαὶ ἀναπαιστικαί, τροχαϊκαὶ κ.λπ. ἐνότητες ἀκουστικῶς προσιταί (πεζοτραγουδα*).

-λόγος (ἀρχ. δημ.) (Ὁρθογρ.) β' συνθετικὸν προπαροξυτόνων λέξεων, ἐπέχον θέσιν ἀντικειμένου, ὅταν τὸ α' εἶναι ῥῆμα, ὡς

φιλό-λογος (φιλῶ) τὸν λόγον (ἀντικ.),
δωσίλογος (δίδωμι) λόγον (ἀντικ.). β'
συνθ. ἐπιθ. ὑπὸ τὴν σημασίαν λογισμὸς ἢ
λογαριασμός, ἔχον ὡς α' πρόθεσιν, ὡς ἀ-
νάλογος, παράλογος, ὑπόλογος, ὡς καὶ
ἄλογος, εὐλογος. // β' συνθ. παραγῶγων
ἐκ ῥημάτων συνθέτων ἐκ προθέσεων καὶ
τοῦ λέγω, λέγομαι, ὁπότεν τὸ παράγωγον
δηλοῖ κατὰ τὴν τοῦ ῥήματος σημασίαν, ἐν-
έργειαν, ιδιότητα ἢ ἀποτέλεσμα, ὡς (ἀντι-
λέγω) ἀντίλογος, (συλλέγω) σύλλογος,
(προλέγω) πρόλογος κ.λ.π. // -λόγος
(ἀρχ. -δημ.). β' συνθετικὸν δηλοῦν: α) τὸν
λέγοντα, ὅτι ἢ ὡς τὸ α' συνθ. δηλοῖ, ὡς
αἰσχρολόγος, κακολόγος, εὐφυλόγος, ἀ-
περαντολόγος, ἀκριβολόγος κ.λ.π., β) τὸν
συλλέγοντά τι, ὡς (ἀρχ.) δασμολόγος, φο-
ρολόγος, κοπρολόγος, (δημ.) ἀβγολόγος,
πλιατσικολόγος, σταχολόγος κ.λ.π., γ) τὸν
φροντίζοντα ἢ ἀσχολούμενον περὶ τι, π.χ.
βοτανολόγος, ἐνδυματολόγος, γεωλόγος,
γεροντολόγος, παλαιοντολόγος, ἐμβρυο-
λόγος κ.λ.π., καὶ δ) διάφορα ἐργαλεῖα καὶ
σκεύη, π.χ. βιδολόγος, σπιρτολόγος κ.λ.π.
λογοτεχνία. (μσν. - νεώτ.). ἡ τέχνη τοῦ
λόγου. // τὸ σύνολον τῶν μνημείων τοῦ
ἐντέχνου γραπτοῦ λόγου λαοῦ τινος, διὰ
τῶν ὁποίων ἐπιδίδωκεται ἡ πρόκλησις εἰς
τὸν ἀναγνώστην αἰσθητικῶν σχεδὸν ἀπο-
κλειστικῶς συγκινήσεων, ὅχι δηλ. ἡ ἐξυ-
πηρέτησις ἐπιστημονικῶν μορφωτικῶν ἀ-
ναγκῶν. αὕτη ἀποτελεῖ τμήμα τῆς ὅλης
γραμματείας (βλ. λ.) ἔθνους τινός.
-λογῶν. ('Ορθογρ.) κατάληξις ῥημάτων ἐκ
τοῦ ἀρχ. -λογῶ (= συναθροίζω), π.χ.
χορολογῶ (= συλλέγω χορτά), δροσο-
λογῶ, ταμπολογῶ, ψηφολογῶ, σκολο-
γῶ (= συναθροίζω σῶκα), βλαστολογῶ,

σταφυλολογῶ, φορολογῶ, κρυολογῶ
κ.λ.π., (κατ' ἐπέκτασιν) ψοφολογῶ, παν-
τρολογῶ, ἢ τοῦ λέγω, π.χ. μακρολογῶ,
λεπτολογῶ, ἀοριστολογῶ, ὁμολογῶ, κα-
κολογῶ κ.λ.π.
-λοί. (δημ.). // ('Ορθογρ.) (κατάληξις οὐ-
δετέρων περιληπτικῶν οὐσιαστικῶν ἐκ τοῦ
ἀρχ. β' συνθετικοῦ -λόγιον (= συλλογῆ),
ὡς ἀνθολόγιον, π.χ. σκυλλολοί, παιδολοί,
ἀρχοντολοί, σκουπιδολοί, ψιλλολοί, συγ-
γενολοί, κουβεντολοί, γυφτολοί κ.λ.π.
λοιδορῶ (-έω). (= κακολογῶ, ὑβρίζω, ἐ-
πιπλήττω. (φρ.) «λοιδοροῦσί με ὡς ἄδι-
κός εἰμι» (Ξενοφῶν). (πρτ.) ἐλοιδορουν,
(μέλλ.) λοιδορήσω, (ἀόρ.) ἐλοιδορήσα,
(πρκμ.) λελοιδορήκα. (Μέσ. καὶ Παθ.)
λοιδοροῦμαι, π ἐλοιδορούμην, (μέσ. μ)
λοιδορήσομαι, (παθ. μ) λοιδορηθήσομαι,
(μέσ. ἀ) ἐλοιδορησάμην, (παθ. ἀ) ἐλοιδο-
ρήθην μετ' ἐνεργητικῆς σημασίας μετὰ
δοτ. προσώπου. (φρ.) «λοιδορηθέντος δ'
αὐτοῖς ἐκείνου καὶ κακίσαντος αὐτοῦς»
(Δημοσθένης). (ὑποτ.) λοιδορηθῶ,
(πρκμ.) λελοιδορημαι, (μετχ.) λελοιδορη-
μένος, -η, -ον. — λοιδορος (= ὑβριστής),
λοιδότης, λοιδορία, λοιδορήμα, λοιδο-
ρητέον, λαιδρός (= θρασύς), φιλολοιδο-
ρος, φιλολοιδορός.
λοιπόν. (Συντακτ.) διὰ τούτου δηλοῦται
συμπέρασμα εἴτε πραγματικὸν εἴτε λογι-
κόν. π.χ. «φίλε, πλησιάζουν μεσάνυχτα·
καληνύχτα λοιπόν». πολλάκις τὸ «λοι-
πόν» λαμβάνεται ὡς μεταβατικὸς σύνδε-
σμος ἢ ἐπὶ τινος προτροπῆς ἢ ἵνα ἐπανα-
ληφθῇ καὶ συνεχισθῇ ὁ διακοπείς λόγος ἔ-
νεκα παρεμβολῆς τινος, π.χ. «ἐφθρόντισα
πῶς νὰ κοιμηθῶ ἤσυχά· κατῳρῶσα λοι-
πόν νὰ στρώσω καλά τὸ κρεβάτι μου».

«σπονδαῖα θὰ μοῦ εἴπῃς· ἄρχισε καὶ λέγε
μου ἐξ ἀρχῆς λοιπόν».
λουτρὸν, (-οῦ), τό. (λούω*) (= ὁ τόπος,
ἐνθα λούεται τις). ὁ λουτρῶν, τὸ βαλα-
νεῖον. (φρ.) «αὐτὸς μικρὸς οὐδὲν εἶδεν
τοῦ λουτροῦ τὸ κατώφλιν» (Πρόδρομος
Θεόδ.). ὕδωρ πρὸς λούσιν. (φρ.) «λού-
σαντες ἀγνὸν λουτρόν» (Σοφοκλῆς). τὸ
λούσιμον. (φρ.) «οὐδαμοῦ ἄνθρωποι εὐ-
χειρωτότεροί εἰσιν ἢ ἐν σιτίοις καὶ ποτοῖς
καὶ λουτροῖς» (Ξενοφῶν). (ποιητικῶς)
χοαί, σπονδαὶ πρὸς νεκρούς. (φρ.) «πα-
τρὸς χέοντες λουτρά» (Σοφοκλῆς).
(δημ.). (φρ.) «ἔμεινε στὰ κρῦα τοῦ λου-
τροῦ» (= ἡστόχησε, ἀπέτυχε). λούτρον,
(-ου), τό (= τὸ ἀπόνιμμά) (ἄλλως καὶ
λούτριον) (κν. ἀπονιφοῦδι).
λούω. (ἐπικ. λουέω) (τινά). (= πλύνω,
(κν.) λούζω). (φρ.) «παραλαβὼν δέ με ὁ
ἀνὴρ ἔλουε» (Λουκιανός). (προστακτ.) ὑ-
πὸ τοῦ Ἑσυχίου «λουῖν» (κατὰ συναίρεσιν
ἐκ τοῦ «λόε») (= λούσαι). (πρτ.) (ἐπικ. ἐ-
λούεον), ἔλουν, (μέλλ.) λούσω, (ἀόρ.) ἔ-
λουσα. (Μέσ.) λούομαι καὶ λούμαι, λούω
ἐμαυτὸν (= λούζω τὸ σῶμά μου ἢ κά-
ποιον). (παθ.) λούομαι (ὑπὸ τινος), π ἐ-
λούομαι, (μέσ. μ) λούσομαι, (μέσ. ἀ) ἐ-
λουσάμην, (ὑποτ.) λούσωμαι, (παθ. ἀ) ἐ-
λούθην καὶ ἐλούσθην, (ὑποτ.) λουθῶ καὶ
λουθῶ, πρ λέλουμε καὶ λέλουμε. (μετχ.)
λελουμένος καὶ λελουσμένος, -η, -ον. —
λύμα (= ἀπόπλυμα), λύμη (= βλάβη),
λύθρον (= ἐξ αἵματος ὀκαθαρεία),
λυμῶν, λυμαίνομαι, λυμαντήρ, λουτήρ,
λούστης, λουτρόν*, λούτριον (= ὕδωρ
πρὸς λούσιν), λουτήριον, λούστης, λουτρι-
κός. [λούω, λούεις, -ει, (πληθ.) μετὰ συν-
αιρέσεως τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ὅτε εἰ-

ναι βραχὺ ἢ ὅμοιον πρὸς τὸ ριζικόν): λού-
μεν, λούτε λούσι. (πρτ.) ἔλουν, ἐλούμεν,
(μεσ.) λούμαι (<λοΦομαι), λούται, λούν-
ται, π ἐλούομαι (<ἐλοΦόμην, ἐλούτο, λού-
μενος, -η, -ον). (φρ.) «λούομαι τοὺς αἰ-
χμαλώτους» (ἀντὶ λούω)].
λοχαγός, (-οῦ), ὁ. ('Ορθογρ.) ἐν συνθέσει
ὀρθότερον ὑπολόχαγος, ἀνθυπολόχαγος,
ὡς συστράτηγος, ὑποστράτηγος, φιλο-
γέωργος, κ.λ.π. (νεωτ. ὑπολοχαγός κ.λ.π.).
λυγισμός, (-οῦ), ὁ. «οἱ λυγισμοί» τεχνι-
καὶ ὑπεκφυγαὶ τῶν σοφιστῶν εἰς τὸν λό-
γον.
λύγξ, (λυγγός), ἡ. (= λύξυγας, (κν.)
λόξυγας), ἐνῶ λύγξ, (λυγκός), ὁ (= σαρ-
κοφάγον ὀξυδερκὲς ζῶον), ἐξ οὗ καὶ ἡ
(φρ.) «ἔχει ὄμματα λυγκός».
λυθρίνι τό. (ἐκ τοῦ ἐρυθρίνος) (ἰχθύς).
λυμαίνομαι (τι ἢ τινα). (= κακοποιῶ).
(φρ.) «οὐ γὰρ δήπου ἐπὶ μὲν μνάς οὐκ
ἀπέτεισα ὑπὲρ αὐτοῦ δεομένου καὶ λυ-
μαινομένου» ('Αντιφῶν). προξενῶ κατα-
στροφὴν εἰς τι ἢ εἰς τινα. (φρ.) «οὐχ ὁ
Θεὸς τὸ σῶμα λυμαίνεται, ἀλλ' ἡ νοῦ-
σος» ('Ιπποκράτης). ἀτιμάζω. (φρ.) «λυ-
μαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ ἔλεγε τάδε»
(Ἡρόδοτος). (πρτ.) ἐλυμαινόμην, (μέλλ.)
λυμανοῦμαι, (ἀόρ.) ἐλυμνάμην, ἐλυμάν-
θην, (πρκμ.) λελύμασμαι, (ὑπερσ.) ἐλελυ-
μάσμην. (ὑποτ.) ἐ λυμαίνωμαι, ἀ λυμή-
νωμαι, λυμανθῶ, πρ λελυμασμένος ὦ.
(εὐκτ.) ἐ λυμαίνοιμην, μ λυμανοίμην, ἀ
λυμναίμην, λυμανθίην, πρ λελυμασμέ-
νος εἶην. (προστ.) ἀ λυμαίνου, ἀ λυμνηναι,
λυμάνθητι, πρ λελύμανσο. (ἀπαρ.) ἐ λυ-
μαίνεσθαι, μ λυμανεῖσθαι, ἀ λυμῆνασθαι,
λυμανθῆναι, πρ λελυμάνθαι. (μετχ.) ἐ λυ-
μαινόμενος, -ομένη, -όμενον, μ λυμανού-

μενος, -ουμένη -νούμενον, ἄ λυμηνάμενος, -ναμένη, -νάμενον, λυμανθείς, -θείσα, -θέν, πρ λελυμασμένος, -μένη, -μένον — λυμαντήρ, λυμαντής, λυμαντήριος, ἀπολυμαντήρ, ἀπολυμαντήριον, λύμη (= βλάβη, προσβολή), λύμα (= ἀκαθαρσία), ἀπολύμανσις, λύμασις (= λύμη).

λύπη ή· (αἱ λύπαι), (ἐν συνθέσει) βαρύλυπος, περίλυπος, ἄλυπος (ἀλύπτερος).

λυπῶ (έω)· (= προσενῶ θλίψιν, λύπην, ἐνόχλησιν· (φρ.) «βλέπω γὰρ ὅτι ἡ ἐπιστολή ἐκείνη, εἰ καὶ πρὸς ὦραν ἐλύπησεν ὑμᾶς» (Καιν. Διαθ.)· βλάπτω, ταρασσω· (φρ.) «ἡ μέντοι ἵππος ἡ Μαρδονίου αἰεὶ προσεκέετό τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας» (Ἡρόδοτος)· (πρτ.) ἐλύπουν, (μέλλ.) λυπήσω, (ἀόρ.) ἐλύπησα, (πρκμ.) λελύπηκα· (Μεσ. καὶ Παθ.) λυπούμαι (= εἶμαι τεθλιμμένος, ἔχω, αἰσθάνομαι θλίψιν), π ἐλυπούμην, (μεσ. μ) λυπήσομαι, (παθ. μ) λυπηθήσομαι, (παθ. ἄ) ἐλυπήθην, (ὑποτ.) λυπηθῶ, πρ λελύπημαι, (μετχ.) λελυπημένος, -η, -ον — «τὸ λυπούμενον» (= ἡ λύπη) — λύπη, λύπημα, ἀλύπητος, λυπηρός, λυπρός, λυπητέον, ἄλυπος, περίλυπος, λυπητικός, λυπητήριος, συλλυπητήρια, ἀξιολύπητος· (φρ.) «ἄλυπος καὶ ἀλύπως, Πλάτων δὲ καὶ ἀλυπητῶς ἔφη, ὥσπερ Σοφοκλῆς ἀλύπητον» (Πολυδεύκης).

λυρικός, -ή, -όν· ὁ συνθέτων ποιήματα ἀδόμενα μετὰ συνοδείας τῆς λύρας· ὅθεν (μτφ.) ὁ ἐκφράζων τὰ τοῦ ποιητοῦ ὑποκειμενικὰ συναισθήματα· συνθέτης μελῶν διὰ λύρας ἐκτελουμένων· (ἐπὶ λόγου) ὁ διηγησμένος ποιητικῶς· // «λυρική ποίησις» παρὰ τὸ ἔπος* καὶ τὸ δρᾶμα* βασικόν, ἰδίως εἰς τοὺς ἀρχαίους, εἶδος ποιή-

σεως· ἡ λυρική ποίησις ἦτο πάντοτε συνδυασμένη πρὸς τὴν μουσικὴν, τὰ προΐοντα δὲ τῆς ποιήσεως ταύτης ᾗδοντο πρὸς λύραν (λύρα > λυρικός), κατὰ τοὺς νεωτ. χρόνους διὰ τοῦ ὅρου λυρική ποίησις ὑποδηλοῦται τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῆς ποιήσεως, εἰς τὸ ὁποῖον βασικῶς προέχουν τὰ ὑποκειμενικὰ συναισθήματα τοῦ ποιητοῦ καὶ ἐκφράζονται χαρακτηριστικῶς αἱ ψυχικαὶ αὐτοῦ καταστάσεις.

λυρισμός, (-οῦ), ὁ· περιπαθῆς καὶ αἰσθηματολογικὴ ἔκφρασις· ἡ χρῆσις εἰς τὸν λόγον ποιητικοῦ ὕφους, ἥτοι εἰκόνων, μεταφορῶν, παρομοιώσεων κ.λπ.

λύσις, (-εως), ἡ· ἡ ἀναίρεσις ἐπιχειρήματος· Λῦσις, (-ιδος), ὁ (= ὄνομα κύριον)· λῆσις ἡ (λήθω) (= ἡ λήθη)· λῆσις ἡ (λάω) (= ἐπιθυμία).

λυσιτελῶ (-έω)· (ἀμτβ.) (= ἀποζημιῶν· ὠφελῶ, παρέχω ὠφέλειαν, κέρδος)· (πρτ.) ἐλυσιτέλουν, (μέλλ.) λυσιτελήσω, (ἀόρ.) ἐλυσιτέλησα, (πρκμ.) ὠφέληκα, λυσιτελήσας ἔχω, (ὑπερσ.) ὠφελήκειν, λυσιτελήσας εἶχον· (ὑποτ.) ἐ λυσιτελῶ, ἄ λυσιτελήσω, πρ ὠφελικῶς ὦ· (εὐκτ.) ἐ λυσιτελοῖμι, μ λυσιτελήσοιμι, ἄ λυσιτελήσαιοι, πρ ὠφελικῶς εἶην· (προστ.) ἐ λυσιτέλει, ἄ λυσιτέλῃσιν, πρ ὠφελικῶς ἴσθι· (ἀπαρ.) ἐ λυσιτελεῖν, μ λυσιτελήσειν, ἄ λυσιτελήσαι, πρ ὠφελικῶς· (μετχ.) ἐ λυσιτελῶν, -λοῦσα, -λουν, μ λυσιτελήσων, -σουσα, -σον, ἄ λυσιτελήσας, -σασα, -σαν, πρ ὠφελικῶς, -κυῖα, -χός·

— «λυσιτελῶ τινι» (= ὠφελῶ τινι)· (φρ.) «λυσιτελεῖ ἡμῖν ἡ δικαιοσύνη»· «λυσιτελεῖ (ἀπρόσ.) μοι (δοτ. προσ.) καὶ τελικοῦ ἀπαρεμφ.» (= με συμφέρει νά)· (φρ.) «τεθνάναι νομίσασα λυσιτελεῖν ἡ ζῆν» (Ἀν-

δοκίδης) (= καλύτερον εἶναι νὰ ἀποθάνη τις παρὰ νὰ ζῇ)· (φρ.) «οὐ γὰρ οἱ λυσιτελεῖν... δικάζειν»· (φρ.) «τὸ τῆς φορᾶς λῦον τὸ τέλος λυσιτελοῦν καλέσαι» (Πλάτων)· «ἡ ὠφέλεια τὸ κέρδος· φαῦλον γὰρ ἡ λυσιτέλεια» (Πολυδεύκης)· — λυσιτελής, λυσιτέλεια, λυσιτελούντως· (τὸ οὐδέτ. τῆς μετοχῆς ὡς οὐσ.) «τὸ λυσιτελοῦν» (= τὸ κέρδος, ἡ ὠφέλεια).

λυτικός, -ή, -όν· (Λογ.) (ἐπὶ ἐπιχειρημάτων) ὁ ἱκανὸς νὰ ἀνασκευάσῃ (πρβλ.) ἐνστατικός· // (ὡς οὐσ.) λυτικός, (-οῦ), ὁ· γραμματικός τῶν Ἀλεξανδρινῶν χρόνων, ὁ ὁποῖος ἡσχολεῖτο περὶ τὴν λύσιν δυσκόλων ζητημάτων.

λυτός, (-οῦ), ὁ· (= ὅν δύναται τις νὰ λύσῃ)· λιτός, -ή, -όν (ἡ λῖς = ὁμαλὸν ὕφασμα) (= ἀπλούς ἀπέρητος)· λιτός, -ή, -όν (λίτομαι) (= ἰκετευτικός)· λύττος, -η, -ον (= ὑψηλός).

λυτῶ (-όω) (τινα)· (= ἀπαλλάσσω τινὰ διὰ λύτρων)· (φρ.) «ἐλύτρου χρημάτων ὅσων σοὶ τε κακείνῳ ἐδόκει» (Πλάτων)· (μέσ.) ἀπολυτρώων (φρ.) «τὴν χώραν ἐλυτρώσατο χρημάτων οὐκ ὀλίγων» (Πολύβιος)· (πρτ.) ἐλύτρουν, (μέλλ.) λυτρώσω, (ἀόρ.) ἐλύτρωσα· (Μέσ. καὶ Παθ.) λυτροῦμαι (= ἀπελευθεροῦμαι, ἀπολυτροῦμαι καταβάλλων λύτρα)· (φρ.) «λελυτῶσθαι ἐκ τῶν ἰδίων» (Δημοσθένης)· ἀπελευθεροῦμαι ἐκ τινος δεινοῦ· (φρ.) «μηδ' ἐκ τῶν ἰδίων λελυτῶσθαι πέννητες ἀνθρώποι» (Δημοσθένης)· (πρτ.) ἐλυτροῦμην, (μέσ. μέλλων) λυτρώσομαι, (παθ. μέλλ.) λυτρωθήσομαι, (μεσ. ἀόρ.) ἐλυτρώσάμην, (ὑποτ.) λυτρώσωμαι, (παθ. ἀόρ. α') ἐλυτρώθην, (ὑποτ.) λυτρωθῶ, (πρκ.) λελύτρωμαι, (ἀπαρ.) λελυτρώσθαι,

(ὑπερσ.) ἐλελυτρώμην· — λύτρον, λύτρωσις, λυτρωτής, τὰ λύτρα, λύτρωμα, λυτρώμος, λυτροχαρής, λυτρών (= ἀποχωρητήριο), λυτρώσιμος, λυτρωτικός, λυτρωτήριος.

λυχνεύω· (= φωτίζω)· λιχνεύω (= λείχω, γλείφω).

λυχνία, (-ίας), ἡ· (= ὁ λυχνοστάτης· ἐνῶ λυχνεῖον = ἡ πολύφωτος λυχνία, ἄλλως τὸ λαμπαδεῖον)· λιχνεία, (-ας), ἡ (= ἡ λαμπαργία).

λύω· (= λύνω· ἀφαιρῶ τοὺς δεσμούς (ἰδίως ἐπὶ ἐνδυμάτων καὶ ὀπλισμοῦ)· (φρ.) «λῦσε δὲ οἱ ζωστήρα παναίολον» (Ἰλιάς)· «λῦσε δὲ οἱ θώρηκα ἀναξ Δίος υἱὸς Ἀπόλλων» (Ἰλιάς)· χαλαρώνω· (φρ.) «πέδας μὲν ἄν λύσειεν» (Αἰσχύλος)· ἀποχαλινῶν· (φρ.) «οἱ τοθ' ὑπὸ ζυγόφιν λῦον ἵππους ἡμιόνους τε» (Ἰλιάς)· ἐξαλείφω· (φρ.) «ὄπισθεν ἐκβαίνων πρὸς τὰ ὄρη ἔλπε τὴν ἀπόφραξιν τῆς ὁδοῦ» (Ξενοφῶν)· φονεύω (κατ' ἐπέκτασιν)· (φρ.) «πέλεκυς λῦσε βοὸς μένος» (Ὀδύσεια)· καταπαύω· (φρ.) «εἴτε τὸν ὕπνος ἔμαρπτε, λύνων μελεδήματα θυμοῦ, νήδυμος ἀμφιχυθείς» (Ἰλιάς)· ἀκυρῶ, παραβιάζω· (φρ.) «σπονδὰς μὴ λύειν μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὄρκους» (Θουκυδίδης), ἐκπληρῶ, ἐκτελῶ· (φρ.) «ὅπως τὰ τοῦ Θεοῦ μαντεῖ ἄριστα λύσομεν» (Σοφοκλῆς)· ἐξοφλῶ· (φρ.) «μισθὸν οὐδέτερον λύσει τοῖς Ἕλλησι» (Ξενοφῶν)· (μτφρ.) (ἐπὶ ἀνδρός)· (φρ.) «λύω ζώνην παρθενίην» (= συνευρίσκομαι μετὰ παρθένου, διακορεύω)· συνεκδοχικῶς (= συνευρίσκομαι μετὰ συζύγου ἄλλου τινός)· (φρ.) «λῦσε δὲ παρθενίην ζώνην, κατὰ δ' ὕπνον ἔχευεν» (Ὀδύσεια λ 245) (ὁ Ποσειδῶν

της Τυρούς, ἡ ὁποία δὲν ἦτο παρθένος, ἀφου ἦτο σύζυγος τοῦ Κρηθέως)· (δημ.) «τῆς ἔλυσε τὸ βρακί»· (προστ.) λῦε, (ποιητ.) λῦθι (ὡς ἐάν ἦτο ἐκ ῥήμ. λῦμι), τὸ λῦον, (μέλλ.) λύσω (ὑ), (ἀόρ.) ἔλῃσα, (πρκμ. λέλῃσα, (ὑπερσ.) ἐλελύκειν· (Μέσ.) λύομαι, (πρτ.) ἐλύόμην, (μεσ. μέλλ.) λύσομαι, (παθ. μέλλ.) λυθήσομαι, (μέσ. ἀόρ.) ἐλύσάμην, (παθ. ἀόρ.) ἐλύθην, (ὑποτ.) λῦθῶ, (πρκμ.) λελύμαι, (ὑπερσ.) ἐλελύμην, (μετ' ὀλ. μέλλ.) λελύσομαι· — τὸ λύω διαφέρει τοῦ μέσου λύομαι· διότι λύει μὲν ὁ ἔχων τι εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, λύεται δέ (κν. = ἐξαγοράζει) ὁ διὰ λύτρων λύων ἐκείνον ὁ ὁποῖος εἶναι αἰχμάλωτος ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἄλλου· (πρβλ.) «Καὶ νῦν ἡ Κυθέρεια ζητεῖ λύτρα φέρουσα λύσασθαι τὸν Ἑρωτα· καὶ λύση δέ τις αὐτόν, οὐκ ἔξεισι, μενεῖ δέ» ('Ανακρέων). — λύσις, λυτήρ, λυτρώ, λυτός, λύτρον, κατάλυμα, διαλύτης (ἐσφ. διαλυτής), ἔκλυσις, ἀπόλυσις, διάλυσις, κατάλυσις, προλύτης, λύνω, (ἀλλὰ λυσεντερία ἐκ τοῦ ἀρχ. δυσ-εντερία = νόσος τῶν ἐντέρων).

λωλός· (<ἀρχ.) ὀλωλώς, ὀλωλυῖα, ὀλω-

λός, μετχ. τοῦ ὀλλυμαι (= ἀνόητος, μωρός, χαμένος, παράφρων, τρελλός)· — λωλαίνω (= καθιστῶ τινα ἀνόητον, τρελλαίνω), (ἀόρ.) (ἐ)λώλανα, (παθ. ἀόρ.) (ἐ)λωλάθηκα, (μετχ. παθ. πρκμ.) λωλαμένος, -η, -ο· (φρ.) «ἀπ' τὸ πολὺ τὸ ξύλο τὸ λώλανε τὸ παιδί του»· λωλάδα, λωλαμάρα, λωλαγγρίζω (<λωλός + ἀγγρίζω) (= ἐρεθίζω τινα εἰς μέγαν βαθμόν, μέχρι τρέλλας).

λωποδύτης, (-ου), ὁ· (κυρίως κλέπτης ἐνδυμάτων) (<λώπη (= ἔνδυμα) + δύω) (= ὁ εἰσερχόμενος εἰς ξένα φορέματα)· ῥ. λωποδυτῶ (-έω) (= εἶμαι κλέπτης καὶ μάλιστα τῶν ἐνδυμάτων τῶν λουομένων εἰς τὸ λουτρόν· (φρ.) «κατὰ γὰρ τοὺς νόμους ἐάν τις φανερός γένηται κλέπτων ἢ λωποδυτῶν ἢ βαλλαντιοτομῶν τούτοις θάνατός ἐστιν ἢ ζημία» (Ξενοφών) (μτφ.) ἐπὶ τῶν λογοκλόπων· (φρ.) «τὸν Ὀμηρον ἀναιδῶς λωποδυτοῦσιν» ('Ανθολ. Παλ.). -λωτός· ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -λωτός γράφονται διὰ τοῦ ω, π.χ. ἄλωτός, ἡλωτός, θολωτός, πλωτός, ζαπλωτός, τουρλωτός, ἀγκυλωτός, καμπυλωτός κ.λπ.

M

μ, Μ· τὸ «μῦ», (ἰων.) «μῶ»· τὸ ἄκλιτον δωδέκατον σύμφωνον γράμμα τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, ὡς καὶ τοῦ λατινικοῦ τὸ δέκατον τρίτον· τοῦτο εἶναι «ῥρινον σύμφωνον» ἢ μᾶλλον «ῥρρινον χειλικὸν ἡμίφωνον», τὸ ὁποῖον ἐκφωνεῖται διὰ συγκλίσεως τῶν ἄκρων χειλέων, ὡς ἐπίσης τὰ χειλικά π, β, καὶ προῆλθεν ἐκ τοῦ δεκάτου τρίτου γράμματος τοῦ φοινικικοῦ ἀλφαβήτου, τὸ ὁποῖον ἐσήμαινε τὸ ὕδωρ· τὸ φοινικικὸν «μέμ» ἐγράφετο ὡς *Mḥm*, τὸ δὲ ἀρχαῖον ἑλληνικὸν «μῦ» ὑπὸ ποικίλας μορφάς, αἱ ὁποῖαι διέφερον κατὰ τόπους καὶ χρόνους *M, η*, (βοιωτικόν) *η*, (κρητικόν) *μ*· ὑπὸ τῶν ἀρχαίων γραμματικῶν ἐχαρακτηρίσθη ὡς «ἀμετάβολον*», διότι τὸ «μ» ὡς χαρακτήρ τῶν ῥημάτων εἰς τοὺς παραγομένους χρόνους παραμένει ἀμετάβλητον, π.χ. νέ(μ)ω, (μέλλ.) νε(μ)ῶ, (ἀόρ.) ἔνει(μ)α· τὸ ἐκ τῆς ἱαπετικής *m* σωθὲν εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ λατινικὴν γλῶσσαν ὑπέστη εἰς ἑκατέρας τῶν γλωσσῶν τούτων διαφόρους μεταβολὰς ὑπὸ διαφόρους ὅρους· τὸ τελικὸν -μ ἐτράπη εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν (προδιαλεκτικὴν)

εἰς -ν; ὡς (ἰνδ.) *yugam* > (λατιν.) *jugum* > (ἑλλην.) ζυγόν (ἀντὶ ζυγόν)· εἰς τὴν λατιν. δὲν μετεβλήθη, ὡς εἰς τὴν ἑλληνικὴν εἰς ν, ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸ φωνήεντος ἐξεφωνεῖτο ἀσθενέστατα, δὲν ἐγράφετο εἰς παλαιότερας ἐπιγραφάς, ὡς *vinum* > *viro- unum* > *omo*· εἰς τὴν ποιήσιν αἱ συλλαβαὶ -am, -em, -im, -um πρὸ συμφώνων ἐξελαμβάνοντο ὡς θέσει μακραί, πρὸ φωνήεντος ἐξεθλίβοντο· τὸ εἰς τὴν ἱαπετικὴν «μῦ», ἐπειδὴ ἦχει ὡς ῥρρινον ἡμίφωνον καὶ μάλιστα εἰς τὸ τέλος λέξεως, διεσώθη· α) εἰς τὰς λατ. λ., ὡς *septem* (ἐπτά), *decem* (δέκα), β) εἰς τὰ τῆς ἑλλην. γλώσσης ξενικά Ἀδάμ, Ἰερουσαλήμ, Χάμ. καὶ γ) εἰς τὰ γερμ. *diessem*, *jessem*, εἰς δὲ τὴν ἑλλ. ἐξειλίχθη εἰς ἀπλοῦν φωνήεν -α, ὡς *septem* > ἐπτά· *decem* > δέκα· εἰς τὴν ἑλλ. α) τὸ ν πρὸ τῶν χειλικῶν (π, β, φ) καὶ τοῦ μ ἐτράπη εἰς μ, ὡς ἔν-πεδος > ἔμπεδος· συν-βαίνω > συμβαίνω· σύν-φημι > σύμφημι· ἐν-μένω > ἐμμένω· β) χειλικά πρὸ τοῦ μ ἀφωμοιώθησαν πρὸς αὐτό, ὡς γράφω > γραφμένος > (γε)γραμμένος· γ) πρὸ τοῦ σ καὶ τ τὸ μ ἐτράπη εἰς ν, ὡς βρέμω >

βρομῆ> βροντή· sem-el (λατιν. = ἄ-παξ)> (ἑλλ.) σεμ-ς> ἔμς> ἔνς> εἷς, καὶ δ) πρὸ τοῦ ἡμιφώνου j καὶ εἰς τὴν ἑλλ. καὶ λατιν. τὸ μ (m) ἐτρέπη εἰς ν (n), ὡς κομ-jos> κοινός· com-junx> conjunx· ὁ φθόγγος οὗτος· α) ἐναλλάσσεται πρὸς τὰ χειλικὰ π καὶ β καὶ εἰς τὴν δημ. πρὸς β, ἰ-δίᾳ εἰς τὰς διφθ. αυ καὶ ευ, ὡς ὅμμα> ὄπ-πα, Πεντέλη> (δημ.) Μεντέλη· Βυρσί-νη> Μυρσίνη· μύρμηξ> βόρμαξ· χαῦ-νος> ἄχαμνος· ἐλαύνω> λάμνω καὶ κα-τὰ συγχοπὴν, μαλακός> μάλαξ> μλάξ> βλάξ, καὶ κατὰ μετάθεσιν, ὡς μόλυβδος> (δημ.) μολύβι> βολύμι> βολίμι ἢ πρὸ τοῦ ν καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν λέξεως, ὡς μιν> (δωρ.) νιν· μῆ> (λατιν.) ne· β) μεταβάλ-λεται εἰς ν εἰς συμπλοκὴν πρὸς ἄλλα σύμ-φωνα, ὡς ἀτμός> ἀχμός· λικμίζω> λιχνί-ζω· γ) πλεονάζει ἢ ἀφαιρεῖται, ὡς ἀκήριος (= ἀθάνατος)> μακάριος· μία> ἱά· μο-χλεύς (μοχλός)> ὀχλεύς· δ) διπλασιάζε-ται διὰ τὸ μέτρον μετὰ τὰ ἄ-, εὐ- καὶ -ο, ὡς ἄμμιρος, εὐμμελής, φιλλομμειδής. Εἰς τὸν Ὅμηρον ἐπικ. καὶ αἰολ. ὅμως με-τὰ τὸν διπλασιασμόν βραχύνεται τὸ πρὸ αὐτοῦ φωνῆεν, ὡς εἰμί> ἐμμί, ἡμεῖς> ἄμμες, (ἄμμε-ἄμε-ἡμάς), ὑμεῖς> ὕμμες (τὰ α καὶ υ βραχέα)· ε) ἀναπτύσσεται: 1) πρὸ τῶν χειλ. π καὶ β, ἔνεκα εὐφωνίας εἰς τὸ μέσον λέξεων, ὡς τύπανον> τύμπα-νον· λαβεῖν> λαμβάνω, 2) μετ' ἀναδι-πλασιασμόν, π.χ. πλη-μι> πίπλημι <πίμπλημι· προῖμι> πίπρημι> πίμπρη-μι, 3) ἐν συνθέσει, π.χ. φθισί-βροτος> φθισίμβροτος· ἀλεξί-βροτος> ἀλεξιμβρο-τος· στ) ἀφομοιοῦται πρὸ τῶν χειλικῶν π, β, φ, π.χ. ὄ(π)μα> ὅμμα· τρι(β)ω> τριῖμα> τριῖμα· γρά(φ)ω> γράμμα>

γράμμα· ζ) ἀφομοιοῦται διαλεκτικῶς πρὸ τοῦ φ πρὸς αὐτό, π.χ. νύμφη> νύμφη· ὀμ-φαλός> ὀφφαλός (καὶ δι' ἀπλοποιήσεως (δημ.), νύφη, ἀφαλός)· εἰς ἄλλας δὲ δια-λέκτους ἀποβάλλεται· 1) ἀνομοιωτικῶς, ὡς ψωμί> ψωί· καμωμένος> καωμένος, 2) πρὸ τοῦ συμπλέγματος μπτ, τραπέντος τοῦ φιλοῦ π πρὸ τοῦ τ εἰς δασύ φ, ὡς πέμ-πη> πέφτη· ὁμοίως εἰς τὴν ἀρχαίαν δη-μοτ. παρεμβάλλονται ὡς εὐφωνικὰ μεταξὺ τοῦ μ καὶ ἄλλων ὑγράν β ἢ π, ὡς μεση-μερία> μεσημρία> μεσημβρία· γαμε-ρός> γαμρός> γαμβρός> γαμπρός· ἢ ἐ-νίστε προτίθενται πρὸ τοῦ μ ἢ α ἢ ο ἢ ι εὐ-φων. ὡς μέλγω> ἀμέλγω· μέχω> ὀμχῶ· μιάσθη> ἱμάσθη ἢ εἰς τὴν δημοτικὴν προσλαμβάνουν σ αἰ ἀπὸ μ ἀρχόμενοι λέ-ξεις, ὡς μικρός> σμικρός· μεῖγνυμι> σμίγω· μύρανα> σμύρανα> σμύρα· πρὸ τοῦ μ βραχὺ φωνῆεν ἐνίστε μακύνεται, ὡς Ἰππομέδοντος (Αἰσχύλος) τὸ ο μα-κρόν· // ὡς βραχυγραφικὸν σύμβολον εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν τονούμενον ἄνω καὶ δεξιὰ (μ') ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθ. 40, τὸ τακτικὸν τεσσαρακοστός καὶ τὸ ἐ-πίρρ. τεσσαρακοντάκις, ὀξυτονούμενον δὲ ἀριστερὰ καὶ κάτω (,μ) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν τεσσαράκοντα χιλιάδες (40.000) καὶ τὸ τακτικὸν τεσσαρακοντά-κις χιλιοστός καὶ τὸ ἐπίρρ. τεσσαρακοντά-κις χιλιάκις· πρὸ τοῦ β' ἢ γ' δηλοῖ μυριά-δας, ὡς μγ' = 30.000· ὁμοίως ἐντὸς τοῦ Πσημαίνει 5, ὡς μ = 50.000, (βλ. ἀριθμητικός). Εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη τὸ κε-φαλ. Μ δηλοῖ τὴν δωδεκάτην ῥαφωδίαν τῆς Ἰλιάδος, τὸ δὲ μικρόν μ τὴν δωδεκά-την ῥαφωδίαν τῆς Ὀδυσσεΐας· εἰς τὴν λα-τινικὴν γραφὴν τῶν ἀριθμῶν τὸ Μ ἢ ἱ (I),

ὡς ἀρχικῶς ἐγράφετο, δηλοῖ χίλια (mil-le) καὶ τὸ Μ μετὰ γραμμῆς ἄνωθι Μ ἐν ἐ-κατομμ. (βλ. ἀριθμητικός)· οἱ Μεσσήνιοι ἔφερον ἐπὶ τὰς ἀσπίδας τῶν τὸ Μ· παρ' ἡ-μῶν τίθεται κατ' ἐπίτησιν τῶν λέξεων Μεγαλειότης ἢ Μακαριότης, ὡς ἡ Α.Μ. ὁ βασιλεὺς, ἡ Α.Μ. ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἢ τῆς λ. Μέγας, Μεγάλη, ὡς Α.Μ. Κωνσταντι-νος, Μ. Ἀλέξανδρος, ἡ ἀκολουθία τῆς Μ. Ἑβδομάδος, Μ. Σάββατον). μ'· εἰς τοὺς ἐπικούς καὶ λυρικούς ἀντὶ τοῦ μοι> μ'· (δημοτ.) ἀντὶ τοῦ μέ> μ'. μά· (Γραμμ.) σύνδεσμος ἀντιθετικός (ἰταλ. ma) (= ἀλλά, ὅμως, δέ) συνδέει ἐννοίας, κῶλα περιόδου, περίοδον μετὰ τῆς ἀμέ-σως προηγουμένης περιόδου, τίθεται εἰς φράσεις ἰδίως ἐρωτηματικῶς εἰς ἔνδειξιν ἀμφιβολίας, ἀπορίας, ἐκπλήξεως, π.χ. «φρόνιμος εἶσαι, Κωνσταντῇ, μὰ ἄσκημ' ἀπηλογηθῇς»· «μὰ μίλησε ἐπὶ τέλους»· «στάθηκε πατέρα, μὰ ὅχι Χριστιανός»· ὡς ἐπιτακτικὸς ἀκολουθοῦσης ἐννοίας εἰς ἐ-πιδοτικὰς προτάσεις μετὰ διαφόρων μο-ρίων, π.χ. «δὲν μ' εἶδε μόνο, μὰ καὶ μοῦ μίλησε»· ὁ ἀντιθετικὸς σύνδεσμος μά (ὡς καὶ ὁ ἀλλά) συνδέει: α) καταφατικὴν πρό-τασιν (ἢ ἐννοίαν) μετ' ἄλλης καταφατικῆς προτάσεως (ἢ ἐννοίας)· π.χ. «εὐκόλα κα-νεῖς φυλακίζεται, μὰ πολὺ δύσκολα ἀπο-φυλακίζεται»· β) καταφατικὴν μετὰ προη-γουμένης ἀρνητικῆς, π.χ. «δὲν εἶναι τόσο σπουδαῖο, μὰ ἐσὺ τὸ πῆρες ἔτσι»· γ) ἀρ-νητικὴν μετὰ προηγουμένης καταφατικῆς, π.χ. «θέλω νὰ τιμωρηθῇς, μὰ ὅχι νὰ πε-θάνῃς»· «φέρθῃ καλὰ, μὰ ὅχι σὰν πρα-γματικὸς φίλος»· συχνάκις ὁ σύνδεσμος «μὰ» εἶναι μεταβατικός (= καὶ) ἢ προσ-θετικός (= καὶ ἐκτὸς τούτων), π.χ. «ὅχι

μόνο μὲ εἶδε, μὰ (= καὶ) μοῦ μίλησε»· «εἶχαν ἀρνιά καὶ ψένανε, μὰ εἶχαν (= ἐκτὸς τούτων, ἐπὶ πλέον εἶχαν) καὶ ἓνα γλυκὸ κρασί, ποὺ πίνουν τὰ παλληκά-ρια»· πολλάκις ὁ σύνδεσμος «μὰ» εἰσά-γει καὶ μάλιστα εἰς διαλόγους ἔνστα-σιν, π.χ. «τί θέλεις, μαύρη, στὸ χορό, καὶ ἄσκημη στὸ τραγοῦδι; Μὰ ἐγὼ ἢ μαύρη καὶ ἄσκημη πολλοὺς ἀνθοὺς μαραίνω» (= βέβαια· εἶμαι μαύρη καὶ ἄσκημη, μὰ (ἀλλά)...), ἢ παρὰ τήρησιν, π.χ. «θὰ σοῦ στείλω ὅσα ἔχω. Μὰ τί τὰ θέλεις ὁ-μῶς;», ἢ ἐρώτησιν, π.χ. «μὰ τί σ' ἔ-πιασε καὶ ὅλο κλαῖς;» ἢ ἀναφώνησιν, (μετὰ διακοπὴν τῆς συνεχείας τοῦ λόγου), π.χ. «ὁ ἥλιος μεσουρανοῦσε· μὰ τί ἥλιος! ἔψηνε ἀβγό». Πολλάκις τὸ «μὰ» ἰσοδυ-ναμεῖ πρὸς τὸ ἄν καί, π.χ. «μὰ ἐγὼ ὥρ-κίστηκα νὰ μὴ τοῦ ξαναμιλήσω καὶ τώρα γὰ χατήρι σου μαζί του θένα φάω» (ἦτοι ἄν καὶ ὥρκιστηκα ...ἐν τούτοις τώρα θά...). Εἰς ὑποθετικὸν λόγον β' εἵδους ἀ-κολουθεῖ πολλάκις τὸ πραγματικῶς γενό-μενον ἢ γινόμενον μετὰ τὸν τοιοῦτον ὑπο-θετικὸν λόγον διὰ προτάσεως εἰσαγομένης διὰ τοῦ ἀντιθετικοῦ συνδέσμου «μὰ» (ἢ ἀλλά) καὶ προσωπικῆς ἀντωνυμίας ἢ τῆς λέξεως τώρα· π.χ. «ἂν δὲν σὲ δάνειζα, θὰ εἴχες δύνιο νὰ μὲ κακολογῇς, μὰ ἐγὼ σὲ ἐδάνεισα»· «ἂν εἶχα, θὰ σοῦ ἔδινα, μὰ τώρα δὲν ἔχω»· // (ὡς «ὁμοτικὸν μὶοριον»)· μετὰ αἰτιατικῆς τοῦτο συν-τασσόμενον καθ' ἑαυτὸ δὲν εἶναι οὔτε κα-ταφατικὸν οὔτε ἀποφατικὸν (ἀρνητικόν), ἀλλὰ γίνεται διὰ τῆς προσθήκης τοῦ «ναί» ἢ τοῦ «οὐ», π.χ. «ναὶ μὰ τότε τὸ σκηπτρον» (Ἰλιάς)· «οὐ μὰ τὴν δέ-σποιναν Ἄρτεμιν» (Σοφοκλῆς)· (δημοτ.)

π.χ. «μὰ τὸν Χριστόν· μὰ τὸ ψωμί, ποὺ φάγαμε»· «μὰ τὴν Παναγιά»· (πρβλ. κατωμοτικός· (μτγν.) ὡς ἔνορκος βεβαίως, π.χ. «μὰ τὸ Χριστὸ τοῦ τὸ ἔδωκα»· // πολλάκις παραλείπεται τὸ ὄνομα τῆς θεότητας, εἰς τὴν ὁποίαν ὀρκίζεται τις, διὰ νὰ μὴ ἀναφέρει τοῦτον ματαίως καὶ ἀνωφελῶς· (φρ.) «εἰώθασιν γὰρ ἀναφθεγξάμενοι τοσοῦτον μόνον «νὴ» ἢ «μὰ τὸ ν» μηδὲν παραβλαβόντες ἐμφάσει τῆς ἀποκοπῆς τρανοῦν ὄρκον οὐ γενόμενοι» (Φίλων)· π.χ. «μὰ τόν, ἐγὼ μέν, οὐδ' ἂν εἴ τις ἔλεγε μοι τῶν ἐπιτυχόντων, ἐπιθόμην» ('Αριστοφάνης).

μα· κατὰ δωρικὴν καὶ αἰολικὴν ἀποκοπὴν ἀντὶ τοῦ μήτηρ, ὡς μήτηρ > μᾶτηρ > μᾶ· (δημοτ. ἰδιωμ.) εἰς στίχους ἐκ Χίου καὶ ἀλλαχοῦ καὶ ἀποκοπὴν ἀντὶ τοῦ «μᾶν-να», π.χ. «κι ἡ μᾶ του ἡ ἀναμαλλαριά»· // (ἀρχ.) ὡς ἐπιφώνημα, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιοῖται ὑπὸ τῶν γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι ἔσως ἐπικαλοῦνται τὴν Δήμητρα· (φρ.) «μᾶ, πόθεν ἄνθρωπος» (Θεόκριτος).

-μα· (δημοτ.) κατάληξις οὐδετέρων οὐσιαστικῶν τῆς δημοτικῆς ἐκ τῶν εἰς -μα ἀρχαίων, π.χ. κάλεσ-μα, ἄλεσ-μα, ἔστρω-μα, μάλω-μα, φύτρω-μα, φτώχε-μα, ψάρε-μα κ.λπ.

-μα· ('Ορθογρ.) τὰ οὐδέτερα τὰ λήγοντα εἰς -α ἔχουν πρὸ τοῦ «α» μ καὶ κλίνονται διὰ τοῦ -τος, π.χ. αἷμα - αἵματος, σπέρμα - σπέρματος, δέρμα - δέρματος, ἄρμα - ἄρματος, στόμα - στόματος, κόμμα - κόμματος, βλέμμα - βλέμματος κ.λπ. // ἔχουν τὸ δίχρονον τῆς παραληγούσης μακρόν: τὸ νᾶμα, δρεᾶμα, πρεᾶμα· πνῆμα, τρεῖμμα, πρεῖμμα, χρεῖμμα· κῆμα, ῥῆμα (= προστασία), στῆμα (= στῆσις τοῦ

πέους), στῆμμα (= τὸ στύφον· βαφικὴ ὕλη)· // τὰ ῥηματικά εἰς -μα οὐσιαστικά, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἐνέργειαν, παραγόμενα ἐκ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα δὲν ἐκτείνουν τὸν χαρακτήρα ἀπανταχοῦ, τὰυτα ἐκτείνουν τὸν χαρακτήρα πάντοτε, ὡς πῶμα, εὔρημα, βῆμα, κρεῖμα, κλῖμα, θυμα, λῶμα κ.λπ., ἐξαιροῦνται τὸ θέμα, δόμα, στόμα, εὔρεμα, τὰ ὁποῖα εἶναι μεταγενέστερα. Τὰ εἰς -μα οὐδέτερα εἶχον παλαιότερον τὴν παραλήγουσαν μακράν, ἐπεὶ δὲ ἐσχηματίζοντο ἐκ τοῦ ἰσχυροῦ θέματος: θῆμα, στήμα, εὔρημα, πῶμα κ.λπ., ἔνεκα τοῦ ἀναλογικοῦ ἐξομαλισμοῦ εὐρίσκομεν τύπους ἰσχυροῦς, ἐκεῖ ὅπου δικαιολογοῦνται ἀσθενεῖς καὶ τάνάπαλιν, (ἀττ.) «πῶμα» παρὰ (μτγν.) «πόμα» καὶ αἶμ(ατ)οπότης καὶ αἶμ(ατ)οπώτης (πίνω, πέπωκα), πότμημα καὶ πώτμημα· // ἔχουν τὸ δίχρονον τῆς παραληγούσης μακρόν, τὸ δρεᾶμα, θυμα, κλῖμα, νᾶμα, πρεᾶμα, κῆμα, λῶμα, πλῶμα, χῆμα, τρεῖμμα, κρεῖμα, κρεᾶμα, πρεᾶμα (βλ. -γμα), δσθμα, (καὶ ἄσθμα, 'Ηρωδιανός), ἄσμα, φῶμα, ῥῶμα, πνῆμα, στῆμα, στῆμμα, πρεῖσμα, χρεῖσμα· // τὰ εἰς -μα λήγοντα οὐδέτερα, ἐὰν εἶναι δισύλλαβα ἢ παροξύνονται, ὡς στόμα, ἄρμα κ.λπ., ἢ προπερισπῶνται, ὡς ῥῆμα, σῆμα, κῆμα κ.λπ., ἐὰν δὲ ὑπερδισύλλαβα προπαροξύνονται, ὡς ὄρουμα, ἄρωμα, ἀνάθημα, σύστημα, ὕφασμα, ὁμοίωμα, κάλυμμα, ποίημα· // τὰ εἰς -μα εἶναι ἄξια ἰδιαίτερας προσοχῆς καὶ διὰ τὰς ποικίλας αὐτῶν σημασίας καὶ διότι ἐξ αὐτῶν προήλθον τὰ εἰς -μεν καὶ -μεναι ἀπαρέμφατα.

μάγκας, ὁ· (ἢ μάγκα = ἀλήτης) (<λατιν. mango = σωματέμπορος).

μαγκούφης, ὁ· (= ἔρημος (> τουρκ. va-

kif = πληροδότημα).

μαγνήτης, (-ου), ὁ· (ὀρθοτ.) ἐπιθ. ἢ μαγνήτις, (-ιδος), ἡ (λίθος).

μαζί· (μσν. -δημ. ἐπίρρ.) (διὰ τοῦ ἰ ἐκ τοῦ ὁμαδῖς > μαδῖς > μαδσί > μαζί (ἡ ἐκ τοῦ ἀρχαίου μαζίον, ὑποκοριστικὸν τοῦ μάζα) καὶ ὅχι μαζί < ἄμα σὺν ἡ μαζί < μάζα, μαζίη μετὰ καταβίβασμου τοῦ τόνου μαζίη (= ὁμοῦ κν. ἀντάμα)· // συγχρόνως.

μαζοχισμός, (-οῦ), ὁ· (ἐκ τοῦ Αὐστριακοῦ συγγραφέως Masoch)· νοσηρὰ διαστροφή τῆς γενετησίου ὁρμῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ πάσχων ἠδονίζεται μαστιγούμενος.

μαθές· (= βεβαίως) (ἐπίρρ.) ἐκ τοῦ μάθε προστατ. τοῦ μαθαίνω, ὡς δέ-ς, βρέ-ς, πέ-ς προστατ. τῆς δημοτ.)· (φρ.) «ναὶ μαθές» (= βεβαιότατα).

-μαι· κατάληξις νεοελλ. ῥημάτων ἀντὶ ἐνεργ. τῆς ἀρχ. εἰς -ω (κατὰ δατισμόν*)· ὡς χαίρομαι (ἀντὶ χαίρω), ἀπελπίζομαι (ἀντὶ ἀπελπίζω) κ.λπ.

μαϊευτικός, -ή, -όν· (μτφ.) «ἡ μαϊευτική»· διδασκτικὴ μέθοδος τοῦ Σωκράτους, διὰ τῆς ὁποίας διὰ καταλλήλων ἐρωτήσεων ἀπέσπα τὴν ὀρθὴν ἀπάντησιν ἐκ τῶν μετ' αὐτοῦ συνδιαλεγομένων· // «οἱ μαϊευτικοὶ διάλογοι» τοῦ Πλάτωνος, οἷον 'Αλκιβιάδης Ι, Λάχης, Λύσις, Θρασύλλος.

Μαικήνας, (-να), ὁ· (λατ. Maecenas, -atis).

μαίνω· (= τρελλαίνω τινά)· (φρ.) «ὅτι μὲν οὖν ἔμηνε καὶ τὸν Ἀγησίλαον ταῦτα ἐδήλωσεν ὕστερον» (Ξενοφῶν)· [ἐνῶ μένω* (= διαμένω, ἰσχύω), εἰς τοὺς Ἀττικοὺς μόνον ὁ ἀόριστος ἔμηνε· τὰ ἄλλα ἐκ τῶν συνωνύμ. ἢ ἐκ περιφράσεων]· π ἔμαι-

νον, μ μανῶ, ἃ ἔμηνά τινα (= ἐτρελλανα), πρ μεμάνηκα, ἐ ἐμεμανήκειν· (ὑποτ.) ἐ μαίνω, ἃ μῆνω, πρ μεμανηκῶς ὦ· (εὐκτ.) ἐ μαίνοιμι, μ μανοῖμι, ἃ μῆναιμι, πρ μεμανηκῶς εἶην· (προστ.) ἐ μαῖνε, ἃ μῆνον, πρ μεμανηκῶς ἴσθι· (ἀπαρέμφ.) ἐ μαίνειν, μ μανεῖν, ἃ μῆναι, πρ μεμανηκέναι· (μετχ.) ἐ μαίνων, -ουσα, -ον, μ μανῶν, -οῦσα, -νοῦν, ἃ μῆνας, -νασα, -ναν, πρ μεμανηκῶς, -κυῖα, -κός· // μαίνομαι (ἀμτβ.) (= εἶμαι μανιώδης, παράφρων, τρελλός)· (φρ.) «ὅτ' ἐμαίνετο φαίδιμος Ἔκτωρ» ('Ιλιάς) καὶ (μτφ.) «καὶ ἐμὸν δόρυ μαίνεται ἐν παλάμῃσιν» ('Ιλιάς)· π ἐμαινόμην, μ μανοῦμαι, μανήσομαι, ἃ ἐμηνάμην, ἐμάνην, πρ μέμνηνα, μεμάνημαι, ὃ ἐμεμῆνην, ἐμεμανήμην· (ὑποτ.) ἐ μαίνωμαι, ἃ μῆνωμαι, μανῶ· (εὐκτ.) ἐ μαίνοίμην, μ μανοίμην, μανησοίμην, ἃ μηναίμην, μανείην· (προστ.) ἐ μαίνου· (ἀπαρέμφ.) ἐ μαίνεσθαι, μ μανεῖσθαι, μανήσεσθαι, ἃ μανῆναι· (μετχ.) ἐ μαινόμενος, -ομένη, -όμενον, μ μανούμενος, -νουμένη, -νούμενον, μανησόμενος, -σομένη, -σόμενον, ἃ μανεῖς -νεῖσα, -νέν, πρ μεμηνῶς· -υῖα, -νός, μεμανημένος -μένη -νον· (μετὰ συστοίχ. αἰτιατ.)· (φρ.) «μηνίας μαίνεσθ'» ('Αριστοφάνης)· «μαίνομαι ποιησαί τι» (= κατέχομαι ὑπὸ μεγίστης ἐπιθυμίας νὰ πράξω τι)· «τὰ μαινόμενα ἔλκη» (= αἱ κακοήθεις πληγαί)· — μένος, μανία, μανιάς (= τρελλή), μαινόλης (= τρελλός), μάντις, μῆνις, μηνιάω, μαντεύομαι, μαινάς.

μάκαρ, (-αρος), ὁ· (= ὁ εὐδαίμων)· τὸ οὐσ. μάκαρ ἐγένετο ἐπίθετον· ὁ, ἡ μάκαρ, θηλ. καὶ ἡ μάκαιρα· (παρβ.) μακάρερος, μακάρτατος.

μακάρι· (<μακάριον οὐδ. τοῦ ἐπιθέτου μακάριος) (= εἶθε) // ἡ εὐκτική εἰς τὴν δημοτικὴν ἐκφέρεται διὰ τῆς φράσεως «μακάρι νά», α) δι' ὑποτακτικῆς, ὅταν ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον καὶ εἶναι πραγματοποιήσιμος, π.χ. «μακάρι νὰ ἐπιστρέψῃ»· β) δι' ὀριστικῆς παρατατικῆς ἢ ὑπερσυντελείου, ὅταν ἀναφέρεται εἰς τὸ παρελθόν (καὶ παριστᾷ τι τὸ ἀπραγματοποίητον) ἢ εἰς τὸ παρὸν καὶ νοεῖται ἐντελῶς ἀπίθανος ἢ πραγματοποιήσις τῆς ἢ ὅταν παριστᾷ αὐτὴ ἐν γένει κάτι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικῆς, π.χ. «μακάρι νὰ ἐρχόταν», (ἀλλὰ δὲν ἦρθε)· «μακάρι νὰ ἤξερα γράμματα» (ἀλλὰ δὲν ξέρω)· «μακάρι νὰ εἶχα καὶ θὰ σοῦ ἔδιναν».

μακαρίζω· (= νομίζω τινὰ μακάριον, καλοτυγχίζω, θεωρῶ τινὰ ἢ ὀνομάζω εὐτυχῆ)· (φρ.) «ἐνταῦθα Ἐξέρξης ἐώντων ἔμακάρισε» (Ἡρόδοτος)· (πρτ.) ἔμακαρίζον, (μέλλ.) μακαρίσω, (ἀττ.) μακαριῶ, (ἀόρ.) ἔμακαρίσα, (ὑποτ.) μακαρίσω· (Παθ.) μακαρίζομαι, π ἔμακαρίζομαι, (παθ. μ) μακαρισθῆσομαι, (παθ. ἀ) ἔμακαρίσθην, (ὑποτ.) μακαρισθῶ — μάκαρ, μάκαιρα, μακαριότης, μακαρίτης, μακαρισμός, μακάριος, μακαρία, μακαριστός, μακαριστέον.

μακαρονικός, -ή, -όν· ὁ εἰς ἀνάμεικτον γλῶσσαν (ὡς τὸ ἐκ μακαρονίων φαγητὸν κεκαρυκευμένον μετὰ τυροῦ, βουτύρου κ.λπ.) // «μακαρονική ποιήσεις», εἶδος σατιρικής εὐθυμογραφίας, εἰς τὴν ὁποίαν γίνεται χρῆσις τῆς λαλουμένης παραμορφωμένης διὰ λατινικῶν καταλήξεων π.χ. πάπας - πάπαρδους, βραδύτερον δὲ ἐπεξετάθη διὰ παρεμβολῆς εἰς αὐτὴν λέξεων ἢ φράσεων ξενογλώσσων, π.χ. «καὶ τοῦ ἔδωσα ἓνα πουργάντε (καθάρσιον) καὶ

τοῦ μπήχνω ἓνα βιζικάντε (ἐκδόριον)». **μακαρονισμός, (-οῦ), ὁ·** (ἐπὶ ὕφους λόγου) ἡ ἀτόπως ἢ ἀδαῶς ἢ πλημμελῶς ἢ καὶ διὰ κωμικοὺς σκοποὺς χρησιμοποιοῦν διαλέκτων καὶ γλωσσῶν ἢ καὶ γραμματικῶν τύπων τῆς ἀρχαίας ὑπὸ τοῦ γράφοντος ὕψος δόκιμον, π.χ. «εἵμαρτό μοι νὰ καταντήσω κλητῆρ».

μακράν· (<μακράν, ἐννοεῖται ὁδόν)· (ἐπίρρ.) (= μακρυά).

μακρηγόρος, -ος, -ον· (ἐσφαλμ. μακρήγορος), οὕτω καὶ δικηγόρος, δημηγόρος, κακηγόρος (= ὁ κατηγορῶν, ὁ κακολόγος) (κακῶς κακηγόρος), ἐνῶ κατήγορος (= ὁ κατηγορῶν καὶ δεικνύων τι).

μακροκατάληκτος, -ος, -ον· (Γραμμ.) ὁ καταλήγων εἰς μακράν συλλαβήν: λῶν, πηγῆ, (ἀντίθετον βραχυκατάληκτος*), ῥῆμα μακροκαταληκτῶ (-έω), (= ἔχω τὴν παραλήγουσαν μακράν), (οὐσ.) μακροκαταληξία (ὅχι μακροκατάληξις).

μακρόκωλος, -ος, -ον· (Γραμμ.) (ἐπὶ προτάσεων λόγου) ὁ ἀποτελούμενος ἐκ μακρῶν κώλων (ἡμιπεριόδων).

μακρολογία, (-ίας), ἡ· (= μακρηγορία), (ἀντιθ.) βραχυλογία*.

μακροπαράληκτος, -ος, -ον· (Γραμμ.) (ἐπὶ λέξεων) ὁ ἔχων μακράν τὴν παραλήγουσαν: κώμη, πήρα, χήρα, (ἀντιθ.) βραχυπαράληκτος· (ῥ.) μακροπαράληκτῶ (-έω) (= ἔχω τὴν παραλήγουσαν μακράν).

μακρός, -ά, -όν· (Γραμμ.) «μακρὰ φωνήεντα»: η, ω, ἐπειδὴ προυφέροντο εἰς τοὺς ἀρχαίους εἰς μακρότερον χρόνον τοῦ λεγομένου βραχείους καὶ ἐπειδὴ ἦσαν ποσοτικῶς ἐκτεταμένα // ἡ (φύσει) «μακρὰ συλλαβή*», ἡ ἔχουσα μακρὸν φωνῆεν η, ω: κώ-μη, φω-νῆ κ.λπ., ἡ δίφθογγον*:

(ει, υι, αυ, ευ, ηυ, ου (αι, οι), α, η, ω): **χαίρω, αὔ-ρα, τῇ κ.λπ.** // ἡ (θέσει) «μακρὰ συλλαβή*» ἡ ἔχουσα βραχὺ φωνῆεν ε, ο ἢ δίχρονον α, ι, υ, τὸ ὁποῖον ἀκολουθοῦν περισσότερα τοῦ ἐνὸς σύμφωνα ἢ διπλοῦν, π.χ. **Θέ-κλα** (Θέκλα), **ῥ-εχος** (ῥχος) **πί-κρα** (πίκρα), **ᾠ-στρον** (ᾠστρον), **ῥ-πνος**, **μᾶ-ζα** (μᾶζα), **ἔ-ξω** (ἔξω), **ῥψος** (ῥψος)· ἐὰν μετὰ τὸ βραχὺ φωνῆεν ἡκοιούθουν δύο σύμφωνα, ἡ συλλαβὴ ἦτα θέσει μακρά, διότι τὸ πρῶτον τῶν δύο ἐπομένων συμφώνων ἐσυλλαβίζετο μετὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ βραχείους φωνήεντος, ὥστε ἡ συλλαβὴ ἡ ἀποτελοῦσα τὸ φωνῆεν τοῦτο ἔλγην εἰς σύμφωνον καὶ μάλιστα ἠῤῥᾶνετο διὰ τὸν χρόνον τοῦ ἀπαιτουμένου εἰς σχηματισμὸν αὐτοῦ, π.χ. **νυμ - φίος, καρ - πός, ἔκ - σω** (ξ = χ + σ) > **ἔξω, ῥψ - σος** (ψ = π + σ) > **ῥψος, μᾶδ - σα** (ζ = δ + σ) > **μᾶζα κ.λπ.**

μάκρος, (-ους), τό· (= τὸ μῆκος).

μακροσύλλαβος, -ος, -ον· (Γραμμ.) ὁ ἀπὸ μακρὰν ἢ ἀπὸ μακρὰς συλλαβὰς ἀποτελούμενος.

μακροσύνθετον, (-ου), τό· ἡ χρησιμοποίησις ἀφθόνων συνθέτων.

μάλα· (μᾶλᾶ)· (ἐπίρρ.) (=λίαν, πολὺ, ᾠ-γαν)· **μᾶλλον** (<μαλ-ιον*), **μάλιστα***· (μᾶλλον = περισσότερον κατὰ τὸν βαθμόν), π.χ. «ἐτιμῆθη μᾶλλον τοῦ ἄλλου»· ἐνῶ πλέον (= περισσότερον κατὰ τὸν ἀριθμόν), π.χ. «ὠφέειλετο μισθὸς πλέον ἢ τριῶν μηνῶν» (ἡ ἐνίστε καὶ κατὰ τὸν βαθμόν), π.χ. «πλέον ἰσχύειν» (= κατὰ βαθμόν) // «μᾶλλον τό» (δωρ.) (= μῆλον).

μαλακός, -ή, -όν· (Ῥητορ.) (ἐπὶ ὕφους), χαλαρόν, ἀδύνατον.

μάλε - βράσε τό· (ἐκ τοῦ βάλε - βράσε

κατ' ἀνομοίωσιν τοῦ (β εἰς μ) (= μεγάλη φασαρία)· (πρβλ.) **μάλαξ** > **μλάξ** > **βλάξ**· **μολύβι** > **βολύμι**· **ἀχημάδα** > **ἀχηβάδα**.

Μαλέα, (-ας), ἡ· (μτγν. Μαλέας, (-α), ὁ) (τὸ ἀκρωτήριον).

μάλη, (-ης), ἡ· (ἡ μασχάλη), μόνον «ὑπὸ μάλῃς», (μτγν.) «ὑπὸ μάλῃν».

μάλιστα (βλ. μάλα) (βεβαιωτικὸν μῆριον) **ναί**· (διαφέρει τὸ **ναί** τοῦ **μάλιστα**· τὸ μὲν **ναί** ἐπὶ ἀποκλειομένου τρίτου, ὡς ἦσο; **ναί**· ἐνῶ τὸ **μάλιστα** ἐπὶ διαβαθμίσεως «ἐμελέτησε; **μάλιστα**», ἦτοι (κν.) καὶ μετὰ τὸ παραπάνω)· «σοῦ ἀρέσει; **μάλιστα**»· ἦτοι ὑπερβαλλόντως // ἐπὶ ἐπιδοτικῆς σημασίας τοῦ «καί» (= ἀκόμη καί) προστίθεται τὸ ἐπίρρημα «μάλιστα», π.χ. «**μυστικά** δὲν ἔχουν οἱ φίλοι καὶ **μάλιστα** οἱ συγγενεῖς» // **μάλιστα** (= ἀπεναντίας), π.χ. «**περίμενε** **μάλιστα** **ὅτι** ὕστερα ἀπὸ τόσοων χρόνων **φιλία** **θὰ** **γινώσκουν** **τόσο** **ἀνέμπιστος**;», (δὴλ. δὲν τὸ περίμενε).

μαλλός, (-οῦ), ὁ· (= τὸ μαλλίον τοῦ προβάτου)· **μαλός, -ή, -όν** (= λευκός).

μανδήλιον, (-ου), τό· (ὀρθοτ. μαντήλιον ἐκ τοῦ λατίν. **mantile** καὶ **mantele** = χειρόμακτρον), ἐνῶ **μαντίλη, (-ης), ἡ** (λατίν. **matula** = οὐροδοχείον).

μανθάνω (τι)· (τὸ α βραχὺ) (παθητ. τοῦ διδάσκειν), (= διδάσκομαι)· (φρ.) «**ἀεὶ γὰρ ἡβᾷ τοῖς γέρονσιν εὖ μαθεῖν**» (Αἰσχύλος)· **κατόπιν σπουδῶν ἀποκτῶ γνώσεις**· (φρ.) «**ὁ πατήρ... ἡνάνκασέ με πάντα τὰ Ὀμήρου ἔπη μαθεῖν**» (Ξενοφών), **ἀντιλαμβάνομαι, ἐννοῶ**· (φρ.) «**ἵνα ἀλλήλους μάθοιεν ὁπόσοι εἴσαν**» (Ξενοφών), (πρτ.) **ἐμάνθανον, (μέλλ.) μαθήσομαι, (ἀόρ.) ἔμαθον, (πρκμ.) μεμάθηκα, (ὑπερσ.) ἐμεμαθήκειν**· (ὑποτ.) **ἐ μανθάνω,**

ἀ μάθω, πρ μεμαθήκω, μεμαθηκῶς ὦ· (εὐκτ.) ἐ μανθάνοιμι, μ μαθησοίμην, ἀ μάθοιμι, πρ μεμαθήκοιμι, μεμαθηκῶς εἶην· (προστ.) ἐ μάνθανε, ἀ μάθε, πρ μεμαθηκῶς ἴσθι· (ἀπαρέμφ.) ἐ μανθάνειν, μ μαθήσεσθαι, ἀ μαθεῖν, πρ μεμαθηκέναι· (μετχ.) ἐ μανθάνων, -νουςα, -νον, μ μαθησόμενος, -σομένη, -σόμενον, ἀ μαθὼν -θοῦσα -θόν πρ μεμαθηκῶς, -κυῖα, -κός· // μανθάνομαι· πρ μεμάθημαι· (ὕποτ.) ἐ μανθάνωμαι, πρ μεμαθημένος ὦ· (εὐκτ.) ἐ μανθανοίμην, πρ μεμαθημένος εἶην· (προστ.) ἐ μανθάνου, πρ μεμάθησο· (ἀπαρέμφ.) ἐ μανθάνεσθαι, πρ μεμαθησθαι, (μετχ.) ἐ μανθανόμενος, -νομένη, -νόμενον, πρ μεμαθημένος, -μένη, -μένον, (μετὰ ἐμπροθ. προσδιορισμοῦ) «μανθάνω τι παρὰ τίνος»· (μετ' ἀπαρ.)· (φρ.) «τοὺς προδότας γὰρ μισεῖν ἔμαθον» (= συνήθιζον νὰ μισοῦν)· (μετὰ κατηγορ. μετχ.) (= γνωρίζω ὅτι)· (φρ.) «ἵνα μάθῃ σοφιστὴς ὦν Διὸς νωθέστερος» (Αἰσχύλος)· (ἐν ἀρχῇ ἐρωτήσεως μετ' εἰρωνείας) (= διατί)· (φρ.) τί μαθών», «σὺ δὲ δὴ τί μαθὼν οὐκ ἀποθνήσκεις;» ('Αριστοφάνης)· — μάθησις, μαθητής, μαθήτρια, μαθητεύω, μαθητιῶ, μάθημα, ἀμαθής, πολυμαθής, μαθητέος, μάθος (= μάθησις), μαθητικός.

-μανι· β' συνθ. οὐσ., εἰς τὰ ὅποια δίδει τὴν σημασίαν τοῦ πλήθους, ἐκ τοῦ λατ. manus (= πλῆθος), π.χ. γυναικομάνι, παιδομάνι, ἀβγομάνι, παπαδομάνι, ἀνθρωπομάνι, σκουπιδομάνι, ρουχομάνι, πιατομάνι, (πρβλ. -θέμι, -λάσι, -λόγι, -λόι).

μάννα, (-ας), ἡ· (<ἐκ τοῦ μάμμη κατ' ἀνομοίωσιν) ἡ μήτηρ.

μάννα τό· (<ἔβρ. man)· τροφή θεόπεπτος διὰ τοὺς εἰς τὴν ἔρημον Ἑβραίους ἀντικαταστατήσασα τὸν ἄρτον· ἀερόμελι).

-μαννα· ('Ορθογρ.) β' συνθετ. ἔχον μεγεθυντικὴν σημασίαν ἀβγομάννα, καβουρομάννα, ἀγγουρομάννα, μαξιλαρομάννα, νερομάννα, θαλασσομάννα κ.λπ.

Μάνος· ('Εμμανουήλ> Μανουήλ> Μάνος (ἐκ τούτου Χριστομάνος)· Μᾶνος ἐκ τοῦ Μάνης), (-ου, -νους, -νευτος), ὁ καὶ κύριον Μάννος, (-ου), ὁ.

μανταρίνος, (-ου), ὁ· (<ἰνδ.) man-trin = σύμβουλος, ὑπουργός).

μαντράχαλος, (-ου), ὁ· (= ὑψηλόσωμος) (<μάντρα + χάλι = διχάλωτον ξύλον ἀναρτήσεως).

-μανῶ· ('Ορθογρ.) β' συνθετικὸν ῥήματων, τὰ ὅποια δηλοῦν τὸ ἔντονον τοῦ α', π.χ. λυσομανῶ, θρασομανῶ, φυσομανῶ, ἀνθομανῶ, ἀφρομανῶ κ.λπ.

-μάρα· ('Ορθογρ.) κατάληξις δημοτ. δηλοῦσα πάθος ἢ μεγέθυνσιν ἐξ οὐσιαστικῶν εἰς -μος μετὰ μεγεθυντ. καταλήξεως -αρά· ὡς (στραβωμός)> στραβωμάρα, (βουβαμός)> βουβαμάρα, τρομάρα, κονταμάρα, σαχλαμάρα, πεισματάρα, σαραντάρα, στοματάρα, σπιτάρα, μοντσοννάρα, ἀγριοφωνάρα κ.λπ.

μαραίνω· (ἀμτβ.) (= ἐκλείπω· φθείρομαι· σβήνομαι ὀλίγον κατ' ὀλίγον· (φρ.) «ἀτὰρ ἐπεὶ κατὰ πῦρ ἐκάη καὶ φλοῖξ ἐμαράνθη» ('Ιλιάς)· σβήνω· (φρ.) «ἀνθρακίην δ' ἐμάρανε» ('Υμνος Ὀμηρικὸς Ἑρμ.)· χάνω τὴν ἰκμάδα· «μαραίνω τι» (= ἐξαλείφω, ἐξασθενίζω τι, μαράζωνω)· (φρ.) «νόσος ... ἃ μαραίνει με» (Αἰσχύλος)· (πρτ.) ἐμάραρινον, (μέλλ.) μαρανῶ,

(ἀόρ.) ἐμάρανα (τὸ -ρα μακρόν) (πρκμ.) μαράνας ἔχω, (ὕπερσ.) μαράνας εἶχον· (ὕπ.) ἐ μαραίνω, ἀ μαράνω· (εὐ.) ἐ μαραίνοιμι, μ μαρανοῖμι, μαρανοίην, ἀ μαράναιμι· (προστ.) ἐ μάραινε, ἀ μάρανον· (ἀπ.) ἐ μαραίνειν, μ μαρανεῖν, ἀ μαράναι· (μετχ.) ἐ μαραίνων, -νουςα, -νον, μ μαρανῶν, -νοῦσα, -νοῦν, ἀ μαράνας, -νασα, -ράναν·

// μαραίνομαι· π ἐμαραινόμην, μ μαρανθήσομαι, ἐμαράνθην, πρ μεμάραμμαι, μεμάρασμαι, (τὸ (ρ)α βραχύ), ὁ ἐμεμαράμμην, ἐμεμαράσμην· (ὕπ.) ἐ μαραίνωμαι, ἀ μαρανθῶ, πρ μεμαραμμένος ὦ· (εὐ.) ἐ μαραينوίμην, μ μαρανθησοίμην, ἀ μαρανθείην, πρ μεμαραμμένος εἶην· (προστ.) ἐ μαραίνου, ἀ μαράνθητι, πρ μεμάρανσο· (ἀπ.) ἐ μαραίνεσθαι, μαρανθήσεσθαι, ἀ μαρανθῆναι, πρ μεμαράνθαι· (μετχ.) ἐ μαραινόμενος, -νομένη, -νόμενον, μ μαρανθσόμενος, -θησομένη, -θησόμενον, ἀ μαρανθείς, -θείσα, -θέν, πρ μεμαραμμένος καὶ μεμαρασμένος, -μένη, -μένον· — μάρανσις, μαρασμός, ἀμάραντος, μαραντικός, μαρασμώδης.

Μαρίκα, (-ας), ἡ· (λατ. Marica) (τὸ μακρόν, τὸ α βραχύ)· (δημ.) ἡ Μαρίκα.

μαριονέττα, (-ας), ἡ· (= νευρόσπαστον <(γαλλ.) marionette = ἀγαλμάτιον τῆς Παρθένου Μαρίας).

Μάρκος, (-ου), ὁ· (<Μάρκος) (τὸ α μακρόν).

μάσσω (ἢ μάττω) (τι)· (= ζυμώνω· (φρ.) «ἐκ μὲν τῶν κριθῶν ἄλφита σκευαζόμενοι, ἐκ δὲ τῶν πυρῶν ἄλευρα τὰ μὲν πέφαντες, τὰ δὲ μάξαντες» (Πλάτων)· μαλάσσω, ἐκθλίβω, φηλαφῶ, ἐγγίζω· σπογγίζω· (φρ.) «ἐφοδόπηχες

Ἥως μαξαμένη χεῖρας» ('Επιγραφή)· (πρτ.) ἔμασσον, (μέλλ.) μάξω, (ἀόρ.) ἔμαξα, (ὕποτ.) μάξω, (πρκμ.) μέμαχα· (Μέσ. καὶ Παθ.) μάσσομαι (ὕποτ. τινος), (μέσ. μέλλ.) μάξομαι, (μέσ. ἀόρ.) ἐμαξάμην, (παθ. ἀόρ. α') ἐμάχθην, (ὕποτ.) μαχθῶ, (παθ. ἀόρ. β') ἐμάχην, (ὕποτ.) μαγῶ, (πρκμ.) μέμαγμα, (μετχ.) μεμαγμένος, -η, -ον· — μάγμα, μάκτρα (= σκάφη ζυμώματος), μάκτης (= ζυμωτής), μάξα, μαγεύς, μάγειρος, μαγίς, μάκτρον, χειρόμακτρον, ἐμαγεῖον (= πρόπλασμα), μάστιξ, (δημ.) μαγιά.

-μαστε· (α' πληθ. πρόσωπον μέσων καὶ παθητικῶν ῥημάτων ἀντὶ -μεθα: (ἐρχόμεθα)> ἐρχόμαστε, καθόμαστε κ.λπ.

μαστιγῶ (-ῶ) (τινα)· (= μαστιγῶναι, κτυπῶ, δέρω διὰ τοῦ μαστιγίου)· (φρ.) «μαστιγοῦν ἐκέλευε καὶ τὰς τρίχας ἀποτίλλειν» ('Ηρόδοτος)· (πρτ.) ἐμαστίζου, (μέλλ.) μαστιγῶσω, (ἀόρ.) ἐμαστίζωσα, (ὕποτ.) μαστιγῶσω· (Παθ.) μαστιγούμαι (= δέρομαι)· (φρ.) «πληγὰς μαστιγοῦμαι» (= λαμβάνω πληγὰς, δέρομαι), (πρτ.) ἐμαστιγούμην, (μέσ. μέλλ.) μαστιγῶσομαι, (παθ. μέλλων) μαστιγωθήσομαι, (παθ. ἀόρ.) ἐμαστιγώθην, (ὕποτ.) μαστιγωθῶ, (πρκμ.) μεμαστιγώμαι, (μετχ.) μεμαστιγμένος, -η, -ον· — μάστιξ, μαστίγωμα, μαστίγωσις, μαστιγώτεος, μαστιγώσιμος, ἰμάσθη (= μάστιξ), ἰμάσσω (= κτυπῶ διὰ τῆς μάστιγος), μαστιγίας (= ὁ μαστιγούμενος, δοῦλος, οὐτιδανός).

μαστρο· α' συνθετ. ὀνομάτων ἐκ τοῦ μάστορος> μάστορο· (καὶ μετὰ συγκατῆν τοῦ ο)> μάστρο· μαστρο-Γιάννης, μαστρο-Βασίλης, μαστρο-χალαστής κ.λπ.

μαυροματίας· (<άμαυρον ὄμμα) ἢ (δημ.) μαυρομάτης (μαῦρο μάτι) ὁ μελανόματος ἢ μελανόφθαλμος.

Μαυσωλεῖον, (-εῖου), τό· (ὀρθότ. Μαυσώλειον τό).

μαχαραγιάς, (-γιαῖ), ὁ· (<ινδ.) maharaja = μέγας βασιλεύς).

μάχομαι· (= συνάπτω μάχην· πολεμῶ· φιλονικῶ· (φρ.) «τίς τ' ἄρ σφωε θεῶν ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι» (Ἰλιάς)· ἀγωνίζομαι) (μετὰ δοτ.) «μάχομαί τι νι»· (φρ.) «μάχεσθαι ὁμβρῶ», (Ἀλκαῖος)· «ἀνάγκη δ' οὐδὲ θεοὶ μάχονται» (Σιμωνίδης)· «μάχομαι πρός τινα»· (φρ.) «πρὸς ἡνίας μάχεσθαι»· «μάχομαι σὺν τινι» (= μάχομαι βοηθοῦμενος ὑπὸ τινος)· (πρτ.) ἐμαχόμεν, (μέλλ.) μαχοῦμαι, μαχήσομαι, (μαχέσομαι), (ἀόρ.) ἐμαχεσάμην, (πρκμ.) μεμάχημαι, (ὑπερσ.) ἐμεμαχήμεν· (ὑπ.) ἐμάχωμαι, ἂ μαχέσωμαι, πρ μεμαχήμενος ὦ· (εὐ.) ἐμαχοίμην, μ μαχοίμην, μαχησοίμην, μαχεσοίμην, ἂ μαχεσαίμην, πρ μεμαχημένος εἶην· (προστ.) ἐμάχου, ἐμάχεσαι, πρ μεμάχησο· (ἀπ.) ἐμάχεσθαι, μ μαχεῖσθαι, μαχήσεσθαι, μαχέσεσθαι, ἂ μαχέσασθαι, πρ μεμαχησθαι· (μετχ.) ἐμαχόμενος, -χομένη, -χόμενον, μ μαχούμενος, -ουμένη, -ούμενον, μαχησόμενος, -σομένη, -σόμενον, μαχεσόμενος, -σομένη, -σόμενον, ἂ μαχεσάμενος, -σαμένη, -σάμενον, πρ μεμαχημένος, -μένη, -μένον· — μάχη, μάχιμος, πρόμαχος, μαχήμων (= φιλοπόλεμος), μαχητής, μαχητός, μαχητικός, μαχητέον, μαχιμώδης (= πολεμικός).

-μαχος· (Ὁρθογρ.) ὀνόματα καταλήγοντα εἰς -μαχος καὶ παραγόμενα ἐκ τοῦ μάχο-

μαι, ἐὰν ἔχουν α' συνθετικὸν πρόθεσιν ἢ ἐπίρρ. προπαροξύνονται, ὡς ἐπίμαχος, πρόμαχος, σύμμαχος, ὑπέρμαχος, δύσμαχος, εὖμαχος κ.λπ., ἐὰν δὲ ἄλλο μέρος τοῦ λόγου παροξύνονται, ὡς χριστιανομάχος, λεοντομάχος, πυρομάχος, ἀλληλομάχος, πυγμαῖος, θηριομάχος, Μαραθωνομάχος, ναυμάχος, μονομάχος, ἱππομάχος, (Ἱππόμαχος κύριον), ἐὰν παράγονται ἐκ τοῦ μάχη προπαροξύνονται ὡς ἀξιόμαχος, φυγόμαχος, κρατησίμαχος κ.λπ.

-μαχῶ· β' συνθετικὸν ἐπιτατικῶν ῥημάτων ἐκ συνθέτων ῥημάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν μάχομαι ἐναντίον τινός· // (Ὁρθογρ.) πυρομαχῶ, ἀγγελομαχῶ, ἀλληλομαχῶ, ξιφομαχῶ, λογομαχῶ, ταφομαχῶ, σκιαμαχῶ, ἀγκομαχῶ, ἰδρομαχῶ κ.λπ.

μέ· (κατ' ἀποκοπὴν ἐκ τῆς προθέσεως μετά, (ἐπειδὴ τὸ -τα ἐθεωρήθη ὡς πληθυντικός ἀριθμὸς τοῦ οὐδέτ. ἄρθρου «τά»)· συντάσσεται μετ' αἰτιατικῆς καὶ σημαίνει: α) σχέσιν, σύμμεξιν, συνάφειαν, συνοδείαν, συνύπαρξιν κ.λπ., ὡς «ἐγὼ μὲ σένα», «ὁ Μάης ἦρθε μὲ δροσοῦλες» (ἀρχ. <σὺν μετὰ δοτ.)· β) τρόπον ἢ τὸ ὄργανον ἀντὶ τῶν προθέσεων κατὰ, διά, π.χ. «μὲ τὸν πῆχυν»· γ) χρονικὴν ἀφετηρίαν ἢ διάρκειαν, π.χ. «μὲ τὰ σταφύλια» κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς τῶν σταφυλῶν ὠριμάσεως· δ) κτῆσιν, π.χ. «σπίτι μὲ κῆπον»· ε) ἐναντιότητα, ὡς «ἐπολέμησαν μὲ τοὺς Τούρκους» (= ἐπολέμησαν ἐναντίον τῶν Τούρκων)· στ) δήλωσιν τιμήματος ἢ ἀξίας ἢ ἀμοιβῆς, π.χ. «μὲ 8000 δραχμὲς ἀγοράζεις ψυγείο» ἀντὶ 8000 δραχμῶν ἀγοράζεις ψυγείο· ζ) ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν ἢ ἐξουσίαν· π.χ. «λευτερά ἔχουμε μὲ τοὺς Ἄγγλους»· η) χαρακτηρισμόν, π.χ. «ἀνά-

θεμά σε Ροῦμελη μὲ τὰ πολλὰ ποτάμια»· θ) τὴν ὕλην, π.χ. «ἐθεμελιώθη μὲ μπετόν»· ι) αἰτίαν, π.χ. «γελῶ μὲ τὰ ἀστεῖα τοῦ μου λές»· ια) τὸ ἀπέναντι, π.χ. «ἤρθαμε πρόσωπο μὲ πρόσωπο»· ιβ) τὸ ποιητικὸν αἷτιον, π.χ. «πολεμοῦν γενναῖα μὲ τὴν προαιώνια ἀγάπη τῆς πατρίδος»· ιγ) τὸ ὑστερόχρονον, π.χ. «πάλι μὲ χρόνους καὶ καιροὺς πάλι δικὰ μας εἶναι»· ιδ) ἀναφοράν, π.χ. «καὶ τί μ' αὐτό;».

μέ· συντετμημ. ἐγκλιτ. τύπος τοῦ ἐμέ, αἰτ. τῆς προσ. ἀντωνυμίας ἐγώ· (εἰς τὸν λόγον ἐπιτάσσεται, ὡς κατευθύνει με, συνήθως μετὰ ῥ. κατὰ προστ., ὡς δίδαξέ με· // ὄχι ἐγκλιτ., ἥτοι μέ, ὅτε προτάσσεται τοῦ ῥ. ὡς «μ' ἔδειρε», «μὲ γνωρίζει» κ.λπ.

μεγαλειός, **-λεῖα**, **-λεῖον**· (μέγας)· (παρὰ)· μεγαλειότερος, μεγαλειότατος (καὶ μεγαλείτερος, ὅπερ κατ' ἀναλογίαν τῶν εἰς -υτερος· βαθύτερος, πλατύτερος, μεγαλύτερος)· // «τὸ μεγαλεῖον» (= ἡ μεγαλοπρέπεια, ἡ μεγαλειότης).

μεγαλεπήβολος, **-ος**, **-ον**· ὁ ἐπιχειρῶν μεγάλη· (ἐπίρ.) -επηβόλως, -βολώτατα. **μεγαληγορία**, **(-ίας)**, **ῆ**· (= καυχησιολογία)· // (Ἰητορ.) ὕψος ὕφους.

μεγαλογράμματος, **-ος**, **-ον**· «γραφὴ ἢ μεγαλογράμματος» ἢ διὰ κεφαλαίων* (μεγάλων) γραμμάτων γραφὴ· ἡ ἀρχαιοτάτη ἑλληνικὴ γραφὴ ἐγνώριζε μόνον τὰ κεφαλαῖα γράμματα, ἡ ἥσσαν ὁμῶς προσπάθεια ἐφήρμοσε τὴν μικρογράμματον* γραφὴν.

μεγαλογραφῶ· (-έω)· (μετρν.) γράφω διὰ τοῦ ω μεγάλου, ἀντιθ. μικρογραφῶ (-έω)*.

μέγεθος, **(-ους)**, **τό**· (Γραμμ.) ἡ ποσότης συλλαβῆς· (φρ.) «ἐπειδὴ ἰδιὸν ἐστὶ τῶν

παρωχημένων τὸ κατὰ τὴν ἀρχὴν μέγεθος, οἷον ἄγω, ἤγον».

μεγεθυντικός, **-ή**, **-όν**· ὁ αὐξάνων τὸ μέγεθος· ὁ μεγεθύνων· // (Γραμμ.) μεγεθυντικὰ τὰ (ὡς οὐσιαστικόν) τὰ σημαίνοντα εἴτε ἀπλῶς εἴτε σκωπτικῶς ἐκείνους ὁ ὁποῖος ἔχει εἰς ἀνώτατον βαθμὸν τὸ δηλούμενον ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου· ἔχουν δὲ παραγωγικὰς καταλήξεις· α' τὴν -ων (ἡ ὁποία ἐπεκτείνεται εἰς -εων, ὡς λύμη > λυμεών) γαστήρ > γάστρων (κν. κοιλαρᾶς), κεφαλὴ > κεφάλων (κν. κεφάλας), χεῖλος > χείλων καὶ Χείλων, πλατὺς > Πλάτων, πόσθη > πόσθων, ψαλὴ > ψάλων· καὶ β' τὴν -ίας οἴημα > οἴηματίας, μέτωπον > μετωπίας, φρόνημα > φρονηματίας κ.λπ.· τὰ σκωπτικῶς ἔχοντα τὸν ἀνώτατον βαθμὸν κατατάσσονται εἰς τὰ μεγεθυντικὰ καὶ πολλὰ εἶναι εἰς -αξ: φώναξ, πλούταξ, (βλ. ἐπιτατικός)· // (Δημοτ.) μεγεθυντικὰ τῆς δημοτικῆς ἔχουμεν: α) ἀρσενικά εἰς -αρος, π.χ. παῖδαρος, σκύλαρος, τσοπάναρος, Γιάνναρος, ποντίκαρος κ.λπ., μερικά τούτων καταλήγουν καὶ εἰς -αρα π.χ. (μύταρος) - μυτάρα, (σπίταρος) - σπιτάρα, (πόδαρος) - ποδάρα· β) ἀρσενικά εἰς -ος ἐκ θηλυκῶν εἰς -η, π.χ. (μύτη) - μύτος ἢ ἐξ οὐδετέρων εἰς -ι π.χ. (ποδάρη) - πόδαρος· γ) θηλυκὰ εἰς -α ἐξ οὐδετέρων εἰς -ι, π.χ. (κεφάλη) - κεφάλα, (κολοκύθη) - κολοκύθα, (βαρέλη) - βαρέλα, (γυαλί) - γυάλα, (χασόνι) - χασόνα, (βελόνι) - βελόνα κ.λπ., δ) θηλυκὰ εἰς -α ἐκ θηλυκῶν εἰς -α, -η, π.χ. (φέτι) - φετάρα, (τρύπα) - τρυπάρα, (γυναικα) - γυναικάρα· (φωνή) - φωνάρα, ἀγριοφωνάρα κ.λπ., ε) εἰς -ακλα καὶ -ακλας χειράκλα, φωνάκλα· ἀντρακλας κ.λπ., εἰς -μάνα π.χ. καβουρομά-

να, ἀγγουρομάνα, μαξιλαρομάνα κ.λπ., εἰς -οὔκλα καὶ -οὔκλας, π.χ. ποδαρούκλα, χερούκλα, μυτούκλα, ματούκλα· ἀντρούκλας (καὶ ἄντρονκλας) κ.λπ., εἰς -ουρα, π.χ. μηδενικούρα, καὶ εἰς -(αρ)-όνα, π.χ. σπιταρόνα.

Μεταξὺ τῶν μεγεθυντικῶν δύναται νὰ συμπεριληφθοῦν καὶ τινὰ ἐπιτακτικὰ ὄχι μόνον ἐξ οὐσιαστικῶν ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐπιθέτων καὶ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ιδιότητα, π.χ. (μεθῶ) - μεθύστακας, (κρέμομαι) - κρεμανταλάς, (στραβός) - στραβοῦλιακας, (κουτός) - κουτούλιακας, (χορευτής) - χορευταράς, (ὑπνος) - ὑπναράς, (γλώσσα) - γλωσσάς, (κεφάλι) - κεφάλας, μερικὰ τῶν μεγεθυντικῶν ἔχουν διαφορετικὴν σημασίαν: κουτάλα, χτένα, μαντίλα, κέφαλος κ.λπ.

μεγεθύνω· (Γραμμ.) (ἐπὶ φωνηέντων) ἐκτείνω, καθιστῶ μακρόν· (φρ.) «οἱ τὸ ο μεγαθύνοντες»· (οὐσ.) μεγέθυνσις (-εως), ἡ.

Μέδων, (-οντος) καὶ -ωνος, ὁ.

μεθαύριον· (ἐπιρρ.) (= τὴν τρίτην ἀπὸ σήμερον ἡμέραν), ἀντὶ τοῦ «μεταύριον» κατὰ τὸ μεθ' ἡμέραν, ὡς καὶ ἐπαύριον, ἐπειδὴ τὸ αὔριον φιλοῦται καὶ τοῦτο ἐπειδὴ τὸ ἔτερον συνθετικὸν ἐπεσκοπήθη καὶ οὕτως ἔχασε τὴν συνάφειαν αὐτοῦ πρὸς λέξιν ἀπλὴν εὐχρηστον ἢ ὑπειστῆλθον εἰς τὴν ἀτικτὴν ἐκ διαλέκτων, ὥστε πολλὰ διὰ τοῦτο νὰ φιλοῦνται παρὰ τὸ ἔτυμον αὐτῶν, (πρβλ.) ἄμμος καὶ ἄμμος > ὕφαμμος, ἔφαμμος, καθαμιζῶ· οὕτω ἦλιος > ὑφήλιος, ἀλλὰ καὶ ἀπηλιώτης, ἀντηλιά· ἔτος > ἐπετηρίς, ἐπέτος, ἀλλὰ καὶ ἐφέτος· ἐφιάλτης* (δωρ.) ἐπιάλτης· ἰστός, (ἰων.) ἐπίστιος· ἀνθελιγμός, (ἰων.) ἀντελιγμός·

ἐφιορκῶ (ἐπιγρ.), ἐπιορκῶ κ.λπ. **μεθερμήνευσις**, (-εως), ἡ· μετὰφρασις, μεταγλώτισσις, ἐξήγησις.

μεθοδολογία, (-ίας), ἡ· ἐν ἐκ τῶν δύο μερῶν Στοιχειολογία* καὶ Μεθοδολογία, εἰς τὰ ὁποῖα διαιρεῖται ἡ λογικὴ. Εἰς τὴν μεθοδολογίαν, ἡ ὁποῖα ὀνομάζεται καὶ «εἰδικόν» (ἐνῶ ἡ Στοιχειολογία ὀνομάζεται «γενικόν»), ἡ Λογικὴ πραγματεύεται περὶ τῶν μεθόδων, τῶν ὁποίων ποιεῖται χρῆσιν ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα εἰς τὸν καθορισμὸν καὶ τὴν λύσιν τῶν πάσης φύσεως ζητημάτων, ἥτοι ἡ μεθοδολογία ἐξετάζει τὰς μεθόδους, διὰ τῶν ὁποίων ἐρευνᾶται τὸ ὄν, εὐρίσκεται ἡ ἀλήθεια καὶ συλλέγεται καὶ καθορίζεται καὶ ταξινομεῖται ἡ ἐπιστημονικὴ γνῶσις.

μέθοδος, (-ου), ἡ· (Λογ.) εἶναι ἡ ὁδός, τὴν ὁποῖαν ἀκολουθοῦμεν κατὰ τὴν ἐξέτασιν ζητήματός τινος, ἥτοι ὁ τρόπος τῆς ζητήσεως.

μέθυ τό· (= ὁ οἶνος)· > μέθυσος, μεθυστής, μεθυστικός, μεθύστρια.

μεθυπαλλαγή, (-ῆς), ἡ· ἡ ὑπαλλαγή*· (φρ.) «τὸ σχῆμα τοῦ λόγου ἐνταῦθα μεθυπαλλαγή ἐστὶ· τὸ μὲν «ἀνέσπα» ὅημα ἀντὶ μετοχῆς λάμβανε, τὸ δὲ «συντιθεῖς» μετοχῇ ἀντὶ ὀήματος».

μεθύσκω· (μεθ.) μεθύσκω τινὰ (= κάμνω τινὰ νὰ μεθύσῃ)· (φρ.) «οἶνω ἐωυτὴν μεθύσασα ἐς λόγους οἱ ἐλθεῖν» (Λουκ. 11· 30)· (τὸ μεθύσκον), (ἀόρ.) ἐμέθυσα ἐκ τοῦ μεθύω· (τὸ μεθύσαν), ἐνῶ μεθύσκομαι καὶ μεθύω (ἀμτ.) (= ἐγὼ μεθῶ)· (φρ.) «μεθυσκομένος δὲ ἐώτασι βουλευέσθαι τὰ σπουδαιότερα τῶν πραγμάτων» (Ἡρόδοτος) ἂ ἐμεθύσθην, πρ μεμέθυμαι, (μετχ.) μεμεθυσμένος, -ῆς, -ον, (δημ.) με-

θυσμένος, -ῆς, -ο.

μείγνυμι· (μειγνύω*, μίσγω)· (= ἀναμειγνύω, ἀνακατώνω· συνάπτω, κατανατῶ)· (φρ.) «οὐκ ἐλεαίρεις ἄνδρας μισγέμεναι κακότητι καὶ ἄλλεσι λευγαλέουσιν» (Ὀδύσεια)· (πρτ.) ἐμείγνυν, ἐμείγνυνον, ἔμισγον, (μέλλ.) μείξω, (ἀόρ.) ἔμειξα, (πρkm.) μέμειχα, (ὑπερσ.) ἐμεμείχην· (ὑποτ.) ἐ μειγνύω, ἂ μείξω, πρ μεμείχω, μεμειχῶς ὦ· (εὐκτ.) ἐ μειγνύοιμι, μ μείξοιμι, ἂ μείξαιμι, πρ μεμείχοιμι, μεμειχῶς εἶην· (προστ.) ἐ μείγνυ, ἂ μείξον, πρ μεμειχῶς ἴσθι· (ἀπαρ.) ἐ μειγνύμαι, μ μείξειν, ἂ μείξαι, πρ μεμειχέμαι· (μετχ.) ἐ μειγνύς -γῦσα -νύν, μειγνύων, -ουσα, -γνύον, μείζων, -ξουσα, -ξον, ἂ μείζας, -ξασα, -ξαν, πρ μεμειχῶς -χυῖα, -χός·

// μείγνυμαι, μίσγομαι (= ἀναμειγνύομαι μετὰ τινος, συναναστρέφομαι μετὰ τινος, συζῶ, συνουσιάζομαι· (φρ.) «ἐν σπέσει γλαφυροῖσι Ποσειδάωνι μιγεῖσα» (Ὀδύσεια)· — π ἐμειγνύμην, ἐμισγόμεν, μ μείξομαι, μειχθήσομαι, ἂ ἐμειξάμην, ἐμειχθῆναι, ἐμίγην, πρ μέμειγμαι, ὃ ἐμεμείγμην· (ὑποτ.) ἐ μειγνύωμαι, ἂ μείξωμαι, μειχθῶ, μιγῶ, πρ μεμειγμένος ὦ· (εὐκτ.) ἐ μειγνυοίμην, μ μειξοίμην, μειχθισοίμην, ἂ μειξάιμην, μειχθείην, μιγείην, πρ μεμειγμένος εἶην· (προστ.) ἐ μείγνυσσ, ἂ μείξαι, μείχθητι, μίγηθι, πρ μέμειξο· (ἀπαρ.) ἐ μείγνυσθαι, μ μείξεσθαι, μειχθήσεσθαι, ἂ μείξεσθαι μειχθῆναι, μιγῆναι, πρ μεμειχθῆναι· (μετχ.) ἐ μειγνύμενος -μένη, -μενον, μ μειζόμενος, -ζομένη, -ζόμενον, μειχθισόμενος, -θησομένη, -θησόμενον, ἂ μειξάμενος, -ξάμένη, -ξάμενον, μειχθείς, -θείσα, -θέν, μιγείς, -γείσα, -γέν, πρ μεμειγμένος -μένη -μένον· — μείγμα, μείζις, ἄμεικτος,

μεικτός, μίγδην, μιγᾶς, ἀμειγής, συμμειγής, σύμμειζις, σύμμεικτος, ἀνάμεικτος, Μειξιώδης, Μειξικλής, Μειξίας· — «μείγνυμί τι» (= ἀνακατεύω τι μετ' ἄλλου)· (φρ.) «μείγνυμι οἶνον ὕδατι» (μετὰ δύο αἰτ. συνδεομένων διὰ τοῦ καί) «μείγνυμι οἶνον καὶ ὕδαρ»· (παθ.) «μείγνυμαι τι» (= ἀναμειγνύομαι μετὰ τινος, συναναστρέφομαι, ἐπικονιώνω)· (φρ.) «ἐμίσητο δαίμονι δαίμων».

μειγνύω· (τὸ υ βραχύ) καὶ μείγνυμι* (τὸ υ μακρόν) καὶ μίγνυμι, ὀρθότερον μείγνυμι, διότι ἐρρυθμίσθη τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα συμφώνως πρὸς τὸ θέμα τῶν ἀορίστων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν δίφθογγον: ἔδειξα > δείκνυμι (ἀντὶ «δίκνυμι» εἰς ἐπιγραφὴν), ἔμειξα > μείγνυμι, ἔξευξα > ζεύγνυμι· οὕτως συνήθως εἰς τὰς ἀττικὰς ἐπιγραφὰς γράφεται διὰ τῆς εἰ διφθόγγου, π.χ. ἀγάωγα: μείγμα, αἰμομεικτής, μείζις, μεικτός, ἐπιμειξία, συμμείνυμι κ.λπ.· (ἐκ τοῦ παθ. ἀορ. ἐμίγην): μιγᾶς, μίγδην, ἀναμίξ, ἀναμίγδην, μιγαδικός κ.λπ.· (φρ.) «φύρδην μίγδην» (= ἀτάκτως, ἀναμίξ), μείγνυμαι (= ἀναμειγνύομαι· μειγνύομαι κατὰ σάρκα, συμπλέκομαι).

μεικτός, -ῆς, -όν· (= σύμμεικτος, μεμειγμένος)· //(Γραμμ.) «μεικτὰ ῥήματα», τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα, ἂν καὶ εἶναι οὐσιωδῶς διάφορα, συνάπτονται μεταξὺ τῶν ἀποτελοῦντα μίαν καὶ τὴν αὐτὴν σειρὰν τύπων, π.χ. ἔρχομαι, (μέλλ.) εἶμι, (ἀόρ.) ἦλθον, (πρkm.) ἐλήλυθα (ἦκα)· φέρω, (μέλλ.) οἶσω, (ἀόρ.) ἤνεγκον, (πρkm.) ἐνήνοχα· ὀρώ, (μέλλ.) ὄψομαι, (ἀόρ.) εἶδον, (πρkm.) ἐώρακα· αἰρῶ, (μέλλ.) αἰρήσω, (ἀόρ.) εἶλον, (πρkm.) ἤρηκα κ.λπ. **μειξοβάρβαρος**, -ος, -ον· (= ὁ μὴ γνή-

σιος Ἑλλην). // (ἐπὶ γλώσσης) ἡ μετὰ βαρβαρισμῶν ἀνάμεικτος ἑλληνικὴ γλῶσσα.

μειο- (Ὁρθογρ.) (ἀ' συνθ. ὄνομ. καὶ ῥημ., τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ὀλιγώτερον· ὀρθότερον μειονο- ὡς ἐκ τῆς γεν. παραγόμενον μείων, (-ονος)· **μειονοψηφία** καὶ ὅχι **μειοψηφία**, ὡς καὶ **πλείων**, (-ονος), **πλειονοψηφία** καὶ ὅχι **πλειοψηφία**)· ἀλλὰ (νεώτ.) **μειοδοσία**, **μειοδοτῶ**· **μειοψηφία**, **μειοψηφῶ**, **μειόκαινος**.

μείων, (-ονος), **τό**· (ἀνώμαλον συγκριτικὸν τοῦ μικρός*), (οὐδ. τοῦ μείων, ὡς ἐπίρρ.) (= ὀλιγώτερον, ἐπὶ ἑλαττον), (βλ. παραθετικά)· **μείων**, (-ου), **τό** (= ὁ ἀμνός)· **μῆον**, (-ου) **τό** (= φυτόν τι εὐώδες).

μειονοψηφία καὶ **πλειονοψηφία**, (-ίας), ἡ· (ἐσφ. **μειοψηφία** καὶ **πλειοψηφία**, διότι ἡ παραγωγή γίνεται ἐκ τῆς γενικῆς μείων, μείων (-ος), ὁ > μειονοψηφία), (βλ. **μειο-**). **μειουρία**, (-ίας), ἡ· (Μετρ.) (ἐπὶ ἐξαμέτρων, τὰ ὁποῖα τελειώνουν εἰς ἄμβον ἢ πυρρίχιον), ἡ μείωσις τοῦ τέλους ἢ τοῦ ἄκρου.

μείουρος, -ος, -ον· (μείων + οὐρά) (= ὁ ἐλαττούμενος κατὰ τὸ ἄκρον)· //(Μετρ.) «**μείουρος στίχος**», **στίχος** ἐξάμετρος, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ ἕκτος ποὺς ἄρχεται ἀπὸ βραχείας καὶ ὁ τέταρτος πρὸ τῆς βουκολικῆς διαιρέσεως ἀποτελεῖται ἐκ λέξεως ἐχούσης τρεῖς βραχείας συλλαβάς, τῶν ὁποίων ἡ τρίτη ἀπὸ τοῦ τέλους ἐκτείνεται ἢ ἐξάμετρος, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ἀ' συλλαβὴ ἑνὸς ἢ δύο τῶν τελευταίων ποδῶν εἶναι βραχεῖα ἀντὶ μακράς· // **μύουρος**, -ος, -ον (ἐπὶ δραμάτων, ἐπὶ περιόδων) ὁ περιεχομένος, ὁ κολοβός, (ἐνῶ κατὰ τύπον ἔπρεπε

νὰ δηλοῖ τὸν ἔχοντα οὐρὰν μύος κατὰ σημασίαν ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ μείουρος, (βλ. **μύουρος**), (πρβλ. ἀκέφαλος, λαγαρός). **μείρομαι**· (ἀποθ.) μόνον ἐν χρήσει ὁ ἐπικ. πρκμ. «**ἔμμορα**» καὶ ὁ παθ. πρκμ. «**εἴμαρμαι**» (= συμμετέχω, συμμερίζομαι· εἰς τὸν πρκμ. ἄξιούμαι, τυγχάνω)· (παθ.) πρκμ. εἵμαρται (ἀπρὸς.) (= εἶναι ὑπὸ τῆς μοῖρας ὠρισμένον, πεπρωμένον)· (μτχ.) εἵμαρμένος, -η, -ον· (φρ.) «**εἵμαρμένα δῶρα θεῶν**»· (ὑπερσ.) εἵμαρτο· «**μείρομαι τι**» (= λαμβάνω ὡς μερίδιόν τι, ὅπερ μοῦ ἀνήκει), «**ἔμμορά τινος**» (= λαμβάνω, τυγχάνω ἢ ἔχω λάβει μερίδιον ἐκ τινος)· (φρ.) «**ἔμμορέ τοι τιμῆς ὅς τ' ἔμμορε γέιτονος ἐσθλοῦ**» (Ἡσίοδος)· εἵμαρται (ἀπρὸς.) μετὰ τελ. ἀπαρεμφ. (ὑποκ.) (= εἶναι πεπρωμένον νὰ ...)· (φρ.) «**οὐχ εἵμαρται κακὸν κακῶ φίλον εἶναι**» (Πλάτων)· (ἄλλο τὸ μτγν. ἀποθ. «**μείρομαι (τινος)**» (= ἱμείρομαι*, ἐπιθυμῶ σφοδρῶς)· — **μερίζω**, **μόρα** (= τμήμα σπαρτιατικοῦ στρατοῦ), **μόρος**, **μέρος**, **μερίς**, **μόρσιμος** (= πεπρωμένος), **μοῖρα**, **μόριον**, **εἵμαρμένη** (= τὸ πεπρωμένον, ἡ μοῖρα, ἡ τύχη, τὸ μοιραῖον). **μειῶ** (-όω)· (= ἐλαττώνω)· //(Γραμμ.) **βραχύνω συλλαβήν**· (φρ.) «**λέξεων κατὰ ποσότητα μεμειωμένων**».

μελα(γ)χροινός, -ή, -όν· (<μελαγχρόινος) (κατ' ἄλλους μελαγχρινός ἐκ τοῦ ἀρχ. μελάγ-χρους + (καταλ.) -ινός). **μελαίνω** (τι)· (= μαυρίζω τι)· (φρ.) «**τάς ὀφρὺς μελαίνειν**» (Πολυδεύκης), (ἀμτβ.) ὡς τὸ μελαίνομαι (= γίνομαι μέλας, μελάνω)· (φρ.) «**ὅταν μὲν οὖν ἂν παλαιότητα ὃν τῆς σαρκὸς ταχὴ δύσπεπτον γινόμενον μελαίνει μὲν ὑπὸ παλαιᾶς**

ξυγκλύσεως» (Πλάτων)· (πρτ.) ἐμέλαινον, (μέλλ.) μελάνω, (ἀόρ.) ἐμέλανα, (ὑποτ.) μελάνω, τὸ μελάναν· (Παθ.) μελαίνομαι (= γίνομαι μέλας, ὡς σημεῖον νεκρώσεως), π ἐμελαινόμην, μ μελανθήσομαι, ἃ ἐμελάνθην, (ὑποτ.) μελανθῶ, πρ μεμέλασμαι, (μετχ.) μεμελασμένος, -η, -ον· — **μέλας**, **μελανία**, **μέλαινα**, **μολύνω**, **μελανειμονῶ***, **μελανίζω**, **μελάνιον** (κν. μελάνι), **μέλασμα** (= μαῦρον στίγμα)· (φρ.) «**μέλασμα γραμμοτόκον**» (= μέλαν μολυβδοκόρυδον).

μελανειμονῶ (-έω)· (<μέλαν+εἶμα (τοῦ ἔννυμι) = ἔνδυμα) (= μαυροφορῶ), οὕτω καὶ **λενχεμονῶ**, **λαμπρεμονῶ**.

μέλει· (μετὰ δοτ. προσ. ὡς ἀπρόσωπον) (= φροντίζω, μεριμνῶ, ἐνδιαφέρομαι), σπανίως δὲ καὶ προσωπικὸν μέλω, (ἄλλο τὸ μέλλω*)· (πρτ.) ἔμελε, ἔμελον, (μέλλ.) μελήσει, μελήσω, μελήσομαι, (ἀόρ.) ἐμέλησε, ἐμέλησα, ἐμελήθην, (πρκμ.) μεμέληκε, μεμέληκα, μέμηλε, (ὑπερσ.) ἐμεμέληκει, ἐμεμέληκην, ἐμεμήλει· (ὑποτ.) ἐμέλη, ἃ μελήσῃ· (εὐκτ.) ἐμέλοι, μ μελήσοι, ἃ μελήσαι· (προστ.) ἐμελέτω, ἃ μελήσάτω· (ἀπαρ.) ἐμέλειν, μ μελήσειν, ἃ μελήσαι, πρ μεμεληκέναι· (μετχ.) ἐτὸ μέλον, πρ τὸ μεμεληκός· — ἐνίστε δέχεται ἀπαρ. ὡς ὑποκ· (φρ.) «**τοιοῦδε ἀποκτείνειν μέλει**» (Αἰσχύλος)· τὸ ῥῆμα δέχεται καὶ ἀντικ. κατὰ γεν. πρὸς δῆλωσιν τοῦ πράγματος, διὰ τὸ ὁποῖον φροντίζει τις «**μέλει μοί τινος**»· (φρ.) «**τί ἡμῖν τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλει**» (= τί μᾶς (ἐν) διαφέρει διὰ τὴν γνώμην τῶν πολλῶν)· (δημ.) «**μὲ μέλει γὰρ σένα**» (= φροντίζω γὰρ σέ)· — **μέλημα** (= φροντίς), **μελέτωρ** (= ὁ φύλαξ), **μελέτη**, **ἐπιμελητής**.

μελέτη, (-ης), ἡ· ἡ ἐπισταμένη σπουδὴ πρὸς κατανόησιν καὶ ἐκμάθησιν τινος· // εἶδος πραγματείας*, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐπιτελεῖται μεθοδικὴ διαπραγματεύσις εἰδικοῦ τινος θέματος, ὅπου ὑπερισχρεῖ ἡ ὑποκειμενικότης, ἡ ἐξ ὑποκειμένου τοποθέτησις τοῦ γράφοντος, ἄλλως διατριβή* (κν. μπροσούρα, γαλ. **brochure** = φυλλάδιον).

μελετῶ (-άω)· (ἀμτβ.) (= ἀσκῶ, γυμνάζομαι, σπουδάζω· (φρ.) (μετὰ αἰτ. πράγματος) «**καὶ διὰ πλείστον δόξαν ἀρετῆς μελετώσω**» (Θουκυδίδης)· «**μελετῶ τινος**» (= φροντίζω περὶ τινος) «**μελετῶ τι**» (= δίδω εἰς τι προσοχὴν, ἀσκοῦμαι νὰ μάθω, ἀσκοῦμαι)· (πρτ.) ἐμελέτων, (μέλλ.) μελετήσω, (ἀόρ.) ἐμελέτησα, (πρκμ.) μεμελέτηκα· (παθ.) μελετώμαι, π ἐμελετώμην, πρ μεμελέτημαι, (μετχ.) μεμελετημένος, (δημ.) μελετημένος, -η, -ο(ν)· — **μελέτη**, **μελέτημα**, **μελετηρός**, **μελέτησις**, **μελετητέον**, **ἀμελέτητος**, **ἀμελέτητα** (= οἱ ὄρχεις), **μελετητός**, **μελετητικός**.

μέλη ἡ· (= εἶδος ποτηρίου)· **μέλι**, (-ιτος), **τό** (= τὸ γνωστόν).

μελικός, -ή, -όν· **λυρικός***· // «**μελικὴ ποίησις**», εἶδος ποιημάτων, τὰ ὁποῖα προορίζονται δι' ὥδην ἔνεκα τῆς μορφῆς αὐτῶν· // «**μελικὸν σχῆμα**», ἡ κατὰ στροφάς, ἡ κατὰ περίοδον σύνθεσις (μορφὴ τῶν μελικῶν ποιημάτων).

μελλησμός, (-οῦ), ὁ· (= χρονοτριβή, ἀναβολή· **μελισμός**, (-οῦ), ὁ (μελίζω) (= διαμελισμός, διάσπασις· ἄσμα, μέλος). **μέλλω**· (= σκέπτομαι νὰ πράξω τι ἐνῶ μέλω* (ἀπρὸς. μέλει*)) (= φροντίζω (ἐν) διαφέρομαι, σκοπεύω· (φρ.) «**περὶ τρίτοδος γὰρ ἔμελλον θεύσεσθαι**» (Ἰλιάς).

βραδύνω, χρονοτριβῶ)· (φρ.) «τοὺς συμμάχους... οὐ μέλλομεν τιμωρεῖν οἱ δ' οὐκέτι μέλλουσι κακῶς πάσχειν» (Θουκυδίδης)· (πρτ.) ἔμελλον, ἤμελλον, (μέλλ.) μελλήσω, ἃ ἐμέλλησα, ἤμελλησα, (πρκμ.) διαμέλλησιν πεποιήμαι, (ὑπερσ.) διαμέλλησιν ἐπεποιήμην· (ὑποτ.) ἐ μέλλω, ἃ μελλήσω· (εὐκτ.) ἐ μέλλοιμι, μ μελλήσοιμι, ἃ μελλήσαιμι· (προστ.) ἐ μέλλε, ἃ μέλλησον· (ἀπαρ.) ἐ μέλλειν, μ μελλήσιν, ἃ μελλήσαι· (μετχ.) ἐ μέλλων, -λουσα, -ον, μ μελλήσων, -σουσα, -σον, ἃ μελλήσας, -σασα, -σαν·

// μέλλεται (= ἀναβάλλεται)· π ἐμέλλετο, μ μελλήθησεται, ἃ ἐμελλήθη, πρ μεμέλλεται, ὅ ἐμεμέλλητο· (εὐκτ.) ἐ μέλλοιτο· (ἀπαρ.) ἐ διαμέλλεσθαι·

// (Συντακτ.) τοῦτο συντάσσεται μετ' ἀπαρεμφάτου (ἐνεστώτος), π.χ. «ἔμελλον ποιεῖν», ἢ μέλλοντος, π.χ. «ἔμελλεν ποιήσῃ», καί (μετ' ἀορίστου) (ἂν καὶ πολλοὶ δὲν δέχονται τοῦτο, διότι τὰ συντελικά κατ' οὐδέναν τρόπον ἀρμόζουν εἰς τὸ ἔμελλον), «ἔμελλον γράψαι», ἀλλ' ὅμως χωρία ποιητῶν πιστοῦν τοῦτο, π.χ. «μέλλω λαβεῖν», «μέλλω ἄψασθαι» φαίνεται ὅτι ταῦτα δηλοῦν διάφορον σημασίαν: «μέλλω λαβεῖν» (= διανοοῦμαι νὰ λάβω), ἐνῶ «μέλλω λήψασθαι» (= σκέπτομαι ὅτι θὰ λάβω)· μετ' ἀπαρεμφάτου παρακειμένου δὲν συντάσσεται τὸ μέλλω, ἐκτὸς ἂν ὁ παρακειμένος οὗτος ἔχει σημασίαν ἐνεστώτος, π.χ. «μέλω τεθνάναι» (= οὐ ζῆν) κ.λπ.

Τὸ «μέλλω» σημαίνει: α) πρᾶξιν ἐξαρτημένην ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ ὑποκειμένου (= διανοοῦμαι, θέλω), π.χ. «μέλλω ὑμᾶς διδάξαι» (Πλάτων), β) πρᾶξιν ἐξαρτωμέ-

νην ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων ἢ θελήσεως ἄλλου τινός (= πρέπει νὰ πράξω τι): «πότερον ἔστι τι ἐν ᾗ οὐκ ἔστιν, οὐ ἀναγκαῖον πάντας πολίτας μετέχειν, εἴ περ μέλλει πόλις εἶναι» (Πλάτων), γ) πρᾶξιν ἐκ τῶν περιστάσεων ἐπιτρεπομένην (= δύναμαι): «οἱ Ἕλληνες ἐσκήνωσαν εἰς κόμας, ὅθεν ἔμελλον πλεῖστα ἐπισιτισάμενοι ἐπὶ θάλασσαν ἦξιν» (Ξενοφών), δ) πρᾶξιν ἐπιτρεπομένην ἐξ ἡθικῶν λόγων (= προσήκει ποιεῖν τι): «Κύκλωψ, οὐκ ἄρ' ἔμελλες ἀνάλκιδος ἀνδρὸς ἐταίρους ἔδμεναι» (Ὅμηρος), ε) σημαίνει ἴσως, πιθανόν: «μέλλει μὲν πού τις καὶ φίλτερον ἄλλον ὀλέσσαι» (Ὅμηρος), καί (στ) σημαίνει βραδύνω (ἐπὶ τῆς ὁποίας σημασίας ὑπάρχει καὶ τὸ παθητ. μέλλεται): «ἴωμεν δὴ καὶ μὴ μέλλωμεν ἔτι» (Πλάτων)· — μέλλω μετ' ἀπαρεμφ. (= ἔχω σκοπὸν νὰ...)· (φρ.) «τί μέλλεις δρᾶν», καὶ κατὰ παράλειψιν τοῦ ἀπαρεμφάτου «μέλλω τι»· (φρ.) «ὅ,τι δὲ μέλλετε (ἐνν. πράττειν), εὐθὺς πράττετε» // (Δημοτ.) τὸ ῥῆμα «μέλλει» ἂν καὶ προσωπικόν, λαμβάνεται ἀπροσώπως, ὡς ὑποκ. τοῦ ἀπροσώπου τούτου πολλάκις λαμβάνεται τὸ οὐδετ. τῆς ἐρωτηματικῆς ἢ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας (τί, ὅ,τι), π.χ. «τί μέλλει νὰ γίνη;», «ὅ,τι τοῦ μέλλει, ἃς πάθη»· — μέλλημα, μέλλησις, μελλησμός, μελλητής, μελλητικός.

μέλλων, (-οντος), ὁ· ὁ μετὰ τὸν παρόντα χρόνος // (Γραμμ.) χρόνος τοῦ ῥήματος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινόμενον θὰ γίνη (μέλλων στιγμιαῖος) ἢ θὰ γίνεταί (μέλλων διαρκής) εἰς τὸ μέλλον· π.χ. λύσω, γράψω, παιδεύσω· εἰς τὴν δημοτ. ἐκφέρεται διὰ τοῦ θά*, θενά,

θελά, καὶ ὑποτακτικῆς ἐνεστώτος, ὡς θὰ λύω ἢ θενά λύω (μέλλων διαρκής) ἢ ἄορ. ὡς θὰ λύσω, θενά λύσω, θελά βρεθῶ (μέλλων στιγμιαῖος) // τὸ τελικὸν φωνήεν τοῦ θέματος τῶν φωνηεντολήκτων (ἀσυναρέτων καὶ συννημένων) ἀπὸ τοῦ μέλλοντος καὶ ἐφεξῆς ἐκτείνεται, ἂν εἶναι βραχὺ εἰς μακρόν, τιμᾶ > τιμήσω, ἐκτὸς ἂν εἶναι ἤδη μακρόν, π.χ. ἰδρῶ > ἰδρῶσω, κυλίω > ἐκυλίω καὶ μάλιστα τῶν εἰς -ᾶω, τὸ α βραχὺ ἐκτείνεται εἰς α μακρόν, ἂν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη ρ, ι, ε, π.χ. θυράω > θηράσω (τὸ θηράσαν), εἰς η δὲ κατὰ πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν, π.χ. (τῶν εἰς -έω) τὸ ε εἰς η: ποιέω > ποιήσω (τῶν εἰς -όω) τὸ ο εἰς ὦ: δηλόω > δηλώσω,

(τῶν εἰς -ίω) τὸ ἰ εἰς ῑ: τίω > τίσω (τῶν εἰς -ύω) τὸ ὕ εἰς ὠ (βλ. -ύω). Τὰ ῥήματα γελᾶω (θεμ. γελασ-), γελᾶσω, ἐγέλᾶσω, σπᾶω (θεμ. σπασ-), σπᾶσω, ἔσπᾶσω, τελέω (θεμ. τελεσ-), τελέσω, αἰδέομαι (θεμ. αἰδεσ-) ἀρκέω (θεμ. ἀρκεσ-) ἀρκέσω, ἂν καὶ φαινομενικῶς καταλήγουν εἰς φωνήεν, δὲν παρουσιάζουν ἔκτασιν τοῦ τελικοῦ φωνήεντος τοῦ θέματος εἰς τοὺς ἄλλους χρόνους, ἀλλ' ἔχουν βραχὺ χαρακτῆρα εἰς πάντας τοὺς χρόνους.

Τὸ θέμα τοῦ μέλλοντος ἐρρυθμίσθη εἰς ὠρισμένα κατὰ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος: βόσκω > βοσκήσω, δίδωμι > δώσω ἢ καὶ τοῦ ἀορίστου ἐκάθισα > καθιῶ, εἰς ἄλλα ἐσχηματίσθη κατ' ἀναλογίαν πρὸς συνώνυμα ἢ ὅπωςδήποτε συνδεόμενα: θρηνήσω, κλαήσω· ἔδομαι κατὰ τὸ πίομαι. Εἰς ἄλλα ἐμφανίζεται ὁ μέλλων νὰ σχηματίζεται ἀπὸ δισυσλάβου ρίζης, π.χ. (σ)έχε -σχῆσω, ὀδε -ὀζήσω. Διὰ παρομοίας αἰ-

τίας καὶ κατ' ἀναλογίαν πρὸς ταῦτα ἐλέχθησαν πολλοὶ μέλλοντες εἰς -ησω, -ησομαι ἀπὸ βαρυτόνων ῥημάτων: δεήσω, μελλήσω, εἰδήσω, βουλήσομαι, δυνήσομαι, μαχήσομαι (παρὰ τὸν παλαιὸν μέλλ. μαχέομαι -μαχοῦμαι) κ.λπ.

Ὁ μέλλων εἶναι τὸ μὲν ἐνεστώτος μετ' ἰδίου ἐπιθήματος τοῦ σ: βόσκω > βοσκήσω, ἀνύω > ἀνύσω, τὸ δὲ ὑποτακτικῆς ἀορίστου ἐνσίγμου ἢ ἀσίγμου καὶ ἐνεστώτος.

Οὕτως ἔχομεν τοὺς ἀκολουθοῦς τύπους τοῦ μέλλοντος: 1) λήγοντος εἰς -σω, -σεις, -σομεν, -σετε· -σομαι, -ση, -σεται, -σόμεθα, -σεσθε, -σονται: δεῖξω, -ξεις, λύσω, -σεις, λύσομαι, λύση, 2) εἰς -(σ)εω, -(σ)ῶ: μενῶ, 3) εἰς ἄλλους οὐδὲν χαρακτηριστικὸν ἔχοντας: ἔδομαι, πίομαι, κῆω, δῆω κ.λπ.

Δύο γραμματικοὶ χρόνοι ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, «ὁ μέλλων» ὁ δηλὸν ἐνέργειαν ἢ κατὰστασιν, ἡ ὁποία πρέπει νὰ γίνη εἰς ἀπροσδιόριστον στιγμὴν τοῦ μέλλοντος χρόνου, «γράφω», καὶ «ὁ τετελεσμένος μέλλων» (ἄλλως μετ' ὀλίγον ἢ τρίτος μέλλων), σημαίνων ἐνέργειαν ἢ κατὰστασιν, ἡ ὁποία θὰ εἶναι τετελεσμένη εἰς τινὰ στιγμὴν τοῦ μέλλοντος «γεγράφεται» (<γεγράφομαι). Ἐπειδὴ οὗτος ἔχει καὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ παρακειμένου, διὰ τοῦτο φυλάττει πολλάκις καὶ τὴν δευτέραν αὐτοῦ σημασίαν, ἥτοι τὴν τῆς διαρκείας «ἐγγεγράφεται» (= θέλει ἐγγραφῇ καὶ μείνει ἐγγεγραμμένος), ὡς τὸ ἐγγέγραπται (= ἐνεγράφη καὶ εἶναι ἐγγεγραμμένος). Διὰ μὲν τοῦ μέλλοντος θεωρεῖται τὸ σημεῖον τῆς ἀρχῆς, διὰ δὲ τοῦ τετελεσμένου μέλλοντος τὸ σημεῖον τοῦ τέλους. Ὁ μέλλων ὀριστικῆς τιθέμενος μετ' ἐρωτή-

σεώς εκπληροῖ πολλάκις Προστακτικήν: « οὐκ ἀπελεύσει; » (= ἀπελθε), πολλάκις καὶ ἄνευ ἐρωτήσεως γίνεται τὸ αὐτό: « ἀλλὰ σὺ μὲν πλουτῶν οἶκοι μενεῖς » // (δημοτ.) ὁ τετελεσμένος μέλλων σχηματίζεται ἐκ τοῦ μέλλοντος τοῦ ῥήματος « ἔχω » (θὰ ἔχω) ἢ τοῦ « εἶμαι » (θὰ εἶμαι) μετὰ τοῦ νεοελληνικοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἀορίστου ἢ τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, π.χ. θὰ ἔχω λύσει· θὰ ἔχω λυθῇ· θὰ ἔχω λυμένο· θὰ εἶμαι λυμένος. Οἱ μὲν μέλλοντες εἰς -ω ἀντὶ τῶν παλαιωτέρων εἰς -υ(σ)ω ἐπανελάβον κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους τὸ σ, π.χ. ἀνύσω, τανύσω, οἱ δὲ εἰς -ιω μετερρυσμίσθησαν εἰς -ιῶ κατὰ τοὺς μέλλοντας τῶν ὑγρολήκτων καὶ ἐρρινολήκτων ῥημάτων καὶ παρέμειναν ἐπὶ μακρόν, π.χ. (εἰς τοὺς Ἀττικούς) ἀμφιῶ, κονφιῶ, ὀλῶ (τοῦ ὀλλυμι), τὸν μέλλοντα τοῦτον ὠνόμασαν « Ἀττικὸν μέλλοντα » κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐν χρήσει εἰς -σω, -σομαι, ἀλλ' ἢ χρήσις αὐτοῦ καὶ ἐπὶ Ὀμήρου (τελέω, ἀντιῶ, περόω) καὶ Ἡροδότου δηλοῖ σαφῶς ὅτι δὲν ἦτο ἴδιος τῶν Ἀττικῶν.

Εἰς τοὺς ἐνεργητικούς καὶ μέσους μέλλοντας ῥημάτων τινῶν τῆς ἀττικῆς διαλέκτου τὸ σ ἐκπίπτει μετὰ δύο φωνηέντων καὶ μετὰ τὴν πτώσιν γίνεται συναίρεσις, π.χ. βιβάζω, (μέλλ. βιβάζ-σω) > βιβάζ-ω > βιβῶ, βιβᾶς, βιβᾶ κ.λπ.)· Ἀττικὸς μέλλοντας σχηματίζουν: α) τὰ φωνηεντόληκτα: καλῶ, τελῶ, β) τὰ ὑπερδισύλλαβα εἰς -ιζω: κομίζω (θεμ. κομιδ-) (μέλλ.) κομιδ-σω > κομίσ-σω > κομίσω > κομιῶ (-έω) > *κομι(δ)-σέω, ἐνῶ τῶν δισυλλάβων σχηματίζεται ὁμαλῶς:

κτίζω - κτίσω, σχίζω - σχίσω, ὡς καὶ τὸ ἀθροίζω - ἀθροίσω, καὶ γ) τὸ βιβάζω - βιβῶ (βιβᾶς, βιβᾶ κ.λπ.), καθίζω - καθιῶ καὶ καθέξομαι - καθεδοῦμαι.

Τῶν ῥημάτων πλέω καὶ πνέω ὁ ἑνισιγμος καὶ συγχρόνως συνηρημένος μέλλων: πλευσσοῦμαι, πνευσσοῦμαι καλεῖται « δωρικός » μέλλων, ἐν χρήσει μᾶλλον εἰς τοὺς Δωριεῖς καὶ τὸν Πίνδαρον, οὕτω καὶ οἱ ἀττικοὶ πεσσοῦμαι, ὁμοῦμαι, (φευξέ(σ)ομαι) > φευξοῦμαι, ἀποθανοῦμαι, δραμοῦμαι κ.λπ.

Ἐνεκα τῆς ἀνωμαλίας τῆς συναιρέσεως (εαι = εἰ) ἔχομεν εἰς τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς μέσης φωνῆς ἢ παθητικῆς (οἶομαι) οἶει, (ὄφομαι) ὄφει, (βούλομαι) βούλει ἀντὶ οἷη, ὄφη, βούλη· ἡ γραφὴ αὕτη εἰ ἀντὶ τῆς (ῆ) εἶναι νεωτέρα προελθοῦσα ἐκ βραχύνσεως.

μέλος, (-ους), τό· «τὰ μέλη» (= ἡ λυρική ποίησις, τὰ λυρικά ἄσματα εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἐπικήν καὶ δραματικὴν ποίησιν). **μέλω·** (ἄλλο τὸ μέλλω*), (= προκαλῶ τὴν προσοχήν καὶ μέριμνάν τινος εἰς ἐμέ) // (Συντακ.) ὡς ἀπρόσωπον τὸ «μέλει*» συντάσσεται μετὰ δοτικῆς προσώπου καὶ ἀπαρεμφάτου (= μοι εἶναι τι ἀντικείμενον φροντίδος, ὑπάρχει φροντίς εἰς τινά περί τινος), π.χ. « τοῖσδε ἀποκτείνειν μέλει » (Θουκυδίδης), ἐνίοτε μετὰ δοτ. προσώπου καὶ ὀνομαστικῆς καὶ ἀπαρεμφάτου, π.χ. « οὗτος μὲν ἦδη μητρὶ κηδεύειν μέλει » (Εὐριπίδης).

// (Εἰς τὴν δημοτ.) μετ' αἰτιατικῆς: « μέλει γιὰ σένα » (= φροντίζω γιὰ σένα), «δὲν τὸν μέλει γιὰ τίποτε» (= δὲν τὸν νοιάζει).

μελωδία, (-ίας), ἡ· ἄσμα χορικόν, ᾠδή.

μελωδῶ (-έω)· (ἀμτβ.) (= ἄδω, φάλλω μελωδικῶς)· (πρτ.) ἐμελῶδουν, (μέλλ.) μελωδήσω, (ἀόρ.) ἐμελῶδησα· (Παθ.) μελωδοῦμαι (= φάλλομαι), (παθ. ἀόρ.) ἐμελωδήθην, (ὑποτ.) μελωδηθῶ —μελωδός, μελωδία, μελωδικός, μελωδήμα, μελωδητός, μελωδικῶς.

μεμβράνα, (-ης), ἡ· (<λατ.) *membrana* = δέρμα κατεργασμένον), μεμβράναι, (-ῶν), αἶ, ἄλλως μέμβρανον, (-ου), τό.

μέμφομαι· (ἀποθ.) (= κατηγορῶ, εὐρίσκω σφάλμα, φέγω, κατακρίνω)· (πρτ.) ἐμεμφόμην, (μέλλ.) μέμφομαι, (παθ. μέλλ.) μεμψήσομαι, (μέσ. ἀόρ.) ἐμεμφόμην, (ὑποτ.) μέμψωμαι, (παθ. ἀόρ.) ἐμεμψθην, (ὑποτ.) μεμψθῶ — « μέμφομαί τινα » (= κατηγορῶ τινά)· (φρ.) « οὔτε εἰς φιλίαν αὐτοὺς ἐμέμφετο » (Ξενοφών), « μέμφομαί τινι » (= ἐπιπλήττω τινά διὰ κακόν τι)· (φρ.) « ταῦτ' οὖν ὑμῖν μέμφομαι », « μέμφομαί τινος » (γεν. αἰτίας) (= παραπονοῦμαι διὰ τι)· (φρ.) « σὺ δ' εἴ τι μέμφει τῆς ἐμῆς ἀπουσίας » (Εὐριπίδης) —μεμπτός, μομφή, μόμφος, μέμφις (= κατηγορία), ἀμεμφής, κατὰμεμφις, μεμφιμοιρῶ, μεμφίμοιρος, μεμπτικός, μεμπτέος κ.λπ.

μέν· (ἐκ τοῦ μῆν > μέν)· βεβαιωτικὸν μόριον, ἐν χρήσει καὶ ὡς ἐνδοτικὸς (ἀντιθετικός) σύνδεσμος, σημαίνει ὁμολογίαν καὶ παραδοχήν τοῦ ἐκφερομένου δι' αὐτοῦ συνήθως τίθεται εἰς τὴν πρότασιν ὡς β' λέξις // (ὡς βεβαιωτικὸν μόριον) (= ἀληθῶς, τῷ ὄντι) // (μετὰ διαφορῶν μορίων), ὡς « μὲν ἄρα » (= ἐπομένως, ὡς εἰκός)· « μὲν γάρ » βεβαίως, ἀπολύτως· « μὲν γε » δηλαδὴ, βεβαίως· « μὲν γε » ὁ-

πωσδήποτε, τοῦλάχιστον· « μὲν οὖν », « πάνυ μὲν οὖν » βεβαιότατα κ.λπ. // (ὡς ἐνδοτικὸς) ἀφ' ἐνὸς μὲν· μέρος μὲν // ἐπανορθωτικὸν (λατ. *immo, vero*)· ὡς « ἄτοπον τὸ ἐνύπνιον, ὃ Σώκρατες, ἐναργὲς μὲν οὖν » (= ἀλλ' ὁμως εἶναι σαφές) // βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει, ὅταν τίθεται ἄνευ τοῦ δὲ εἰς τὰς φράσεις· « ἡγοῦμαι μὲν », « οὐκ οἶδα μὲν » κ.λπ. // πολλάκις ἐπαναλαμβάνεται διὰ περισσοτέραν ἐμφασιν εἰς τὴν ἀπόδοσιν· ὡς « ὅποσοι μὲν μαστεύουσι γῆν, οὗτοι μὲν κακῶς ἀποθνήσκουσι » // πολλάκις τοῦτο συμπληροῦται δι' ἰσχυροτέρας βεβαιώσεως, ὡς ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἀπλῆς ἐπιδοκιμασίας τοῦ προλεχθέντος, π.χ. « ἄρ' οὐ κακοδαίμων· βαρυδαίμων μὲν οὖν καὶ δυστυχής » (= ὅχι ἀπλῶς κακοδαίμων, ἀλλὰ μᾶλλον βαρυδαίμων καὶ δυστυχής) // πολλάκις οἱ σύνδεσμοι « μὲν ... δέ* » συνδέουν ἀντιθετικῶς προτάσεις* ἐκφερομένας χάριν ἐμφάσεως ἀνεξαρτήτως, ἐνῶ πραγματικῶς ἡ μία εἶναι ὑποτεταγμένη εἰς τὴν ἐτέραν.

-μένος, -η, -ον· κατάλ. μετχ. πρκμ. ἐνεργ. μτβ. ἀναλογικῶς πρὸς τὴν ἀρχ. παθ.: παιδεύομαι - πεπαιδευμένος, λύομαι - λελυμένος, οὕτω καὶ εἰς τὴν δημοτ. ἄνευ ἀναδιπλασιασμοῦ: θυμῶν - θυμωμένος, πίνω - πιωμένος, προκόβω - προκομμένος, φαγωμένος κ.λπ. ἢ μετοχὴ ἀναλογικῶς εἰς ἐνεργ. ῥήματα ἢ δὴ εἰς τοὺς μτγν.: συνηθισμένος, πεφυγμένος, δεδακρυμένος κ.λπ. Ἡ εἰς -μένος καὶ -σμένος μετοχὴ τοῦ παθ. παρακειμένου διατηρεῖ τὸν ἀναδιπλασιασμόν, ἀπλοῦν ἢ ἀττικόν, π.χ. πε-παιδευμένος, γεγραμμένος, κεχορευμένος, ἐρριμμένος, ἐ-

-φθαρμένος, ἐ-στρατοπεδευμένος, ὠκοδομημένος, συνωκημένος, ὠργανωμένος, ὀρωρυγμένος, ἀπεπλωμένος, ἡδικημένος, ἐληλεγμένος, ἐγγεγερμένος, ὁμομοσμένος, ἐκτι-σμένος κ.λπ., καί (εἰς τὴν δημοτ.) ἄνευ διπλασιασμοῦ, π.χ. φθαρμένος, ρηγμένος, ἀδικημένος κ.λπ. // (Ὁρθογρ.) αἱ εἰς -μένος μετοχαὶ γράφονται διὰ δύο μ, α) ἐπὶ ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηριστὰ χειλικόν (π, β, φ), π.χ. λεί(π)ω-λελειμμένος, θλί(β)ω-τεθλιμμένος, ἀλεί(φ)ω-ἡλεμμένος (καὶ ἀηλιμμένος), γλύ(φ)ω-γεγλυμμένος (ἢ ἐγλυμμένος), στύφω-ἐστυμμένος κ.λπ., β) ἐπὶ χαρακτηριστῶν (πτ-), π.χ. ῥί(πτ)ω->ἐρριμμένος, καλύ(πτ)ω>κεκαλυμμένος, (συν)άπτω>(συν)ημμένος, θάπτω>τεθαμμένος, σκάπτω>ἐσκαμμένος, νίζω (νίπτω)>νενιμμένος, ἐκολάπτω>ἐκεκολαμμένος, τύ(πτ)ω>τετυμμένος (ἢ τετυπημένος), ἀνάπτω>ἀνημμένος, θρύπτω>τεθρυμμένος.

Πάντα τὰ ἄλλα γράφονται δι' ἐνὸς μ, ἥτοι τὰ (εἰς -άνω): ἀμαρτάνω>ἡμαρτημένος (ἐνῶ μαράινω>μεμαραμμένος καὶ μεμαρασμένος), (εἰς -άλλω): βάλλω>βεβλημένος, (εἰς -αίνω): ἀσελαίνω>ἡσεληγμένος, (ἐνῶ ξηραίνω>ἐξηραμμένος ἢ ἐξηρασμένος), πικραίνω>πικραμμένος, μαίανω>μεμιαμμένος (καὶ -σμένος), σημαίανω>σεσημασμένος, λιπαίνω>λελυμασμένος, λυμαίνομαι>λελυμασμένος, (εἰς -ελλω): στέλλω>ἐσταλμένος, (εἰς -εύω): νυμφεύω>νενυμφευμένος, ἐγείρω>ἐγγεγερμένος, (-ημι): ἀφίημι>ἀφειμένος, (-ινω): διακρίνω>διακεκριμένος, (συγκεκριμένος, κεκλιμένος), (-εινω): τείνω>τεταμένος, (-μνω): τέμνω>τε-

τμημένος, (-μαι): γίγνομαι>γεγενημένος, (-ννυμι): κεράννυμι>κεκραμένος, (εἰς -υνω): πλύνω>πεπλυμένος (ἀλλὰ βαρύνω) βαρῶ>βεβαρημένος καὶ ὀξύνω>ὀξύμμένος (καὶ ὠξύσμένος), αἰσχύνομαι>ἡσχυνμένος καὶ σκληρύνω>ἐσκληρυνμένος (ἐνῶ εἰς -ω (-αω)), ἐρευνῶ (-άω)>ἡρευνημένος, (εἰς -ω (-εω)), ἀναζωπυρῶ (-έω)>ἀνεζωπυρημένος καὶ εἴ τι ἄλλο δι' ἐνός «μ». Τὰ εἰς -ζω (-αζω, -ίζω κ.λπ.) σχηματίζουν τὴν μετοχὴν εἰς -σμένος, π.χ. κτίζω>ἐκτισμένος, ἀγωνίζομαι>ἡγωνισμένος, ξυπάζω>ἐξυπασμένος, ἀναγκάζω>ἡναγκασμένος, ἀρμόζω>ἡρμωσμένος, ἀναδιπλασιάζω>ἀναδεδιπλασιασμένος. Πάντα τὰ ἄλλα εἰς -γμένος ἢ -σμένος: πράσσω>πεπραγμένος, φρύγω>πεφρυγμένος, εὐθύνω>(ἀπ)ευθυσμένος καὶ ἀπηυθυσμένος, σβέννυμι>ἐσβεσμένος κ.λπ. (βλ. παρακείμενος).

-μενος· «-μενα τά» (Δημοτ.) κατάληξις οὐδετέρων μετοχῆς ἐνεστώτος τῆς δημοτ. ἐνεργητικῶν ἀμεταβάτων ῥημάτων ἀναλογικῶς κατὰ τὰς μετοχὰς τῶν μέσων ῥημάτων, π.χ. τὰ βρεχάμενα, τὰ λαλούμενα, τὰ πλεούμενα, τὰ τρεχούμενα (δηλ. ὕδατα), τὰ πετάμενα (δηλ. πτηνὰ) κ.λπ.

μένω· (ἀμτβ.) (= διαμένω) (ἄλλο τὸ μαίνω*), (πρτ.) ἔμενον, (μέλλ.) μενῶ, (ἀόρ.) ἔμεινα, (πρκμ.) μεμένηκα, (ὑπερσ.) ἐμεμένηκειν· (ὑπ.) ἐμένω, ἃ μείνω, πρ μεμενήκω, μεμενηκῶς ὦ· (εὐ.) ἐμένομι, μ μενοῖμι, μενοῖην, ἃ μείναιμι, πρ μεμενήκοιμι, μεμενηκῶς εἶην· (προστ.) ἐμένε, ἃ μείνον, πρ μεμενηκῶς ἴσθι· (ἀπ.) ἐμένειν, μ μενεῖν, ἃ μείναι, πρ μεμενηκέναι· (μετχ.) ἐμένων, -ουσα, -ον, μ μενῶν,

-νοῦσα, -νοῦν, ἃ μείνας, -νασα, μείναν, πρ μεμενηκῶς, -κυῖα, -χός· «μένω τινὰ ἢ τι» (= περιμένω, ἀναμένω τινὰ)· (φρ.) «κάτθανον, ἀλλὰ μένω σε· μένεις δέ τε καὶ σύ τιν' ἄλλον» (Ἀνθ. Παλατ.) καὶ μετὰ διαφόρων ἐμπροθέτων προσδιορισμῶν καὶ τοπικῶν ἐπιρρ. «μένω ἐν τινι, ἐπὶ τινι, ἐκεῖ, ἐν ταῦθα» κ.λπ. — μονή, διαμονή, μονάζω, ἐπιμονή, ἐμμονή, ἔμμοнос.

μερίζω (τι)· (= διαίρω εἰς μερίδας, μοιράζω, διανέμω)· (πρτ.) ἐμερίζον, (μέλλ.) μερίσω, (ἀττ.) μεριῶ, (ἀόρ.) ἐμέρισα, (ὑποτ.) μερίσω, (πρκμ.) μεμέρικα· (Μέσ.) μερίζομαι τί τινι (= μοιράζομαι τι μετ' ἄλλου)· (Παθ.) (= διαίρομαι, διασχίζομαι εἰς μέρη, διασκορπίζομαι)· «μερίζομαι τινος» (= λαμβάνω μερίδιον εἰς ἐμὲ ἀνήκον ἐκ τινος)· «ἐπειδὴ τῶν τοῦ ἀδελφοῦ ἐμερίσατο» (Ἰσῆος)· (μετ' ἐμπροθέτων προσδ.)· (φρ.) «μερισάμενος τὸ ἐμὸν χρυσίον μετὰ Φορμίωνος» (Δημοσθένης)· (πρτ.) ἐμερίζομαι, (μέσ. μέλλ.) μεριοῦμαι, (παθ. μέλλ.) μερισθήσομαι, (μέσ. ἀόρ.) ἐμερισάμην, (ὑποτ.) μερίσωμαι, (παθ. ἀόρ.) ἐμερίσθην, (ὑποτ.) μερισθῶ, (πρκμ.) μεμέρισμαι, (μετχ.) μεμερισμένος, -η, -ον — μερίς, μέρος, μέροςμα, μερισμός, μεριστή, μεριστικός, μερίδιον, ἀμέριστος (= ἀδιαίρετος), διαμέρισμα, μεριστός, μεριστέον κ.λπ.

μερικός, -ή, -όν· (ἐν ἀναδιπλώσει) «μερικοί μερικοί» (= τινές, κάποιοι) (εἰς ὑπαινιγμόν).

μερισμός, (-οῦ), ὁ· (Γραμμ.) ἀνάλυσις προτάσεως εἰς τὰ μέρη αὐτῆς, ἢ τεχνολογία (ἄλλως ἐπιμερισμός*)· // (Ῥητορ.) ἡ ταξινόμησις τῆς ὕλης εἰς τὸ γράφειν //

(Λογ.) «μερισμός» εἶναι ἡ διαίρεσις ἐνὸς πραγματικοῦ ὅλου εἰς τὰ μέρη αὐτοῦ, π.χ. «τοῦ ῥητορικοῦ λόγου»: εἰς προοίμιον, ὑπόθεσιν, ἐπιλογον· τοῦ δένδρου: εἰς ῥίζαν, κορμόν καὶ κλάδους. Παραπλησίαι εἶναι ἡ λεγομένη διάταξις (βλ. λ.).

μέρος, (-ους), τό· (Γραμμ.) «μέρος τῆς λέξεως» (= στοιχεῖον τοῦ λόγου)· (φρ.) «τῆς δὲ λέξεως ἀπάσης τὰδ' ἐστὶ τὰ μέρη, στοιχεῖον, συλλαβή, σύνδεσμος, ὄνομα, ῥήμα, ἄρθρον, πτώσις, λόγος» (Ἀριστοτέλης)· // «τὰ μέρη τοῦ λόγου» (βλ. λόγος)· // (Συντ.) «σχήμα καθ' ὅλον καὶ μέρος» (βλ. ὅλον).

μέσα· (μσν. -δημ.)· (καὶ μεσ' (πρὸ τοῦ σ) καὶ μέσ (πρὸ τοῦ α): «μέσ' (α) ἀπὸ> μέσ ἀπό» μετὰ τῶν ἄρθρων «ὁ, ἡ» καὶ ἰδίᾳ «τό» ἢ «τάν» (φρ.) «ὁ μέσα μας κόσμος», ὁ ψυχικὸς κόσμος· «τὰ μέσα μου», τὰ σπλάγχνα μου· «εἶναι στὰ μέσα καὶ στὰ ὄξω», εἶναι τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης· «τὸν βάλανε μέσα», τὸν ἐφυλάκισαν· // (χρον.) «μέσα σὲ δυὸ ὥρες», κατὰ τὴν διάρκειαν δύο ὥρων· «τόχει μέσα του», εἶναι εἰς αὐτὸν ἔμφυτον· «μέσα στη βροχή», ἐνῶ ἔβρεχε.

μεσαιωνικός, -ή, -όν· ὁ ἔχων τάσεις πνευματικῶν ἐκδηλώσεων, αἱ ὁποῖαι ἰδιάζουν εἰς τὸν μεσαίωνα, ἥτοι ὀπισθοδρομικός, καθυστερημένος.

μεσ(ο)-· (Ὁρθογρ.) ἀ' συνθετικὸν ἐμφαίνον ὅτι τὸ διὰ τοῦ β' συνθετικοῦ δηλούμενον: α) εἶναι ἢ κεῖται κατὰ τὸ μέσον τόπου, χρόνου ἢ καταστάσεως, ὡς μεσόδερμα, μεσότοιχος· (δημ.) μεσοδόκη, μεσόθυρο, μεσοκαλόκαιρο, μεσοχείμωνο κ.λπ.· β) τελεῖται κατὰ τὸ μέσον, ὡς μεσοβασιλεύω κ.λπ.· κατ' ἐπέκτασιν εἰς τὴν

νεωτέραν ονοματολογίαν πολλῶν ἐπιστημῶν δηλοῖ τὸ παρεμβαλλόμενον ἐξ ἄλλων τινῶν, ὡς *μεσοκνιτάριος*, *μεσομνικός* κ.λπ.· ἐπίσης ὡς *α'* συνθετικὸν δηλοῖ τὸ μέτριον, ὡς *μεσόπλοτος*, ἥτοι μετρίως πλούσιος, ἢ ἐνέργειαν μεταξὺ δύο ἢ πλειόνων παρεμβαλλομένην, ὡς *μεσολαβῶ* κ.λπ.

μεσόγαιος, -ος, -ον καὶ -α, -ον· τὰ *μεσόγαια* καὶ *μεσόγεια* καὶ *μεσόγειος* ὡς οὐς. (= τὸ ἐσωτερικὸν χώρας τινός, ἢ ἐνδοχώρα). Τὸ «*μεσόγαια*» δὲν εἶναι θηλυκὸν τοῦ «*μεσόγαιος*», διότι τοῦτο ἔχει θηλυκὸν λῆγον εἰς *α* μακρὸν «*μεσόγαιος*, *μεσογαία*, *μεσόγαιον*», ὡς καὶ «*μεσόγαιος, -ος, -ον*», ἀλλὰ σύνθετον οὐσιαστικόν (= μέση γαῖα).

μεσόζευγμα, (-ατος), τό· λέξις συνδέουσα δύο λέξεις (ἢ προτάσεις), ἥτοι λέξις ἀνήκουσα ἐξ ἴσου εἰς τὴν προηγουμένην καὶ εἰς τὴν ἐπομένην λέξιν ἢ πρότασιν.

μεσόζευξις, (-εως), ἡ· σχῆμα λόγου, τὸ μεσόζευγμα*.

μέσον, (-ου), τό· (Γρ. μ.) ἡ μέση φωνή· // (Λογ.) ὁ εἰς τὸν συλλογισμὸν «μέσος ὅρος», (ἀντίθ.) «τὰ ἄκρα» (βλ. ὅρος).

μεσόπτωτος, -ος, -ον· (Γραμμ.) «*μεσόπτωτα ὀνόματα*» εἶναι τὰ μὴ κλινόμενα εἰς τὸ τέλος, ἀλλ' εἰς τὸ μέσον, π.χ. ὅδε (τοῦ-δε, τῶ-δε κ.λπ.), τοιόσδε (τοιού-δε, τοιῶ-δε κ.λπ.), τίς-ποτε (τινός - ποτε κ.λπ.).

μέσος, -η, -ον· (Γραμμ.) (ἐπὶ συμφώνων) «τὰ μέσα, τὰ μεταξὺ φιλῶν καὶ δασέων», ἥτοι (β, δ, γ)· (φρ.) «*ψιλὸν μὲν τὸ π δασὺ δὲ τὸ φ μέσον δὲ ἀμφοῖν τὸ β*»· τὰ ἡμίφωνα παλαιότερον· (φρ.) «*καὶ τὰ φωνήεντα καὶ τὰ μέσα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον*»· // (ἐπὶ διαθέσεως ῥημάτων) «*ῥήματα α*», τὰ μεταξὺ ἐνεργείας καὶ πάθους, ὅταν δηλαδὴ τὸ ὑποκείμενον ἐνεργῇ καὶ ἡ ἐνέργεια μεταβαίνει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον τὸ ἐνεργεῖν, ὡς «*ὁ μαθητὴς λούεται*» (ἥτοι ὁ ἴδιος λούει ἑαυτόν). Τὰ μέσα ῥήματα καλούμενα ἄλλως «*ἀντιμεταβατικά*» διακροῦνται εἰς τρία εἶδη: α) «*μέσα ἀντανάκλαστικά*» (ἥτοι ἀντεπιστρέπτά), π.χ. *κτενίζομαι, λούομαι*, β) «*μέσα ἀλληλοπαθή*» (ἥτοι «*διὰλληλα*»), ὡς «*ἀνθρώπων ὑβριζομένων πρὸς ἀλλήλους*», καὶ γ) «*διάμεσα ἢ ὑπηρετικά*», π.χ. *θύομαι* (= θυσιάζω διὰ τοῦ θύτου καὶ ὅχι ἐγὼ ὁ ἴδιος), *δικάζομαι* (= διὰ τοῦ δικαστοῦ ζητῶ ἑμαυτῶ τὸ δίκαιον).

Εἰς τὸ *α'* εἶδος τὸ ὑποκείμενον δρᾷ καὶ ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ ἡ ἐνέργεια: *κτενίζομαι, λούομαι*, εἰς τὸ *β'* ἀπολαύει τῆς ἐνεργείας, τὴν ὁποίαν αὐτὸ εἰς ἄλλο μεταδίδει: «*ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Διομήδης ἐλούσαντο καὶ ἡμφιέσαντο*», εἰς τὸ *γ'* τὸ ὑποκείμενον καταβάλλει φροντίδας, κόπους, χρήματα, ἵνα διὰ λογαριασμὸν τοῦ ἐνεργήσῃ ἄλλος τις: «*οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν*» (= κτίζω οἰκίαν διὰ τοῦ οἰκοδόμου).

Ἄλλως ἔχομεν: α) «*μέσα εὐθέα*» ἢ «*αὐτοπαθή*»· *λούομαι, γυμνάζομαι* (= γυμνάζω ἑμαυτόν), β) «*μέσα πλάγια*» ταῦτα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκ. ἐπιστρέφουσιν εἰς αὐτὸ ἐμμέσως ἢ πλαγίως καὶ ὑποδιακροῦνται: 1) εἰς «*μέσα διὰμεσα*», *κείρομαι* (= βάζω τὸν κουρέα καὶ μὲ κουρεύει), ἢ «*μέσα διὰμεσα*» ἢ «*μέσα ὠφελείας*», «*οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν*» (= οἰκοδομῶ οἰκίαν μου διὰ τοῦ οἰκοδόμου)· «*δανείζομαι*

χρήματα» κ.λπ. Ἐνίοτε τίθεται καὶ ἡ ἀτοπαθὴς ἀντωνυμία, π.χ. «*Κῦρος μετέπεμπετο Συνένεσιν πρὸς ἑαυτόν*» (Ξενοφῶν).

Μέσα τινὰ εἶναι συνεπτυγμένα, π.χ. «*οἱ γραφόμενοι Σωκράτους*» (= οἱ διὰ γραφῆς κατηγορήσαντες Σωκράτους) (Ξενοφῶν)· «*τιμωροῦμαι τὸν ἀδικοῦντα*» (= τιμωρῶν (= βοηθῶν) ἑμαυτῶ κολάζω τὸν ἀδικοῦντα) (Ξενοφῶν)· «*ἀμύνομαι τὸν ἀδικοῦντα*» (= ἀμύνων (= βοηθῶν) ἑμαυτῶ κολάζω τὸν ἀδικοῦντα) (Ξενοφῶν)· // «*μέση διάθεσις*», ἡ τάξις τῶν ῥημάτων τῶν ληγόντων εἰς -(ο)μαι· // «*μέσοι χρόνοι*», οἱ τοῦ μέσου ῥήματος χρόνοι, ἰδίως ὁ μέσος μέλλων εἰς -σομαι, ὁ μέσος ἀόριστος *α'* εἰς -σάμην καὶ ὁ μέσος ἀόριστος *β'* εἰς -ομην· // (ἐπὶ τόνου) ἡ περισπωμένη· (φρ.) «*διαφέρει σχήμασιν τε τοῦ στόματος... ἔτι δὲ ὀξύτητι καὶ βαρύτητι καὶ τῷ μέσῳ*»· // (ἐπὶ λέξεων) ἡ λαμβανομένη καὶ ἐπὶ καλῆς καὶ ἐπὶ κακῆς σημασίας, π.χ. ἡ τύχη, ἡ δίατα κ.λπ.· // (Ῥητορ.) (ἐπὶ ὕφους) «*μέσος χαρακτήρ*», εἰς τῶν τριῶν χαρακτήρων τοῦ ὕφους: ὁ σεμνός, ὁ ἀπλοῦς· // (Λογ.) μέσος ὅρος συλλογισμοῦ (βλ. ὅρος)· // (Συντακτ.) «*διὰ μέσου σχῆμα*», «*ῥητορικὸν σχῆμα*», κατὰ τὸ ὅποιον τὸ ἀντικείμενον δὲν συμφωνεῖ συντακτικῶς πρὸς τὸ ἐγγύτερον ῥῆμα, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀπώτερον, π.χ. «*ξυμμετίσχω καὶ φέρω τῆς αἰτίας*» (Σοφοκλῆς) (ἀντὶ ξυμμετίσχω τῆς αἰτίας καὶ φέρω ταύτην).

Μεσίνη, (-ης), ἡ· (= ἡ Μεσοποταμία)· Μεσσηνία ἢ (ἡ Λακωνική· ἢ Σικελική)· (φρ.) «*χώρα Περγίδος Μεσίνη δι' ἐνὸς σὺν δύο ποταμῶν Εὐφράτου καὶ Τίγρι-*

δος (Τίγρητος) μεσαζομένη».

μεσόβραχος ὁ· (Μετρ.) πούς ἐκ δύο μακρῶν καὶ βραχείας καὶ δύο μακρῶν, ἥτοι χρόνων ἑννέα.

μεσολαβία, (-ίας), ἡ· ἡ παρένθεσις*. **μεσοστιχίς, (-ίδος), ἡ·** στιχουργικὸν παίγνιον ἢ καὶ αἶνιγμα ἀντίστοιχον πρὸς τὴν ἀκροστοιχίδα*.

μεσότης, (-ητος), ἡ· (Γραμμ.) ἡ μέση φωνή.

μέστωσις, (-εως), ἡ· (Ῥητορ.) ἡ μετὰ λεκτικοῦ φόρτου (κν. παραγέμισμα) ἔκφρασις.

μεσωδικός, -ή, -όν· (Μετρ.) «*μεσωδικοί ἀνάπαιστοι*» ἢ «*μεσωδικὸν ἄσμα*» ἢ «*μεσωδός*», ἀναπαιστικὸν σύστημα ἐξ ὁμοίων, τὸ ὅποιον παρεμβάλλεται μεταξὺ τῶν στροφῶν τῆς παρόδου μερικῶν τραγωδιῶν.

μετά· (ποιητ. *μεταί*)· (ἀρχαία σημασία ἡ τοῦ «μεταξύ»)· πρόθεσις κυρία δισύλλαβος συντασσομένη μετὰ γενικῆς, δοτικῆς καὶ αἰτιατικῆς, προτιθεμένη καὶ ἐπιτεθεμένη· τίθεται καὶ ἐν συντάξει, ὁπότεν πάσχη ἀναστροφὴν*, μετατύπωσιν*, τμήσιν* καὶ παρένθεσιν*, εὐρίσκεται καὶ ἐν συνθέσει, ὡς «*μετανοῶ*», «*μέτοικος*», «*μεταφορά*» κ.λπ.

Ἡ *μετά* (μέτα = μέτεστι) ἐλαμβάνετο κατ' ἀρχαῖον τρόπον ἐπιρρηματικῶς· // (Συντ.) συντάσσεται: α) μετὰ γενικῆς καὶ σημαίνει, 1) τὸ ὁμοῦ, «*ἐπιθυμῶ ἔγωγε ἐπισκέπασθαι κοινῇ μετὰ σοῦ*» (Πλάτων)· 2) χρόνον: «*λίπα μετὰ τοῦ γυμνάζεσθαι ἡλείψαντο*» (Θουκυδίδης), καὶ 3) τρόπον: «*ἄν μετὰ παρηγορίας ποιῶμαι τοὺς λόγους*»· β) μετὰ δοτικῆς (= σὺν καὶ ἐν) εἰς τοὺς ποιητάς, οὐδέποτε δὲ εἰς τοὺς πεζοὺς:

«Ἐκτωρ δὲ μὲν τε μετὰ πρώτοισι φώ-
νεσκεν, ἄλλοτε δ' ἐν πυμάτοισι κε-
λεύων» ("Ομηρος), καὶ γ) μετ' αἰτιατικῆς
καὶ σημαίνει, 1) τὸ ὕστερον: «Δαρείος με-
τὰ Καμβύσῃν Περσῶν ἐβασίλευσεν»
(Θουκυδίδης), 2) τὸ ἐν καιρῷ: «νύκτωρ
ἄμαχε μᾶλλον ἢ τὰ πρὸ ποδῶν ὀρώη
τις ἢ μεθ' ἡμέραν μαχόμενος» (= μετὰ
τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἡμέρας) (Ξενοφῶν), καὶ
3) τὸ μεταξύ (= ἐν): «ἐγχειρίδια γυμνὰ
κολεῶν, τὰ μὲν χαμαί, τὰ δ' ἐν σώματι,
τὰ δ' ἐτι μετὰ χεῖρας» (Ξενοφῶν). ἐν συν-
θέσει τιθεμένη σημαίνει: 1) τὸ ὁμοῦ, «με-
ταίτιος», 2) τὸ μεταξύ, «μεταίχμιον», 3)
μεταβολήν, «μεθίσταμαι», 4) κίνησιν
πρὸς τι, «μεταπέμπομαι», 5) τὸ ὕστερον
καὶ κατόπιν, «μεταδιώκω», 6) κοινωνίαν.
«μετέχω» // (Δημ.) εἰς τὴν δημοτ. συν-
τάσσεται: α) μετ' αἰτίας. καὶ λαμβάνεται
ἐπὶ χρόνου, ὡς «θά' ῥθω μετὰ τὸ Πά-
σχα», β) μετὰ γενικῆς εἰς τὰς στερεοτύ-
πους φράσεις «μετὰ χαρᾶς» (= μετὰ τὴν εὐ-
χαρίστησίν μου). (νεοελ.) «μετὰ τιμῆς»,
«μεθ' ὑπολήψεως». αὕτη τίθεται καὶ καθ'
ἑαυτὴν ὡς ἐπίρρημα (= κατόπιν, ὕστε-
ρον), ὡς «πῆγαινε κι' ἔρχομαι ἐγὼ με-
τά», «μετὰ εἶναι ὁ σταθμός». (μτφ. μετ'
ἐμφάσεως) (= κατ' ἀκολουθίαν, κατὰ συν-
έπειαν), π.χ. «μετά, ἔχε τον φίλο», «τί
τοῦ λὲς μετά» // (εἰς τὴν δημ.) καὶ «μά-
τα» (τὸ α τοῦ μα κατὰ προληπτικὴν ἀφο-
μοίωσιν τοῦ ε ἀπὸ τοῦ ἐπομένου α) (= ἐκ
νέου, ἐκ δευτέρου πάλιν, ξανά). (φρ.) (κα-
τὰ τμησιν) «δὲν πῆγες μάτα» (= δὲν με-
ταπήγες, δὲν ξαναπήγες). ἐν συνθέσει: μα-
τακάνω, ματαγίνομαι, ματαπάω*. //
(φρ.) «μετὰ συνοδίας ἢ ἄνευ
συνοδίας» ἢ «μετὰ συνοδίας ἢ

ἄνευ αὐτῆς», (ἐσφαλμένον τὸ «μετὰ
ἢ ἄνευ συνοδίας») (βλ. μέ).

μεταβάλλω. (Γραμμ.) μεταφράζω, μετα-
γλωττίζω. (φρ.) «νόμον εἰς τὴν Ἑλλάδα
φωνὴν μεταβάλλειν».

μετάβασις, (-εως), ἡ. ('Ρητορ.) σχῆμα,
κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ ῥήτωρ χωρεῖ ἀπὸ τινος
ζητήματος εἰς ἕτερον ἐν ἀλληλουχίᾳ καὶ
κατὰ σύνθεσιν. // (ἀρχ.) (εἰς τὴν τραγω-
δίαν) ἢ μετὰστάσις ἀπὸ ἐνὸς ἐπεισοδίου εἰς
ἄλλο ἐπεισόδιον.

μεταβιβαστικός, -ή, -όν. (Γραμμ.) «ῥή-
ματα μεταβιβαστικά» (βλ. ἐνεργητι-
κά), (ἀντίθ. ἀμετάβαστα*).

μεταβιβάζω. (Γραμμ.) μεταφράζω ἐκ
μιας γλώσσης εἰς ἄλλην γλῶσσαν.

μεταβιβαστικός, -ή, -όν. (νεώτ.) ὁ ση-
μαίνων μεταβίβασιν. // ὁ δι' ἐκείνου, διὰ
τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ μεταβίβασις. //
(Γραμμ.) μεταβιβαστικὰ ῥήματα· τὰ ση-
μαίνοντα ὅτι ὄχι τὸ ὑποκείμενον, ἀλλ' ἄλ-
λος τις ἐκτελεῖ ἢ ἐξετέλεσε τὸ ὑπὸ τῷ ῥή-
ματος δηλούμενον κατὰ παραγγελίαν τοῦ
ὑποκειμένου, ὡς *ποτίζω* (= ἐξαναγκάζω
τινὰ νὰ πῇ). τὰ «μεταβιβαστικὰ» ῥήματα
διαφέρουν «τῶν διαμέσων», διότι διαφέρει
τὸ «*διδάσχομαι τὸν υἱόν*» (= διδάσκω
τὸν υἱὸν διὰ τοῦ διδασκάλου), τοῦ «*ποτί-
ζω τινὰ ὕδωρ*» (= διδωμί τίνι, ἵνα πῇ),
«*ἀγαπίζω*» (= κάμνω νὰ ἀγαπηθῶ-
σι). τὰ «μεταβιβαστικὰ» σημαίνουν δύο
ἐνεργείας ἐνὸς προσώπου, τὴν μὲν μίαν
αὐτοῦ καθ' ἑαυτό, τὴν δὲ ἄλλην ἀπ' αὐτοῦ
εἰς ἄλλο· εἰς τὴν (δημοτ.) ἔχομεν τοιαύτην
μεταβιβαστικὴν χρῆσιν τοῦ ἐνεργητικοῦ
τύπου μερικῶν ρημάτων: «*παντρεύομαι*»
καὶ «*παντρεύω τὸν δεῖνα*». «*ντύ-
νομαι*» καὶ «*ντύνω τὸ παι-*

δί» κ.λπ. // συχνάκις ῥήματα εἰς -ίζω
εἶναι μεταβιβαστικὰ ῥημάτων τῆς ἰδίας ῥί-
ζης συνήθως εἰς -ω, π.χ. *συνοικῶ* - *συ-
νοικίζω*, *ἀποικῶ* - *ἀποικίζω*, *κατοικῶ* -
κατοικίζω, *φοβοῦμαι* - *φοβίζω*, *θυμοῦμαι* -
θυμίζω, οὕτω καὶ *φεύγω* - *φευγατίζω*,
πίνω - *ποτίζω* κ.λπ. Πολλῶν ἀμεταβά-
των ῥημάτων οἱ ἐνεργητικοὶ μέλλοντες καὶ
ἀόριστοι ἐλαμβάνοντο πολλάκις μεταβιβα-
στικῶς, π.χ. *βαίνω* - *βήσω*, *ἔβησα*· *φύω* -
φύσω, *ἔφυσσα*, κ.λπ., τοῦτο συνέβαινε καὶ
εἰς ὀνόματα, π.χ. «*βέλεα στονόεντα*», ὅχι
τὰ στόνον ἔχοντα, ἀλλὰ τὰ παρέχοντα εἰς
ἄλλους στόνον κ.λπ.

μεταβολή, (-ῆς), ἡ. (Γραμμ.) ἡ μετά-
φρασις, ἡ μεταγλωττίσις κειμένου. (φρ.)
«*ἡ εἰς τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν μεταβολή*».
// ἐκ τούτου (μον.) «*μεταβολεύς, (-εως)*».
ὁ (= ἐρμηνευτής, μεταφράστης, κν. μετα-
φραστής). (φρ.) «*οἱ παλαιοὶ μεταβολεῖς
λέξεων*» (Εὐστάθιος) ('Ρητορ.) ἡ ποικιλία
τοῦ λεκτικοῦ, διὰ τῆς ὁποίας ἀποφεύγεται
ἡ μονοτονία ἢ ὁ κόρος. (φρ.) «*μεταβολή
ἐστίν, ὅταν τὸ αὐτὸ νόημα διαφόρως ἐξ-
αγγεληθῇ*» (Ζωναῖος). // (ἐπὶ ὕφους λό-
γου) τὸ ἐναντίον τοῦ μονοειδοῦς· (οὐσ.)
μεταβολεύς, (-εως), ὁ (= ὁ ἐρμηνευτής, ὁ
μεταφράστης).

μεταβολικός, -ή, -όν. (Γραμμ.) «*με-
ταβολικά τὰ*» τὰ φωνήεντα τὰ κατὰ
τὴν ποσότητα ἀμφίβολα, ἥτοι τὰ δίχρονα
(α, ι, υ). (φρ.) «*τρία κοινὰ μήκους τε καὶ
βραχύτητος α, ι, υ, ἅπερ δίχρονα καὶ ὑ-
γρὰ καὶ ἀμφίβολα καὶ μεταβολικὰ καλοῦ-
σιν*».

μεταγενέστερος, -α, -ον. «*μεταγενέστε-
ροι συγγραφεῖς*» εἶναι οἱ τῆς Ἀλεξανδρι-
νῆς περιόδου, ἥτοι οἱ μετὰ τὸν Ἀριστοτέ-

λη(ν).

μεταγλωττίζω. μεταφράζω κείμενον ἀπὸ
τῆς μιᾶς γλώσσης εἰς τὴν ἄλλην.

μεταγραμματισμός, (-οῦ), ὁ (ἄλλως ἀ-
ναγραμματισμός*). ἡ μεταβολὴ τῆς σει-
ρᾶς τῶν γραμμάτων μιᾶς λέξεως 'Ρέα - ἔ-
ρα, Ἦρα - ἄηρ κ.λπ. (ῥ.) μεταγραμματι-
ζω.

μεταγραφεύς, (-έως), ὁ. ὁ ἀντιγραφεύς.
μεταγραφή, (-ῆς), ἡ. ἡ ἀντιγραφὴ.

μεταγράφω. γράφω ἐκ δευτέρου τροπο-
ποιῶ ἢ διορθώνω τὰ πρότερον γεγραμμέ-
να. // ἐρμηνεύω μεταγλωττίζω, μεταφρά-
ζω.

μετάγω. μεταφράζω. (φρ.) «*ὁ Κρίτων τοῦ
Πλάτωνος μετενεχθεὶς εἰς τὴν καθωμι-
λουμένην*».

μεταγωγή, (-ῆς), ἡ. ('Ρητορ.) «*μετα-
γωγὰ ἢ πρᾶγμα τῶν*», τρόπος ῥητο-
ρικός, κατὰ τὸν ὁποῖον πρᾶγμα τι ἐξετάζε-
ται ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις.

μεταδιόρθωσις, (-εως), ἡ. ('Ρητορ.)
σχῆμα ῥητορικόν, κατὰ τὸ ὁποῖον συμπλη-
ροῦται λεχθεῖσα ἔκφρασις.

μετάθεσις, (-εως), ἡ. (Γραμμ.) ἡ μετα-
τροπὴ γράμματος εἰς ἄλλο, ὡς τοῦ θ εἰς φ:
θηκάρι > φηκάρι. // Ἡ μετάθεσις φθόγγων
ὀφειλομένη εἰς ψυχολογικούς λόγους, κα-
τὰ τοὺς ὁποίους γίνεται ἀλλαγὴ τῆς σειρᾶς
φθόγγων λέξεώς τινος. Ἐχομεν μετάθεσιν
φωνηέντων ἢ φωνήεντος καὶ διφθόγγου
παρατηρουμένην εἰς ὀλίγα: *Μυτιλήνη* -
Μιτυλήνη, *Δανούβιος* - *Δούναβις*, *ὄξερυ-
γμία* - *ὄξυρεγμία*, *τάγηνον* - *τήγανον*,
πέρυσι - *πέρισι*, *ὕλακτεῖ* - *ἀλυκτεῖ*,
τσαγκρουνῶ, *τσουγκρανῶ*, *ὄνειρο* - *εἴνο-
ρο*, ἢ *Ἰθάκη* - τὸ *Θιάκι* κ.λπ., ὡς καὶ με-
τάθεσιν συμφώνων, α) ὑγρῶν β) ἐρρίνων,

γ) φιλῶν καὶ δασέων (ἀντιμεταχώρησις*), δ) λοιπῶν συμφώνων, ε) ἡμιφώνων καὶ στ) ὀλοκλήρου συλλαβῆς π.χ. τάφος - τράφος, τροῦλος - τούγλα, βρούτσα - βούρτσα, πρινάρι - πουργάρι, πρωινὸ - πουργνὸ, ὑποπεριῖδιοι - ὑποπετρίδιοι (ὄνιφροι), κάτοπτρον - κάτροπτον, μίσγω - σμίγω, κρόκος - κόρκος, πυκνὸς - πνύξ, (κραδαίνω) > κραδή > καρδία, κιθών - χιτών, τρίαμβος - θρίαμβος, ἐνθαῦτα - ἐνταῦθα, πρὸ - ὁδὸς > φροῦδος, πρὸ - ορὸς > φρουρός, (τιτ(ε)κω) > τίτκω > τίκτω, βόλυβδος > μόλυβδος, βόλυμος > μόλυβος, (δημ. μολύβι - βολύμι), φαινόλης, φαιλόνης, δόρωμα - ρόδωμα, καὶ ἀμοιβαίαν μετέθεσιν δύο συμφώνων φούχτα - χούφτα, καμηλαῦκι - καλημαῦκι κ.λπ. Πολλάκις βραχὺ φωνῆεν πρὸ τῶν συμφώνων λ, μ, ν εὐρισκόμενον μετατίθεται κατόπιν τούτων καὶ συνήθως ἐκτείνεται: βαλ-> βλη-, (ἔβαλον - βέβληκα), καμ-> κμη- (ἔκαμον - κέκμηκα), θαν-> θνη- (ἔθανον - τέθνηκα).

μετακαλῶ (-έω). προσκαλῶ, ἀνακαλῶ, μετονομάζω, ὀνομάζω, διαφόρω.

μετάκειμαι. κάμνω εἰς τὸν λόγον μεταφορᾶν κατὰ παρομοίωσιν κ.λπ. (φρ.) «ἐγέλα πον ῥόδον ἡδύχρουν, ἥ τε γὰρ μεταφορὰ ἡ ἐγέλα, πάννυ μετάκειται ἀπρεπῶς». (Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς).

μετακλασσικός, -ή, -όν. «μετακλασσικοὶ συγγραφεῖς», οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τὴν μετὰ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους περίοδον.

μετάκλησις, (-εως), ἡ. ἀλλαγὴ ὀνόματος, τὸ καλεῖν διὰ νέου ὀνόματος.

μετάκλισις, (-εως), ἡ. (= ἡ μεταβολὴ θέσεως). // (Γραμμ.) μετάληψις*.

μεταλαμβάνω. ἐκλαμβάνω λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἄλλην σημασίαν. // παρωδῶ. **μεταληπτικός**, ἡ, -όν. (Γραμμ.) τὰ ἀνέχοντα ἢ ἀρμόζοντα εἰς τὴν μετάληψιν*, ἢ τοι εἰς τὴν συμμετοχὴν (φρ.) «τὰ εἰς -ις θηλυκὰ ὀξύτονα εἰ ἐν τῇ συνθέσει φυλάσσει τὸ θηλυκὸν μόνον γένος...εἰ δὲ μεταληπτικὰ γίνονται καὶ ἀρσενικοῦ γένους», π.χ. ἀσπίς, (-ιδος), ἡ - ῥίψαςπις, (-ιδος), ὁ.

μετάληψις, (-εως), ἡ. ἡ συμμετοχὴ, μετοχὴ: «ὁ λέγων, -ουσα, -ον» εἶναι μετάληψις ἐνεστώτος καὶ παρατατικοῦ, ἥτοι εἶναι κοινὴ μετοχὴ ἐνεστώτος καὶ παρατατικοῦ, ὡς καὶ «ἡ λευκῶς, -κυῖα, -κός» εἶναι κοινὴ μετοχὴ παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελείκου (διότι πᾶσαι αἱ ἐγκλίσεις ὡς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον καὶ αἱ μετοχαὶ ἐνεστώτος εἶναι καὶ παρατατικοῦ, αἱ παρακειμένου εἶναι καὶ ὑπερσυντελείκου). // (εἰς τοὺς γραμματικούς) μεταβολὴ συντάξεως (ἐπὶ ἑτεροπτῶτου προσδιορισμοῦ), ὅταν τὸ μὲν προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν εἶναι ἀφηρημένον (κατὰ γενικὴν), τὸ δὲ προσδιορίζον ἐπίθετον εἶναι ἑτερογενὲς καὶ κτητικὸν ἢ ἄλλως ἐξηγοῦν εἶδος ἢ βαθμόν, π.χ. «τὸ περιὸν τῆς τιμῆς, τοῦ μεγέθους», «τὸ βαρβαρικὸν τῆς γλώσσης», «τὸ πολὺ τῆς θλίψεως» (τοῦτο μόνον ἐπὶ τῶν ἀφηρημένων), ὅθεν ἐσφαλμ. «τὸ πλατωνικὸν τῆς βίβλου». // (Ῥητορ.) εἰς τῶν περὶ τὴν λέξιν τρόπων, ἥτοι ἡ χρῆσις λέξεώς τινος ἀντὶ ἑτέρας, ὡς Ἄρης ἀντὶ πόλεμος, Ἡφαιστος ἀντὶ πῦρ. // (ἐπὶ σημασίας) ἡ μεταφορά*. // ἐξήγησις, ἐρμηνεία (φρ.) «ἡ εἰς τὸ ἑλληνικὸν μετάληψις». // μεταβολὴ διαλέκτου. // τὸ λαμβάνειν τι ἀντὶ ἑτέρου (φρ.) «ἀντὶ τοῦ μεῖζονος ἐ-

λάττονος μετάληψις. // (Λογ.) «συλλογισμοὶ κατὰ μετάληψιν». ὑποθετικοὶ συλλογισμοί, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ ἀρχικὴ θέσις ἀντικαθίσταται δι' ἄλλης προτάσεως. // (Λογ.) «τὸ μεταλαμβάνον», ἡ πρότασις ἡ μεταβαλλομένη ἀπὸ ὑποθετικῆς εἰς κατηγορικὴν. **μεταναστεύω**. (πρτ.) μετ-ἐναστεύον, (ἀόρ.) μετ-ἐνάστευσα. (ὑπ.) μεταναστεύσω **μεταξύ**. (<μετὰ + ξύν), (ἐπίρρ.) (τοπικῶς εἰς τὸ μέσον (κν. ἀνάμεσα). // (χρονικῶς) κατὰ τὸν παρεμπίπτοντα χρόνον. // (μτγν.) μετὰ ταῦτα, κατόπιν. (φρ.) «μεταξύ μας, σας, των» κατὰ μόνους, ὑπὸ ἐχεμύθειαν. «τὰ μεταξύ», ἐν τῷ μεταξύ. (μετ' ἄρθρ. κατ' οὐδ. ὡς οὐς.) «ἐν τῷ μεταξύ» τὸ μεσολαβήσαν χρονικὸν διάστημα. // (Δημοτ.) ἡ λέξις «μεταξύ» (ἡ ἀναμεταξύ ἢ συνατοί) λαμβάνεται συχνάκις ὡς ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία μετὰ τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (μας, σας, τους, των), π.χ. «γιατί φιλονικοῦμε μεταξύ μας;» (= ὁ εἰς μετὰ τοῦ ἄλλου). «πολλοὶ χτυπιῶνταν μεταξύ των» «κρυφοκουβέντιαζαν συνατοί τους» (= ὁ ἕνας μετὰ τοῦ ἄλλου). // (εἰς τοὺς Γραμματικούς) τὸ οὐδέτερον γένος. **μεταξυλογία**, (-ίας), ἡ. ἡ παρεμβολὴ λόγου, ἡ παρέκβασις εἰς τὸν λόγον. **μετάπλασις**, (-εως), ἡ. ὁ μεταπλασμός (φρ.) «ποιητικῶς διὰ τοῦ ι (ὕμνι τῇ) κατὰ μετάπλασιν» (Εὐστάθιος), (ἥτοι ὥφειλε μὲν νὰ γράφῃ διὰ τοῦ η, διότι ἡ ὀνομαστικὴ εἶναι «ἡ ὕμνι» (= ἄγών), μετεπλάσθη ὡς καὶ τὸ «Δωδῶνι».

μεταπλάσμος, (-οῦ), ὁ. (ἀντὶ ἀμετάπλαστος*). (Γραμμ.) «μεταπλάσμος κλίσεων». ὁ ἀναλογικῶς γενόμενος

σχηματισμὸς πτώσεων τῶν ὀνομάτων (ἐξ ἀνυπάρχοντος ὀνομαστικῆς ἢ κατ' ἀναλογίαν* ἄλλων) ἢ χρόνων τῶν ῥημάτων (ἐξ ἀνυπάρχοντος ἐνεστώτος), π.χ. ἀλκί (= τῇ ἰσχύϊ) (Ὅμηρ.) (ἀντὶ ἀλκῇ τῇ ἐξ ὀνομ. *ἄλξ) ἢ ὡς (κατ' ἀντιμεταχώρησιν) > ἔως καὶ ὡς ὅμοιον πρὸς τὸ ἡ Τέως, ἡ ἄλως. γεν. τῆς ἔω, δοτ. τῇ ἔω. ἄλως ἡ ὅμοιον πρὸς τὸ ἥρως, (-ως), ὁ. γεν. τῆς ἄλως κ.λπ., ὁ πλοῦς, (-οῦ), ὁ νοῦς, (νοῦ), κατὰ τὸ βοῦς, (βοῦ) καὶ γεν. τοῦ νοός, οἱ νόες, τοῦ πλοός, οἱ πλόες. (ἡ ἀναλογικὴ αὕτη ἐξίσωσις δὲν ἐπισυμβαίνει εἰς πάσας τὰς πτώσεις, οὕτω δὲν ἐλέχθη τῷ βῶ, οἱ βοῖ, τοῖς βοῖς κ.λπ. Οὕτως ἔχομεν καὶ θάττου, μείου κατὰ τὰς γενικὰς ξύλου, δένδρου. Οἰδίπους, -που, τὸν -πουν κατὰ τὰ δευτερόκλιτα εἰς -ους (-ου). Τὸν Σωκράτην, τὸν Δημοσθένην κατὰ τὰ πρωτόκλιτα τὸν Αἰσχίνην κ.λπ. // «αἰολικὸς μεταπλάσμος» κατὰ τοὺς παλαιούς Γραμματικούς ἡ γεν. τοῦ κίνδυν (κίνδυνος), ψάρ (ψαρός), Τρώς, (Τρωός), σύζυξ (σύζυγος) μεταγεται εἰς ὀνομαστικὴν καὶ γίνεταί αὕτη αὕτη ὀνομαστικὴ κίνδυνος, (-ου), ὁ, σύζυγος, (-ου), ὁ, κ.λπ., ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶναι ἀληθές, ἀλλ' ἀπλὴ ἐξωτερικὴ ἐκδοχὴ. Ὁμοίως μετεπλάσθησαν καὶ μετοχαὶ ἐνεργ. παρακειμένου εἰς τὴν Αἰολικὴν διάλεκτον κατὰ τὰς μετοχὰς τοῦ ἐνεστώτος καὶ ἀοριστου β' καὶ μέλλοντος εἰς -ων -οντος, π.χ. κατεστακόντων, πεπληρώκοντα κ.λπ. ῥ. μεταπλάσσω.

μεταπλαστὸς, -ή, -όν. (Γραμμ.) (ὡς οὐς.) «τὰ μεταπλαστά» ἢ «ἀναλογικά»* (πρβλ. ἐτερόκλιτα), ἥτοι οὐσιαστικά, τὰ ὁποῖα σχηματίζουν μερικὰς πτώσεις ἐξ ὀνομαστικῆς ἀρχῆς τοῦ ἢ κατὰ

μίαν ώρισμένην κλίσιν εἰς πάσας τὰς πτώσεις κλινόμενα, εἰς τὰ ὅποια τὸ θέμα των μεταβάλλεται (μεταπλάσσεται), (πρβλ. τὸ γραψιμ-ον, τοῦ γραψίματ-ος), ὡς «τὸ γόνυ, γόνατος (θ. γόνατ-), γόνατι κ.λπ. [ἐπικ. τὸ γόνυ, τοῦ γουνός κ.λπ. (πληθ.) γούνα, γούνων, γούνεσι κ.λπ.] «τὸ δάκρυον», δοτ. πληθ. δακρύοις καὶ δάκρυσι (ἐκ θέμ. δακρυ-) «τὸ δένδρον», δοτ. πληθ. δένδροις καὶ δένδρεσι· «τὸ δόρυ», δόρατος (καὶ δουρός), δοτ. δόρατι καὶ δόρι καὶ δουρί· (δυικός) τὴν δούρε, (πληθ.) δούρα, δούρων, δούρασι κ.λπ. «ἡ ἔγχελυς» καὶ ἐγγέλυσ ὁ (μτγν.), (γεν.) ἐγγέλυος (καὶ -λεως), (πληθ.) ἐγγέλεις καὶ ἐγγέλυες, (-εων), αἱ κ.λπ. (κατὰ τὸ πόλεις, (-εων), αἱ· «ὁ Ζεὺς» (θ. Ζευ-, Διός (θ. Δι-), Δί, Δία, Ζεῦ)· «ἦπαρ», (ἦπατος), τὸ (οὔτω καὶ δέλεαρ, (-λεατος), τὸ, στέαρ, (στέατος), τὸ καὶ φρέαρ (φρέατος), τὸ· «τὸ κνέφαρ» (= σκότος), κνέφους (μτγν. κνέφατος), κνέφα, κνέφας· κοινωνός, (-οῦ), ὁ» κ.λπ., πληθ. οἱ κοινωνοὶ καὶ κοινωνες «κρίνον», (-ου), τό», τὰ κρίνα, δοτ. πληθ. καὶ κρίνεισι τοῖς· «κλείς, (κλειδός), ἡ» κλειδί, κλειδα καὶ κλείν· αἱ κλειδες κ.λπ., τὰς κλειδας καὶ κλείς· «κύων, (κυνός), ὁ»· κυνί, κύνα, κύον· (δυϊκ.) κύνε, κυνοῖν, πληθ. κύνες, (-ῶν), οἱ· κυσί, κύνας· «μάρτυς (θ. μάρτυ) ὁ, ἡ», μάρτυρος, (θ. μάρτυρ-), μάρτυρι, μάρτυρα, μάρτυς· (δυϊκ.) μάρτυρε, μαρτύροιν· (πληθ.) μάρ-

τυρες, μαρτύρων, μάρτυσι, (θ. μάρτυ-), μάρτυρας, ὦ μάρτυρες· «ναῦς», (νεώς), ἡ (ἀρχήθεν νηός), νηί, ναῦν, ναῦ· (δυϊκ.) τὴν νῆε, τοῖν νεοῖν, (πληθ.) νῆες, (νεῶν), αἱ, ναυσί, ναῦς, νῆες· «οὗς» (<ὄος), (ὠτός, ἐξ ὀνομαστ. δωρικ. τὸ ὦς), (θ. ωτ-), τό, ὠτί, οὗς, (δυϊκ.) ὦτε, ὦτοι, πληθ. ὦτα, (ὦτων), τά, ὠσί, ὦτα τὰ [τοῦτο ἔχει ὄνομ. ἐκ τοῦ ἐπικού οὗας, (οὔατος), τὸ καὶ γεν. ἐκ τοῦ ὦς, (ὠτός), τό (κρητ. καὶ λακων.) αὖς, γν. αὐτός> (κν. αὐτί)]· «Πνύξ», (πυκνός), ἡ», τῇ Πυκνί, ἐνίστε Πυκνή, τὴν Πύκνα, ὦ Πνύξ, (μτγν.) (γεν.) Πυκνός (ἡ ὀνομαστ. Πνύξ πρὸς εὐκολίαν περὶ τὴν προφοράν)· «σκῶρ» (καὶ ὄχι σκῶρ), (σκατός), τό, τῷ σκατί, τό, ὦ σκῶρ· «στέαρ» (συνηρ. στήρ), (στέατος), τό, τῷ στέατι, τό, ὦ στέαρ· «ταῶς», (ἀπτικῶς ταῶς ὁ), ὁ, τοῦ ταῶ, τὸν ταῶ κ.λπ. (= τὸ παγώνι), ἀλλὰ καὶ ταῶνος τοῦ, ταῶνι τῷ κ.λπ., (πληθ.) οἱ ταῶ καὶ ταῶ (καὶ ταοί), τῶν ταῶν καὶ ταῶν, τοὺς ταῶς ἢ ταῶς καὶ ταῶνες οἱ, τοῖς ταῶσι, τοὺς ταῶνας· «ὔδωρ», (ὔδατος), τό, τῷ ὔδατι κ.λπ. (θέμα ὕδατ-)· «φῶς» (<φᾶος), (φωτός), τό, (θεμ φωτ-), τῷ φωτί, τὸ φῶς, (δυϊκ.) φῶτε, φῶτιν· πληθ. φῶτα, (φῶτων), τά, τοῖς φωσί, τά, ὦ φῶτα· «χοῦς ὁ» (χέω) (= χῶμα) μόνον αἰτ. τὸν χοῦν (τὰς ἄλλας πτώσεις σχηματίζει ἐκ τοῦ θέματος χωματ-)· «χοῦς» (= μέτρον ὕγρων) ὁ, καὶ ἡ· χοός, χοί, χάα, (πληθ.) χῶες, χοῶν, χουσί· χάας· «Ἀπόλλων», ὁ, τοῦ Ἀπόλλωνος, τῷ

Ἀπόλλωνι, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ Ἀπόλλω, ὦ Ἀπολλων· «Ποσειδῶν» (<Ποσειδάων), (-δῶνος), ὁ, τῷ Ποσειδῶνι, τὸν Ποσειδῶνα καὶ Ποσειδῶ, ὦ Πόσειδον· Εἰς τὰ μεταπλαστά ὑπάγονται καὶ τὰ ἑτερόκλιτα* καὶ ἐνίοτε ἑτερόκλιτα εἶναι καὶ μεταπλαστά· // «μεταπλαστὰ ἐπίθετα» (βλ. ἐπίθετα)· **μετάπτωσις, (-ως), ἡ·** (Γλωσσολ.) εἶναι αἱ κατὰ ποσὸν καὶ κατὰ ποιὸν μεταβολαῖ τῶν φωνηέντων καὶ τῶν διφθόγγων εἰς τὰς ῥιζικάς καὶ τὰς καταληκτικὰς συλλαβὰς τῶν λέξεων κατὰ τοὺς Ἰαπετικούς χρόνους· εἰς τὴν μετάπτωσιν ἀνήκουν: ἡ ἑτεροίωσις*, ἡ ἀνομοίωσις*, ἡ ἀποβολή*, ἡ συστολή*, ἡ ἐναλλαγή*, ἡ ἑκτασις*, ἡ ἐκτένεια*, ἡ ἐπαύξησις*. π.χ. (ποσοτικῶς) (κατὰ ποσόν): χιών> χιόνος, ποιέω> ποιητής, λείπω> ἔλιπον, ἵστημι> ἵσταμεν κ.λπ.· (ποιοτικῶς) (ἄλλως καλουμένη «ποιοτικὴ μετάπτωσις»): νέμω> νομή, λέγω> λόγος, ἀμείβω> ἀμοιβή, πείθω> πείθομαι κ.λπ. // «μετάπτωσις ἐννοίας λέξεων»· ἡ ἐνεκα ψυχολογικῶν αἰτίων μεταβολὴ τῆς σημασίας, τὴν ὁποίαν ὑφίσταται λέξις ἢ ἐπίθημα ἢ πρόθεμα ἢ καὶ φράσις. Διὰ τὴν στενὴν συγγένειαν συμβαίνουν μεταπτώσεις ὅχι μόνον εἰς οὐσιαστικά καὶ ἐπίθετα (π.χ. Ἑλλήν = α) ὁ κάτοικος τῆς Ἑλλάδος, β) ὁ ἑλληνικός· ὡς «στρατηγὸς ἀνὴρ» κ.λπ., νεώτ. ἀπαπᾶς ἄνθρωπος», «γρηᾶ γυναικα» κ.λπ.) καὶ εἰς ἄλλα μέρη τοῦ λόγου, οὕτω, π.χ. αἱ ἀντανυμῖαι γίνονται ἄρθρα, αἱ προθέσεις ἐπιρρημᾶτα ἢ σύνδεσμοι (καὶ ἀντιστρόφως)· // ἡ μεταβολή, «μετάπτωσις

τοῦ ω εἰς τὸ α»· (φρ.) «ἐκ μεταπτώσεως»· // γραμματικὴ κλίσις· (φρ.) «μετάπτωσις εἰς ἀριθμόν»· // ἐπαύξησις*, ἐκτένεια*· // «μετάπτωσις σημασίας ῥημάτων»· πολλὰ τῶν ῥημάτων ἔχουν μετάπτωσιν τῆς σημασίας αὐτῶν, π.χ. «κτυπᾶ ἡ καμπάνα» (ἀντὶ «κτυπᾶται ἡ καμπάνα»), «δὲν καίει τὸ λάδι» (ἀντὶ «δὲν καίεται τὸ λάδι»), «κυκλοφορεῖ ἡ ἐφημερίδα» (ἀντὶ «κυκλοφορεῖται ἡ ἐφημερίδα»), «ἐξημύωσεν ὁ πραγματευτής» (ἀντὶ «ἐξημύωθη»), «ἐχιόνισαν τὰ βουνά» κ.λπ.

μεταπτωτικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) (ἐπὶ τῆς ποσότητος τῶν συλλαβῶν)· ὁ ὑποκείμενος εἰς μετάπτωσιν*, μεταβολήν, ὁ εὐμετάβλητος, κοινὸς κατὰ τὴν ποσότητα· (φρ.) (γράμματα) «ἃ οἱ μὲν δόχρωνα οἱ δὲ μεταπτωτικὰ καλοῦσιν» (Διον. Ἀλικ.) **μετασκευή, (-ής), ἡ·** (Γραμμ.) (ἐπὶ λέξεων καὶ φράσεων) τροποποιήσις.

μετάστασις, (-εως), ἡ· ἡ ἐπιπαρόδος*· // (Ῥητορ.) σχῆμα, κατὰ τὸ ὅποιον ὁ ῥήτωρ ὁμολογῶν πράξιν τινα, ἀποδίδει τὴν αἰτίαν ταύτης εἰς τὴν τύχην ἢ εἰς ἄλλο πρόσωπον ἢ πρᾶγμα κείμενον ἔξω ἑαυτοῦ· (φρ.) «μετάστασις δ' ἐστίν, ὅταν ἀφ' ἑαυτῶν μεθιστώμεν τὴν αἰτίαν ἐφ' ἑτέρον ἔξω τοῦ πράγματος ὄντα» (Ἀλέξαν. ῥήτωρ).

μεταστρέφω· (Γραμμ.) θέτω γράμμα τι ἀντὶ ἄλλου, ἥτοι θέτω ἀντὶ τοῦ ἢ εἰ ἢ ἡ κ.λπ. ἄλλο.

μετασχηματίζομαι· (Γραμμ.) μεταβάλλομαι, ἀλλάσσω.

μετασχηματισμός, (-οῦ), ὁ· (ἄλλως μετασχημάτισις ἢ) ἡ μετατροπὴ σχήματος ἢ μορφῆς λέξεων· «μετασχηματισμένοι λίαν

φιλόφρονες (κν. χαϊδευτικοί) τύποι· τύποι ουσιαστικῶν συντομώτεροι (ἐκτὸς τῶν ὑποκοριστικῶν*), ἴδιοι συνήθως τῆς γλώσσης τῶν παιδῶν: α) διὰ τῆς ἀφαιρέσεως συλλαβῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν βαπτιστικῶν: Ἀριστοτέλης - Τέλης, Παναγιωτάκης - Τάκης, β) διὰ συγκοπῆς συλλαβῶν: Ἀλέξανδρος - Ἀλέκος, γ) δι' ἀποκοπῆς συλλαβῶν: Πηνελόπη - Πηνελό, δ) δι' ἀλλαγῆς τῆς καταλήξεως: Ἑλένη - Ἑλενώ, Δέσποινα - Δεσποινιά καὶ ε) διὰ παρηχήσεως (δι' ἐπαναλήψεως ἰδιάς συλλαβῆς): Σοφία - Φιφή, Φωφώ. Πολλὰ βαπτιστικά* ἔχουν πολλοὺς μετεσχηματισμένους τύπους: Κωνσταντῖνος, Κωνσταντῆς, Κωστής, Κώστος, Κωστάκις, Κωσταράς. Συχνάκις περισσότεροι τοῦ ἐνὸς μετασχηματισμοί (βαπτιστικῶν) μετασχηματίζονται εἰς τὴν ἰδίαν λέξιν, π.χ. Τάκης ἀντιστοιχεῖ εἰς τὰ Δημήτρης (Δημητράκης), Παναγιώτης (Παναγιωτάκης), Χρῖστος (Χριστάκης) κ.λπ.

μετατραγωδία, (-ίας), ἡ· (ἐπὶ τοῦ Σατυρικοῦ δράματος) τὸ μετὰ τὰς τραγωδίας ἐκτελούμενον δράμα.

μετατυπῶ (-έω)· μεταβάλλω τὴν γραφὴν.

μετατύπωσις, (-εως), ἡ· (= μετασχηματισμός)· (Γραμμ.) ἡ ἀνάλυσις εἰς ἄλλας δύο λέξεις ἁπλᾶς μιᾶς συνθέτου λέξεως, ὡς Ἑλλήσποντος < Ἑλλης - πόντος, ἀκρόπολις < ἄκρα - πολίς κ.λπ. // **μετατύπωσις προθέσεων**» (βλ. πρόθεσις). **μεταφορά**, (-ας), ἡ· (ἄλλως εὐρυνσις λέξεων) // ('Ρητορ.) σχῆμα λόγου θεμελιούμενον εἰς τὴν ὁμοιότητα, τὴν ὁποίαν ἔχουν δύο ἀντικείμενα πρὸς ἄλληλα, κατὰ τὸ ὅποιον αἱ ἔννοιαι παρίστανται δι' εἰκόνων, λαμβανομένης ἀντὶ τῆς κυρίας λέ-

ξεως ἐτέρας παραστατικωτέρας· τὸ σχῆμα τοῦτο συγγενεῖ κατὰ πολὺ πρὸς τὴν «εἰκόνα*» ἢ τὸ «ὅμοιον*», π.χ. «ἀδαμάντινα τεῖχη» (ἀντὶ ἰσχυρά), «ἐπεφταν χαλάξαι οἱ σφαῖρες» (ἀντὶ ἄφθονοι), «ἄγονος ἡμέρα» (= ἡμέρα ἀποφράς ἢ ἀτυχῆς πρὸς τοκετόν), ὡσαύτως «οἶκοδομοῦμαι» (= κτίζω οἰκίαν διὰ τοῦ οἰκοδόμου), ἀλλὰ καὶ «οἰκοδομοῦμαι πλοῖον» (= παρασκευάζω, ναυπηγῶ), «προσγείωσις εἰς τὴν σελήνην» (ἀντὶ προσσελήνωσις) κ.λπ. Πολύκις ἡ μεταφορά γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει ἀσημάντου ὁμοιότητος καὶ τότε λέγεται αὐτὴ «κατὰ χρεῖσις» ὡς «ὀφθαλμὸς βλαστοῦ», «στόμα ποταμοῦ», (δημ.) «ὁ Γιάννος πέταξε μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι», «νοικοκύρης ὁ» (= ὁ κύριος τοῦ οἴκου), εἶτα «νοικοκύρης ἀμπελιοῦ», «μοῦ κόλλησε σὰν βδέλλα» (= μοῦ ἐγένετο φορτικός)· «πέτρινη καρδιά», «ὁ σκύλος Κατσαντώνης» (ἀντὶ ὁ ἄγριος), «φύλλο τοῦ παραθύρου» κ.λπ. μεταφορικὰ δὲν σχηματίζονται μόνον ἐξ οὐσιαστικῶν, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐπιθέτων, π.χ. κρούα ὑποδοχή, γλυκιά ὥρα, καὶ ἐξ ἐπιρρημάτων, π.χ. μιλῶ ξάστερα, κοιμοῦμαι βαριά, καὶ ἐκ ῥημάτων, π.χ. λιβανίζει (= κολακεύει) τὸν διευθυντή, τὸ παιδί ἀλωνίζει τὸ σπῖτι (= πηγαίνω ἐρχεται αὐθαρέτως ἐνεργῶν), μασάει τὰ λόγια του, ξεφουρνίζει μπαροῦφες κ.λπ. καὶ φράσεις ὁλόκληροι καὶ παροιμίαι λέγονται μεταφορικῶς, π.χ. τρώει τὰ σίδερα, κάθισε στ' ἄβγά του, ἔχασε τὰ νερά του, γεννῶν καὶ τὰ κοκόρια του κ.λπ. μεταφορικῶς λέγονται καὶ πολλαὶ λέξεις, π.χ. ἐλαφρόμυαλος, λαγοκοιμάται, παπαγαλίζει κ.λπ. Καὶ ἡ εἰ-

κὼν* εἶναι μεταφορά, διαφέρει δὲ ὀλίγον, ὅταν λέγῃ ὁ ποιητὴς ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς «ὡς λέων ἐπόρουσεν», εἶναι εἰκόν, ὅταν δὲ «λέων ἐπόρουσε» εἶναι μεταφορά, διαφέρει δὲ ἡ μεταφορά καὶ τῆς ἀλληγορίας*. **μεταφράζω**· (= μεταγλωττίζω· μεθερμηνεύω ἀπὸ γλώσσης εἰς ἄλλην γλῶσσαν)· (οὐς.) μετάφρασις ἢ, μεταφράστις ὁ (ἐσφ. μεταφραστής), ὡς καὶ παραφράστις· (ἐπίθ.) μεταφραστικός, -ή, -όν, μεταφραστός, -ή, -όν.

μεταχαρακτηρίζω· (= μεταβάλλω τὴν ὀρθογραφίαν)· (φρ.) «καὶ ὥς ἐδει οὕτως ἔχειν· παρεφθάρη δὲ ὑπὸ τῶν μεταχαρακτηρισάντων» (Σχόλ. Ἰλιάδ. Ξ 24). **μεταχαρακτηρισμός**, (-οῦ), ὁ· (βλ. ἀλλοίωσις).

μεταχειρίζω (τι)· (= μεταχειρίζομαι)· (φρ.) «λόγον δώσεις τῶν μετεχειρίσας χρημάτων» ('Ηρόδοτος) (= τῶν χρημάτων ἃ διεχειρίσθης), ἔχω ἢ λαμβάνω ἀνὰ χεῖρας, μεταβάλλω τὴν χρῆσιν τινος· (φρ.) «πρῶτοι οἱ Κορίνθιοι λέγονται ἐγγύτατα τοῦ νῦν τρόπου μεταχειρίζαι τὰ περὶ τὰς ναῦς» ('Θουκυδίδης) (= ἐναλλάξαι)· (πρτ.) μετεχειρίζον, (μέλλ.) μεταχειρίσω, (ἀόρ.) μετεχειρίσῃ· (συνθεστέρον ὡς ἀποθ.) μεταχειρίζομαι (τι) (= χειρίζομαι, τακτοποιῶ, διευθετῶ)· (φρ.) «ὁ σὸς νοῦς ἐνὼν τὸ σὸν σῶμα ὅπως βούλεται μεταχειρίζεται» ('Ξενοφών)· καταγίνομαι εἰς τι· (φρ.) «μεταχειριζομένη πόλις φιλοσοφίαν οὐ διολεῖται» (μετ' ἀπαρεμφ.) (= καταγίνομαι νὰ πράξω τι)· (φρ.) «οἱ μὲν λέγοντές εἰσι τῶν ἱερέων τε καὶ ἱερείων ὅσοις μεμέληκε περὶ ὧν μεταχειρίζονται λόγον οἶός τ' εἶναι διδόναι» ('Πλάτων)· ἐξασκῶ π μετεχειριζομένην, μ

μεταχειρίσομαι, (ἀττ.) μεταχειριούμαι, (παθ. μ) μεταχειρισθήσομαι, (μεσ. ἄ) μετεχειρισάμην, (ὑποτ.) μεταχειρισθῶ, πρ μεταχειρίσμαι (= ἔχω διαχειρισθῇ), (μετχ.) μεταχειρισμένος, -η, -ον· — μεταχειρίσις, μεταχειρισμός, μεταχειριστέον, μεταχειρίσις.

μεταχώρησις, (-εως), ἡ· ἀλλαγὴ· (φρ.) «μεταχωρήσει ἐθίμῳ τοῦ δ εἰς ξ».

μετεωρίζω (τι)· (= ἀναβιβάζω, ὑψώνω, ἐγείρω τι εἰς ὕψος· (μτφ.) ἐπαινώ, ἀνυψῶ)· (πρτ.) ἐμετεώριζον, (μέλλ.) μετεωρίσω, (ἀόρ.) ἐμετεώρισῃ· (Μεσ. καὶ Παθ.) μετεωρίζομαι (= ἐπαίρομαι), μ μετεωρισθήσομαι, (παθ. ἄ) ἐμετεωρίσθην; (ὑποτ.) μετεωρισθῶ· — (ὡς ναυτικός ὄρος) (ἀμτβ.) (= ἄρμενίζω εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος)· (φρ.) «ναὺς μετεωρίζουσα εἰς τὸ πέλαγος» ('Ηρόδοτος)· (Παθ.) μετεωρίζομαι (= ἀνυψοῦμαι, ἐπὶ πλοίων ἀνάγομαι εἰς τὸ πέλαγος)· (φρ.) «καὶ μετεωρισθεὶς ἐν τῷ πελάγει, ὡς εὔρα τὰς ναὺς πολλὰς....» ('Θουκυδίδης)· — μετεώρισις, μετεωρισμός, μετεώρισμα, μετεωρία.

μετονομασία, (-ίας), ἡ· ἀλλαγὴ ὀνόματος· «ὡς μετωνόμασεν ὁ Νικάνωρ τὸν Μελικέρτην Γλαῦκον»· «ὁ Ἀριστοκλῆς μετωνόμασθη Πλάτων (ὁ φιλόσοφος) διὰ τὸ ἔχειν πλατέα, ὡς λέγεται, μέτωπον καὶ στέρνον»· — οὕτως εἰς ἄλλην γλῶσσαν μετάφρασις ὀνόματος, ὡς ὁ ἀνθρωπιστὴς Schwarzerd μετωνομάσθη Μελάγχθων (= μαυροχωματίτης), ὁ Byron (Μπάιρον) Βύρων· (ῥ.) μετονομάζω· (φρ.) «ἐκ τῶν αἰγῶν Αἰγίδας μετωνόμασαν» ('Ηρόδοτος).

μετόπη, (-ης), ἡ· (ὁπαί), τὸ ἐπίπεδον τοίχωμα ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ναῶν τὸ μεταξὺ

δύο ὁπῶν.

μετουσιαστικός, -ής, -όν· (Γραμμ.) τὰ «μετουσιαστικά», ἐπιθετα παραγόμενα ἐξ ὀνομάτων οὐς. καὶ ἐπιθέτων, τὰ ὅποια σημαίνουν τὴν οὐσίαν, ἥτοι τὴν ὕλην ἢ τὸ χρῶμα, ἐκ τῶν ὁποίων ἐγίνε τι· καταλήξεις δὲ αὐτῶν εἶναι· α) -ους, (-εος), ὡς χρυσός > χρυσοῦς (-εός)· χαλκός > χαλκοῦς (-εός)· κύανος > κυανοῦς (-εός)· πορφύρα > πορφυροῦς (-εός), καὶ β) -ῖνος (προπαροξυτώνως), ὡς λίθος > λίθινος· ξύλον > ξύλινος· (ἐξαιρεῖται τὸ ἀνθρώπινος (= ἀνθρώπειος) καὶ εἶναι κτητικὸν καὶ ὄχι μετουσιαστικόν)· παλαιότερον ἐτονίζοντο ἐπὶ τῆς παραληγουσῆς, ἥτοι εἰς -εῖος, ὁ δὲ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τύπος ἀργύρεος, χρύσεος κ.λπ. ἐγένετο κατ' ἀναλογίαν ἄλλων οὕτω τονουμένων, ὡς πολέμου πολέμῳ - χρυσεῖο χρυσέῳ καὶ χρύσεος, -σειον ἀντὶ χρυσεῖος -σειον κατὰ τὸ πόλεμος, πόλεμον, τὸ δὲ ἀδελφεὸς κατὰ τὸ ἀδελφός ἢ καὶ κατὰ τὰ κτητικὰ ἐμός, σός κ.λπ.

μετοχή, (-ής), ἡ· // (Γραμμ.) ἔν τῶν δέκα μερῶν τοῦ λόγου, πτωτικόν, μετέχον τῶν ιδιοτήτων τοῦ ἐπιθέτου, ὡς ἔχον πτώσεις καὶ γένη ὁμοίας πρὸς τὰ ὀνόματα καὶ ῥήματα, ὡς ἔχον τὰ παρεπόμενα τοῦ ῥήματος, ἥτοι τὴν διάθεσιν*, τὴν φωνήν*, τὸν χρόνον*, τὸν ἀριθμόν* καὶ τὴν συζυγίαν*, ἐκτὸς τῶν προσώπων καὶ τῶν ἐγκλίσεων.

Πολλὰ τῶν μετοχῶν ἐγένοντο τέλεια ἐπιθετα, π.χ. ἐκίων, πᾶς (ἅπας), γέρων κ.λπ. ἡ οὐσιαστικά: Πολυσπέρχων, Νικοφῶν, Δημοφῶν, Λαοκόων, Εὐάγων, Οὐκαλέγων, Εὐτρέπων κ.λπ. // «καταλήξεις τῆς μετοχῆς» (βλ. κλίσις).

Πάντες οἱ χρόνοι τῆς ἐνεργητικῆς μετοχῆς τῶν εἰς -ω βαρυτόνων ῥημάτων πλὴν τοῦ παρακειμένου, καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος προσθέτουν εἰς τὸ χρονικὸν θέμα τὸ πρόσφυμα -ντ, π.χ. λυο-ντ, λυσο-ντ, λυσα-ντ, λυθε-ντ· εἰς τὴν ὀνομαστικὴν ἐνικὴν ἀποβάλλουν εἰς τὰ ἀρσενικὰ τὸ τ τοῦ θέματος καὶ ἐκτείνουν τὸ «ο» (τὸ πρὸ τοῦ «ν» εἰς ω, εἰς δὲ τὰ οὐδέτερα φυλάττουν αὐτό, π.χ. γράφοντ-> γραφον-> ὁ γράφων, τὸ γράφον· πᾶσαι αἱ ἄλλαι μετοχαὶ προσλαμβάνουν εἰς τὸ τέλος τοῦ θέματος -ς καὶ μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ -ντ ἐκτείνουν ἀναπληρωματικῶς τὸ πρὸ αὐτοῦ φωνήεν, εἰς δὲ τὰ οὐδέτερα ἀποβάλλουν τὸ «τ» τοῦ θέματος ἄνευ ἐκτάσεως τοῦ πρὸ τοῦ «ν» φωνήεντος, ὡς λυσαῖν > λύσαν > λύσας > λύσας ὁ, τὸ λύσαν· δοὺς ὁ — δὸν τό· ὁ φῶς - τὸ φῆν. Τὸ θηλυκὸν τῶν μετοχῶν σχηματίζεται διὰ τῆς προσθήκης τῆς -ια, ἀλλὰ τὸ ι μετὰ τοῦ προηγουμένου τ μεταβάλλεται εἰς σσ, ταῦτα ἀπλοποιοῦνται εἰς σ καὶ ἔπειτα τὸ ν πρὸ τοῦ σ ἀποβάλλεται τὸ δὲ πρὸ αὐτοῦ φωνήεν ἐκτείνεται ἀναπληρωματικῶς: ἐκόντ-ια > ἐκόνσσα > ἐκόνσα > ἐκούσα· λυόντ-ια > λύονσσα > λύονσα > λύουσα.

Ὁ ἐνεργητικὸς παρακειμένος λήγει εἰς -ώς, -υῖα, -ος, π.χ. λευκῶς, κυῖα, κός.

Πάντες οἱ χρόνοι τῆς μετοχῆς τῆς μέσης φωνῆς, πλὴν τοῦ παθ. ἀορ., προσθέτουν εἰς τὸ χρονικὸν θέμα τὸ πρόσφυμα -μενο, π.χ. λυό-μενο-ς, λυσό-μενο-ς, λυσά-μενο-ς, λυθησό-μενο-ς, λελυ-μένο-ς.

Αἱ εἰς -ως, -υῖα, -ος μετοχαὶ τοῦ παρακειμένου — κλινόμεναι κατὰ τὰ ἄλλα ὁμαλῶς καὶ σχηματίζουσαι τὴν ὀνομ. αἰτιατ. καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικῶν ἐκ διαφόρου θέματος

(βλ. μεταπλαστά) — ἔχουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν αἰτιατ. καὶ κλητ. οὐδέτερου θέμα εἰς -ος, εἰς δὲ τὰς λοιπὰς πτώσεις θέμα εἰς -οτ· τὸ πρὸ τοῦ χαρακτηρος φωνήεν τῶν εἰς -οσ μετοχῶν γίνεται ω εἰς τὴν ἐνικ. ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ (κατ' ἀναλογίαν τῶν σιγμολήκτων), π.χ. ὁ καὶ ὦ λευκῶς (κατὰ τὸ αἰδῶς <(ἐκ θέματος) αἰδος-, καὶ ἡώς (ἐκ θέμ. ηος-).

Πᾶσαι αἱ μετοχαὶ εἶναι τρικατάληκτοι καὶ τὸ μὲν θηλυκὸν αὐτῶν κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν α' κλίσειν, τὸ δὲ ἀρσενικὸν καὶ τὸ

οὐδέτερον ἄλλων μὲν κατὰ τὴν β' κλίσειν, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν γ' κλίσειν (ὡς καὶ τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων).

Κλίσις μετοχῶν

Πᾶσαι αἱ δευτερόκλιτοι μετοχαὶ λήγουν εἰς -μενος, -μενη, -μενον, ὡς γραφόμενος, γραφομένη, γραφόμενον· γραφόμενος, -η, -ον· γραφάμενος, -η, -ον· γεγραφόμενος, -η, -ον· γραφησόμενος, -η, -ον καὶ γεγραμμένος, -μένη, -μένον, τούτων τὸ θηλυκὸν κλίνεται κατὰ τὴν α' κλίσειν.

Αἱ τριτόκλιτοι μετοχαὶ λήγουν:

α) εἰς -ας, -ασα, -αν

θέμα λυσαντ-

ὀνομ.	ὁ	λύσας	ἡ	λύσασα	τὸ	λύσαν
γεν.	τοῦ	λύσαντ-ος	τῆς	λυσάσης	τοῦ	λύσαντ-ος
δοτ.	τῷ	λύσαντ-ι	τῇ	λυσάσῃ	τῷ	λύσαντ-ι
αἰτ.	τὸν	λύσαντ-α	τὴν	λύσασαν	τὸ	λύσαν
κλητ.	ὦ	λύσας	ὦ	λύσασα	ὦ	λύσαν
ὀν., αἰτ.	τῷ	λύσαντ-ε	τῷ	λυσάσα	τῷ	λύσαντ-ε
γεν., δοτ.	τοῖν	λυσάντ-οιν	τοῖν	λυσάσαιν	τοῖν	λυσάντ-οιν
κλητ.	ὦ	λύσαντ-ε	ὦ	λυσάσα	ὦ	λύσαντ-ε
ὀνομ.	οἱ	λύσαντ-ες	αἱ	λύσασαι	τὰ	λύσαντ-α
γεν.	τῶν	λυσάντ-ων	τῶν	λυσασῶν	τῶν	λυσάντ-ων
δοτ.	τοῖς	λύσασιν(ν)	ταῖς	λυσάσαις	τοῖς	λύσασιν(ν)
αἰτ.	τούς	λύσαντ-ας	τάς	λυσάσας	τὰ	λύσαντ-α
κλητ.	ὦ	λύσαντ-ες	ὦ	λύσασαι	ὦ	λύσαντ-α

β) εἰς -εἰς, -εἶσα, -έν

θέμα τιθεντ-

ὄνομ.	ὁ	τιθεῖς	ἡ	τιθεῖσα	τὸ	τιθὲν
γεν.	τοῦ	τιθέντ-ος	τῆς	τιθείσης	τοῦ	τιθέντ-ος
δοτ.	τῷ	τιθέντ-ι	τῇ	τιθείσῃ	τῷ	τιθέντ-ι
αἰτ.	τὸν	τιθέντ-α	τὴν	τιθείσαν	τὸ	τιθὲν
κλητ.	ὦ	τιθεῖς	ὦ	τιθεῖσα	ὦ	τιθὲν
ὄν., αἰτ.	τὼ	τιθέντ-ε	τὰ	τιθείσα	τὼ	τιθέντ-ε
γεν., δοτ.	τοῖν	τιθέντ-οιν	ταῖς	τιθείσαιν	τοῖν	τιθέντ-οιν
κλητ.	τῶ	τιθέντ-ε	τὰ	τιθείσα	ὦ	τιθέντ-ε
ὄνομ.	οἱ	τιθέντ-ες	αἱ	τιθεῖσαι	τὰ	τιθέντ-α
γεν.	τῶν	τιθέντ-ων	τῶν	τιθεισῶν	τῶν	τιθέντ-ων
δοτ.	τοῖς	τιθείσι(ν)	ταῖς	τιθείσαις	τοῖς	τιθείσι(ν)
αἰτ.	τούς	τιθέντ-ας	τάς	τιθείσας	τὰ	τιθέντ-α
κλητ.	ὦ	τιθέντ-ες	ὦ	τιθεῖσαι	ὦ	τιθέντ-α

γ) εἰς -ους, -οῦσα, -ὸν

θέμα διδοντ-

ὄνομ.	ὁ	διδούς	ἡ	διδούσα	τὸ	διδὸν
γεν.	τοῦ	διδόντ-ος	τῆς	διδούσης	τοῦ	διδόντ-ος
δοτ.	τῷ	διδόντ-ι	τῇ	διδούσῃ	τῷ	διδόντ-ι
αἰτ.	τὸν	διδόντ-α	τὴν	διδούσαν	τὸ	διδὸν
κλητ.	ὦ	διδούς	ὦ	διδούσα	ὦ	διδὸν
ὄν., αἰτ.	τὼ	διδόντ-ε	τὰ	διδούσα	τὼ	διδόντ-ε
γεν., δοτ.	τοῖν	διδόντ-οιν	ταῖς	διδούσαιν	τοῖν	διδόντ-οιν
κλητ.	τῶ	διδόντ-ε	τὰ	διδούσα	τὼ	διδόντ-ε
ὄνομ.	οἱ	διδόντ-ες	αἱ	διδούσαι	τὰ	διδόντ-α
γεν.	τῶν	διδόντ-ων	τῶν	διδουσῶν	τῶν	διδόντ-ων
δοτ.	τοῖς	διδούσι(ν)	ταῖς	διδούσαις	τοῖς	διδούσι(ν)
αἰτ.	τούς	διδόντ-ας	τάς	διδούσας	τὰ	διδόντ-α
κλητ.	ὦ	διδόντ-ες	ὦ	διδούσαι	ὦ	διδόντ-α

δ) εἰς -ύς, -ῦσα, -ὺν

ὄνομ.	ὁ	ἀπολλύς	ἡ	ἀπολλῦσα	τὸ	ἀπολλύν
γεν.	τοῦ	ἀπολλύντ-ος	τῆς	ἀπολλύσης	τοῦ	ἀπολλύντ-ος
δοτ.	τῷ	ἀπολλύντ-ι	τῇ	ἀπολλύσῃ	τῷ	ἀπολλύντ-ι
αἰτ.	τὸν	ἀπολλύντ-α	τὴν	ἀπολλύσαν	τὸ	ἀπολλύν
κλητ.	ὦ	ἀπολλύς	ὦ	ἀπολλῦσα	ὦ	ἀπολλύν
ὄν., αἰτ.	τὼ	ἀπολλύντ-ε	τὰ	ἀπολλύσα	τὼ	ἀπολλύντ-ε
γεν., δοτ.	τοῖν	ἀπολλύντ-οιν	ταῖς	ἀπολλύσαιν	τοῖν	ἀπολλύντ-οιν
κλητ.	τῶ	ἀπολλύντ-ε	τὰ	ἀπολλύσα	τὼ	ἀπολλύντ-ε
ὄνομ.	οἱ	ἀπολλύντ-ες	αἱ	ἀπολλῦσαι	τὰ	ἀπολλύντ-α
γεν.	τῶν	ἀπολλύντ-ων	τῶν	ἀπολλυσῶν	τῶν	ἀπολλύντ-ων
δοτ.	τοῖς	ἀπολλῦσι(ν)	ταῖς	ἀπολλύσαις	τοῖς	ἀπολλῦσι(ν)
αἰτ.	τούς	ἀπολλύντ-ας	τάς	ἀπολλύσας	τὰ	ἀπολλύντ-α
κλητ.	ὦ	ἀπολλύντ-ες	ὦ	ἀπολλῦσαι	ὦ	ἀπολλύντ-α

ε) εἰς -ων, -ουσα, -ον (ἢ -ῶν, -ῶσα, -ῶν) καὶ εἰς (-ῶν, -οῦσα, -οῦν)

ὄνομ.	ὁ	γράφων	ἡ	γράφουσα	τὸ	γράφον
γεν.	τοῦ	γράφοντος	τῆς	γραφοῦσης	τοῦ	γράφοντος
δοτ.	τῷ	γράφοντι	τῇ	γραφούσῃ	τῷ	γράφοντι
αἰτ.	τὸν	γράφοντα	τὴν	γράφουσαν	τὸ	γράφον
κλητ.	ὦ	γράφων	ὦ	γράφουσα	ὦ	γράφον
ὄν., αἰτ.	τὼ	γράφοντε	τὰ	γραφούσα	τὼ	γράφοντε
γεν., δοτ.	τοῖν	γραφόντοιιν	ταῖς	γραφούσαιν	τοῖν	γραφόντοιιν
κλητ.	τῶ	γράφοντε	τὰ	γραφούσα	τὼ	γράφοντε
ὄνομ.	οἱ	γράφοντες	αἱ	γράφουσαι	τὰ	γράφοντα
γεν.	τῶν	γραφόντων	τῶν	γραφουσῶν	τῶν	γραφόντων
δοτ.	τοῖς	γράφουσι(ν)	ταῖς	γραφούσαις	τοῖς	γράφουσι(ν)
αἰτ.	τούς	γράφοντας	τάς	γραφούσας	τὰ	γράφοντα
κλητ.	ὦ	γράφοντες	ὦ	γράφουσαι	ὦ	γράφοντα
ὄνομ.	ὁ	τιμῶν	ἡ	τιμῶσα	τὸ	τιμῶν
γεν.	τοῦ	τιμῶντος	τῆς	τιμώσης	τοῦ	τιμῶντος

δοτ.	τῷ	τιμῶντι	τῇ	τιμῶσῃ	τῷ	τιμῶντι
αἰτ.	τόν	τιμῶντα	τὴν	τιμῶσαν	τὸ	τιμῶν
κλητ.	ᾧ	τιμῶν	ᾧ	τιμῶσα	ᾧ	τιμῶν
ὄν., αἰτ.	τὼ	τιμῶντε	τὼ	τιμῶσα	τὼ	τιμῶντε
γεν., δοτ.	τοῖν	τιμῶντοιν	τοῖν	τιμῶσαιν	τοῖν	τιμῶντοιν
κλητ.	τῶ	τιμῶντε	τῶ	τιμῶσα	τῶ	τιμῶντε
ὄνομ.	οἱ	τιμῶντες	αἱ	τιμῶσαι	τὰ	τιμῶντα
γεν.	τῶν	τιμῶντων	τῶν	τιμῶσων	τῶν	τιμῶντων
δοτ.	τοῖς	τιμῶσι(ν)	ταῖς	τιμῶσαις	τοῖς	τιμῶσι(ν)
αἰτ.	τούς	τιμῶντας	τάς	τιμῶσας	τὰ	τιμῶντα
κλητ.	ᾧ	τιμῶντες	ᾧ	τιμῶσαι	ᾧ	τιμῶντα
ὄνομ.	ὁ	καλῶν	ῆ	καλοῦσα	τὸ	καλοῦν
γεν.	τοῦ	καλοῦντ-ος	τῆς	καλούσης	τοῦ	καλοῦντ-ος
δοτ.	τῷ	καλοῦντ-ι	τῇ	καλούσῃ	τῷ	καλοῦντ-ι
αἰτ.	τόν	καλοῦντ-α	τὴν	καλοῦσαν	τὸ	καλοῦν
κλητ.	ᾧ	καλῶν	ᾧ	καλοῦσα	ᾧ	καλοῦν
ὄν., αἰτ.	τὼ	καλοῦντ-ε	τὼ	καλούσα	τὼ	καλοῦντ-ε
γεν., δοτ.	τοῖν	καλοῦντ-οιν	τοῖν	καλούσαιν	τοῖν	καλοῦντ-οιν
κλητ.	τῶ	καλοῦντ-ε	τῶ	καλοῦσα	τῶ	καλοῦντ-ε
ὄνομ.	οἱ	καλοῦντ-ες	αἱ	καλοῦσαι	τὰ	καλοῦντ-α
γεν.	τῶν	καλούντων	τῶν	καλουσῶν	τῶν	καλούντων
δοτ.	τοῖς	καλοῦσι(ν)	ταῖς	καλούσαις	τοῖς	καλοῦσι(ν)
αἰτ.	τούς	καλοῦντ-ας	τάς	καλούσας	τὰ	καλοῦντ-α
κλητ.	ᾧ	καλοῦντ-ες	ᾧ	καλοῦσαι	ᾧ	καλοῦντ-α

στ) εἰς -ώς, -υῖα, -ός

θέμα λευκωσ-, λευκοτ- λευκεσ- λευκοσ-, λευκοτ-

ὄνομ.	ὁ	λευκῶς	ῆ	λευκυῖα	τὸ	λευκός
γεν.	τοῦ	λευκότη-ος	τῆς	λευκυῖας	τοῦ	λευκότη-ος
δοτ.	τῷ	λευκότη-ι	τῇ	λευκυῖα	τῷ	λευκότη-ι
αἰτ.	τόν	λευκότη-α	τὴν	λελλυκυῖαν	τὸ	λυλукός
κλητ.	ᾧ	λευκῶς	ᾧ	λευκυῖα	ᾧ	λευκός

ὄνομ., αἰτ.	τὼ	λελυκότη-ε	τὼ	λελυκυῖα	τὼ	λελυκότη-ε
γεν., δοτ.	τοῖν	λελυκότη-οιν	τοῖν	λελυκυῖαιν	τοῖν	λελυκότη-οιν
κλητ.	τῶ	λελυκότη-ε	τῶ	λελυκυῖα	τῶ	λελυκότη-ε
ὄνομ.	οἱ	λελυκότη-ες	αἱ	λελυκυῖαι	τὰ	λελυκότη-α
γεν.	τῶν	λελυκότη-ων	τῶν	λελυκυῖων	τῶν	λελυκότη-ων
δοτ.	τοῖς	λελυκότη-σι(ν)	ταῖς	λελυκυῖαις	τοῖς	λελυκότη-σι(ν)
αἰτ.	τούς	λελυκότη-ας	τάς	λελυκυῖας	τὰ	λελυκότη-α
κλητ.	ᾧ	λελυκότη-ες	ᾧ	λελυκυῖαι	ᾧ	λελυκότη-α

ζ) εἰς -ώς, -ώσα, -ώς

ὄνομ.	ὁ	ἐστῶς	ῆ	ἐστῶσα	τὸ	ἐστῶς
γεν.	τοῦ	ἐστῶτ-ος	τῆς	ἐστῶσης	τοῦ	ἐστῶτ-ος
δοτ.	τῷ	ἐστῶτ-ι	τῇ	ἐστῶσῃ	τῷ	ἐστῶτ-ι
αἰτ.	τόν	ἐστῶτ-α	τὴν	ἐστῶσαν	τὸ	ἐστῶς
κλητ.	ᾧ	ἐστῶς	ᾧ	ἐστῶσα	ᾧ	ἐστῶς
ὄν., αἰτ.	τὼ	ἐστῶτ-ε	τὼ	ἐστῶ-σα	τὼ	ἐστῶτ-ε
γεν., δοτ.	τοῖν	ἐστῶτ-οιν	τοῖν	ἐστῶσαιν	τοῖν	ἐστῶτ-οιν
κλητ.	τῶ	ἐστῶτ-ε	τῶ	ἐστῶ-σα	τῶ	ἐστῶτ-ε
ὄνομ.	οἱ	ἐστῶτ-ες	αἱ	ἐστῶσαι	τὰ	ἐστῶτ-α
γεν.	τῶν	ἐστῶτ-ων	τῶν	ἐστῶσων	τῶν	ἐστῶτ-ων
δοτ.	τοῖς	ἐστῶ-σι(ν)	ταῖς	ἐστῶσαις	τοῖς	ἐστῶ-σι(ν)
αἰτ.	τούς	ἐστῶτ-ας	τάς	ἐστῶσας	τὰ	ἐστῶτ-α
κλητ.	ᾧ	ἐστῶτ-ες	ᾧ	ἐστῶσαι	ᾧ	ἐστῶτ-α

Σύνοψις πασῶν τῶν καταλήξεων τῶν μετοχῶν (βλ. ἐπίθετον).

Ἡ ἐνική κλητική καὶ τῶν τριῶν γενῶν τῶν τριτοκλίτων μετοχῶν εἶναι πάντοτε ὁμοία πρὸς τὴν ὀνομαστικήν: ὁ λύσας - ᾧ λύσας, ὁ λυθείς - ᾧ λυθείς.

Αἱ μετοχαὶ ἡ λύσασα ἐκ τοῦ λυσάντ-ια, ὡς καὶ παιδευθεῖσα <παιδευθέντ-ια, διδοῦσα <διδόντ-ια, ἀπολλῶσα <ἀπολλύντ-ια, γράφουσα <γραφόντ-

ια, λελυκυῖα <λελυκύσ-ια, ὡς καὶ αἰ δοτ. τοῖς λύσσασι <λύσαντ-σι, τοῖς παιδευθεῖσι <παιδευθέντ-σι, τοῖς δίδουσι <δέδοντ-σι κ.λπ.

Αἱ μετοχαί, αἱ ὁποῖαι γίνονται κύρια ὀνόματα, κλίνονται ὁμοίως πρὸς αὐτά, π.χ. (ὁ θέων) > Θέων > -ωνος (κατὰ τὸ Σόλων, (-ωνος), ὁ). Αἱ μετοχαί τῶν χρόνων τῶν σχηματιζομένων μετὰ θεματικοῦ φωνήεντος ἔχουν τὴν ὀνομαστ., ἡ ὁποία ἐσχηματίζετο ἄνευ τοῦ -ς, εἰς -ων, (-οντος), π.χ. λείπων, λιπών· κατ' αὐτὰς ἐρρυθμίσθησαν καὶ αἱ μετοχαί μερικῶν ἄλλων: ἑών, ἰών, ἐνῶ τῶν ἀθεμάτων σχηματιζομένων ῥημάτων καὶ χρόνων αἱ μετοχαί περατοῦνται εἰς -ντ, -ς: ἰστιάς, τιθείς, δεικνύς, λέξας, λεχθείς, ὅπως καὶ τὰ ἐπίθετα εἰς -εντ-ς (-εντος), χαρίεις, (-εντος), ὁ κ.λπ. Περὶ τῆς κλίσεως τῶν μετοχῶν εἰς -ντ (βλ. ἐπίθετα καὶ κλίσεις).

Εἰς τὴν μετοχὴν τῶν ῥημάτων εἰς -αων -αοντος πρὸ τῆς συναίρεσεως ἐρίνετο φωνητικὴ τροπὴ τοῦ αω αο εἰς εω εο (πρβλ. τὸ παρ' Ἡροδότῃ τιμένων, τιέοντες), ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀναλογικὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἀρχαίων αω αο καὶ συναίρεσιν ἐλέχθη τιμῶν, τιμῶντος κ.λπ.

Μετοχαί τινες μετέστησαν εἰς κύρια ὀνόματα ἢ ἀπλῶς εἰς οὐσιαστικά, ἐν συνθέσει δὲ ἀνεβίβασαν τὸν τόνον, π.χ. (βάς) > ὀκρίβας, κιλίβας, λυκάβας· (φάς) > Περιφας, (-αντος), ὁ· (τλάς) > Ἄτλας κ.λπ. Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἐπίθετα ὁ πέπων, τὸ πέπον, ὁ εὐδαίμων, τὸ εὐδαίμων ἐλέχθη καὶ ἡ μετοχὴ ὁ φέρων, ὁ ἰδών. Ἡ μετοχὴ ἄκων, ἄκουσα, ἄκων ἐγένετο κατὰ συναίρεσιν ἐκ τοῦ ἀέκων > ἄκων, τὸ ἄκων. Εἰς τὰς ἄνευ τοῦ «κ» φερομένας μετοχὰς

τοῦ παρακειμένου τὸ ἐπίθημα (-Φως-Φοτ-υῖα) ἢ σφάζεται καθαρὸν: τεθνηώς, βεβαρηώς, ἑσταώς κ.λπ. διατεθὲν ποικίλως ἢ ἐκφέρεται διὰ συναίρεσεως ἢ ἀντιμεταχωρήσεως: τεθνηκώς - τεθνεώς (ὁμαλῶς εἰς -ὡς ἐκ τοῦ -αος), -ῶσα, τεθνεώς (καὶ -ός), ἀλλὰ ἑσταώς-ἑστώς, βεβώς, βεβῶσα κ.λπ. Παρὰ τὸ -υῖα εὐρίσκεται καὶ -οῖα: «ἀναδεδειχοῖας», (διὰ τὸ ἄρσ. εἰς -οτ). Τὸ ὡ τῆς ὀνομαστ. τῆς μετοχῆς τοῦ πρκμ. μετεδόθη ἀναλογικῶς καὶ εἰς ἄλλας πτώσεις (πρβλ. κεκληγῶτες (τοῦ κλάζω) (Ὁμηρος), προεστακῶτες).

Αἱ μετοχαὶ ἀναγονταὶ εἰς τὰ ἐπίθετα, ἀλλὰ διαφέρουν τούτων καὶ κατὰ τὸν χρόνον καὶ κατὰ τὴν ῥηματικὴν φύσιν: φίλος (= ὁ φιλῶν εἰς ἀπροσδιόριστον χρόνον), ἐνῶ ὁ φιλῶν (= ὁ ἔχων καὶ ἐνεργῶν τὴν διάθεσιν ταύτην πρὸς τινὰ εἰς τὸ παρόν).

Τὸ ἀπροσδιόριστον ἐπίθετον προσδιορίζεται δι' ἄλλων λέξεων: «παλαιὸς ἢ σημερινὸς φίλος», οὕτως καὶ ἡ μετοχὴ «φιλῶν» κατὰ τὸ προστιθέμενον εἰς αὐτὴν ῥῆμα δύναται νὰ ἀναφερθῇ εἰς πάντα χρόνον, π.χ. «ἔστι φιλῶν», «ἦν φιλῶν», «ἔσται φιλῶν» κ.λπ.

Τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα ἐκφράζουν ἔννοιαν συγγενὴ πρὸς τὰς μετοχὰς, ἐγένοντο ἢ γέφυρα, διὰ τῆς ὁποίας κατὰ μικρὸν μετεδόθη ἡ σύνθεσις καὶ εἰς τὰ ῥήματα. Ταῦτα τῆς ῥηματικῆς (μετοχικῆς) σημασίας αὐτῶν ὅχι μόνον συνετάσσοντο καὶ πρὸς αἰτιατικὴν, ἀλλὰ καὶ συνεκολλήθησαν εἰς σύνθετα.

Τούτου ἕνεκα ἔχομεν μετοχὰς ἐνεργητικὰς καὶ μέσας ὡς β' συνθετικὸν διὰ τὸν σχηματισμὸν κυρίων ὀνομάτων, π.χ. Οὐκαλέγων, Εὐέλθων, Ἄτλας, Πολυδά-

μας, Εὐάγων, Εὐτρέπων κ.λπ.

Ἡ μετοχὴ τοῦ ἀορίστου δὲν ἐδήλωνε τὸ παρελθόν, ἀλλὰ μόνον τὸ ποῖον τοῦ χρόνου, ἤτοι τὸ ἄπαξ, (π.χ. λέξας) εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεστώτος, ἡ ὁποία σημαίνει τὴν διάρκειαν (π.χ. λέγων), μόνον δὲ συναπτομένη μετὰ παρωχημένων χρόνων προσέλαβε τὴν τοῦ παρελθόντος ἔννοιαν: «ταῦτα εἰπὼν ἐκαθέζετο», ἀλλὰ «ταῦτα ὁμολογήσας ἀποθανεῖται» // (Δημοτ.) ἡ εἰς -όντας (καὶ -ῶν-τας) ἄκλιτος μετοχὴ τῆς δημοτικῆς προῆλθεν ἐκ τῆς κατὰ τὸν μsn. καὶ μάλιστα τὸν 15ον αἰ. αἰτιατικῆς ἐνικῆς μετχ. ἐνεστώτος, ὡς ὁ θέλων > τὸν θέλοντα > θέλοντας, οὕτω τρώγοντας, πίνοντας, κτυπώντας (ἄπλη δημοτ. κτυπώντας) [κατὰ τινὰς ὅχι ὀρθῶς προῆλθεν κατὰ μίμησιν τῆς εἰς -δο ἄκλιτου ἰταλικῆς μετοχῆς, ἀπεδόθη δὲ ὑπὸ τοῦ Βλαν ι, «Συνοχή», ἄλλως «Παμμετοχή», ὡς περιέχουσα πάντα ἀριθμὸν, γένος, πρόσωπον], τίθεται δὲ αὕτη σχετικῶς καὶ ἀπολύτως ἐπὶ παντὸς γένους, ἀριθμοῦ καὶ προσώπου, π.χ. «ἐγὼ ὁμιλῶντας ἀπεκοιμήθην», «ἐκείνη τρώγοντας μιλοῦσε»· «ἡμεῖς ζῶμεν πωλῶντας καὶ ἀγοράζοντας», ἀλλὰ ἐσφαλμένον «θέλοντας ὁ θεός, αὐριον ἀναχωροῦμεν» (ὄνομ. ἀπόλυτος), «ζῶντας ὁ πατέρας μου, ἡμῶν εὐτυχής» (ὄνομ. ἀπόλυτος). Εἰς τὴν δημοτ. ἀπλῶς ἡ κατάληξις τῆς ἐνεργ. μετχ. -όντας, ὅταν δὲ τονίζεται γράφεται διὰ τοῦ ο, ὡς πίνοντας, λέγοντας κ.λπ.· ὅταν τονίζεται διὰ τοῦ ω καὶ ὀξείας, π.χ. κτυπώντας, γελώντας κ.λπ. Παρακειμένους μέσους, ἀλλ' οἱ ὁποῖοι τίθενται ἄπτωτοι ἔχει ἀναυξήτους ἡ δημοτικὴ, π.χ. φαγωμένος, πιωμένος, μεθυσμένος κ.λπ.

προσέτι «γυναικα ξεβυζασμένη» (= γυνὴ ἡ ὁποία ἔπαυσε νὰ θηλάζη). Ἄν καὶ ἡ σύνταξις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς σημασίας, δέον νὰ ἀποβλέπωμεν εἰς πᾶν ῥῆμα, ὡς καὶ εἰς τὴν κατάληξιν (φωνήν) καὶ τὴν σημασίαν. Ἐὰν μὲν συμπίπτουν φωνὴ καὶ σημασία, τοῦτο καλεῖται «σύμπτωσις φωνῆς καὶ σημασίας», ἐὰν δὲ ταῦτα παραλλάσσουν καλεῖται «παράλλαγις» // (Συντακτ.) ἡ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον δηλοῦν καὶ χρόνον καὶ διάθεσιν, τίθεται δὲ εἰς τὴν πρότασιν κατὰ τρεῖς τρόπους: α) ἐπιθετικῶς, β) κατηγορηματικῶς καὶ γ) παραθετικῶς. Καὶ αἱ μὲν δύο πρῶται εἶναι πάντοτε σχετικά, ἤτοι συμφωνοῦν κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτώσιν πρὸς τὸν διοριζόμενον ὅρον τῆς προτάσεως, π.χ. «ὄρω ἐξαμαρτάνων», «ἔγνωσαν ἀποπεμπόμενοι», «νεκρικῆν Παιλᾶς οὐκ ἀνέξεται»· αἱ δὲ παραθετικά εἶναι καὶ σχετικά καὶ ἄσχετοι (ἄλλως ἀπόλυτοι*), αἱ ὁποῖαι δὲν συμφωνοῦν πρὸς ὅρον τῆς προτάσεως.

«Μετοχὴ ἐπιθετικὴ»

Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ τίθεται εἰς τὸν λόγον «σύναρθρος» καὶ «ἄναρθρος» καὶ εἶναι ὡς ἐπιθετικὸς διορισμὸς οὐσιαστικοῦ ἰσοδυναμοῦσα πρὸς ἀναφορικὴν πρότασιν, διὰ τοῦτο λέγεται καὶ «ἀναφορικὴ μετοχὴ», π.χ. «ὁ λάμπων ἥλιος» (= ἥλιος ὃς λάμπει), «παῖς καλῶς πεπαιδευμένος» (= παῖς, ὁ ὁποῖος πεπαίδευται), «πεῖθου τοῖς νόμοις τοῖς ὑπὸ τῶν βασιλέων κεμένοις» (Ἰσοκράτης). Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ κεῖται πολλάκις κατὰ παράλειψιν τοῦ οὐσιαστικοῦ (ὡς καὶ τὸ ἐπίθετον*).

Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ λαμβάνεται πολλάκις

ἀντὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ διοριζομένου οὐσιαστικοῦ, ὡς καὶ τὸ ἐπίθετον, ὅταν τοῦτο παραλείπεται, π.χ. ὁ νικῶν (= ὁ νικητής), ὁ ἐρῶν (= ὁ ἐραστής), ὁ λέγων (= ὁ ῥήτωρ). Οὕτω πολλὰ μετοχαὶ πάθη. πρkm. οὐδ. γένους καὶ πληθυντικοῦ μετέπεσον εἰς σημασίαν οὐσιαστικοῦ, π.χ. «τὰ βεβιωμένα» (= αἱ πράξεις). Μερικῶν μετοχῶν τὸ οὐδ. μετέπεσε καὶ εἰς τὴν σημασίαν ἀφηρημένου οὐσιαστικοῦ, ὡς «τὸ δεδιός» (= ὁ φόβος), «τὸ θαρροῦν» (= τὸ θάρρος), «τὸ μεταμελησόμενον» (= ἡ μεταμέλεια), «τὸ βουλόμενον» (= ἡ βούλησις) κ.λπ.

Ἡ μετοχὴ λαμβανομένη ὡς οὐς. δέχεται καὶ τὴν σύνταξιν τῶν οὐς., π.χ. «βασιλέως προσήκοντες» (Θουκυδίδης), «ὁ ἐκείνου τεκών» (= ὁ γονεύς) (Εὐριπίδης) (πρβλ. τῆς δημοτικῆς) «ἔλαβα τὸ γράμμα σου καὶ εἶδα τὰ γραφόμενά σου».

Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ ἰσοδυναμεῖ πολλάκις πρὸς ἄοριστον ἀναφορικὴν πρότασιν, π.χ. «ὁ δόξας σοφὸς ἢ ἀγαθὸς εἶναι κρατεῖ καὶ ἄρχει» (= ὅς ἂν δόξη) (Πλάτων).

Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ σημαίνουσα ὠρισμένον πρόσωπον ἢ πράγμα δέχεται ὡς ἄρνησιν τὸ «οὐ», π.χ. «οἱ αἰτιώμενοι καὶ φάσκοντες ἀδικεῖσθαι αὐτοὶ ἦσαν οἱ οὐκ ἐθέλοντες ἐλέγχειν» (= οἱ οὐκ ἤθελον) (Ἀντιφῶν). «τοὺς στρατηγούς τοὺς οὐκ ἀνελομένους τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας ἐβούλεσθε ἀθρόους κρίνειν» (= οἱ οὐκ ἀνελοντο) (Πλάτων), ὅταν εἶναι δὲ ἄοριστολογικὴ ἢ ἰσοδυναμεῖ πρὸς ὑποθετικὴν πρότασιν ἢ σημαίνει ὠρισμένον πρόσωπον, λέγεται δὲ ἐκ μέρους ἄλλου, δέχεται ὡς ἄρνησιν τὸ «μή», π.χ. «ὁ μὴ δαρεῖς ἄνθρωπος, οὐ παιδεύσεται» (= ὅς ἂν μὴ

δαρῇ) (ἀοριστολογικὴ). «τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέσαι τὴν ὁδὸν ἐνυκτέρευσαν ἄσιτοι» (= εἴ τινες μὴ ἐδύναντο) (ὑποθετικὴ) (Ξενοφῶν). «ἀλλ' ἐγὼ μολῶν, ὁ μὴδὲν εἰδὼς Οἰδίπους, ἔπανσά νιν» (= ὁ κατὰ τὴν γνώμην σου οὐδὲν εἰδὼς Οἰδίπους) (Σοφοκλῆς).

«Μετοχὴ κατηγορηματικὴ»
Ἡ κατηγορηματικὴ μετοχὴ τίθεται εἰς τὸν λόγον ὡς κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου καὶ ἀντικειμένου καὶ ἐρμηνεύεται δι' ὀριστικῆς καὶ τοῦ ὅτι (ἄλλως λεγομένη εἰδική) ἢ δι' ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ εἶναι (κοινῶς «νά»), π.χ. «παύομαι λέγων», «παύω σε λέγοντα».

Μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς συντάσσονται τὰ ἐξῆς ῥήματα: α) τὸ εἰμί, γίγνομαι, ὑπάρχω: «τοῦτο οὐκ ἔστι γιγνόμενον παρ' ἡμῖν» (= οὐ γίγνεται) (Πλάτων). «ἐάν τις ἡμῶν καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχη» (Ξενοφῶν). «οὐδὲν ἄλλο ποτὲ γενήσομαι οὕτως αἰσθανόμενος» (Πλάτων). — διὰ τῶν ῥημάτων τούτων καὶ τῆς μετοχῆς γίνονται περιφράσεις τοῦ αὐτοῦ ῥήματος ἐκφράζουσαι ἐναργέστερον τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ ἢ διάρκειαν: «ἔστι γιγνόμενον» (= γίγνεται). β) τὰ διαρκείας σημαντικά: διάγω, διαγίγνομαι, διατελῶ, διαμένω, διαβιῶ, ὡς καὶ τὰ ῥήματα οἶχομαι, λανθάνω, σπουδάζω, τυγχάνω καὶ φθάνω, τὰ ὅποια ἐκφράζουν ἐπιρρηματικὴν ἔννοιαν, ἢ δὲ μετοχὴ τὴν κυρίαν, π.χ. «πολεμῶν διεγένετο» (= ἐπολέμει ἀδιαλείπτως). (Ἡ μετοχὴ μεταφράζεται εἰς ῥῆμα καὶ τὸ ῥῆμα εἰς ἐπίρρημα), «ἔτυχον καθεύδοντας» (= κατὰ τύχην ἐκάθευδον), «ᾤχετο ἀπιών» (= ἀπέπλευσε δρομαίως), «ἔλαθεν ἀποδράς» (= ἰάθρα ἀπέδρα) κ.λπ. «τὸ οὐκ

ἂν φθάνοις λέγων» (= ταχέως λέγε), «οὐκ ἂν φθάνοιμι λέγων» (= ἀμέσως θὰ εἶπω). τὸ «οὐ φθάνω» μετὰ προτάσεως ἀρχομένης διὰ τοῦ «καὶ» ἢ διὰ τοῦ «καὶ εὐθύς» (= μολίς), π.χ. «οὐκ ἔφθασαν τὴν ἀρχὴν κατασχόντες καὶ Θηβαίους εὐθύς ἐπεβούλευσαν» (Ἰσοκράτης). γ) τὰ ἐνάρξεως καὶ λήξεως σημαντικά (ὡς καὶ τὸ ἀπολείπω, ἀνήμι, ἀπαλλάττομαι, ἐπιλείπω, ἐκλείπω, κωλύω, λήγω κ.λπ.), π.χ. «ἄρξομαι λέγων» (Πλάτων), «πρὶν ἂν ἐστὼ τρέχων» (Ἀριστοφάνης). δ) τὰ ἀνοχῆς, καρτερίας καὶ ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, ἥτοι περιορῶ, ἀνέχομαι, ὑπομένω, καρτερῶ, τολμῶ, ἀπαγορεύω κ.λπ., ἥδομαι, ἀγάλλομαι, ἀγαπῶ, χαίρω, φιλῶ, ἀλγῶ, λυποῦμαι, βαρύνομαι, ἄχθομαι, ὀργίζομαι, ἀγανακτῶ, μεταμέλομαι, αἰσχύνομαι, θανμάζω, χαλεπῶς φέρω κ.λπ., π.χ. «ὑπομένομεν τὴν πόλιν διαβολὰς ἔχουσιν» (Ἰσοκράτης), «τοῦτο οὐκ αἰσχύνομαι λέγων». Ἡ μετοχὴ ἐπὶ τῶν ῥημάτων τῶν δύο ἀνωτέρω τάξεων (β' καὶ γ') ἐκφέρεται παρ' ἡμῖν διὰ τοῦ «νά» καὶ ὑποτακτικῆς, ὡς καὶ τὸ τελικὸν ἀπαρεμφατον, π.χ. «ἄρξομαι λέγων» (θὰ ἀρχίσω νὰ ὁμιλῶ). Τὸ περιορᾶν ὡς καὶ τὸ ἐπὶ ἄλλης συμασίας αἰσχύνομαι συντάσσονται καὶ μετὰ τελικοῦ ἀπαρεμφατου, π.χ. «αἰσχύνομαι ποιῶν τι» (= αἰσχύνομαι ὅτι ποιῶ τι), ἐνῶ «αἰσχύνομαι ποιεῖν τι» (= οὐ βούλομαι ἐξ αἰσχύνης ποιεῖν τι). Τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικά συντάσσονται καὶ μετὰ τοῦ «ὅτι» καὶ τοῦ ἐρωτηματικοῦ «εἰ», π.χ. «χαίρω ὅτι εὐδοκμεῖς» (Πλάτων), «ἀγανακτῶ, εἰ τὰ χρήματα λυπεῖ τινὰς ὑμῶν, εἰ διαρπασθήσεται»

(Δημοσθένης): ε) τὰ πλησμονῆς, κόρου, ἀπολαύσεως, τοῦ ἱκανοῦ καὶ ἐπαρκείας σημαντικά, ἥτοι ἐμπίμπλασθαι, μεστὸν εἶναι, ἱκανὸν εἶναι, ἀρκεῖν, ἄδην ἔχειν κ.λπ.: «ἐμπλήσθῃ θηρῶν» (Ξενοφῶν), «ἀρκεῖτω βραχέως δεδηλωμένον» (Θουκυδίδης). στ) τὰ αἰσθήσεως καὶ γνώσεως σημαντικά, π.χ. «ἐννενόηκα σοῦ λέγοντος» (Πλάτων), «ἤκουε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα» (Ξενοφῶν).

Ἡ κατηγορηματικὴ μετοχὴ εἰς τὸ «σύννοια ἐμαυτῶ» συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενο, π.χ. «σύννοια ἐμαυτῷ σοφὸς ὢν» (Πλάτων) ἢ πρὸς τὴν δοτικὴν, π.χ. «ἐμαυτῷ ξυνήδειν οὐδὲν ἐπισταμένῳ» (Πλάτων). (Πολλὰ τῶν αἰσθήσεως καὶ γνώσεως σημαντικῶν ῥημάτων μεταπίπτοντα κατὰ μικρὸν ἐκ τῆς α' (ἀντικειμενικῆς) σημασίας αὐτῶν [ἀκούω τὸν καθηγητὴν διδάσκοντα] (= ἀκούω τὸν καθηγητὴν ὅτι διδάσκει) ἄμεσος ἀντιληψὶς ἀφοῦ τοῦτο εἶναι πραγματικόν, διότι εἰς τὴν θέσιν μου ταύτην πᾶς οἰοσθήποτε τὸ αὐτὸ θὰ ἤκουεν] εἰς τὴν σημασίαν τὴν ὑποκειμενικὴν - λεκτικὴν, δοξαστικὴν καὶ δυναμικὴν, συντάσσονται μετ' ἀπαρεμφατου, π.χ. «ἀκούω καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ τοιαῦτα εἶναι» (= ἔχω πληροφορίαν ἐξ ἀκοῆς, ἥτοι λέγεται, διαβρυλεῖται (ἔμμεσος ἀντιληψὶς), ἥτοι πρᾶγμα τὸ ὅποῖον δυνατόν νὰ μὴ εἶναι καὶ ἀληθές). Ἐνεκα ταύτης τῆς διαφορᾶς σημασίας συντάσσονται καὶ ἄλλα ῥήματα, ὡς ἄρχομαι, φαίνομαι, αἰδοῦμαι, αἰσχύνομαι, ἐπίσταμαι, γιγνώσκω, οἶδα, μανθάνω, ἐπιλανθάνομαι, μέμνημαι καὶ εἴ τι ἄλλο, ἄλλοτε μετὰ μετοχῆς καὶ ἄλλοτε μετ' ἀπαρεμφατου, π.χ. «μémνημαι ταῦτα ἀκούσας σου» (= ἐνθυμοῦμαι ὅτι),

ἐνῶ «μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι» (= ὥς ἐνθυμούμαι νά, ὥς προσπαθῶ νά εἶμαι ἀνὴρ ἀγαθός):

ζ) τὰ δείξεως, δηλώσεως, εὑρέσεως, καὶ ἐλέγξεως σημαντικά: δηλῶ, δείκνυμι, διασαφῶ, φαίνω, φαίνομαι, φανερόν ποιῶ, εὐρίσκω, ὁμολογῶ, καταλαμβάνω, ἐλέγχω, ἀγγέλλω, μνημονεύω, παρέχω (= ἀποδείκνυμι) καὶ εἶ τι ἄλλο, π.χ. «Σωκράτης θύων φανερός ἦν» (Ξενοφών), «ἐπηγγέλθη Φίλιππος Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν» (Δημοσθένης).

η) τὰ ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ «καλῶς ποιεῖν» ἢ «τοῦ ἀδικεῖν», π.χ. «εὖ ποιήσας ἀφικόμενος» (Ἡρόδοτος), «ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες» (Θουκυδίδης) καὶ θ) μερικά ἀπρόσωπα ῥήματα δοκεῖ, προσήκει, πρέπει, συμφέρεται, λυσιτελεῖ, βλάπτει, καταισχύνει, καλὸν ἢ ἀγαθὸν ἐστὶ, φίλον ἐστὶ, θάρος ἐστὶ καὶ τὰ ὅμοια), π.χ. «οἷς οὐδὲ ἀπαξ ἐλυσιτέλησε πειθόμενοις» (= πειθεσθαι) (Λυσίας), «πολλοῖς δεῖ ἐλυσιτέλησεν ἀδικήσας» (Πλάτων) (= ἀδικήσαι), «τά τε γὰρ ἅλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συνήνευκε εἰς εὐτυχίαν γενόμενα» (= γενέσθαι) (Ἡρόδοτος) (= νά ἀποβοῦν πρὸς εὐτυχίαν της), «ἐκάστω ἀπολοφύραμενοι (= ἀπολοφύρασθαι) ὃν προσήκει ἅπιτε» (Θουκυδίδης). Εἰς αὐτὰ ἀντὶ ἡ πράξις νά ἐκφέρεται κατ' ἀπαρέμφατον, ἐκφέρεται αὕτη κατὰ μετοχήν, ἥτις θεωρεῖται ὡς ιδιότης ἢ συμβεβηκὸς τοῦ προσώπου.

Ἡ μετοχή ἐπὶ τῶν ῥημάτων τούτων (δ' ἕως θ') ἐκφράζεται παρ' ἡμῖν διὰ τοῦ ὅτι καὶ ὀριστικῆς, ὡς καὶ τὸ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον, π.χ. «αἰσθάνομαι ἐξαπατῶμενος» (= αἰσθάνομαι ὅτι ἐξαπατῶμαι). Μετὰ

κατηγορηματικῆς μετοχῆς συντάσσονται καὶ ἄλλα ῥήματα, ὅταν ἡ μετοχή (ὡς καὶ τὸ ἐπίθετον) εἶναι κατηγορηματικὸς διορισμὸς ἐνάρθρου οὐσιαστικοῦ: «τοὺς ἀντιπάλους ἔχομεν οὐδὲν βέλτιον ἡμῶν φρονούντες» (Ἰσοκράτης), «οἱ δὲ ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μεγάλῃ τῇ φωνῇ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε». Καὶ αἱ μετοχαὶ τῶν ἀπρόσωπων ῥημάτων, τὰ ὅποια περιέχουν εἰς ἑαυτὰ «τὴν ἀφηρημένην ἔννοιαν» καὶ τὸ «εἶναι» τίθενται ὡς κατηγορηματικά, π.χ. «ὄρω καὶ σοὶ τούτων δεῆσον» (= ἔνδειαν ἐσομένην) (Ξενοφών).

«Ἐπιρρηματικὴ μετοχή (ἢ παραθετικὴ)»

Ἡ ἐπιρρηματικὴ (ἢ παραθετικὴ) μετοχή διορίζει ὅρον τινὰ τῆς προτάσεως (ὡς διορισμὸς τις κατὰ παράθεσιν*) καὶ ἰσοδυναμεῖ πρὸς ὁλόκληρον πρότασιν καὶ ἂν ἡ μετοχή ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, τότε λέγεται «συνημμένη» (ἢ σχετικὴ) «ἐπιρρηματικὴ μετοχή», ἂν ἔχῃ δὲ ὅλως ἰδιαίτερον ὑποκείμενον ἢτοι ὄνομα, ὅπερ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, τότε λέγεται «ἀπόλυτος» (ἢ ἄσχετος) «ἐπιρρηματικὴ μετοχή», [δηλαδή ἐὰν τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως εἶναι καὶ ὑποκείμενον τῆς μετοχῆς εἶναι «σχετικὴ μετοχή», ἐὰν δὲ εἶναι ἄλλο τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως καὶ ἄλλο τῆς μετοχῆς (τὸ ὁποῖον τίθεται κατὰ γενικὴν, γενικὴ ἀπόλυτος) εἶναι «ἀπόλυτος» (ἢ ἄσχετος) (βλ. κατωτέρω). Καὶ ἡ συνημμένη (ἢ σχετικὴ) καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐπιρρηματικὴ μετοχή ἀναλόγως τῆς ἰδιαίτερας αὐ-

τῆς σημασίας, εἶναι, α) «αἰτιολογική» (ἄρνησις οὐ), ἥτις σημαίνει αἰτίαν, π.χ. «εὖ ἐποίησας μολῶν» (= διότι (ἐμολες) ἤλθες), [ἡ αἰτιολογικὴ μετοχὴ προσλαμβάνει κατὰ πλεονασμὸν καὶ τὰ μόρια ἅτε, οἶον καὶ οἷα ἐπὶ πραγματικῆς αἰτίας, τὸ δὲ ὡς ἐπὶ φαινομένης, π.χ. «Κῦρος ἅτε παῖς ὢν φιλόκαλος καὶ φιλότιμος ἦδετο τῇ στολῇ», «ἐνταῦθα δὲ, ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου, ἀνεθορύβησαν» (= ἐπειδὴ καλῶς ὠμίλησεν ὁ Ἀ. κατὰ τὴν γνώμην των), «τί παθῶν» ἢ «τί μαθῶν» (= διατί, π.χ. «τί παθῶν ταῦτα λέγεις;» (= διατί τοιαῦτα λέγεις;): αἱ φράσεις αὗται τίθενται ἐνίοτε καὶ εἰς ἐξηρηματικές προτάσεις λαμβάνουσαι τὸ «ὅ, τι» ἀντὶ τοῦ «τι» καὶ τότε ὅλη ἡ φράσις «ὅ, τι μαθῶν», «ὅ, τι παθῶν» ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν αἰτιολογικὸν σύνδεσμον διότι, ἐπειδὴ, π.χ. «τί ἄξιός εἰμι παθεῖν ἢ ἀποτίσαι ὅ, τι μαθῶν ἐν τῷ βίῳ οὐχ ἡσυχίαν ἡγον;» (Πλάτων)] β) «τελικὴ» (ἄρνησις μή), ὡς τοιαύτη λαμβάνεται μόνον ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος συνήθως μετὰ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, π.χ. «τοῦτο λέξων ἔρχομαι» (= ἔρχομαι, ἵνα τοῦτο εἴπω), ἢ μετ' ἄλλα ῥήματα, ἀλλὰ πρὸ αὐτῆς μετὰ τοῦ μορίου ὡς, π.χ. «συλλαμβάνει Κῦρος ὡς ἀποκτενῶν» (Ξενοφών). γ) «ἐναντιωματικὴ» (ἢ ἐνδοτικὴ ἢ παραχωρητικὴ) (ἄρνησις οὐ), π.χ. «πολλοὶ μὲν ὄντες εὐγενεῖς εἰσι κακοῖς (Εὐριπίδης), πολλάκις εἰς αὐτὰς τίθεται τὸ «καί» ἢ τὸ «καί περ» πρὸς σαφεστέραν δηλώσιν ἢ πρὸς ἐπίτασιν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως· το «ὅμως» ἐνίοτε καὶ τὸ «εἴτα ἢ ἔπειτα», π.χ. Ἀθηναῖοι

καὶ (ἢ καίπερ) οὐ μεταλαβόντες τούτου τοῦ χρυσίου ὅμως πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον» (Ξενοφών).

δ) «χρονικὴ» (σημαίνουσα χρόνον) (ἄρνησις οὐ ἢ μή), (πρὸς σαφεστέραν δηλώσιν τῆς χρονικῆς σχέσεως ταύτης προστίθενται εἰς τὴν χρονικὴν μετοχήν καὶ τὰ ἐπιρρήματα ἅμα, ἐνταῦθα, εἴτα, ἔπειτα, εὐθύς, μεταξὺ, τότε, οὕτως, οὕτω δὲ, ὥδε, τότε ἡδη), π.χ. «ταῦτα εἰπὼν ἐκαθέζετο» (= ἐπεὶ εἶπε ταῦτα), «ἅμα προϊὼν ἐπεσκοπεῖτο» (= ἐνῶ προυκρεῖ, συγχρόνως ἐξήταξε) (Ξενοφών). [Ἡ χρονικὴ μετοχὴ ἀρχόμενος (= τὸ πρῶτον κατ' ἀρχάς), π.χ. «ἅπερ καὶ ἀρχόμενος εἶπον» (Θουκυδίδης), τελευτῶν (= ἐν τέλει, τελευταῖον): «τελευτῶντος καὶ ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἶργον αὐτοὺς οἱ Θορᾶκες»· ἐπισχῶν (= διαλιπών), ἀνύσας (= εὐθύς, τέλος πάντων), προλαβών, φθάσας (= πρότερον), διαλιπών χρόνον (= μετὰ τι διάλειμμα): «ὁ δὸς τὸ φάρμακον διαλιπὼν χρόνον ἐσκόπει τοὺς πόδας» (Πλάτων).

ε) «τροπικὴ καὶ ὀργανικὴ» (ἄρνησις οὐ), σημαίνει τὸν τρόπον τιθεμένη συνήθως κατ' ἐνεστώτα, π.χ. «ληζόμενοι ζωῷ» (= διὰ ληστείας ζωῷ), σημαίνουν αἱ τροπ. μετοχαὶ «ἔχων» (= συνεχῶς), π.χ. «τί κυπτάζεις ἔχων» (Ἀριστοφάνης), «ἀνύσας» (= ταχέως), «χαίρων» (= ἀτιμωρητί), «κλαίων» (= ὄχι ἀτιμωρητί), «φέρων» (= ῥαγδαίως), «ἄγων, ἔχων» (= μετὰ) «χρῶμενος» καὶ «λαβών» (= μετὰ), π.χ. «ἔρχεται ἡ Μανδάνη πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὸν Κῦρον τὸν υἱὸν ἔχουσα» (= καὶ

μετά τοῦ υἱοῦ Κυρίου) (Ξενοφών), «τούτων οὐδεὶς χαίρων ἀδικήσει» (Πλάτων), «κλαίων ἄφει τῶνδε» (Εὐριπίδης) κ.λπ., ὁμοίως καὶ ἡ μετοχή «χρώμενος» μετὰ δοτικῆς, π.χ. «βοῇ χρώμενοι» (= μετὰ βοῆς). Πολλάκις εἰς τὴν νεοελλ. ἀποδίδεται ἡ τροπικὴ μετοχή διὰ τοῦ ἰδίου ῥήματος καὶ τοῦ συνδέσμου «καί», π.χ. «ληζόμενοι ζῶσι» (= ληστεύουν καὶ ζοῦν).

στ) «ἀναφορικὴ», ἡ ὁποία σημαίνει ἀναφοράν, π.χ. «προσῆγαγον ναῦν οἱ Ἀθηναῖοι πύργους ξυλίνους ἔχουσιν» (= ἡ ὁποία εἶχεν) (Θουκυδίδης). πολλάκις μετὰ τῆς παραθέσεως συνάπτεται ἡ μετοχή «ὦν» ἰσοδυναμοῦσα πρὸς ἀναφορικὴν πρότασιν, π.χ. «Ἀφόβῳ τε καὶ Δημοφῶντι, ἀδελφιδοῖν ὄντοιν» (= οἱ ὅποιοι ἦσαν ἀδελφοί) (Δημοσθένης).

ζ) «ὑποθετικὴ», (ἄρνησις μή), ἡ ὁποία σημαίνει ὑπόθεσιν, π.χ. «τοὺς φίλους εὐεργετοῦντες» (= ἐὰν εὐεργετῇτε) καὶ τοὺς ἐχθροὺς δυνήσεσθε κολάζειν.

Ἡ ἐπιρρηματικὴ μετοχή ἐκφέρεται κατὰ πληθ. ἀριθμὸν καὶ οὐδ. γένος, ἐὰν ἀναφέρεται εἰς περισσότερα οὐσιαστικά σημαντικὰ πράγματα, π.χ. «οὔτε σώματος κάλλος καὶ ἰσχύς, δειλῶ καὶ κακῶ συνοικούντα, πρέποντα φαίνεται» (Πλάτων). Μετοχή μετὰ τοῦ «ἄν» ἰσοδυναμεῖ ἢ πρὸς εὐκτικὴν μετὰ τοῦ ἄν, π.χ. «οὔτε ὄντα οὐτ' ἄν γενόμενα λογοποιοῦμεν» (= ἂ οὐτ' ἔστιν ἄν γένοιτο) (Θουκυδίδης), ἢ πρὸς ὀριστικὴν ἱστορικὸν χρόνον μετὰ τοῦ «ἄν»: «εὖ ἴσθι μηδὲν ἄν με τούτων ἐπιχειρήσαντα εἰ εἰδῶν...» (= ὅτι οὐδὲν ἄν τούτων ἐπεχείρησα) (Ἰσοκράτης).

Ὁ «ἄν» μετὰ μετοχῆς σημαίνει καὶ ἐπανάληψιν (τὸ πολλάκις), π.χ. «ἔσειον τοὺς

παχεῖς καὶ πλουσίους αἰτίας ἂν προστιθέντες» (Ἀριστοφάνης).

Ἡ μετοχή τοῦ ἐνεστώτος καὶ παρακειμένου μετὰ τοῦ «ἄν» ἰσοδυναμεῖ πρὸς ὀριστικὴν παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικου ἢ πρὸς δυνητικὴν εὐκτικὴν. Τὰ φερόμενα χωρὶα μετοχῆς μέλλοντος μετὰ τοῦ «ἄν» εἶναι πλημμελῆ καὶ ἀντ' αὐτῶν δέον νὰ τεθῇ μετοχή ὀρίστου μετὰ τοῦ «ἄν». Δύο ἢ περισσότεραι μετοχαὶ ὁμοιοπύκτωι εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν ἀνήκουσαι, ὅταν προσδιορίζουν καθ' ὅμοιον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὅρον τῆς προτάσεως (εἶναι ὁμοειδεῖς), συνδέονται μεταξὺ των διὰ παρατακτικῶν συνδέσμων, π.χ. «οὔτοι προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσι» (Ξενοφών). δὲν συνδέονται:

α) ἐὰν δὲν ἐκφράζουν τὴν αὐτὴν σχέσιν (εἶναι ἑτεροειδεῖς): «προϋόντες λελήθαμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον πεπτωκότες» (ἡ α' χρονικὴ, ἡ β' κατηγορηματικὴ), β) ἂν ἡ μία εἶναι προσδιορισμὸς τῆς ἄλλης, π.χ. «Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει τὴν Μίλητον» (Ξενοφών), (ἡ α' προσδιορισμὸς τῆς β'), γ) ἂν ἐκ δύο μετοχῶν ἡ μία μετὰ τοῦ ῥήματος ἀποτελεῖ ἔννοιαν ὑπὸ τῆς ἐτέρας μετοχῆς προσδιοριζομένην, π.χ. «ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων κινδυνεύουσα διατετέλεκεν» (ἡ β' μετὰ τοῦ ῥήματος ἀποτελεῖ τὴν ὑπὸ τῆς α' προσδιοριζομένην ἔννοιαν) (Δημοσθένης), καὶ δ) κατὰ «τὸ ἀσύνδετον* σχῆμα» χάριν ἐμφάσεως: «τὰ δέκα τάλαντα ὀρώντων, φρονοῦντων, βλεπόντων ἔλαθον ὑμῶν ὑφελόμενοι» (Αἰσχίνης). Ἡ μετοχή πολλάκις παραλείπεται, π.χ. «ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ

Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνους εἶδον» (δηλ. ἀναχωρήσαντας) (Θουκυδίδης), «ἀνεπαύοντο ὅπου ἐτύγγανεν ἕκαστος» (δηλ. ἀναπαυόμενος) (Ξενοφών).

«Ἀπόλυτος (ἢ ἄσχετος) παραθετικὴ ἐπιρρηματικὴ μετοχή»

Ἐκφέρεται αὕτη κατ' ὀνομαστικὴν, γενικὴν, δοτικὴν καὶ αἰτιατικὴν πτώσιν καὶ ἔχει τὰς σημασίας τῆς σχετικῆς παραθετικῆς μετοχῆς.

«Ὀνομαστικὴ ἀπόλυτος (ἢ ἄσχετος)»

Αὕτη ἀνήκει εἰς τὸ ἀνακόλουθον* σχῆμα, κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ σύνταξις μεταβαλλομένη εἰς τὸ τέλος εἶναι ἀνακόλουθος (ἀσύμφωνος). Ὁ συγγραφεὺς, ἐπειδὴ ἀποβλέπει εἰς τὴν περιεχομένην ἔννοιαν, συντάσσει κατ' αὐτὴν καὶ ὅχι κατὰ τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν, π.χ. «ἀποβλέψας πρὸς τὸν στόλον ἔδοξε μοι πάγκαλος εἶναι» (ἀντὶ ἀποβλέψας ἡγήσάμην πάγκαλον εἶναι ἢ ἀποβλέψαντι ἔδοξε) (Πλάτων), ἢ διὰ τινὰ αἰτίαν διακοπτομένου τοῦ λόγου, γίνεται ἄλλη σειρά, π.χ. «Ἐκείνοι δὲ (οἱ ἔνδεκα) εἰσελθόντες σὺν τοῖς ὑπηρέταις, εἶπεν ὁ Κριτίας» (Ξενοφών). Κυρίως μόνον αὕτη δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἀπόλυτος, διότι ὁ λόγος ἀρχίζων δι' ἄλλης τάξεως διακόπτεται καὶ εἰς ἄλλην μορφήν μετελκεται.

«Γενικὴ ἀπόλυτος (ἢ ἄσχετος)»

Εἶναι ἀπόλυτος ἡ μετοχή, ὅταν αὕτη εἶναι κατὰ γενικὴν καὶ ἔχῃ ὑποκείμενον οὐσιαστικὸν τίθεμενον καὶ αὐτὸ κατὰ γενικὴν ἀπολύτως καὶ οὐδεμίαν συνάφειαν ἔχει μετὰ τῆς κυρίας προτάσεως καὶ τίθεται εἰς ἔνδειξιν χρόνου, αἰτίας κ.λπ., π.χ. «τούτων

πραχθέντων, ἀπῆει ὁ Κῦρος» (= ἐπεὶ ταῦτα ἐπράχθη) (Ξενοφών), «τῶν μὲν γὰρ ἀθλητῶν δις τοσαύτην ῥώμην λαβόντων, οὐδὲν ἂν πλέον γένοιτο τοῖς ἄλλοις, ἐνὸς δ' ἀνδρὸς εὖ φρονήσαντος, ἅπαντες ἂν ἀπολαύσειαν οἱ βουλόμενοι κοινωνεῖν τῆς ἐκείνου διανοίας» (= ἐὰν οἱ ἀθληταὶ λάβωσιν... εἰς δ' ἀνὴρ εὖ φρονήσῃ) (Ἰσοκράτης). Δηλαδὴ ἄλλο εἶναι τὸ ὑποκείμενον τῆς μετοχῆς καὶ ἄλλο τοῦ ῥήματος (ἐτεροπροσωπία), [σπανίως δὲ ὑπάρχει ταυτοπροσωπία τῶν δύο ὑποκειμένων, ὅπου κανονικῶς ὤφειλε νὰ τεθῇ «σχετικὴ μετοχή», ἐπειδὴ εἶναι ταυτοπροσωπία, π.χ. «βοηθησάντων ὑμῶν προθύμως πόλιν προσλήψεσθαι» (ἀντὶ βοηθήσαντες ὑμεῖς) (Θουκυδίδης)], (νεωτ.) «Χριστοῦ δὲ γεννηθέντος ἡ πολυθεΐα τῶν ἀνθρώπων ἐπαύσατο», «Καίσαρος τελευτήσαντος κομήτης ἀνεφάνη», «Θεοῦ θέλοντος θὰ εορτάσωμεν», «καιροῦ ἐπιτρέποντος θὰ ἐκδράμωμεν εἰς Ὑμηττόν». Πολλάκις ἀντὶ σχετικῆς μετοχῆς κατὰ πτώσιν αἰτιατικὴν ἢ δοτικὴν τίθεται γενικὴ ἀπόλυτος, π.χ. «ἀσθενήσαντος αὐτοῦ (τοῦ πάππου), οὐδέποτε ἀπέλιπε τὸν πάππον» (ἀντὶ τοῦ «ἀσθενήσαντα οὐδέποτε ἀπέλιπε τὸν πάππον») (Ξενοφών). «μαχομένων αὐτῶν καὶ ἀπορουμένων, θεῶν τις αὐτοῖς μηχανὴν σωτηρίας δίδωσιν» (ἀντὶ «μαχομένοις καὶ ἀπορουμένοις θεῶν τις δίδωσι» κ.λπ.) (Ξενοφών). Τὸ ὑποκείμενον τῆς μετοχῆς παραλείπεται, ὅταν εὐκόλως ἐννοῆται ἡ γενικὴ ἀνθρώπων, θεοῦ, πραγμάτων» καὶ ὅταν ἐπὶ τινων παθητικῶν ῥημάτων κειμένων ἀπροσώπως τὸ ὑποκείμενον παρέχεται εἰς

τὴν μετοχὴν κατὰ γενικὴν ἀφηρημένου οὐσιαστικοῦ, π.χ. «ποῖσι μὲν ἂν μοι κατανότος ἄλλος ᾦν» (= τούτου κατανότος) (Σοφοκλῆς). «ὑόντος πολλῶ» (= τοῦ θεοῦ ὑόντος πολλῶ δηλ. ὕδατι) (Ξενοφών). «οὕτω προχωρούντων, ἔχόντων» (δηλ. τῶν πραγμάτων) (Ξενοφών), «ἀγγελθέντος (= ἀγγελίας γενομένης) δὲ Ἰππία» (Θουκυδίδης).

«Δοτικὴ ἀπόλυτος»

(ἢ ἄσχετος)»

Ἡ ἀπόλυτος δοτικὴ τίθεται: α) ὡς καὶ ἡ γενικὴ εἰς ἔνδειξιν χρόνου, αἰτίας κ.λπ., π.χ. «περιόντι δὲ τῷ ἐνιαυτῷ, φαίνουσι πάλιν οἱ Ἐφοροὶ φρουράν» (= ἐνῷ ἔστρεφεν ὁ ἐνιαυτός, ἦτοι περὶ τὰ τέλη τοῦ ἐνιαυτοῦ) (Ξενοφών). «Θυομένην δὲ οἱ ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, ὃ ἥλιος ἀμυρῶθη» (Ἡρόδοτος), καὶ β) εἰς φράσεις ἐκ τῆς ὀργανικῆς δοτικῆς (ἦτοι ἀφαιρετικῆς) προκυπτούσης, π.χ. «ἔτι καὶ νῦν τοῖς προγόνοις ὀνομαζομένοις ἀπομνημονεύεται ὅσοτος ἀφ' Ἡρακλέους ἐγένετο» (Ξενοφών).

«Αἰτιατικὴ ἀπόλυτος»

(ἢ ἄσχετος)»

Ὅταν ἡ μετοχὴ τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων τίθεται ἀπολύτως κατ' αἰτιατικὴν πτώσιν, οὐδέτερον γένος καὶ ἐνικὸν ἀριθμόν, σπανιώτερον κατὰ πληθυντικόν: δέον, ἐξόν, ὄν, παρόν, χρεών, δοκῶν, δόξαν, τυχόν, προσταθέν, δεδομένον, εἰρημένον, προστεταγμένον, γεγραμμένον κ.λπ., π.χ. «πολλὰ πλεονεκτῆσαι ὑμῖν ἐξόν (= εἰ καὶ ἐξῆν) οὐκ ἠθέλησατε» (Δημοσθένης). «παρεκελεύοντο κραυγῇ οὐκ ὀλίγη χρόμενοι ἀδύνατον ὄν (= ἐπειδὴ ἦτο ἀδύνατον) ἐν νυκτί», «δόξαν ἡμῖν ταῦτα ἐπορευόμεθα» (Πλάτων), «ἀ-

πλᾶς δὲ λύπας ἐξόν, οὐκ οἶσω διπλᾶς» (Εὐριπίδης).

Κατ' αἰτιατικὴν ἀπόλυτον ἐκφέρονται καὶ προσωπικὰ ῥήματα μετὰ τοῦ «ὥς» καὶ «ὥσπερ», τὰ ὁποῖα σημαίνουν αἰτίαν καὶ ὑπόθεσιν, π.χ. «πολλοὶ τῶν ἀδελφῶν ἀμελοῦσιν, ὥσπερ ἐκ πολιτῶν μὲν γιγνομένους φίλους (= ὥσπερ εἰ γίνονται) ἐξ ἀδελφῶν δὲ οὐ γιγνομένους», σπανιώτερον καὶ ἐξ ἀπροσώπων μετὰ τοῦ «ὥς» καὶ «ὥσπερ», π.χ. «κατακείμεθα ὥσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν» (Ξενοφών). (ἢ ἀπόλυτος μετοχὴ «τυχόν» (= εἰ τύχοι) ἀπέβη ἐπίρρ. ἰσοδυναμοῦν πρὸς τὸ «ἴσως», π.χ. «τοῖς οἰκείοις τυχὸν ἂν χρησαίμην» (Ἰσοκράτης).

Ἡ αἰτ. ἀπόλυτος (ὡς καὶ αἱ ἄλλαι) παρήχθη δι' ἀποσπάσεως ἀπὸ φράσεως, εἰς τὰς ὁποίας ἡ μετοχὴ κατ' οὐδέτερον γένος ἦτο παράθεσις, αὕτη χαρακτηρίζει ὁλόκληρον πρότασιν, π.χ. «δῆλον ὅτι οἶσθα τοῦτο μέλον γέ σοι» (= πρᾶγμα, ὃ μέλει γέ σοι) (Πλάτων). Ὡς ἁληθῶς «ἀπόλυτος» μόνον ἡ ὀνομαστικὴ ἀπόλυτος (σχημα ἀνακόλουθον*) δύναται νὰ ὀνομασθῇ, διότι ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου δὲν συμφωνεῖ μετὰ τοῦ τέλους, ἀλλὰ αἱ τρεῖς πλάγαι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον δὲν δύνανται νὰ ὀνομασθοῦν κυρίως ἀπόλυτοι, ἀλλ' εἶναι μᾶλλον προσδιορισμοί, σύνθετοι ἄλλου κυρίου κώλου, λαβοῦσαι τὴν ἀρχὴν αὐτὴν ἐκ τῆς χρήσεως τῶν ὁπλῶν πλαγίων πτώσεων, οὕτως εἰς τὴν πρότασιν «λέγοντος ἐμοῦ ἀκροῶνται οἱ νέοι», ἢ γεν. ἐμοῦ μετὰ τοῦ μετοχικοῦ προσδιορισμοῦ «λέγοντος» εἶναι ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν εἰς τὸ ἀκροῶνται (= ὁμιλοῦντα ἐμὲ μὲ ἀκούουσιν οἱ νέοι). Παραβάλλοντες δὲ τὰ μετὰ μετοχῆς συν-

τασσόμενα ῥήματα πρὸς τὰ μετ' ἀπαρεμφάτου εὐρίσκομεν ὅτι εἰς τὴν μετοχὴν ἀνήκουν ῥήματα (γενικῶς πάντα ἀντικειμενικά), ἦτοι «αἰσθητικά» (ὁρῶ, ἀκούω κ.λπ.), «γνωστικά» (ἐπίσταμαι, οἶδα, γινώσκω κ.λπ.) καὶ «ψυχικοῦ πάθους» (χαίρω, ἀλγῶ κ.λπ.), εἰς δὲ τὸ ἀπαρέμφατον (γενικῶς πάντα ὑποκειμενικά), ἦτοι «βουλευτικά» (βούλομαι, κελεύω, εἶω κ.λπ.), «νοητικά» (οἶμαι, κρίνω, διανοοῦμαι κ.λπ.) καὶ «δυνητικά» (δύναμαι, πέφυκα κ.λπ.). Ἡ μετοχὴ παριστᾷ τὸ τέλειον τῶν πράξεων, τὸ δὲ ἀπαρέμφατον τὸ σκοπούμενον, π.χ. «βούλομαι ἀμαρτάνειν» (= ἐγὼ βούλομαι, ἄλλος τις δυνατόν ὄχρ.) (ἐν ὑποκειμένῳ), ἐνῷ «ὁρῶ ἐξαμαρτάνων» (ἐνταῦθα εἶναι κατάστασις, τὴν ὁποίαν δύναται οἰοσθῆποτε νὰ ἴδῃ) (ἐν ἀντικειμένῳ). // (Δημοτ.) αἱ μετοχαὶ (πλὴν τῶν εἰς -οντας (ἢ -ώντας, -ώντας) τίθενται ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, π.χ. «τὰ τάρταρα τῆς γῆς τὰ κρυπαγωμένα».

Ἡ μετοχὴ -οντας (-ώντας) ἀναφέρεται κανονικῶς εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι πτώσεως ὀνομαστικῆς (ἐνικῆς ἢ πληθυντικῆς) παντὸς γένους καὶ ἀριθμοῦ (ἄρνησις μὴ). Συνήθως ἡ μετοχὴ τῆς δημοτικῆς προσδιορίζει τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως: α) τροπικῶς: «ρωτῶντας πάει κανεῖς στήν Πόλιν», β) αἰτιολογικῶς: «λέγοντας ψέματα ἔχασε τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν φίλων του», (= ἐπειδὴ ἔλεγε ψέματα), γ) χρονικῶς: «κατεβαίνοντας ἀπαντήσαμε τὸν ἐπιτάφιον» (ἐνῷ κατεβαίναμε), δ) ὑποθετικῶς: «θέλοντας μὴ θέλοντας θὰ πολεμήσῃ» (εἴτε ἂν θέλῃ εἴτε ἂν δὲν θέλῃ).

Σπανίως ἡ μετοχὴ -οντας ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀντικείμενον (αἰσθητικοῦ ῥήματος), ἰσοδυναμεῖ δὲ τότε πρὸς βουλευτικὴν πρότασιν διὰ τοῦ «νὰ καὶ ὑποτακτικῆς» ἐκφερομένην, π.χ. «καρτεροῦν τὸ καλοκαίρι ν' ἀκούσουν τὰ βλαχόπουλα λαλῶντας τὶς φλογέρες» (= ν' ἀκούσουν τὰ βλαχόπουλα νὰ λαλοῦν τὶς φλογέρες).

Αἱ μετοχαὶ -ούμενος καὶ -άμενος (χρειάζόμενος, λαλούμενος, γελούμενος, πρεπούμενος, πετούμενος (καὶ πετάμενος), λεγόμενος, στεκάμενος (καὶ στεκούμενος) κ.λπ.) λαμβάνονται εἴτε ἐπιθετικῶς, π.χ. «θολώνουν τὰ τρεχούμενα νερά», εἴτε κατηγορηματικῶς, π.χ. «ἄσπρα τὰ μαλλιά, τρεμάμενα τὰ πόδια».

Μερικαὶ τῶν μετοχῶν τούτων λαμβάνονται καὶ οὐσιαστικῶς, ἰδίως εἰς τὸ οὐδέτερον γένος: «τὰ πετούμενα» (= τὰ πτηνά), «ὁ λεγόμενος» (= ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος, ὁ γνωστός), «τὰ λαλούμενα» (= τὰ μουσικὰ ὄργανα), «τὸ πρεπούμενον» (= τὸ πρέπον), (χρονικῶς): «χαρούμενος», «γελούμενος» (= γελῶντας): (τροπικῶς): «στὰ καλὰ καθούμενα» (= ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀφορμῆς).

Ἡ μετοχὴ -μένος, -η, -ον λαμβάνεται ὡς καὶ πᾶν ἐπιθετον, ἦτοι ὡς κατηγορούμενον, π.χ. «στέκεται θλιμμένη», ὡς καὶ μετὰ τοῦ ῥήματος «ἔχω» καὶ «εἶμαι», π.χ. «ἔχω στήν αὐλὴν τριαντάφυλλα στρωμένα», «καημένα εἶναι τὰ φτερά του», ὡς κατηγορικὸς προσδιορισμός, «χαμήλωσε τὸ κεφάλι στενοχωρημένος», ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμός: «τραγοῦδι θλιβερό καὶ παραπονεμένο» καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου ὡς οὐσιαστικόν, π.χ. «ὁ ἀντρεωμένος» (= τὸ παλληκάρι), «ὁ πεθαμένος»

(= ὁ νεκρός), ὁ ἀπεσταλμένος, ὁ ἐπιτετραμμένος κ.λπ.

Τὰ εἰς -τός σχετικὰ ῥηματικά ἐπίθετα λαμβάνονται ἀντὶ τῶν ἰσοδυνάμων πρὸς τὴν παθητικὴν μετοχὴν εἰς -μένος, π.χ. «πλουμιστός» (= πλουμισμένος), σβηστός (= σβησμένος), σκυφτός (= σκυμμένος).

Καὶ ἐκ πλείστων ῥημάτων ἐνεργητικῆς φωνῆς λαμβάνονται εἰς -μένος μετοχαὶ παθ. πρκμ., π.χ. φυτρωμένος (φυτρώνω), φουντωμένος (φουντώνω), ἰδρωμένος (ιδρώνω), τρομαγμένος (τρομάζω), θυμωμένος (θυμώνω), πιωμένος (πίνω) κ.λπ.

Πολλὰ μετοχαὶ εἰς -μένος ἰσοδυναμοῦν πρὸς τὰ ἀντίστοιχα ῥηματικά ἐπίθετα εἰς -τός· δὲν σημαίνουν δὲ ἀπλῶς τὸν παθόντα, ἀλλὰ τὸν ἄξιον ἀπάθη τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνομενον, π.χ. ἀγαπημένος (= ἀξιαγάπητος), καμαρωμένος (= ἄξιος νὰ τὸν καμαρώνη τις) κ.λπ., οὕτω κατ' ἐπέκτασιν: «ἔλα ἐδῶ εὐλογημένε», «ὁ συχωρεμένος», «ὁ συφοριασμένος», «ὁ θεοσκοτωμένος» (= ὃν νὰ σκοτώσῃ ὁ Θεός) κ.λπ., (πρβλ. ὁ πολιτευόμενος, ὁ μαθητευόμενος, ἡ ὁμιλουμένη (γλῶσσα), οἱ ἀπαλλαγέντες κ.λπ.). Εἰς τὴν δημοτικὴν λέγεται *δακρυμένος*, *λουσμένος*, *σκοτισμένος*, ὡς καὶ *ξυμένος* καὶ *χωμένος*, ἀλλὰ εἰς τὴν δόκιμον ἑλληνικὴν λέγεται (δακρύω) > *δεδακρυμένος*, *λελουμένος*, *κεκονιμένος*, *ἐξυσμένος*, *κχωσμένος*.

Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ἐνίοτε δὲν συμφωνοῦν κατ' ἔννοιαν οἱ τύποι τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς καὶ οἱ τύποι τῆς νεοελληνικῆς. Οὕτω *σιδερωμένος* - *σεισιδερωμένος*, *χα-*

λασμένος - *κεχαλασμένος*, *στοιχειωμένος* - *ἐστοιχειωμένος* κ.λπ.

μετοχικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) ὁ ἀνήκων ἢ ἀναφερόμενος εἰς μετοχήν· // (φρ.) «μετοχικοὶ προσδιορισμοί», οἱ ἀναφερόμενοι διὰ μετοχῆς· // (ὡς οὐς.) «τὸ μετοχικόν» (= ἡ μετοχή).

μετρικός, -ή, -όν· ὁ τοῦ μέτρου· // (Μετρ.) ἡ «μετρική» (τέχνη) ὡς οὐσιαστικόν· ἡ προσωδιά*, εἶναι ἡ ἐπιστήμη, ἡ ὁποία ἐρευνᾷ τοὺς νόμους τῆς στιχουργικῆς καὶ τὰ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν, ὡς καὶ τοὺς νόμους καὶ τοὺς κανόνες, οἱ ὁποῖοι διέπουν τὴν τέχνην τῆς στιχουργίας· // (μτφ.) τὰ μέτρα ποιήματός τινος·

// «μετρικὰ ἄτακτα», ποιήματα ἔχοντα διάφορα μέτρα· // «μετρικὴ διασκέλισις» ἐξάπλωσις τοῦ νοήματος ἐνὸς στίχου καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐπομένου, π.χ.

«Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ.....»·

// «μετρικὴ ἔκτασις», ἡ ἔνεκα τοῦ μέτρου ἔκτασις τῆς λέξεως εἰς τρίβραχον ῥυθμόν, π.χ. ἔτεα, φάεα, σῦρεα, κάλωος (<κάλως), τάωος (ταῶς) κ.λπ.

// «μετρικὴ συνίησις»· ὅταν συμβαίη εἰς μίαν λέξιν ἢ εἰς τὴν συμπαρορὰν λέξεων εἰς τὸν στίχον συνεχῶν φωνηέντων ἢ διφθόγγων ἢ φωνήεντος καὶ διφθόγγου καὶ τάνάπαλιν, π.χ. «Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη»· «ποῦ μὲ βιά μετράει τὴ γῆ»· «ἀδέλφια ἀγαπημένα» κατὰ τὴν μετρικὴν συνίησιν πολλάκις γίνεται καὶ ἔγκλισις τόνου, π.χ. «σὰ νὰ ἦσουν», «ἐγὼ εἶμαι» κ.λπ., ἡ ἔκτασις μιᾶς βραχείας συλλαβῆς εἰς μακρὰν ἐντὸς μιᾶς λέξεως, ἡ ὁποία ἔχει ἀλληλοδιαδόχως πολλὰς βρα-

χείας συλλαβᾶς, π.χ. ἀνερὶ > ἀνερῖ, ὑπερῶς > ὑπερῶχος, ὄνομᾶ > οὐνόμα κ.λπ.

μέτριον· (Λογ.) «μέτριον» εἶναι ὁ τέταρτος τρόπος τοῦ κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ β' σχήματος:

K ε M
Y ι M
Y ο K,

ἐνῶ ὁ μέσος ὅρος εἶναι κατηγορούμενον εἰς ἀμφοτέρας τὰς προκειμένας:

π.χ. πάντα τὰ κανονικὰ πολύγωνα ἐγγράφονται εἰς κύκλον,
τινὰ παραλληλόγραμμα δὲν ἐγγράφονται εἰς κύκλον,
τινὰ ἄρα παραλληλόγραμμα δὲν εἶναι κανονικὰ πολύγωνα.

μέτρον, (-ου), τό· (Μετρ.) ἡ κανονικὴ σύνταξις περισσοτέρων μακρῶν ἢ βραχείων συλλαβῶν διατεταγμένων ῥυθμικῶς· ὁ ῥυθμὸς τοῦ στίχου, ἕκαστος πούς ἢ διποδιά*. Οἱ παλαιοὶ μετρικοὶ καὶ τὸν στίχον καλοῦν μέτρον· (φρ.) «μέτρον ἐστὶ σύστημα ποδῶν ἐξ ἀνομοίων συλλαβῶν συγκείμενον ἐπὶ μῆκος σύμμετρον»· ὁ ἱαμβος (υ-), ὁ τροχαῖος (-υ), ὁ δάκτυλος (-υυ) καὶ ὁ ἀνάπαιστος (υυ-) λέγονται μέτρα· οἱ δύο πρῶτοι εἶναι μέτρα δισύλλαβα, οἱ ἄλλοι δύο τρισύλλαβα· // ἕκαστον εἶδος μέτρου: μέτρον ἰωνικόν, ἱαμβικόν, τροχαϊκόν κ.λπ.· (φρ.) «μέτρον καλοῦμεν τὴν συζυγίαν, τουτέστι τὴν διποδίαν, ὡς ὅταν τὸ ἱαμβικὸν τὸ ἀπὸ ἐξ ποδῶν τρίμετρον καλοῦμεν»· // ποίημα*· // ἕκαστος στίχος ἑμμετρος· // ὁ πούς*· (φρ.) «μέτρον καλοῦμεν καὶ τὸν πόδα»· // ὁ χρόνος· (φρ.) «καὶ τὸν χρόνον ὃν τινες τῶν ῥυθμικῶν σημείων προσαγορεύουσι». Τὰ

μέτρα εἶναι ἀκατάληκτα καὶ καταληκτά, ἀκατάληκτα καλοῦνται, ὅσα μέτρα ἔχουν ὀλόκληρον τὸν τελευταῖον πόδα, καὶ καταληκτικά δέ, ὅσα ἔχουν μειωμένον αὐτὸν κατὰ μίαν ἢ περισσοτέρας συλλαβᾶς, οὕτω παρ' ἀρχαίοις εἰς τὸ μετρικὸν σύστημα δακτύλων:

-υυ-υυ/-υυ-υυ (ἀκατάληκτον),
ἐνῶ -υυ-υυ/-υυ-υ (καταληκτικόν).

Εἰς τὴν νεοελλ. μετρικὴν ἐπὶ τοῦ ἀναπαιστικοῦ διμέτρου ἐξασυλλάβου:

«Τὸν γλυκὸ τὸν καῦμό
νὰ ξεχάσω μπορῶ

ἢ κατὰ τὸ μετρικὸν τοῦ σχήμα:

υυ-υυ-
υυ-υυ-

εἶναι ἀκατάληκτοι οἱ στίχοι, διότι εἶναι καὶ οἱ δύο, ἐκ δύο ἀναπαιστων, ἐνῶ ὁ τροχαϊκὸς ἐπτασύλλαβος:

«ἕνας πεῦκος μοναχὸς
συλλογίζεται ὁ φτωχὸς»

ἢ κατὰ τὸ μετρικὸν σχῆμα

-υ-υ-υ-
-υ-υ-υ-

εἶναι καταληκτικοὶ οἱ στίχοι, διότι ἐλλείπει ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ τροχαίου -(υ) ἡ τελευταία βραχεῖα συλλαβή (υ)· // «Σύνθετα μέτρα»: τὰ ἀποτελούμενα ἐκ τῆς ἐνώσεως ἀπλῶν μέτρων· ἐκ τῆς ἐνώσεως δὲ ἀπλῶν καὶ συνθέτων μέτρων γίνονται ἄλλα μεγαλύτερα, τὰ ὁποῖα καλοῦνται συστήματα. Τὰ σύνθετα μέτρα διαιροῦνται εἰς ἀσυνάρτητα* καὶ συστηματικά. Ὅταν ἐνωθοῦν δύο ἢ περισσότεροι στίχοι (μέτρα) πρὸς ἀλλήλους εἰς ἓν ῥυθμικὸν σῶμα ἀποτελοῦν τὸ «σύστημα»· τὸ ἀπλούστερον σύστημα εἶναι τὸ δίστιχον*. ἄλλα συστήματα εἶναι οἱ

«τερτσίνες»*, ή «ὀκτάβα»*, τὸ «ἐπίγραμμα»*, τὸ «σονέτο»*, τὸ «ροντέλο»*, ή «μπαλλάντα»*, ή «βιλλανέλλα»*, ή «ἄκροστιχίς»*, τὰ «ἄλφαβητάρια»*, τὸ «ἐλεγείον»* (ή ἡρωελεγείον).

// (Δημ.) διὰ τὰ δηλωθῶν ἔννοια μετρῶν, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσηιν πρὸς τὸ βάρος, τὸ χρῆμα, τὴν ἡλικίαν, τὴν χωρητικότητα, τὴν ἀπόστασιν, τὴν χρονικὴν διάρκειαν κ.λπ. λαμβάνουν αἱ λέξεις τὰς ἐξῆς παραγωγικὰς καταλήξεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζονται διὰ παραγῶγων ἀριθμητικῶν: α) -αρά (ἐπὶ νομισμάτων): πεντάρα, δεκάρα· (ἐπὶ μέτρων βάρους εἰς δράμια): πεντακοσάρα, χιλιάρα· (ἐπὶ παιγνιδίων): διάρα - διάρεις, τριάρα - τριάρεις, ἐξάρα - ἐξάρεις, β) -αρι: δυάρι, τριάρι, δεκάρι, πενηντάρι, ἑκατοστάρι, γ) -αρικο (ἐπὶ νομισμάτων): πενηντάρικο, ἑκατοστάρικο, χιλιάρικο, καὶ δ) -άρης, (θηλ.) -άρα (ἐπὶ ἡλικίας): τριαντάρης - τριαντάρα, σαραντάρης - σαραντάρα, ὀγδοντάρης - ὀγδοντάρα κ.λπ.

-μετρον· (Ὁρθογρ.) κατὰ τὴν σύνθεσιν ὡς β' συνθ. δηλοῖ τὸ ὄργανον, ὡς γαλακτόμετρον, θερμόμετρον, μανόμετρον, κ.λπ. ὅταν τὸ α' συνθετ. εἶναι ἀριθμητικὸν σημαίνει ἢ πολλαπλάσια, ὡς δεκάμετρον, χιλιόμετρον ἢ ὑποπολλαπλάσια, ὡς ὑποδεκάμετρον κ.λπ.

μετροσύνθετος, -ος, -ον· ὁ συνθεθεμένος ἐμμέτρως, «μετροσύνθετος γραφή».

μετρῶ (-έω) (= μετρῶ συνεχῆς ποσόν, ὑπολογίζω (φρ.) «τὰς χώρας σφέων (τῶν Ἰώνων) μετρήσας κατὰ παρασάγγας» (Ἡρόδοτος)· ἀριθμῶ (ἐπὶ τόπου) διέρχο-

μαι, διαβαίνω)· (φρ.) «πέλαγος μέγα μετρήσαντες» (= διαπεραιωσάμενοι) (Ὁδύσεια)· (μτφ.) χαρακτηρίζω, συγκρίνω) (φρ.) «ἡγητέον ὁμοίως τὰς τέχνας πάσας εἶναι καὶ μεῖζόν τε ἅμα καὶ ἔλαττον μετρεῖσθαι (= συγκρίνεσθαι) μὴ πρὸς ἄλληλα μόνον» (Πλάτων)· (πρτ.) ἐμέτρον, (μέλλ.) μετρήσω, (ἀόρ.) ἐμέτρησα, (ὑποτ.) μετρήσω, (Μεσ. καὶ Παθ.) μετροῦμαι, π ἐμετρούμην, (μεσ. μ) μετρήσομαι, (παθ. μ) μετρηθήσομαι, (μεσ. ἄ) ἐμετρησάμην, (ὑποτ.) μετρήσωμαι, (παθ. ἄ) ἐμετρήθην, (ὑποτ.) μετρηθῶ, πρ μεμέτρημαι, (μετχ.) μεμετρημένος (δημ. μετρημένος), -η, -ον· — μέτρησις, μέτρημα, μετρητός, μετρητής, μετρητοῖς, μετρητικός, ἀμέτρητος, μετρητέον.

μετωνυμία, (-ίας), ή· ἀλλαγὴ τοῦ ὀνόματος, ὡς Ἀβραμ > Ἀβραάμ, Σάρα > Σάρρα κ.λπ. // (Συντ.) (ἄλλως ὑπαλλαγῇ*) εἶδος συνεκδοχῆς, ἥτοι λεκτικὸς τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον γίνεται: α) χρήσις λέξεως ἄλλης ἀντὶ τῆς κυριολεκτουμένης, ὡς «αἱ πύλαι τῆς Πελοποννησσοῦ» (ἀντὶ ἡ εἰσόδος τῆς Πελοπ.), «ὁ θώραξ» (τὸ μέρος τοῦ σώματος τὸ περιέχον καρδίαν καὶ πνεύμονας ἀντὶ τὸ στήθος τοῦ ἀνθρώπου)· β) τὸ ὄνομα τοῦ εὑρετοῦ ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ εὑρεθέντος ὡς Ἡφαιστος (ἀντὶ πῦρ)· γ) τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως ἀντὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ «Ὁμηρος» (ἀντὶ τὰ Ὁμήρου ἔπη)· δ) τὸ περιέχον ἀντὶ τοῦ περιεχομένου ἢ τοῦ παλούμενον ἀντὶ τοῦ τόπου, ἔνθα πωλεῖται, ὡς ἐδάκρυσε τὸ θέατρον (ἀντὶ οἱ θεαταί)· «ἐλθὼν εἰς τὸν τυρόν» (ἀντὶ ἐκεῖ, ἔνθα πωλεῖται ὁ τυρός), «τὸ χαλινάριον» (ἀντὶ ἄρμα)· ε) τὸ ἀφη-

ρημένον ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου, ὡς «θέμις» (ἀντὶ δικαστήριον), «δικηγόρος» (ἀντὶ εὐγλωττος) // (δημοτ.) «συνεννοοῦνται μετὸν Μαρκόνι» (= τὸν ἀσύρματον), «ἐγὼ ἔλεγα στῆν Ἐκκλησία τὸν Ἀποστολο» (= περικοπὴ ἐκ τῶν Πράξεων ἢ Ἐπιστολῶν τῶν Ἀποστόλων), «τὸν σκότωσε μετὸν Γκρά» (= μετὸ ὄπλον), «φέρε τὸ καριοφίλι» (= τὸ ὄπλον, τὸ ἔχον τὰς λέξεις τοῦ ἐργοστασίου Carlo e figlio = Κάρολος καὶ υἱός)· «ἡ γειτονία» (= οἱ γείτονες), «τοὺς ζηλεύει ἡ χώρα» (= οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως) κ.λπ.

μετωνυμικός, -ή, -όν· ὁ τῆς μετωνυμίας*· (φρ.) «μετωνυμικὴ χρῆσις», «μετωνυμικῶς τρόπῳ».

μέτωπον, (-ου), τό· τὸ περιθώριον τοῦ βιβλίου (πρβλ. ἔδαφος).

μέχρι· οὐδέποτε εἰς τοὺς ἀπτικοὺς μέχρις (ὡς καὶ ἄχρις), ταῦτα μόνον εἰς μτγν. συγγραφεῖς ὑπὸ τῶν ἀντιγραφῶν (= ἔως) // (ὡς καταχρηστικὴ πρόθεσις συντασσομένη μετὰ γενικῆς, εἰς τὴν δημοτ. δὲ μετ' αἰτιατ.) ἔως, ὡς (κν. Ἰσαμει)· (φρ.) «παρετέτατο ἡ τάφος μέχρι τοῦ Μειδίας τεύχους» (Ξενοφῶν) // (ἐπὶ χρόνου) ἔως· ἔως ὅτου· ἔως πότε· (φρ.) «ἡκροβολίζοντο μέχρι ἐσπέρας» (Ξενοφῶν) // (μετ' ἀριθμ.) (= περὶπου· κατὰ προσέγγισιν)· (φρ.) «τοὺς μέχρι τριάκοντα ἔτη γεγονότας» (Αἰσχίνης) // (ἐπὶ βαθμοῦ ἢ μέτρου) ἐφ' ὅσον· (φρ.) «ᾠμωιούμενον μέχρι τοῦ δυνατοῦ» (Πλάτων) // (ὡς σύνδ. χρον. μεθ' ὀριστ. ἐπὶ παρωχημένων χρόνων)· ἐφ' ὅσον, ἔως οὗ, ἐν ὅσῳ, π.χ. «μέχρι σκότος ἐγένετο» // (ἐπὶ πλαγίων προτάσεων μετὰ τοῦ ἂν καὶ ὑποτακτ.) ὡς εἰκός· (φρ.) «ὑπέ-

σχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ δώσειν τὸν μισθὸν ἐντελῇ μέχρι ἂν καταστήσῃ τοὺς Ἕλληνες εἰς Ἰωνίαν πόλιν» (Ξενοφῶν) // (μεθ' ὀριστ. παρωχημένου χρόνου)· καθ' ὃν χρόνον· ἐνῶ· ἐν τῷ μεταξύ // (μετὰ τοῦ ἂν καὶ ὑποτακτ.) (= ὡς) «μέχρι ἂν ἐνδημῶσιν οἱ πρέσβεις».

μή· ἀπαγορευτικὸν μόριον, τὸ ὁποῖον διαφέρει τοῦ ἀρνητικοῦ μορίου «οὐ» κατὰ ταῦτα, ὅτι τὸ «μή» ἐκφέρει ἄρνησιν προερχομένην ἐκ θελήσεως ἢ σκέψεως, π.χ. «μή λέγε ἀνόητα», ἐνῶ τὸ «οὐ» ἐκφέρει ἄρνησιν γεγονότος ἢ διαβεβαιώσεως, ἰσχυρισμοῦ, π.χ. «ἔχεις χρήματα; οὐκ ἔχω»· τὸ μὴ ἀπορρίπτει, εἶναι σχετικὸν καὶ ὑποκειμενικόν, τὸ δὲ οὐ ἀρνεῖται, εἶναι ἀπόλυτον καὶ ἀντικειμενικόν· (ἡ αὐτὴ διαφορὰ ὑπάρχει καὶ εἰς πάντα τὰ ἄλλα τὰ γινόμενα ἐκ τῶν μὴ καὶ οὐ, π.χ. οὐδέ, οὔτε, οὐδεὶς - μηδέ, μήτε, μηδεὶς)· τὸ μὴ οὐδέποτε λαμβάνει τὸ εὐφωνικὸν ν, διότι τότε θὰ ἦτο «μὴν», ἥτοι ἀντιθετικὸς σύνδεσμος, ἐκτὸς εἰς τὴν δημοτ. πρὸ φωνήεντος καὶ πρὸ τῶν συμφώνων κ, π, τ, ξ, φ· π.χ. «μὴν ἔχει θυμῶσει», «μὴν πᾶς σὸς θέατρον» κ.λπ.· ἐνίοτε ἢ ἄρνησις ἐπὶ ἀπαρ. καὶ μετοχῶν δύναται νὰ εἶναι τὸ μή, ὅχι μόνον ὅταν τὸ ἀπαρ. καὶ ἡ μετχ. δύνανται νὰ ἀναλυθοῦν εἰς πρότασιν, δεχομένην τὸ «μή», ἀλλὰ καὶ ὅπου κατὰ τὴν ἀνάλυσιν θὰ ἐτίθετο «οὐ»· εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις εἶναι τὸ μὴ ἐν χρήσει εἰς ἐκφράσεις βουλήσεως ἢ ἐπιθυμίας, προσταγῆς, ἰκεσίας, ἀποτροπῆς μετὰ προστ. ἐνεστ., σπανίως δὲ ἀορ. καὶ μετὰ πρκμ. εἰς τὸ β' ἢ γ' προσ., ὅταν οὗτος ἔχη σημασ. ἐνεστ. πρὸς δήλωσιν συνεχοῦς ἀπαγορεύσεως, π.χ. «μὴ μ' ἐρέθιζε»· «μὴ βλασφημεῖτε

(προστακτ.) τὰ θεῖα· «μη λαθέτω» κ.λπ. (εἰς τὴν νεωτ. τίθεται μεθ' ὑποτ.), π.χ. «νὰ μη τὸν ξαναδῆς»· «νὰ μη ξανάρθῃς»· (εἰς τοὺς ἀρχ. μεθ' ὑποτ. ἀορ. δηλοῦν τὸ ἀπαξ γεγόμενον εἰς τὸ μέλλον)· ἐπὶ στιγμαϊαίας ἀπαγορεύσεως, (ἦτοι ἐπὶ ἀορίστου), π.χ. «μη φθονήσης»· «μη νομίσητε» // μετ' εὐκτικῆς πρὸς δῆλωσιν ἀπευχχῆς, π.χ. «ὁ μη γένοιτο» // μετὰ παρωχημένου χρόνου ὀριστικῆς πρὸς δῆλωσιν ἀνεκπληρώτου εὐχῆς, π.χ. «μη ποτ' ὤφελον λιπεῖν τὴν Σκυῖρον» // εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις μετὰ τῶν τελικ. συνδ. ἴνα, ὥς, ὅπως, ὅφρα, διὰ νά, νά, γὰ νά, πρὸς δῆλωσιν ἀποτροπῆς ἢ ἀρνητικοῦ σκοποῦ, ὥς «ἴνα μή μιν λιμὸς ἔσθῃ»· «ἔφυγα γὰ νὰ μη τὸν ἀκούω» // μεθ' ὑποθετ. συνδέσμων (εἰ, ἂν, ἥν, ἐάν), π.χ. «ἐάν μή τις τύχῃ γυμναστικός ἢ ἱατρὸς ὦν»· «ἂν μη ἦσαν οἱ ἱατροί» // εἰς τὰς ἐνδοιαστικὰς προτάσεις, ὅταν τὸ ἀντικείμενον φόβου εἶναι κατὰ μέλλοντα, ὥς «δέδοικα μή σε παρείπῃ» (μήπως σὲ ἀπατήσῃ)· «πρόσεξε μη γλιστρέσης» // μετ' ἐνάρθρων ἀπαρ., π.χ. «τὸ μη ἀμελεῖν μάθε» // μετ' ἀπαρ. ὥς συμπλήρωμα λεκτικῶν καὶ δοξαστικῶν ῥημάτων ἢ ὁμαλῇ ἄρνησις εἶναι οὐ, ἀλλὰ τίθεται τὸ μή, ἐὰν ἐξαρθῇται ἐξ ἀρνητικοῦ ῥήματος ἢ ἀνήκει εἰς πρότασιν, ἢ ὅποια ἀπατεῖ «μή» ἢ ἐξαίρεται τὸ ἐξ ὑποκειμένου· π.χ. «φῆς ἢ καταρνῇ μη δεδρακέναι τάδε;»· «ᾤμωσαν μη πρὶν ἐς Φώκαιαν ἦξιν» // (ἐπὶ τελικῶν ἀπαρ.), ὥς «ᾤμωσαν μη προδώσειν ἀλλήλους» // εἰς τοὺς ἀττικοὺς ποιητὰς τὸ «μή» δύναται νὰ συνεχρωνηθῇ διὰ συνίζήσεως μετὰ τῶν διφθόγγων, αἱ ὅποια ἀκολουθοῦν: «ει», «ου»,

π.χ. «μη εἰδέναι», «μη οὐ»· μή ἐπομένου α ἐνίστε πάσχει κρᾶσιν: «μᾶδι-κεῖν» (= μή ἀδικεῖν)· μετὰ τὸ μή τὸ ἀρ-κτικὸν ε τῆς λέξεως ἀποκόπτεται δι' ἀφαιρέσεως τοῦ ε τῆς β' λέξεως «μη ὕω», «μη πόθουν»· «μη ἀλλά»· κατὰ κρᾶσιν «μᾶ λ λ ἄ» (φρ. ἐλλειπτικὴ ἐπὶ ἀποκρίσεων) (= ὅχι δᾶ, ἀλλά)· (φρ.) «μή, ἀλλὰ σύ, ὦ Σώκρατες, εἶπέ» (Πλάτων)· «μη γάρ» (ἐλλειπτικὴ φράσις ἐπὶ ἐντόνου ἀρνήσεως εἰς τὰς ἀποκρίσεις) (= οὐδόλως, βεβαίως ὅχι)· (φρ.) «μη γὰρ λεγέτω τὸ ὄνομα»· (ἐν παρενθέσει) (= πολὺ ὀλιγώτερον)· «τί οὐχὶ κατέπτυσεν ἂν σοῦ; μη γὰρ τῆς πόλεως γε, μηδ' ἐμοῦ» (Δημοσθένης)· (δημ.) μ ἡ γ α ρ ι (ς) καὶ μ η γ ἄ ρ ι (ς) (διστακτικὸν μόριον ἐπὶ ἐρωτηματικῆς ἀπαντήσεως = μή τάχα, μήπως)· (φρ.) «μήγαρις ἔχω τράπεζα γὰ νὰ σοῦ δανεῖζω;»· «μη δῆ» (= μήπως)· (φρ.) «μη δὴ πυρὸς αἰθόμενοι νῆας ἐνιπρήσωσι» ('Ιλιάς)· «μηδέ ποτε» (= εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν)· (ἐπίρρημα ἀπαγορευτικόν, ἐντονώτερον τοῦ μήποτε μετ' ἔνεστ. παρωχημένου χρόνου καὶ μέλλοντος)· (φρ.) «πάντοτε μανθάνοντα καὶ μηδέποτε εἰς ἐπύγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα» (Καιν. Διαθ.)· «μηδέπω» (ἐπίρρ.) (= ὅχι ἀκόμη)· (φρ.) «εἶναι δοκεῖ σοι μηδέπω ὕπνοιοιμοις» (Αἰσχύλος) (= μῆτε ἀκόμη εἰς τὰ προοίμια)· «μηδεπώποτε» (= οὐδέποτε ἕως τώρα, οὐδέποτε ἀκόμη)· (μετὰ χρόνου παρωχημένου, ὥς καὶ τὸ «οὐδέποτε»)· (φρ.) «καὶ τῶν μηδεπώποτ' ἰδόντων ἐμέ» (Δημοσθένης)· «μη οὐ»· τίθεται κυρίως ἐπὶ προσδοκωμένης ἀρνήσεως κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὅποια ἐκφράζουν φόβον: α) μεθ' ὑποτακτικῆς, π.χ. «δεῖδω,

μη οὐ τίς τοι ὑπόσχηται τόδε ἔργον» ('Ιλιάς), β) μεθ' ὀριστικῆς· (φρ.) «ὄρατε μη οὐκ ἐμοὶ μάλιστα τῶν πολιτῶν προσήκει» ('Ανδοκίδης)· γ) μετ' ἀπαρεμφάτου· (φρ.) «οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μη οὐ τὸ πᾶν μηχανήσασθαι» ('Ηρόδοτος)· δ) μετὰ μετοχῆς (μόνον ἀρνήσεως προηγούμενης)· (φρ.) «δυσάλγητος γὰρ ἂν εἶην τοιάνδε μη οὐ κατοικτίρων ἔδραν» (Σοφοκλῆς)· τὸ «μή οὐ» τίθεται εἰς ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἀναμένεται καταφατικὴ ἀπάντησις, π.χ. «μη οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πιεῖν;»· «οὐ μή» (= ἐκτός, πλήν, εἰ μή), π.χ. «πόλεις... χαλεπαὶ λαβεῖν, μη οὐ χρόνῳ καὶ πολιορκίᾳ»· ἐνίστε ἀντὶ τοῦ «μή οὐ» τὸ μή διπλασιάζεται ἀνωμάλως, π.χ. «ἐθαύμαζε δ' εἴ τις ... φοβοῖτο, μη ὁ γεγόμενος καλὸς ἀγαθὸς ... μη τὴν μερίστην χάριν ἔξοι» (Ξενοφῶν)· «μη οὐν» μῶν (= μή λοιπόν)· «μη ποτε» (καὶ μήποτε): α) ὥς ἐπίρρημα (= ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ, οὐδέποτε, κατ' οὐδένα τρόπον), (μετ' ἀπαρ.) «ὁμοῦμαι μη ποτε τῆς εὐνῆς ἐπιβήμεναι» ('Ιλιάς)· (μετὰ τοῦ ὥς) «ὥς Ζεὺς μήποτε ἄρξειεν θεῶν» (Αἰσχύλος)· (μεθ' ὑποτ. ἀορίστου)· «μηποτε καὶ σύ ... ὀλέσσης» ('Οδύσεια)· (παρὰ μτγν.) (= ἴσως)· (φρ.) «μήποτε (= ἴσως) βούληται ἢ γυνὴ πορευθῆναι μετ' ἐμοῦ»· β) ὥς σύνδεσμος (= μήπως)· (φρ.) «αἰσχυνόμενοι φάτιν ἀνδρῶν ..., μή ποτέ τις εἴπῃσι» ('Οδύσεια)· «μήπου» (= μήπως κάπου, μήπως τυχόν, μη τύχῃ καὶ ...)· «μη πού τις ἀπαγγεῖλῃσι» ('Οδύσεια)· «μήπω (καὶ μή πω)»· α) ἐπίρρημα (= ὅχι ἀκόμη, μη ἀκόμη, ἀποκλείει τὸ παρελθόν)· (φρ.) «ἀλλὰ μήπω ταῦτα (δηλ. σκοπεῖτε)»

(Δημοσθένης)· (νεοελλ.) «οἱ μήπω στρατευθέντες τῆς κλάσεως τοῦ 1976»· (μετ' εὐκτικῆς δηλώσεως εὐχῆς)· (φρ.) «μήπω μανείῃ» (Εὐριπίδης)· (ἐπὶ προτροπῆς)· (φρ.) «Ἀργεῖοι μη πώ τι μεθίετε θοῦριδος ἀλκῆς» ('Ιλιάς)· β) ὥς σύνδεσμος (= μήπως)· (φρ.) «αὐτὰρ τοὺς ἄλλους κελόμην ἐριῆρας ἐταίρους σπερχομένους νηῶν ἐπιβαινέμεν ὠκείων, μή πώ τις (νῦν μή πῶς τις) λωτοῖο φαγῶν νόστοιο λάθῃται» ('Οδύσεια)· «μήπως» (ἢ μή πως, ὥς τὸ μή που) (ἐπίρρ.) (= μη κατὰ τινα τρόπον, μη τυχόν, μὲν καὶ) τίθεται μετὰ τὰ φόβου σημαντικά· (φρ.) «μή πῶς με προῖδῶν ἤε προδαεῖς ἀλέγεται» ('Οδύσεια)· (Δημοτ.) α) ἐνδοιαστικόν· (φρ.) «ἔτρεξε νὰ ἰδῇ μήπως συνέβῃ κανένα κακό»· β) ἐρωτηματικόν· (φρ.) «μήπως θὰ μ' ἄκονες;», «μήπως θέλεις νὰ σοῦ δουλεύω τσάμπα;».

μηδέτερος, -τέρα, -τερον· (ἀόριστος ἀντωνυμία*) (= οὐδεὶς ἐκ τῶν δύο, μήτε ὁ εἷς μήτε ὁ ἄλλος)· (φρ.) «δέχεσθε δὲ ἀμφοτέρους φίλους, ἐπὶ πολέμῳ δὲ μηδετέρους» (Θουκυδίδης)· (ἐπίρρ.) μηδετέρως (= οὔτε οὕτως οὔτε ἄλλως)· (φρ.) «οὐδ' ἂν μηδετέρως ἔχοντες» (ἦτοι οὔτε φίλοι οὔτε ἐχθροί) ('Αριστοτέλης)· μηδετέρωσε (= εἰς οὐδὲν ἐκ τῶν δύο μερῶν)· μηδετέρωθεν (= μῆτε ἀπὸ τὸ ἐν μῆτε ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος).

μηκέτι· (ἐπίρρημα) (ἐκ τοῦ μή + ἔτι μετὰ παρεμβολῆς τοῦ «κ» κατὰ ψευδῇ ἀναλογίαν πρὸς τὸ «οὐκέτι») (= ὅχι πλέον)· (φρ.) «μηκέτι ἀμάραταν, ἴνα μη χεῖρον σοί τι γένῃται» (Κ.Δ.).

μήκος, (-ους), τό· (Γραμμ.) ἡ ἀποτελεσις συλλαβῆς ἐκ μακρῶν φωνηέντων (ἀντίθε-

τον βραχύτης*).

μήκυνσις, (-εως), **ή**· (Γραμμ.) ή επέκτασις*, ήτοι ή έκτασις βραχέος φωνήεντος εις μακρόν· (ρήμα μηχανῶ).

μηκυντικὸς, -ή, -όν· ὁ ἀγαπῶν νὰ μεταβάλλῃ τὰ βραχέα φωνήεντα εις μακρά (φρ.) «οἱ Ἀττικοὶ μηχανητικοὶ εἰσι κατὰ τὰ φωνήεντα».

μηλον, (-ου), **τό**· (ἀρχ.) (= πρόβατον, βους, ἀγέλη) // ὁ καρπὸς τῆς μηλέας· «ἄγριον μηλον» (= ἀγριόμηλον), «ἀρμενιανὸν μηλον» (= τὸ βερίκοκκον), «κυδώνιον μηλον» (= τὸ κυδώνιον), «περσικὸν μηλον» (= τὸ ροδάκινον), «μηδικὸν ἢ χίτριον μηλον» (= τὸ πορτοκάλιον ἢ λειμώνιον) (= τὸ λεμόνιον <περσικ. limūn> ἰταλ. limone).

μήν· (ἐπικ. μάν)· (μόριον, τὸ ὅποῖον ἐνισχύει διαβεβαίωσιν, διαμαρτυρίαν κ.λπ., συνώνυμον τοῦ μέν, ἰσχυρότερον δὲ αὐτοῦ (= ἀληθῶς τῷ ὄντι) πράγματι) // «ἡ μήν»· ἀληθέστατα· βεβαίότατα // «καὶ μήν» (προστίθεται ἀπλῶς διαβεβαίωσις τις) // «ἀλλὰ μήν»· ἀλλὰ ἀληθῶς, πράγματι // «οὐ μήν» ἀληθῶς ὄχι· βεβαίως // (ἐπὶ ἐρωτήσεων) «τί μήν»· τί λοιπόν, βεβαίότατα· «τί μήν οὐ»; λοιπόν· διατί· ὅχι; «πῶς μήν»; καὶ πῶς ὄχι; καλὰ· «ποῦ μήν»; ποῦ λοιπόν; «τίνος μήν ἔνεκα»; ἔ λοιπόν, διατί; // (μετ' ἄρνησιν λαμβάνει ἐναντιωματικὴν δύναμιν, ἰσοδυναμοῦν πρὸς τὸ «μέντοι» // «οὐ μήν ἀλλά» δὲν ἔχει τὸ πρᾶγμα οὕτως, ἀλλὰ· ἀλλ' ὅμως δέν.

μηνίω· (τὸ μηνίον)· (= ἔχω ἐπίμονον ὄργην· μνησικαῶ) (φρ.) «Ἀθηναῖοι ὑμῖν μηνίουσι» (Ἡρόδοτος) (ἀόρ.) ἐμήνισα

(τὸ μηνῖσαν)· (μετὰ δοτικῆς προσ.) «μήνι' Ἀχαιοῖσιν» (Ἰλιάς) (ἐνίοτε καὶ μετὰ γενικῆς ἢ συστοίχου αἰτιατικῆς).

μηνύω· (= ἀποκαλύπτω)· (φρ.) «Περσίδροσ δὲ ἦν Κυβέλου παῖς, οὗτος, ὁ τῷ Θερασσοῦλῳ τὸ χρηστήριον μηνύσας» (Ἡρόδοτος)· καταγγέλλω· (φρ.) «μηνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδικίαν» (Πλάτων)· προοικονίζομαι· (φρ.) «ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροὶ καὶ Μωϋσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς Βάτου» (Καιν. Διαθ.) (τὸ μηνῦον)· (ἀόρ.) ἐμήνυσα (τὸ μηνῦσαν), (πρκμ.) μεμήνυσκα, (μέσ. μέλλ.) μηνυθήσομαι, (παθ. ἀόρ.) ἐμηνύθην, (πρκμ.) μεμήνυμαι, (μετχ. πρκμ.) μεμηνυμένος, -η, -ον, (ὑπερσ.) ἐμεμηνύμην· (ἀπροσώπως) μηνύεται (= γίνεται μήνυσις) (καὶ προσωπικῶς) (= καταγγέλλεται)· — μήνυμα, μήνυσις, μηνυτής, μηνύτωρ, μήνυτρον, μήνυτρα.

μητρικός, -ή, -όν· «μητρικὴ γλῶσσα» (= ἡ γλῶσσα, τὴν ὁποίαν μαθαίνει τις ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ νηπιόθεν, ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων).

μητρφακός, -ή, -όν· (= ὁ μητρῷος, ὁ τῆς μητρὸς τῶν θεῶν Κυβέλης) // (Μετρ.) «μητρφακὸν μέτρον»· τὸ γαλλιαμβικόν* μέτρον ἔνεκα τῆς χρήσεως αὐτοῦ εἰς ἄσματα ἀφιερωμένα εἰς τὴν Κυβέλην.

μητρωνυμικός, -ή, -όν· (νεώτ.) (ἐπὶ τῶν ὀνομάτων) ὁ ἐκ τῆς μητρὸς παρωνυμούμενος· ὡς ὁ Γιαννιάς (ἐκ τοῦ ἡ Γιαννιά = ἡ σύζυγος τοῦ Γιάννη)· ὁ Ἀνδρέας τῆς Κατίνας κ.λπ. (πρβλ. πατρωνυμικός)· (ἐπίρ.) μητρωνυμικός.

μηχανῶμαί (-άομαι) **τι**· (= ἐπινοῶ πανούργως, μηχανεύομαι· (φρ.) «τὸν θάνα-

τον τὸν ἐκείνου ἐπ' αὐτοφάρω μηχανωμένην» (Ἀντιφῶν), ἐπινοῶ, τεχνάζομαι (ἐπὶ καλῆς σημασίας)· (φρ.) «ἄλλην τιν' αὐτοῖς ἐμχανάτο δύναμιν ἐς σωτηρίαν» (Πλάτων), κατασκευάζω τι τεχνικῶς· (μετ. αἰτ. καὶ ἀπαρεμφ.) (= ἐπινοῶ)· (φρ.) «τοῦτο μηχανάται ἐγγενέσθαι» (Πλάτων)· (πρτ.) ἐμχανώμην, (μέλλ.) μηχανήσομαι, (ἀόρ.) ἐμχανησάμην, (ὑποτ.) μηχανήσωμαι, (παθ. ἀόρ.) ἐμχανήθην, (ὑποτ.) μηχανηθῶ, (πρκμ.) μεμηχάνημαι, (μετχ.) μεμηχανημένος, -η, -ον, (ὑπερσ.) ἐμεμηχανήμην — τὸ ἐνερ. «μηχανῶ» παρ' Ὁμήρῳ καὶ ποιηταῖς· (φρ.) «φάσκοιμ' ἂν ἀνθρώποις μηχανῶν θεοῦς» (Σοφοκλῆς)· — μηχανή, μηχανήμα, μηχανικός, μηχανητικός, μηχανητέον, μῆχος (= τρόπος, θεραπεία), μῆχαρ τό (= βοηθητικὸν μέσον), ἀμήχανος, βιομήχανος, πολυμήχανος, εὐμήχανος.

-μι· (Γραμμ.) β' συζυγία* τῶν ῥημάτων εἶναι τὰ εἰς -μι, αἱ προσωπικαὶ καταλήξεις αὐτῶν ἐμφαίνονται εἰς τὸν πίνακα (βλ. κατάληξις* καὶ -νυμι*).

Ταῦτα διαφέρουν τῶν εἰς -ω κατὰ τοῦτο, ὅτι εἰς τὸν ἐνεστώτα, παρατατικὸν καὶ ἀόρ. β' τῆς ἐνεργητικῆς καὶ μέσης φωνῆς προσάπτουν τὰς προσωπικὰς καταλήξεις εἰς τὴν ῥίζαν ἢ τὸ θέμα αὐτῶν ἄνευ τῆς μεσολαβήσεως θεματικῶν φωνηέντων, π.χ. φη-μί, δείκ-νυ-μι. Οἱ ἄλλοι χρόνοι αὐτῶν σχηματίζονται κατὰ τὰ εἰς -ω ῥήματα.

Τὰ ῥήματα ἴστημι, τίθημι, ἵημι καὶ δίδωμι ἔχουν τοῦτον τὸν σχηματισμὸν καὶ εἰς τοὺς τρεῖς χρόνους (ἐνεστ., παρ. καὶ ἀόρ. β'), τὰ δὲ ἄλλα ἔχουν αὐτὸν ἢ εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρτ. ἢ εἰς μόνον τὸν ἀόρ.

Τὰ εἰς -μι ῥήματα ἔχουν συμφωνόληκτον

ἢ φωνηεντόληκτον ῥίζαν, ἥτις εἶναι ἰσχυρὰ ἢ ἀσθενής, π.χ. δεικ- (δείκ-νυ-μι), στη-στα- (ἴστη-μι, ἴστα-μαι), θη-, θε- (τίθη-μι, τίθε-μαι), δω- δο- (δίδω-μι, δίδο-μαι).

Ἐκ μὲν τῆς ἰσχυρᾶς σχηματίζεται ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ ἐνεστώτος καὶ ἀόρ. β' (ἰ-στῶ, στῶ), ὁ ἐνικός ἀριθμὸς τοῦ ἐνεστώτος, παρατατικοῦ καὶ ἀόρ. β' (ἴ-στη-μι, ἴ-στη-ς, ἴ-στη-σι(ν)), (ἴ-στη-ν, ἴ-στη-ς, ἴ-στη), (ἔ-θη-κα, ἔ-θη-κα-ς, ἔ-θη-κε(ν)), (ἔ-δω-κα, -κα-ς, -κ-ε(ν) κ.λπ.), καὶ ἐκ τῶν ἄλλων χρόνων οἱ ἐνεργητικοὶ καὶ μέσοι.

Ὁ ἀόρ. β' τοῦ ἴστημι σχηματίζεται εἰς ἐν. καὶ πληθ. ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς ῥίζης στη- (ἔστη-ν, ἔστη-ς, ἔστη, ἔστη-τον, ἔστή-την, ἔστη-μεν, ἔστη-τε, ἔστη-σαν), ἐκ τῆς ἀσθενοῦς στα- μόνον ὅπου ἀκολουθεῖ ἡ ντ (στα-ῖην, στᾶ-ντ-ς) στᾶς).

Πολλῶν ῥημάτων εἰς -μι ἐνισχύεται τὸ ῥηματικὸν θέμα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸν ὡς ἐξῆς:

α) δι' ἐνεστωτικοῦ* ἀναδιπλασιασμοῦ*:

(θέμα θη)> θί-θη-μι> τί-θη-μι,

(θεμ. στη)> σί-στη-μι> ἴ-στη-μι,

(θ. ση)> σί-ση-μι> ἴ-η-μι,

(θ. δω)> δί-δω-μι,

(θ. πλη)> πί-μ-πλη-μι,

(θ. πρη)> πί-μ-πρη-μι,

(θ. χρη)> χί-χρη-μι,

(θ. δη)> δί-δη-μι,

(θ. νη)> ὀ-νί-νη-μι (τὸ πίμπλημι καὶ πίμπρημι μετὰ τὸν ἀναδιπλασια-

σμὸν λαμβάνουν καὶ μ, τὸ ὅποιον φυλάττουν καὶ ἐν συνθέσει, τὸ δὲ ὀνίνημι λαμβάνει πρὸ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ ὁ ὀνί-νη-μι).

β) διὰ τοῦ προσφύματος νῦ (νῦ) καὶ μετὰ

φώνηεν (-ννυ) π.χ. δείκ-νῦ-μι, ὄρ-νῦ-μι, στόρ-νῦ-μι (ἢ στορέννυμι)· ζεύ-γνῦμι, στρώ-νῦ-μι κ.λπ. (τὸ ῥηματικὸν θέμα τῶν εἰς -ννυμι ἔχει χαρακτηρισ, ὅστις φαίνεται εἰς τοὺς παθητικούς χρόνους, π.χ. ἐσβέσθη, ἐξώσθη).

Κατ' ἀναλογίαν τῶν συμφωνολόγητων εἰς -ννυμι σχηματίζονται μερικὰ ἔχοντα θέμα φωνηεντόληκτον, (θ. στρω)> στρώ-ννυ-μι, (θεμ. μτγν. χω-)> χῶ-ννυ-μι.

γ) διὰ τοῦ προσφύματος νη (νᾶ) ἐπὶ ῥημάτων, τὰ ὅποια εἶναι ποιητικά, π.χ. δάμ-νη-μι, πέρ-νη-μι.

Ἡ εὐκτική τῶν εἰς -μι ῥημάτων ἔχει «ιη» εἰς τὸν ἐνικὸν τῆς ἐνεργ. φωνῆς, «ι» δὲ εἰς τὸν δυνικὸν καὶ πληθυντικὸν αὐτῆς καὶ εἰς πάντας τοὺς ἀριθμούς τῆς μέσης φωνῆς, π.χ. ἴστα-ῖ-ν, τιθε-ῖ-ν, διδο-ῖ-ν, ἴστα-ί-μην, τεθε-ί-μην, διδο-ί-μην, ἀλλὰ τοῦτο τὸ ιη τοῦ ἐνεστ. τῆς ἐνεργ. φωνῆς μετεδόθη καὶ εἰς τὸν δυνικὸν καὶ πληθυντικὸν αὐτῆς καὶ οὕτω ἐσχηματίσθησαν διπλοὶ τύποι, π.χ. ἴστα-ῖ-μεν καὶ ἴστα-ῖ-μεν, τιθε-ῖ-μεν καὶ τιθε-ῖ-μεν, διδο-ῖ-μεν καὶ διδο-ῖ-μεν κ.λπ.

Ἡ ὑποτακτική τῶν εἰς -μι ἔχει τὰ τέλη τῆς ὑποτακτ. τῶν εἰς -ω, τὰ ὅποια συναίρουται κανονικῶς, ἀφ' οὗ τὸ ῥιζικὸν φωνῆεν η πρὸ τοῦ ω βραχυνθῇ εἰς ε, π.χ. ἰστή-ω> ἰστέω> ἰστώ, ἰστή-ης> ἰστῆς, ἰστή-η> ἰστῆ, ἰστή-ωμεν> ἰστώμεν, ἰστή-ητε> ἰστῆτε, ἰστή-ωσι> ἰστέωσι> ἰστώ-σι· τιθή-ω> τιθέ-ω> τιθῶ, τιθή-ης> τιθῆς κ.λπ.· διδώ-ω>· διδῶ, διδώ-ης> διδῶς, διδώ-η> διδῶ κ.λπ.

Παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς ἐπὶ τῶν προσωπικῶν καταλήξεων τῶν εἰς -μι:

α) ἡ προσωπικὴ κατάληξις τοῦ β' ἐν.

προσώπου τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος εἶναι σ π.χ. ἴστη-ς, τίθη-ς, δίδω-ς, ἦ-ς, δείκνῦ-ς, β) ἡ προσωπικὴ κατάληξις «τι» τοῦ γ' ἐν. προσώπου τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος τῆς ὀριστικῆς μεταβάλλεται εἰς -σι, ἂν δὲν προηγῇται αὐτῆς σ, π.χ. ἴστη-τι> ἴστη-σι, τίθη-τι> τίθησι, δίδω-τι> δίδωσι, δείκνῦ-τι> δείκνυσι, ἦτι> ἦσι, ἀλλὰ ἐσ-τί (διότι πρὸ τοῦ τι ἔχει σ), γ) ἀντὶ τῆς καταλήξεως -ντι τοῦ γ' πληθ. προσ. τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος, λαμβάνεται τὸ -ᾶσι τοῦ ἐνεργ. πρκμ., π.χ. ἰστά-ᾶσι> ἰστάσι, τιθέᾶσι, ἰᾶσι, δίδό-ᾶσι, δεικνύᾶσι, δ) ἡ προσωπικὴ κατάληξις τοῦ γ' πληθ. προσ. τοῦ παρατακτικοῦ καὶ ἄορ. β' τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς εἶναι -σαν, π.χ. ἰστάσαν-ῆσαν, ἐτίθε-σαν-ῆσαν, ἰε-σαν-ῆσαν, ἐδίδο-σαν-ῆσαν, ε) τὸ σ τῶν καταλήξεων -σαι καὶ -σο ἀποβάλλεται εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, εὐκτικὴν καὶ εἰς τὸν μέσον ἄοριστον β', π.χ. (ὑποτ.) ἰστῆ, τιθῆ, ἦ, διδῶ (εὐκτ.) (ἰσταῖο)> ἰσταῖο, (τιθεῖο)> τιθεῖο, (διδοῖο)> διδοῖο, (ἰεῖο)> ἰεῖο (ἔθεσο)> ἔθου, (ἔδοσο)> ἔδου, ἀλλὰ καὶ (ἄορ. β' τοῦ ἴμαι) εἶσο (καὶ ἄορ. τοῦ ὀνίναμαι) ὦνησο, τοῦτο ἀποβάλλεται καὶ εἰς τὸν παρατ. καὶ τὴν προστ. τοῦ δύναιμαι, ἐπίσταμαι καὶ κρέμαμαι, π.χ. (ἡδύνασο)> ἡδύνω, (ἡπίστασο)> ἡπίστω, (ἐκρέμασο)> ἐκρέμω, προστακτικὴ (ἐπίστασο)> ἐπίστω κ.λπ., φυλάσσεται ὅμως εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ παρατακτικὸν τῆς ὀριστικῆς καὶ εἰς τὸν ἐνεστ. τῆς προστακτικῆς, μέσης φωνῆς π.χ. ἴστασαι, ἴστασο, (προστ.) ἴτασο· τίθεσαι, ἐτίθεσο, τίθεσο· δίδουσαι, ἐδίδοσο, δίδουσαι, ἰεσαι, ἰεσο· δείκνυσαι, ἐδείκνυσαι, δείκνυσαι, σ) τὴν κατάληξιν «θι» τοῦ ἐνικου

β' προσώπ. τῆς ἐνεργητικῆς προστακτικῆς ἐκ τῶν εἰς -μι ῥημάτων ἔχει ὁ ἐνεστῶς τοῦ εἰμί, φημί, εἶμι (ἦτοι ἴσθι, φάθι, ἴθι), καὶ ὁ ἄορ. β' τοῦ ἴσταμαι στήθι. ζ) τὴν κατάληξιν σ τοῦ ἐνικου β' προσ. τῆς ἐνεργητικῆς προστακτικῆς ἔχει ἐκ τῶν εἰς -μι ῥημάτων ὁ ἄοριστος β' τοῦ τίθημι, ἴημι καὶ δίδωμι, (θέ-ς, ἔ-ς, δό-ς), ἡ κατάληξις τοῦ ἐνεργ. ἀπαρεμφ. εἶναι εἰς τὸν ἐνεστῶτα -ναι καὶ εἰς τὸν ἄορ. β' καὶ εἰς τὸ (εἶμι), π.χ. ἰστά-ναι, ἰε-ναι, τιθέ-ναι, διδό-ναι, δεικνύ-ναι (στη-ναι)> στήναι, (δο-έναι)> δοῦναι, (θε-έναι)> θείναι, τοῦ δὲ μέσου εἶναι -σθαι, π.χ. ἴστα-σθαι, ἰε-σθαι, τίθε-σθαι, δίδο-σθαι, δεικνύ-σθαι, θέ-σθαι, δό-σθαι.

Ὁ ἐνεστῶς καὶ ἄοριστος β' τῆς μὲν ἐνεργ. μετοχῆς τῶν εἰς -μι ῥημάτων λαμβάνουν εἰς τὸ χρονικὸν θέμα τὸ πρόσφυμα «ντ», τῆς δὲ μέσης τὸ πρόσφυμα «μενο», π.χ. ἴστα-ντ-ς> ἰστάς, (τιθε-ντ-ς)> τιθείς, (διδο-ντ-ς)> διδούς, (δεικνύ-ντ-ς)> δεικνύς, (στα-ντ-ς)> στάς, (ἔ-ντ-ς)> εἰς, (θέ-ντ-ς)> θεῖς, (δο-ντ-ς)> δούς· ἰστά-μενο-ς, τιθέ-μενο-ς, θέ-μενο-ς, ἰε-μενο-ς, ἔ-μενο-ς, διδό-μενο-ς, δό-μενο-ς, δεικνύ-μενο-ς κ.λπ. Τὸ β' καὶ γ' ἐνικ. πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστῶτος τοῦ τίθημι καὶ ἴημι σχηματίζεται καὶ συνηρημένως κατὰ τὰ εἰς -εω, π.χ. τίθης καὶ τιθείς, τίθησι καὶ τιθεῖ, ἴης καὶ ἰεῖς, ἦσι καὶ ἰεῖ.

Τὸ β' ἐνικ. πρόσωπον τοῦ ἐνεστῶτος τῆς ἐνεργ. προστακτικῆς τοῦ μὲν ἴστημι εἶναι τὸ ἰσχυρὸν θέμα αὐτοῦ «ἴστη», τοῦ δὲ τίθημι, ἴημι, δίδωμι σχηματίζεται κατὰ τὰ εἰς -ω συνηρημένα, π.χ. τί-

θει, ἴει (κατὰ τὸ ποιεῖ), δίδου (κατὰ τὸ δῆλου).

Τὸ β' καὶ γ' ἐνικὸν τοῦ παρατακτικοῦ τῆς ὀριστικῆς τοῦ τίθημι καὶ ἴημι καὶ ὁ ἄορ. β' ἐνικὸς τοῦ παρατ. τοῦ δίδωμι σχηματίζονται μόνον κατὰ τὰ συνηρημένα, π.χ. ἐτίθεις, ἐτίθει· ἴεις, ἴει· ἐδίδουν, ἐδίδους, ἐδίδου.

Ὁ ἐνεργ. ἄορ. α' τοῦ τίθημι, ἴημι καὶ δίδωμι ἔχει χαρακτηρισ καὶ εἶναι εὐχρηστος μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν τῆς ὀριστικῆς: ἔθηκα, -κας, -κε· ἦκα, ἦ-κας, ἦκε· ἔδωκα, -κας, -κε· εἰς δὲ τὸν δυνικὸν καὶ πληθ. αὐτῆς, εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις, εἰς τὸ ἀπαρέμφ. καὶ μετχ. ἀναπληροῦται ὑπὸ τοῦ β' ἄορ. ἔθετον, ἔθετην, ἔθεμεν, ἔθετε, ἔθεσαν κ.λπ. Κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐνικου εὐρηται ἐσχηματισμένοι σπανίως καὶ εἰς τὸν πληθ. τύποι, π.χ. ἔδωκαν, ἐθήκαμεν, ἔθηκαν, συνηκατε, ὡς καὶ κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἔθηκα ἐσχηματίσθη καὶ ὁ «ἐφρηκα» ἀντὶ εἰσέφρησα τοῦ (εἰσ-)-φρέω (= εἰσάγω). Ὁ μέσος πρκμ. τοῦ ἴημι σχηματίζεται κανονικῶς ἐκ τοῦ θέματος σε, π.χ. (σέ-σε-μαι)> ἔεμαι> εἶμαι. Κατ' ἀναλογίαν τούτου ἐσχηματίσθη ὁ ἐνεργ. πρκμ. εἶκα καὶ ὁ πρκμ. τέθεικα καὶ τέθειμαι. Τὸ (ἐνεργ.) ἴστημι ἔχει ἄορ. ἔστησα καὶ πρκμ. περιφραστικὸν «ἔχω στήσας», τὸ δὲ (μέσον) ἴσταμαι ἔχει ἄορ. ἔστην καὶ πρκμ. ἔστηκα.

Ὁ πρκμ. ἔστηκα ἔχει καὶ τοὺς ἑξῆς εὐχρηστούς τύπους (εἰς τὸν δυνικὸν καὶ πληθυντικόν) ἐκ τοῦ θέματος «ἔστα»: ἔστατον, ἔστατον· ἔσταμεν, ἔστατε, ἔστασι· (ὑποτ.) ἔστώμεν, ἔστώσι· (εὐκτ.) ἔσταῖν, (ποιητ.)· προστακτικὴ ἔσταθι, ἀπαρ. ἐ-

στάναι, (μετχ.) ἐστώς, ἐστῶσα, ἐστώς· ὑπερσυντ. γ' πληθ. ἔστασαν.

Κατὰ τὸ ἔστηκα κλίνεται, α) τὸ τέθνηκα, ὀριστ. τέθναμεν, τέθνατε, τεθναῖσι· (ὑπερσ.) ἐτέθνασαν, (εὐκτ.) τεθναίην, τεθναίῃ, τεθναίην, (προστ.) τέθναθι, τεθνάτω, (ἀπαρ.) τεθνάται, (μετχ.) τεθνεώς, τεθνεῶσα, τεθνεός, β) δέδοικα (βλ. λ.). Κατὰ τὸ ἔστημι κλίνονται εἰς τὸν ἐνεστ. καὶ παρατατ. τὰ ῥήματα ὁ-νί-νη-μι (θ. νη-νᾶ), πί-μ-πλη-μι (θ. πλη-πλᾶ), πί-μ-πρημι (θ. πρη-πρᾶ), κί-χη-μι (θ. χρη-χρᾶ), ἄγα-μαι (θ. ἀγᾶ-), δύναμαι (θ. δύνᾶ-), ἐπίσταμαι (θ. ἐπιστη-, ἐπιστᾶ-) καὶ κρέμα-μαι (θ. κρεμᾶ-). Ἡ ὑποτακτικὴ καὶ εὐκτικὴ τοῦ τίθημι καὶ ἵημι ἐνίοτε ἔχει τοὺς τύπους κατὰ τὰ εἰς -ω ῥήματα, π.χ. ἐπίθωνται, πρόητε, τίθοιτο, πρόοιτο κ.λπ.

Τὰ εἰς -νυμι (-ννυμι) ῥήματα κλίνονται κατὰ τὰ εἰς -μι μόνον εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικόν, πλὴν τοῦ σβέννυμι, τὸ ὁποῖον ἔχει ὁδρ. β' ἔσβην. Ἡ δὲ ὑποτακτικὴ καὶ εὐκτικὴ τούτων σχηματίζονται κατὰ τὰ εἰς -ω ῥήματα, π.χ. δεικνύω, δεικνύοιμι. Εὐρίσκονται πλὴν τῆς ὑποτακτικῆς καὶ εὐκτικῆς καὶ ἄλλοι τύποι τῶν εἰς -νυμι κατὰ τὰ εἰς -ω ῥήματα, π.χ. δεικνύει, ἐδεικνυε, δεικνύειν, ὡς καὶ ἀντιθέτως ῥήματά τινα εἰς -ω σχηματίζονται ἐνίοτε εἰς -νυμι, π.χ. εἴργω καὶ εἴργνυμι, ἀνοίγω καὶ ἀνοίγνυμι, ἀποκτείνω καὶ ἀποκτείννυμι.

Τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα τῶν εἰς -μι ῥημάτων εἶναι ἰσχυρόν (ἵστη-, δεικνύ- κ.λπ.) καὶ ἀσθενές (ἵσᾶ- δεικνύ- κ.λπ.). Ἀπὸ τοῦ ἰσχυροῦ θέματος σχηματίζονται τὰ τρία ἐ-

νικά πρόσωπα τῆς ὀριστ. τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος καὶ παρατατ.: ἵστημι, ἵστης, ἵστησι· ἵστην, ἵστης, ἵστη, τὸ β' ἐν. πρόσ. τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος: ἵστη, δείκ-νυ καὶ ἡ ὑποτακτικὴ ἐν γένει: ἵστω, ἵσθης κ.λπ., ἀπὸ δὲ τοῦ ἀσθενοῦς θέματος σχηματίζονται πάντες οἱ ἄλλοι τύποι αὐτῶν ἵσταμεν, ἵστατε, ἵστάτω κ.λπ., ἵστάναι, ἵστάς, ἵσᾶσα, ἵσᾶν κ.λπ.

Ὁ τόνος τῶν εἰς -μι συνθέτων μετὰ προθέσεως ῥημάτων: α) ἀναβιβάζεται εἰς τὴν προστακτικὴν τοῦ ἐνεργ. καὶ μέσου ὁρίστου β', ἀλλ' ὅχι καὶ πέραν τῆς ληγούσης τῆς τυχὸν δυσλλάβου προθέσεως, π.χ. ἀνά-στηθι, ἀπό-δος, ἐπί-θεε, ἀπό-δοτε, κατὰ-θου, κατὰ-θεοθε. Τοῦ β' ἐνικού τῆς προστακτικῆς τοῦ μέσου ὁρίστου β' δὲν ἀναβιβάζεται ὁ τόνος, ὅταν τοῦτο τὸ δεῦτερον συντίθεται μετὰ προθέσεως μονοσυλλάβου ἢ δυσλλάβου, ἢ ὁποῖα πάσχει ἐκθλιφθὲν πρὸ αὐτοῦ: (θοῦ)> ἐν-θοῦ, (οῦ), (ἀπὸ-οῦ)> ἀφοῦ (τοῦ ῥ. ἀφίεμαι). Ὁ τόνος εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν διατηρεῖται, ὅπου καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπλοῦ, (τιθέναι) -συντιθέναι, (δοῦναι) -ἀποδοῦναι, (ιστάναι) -ἀφιστάναι, (θέσθαι) -μεταθέσθαι, (ιστάς) -συνιστάς, (τιθείς) -μετατιθείς κ.λπ. Ῥήματα εἰς -νυμι (βλ. -νημι).

Πολλὰ ῥήματα εἰς -μι ἐτράπησαν εἰς τὴν τάξιν τῶν εἰς -ω, ἀφοῦ αἱ ὑποτακτικαί, ἐπειδὴ ἔχουν ἐγκλιτικὸν φωνῆν ε/ο καὶ μάλιστα εἶναι ὅμοιοι πρὸς ὀριστικήν.

Καὶ εἰς τοὺς χρόνους τῶν βαρυτόνων ῥημάτων ἡ ὀριστικὴ ἔχει θεματικά φωνήεντα ε/ο: (λέγετε, λέγομεν, εἴπετε, εἵπομεν).

ἡ ὑποτακτικὴ ἔχει ἐγκλιτικὰ φωνήεντα η/ω, ἥτοι ἦσαν συνηρημένα παλαιότερον τὰ θεματικά φωνήεντα μετὰ τῶν ἐγκλιτικῶν τῆς ὑποτακτικῆς ε/ο, ὅθεν λέγητε, λέγωμεν κ.λπ.

Πίνακα τῆς κλίσεως τῶν εἰς -μι ῥημάτων καὶ λοιπὰ (βλ. ῥήμα).

μιαίνω· (τι ἢ τινα)· (βάπτω, χρωματίζω· λερώνω· (φρ.) «βορβόρω θ' ὕδωρ λαμπρὸν μιαίνων» (Αἰσχύλος)· μολύνω, ἀτιμάζω· (φρ.) «ἐμίανεν ὁ υἱὸς Ἑμμῶρ Δείναν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ» (Παλ. Διαθ.), (μτφ.) μολύνω ἠθικῶς· (φρ.) «Θεοὺς μιαίνειν οὔτις ἀνθρώπων σθένει» (Σοφοκλῆς)· (πρτ.) ἐμίαινον, (μέλλ.) μιανῶ, (ἀόρ.) ἐμίηνα, ἐμίαναι, (πρκμ.) μεμιάγκα, μιάνας ἔχω· (ὑπερσ.) ἐμεμιάγκειν, μιάνας εἶχον· (ὑπ.) ἐμιαίνω, ἀμihνω, μιάνω· (εὐκτ.) ἐμιαίνομι, μμιανοῖμι, μιανοῖην, ἀμihναιμι, μιάναιμι· (προστ.) ἐμιάινει, ἀμihνον, μιάνον· (ἀπαρέμφ.) ἐμιάινειν, μμιανεῖν, ἀμihναι, μιάναι· (μετχ.) ἐμιαίνων, -νουσα, -νον, μμιανῶν, -νουσα, -νοῦν, ἀμihνας, -νασα, -ῆναν, μιάνας, -νασα, -ᾶναν· // μιαινομαι (ὑπὸ τινος, παρά τινος), πμμιαινόμην, μμιανθήσομαι, ἀμihάνθην, (ἐπικ. μιάνθην), πρμμιάσμαι, μεμιάμμαι, ὑμμιαίσμην· (ὑποτ.) ἐμιαίνωμαι, ἀμιανῶ, πρμμιασμένος ὦ ἢ μεμιαμμένος ὦ· (εὐκτ.) ἐμιαινοίμην, μμιανθισίμην, ἀμιανθίην, πρμμιασμένος εἶην· (προστ.) ἐμιάινου, ἀμihάνθι, πρμμιάινσο· (ἀπαρέμφ.) ἐμιαίνεσθαι, μμιανθήσεσθαι, ἀμιανθῆναι, πρμμιάσθαι (μτγν. μεμιανθῆναι)· (μετχ.) ἐμιαινόμενος, -ομένη, -όμενον, μμιανθισόμενος, -θησομένη, -θησόμενον, ἀμιαθεῖς, -θεῖσα, -θέν, πρμμιασμένος ἢ με-

μιαμμένος, -μένη, -μένον· — μιάσμα, μιάσεις, μιάρως, μιασμός, ἀμιάντος, μμιαοφόνος, μιάστωρ (= μιάρως), μιάρια (= μόλυσμα, ἀκαθαρσία), μιάρότης, μμιαρσύνη.

μihγδην· (φρ.) «φύρδην μihγδην» (= ἀναμίξ, ἀναμihγδην).

Μihδας, (-ου καὶ -α), ὁ.

μικᾶδος, (-ου), ὁ· (<(ιαπων.) mi-kado = ὑψηλὴ πύλη) (= αὐτοκράτωρ τῆς Ἰαπωνίας), οὕτω καὶ Φαραῶς (= ὑψηλὴ οἰκία), (πρβλ.) «Ἵψηλὴ Πύλη» (= τουρκικὴ κυβέρνησις).

μικρο· (Ὀρθογρ.) (νεώτ.) α' συνθετικόν, τὸ ὁποῖον δηλοῖ ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ β' σήμαινόμενον ἔχει τὴν ιδιότητα τοῦ μικροῦ ἢ γίνεταί εἰς περιωρισμένην κλίμακα ἢ κατὰ τρόπον εὐτελεῖ ἢ ἀναφέρεται εἰς μικρὸν πρόσωπον· ὡς μικρόγλωσσος, μικροῖδιοκτήτης, μικροδουλειᾶ κ.λπ. // (ἐπὶ μονάδων μετρήσεως) τὸ ἐν ἑκατομμυριοστὸν τοῦ ὑπὸ τοῦ β' συνθετικοῦ σημαίνοντος, π.χ. μικροῶμ, μικροαμπέρ κ.λπ.

μικρογράμματος, -ος, -ον· ὁ διὰ μικρῶν γραμμάτων γεγραμμένος: (α, β, γ κ.λπ.)· // «γραφὴ μικρογράμματος» ἢ «γραφὴ μικρογραμμάτου ῥυθμοῦ», ἡ γραφὴ διὰ μικρῶν γραμμάτων· αὕτη καθιερώθη κατὰ τοὺς μεταχριστιανικοὺς κυρίως χρόνους, διότι ἡ ἀρχαιοτάτη ἐλληνικὴ γραφὴ ἦτο ἡ μεγαλογράμματος* καὶ ἐγνώριζε μόνον τὰ κεφαλαῖα. Τὰ μικρὰ γράμματα ἦσαν ἐν χρήσει καὶ ὀλίγον πρότερον καὶ προήλθον διὰ τῆς τροποποιήσεως τῶν κεφαλαίων ἕνεκα τοῦ νόμου τῆς ἥσσανος προσπαθείας· (ἀντίθ. μεγαλογράμματος*).

μικρογραφία, (-ίας), ἡ· (Γραμμ.) ἡ

γραφῇ διὰ βραχείας φωνήεντος· (φρ.) «τῆς ἐν τῇ παραληγουσῇ μικρογραφίας», ῥ. μικρογραφῶ (βλ. μεγαλογραφῶ).

μικρότης, (-ητος), ἡ· (Ῥητορ.) τὸ τετριμμένον τοῦ λόγου.

μικροῦ δεῖν κατεστράφη ἡ πόλις· (ἀντὶ τοῦ ἐσφαλμ. «μικροῦ δεῖν νὰ καταστραφῇ ἡ πόλις» (= παρ' ὀλίγον, σχεδόν).

Μίκων, (-ωνος), ὁ· (τὸ ἱ βραχύ, ἄν καὶ τὸ μικρὸς ἔχει τὸ ἰ μακρόν, ὡς οἶμος > Σίμων, κῦδος > Κύδιλλα).

μίλιον, (-ου), τό· (δι' ἐνὸς «λ» ἐκ τοῦ πληθ. τοῦ λατιν. milia passuum καὶ ὅχι ἐκ τοῦ ἐνικου mille (πρβλ. decem milia hominum) (= μύριοι ἄνθρωποι).

μιμητικός, -ή, -όν· (Μετρ.) μιμητικὴ ἢ ἄρμονία, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ στιχουργὸς δι' ἤχων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν σχέσιν πρὸς τὰ ἀντικείμενα καὶ πρόσωπα συντατίζει αὐτὰ πρὸς τοὺς μιμητικούς ἤχους τῶν λέξεων, π.χ. «Γκλὰν γκλὰν τὰ σήμαντρα τῆς Ἐκκλησιᾶς...» (Δ. Σολωμός). «Ἡ βρύση ἡ χορταρόστρωτη δροσίζει τὰ λουλούδια καὶ μ' ἄλαφρὸ μουρμουρητὸ γλυκὰ τὰ νανοῦρίζει» (Κ. Κρυστάλης). // (ἀρχ.) «τυφλὸς τὰ τ' ὤτα, τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματ' εἰ» (Σοφοκλῆς).

μιμνήσκω (τινὶ τι)· (= ὑπενθυμίζω, ἐνθυμίζω τι εἰς τινα· (φρ.) «μή με κακῶν μίμνησκε» (Θέογνις), (αἰολ. μιμνᾱίσκω) τὸ ἰ εἰσιγῆθαι καὶ μάλιστα παρελείφθαι, ὡς καὶ εἰς τὰ σφῆζω, θνήσκω, ἀλλ' ἡ παράδοσις καὶ ἡ ἐτυμολογία ἔχει τὸ ἰ ὑπογεγραμμένον «μιμνήσκω»· (φρ.) «μιμνήσκω ὁ μὲν Διόδωρος ἄνευ τοῦ ἰ (μνη) ἢ μὲν τοι παραδόσις οὐκ ἐπέισθη αὐτῷ» (Ἡρωδιανός). (πρτ.) ἐμίμνησκον,

(μέλλ.) μνήσω, (ἀόρ.) ἔμνησα, πρ μνεῖαν πεποιήμαι, μνεῖαν ἐπεποιήμην· (ὑποτ.) ἐμιμνήσκω, ἂ μνήσω· (εὐκτ.) ἐμιμνήσκοιμι, μ μνήσοιμι, ἂ μνήσαιμι· (προστ.) ἐμίμνησκε, ἂ μνήσον· (ἀπαρ.) ἐμιμνήσκειν, μ μνήσειν, ἂ μνήσαι· (μετχ.) ἐμιμνήσκων, -ουσα, -ον, μ μνήσων, -ουσα, -σον ἂ μνήσας -σασα, -σαν· (Μεσ.) μιμνήσκομαι (τινος) (= ἐνθυμοῦμαι τι)· (φρ.) «μεμνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων» (Ἡρόδοτος). π ἐμιμνησκόμην, μ μνήσομαι, μνησθήσομαι, ἂ ἐμνησάμην, ἐμνήσθην, πρ μνεῖαν ἔσχηκα, μνεῖαν πεποιήμαι, μέμνημαι (μετὰ σημασ. ἐνεστώτος), μνεῖαν ἐσχέκειν, μνεῖαν ἐπεποιήμην, ἐμεμνήμην· (ὑποτ.) ἐμιμνήσκωμαι, ἂ μνήσωμαι, μνησθῶ, πρ μεμνημένος ὦ, μεμνώμαι· (εὐκτ.) ἐμιμνησκόμην, μ μνησοίμην, μνησθήσοίμην, ἂ μνησάμην, μνησθείην, πρ μεμνημένος εἶην, μεμνήμην· (προστ.) ἐμιμνήσκου, ἂ μνήσαι, μνήσθητι, πρ μέμνησο· (ἀπαρ.) ἐμιμνήσκεσθαι, μ μνήσεσθαι, μνησθήσεσθαι, ἂ μνήσασθαι, μνησθῆναι, πρ μεμνήσθαι· (μετχ.) ἐμιμνησκόμενος, -ομένη, -όμενον, μ μνησόμενος, -ομένη, -όμενον, μνησθήσόμενος, -θησομένη, -σόμενον, ἂ μνησάμενος, -σαμένη, σάμενον, ἂ μνησθείς, -θείσα, -θέν, πρ μεμνημένος, -μένη, -μένον — μνήμη, μνήμων, μνημονεύω, μνήμα, μέμων, Ἀγαμέμνων, Μέντης, Μέντωρ — μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς (= ἐνθυμοῦμαι ὅτι...· (φρ.) «μεμνήμεθα ἐλθόντες» (Εὐριπίδης). μετ' ἀπαρεμφάτου· (φρ.) «μεμνήσθω ἀγαθὸς ἀνὴρ εἶναι» (Ξενοφῶν). μετ' εἰδικῆς προτάσεως· (φρ.) «μεμνημένος μὲν τὸν ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἔπρηξε» (Ἡρόδοτος). μετὰ τελικῆς

προτάσεως (φρ.) «μέμνησ' ὅπως εἶ μοι στομώσεις αὐτόν» (Ἀριστοφάνης).

μῖμος, (-ου), ὁ· εἶδος βεαλιστικῆς κωμωδίας, ἡ ὁποία ἔχει ὡς σκοπὸν τὴν μίμησιν τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἡθῶν. Εἰς τοὺς ἀρχαίους οἱ «μῖμοι» ἦσαν μικρὰ θεατρικὰ ἔργα ἀπαρτιζόμενα ἐκ μερικῶν σκηνῶν δύο ἢ τριῶν προσώπων ἄνευ χοροῦ καὶ σχεδὸν ἄνευ δράσεως. Ἀρχικῶς ἐγράφοντο εἰς ῥυθμικὸν πεζὸν λόγον, ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐποχῆς ἐγράφοντο ἐμμέτρως. Δημιουργοὶ τῶν μίμων ἐθεωρεῖτο ὁ Σώφρων ὁ Συρακόσιος (ε' αἰ. π.Χ.).

μιμοῦμαι (-έομαι)· (= ἀπομιμοῦμαι, παριστάνω). (φρ.) «πάντων ἐνθρόπων φωνὰς... μιμεῖσθ' ἴσασιν» (Ὑμν. Ἀπόλλ.). μετὰ συστοίχου αἰτιατ. (φρ.) «μῖμοις πονηρὰς μιμεῖσθαι τινα» (Πλάτων). εἰκονίζω, παριστάνω· (φρ.) «τὴν τῶν μελῶν μίμησιν τὴν εὐ καὶ τὴν κακῶς μεμιμημένην» (Πλάτων). παρομοιάζω· (φρ.) «σκόληκα τὸν ἀκούητον μιμοῦμαι τὴν πενίαν» (Πρόδρομος). (πρτ.) ἐμιμοῦμην, (μεσ. μ) μίμῃσομαι, (παθ.) μιμηθήσομαι, (ἀόρ.) ἐμιμνήσάμην, (ὑποτ.) μιμήσωμαι, (παθ. ἀόρ.) ἐμιμήθην, (ὑποτ.) μιμηθῶ (πρκ.) μεμίμημαι, (ὑπερσ.) ἐμεμιμήμην — μίμησις, μίμημα, μιμητὸς, μιμηλὸς, μιμῶ, μιμῶδός, μῖμος, μιμόρημα.

μιξίαμβος· (ὀρθότ. μειξίαμβος), (-ου), ὁ ὁ σκωπτικός, ὁ μεμειγμένος μετ' ἰάμβων ἢ σκώμματος.

μῖξις· κ.λπ. (βλ. ὀρθοτ. μεῖξις κ.λπ.).

μισθῶ (-όω) (τι)· (= δίδω τι ἐπὶ μισθῶ, ἐνοικιάζω). (φρ.) «τὸν Θερασύλοχον τῷ Καλλίπῳ μισθῶσαι τὴν τριηραρχίαν ἔπεισεν» (Δημοσθένης). (πρτ.) ἐμισθουν,

(μέλλ.) μισθώσω, (ἀόρ.) ἐμισθώσω, (πρκμ.) μεμίσθωκα· (Μεσ. καὶ Παθ.) μισθοῦμαι (τι) (= λαμβάνω τι ἐπὶ μισθῶ). (φρ.) «οἰκίαν ἣν ᾧκει μεμισθωσάμενος» (Ἰσαῖος). π ἐμισθούμην, (μεσ. μ) μισθώσομαι, (μεσ. ἀ) ἐμισθωσάμην, (ὑποτ.) μισθώσωμαι, (παθ. ἀ) ἐμισθώθην, (ὑποτ.) μισθωθῶ, πρ μεμίσθωμαι, (μετχ.) μεμισθωμένος, -η, -ον, (ὑπερσ.) ἐμεμισθώμην — μίσθωμα, μίσθωσις, μισθωτὸς, μίσθιον, μισθωτής, μισθωτικός, ἐκμίσθωσις, ἔκμισθος, ἔμμισθος, ἀπόμισθος, μισθωτήριο.

μισο· (δημ.) α' συνθετικὸν προσδίδον εἰς τὸ ῥῆμα τὴν ἔννοιαν: α) τοῦ ἡμίσεος ἢ ἐκείνου τὸ ὅποιον συνετελέσθη κατὰ τὸ ἥμισυ ἢ τοῦ ἑλλειποῦς ἢ τοῦ ἀτελοῦς, ὡς μισόκλειστος, μισόγυμνος, μισοτελειώνω κ.λπ., β) τοῦ μέσος, π.χ. μισοφόρι, μισότοιχος, μισοβδόμαδο, μισοσαράκαστο, καὶ γ) τοῦ μισῶ, π.χ. μισογύνης, μισοπόλεμος, μισότουρκος κ.λπ.

μισορρωμαῖος, φιλορρωμαῖος ὁ· (ὀρθότ. ἀντὶ μισορωμαῖος, φιλορωμαῖος, τὰ ὁποῖα εἶναι ποιητ.) (βλ. ρ, Ρ).

μίσος, (-ους), τό· (= ἀπέχθεια ἢ) μῦσος τό (= ἀκαθαρόσια σώματος).

-μισυ· β' συνθετικὸν ἄκλιτον ἔχον τὴν σημασίαν τοῦ ἡμίσεος (μισός), π.χ. ἐνάμισυ, δυόμισυ, τριάμισυ, πεντέμισυ, ἑφτάμισυ κ.λπ.

μισῶ (-έω) (τινα)· (= ἔχω μῖσος πρὸς τινα, ἀποστρέφομαι τινα, ἐχθρεύομαι). μετ' ἀπαρεμφ. (φρ.) «μισῶ λακωνίζειν» (πρτ.) ἐμισῶν, (μέλλ.) μισήσω, (ἀόρ.) ἐμίσησα (πρκμ.) μεμίσηκα· (Παθ.) μισοῦμαι, (πρτ.) ἐμισοῦμην, (μέλλ.) μισηθήσομαι, (ἀόρ.) ἐμισήθην, (ὑποτ.) μισθῶ, πρ μιμήσθην, (μετχ.) μεμισθωμένος, -η, -ον.

— μῖσος, μίσημα, μισητός, μισητρον, μισητή, μισητέος, μισητικός.
μίτος, (-ου), δ· (= ἡ κλωστή τοῦ στήμονος)· μήτος τό (= ἡ μήτις, σοφία, σύνεσις)· μοῖτος ὁ (= ἡ χάρις)· (φρ.) «μοῖτον ἀντὶ μοίτου» (= ἴσα ἀντὶ ἴσων).
μίτρα, (-ας), ἡ· (= ζώνη, κάλυμμα κεφαλῆς ἱερέων), μίτραι, (-ῶν), αἶ, ἐνῶ μήτρα, (-ας), ἡ (ἡ τῆς γυναικός)· Μίτρα ἡ (= ἡ Ἀφροδίτη εἰς τοὺς Πέρσας).
Μιτυλήνη, (-ης), ἡ· (ἐσφαλμ. κατὰ μετὰθεσιν τοῦ «υ» ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ Μυτιλήνη).
μνεῖα, (-ας), ἡ· (= ἀνάμνησις)· μνοῖα (ἡ μνωῖα - μνώα) (= τάξις δούλων).
μνήμη, (-ης), ἡ· (Συντακτ.) «τὰ μνήμης καὶ λήθης σημαντικὰ», ἄλλως «μνημονευτικὰ καὶ ἐπιληστικὰ» (= ἐνθυμούμαι, ἐπιλανθάνομαι, ἐπιλήθω, λησμονῶ) κ.λπ., ταῦτα συντάσσονται μετὰ γενικῆς, π.χ. «μνήσομαι φίλων», «νόστου λαθέσθαι» κ.λπ.
μνημονεύω (τι)· (= ἀναφέρω, ἐνθυμούμαι, ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην)· (πρτ.) ἐμνημόνευον, (μέλλ.) μνημονεύσω, (ἀόρ.) ἐμνημόνευσα, (πρkm.) ἐμνημόνευκα· (Παθ.) μνημονεύομαι, π ἐμνημονεύομην, (μεσ. μ) μνημονεύσομαι, (παθ. μ) μνημονευθήσομαι, (παθ. ἁ) ἐμνημονεύθην, (ύποτ.) μνημονευσθῶ, πρ ἐμνημόνευμαι, (μετχ.) ἐμνημονεμένος, -η, -ον· — «μνημονεύω τινός» (= ἐνθυμούμαι τι)· (φρ.) «μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγγεγραμμένον ἐκ νεκρῶν» (Κ.Δ.)· (μετ' ἀπαρεμφάτου) (= ἐνθυμούμαι νὰ πράξω τι)· (φρ.) «ὅτῳ τρόπῳ τὰς χεῖρας αἶρειν μνημονευθήσομεν τότε» (Ἀριστοφάνης)· — μνημόνευμα, μνημόνευσις, μνημονευ-

τόν, μνημονευτικός.
μνηστεία (-ας), ἡ· (ἡ μνήστευσις) (= ἀρραβώνισμα)· ἀμνηστεία ἡ (διὰ τοῦ εἰ) (= ἀγαμία)· ἀμνηστία (-ίας), ἡ (= ἡ λήθη τοῦ ἀδικήματος) (διὰ τοῦ ι).
μνηστεύω (ἀμτβ.)· (ἐπὶ ἀνδρός) (= ζητῶ γυναῖκα εἰς γάμον, ἀρραβωνίζομαι)· (μέσον μνηστεύομαι μετ' ἀπαρεμφ.) (= ζητῶ νὰ κατορθώσω τι)· (φρ.) «πᾶσιν δ' ἐλπίζειν ἐνεδίδον, μνηστευόμενος ἄρχειν ἐκόντων» (Πλούταρχος)· (πρτ.) ἐμνήστευον, (μέλλ.) μνηστεύσω, (ἀόρ.) ἐμνήστευσα, (ύποτ.) μνηστεύσω, (πρkm.) ἐμνήστευκα· (Μεσ.) μνηστεύομαι, (ἀμτβ. ἐπὶ γυναικός) (= λαμβάνομαι ὡς μνηστὴ ὑπότινος), (παθ. ἁ) ἐμνηστεύθην (ύποτ.) μνηστευθῶ, πρ ἐμνήστευμαι, (μετχ.) ἐμνηστευμένος, -η, -ον· — «γάμον μνηστεύω (τινί)» (= βοηθῶ τινα νὰ εὐρη σύζυγον)· (φρ.) «οὐδὲ γὰρ Ὡτος, οὐδὲ μὲν Ὡαρίων ἀγαθὸν γάμον ἐμνήστευσαν» (Καλλίμαχος)· «τῷ καὶ ἀεξηθέντι θεαὶ γάμον ἐμνήστευσαν» (Ἀπολλ. Ῥόδ.)· — μνηστεία, μνηστήρ, μνηστή, μνήστειρα, μνήστευσις, μνήστευμα, μνηστευτικός.
μοῖρα, (-ας), ἡ· (= μέρος)· Μύρα τὰ (= πόλις Λυκαίας), ὁ κάτοικος Μυραῖος· «μῆρα τὰ» (ἀντὶ τὰ μηρά) (Ὁμηρος).
μοιρολογῶ (-έω)· (= προλέγω τὰ μέλλοντα, λέγω εἰς τινα τὴν μοῖράν του)· (ἐνῶ ὀρθότερον) μοιρολογῶ (= ὀλεῖφω διὰ μύρων νεκρῶν καὶ τὸν κλαίω· κλαίω).
μοίχιος, -α, -ιον· (= μοιχικός, ὁ τῆς μοιχείας)· μύχιος (= κρύφιος, ἐσωτερικός).
μοιχός, (-οῦ), δ· (= ὁ πορνεύων μετὰ ξένης γυναικός, (θελ.) μοιχαλῖς, (-ίδος), ἡ, μοιχάς, (-άδος), ἡ καὶ σπαν. μοιχή, (-ης),

ἡ.
μόλιβος, (-ου), δ· (διὰ τοῦ ι ἄνευ τοῦ δ, ἀλλὰ διὰ τοῦ υ μετὰ τοῦ δ μόλυβδος* ὁ), ἀλλὰ ἀκρομόλιβος, (ὀρθότ.) ἀκρομόλιβος.
μόλις· (ἀρχ. μόγις) (ἐπίρρ. καὶ ὅχι σύνδ.), ὥστε κακῶς ἔχει νὰ τίθεται ἀντὶ τοῦ «ἄ-μ α», ὡς εἰς τὴν (δημοτ.): «μόλις μᾶς εἰδαν ἔφωγαν» (Δημοτ.)· τοῦτο δηλοῖ ὡς ἐπίρρημα τὴν ὑπὸ τοῦ ῥήματος δηλουμένην ἐνέργειαν νὰ συμβαίνει εἰς τὸ ἐλάχιστον δυνατὸν ὄριον αὐτῆς, π.χ. «μόλις ἐκακόγραφε τὴν ὑπογραφήν του» μετ' ἀριθμητικῶν δηλοῖ προσέγγισιν κατὰ τὸ μέγιστον δυνατὸν ὄριον, π.χ. «ἦταν ὠλοκληρωμένος ἂν καὶ ἦταν μόλις εἰκοσιπέντε ἐτῶν»· «ἐκίνησαμε μόλις δέκα μετὰ τοὺς γονεῖς μας»· ὡς χρονικός σύνδεσμος (= ἀμέσως, εὐθύς, ὡς)· (φρ.) «μόλις ἦλθα, ἔφαγα» (ἦτοι πάραυτα, ἀμέσως)· μῶλως, -υς, -υ (-υος) (= νωθρός, βραδύς).
μολοσπονδεῖος, (-ου), δ· (Μετρ.) πούς συγκείμενος ἐκ μολοσσοῦ καὶ σπονδείου (- - - / - -).
μολοσσός, (-οῦ), δ· (Μετρ.) ὁ τρίμακρος* πούς, ἦτοι ἐξάσημος ἐκ τριῶν μακρῶν συλλαβῶν γεγόμενος, ἦτοι ἐξ ἰωνικοῦ ἀπὸ μείζονος (- - υ υ), ἡ ἰων. ἀπὸ ἐλάσσονος (υ υ -) διὰ συναρέσεως τῶν δύο βραχειῶν συλλαβῶν, «μολοσσός ἀπὸ θέσεως» (- - -) καὶ «μολοσσός ἀπὸ ἄρσεως» (- - -).
μόλυβδος, (-ου), δ· διὰ τοῦ υ, ὅταν τίθεται τὸ β μετ' ἐπιπλοκῆς τοῦ δ (βδ), ἄλλως μόλιβος* (διὰ τοῦ ι, οὕτω (δημ.) μολίβι).
μοναδικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) ὁ ἔχων μόνον ἓνα τύπον· (φρ.) «μοναδικὸς κατὰ

τριγένειαν», ἦτοι μονοκατάληκτος, ὁ μίαν μόνον κατάληξιν ἔχων διὰ τὰ τρία γένη.
μονάζω· (Γραμμ.) (ἐπὶ λέξεως) ἀπαντῶ εἰς ἓν μόνον χωρίον.
μονήρης, -ης, -νῆρες· (Γραμμ.) ὁ ἅπαξ ἀπαντῶν, ὁ μοναδικός, ὁ ιδιόρρυθμος· «Περὶ μονήρους λέξεως», ἔργον Ἡρωδιανοῦ, (εἰς τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ τῶν λέξεων τῶν μίαν καὶ μόνην φορὰν ἀπαντῶντων εἰς τὸν Ὁμηρον)· (φρ.) «ἐπιμείνας τῇ λέξει διὰ τὸ μονήρης καὶ καίριον» (Εὐστάθιος).
μον(ο)· (Ὁρθογρ.) α' συνθετικόν, τὸ ὁποῖον δηλοῖ ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ β' σημαίνον· εἶναι μόνον ἐν ἡ γίνεται ἅπαξ· ἡ εἰς μίαν μονάδα χρόνου, ὡς μονοετής, μονόδους, μονοθεΐα, μονολεκτικός, μονοπώλιον, μονομαχία κ.λπ.· (δημ.) μονήμερα, μονορροῦφι, μονοκοντυλιά, μονοκόμματος, μονόχνοτος (ἐσφ. τὸ μονόχνωτος) κ.λπ.
μονογάμματος, -ος, -ον· (Γραμμ.) ὁ γεγραμμένος δι' ἐνὸς «γ»· (φρ.) «ἴσως ἐκ τῆς μονογαμμάτου φάρυγγος καὶ αἱ Φαρυγγαί, τὸ τοπικὸν ὄνομα» (Εὐστάθιος).
μονογενής, -ής, -ές· (Γραμμ.) ὁ διὰ πάντα τὰ γένη ἓνα τύπον ἔχων, ὡς ὁ καὶ ἡ ἄρπαξ, ὁ καὶ ἡ βλάξ· // (Μετρ.) ὄνομα ποδὸς ἐκ τριῶν μακρῶν καὶ ἐνὸς βραχέος (ἐπίτριστος, ἀποτελούμενος ἐκ σπονδείου καὶ τροχαίου), ὡς (- - - υ).
μονογράμματος, -ος, -ον· (Γραμμ.) ὁ ἐξ ἐνὸς μόνον γράμματος συγκείμενος· (ἐπὶ συλλαβῶν)· (φρ.) «τῆς μονογραμμάτου συλλαβῆς η» (Διον. Ἀλικ.).
μονοκατάληκτος, -ος, -ον· (Γραμμ.) «μονοκατάληκτα ἐπίθετα» (βλ. ἐπίθετον)· εἶναι τὰ ἔχοντα μίαν κατάληξιν

καὶ διὰ τὰ τρία γένη, π.χ. ἑνάς, (ἐνάδος), ὁ, ἡ, τό (= ῥευστός).

μονόκλιτος, -ος, -ον· ὁ κατὰ κλίσιν ἔχων ἓνα μόνον τύπον, ἄκλιτος*. Μονόκλιτα εἶναι: α) τὰ ὀνόματα τῶν γραμμάτων, ὡς τὸ ἄλφα, τὸ βῆτα, τὸ γάμμα· [ὑπὸ μερικῶν γραμματικῶν κλίνονται: τὸ γάμμα, (-ατος), καὶ τὸ σῆμα, (-ατος)]· β) ξενικά ὀνόματα, ὡς τὸ Πάσχα, τοῦ Πάσχα, ὁ Ἀδάμ, τοῦ Ἀδάμ, ὁ Μότσαρτ, τοῦ Μότσαρτ· τὸ ταξί, τοῦ ταξί, τὸ τράμ, τοῦ τράμ, τὸ μπετόν, τοῦ μπετόν, τὸ στυλό, τοῦ στυλό· κ.λπ.· γ) τὸ οὐς. τὸ χρη, τοῦ χρη καὶ ἡ μετοχὴ χρεῶν, τοῦ χρεῶν καὶ τὰ ἐν λέξει ἄκλιτα*.

μονόκωλος, -ος, -ον· (Γραμμ.) ὁ ἐξ ἐνὸς μόνον κώλου (ἡμιπεριόδου) συνιστάμενος, «μονόκωλος περίοδος» // (Ῥητορ.) ὁ ἄνευ ποικιλίας μονότονος (λόγος).

μονολεκτικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) ὁ ἀποτελούμενος ἐκ μιᾶς μόνον λέξεως· // ὁ ἐκφερόμενος διὰ μιᾶς λέξεως (ἀντιθ. περιφραστικός*).

μονολήμματος, -ος, -ον· (Λογ.) συλλογισμὸς ἐκ μιᾶς μόνον προτάσεως (λήμματος) ἀποτελούμενος.

μονολόγιστος, -ος, -ον· ὁ ἓνα μόνον συλλογισμὸν ἔχων.

μονόμετρος, -ος, -ον· (Μετρ.) (ἐπὶ ἱάμβων καὶ τροχαίων) ὁ συγκείμενος ἐξ ἐνὸς μέτρου, ἐκ δύο ποδῶν ἱάμβων ἢ τροχαίων.

Μονοποδία, (-ας), ἡ· (Μετρ.) ἡ ἐκφώνησις τοῦ στίχου κατὰ ἓνα πόδα· (φρ.) «τὸ δακτυλικὸν βαίνει κατὰ μονοποδίαν».

μονοποδιαῖος, -α, -ον· (Μετρ.) ὁ συγκείμενος ἐξ ἐνὸς μετρικοῦ ποδός.

μονοπρόσωπος, -ος καὶ -η, -ο(ν)·

(Γραμμ.) (ἐπὶ ἀντωνυμιῶν) ἡ ἔχουσα ἓν μόνον πρόσωπον· // (ὡς οὐς.) «μονοπρόσωπον τό», ἄλλως «μονοσχημάτιστον», τὸ ἀπαρέμφατον ὡς μὴ ἐμφαίνον, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἀριθμὸν, ἐν μέρει καὶ ἔγκλισιν, ἀλλὰ παριστῶν τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος ἀσχετῶς πρὸς ταῦτα ἀφηρημένως.

μονόπτωτος, -ος, -ον· (Γραμμ.) «μονόπτωτα τὰ», τὰ ἔχοντα μόνον μίαν πτώσιν (βλ. ἄκλιτα)· // (Συντακτ.) (ἐπὶ ῥημάτων) ὁ λαμβάνων ἓν μόνον ἀντικείμενον, ὡς «ὁ ἥλιος (ὑποκ.) θερμαίνει τὴν γῆν (ἀντικ.)».

μονοσήμαντος, -ος, -ον· (ἐπὶ λέξεων) μονόσημος*, ὁ μίαν μόνον σημασίαν ἔχων· (φρ.) «μονοσήμαντον τὸ τῆς φθορᾶς ἐξεληφώς ὄνομα».

μονόσημος, -ος, -ον· ὁ μονοσήμαντος*· // (Μετρ.) «ὁ πρῶτος χρόνος», ὁ ἔχων μέγεθος τὸ τῆς βραχείας συλλαβῆς (ῥ) καὶ μὴ δυνάμενος νὰ διαιρεθῇ εἰς δύο.

μονόστιχος, -ος, -ον· (Μετρ.) ὁ ἀποτελούμενος ἐξ ἐνὸς μόνον στίχου· «ἐπίγραμμα μονόστιχον», (ὡς οὐς.) «μονόστιχον τό» ὁ ἀποτελῶν ἔννοιαν αὐτοτελῆ εἰς καὶ μόνος στίχος.

μονοστροφικός, -ή, -όν· (καὶ μονόστροφος, -ος, -ον)· ὁ ἐκ μιᾶς στροφῆς συγκείμενος, ὁ εἰς μονόστροφα ποιήματα ἀνήκων, «μονοστροφικὴ περίοδος».

μονοσυλλαβία, (-ίας), ἡ· (Γραμμ.) (ἐπὶ λέξεων) τὸ ἔχειν μίαν μόνον συλλαβήν.

μονοσύλλαβος, -ος, -ον (ἐπὶ λέξεων)· ὁ ἐκ μιᾶς μόνον συλλαβῆς συγκείμενος, π.χ. εἰς, πῦρ, αἶψ· (ἐπίρρ.) μονοσυλλάβως καὶ μονοσυλλαβικῶς καὶ (δημ.) μονοσύλλαβα

καὶ μονοσυλλαβικά· // (Ῥητορ.) τὰ μονοσύλλαβα ἐν συνθέσει ἀναβιβάζουν τὸν τόνον, ὡς παῖς > εὐπαις, πούς > δίπους, χθών > αὐτόχθων, Θραῖ > Σαμόθραξ, πλὴν πτώξ > πολυπτώξ καὶ δμῶς > ὑποδμῶς· // (Ῥητορ.) τὰ μονοσύλλαβα ἀρσενικά ἢ θηλυκά ἔχοντα τὴν αἰτιατικὴν εἰς -α (ὡς καὶ αἱ μονοσύλλαβοι μετοχαί: ὁ στάς (στάντα τόν), ὁ δούς (τὸν δόντα), ὁ βάς (τὸν βάντα), ὁ δράς (τὸν δράντα), ὁ δύς (τὸν δύντα), ὁ εἰς (τὸν ἔντα <ἴημι), ὁ θείς (τὸν θέντα) ὁξύνονται εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, π.χ. ὁ βλάξ (τὸν βλάχα), ὁ πτώξ (τὸν πτώχα), ἡ ῥάξ (τὴν ῥάχα), ἡ δάς (τὴν δᾶδα), ἡ χείρ (τὴν χεῖρα), ὁ μήν (τὸν μήνα), ἡ σάρξ (τὴν σάρκα), ὁ χρώς (τὸν χρώτα), οὕτω καὶ ὁ φθειρ, (νεωτ. ἢ φθειρα) (κν. ψεῖρα), ἡ ῥῶξ, ὁ πτάξ, ἡ ῥώψ, ὁ ψάρξ, ὁ κλείς, ὁ κτεῖς, ἡ θίς, ὁ σφήξ, ὁ θήρ, ἡ φρεῖ, ἡ ψίξ, ἡ ἱς (τὴν ἵνα), ἡ σκνήρ, ἡ ῥίς, ὁ ψήν, ὁ δμῶς, (δμῶα τόν), ὁ γρύψ, ὁ γύψ, ἡ δαῖς (δαῖτα τήν), ὁ βήξ, ὁ δούξ, ὁ ῥήξ, ὁ σής, ἡ δράξ, ἡ θράρ, ὁ πούς, (τὸν πόδα)· ἡ προῖξ, ὁ λίρ, ἡ αἰξ, ὁ Ζεύς, (τὸν Δία), ἡ στίξ, ὁ κλών, (τὸν κλών), ὁ τρώξ, τὰ ποιητικὰ ὁ λῖς (= ὁ λέων) (τὸν λῖν) καὶ ἡ λῖς (= λεία), τὴν λῖτα· ἐὰν δὲ ἰσοσύλλαβον πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν, περισπῶνται, π.χ. ὁ βοῦς (τὸν βοῦν), ἡ δρῶς (τὴν δρῶν), ὁ σῦς (τὸν σῦν), ὁ μῦς (τὸν μῦν), ὁ καὶ ἡ ὕς (τὸν, τὴν ὕν), ἡ γραῦς (τὴν γραῦν), ἡ ναῦς (τὴν ναῦν), ὁ νοῦς (τὸν νοῦν) ὁ πλοῦς, ὁ ῥοῦς, ὡς καὶ οἱ τρεῖς (τοὺς τρεῖς) κ.λπ. Ἐξαίρουνται ἡ γλαῦξ (τὴν γλαῦκα, (δωρικ.) ἡ γλαῦξ), ὁ ἡ παῖς (τόν, τὴν παῖδα), ὁ πᾶς (τὸν πάντα), ὁ εἰς (τὸν ἓνα) (κατὰ τὸ τρεῖς) καὶ ὁ Θραῖ (τὸν Θραῖκα).

Τὰ οὐδέτερα μονοσύλλαβα περισπῶνται, π.χ. τὸ σῦς, τὸ φῶς, [ἐνῶ ὁ φῶς (= ὁ ἀνὴρ) (τὸν φῶτα)], τὸ πῦρ, τὸ πᾶν (κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ἄρσ. τὸ ἄ μακρὸν πᾶς, ἅπᾶν, προπᾶν), τὸ σκῶρ κ.λπ. (φρ.) «πᾶν ὄνομα μονοσύλλαβον μακροκαταληκτεῖν θέλει εἴτε φύσει εἴτε θέσει» (Ἡρωδιανός)· τοῦ «κῆρ τό» καὶ «ῆρ τό» ἐθεράπευσαν τὴν μονοσυλλαβίαν ἐξενεγκότες αὐτὰ δισυλλάβως «τὸ κέαρ», «τὸ ἔαρ».

μονοσχημάτιστος, -ος, -ον· ὁ ἔχων ἓνα σχηματισμὸν, μίαν μορφήν· // (ὡς οὐς.) «τὸ μονοσχημάτιστον» τὸ ἄλλως μονοπρόσωπον* (= τὸ ἀπαρέμφατον).

μονότροπος, -ος, -ον· (ἐπὶ λέξεων) μονότονος, (ἀντιθ. ποικίλη).

μονόφθογγος, -ος, -ον· (Γραμμ.) (ἐπὶ συλλαβῶν) ὁ ἐξ ἐνὸς φθόγγου, ἐνὸς φωνήεντος ἀποτελούμενος (ἀντιθ. δίφθογγος*)· (φρ.) «μονόφθογγος συλλαβή».

μονόχρονος, -ος, -ον (Γραμμ.) ὁ ἔχων μόνον μίαν ποσότητα, ἥτοι μίαν βραχεῖαν συλλαβήν (ἀντιθ. δίχρονος*).

μονῶ (-έω)· (ἀπομονώνω τι)· (πρτ.) ἐμόνουν, (μέλλ.) μονώσω, (ἀόρ.) ἐμόνωσα, (ὑποτ.) μονώσω, (Παθ.) μονοῦμαι, (= καταλείπομαι μόνος, μένω μόνος), μ μονωθήσομαι, ἂ ἐμονώθην, (ὑποτ.) μονωθῶ, πρ μεμόνωμαι, (μετχ.) μεμονωμένος, -η, -ον· — μόνος, μόνωσις, μονωτής, μονωτικός, ἀπομόνωσις, μόνωσις, μονωτής (= μεμονωμένος), μονωτί (= μεμονωμένος)· (φρ.) «μεμονωμένος τῶν ἀγαθῶν» (= χωριζόμενος ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν).

μονώνυμος, -ος, -ον· ὁ ἔχων μόνον ἓν ὄνομα· (φρ.) «ἕκαστον τῶν ὀνομάτων μο-

νώνυμον, μὴ ἔχων δευτέρωσιν καὶ γὰρ ὁ πατήρ καὶ οὐκ ἔχει ἀντιπαράθετον».

μορία, (-ίας), ἡ· (= ἱερὰ ἐλαία) «μορία αἶς αἶς εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Πλάτωνος «ἱερὰ ἐλαία» (φρ.) «εἰς Ἀκαδημίαν κατιῶν ὑπὸ ταῖς μορίαις ἀποθρέξει» (Ἀριστοφάνης)· μόρρια τὰ (= πολύτιμος τις ὕλη, εἶδος πορσελλάνης)· μωρία, (-ίας), ἡ (= ἀνοησία, ἀφροσύνη).

Μοριᾶς, (-ριᾶ), ὁ· (< Μορέας < μορέα = συκάμινος, κν. ἡ μουριά), ἡ Πελοπόννησος (τὸ ὄνομα τῆς νήσου ἀπὸ περιοχὴν αὐτῆς, ὅπου ἐκαλλιεργεῖτο ἡ μορέα).

μόριον, (-ίου), τό· (ὕποκοριστικὸν τοῦ μόρος = μέρος, τεμάχιον)· // (Γραμμ.) «τὰ μόρια»· ἄκλιτα* λεξίδια ἡ μέρη τοῦ λόγου ἄλλως λεγόμενα μονόπτωτα* πρὸς δήλωσιν δευτερευουσῶν σχέσεων τῶν ὄρων τῆς προτάσεως ὑπὸ τῶν ἀρχαίων γραμματικῶν κατατασσόμενα εἰς τοὺς συνδέσμους ἡ τὰ ἐπιρρήματα· κατὰ τινὰς ὅχι ὀρθῶς κάλονται «παρὰ πηρωματικὰ μόρια», ὡς μὴ ἐνέχοντα σημασίαν τινά, ἐνῶ ἔχουν. Τὰ μόρια εἶναι ἀχώριστα προθεματικά* λαμβανόμενα μόνον ἐν συνθέσει καὶ χωριστά, λέγονται ἀχώριστα, διότι δὲν ἀπαντοῦν μόνον τῶν, ἀλλὰ μόνον ὡς πρῶτα συνθετικά καὶ ἔχοντα σημασίαν ἐπιρρηματικήν, ὡς τὰ ἐπιρρήματα: ἄγα(ν), ἀεῖ, ὅψε, ὁμοῦ, πάλοι, χαμαὶ κ.λπ.

Πολλὰ τῶν ἀχώριστων μορίων γνωρίζονται ἐν συνθέσει, π.χ. λα-> λακατάρατος, ἐρι-> ἐρίτιμος, ζα-> ζάπλουτος.

Χωριστὰ καὶ ἀχώριστα μόρια συντιθέμενα εἶναι τὸ ἄγα(ν) > ἀγάστονος, ἀγάλειτος, ἄγχι > ἀγχίσπορος, ἀεῖ > ἀεΐμητος· ἄμα > ἄμππος, ἄρι > ἀρίζητος, ἄρτι > ἀρ-

τίφρων, δα-> δαφρινός, δά-πεδον, ζα-> ζάπλουτος, ζάκοτος, δι-> δίπυλον, δυσ-> δυσμενής, ἐρι-> ἐρίτιμος, εὐ-> εὐκόλος, ἡμι-> ἡμίονος, μογ-> μογίλαλος, ὁμοῦ > ὁμόγαμβρος, ὀψέ > ὀψίγαμος, πάλοι > παλαίφατος, δεισ-> δεισιδαίμων, τηλε > τηλεδαπός, πλὴν > πλημμελής, τρι- καὶ τρις- > τρικυμία, τρισάθλιος, χαμαὶ > χαμαίζηλος, ἵππο-> ἵπποσέλινον.

Τινὰ τῶν μορίων εἶναι ἐνισχυτικά ἢ ἐπιτατικά, ὡς τὸ ἀ-, ἀρι-, ἐρι-, ζα-, εὐ-, ἡ εὐη-, δυσ-, -ι, διότι προστιθέμενα ἐν ἀρχῇ ἢ ἐν τέλει διαφόρων λέξεων ἐνισχύουσι τὴν ἔννοιαν αὐτῶν, ὡς ζά-πλουτος (= βαθύ-πλουτος), ἐρί-τιμος (= πολύτιμος), δυσ-ειδής, εὐη-γενής, οὐτοσ-ι κ.λπ. (πρβλ.) (δημ.) ἐπαδά, ἐδωδά, αὐτονδὰ κ.λπ.) Πολλὰ μόρια ἔχουν τὴν ἀρχὴν τῶν εἰς ἀρχαιότητα πτώσεις: νὺν καὶ νύ, ἔν καὶ ἔ, οὕτωσιν καὶ οὕτωσί, -κιν καὶ -κι, πολλάκις καὶ πολλάκι.

Εἷς τινὰ τῶν συνθέτων ἐπισκοπηθὲν τὸ ἀ' συνθετικὸν ἀπέστη ἀπὸ τῆς πρώτης σημασίας τόσο πολὺ, ὥστε ἀπέβη ἀπλῶς μόριον ἐπιτατικὸν ἢ ὑποκοριστικόν· οὕτω τὰ πρῶτα συνθετικά βου-> (βούπαις), ζα-> (ζάθεος), ἵππο-> (ἵπποσέλινον), δα-> (δαφρινός), λα-> (λακατάρατος) κ.λπ. Τὰ πολυπληθῆ μόρια τῆς ἑλλην. γλώσσης ἔνεκα τῆς τροπολογίας τῆς πρώτης αὐτῶν σημασίας εἶναι πολύσημα, π.χ. οὕτως (= αὐτόχρομα) καὶ οὕτως (= μάτην), ἄν (δυνητικόν) καὶ ἄν (ὑποθετικὸς σύνδ.), οὐκοῦν (= καὶ λοιπόν), οὐκουν (= ὅχι λοιπόν) κ.λπ. (Πολλὰ τούτων ἄνευ οὐδεμιᾶς μεταβολῆς εἰς τὴν γραφὴν ἀπαντοῦν ἄλλοτε μὲν ὡς ἐπίρρ., ἄλλοτε δὲ ὡς σύνδεσμοι, π.χ. ἵνα (= διὰ νά· τελ. σύνδ.), ἵνα

(= ὅπου, τοπικὸν ἐπίρρ.) κ.λπ. Ἀποφατικά μόρια εἶναι τὸ ἀ- ἀν-, ἀνα-, νη-: ἄκακος, ἄν-ανδρος, ἀν-άξιος, ἀνά-ελπτος, ἀνά-πνευστος, νη-πενθής, νή-ποινος κ.λπ.

Τὰ μόρια εἶναι διττά: α) τὰ δηλωτικά πάθους ψυχῆς καὶ τὰ ὁποῖα ἰσοδυναμοῦν εἰς πᾶσαν γλῶσσαν πρὸς ὁλόκληρον πρότασιν ᾧ, ᾧ, φεῦ, βαβαί, ἰού, πῶ πῶ, ᾧ, βάχ, κ.λπ., καὶ β) ἐκεῖνα, διὰ τῶν ὁποίων προσδιορίζεται ἡ ἔννοια ἄλλης λέξεως ἢ προτάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται, π.χ. χθές, εὖ, ἐκεῖ κ.λπ.· «ἀπαγορευτικά μόρια», τὰ δηλοῦντα ἀπαγόρευση: μή, μηδαμῶς, μηδέποτε κ.λπ.

Τὰ μόρια τίθενται ὡς πτωτικά, π.χ. «Ἀθηναῖοι ἐξημίωσαν Περικλέα τὸν πάνυ», «ἡ ὑπερλίαν ἀσχολία», «ὁ ἄνθρωπος ὄροφος», καὶ τὰ πτωτικά, ὡς μόρια, π.χ. «ἐκόμισαν αὐτὸν χθιζόν» (= χθές). Τὰ μόρια διὰ τοῦ ἄρθρου μετατρέπονται εἰς ἐπίθετα, π.χ. «ὁ μεταξὺ τόπος», «ἡ ἄγαν ἀμέλεια».

Πολλάκις ἀπαντοῦν ἄνευ οὐσιαστικῶν, τίθεται δὲ μόνον τὸ ἄρθρον μετὰ τῶν μορίων, π.χ. «οἱ τότε», «τὸ σήμερον», «ἡ αὖριον», «οἱ ἐκεῖ», (ἐνταῦθα δυνατὸν νὰ τεθοῦν ὡς μετοχαί, π.χ. «οἱ τότε» (= οἱ γενόμενοι), «οἱ ἐκεῖ» (= οἱ ὄντες) κ.λπ.)· // «μόρια ἐγκλιτικά» (βλ. ἔγκλισις)· // «μόρια ἀρνητικά ἢ ἀποφατικά», διὰ τῶν ὁποίων ἀναιρεῖται ἡ σύζευξις δύο ἐννοιῶν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ κατηγορουμένου: οὐκουν, οὐκέτι κ.λπ.

// «ἀναφωνητικά μόρια», τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἀναφωνήσιν*, π.χ. ὦ! αἴ! κ.λπ.· // «μόριον» (= τὸ γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου· τὸ μέρος συλλαβῆς)· (φρ.) «τὸ ἄλφα οὐκ ἔστιν μέρος λόγου, ἀλλὰ μό-

ριον, ὥσπερ γὰρ τοῦ σώματος μέρη εἰσὶ κεφαλὴ, χεῖρες, πόδες, οὕτω καὶ τῶν μερῶν τοῦ λόγου μέρη εἰσὶ τὰ μόρια».

// (Δημοτ.): α) «μόρια ὁμοιωματικά ἀναφορικά», (ᾧσι δύνανται νὰ συμπεριληφθοῦν εἰς τὰ τροπικά ἐπιρρήματα): «σά(ν)», «ὥς». Τὸ «σά(ν)» τίθεται μετ' ὀνομάτων ἢ ἀντωνυμιῶν κατ' ὀνομαστικήν: «ἐκλαίγε σὰν παιδί», μετὰ περιοριστικῆς σημασίας: «ἔγινε σὰ σεισμός»· ὅταν ἡ ἀντωνυμία ἢ τὸ οὐσιαστικὸν ἔχει ἄρθρον τότε τίθεται μετ' αἰτιατικῆς, π.χ. «μαῦρος σὰν τὸν κόρακα», ἄλλως «μαῦρος σὰν κόρακας» (ὀνομ.)· «δὲν εἶμαι σὰν αὐτόν»· ἀνάλογον πρὸς τὸ «σά(ν)» εἶναι καὶ τὸ «ὥς»: «τὸν ὑποδέχτηκαν ὥς σωτήρα». Ἄλλα μόρια: ἄς, θά, νά, μά, γιά, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ θεωρηθοῦν καὶ ὡς σύνδεσμοι: «ἄς πάη», «θά ἔλθω», «νὰ σοῦ πῶ», «μὰ τὴν ἀλήθεια», «γιά ἔλατε» (μετὰ προστακτικῆς), μετὰ τοῦ νά (μεθ' ὑποτακτικῆς): «γιά νὰ δη».

// (Ὁρθογρ.) ἡ πρόθεσις «γιά» βαρύνεται «γιά ποῦ», τὸ προτρεπτικὸν μόριον «γιά» καὶ ὁ διαχωριστικὸς σύνδεσμος «γιά» ὀξύνονται: «γιά ἔλα», «γιά ἐδῶ γιά ἐκεῖ»· τὸ «μά» ὡς σύνδεσμος βαρύνεται, π.χ. «μὰ σοῦ τὸ εἶπα», ὡς μόριον ὀξύνεται «μὰ τὸ Θεό»· τὸ «νά» ὡς σύνδεσμος καὶ ὡς βουλητικὸν μόριον βαρύνεται: «θέλω νὰ ἔλθω», «νὰ σοῦ πῶ», ὡς δεικτικὸν μόριον ὀξύνεται: «νὰ ὁ μισθός σου», τὸ βουλευτικὸν μόριον «νά» προφερόμενον μετὰ τόνου ὀξύνεται, π.χ. «νά σοῦ πῶ»· // «ἀχώριστα λαϊκὰ μόρια» εἶναι τὰ «α-»: ἀ-ξέχαστος, ἄ-χαρος, τὸ «ξε-» σημαίνον, α) ἔξω: ξεπορτίζω, ξεμντίζω, ἐξέχειλα, β) πολὺ: ξετρελλαίνομαι, ξεκου-

φαίνω, ξεμακραίνω, γ) τὸ ἐντελῶς: ξε-
πουλιῶ, ξεπούλημα, ξεγυμνῶνω, καὶ δ)
στέρησιν τοῦ ὑπὸ τοῦ β' συνθετικοῦ δηλου-
μένου, π.χ. ξεγράφω, ξεκαρφῶνω, καὶ τὸ
ἀνα- σημαίνουν: α) τὸ ἐπάνω: ἀνασηκῶ-
νω, ἀνακάθομαι, β) τὸ πάλιν: ἀναθυμῶ-
μαι, ἀναγέννησις, καὶ γ) διάφορα: ἀνα-
δακρύζω, ἀναρωτιέμαι· ἀντὶ τοῦ ἀνα- ἔ-
χομεν καὶ ἀνε-: ἀνέφηλος, ἀνέβγαλτος
κ.λπ. // αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ὡς α' συνθετι-
κὸν ἔχουν ἀχώριστον μόριον, ὅταν εἶναι ἐ-
πίθετα ἢ ῥήματα φυλάττουν τὸ γραμματι-
κὸν των εἶδος· π.χ. κακὸς - ἄκακος, πλέ-
νω - ξεπλένω, τὰ οὐσιαστικά δὲν διδουν
μόνον οὐσιαστικόν, π.χ. βροχὴ - ἀναβρο-
χία, ἀλλὰ καὶ ἐπίθετον: ἥλιος - ἀνήλιος
καὶ ῥήμα: μύτη - ξεμυτίζω.

μορμολυκεῖον, (-ου), τό· (<Μορμώ)
(ἔσφ. μορμολύκειον τό).

μόρος, (-ου), ὁ· (= ἡ μοῖρα)· μῶρος
(ἀπτ.) καὶ μωρός, -ά, -όν (= νωθρός).

μορτή ἢ· (<μείρομαι*) (= τὸ γεῶμορον,
ἦτοι ἡ ἀναλογουσα συμπεφωνημένη εἰς
τὸν ἰδιοκτήτην μερὶς ἐκ τῆς παραγωγῆς).
μόρτης, (-ης), ὁ· (<ἰταλ. becca-
morti = τυμβωρύχος).

μορφή, (-ης), ἡ· (= σχῆμα ἐξωτερικόν,
ἐξωτερικὴ μορφή ἢ τὸ φαινόμενον, κατ'
ἀντίθεσιν πρὸς τὸ « εἶδος », δηλ. τὴν
ἀληθῆ μορφήν· (φρ.) « ἡρώων εἶδεα καὶ
μορφάς ».

μορφολογία, (-ίας), ἡ· (Γραμμ.) τμήμα
τῆς Γραμματικῆς, ἄλλως «τυπικόν*», ἐξ-
ετάζον τὴν μεταβολὴν τῶν λέξεων, ἦτοι
κλίσιν*, σύνθεσιν*, παραγωγὴν*, ἐτυμο-
λογίαν*. τουτέστι πραγματεύεται περὶ
τῶν διαφόρων μορφῶν (τύπων), τὰς ὁ-
ποίας λαμβάνουν αἱ λέξεις πρὸς δήλωσιν

τῶν διαφόρων σχέσεων εἰς τὸν λόγον· (ἐ-
πίθ.) μορφολογικός, -ή, -όν· (φρ.) « μορ-
φολογικαὶ διαφοραὶ τῶν γλωσσῶν ».

-μός, καὶ -η-σ-μός· ('Ορθογρ.) α) -μός·
κατάληξις ἀφηρημένων οὐσ., ὡς σκοτω-
μός, φαγωμός, παιδεμός· β) -η-σ-μός· κα-
τάληξις οὐσιαστικῶν παραγομένων ἐκ ῥή-
μάτων συνηρημένων τῆς α' καὶ β' συζυ-
γίας, ὡς ἀγαπῶ > ἀγαπησμός· σκαριφῶ-
μαι (-άομαι) > σκαριφησμός, χράω > χρη-
σμός, λοιδορῶ > λοιδορησμός, (ὡς καὶ
λοιδορήσις), κροτῶ (-έω) > κροτησμός,
νουθετῶ (-έω) > νουθετησμός κ.λπ., κα-
τὰ ταῦτα καὶ μελλη-σ-μός, ἐνῶ ἐκ τῶν
εἰς -ίζω (-ισμός), π.χ. ῥαβδίζω > ῥαβδι-
σμός, βαδίζω > βαδισμός, φλογίζω > φλο-
γισμός, ἰριδίζω > ἰριδισμός, λαρυγγίζω >
λαρρυγισμός, (ἀλλὰ δανειζω > δανει-
σμός, σείω > σεισμός, κλείω > ἀποκλει-
σμός, ἀθροίζω > ἀθροισμός, γογγύζω >
γογγυσμός, κελαρύζω > κελαρυσμός,
τονθορῶ > τονθορυσμός, ὑποτονθορῶ
σμός, (ὄλο)λύζω > (ὄλο)λυγμός, πλη-
θύ(ν)ω > πληθυσμός, ἐλκύω > ἐλκυσμός,
τανύω > τανυσμός, δξύνω > παροξυσμός,
πτύω > πτυσμός, ὡς καὶ γίγγλυμος καὶ
γιγγλυμός ('Ησύχιος), (μτγν.) γιγγλισμός
<γιγγλίζω (κν. τσιγκλίζω).

μῶνος· (μόνος) προήλθεν ἐκ τοῦ προσφύ-
ματος Fo: μόνFος > μῶνος > μόνος, ὡς
καὶ (ἐπικ. καὶ ἰων.) ὄλFος > οὖλος > ὄ-
λος· ἐπὶ -ορFος > ἐπίουρος, ὄρFος > οὖ-
ρος > ὄρος (= ὄριον, σύνορον).

Μουρήνας, (-α καὶ -ου), ὁ.

μπᾶ· (ἀρχ.) «βά!» ('Ερμιππος) (ἐπιφών.),
τίθεται: α) ἐπὶ ἀπορίας ἢ ἐκπλήξεως πολ-
λάκις ἐρωτηματικῶς, «μπᾶ πῶς ἦλθες;»,
β) ἐπὶ ἐντόνου ἀποδοκιμασίας ἢ ἁ-

γανακτήσεως: «μπᾶ, ποῦ νὰ τὸ βρῆς ἀπ'
τὸ Θεό», γ) ἐπὶ ἀποφατικῆς ἀπαντήσεως
(ὡς μόριον): «πληρωθήκατε; - Μπᾶ!». **μπαλλάντα** καὶ **-λάδα** καὶ **-λάτα·** (δημ.)
(<(προβηγρ.) balada· (ἰταλ.) balla-
ta> ἑλλην. (κατὰ Βιζυηνόν) «βάλλι-
σμα»)· (Μέτρ.) ξένον στιχοργικὸν ἀφη-
γηματικὸν ποίημα ἐνῶνων εἰς ἑαυτὸ λυρι-
κόν, ἐπικόν καὶ δραματικόν στοιχείον. Εἰς
τὴν τεχνικὴν ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν ὀκτα-
στίχων στροφῶν καὶ μιᾶς τετραστίχου ἐ-
πιδού, ἡ ὁποία ἔχει τὸν ἥμισυ ἀριθμὸν ἐ-
κάστης στροφῆς, ὅλαι δὲ λήγουν εἰς τὸν ὕ-
διον στίχον· (φρ.) «πολλὰ ἑλληνικὰ δη-
μοτικὰ ἄσματα αἰσθητικῶς κρινόμενα
μποροῦν νὰ θεωρηθῶν μπαλλάντες» //
ποίημα διηγηματικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει ὑπό-
θεσιν θρυλικὴν ἢ ἱστορικὴν, ἡ ὁποία δύνα-
ται νὰ δεχθῇ καὶ λυρικά στοιχεῖα. Τοῦτο
εἶναι παρόμοιον πρὸς τὰ λαϊκάς παραλο-
γίας. «Μπαλλάντες» πολὺ ὀλίγαι ὑ-
πάρχουν εἰς τὴν νεοελληνικὴν ποίησιν.
μπάρρα, (-ας), ἡ· (<ἰταλ. barra
= μοχλὸς θύρας)· γραμμὴ λοξή (/) ἢ ὀρ-
θία (|), διὰ τῆς ὁποίας διαχωρίζονται στί-
χοι, ὅροι κλάσματος κ.λπ.

μπᾶς (καί)· (ἄκλιτον) (ἐκ τῆς φράσεως
«μὴν πᾶς καί» ἢ κατὰ συγκοπὴν τοῦ
«μ(ή)πως», κατ' ἄλλους ἐκ τοῦ ἀραβικοῦ
mbase = ἴσως)· (φρ.) «καὶ τὸ γουρουσι
ἂς κάμωμε μπᾶς καὶ διαβοῦμε πέρα».

μπέρα ἢ· (δημ., διὰ τοῦ ι, ἐκ τοῦ ἰταλ., ἐ-
νῶ θὰ ἔπρεπε διὰ τοῦ η, διότι τὰ γερμ. καὶ
ἀγγλοσαξονικὰ συμπλεγμ. (ie) διὰ τὴν
μακρότητα ἐξελληνίζονται εἰς (η), π.χ.
field > φήλντ, οὕτω καὶ γερμ. bier >
(ἑλλ.) μπήρα > (ἰταλ.) birra) καὶ μπύρα
κατ' ἐπίδρασιν τοῦ ζύθος.

μῦ· τὸ γράμμα μ, M (βλ. λ.) (ἀρχ. μῦ
<(σημιτ.) men = ὕδωρ) // μίμησις ἢ-
χου μετὰ λυγμῶν, τὸν ὁποῖον ἐκπέμπει
διὰ τῆς ῥινὸς τοῦ ἀνθρώπου κλαίων καὶ ἔ-
χων τὸ στόμα κεκλεισμένον, π.χ. «μῦ, μῦ,
μῦ μῦ» // ὁ «μυστακισμός», ἦτοι
συχνὴ χρῆσις τοῦ μ.

μυθιστόρημα, (-ατος), τό· (νεωτ.) ὀρ-
θότ. μυθιστορία ἢ // (Λογοτ.) πεζογρα-
φικὸν λογοτεχνικὸν μυθῶδες ἔργον, εἰς τὸ
ὅποιον περιγράφεται ἐκτενὴς ἀληθοφανὴς
ἀφήγησις γεγονότων φανταστικῶν, τοῦτο
διαφέρει τοῦ διηγήματος κατὰ τὴν ἔκτα-
σιν, τὴν πλοκὴν, τὸν σκοπὸν καὶ τὴν καθό-
λου δομὴν· ἐκτεταμένον πολὺπλοκὸν διή-
γημα εἶναι τὸ μυθιστόρημα, συνεπτυγμέ-
νον κατὰ πολὺ μυθιστόρημα εἶναι διήγη-
μα, μεταξύ διηγήματος καὶ μυθιστορήμα-
τος εἶναι ἡ «ν ο υ β ἔ λ λ α *» ἦτοι ἐκτε-
ταμένον διήγημα. Ἀναλόγως τοῦ θέματος
τὰ μυθιστορήματα διακρίνονται εἰς διάφο-
ρα εἶδη: ἱστορικὸν μυθιστόρημα, κοινωνι-
κόν, ἀστυνομικόν, βεαλιστικόν, νατουραλι-
στικόν, κοσμοπολιτικόν κ.λπ. Τὸ μυθιστό-
ρημα κατὰ τὴν σημερινὴν ἰσχύουσαν μορ-
φήν του ἦτο ἐντελῶς ἄγνωστον εἰς τὴν ἀρ-
χαϊότητα. Τὰ πρῶτα μυθιστορήματα ἐνε-
φανίσθησαν εἰς Ἰταλίαν (17 αἰ.), Ἰσπα-
νίαν (18 αἰ.), Γαλλίαν καὶ Ἀγγλίαν (19
αἰ.) καὶ Γερμανίαν (ιστ' αἰ.). Τὰ πρῶτα
Ἑλληνικὰ μυθιστορήματα εἶναι τὸ « Ἡ-
ρώεις τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανα-
στάσεως », « Ὁρφανὴ τῆς
Χίου » κ. ἄ. « Ὁ Θάνατος Βλέκας »
τοῦ Π. Καλλιγὰ καὶ ὁ « Λουκῆς Λα-
ρας » τοῦ Δ. Βικέλα, ταῦτα θεωροῦνται
ὡς προδρομικὰ μυθιστορήματα διὰ τὴν ἐ-
λίξιν τῆς νεοελληνικῆς πεζογραφίας.

μυθογραφία, (-ίας), ἡ· ἡ περὶ τῶν μύθων ἀσχολία πρὸς συλλογὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ἔρευναν αὐτῶν // συγγραφὴ μύθων (φρ.) «*συντεθραμμένοι τῷ ψεύδει διὰ τὰς μυθογραφίας*» (Στράβων) // ἡ τέχνη τῆς συγγραφῆς μύθων.

μυθογράφος, (-ου), ὁ· ὁ γράφων μύθους // «*μυθογράφοι οἱ*»· οἱ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀσχοληθέντες περὶ τὴν συλλογὴν, καταγραφὴν ἢ ἐρμηνείαν τῶν διαφόρων μύθων. Μεταξὺ αὐτῶν διακρίνονται ὁ *Εὐήμερος ὁ Μιλήσιος*, *Ἀπολλόδωρος*, *Παλαίφατος*, *Ἡράκλειτος*, *Κορνοῦτος*, *Ἀντωνίνος*, *Λιβεράλις* καὶ ἄλλοι (οὐσ.) μυθογραφία*, (-ίας), ἡ.

μυθολογία, (-ίας), ἡ· ἡ διήγησις μύθων, μυθικῶν παραδόσεων· ἡ ἀφήγησις ἱστορίας // εἰς πάντας τοὺς λαοὺς παρατηρεῖται ὑπαρξίς μυθολογιῶν· αἱ σημαντικώτεροι μυθολογίαι εἶναι: τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων καὶ Ἀσσυρίων, τῶν Σκανδιναυῶν καὶ Κελτῶν. Διὰ τῆς μυθολογίας κατανοοῦμεν τὸν πνευματικόν, θρησκευτικόν καὶ ἠθικὸν βίον ἐνὸς λαοῦ καὶ ἐπὶ πλέον τὸ πολιτικὸν ἐπίπεδον αὐτοῦ (βλ. μῦθος).

μῦθος, (-ου), ὁ· φανταστικὴ διήγησις, ἱστορία πλαστή· ὁ μῦθος εἶναι τολμηρὸν πλάσμα τῶν συναισθημάτων καὶ τῆς φαντασίας τοῦ ἀνθρώπου· μέγα πλῆθος μύθων ἐπλάσθησαν κατὰ τὴν ἀ' π.Χ. χιλιετηρίδα τοῦ ἑλληνικοῦ βίου (βλ. μυθολογία).

μύουρος, -ος, ον· (= στενός, συγκεκριμένος· περιεχομένος, κν.) κολοβός // (Μετρ.) «*στίχοι μύουροι*» (φρ.) «*ἐκπονοῦσι τοὺς στίχους τοῖς ἀριθμοῖς καὶ τῇ τάξει τῶν μέτρων, καὶ σκοποῦσιν ὅπως αὐτῶν μηδεὶς ἀκέφαλος ἔσται μήτε λα-*

γὰρὸς μήτε μύουρος» (Ἀθήναιος)· (βλ. μείουρος) (πρβλ. ἀκέφαλος*, λαγαρός*). **μυριο-**· (Ὀρθογρ.) ἀ' συνθετικὸν λέξεων, διὰ τοῦ ὁποίου δηλοῦται ὅτι τὸ β' συνθετικὸν ὑπάρχει ἢ γίνεται πλειστάκις (μυριάκις), π.χ. *μυριοπλουτος*, *μυριοπαινεμένος*, *μυριόλεκτος* κ.λπ.

μυριολεξία, (-ας), ἡ· (Ῥητορ.) τὸ λέγειν ἀπειράκις (φρ.) «*ῥῶν (ὀνομάτων) ἢ σαφήνεια ἐκ μυριολεξιῶν καὶ σαφηγισμού γίνεταί*» (ἐπίθ.) *μυριόλεκτος*, -ος, -ον.

μύριος, -ία, -ιον· μύριοι οἱ (= δέκα χιλιάδες // *μύριος -ία, -ιον*· μύριοι οἱ (= ἄπειροι, ἀμέτρητοι).

μυσάττομαί (τι)· (= συχαίνομαι τι, ἀηδιάζω, ἀποστρέφομαι, βδελύττομαι) (φρ.) «*μὴ μυσαχθῆς δὲ τοῦ σώματος τὸ εὐτελές*» (Λουκιανός)· (πρτ.) ἐμυσάττομαι, (παθ. μέλλ.) *μυσαχθῆσμαι*, (παθ. ἀόρ.) ἐμυσάχθην, (ὑποτ.) *μυσαχθῶ*· — *μύσος*, *μυσαρός* (= μισητός, ῥυπαρός), *μύσαγμα*, *μυσαχθής*, *μυσαχνός* (= *μυσαρός*), *μυσακτέον*, *μυσαρότης*, *μυσαρία*, *μυσαχνή* (= πόρνη), *μυσαρωπός* (= ὁ ἔχων *μυσαράν ὄφιν*).

μυστήριον, (-ου), τό· ἀπόρρητος καὶ ἀπόκρυφος ἱερὰ ῥῆσις ἢ τελεστικὴ πράξις· ἀπόκρυφος ἱεροτελεστία· (λογοποιτικῶς) *μυστήρια* (= αἱ τῶν μῶν φωλαί, κν. *ποντικοφωλιές*) (φρ.) «*Σικελιώτης Διονύσιος, ὃς τὴν μὲν παρθένον ἐκάλεε μένανδρον καὶ τὰς τῶν μῶν διεκδύσεις μυστήρια ἐκάλεε ὅτι τοὺς μῦς τηρεῖ*» (Ἀθήναιος).

μύω (τι)· (= κλείω τοὺς ὀφθαλμούς, τὸ στόμα· (μτβ.) (φρ.) «*τοὺς ὀφθαλμοὺς ποσῶς μύει*» (Ἀλέξανδρ. Ἀφροδ.)· (ἀμτβ.) εἶμαι κλειστός (ἐπὶ τῶν ὀφθαλ-

μῶν) (φρ.) «*ἐξ ἀναύδου καὶ μύσαντος ὄμματος*» (Εὐριπίδης) (= ἐκ κλεισθέντος ὀφθαλμοῦ)· (μτφ.) *φθίνω*· (φρ.) «*τῷ λιμῷ μαραινόμενοι καὶ μεμνηκότες*» (Ἰώσηπος), τὸ μῶν· (πρτ.) ἔμωον, (μέλλ.) *μύσω*, (ἀόρ.) ἔμωσα, τὸ μύσαν, (πρκμ.) *μέμωκα*· — *μῦδος* (= ἄφωνος), *μύστης*, *μυστήριον**, *μυνδός* (= βωβός, ἄλαλος), *μύτις* (= ὁ μὴ λαλῶν), *μυστήριον*, *μυστηριασμός*, *μυστηριακός*.

μῶ (-έω) (τινα)· [ἄλλο τὸ μῶ (-άω) (= διὰ συμπίεσεως τῶν χειλέων ἀποδοκιμάζω) καὶ μῶ (-όω) (μῶς) (= καθιστῶ τι μῶδες· (φρ.) «*μῶ σῶμα*» (παθ.) (= γίνομαι σκληρός)· (φρ.) «*σπλῆνας αἰεὶ μεγάλους καὶ μεμνωμένους*» (Ἱπποκράτης)· εἶμαι ἢ καθίσταμαι μῶδης)· (φρ.) «*γυναικες μεμνωμένοι*» (Ροῦφος ὁ Ἐφέσιος)] (= εἰσάγω τινα εἰς τὰ μυστήρια, κατηγῶ τινα)· (πρτ.) ἐμῶουν, (μέλλ.) *μῶσω*, (ἀόρ.) ἐμῶσα, (ὑποτ.) *μῶσω*· (Παθ.) *μουῖμαι*, π. ἐμῶομαι, (παθ. μ) *μυθῆσμαι*, (παθ. ἀ) ἐμῶθην, (ὑποτ.) *μυθῶ*, (παθ. πρ) μεμῶμαι, (μετχ.) μεμῶμενος, -η, -ον, ὑπ. ἐμεμῶμην· — (μετὰ δοτ.)· (φρ.) «*ἐμῶθην θεοῖς*» (Θεόφιλος)· (μετ' ἀπαρεμφ.) (= διδάσκω) (φρ.) «*ἐμῶσάς τινα ἰδεῖν*» (Ἀνθ. Παλ.)· (νεωτ.) «*ἐμῶσεν εἰς τὸν ἔρωτα*» (φρ.) «*μυθῆναι ἀφ' ἐστίας*» (= κατηχεῖσθαι εἰς τὰ Ἑλευσίνια μυστήρια).

μωμῶμαι (-μάομαι)· (ἰων. μωμέομαι), παρ' Ὀμήρῳ καὶ μωμέω· (= σκώπτω, μέφομαι, κατηγορώ, περιπαίζω, κν. κοροῖδεω)· (μετ' αἰτ.) (φρ.) «*Τρωαὶ δὲ μ' ὀπίσω πᾶσαι μωμήσονται*» (Ἰλιάς)· «*μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία*» (Καιν.

Διαθ.)· γ' πληθ. μωμεῦνται, (ἀπαρ.) μωμέσθαι, (μέλλ.) μωμήσομαι, (δωρ.) μωμάσομαι, (ἀόρ.) ἐμωμησάμην, (ὑποτ.) μωμήσωμαι, (παθ. ἀόρ. α) ἐμωμήθην, (ἀπαρ.) μωμηθῆναι· — *μῶμος* (= φόγος, μόμψη), *ἄμωμος* (= ἀνεπίλητος, ἄφογος), *ἄμωμότης* (= ἡ ἀγνότης), *πανάμωμος*, *μῶμιμος*, *μωμητός* (= μεμπτός, φεκτός), *μῶμημα* (= ἐμπαιγμός), *μωμηλός*, *μωμητικός*.

μῶν· (κατὰ κράσιν δωρικὴν ἐκ τοῦ «μῆ οὔν» (λατ.) *num?*), (ἐπίρρ.) τίθεται τοῦτο ἐπὶ ἐρωτήσεων παρ' Ἀττικαῖς μάλιστα (ὡς τὸ *μῆ*), εἰς τὰς ὁποίας προσδοκᾶται ἢ ὑπονοεῖται ἀπάντησις ἀρνητικὴ (= μήπως, ὥστε δέν, ὥστε ὅχι)· (φρ.) «*μῶν ἄλλος ἔχεις τῆς παρεστῶσης νόσου;*» (Σοφοκλῆς) (= ὥστε δέν ἔχεις πόνον)· «*τί χρημα μαστεύουσα; μῶν ἐλεύθερον αἰῶνα θέσθαι; (ἀπόκρισις) οὐ δῆτα*» (Εὐριπίδης)· τόσον δὲ ἐλησμονήθη ὁ σχηματισμός αὐτοῦ ἐκ τοῦ «μῆ οὔν», ὥστε εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν κατὰ πλεονασμὸν ἐξεφέρετο μετὰ τοῦ «οὔν»· (φρ.) «*μῶν οὔν δοκεῖς σου φροντίσαι τιν' ἀγγέλων*» (Πλάτων)· ἀντιθέτως ὅμως ἐκφέρει ἀπλῶς ἐρώτησιν μετὰ δισταγμοῦ καὶ δύναται νὰ ἔχῃ καταφατικὴν ἀπάντησιν· (φρ.) «*μῶν οὐ δοκεῖ δεῖν φροντίδος σωτηρίου;*» (Αἰσχύλος).

μωραίνω (ἀμτβ)· (= εἶμαι μωρός, ἀνόητος)· (μτβ.) «*μωραίνω τινα ἢ τι*» (= καθιστῶ τινα ἀνόητον)· (φρ.) «*οὐκ ἐμώρηνεν ὁ Θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου;*» (Κ.Δ.) «*μωραίνει ὁ Θεὸς ὃν βούλεται ἀπολέσαι*»· (πρτ.) ἐμώραινον, (μέλλ.) μωρανῶ, (ἀόρ.) ἐμώραν, (ὑποτ.) μωράνω, τὸ μωράναν· (Παθ.) μωραίνομαι (= γίνομαι μωρός, μένω ἐνέος), (παθ.

ἀ) ἐμωράνθην, (δημ.) (ἐ)μωράθηκα, (ύ-
ποτ.) μωρανθῶ· (φρ.) «ἐὰν τὸ ἄλλας μω-
ρανθῇ (= χάση τὴν ιδιότητά του), ἐν τίνι
ἀλισθήσεται;» (= θὰ τὴν ἀποκτήσει)
(Κ.Δ.)· πρ μεμώραμαι καὶ μεμώρημαι,
(μετχ.) μεμωραμμένος καὶ μεμωρημένος,
(δημ.) (ξε)μωραμμένος.

μωρέ· (μωρε> μρε> μπρε> ρέ (ἢ ὠρέ)
(ἐπιφ. δημοτ. κλητική τοῦ μωρός)· τοῦτο
τίθεται μὴ περιέχον ἀπρέπειαν καὶ πρὸς
ἄνδρας καὶ πρὸς γυναῖκας καὶ πρὸς παῖ-
δας: «μωρε μάννα», «μωρε Ἀνδρέα»,

«μωρε Κατῖνα», «μωρε παιδί μου» //
(μετὰ τοῦ σὺ ἐπὶ ἐπιτάσεως), ὡς «μωρε
σὺ Νίκο» // (πολλάκις τίθεται ὡς ὕβρι-
στικόν· (φρ.) «μωρε Κατῖνα» ἢ «μωρε σὺ
Κατῖνα» // (ἀπολύτως) πρὸς δήλωσιν ἀ-
πορίας, διαμαρτυρίας, θαυμασμοῦ, ὡς τὸ
βρέ*: «μωρε τί δικηγόρος εἶναι αὐτός».

Μωϋσής, (-έως, -εῖ, -έα) καὶ Μωσής,
-έως, -ῆν (τὸ ὡ μετὰ διαλυτικῶν, διότι ὑ-
πάρχει δίφθογγος ωυ), ὡς ὠυτός (ἰων. καὶ
δωρ.) ἀντί «ὁ αὐτός» Ωύριπίδης <ὦ
Εύριπίδη, πρωυδᾶν <προαυδᾶν>.

N

ν, Ν· τό «ν ὕ», τὸ ἄκλιτον δέκατον τρίτον
γράμμα τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου καὶ τὸ
δέκατον τέταρτον τοῦ λατινικοῦ· σύμφω-
νον ἔρρινον ἡμίφωνον ἐκφωνούμενον δι' ἀ-
ποφράξεως τοῦ στόματος διὰ τῆς γλώσσης
καὶ ἐξαγωγῆς τῆς ἐν ὄλῳ ἢ ἐν μέρει πνοῆς
διὰ τῆς ῥινικῆς κοιλότητος· τοῦτο προήλ-
θεν ἐκ τοῦ δεκάτου τετάρτου γράμματος
τοῦ φοινικικοῦ ἀλφαβήτου «νου» (ν), τὸ
ὅποσον ἐσήμαινεν «ἰχθύς»· καλεῖται οὐρα-
νισκόφωνον, φατνιακὸν ἢ ὀδοντόφωνον ὑ-
γρὸν ἀντιστοιχοῦν κατὰ τὸν Πλάτωνα
πρὸς τὸ ἄφωνον «δ», π.χ. «νιόφυη»,
«ἐννιάρνιᾶ», ἢ ὑπερωικὸν ἢ λαρυγ-
γικὸν πρὸ τοῦ οὐρανισκοφώνων γ, χ, χ, τὸ
ὅποσον γράφεται ὡς «γ», π.χ. ἔγκυρος,
ἔγκαιρον, ἔγγονος, ἔγκυος, ἔγχορδος.
Εἰς τὴν ἰαπετικὴν ἵχχει καὶ ὡς φωνῆεν ἔρ-
ρινον. ἐχαρακτηρίσθη δὲ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων
γραμματικῶν ὡς ἀμετάβολον*, διότι εἰς
τούς παρηγμένους χρόνους τῶν ῥημάτων
ὡς χαρακτηρ αὐτῶν παραμένει ἀμετάβλη-
τον, π.χ. μέ(ν)ω - με(ν)ῶ - ἔ-
μει(ν)α. Τὸ φοινικικόν «ν» ἐγράφετο
(𐤅, 𐤆, 𐤇), τὸ δὲ ἑλληνικὸν «νῦ», τὸ ὅποσον

ἐκαλεῖτο «νῶ» ἐγράφετο κατὰ τὴν ἐπισε-
συρμένην γραφὴν κατὰ τόπους καὶ χρόνους
διαφόρως, ὡς (ἑλληνικόν) ν η (βοιωτι-
κόν) 𐤅 (κηρικόν) 𐤆. Εἰς τὰς ἀρχαίας
διαλέκτους ὑπέστη πολλὰ πάθη: α) εἰς τὴν
λεσβ. τὸ ν τοῦ συμπλέγματος νσ ἡπλο-
ποιήθη εἰς σ, τὰ δὲ βραχέα φωνήεντα α, ε,
ο πρὸ αὐτοῦ ἀπετέλεσαν μετὰ τοῦ μετ' αὐ-
τοῦ ἀναπτυχθέντος ἡμιφώνου j τὰς διφθόγ-
γους αι, ει, οι, ὡς τὰς χώρας> τᾶjs
χώρας> ταῖς χώραις (= τὰς χώρας)· β)
εἰς τὴν αἰολ. διπλασιάζεται τὸ ν ἢ συστέλ-
λεται τὸ προηγούμενον μακρὸν φωνῆεν,
ὡς κτείνω> κτεέννω, κρῖνω> κρῖννω, εἰς
δὲ τὰς μετοχὰς διατηρεῖται, ὡς τιθεῖς> τί-
θενς· γ) εἰς τὴν ἀρχαδικὴν καὶ θεσσαλικὴν
τὸ εἰς τὸ μέσον λέξεων νσ ἔμεινεν ἀμετά-
βλητον, ὡς πάντα, κελεύονσι, τὸ δὲ εἰς
τὸ τέλος νs ἡπλοποιήθη εἰς s ἄνευ ἀντε-
κτάσεως, ὡς αὐτὸν > αὐτός (= αὐτούς)·
δ) εἰς πολλὰς διαλέκτους, ὡς καὶ εἰς τὴν
ἀττικὴν τὸ ν πρὸ τοῦ σ ἀποβάλλεται μετ'
ἀναπληρωματικῆς ἐκτάσεως τοῦ πρὸ αὐ-
τοῦ φωνήεντος, ὡς τὸνs θεὸνs> τοῦs
θεοῦs, ἀγόντια> ἄγουσα· ε)

εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Ἀργείων καὶ τῶν Κρητῶν ἔμεινεν ἀμετάβλητον πρὸ τοῦ σ τὸ ν εἰς τὸ μέσον καὶ τὸ τέλος τῶν λέξεων. ὡς *μησί* > *μηνσί*. *κριθεῖσι* > *κριθέναι*, *πᾶραι* > *πάνσαι*, *τοὺς υἱούς* > *τὸν υἱόν*· ζ) εἰς τὴν δωρικὴν τὸ ν πρὸ τῶν τ, κ, θ, ἀντικαθιστᾶ τὸ λ, ὡς *φίλιππος* > *φίντατος*, *ἡλθον* > *ἦνθον*· ζ) εἰς τινὰς ἄλλας καὶ μάλιστα εἰς τὴν ἀττικὴν, ὡς καὶ εἰς τὴν σήμερον δημοτικὴν ἀντὶ τοῦ ν κεῖται λ, ὡς *πνεύμων* (βλ. λ.) > *πλεύμων* > *πλεμόνι* (πρὸ βλ.) *μηνίγγι* > *μηλίγγι* > *μελίγγι*, ἀντι- > *αντῆς* > *άλυφαντῆς*, *βραχιόνιον* > *βραχιόλι* κ.λπ.· ι) εἰς τὴν ἀττικὴν καὶ δωρικὴν τίθεται ἀντὶ τοῦ μ τὸ ν, ὡς *μῖν* > *νῖν* (= *κύτῶν*, -ήν, -ό).

ι) φθόγγος οὗτος εἰς πάσας τὰς ἰνδο-εὐρωπαϊκὰς γλώσσας μένει ἀμετάβλητος. Εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταβάλλονται διαλεκτικῶς: α) (δωρικῶς) τὸ «ν» ἀντικαθιστᾶ τὸ λ καὶ τὸ μ. π.χ. ἀντὶ *ἡλθον*, *ἦνθον*, *φίλιππος*, *φίντατος*, καὶ ἀντὶ *μῖν*, *νῖν*, β) (αἰολικῶς) ἡ δίφθογγος «ει» πρὸ τοῦ ν γίνεταί «εν», π.χ. ἀντὶ *κτείνω*, *κτέννω*, ὡς καὶ αἱ *μετοχαὶ* ἀντὶ *τιθείς*, *τίθενς*, ἀντὶ *θείς*, *θῆνς* καὶ εἰς τὸ γ' πληθ. τῶν βαρυτόνων ῥημάτων ἀντὶ τύπουσι, τύποντι, γ) (λεσβιακῶς) τὸ «ν» εἰς τὸ σύμπλεγμα νσ ἡπλουσιώθη εἰς σ, τὸ δὲ βραχὺ φωνήεν α, ε, ο πρὸ αὐτοῦ συναπετέλεσε μετὰ τοῦ ἀναπτυχθέντος μετ' αὐτοῦ ἡμιφώνου (j) τὰς δίφθογγους αι, ει, οι, π.χ. *πάνσα* > *παῖσα*, *τὰνς χώρανς* > *ταῖς χώραις* (= τὰς χώρας), *ἔχονσι* > *ἔχουσι* κ.λπ., ἀλλὰ ἔνεκα εὐφωνίας μεταβάλλεται: 1) εἰς γ πρὸ τῶν οὐρανικῶν (κ, γ, χ) καὶ τοῦ (ξ), ὡς *ἐν-κίμωρος* > *ἐγκίμωρος*, *ἐν-γονος* > *ἐγγονος*, *ἐν-χώριος* > *ἐγκώριος*, *ἐν-ξέω* > *ἐγξέω*,

2) εἰς μ πρὸ τῶν χειλικῶν (π, β, φ) καὶ τοῦ (ψ), ὡς *συν-πότης* > *συνπότης*, *σύν-βιος* > *σύμβιος*, *συν-φυής* > *συμφυής*, *ἐν-φυκος* > *ἐμφυκος*, 3) εἰς λ πρὸ τοῦ λ, ὡς *σύνλογος* > *σύλλογος*, *παν-λεξικόν* > *παλλεξικόν*, *ἐν-λείπω* > *ἐλλείπω*, (ἐνίοτε δὲν ἀφομοιοῦται), ὡς *ἐν-λαξεύω* (= ἐγ-γλύφω), *ἐν-λακεύω* (= ἐγκλείω εἰς λάκκον), 4) εἰς ρ πρὸ τοῦ ρ, ὡς *συν-ράπτω* > *συρράπτω*, πλὴν τῆς προθέσεως ἐν (ἢ ὀρθῶς), διότι τὸ νρ δὲν εὐρίσκεται οὔτε ἐν συλλήφει (-νρ-) οὔτε ἐν διαστάσει (-νρ-) εἰς τὴν ἑλλην. γλῶσσαν, διὰ τοῦτο καὶ ἀνὴρ > *ἀνέρος* > *ἀνρύς* (διὰ τὴν χασμαδίαν) ἀνδρός, ἡ ὁποία ἐνίοτε φυλάττει ἰ-δίως εἰς τοὺς μ-γν. τὸ ν ὡς *ἐνρῦθος*, *ἐν-ρίζω*, *ἐνρινος*, ἀλλὰ καὶ *ἐρράπτω*, *ἐρρινος*, *ἐρρις*, 5) εἰς σ πρὸ τοῦ σ, ὡς *σύν-σιτος* > *σύσσιτος*, *πάν-σοφος* > *πάσσο-σος*, *πανσέληνος* > *πασσέληνος*, ἀλλὰ ἐνίοτε καὶ *πάνσοφος* καὶ *πανσέληνος*.

Ἡ πρόθεσις (ἐν) α) φυλάττει τὸ ν πρὸ τοῦ σ, ὡς *ἐνστασις*, *ἐνσπείρω*· β) πρὸ τοῦ μ ἀφομοιοῦται, ὡς *ἐν-μανής* > *ἐμμανής*, οὕτω *συν-μαθητής* > *συμμαθητής* εἰς τὸν παθ. πρῆμ. καὶ εἰς τὰ παράγωγα τὸ ν μεταβάλλεται καὶ εἰς σ, *πέφαν-μαι* > *πέφασμαι*, *φάνμα* > *φάσμα*· πρὸ τοῦ ζ καὶ τῶν συμπλεγμάτων σβ, σκ, σπ, σφ, σχ ἀποβάλλεται, ὡς *σύν-ζυγος* > *σύζυγος*, *συν-σβέννυμι* > *συσβέννυμι*, *συν-σκευασία* > *συσκευασία*, *συν-σπουδάζω* > *συσπουδάζω*, *συν-σχετήριον* > *συσχετήριον*, *σύν-σφιγξις* > *σύσφιγξις*, ἐνφ ἡ πρόθεσις (ἐν) πρὸ τοῦ σ φυλάττει τὸ ν, ὡς *ἐν-στασις*, *ἐν-σάρκωσις*, προσέτι δ' ἀποβάλλεται καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθ. τῶν τῆς γ' κλίσεως ὀνομάτων: *δαίμονσι* > *δαίμοσι*, *λι-*

μένσι > *λιμέσι*, *μειζονσι* > *μειζοσι*, ἡ τὸ πρὸ αὐτοῦ βραχὺ φωνήεν συνήθως ἐκτείνεται ἀναπληρωματικῶς, ὡς *γέρονσι* > *γέρονσι*, *τιθένται* > *τιθεῖσι* κ.λπ.· γ) μένει ἀμετάβλητον πρὸ τοῦ σ· 1) εἰς τὸ β' ἐνικὸν τοῦ παθ. πρῆμ. καὶ ὑπερσ. ὡς *πέφαν-σαι*, *ἐπέφαν-σο*, 2) εἰς τὰ εἰς -σις οὐσιαστικά, ὡς *ἀπόφανσις*, *ἐκφανσις*, *ὑγρᾶνσις*, καὶ 3) μόνον εἰς τὰ ἑλμινς, *Τίτρινς*, διὰ τοῦτο τὸ -ens τῆς λατ. μεταγράφεται εἰς -ης, ὡς *Clemens* > *Κλήμης*, *Hortensius* > *Ὁρτήσιος*· δ) παρεμβάλλεται εἰς τὸν α' παθ. ὅρ. μερικῶν καθαρῶν ῥημάτων, π.χ. *ἀναπνέω* > *ἀμπνύθη*, τὰ ῥήματα δὲ κτείνω, *τείνω*, *κλίνω*, *κρίνω* καὶ πλύνω διφορῶνται ὡς *ἐπλύ(ν)θη* *ἐκρί(ν)θη* *ἐτά(ν)θη*, *δοκιμώτατα* ὅμως ἀνευ τοῦ ν· ε) ἀποσιωπάται, ὡς *πενθερός* > *πεθερός*, *μανθάνω* > *μαθαίνω*, *πρύμνα* > *πρύμη*· στ) ἀποκόπτεται, ὡς τὸ *ξύλον* > τὸ *ξύλο*, *αὔριον* > *αὔριο*, *ἐκατόν* > *ἐκατό*, ὡς καὶ ἐκ πασῶν τῶν αἰτιατικῶν ἐνικῶν, ὡς τὸν *ἀνθρωπο*, *τῇ μηχανῇ*, τὸ *μῆλο*, (τίθεται δέ, ἵνα μὴ γίνῃ σύγχυσις τοῦ ἀρσενικοῦ πρὸς τὸ οὐδέτερον, ἢ ὅταν τὸ ἐπίθετον εἶναι εἰς τὸ τέλος τῆς φράσεως), π.χ. «τὸν παλιὸν καιρόν», «τὸν καλὸν ἄνθρωπον», «εἶδε αὐτὸν ἀνήσυχον»· ζ) ἐπεντίθεται, ὡς *πτύω* > *φτύνω*, *δαίρω* > *δαίρνω*, *ἐπαίρω* > *παίρνω*, ὡς καὶ ἐπὶ πάντων τῶν εἰς -όω περισπωμένων, ὡς *δηλόω* -ῶ > *δηλώνω*, *λειόω* -ῶ > *λειώνω* κ.λπ., η) κατ' ἀνομοίωσιν τρέπεται εἰς λ, ὡς *ἀναχανιάζω* > *λαχανιάζω*· θ) ἀναπτύσσεται ἡ μεταξὺ τοῦ π καὶ ν, ὡς *καπνός* > *καπνός*· ι) πολλαῖς (εἰς τὴν δημοτ.) τὸ πρῶτον «ν» ἐκ τῶν ἀλλεπολλήλων νν μεταβάλλεται εἰς γ, ὡς *σύννεφο* > *σύγνεφο*, *ἐννοια* > *ἐ-*

γνοια, *τυραννιέμαι* > *τυραγνιέμαι*. (ἄλλοτε εἰς τὴν ἀρχὴν ἀφαιρεῖται, π.χ. *Νάξος* > *Ἀξιά*, *Ναύπακτος* > *Ἐπακτος*, *νάρθηκας* > *ἄρθηκας*· ια) συναποβάλλεται καθ' ἀπλοποίησιν εἰς τινὰς τῶν λέξεων καὶ τὸ μετ' αὐτοῦ φωνήεν, ὡς *κα(νέ)νας* > *κάνας* (ἄνθρωπος), *συ(να)ναμεταξὺ* > *ἀναμεταξὺ* *μας*· ιβ) προστίθεται ὡς ἐφελκυστικὸν ἐπομένου φωνήεντος πρὸς ἀποφυγὴν χασμαδίας εἰς τὴν δοτικὴν πληθ. (τῶν τριτοκλίτων) -σι, εἰς τὰ γ' ἐνικά λήγοντα εἰς (ε, ι), εἰς τὴν τοπικὴν κατάληξιν -σι, εἰς τὴν ἐπικὴν κατάληξιν -φι, εἰς τὰ ἐπιρ. νόσφι, *πέρουσι*, εἰς τὸ ἀριθμητικὸν εἴκοσι, εἰς τὰ ἐγκλιτικὰ μόρια *κε*, *νυ* καὶ (κατὰ τοὺς γραμματικούς) εἰς τὸν δεικτικὸν προσσχηματισμὸν -ι ἡγουμένου σ, ὡς *γέρονσι(ν)*, *ἔλεγε(ν)*, *τίθησι(ν)*, *Ἀθήνησι(ν)*, *Ὀλυμπιασι(ν)*, *εἴκοσι(ν)*, *πέρουσι(ν)*, *βίβησι(ν)*, *νόσφι(ν)*, *κέ(ν)*, *νύ(ν)* οὐτοσί(ν), οὕτωσί(ν)· ιγ) εἰς τὴν δημοτικὴν τίθεται ὡς εὐφωνικὸν μεταξὺ δύο λέξεων, τῶν ὁποίων ἡ τελευταία συλλαβὴ τῆς πρώτης καὶ ἡ ἀρκτική τῆς δευτέρας ἔχουν φωνήεν ἢ δίφθογγον, ὡς «*νὰ μῆ(ν) ἔχης ἀπαίτηση*», «*γεμίζουσιν οἱ στάβλοι (ν) ἄλογα*»· ιδ) εἰς τὴν δημοτ. τὸ (θμ) γίνεταί (φν), ὡς *ἀρί(θμ)ητος* > *ἀρί(φν)ητος*, *στά(θμ)η* > *στά(φν)η*· ιε) τρέπεται εἰς μ καὶ εἰς χωριστὰς λέξεις, ὡς «*τὸμ πρόξενον*», «*τὸμ πόλεμον*» (εἰς ἐπιγραφάς), εἰς τὴν δημοτ. καὶ φωνητικῶς, ὡς τὸν *παιδεύω* > (φωνητ.) *τὸμ παιδεύω* > τὸ *μπαιδεύω*, *στην Πεντέλη* > (φωνητ.) *στημ Πεντέλη* > *στη Μπεντέλη*· ις) τὸ βραχὺ φωνήεν ἐκτείνεται πρὸ τοῦ ν, ὡς τὸ *Παρθ(ε)νοπαῖος*· ιζ) καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν λέξεων τίθεται ὡς προσθετικὸν ἐκ συνεκφοράς τοῦ

τελικού «ν» τοῦ ἄρθρου ἐκφράσεών τινων, ὡς τὸ(ν) οἰκοκύρη > τὸ νοικοκύρη > ὁ νοικοκύρης, τὸ(ν) ὤμον > τὸ νῶμον > ὁ νῶμος, τῇ(ν) οὐρά > ἡ νοῦρά, (ὡς καὶ τὰ ποιητικά: (ἥλιος) > νήλιος, (ὑπνος) > νύπνος· καὶ αἱ τοπωνυμίες (Ἰκαρία) > Νικαρία, (Ἰμβρος) > Νίμπρο, (Ἴος) > Νίο κ.λπ., (πρβλ. καὶ τὰ ἀρχαῖα ἡδὺ-ἡδυμος > νήδυμος)· ιη) ν ἀντὶ συμφώνου μετὰ τὸ σύμφωνον κ, θ, μ, π.χ. λιμῶ > λιχνῶ, ἀναριθμητος > ἀρίφνητος, στάθμη > στάφνη, Πάτμος > Πάτ(ι)νος κ.λπ.

// ὡς βραχυγραφικὸν σύμβολον εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν τонуόμενον ἄνω καὶ δεξιὰ (ν') ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν 50, τὸ τακτικὸν πεντηκοστὸς καὶ τὸ ἐπίρρημα πεντηκοντάκις, ὅζυτονούμενον δὲ ἀριστερὰ καὶ κάτωθι (ν) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν πεντήκοντα χιλιάδες (50.000) καὶ τὸ τακτικὸν πεντηκοντάκις χιλιοστὸς καὶ τὸ ἐπίρρημα πεντηκοντάκις χιλιάκις (βλ. ἀριθμητικός)· εἰς τοὺς Λατίνους κατὰ τὸν μεσαίωνα ἐδήλου 90 (ἢ 900) μετὰ γραμμῆς δὲ ἄνω (N̄) 9.000 (ἢ 90.000)· εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη τὸ κεφαλαῖον (N) δηλοῖ τὴν δεκάτην τρίτην ῥαφωδίαν τῆς Ἰλιάδος, τὸ δὲ μικρόν (ν) τὴν δεκάτην τρίτην ῥαφωδίαν τῆς Ὀδυσσεΐας.

νὰ· (I) (ἐπιρρηματικὸν δεικτικὸν μόριον, ἐκ τοῦ ἀρχ. ἐπιφωνήματος ἦν)· (φρ.) «ἦν (= ἰδού), οὐχ ἡδὺ» ('Αριστοφάνης), ἡνίδε (<ἦν ἰδε) (= ἰδού, νά, κοίτα)· [(φρ.) «ἦν-νίδε καὶ Σαλπῶ Λεοβόθεν ἡ δεκάτη» (Πλάτων)] (τὸ ἦν ἐσφαλμένη γραφή ἀντὶ ἦν)· ἐξ ἄλλου ἐκ τοῦ ἀρχαίου τελικοῦ συνδέσμου «ἶν α» (= γιὰ νά) συντάσσεται: α) μετ' ὀνομαστικῆς ὀνόματος ἢ συγκε-

κομμένης δεικτικῆς ἀντωνυμίας, τος, τη, τδ, π.χ. «νὰ ἐγὼ ποὺ σ' ἀγαπῶ»· «νὰ αὐτός, νά κι ὁ φίλος του»· «νὰ τοι ἔρχονται οἱ ἐπισκέπται»· β) σπανίως μετὰ γενικῆς, π.χ. «νὰ σου κι ἐσένα νά μου κι ἐμένα»· γ) μετ' αἰτιατικῆς, π.χ. «νὰ τὴν ἔρχεται», «νὰ με τώρα (= ἰδού ἐγώ)· καὶ ὅταν ἔχη τὴν ἔννοιαν τοῦ λάβε, παράλαβε, πάρε, π.χ. «νὰ τὴν βαλίτσα σου»· ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης ἀπαντᾷ καὶ τύπος πληθυντικοῦ, π.χ. νάτε (= λάβετε) τὰ πράγματα σας»· ἐπὶ ἀκριβεστεράς δεξιῶς τίθεται καὶ ὡς ἐπιθήμα δεικτικῆς ἀντωνυμίας, π.χ. «εἶντα* παραμυθίσματα» ('Ερωτόκριτος)· «ἐκείνονα τὸ δέντρο», «αὐτόνα τὸ παιδί» κ.λπ. (φρ.) (ἐπὶ ἀθήους τρόπου) «νὰ τα μας»· τίθεται πρὸς ἐπίτασιν τῆς ἐννοίας ἐπὶ τῶν τοπικῶν ἐπιφωνημάτων: ἐδῶ, ἐκεῖ, αὐτοῦ, π.χ. ἐδωνά, ἐκεινά, αὐτοῦνά κ.λπ.· τὸ προελθὼν ἐκ τοῦ δεικτικοῦ «ἦν» > νὰ σφίζεται ὡς «ἔν» καὶ σήμερον εἰς Ἀρκαδίαν τῆς Πελοποννήσου εἰς τὰς φράσεις «ἔντος» (= νάτος), «ἔντο» (= νάτο) (βλ. νὰ II).

νὰ (II)· (βλ. νὰ I)· σύνδεσμος: α) τελικός*· ἶνα > νά (= ὡς, διὰ νά, ὅπως, γιὰ νά) ἰδίως μετὰ τὰ κινήσεως ἢ δόσεως σημαντικὰ ῥήματα, π.χ. «πῆγε ὁ ἀστυφύλακας νὰ ἰδῇ (= γιὰ νὰ ἰδῇ) τί τρέχει»· «ἀγάπα με νὰ σ' ἀγαπῶ, θέλε με νὰ σὲ θέλω»· ἐνῶ τοῦτο τὸ «νά» κανονικῶς συντάσσεται μεθ' ὑποτακτικῆς, συντάσσεται καὶ μεθ' ὀριστικῆς παρατατικοῦ καὶ σπανίως ὑπερσυντελικού, π.χ. «νὰ εἶχα νεράτζι, νάσσοινα στο πέρα παραθύρω» (= γιὰ νὰ ῥίξω)· διὰ τοῦ «νά» ἀναλύεται τὸ εἰς τοὺς ἀρχαίους τελικὸν ἀπαρέμφατον, π.χ. «βούλομαι φαγεῖν» (= ἐπιθυμῶ νὰ φάγω), ἡ τελικὴ με-

τοχή, π.χ. «ἦλθεν ὁ Ξέρξης ὑποδουλώσων τὴν Ἑλλάδα» (= ἦλθε νὰ ὑποδουλώσῃ τὴν Ἑλλάδα), καὶ μερικαὶ κατηγορηματικαὶ μετοχαί, π.χ. «ἀρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θεῶν» (= θὰ ἀρχίσω νὰ διδάσκω...)· β) ὑποθετικός (ἐκφέρεται καθ' ὑποτακτικὴν ἢ συνήθως καθ' ὀριστικὴν παρατατικοῦ ἢ σπανίως ὑπερσυντελικού), π.χ. «ὅσα νὰ ἔχη, τὰ τρώει (= ὅσα ἐὰν ἔχη)· «νὰ τό ἔξερα, δὲν θὰ ἐρχόμουν» (= ἐὰν τὸ ἔξερα)· «νὰ τὸν ξυπνήσω πρόωρα φοβοῦμαι μὴ θυμώσῃ» (= ἂν τὸν ξυπνήσω)· γ) αἰτιολογικός (= διότι, πού), π.χ. «ἀπέτυχες, νὰ ταξιδέψης στὴ ξενιτεία» (= διότι ἢ πού ταξίδευσες)· δ) εἰδικός (= ὅτι, πῶς, πού), π.χ. «θαρρῶ νὰ ἔφυγε» (= ὅτι, πού ἔφυγε)· ε) συμπερασματικός (= ὥστε νά) (μεθ' ὑποτακτικῆς), π.χ. «μὴ μὲ θαρρεῖτε νιόνυφη νὰ προσκυνήσω» (= ὥστε νὰ προσκυνήσω), (καὶ μεθ' ὀριστικῆς παρατατικοῦ καθ' ἑλξιν), π.χ. «νὰ ἦμουν πουλὶ νὰ πέταγα» (= ὥστε νὰ πέταγα)· στ) χρονικός (= ἕως ὅτου, προτοῦ νά, ὡς πού νά), π.χ. «τὸ πρῶτὸ σηκώνομαι, δυὸ ὥρες νὰ ξημερώσῃ» (= προτοῦ νὰ ξημερώσῃ)· ζ) ἐναντιωματικός (= καὶ ἂν ἀκόμη), π.χ. «ὁ κόσμος νὰ χαλάσῃ (= καὶ ἂν ἀκόμη χαλάσῃ) δὲν τὴν παντρεύεται» (φρ.) «νὰ τὸ ἰδῶ καὶ νὰ μὴ τὸ πιστέψω»·

// τίθεται: α) πρὸς δῆλωσιν προσαγωγῆς, προτροπῆς, ἀπαγορεύσεως, π.χ. «νὰ μὴ σὲ μέλη σένανε», β) πρὸς δῆλωσιν ἐρωτήσεων, ἀπορίας, π.χ. «νὰ ζῇ κανεὶς ἢ νὰ μὴ ζῇ;», γ) πρὸς δῆλωσιν εὐχῆς ἢ κατάρας (ἐλλειπτικῶς) (= μακάρι νά, ἄμποτε νά, εἴθε νά), π.χ. «κακὸ νὰ σοῦ ἔρθῃ» (= εἴθε νὰ σ' εὖρῃ κακὸ)· παραλείπεται προτασσο-

μένου τοῦ ἀπαγορευτικοῦ μορίου «μή», π.χ. «φύγε μὴ σὲ δείρω» (= φύγε νὰ μὴ σὲ δείρω)· εἰσάγει ἀνεξαρτήτους προτάσεις ἐρωτηματικάς, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν θαυμασμόν, ἐκπλήξιν, ἀγανάκτησιν κ.λπ., π.χ. «φοβερό! νὰ εἶσαι ἄρρωστος καὶ νὰ ἐργάζεσαι»· συνεχφέρεται μετὰ τῆς «διὰ» ἢ «γιά» πρὸς ἐπίτασιν τῆς ἐννοίας τοῦ σκοποῦ, π.χ. «ἔφυγε γιὰ νὰ μὴ ξανάρθῃ»· πολλάκις εἰσάγει πρότασιν, ἢ ὁποῖα δηλοῖ ὅρον ἢ συμφωνίαν ἢ προτείνεται τι, π.χ. «μοῦ δένεις τὸ γομάρι, νὰ σοῦ δώσω τᾶλογο;» (= μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ σοῦ δώσω)· τίθεται πρὸς δῆλωσιν ὅρκου, «νὰ μὴ μὲ βρῇ τοῦ χρόνου, ἂν πῆρα ἐγὼ τὰ λεφτά σου»· // ἐκ τῆς φράσεως «θέλω νά» προῆλθε τὸ μόριον θελά > θενά > θανὰ > θά, διὰ τοῦ ὁποίου σχηματίζονται ὁμιλίας τῆς νεωτέρας καὶ δημοτικῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, π.χ. «μὴδὲ θε νὰ παντρευτῇ» ('Ερωτόκριτος), «θανὰ σοῦ στίλνω μάλα(μ)μα, θανὰ σοῦ στέλνω ἀσημί»· τοῦτο τίθεται πρὸς ἀνάλυσιν τῆς δυνητικῆς εὐκτικῆς, π.χ. «θανὰ ἦταν πλούσιος, ἂν ἔκανε οἰκονομίες».

-να· ('Ορθογρ.) ὡς κατὰληξις τῆς προσωπ. ἀντωνυμίας τῆς δημοτικῆς: ἐμένα(ν), ἐσέ-να(ν) (ἀπὸ τὸ μsn. ἐμέν, ἐσέν κατὰ τὸ αὐτόν + -α, κατὰ τὸ πατέρα).

ναί· (ἐπίρρ. βεβαιωτικόν) (=βεβαίως, ἄληθῶς, μάλιστα, οὕτως ἔχει (κν.) ἄληθινά)· //εἰς τὸν Ὀμηρὸν συνήθως ἐπομένου τοῦ δή, π.χ. «ναὶ δὴ ταυτὰ γε πάντα... κατὰ μοῖραν ἔειπες» ('Ιλιάς)· //περὶ τῆς διαφορᾶς αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ μάλιστα (βλ. μάλιστα)· //(ἐπὶ ὅρκου)· ναὶ μά· (φρ.) «ναὶ μὴ τότε σκηπτρον ('Ιλιάς)· //(ἐπὶ ἀποκρίσεων καταφατικῶν) βεβαίως, μάλι-

στα (κν. ἀληθινά) // ἐπὶ μείζονος ἐκφράσεως ἐπαναδιπλοῦται, π.χ. «ναί, ναί σοῦ τὸ ὑπόουμαι» // ἐπὶ καταφράσεως, συναινεσεως ὑπὸ ὅρους, ὁπότεν ἔπεται τοῦ ἀλλά, ὁμοίως καὶ τοῦ οὐ μὴν // μετὰ τοῦ ἔρθρου ἐπέχει θέσιν οὐσ. «εἶπε τὸ ναί» κ.λπ. (= ἐδέχθη, συγκατατέθη) // (φρ.) «δὲν λείπει τὸ ναί» (= δὲν συγκατατίθεται ὁριστικῶς) «μὰ τὸ ναί» (= μὰ τὴν ἀληθειαν) // κατὰ τὸ «οὐδαμῶς» λέγεται καὶ «ναυδαμῶς» // «ναίχι» (ἐπίρρ. βεβαιωτικόν, συγκαταθέσεως) ἀντὶ τοῦ «ναί», ὡς τὸ «οὐχί» ἀντὶ τοῦ «οὐ».

ναίω (= κατοικῶ, διαμένω· εἶμαι πλήρης)· νέω, νεῖς, νεῖ κ.λπ. (= κολυμβῶ)· νέω (= κλώθει, νήθει)· νέω (= συσσωρεύω)· νέω (= ὑπάγω).

νάπη, (-ης), ἡ· νάπος, (-ους), τό (= χαράρα, θαλάσσης κοιλίας)· νάπη. (-ους), τό (= τὸ συνᾶν).

ναῦλα τά· (τὸ ναῦλον) (= εἰσιτήριον πλοίου)· ναῦλα. (-ας), ἡ (= μουσικὸν ὄργανον).

ναυμαχῶ (-έω)· (ἄμτβ.) (= χάμνω ναυμαχίην· μάχομαι εὐρισκόμενος εἰς τὴν θάλασσαν)· (πρτ.) ἐναυμάχου. (μέλλ.) ναυμαχήσω. (ἄορ.) ἐναυμάχησα καὶ (ὑποστ.) ναυμαχήσω. (πρσμ.) νενουμάχηκα· (παθ. ἄορ.) ἐναυμαχήθην. (ὑποστ.) ναυμαχήθω. (μετὰ δοτ.) «ναυμαχῶ τινι» (φρ.) «οὐδ' ἐναυμάχουσαν ἐναντία τῇ πόλει» ('Ανδοκίδης)· (μετ.) (= πολεμῶ τι)· (φρ.) «κακοῖς τοσοῦτοις ναυμαχεῖν ὅσημιθα» ('Αριστοφάνης)· καὶ ἐμπροσθέν· (φρ.) «οὐκ εἶα ναυμαχεῖν πρὸς Ἀθηναίους» (Ξενοφῶν).

ναυπηγῶ (-έω)· (= εἶμαι ναυπηγός, κατασκευάζω ναῦν, πλοῖον)· (φρ.) «τρίηρις

ἐναυπηγησάμεθα» ('Ανδοκίδης), (μέλλ.) ναυπηγήσω· (Παθ.) (ἐπὶ πλοίων) ναυπηγούμαι (= κατασκευάζομαι), (πρτ.) ἐναυπηγήσῃ. (μέλλ.) ναυπηγήσομαι. (ἄορ.) ἐναυπηγησάμην. (ὑποστ.) ναυπηγήσωμαι. (παθ. ἄορ.) ἐναυπηγήθην. (ὑποστ.) ναυπηγηθῶ, (πρσμ.) νενουπηγήμαι, (μετχ.) ναυπηγημένος, -η, -ον — ναυπηγός, ναυπηγία, ναυπήγρον, ναυπήγησις, ναυπήγησιμος, ναυπηγικός, ναυπηγεῖον.

ναῦς· (ἀντὶ νηὺς)· (ἔχει τὸ η εἰς τὴν ἰωνικὴν ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων καὶ περισπᾶται ἀρχαίῳθεν. νηΐός, νηΐ, νηΐα κ.λπ.)· εἰς τὴν ἄττικὴν ἐπεκράτησε τὸ φωνητικὸς ὁμαλόν· ἡ ναῦς, νεώς (= <νηός κατ' ἀντιμεταχώρησιν), νηί, τὴν ναῦν (κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὴν ὀνομ. εἶναι νεώτερος σχηματισμός). ὡ ναῦ· νῆες, (νεῶν), αἶ, ταῖς ναυσί, τὰς ναῦς, ὡ νῆες. -νε· (Δημοτ.) κατὰληξις γ' πληθυντ. ῥηματικῶν ἀντὶ -ν: ἀγαποῦ-νε, λέγα-νε, μιλάγα-νε, εἶπα-νε (κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰς καταλήξεις τοῦ α' καὶ β' πληθυντικοῦ -με, -τε).

νεᾶνις, (-ιδος), ἡ· (ἰων. νεῆνις)· τὴν νεᾶνιν καὶ νεάνιδα.

νεῖκος, (-ους), τό· (= ἔρις), ἐνὸν νῖκος τό (= ἡ νίκη), ἐξ οὗ φιλονικίος (= ὁ ἀγαπῶν νὰ νικᾷ) — φιλονικία ἡ.

νειός ἡ· (= ἡ νέα γῆ)· (δημ.) νιός ὁ (= ὁ νέος).

νεκροτάφιον, (-φίου), τό· (ὡς κενοτάφιον) (= τὸ κοιμητήριον) (νεωτ. νεκροτάφειον)· τὸ ἐντάφιον (= τὸ σάβανον).

νέμω (τι)· (= διαμοιράζω, διανέμω, ρύσσω)· (πρτ.) ἔνεμον. (μέλλ.) νεμῶ, (ἄορ.) ἐνεμαί, (πρσμ.) νενέμηκα, (ὑπερσ.) ἐνενημήκειν (ὑπ.) ἐ νέμω, ἂ νείμω, πρ νενεμή-

κῶς ὦ· (εὐ.) ἐ νέμοιμι, μ νεμοῖμι, νεμοῖην, ἂ νείμαιμι, νενεμηκῶς εἶην· (προστ.) ἐ νέμε, ἂ νεῖμον, πρ νενεμηκῶς ἴσθι· (ἀπ.) ἐ νέμειν, μ νεμείν, ἂ νείμαι, πρ νενεμηκέναι· (μετχ.) ἐ νέμων, -ουσα, -μον, μ νεμῶν, -οῦσα, -οῦν, ἂ νείμας, -μασα, -μαν, πρ νενεμηκῶς, -κυία, -κός·

// νέμομαι· π ἐνεμόμην, μ νεμοῖμαι, νεμηθήσομαι, (νεμήσομαι), ἂ ἐνειμάμην, ἐνεμήθην, (ἐνεμησάμην), πρ νενέμημαι, ὁ ἐνενημήμην· (ὑπ.) ἐ νέμωμαι, ἂ νείμωμαι, νεμηθῶ, πρ νενεμημένος ὦ· (εὐ.) ἐ νεμοῖμην, μ νεμοῖμην, νεμηθησέμην, νεμησοῖμην, ἂ νειμαῖμην, νεμηθήην, πρ νενεμημένος εἶην· (προστ.) ἐ νέμου, ἂ νείμαι, νεμήθητι, πρ νενέμησο· (ἀπ.) ἂ νέμεσθαι, μ νεμείσθαι, νεμηθήσεσθαι, νεμήσεσθαι, ἂ νείμασθαι, νεμηθῆναι, πρ νενεμησθαι· (μετχ.) ἐ νεμόμενος, -μομένη, -μόμενον, μ νεμούμενος, -ομένη, -όμενον, νεμηθήσόμενος, -θησομένη, -θησόμενον, ἂ νειμάμενος, -μένη, -μενον, νεμηθείς, -θείσα, -θέν, πρ νενεμημένος, -μημένη, -μημένον — «νέμω» (ἄμτβ.) (= βόσκω, τρέφομαι, ἄγω ἐπὶ νομήν)· (φρ.) «ὁ μὲν ἵππους νέμων, ὁ δὲ βοῦς»· «νέμω τι» (= καρποῦμαι, κατέχω)· (φρ.) «γῆς, ἧς ἐγὼ κράτη τε καὶ θρόνους νέμω»· «νέμω τινί τι» (= προσφέρω τι εἰς τινα)· (φρ.) «τὸ σὸν γέρας τιμὴν ἐμοὶ νέμει»· «νέμω τισί τι» (= διανέμω εἰς τινάς τι)· (φρ.) «Ζεὺς αὐτὸς νέμει ὄλβον ἀνθρώποισιν»· (μέσον) «νέμομαί τι ἢ πρὸς τινα» (= μοιράζομαι, καρποῦμαι τι μετ' ἄλλου)· (φρ.) «πατρώια πάντα νέμεσθαι» ('Ομηρος)· (παθητ.) (ἐπὶ τόπων) «νέμομαι» (= κατοικῶμαι)· (φρ.) «νέμεσθαι ὑπὸ τινι» (ἐπὶ

χώρας) (= οἰκοῦμαι, συντηροῦμαι)· (φρ.) «καὶ μέχρι τοῦδε πολλὰ τῆς Ἑλλάδος τῷ παλαιῷ τρόπῳ νέμεται» (Θουκυδίδης)· (= καταβιβάζομαι ὑπὸ τοῦ πυρός)· (φρ.) «ὡς εἴτε πυρὶ χθὼν πᾶσα νέμοιτο» ('Ομήρος)· (ἐπὶ κακοήθους ἔλους) (= ἐξαπλοῦμαι)· (φρ.) «Δαρείου δὲ γυναικὶ ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ φῶμα, μετὰ δὲ ἐκραγὲν ἐνέμετο πρόσω» ('Ηρόδοτος)· (μεσ. ἐπὶ πόλεων) (= κείμαι ἐπὶ τινος)· (φρ.) «πόλεις μὲν αὐται, αἱ τὸν Ἄθων νέμονται» (καὶ μετ. ἐπὶ χρόνου) (= διέρχομαι)· (φρ.) «ἄδακρυν νέμονται αἰῶνα» (Πίνδαρος)· — νομή, νέμος, διανομή, ἐπινομία, σύννομος, συννομή, νόμος, νομός, νόμισμα, νέμησις, νέμος (= δρυμῶν), νέμεσις, νομάς, νομεύς (= ποιμήν).

νεο-· (ἀρχ. - νεωτ.) καὶ (δημ.) νιο- // ('Ορθογρ.) πρῶτον συνθετικὸν δηλοῦν ὅτι τὸ δεύτερον συνετελέσθη πρὸ ὀλίγου, νεωστί, π.χ. νεόβλαστος, νεοβάπτιστος, νιόπαντρος κ.λπ., ἡ προσδίδον εἰς αὐτὸ τὴν τοῦ μεταγενεστέρου ἢ νεωτέρου ἔννοιαν, ὡς νεοδαρβινισμός, νεολογισμός κ.λπ. ἡ προσδίδον τὴν ἔννοιαν τοῦ κατὰ τὴν ἡλικίαν νέου, ὡς νιοφέρνω, ἥτοι νεάζω.

νεογνός, -ός, -όν· (= γεννηθείς πρὸ ὀλίγου) (ἐκ τοῦ νεόγονος κατὰ συγκοπήν) // (Γραμμ.) «τὰ νεογνά» (βλ. γονεωνυμικός).

νεοελληνικός, -ή, -όν· ὁ εἰς τοὺς νέους Ἑλληνας ἢ τὴν νέαν Ἑλλάδα ἀνήκων εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας καὶ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα // (ὡς οὐσ.) ἡ νεοελληνικὴ (ἐνν. γλῶσσα)· «τὰ νεοελληνικά»· τὸ μάθημα τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης καὶ λογοτεχνίας.

νεοκλασικισμός, (-οῦ), ὁ· ἡ τεχνοτρο-

πία ή μιμουμένη εις την τέχνην τὸ ὕφος ἢ τὸν ῥυθμὸν τῶν ἀρχαίων κλασσικῶν.

νεολογισμός, (-οῦ), ὁ· (Γραμμ.) χρήσις λέξεων ἀγνώστων εις τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, πλασθεῖσαι ὑπὸ τῶν λογίων καὶ ὑπὸ σημασίαν ἢ τύπον διάφορον τοῦ συνήθους, (πρβλ. γλωσσομανία): «κωλυσιπλοία» (ἀντὶ κωλυσιπλοία), «οἶνοπαραγωγή» (ἀντὶ οἶνοπαραγωγή), «ἀρτηριοσκληρώσεις» (ἀντὶ ἀρτηριοσκληρώσεις), οὕτω καὶ γραμματολογία, (λέξεις μὴ δηλοῦσα τὸ πρᾶγμα), οἰκογένεια, (ἀντὶ πανοικία), πυροσβέστης, χωροφυλακή, ταχυδρομεῖον κ.λπ.

Ἡ δημιουργία τοιούτων λέξεων εἶναι ἀπαραίτητος κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα ἔνεκα τῆς προόδου τοῦ ἀνθρώπου εις πάντα τὰ εἶδη τοῦ ἐπιστητοῦ, ἢ ὅποια εἰσῆγαγε τόσας καὶ τόσας ὁρολογίας ἀγνώστους εις τοὺς ἀρχαίους· // ὅλοι δὲ οἱ «νεολογισμοί» ἔχουν γίνεαι ἀποκλειστικῶς εις τὴν καθαρεύουσαν διὰ τῆς προσφυγῆς εις τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν καὶ ἔχουν ὀριστικῶς καθιερωθῆ, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχουν «νεολογισμοὶ δημοτικοί» καὶ νὰ καθίσταται ἀδύνατος ἡ μετατροπὴ αὐτῶν· π.χ. (μύτη) -ρίς> ὠτορινολαρυγγολόγος, ῥινορραγία, ῥινορροία, ῥινοσαλπιδιγγίτις, ῥινοκέρως κ.λπ. Πολλὰ τῶν τοιούτων λέξεων ἐπλάσθησαν ὑπὸ ξένων καὶ ἔπειτα ἐγένοντο δεκτὰ ὑφ' ὑμῶν, ὡς βαρόμετρον, δυναμῆς, τηλεπάθεια, πενικιλίνη, ῥαδιόφωνον, ἀεροπλάνον κ.λπ. (βλ. δάνειος).

νεότοκος, -ος, -ον· (<νέος + τίκτω) (= ὁ τεχθεὶς νεωστὶ, κν. νηογέννητος), ἐνῶ νεοτόκος, -ος, -ον (= ὁ πρὸ μικροῦ τεκνών).

νεόφοιτος, -ος, -ον· (= ὁ μόλις ἀρξάμε-

νος νὰ περιφέρεται· ὁ νεοβάπτιστος)· νεόφυτος, -ος, -ον (= ὁ νεωστὶ φυτευθεὶς).

νερο· (νερό) - ὕδωρ> ὕδατάνθρακες, ὑδροληψία, ὑδρόλιθος, ὑδρολογία, ὑδρύαλος κ.λπ. (Ὁρθογρ.) ἀ' συνθετικόν, διὰ τοῦ ὁποῦ δηλοῦται ὅτι τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ β' συνθετικοῦ, α) γίνεται δι' ὕδατος, π.χ. νερόβραστος, νερόμυλος, νεροπλύνω κ.λπ. β) ἀπαντᾷ εις τὸ ὕδωρ, π.χ. νεροχελώνα, νεροχελιδόνο, νεροσέλινο· γ) περιέχει ὕδωρ, π.χ. νερόκρασο, νερόμπογιά, νερόχινο καὶ (χιονόνερο)· δ) χρησιμεύει ὡς δοχεῖον ὕδατος, ὡς νεροπότηρο, νεροκανάτα, νεροβάρελο, καὶ ε) ἀσχολεῖται περὶ τοῦ ὕδατος, π.χ. νεροκράτης, νεροκουβαλητής.

νεύω· (ἀμτβ.) (= κάμνω νεῦμα, (κν.) γνέφω· ἐγκρίνω, ἐπιβεβαιώνω συγκατανεύω)· (φρ.) «νεῦσον, τέκνον πείσθητι» (Σοφοκλῆς), ὑπόσχομαι· (μτφρ.) παρακμάζω, ἐκπίπτω· (πρτ.) ἔνευον, (μέλλ.) νεύσω ἢ νεύσομαι, (ἀόρ.) ἔνευσα, (δημ.) ἔνεψα καὶ ἔγνεψα, (ὑποτ.) νεύσω, (πρμ.) νένευκα, (μετχ. πρμ. μτγν.) νενευμένος, -η, -ον· — «νεύω τι»· (φρ.) «νεύσατε τὰν ἀδόκητον χάριν» (Σοφοκλῆς) «νεύω τινί τι ἢ νεύω τι πρὸς τινα»· «μετ' ἀπαρεμφ. καὶ δοτ. προσ.» (φρ.) «νεύσαντος αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνος λέγειν» (Κ.Δ.)· «μετ' ἀπαρεμφ. καὶ αἰτ. προσ.» (= βεβαιῶ, ὑπισχνούμαι)· (φρ.) «νεῦσαι δέ οἱ λαὸν σάον ἔμμεναι οὐδ' ἀπολέσθαι» (Ὀμηρος)· — νεῦσις, νεῦμα, νευστάζω.

νέω· (Α) (ἐνεργ. τοῦ νέομαι) (= πυρεύομαι, ὑπάγω, πηγαίνω, εἶμι*).

νέω· (Β) (ἀμτβ.) (= πλέω, κολυμβῶ, νήχομαι, νεῖς, νεῖ, νέομεν, νεῖτε, νέουσι· (πρτ.) ἔνεον, ἔνεις, ἔνει, ἐνέομεν, ἐνεῖτε,

ἔνεον)· (φρ.) «οὔτε ἐπισταμένους νεῖν» (Θουκυδίδης)· (μτφ.) «ἔνεον ἐν ταῖς ἐμβάσιν» (= κολυμβοῦσαν στὴς παντοῦφλες μου) (Ἀριστοφάνης)· (μέλλ.) νεύσομαι καὶ νευσοῦμαι, (ἀόρ.) ἔνευσα, (πρμ.) νένευκα, (ὑπερσ.) ἐνενεύκειν· — νήχομαι, νάω (= ῥέω, τρέχω), ναῦς, ναύτης, ναύλος, ναυτίλος, ναυτία κ.λπ.

νέω· (Γ) (= νήθω, κλώθω)· (φρ.) «στήμονα μακρὸν ἔνησα» (Βατραχομουσ.), (μέλλ.) νήσω, (ἀόρ.) ἔνησα· (παθ. ἀ) ἐνήθην· — νῆμα, νῆσις (= κλώσιμον), νῆτρον (= ἄτρακτος, τὸ κλωστήριον), νητός (= κλωσμένος).

νέω· (Δ) (= συσσωρεύω, ἐπισωρεύω)· (φρ.) «νήσαντες ξύλα» (Εὐριπίδης)· (μέλλ.) νήσω, (ἀόρ.) ἔνησα· (παθ. ἀόρ.) ἐνήσθην καὶ ἐνήθην· (ὑποτ.) νησθῶ καὶ νηθῶ· (πρμ.) νένημαι ἢ νένησμαι, (μετχ.) νενημένος καὶ νενησμένος, -η, -ον· — νητός (= ἐπισωρευμένος), νήσις (= ἐπισώρευσις, πλήρωσις).

νεῶ (-άω)· (= ἀροτριώνω)· (φρ.) «ἡ δὲ κατεργασία ἐν τῷ νεῶν κατ' ἀμφοτέρας τὰς ὥρας καὶ θέρους καὶ χειμῶνος» (Θεόφραστος)· ἐνῶ νεῶ (-όω) (= ἀνακαινίζω, ἀλλάσσω)· (φρ.) «νέωσον εὐφρον' αἶνον» (Αἰσχύλος).

νεωτερίζω· (ἀμτβ.) (= καινοτομῶ, κάμνω νεωτερισμούς, μεταχειρίζομαι μέτρα βίαια· (φρ.) «ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτερίζον» (Θουκυδίδης)· στασιάζω, ἐπιχειρῶ πολιτικὰ μεταβολὰς· (φρ.) «τοῖς ἀτυχοῦσι νεωτερίζειν συμφέρει» (Ἀντιφών)· (πρτ.) ἐνεωτερίζον, (μέλλ.) νεωτερίσω, (ἀττ.) νεωτερίω, (ἀόρ.) ἐνεωτέρισα· (Παθ.) νεωτερίζομαι, π ἐνεωτεριζόμεν, ἀ ἐνεωτερίσθην, (ὑποτ.) νεωτερισθῶ·

— «νεωτερίζω τι» (= μεταβάλλω τι ἐντελῶς· χρησιμοποιοῦ μέτρα βίαια)· (φρ.) «νεωτερίζω τὴν πολιτείαν» (= ἐγείρω στάσιν εις τὴν πολιτείαν)· — «τὸ νεωτερίζον» (= ἡ στασιάζουσα μερὶς τῶν πολιτῶν)· — νεωτερισμός, νεωτέρημα, νεωτέρισις, νεωτεριστής, νεωτερικός.

νη· ἀρνητικὸν πρόθημα συγχωνευθὲν μετὰ βραχέων ᾱ, ῑ, ὅ εις τὰς ποιητικὰς λέξεις π.χ. νήριθμος (νῆ - ἀριθμός), νηλεής (νῆ - ἔλεος), νωδός (νῆ - ὁδός), νώδυνος (νῆ - ὁδὸν), ἢ πρὸ συμφώνων, π.χ. νηκερδής (νῆ - κέρδος), νηπενθής (νῆ - πένθος), κ.λπ.

νή· (ἀρχ. μόνιον ἰσχυρὰς βεβαιώσεως, μετ' αἰτ. τῆς θεότητος εις τὴν ὁποίαν τις ὁμνύει)· ναί· μά· π.χ. «νῆ Δία» ἢ «νῆ τὸν Δία» (βλ. κατωμοτικός).

νῆμα, (-ατος), τό· (= κλωστή)· νίμμα, (-ατος), τό (= ὕδωρ πρὸς νίψιμον).

νηπιόλεκτος, -ος, -ον· «νηπιόλεκτα ῥήματα» (= τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν νηπίων).

Νηρεὺς, (-έως), ὁ· (= θαλάσσιος θεός)· νειρεὺς (= ὁ κόχλος).

νῆσος, (-ου), ἡ· [ἐνῶ νῆσος ἢ νῆσος = χωλός]· // (Ὁρθογρ.) τὰ ἔχοντα ὡς β' συνθετικὸν τὴν λέξιν νῆσος, ἐὰν τὸ ἀ' συνθετικὸν εἶναι δευτερόκλιτον, γράφονται δι' ἐνὸς ν, ὡς (χέρσος, (-ου), ὁ)> χερσόνησος, (ἀρχτὸς)> Ἀρχτὸννησος, (ἵππος)> Ἱππὸννησος, Δημόννησος, ὡς καὶ Ἐπὶννησος κ.λπ., ἐὰν δὲ τριτόκλιτον διὰ δύο ν, ὡς μῦς, (μυός), ὁ> Μυόννησος, κόραξ, (-ακος), ὁ> Κορακόννησος, Πέλοψ, (-οπος), ὁ> Πελοπόννησος, ἄλς, (ἄλός), ἡ> Ἀλόννησος, Προκόννησος, Κιλικόννησος, Ἀλωπεκόννησος, Γλαν-

κόννησος, ὡς καὶ Ἑκατόννησος καὶ Ἑκατόννησος (Ἑκκατος = ἑκατόνων).

νῆσσα, (-ης), ἡ (= ἡ πάπια)· νύσσα (= ὁ καμπτήρ κατὰ τὴν σφενδόνην εἰς τὸ στάδιον)· Νύσα ἡ (= ὄνομα πόλεων ἀφιερωμένων εἰς τὸν Διόνυσον)· Νίσσα ἡ (= πόλις τῆς Βοιωτίας), Νίσσα (ἡ Νίς) (= πόλις τῆς Γιουγκοσλαβίας).

νῆστις, (-ιος καὶ -ιδος), ὁ, ἡ (= ὁ μὴ ἐσθίων)· (δοτ.) νήσται· (πληθ.) νήστεις, (-εων), οἱ, αἱ.

-νθος· (Ὁρθογρ.) κατάληξις μετωνυμικῇ, (βλ. μετωνυμία) *Κόρι-νθος*, *Ερύμα-νθος*, *Προβάλι-νθος*, *Τίρυ-ν(θ)ς* κ.λπ.

νίζω· (καὶ μτγν. νίπτω τι) (= πλύνω)· (φρ.) «ἀ δὲ χεῖρ τὰν χεῖρα νίζει» (= τὸ ἄν χερί νίβει τ' ἄλλο καὶ τὰ δυὸ τὸ πρόσωπο) (Ἐπίχαρμος)· καθαρίζω, ἐξαγνίζω· (πρτ.) ἔνιζον, ἔνιπτον, (μέλλ.) νίψω, (ἀόρ.) ἔνιψα, (πρμ.) νίψας ἔχω, (ὑπερσ.) νίψας εἶχον· (ὑποτ.) ἔ νίζω, ἄ νίψω· (εὐκτ.) ἔ νίζομαι, μ νίψομαι, ἄ νίψομαι· (προστ.) ἔ νίζε, ἄ νίψον· (ἀπαρέμφ.) ἔ νίξιν, μ νίψειν, ἄ νίψαι· (μετχ.) ἔ νίξων, -ουσα, -νίζον, μ νίψων, -φούσα, νίψον, ἄ νίψας, -φασα, -φαν·

// νίζομαι, νίπτομαι· π ἐνιζόμεν, μ νίψομαι, ἄ ἐνιψάμεν, ἐνιψθην, πρ νένιμμαι· (ὑποτ.) ἔ νίζομαι, ἄ νίψομαι, νιψθῶ, πρ νενιμμένος ὦ· (εὐκτ.) ἔ νιζοίμεν, μ νιψοίμεν, ἄ νιψοίμεν, νιψθείην, πρ νενιμμένος εἶην· (προστ.) ἔ νίξου, ἄ νίψαι, νίψητι, πρ νένιψο· (ἀπαρέμφ.) ἔ νίξεσθαι, μ νίψεσθαι, ἄ νίψασθαι, νιψθῆναι, πρ νενίψθαι· (μετχ.) ἔ νιζόμενος, -ομένη, -όμενον, μ νιψόμενος, -φομένη, -φόμενον, ἄ νιψάμενος, -φαμένη, -φάμενον, νιψθείς, -φθείσα, -φθέν· πρ νενιμμένος, -μένη, -μένον· — νιπτῆρ, νί-

πτρον, χέρνιψ (= ὕδωρ πρὸς πλύσιν χειρῶν πρὸ τοῦ φαγητοῦ ἢ πρὸ τῶν θυσίων καὶ ἄλλων θρησκευτικῶν τελετῶν ἢ μετὰ τὴν κηδείαν), ποδόνιπτρον.

νίκη, (-ης), ἡ (ἡ τοῦ νικῶντος), ἡττα (ἡ τοῦ νικωμένου)· *φιλονίκος*, *φιλονικία*, *ἀξιόνικος* (τὸ ἰ μακρόν) (ἐκ τοῦ νίκη, ἥτοι ὁ ἀγαπῶν νὰ νικᾷ, νὰ ὑπερισχύῃ κατὰ τὴν συζήτησιν, ἥτοι ὁ φίλερις καὶ ὅχι ἐκ τοῦ νεῖκος (= ἔρις), (φιλονικία) (= ὁ φίλος τῶν ἐρίδων)· νεῖκος τό (= ἔρις)· νίκος (= ἡ νίκη).

νικῶ (-άω)· (ἀμτβ.) (= εἶμαι νικητής· ἐπικρατῶ, ὑπερισχύω· (φρ.) (δικανικῶς) «νικῶ τὴν νίκην» (= κερδίζω τὴν νίκην)· (φρ.) «μή μοι, τὸ πρῶτον βῆμ' ἐὰν δρᾶμη καλῶς, νικῶν δοκεῖτω τὴν δίκην» (Εὐριπίδης)· καταβάλλω· (πρτ.) ἐνίκων, (μέλλ.) νικήσω, (ἀόρ.) ἐνίκησα, (πρμ.) νενίκηκα, (ὑπερσ.) ἐνενίκηκεν· (Παθ.) νικῶμαι (ὑπὸ τινος, παρὰ τινος), συνηθέστερον τὸ ἡττώμαι· (φρ.) «καὶ οἱ οἰκεῖοι ἐξέκαμνον ὑπὸ τοῦ πολλοῦ κακοῦ νικώμενοι» (Θουκυδίδης)· ἄ ἐνίκηθην, (ὑποτ.) νικηθῶ, πρ νενίκημαι, (μετχ.) νενικημένος, -η, -ον· «νικῶ τιναν»· (φρ.) «οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας ἐν Πλαταιαῖς»· μετ' ἐμπροθέτου δοτικῆς· (φρ.) «ἐν τούτῳ νίκα», καὶ σπαν. μετὰ γενικῆς· (φρ.) «ἰμέρου νικώμενος» (Αἰσχίνης)· (μτγν. μετ' ἀπαρεμφ.) (= ἐπιτυχᾶν ὡς νά...)· (φρ.) «ἐνίκησε σκορπίοισιν» (Ψαλμ. Σολομ.)· — νίκη, νικητής, νικητήρ, νικήτωρ, νικητήριος, νικητικός, νίκος, νίκημα, νικητικός.

νιά! (= ᾗς δοθῇ κάποιον τέλος).

νίφω καὶ νείφω· (= χιονίζω)· νήφω (= εἶμαι νηφάλιος).

νῆμμα, (-ατος), τό (= ὕδωρ πρὸς νίψιμον)· νῆμα, (νέω, νήθω, γνέθω) (= τὸ κλωσθέν).

νιν· (βλ. νύν).

νισάφι τό (λέξις τουρκ. insaf = ἔλεος)· (δημοτ.) (φρ.) «κάνω νισάφι» (= φείδομαι)· ὡς ἐπιφώνημα: *νισάφι!* ἢ *νισάφι ν ἢ -νν-*· (Ὁρθογρ.) τὰ παραγόμενα ἐκ τοῦ (γίγνομαι) γράφονται δι' ἐνὸς ν, π.χ. *γενεά*, *γενάρχης*, *γενεαλογία*, *γενέθλια* (ἐκ τοῦ γενέθλι = γενεά), *γένεσις*, *γενέσιος*, *γενέτειρα*, *γενετή* (= γενεή), *γενετήσιος*, *γενητός*, *γενικός*, *γένος*, *γόνος*, *γονεύς*, *γονή*, *γόνιμος*, *γονιμότης* κ.λπ., διὰ δύο νν ἐκ τοῦ (γεννῶ): *γέννα*, *γενναῖος*, *γενναιότης*, *γέννησις*, *γεννητής*, *γεννήτωρ*, *γεννήτρια*, *γεννήτωρ*, *γεννικός* (= γενναῖος), *γεννοδότειρα* // τὰ εἰς *γεν*-, *γον*-, ἐὰν μετὰ τὸ ν ἀκολουθῇ ε, ο, ι γράφονται δι' ἐνὸς ν, π.χ. (ε) *γέν-εσις*, *γεν-εά*, *γεν-εαλογία*, *γεν-έσις*, *γεν-έτειρα*, *γεν-έθλια*, *γον-εὺς*, *Ἰφигέν-εια*, *γεν-ετήριος*, *γεν-εσιουργός*, *ἀγεν-εαλόγητος*, *γεν-ετήσιος*, *γεν-ετή*, *παλιγγεν-εσία*· (ο) *γέν-ος*, *γόν-ος*, *ἄγον-ος*· (ι) *γεν-ικός*, *γόν-ιμος*, *Εὐγέν-ιος*, *γον-ιμότης*· ἐξαίρουται *γεννικός* (= γενναῖος, ἐξαίρετος) καὶ *γεννοδότειρα* (= ἡ παρέχουσα κληρονομίαν), ἐὰν δὲ α, η, ω διὰ δύο νν, π.χ. (α) *γένν-α*, *Χριστοῦγενν-α*, *γενν-άδας*, *Γενν-άδιος*, *γενν-αῖος*· (η) *γένν-ησις*, *πορφυρογένν-ητος*, *ἡλιογένν-ητος*, *γενν-ητής*, *ἀγένν-ητος*, *γενν-ήτειρα*, *γενν-ήτρια*· (ω) *γενν-ῶ*, *ἀγενν-ῶς* (= προστύχως), ἐξαίρουται: *γεν-άρχης*, *εὐγεν-ής*, *νοθογεν-ής*, *γεν-ητός*, (ἐκ τοῦ γόνος, γίγνομαι)· [*ἀγέννηια* (= ταπεινὴ καταγωγὴ), *ἀγεννής* (= ὁ τα-

πεινῆς καταγωγῆς). (νιωτ. ἀγεννής)· *ἐνν-ἀγενής* (παθ.) (= ὁ μὴ γεγεννημένος καὶ (ἐνεσγ.) ὁ μὴ γεννήσιος, ὁ ἄτεκνος).

-ννυμι· εἰς τὰ ῥήματα τὰ λήγοντα εἰς -ννυμι προήλθον τὰ δύο νν, ὅταν συνέπεσε τὸ σ μετὰ τοῦ ν καὶ ἐπῆλθεν ἀφομοίωσις πρὸς αὐτὸ σν> νν, οὕτως ἔχομεν παρὰ τὰ ἀρχαῖα **Γέσ-νυμι*> ἔννυμι (θέμ. σβες-) μετὰ τοῦ ἐπιθήματος -νυμι> *σβέννυμι*, *ζώννυμι* κ.λπ., (πρβλ. **ὄλ-νυμι*> ὄλλνυμι).

Εἰς τὰ πολλὰ τούτων ἐπῆλθεν ἐξομαλισμὸς πρὸς τὸ θέμα τῶν ἄλλων χρόνων, ὥστε ἐλέχθη *δεῖκνυμι*, *μεῖγνυμι*, *δῆγνυμι*, *πῆγνυμι* κ.λπ. Κατὰ ταῦτα ἐπλάσθησαν καὶ τὰ λοιπὰ ῥήματα, εἰς -ννυμι, π.χ. *κορέννυμι* (ἐκ *ρίζης* κορ- καὶ προσφύματος -νν-), *κεράννυμι*, *κρεμάννυμι*, *πετάννυμι*, *ῥώννυμι*, *σκεδάννυμι*, *στορέννυμι*, *στράννυμι* καὶ τὰ μτγν. *χώννυμι*, *χρῶννυμι* κ.λπ. Τὰ εἰς -(ν)νυμι κλίνονται κατὰ τὰ εἰς -μι μόνον εἰς ἐνεστώτα καὶ παρατατικόν, πλὴν τοῦ *σβέννυμι*, τὸ ὅποιον ἔχει καὶ ἀόρ. β' «εἰσθην», ἡ δὲ ὑποτακτικὴ καὶ ἡ εὐκτικὴ σχηματίζονται κατὰ τὰ εἰς -ω: *δεικνύω*, -ης, -η κ.λπ., *δεῖκνομι*, -οις, -οι κ.λπ.

Καὶ ἄλλοι τύποι πλὴν τῆς ὑποτακτικῆς καὶ εὐκτικῆς τῶν εἰς -(ν)νυμι εὐρίσκονται κατὰ τὰ εἰς -ω ῥήματα: *δεικνύει*, *εδείκνε*, *δεικνύειν*, καὶ τάνταπαλιν ῥήματα εἰς -ω σχηματίζονται ἐνίοτε εἰς -(ν)νυμι, π.χ. *ἀνοίγω* - *ἀνοίγνυμι*, *εἴρω* - *εἴρηνυμι*, *ἀποκτείνω* - *ἀποκτείν(ν)υμι* ἢ *ἀποκτείννυμι*. Τὸ υ τῆς συλλαβῆς -νν- εἶναι μακρόν εἰς τὸν ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς καὶ εἰς τὸ β' ἐν. προστακτικῆς τῆς ἐνεργ. φωνῆς, π.χ. *δεῖκνῦμι*, *δεῖκνῶς*, *δεῖκνῦσι*, *εδείκνυν*, *ἐ-*

δείκνυς, ἐδείκνυ, (προστακτ.) δείκνυ.
(βλ. ῥήμα).

Κλίσις συμφωνολήκτου ῥήματος εἰς -μι
(ῥτοι -νυμι ἢ -ννυμι).

κ.λπ.

κ.λπ.

Προστακτική

1

—

—

έν.

2

δείκ-νύ

δείκ-νύ-σο

3

δείκ-νύ-τω

δείκ-νύ-σθω

Ἐνεργ. φωνή

Μέση φωνή

Ἐνεστώς

1 δείκ-νύ-μι

δείκ-νύ-μαι

δυϊκ.

2

δείκ-νυ-τον

δείκ-νυ-σθον

έν.

3

δείκ-νύς

δείκ-νύ-σθων

3 δείκ-νύ-σι(ν)

δείκ-νύ-ται

2

δείκ-νυ-τε

δείκ-νυ-σθε

δυϊκ.

3

δείκ-νυ-των

δείκ-νυ-σθων

2 δείκ-νυ-τον

δείκ-νυ-σθον

3 δείκ-νυ-τον

δείκ-νυ-σθον

πληθ.

(δείκ-νύ-τωσαν)

(δείκ-νύ-σθωσαν)

Ἀπαρέμφατον

1 δείκ-νύ-μεν

δείκ-νύ-μεθα

πληθ.

2

δείκ-νύ-τε

δείκ-νύ-σθαι

3 δείκ-νύ-σαι(ν)

δείκ-νύ-νται

Μετοχή

δείκ-νύς

δείκ-νύμενος

δείκ-νύσα

δείκ-νυμένη

δείκ-νύν

δείκ-νύμενος

Παρατατικός

1 ἐ-δείκ-νύν

ἐ-δείκ-νύ-μην

έν.

2

ἐ-δείκ-νύς

ἐ-δείκ-νυσο

3 ἐ-δείκ-νύ

ἐ-δείκ-νυ-το

μέλλ.

δείξω

δείξομαι

2 ἐ-δείκ-νυ-τον

ἐ-δείκ-νυ-σθον

δυϊκ.

3

ἐ-δείκ-νύ-την

ἐ-δείκ-νύ-σθην

3 ἐ-δείκ-νύ-την

ἐ-δείκ-νύ-σθην

άόρ.

ἔδειξα

ἔδεδειξάμην

1 ἐ-δείκ-νύ-μεν

ἐ-δείκ-νύ-μεθα

πληθ.

2

ἐ-δείκ-νύ-τε

ἐ-δείκ-νυ-σθαι

3 ἐ-δείκ-νύ-σαν

ἐ-δείκ-νυ-ντο

πρκμ.

δέδειχα

δέδειγμαι

ὑπερσ.

ἐδεδείχην

ἐδεδείγμην

νόσεις, (-εως), ἢ (Λογ.) τὸ σύνολον τῶν
ψυχικῶν λειτουργιῶν, τῶν ὁποίων γίνεται
χρῆσις εἰς τὴν γνῶσιν καὶ ἀκριβῶσιν τῆς
ἀληθείας. Τὰ κυριώτερα εἶδη τῆς νοήσεως
εἶναι αἱ ἔννοιαι*, αἱ κρίσεις*, οἱ συλλογι-
σμοί*, ὡς καὶ αἱ μέθοδοι τῆς ἐρεῦνης καὶ
τῆς ἐκθέσεως, τῶν ὁποίων κάμνουν χρῆσιν
αἱ ἐπιστήμαι, ἧτοι ἡ ἀναλογία*, ἡ ἀπαγω-
γή*, ἡ παραγωγή*, οἱ ὁρίσμοι*, αἱ διαι-
ρέσεις*, αἱ ταξινομήσεις* καὶ αἱ ἀποδεί-

ξεις. Ἡ νόσις λέγεται ὀρθή ἐν ἀντιδια-
στολή πρὸς τὴν ἐσφαλμένην. «Πραγματι-
κῶς ὀρθή» λέγεται ἡ νόσις, ὅταν εἶναι ἀ-
ληθεὶς αἱ προϋποθέσεις αὐτῆς, «τυπικῶς
ὀρθή», ὅταν τὰ στοιχεῖα ταύτης συνάπτου-
σα ὀρθῶς εἶναι ἀπηλλαγμένη ἀντιφάσεων.
// «Νοήσεως νόμοι», αἱ ἀρχαὶ νοή-
σεως (βλ. ἀρχαί).

νόθος, (-ου), ὁ // (Γραμμ.) «νόθοι
δίφθογγοι», (ἄλλ. καταχρηστικαί).
ἧτοι αἱ δίφθογγοι αι, ηι, ωι, τῶν ὁποίων
ἀπὸ τῶν δοκίμων χρόνων τὸ ὑποτακτικὸν
φωνῆνεν ἡ καταστὰν ἀνεκφώνητον ὑπεγρά-
φεται ὡς α, η, ω. Νόθος δίφθογγος εἶναι
καὶ ἡ «ει» εἰς τὸ ἀλλά-εις, πλακό-εις,
τιμῆ-εις, ὥστε καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν νὰ
λογίζεται ὡς ε. Ἡ δίφθογγος εἰ προερχο-
μένη ἐξ ἀναπληρωματικῆς ἐκτάσεως καὶ
ἐκ συναιρέσεως τῶν εε (καὶ ὅχι ἐκ τῆς ἐ-
νώσεως τοῦ ε καὶ ι) εἶναι νόθος καὶ εἰς τὴν
συναίρεσιν θεωρεῖται ὡς ε, ὅθεν τιμάειν
τιμάειν > τιμᾶν (καὶ ὅχι μεθ' ὑπογεγραμ-
μένου τοῦ α τιμᾶν), δηλόειν > δηλόειν
δηλοῖν (καὶ ὅχι δηλοῖν), ῥιγῶειν > ῥι-
γῶειν > ῥιγῶν (καὶ ὅχι ῥιγῶν). // (ἐπὶ ἔρ-
γων φιλολογικῶν) τὸ μὴ γνήσιον, τὸ μὴ
ἀνήκον εἰς τὸν φερόμενον συγγραφέα //
«νόθα σύνθετα» (βλ. σύνθεσις) //
«νόθος λέξις» ἢ «ἀμφίβω-
λος» (ἐπὶ λέξεων) (= ἀβεβίαιος, ἀμφί-
βολος, ἀσαφής).

νομάτοι οἱ· (<ὀνομάτοι) (= πρόσωπα).
νομίζω· (= θεωρῶ ἢ παραδέχομαι ὡς νό-
μιμον ἢ ἔθος (φρ.) «νομίζων θεότατον
νόμον» (Γόργων) θεωρῶ ὡς, φρονῶ, πι-
στεύω (φρ.) «ἐποίει ἄλλα παρ' αἱ ἐνόμι-
σεν» (Πλάτων)· (πρτ.) ἐνόμιζον,
(μέλλ.) νομιῶ, (άόρ.) ἐνόμισα, (πρκμ.)

νενόμισα, (ὑπερσ.) ἐνενόμικεν· (ὑπ.) ἐ νο-
μίζω, ἀ νομίσω, πρ νενόμικω, νενομικῶς
ᾧ· (εὐ.) νομίζοιμι, μ νομοίῃμι, νομοίῃην, ἀ
νομίσαιμι, πρ νενομίσαιοιμι, νενομικῶς
εἴην· (προστ.) ἐ νόμιζε, ἀ νόμισον, πρ νε-
νομικῶς ἴσθι· (ἀπ.) ἐ νομίζειν, μ νομῖεν,
ἀ νομίσαι, πρ νενομικέναι· (μετχ.) ἐ νομί-
ζων, -ζουσα, -ζον, μ νομιῶν, -οῦσα, -οῦν,
ἀ νομίσας, -σασα, -σαν, πρ νενομικῶς,
-κυῖα, -χός· // νομίζομαι· «νομιζόμενος»
(= συνήθης), «τὰ νομιζόμενα» (= συνή-
θεια, ἔθιμα)· π ἐνομιζόμην, μ νομισθήσο-
μαι, νομοῦμαι, ἀ ἐνομίσθην, πρ νενόμι-
σμαι, ὁ ἐνενομίσθην· (ὑπ.) ἐ νομίζωμαι, ἀ
νομισθῶ, πρ νενομισμένος ᾧ· (εὐ.) ἐ νομι-
ζοίμην, μ νομισθσοίμην, νομοίῃην, ἢ
νομισθείην, πρ νενομισμένος εἴην·
(προστ.) ἐ νομίζου, ἀ νομισθήτι, πρ νενό-
μισο· (ἀπ.) ἐ νομίζεσθαι, μ νομισθήσε-
σθαι, νομεισθαι, ἀ νομισθῆναι, πρ νενομί-
σθαι· (μετχ.) ἐ νομιζόμενος, -ζόμενη,
-ζόμενον, μ νομισθόμενος, -θησόμενι,
-θησόμενον, νομοῦμενος, -οῦμένη,
-οῦμενον, ἀ νομισθεὶς, -θεισα, -θέν, πρ νε-
νομισμένος, -σμένη, -σμένον· «νομι-
ζῶ τινά ἢ τι» (= ἔχω ἐν τιμῇ, πρκα-
δέχομαι)· (φρ.) «ἡπιστάμην μὲν οὖν ὅτι
οὔτε Θεὸς οὐτ' ἀνθρώπους νομίζει»
(Λυσίας)· (μετὰ τελ. ἀπαρεμφ.)· (φρ.)
«γυμνοὺς εἰσιέναι νομίζεται» (Ἀριστο-
φάνης) (= συνηθίζεται νὰ εἰσέρχωνται
γυμνοί)· — νόμος, νόμισις (= συνήθεια),
νόμισμα, νομιστός, νομιστέος, νομισματι-
κός, νομιστεύομαι (ἐπὶ νομισμάτων = κυ-
κλοφορῶ νομίμως), νομιστί (= κατὰ συ-
νήθειαν).

νομοθετώ (-έω) (τι)· (= θέτω νόμους·
ὀρίζω διὰ νόμων)· (φρ.) «μεμνησθαι χρῆ

ὅτι οὐ νομοθετήσαντες περὶ αὐτῶν ἤκε-
τε» (Λυσίας)· (μσν. μετ' αἰτ. προσ.)·
(φρ.) «ἐνομοθετεῖ Ἀθηναῖος πρῶτος ὁ-
νόματι Δράκων» (Μαλάλας)· (ἀμτβ.)
(= εἶμαι νομοθέτης)· (πρτ.) ἐνομοθετοῦν,
(μέλλ.) νομοθετήσω, (ἀόρ.) ἐνομοθέτησα,
(πρσμ.) νενομοθέτηκα, (ὑπερσ.) ἐνενομο-
θετήκειν· (ὑπ.) ἐ νομοθετῶ, ἀ νομοθετή-
σω, πρ νενομοθετηκῶς ὦ· (εὐ.) ἐ νομοθε-
τοῖμι, νομοθετοῖην, μ νομοθετήσοιμι, ἀ
νομοθετήσαιμι, πρ νενομοθετηκῶς εἶην·
(προστ.) ἐ νομοθετεῖ, ἀ νομοθέτησον, πρ
νενομοθετηκῶς ἴσθι· (ἀπ.) ἐ νομοθετεῖν, μ
νομοθετήσιν, ἀ νομοθετήσαι, πρ νενο-
μοθετηκῆναι, (μετχ.) νομοθετῶν, -οῦσα,
-οῦν, μ νομοθετήσων, -σουσα, -σων, ἀ νο-
μοθετήσας, -σασα, -σαν, πρ νενομοθετη-
κῶς, -κυῖα, -χός· //νομοθετοῦμαι (-έ-
ομαι) (μέσ.) (= θεσπίζω νόμους δι' ἑμαυ-
τόν), (παθ.) (= ἔχω νόμους)· (φρ.) «τοὺς
περὶ τῶν δημοσίων νενομοθετημένους»
(Κ.Δ.)· ἀ ἐνομοθετησάμην, ἐνομοθετήθην,
πρ νενομοθετήμαι, ὃ ἐνενομοθετήμην·
(ὑπ.) ἐ νομοθετῶμαι, ἀ νομοθετήσωμαι,
νομοθετηθῶ, πρ νενομοθετημένος ὦ· (εὐ.)
ἐ νομοθετοῖμην, ἀ νομοθετησάμην, νομο-
θετηθεῖην, πρ νενομοθετημένος εἶην·
(προστ.) ἐ νομοθετοῦ, ἀ νομοθέτησαι, νο-
μοθετήθῃ, πρ νενομοθέτησο· (ἀπ.) ἐ νο-
μοθετεῖσθαι, ἀ νομοθετήσασθαι, νομοθετη-
θῆναι, πρ νενομοθετησθαι· (μετχ.) ἐ νομο-
θετούμενος, -ουμένη, -οῦμενον, ἀ νομοθε-
τησάμενος, -σαμένη, -σάμενον, νομοθετη-
θείς, -θείσα, -θέν, πρ νενομοθετημένος,
-μένη, -μένον· — νομοθέτης, νομοθεσία,
νομοθετικός, νομοθέτης, νομοθετήτεον,
νομοθήκη (= νομοθεσία), νομοθέσμως
(= νομικῶς), ἀνομοθέτης.

-νόμος· (Ὀρβογρ.) (ἐκ τοῦ ἀρχ. νέμω)·
ἀστρο-νόμος, ἀγρο-νόμος, δασο-νόμος,
τροχο-νόμος, ὕδρο-νόμος (= ὁ τῆς διανο-
μῆς τοῦ ὕδατος κανονίζων).

νοοῦμενον τό· (Συντ.) «σχημα* κα-
τὰ τὸ νοοῦμενον» ἢ «τὸ ση-
μαίνόμενον» ἢ «κατὰ σύνε-
σιν»· ἢ συμφωνία τῶν ὄρων τῆς προτά-
σεως κατὰ τὴν ἔννοιαν αὐτῶν καὶ ὅχι κατὰ
τὸν γραμματικὸν τύπον αὐτῶν, ἥτοι, ὅταν
ὁ ἐπόμενος ὄρος συμφωνῇ ὅχι κατὰ τὸν ὑ-
πάρχοντα γραμματικὸν τύπον αὐτοῦ, ἀλλὰ
μὲ ἄλλον ἐννοούμενον, ὡς «τὸ θέατρον
ἐκλαυσαν», ἥτοι «οἱ θεαταὶ ἐκλαυσαν»·
«τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρησαν», ἥτοι
«οἱ στρατιῶται ἀνεχώρησαν»· «ἡ Βουλὴ
οὐκ ἀγνοοῦντες» (= οἱ βουλευταὶ),
«Ἀργείων στόλος ἐλόντες» (= οἱ εἰς
τὸν στόλον στρατιῶται ἐλόντες)· (δημ.) «ὁ
κόσμος φτεῖανον Ἑκκλησίαις», ἥτοι οἱ
ἄνθρωποι.

νοσφίζω (τι)· (= ἀποχωρίζω· ἀπομακρύ-
νω· (μτφ.) φονεύω· (φρ.) «Πάριν τόξοις
τοῖς ἐμοῖσι νοσφίεις βίον» (Αἰσχύλος)· ἀ-
ποστερῶ, (πρτ.) ἐνόσφίζον, (μέλλ.) νο-
σφίσω, (ἀττ.) νοσφίω· (Μέσ. καὶ Παθ.)
νοσφίζομαι, (ἀποθ.) (= ἀποστρέφομαι· ἀ-
ποχωρῶ, ἀπομακρύνομαι, ἐγκαταλείπω,
ἀφήνω· κλέπτω, ἀρπάζω, (μέσ.) ἰδιοποιῶ-
μαι, σφετερίζομαι, βάλλω κατὰ μέρος δι'
ἑμαυτόν)· (φρ.) «φωραθῆναι γὰρ νενο-
σφισμένον πολλά» (Στράβων)· (τὸ μέσον
εἶναι ἀκριβῶς ὡς τὸ ἐνεργητικὸν κατὰ τὴν
σημασίαν)· (πρτ.) ἐνοσφίζομαι, (μέλλ.)
νοσφίσωμαι, (μέσ. ἀόρ.) ἐνοσφισάμην, (ὑ-
ποτ.) νοσφίσωμαι, (παθ. ἀόρ.) ἐνοσφί-
σθην, (ὑποτ.) νοσφισθῶ· «νοσφίζω
τινὰ τινος» (= ἀπομακρύνω τινὰ ἀ-

πὸ τινος)· (φρ.) «ἐνόσφισαν μ' Ἡρα-
κλῆς»· «νοσφίζομαι τι» (= ἐγκα-
ταλείπω)· (φρ.) «παῖδα τ' ἐμὴν νοσφισ-
σάμην, θάλαμόν τε πόσιν τε» (Ὀμη-
ρος)· —νόφι (= μακρῶς), νοσφίδης.
(= κεραισμένοις, μυστικός, κρύβους), νο-
σφιδῶν (= κρυφίως).

-νοῦ· (δημ.) καταλήξις ἐνικ. γεν. κτλ.
τῇ ἐκείνου> ἐκείνου, π.χ. αὐτοῦ-νοῦ, μαι-
νοῦ, ἄλλου-νοῦ, ποια-νοῦ, τοιτου-νοῦ
κτλ. (βλ. -ῶν).

νουβέλλα. (-ας). ἡ· (ιταλ.) novella
(= νεα). (γαλλ.) nouvelle λογοτεχνικὸν
ἔργον κατὰ τὴν ἑκτείν μετὰ (τονόμου)
διηγήματος καὶ (ἐκτεταμένου) μυθιστορή-
ματος.

νουθετω (-έω) (τινα)· (= παρανοθεύω·
θέτω εἰς τὸν νοῦν τινος· (μτφρ.) τιμωρῶ·
(φρ.) «νουθετῶ τινα κοινύλοισι (= διὰ
γρόνθων), πληγαῖς» (= διὰ κτυπημάτων)
(Ἀριστοφάνης)· (πρτ.) ἐνουθετοῦν.
(μέλλ.) νουθετήσω, (ἀόρ.) ἐνουθετήσῃ·
(Παθ.) νουθετούμαι, (ἀόρ.) ἐνουθετήθην.
(ὑποτ.) νουθετηθῶ· —νουθεσία, νουθετή-
μα, νουθετήτης, νουθετήριος, νουθετικός.
νουθετητής, νουθετητικός, νουθετητέος,
νουθετισμός.

νοῦς, (νοῦ), ὁ· (πληθ. κί διάνοιαι) (βλ.
κλίσις* συνηρημένων οὐς καὶ ἐπιθέτων β'
κλίσεως)· (μτγν.) τοῦ νοός, τῷ νοί, τὸν
νόα· νόες, (νόον), οἱ, νοσί, νόας//νουν-
εχόντως (ἐπίρρ.) (= συνेतῶς, φρονίμως,
ἀντιθ. ἀφρόνως)· πρέπει νὰ ἀναγνωσθῇ
ὡς ἔν (= ὡς μία λέξις), διότι πολλάκις ἀ-
πὸ δύο διεστῶτων μερῶν τοῦ λόγου γίνε-
ται ἑνότης, π.χ. Ἄρειος πάγος> (Ἄρειος
παχίτης)> Ἀρεοπαγίτης· Νέα πόλις>
Νεαπολίτης· τὸ αὐτό(ν)> ταῦτο(ν)>

ταυτίζω - ταυτότης, τοιούτοτρόπως τὸ
«νοῦν ἔχων»> (σύνθετον) νουνεχόντως.
(ἀλλ' ὁρθόν «νοῦν ἔχόντως» ἢ «ἐχόν-
τως νοῦν»)· (φρ.) «παρὰ Μενάνδρῳ
νουνεχόντως, δοκεῖ ἀσύστατον εἶναι, κα-
θότι, τῶν τοιούτων προῖφύστηκε καὶ
πρωτικόν, τὸ νουνεχῶς ἀναλογώτερον
καθέστηκε, καθότι καὶ τὸ νουνεχίς πα-
ράκειται» (Βεκκ. Ἀνέκδ. 587,15 γ'·
«νοῦς ὕγις ἐν σώματι ὕγιει» (λατιν.)
«mens sana in corpore sano»· κα-
θὼς ἐκλαμβάνεται ὅτι ὁ ὕγις νοῦς ἐνο-
τάχει εἰς σῶμα ὕγιες, δυνατόν νὰ συμ-
βῇ τοῦτο, ἀλλὰ ὑπάρχουν ἀσθενεῖς καὶ
καχεκτικοὶ μεγαλοφρεῖς καὶ ὕγιες καὶ εὐ-
ταμοὶ πνευματικῶς ἀνάπηροι. Ὑπάρχει
ἀντίθεσις τοῦ διαβεβαιούμενου ὅτι, «ὅταν ἐ-
πισημονέται τὸ σῶμα ἐξασθενεῖ τὸ πνεῦ-
μα».

ὁ ἄρτον ἔχει ληφθῇ περιεχομένον καὶ
ὡς ἐκ τούτου λαμβασμένον, καθ' ὅσον τὸ
λείμενον ἔχει ὡς ἐξῆς: «I tamen ei
poscas aliquid noveasque sacellis
extra et canduli divina porci.
orandum est, ut sit mens sana in
corpore sano» (D.S Juvenalis satira
354 - 356), ἥτοι «Καθὼς δὲ καὶ ζητεῖς
καὶ εὐχεσάι τι ἔξω εἰς τὰ ἱερὰ ὡς καὶ ἔξωγα
τεμάχια ἐκλεκτοῦ χοίρου, (ἀλλαντικαί,
πρέπει νὰ ζητῇ τις, ἵνα ὑπάρχη νοῦς ὕγις
εἰς σῶμα ὕγιες» (Πουβενάλης).

νοῦ (-έω)· (ἀμτβ.) (= ἀντιλαμβάνομαι·
ἐπινοῶ)· «νοῦ τι» (= παρατηρῶ, σκέπτο-
μαί τι· ἔχω εἰς τὸν νοῦν· σημαίνω, νομί-
ζω· (φρ.) «τόδε γὰρ νοῦ κράτιστον»
(Σοφοκλής)· μηχανῶμαι)· (φρ.) «ἐνθ'
αὐτ' ἄλλ' ἐνόησε θεά» (Ὀδύσειος)· ἐκ
τούτου κατὰ μετάφορὰν ὁ συλλογισμός

του φιλοσόφου Καρτεσιού: «*cogito ergo sum*» (= διανοούμαι, νοῶ, ἄρα ὑπάρχω)· (πρτ.) ἐνόουν (ἐνῶ ἐνενοούν <ἐν-νοῶ), (μέλλ.) νοήσω, (ἀόρ.) ἐνόησα, (πρκμ.) νενόηκα, (ὑπερσ.) ἐνενοήκειν· (ὑπ.) ἐ νοῶ, ἀ νοήσω, π νενόηκα, νενοηκῶς ὦ· (εὐ.) ἐ νοοίμι, νοοίην, μ νοήσοιμι, ἀ νοήσαιμι, πρ νενοήκοιμι, νενοηκῶς εἶην· (προστ.) ἐ νόει, ἀ νόησον, πρ νενοηκῶς ἴσθι· (ἀπ.) ἐ νοεῖν, μ νοήσῃ, ἀ νοήσαι, πρ νενοηκῆναι· (μετχ.) ἐ νοῶν· ὤσα, -οῦν, μ νοήσων, -σουσα, -ήσον, ἀ νοήσας, -σασα, -ήσαν, πρ νενοηκῶς, -κυῖα, -κός· // νοοῦμαι (-έομαι)· (φρ.) «τὰς ιδέας νοεῖσθαι μέν, ὀργᾶσθαι δ' οὐ» (Πλάτων)· π ἐνοοῦμην, μ νοήσομαι, νοηθήσομαι, ἀ ἐνοησάμην, ἐνοήθην, πρ νενόημαι, ὅ ἐνενοήμην· (ὑπ.) ἐ νοῶμαι, ἀ νοήσωμαι, νοηθῶ, πρ νενοημένος ὦ· (εὐ.) ἐ νοοίμην, μ νοησοίμην, νοηθήσοίμην, ἀ νοησάμην, νοηθείην, πρ νενοημένος εἶην· (προστ.) ἐ νοοῦ, ἀ νόησαι, νοήθητι, πρ νενόησο· (ἀπ.) ἐ νοεῖσθαι, μ νοήσεσθαι, νοηθήσεσθαι, ἀ νοήσασθαι, νοηθῆναι, πρ νενοησθαι· (μετχ.) ἐ νοούμενος, -ουμένη, -ούμενον, μ νοησόμενος, -σομένη, -σόμενον, νοηθησόμενος, -σομένη, -σόμενον, ἀ νοησάμενος, -σαμένη, -σάμενον, νοηθεῖς, -θεῖσα, -θέν, πρ νενοημένος, -μένη, -μένον· — (μετ' εἰδ. ἀπαρεμφ. ἢ εἰδικῆς προτάσεως ἐπομένου τοῦ ὥς)· (φρ.) «πίστιν νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας» (Κ. Δ.)· «δεῖ νοῆσαι τὸ μὲν ὑγρὸν εἶναι» ('Αριστοτέλης)· «νοῶ ὥς (ὅτι) τοῦτο δίκαιόν ἐστι»· συνηθ. καὶ μετὰ κατηγορ. μετχ. καὶ ἐπὶ μέλλοντος· (φρ.) «νοέω κακὸν ὕμιν ἐρχόμενον» ('Όμηρος)· (φρ.) «ὁ νοῶν νοεῖται»· «τὰ νοούμενα» (= τὰ νοητά (ἄντιθ.))

τὰ αἰσθητά)· — νοῦς, νόημα, νόησις, νοήμων, νοητικός, νοητός, ἀνόητος, κατανόησις, κατανόημα· *παράνοια*, ἐπίνοια, ὑπόνοια, πρόνοια, σύννοια.

-νς· (Γραμμ.) τὰ εἰς -νς λήγοντα εἶναι διαλεκτικά, εἰς τὰ ὅποια τηρεῖται τὸ ν καὶ δὲν γίνεται ἀντέκτασις, π.χ. ἔλμινς ἢ, Τίρυνς ἢ, πεῖρινς ἢ κ.λπ. // πολλὰ παρὰ τοὺς φωνητικὸς νόμους κατὰ τοὺς μτγν. χρόνους ἐλέχθησαν εἰς -νσις ἕνεκα ὕλητις καὶ τυπικῆς ἀναλογίας, π.χ. ὕφανσις, θέρμανσις, πέπανσις, ἄδρυνσις, μήκυνσις, ὕγρυνσις, πάχυνσις κ.λπ., (ὥς καὶ β' πρόσ-ωπα πρκμ.): πέφανσαι, τεθέρμανσαι, πέπανσαι κ.λπ., ἐπειδὴ ὁ φωνητικὸς νόμος τῆς ἀφομοιώσεως ἐξέλιπεν, ἡδυνήθησαν τὰ ἀνακύφαντα συμπλέγματα νὰ σωθοῦν, π.χ. ἐνστασις, πανσέληνος, πανστρατιά κ.λπ., ἢ ἁπλῶς νὰ ἀφομοιωθοῦν εἰς σς, π.χ. πασσυδεῖ, συσαιτῶ, πασσέληνος ('Αριστοτέλης) κ.λπ.

-ντα· ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -(χο)ντα ἀριθμητικά ἐγένοντο κατ' ἀποβολὴν τῆς συλλαβῆς -χο- εἰς -ντα καὶ τοῦτο κατ' ἀνομοίωσιν*, διότι μετ' αὐτὰ πολλὰκις ἠκολούθουν λέξεις ἔχουσαι ὁμοίους φθόγγους, π.χ. «τρίακοντα καὶ εἴκοσι», «τρίακοντα κεφαλαία» (>τριάντα). οὕτω ὀγδῶντα, πενήντα, ἐξήντα, ἐβδομήντα, ἐνενήντα, ἐνῶ τεσσαρά-(χο)ντα > τεσσαράντα σαράντα (παροξύτονον)· (τὸ α μακρὸν εἰς τὰ προηγούμενα, ὥς τοῦτο φαίνεται ἐκ τοῦ ἰων. *τριήκοντα* > *τριάκοντα* (τριάντα), *ὀγδοήκοντα* > *ὀγδῶντα*).

-νταν· ('Ορθογρ.) (καταλ. γ' πληθ. πρτ. τῆς δημ. μέσων ῥημάτων ἀντὶ ἀρχ. -ντο κατὰ τὰ εἶχαν, ἔλεγαν): κάθονταν, στέκον-

ταν, ἔρχονταν, φοβόνταν κ.λπ.

-ντίζω· (κατάληξις ῥημάτων τουρκικῆς καταγωγῆς ἐκ (τουρκ.) *dim* + (ἐλλ.) -ίζω: καβουρ-ντίζω, καπλα-ντίζω, καζαν-ντίζω, μπογια-ντίζω, νταβρα-ντίζω κ.λπ. νῦ τό· (βλ. ν. Ν).

νυμφεῖος, -α καὶ -ος, -ον· (= γαμήλιος, νυμφικός)· νυμφίος, (-ίου) ὁ (= γαμβρός, ὁ νεόγαμος).

νυμφεύω· (τινά τι) (= δίδω εἰς γάμον, μνηστεύω μετὰ τινος)· (φρ.) «Ἀχιλλεῖ παῖδα νυμφεύουσιν σὴν» (Εὐριπίδης)· (Μέσ.) νυμφεύομαι (ἐπὶ ἀνδρός) (= λαμβάνω γυναῖκα σύζυγον)· (πρτ.) ἐνύμφευον, (μέλλ.) νυμφεύσω, (ἀόρ.) ἐνύμφευσα· (Μέσ. καὶ Παθ.) νυμφεύομαι, (μέσ. μέλλ.) νυμφεύσομαι, (ἀόρ.) ἐνυμφευσάμην, (ὑποτ.) νυμφεύσομαι, (παθ. ἀόρ.) ἐνυμφεύθην, (ὑποτ.) νυμφευνῶ (μετὰ δοτ. ἐπὶ γυναικῶν) (= ὑπανδρεύομαι)· (φρ.) «μέθες τὴν παῖδ' ἐν Ἄδου τήνδε νυμφεύειν τινί» (Σοφοκλής)· (παθ. ἐπὶ γυναικῶν) (= δίδομαι εἰς γάμον, ὑπανδρεύομαι)· (φρ.) «νυμφεύσεται μήτηρ νεκροῦ τοῦδ' Ἀνδρομάχη» (Εὐριπίδης)· «νυμφεύομαι ἑνὶ» ἐπὶ γυναικός (= γίνομαι σύζυγός τινος)· (φρ.) «φρονεῦσιν Ἐκτορος νυμφεύομαι» (Εὐριπίδης)· —νύμφη (λατ.) *nuba* (= κεκαλυμμένη), νύμφευμα (= γάμος), νυμφευτής (= παρὰ-νυμφος), νύμφευσις, νυμφίος, νυμφευτήριος (= γαμήλιος), νυμφεῦτρια (= ἡ παρὰ-νυμφος ἢ ἡ νύμφη), νυμφευτήρ, νυμφικός, νυμφίς (= ὑπόδημα νύμφης).

νῦν· (ἐπίρρημα χρονικόν) καὶ νῦ, νυν ὡς ἐγκλιτικὸν μόριον· (= εἰς τὸν παρόντα χρόνον, κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν κν. τώρα, σήμερα)· // (μετὰ οὐς. ἐπέχει θέσιν ἐπιθέ-

του), ὡς «οἱ νῦν ἄνθρωποι» (= οἱ τῆς σήμερον κν. οἱ σημερινοί)· «τὸ νῦν» ἢ «τὰ νῦν» (= τὸ παρόν)· «νῦν ἦδη» (= ἀπὸ τοῦδε)· (φρ.) «τό (γε) νῦν ἔχον» (= ὡς ἔχει νῦν ἢ κατὰστασις· ἐπὶ τοῦ παρόντος)· // (ἐπὶ τοῦ ἀμέσου παρελθόντος) (= μόλις πρὸ ὀλίγου κν. τώρα δά)· (φρ.) «νῦν μὲν γὰρ Μενέλαος ἐνέκησεν σὺν Ἀθήνῃ» ('Ιλιάς)· «νῦν ἄρτι» (= μόλις πρὸ ὀλίγου)· // (καὶ ἐπὶ τοῦ ἐγγὺς μέλλοντος) ἐν-τὸς ὀλίγου, τώρα ἀμέσως· (φρ.) «νῦν τοι ἐγὼ μαντεύσομαι» ('Οδύσσεια)· «καὶ νῦν» ἔτι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν· // ἐκτὸς τῆς χρον. σημασίας του, ὡς ἐγκλιτικὸν μόριον (νυν, νυ βλ. λ.), σημαίνει τὴν ἄμεσον ἀκολουθίαν κατόπιν ἄλλου: ἀκολουθῶς, τότε, μετὰ ταῦτα, λοιπόν· (φρ.) «δεῦρό νυν» (= ἐμπρὸς λοιπόν, κν. γρήγορα)· «τίς νυν;» (= ποῖος λοιπόν);· «ἐφθασε σὺν νῦν καὶ αἰεὶ» (= εὐρίσκεται εἰς τὸ μὴ περαιτέρω)· // (μετὰ τοῦ δεικτικού προσσχηματισμοῦ -ι), ὡς νυνί· «νυνδὴ» (= τώρα δά)· «νυνμενί - νυνδί», ἦτοι νυνί μεν, νυνί δε· συντάσσεται πάντοτε μετὰ χρόνου παρωχημένου καὶ ὅχι μέλλοντος, π.χ. «ὅπερ νυνδὴ ἐλέγομεν» (Πλάτων)· ἄλλο εἶναι τὸ «νῦν δὴ» μετὰ μέλλοντος πρὸς ἐνίσχυσιν ἐρωτήσεως, π.χ. «τίς νυν;» (= ποῖος λοιπόν)· (φρ.) «αὔ μοι, τέκνον ἐμόν, τί νύ σ' ἔτρεφον, αἰνὰ τεκοῦσα!» ('Ιλιάς)· // νῦν· ἐγκλιτικὸς δωρ. τύπος τοῦ γ' προσώπου τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ ἰωνικοῦ καὶ ἐπικοῦ τύπου κοινού γένους πτώσεως αἰτιατικῆς ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν «μιν» (= αὐτόν, αὐτήν, αὐτό)· (φρ.) «οὐλος ἐρέσσω ποσσὶ νιν»· σπανίως εὐρίσκεται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀντὶ αὐτοῦς, αὐτάς, αὐτά· (φρ.) «οὐδέ νιν

θητὰ φύσις ἀνέρων ἔτικτεν» (Σοφο-
(κλῆς)· σπανίως συνεκφέρεται μετὰ τοῦ
«αὐτός»· (φρ.) «αὐτὸν νυν»
νύσσω (καὶ νύττω) (τι ἢ τινα) (= κεντῶ,
τρυπῶ δι' ὀξέος ὄργανου)· (φρ.) «λέοντα
νύσσειν» (= ἐπιχειρεῖν κινδυνῶδές τι)·
(πρτ.) ἔνυσσον, (μέλλ.) νύξω, (ἀόρ.) ἔνυ-
ξα, (ὑποτ.) νύξω· (Παθ.) νύσσομαι ἢ νύτ-
τομαι, (ἀόρ. β') ἐνύγην, (ὑποτ.) νυγῶ·
— νύγδην (= μετὰ νύξεως, μὲ κέντημα),
νύγμα (ἢ νύχμα) (= τὸ κέντημα)· (φρ.)
«τοὺς γαργαλισμοὺς καὶ τὰ νύγματα»
(= ἐρεθισμοὶ τῶν αἰσθητηρίων) ('Αθή-
ναιος)· — νυγμός, νύγμα, νυγματώδης
(= κεντητικός), κατάνυξις (= ἀναισθησία,
νάρκη), κατανυκτικός (= ὁ ἐπιφέρων κα-
τάνυξιν)· (ὡς οὐς.) «τὸ κατανυκτικόν»
ἐκκλησιαστικὸν τροπάριον ἐπιφέρειν συν-
τριβὴν καὶ θλίψιν εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ
τὴν ἠθικὴν ἀθλιότητά του, ὁ ὁποῖος αἰτεῖ-
ται παρὰ τοῦ Θεοῦ συγχώρησιν ἐπὶ τού-
τω· κατανυκτός (= ὁ συγχινηθείς, κεντη-
θείς)· (φρ.) «κατανυκτὴ καρδιά».
νυστάζω· (ἀμτβ.)· (μέλλ.) νυστάξω.
(ἀόρ.) ἐνύσταξα (καὶ ἐνύστασα).
νῶ καὶ νῶι· (ἀρχ. ἀντων. ὀνομαστ. καὶ

αἰτ. δυϊκοῦ ἀριθ. τοῦ ἐγώ*)· (= ἡμεῖς οἱ
δύο, ἡμᾶς τοὺς δύο).

-νω· (δημ.)· ('Ορθογρ.) κατάληξις βαρυ-
τόνων ῥημάτων ἀντὶ -ω, ὡς φέρω > φέρ-
νω, γέρ-νω, σπέρ-νω, (μτγν. ἐπαίρνω
> παίρνω), ντύ-νω, ἀναλογικῶς ἐκ τοῦ
ἀορ. -σα τῶν παλαιότερων ῥημάτων εἰς
-νω, ὡς ἔφθασα > φθάνω ἑδάγκασα >
δαγκάνω.

-νω· ('Ορθογρ.), κατάληξις περισπωμένων
ῥημάτων εἰς -νω ἀντὶ -ω· περ-νῶ, χαλ-
νῶ, γυρ-νῶ, ἀναλογικῶς ἐκ τοῦ ἀορ. -σα
τῶν ἀρχ. ῥημάτων εἰς -νω· ὡς ἐθρήνησα
> θρηνῶ, ἐπεινάσα > πεινῶ, ἐγέρασα >
γερνῶ.

-νῶν· (κατάλ. γεν. πληθ. τῆς δημοτ.)·
αὐτῶ-νῶν, ὁλῶ-νῶν, ποια-νῶν κ.λπ.
(βλ. -νοῦ).

νῶτον τὸ καὶ νῶτος ὁ· (= ἡ ῥάχις), πληθ.
νῶτα τὰ· νότος, (-ου), ὁ (= ὁ νότιος ἄνε-
μος)· ἐν τῶν τεσσάρων κυρίων σημείων
τοῦ ὀρίζοντος· κατὰ προσωποποιήσιν Νό-
τος, Θεὸς τοῦ νοτίου ἀνέμου, υἱὸς τοῦ
'Αστραίου καὶ τῆς 'Ηοῦς· (φρ.) «Βορέην
τ' αἰψηροκέλευθον καὶ Νότον» ('Ησιό-
δος).

Ξ

Ξ, Ξ· τὸ ξι (ξεῖ ἢ ξῦ), τὸ ἄκλιτον δέκατον
τέταρτον σύμφωνον γράμμα τοῦ ἐλληνικοῦ
ἀλφαβήτου, ὡς καὶ τὸ εἰκοστὸν τρίτον
τοῦ λατινικοῦ. Τοῦτο προῆλθεν ἐκ τοῦ δε-
κάτου πέμπτου γράμματος ἀγνώστου ση-
μασίας (sameh) τοῦ φοινικικοῦ ἀλφαβή-
του, ὅπερ ἐγράφετο ὡς καὶ κατὰ τι-
νας ἐσήμαινε πάσσαλον ἢ στῦλον· εἰς τὸ
ἐλληνικὸν ἀλφαβήτην εἰσῆχθη τῷ 403
π.Χ. ἐπὶ ἄρχοντος Εὐκλείδου καὶ ἀντε-
στοίχει πρὸς τὸ λατινικὸν x καὶ τοῦτο, ἐ-
πειδὴ τὸ λατινικὸν ἀλφαβήτην προῆλθεν
ἐκ τινος ἐλληνικοῦ ἀλφαβήτου, εἰς τὸ ὁ-
ποῖον τὸ «ξι» (Ξ) ἐγράφετο ὡς τὸ x. Τὸ
γράμμα τοῦτο κατὰ τοὺς ἀρχαίους γραμ-
ματικούς θεωρούμενον ὡς ταχυγραφικὴ
παράστασις δύο φθόγγων ἐγράφετο ὡς δι-
πλοῦν καὶ ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν γραμμάτων
(οὐρανικῶν μετὰ σ) γσ, κσ, χσ· εἰς τὴν
αἰολικὴν διάλεκτον ἐγράφετο «κ σ», εἰς δὲ
τὴν ἀττικὴν πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Σα-
μίου ἀλφαβήτου ἐγράφετο διὰ τοῦ «χ σ»·
(φρ.) «Τρία δὲ διπλά, τό τε ζ, ξ, ψ. Διπλά
δὲ λέγουσιν αὐτὰ ἥτοι διὰ τὸ σύνθετα εἶ-
ναι, τὸ μὲν ζ διὰ τοῦ σ καὶ δ, τὸ δὲ ξ διὰ

τοῦ κ καὶ σ, τὸ δὲ ψ διὰ τοῦ π καὶ σ
συνεφθαρμένων ἰδίαν φωνὴν λαμβάνον-
τα» (Διον. Ἀλικαρνασσεύς), καὶ εἰς τινα
ἀτελέστερα ἢ ἀρχαϊκώτερα ἀλφάβητα τῆς
Θήρας, τῆς Μήλου καὶ ἄλλων μὴ ὑπάρ-
χοντος ἰδιαιτέρου γράμματος διὰ τὸ ξ, ἐ-
γράφετο τοῦτο διὰ δύο συγχρόνως γραμ-
μάτων (χσ), ἀλλὰ τοῦ δὲ ἐχρησιμοποιεῖτο
ἀντὶ τοῦ Ξ καὶ ΗΣ (= hs), ὡς ΝάΗΣιρος
(= Νάξιος), ΞΗΣοχος (= Ξεσοχος)· τοῦτο
ὑπῆρχεν ὡς σύμπλεγμα κσ(ξ) εἰς τὰς πε-
ρισσότερας τῶν ἰνδοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν
καὶ εἰς μὲν τὴν σανσκριτ. παρίσταται διὰ τοῦ
(ksh), εἰς δὲ τὴν ἀρχ. γερμ. καὶ γοτθ. διὰ
τοῦ (hs), σήμερον (chs), π.χ. «ἄξων»
(σανσκριτ.) akhs-has, (γερμαν.) ahs-a
(σήμερον) achse, (λατιν.) axis.

Εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀπαντῶμεν 1) ἐναλλαγὴν
τοῦ ξ πρὸς τὸ σ, ἥτοι ξυν > σύν, ξύλινος >
σύλινος, ξόανον > σοάνη· 2) εἰς κ, ὡς ξυ-
νός > κοινός, ξύν > (λατιν.) cum (ὡς καὶ
ἐπὶ μελλόντων εἰς -ζω ῥημάτων δωρικῆς
διαλέκτου, ἥτοι παῖζω > παιζῶ ἀντὶ παί-
σω· (φαίνεται ὅτι εἰς τὴν αἰολικὴν καὶ δω-
ρικὴν διάλεκτον, ὡς ἐπὶ τῶν δύο ἀνωτέρω

περιπτώσεων, τὸ ξ εἶναι ὁ δασύς τύπος τοῦ x ἢ τοῦ σ)· εἰς διαλεκτικὰς μεταβολὰς ἰδιώως (αἰολ. καὶ δωρικ.) ἀποτελεῖται τὸ ξ ἐκ μεταθέσεως τῶν γραμμάτων τῶν ἀποτελούντων αὐτό, ὡς ἀντὶ ΚΣ> ΣΚ, ὡς ξιφίας> σκιφίας, ξιφύδριον> σκιφύδριον, ἢ ἀντὶ ΧΣ> ΣΧ, ὡς ξερός> σχερός, ἰ-ξὺς> ἰσχύς, οὕτω καὶ ξ εἰς τὸν μέλλοντα ῥημάτων τινῶν ἀντὶ τῶν κσ, γσ, χσ, ὡς σέχω> ἔχω> ἔχω> ἔκω> ἔξω· μεί-γνυμι> μείζω· διδάσκω (ρίζ. διδασχ-) > διδάξω· ὡσαύτως καὶ εἰς τινὰ τῶν καθαρῶν ῥημάτων, ὡς ἐγέλασα ἀντὶ ἐγέλασα· 3) εἰς δύο σσ, ἥτοι α) εἰς ὀνόματα, ὡς ὁ ἀναξ> (θηλ.) ἢ ἀνασσα, ὁ Θραξ> ἢ Θρασσα· διξός> (ἰων.)> δισός, τριξός (ἰων.)> τρισός· β) εἰς ῥήματα, ὡς ἀνάσσω> ἀνάξω.

Τὸ ξ ἀπαντᾷ ἰδίως· α) εἰς τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον μέλλ. καὶ ἀόρ. οὐρανόληκτων ῥημάτων, ὡς πλέκ-ω> πλέκ-σω> πλέξω, ἐπλέξα, πλέξομαι, ἐπλεξάμην· ἀνοίγω> ἀνοίγ-σω> ἀνοίξω, ἀνέωξα κ.λπ.· β) εἰς τὰ ἐξ οὐρανόληκτων θεμάτων σχηματισθέντα παράγωγα ὀνόματα εἰς -ις, ὡς ταχ-> τάξις, μειγ-> μείξις, σεχ-> ἔξις· τὰ πρὸ τοῦ ξ φωνήεντα εἶναι θέσει μακρά, ὡς ἐνδοξος> ἐνδοξότερος. Τὸ ξ τῆς προθέσεως «ἐξ» κατ' ἀποβολὴν τοῦ δευτέρου στοιχείου πρὸ συμφώνου ἢ πλοποιήθη εἰς «ἐκ», ὡς ἐξ> ἐκς τινος> ἐκ τινος· ἐκς Πειραιῶς> ἐκ Πειραιῶς· ἐξ> ἐκς Βάλλω> ἐκβάλλω (ἐνῶ πρὸ φωνήεντος διατηρεῖται τὸ β' στοιχεῖον, ὡς ἐξαγοράζω ἐξ ἐμοῦ)· ἀλλαχού ὅμως εἴτε ἐν συνθέσει εἴτε ἐν συντάξει ἀπεβλήθη πρὸ συμφώνου τὸ πρῶτον οὐρανικὸν σύμφωνον τοῦ ξ καὶ οὕτω προήλθεν ὁ ἕτερος τύπος

τῆς ῥηθείσης προθέσεως, ἥτοι ἐκσ> ἐς (= ἐκ), ὡς ἐξ κακῶν> ἐκς κακῶν> ἐς κακῶν ἀντὶ «ἐκ κακῶν»· ἐξ-καλέω> ἐκσ-καλέω> ἐσ-καλέω, ἀντὶ ἐκκαλέω-ω.

Τὸ γράμμα τοῦτο ἀπαντᾷ κατ' ἀναλογίαν καὶ εἰς τὴν δημοτικὴν εἰς μέλλοντας καὶ ἀορίστους, οἱ ὅποιοι σχηματίζονται διὰ τοῦ σ, ἀντὶ ἀρπάσω - ἤρπασα, ἀρπάξω - ἄρπαξα, τοιουτοτρόπως καὶ ἀγγίξω, πειράξω, σκοπῶ κ.λπ., εἰς μερικὰ δὲ ῥήματα διφορεῖται, π.χ. φτιάξω καὶ φκιάσω· τοῦτο τὸ ξ ἐνίοτε ἀδρύνεται εἰς «τσ», π.χ. ξιγγραῖω - τσιγγραῖω (βλ. τσιτακισμός)· // ὡς σύμβολον βραχυγραφικὸν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν τонуόμενον ἄνω καὶ δεξιὰ (Ξ) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν ἐξήκοντα (60), τὸ τακτικὸν ἐξηκοστός καὶ τὸ ἐπίρρημα ἐξηκοντάκις, ὁξυτονούμενον δὲ ἀριστερά καὶ κάτω (ξ), ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν ἐξήκοντα χιλιάδας (60.000) καὶ τὸ τακτικὸν ἐξηκοντάκις χιλιοστός καὶ τὸ ἐπίρρημα ἐξηκοντάκις χιλιάκις (βλ. ἀριθμητικός)· εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη, τὸ κεφαλ. (Ξ) δηλοῖ τὴν δεκάτην τετάρτην ῥαφιδίαν τῆς Ἰλιάδος, τὸ δὲ μικρόν (ξ) τὴν δεκάτην τετάρτην ῥαφιδίαν τῆς Ὀδυσσεΐας· // (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ξ λήγοντα κλίνονται διὰ τοῦ κ, γ, χ, ὡς φύλαξ> φύλα(κ)ος, φλόξ> φλο(γ)ός, βήξ> βη(χ)ός (βλ. κλίσις)· εἰς τὰς κλίσεις τούτων ἀναλογεῖ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν ὁ μέλλων, εἰς τὴν γενικὴν ὁ ἐνεστώς, ὡς λέ(γ)ω> (φλο-γ)ός - λέ(ξ)ω> φλό(ξ)· ἡ(κ)ω> (φύλα(κ)ος) - ἡ(ξ)ω> φύλα(ξ)· ἔ(χ)ω> (βη(χ)ός) - ἔ(ξ)ω> βή(ξ)· // τὰ εἰς -ξ λήγοντα φυλάττουν τὸ φωνήεν τῆς ὀνομ. καὶ εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις, π.χ. σκώληξ - ηκος, κώληψ (- ηπος), ἡ (= κωλή),

κρέξ, (κρεκός), ἡ (= πτηνόν τι), φύλαξ - ακος, πλὴν τοῦ ἀλώπηξ - πεκος· ἡ δὲ κλητικὴ αὐτῶν εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν, ὡς ὁ φύλαξ, ὁ φύλαξ· // τὰ εἰς -αξ δισύλλαβα ἀρσενικὰ ἔχοντα φύσει μακρὰν τὴν παραλήγουσαν ἔχουν τὸ α μακρόν, θέσει δὲ μακρὰν τὴν παραλήγουσαν ἔχουν τὸ α βραχὺ καὶ παροξύνονται, ὡς ὁ θώραξ, ὁ Φαίλαξ, ὁ οἶαξ, ὁ ἄρπαξ, ἔξαιρ. ὁ Κεῖαξ, ὁ σῦαξ (εἶδος ὀσπρίου καὶ ἰχθύος)· τὰ δὲ θηλυκὰ ἔχοντα φύσει μακρὰν τὴν παραλήγουσαν ἔχουν τὸ α βραχὺ, ὡς ἡ αὐλαξ, ἡ πίδαξ, ἡ κλῖμαξ, ἡ μείραξ (ἀρσεν. ὁ μείραξ), ἡ θριδαξ (καὶ θριδαξ) (βλ. λ. -αξ)· // εἰς -αιξ (-αξ) λήγοντα εἶναι τρία, ἥτοι αἰξ - αἰγός, Θραξ - Θρακός καὶ γύναιξ - (-αικός), τὸ ὅποιον ἔχει μόνον πλαγίως πτώσεις· // ῥηματικά σύνθετα ἔχοντα ὡς β' συνθετικὸν μίαν συλλαβὴν τοῦ παρακειμένου ὀξύνονται, ὡς βουπλήξ, κυματο-πλήξ, νωτοπλήξ, εὐπήξ, νεοσφάξ, ἀπορρώξ, ἔξαιρ. ἐπίτεξ, ἀντίπηξ, ὕσπληξ, τὰ ὅποια βαρύνονται.

Ξ- (δημ.) ἀρκτικὸν λέξεων ἔχον σημασίαν ἐπιτακτικὴν ἢ στερητικὴν· τοῦτο εἶναι συγκεκομμένος τύπος τῆς ἐν συνθέσει δημοτικῆς προθέσεως «ξε-» κατὰ φαινομενικὴν μετάθεσιν τῶν γραμμάτων ἐκ τῆς ἀρχ. ἐξ (ἐκς - ἐκ)> ξε κατ' ἀφαίρεσιν τοῦ ε, ἢ ὁποία συμβαίνει πρὸ λέξεων ἀρχομένων ἀπὸ α ἢ ο ἢ τοῦ ε, ὅτε κεῖται ὡς ῥηματικὴ αὐξήσις, ἢ ὁποία ἔχει τὴν αὐτὴν ἢ παραπλησίαν σημασίαν, τὴν ὅποιαν ἔχει ἐν συνθέσει ἢ ἐξ (ξε), ὡς ἐξ-αγρυνῶ> ξε-αγρυνῶ, ἐξ-ασπριῶ> ξε-ασπριῶ, ἐξ-οπίσω> ξε-οπίσω, ἐξ-έλεγα> ξε-έλεγα ἐξ-έγινε> ξε-έγινε καὶ ξε-εῖπα (ὡς καὶ ξείπα)· (περὶ τῆς φαινομενικῆς μεταθέσεως

τῆς ἐξ εἰς ξε- βλ. λ. ξε).

Ξ· πρὸ τοῦ ξ ἐκφωνοῦνται τὰ λ, ρ, γ, π.χ. ὠλξ ἢ (= ἡ αὐλαξ), σάρξ, στράγγξ, στρίγγξ (= νυκτοπούλι), φάλαγγξ, φάρυγγξ, λάρυγγξ, θώμιγγξ (= σπάγγος), πλάστιγγξ, στρόφιγγξ, σῦριγγξ, φῦσιγγξ κ.λπ.

-Ξα· (Ὁρθογρ.) κατάληξις δημοτ. ἀορ. ἀντι-σα κατὰ τὰ εἰς -Ξα (ἄλλα-Ξα, ἔπαι-Ξα, φύλα-Ξα), π.χ. βρόντη-Ξα, πέτα-Ξα.

Ξαίνω· (= λαναρίζω, σκαλίζω, ξέω ἔρια διὰ νὰ εἶναι ἔτοιμα νὰ κλωσθοῦν· (φρ.) «εἰριά τε ξαίνειν καὶ δουλοσύνην ἀνέχεσθαι» (Ὁδύσεια)· (μετφ.) δέρω, κτυπῶ· (φρ.) «ῥάβδοις ξαίνον τὰ σώματα» (Πλούταρχος)· ὑποβάλλω εἰς ἐργασίαν, ἐργάζομαι· (δημοτ.)· (φρ.) «ξαίνει ἡ παπαδιά, κι ὁ παπᾶς ξεβράκωτος» (ἐπὶ ἐργαζομένου ἄνευ ἀποτελέσματος)· (πρτ.) ἔ-ξαινον, (μέλλ.) ξανῶ, (ἀόρ.) ἔξῃνα, (ὑποτ.) ξήνω· (Παθ.) ξαίνομαι, (ἀόρ.) ἐξάν-θην, (ὑπ.) ξανθῶ, (πρkm.) ἔξασμαι καὶ ἔ-ξασμαι, (μετχ.) ἔξασμένος, -η, -ον· — ξάνιον (= κτένιον), ξάσμα, ξαντικός, ξάντης, ξάντρια, ξάμμα (= ἔριον ἐξασμένον), ξάνσις, ξαντόν.

Ξανα-· (ὡς πρόθεσις) (Δημ.)· α' συνθετικὸν λέξεων, δηλοῦν ἐπὶ πάντων σχεδὸν τῶν ῥημάτων τῆς λαλουμένης, ὡς καὶ τῶν εἰς -μα καὶ -σιμο παραγώγων αὐτῶν, ἐπανάληψιν (ἐκ νέου ἢ ἐκ δευτέρου) ἢ τοῦ συχνάκις γινομένου τοῦ ὑπὸ τοῦ β' συνθετικοῦ δηλουμένου, ὡς ξαναβλέπω (= βλέπω ἐκ νέου)· ξαναθωρῶ (= παρατηρῶ ἐκ νέου) κ.λπ., ξανακάνω, ξαναλέω, ξανατρώγω, ξαναγύρισμα, ξαναγράφω.

Ξε-· καὶ πρὸ φωνήεντος Ξ- (Δημ.)· πρόθεσις τῆς δημοτ. ἀχώριστος, ἢ ὁποία προήλθεν ἐκ τῆς ἀρχ. προθέσεως «ἐκ» καὶ τύπων

παρατατ. καὶ ἀορίστ. ῥημάτων συνθέτων, ὡς ἐξ-έπιπτον, ἐξ-έπεσα > (ἐκ-πίπτω) > *ξεπέπτω*· ἐξεκίνησα > *ξεκίνησα* > *ξεκινῶ*· ἐξέφυγον > *ἐξέφυγα* > *ξεφεύγω* κ.λπ. ἀπὸ τούτων δὲ ἀπασπάσθη ἡ ἀρκτική συλλαβὴ ξε- ὡς πρόθεσις, διὰ τῆς ὁποίας πλείσται ὅσαι λέξεις τῆς δημοτικῆς συνετέθησαν· ἡ πρόθεσις ξε- δηλοῖ α) στέρησιν ἢ ἀφαίρεσιν, ὡς *ξεκοιλιάζω*, *ξεκαρφώνω*, *ξεκάνω*, *ξεβιδώνω*, *ξελέω*, *ξεγράφω*, *ξεμαλιάζω* κ.λπ., (ὡς καὶ ἐπὶ οὐς.): *ξεδάσκαλος*, *ξεσυμπέθερος*, *ξεμυλωνᾶς*, *ξέπαπας*, *ξεκαλόγηρος*· β) ἐπίτασιν, ὡς *ξεπαγιάζω*, *ξεπουλῶ*, *ξετρελλαίνομαι*, *ξεσχίζω*, *ξεπαστρεύω*, *ξεβρωμίζω* κ.λπ., γ) παῦσιν ἐκ τινος ἐνεργείας, ὡς *ξεμονδιάζω*, *ξεμεθῶ*, *ξεनुσταζῶ* κ.λπ., δ) τὸ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τέλους, ἥτοι διέρχουμαι (κν. περνῶ), ὡς *ξεχεμωνιάζω*, *ξεκαλοκαιριάζω*, *ξενοχτῶ*, καὶ ε) ἐλλάττωσιν: *ξελιγώνω*, *ξελίγιωμα* κ.λπ.

ξεῖδι τό· (ἐσφαλ. ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ ὀξείδιον > ξίδι τό).

ξεναγῶ (-έω) (τινος)· (= εἶμαι ξεναγός, ἥτοι ἀρχηγός τῶν μισθοφόρων· (φρ.) «οὗ *Ἡριππίδας* ἐξενάγει *ξενικοῦ*» (Ξενοφών)· ὁδηγῶ τοὺς ξένους εἰς τὰ ἀξιόθεατα τῆς πόλεως καὶ διαφωτίζω αὐτοὺς περὶ τῆς ἀξίας των· (φρ.) «*ξεανάγησόν με νέηλιν ὄντα*» (Λουκιανός)· «*ξεανάγημαί τινα*» (πρτ.) ἐξενάγουν, (μέλλ.) ξεναγήσω, (ἀόρ.) ἐξενάγησα· (Παθ.) ξεναγούμαι (ὑπὸ τινος), (πρκμ.) ἐξενάγημαι, (μετχ.) ἐξεναγήμενος, -η, -ον· — «*ξεναγῶ τινα*» (= ὁδηγῶ καὶ περιποιούμαι ξένους)· (φρ.) «*ξεναγεῖν· ξενοδοχεῖν*» (Ἡσύχιος)· (φρ.) «*ἀριστά σοι ἐξενάγηται*» (Πλάτων)· (= τὸ ἔργον σου ὡς ξεναγοῦ ὑπῆρξε τέ-

λειον)· (= διδάσκω)· (φρ.) «*Ἰβήρας δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γυνὴ δορυάλωτος πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐξενάγησεν*» (Θεοδώρητος)· — ξεναγός, ξεναγία, ξεναγήσις, ξεναγέτης, ξεναγησμός, ξεναγωγός· (φρ.) «*ξεναγία σύνταγμα παρὰ Κρησὶ καὶ ὁ ἡγεμῶν τούτων ξεναγός*» (Βεκχέρ. Ἀνέκδ.).

ξενίζω· (ἀμτβ.) (= περιποιούμαι ξένον· ὑποδέχομαι· φαίνομαι ξένος· λαλῶ μὲ ξένην προφοράν· (φρ.) «*τὸ ξενίζον τῆς λέξεως*» (Διόδωρος)· διαλέγομαι ξενικῶς καὶ ὄχι ἀττικιστί· (πρτ.) ἐξένιζον, (μέλλ.) ξενίσεις ποιήσομαι, (ἀόρ.) ἐξένισα, (πρκμ.) ξενίσεις πεποιήμαι, (ὑπερσ.) ξενίσεις ἐπεποιήμην· (ὑπ.) ἐξενίζω, ἢ ξενίσω· (εὐ.) ἐξενίζοιμι, μ ξενίσεις ποιησοίμην, ἢ ξενίσαιμι· (προστ.) ἐξένιξε, ἢ ξένισον· (ἀπ.) ἐξένιζεν, μ ξενίσεις ποιήσεσθαι, ἢ ξενίσαι· (μετχ.) ἐξενίζων, -ζουσα, -ζον, μ ξενίσεις ποιησόμενος, -ομένη, -όμενον, ἢ ξενίσας, -σασα, -σαν·

// **ξενίζομαι·** (παθ.) (= παραξενεύομαι, ἐκπλήττομαι)· (φρ.) «*ὥσπερ αἰσχρὸν ἐστὶ ξενίζεσθαι*» (Μάρκος Αὐρήλιος), ἢ ἐξενίσθην· (ὑπ.) ἐξενίζομαι, ἢ ξενισθῶ· (εὐ.) ἐξενιζοίμην, ἢ ξενισθείην· (προστ.) ἐξένιζου, ἢ ξενίσθητι· (ἀπ.) ἐξένιζεσθαι, ἢ ξενισθῆναι· (μετχ.) ἐξενιζόμενος, -ομένη, -όμενον, ἢ ξενισθείς, -θείσα, -θέν· — «*ξε-νίζω τινα*» (= φιλοξενῶ τινα), τὸ παθητ. (*ξενίζομαι ὑπὸ τινος, παρὰ τινος*)· (φρ.) «*ἐπεὶ αἰσχρὸν ἐμὲ τεθνκότα ξενίζεσθαι ὑπὸ σοῦ, ἀλλὰ μὴ ξενίζειν σέ*» (Ξενοφών) (= εἶναι ἐντροπὴ ἐγὼ ὁ ὁποῖος ἔχω θυσίασει νὰ φιλοξενούμαι ὑπὸ σοῦ καὶ νὰ μὴ φιλοξενῶ ἐγὼ ἐσένα)· (βλ. ξενῶ).

ξενικός, -ή, -όν· (= ὁ εἰς ξένον ἀνήκων ἢ

ἀρμόζων· ὁ ἐκ ξένης γῆς) // (Γραμμ.) ἐπὶ λέξεων, φράσεων καὶ καταλήξεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν: *πεσοιμισμός, Σάββατον, Πάσχα, Ἰωσήφ, Ἰακώβ, Δαρείος, σατραπῆς* κ.λπ., ὡς καὶ ἐπὶ φράσεων: «*λαμβάνω ἢ ἔχω τὴν τιμὴν*» κ.λπ. ὁ ἔχων λέξεις καὶ φράσεις ξενιζούσας· (φρ.) «*ξενικὸν δὲ λέγω γλῶτταν καὶ μεταφορὰν** καὶ ἐπέκτασιν καὶ πᾶν τὸ παρὰ τὸ κύριον» (Ἀριστοτέλης).

Ξενισμός, (-οῦ), ὁ· ἡ χρῆσις συντάξεως ξένων τύπων.

ξενῶ (-όω)· (= κάμνω τινὰ φίλον, συνάπτω σχέσεις ξενίας μετὰ τινος· (φρ.) «*πόλλες γὰρ αὐταὶ μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀλλήλοισι ἐξενώθησαν*» (= συνεδέθησαν φιλικῶς) (Ἡρόδοτος)· περιποιούμαι, φιλοξενῶ· (πρτ.) ἐξένουν, (μέλλ.) ξενώσω· (Μέσ. καὶ Παθ.) ξενούμαι, (μέσ. μέλλ.) ξενώσομαι, (παθ. ἀόρ.) ἐξενώσθην· (φρ.) «*ἐξενώθησαν Ἀττικῶς· ἐξενίσθησαν Ἑλληνικῶς*» (Μοῖρις)· (ὑποτ.) ξενωθῶ, (πρκμ.) ἐξένωμαι, (μετχ.) ἐξενωμέ-νος, -η, -ον· — «*ξενουμαί τινα*» μετ' ἐνεργ. διαθέσεως (= φιλοξενῶ, περιποιούμαι ξένον), μετὰ παθητ. διαθέσεως «*ξενουμαι ὑπὸ τινος*» (= φιλοξενουμαι ὑπὸ τινος)· (φρ.) «*οὐ γὰρ ξενουμαι τοὺς θεῶν συλήτορας*» (Αἰσχύλος)· «*ἐνταῦθα δὴ ξενουταὶ Ξενοφῶν Ἑλλάδι τῇ Γογγύλου τοῦ Ἑρετριεύος γυναικί*» (Ξενοφών) (μετὰ δοτ.)· (φρ.) «*ξενουνται τῷ Ξενοφῶντι*» (Ξενοφών) (= φιλοξενουνται ὑπὸ τοῦ Ξενοφώντος)· — ξένωσις, ξενῶν· (φρ.) «*τὸν ξένον ὄντα εἰς ἄλλην πόλιν ἐλθεῖν ξενουσθαι καὶ ἐπιξενουσθαι ἔλεγον, ὅθεν καὶ τὴν καταγωγὴν ξενῶνα*» (Πολυδεύ-

κης) (βλ. ξενίζω).

ξέω (τι)· (= στιλβάνω διὰ ξέσεως, λεαίνω, ξύω· ἐρεθίζω· (φρ.) «*τὰ μὲν ἐπιπολῆς ξέει ἐντερα*» (Ἀρεταῖος)· δέρω, μαστιγῶ· (φρ.) «*τοὺς ἐν δικαστηρίῳ μαστιγωθέντας καὶ ξεσθέντας*» (Ἀέτιος)· (πρτ.) ἔξεον, (μέλλ.) ξέσω, (ἀόρ.) ἔξεσα, (ὑποτ.) ξέσω· (παθ. ἀόρ.) ἐξέσθην, (ὑποτ.) ξεσθῶ, (πρκμ.) ἔξεσμαι, (μετχ.) ἐξεσμέ-νος, -η, -ον· — ξέσμα, ξέσις, ξόανον, ξαίνω, ξέω, ξύω, ξεστός, ξεστήρ, ξεστικός, ἄξε-στος· (φρ.) «*ξέω ἐπὶ ξύλων, ξύω δὲ ἐπὶ σαρκός, ὡς καὶ ἡ παροιμία τὸν ξύνοντα ἀντιξύνει*» (Θωμ. Μάγιστρ.).

ξηραίνω (τι)· (= ἀποξηραίνω, στεγνώνω· ἀφαίρω τὸ ὕδωρ· (φρ.) «*ξηράνας τὴν διώρυκα*» (Θουκυδίδης)· (μετφ.) βασανίζω· (φρ.) «*κακουχεῖ αὐτὸν καὶ ξηραίνει*»· (παθ.) μένω παρόλυστος· (φρ.) «*καὶ ἀφροῖζει καὶ τρίζει τοὺς ὁδόντας αὐτοῦ καὶ ξηραίνεται*» (Καίν. Διαθ.)· (πρτ.) ἐξήραινον, (μέλλ.) ξηρανῶ, (ἀόρ.) ἐξήρανα, (ὑποτ.) ξηράνω, τὸ ξηρᾶν· (Παθ.) ξηραίνομαι (ὑπὸ τινος), (μέσ. μέλλ.) ξηρανούμαι, (παθ. μέλλ.) ξηρανθήσομαι, (παθ. ἀόρ.) ἐξηράνθην, (ὑποτ.) ξηρανθῶ, (πρκμ.) ἐξήρασμαι καὶ ἐξήραμμαι, (μετχ.) ἐξηρασμένος καὶ ἐξηραμμένος, -η, -ον· — ξηρός, ξηρότης, ξηρασία, ξηρανσις, ξηραντικός· (δημ.) ξέρα καὶ ξέρη.

ξηρός, -ά, -όν· (Ῥητορ.) «*ξηρόν ὕψος*» ἢ «*ξηρότης*» ἄχαρι, ἀνιαρόν ὕψος· ξυρός ὁ (καὶ ξυρόν τό) (= τὸ ξυράφιον)· (φρ.) «*ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς* (ἵσταται)» (= στὴν κόφει τοῦ ξυραφιοῦ, σὲ κίνδυνο).

ξίδι τό· (<ὀξείδιον) (ἐσφ. ξεῖδι).

ξινός, -ή, -όν· (<ὀξινός)· (ῥ.) ξινίζω.

ξόμπλι τό· (= κέντημα)· (φρ.) «*καλοφο-*

ράει τὰ ξόμπλια της ἡ Νύχτα» (Γρυπά-
ρης) (<ἐξομπλον, μsn. ἐξέμπλ-ιον, ἔξεμ-
πλον <(λατ.) exemplum (= παράδει-
γμα, πρότυπον, ὑπόδειγμα)· (δημ.) (μτφ.)
ἡ κακολογία· ρ. ξομπλιάζω (= κακολο-
γῶ)· (φρ.) «ἡ παληόγρηα ξομπλιάζει τὴν
κάθε γυναικά»· (= συλλογίζομαι, σχεδιά-
ζω, μελετῶ)· (φρ.) «ἐξόμπλιαζε καθη-
μερὸν εἰς τὴν καρδιά του μέσα, κεῖνες
ταῖ τόσες ὁμορφιεῖς, ὁποῦ τὸν ἐπλανέσα»
(Ἐρωτόκριτος)· (= στολίζω, διακοσμῶ
διὰ κεντημάτων)· (φρ.) «ἐξόμπλιασα ὅλα
τὰ μαξιλάρια».

ξϜ (καὶ ξεῖ) τό· (βλ. ξ, Ξ).

ξυλο-· (ἀρχ. - νεωτ.) (Ὁρθογρ.) ἀ' συνθε-
τικὸν λέξεων, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν: α) ὅτι τὸ
διὰ τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ δηλούμενον
προέρχεται ἢ εἶναι κατεσκευασμένον ἐκ ξύ-
λου, π.χ. ξυλόπορτα, ξυλόπροκα, ξυλο-
κάθροννο· β) τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐνερ-
γείας, ἢ ὁποῖα δηλοῦται ὑπὸ τοῦ β' συνθ.,

ὡς ξυλοκοπῶ, ξυλογλύπτῃς· // εἰς τινὰς
λέξεις τοῦτο, ὡς ἀ' συνθετικὸν ἐνέχει μετα-
φορικὴν σημασίαν, ὡς ξυλόσοφος, ξυλό-
κοττα, ξυλοκέρατο κ.λπ.

ξυπάζω· (<ἐκ-συσπάζω <ἐκσυσπῶμαι)
(= πτοοῦμαι, ἐκπλήττομαι)· παλαιότερον
ἐσφαλμένως ξιπάζομαι ἐκ τοῦ ἐξ-
ιπάζομαι.

ξύω (τι)· (= ζύνω, λεαίνω)· (πρτ.) ἔξυνον,
(μέλλ.) ξύσω, (ἀόρ.) ἔξυσα· (Μεσ.) ξύο-
μαι, ἀ ἐξυσάμην· (Παθ.) ἐξύσθην, πρ ἔξυ-
σμαι, (μετχ.) ἐξυσμένος, -η, -ον· — ξύσις,
ξύσιλος (= ὁ ψωραλέος, ὁ λεπρός), ξύσμα,
ξύσμη, ξυσμός, ξυστικός, ξυστήριος, ξυ-
στόν, ξύστρα, ξύστρον, ξύστρισμα, (δημ.)
ξυσιά, ξύσιμο, ξυσιματιά κ.λπ.

ξω-· (ἔξω) (δημ.) ἀ' συνθετ. προσδίδον εἰς
τὸ β' τὴν ἔννοιαν τοῦ ἔξω, τοῦ ἐκτός, τοῦ
ἐξωτερικοῦ, ὡς ξω-κκλησι, ξώ-φυλλο,
ξώ-σαρκα, ξώ-πετσα, ξώ-πορτα, ξώ-
δεσμα κ.λπ.

Ο

ο, Ο· τό «ὁ μικρό(ν)» ἢ «ὁ μι-
κρο(ν)» εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ «ὁ μέ-
γα» ἢ μακρόν ὃ, τουτέστι διπλοῦν
«ο» καθ' ὅσον κατ' ἀρχὰς τό «ω» ἐγράφε-
το οο, ἦτοι οο· τὸ ἀκλιτον δέκατον πέμ-
πτον γράμμα καὶ τὸ πέμπτον φωνῆεν τοῦ
ἐλληνικοῦ, ὡς καὶ τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβή-
του. Τοῦτο προῆλθεν ἐκ τοῦ δεκάτου ἑ-
κτου γράμματος τοῦ φοινικικοῦ ἀλφαβή-
του «ἄ γίν», τὸ ὁποῖον ἐσήμαινεν
«ὁ μ μ α»· τὸ φωνῆεν τοῦτο ἐπὶ Πλάτω-
νος δὲν ἐκαλεῖτο «ὁ μικρόν», ἀλλὰ «οὔ»,
ὡς ἐκαλεῖτο καὶ τὸ βραχὺ «ε», κατ' ἀναλο-
γίαν τῶν μονοσυλλάβων ὀνομάτων γραμ-
μάτων «εῖ», τὰ ὁποῖα εἶναι μακρά· εἶναι ὑ-
περωικὸν φωνῆεν, ἂν καὶ πραγματικῶς
δὲν εἶναι φωνῆεν, ἀλλὰ βαθέος πνεύματος
λαρυγγώδους ἢ συγκοπῆς ἥχου κατὰ τὴν
ἄρθρωσιν αὐτοῦ εἰς τὴν λέξιν.

Τὸ «ὁ μικρόν» (ο) μετὰ ταῦτα κατὰ
τὴν γραφὴν ἐνηλλάσσετο καὶ ἀντεστοίχει
τοῦτο, πρὸς τὸ λατινικὸν ὅ, π.χ. *genos* -
genus, *filios* - *filius*, *oppidom* -
oppidum· ἢ πρὸς τὴν δίφθογγον «οῦ»
π.χ. *ὁδός* - *οὐδός*, *νόσος* - *νοῦσος*, *μόνος*

- *μοῦνος*, *βουλή* - (αιολ.) *βολή*· // τὸ ο ἔ-
χει ὑποστῇ πολλὰ πάθη: 1) τρέπεται, α)
εἰς α, ὡς *ὄρφανός* > *ἀρφανός*, *ὄμφαλός* >
ἀφαλός, *ὄρμαθός* > *ἀρμαθιά* καὶ *ἀρμάθα*·
β) εἰς ε, ὡς *κρόμμινος* > *κρεμμύδι*, *ἄρο-
τρον* > *ἀλέτρι*· γ) εἰς η (διὰ τὸ μέτρον εἰς
τοὺς ποιητάς), ὡς *θεογενής* > *θεηγενής*,
θεοκόλος > *θεηκόλος*, *ξυφοφόρος* > *ξηφη-
φόρος*, ἢ εἰς οι, ὡς *ὁδοπóρος* > *ὁδοιπόρος*
(ἂν καὶ τὸ *ὁδοῖ* εἶναι δοτικὴ τοπικὴ) *ὀλό-
τροχος* > *ὀλοῖτροχος*, (συχνάκις δωρικῶς),
ὡς *ῥοή* > *ῥοιά*, *πνοή* > *πνοιά*· δ) εἰς -ου,
π.χ. *ὄρος* > *οὔρος*, *νόσος* > *νοῦσος*, (δη-
μοτ.) *σπογγάριον* > *σφουγγάρι*, *ὄλος* >
οὔλος, *ὑποκάμισον* > *πογκάμισο*, *ἔρχο-
μαι* > *ἐρχομαι*, ὡς καὶ εἰς τὴν κατάληξιν
τοῦ ἀ' πληθυντικοῦ τῶν βαρυτόνων ῥημά-
των κατ' ἀναλογίαν τῶν εἰς -έω καὶ -όω
περισπωμένων ἢ εἰς τὰς κατάληξεις τοῦ
γ' πληθ. καὶ σπανίως εἰς τὴν κατάληξιν
τῆς μετοχῆς τοῦ ἐνεστώτος τῆς μέσης φω-
νῆς, ὡς *ἔχομεν* > *ἔχομε*, *λέγονται* > *λέ-
γουνται*, *τρεχόμενος* > *τρεχοῦμενος* (ἀλ-
λὰ *λεγάμενος*), ὡς καὶ εἰς σύγχρονα ἰδιώ-
ματα, π.χ. *ὁ ἄνθρωπος* > *οὗ ἄνθρωπος*·

2) αφαιρείται, ως *ὀδόντι* > *δόντι* (λατ. *dens*), *ὀφάριον* > *ψάρι*, *ὀρέγιανον* > *ρίγανη*, (λατιν.) *ὄνομα* > *nomen*, *ὀπισθα* > *post*. 3) συγκόπτεται, ως *σκόροδον* > *σκόρδο*, *γοητεύω* > *γητεύω*. 4) παρεντίθεται, ως *ἀκμη* > *ἀκμήν* (ἐπίρρ.) > *ἀκόμη*. 5) ἐκτείνεται αναπληρωματικῶς εἰς τὴν ἰωνικὴν, ἀττικὴν καὶ λοιπὰς διαλέκτους εἰς οὐ μετὰ τὴν ἑκπτῶσιν τῶν ἐρρίνων, ως *ὀδόντ-ς* > *ὀδούς*, *τόνς θεόνς* > *τοὺς θεούς*, *τόνς λόγονς* > *τοὺς λόγους*. *λύόντια* > *λύουσα*, *γέροντ-σι* > *γέρουσι*. εἰς δὲ τὴν δωρικὴν εἰς ω, ως *τόνς θεόνς* > *τιὼς θεῶς*· (διὰ τὴν αὔξησιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμόν ἐξετείνεται πανταχοῦ εἰς ω, ως *ὀμολογῶ*, *ὀμολόγουν*, *ὀμολόγησα*, *ὀμολόγηκα*). 6) ἀποβάλλεται εἰς τὰ εἰς -ιον ὀνόματα ἀπὸ τοῦ γ' αἰ. π.Χ. εἰς Αἴγυπτον καὶ μετέπειτα ἄλλαχοῦ τὸν μεσαίωνα καὶ ἐν συνεχείᾳ παρ' ἡμῖν, ως τὸ *στάδιον* > *τὸ στάδι*, *τὸ ἀργύριον* > *τὸ ἀργύρι*. *τὸ τυρίν*, *τὸ παιδί* καὶ παρ' ἡμῖν *τὸ τυρί*, *τὸ παιδί*, (ἢ ἀποβολὴ αὐτῆς δὲν ἐγενικεύθη εἰς πάντα τὰ εἰς -ιον, τούτου ἕνεκα λέγομεν σήμερον *θερίον* > (οὐχὶ *θερί*), ἀλλὰ *θερίο*, *χωρίον* > (ὄχι *χωρί*), ἀλλὰ *χωρίο*). 7) προστίθεται, ως *κέλλω* > *ὀκέλλω*, *νύσσω* > *ὄνυξ*, *δάκνω* > *ὀδάξ*. 8) τίθεται ως ἀθροιστικόν, ως *ὀμόπατρος* > *ὄπατρος*, *ὀμογάστριος* > *ὄγάστριος*. 9) ἐκτείνεται εἰς ω κατ' ἀντιμεταχώρησιν, ως *νηός* > *νεώς*, *πόληος* > *πόλεως*, *λαός* > *λεώς*. 10) προέρχεται ἐξ ἀφομοιώσεως, ως *ἔρχομενός* > *Ἐρχομενός*, *ἀρρωδῶ* > *ὄρρωδῶ* ἢ ἐκ ποιοτικῆς μεταβολῆς, ως *φέρω* > *φορᾶ* > *φόρος*, *νέμω* > *νομή* > *νόμος*, *τρέφω* > *τροφή*. 11) ἀναπτύσσεται α) εἰς τὴν δημοτικὴν εἰς τὴν ἀρχήν, π.χ. τὸ *ζῶον* >

τὸ *ζῶ* > τὸ *ὄζω*, ὁ *μυελός* > τὸ *ὄμυαλὸ* καὶ β) εἰς τὰς συνθέτους λέξεις ἐξ ἀναλογίας, ὅπου δὲν ὑπάρχει «ο» ως *ληκτικόν* τῆς *ρίζης* τοῦ α' συνθετικοῦ (ὡς *ξύλον* > *ξύλο-κόπος*, *νόμος* > *νομο-θέτης*, *λόγος* > *λογο-γράφος*), π.χ. *κρέας* > *κρεο-πωλεῖον*, *ὄφις* > *ὄφιο-κτόνος*, *ὑδωρ* > *ὑδρο-πότης*, *ἔχθρς* > *ἔχθυο-τροφεῖον*, *χαμαί* > *χαμο-μήλι*. 12) ἐκτείνεται εἰς ω, ἐὰν ὑπάρχῃ βραχεῖα συλλαβὴ πρὸ τοῦ «ο», α) εἰς τὰ παραθετικά, π.χ. *σοφός* > *σοφώτερος*, *σοφώτατος*, *ἅγιος* > *ἁγίωτερος*, *ἁγιώτατος* (πρβλ. -οτερος, -παραθετικά). β) εἰς τὰ λήγοντα εἰς -οσύνη*, π.χ. *ἐξωσύνη*, *ἀγισσύνη*. ἐκτείνεται ὡσαύτως εἰς τὰ παράγωγα, π.χ. *δηλός* (-ῶ) > *δήλωσις*, *ζηλός* (-ῶ) > *ζηλωτής*, *χρυσός* (-ῶ) > *χρυσωτής*, *άλός* (-ῶ) > *ἄλωσις* κ.λπ. (ἀλλὰ *ἀρώς* (-ῶ) > *ἄροτρον*). ὁμοίως ἐκτείνεται εἰς τὰ σύνθετα, ὅταν εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ β' συνθετικοῦ, π.χ. *ὄνομα* > *ἐπώνυμον*, *ὀμαλός* > *ἀνώμαλος*, *ὄρος* > *ὕψωρεῖα*, (βλ. -ο καὶ ω), καθὼς καὶ εἰς τὴν χρονικὴν αὔξησιν, *ὀνομάζω* - *ὠνόμαζον*, *ὀφείλω* - *ὤφειλον*, *ὀργιάζω* - *ὠργίαζον*, *ὀρμῶ* - *ὤρμων*, *ὀμιλῶ* - *ὠμίλων*, *ὀρίζω* - *ὠρίζον*. 13) ἐκθλίβεται πολλαχίς τὸ ἄτονον ἢ βαρυνόμενον (ο, ὀ), π.χ. «γένοισι' ἄν», «τοῦτ' αὐτό», (δημοτ.) «τ' ἀρφανόν», «τ' αὐτί». 14) προέρχεται ἐκ συστολῆς, π.χ. *ἀκούω* > *ἀκοή*, *δίδωμι* > *δίδομαι*, 15) μετὰ προηγουμένων ἢ ἐπομ. ε ἢ ο συναίρεται εἰς ου, π.χ. *γένεος* - *γένεονς*, *πλόος* - *πλοῦς*, *δήλοε* - *δήλου*, *ποιέουσι* - *ποιοῦσι*, μετὰ τοῦ α συναίρεται εἰς -ω, π.χ. *αἰδῶ* - *αἰδῶ*, *τιμάμεν* - *τιμῶμεν*, εἰς οι δὲ μετὰ τοῦ ι ἢ οι, π.χ. *πλόοι* - *πλοῖ*, *αἰδοί* - *αἰδοῖ* // ὡς

βραχυγραφικὸν σύμβολον εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν τοιούμενον ἄνω καὶ δεξιὰ (ο') ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν ἑβδομήκοντα (70), τὸ τακτικὸν ἑβδομηκονστός καὶ τὸ ἐπίρρ. ἑβδομηκοντάκις, τοιούμενον δὲ ἀριστερὰ καὶ κάτω (ο) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν ἑβδομήκοντα χιλιάδας (70.000) καὶ τὸ τακτικὸν ἑβδομηκοντάκις χιλιοστός καὶ τὸ ἐπίρρ. ἑβδομηκοντάκις χιλιάκις (βλ. ἀριθμητικός). // εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη τὸ κεφαλαῖον (Ο) δηλοῖ τὴν δεκάτην πέμπτην ῥαψωδίαν τῆς Ἰλιάδος, τὸ δὲ μικρὸν (ο) τὴν δεκάτην πέμπτην ῥαψωδίαν τῆς Ὀδυσσεΐας. // κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Πτολεμαίων τὸ Ο' (ἐβρ. ἄν) σημαίνει τὴν μετάφρασιν τῶν βιβλίων τῆς Παλ. Διαθήκης ὑπὸ τῶν ἑβδομήκοντα, οἱ ὅποιοι ἂν καὶ ἦσαν 72, διὰ τὸ στρογγύλον γράφονται 70 (ο'). // (Ὁρθογρ.) αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ὡς α' συνθετικὸν τὸ ὄλος, ὁμοῦ, ὅμοιος δασύνονται, π.χ. *ὄλοσχερής*, *ὄλοκαῦτωμα*, *ὄλοτελῶς* κ.λπ., ὁμογενής, ὁμιήγυρις, ὁμιήλις κ.λπ., ὁμοιοπαθής, ὁμοιοκατάληκτος, ὁμοιόρρυθμος. -ο· α) ἐκ συνδέσεως ἀντωνυμιῶν μετὰ ῥημάτων (κατὰ κρᾶσιν), ὡς τὸ *ἔφερα* > *τῷφερα*, *μοῦ ἔλεγε* > *μόλεγε*, *σόγραφα*, *ὀπόχοιν* κ.λπ., β) ὡς κατάληξις οὐδ. οὐσιαστικῶν ἀντὶ ἀρχαίων θηλυκῶν, ὡς ἡ *πενύκη* > τὸ *πεῦκο*, ἡ *ἐλάτη* > τὸ *ἐλατο*. γ) ὡς κατάληξις οὐδ. οὐσιαστικῶν ἀντὶ ἀρχαίων ἀρσενικῶν εἰς -ος, ὡς ὁ *δάκτυλος* > τὸ *δάκτυλο*, ὁ *βουνός* > τὸ *βουνό*, ὁ *σῖδηρος* > τὸ *σῖδερο*, ὁ *βάλσαμος* > τὸ *βάλσαμο*. δ) ὡς κατάληξις συνθέτων, τὰ ὅποια ἔχουν ὡς β' συνθετικὸν ὄνομα, τὸ ὅποιον καταλήγει εἰς ι, ὡς *ποτῆρι* > *διασκοπότηρο*, *βλαστάρι* > *ἀγριοβλάσταρο*, *χωράφι* >

παλαιοχώραφο κ.λπ. ε) ὡς κατάληξις κλητικῆς ἀρσενικῶν κυρίων ὀνομάτων, ὡς *Σπύρο*, *Πέτρο*, *Γιῶργο*. στ) ἀρκτικὸν ἀντὶ εἴτε ἐξ ὑπερισχύσεως τοῦ τελικοῦ ο τῆς προηγουμένης λέξεως, ὡς ὁ *ἐβραῖος* > *Ὁβραῖος* (καὶ *Ὁβριός*), *εὐμορφος* > *Ὀμορφος*, *ἀπὸ ἔξω* > *ὄξω*, ὁ *ἐχθρὸς* > *ὀχτρός*, ὁ *ἔμπυος* > *ὀμπυος* κ.λπ., (καὶ ἐν τὸς λέξεων) *γεφύρι* > *γοιφύρι*, *ρεβίθι* > *ροβίθι*, *γεμάτος* > *γοιμάτος* κ.λπ., εἴτε ἐξ ἀφομοιωτικῆς ἐπιδράσεως τοῦ ο τῆς ἐπομένης συλλαβῆς (ἐτεροίωσις*), ὡς ὁ *υγρός* > *ὀγρός*, εἴτε ἐκ παρετυμολογικῆς ἐπιδράσεως, ὡς κατὰ τὸ *ὄφις*, *ἔχιν* > *ὀχία*, *ὄχεντρα*. ζ) ὡς κατάληξις οὐδετέρων καὶ θηλυκῶν ἀντὶ ἀρχαίων εἰς -ος κατὰ παράλειψιν τοῦ σ: τὸ *θέρο* > *θέρος*, τὸ *κρύο* < τὸ *κρύος*, τὸ *πέλαγο* κ.λπ. Ἡ *Κύπρο* < *Κύπρος*, ἡ *Χίος* < *Χίος*, ἡ *Κόρθο* < *Κόρινθος* κ.λπ., καὶ η) ὡς συνθετικὸν πρώτου συνθετικοῦ μετὰ δευτέρου, ἀντὶ ἄλλου φωνήεντος ἀναλογικῶς, π.χ. *τρο-γύρω*, *βαρο-χειμωνιά*, *χαμό-κλαδα* κ.λπ. ὁ, ἡ, τό· παλαιότερον ἦτο δεικτικὴ ἀντωνυμία δεξιῆς τῆς ἐγγύτητος καὶ δηλοῦσα «αὐτὸς ἐδῶ», «αὐτὸς ἐκεῖ». ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἀφοῦ ἀπώλεσε «τὴν δεξιάν», ἐξελιχθῆ εἰς ἀναφορ. (ὅς, ἡ, τὸ = ὁ ὅποιος) καὶ τέλος εἰς ὀριστικὸν ἢ προτακτικὸν ἄρθρον, ὡς ὁ *νέος*, ἡ *νέα*, τὸ *νέον*. // συχναίς πάσχει κρᾶσιν μετὰ λέξεων ἀρχομένων ἐκ βραχέος (ᾱ), τὸ ὅποιον τρέπεται εἰς μακρόν α, ὡς ἡ *ἀλήθεια* > *ἀλήθεια*, τὸ *ἀγαθόν* > *τάγαθόν*, οἱ *ἄνδρες* > *ἄνδρες*, τὰ *ἀγαθὰ* > *τάγαθὰ*. οὕτω καὶ τὸ *αἷτιον* > *ταῖτιον*. ἡ μετὰ τοῦ ε καὶ τρέπεται εἰς ου, ὡς ὁ *ἔξ* > *οὔξ*, ὁ *ἐμός* > *οὔμός*, τὸ *ἔργον* > *τοῦργον* (ἢ *τοῦργον*), οἱ *ἐπιχώριοι* > *οὔ-*

πιχώριοι, τοῦ ἐμοῦ> τοῦμοῦ (κατ' ἐξαιρέ-
σιν ὁ ἕτερος> ἄτερος, τὸ ἕτερον> θάτε-
ρον, ἄν καὶ ἰων. οὔτερος, τοὔτερον)· εἰς
τὴν δοτικὴν «τῷ» ἐκπίπτει τὸ ὑπογεγραμ-
μένον ι, ὡς τῷ ἐμῷ> τῷμῳ κ.λπ. //
(φρ.) «ὁ μὲν... ὁ δέ» (ἄνευ οὐσιαστ.)· οὗ-
τος μὲν... ἐκεῖνος δέ· (ἐπὶ ἐπιμερισμοῦ)
«οἱ μὲν... οἱ δέ»· ἄλλοι μὲν, ἄλλοι δέ· «ὁ
καὶ ὁ» «τὸ καὶ τό»· «τὸ μὲν (ἢ τὰ μὲν),
τὸ δέ (ἢ τὰ δέ)» (= ἄφ' ἐνὸς μὲν... ἄφ' ἐτέ-
ρου δέ)· «πρὸ τοῦ» καὶ (δημ.) «πρὸ τοῦ»
(= πρὶν ἀπὸ τοῦτο)· «ἀπὸ προτοῦ»
(= προηγουμένως)· (ἀρχ.) «ἐν ταῖς ἢ ἐν
τοῖς(ι)» (= μεταξύ)· ἐπὶ ὑπερθετικών ἐ-
πιτείνει τὴν ἔννοιαν, π.χ. (φρ.) «ὁμολογεῖ-
ται ὁ Ἑρως ἐν τοῖς πρεσβύτατος εἶναι»
(Πλάτων)· «ἐν τοῖς χαλεπώτατα διῆγον»
(Θουκυδίδης)· // τὸ ὁ, ἡ, τό, α) ὡς ὀρι-
στικὸν ἄρθρον εἶναι (ἀτομικὸν ἢ ἐιδικόν)
καὶ δηλοῖ ὠρισμένον πρόσωπον ἢ πρά-
γμα· (φρ.) «λέγεθ' ὡς ἐπιβουλεύει Φί-
λιππος ἡμῖν καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι καὶ ὡς
ἐνιλάττεσθαι, δεῖ τὸν ἄνθρωπον» (ἦτοι
τὸν γνωστὸν ἄνθρωπον τὸν Φίλιππον)
(Δημοσθένης)· (εἰδοποιὸν ἢ γενικόν) καὶ
δηλοῖ πάντα τὰ ὁμοειδή· (φρ.) «ὁ γέρων
δὲ παῖς γίγνεται' ἄν» (ἦτοι πᾶς γέρων)
(Πλάτων)· β) τίθεται ἀντὶ κτητικῆς ἀντω-
νυμίας· (φρ.) «Κῦρος καταπηδήσας ἀπὸ
τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδυν καὶ ἀνα-
βὰς ἐπὶ τοῦ ἵππου τὰ παλὰ εἰς τὰς χεῖ-
ρας ἔλαβε» (ἦτοι τὸ ἄρμα, ἵππον χεῖρας
ἑαυτοῦ) (Ξενοφών)· γ) (ἀρχ.) κατὰ γενι-
κὴν καὶ (δημ.) κατ' αἰτιατ. τίθεται εἰς δια-
νεμητικὴν σημασίαν (= εἰς ἕκαστον, καθ'
ἕκαστον)· (φρ.) «μισθὸν φέροντας δύο
δραχμὰς τῆς ἡμέρας» (= ἐκάστην ἡμέ-
ραν) (Ξενοφών), «θὰ δύνουμε χίλιες δρα-

χμὲς τὸ χρόνον» (= ἕκαστον ἔ-ος)· δ) οὐ-
σιαστικοποιεῖ πᾶν μέρος τοῦ λόγου ἢ καὶ
ὁλόκληρον πρότασιν, ὡς «τὸ ὁμιλεῖν», «τὸ
περιφέρεισθαι ἀνὰ τὰς ἀγυῖας καὶ ῥύμας»·
ε) ἐπιθετοποιεῖ ποικίλους διορισμούς, π.χ.
«ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος» (ἦτοι ὁ βασι-
λειος θρόνος)· (δημ.) αἱ πλάγια πτώσεις
τοῦ ἄρθρου ὡς δεικτικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ
ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου, π.χ. «τὰ
παιδιά του» (= αὐτοῦ)· «οἱ γυναῖκες των»
(= αὐτῶν) κ.λπ. (δημ.) τὸ ἄρθρον τίθε-
ται καὶ πλεοναστικῶς, π.χ. «πῆς του τοῦ
κοριταίου νὰ πάῃ νὰ κοιμηθῇ», «τὸ λόγο
μου τὸν ἔδωσα».

δ· ἀθροιστικὸν ἐμφαίνειν ἔννοιαν τὴν αὐτὴν
πρὸς τὸ ὁμο-, π.χ. ὀγάστριος> ὁμογά-
στριος, ὄπατρος> ὁμόπατρος.

δ· ἐκ τοῦ ἄρθρου «ὁ» σχηματίζονται ἀντω-
νυμῖαι καὶ σύνδεσμοι «ὁ-γε, ὁ-δε, ὁ-δί, ὁ-
περ, ὁ-τις, ὁ-τε».

δ· (ἀρχ.) οὐδέτερον τῆς ἀναφορικῆς ἀντω-
νυμίας ὅς (καὶ ὅ), ἡ, ὅ (προήλθεν ἐκ τοῦ
ὅδ (ινδ. yas, -ya, -yad)· τοῦτο μαρτυ-
ρεῖται καὶ ἐκ τοῦ αἰολ. ὅτι, προελθὼν κατ'
ἀφομοίωσιν ἐκ τοῦ ὅδ - τι> ὅτι).

δ· (ἀρχ.) οὐδέτερον τῆς δεικτικῆς ἀντωνυ-
μίας ὅς· (φρ.) «ἡ δ' ὅς» (= εἶπε δὲ αὐτός)
«καὶ ὅς» (= καὶ αὐτός)· (βλ. ἡμί).

-ο καὶ -ω· (Ὁρθογρ.) αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι
ἄρχονται ἀπὸ ο καὶ τίθενται ὡς β' συνθετι-
κόν, διατηροῦν τὸ ο: ὁδός> ἄνοδος, πλα-
νόδιος, συνοδοιπορία, πρόοδος, ἐπάνο-
δος, ὁδοὺς> ἀραιόδους, μονόδους, κυνό-
δους, χανλιόδους, ἀραιόδους (ἀλλὰ κνώ-
δων, ἀμφώδων, κρατερῶδων, νωδός)
ὄλβιος> ἄνολβος, πολύολβος· ὁμβρος>
ἀνομβρος, ἐπὶ ὁμβριος· ὁμοιος> ἀνόμοιος,
παρόμοιος· ὁμφαλός> μεσόμφαλος· ὁ-

πῆ> βορβορόπη· ὀπισθεν> μετόπισθεν·
ὄπλον> ἄοπλος, ἐνοπλος, παροπλιζω· ὀ-
ρατός> ἀόρατος, ἐνόρασις· ὄρθρος> πε-
ρίορθρος· ὄρκος> ἐνορκος, ἐπίορκος· ὄρ-
νις> πολύορνις, εὐορνις· ὄρχις> μόνορ-
χης, ἄορχις, κρυφορχιδία· ὄσιος> ἀνό-
σιος· ὄσμη> εὐοσμος, ἄοσμος, δύσοσμος
(ἀλλὰ δυσωδία, εὐωδία - ἄλλο εὐωδία
(εὐ + δόδος))· ὄφθαλμός> ἐξόφθαλμος,
μελανόφθαλμος· ὄψ, ὄψις> αἰθίωψ, εὐ-
ρύωψ, φωτοψία, νεκροψία, αὐτοψία, ὑπε-
ροψία, συνοπτικός, πρόσοψις, προσόψιον,
(ἐνῶ ἐκ τοῦ ὦψ)> πρόσωπον, μέτωπον,
περιωπή, ἐνώπιον, πρεσβυωπία, ἡμερά-
λων, διπλωπία, παρωπία, νυκταλωπία,
σκυθρωπός· ὁμηλίς> συνομηλίς· ὄρα-
μα> πανόραμα· ὀξὺς> παροξύτονος· ὄ-
τρυνος> παροτρύνω, παρότρυνος· ὄ-
ριον> μεθόριον, ὑπερόριος· ὄρθος> ἐπα-
νόρθωσις· ὄφρυς> συνοφρύωμα, εὐο-
φρυς· ὄψον> εὐόψος, ὀβελός> ἐξοβελίζω
(ἄλλο ὀβολός) (ἀλλὰ ἐπωβελία)· ὄλβος>
πολύολβος, ἔπολβος· ὄμμα> ἀόμματος,
ἀνόμματος· ὄργη> ἀνόργητος, ἀόργητος·
ὀπίωρα> μετόπωρον, φθινόπωρον· ὄρ-
γυιὰ> δωδεκάοργυιος, τριόργυιος, πεν-
τόργυιος, διόργυιος (ἀλλὰ ὀρθότερα τριώ-
ργυος, πεντώργυος, διώργυος = δύο ὄρ-
γυιῶν)· ὀλοφύρομαι> ἀπολοφύρομαι· ὀ-
ρίζω> ἀόριστος, ἀκαθόριστος· ὁμιλος>
ἐνόμιλος, πανομιλεί, συνομιλῶ καὶ εἴ τι
ἄλλο· τρέπουν δὲ τὸ ο εἰς ω αἱ λέξεις ὀβο-
λός> διώβολον, τριώβολον, πεμπώβολον,
πεντώβολα, διωβελία, (ἄλλο ὀβελός>
ἐξοβελίζω)· ὀδύνη> ἐπώδυνος, ὑπώδυ-
νος, ἀνώδυνος, νώδυνος (<νηόδυνος),
πανσώδυνος, γλωσσώδυνος, ἀκεσώδυ-
νος (= ὁ θεραπεύων ὀδύνας), [ἄλλο ὠδί-

νες αἱ> ἀν-ώδινος τοκετός], [ἀλλὰ δα-
κτυλοκαμψόδυνος)· ὁμαλός> ἀνώμαλος,
(ἀλλὰ ἐξομαλίζω)· ὁμνυμι> ἐξωμότης,
κατωμοτικός, συνωμότης, ἀνώματος, ὀρ-
κωμοσία, ὑπομωσία, κατωμοτικός· ὄνο-
μα> ἀνώνυμος, συνώνυμος, Ἰερώνυμος,
προσωνυμία, ἐπώνυμον (τὸ β' συνθ. τοῦ
ὄνομα λαμβάνεται ἐκ τοῦ αἰολ. τύπου «ὄ-
νυμα»), ἑτερώνυμος, κακώνυμος, καλ-
λιώνυμος κ.λπ., (ἀλλὰ ἐπονομασία,
προσωνομασία, μετονομασία)· ὄνυξ>
ἀκρωῖνυξ, ἐπώνυχιον, κερῶνυξ, ἀκρωνυ-
χία (ἐνῶ ἀκρόνυχος< ἄκρα + νύξ = ὁ ἐ-
πισυμβαίνων κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς νυκτός·
ποιητ. ἀντὶ ἀκρώνυχος = ὁ διὰ τοῦ ἄκρου
τῶν ὀνύχων), παρωνυχία, γαμφῶνυξ
(πλὴν τοῦ σαρδόνυξ καὶ σὺλ-όνυξ (<συ-
λάω + ὄνυξ) = ὁ σὺλῶν, ἀποκόπτων τοὺς
ὄνυχας)· ὄλλυμι> ἀπώλεια, ἐξώλης,
προώλης, φρενώλης, πανώλης, πανώ-
βλητος· ὄρος> ὑπώρεια, ἀκρώρεια, Λυ-
κώρεια, κρημώρεια, παρωρείτης (= ὀ-
ρεινός), ἐνῶ παρωρείτης (δημ.) (= νυκτί-
βιος· παρὰ + ὦρα, ξενύκτης), (ἀλλὰ ἀγιο-
ρείτης), ὄχυρός> ἀνώχυρος, ὄφελος (ὠ-
φελῶ> ἀνωφελής, ὀλιγωφελής, ἐπωφε-
λής, μεγαλωφελής, κοινωφελής, κοινω-
φέλεια, βιωφέλεια, (ἀλλὰ χρεοφειλέτης,
χρεοφειλήμα καὶ (νεώτ.) ἐξοφλῶ)· Αἱ λέ-
ξεις ὀροφή καὶ ὕλεθρος, ἐὰν πρὸ τοῦ ο ἔ-
χουν βραχεῖαν συλλαβὴν γράφονται ὡς β'
συνθετικὰ διὰ τοῦ ω, π.χ. δι-ώροφος, τρι-
ώροφος, ἀνώροφος, ὁμώροφος, πολὺώρο-
φος, ὑπώροφος, (τετρα-ώροφος> τετρα-
ώροφος> τετρώροφος), (πεντᾶ-ώροφος>
πεντῶ-ώροφος)> πεντώροφος, μεσ-
ώροφος, μονώροφος κ.λπ.· ἀνώλεθρος,
κατώλεθρος, κακώλεθρος, πᾶνώλεθρος,

δυσώλεθρος κ.λπ., ἐὰν ἔχουν δὲ φύσει ἢ θέσει μακρὰν διὰ τοῦ ο, ὡς ψωμόλεθρος, ψυχόλεθρος, χυτσορόφος, κυπαρισσόροφος, αὐτόροφος (ἀλλ' ἐν συναιρέσει αὐτόροφος > αὐτόροφος, οὕτω καὶ ἄνω + ὀροφος > ἀνώροφος), ἰστόροφος, ὑπόροφος, εὐόροφος κ.λπ. (τὸ «ὑπόροφον νεάνιδα» γραπτέον «ὑπ' ὀροφον») (πάντα τὰ ὡς ἐσφαλμένα, π.χ. τέτροροφος, πέντροροφος κ.λπ. εἶναι ποιητικά, ὡς καὶ ἄν-όροφος, ἄν-όλεθρος καὶ ἄν-όχυρος (= ὁ μὴ ὡχυρωμένος)· τὰ ἐκ τοῦ «ὀρύσσω»: α) τὰ εἰς -υχος λήγοντα γράφονται διὰ τοῦ ω, π.χ. γεωρύχος, ταφωρύχος, φρεωρύχος, τυμβωρύχος, καὶ β) τὰ εἰς -υξ διὰ τοῦ ω, π.χ. διωρύξ, κατωρύξ, βωλωρύξ· διὰ τοῦ ο γράφονται τὰ καταλήγοντα εἰς -σις (-ξις), -ης, -μα, -της καὶ -τος, π.χ. ἀνόρυξις, διόρυξις, κατόρυξις· διορυχή, κατορυχή· διόρυγμα· νεκρορύκτης, ταφωρύκτης, φρεωρύκτης, τοιχορύκτης· διορυκτός, κατορυκτός // τὸ μακρὸν ο τῆς λατινικῆς ἐξεφέρετο διὰ τοῦ ω εἰς τὴν ἑλληνικὴν, π.χ. κουστωδιά (custōdia), Φλώρος, Ὀνώριος, Ἀντώνιος, Σεργώριος, Στατώριος, Κώνστας, Κωνσταντῖνος, οὕτω καὶ τὰ εἰς -or (-ōris) δικτάτωρ, (-ωρος), ὁ, (δικτατωρ(ε)ία), Βίκτωρ (-ωρος), ὁ, (Βικτωρία), πραιτώρ, (-ωρος) ὁ, (πραιτώριον) κ.λπ. (βλ. -ωρ, (-ώρος)).

ο ἀντὶ α· εἰς τὴν συλλαβὴν -ρο, διότι τὸ ο θεωρεῖται ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν συνδετικὸν φωνῆεν κατὰ τὴν σύνδεσιν: ἀγοροπωλησία (καὶ ἀγορα-πωλησία), ἡμεροδρόμος, (ἐνῶ ἀγορανόμος, φυλάττει τὸ α). ὅα, (-ας), ἡ· (= τὸ δένδρον «σουρβιά»)· ὁά (= οὐά, οὐάι)· ὅα (ἢ ὡά) (= ἡ παρυφή (κν. οὐγία))· ὡα (= δορὰ προβάτων μετὰ

ἐρίων)· ὡά τά (= τὰ ἀβγά)· ὡά Λύδια (= εἶδος ἀγγείων).

ὀβελίζω· (ἐπὶ κριτικῶν διορθώσεων ἔργων) (= σημειῶ τι διὰ τοῦ ὀβελοῦ (→), ἵνα δηλώσω τὸ νόθον καὶ ὑποβολιμαῖον χειρόγραφον) (πρβλ. ὀβελισμός), ἄλλως «ὀβελῶ σημειοῦμαι ἢ παρασημειοῦμαι» (= ἀθετῶ)· τὸ σημεῖον τοῦτο εἰσήχθη ὑπὸ τῶν γραμματικῶν πρὸς ἀθέτησιν* χωρίων συγγραφικῶν ἔργων // (νεωτ.) κακῶς ἀντὶ τοῦ ὀβελίζω τίθεται ἐξοβελίζω, ὅπερ σημαίνει διαπερῶ δι' ὀβελοῦ (σοῦβλας) (κν. σουβλίζω)· (οὐς.) ὀβελιστής, (-οῦ), ὁ (= ὁ χαρακτηρίζων ἀρχαῖον χωρίον κειμένου (χειρογράφου) ὡς νόθον προσγράφων αὐτὸ δι' ὀβελοῦ (→)).

ὀβελισμός, (-οῦ), ὁ· σημειώσεις αἰχμῆς ὀβελοῦ (→) ἐπὶ τῆς ὡας* (τοῦ περιθωρίου) τῶν ἀρχαίων χειρογράφων ὡς δεῖγμα τοῦ νόθου τοῦ χωρίου (βλ. ὀβελίζω).

ὀβελός, (-οῦ), ὁ· μικρὰ ὀριζόντια γραμμὴ (→) εἰς σχῆμα βέλους ὡς σημεῖον τῶν γραμματικῶν πρὸ στίχου ἢ χωρίου συγγραφῶν πρὸς δήλωσιν τοῦ νόθου αὐτῶν // (φρ.) «ὀβελὸς περιεστικμένος» (÷) μετὰ στιγμῆς ἄνω καὶ ἐτέρας κάτω· σημεῖον τῶν γραμματικῶν, διὰ τοῦ ὁποίου ἐδηλοῦτο περιττόν τι ἢ πλεονάζον χωρίον συγγραφῆς διὰ τὴν κατανόησιν αὐτοῦ (ἰδίως εἰς φιλοσοφικά συγγράμματα) «ὀβελὸς μετ' ἀστερίσκου» (βλ. ἀστερίσκος)· σημεῖον διὰ τοῦ ὁποίου ἐδηλοῦτο, ὅτι οἱ στίχοι καὶ μὲν ἦσαν τοῦ ποιητοῦ, ἀλλ' ὅχι εἰς τὴν σειρὰν, ὅπου ἔπρεπε νὰ εὕρισκωνται, ὥστε ἀνάγκη νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἀλλαγὴ τῆς σειρᾶς αὐτῶν (βλ. σῆμα).

ῥγε (τοῦγε κ.λπ.), ῥγγε, τόγγε· (ἀρχ. δεικτικὴ ἀντωνυμία*) (= οὗτος τοῦλάχιστον,

τῷ ὄντι) // (ἐπίρρ.) «τῇγε» (= ἐνταῦθα), «τόγγε» (= διὰ τοῦτο).

ῥγκος, (-ου), ὁ· (ῥητορ.) (ἐπὶ ὕφους)· τὸ ὕψος, ἢ μεγαλοπρέπεια· (φρ.) «ῥγκος τῆς λέξεως».

ῥγκῶ (-ῶω) (τι)· (= ὀγκῶνω, μεγαθύνω, ἐξογκῶνω, ἐκτείνω, διαστέλλω)· (μτφ.) «ὀγκῶ τινα» (= μεγαλύνω, τιμῶ)· (φρ.) «βροτοῖς βίοντον ὀγκώσας μέγαν» (Εὐριπίδης) (πρτ.) ὠγκουν, (μέλλ.) ὀγκώσω, (ἀόρ.) ὠγκωσα· (Μεσ.) ὀγκοῦμαι (= φουσκῶνω, ὑπερφανεύομαι), (μέλλ.) ὀγκώσομαι, (ἀόρ.) ὠγκωσάμην, (ὑποτ.) ὀγκώσωμαι, (παθ. ἀόρ.) ὠγκώθην, (ὑποτ.) ὀγκωθῶ, (πρκμ.) ὠγκωμαι, (μετχ.) ὠγκωμένος, -η, -ον· — ῥγκος, ῥγκωμα, ῥγκωσις, ῥγκωτός (= ἐξογκωμένος, κατεσκευασμένος εἰς σωρόν), ὀγκωτικός, ὀγκώδης (= ὁ ἔχων μέγαν ῥγκον), ἀλλὰ καὶ (ἐπὶ ὄνου) ὁ ὀγκώμενος, (κν. γκαρύζων), (δημ.) ὀγκῶνω — ὀγκῶμαι (-άομαι) (ἐπὶ ὄνων = ὀγκανίζω) (μέλλ.) ὀγκήσομαι.

-ογλου· (καταλ. ἔπων., ἐκ τουρκ. oglu (= υἱός)· Κόντογλου (= ὁ υἱὸς τοῦ Κοντοῦ), Καμπούρογλου, Πεσματζόγλου.

ῥδε, ῥδε, τόδε· δεικτικὴ ἀντωνυμία* (ὁ σχηματισμὸς ἐγένετο διὰ τῆς προσθήκης τοῦ ἐγκλιτικοῦ «δέ» εἰς τὴν παλαιὰν ἀντωνυμίαν ὁ, ἡ, τό)· ἡ ἀντωνυμία αὕτη (ὡς καὶ ἡ οὗτος, ἡ ὁποία ἔχει ἐλάσσονα ἔμφασιν) εἶναι δεικτικωτέρα καὶ ἀναφέρεται εἰς ὁρώμενον καὶ δυνάμενον νὰ δειχθῇ διὰ τοῦ δακτύλου, ὡς «ὅδε εἶναι;» (= αὐτὸς ἐδῶ· οὗτος ἐδῶ εἶναι;) // (ἐπὶ χρόνου ἀμέσως παρόντος)· ὁ τωρινός // ὁ ἀμέσως ἐπόμενος· ὁ ἐξῆς· (φρ.) «ἀπὸ τοῦδε»· ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς· «μέχρι ἢ ἄχρι τοῦδε»· ἕως αὐτὴν τὴν στιγμὴν· «τῇδε» (ἐπίρρ.)·

κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, οὕτως· ἐνταῦθα, ἐδῶ· «τόδε» (μετὰ β. κινήσεως) (= ἐδῶ, εἰς τοῦτο τὸ μέρος· διὰ ταῦτα)· «τοῖσδε» (= δι' αὐτῶν τῶν λέξεων), «τοιούδε» (= οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων)· (ἐπίρρ.) ῥδε (= ἐνταῦθα, κν. ἐδῶ δά) // μερικαὶ πτώσεις αὐτῆς συχνότατα τίθενται ἐπίρρ. (= ἐδῶ, ἐνταῦθα)· (φρ.) «τῇδε τετεύχεται αἰπὺς ὀλεθρος» ('Ὀμηρος)· «τῇδε κἀκεῖσε περιφέρειν» ('Αλέξανδρος Ἀφροδισιεύς).

ῥδε (= οὗτος)· ὡδε (ὡς ἐξῆς).

ὀδεδί· ἡδεδί (ἀρχ.) ἐπιτ. τύπος τῆς ὀδε, ἡδε.

ὀδηγῶ (-έω) (τινά)· (= δεικνύω εἰς τινα τὴν ὁδόν, ἀπολήγω· (φρ.) «ἡ διαφθορά ὀδηγεῖ εἰς ὀλεθρον»· (μτφ.) ὑποδεικνύω, συμβουλεύω, διδάσκω)· (φρ.) «συνήλθον ἀλλήλοις ἀμφοτέρους ὀδηγουμένου θεοῦ» (Ξενοφῶν)· (δημ.) «ὀδήγησέ τον τίθᾶ πῇ»· (πρτ.) ὠδήγουν, (μέλλ.) ὀδηγήσω, (ἀόρ.) ὠδήγησα, (ὑποτ.) ὀδηγήσω· ὀδηγός, ὀδηγέτης, ὀδηγήσις, ὀδηγία, ὀδηγητήρ, ὀδηγήτρια, ὀδηγητικός.

ὀδοιπόρος· ('Ὀρθογρ.) κατὰ μήκυνσιν τῆς β' συλλαβῆς μετρικῶς γίνεται ἡ προπαραλήγουσα μακρά (οι) διὰ τὴν ἐπαλληλίαν τῶν τεσσάρων βραχειῶν συλλαβῶν ὀδο-πόρος > ὀδοιπόρος· [ἂν καὶ εἰς τὸ α' συνθετικὸν ἐσώθη ὁ ἀρχαῖος τύπος, λείψανον ἀπηρχαιωμένης πτώσεως (ὀδοῖ) ὡς εὐχρηστος εἰς τὸ μέτρον, (πρβλ.), Πύλοι-γένης ἔνθα ἡ τοπικὴ (Πύλοι) ὡς, καὶ μυχοῖ, πανταχοῖ λαμβάνεται ἐπιρρηματικῶς] οὕτω καὶ ὀλότροχος > ὀλοίτροχος, σκοτοβόρος > σκοτοιβόρος, ὀδοδόκος > ὀδοιδόκος· οὕτω κατ' ἐπέκτασιν: ὀδοιπλανῶ, χορομανής, χοροισθαλής κ.λπ.

ὁδοιπορῶ (= ὁδεύω, ταξιδεύω). (φρ.) «ὁδοιπορούντων ἐκείνων καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόντων» (Καιν. Διαθ.). (πρτ.) ὠδοιπόρουν, (μέλλ.) ὠδοιπορήσω, (ἀόρ.) ὠδοιπόρησα, (ὑποτ.) ὠδοιπορήσω, (πρkm.) ὠδοιπορήκα. — ὠδοιπόρος, ὠδοιπορία, ὠδοιπορικός.

ὁδοντικός, -ή, -όν. (Γραμμ.) «τὰ ὁδοντικά», ἄλλως «τὰ ὁδοντόφωνα», ἴτοι τὰ ἄφωνα τ.δ.θ (βλ. γράμματα).

ὁδοντοφονόληκτος, -ος, -ον. (Γραμμ.) «τὰ ὁδοντοφονόληκτα», τὰ ἔχοντα χαρακτηριστὰ ἐνὸς ἐκ τῶν ὁδοντικών τ.δ.θ: τάπη(τ)ος, Ἑλληνί(δ)ος, ὄρνι(θ)ος.

ὁδοποιῶ (-έω). (ἀμτβ.) (= κάμνω ὁδόν, κάμνω τι διαβατόν, τακτοποιῶ. (φρ.) «τὰ δέντρα συνεχέκοπτον τὴν δε ὁδὸν ὠδοποιούν» (Ξενοφών), χρησιμεύω ὡς ὁδηγός, παρασκευάζω. (μτφ.) καθιστῶ τι κανονικόν. (πρτ.) ὠδοποιοῦν, (μέλλ.) ὠδοποιήσω, (ἀόρ.) ὠδοποίησα, (ὑποτ.) ὠδοποιήσω. (Μεσ. καὶ Παθ.) ὠδοποιοῦμαι (= παρασκευάζω τὴν ὁδὸν μου, προχωρῶ ἐπὶ στρατιωτῶν). (φρ.) «ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἔτεμνον τὴν ὕλην, ὠδοποιοῦμενοι καὶ διακατεροῦντες ἐπιπόνως» (Διόδωρος Σικελ.). (πρkm.) ὠδοποιήμαι (καὶ μετὰ διπλῆς αὐξήσεως) ὠδοποιήμαι, (μετχ.) ὠδο(πε)ποιημένος, -η, -ον. «ὁ ὁδοποιῶ τι» (= διορθῶν τι, (μτφ.). (φρ.) «αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὠδοποιεῖν αὐτοῖς» (Ἀριστοτέλης). — ὠδοποιός, ὠδοποιία, ὠδοποιήσις, ὠδοποιητικός.

ὁδός, (-οῦ), ἡ. (= δρόμος). ὁδός, ὁ (ποιητ. ἰων.) οὐδός (= τὸ κατώφλιον). ὠδός (= αὐτοδός).

ὁδυνῶ (-άω). (= θλίβω, κάμνω τινὰ νὰ

πονέσῃ). (φρ.) «μηδὲν ὁδύνει τὸν πατέρα» (Μένανδρος). (Παθ.) ἔχω πόνον, ὁδύνω. (φρ.) «ἰδοὺ ὁ πατήρ σου κἀγὼ ὁδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε» (Καιν. Διαθ.). ὠδίνω (= ἔχω πόνους τοῦ τοῦ (κν. κοιλοπονῶ). (μτφ.) (φρ.) «ὠδινεν ὁρος καὶ ἔτεκε μὺν» (ἐπὶ προσδοκιῶν, αἱ οἵοιαι ἀπολήγουν εἰς μηδὲν ἀποτέλεσμα).

ὁδύρομαι. (ἀμτβ.) (= κλαίω, θρηγῶ πενθῶ). (φρ.) «ὡς ἄτεκνος ὠδύρετο ἡ Βηθλεέμ» (Μηναῖον Ἑκκλ.). (πρτ.) ὠδύρομαι, (μέλλ.) ὠδυροῦμαι, (ἀόρ.) ὠδυράμην, ὠδύρθην. (ὑποτ.) ὠδύρωμαι, ὠδύρωμαι, ὠδύρθω. (εὐκτ.) ὠδουρίμην, μὴ ὠδουρίμην, ὠδυραίμην, ὠδυρθεῖην. (προστ.) ὠδύρου, ὠδύραι, ὠδύρθητι. ὠδύρασθαι, ὠδύρθηναι. (μετχ.) ὠδύρόμενος, -ομένη, -όμενον, μὴ ὠδυρούμενος, -ουμένη, -ούμενον, ὠδυράμενος, -ραμένη, -ράμενον, ὠδυρθεῖς, -θεῖσα, -θέν. — ὠδυρμός, ὠδυρμα, ὠδυρτός (= ἀξιοθρήνητος), ὠδυρτικός (= ὁ παραπονιάρης), ὠδύρτης (= ὁ ὠδυρόμενος).

ὠδωσις, (-εως), ἡ. ἡ ἐκ μακρᾶς ἀσκήσεως τῶν φωνητικῶν ὀργάνων ἐκάστου λαοῦ κτηθεῖσα ἰκανότης, νὰ προσπίπτουν εἰς αὐτὸν οἱ τοιοῦτοι ἢ τοιοῦτοι φθόγγοι, τὰ τοιαῦτα ἢ τοιαῦτα συμπλεγμάτα, ὡς καὶ αἱ τοιαῦται ἢ τοιαῦται φθογγαὶ σειραὶ κ.λπ., ἀντὶ φθάνω > φθάνω, ἀντὶ *τίττω > τίττω, ἐγ-βγαίνω > βγαίνω, κορνιαχτός > κορνιαχτός, κορνιαχτός, φλαυλός > φλαυλός κ.λπ.

-οζη. (Ὁρθογρ.) κατάληξις λέξεων χαρακτηριστικῇ τοῦ ὀνόματος τῶν σακχαρῶν. ἐνδεικτικῇ τῆς προελεύσεως αὐτῶν: γλυκόζη, γαλακτοζη, μανόζη, ξυλόζη, σωματόζη, πεντόζη κ.λπ.

-οζος. (κατάλ. ἐπιθ. ἐκ τοῦ ἰταλ. -oso). π.χ. γουλόζος, γουστοζός, σκερτοζός, σπιρτοζός, φουριόζος, βιρτουόζος, καπριτοζός κ.λπ.

ὠζω (τινός). (= μυρίζω, ἐπὶ δυσάρεστου ἢ εὐάρεστου ὁσμῆς), (ἀπροσ.). (φρ.) «ὠζει ἀπ' αὐτῆς ὡσεὶ ἰων» (= ἔρχεται ὁσμή ἐξ αὐτῆς ὡς ὁσμή μενεξέδων). (πρτ.) ὠζον, (μέλλ.) ὠζήσω, (ἀόρ.) ὠζισα καὶ ὠζεσα, (ὑποτ.) ὠζήσω καὶ ὠζέσω, (πρkm.) ὠζηκα, (πρkm. β' μετὰ σημασ. ἐνεστ.) ὠδωδα, (ὑπερσ. β' μετὰ σημασίας πρτ.) ὠδῶδεν. — (μετὰ διπλῆς αἰτ.). (φρ.) «τῆς κεφαλῆς ὠζω μύρον» (Ἀριστοφάνης), (ἀπροσ.), «ὠζει τινός». (φρ.) «ὠζει ἡδὺ τῆς χροῆς» (Ἀριστοφάνης) (= ἐξέρχεται εὐχάριστος ὁσμή ἐκ τοῦ δέρματός του). (μέσ.) ὠζόμενος ἀντὶ ὠζων. (φρ.) «κακὸν ὠζόμενος» (Ἱπποκράτης). — ὠσμή, ὠσμηρός, ὠσμηρής, ὠσμητός, ὠσμάομαι. εὐωδία, εὐωδής, δυσωδία, δυσωδής. εὐοσμος, ἀπόζω, ἐξόζω (= ἐκπέμπω δυσοσμίαν).

ὠζω. (= ἔχω ὁσμὴν καλὴν ἢ κακὴν). ὠζω (= κράζω ὦ! ὦ!).

-οζη. (Ὁρθογρ.) τὰ δισύλλαβα θηλυκὰ εἰς -οζη, ὡς καὶ τὰ ὑπερδισύλλαβα παροξύνο-νται: χλόη, φθόη, Θόη (κύριον), Ὀη, ἀλόη, οἶνοχόη, ἀναρρόη, ὑδρορρόη, Ἀρσινόη, Καλλιρρόη, Οἰνόη, Φολόη, Θεονόη, Θελεξινόη κ.λπ. πλὴν τοῦ βοή, θοή, ἀκοή, πνοή, ῥοή, χοή καὶ τῶν τυχόν συνθέτων αὐτῶν, ὡς καὶ καταρροή, ἐκπνοή, ἀναπνοή, εἰσπνοή, διαπνοή, καταρροή, ἐκροή καὶ προροή. ἐνῶ οἶνοχόη (πρβλ. καὶ πλημοχόη, τυμβοχόη) (χέω). // τὰ εἰς -οζη βαρύτερα ἢ ὀξύτονα θηλυκὰ γράφονται διὰ τοῦ ο, ὡς βοή, πνοή, χλόη, Καλλιρρόη, Οἰνόη (= δῆμος Ἀττικῆς), Ἀρσινόη

κ.λπ. ἐξαιροῦνται α) τὰ ὀξύτονα ζωή, θωή (= ἡ ζημία), δμωή, ἀλωή (= τὸ ἁλῶνι), ἰωή, ἐρωή, καὶ β) τὰ παροξύτονα, ὡς Στρώη (πόλις Λιβύης), Οἰνώη (πόλις τῆς Ἀργολίδος, ὅπου ἐτιμαῖτο ἡ Ἀρτεμις, ὅθεν «Οἰνωᾶτις Ἀρτεμις»).

-οι. (ἐγένετο -ου). // (Ὁρθογρ.) ἡ δίφθογ-γος οἰ κατέστη ἴση πρὸς τὴν δίφθογγον ου, διὰ τοῦτο ἐγένετο: βούδιον, ῥοῦδιον, ὅπως καὶ χνοῦς > χνούδιον, φλοῦς > φλούδιον, ὁστοῦν > ὁστούδιον καὶ ζοῦδιον ἀντὶ ζώδιον, ἐκ τούτων καὶ τὰ τῆς (δημοτ.) καλογούδια, μαθητούδια κ.λπ.

οἰ. (δημ.). (ἄρθρον πληθ. θηλ. ὀνομ. ἀντὶ αἰ). οἱ γυναῖκες, οἱ μαθητρίαι, (κατὰ τὸ οἱ ἄνδρες).

-οι. (δημ.). κατάληξις ὀνομαστικῆς πληθ. οὐσιαστικῶν ἀντὶ -ες, ὡς οἱ γερόντοι, οἱ ἀρχόντοι, οἱ κοράκοι κ.λπ.

οι. δίφθογγος* (βλ. αἰ καὶ οἰ).

οἷ. (ἀρχ.). (ἐπιφώνημα ἐκφράζον ἄλγος, λύπην ἢ ἐκπληξιν). ὦ! οἱ! συντάσσεται μετ' αἰτιατικῆς, π.χ. «οἱ ἐμὲ δειλὴν» (Ἀπολλωνίδης), μετὰ κλητικῆς, π.χ. «οἱ... μῆτερ», ἀλλὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον μετὰ δοτικῆς, π.χ. οἷ-μοι > οἷμοι* (= ἀλλοιόμενον εἰς ἐμέ), τοῦτο τὸ οἷμοι μετὰ γενικῆς, π.χ. «οἷμοι ταλαίνης ἄρα τῆσδε συμφορᾶς» (Σοφοκλῆς). (εἰς τὸν Ὀμηρον αἰεῖποτε ὦ μοι) // πολλάκις τίθεται τὸ «οἷ» δις ἢ τρίς, π.χ. «οἷοι [βόα] καὶ πάντ' ἐκπεύθου» (Αἰσχύλος).

οἰ. ὀνομ. πληθ. τοῦ ἄρσ. ἄρθρου ὁ. ἀρχ. τοῖ > οἰ, ται > αἰ. (φρ.) «τοῖ τ' ἀλόωνται ψύχας παρθέμενοι» (Ὀδύσεια).

οἷ. ὀνομ. πληθ. τῆς ἀναφορ. ἀντων. ὅς*.

οἷ. δοτικὴ ἐνικὴ τοῦ γ' προσ. τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας* οἷ, οἷ, εἰ. σφεῖς,

(Πλάτων)· οἰκεῖος, οἰκείωσις, οἰκείωμα, οἰκειωματικός, οἰκειωτικός, οἰκειωτέον.
οἰκία, (-ίας), ἡ (= κατοικία, οἶκος)· οἰκεία, (-ας), ἡ (= οἰκειαστή, ιδιωτική).
οἰκίζω· (= βάζω τινά νά οἰκήσῃ, ἰδρύω ὡς ἀποικίαν, κατοικῶ (φρ.) (ἀμτβ.) «ὁ κου περ οἰκίζουσιν οἱ τε προῦνικοι οἱ δρηπέται τε» (Ἡρόνδης)· (μετ' αἰτ.) ἐγκαθιστῶ ὡς ἄποικον· (πρτ.) ὥκιζον, (μέλλ.) οἰκίσω, (ἀττ.) οἰκίω, (ἀόρ.) ὥκισα, (ὑποτ.) οἰκίσω, (πρkm.) ὥκισα, (ὑπερσ.) ὥκισεν· (Μέσ. καὶ Παθ.) οἰκίζομαι (= ἐγκαθίσταμαι ὡς ἄποικος ἢ κάτοικος), πρ ὥκισόμην, (μέσ. μ) οἰκιοῦμαι, (παθ. μ) οἰκισθήσομαι, (μέσ. ἀ) ὥκισάμην, ὑπ. οἰκίσωμαι, (παθ. ἀ) ὥκίσθην, ὑπ. οἰκισθῶ, πρ. ὥκισμαι, (μετχ.) ὥκισμένος, -η, -ον, (ὑπερσ.) ὥκισμην· — «οἰκίζω τι» (= ἰδρύω εἰς τι μέρος ἀποικίαν)· (φρ.) «πόλιν μεσαμβρίην οἰκισαν» (Ἡρόδοτος), «ἐν τῇ νῦν Σινώπῃ πόλις Ἑλλὰς οἰκισται» (Ἡρόδοτος), (ἀμτβ.) (= κατοικῶ)· «οἰκίζω τινά» (= ἐγκαθιστῶ τινά ὡς ἀποικον ἢ κάτοικον)· (παθ.) «οἰκίζομαί τινά» (= ἐγκαθιστάμαι που πρὸς διαμονήν).
οἰκογένεια, (-ας), ἡ· ὁμάς συγγενῶν ἐννοιών, πραγμάτων· (φρ.) «ἡ οἰκογένεια τῶν λατινογενῶν γλωσσῶν».
οἰκογενειακός, -ή, -όν· (Γραμμ.) «οἰκογενειακὰ ὀνόματα», ταῦτα ὡς πρὸς τὴν καταγωγὴν των εἶναι: α) «πατρωνυμικά» (βλ. λέξιν), β) «ἐθνικά*», τὰ ὅποια δηλοῦν τὸν τόπον τῆς καταγωγῆς ἢ τῆς διαμονῆς: (Μυστραῶς) > Μυστριώτης, (Ψαρά) > Ψαριανός, (Μάλτα) > Μάλτεζος κ.λπ., γ) «ἐπαγγελματικά», π.χ. Ψάλης, Μυλω-

νάς, Μαγγανάρης, Σαπουντζής κ.λπ. δ) «παρώνυμα» (κν. παρατσούκλια) Τσόχας, Στραβοπόδης, Τσαρούχης, Κόκκινος· ε) «ξενικά» (ισπανικά) Μαβίλης, (γερμανικά) Σλήμαν, (ἀγγλικά) Βύρων, (τουρκικά) Χατζής, Γαζής, (βλάχικα) Στουρνάρας, (ἀλβανικά) Μπότσαρης, Σαχτούρης κ.λπ. Μερικά οἰκογενειακὰ εἶναι σύνθετα ἐκ δύο βαπτιστικῶν (παιδὸς καὶ πατρός), π.χ. ὁ Χρῆστος τοῦ Βασιλείου > Χρῆστο-Βασίλης· ὁ Σπύρος τοῦ Μίλιου > Σπυρο-μίλιος κ.λπ. ἄλλα οἰκογενειακὰ ἔχουν ὡς πρῶτον συνθετικὸν οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον, π.χ. Βλαχογιάννης, Κοντο-λέων, Δελη-γιώργης, Δελη-σταῦρος, Μπαρμπα-λιάς, Μαυρομυχάλης κ.λπ. Πολλὰ τῶν ξενικῶν οἰκογενειακῶν ἔχουν ἐξελληνισθῇ, π.χ. (Μπογιατζόγλου - Βογιατζίδης) - Βαφεΐδης· (Μπαλαμπάνογλου) - Βαλαβάνης, (Φωτογλου) > Φωτίου κ.λπ. Τὰ οἰκογενειακὰ σχηματίζουν κανονικῶς τὸν πληθυντικὸν τοῦ ἀρσενικοῦ πρὸς δῆλωσιν τῆς οἰκογενείας ἐνὸς προσώπου, τὰ μέλη αὐτῆς καὶ ὁλόκληρον τὴν γενεάν, π.χ. Κολοκοτρωναῖοι, Φρατζῆδες, Τρικουπηδες, Τρουπάκηδες, Κανάρηδες κ.λπ. πολλὰ τῶν οἰκογενειακῶν τούτων ὀνομάτων δὲν σχηματίζονται πάντοτε εἰς τὸν πληθυντικόν, ὅπως καὶ τὰ ἀντίστοιχα κοινὰ ἀρσενικά οὐσιαστικά, π.χ. εἰς -ης (Μπότσαρης) Μποτσαραῖοι, Μπουμπουλαῖοι, εἰς -ας, π.χ. (Γρίβας) Γρίβηδες καὶ Γριβαῖοι, εἰς -ας, π.χ. (Παλαμάς) Παλαμάδες, εἰς -ης, π.χ. (Δραγούμης) Δραγούμηδες, εἰς -ος, π.χ. (Βραχνός) Βραχνοί, (Ἀνδρούτσος) Ἀνδρουῖτοι, (Ἀγγελόπουλος) Ἀγγελόπουλοι καὶ Ἀγγελοπουλαῖοι κ.λπ. οὗτοι

οἱ πληθυντικοὶ τῶν οἰκογενειακῶν ὀνομάτων κλίνονται, ὅπως καὶ τῶν κοινῶν οὐσιαστικῶν π.χ. Ἀνδρουῖτοι, (Ἀνδρούτσων), οἱ, τοὺς Ἀνδρούτσους, Κανάρηδες, (Κανάρηδων), οἱ, τοὺς Κανάρηδες.
οἰκοδομῶ (-έω)· (ἀμτβ.) (= ἀνεγείρω, κτίζω οἶκον· (φρ.) «διέταξε... οἰκίας οἰκοδομεῖν» (Ἡρόδοτος)· κατασκευάζω (φρ.) «οἰκοδομῶ γέφυραν, τεῖχος, πυραμίδα»· «οἰκοδομοῦμαι ναῦν, νεωσοίκους», (μτφ.) καταρτίζω· (φρ.) «ἡ ἀγάπη οἰκοδομεῖ»· (πρτ.) ὥκοδόμουν, (μέλλ.) οἰκοδομήσω, (ἀόρ.) ὥκοδόμησα, (ὑποτ.) οἰκοδομήσω, (πρkm.) ὥκοδόμηκα· (Μέσ. καὶ Παθ.) οἰκοδομοῦμαι (= κτίζω δι' ἐμαυτὸν, βάλλω νά κτίσουν δι' ἐμέ· παρακινούμαι· (φρ.) «οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸ εἶσθαι»· (πρτ.) ὥκοδομούμην, (παθ. μέλλ.) οἰκοδομηθήσομαι, (παθ. ἀόρ.) ὥκοδομήθην, (ὑποτ.) οἰκοδομηθῶ, (πρkm.) ὥκοδομημαι, (μετχ.) ὥκοδομημένος, -η, -ον, (ὑπερσ.) ὥκοδομήμην· — οἰκοδομῶ ἢ οἰκοδομοῦμαί τι, (μεσ.) (= κατασκευάζω, κτίζω τι)· (φρ.) «διέταξε οἰκίας οἰκοδομεῖν» (Ἡρόδοτος), ὡς καὶ «καὶ οἰκοδομησάμενοι οἰκίας» (Πλάτων), καὶ μτφ. (= δημιουργῶ)· (φρ.) «ἐπὶ ταῦτα εὐθὺς οἰκοδομεῖτε ἄλλα φιλικὰ ἔργα» (Ξενοφῶν), «ἡ γνώσις φυσιοῦ ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ» (Κ.Δ.) (καὶ κατ' ἐπέκτασιν) (= κατασκευάζω) «καὶ ὥκοδόμησε τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτάτην» (Π.Δ.), ὡς καὶ «οἰκοδομοῦμαι πλοῖα» (= ναυπηγῶ)· — οἰκοδόμος, οἰκοδομή, οἰκοδομία, οἰκοδόμησις, οἰκοδομητός, οἰκοδομητικός· — (φρ.) «οἰκοδομῇ οὐ λέγουσιν Ἀττικοί, ἀλλ' οἰκοδόμημα καὶ οἰκοδομία» (Θωμάς Μάγιστρος).

οἶκοι, (-ων), οἶ· (= αἱ κατοικίαι, τὰ σπίτια)· οἶκοι (ἐπίρρ.) (= ἐν τῷ οἴκῳ)· ἡ οἶκοι (= πόλις, πατρίς).
οἰκονομία, (-ας), ἡ· ἡ διάταξις εἰς τὴν τέχνην τοῦ λόγου τῶν μερῶν ἐνὸς λογοτεχνικοῦ ἔργου.
-οικος· (Ὀρθογρ.) τὰ εἰς -οικος ἐκ τοῦ οἶκος γράφονται διὰ τῆς οἰ διφθόγγου, π.χ. φερέοικος, περίοικος, σύνοικος, ἔνοικος, ἄποικος, ἔποικος, (δουλο)πάροικος, μέτοικος, κάτοικος, ἀγροίκος (ἐσφ. ἀγροῖκος) κ.λπ. καὶ σόλοικος (ἐκ τῆς πόλεως οἱ Σόλοι) (βλ. -εικος, -ικος καὶ -υκος).
οἰκτείρω· (καὶ οἰκτίρω) (κατὰ τροπὴν οἰκτεῖρω - οἰκτιρμός, λείχω - λιχανός, σείω - σῖτος) (= αἰσθάνομαι οἶκτον, εὐσπλαγχνίζομαι, λυποῦμαι τινά, ἐλεῶ), (πρτ.) ὥκτ(ε)ιρον, (μέλλ.) οἰκτερῶ, (ἀόρ.) ὥκτ(ε)ира· (φρ.) «οἰκτίρω καὶ διὰ τοῦ ἰ γράφεται καὶ διὰ τῆς εἰ διφθόγγου ἔχουσι δὲ λόγον ἐκάτεροι· οἱ γὰρ διὰ τοῦ ἰ γράφοντες διὰ τὸ οἰκτιρμός γράφουσι· καὶ πάλιν οἱ Αἰολεῖς οἰκτίρρω λέγουσι καὶ οὐχὶ οἰκτέρρω· οἱ δὲ διὰ τῆς εἰ διφθόγγου γράφουσι αὐτό, ἐπειδὴ οἰκτερῶ ἐστὶν ὁ μέλλων» (Χοιροβοσκός)· «καὶ διὰ τοῦ ἰ γράφεται καὶ διὰ τῆς εἰ διφθόγγου, Αἰολεῖς οἰκτίρρω» (Βεκκ. Ἀνέκδ.)· ὁρθότερον διὰ τῆς εἰ διφθόγγου, διότι ἔχομεν κατὰ τοὺς γραμματικoὺς οἰκτεῖρω - οἰκτιρμός, λείχω - λιχανός, σείω - σῖτος· «οἰκτεῖρω τινά (ἀντικ.) τινος (γεν. τῆς αἰτίας)»· (φρ.) «οἰκτεῖρω σε θεσφάτον μόρου» (Αἰσχύλος)· μετ' ἀπαρεμφάτου ἢ μετ' εἰδ. προτάσεως· (φρ.) «οἰκτίρω δέ νιν χήραν παρ' ἔχθροῖς παιδά τ' ὄρφανὸν λιπεῖν» (Σοφοκλῆς)· «οἱ δ' ὥκτ(ε)ιρον εἰ ἀλώσονται» (Ξενοφῶν).

— οἶκος, οἰκίζω, οἰκτιρμός, οἰκτίρμων, οἰκτιρμοςύνη, οἰκτισμα (= θρήνος), οἰκτισμός (= ὀδυρμός).

οἰκῶ (-έω)· (ἀμτβ.) (= κατοικῶ, διαμένω· συγκατοικῶ, ὡς (παθ.) ἀποκαθίσταμαι, ἐγκαθίσταμαι, (ἀμτβ. ὡς παθ.) εὐρίσκομαι, κείμαι)· (πρτ.) ὦκουν, (μέλλ.) οἰκήσω, (ἀόρ.) ὦκησα, (πρκμ.) ὦκηκα, (ὑπερσ.) ὦκήκειν· (ὑπ.) ἐοικῶ, ἀοικήσω, πρ ὦκήκω· (εὐ.) ἐοικοίμι, οἰκοίην, μ οἰκήσοιμι, ἀοικήσαιμι, πρ ὦκήκοιμι (προστ.) ἐοῖκε, ἀοίκησον, πρ ὦκήκως ἴσθι· (ἀπ.) ἐοικεῖν, μ οἰκήσιν, ἀοικήσαι, πρ ὦκήκηναι· (μετχ.) ἐοικῶν, -οῦσα, -κοῦν, μ οἰκήσων, -σουσα, -σον, ἀοικήσας, -σασα, -σαν, πρ ὦκήκως, -κυῖα, -κός· // οἰκοῦμαι· π ὠκούμην, μ οἰκήσομαι, ἀ ὠκησάμην, ὠκήθην, πρ ὠκημαι, ὑ ὠκήμην· (ὑπ.) ἐοικῶμαι, ἀοικήσωμαι, οἰκηθῶ, πρ ὠκημένος, (εὐ.) ἐοικοίμην, μ οἰκησοίμην, ἀοικήσαίμην, οἰκηθείην, πρ ὠκημένος εἶην· (προστ.) ἐοῖκου, ἀοίκησαι, οἰκήθητι, πρ ὠκημένος ἴσθι, (ἀπ.) ἐοικέσθαι, μ οἰκήσεσθαι, ἀοικήσασθαι, οἰκηθῆναι, πρ ὠκήσθαι· (μετχ.) ἐοικούμενος, -ουμένη, -ούμενον, μ οἰκησόμενος, -σομένη, -σύμενον ἀοικήσάμενος -μένη, -σάμενον, οἰκηθείς, -θείσα, -θέν, πρ ὠκημένος, -μένη, -μένον· — «οἰκῶ τι» (= κατοικῶ τόπον τινά ἢ ἐξουσιάζω τόπον τινά)· (φρ.) «οἰκεῖ τὴν πόλιν» (= κυβέρνα) ὁμοίως ὥσπερ τὸν πατρῶον οἶκον» (Ἰσοκράτης)· μετ' αἰτ. τοῦ τόπου (= ἐγκαθίσταμαι εἰς τινα τόπον)· (φρ.) «οὗτοι γὰρ δὴ τὰς πλείους τῶν νήσων ὦκησαν», (μτφ.) «μὴ τὸν ἐμὸν οἶκε» (= μὴ διεύθυνε) νοῦν· — οἰκησις, οἰκημα, οἰκητής, οἰκητήριον, ἐνοικήσις, κατοικία, κατοικήσις,

μετοικήσις, παροικήσις, συνοικήσις.

-οἰλος· (βλ. -ηλος).

οἶμαι, οἶομαι*· (= νομίζω)· εἶμαι (= εἰμί, ὑπάρχω)· ἦμαι (= κάθημαι)· εἶμαι (πρκμ. τοῦ ἔννυμι = ἐνδύω)· εἶμαι (παθ. πρκμ. τοῦ ἵημι) (= ῥίπτω, πέμπω).

οἰμάω· (οἶμη < (οἶμος = ὁδός), (μτφ.) ὠδή) (= ὁρμῶ)· ἐκ τούτου τὸ τῆς δημοτικῆς χοιμῶ, (-άω) (ἐσφαλμ. χυμῶ, χυμίζω).

οἰμῶζω· (ἀμτβ.)· (= φωνάζω οἶμοι, ἦτοι θρηνῶ, κλαίω, ὀδυρομαι)· «ἦ κε μέγ' οἰμώξειε γέρον ἱππηλάτα Πηλεΐδης» (Ἰλιάς)· (πρτ.) ὠμῶζον, (μέλλ.) οἰμῶξομαι, (ἀόρ.) ὠμῶξα, (πρκμ.) οἰμῶξας ἔχω, (ὑπερσ.) οἰμῶξας εἶχον· (ὑπ.) ἐοιμῶζω, ἀοιμῶξω· (εὐ.) ἐοιμῶζοιμι, μ οἰμῶξοίμην, ἀοιμῶξάμι· (προστ.) ἐοῖμωζε, ἀοῖμωξον· (ἀπ.) ἐοιμῶζειν, μ οἰμῶξεσθαι, ἀοῖμῶξαι· (μετχ.) ἐοιμῶζων, -ζουσα, -μῶζον, μ οἰμῶζόμενος, -ζομένη, -ζόμενον, ἀοῖμῶξας, -ξασα, -ξαν· // παθ. ἀόρ. ὠμώχθην· πρ ὠμωγαί· (ὑπ.) ἀοιμωχθῶ, πρ ὠμωγμένος ὦ· (εὐ.) οἰμωχθείην, πρ ὠμωγμένος εἶην· (προστ.) ἀοῖμωχθητι, πρ ὠμωξο· (ἀπ.) ἀοιμωχθῆναι, πρ ὠμωχθαι· (μετχ.) ἀοιμωχθείς, -θείσα, -θέν, πρ ὠμωγμένος, -μένη, -μένον· — οἰμωγή, οἶμοι· οἶμωγμα, οἶμωκτός, ἀνοῖμωκτος.

οἶνα τά· (= φύλλα τῆς ἀμπέλου)· ἵνα (σύνδεσμος).

οἶνός, (-ου), ὅ· (= τὸ κρασί)· ἵννος (= ὁ γίννος, κν. γαῖδορομούλαρο).

οἶνοχῶ (-έω)· (ἀμτβ.) (= κερῶ κρασί)· (φρ.) «Θεοὶς ἐνδέξεια οἶνοχοεῖ νέκταρ ἀπὸ κρατῆρος ἀφύσσω» (Ἰλιάς)· (μτφ.) (= παρέχω ἀφθόνως)· (φρ.) «πολλὴν καὶ ἄκρατον τοῖς πολίταις ἐλευθερίαν οἶνο-

χοῦν» (Πλούταρχος)· (πρτ.) ὠνοχόουν, (ἐπιχ.) ἐφονοχόουν, (μέλλ.) οἶνοχοήσω, (ἀόρ.) ὠνοχόησα (ἐφονοχόησα)· (ὑπ.) ἐοἶνοχῶ, ἀοἶνοχοήσω· (εὐ.) ἐοἶνοχοοίμι, οἶνοχοοίην, μ οἶνοχοήσοιμι, ἀοἶνοχοήσαιμι· (προστ.) ἐοἶνοχόει, ἀοἶνοχόησον· (ἀπ.) ἐοἶνοχοεῖν, μ οἶνοχοήσιν, ἀοἶνοχοῦσθαι· (μετχ.) ἐοἶνοχοῶν, -οῦσα, -οῦν, μ οἶνοχοῦσων, -σουσα, -σον, ἀοἶνοχοήσας, -ήσασα, -ήσαν.

// οἶνοχοοῦμαι (-έομαι)· (ὑπ.) ἐοἶνοχοοῦμαι· (εὐ.) ἐοἶνοχοοίμην· (προστ.) ἐοἶνοχου· (ἀπ.) ἐοἶνοχοεῖσθαι· (μετχ.) οἶνοχοούμενος, -μένη, -μενον· — οἶνοχός, οἶνοχότης, οἶνοχόεσις, οἶνοχοεῖα, οἶνοχοικός, οἶνοχόμα.

οἶομαι, οἶμαι· (= νομίζω, ὑποθέτω), (πρτ.) ὠόμην, ὠόμην, (μέλλ.) οἶησομαι, οἶηθήσομαι, (ἀόρ.) ὠήθη, (πρκμ.) νενόμικα, ὑπείληφα, (ὑπερσ.) ἐνενομίκειν, ὑπείληφειν· (ὑπ.) ἐοῖωμαι, ἀοἶηθῶ, πρ νενομικῶς ὦ, ὑπείληφῶς ὦ· (εὐ.) ἐοῖοίμην, μ οἶησοίμην, οἶηθῆσοίμην, ἀοἶηθείην, πρ νενομικῶς εἶην, ὑπείληφῶς εἶην· (προστ.) ἐοῖου, ἀοἶηθητι, πρ νενομικῶς ἴσθι, ὑπείληφῶς ἴσθι· (ἀπ.) ἐοῖεσθαι, μ οἶησεσθαι, οἶηθήσεσθαι, ἀοἶηθῆναι, πρ νενομικέειν, ὑπείληφέναι· (μετχ.) ἐοῖόμενος, -ομένη, -όμενον· μ οἶησόμενος -σομένη -σύμενον, οἶηθῆσόμενος, -θησομένη, -θησόμενον, ἀοἶηθείς, -θείσα, -θέν, πρ νενομικῶς, -κυῖα, -μικός, ὑπείληφῶς, -φυῖα, -φός· — (μετὰ εἰδικῶς ἀπαρεμφ.) (= νομίζω ὅτι)· (φρ.) «οἶμαι βοτὴν ἄμικτον ἐν πόλει πρέπειν» (Αἰσχύλος)· (φρ.) «οἶομαι δεῖν» (= θέλω νά)· «τὸ β' πρόσωπον τίθεται παρενθετικῶς εἰς διαλόγους· (φρ.) «διατί, οἶει, ὄνειδος φέρει;» — οἶησις, οἶημα, οἶηματίας, οἶος

(= μόνος)· (φρ.) «τῷ οἶμαι καὶ οἶομαι ἀδιαφόρως χρῆσθαι φασὶ τοὺς Ἀττικοὺς, ἐφ' ὧν οἱ ἄλλοι Ἕλληνες χρῶνται τῷ νομίζω» (Θωμᾶς Μάγιστρος).

-οιτος· (Ὁρθογρ.) γράφονται διὰ τοῦ οι: ἄλλοις, αἰδοῖς, γελοῖς, ἑτεροῖς, παντοῖς, ὡς καὶ τὰ ὀξύτονα: κολοῖς, γλοιῖς. **οἶος, οἶα, οἶον**· (ἀναφ. ἄντων.) (δημ.) οἶος > ὄγιος· (ἄλλο τὸ οἶος, -α, -ον = μόνος, ἐξ οὗ οἶωνός)· ὅποιος, ὁποῖου εἶδους ἢ ὁποίας ποιότητος, ὡς παντοῖος, ἄλλοις, ἑτεροῖς, αἰδοῖς, γελοῖς κ.λπ. // (ὡς ἐπιφ.) τίς, τί, ὡς (φρ.) «οἶον τὸ δ' ἔρπει πῦρ» (= τί πῦρ εἶναι τούτου;) // ἢ φράσις «οἶός εἴμι» μετ' ἀπαρεμφάτου (= εἶμαι τοιοῦτος, ὥστε δύναμαι νά, εἶμαι ἱκανός), π.χ. «οὐ γὰρ ἦν ὥρα οἶα τὸ πεδίον ἄρδεν» (Πλάτων)· «οἶός τις»· πόσον μέγας, ποῖας ποιότητος· «ὡς οἶόν τε» (= ὅσον τὸ δυνατόν) // (ἐπίρ.) οἶον ἢ οἶα· πόσον· (φρ.) «οἶον δὴ νῦν Θεοὺς βροτοὶ αἰτιῶνται» (Ὀδύσεια)· ὡς, ὅπως, καθώς· (ἀρχ. -νεώτ.) περίπου· παραδείγματος χάριν· ἦτοι, δηλαδή· ἐπειδὴ· περίπου.

οἰοσδήποτε, οἰαδήποτε, οἰονδήποτε· (ἀρχ. -νεώτ., ἀναφ. ἄντων.* ὁποιοδήποτε εἶδους) // (νεώτ.) ὅστιοδήποτε (κν. ὁποιος κ' ἂν) // (νεωτ. ἐνάρθρως) ὁ τυχών· «δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς ἐπισκέπτεται ὁ οἰοσδήποτε».

-οις· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -οις περισπῶνται, π.χ. φθοῖς (καὶ φθόις) (= πλακοῦς), (φθοῖς), ὁ· οἷς (καὶ οῖς), (οἷός), ὁ, ἢ (= πρόβατον).

οἰσοφάγος, (-ου), ὅ· (< οἶσον = τὸ σχοινίον) (κν. καταπιώνας ὁ).

-οιτος· (Ὁρθογρ.) γράφονται διὰ τῆς οι

διφθόγγου τὰ εἰς -οῖτος ἐκ τοῦ φοιτῶ: ἀ-
πόφοιτος, τελειόφοιτος, καὶ τοῦ κοίτη
-κοῖτος (<= κείμαι) κατάκοιτος, ἐξώκοι-
τος κ.λπ.

οἴχομαι· (ἀμτβ.) (ἐνεστ. μὲ σημασίαν
πρκμ.) (= ἀπέρχομαι, ἔχω ἀπέλθει· ὁρμῶ
τάχιστα), συντάσσεται μετὰ κατηγορημα-
τικῆς μετοχῆς· (φρ.) «ῥῆχτο ἀπιῶν»
(= δρομαίως ἔφυγεν), (βλ. κατηγορηματι-
κή* μετοχή)· (πρτ. μετὰ σημασίας ὑ-
περσ.) ὠχόμην, μ οἰχίσσμαι, ἀ ἀπῆλθον,
πρ ὠχηκα (καὶ β' οἴχωκα καὶ ὠχωκα), ἀ-
πελήλυθα, ὠχημαι· ὠ χήκειν, ἀπεληλύ-
θειν, ὠχήμην· (ὑπ.) ἐ οἴχωμαι, ἀ ἀπέλθω,
πρ ἀπεληλυθῶς ὦ· (εὐ.) ἐ οἰχοίμην, μ οἰ-
χησοίμην, ἀ ἀπέλθοιμι, πρ ἀπεληλυθῶς
εἶην· (προστ.) ἐ οἴχου, ἀ ἀπελθε, πρ ἀπε-
ληλυθῶς ἴσθι· (ἀπ.) ἐ οἴχεσθαι, μ οἰχήσε-
σθαι, ἀ ἀπελθεῖν, πρ ἀπεληλυθέναι·
(μετχ.) ἐ οἰχόμενος, -ομένη, -όμενον, μ
οἰχησόμενος, -σομένη, -σόμενον, ἀ ἀπελ-
θών, -θοῦσα, -θόν, πρ (παρ)ωχημένος, -η,
-ον, ἀπεληλυθῶς, -θυῖα, -θός.

οἰωνίζομαι· (τι)· (= προμαντεύω) (ἐ-
σφαλμ. οἰωνίζω)· (ἀόρ.) οἰωνισάμην·
(οἰωνίζομαι μετ' εἰδικοῦ ἀπαρεμφ. = προ-
μαντεύω ὅτι ...)· (φρ.) «ὅ τινες οἰωνίζον-
το ἀνεπιτήδειον εἶναι τῇ πόλει» (Ξενο-
φῶν)· (μετ' αἰτ.) (= θεωρῶ τι ὡς οἰω-
νόν)· (φρ.) «οἰωνισάμενός τι σύμπτω-
μα» ('Αριστοτέλης).

οἰωνός, (-οῦ), ὁ· (ἐκ τοῦ οἶος μετὰ φιλοῦ
πνεύματος = μόνος) (= σαρκοφάγον ὄρ-
νεον, σημείον προφητικόν)· οἰωνός, (-οῦ),
ὁ, (ὁ τοῦ οἰοῦ οἰός), ἔγγονος, ἡ οἰωνός
(= ἡ ἔγγονη).

ὄκα καὶ **ὄκκα**· (δωρ.)· (= ὅτε)· (φρ.) «ὄ-
κα (= ὅτε) Δάφνης ἐτάκετο» (Θεόκρι-

τος)· ὠκα (= ταχέως).

ὀκνῶ (-έω)· (= διστάζω νὰ πράξω τι· δὲν
ἀποτολμῶ· μένω ἀναποφάσιτος)· (πρτ.)
ὠκνουν, (μέλλ.) ὠκνήσω, (ἀόρ.) ὠκνησα,
(πρκμ.) ὠκνήσας ἔχω, (ὑπερσ.) ὠκνήσας
εἶχον· (ὑπ.) ἐ ὠκνῶ, ἀ ὠκνήσω· (εὐ.) ἐ ὠ-
κνοῖμι, ὠκνοῖν, μ ὠκνήσοιμι, ἀ ὠκνήσαι-
μι· (προστ.) ἐ ὠκνει, ἀ ὠκνησον· (ἀπ.) ἐ ὠ-
κνεῖν, μ ὠκνήσειν, ἀ ὠκνήσαι· (μετχ.) ἐ ὠ-
κνῶν, -οῦσα, -οῦν, μ ὠκνήσων, -σοῦσα,
-ῆσον, πρ ὠκνήσας, -σασα, -ῆσαν· — «ὀκνῶ
τι» (= φοβοῦμαι τι ἢ τινα)· (φρ.) «ὄν
μήτ' ὠκνεῖτε» (Σοφοκλῆς), (μετ' ἀπα-
ρεμφ.)· (φρ.) «τὰς σπονδὰς ὠκνουν λῦ-
σαι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους» (Θουκυ-
δίδης), (μετ' ἐνδοιαστ. προτ.)· (φρ.) «εἰ
δὲ θατέρου τούτων ὀλιγορήσετε, ὀκνῶ,
μὴ μάταιος ἡμῖν ἡ στρατεία γένηται»
(Δημοσθένης)· — ὠκνος, ὠκνία, ὠκνηρός,
ὠκνηρία, ὠκναλέος, ὠκνεύω, ὠκνός, ὠκνού-
φος, ὠκνίαρος.

ὀκτάβα, (-ας), ἡ· (Μετρ.) εἶναι ὀκτάστι-
χος στροφῆ, εἰς τὴν ὁποίαν ὁμοιοκαταλη-
κτοῦν ὁ α' στίχος μετὰ τοῦ τρίτου καὶ τοῦ
πέμπτου, ὁ β' μετὰ τοῦ τετάρτου καὶ τοῦ
ἕκτου καὶ οἱ δύο τελευταῖοι μεταξύ των,
π.χ.

«Ὁ παπᾶς γὰρ τὸ γάμο ὅλα ἐτοιμάζει α
κ' εἶναι ἀναμμένα τὰ κεριά τοῦ γάμου. β
Ὁ Λάμπρος τρομασμένος τήνε κραῖζει α
«Σήκω, δυστυχημένη, ἔλα κοντά μου».

β
Εἰς τὴ φωνὴ τοῦ Λάμπρου ἀνατροχιάζει
α

καὶ παρευθεὶς σηκώνεται ἀπὸ χάμον β
καὶ τραγουδάει καὶ τραγουδιώντας κλαί-

ει γ
κι αὐτὸς «Μὴν κλαῖς, μὴν τραγουδᾷς»

τῆς λέει γ.

(Σολωμός).

ὀκτάσημος, -ος, -ον· (Μετρ.) ὁ ἀποτε-
λούμενος ἐξ ὀκτῶ πρώτων χρόνων· «ὀ-
κτάσημον μέτρον εἶναι ἡ δακτυλικὴ διπο-
δία»· (φρ.) «ὁ δόχμιος* εἶναι πρὸς ὀκτά-
σημος».

ὀκτάστιχος, -ος, -ον· ὁ ἀποτελούμε-
νος ἐξ ὀκτῶ στίχων «ὀκτάστιχος στροφῆ»,
«ὀκτάστιχον ποίημα» // (ὡς οὐσ.) «ὀκτά-
στιχον τό» ἡ ἐξ ὀκτῶ στίχων καὶ ἰδίως ἐν-
δεκασυλλάβων στροφή συντεταγμένη καθ'
ὠρισμένον σύστημα ὁμοιοκαταληξίας (ρί-
μας*).

ὀκτασύλλαβος, -ος, -ον· (Μετρ.) στίχος
ἐξ ὀκτῶ συλλαβῶν μετὰ χαρακτηριστικοῦ
τονισμοῦ, ἤτοι τονιζόμενος ἐπὶ τῆς τρίτης
καὶ ἐβδόμης συλλαβῆς:

υ υ ᾽ / υ υ υ ᾽ / υ

«ἀπ' τὰ κό / καλα βγαλμέ / νη».

Ὀκτώβριος, (-ίου), ὁ· (ἐσφαλμ. Ὀ-
κτώμβριος κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ Σε-
πτέμβριος).

-ολή· ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -ολῆς ὀξύνονται καὶ
γράφονται διὰ τοῦ υ, π.χ. βολή, στολή,
σχολή, ὀπλή, ἀνατολή, ἐπιπολή (= ἐπι-
φάνεια) κ.λπ., β) διὰ τοῦ ω ἀμαρτωλή,
θερμωλή, εὐχωλή, γαμφωλή, χαριτωλή,
μεμφωλή· παροξύνονται: ἡ ἀσβολή, ἐριώ-
λη (= μεγάλη πνοή, ἀνεμοστρόβιλος) καὶ
Ῥαχιώλη.

-ολης· ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -όλης [ἐνῶ -ώλης
ἐκ τοῦ ὄλλυμι > πανώλης, ἐξώλης, προώ-
λης (-ους)], -ονης, -ινης, -υνης καὶ -ώνης
κλίνονται κατὰ τὴν α' κλίσειν, π.χ. μαινό-
λης, (-ου), ὁ, γενειόλης, (-ου), ὁ, Ὀζό-
λης, (-ου), ὁ, Μηριόνης, (-ου), ὁ, Αἰσχί-
νης, Συμκρίνης, Θεοκρίνης, Λεπτίνης,

Κερύνης, τελώνης, (-ου), ὁ, Συμειώνης
κ.λπ. (ἐνῶ πανώλους, ἐξώλους).

ὀλιγο-· (καὶ δημ. λιγο-) // ('Ορθογρ.) α'
συνθετικὸν λέξεων προσδίδον εἰς τὸ β' συν-
θετικὸν τὴν ἔννοιαν τοῦ ὀλίγον ποσοτικῶς
ἢ χρονικῶς: ὀλιγο-ήμερος, ὀλιγο-βίος,
ὀλιγό-λογος, ὀλιγο-στιχία, ὀλιγο-μετρία,
ὀλιγο-σύλλαβος (ἀντιθ. πολυσύλλαβος),
ὀλιγ-άνθρωπος.

ὀλιγομετρία, (-ίας), ἡ· (Μετρ.) τὸ ἔχειν
ὀλίγους μετρικοὺς πόδας.

ὀλιγοπαθής, -ής, -ές· (Πρακμ.) ὄνομα
πτωτικῶν συναιρούμενων εἰς ὀλίγας μόνον
πτώσεις (πρὸλ. ὀλοπαθής).

ὀλίγος, -η, -ον· (ἐπὶ ἀριθ. οὗ ἢ ποσότη-
τος, (ἀντιθ.) πολὺς) καὶ (ἐπὶ μεγέθους (ἀν-
τιθ.) μέγας)· (συγκρ. ὀλιγώτερος) (ἡ ὀλ-
(ε)ῖζων καὶ ὀλιγώτερος), (ὑπερθ.) ὀλίγι-
στος· (ἐπίρρ.) ὀλίγον, ὀλίγιστα· (φρ.) «ὁ
λίγου δεῖν ἀπέθανεν ὑπὸ τῆς πείνης»
(μεθ' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου) (ἐσφ.
«ὀλίγου δεῖν νὰ ἀποθάνῃ»).

ὄλλυμι (καὶ ὄλλύω) (τι)· (= ἀφαιρίζω,
καταστρέφω, φονεύω· (φρ.) «θανεῖται καὶ
θανοῦσ' ὀλεῖ τινα» (Σοφοκλῆς), ἐξολο-
θρεύω)· (πρτ.) ὄλλυν καὶ ὄλλυν, (μέλλ.)
ὀλέσω, (ἀπτ.) ὄλῶ, (ἀόρ.) ὄλεσα, (πρκμ.)
ὀλώλεκα, (ὑπερσ.) ὀλώλεκεν· (Μέσ. καὶ
Παθ.) ὄλλυμαι (= χάνομαι, ἀποθνήσκω·
ἀφανίζομαι, καταστρέφομαι)· (πρτ.) ὄλ-
λύμην, (μέσ. μέλλ.) ὀλεσθήσομαι, (μέσ.
ἀόρ. β') ὀλόμην, (παθ. ἀίρ. α') ὀλέσθην.
(ὑποστ.) ὀλεσθῶ, (πρκμ.) ὄλωλα, (ὑπερσ.)
ὀλώλειν· — ὀλεθρός, ὀλετήρ, ὀλεθρίος, ὀ-
λεθριότης, ὀλεθριώδης, ἐξώλης, πανώλης,
προώλης, ἀπώλεια· — (πρκμ. α') ὀλώλεκα
(= ἔχω καταστρέψει), (πρκμ. β') ὄλωλα
(= ἔχω καταστραφῇ, χάθηκα).

ὀλ(ο)- (Ὁρθογρ.) α' συνθετικὸν προσδίδον εἰς τὸ β' συνθετικὸν τὴν ἔννοιαν τοῦ ὀλοκλήρου (ἀκεραίου) ἢ ἐπιτεῖνον τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ, π.χ. *ὀλονύκτιος*, -ος, -ον, *ὀλόξυλος*, -ος, -ον (δημ.) *ὀλόασπρος*, *ὀλόανθος*, *ὀλόγλυκος*, -η καὶ -(ε)ια, -ικα, *ὀλογράμματος* (= ὁ ὀλόγραφος), *ὀλόγυμνος*, -η, -ο, *ὀλόδροσος*, -η, -ο, *ὀλοκαίνουρος*, *ὀλοκόκκινος*, -η, -ο, *ὀλόλαμπος*, -η, -ο, *ὀλόλευκος*, -η, -ο, *ὀλομικρος*, -η, -ο, *ὀλόμανρος*, -η, -ο, *ὀλόμαλος*, -η, -ον, *ὀλομέταξος*, -η, -ο, *ὀλομόναχος*, -η, -ο, *ὀλόξανθος*, -η, -ο, *ὀλόξυλος*, -η, -ο, *ὀλόσγουρος*, -η, -ο, *ὀλοσίδηρος*, -η, -ον, *ὀλόσκεπος* καὶ *ὀλοσκέπαστος*, -η, -ο, *ὀλόσκιος*, -η, -ο, *ὀλοστόλιστος*, -η, -ο, *ὀλοστρόγγυλος*, -η, -ο.

ὀλογράμματος, -ος, -ον· ὁ δι' ὅλων τῶν γραμμάτων γεγραμμένος, ὀλόγραφος*. **ὀλόγραφος**, -ος, -ον· καὶ (δημ.) -η, -ο· (παθ.) ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἔχει γραφῇ διὰ πάντων τῶν γραμμάτων· ὁ γραφόμενος ὀλόκληρος διὰ χειρὸς τοῦ συγγραφέως· (ῥ.) ὀλογραφῶ (-έω)· (φρ.) «τὰ πρῶτα τῶν ὀνομάτων οὐχ ὀλογραφοῦσιν, ἀλλ' ἢ δι' ἐνὸς γράμματος» (ἐπίρρ.) ὀλογράφως (= ὁ γεγραμμένος διὰ πάντων τῶν γραμμάτων καὶ ὅχι διὰ τῶν ἀρκτικῶν).

ὀλοδάκτυλος, -ος, -ον· (Μετρ.) (ἐπὶ στίχων) ὁ συγκείμενος μόνον ἐκ δακτύλων.

ὀλολύζω· (ἀμτβ.) (= ἐπὶ γυναικῶν πάντοτε) ἐκπέμπω μεγάλην λιγυρὰν φωνὴν ἐπικαλοῦμενος τοὺς θεοὺς εἰς δεήσεις ἢ εὐχαριστίας· — (τὸ «ὀλόλυσεν» ἐπὶ γυναικῶν· (φρ.) «ὠλόλυσεν ἐν μέσασιν σταθεῖσα Βάκχαις» (Εὐριπίδης), τὸ δὲ «ἀλαλάζω» ἐπὶ ἀνδρῶν· (πρτ.) ὠλόλυσον, (μέλλ.) ὠλόλυσμαι, (ἀόρ.) ὠλόλυξα — τὸ

ὀλολῦζον, τὸ ὀλολῦξαν· — ὀλολυγή, ὀλολυγμός, ὀλόλυγμα, ὀλολυγών (= κραυγή), ὀλολύττω, ὀλολυς (= ὁ γυναικῶδης καὶ διεφθαρμένος).

ὀλοπαθής, -ής, -ές· (Γραμμ.) ὁ εἰς πάσας τὰς πτώσεις συναιρούμενος, (πρβλ. ὀλιγοπαθής)· τὰ συνηρημένα εἶναι ἢ «ὀλοπαθῆ», π.χ. νόος (νοῦς), νόου (νοῦ), νόω (νῶ) κ.λπ. ἢ «ὀλιγοπαθῆ» ὡς ὁ βασιλεύς, -λέως, -έει (-λεῖ), τὸν βασιλέα, ὦ βασιλεῦ (βλ. κλίσιν).

ὄλος, -η, -ον· (Συντακτ.) «καθ' ὅλον καὶ μέρος», σχῆμα, κατὰ τὸ ὁποῖον παρὰ τὴν γενικὴν καὶ εὐρυτέραν ἔννοιαν παρατίθεται ἄλλη ὑποκειμένη καὶ στενοτέρα. Εἰς τὸ σχῆμα αὐτὸ α) τὸ μέρος τίθεται ὁμοιοπτῶτως πρὸς τὸ ὅλον, ἐνῶ ἔπρεπε τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν, τὸ σημαίνει τὸ πρόσωπον νὰ λαμβάνεται ὡς γενικὴ κτητικὴ τοῦ ἐτέρου, π.χ. «μέθες με, πρὸς θεῶν, χεῖρα» («μέθες ἐμέ», δηλ. τὴν χεῖρά μου) (Σοφοκλῆς)· (δημοτ.) «τρία κομμάτια σύννεφα στὸν Ὀλύμπο, στὴν ῥάχην» (δηλ. εἰς τὴν ῥάχιν τοῦ Ὀλύμπου), «κάθονταν στὴν ἄκρην τοῦ ποτάμι» (= στὴν ἄκρην τοῦ ποταμοῦ)· «θάρθω τὴν Κυριακὴν τὸ δειλινό» (= τῆς Κυριακῆς τὸ δειλινό)· β) οὐσιαστικὸν σημαίνει ὅλον τι ἐκφέρεται κατὰ τὴν πτῶσιν τῶν ἐκφερομένων μερῶν αὐτοῦ παραθετικῶς, ἀντὶ νὰ τεθῇ κατὰ γενικὴν διαιρετικὴν, π.χ. «οὗτοι μὲν ἄλλος ἄλλα λέγουσιν» (Ξενοφών).

ὄλος· (= ὀλόκληρος)· ὦλος ἢ (= ἡ ὠλένη)· ὄλος ὁ (ἀττ.) (= θολός) (τὸ μέλαν τῆς σηπίας)· ὄλος, -ή, -όν (= ὀλέθριος)· ὠλλος (= ὁ ἄλλος, κατὰ κράσιν).

ὀλοσπόνδειος, -ος, -ον· (Μετρ.) ὁ συνιστάμενος μόνον ἐκ σπονδείων (-).

ὀλοφραστικός, -ή, -όν· ὁ ἐκφράζων διὰ μιᾶς μόνον πιλυσυνθέτου λέξεως ὀλόκληρον διανόημα, π.χ. «δι-εἰσ-δύω» (= διαπερῶ καὶ εἰσχωρῶ διὰ μέσου δύο πραγμάτων εἰς βάθος).

ὄλυνθος, (-ου), ὁ· (= ἄωρον σῦκον)· Ὀλυνθος, (-ου), ἡ (πόλις)·

ὀμαδόν· (= ὁμοῦ)· ὠμαδόν (= ἐπὶ τῶν ὤμων).

ὀμαλίζω (-τι)· (= κάμνω τι ὀμαλόν, ἐπίπεδον, ἐξομικνῶν, ἰσοπεδῶν)· (φρ.) «κινεῖν καὶ ὀμαλίζειν τὴν γῆν» (Θεόφραστος), (μετρ.) ἐξισῶ· (φρ.) «μᾶλλον δεῖ τὰς ἐπιθυμίας ὀμαλίζειν ἢ τὰς οὐσίας» (Ἀριστοτέλης)· (πρτ.) ὠμαλίζον, (μέλλ.) ὀμαλίσω, (ἀττ.) ὀμαλιῶ· (μεσ. καὶ παθ.) ὀμαλίζομαι, (μεσ. μέλλ.) ὀμαλιούμαι (παθ. μέλλ.) ὀμαλισθήσομαι, (πρκμ.) ὠμαλίσμαι, (μετχ.) ὠμαλισμένος, -η, -ον· — ὀμαλός, ὀμαλότης, ὀμαλής (= ἐπίπεδος), ὀμαλισμός, ὀμαλιστέον, ὀμαλία (= ὀμαλότης), ὀμαλιστήρ καὶ ὀμαλίστρον καὶ ὀμαλίστρια (= ἐργαλεῖον ἰσοπεδῶσεως).

ὀμαλισμός, (-οῦ), ὁ· (Γραμμ.) ἡ ἐγκλισις* τοῦ τόνου (ἀντιθ. ἡ τόνωσις* λέξεως τινος ἐκ τῶν ἐγκλινομένων)· (φρ.) «καθ' ὀμαλισμὸν ἀναγνωστέον τὸ νυν καὶ ἄνευ τόνου, ἵνα ἢ ἀντὶ τοῦ δή» (καθ' ὀμαλισμὸν «νυν» (= λοιπόν), κατὰ τόνωσιν «νῦν» (ἐπίρρ.) (= τώρα).

ὀμαλός, -ή, -όν· (Γραμμ.) ὁ κλινόμενος κατὰ τοὺς γενικούς κανόνας τῆς γραμματικῆς: «ὀμαλὴ κλίσιν», «ὀμαλὰ ῥήματα» (ἀντιθ. ἀνώμαλα*), «ὀμαλὸς σχηματισμός», (ἐπίρρ.) ὀμαλῶς.

-ομή (καὶ -ώμη)· // (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ομή λήγοντα ὀξύτονα ἐκ ῥημάτων γράφονται

διὰ τοῦ ο, ὡς (δρέμω) > δρομή, διαδρομή, συνδρομή· (τέμνω) > τομή, ἀνατομή, προτομή· (νέμω) > νομή, ἀπονομή, προνομή· (δέμω) > δομή, οἰκοδομή· τὰ εἰς -ώμη λήγοντα παροξύτονα γράφονται διὰ τοῦ ω, ὡς βρώμη, γνώμη, ῥώμη, κόμη, τρώμη (δωρ. = τὸ τρωμα), Ἰθώμη, Ῥώμη κ.λπ., ἐξαιρουμένη τὴν κόμη (= τὰ μαλλιά), Εὐρυνόμη, Ἀμφινόμη.

ὀμηρικός, -ή, -όν· (= ὁ τοῦ Ὀμήρου ὁ ἀνήκων ἢ ἀναφερόμενος εἰς τὸν Ὀμήρου)· // ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ἐγενήθη ζήτημα τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη ὑπὸ τῶν νεωτέρων «Ὀμηρικόν», ἐὰν τὰ δύο ἔπη, «Ἰλιάς» καὶ «Ὀδύσεια», εἶναι ἔργα τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ καὶ μάλιστα τοῦ Ὀμήρου ἢ ἐδημιουργήθησαν ὑπὸ τοῦ λαοῦ· καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν ἐὰν ἐγένοντο καὶ τὰ δύο ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ ἢ ὑπὸ διαφόρων ποιητῶν.

Ὁ Ἰταλὸς Vico (1675) καὶ ὁ Γερμανὸς Wolf (1795) μετὰ τοῦ ὁπαδοῦ του Lachmann ὑπεστήριξαν ὅτι ἦσαν διάφορα δημῶδη ποιήματα μεταγενεστέρων συνελθόντα εἰς δύο διάφορα ἔπη· οὗτοι ἐπεκαλοῦντο τὴν ἀνυπαρξίαν τῆς γραφῆς κατὰ τὸν θ' αἰ. π.Χ., χρόνον φερόμενον ὡς χρόνον τῆς συγγραφῆς αὐτῶν, καθὼς καὶ τὰς ὑφισταμένας μεταξὺ τῶν δύο κύκλων ἀντιφάσεις καὶ ἀνακολουθίας· καὶ κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους ὁ Ξένων καὶ ὁ Ἑλλάνικος, κληθέντες «χωρίζοντες», ὑπεστήριξαν ὅτι τὰ δύο αὐτὰ ποιήματα ἀνήκουν εἰς δύο ποιητὰς ἕνεκα τῆς διαφορᾶς τῶν δύο ἑπῶν ὡς πρὸς τὴν σύλληψιν, τὸ ὕφος καὶ τὴν ποιητικὴν τεχνικὴν.

Οἱ δεχόμενοι ὡς ποιητὴν ἀμφοτέρων τῶν ποιημάτων τὸν Ὀμήρου στηρίζονται εἰς

τὸ ἐνιαῖον τῆς συνθέσεως ἐκατέρου ἔργου τὸ ὅποιον ἀπαιτεῖ τὸν αὐτὸν ἰθύνοντα νοῦν. Τὴν διαφορὰν τῶν ὑποθέσεων καὶ τῆς γλώσσης ἀποδίδουν εἰς τὴν χρονικὴν ἀπόστασιν τῆς δημιουργίας αὐτῶν, ἥτοι ὅτι ἡ μὲν παθητικὴ καὶ ἐναγώνιος Ἰλιάς ἐποιήθη ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ εὐρισκομένου εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας, ἡ δὲ διηγηματικὴ καὶ μυθικὴ Ὀδύσεια κατὰ τὸ γῆρας αὐτοῦ.

δημρόκεντρος, (-ου), ὁ· (βλ. κέντρων) (μετρ.) καὶ ὁμοιοκέντρων, (-ωνος), ὁ // «Ὀμηρόκεντρα τά» καὶ ὁμροκέντρω-νες οἷ» εἶναι ποιήματα, τὰ ὅποια σχηματίζονται διὰ καταλλήλου τοποθετήσεως διαφορῶν στίχων ἢ τεμαχίων ποιήματος ἰδίως τοῦ Ὀμήρου οὕτως, ὥστε κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον νὰ ἀποτελοῦν σύνολον ἐνιαῖον. Τοιοῦτο παράδοξον στιχοῦργημα εἶναι τὰ ἐκ 2443 στίχων «Ὀμηρόκεντρα», εἰς τὰ ὅποια περιγράφεται ὁ βίος τοῦ Ἰησοῦ· οἱ στίχοι ἐλήφθησαν ἀναλλοίωτοι ἐκ τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν. Τὸ ἔργον τοῦτο θεωρεῖται ὑπὸ τινων ἔργον τῆς Ἀθηναϊδος, θυγατρὸς τοῦ εἰς Ἀθήνας διδάσκοντος φιλοσόφου Λεοντίου, μετὰ ταῦτα συζύγου τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου μετονομασθείσης Αἰλίας Εὐδοκίας.

Ἄλλοι κριτικοὶ θεωροῦν ὅτι εἶναι ἔργον τοῦ πατριάρχου Πελαγίου κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ αὐτοκράτορος Ζήνωνος.

δμικρον· ἢ ὁ μικρὸν ὡς ὠμέγα ἢ ὦ μέγα· αἱ περιφραστικαὶ αὐταὶ ὀνομασίαι καθιερώθησαν κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους καὶ οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουν πρὸς τὴν προσωφδιάν, διότι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εἶχεν ἦδη συμπεσεῖ ἡ προφορά μακρῶν τε καὶ βραχέων φωνηέντων. Διὰ τῶν ὀνομα-

σιῶν τούτων ἐπεδιώκετο νὰ τονισθῇ ἡ διαφορὰ τοῦ σχήματος, τοῦ μεγέθους τῶν δύο τούτων ἀντιστοίχων γραμμάτων, «ὁ μικρόν» ὠνομάσθη τὸ τῆς μικρογραμμάτου γραφῆς (ο) πρὸς ἀντιδιαστολὴν ἀπὸ τοῦ ἄλλου «ὦ μέγα» τῆς μεγαλογραμμάτου ἰδία γραφῆς Ω ἢ Ο. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ἀπλὴ τοῦ σχήματος διαφορὰ δὲν ἀπετέλει ἐγγύησιν, διότι εὐκόλως συγχέονται τὰ δύο Ο,ο κατεχυρώθη ἡ διαφορὰ διὰ τῆς ὀνομασίας «ὁ μικρόν», «ὦ μέγα».

δμιλῶ (-έω)· (= συναναστρέφομαι· σχετίζομαι μετὰ τινος) (μετρ. καὶ νεώτ.) (= ἐκφράζομαι γλωσσικῶς) (φρ.) «ὁμιλοῦντος οὖν αὐτοῦ μάλα ὑπερηφάνως τοῖς Μεσσηνίοις» (Πολύβιος)· (πρτ.) ὠμιλουν, (μέλλ.) ὠμιλήσω, (ἀόρ.) ὠμίλησα, (πρκμ.) ὠμίληκα, (ὑπερσ.) ὠμίληκεν· (ὑποτ.) ἔδμιλῶ, ἔδμιλήσω, πρ ὠμίληκα, ὠμιληκῶς ὦ· (εὐκτ.) ἔδμιλοιμι, ὁμιλοῖην, μ ὁμιλήσοιμι, ἔδμιλήσαιμι, πρ ὠμιλήκοιμι, ὠμιληκῶς εἶην· (προστ.) ἔδμιλει, ἔδμιλησον, πρ ὠμιληκῶς ἴσθι· (ἀπαρ.) ἔδμιλεῖν, μ ὁμιλήσειν, ἔδμιλησαι, πρ ὠμιληκέαι· (μετχ.) ἔδμιλῶν, -οῦσα, -λοῦν μ ὁμιλήσων -σουσα -λήσον, ἔδμιλήσας, -σασα, -σαν, πρ ὠμιληκῶς, -κυῖα, -κός· «ὁ δ μ ι λ ὦ τ ι ν ι» (= συναναστρέφομαι μετὰ τινος)· (φρ.) «ὁμιλήσας δὲ ἐν τῷ φλαύρῳ ἔχειν τὴν τέχνην» (Ἡρόδοτος) (ἀμτβ.) (= συχνάζω)· «ὁ δ μ ι λ ὦ π ε ρ ῖ τ ι» (= ἀσχολοῦμαι περὶ τι) ἢ (= ἀθροίζομαι)· (φρ.) «οἱ δ' αἰεὶ περὶ νεκρὸν ὁμίλειον» (Ὀμηρος)· — ὁμιλία, ὁμιλητής, ὁμιλητός, ὁμιλητικός, συνομιλητής, ὁμιλος, ὁμιλητέον, ὁμιλήτρια.

δμνυμί (τι)· (τὸ υ μακρόν), ὁμνύω (τὸ υ βραχύ) (= ὀρκίζομαι, δίδω ὄρκον, βε-

βαιῶ)· (πρτ.) ὤμνυν, ὤμνουν, (μέλλ.) ὁμνύμαι, -μεῖ, -μεῖται...· (μετρ.) ὁμόσω, ὁμόσομαι, ἔδμοσα, (πρκμ.) ὁμώμοκα, (ὑπερσ.) ὁμωμόκεν· (ὑποτ.) ἔδμνύω, ἔδμνύμαι, πρ ὁμωμοκῶς ὦ· (εὐκτ.) ἔδμνύοιμι, μ ὁμοίμην (ὁμόσοιμι, ὁμοσοίμην), ἔδμνύσαιμι, πρ ὁμωμοκῶς εἶην· (προστ.) ἔδμνυ, ἔδμυσον, πρ ὁμωμοκῶς ἴσθι· (ἀπαρ.) ἔδμνύναι, μ ὁμείσθαι, ὁμόσειν, ὁμώσεσθαι, ἔδμνύσαι, πρ ὁμωμοκέαι· (μετχ.) ἔδμνύς, -νύσα, -νύν, ὁμνύων, -ουσα, -νύον, μ ὁμοούμενος, -ουμένη, -ούμενον, (ὁμόσων, -σουσα, -όσον, ὁμοσόμενος, -μένη, -μενον), ἔδμνύσας, -σασα, -όσαν, πρ ὁμωμοκῶς, -κυῖα, -κός· // ὤμνυμαι π ὁμνύμην, μ ὁμοσθήσομαι, ἔδμνύσθην, ὁμώσθην, ὁμώσθην, πρ ὁμωμο(σ)μαι, ὑ ὁμωμό(σ)μην· (ὑποτ.) ἔδμνύμαι, ἔδμώσωμαι, ὁμο(σ)θῶ· (εὐκτ.) ἔδμνύοιμην, μ ὁμοσθησείμην, ἔδμνύσαιμην, ὁμο(σ)θίην· (προστ.) ἔδμνυσο, ἔδμνυσαι, ὁμό(σ)θῃτι· (ἀπ.) ἔδμνυσθαι, μ ὁμοσθήσεσθαι, ἔδμνύσασθαι, ὁμο(σ)θῆναι· (μετχ.) ἔδμνυμένος, -μένη, -μενον, μ ὁμοσθησόμενος, -θησόμενη, -θησόμενον, ἔδμνύσμενος, -σαμένη, -σόμενον, ὁμο(σ)θείς, -θείσα, -θέν, πρ ὁμωμοσόμενος, -μένη, -μένον· «ὁμνυμί τινι» (= ὀρκίζομαι εἰς τινά ἢ εἰς τι)· (φρ.) «νῦν μοι ὁμοσπον κωτερόν ὄρκον» (Ὀμηρος)· «τῷ γὰρ ὁμνυτ', ἢ σιδαρέοισιν» (Ἀριστοφάνης) (μετ' εἰδ. ἀπαρεμφ.)· (φρ.) «ὁμόσας ἀπίειν οἶκαδε» (Σοφοκλής) — συνομότης, συνομότης, ἐνώμωτος.

ὁμό- συνθετικὸν πρόθεμα, τὸ ὅποιον προσθίθεται εἰς τὸ β' συνθετικὸν τὴν ἑνωτικὴν τοῦ κτύπος, κινός, ὁμοῦ, συνημμένος, ὡς ὁμόγλωσσος, ὁμόθησκος, ὁμόζυγος, ὁ-

μότιμος, ὁμόηχος.

ὁμογλωσσία ἡ· (νεώτ.) τὸ νὰ ἔχῃ, νὰ ὁμιλῇ, νὰ λαλῇ τὴν αὐτὴν γλῶσσαν· // σύνολον γλωσσῶν ἐκ τῆς αὐτῆς ἀρχικῆς γλώσσης καταγομένων· (ἐπίθ.) -γλωσσος, -ον. **ὁμογράμματος, -ος, -ον·** ὁ ἔχων τὰ αὐτὰ γράμματα (ἐπὶ φράσεων ἢ στίχων).

ὁμόγραμματος, -ος, -ον· (καὶ ὁμόγραφος*)· ὁ ἔχων τὰς αὐτὰς γραμμάς, τὰς αὐτὰς συλλαβάς, τὰ αὐτὰ γράμματα.

ὁμόγραφος, -ος, -ον· ὁ ἔχων τὰς αὐτὰς συλλαβάς, τὰ αὐτὰ ἀλφαβητικὰ στοιχεῖα· (φρ.) «τὴν αἰτιατικὴν ὁμότονον καὶ ὁμόγραφον» (Ἀνέκδ. Ὀξυρρύχεια)· // (Γραμμ.) ὁ γεγραμμένος καθ' ὅμοιον τρόπον πρὸς ἄλλον τινά· (φρ.) «ὁμόφινον καὶ οὐχ ὁμόγραφον» (Χοιροβοσκός)· ἡ γραφομένη λέξις ὡς ἄλλη τις ἀλλ' ἔχουσα διάφορον ἔννοιαν τοιαύτης, π.χ. νεατὸς ὁ (= ἡ ἄρσις) - νεατὸς ὁ (= ὁ νεωστὶ καλλιεργηθείς)· θαμβῶ (= ἐκπλήσσομαι) - θαμβῶ (= συσκοτίζω) κ.λπ.· (πρβλ. ὁμοίστημα, ὁμῶνυμα).

ὁμογραφῶ (-έω)· γράφω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον· (φρ.) «ὁμογραφοῦνται τῇ ἐκ τοῦ δουλεύω γινομένη δουλείᾳ» (Εὐστάθιος) (πρβλ. ὁμοιογραφῶ).

ὁμοδύναμος, -ος, -ον· (Γραμμ.) (ἐπὶ λέξεων) (= ταυτοσίμαντος, ἥτοι ὁ ἔχων τὴν αὐτὴν δύνανσιν)· (φρ.) «δι' ἐτέρων καὶ ὁμοδυνάμων λέξεων διασαφῆσαι».

ὁμόηχος, -ος, -ον· ὁ ἀποδίδων τὸν αὐτὸν ἦχον· (Γραμμ.) ὁμόηχα ἢ ὁμῶνυμα*.

ὁμοία, (-ας), ἡ· (κν. ἢ ὁμοία)· ὁμία ἢ (ᾠμος) (= ἡ γωνία οἰκοδομήματος).

ὁμοιο- (Ὀρθογρ.) α' συνθετικὸν σημεῖον ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ β' δηλούμενον εἶναι ὅμοιον ἢ γίνεται ἢ τίθεται ἢ εὐρίσκεται κατὰ τὸν

πον ὅμοιον πρὸς ἄλλο, π.χ. ὁμοιογένεια, ὁμοιοκαταληξία, ὁμοιογραφία, ὁμοιομέρεια κ.λπ.

ὁμοιάρκτος, -ος, -ον· ὁ ἀρχόμενος ὁμοίως ἐπὶ δύο κατὰ σειρὰν λέξεων διὰ τῶν αὐτῶν γραμμάτων· (φρ.) «ἡ περίσωσις γίνεται... κατ' ἀρχὴν μὲν οἶον: προσήκει προθύμως, ὃ καὶ ὁμοιάρκτον λέγεται».

ὁμοιογενής, -ής, -ές· ὁμόφυλος, ὁ τοῦ αὐτοῦ γένους ἢ εἶδους πρὸς τι(να). // (Συντακτ.) ὅταν τὰ ὑποκείμενα εἶναι ὁμοιογενῆ, τὸ κατηγορούμενον τίθεται κατὰ τοὺς τρεῖς μάλιστα ἀκολουθοῦς τρόπους: α) κοιναριθμῶς (πληθυντικῶς ἐπὶ πολλῶν ἢ διυϊκῶς ἐπὶ δύο ὑποκειμένων) καὶ ὁμοιογενῶς: «Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης ἦσταν φιλοτιμοτάτω· «Ἑλένη καὶ Πηνελόπη ἦσαν καλαῖν· «τὰ ῥόδα, τὰ γαρύφαλλα καὶ τὰ γιούλια εἶναι ἄνθη».

β) ἑτεραριθμῶς (ἐνικῶς) καὶ ὁμοιογενῶς: «ἔρις καὶ μάχη φίλη» (τὸ ἐπιθετον συμφωνεῖ πρὸς ἓν τῶν ὑποκειμένων καὶ ἐννοεῖται εἰς τὸ ἄλλο, ὡς ἐὰν ἐλέγομεν: «ἡ ἔρις ἐστὶ φίλη καὶ ἡ μάχη ἐστὶ φίλη»).

γ) κοιναριθμῶς καὶ ἑτερογενῶς: «ἀνὴρ καὶ κύων ἀγριώτατα», καὶ

δ) ἑτεραριθμῶς καὶ ἑτερογενῶς: «ἐπιστήμη καὶ αἰσθησις ταῦτόν» (τὰ ὑποκ. θεωροῦνται ὡς πράγματα)· (ἐπίρρ.) -γενῶς. ὁμοιογραφῶ (-έω)· γράφω καθ' ὅμοιον τρόπον, πανομοιούτως· (φρ.) «ἔοικε δέ... ὁμοιογραφεῖσθαι ἀττικῶς τῷ ἀρσενικῷ», (ἐπίθ.) ὁμοιογράφος, -ος, -ον (πρβλ. ὁμοιογραφῶ).

ὁμοιοδύναμος, -ος, -ον· ὁ ἰσοδύναμος· // (ἐπὶ ῥήμ.) ταυτόσημος· (φρ.) «τῶν δύο τούτων ὁμοιοδυνάμων ῥημάτων».

ὁμοιοκατάληκτος, -ος, -ον· (= ὁ ἔχων

τὴν αὐτὴν κατάληξιν)· // (Μετρ.) (ἐπὶ στίχων) ὁ τὴν αὐτὴν κατάληξιν ἔχων, ἄλλως «ὁμοιοτέλετος*»· (φρ.) «τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ὁμοιοκαταλήκτου Γοργίειον καλεῖται» // (Ῥητορ.) (βλ. ὁμοιοτέλετος).

ὁμοιοκαταληξία (-ίας) ἡ· τὸ καταλήγειν ὁμοίως, τὸ εἶναι ὁμοιοτέλετον (βλ. ὁμοιοκατάληκτος)· // (Μετρ.) ἡ ρίμα (= ὁμοιοκαταληξία) (<(ἰταλ. rima, μεσ. λατ. rhythmus) (<(ἐλλ.) ῥυθμός). Εἰς τὴν ποίησιν ἔχομεν τρία εἶδη ὁμοιοκαταληξίας (ρίμας):

α) ὀξύτονον (ὅταν τονίζεται ἡ λέξις ἐπὶ τῆς ληγούσης), π.χ.

«τὸν ῥάστερα ἐκεῖ
τοῦ Μάρτη γλανκῆ»·

β) παροξύτονον (ὅταν τονίζεται ἐπὶ τῆς παραληγούσης), π.χ.

«Ἀνυφαντὴς κ' ἐγὼ τοῦ ὄνειρου
γιὰ τὴς βασιλισσας τοῦ Ὀμήρου»·

γ) προπαροξύτονον (ὅταν τονίζεται εἰς τὴν προπαρολήγουσαν) π.χ.

«ἔρμα τὰ κύματα
πέρα στὰ μνημάτα».

Εἰς τὴν ὀξύτονον ὁμοιοκαταληξίαν ὁμοιοκαταληκτεῖ μία συλλαβή, εἰς τὴν παροξύτονον δύο καὶ εἰς τὴν προπαροξύτονον τρεῖς· // «θέσις ὁμοιοκαταλήκτων στίχων»· ἔχομεν πέντε τρόπους ὁμοιοκαταληξίας στίχων: α) τὴν ζευγαρωτὴν, (κατὰ τὴν ὁποίαν ὁμοιοκαταληκτεῖ ὁ πρῶτος στίχος μετὰ τοῦ δευτέρου, ὁ τρίτος μετὰ τοῦ τετάρτου, ὁ πέμπτος μετὰ τοῦ ἕκτου καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς):

«Πρόβαλες σὰν χαραυγὴ, δειλὴ καὶ ξαναμμένη α
στὴν κλίνην μὲ βαγιόφυλλα καὶ σμύρτα
μυρωμένη α

ποῦ θυμιατήρια ξωτικά τὴν εἶχαν θυμια-
τίσει β
κι ἀνθόνερα τὴν ἔρανε μιὰ ξορκισμένη
βρύση, β

κι εἶπες: «Ὡ μὰγε, νικητὴ, τὴ σκλάβα
σου λυπήσου γ
καὶ πάρε τὴν ἀγάπη μου, μὰ δῶσ' μου τὸ
φιλί σου, γ

γιατὶ κοντά σου μὲ τραβάει σὰ δίκτυ καὶ
μὲ ζώνει δ
κάτι ποῦ ἡ μέρα μάχεται κι ἡ νύχτα ξεδι-
πλώνει». δ

(Γιάννης Βλαχογιάννης)

β) τὴν πλεκτὴν, (κατὰ τὴν ὁποίαν ὁμοιοκαταληκτεῖ ὁ α' μετὰ τοῦ τρίτου καὶ ὁ β' μετὰ τοῦ τετάρτου):

«Ἄν ῥίξεις πίσω ἓνα μόνο βλέμμα α
εἶπε εἰς τὴν γυναῖκα του μὲ τρόμο β
«ἐχάθης!». Καὶ μὲ παγωμένο αἷμα α
τραβοῦς' ὁ Λῶτ τὸν ἴσο πάντα δρόμο». β
(Δημήτριος Κόκκος)

γ) τὴν σταυρωτὴν, (κατὰ τὴν ὁποίαν ὁμοιοκαταληκτεῖ ὁ πρῶτος μετὰ τοῦ τετάρτου καὶ ὁ δεύτερος μετὰ τοῦ τρίτου):

«Ποτὴρὶ τρέχει ἡ Ἀγάπη καὶ ὅσο τρέ-
χει α

πληθαίνει καὶ σ' ὀλόγλυκό της ρέμα β
δεῖχνει τῆς εὐτυχίας τὸ σὺράνιο ψέμα β
καὶ ὁ δρόμος της, θαρρεῖς, σωμὸ δὲν ἔ-
χει». α

(Λορ. Μαβίλης)

δ) τὴν ζευγαροπλεκτὴν, (κατὰ τὴν ὁποίαν ὁμοιοκαταληκτεῖ ὁ α' μετὰ τοῦ δευτέρου, ὁ τέταρτος μετὰ τοῦ πέμπτου καὶ ὁ τρίτος μετὰ τοῦ ἕκτου):

«Σὲ μιὰ γωνιά τοῦ λιμανιοῦ στὴν ἀμμον-
διὰ χωσμένη α
ὅποιος περάσῃ ἀπὸ κεῖ θὰ δῇ λησμονη-

μένη α
μιὰν ἄγκυρα μεγάλη β
κιτρινιασμένη ἀπ' τὴ σκουριά κι' ἀπ'
τὰ πολλὰ τὰ χρόνια γ
ἐκεῖ μιὰ μέρα ἐρρόχηκε καὶ θὲ νὰ μεί-
νῃ αἰώνια γ
κοντὰ στὸ περιγιάλι». β
(Νικ. Δαμιανός)

καὶ ε) τὴν ἀνάμεικτον, (κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἔχουν σειρὰν οἱ ὁμοιοκαταληκτοῦντες στίχοι):

«Καὶ παραπέρα ἀκόμα α
στοῦ δρόμου, ποῦ περνοῦσα β
τ' αὐλάκι γ
ψυχὴ μαυρομαλλοῦσα β
τοῦ θανάτου εἶχε πιεῖ δ
τὸ φαρμάκι γ
θολόνερο εἶχε στρώμα α
καὶ ταφή». δ

(Κωστής Παλαμᾶς)

Εἰς μερικὰ τῶν ποιημάτων ὑπάρχει καὶ ἑσπεριτικὴ ὁμοιοκαταληξία ἐντὸς τοῦ ἰδίου στίχου ἐνίοτε ὡς παρήχησις:

«Καράβια πρωτοτάξιδα
βγαλμένα ἀπ' τῆς ψυχῆς τὰ βάθη - ὦ πά-
θη!

Παλεύουν ἀξαράματα στὸ πέλαγο
ποῦ λίγο ἐστάθη ἡ Ἀνάστηθ κ' ἐχάθη».
(Μαλακάσης)

Εἰς μερικὰ τῶν ποιημάτων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τοῦ τέλους κόπτεται τὸ τέλος τοῦ στίχου καὶ ἐπαναλαμβάνεται μετὰ νέου νοήματος, π.χ.

«Πᾶρε φωτιά καὶ κάψε με κι' ἀντάμα μὲ
τὴ στάχτη μου
τάχτι μου».
(Ἐφταλιώτης)

ταῦτα λέγονται «ποιήματα μετ'

ἀντιλάλου» // (ῥ) ὁμοιοκαταληκτῶ (ἐπιθ.) ὁμοιοκατάληκτος*, (ἀντίθ.) ἑτεροκατάληκτος*.

ὁμοιοκάταρκτος, -ος, -ον· ὁ ἔχων ὁμοίαν τὴν ἀρχὴν μετ' ἄλλου τινός, ὁ ἀρχόμενος ὁμοίως· «ὁμοιοκάταρκοι λέξεις» αἱ ἔχουσαι εἰς τὴν ἀρχὴν τὸν αὐτὸν φθόγον ἢ συλλαβὴν// «ὁμοιοκάταρκτον σχῆμα», ἄλλως παρήχησις*, π.χ. «Πανσανίου δὲ πανσαμένου»· «οὐκ αἰσχύνῃ, ὦ Αἰσχίνῃ». Τοῦτο τὸ σχῆμα εἶναι ἐκ τῶν μάλιστα ἐπικινδύνων.

ὁμοιολεξία, (-ίας), ἡ· ἡ ὁμοιότης λέξεων ἢ φράσεων.

ὁμοιολογία, (-ίας), ἡ· (Ῥητορ.) ὁμοιογένεια (ὁμοιότης) ὕφους.

ὅμοιον, (-ου), τό· (Ῥητορ.) σχῆμα, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ ῥήτωρ ἐκ παντὸς πράγματος ἔχοντος ὁμοιότητα πρὸς τὸ προκείμενον δύναται νὰ ἐξάγῃ ἐπιχειρήματα, π.χ. «Ἄλλ' οἶμαι, παρόμοιον ἔστιν, ὅπερ καὶ περὶ τῆς τῶν χρημάτων κτήσεως· ἂν μὲν γάρ, ὅσα ἂν τις λάβῃ καὶ σώσῃ μεγάλην ἔχει τῇ τύχῃ τὴν χάριν· ἂν δ' ἀναλώσας λάθῃ συνανήλωσε καὶ τὸ μεμνησθαι τῇ τύχῃ τὴν χάριν» κ.λπ. (Δημοσθένης). Ἐκ τῶν πολλῶν πραγμάτων τῶν ἐχόντων ὁμοιότητα πρέπει νὰ λαμβάνωμεν τὰ πρέποντα, τὰ εἰς τοὺς ἀκούοντας γνωστὰ καὶ τὰ ἐπιτήδεια νὰ διδάσκουν καὶ νὰ προκαλοῦν συγκινήσεις.

ὁμοιοπαράγωγος, -ος, -ον· ὁ παραγόμενος καθ' ὅμοιον τρόπον.

ὁμοιοπτωτος, -ος, -ον· (Γραμμ.) ὁ ἔχων ὁμοίαν κατάληξιν· ὁ ὁμοιοτέλευτος*. // ὁ εὐρισκόμενος ἢ τεθειμένος εἰς τὴν αὐτὴν πτῶσιν // (Συντακτ.) «ὁμοιοπτωτος προσδιορισμός», ὁ συμφωνῶν πρὸς τὸ

προσδιοριζόμενον κατὰ πτῶσιν, ὡς «Σωκράτη τὸν σοφόν», «τῇ μακρᾷ βακτηρίᾳ», «ταῖς εὐγενέσι γυναιξίν», (δημ.) «πῆραν καὶ τὴν Τριπολιτῶν τὴν Ἰακυσμένην χώραν», «μᾶς ἔφερες τάθνατο νερό» κ.λπ. // (Ῥητορ.) «τὰ ὁμοιοπτῶτα», ῥητορικὸν σχῆμα, κατὰ τὸ ὁποῖον γίνεται χρῆσις ὁμοιοπτῶτων λέξεων (ἐπίρρ.) ὁμοιοπτῶτως.

ὁμοιόρρυθμος, -ος, -ον· ὁ ὅμοιον ῥυθμὸν ἔχων· ὁ δι' ὁμοίου ῥυθμοῦ κατασκευασμένος.

ὅμοιος, -ος, -ον· (ἡ ὁμοῖος, -οία, -ον)· ὁ ἔχων πρὸς τινα κοινότητα γνωρισμάτων· ὁ ἔχων πρὸς ἄλλον τὴν αὐτὴν ὄψιν, τὸ αὐτὸ σχῆμα, τὰς αὐτὰς διαστάσεις καὶ ιδιότητας· (Γραμμ.) «ὅμοια σύμφωνα», ἄλλως «διπλᾶ σύμφωνα*»· τὰ σύμφωνα ββ, κκ, λλ, μμ, νν, ππ, ρρ, σσ, ττ, τὰ ὁποῖα γράφονται εἰς πολλὰς λέξεις καὶ προφέρονται ὡς εἰς φθόγγος, π.χ. σάββατον, ἐκκλησία, μάλλον, γράμμα, γενναῖος, ἵππος, ἄρρωστος, φυλάσσω, Ἀττική.

ὁμοιόσημος, -ος, -ον· ὁ τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχων, π.χ. «οἶμαι, νομίζω, ὑπολαμβάνω εἶναι ὁμοιόσημα» (πρβλ. ὁμόγραφα, ὁμώνυμα).

ὁμοιοσύλλαβος, -ος, -ον· ὁ ἰσοσύλλαβος*.

ὁμοιοσύντακτος, -ος, -ον· (ἄλλως ὁμοιοταγής*) ὁ συντασσόμενος ὁμοίως· (φρ.) «τὸ μέμνημαι εἶναι ὁμοιοσύντακτον πρὸς τὸ λανθάνω συντασσόμενων καὶ τῶν δύο γενικῇ» // (Συντακτ.) τὰ ὁμοιότητος καὶ ἰσότητος σημαντικά (ὅμοιος, ἐμφερής, ἴσος κ.λπ.) συντάσσονται μετὰ δοτικῆς, π.χ. «ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει»· «ἴσα τὰ

πράγματα τοῖς λόγοις»· «τῷ πατρὶ ἐμφερέης».

ὁμοιοτέλευτος, -ος, -ον· ὁ ἔχων ὅμοιον τέλος, ὁ ὁμοίως καταλήγων· ὁμοιοκατάληκτος*. // (τὸ οὐδέτερον ὡς οὐσ.) «τὸ ὁμοιοτέλευτον» ἢ μεταξὺ δύο ἢ περισσοτέρων στίχων ἢ προτάσεων ὁμοιοκαταληξία*. // (Ῥητορ.) «σχῆμα ὁμοιοτέλευτον ἢ ὁμοιοκατάληκτον», κατὰ τὸ ὁποῖον δύο ἢ περισσότερα κῶλα (ἡμιπερίοδοι) (ἢ ἐπᾶλληλοι στίχοι ποιήματος) καταλήγουν ὁμοίως, π.χ. «ἐκατὸν δὲ τριῆρεις πρὸς ταῖς ὑπαρχούσαις ἐναυπηγησάμεθα, τριακοσίους δὲ ἱππέας προσκατεσκευασάμεθα καὶ τριακοσίους τοξότας Σκύθας ἐπριάμεθα» (Αἰσχίνης)· «τοὺς πλείοντας ὡς ὑμᾶς ἐπωλεῖτε, τοῖς ἐναντίοις ἐβοηθεῖτε, τὴν χώραν μου κακῶς ἐποιεῖτε» (Δημοσθένης)· (δημ.) «τὸν πύργο πάει καὶ γυροβολάει».

Τὸ ὁμοιοτέλευτον, τὸ ὁποῖον εἶναι συγχρόνως καὶ ἰσόκωλον* λέγεται πάρισον*. // (ἐπίρρ.) ὁμοιοτελεύτως.

ὁμοιότης, (-ητος), ἡ· (Λογ.) «ὁμοιοτήτων μέθοδος» (ἡ τῆς ἐπαγωγῆς*).

ὁμοιότυπος, -ος, -ον· ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶναι ὁμοίας μορφῆς· «τὸ ὁμοιότυπον», τὸ ἀντίτυπον, τὸ ἀντίγραφον (ἀντιθ. πρωτότυπον).

ὁμοιόφθογγος, -ος, -ον· ὁ ὁμοίως ἡχῶν· ὁ ὅμοιον φθόγγον ἔχων· «τὸ μπ ὁμοιόφθογγον πρὸς τὸ λατινικὸν b».

ὁμοιόχρονος, -ος, -ον· (εἰς τὴν προσφῶδιαν) ὁ ἰσόχρονος*, ὁ τὸν αὐτὸν χρόνον ἔχων· (φρ.) «ὁμοιόχρονα παρ' ὁμοιοχρόνοις».

ὁμοιῶ (-όω)· (= ἐξομοιώνω· παρομοιάζω)· (πρτ.) ὁμοίου, (μελλ.) ὁμοιώσω,

(ἀόρ.) ὁμοίωσα, (πρσμ.) ὁμοιώσας ἔχω, (ὑπερσ.) ὁμοιώσας εἶχον· (ὑποτ.) ἔομοιῶ, ἔομοιώσω· (εὐκτ.) ἔομοιῶμι, ὁμοιοῖν, μ ὁμοιώσοιμι, ἔομοιώσαιμι· (προστ.) ἔομοίου, ἔομοιώσον· (ἀπ.) ἔομοιούν, μ ὁμοιώσειν, ἔομοιώσαι· (μετχ.) ἔομοιών, -οῦσα, -οῦν, μ ὁμοιώσων, -σουσα, -σον, ἔομοιώσας, -σασα, -σαν·

// ὁμοιοῦμαι (-όμαι)· π ὁμοιούμην, μ ὁμοιώσομαι, ὁμοιωθήσομαι, ἔομοιώθην, πρ ὁμοίωμαι, ὑ ὁμοιῶμην· (ὑποτ.) ἔομοιῶμαι, ἔομοιωθῶ, πρ ὁμοιωμένος ὦ· (εὐκτ.) ἔομοιῶμην, μ ὁμοιωσώμην, ὁμοιωθήσομην, ἔομοιωθείην, πρ ὁμοιωμένος εἶην· (προστ.) ἔομοιού, ἔομοιώθητι, πρ ὁμοιώσο· (ἀπ.) ἔομοιούσθαι, μ ὁμοιώσεσθαι, ὁμοιωθήσεσθαι, ἔομοιωθῆναι, πρ ὁμοιωσθαι· (μετχ.) ἔομοιούμενος, -ουμένη, -ούμενον, μ ὁμοιωσόμενος, -ομένη, σόμενον, ὁμοιωθσόμενος, -θησομένη, -θησόμενον, ἔομοιωθείς, -θεί-σα, -θέν, πρ ὁμοιωμένος, -μένη, -μένον· — «ὁμοιῶ τι τινι» (= ἐξομοιώνω τι πρὸς τι)· (φρ.) «τίνι ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην» (Κ.Δ.)· (ἀμτβ.) (= εἶμαι ὅμοιος)· (φρ.) «ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ ὁμοιῶ» (Δοξαπατρῆς)· — ὅμοιος καὶ ὁμοῖος, ὁμοίωσις, ὁμοίωμα, ἐξομοίωσις, ἀφομοίωσις, ἀνομοίωσις, ὁμοιότης, ὁμοιωτικός, ὁμοιωματικός*.

ὁμοιωματικός, -ή, -όν· (Γραμμ.)-ὁ δηλῶν ὁμοιότητα // (ὡς οὐσ.) ὁμοιωματικὰ τά (« »), διὰ τῶν ὁποίων ὑπονοεῖται τὸ ὑπεράνω αὐτῶν γεγραμμένον // «ὁμοιωματικαὶ ἀντωνυμίαι»· τοιούτος, οἷος, ὁποῖος κ.λπ., «ὁμοιωματικοὶ σύνδεσμοι»· ὡς, ὅπως, ὥσπερ, οἷον, καθὼς, καθάπερ· ὁμοίωσις, (-εως), ἡ· (Συντακτ.) «τὰ ὁ-

μοιώσεως καὶ ἰσότητος σημαντικὰ»· τούτων τὸ ἄμμεσον ἀντικείμενον τὸ τιθέμενον ὡς βάσις ὁμοιώσεως καὶ ἰσότητος τίθεται κατ' αἰτιατικὴν, τὸ δέ, πρὸς τὸ ὅποιον γίνεται ἡ ὁμοίωσις καὶ ἴσως, ἥτοι τὸ ἀπώτερον ἀντικείμενον, κατὰ δοτικὴν, π.χ. «ὁμοιοῦν τὰ ἄγρια τοῖς ἡμέροις»· «ἀλωπεκίοισι τοὺς στρατιώτας ἤκασεν»· «ὁ σίδηρος ἰσοῖ τοὺς ἀσθενεῖς ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς ἰσχυροῖς».

ὁμολεξία, (-ίας), ἡ· (ἡ ταυτότης λέξεων ἢ λεκτικοῦ).

ὁμολογῶ (-έω)· (= λέγω τὰ αὐτὰ μετὰ τινος· παραδέχομαι· λέγω παραδεχόμενός τι, συμφωνῶ)· (φρ.) «Κυρηναῖοι τὰ περὶ Βάβυτος οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θηραίοισι» (Ἡρόδοτος)· (πρτ.) ὁμολόγουν, (μέλλ.) ὁμολογήσω, (ἀόρ.) ὁμολόγησα, (πρσμ.) ὁμολόγηκα, (ὑπερσ.) ὁμολογήκειν· (ὑπ.) ἔδολογῶ, ἔδολογῆσα, πρ ὁμολογηκώς ὧ· (εὐ.) ἔδολογοῖμι, ὁμολογοῖν, μ ὁμολογήσοιμι, ἔδολογήσαιμι, πρ ὁμολογηκώς ἔσθι· (ἀπ.) ἔδολογεῖν, μ ὁμολογήσειν, ἔδολογήσαι, πρ ὁμολογηκέναι· (μετχ.) ἔδολογῶν, -οῦσα, -οῦν, μ ὁμολογήσων, -σουσα, -σον, ἔδολογήσας, -σασα, -σαν, πρ ὁμολογηκώς, -κυῖα, -κός.

// ὁμολογοῦμαι· π ὁμολογούμεν, μ ὁμολογήσομαι, ὁμολογηθήσομαι, ἔδολογησάμην, ὁμολογήθην, πρ ὁμολόγημαι, ὑ ὁμολογήμην· (ὑπ.) ἔδολογῶμαι, ἔδολογήσωμαι, ὁμολογηθῶ, πρ ὁμολογημένος ὧ· (εὐ.) ἔδολογοῖμην, μ ὁμολογησοίμην, ὁμολογηθσοίμην, ἔδολογησαίμην, ὁμολογηθείην, πρ ὁμολογημένος

εἶην· (προστ.) ἔδολογοῦ, ἔδολογήσαι, ὁμολογήθην, πρ ὁμολογημένος ἔσθι· (ἀπ.) ἔδολογεῖσθαι, μ ὁμολογήσεσθαι, ὁμολογηθήσεσθαι, ἔδολογήσασθαι, ὁμολογηθῆναι, πρ ὁμολογήσθαι· (μετχ.) ἔδολογούμενος, -ουμένη, -οῦμενον, μ ὁμολογησόμενος, -σομένη, -σόμενον, ὁμολογηθσόμενος, -η, -ον, ἔδολογησάμενος, -σαμένη, -σάμενον, ὁμολογηθείς, -θεῖσα, -θέν, πρ ὁμολογημένος, -μένη, -μένον· — «ὁμολογῶ τι» ἢ «ὁμολογῶ τινά τινα» (= εὐρίσκειμαι ἐν συμφωνίᾳ)· (φρ.) «οὐκ ἔφη τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις ὁμολογεῖν» (Θουκυδίδης)· (παθ.) «ὁμολογοῦμαι τι» (= καθορίζομαι κατόπιν συμβάσεως)· (φρ.) «πλέον ἀνδρὶ ἐκάστω ἢ τρεῖς ὀβολοὶ ὁμολογήθησαν» (Θουκυδίδης)· — ὁμολόγος (= ὁ λέγων ταῦτά), ὁμολόγημα, ὁμολογία, ὁμολογητής, ὁμολόγησις, ἔξομολογῶ, ἔξομολογοῦμαι, ἔξομολόγησις, ὁμολογητέον, ὁμολογητικός, ὁμολογουμένως, ὁμολογούντως.

ὁμόπνοος, -ου, -οον· (= ὁ σύμπνοος)· (Γραμμ.) «ὁμόπνοα τὰ» (βλ. γράμματα).

ὁμόρριζος, -ος, -ον· (Γραμμ.) «ὁμόρριζα τὰ», τὰ ἔχοντα τὴν αὐτὴν ῥίζαν, π.χ. (τὸ ῥῆμα, ἐπίθ., οὐς., ἐπίρρ.), (ῥίζα στα> ἴστα-μαι, στά-σις, στά-σμος, στα-σίμως).

ὁμόσιτος, -ος, -ον· (ὁ συντρώγων)· ὁμόσσυτος, -ος, -ον (= ὁ ὁμοῦ ὁρμῶν)· ὁμόσιτος, -ος, -ον (= ὁ ὁμοφάγος).

ὁμόστοιχος (ὁμότοιχος), -ος, -ον· ὁ προσόμοιος, ἰσότητος· (φρ.) «μανία ὁμό(σ)τοιχος ἢ ὁρηγῇ».

ὁμοταγής, -ής, -ές· ὁ ὁμοιοσύνητος· **ὁμότης**, (-ου), ὁ· (= ὁ ὁμοιόζυγος)· ὁ-

μότης, (-ητος), ἡ (= σκληρότης, ἀπεφία). **ὁμοιότης**, -ή, -όν· ὁ τοῦ ὅρκου· // (Γραμμ.) «ὁμοιότης ἐπιρρήματα» (ἄλλως «ἀπώμοιότης*»): νή, μά· (φρ.) «ὁμοιότης ἐπιρρήματα»· «ὁμοιότης σχῆμα».

ὁμοτόιχος, -ος, -ον· (= ὁ ἔχων κοινὸν τοῖχον, ὁ γείτων)· ὁμότυχος, -ος, -ον (= ὁ τὴν αὐτὴν τύχην ἔχων).

ὁμότονος, -ος, -ον· (Γραμμ.) ὁ ὁμοίως τονιζόμενος· (ῥ.) ὁμοτονῶ (-έω).

ὁμοφυλία, (-ίας), ἡ· (ταυτότης φυλίας)· ὁμοφυλία, (-ίας), ἡ (= ταυτότης φυλῆς ἢ γένους).

ὁμοφωνία, (-ίας), ἡ· ὁμοιότης, ταυτότης φωνῆς ἢ γλώσσης.

ὁμόφωνος, -ος, -ον· (Γραμμ.) ὁ ἔχων εἰς τὴν κλίσειν τὸν αὐτὸν τύπον (ἤχον), ὡς «ἡ πόλις - ὦ πόλις», «τὸ πρᾶγμα» (ὄνομα. αἰτ. καὶ κλητ.)· ὁ αὐτὸς τύπος· (οὐς.) τὰ ὁμόφωνα, «τὰ ὁμόφωνα γράμματα» (βλ. γράμματα)· (ῥ.) ὁμοφωνῶ (-έω)· (ἐπίρρ.) ὁμοφώνως· // ὁ ὁμοιος κατὰ τὴν φωνήν· (φρ.) «τοῖς δ' ὁμόφωνον αἶλινον αἶλινον εἶπέ».

ὁμωνυμία, (-ίας), ἡ· (= ἡ ταυτότης τοῦ ὀνόματος)· (ἐπὶ λέξεων) ἡ ἐξ ἀσαφούς σημασίας προερχομένη ἀμφιλογία· (φρ.) «καθ' ὁμωνυμίαν» (= δι' ἀμφιλογίας)· // (ῥητορ.) (βλ. ἀνάκλησις).

ὁμώνυμος, -ος, -ον· (Γραμμ.) ὁ ὁμώνυμος ἢ ὁ ὁμόηχος, λέξεις προφερόμεναι ὁμοίως καὶ ἔχουσαι διαφορητικὴν σημασίαν: ῥόκα (= τὸ φυτόν) - ῥόκα (= ταλασιουργικὸν ἐργαλεῖον), ἀλλ' ἐνίοτε ἰδίως κατὰ τὸν ἰωτακισμὸν* διαφόρως γραφόμεναι λέξεις καὶ ὡς ἐκ τούτου διάφορον σημασίαν ἔχουσαι (ἄλλως ἀμφιλογοὶ λέξεις): κενός (= ἄδειος), καίνος

(= νέος), κλήμα (= κλάδος ἀμπέλου), κλίμα (= κλίσις ἐδάφους, τὸ σύνολον τῶν μετεωρολογικῶν συνθηκῶν)· τοῖχος ὁ -τεῖχος τό· ἀγωνία (= ἀφορία), ἀγωνία (= πάλη, στενοχωρία)· αἶψ (ἡ αἶψα), εἶξ (= ὁ ἀριθμὸς εἶξ)· κλείσμα (= περίφραγμα), κλίσμα (= τὸ πρὸς τὰ κάτω γύρισμα)· κλησμά (= πρόσκλησις), κλύσμα (= ὁ ἱατρικὸς κλυστήρ), (πρβλ. ὁμοίωμα, ὁμόγραμμα).

ὄμω· ἐναντιωματικὸς σύνδ. ἐκ τοῦ «ὁ - μ ὦς» μετὰ διαφόρου τονισμοῦ (= ἄλλα, ὥστόσο, ἐν τούτοις)· οὗτος συνδέει προτάσεις ἢ κῶλα περιόδων ἢ περιόδους, π.χ. «ὁ μὲν ἐσθλὸς τολμᾷ ἔχων τὸ κακὸν κοῦκ ἐπίδηλος ὄμω» (Θέογνις) (= μ' ὅλον τοῦτο ὅχι φανερός)· (δημ.) «ὁ ἀσθενὴς τῶρα εἶναι καλλίτερα· τὴν νύκτα ὄμω εἶχε δυσφορία»· ἐπὶ ἀντιθέσεως προτάσσεται ὁ σύνδεσμος «καί», «μὲν - τοι», «ἀλλὰ», π.χ. «ὄμω μὲντοι εἴ τι οἶε πλέον ποιήσειν, λέγε» (Πλάτων)· (δημ.) «ἂν ἦταν ἄλλος θὰ τὸν ἐπνιγα· καὶ ὄμω τὸν ἄκουσα αὐτὸν χωρὶς νὰ τὸν πειράξω»· εἰς τὸν διάλογον εἰσάγεται διὰ τοῦ «καὶ ὄμω» ἀντίρρησις ἢ ἔνστασις, π.χ. «φυλάττοντες πράγματα ἔχουσι, καὶ ὄμω ἐνδον ἔχοντες τοσαῦτα οὔτε ἐσθίουσι πλεῖν» (Ξενοφών)· «ὅταν τὸ πνεῦμα κοιμᾶται, τὸ σῶμα τρέφεται· καὶ ὄμω τοῦ εἶπε σφάλλεσθαι»· // ὄμω, (-ου), ὁ (= τὸ μέρος τοῦ σώματος)· ὄμω (= ἀμαγείρευτος, σκληρός)· ὄμω (ἐπίρρ.) (= ὁμοίως, ἐξ ἴσου)· ὄμός, -ή, -όν (= ὁ αὐτός, ὁμοιος).

ὄναρ τό· (μόνον ὄνομα. καὶ αἰτ. ἐνικῶν, αἰ ἄλλαι πτώσεις ἐκ τοῦ ὄνειρος, (-ου), ὁ) (βλ. κλίσις).

-ονας· (᾽Ορθογρ.) (δημ.) κατώληξις οὐσιαστικῶν ἐκ θηλυκῶν εἰς -ονα, ὡς (ἰταλ.) *one* > διαλεγόνα, ὡς καταπιόνας, διαλεγόνας, κατ' ἄλλους ἐκ τοῦ (καταπίνω) > (μετοχή) καταπινῶν > καταπιόνας, (διαλέγω) > (μετχ.) διαλέγων > ὁ διαλεγώνας (= ἐκλογὴ ἢ ὁ ἐκλέγων), μοιρασώνας.

-όνδας καὶ -ώνδας· (δημ.) (᾽Ορθογρ.) ἀπὸ τῶν εἰς -ον (-ονος) παρήχθησαν τὰ παλαιὰ εἰς -ονδας, π.χ. *Κλεόνδας, Εὐρόνδας, Κρητόνδας, Ἑρμαιόνδας, Δρωπόνδας* ἀντὶ τῶν ὁποίων μετὰ ταῦτα ἐπλάσθησαν τὰ εἰς -ωνδας κατὰ τὰ εἰς -ων (-ωνος, π.χ. *Ἑρμαιώνδας, Παγώνδας, Ἑπαμεινώνδας* κ.λπ.

ὀνειδίζω (τινά)· (= κατηγορῶ, φέγω)· (πρτ.) ὀνειδίζον, (μέλλ.) ὀνειδιδῶ, ὀνειδίσω, (ἀόρ.) ὀνειδισα, (πρκμ.) ὀνειδίσκα, (ὑπερσ.) ὀνειδίσκειν· (ὑπ.) ὀνειδίζω, ὁ ὀνειδίσω, πρ ὀνειδίσκα, ὀνειδισκῶς ὦ· (εὐ.) ὀνειδίζοιμι, μ ὀνειδιοῖμι, ὀνειδιοῖην, (ὀνειδίσοιμι), ὁ ὀνειδίσαιμι, πρ ὀνειδίσκοιμι, ὀνειδισκῶς εἶην· (προστ.) ὀνειδίξε, ὁ ὀνειδίσον, πρ ὀνειδισκῶς ἴσθι· (ἀπ.) ὀνειδίζειν, μ ὀνειδιεῖν, (ὀνειδίσειν), ὁ ὀνειδίσαι, πρ ὀνειδικέναι· (μετχ.) ὀνειδίζων, -ουσα, -ζον, μ ὀνειδιῶν, -οῦσα, -οῦν (ὀνειδίσων, -σουσα, -σον), ὁ ὀνειδίσας, -σασα, -σαν, πρ ὀνειδικῶς, -κυῖα, -κός. // ὀνειδίζομαι· π ὀνειδιζόμην, μ ὀνειδιοῦμαι, ὁ ὀνειδίσθην· (ὑπ.) ὀνειδίζωμαι, ὁ ὀνειδισθῶ· (εὐ.) ὀνειδιζοίμην, μ ὀνειδιοίμην, ὁ ὀνειδισθείην· (προστ.) ὀνειδίξου, ὁ ὀνειδίσθητι· (ἀπ.) ὀνειδίξασθαι, μ ὀνειδιεῖσθαι, ὁ ὀνειδισθῆναι· (μετχ.) ὀνειδιζόμενος, -ομένη, -όμενος, μ ὀνειδιούμενος, -ουμένη, -ούμενος, ὁ ὀνειδισθείς,

-σθείσα, -σθέν· — ὀνειδος, ὀνειδεῖος (= ὀνειδιστικός), ὀνειδείω (= ὀνειδίζω), ὀνειδισαίς, ὀνειδισμός, ὀνειδισμα, ὀνειδιστής, ὀνειδιστέον, ὀνειδιστήρ (= ὁ πλήρης ὀνειδους), ὀνειδιστικός, ὀνειδιστάς.

-ονή, -ωνή· (᾽Ορθογρ.) τὰ εἰς -ονή λήγοντα δισύλλαβα ὀξύτονα γράφονται διὰ τοῦ ο, ὡς γονή, μονή, φονή (= ὀλεθρία), πλὴν τοῦ ὠνή, φωνή· τὰ δὲ βαρύτονα διὰ τοῦ -ω, ὡς ζώνη, γρόνη, μυώνη, σμώνη, χώνη, ἀλλὰ (δημ.) σκόνη ἢ· // τὰ εἰς -ωνη λήγοντα ὑπερδυσύλλαβα βαρύτονα καὶ ὀξύτονα γράφονται διὰ τοῦ ω, ὡς κορώνη, εἰρεσιώνη, ἀνεμώνη, ἐντεριώνη, μελεδώνη, ῥαστώνη, χελώνη· Δωδώνη, Τυρώνη, Σαλμώνη, Ἡλώνη, Ἡλεκτριώνη, Μεθώνη, Διώνη, ὡς καὶ τὰ νεώτερα Βαρώνη, Βερώνη, Βουλώνη, Τουλώνη, (ἀλλὰ Βόννη πόλις τῆς Β. Γερμανίας), ἀγκωνή, Αἰξωνή, ὡς καὶ Κολωναί, Κλεωναί· ἐξαιροῦνται: α) τὰ βαρύτονα: ἀκόνη, ἀγχόνη, βελόνη, εὐφρόνη, ἀμπεχόνη, περόνη, ὀθόνη, σφενδόνη, ὀρμόνη, σαρφόνη, Καλλιγόνη, Ἀλκυόνη, Πλησιόνη, Ἀντιγόνη, Ἡριγόνη, ἀκετόνη, Ἡγεμόνη, Ἀριγόνη, Ἑρμόνη, Χιόνη (νύμφη), Περσεφόνη, καὶ β) τὰ ὀξύτονα: αὐονή (= ξηρότης), ἡδονή, καλλονή, πλησμονή, φλεγμονή, πνιγμονή, χαρμονή, διαμονή, ὑπομονή (κ.λπ. εἰς -μονή), ἐργονή, προγονή.

δόννημί (τινά)· (κλίνεται κατὰ τὸ ἴσθημι) (= ὠφελῶ, ὑποστηρίζω, εὐεργετῶ)· (φρ.) «ὅπη γὰρ οὐδ' ᾤνησας, οὐ κακῶς ἔχει» (Θουκυδίδης)· (πρτ.) ὠφέλουν, (μέλλ.) ὀνήσω, (ἀόρ.) ὠνησα, ὠφέλησα, (πρκμ.) ὠφέληκα, (ὑπερσ.) ὠφελήκειν· (ὑπ.) ὁ ὀνήσω, ὠφελήσω, πρ ὠφελήκω, ὠφελήκως

ῶ· (εὐ.) μ ὀνήσοιμι, ὁ ὀνήσαιμι, ὠφελήσαιμι, πρ ὠφελήκοιμι, ὠφελήκως εἶην· (προστ.) ὁ ὀνησον, ὠφέλησον, πρ ὠφελήκως ἴσθι· (ἀπ.) ὀνινάναι, μ ὀνήσειν, ὁ ὀνήσαι, ὠφελήσαι, πρ ὠφελήκεναι· (μετχ.) ὀνινάς, -νάσα, -νάν, μ ὀνήσων, -σουσα, -σον, ὁ ὀνήσας, -σασα, -σαν, ὠφελήσας, -σασα, -σαν, πρ ὠφελήκως, -κυῖα, -κός. // ὀνίναμαι· π ὀνινάμην, μ ὀνήσομαι, ὁ ὀνήμην, ὠνάμην, ὠνήθην (μετγ. ὠνησάμην), πρ ὠφελήμαι, ὁ ὠφελήμην· (ὑπ.) ὀνίνωμαι, ὁ ὀνηθῶ, πρ ὠφελημένος ὦ· (εὐ.) ὀνιναίμην, μ ὀνησοίμην, ὁ ὀναίμην, ὀνηθείην, πρ ὠφελημένος εἶην· (προστ.) ὀνίνασο, ὁ ὀνήθητι, πρ ὠφελημένος ἴσθι· (ἀπ.) ὀνίνασθαι, μ ὀνήσεσθαι, ὁ ὄνασθαι, ὀνηθῆναι, πρ ὠφελῆσθαι· (μετχ.) ὀνινάμενος, -αμένη, -άμενος, μ ὀνησόμενος, -ομένη, -όμενος, ὁ ὀνηθείς, -θείσα, -θέν, πρ ὠφελημένος, -μένη, -μένον· — «ὀνίναμαί τινας» (= ὠφελοῦμαι· ἀπολαύω ἀπὸ τίνος)· (φρ.) «λέκτρων ὀνήσομαι» (Εὐριπίδης)· (φρ.) «ὄναιο» (= εὐτύχει), «οὕτως ὀναίμην τῶν τέκνων» (= νὰ ἔτσι νὰ χαρῶ τὰ παιδιὰ μου)· — ὄνησις, ὀνήσιμος, ὀνητέος, ὀνησίπολις.

δνομα, (-ατος), τό· (αἰολ. «δνομα», πρβλ. ἐπώνυμον, διώνυμον, κ.λπ.)· // (Γραμμ.) ὄνομα εἶναι μέρος λόγου πτωτικὸν σημαῖνον κοινὴν ἢ ἰδίαν οὐσίαν ἐκάστου τῶν ὑποκειμένων, τῶν σωμάτων καὶ τῶν πραγμάτων. «Ἵποκείμενα» καλοῦνται τὰ ὄντα καὶ ὑπάρχοντα, ὡς ἄνθρωπος, ζῷον, φωτόν, ξύλον κ.λπ. «σώματα» καλοῦνται τὰ ὑποπίπτοντα εἰς τὰς αἰσθήσεις καὶ εἶναι αἰσθητά, ὡς μῆλον, ῥόδον· «πράγματα» τὰ ὑποπίπτοντα μόνον εἰς τοὺν νοῦν μὴ ὄντα αἰ-

σθητά, ἀλλὰ νοητά, ὡς γραμματική, ἠθορική κ.λπ. πᾶσα λέξις (εἰς τὴν σημασίαν τοῦ κατηγορήματος) εἰς ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὸ «ῥῆμα»· ἐν τῶν κλιτῶν τοῦ λόγου μερῶν. Τὸ μὲν «δνομα» εἶναι σημαντικὸν οὐσίαν, διὰ τοῦτο λέγεται καὶ «οὐσιαστικόν», (τὸ δὲ «ῥῆμα*» σημαντικὸν συμβεβηκότος), ἥτοι «δνομα οὐσιαστικόν», ἀναγόμενον εἰς τὰ πτωτικά, τὸ δηλοῦν πρόσωπον, ζῶον, πρᾶγμα, ιδιότητα, κατάστασιν, πρᾶξιν· (φρ.) «τὰ ἐμφυχότατα μέρη τοῦ λόγου δύο δνομα καὶ ῥῆμα» (Ἀπολλώνιος). «Ὀνομα κύριον» τὸ σημαῖνον ἐν μόνον ἄτομον ἢ ἐν περιληπτικόν, ὡς Σωκράτης, Ὀλυμπος, Ἑλλάς, Εὐρώπη, Ἥλιος, Γῆ, Κόσμος, τὸ Πᾶν, βουκέφαλος κ.λπ. «δνομα προσηγορικόν», τὸ σημαῖνον κοινὴν οὐσίαν, ἥτοι ὄντα ὁμοειδῆ, ὁμοιάζοντα κατὰ τι πρὸς ἄλληλα, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν ὁλόκληρον τάξιν, ὡς ἄνθρωπος, βοῦς, ὄρος, λίμνη, ποταμός, πρᾶγμα κ.λπ. «Τὰ κύρια δνόματα» εἶναι ἀντισχετικά «τῶν προσηγορικῶν»· «δνομα ἐπίθετον» εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ ποιότητα ἢ ιδιότητα οὐσιαστικοῦ τινος, ὡς σοφός, εὐγενής κ.λπ. «δνομα συγκεκριμένον», τὸ δηλοῦν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἰσθητὸν πρᾶγμα ἢ νοητόν, ὡς ῥόδον, λίθος, ὄνος, δαίμων, Ζεὺς, Θεὸς κ.λπ. «δνομα ἀφηρημένον», ἐκεῖνο τὸ ὅποιον σημαίνει κατάστασιν, ιδιότητα, ποιότητα, ἐνέργειαν, πρᾶξιν κ.λπ., ὡς φιλία, εὐτυχία, ἐργασία, φύσις, ἀρετή, ὠχρότης, λαμπρότης, ἔκτασις.

Μερικὰ τῶν οὐσιαστικῶν ὀνομάτων ἐπιθετικῶς λαμβανόμενα φέρονται μεταξὺ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων καὶ καλοῦνται ἐπί-

σης συγκεκριμένα ὡς πρὸς τὰ ἐξ αὐτῶν παραγόμενα ἀφηρημένα οὐσιαστικά, παραστατικά τῆς ιδιότητος ἐκείνων, π.χ. βλάξ, ἄρπαξ, ἀρπαγή, παρθένος, κλοπή, παρθενία, βλακεία κ.λπ. Πάντα δὲ τὰ προσηγορικά θεωρούμενα ὡς πρὸς τὰ ἐξ αὐτῶν παραγόμενα ἀφηρημένα δύνανται νὰ ὀνομασθοῦν συγκεκριμένα, ὡς ἀνθρώπος, ἀνὴρ, πατήρ, υἱός, ζῶον, θηρίον, πατρότης κ.λπ.

Πολλάκις πολλὰ κύρια ὀνόματα μεταπίπτουν εἰς προσηγορικά, π.χ. «οἱ Δημοσθένει» (= οἱ ἔνδοξοι ῥήτορες), «οἱ Ὑπέρβολοι» (= οἱ κακοὶ δημαγωγοί), καὶ τὰνά-πάλιν προσηγορικά ἀναφερόμενα εἰς ὠριμένον τι μετατρέπονται εἰς κύρια, π.χ. «ἡ πατρίς» (= ἡ πατρίς ἡμῶν) «ὁ βασιλεύς» (= ὁ βασιλεὺς τοῦ τόπου) ἢ κατὰ τὴν ἀντονομασίαν* τὸ ὄνομα τοῦ εἶδους τίθεται εἰς τὸ ἄτομον, π.χ. ὁ ποιητής (= ὁ Ὅμηρος), ὁ ῥήτωρ (= ὁ Δημοσθένης) κ.λπ. // «ὄνομα κοινόν», «ὄνομα ἐπικοινων» (βλ. γένος) // (ἐν συνθέσει τὸ ὄνομα) ἀνώνυμος, δυσώνυμος, παρώνυμος καὶ παρωνύμιος· ἐπωνυμία, ἀντωνυμία (βλ. -ο, -ω) // (Παραγωγή) τὰ ὀνόματα ἢ γίνονται ἐκ ῥηματικῶν θεμάτων, ὅποτεν λέγονται «ῥηματικά» καὶ εἶναι πρωτότυπα, π.χ. (θέμα) θυ- (θύω) > θύτης, ἢ γίνονται ἐξ ὀνοματικῶν θεμάτων, ὅποτεν λέγονται «παρωνύμια» καὶ εἶναι παράγωγα, π.χ. (θέμα) δημος > δημότης. Ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τῶν ὀνομάτων, ἰσχύουν οἱ ἐπόμενοι κανόνες: α) τρέπεται πολλάκις τὸ θεματικὸν θέμα· (θέμα) τέκ- > τέκος, (θέμα) ἀλειφ- > ἀλοιφή, (θέμα) σπευδ- > σπουδή, (θέμα) ἀρηγ- > ἀρωγός, ἢ ἐκτείνεται, (θέμα) τιμᾶ- > τί-

μημα, (θέμα) πονε- > πόνημα, (θέμα) δηλο- > δήλωσις, (θέμα) κλῖ- > κλῖμα, (θέμα) θύ > θύμα, β) ὁ χαρακτήρ τοῦ θέματος, ἂν εἶναι σύμφωνον, πᾶσχει τὰς γνωστὰς μεταβολάς, π.χ. γράφ-μα > γράμμα, πῖθ-τι-ς > πῖστις, πρᾶγ-σι-ς > πρᾶξις, γ) ἐνίοτε γίνεται ἀναδιπλασιασμός*, π.χ. (θέμα) ἀγ- > ἀγ-ωγ-ή, (θέμα) βα- > βέ-βα-ιω-ς // (Ὁρθογρ.) τὰ ἔχοντα ἀναδιπλασιασμόν τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος, θὰ ἔχουν ἢ ἡ ι, π.χ. βε-βαι-ος, βέ-βηλος, μί-μησις, δί-δωμι, τί-θημι < (θί-θημι) κ.λπ., δ) ἐπεντίθεται γράμμα ἢ γράμματά τινα μεταξὺ τοῦ θέματος καὶ τοῦ προσφύματος ἢ τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως, π.χ. (θ. στα-) > στα-θ-μός, (θεμ. ι-) > ι-σθ-μός, (θ. υ-) > υ-ε-τός, (θέμ. πιθ-) > πιθ-α-νός κ.λπ. // (Ὁρθογρ.) πολλὰ τῶν ὀνομάτων γράφονται διὰ τοῦ ι, ὅταν παράγονται ἀπὸ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα γράφονται διὰ τῆς εἰ διφθόγγου, π.χ. (νεῖφω) - νιφετός, νιφάς, (πειθω) - πιθανός, (οἰκτεῖρω*) - οἰκτιρμός, (σεῖω) - σῖτος, (λείπω) - λιμός, (λείχω) - λιχανός.

ὀνομάζω (τινά)· (= καλῶ τινα προσφέρων τὸ ὄνομά του· δηλῶ ὄνομα ἔκ τινος, ἐπονομάζω, ὀνοματίζω)· (φρ.) «τῶν θυγατέρων τὴν μὲν, Ἀρετὴν, τὴν δέ, Σωφροσύνην ὀνόμασεν» (Πλούταρχος)· (πρτ.) ὠνόμαζον, (μελλ.) ὀνομάσω, (ἀόρ.) ὠνόμασα, (πρκμ.) ὠνόμακα, (ὑπερσ.) ὠνομάκειν· (ὑπ.) ἔ ὀνομάζω, ἄ ὀνομάσω, πρ ὠνομάκω, ὠνομακῶς ὦ· (εὐ.) ἔ ὀνομάζοιμι, μ ὀνομάσοιμι, ἄ ὀνομάσαιμι, πρ ὠνομάκοιμι, ὠνομακῶς εἶην· (προστ.) ἔ ὀνόμαζε, ἄ ὀνόμασον, πρ ὠνομακῶς ἴσθι·

σαι, πρ ὠνομακέαι· (μετχ.) ἔ ὀνομάζων, -ζουσα, -ζον, μ ὀνομάσων, -σουσα, -σον, ἄ ὀνομάσας, -σασα, -σαν, πρ ὠνομακῶς, -κυῖα, -κός.

// ὀνομάζομαι· πρ ὠνομαζόμεν, μ ὀνομασθήσομαι, ἄ ὠνομάσθην, πρ ὠνόμασμαι, ὑ ὠνομάσμην· (ὑπ.) ἔ ὀνομάζωμαι, ἄ ὀνομασθῶ, πρ ὠνομασμένος ὦ· (εὐ.) ἔ ὀνομαζοίμην, μ ὀνομασθησοίμην, ἄ ὀνομασθείην, πρ ὠνομασμένος εἶην· (προστ.) ἔ ὀνομάζου, ἄ ὀνομάσθῃτι, πρ ὠνομασμένος ἴσθι· (ἀπ.) ἔ ὀνομάζεσθαι, μ ὀνομασθήσθαι, ἄ ὀνομασθῆναι, πρ ὠνομάσθαι· (μετχ.) ἔ ὀνομαζόμενος, -ομένη, -όμενον, μ ὀνομασθησόμενος, -θησομένη, -θησόμενον, ἄ ὀνομασθείς, -θείσα, -θέν, πρ ὠνομασμένος, -μένη, -μένον — «ὀνομάζω τινα (ἀντικ.) τι (κατηγ.)» (= ἀποκαλῶ τινὰ ὡς τι)· (φρ.) «οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασε» (Κ.Δ.)· «παιδὰ μ' ὠνόμαζετο» (Σοφοκλῆς)· (παθ.) (= καθίσταμαι περίφημος)· (φρ.) «ὑπὲρ τῶν ἀδόξων ἢ τῶν ὠνομασμένων (διορθ. διωνομασμένων)» (Ἰσοκράτης) — ὄνομα, ὀνομασία, ὀνομαστικός, ὀνομαστική, ὀνομαστή, ὀνομαίνω (= ὀνομάζω), ὀνομασμός, ὀνομαστός, ὀνοματικός.

ὀνομαστικός, -ή, -όν· ὁ τοῦ ὀνόματος· // (Γραμμ.) «ὀνομαστική» ἡ πρώτη πτώσις, ἢ καθοριζόμενη ὁ ρ θ ἢ ἡ εὐ θ εῖ α, ὡς εὐθέως ἀναφερομένη πρὸς τὸ οὐς. τὸ ἐπίθ. κ.λπ., εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὰς πλαγίας πτώσεις (γενικ., δοτ., αἰτ., ἀφαιρ., ὄργαν., τοπική), ὡς πλαγίως ἀναφερομένης πρὸς τὰ ὀνόματα, ἀντωνυμίας καὶ μεταχάς. Αὕτη τροποποιουμένη ἀποτελεῖ τὰς πτώσεις ἢ ὀνομαστική δὲν εἶναι πτώσις, ἀλλὰ πηγή τῶν πτώσεων, ὅπως καὶ τὸ ἀπαρέμφατον*

δὲν εἶναι ἑγκλίσις, ἀλλ' ἡ πηγή τῶν ἐγκλίσεων. Αὕτη δὲν χαρακτηρίζεται διὰ καταλήξεων (ὅπως αἱ ἄλλαι), διότι εἰς ταύτην ἐμφανίζεται τὸ ὄνομα ἀπλῶς ἄνευ σχέσεως τινος πρὸς ἄλλο· ἐλήφθη δὲ κατὰ τὴν ὀνομασίαν ὅχι ἡ λειτουργία αὐτῆς εἰς τὴν πρότασιν, ἀλλ' ἀπλῶς τὸ γεγονός τοῦτο, ὅτι δι' αὐτῆς κυρίως ὀνομάζονται τὰ πρόσωπα, τὰ πράγματα κ.λπ. // ἡ ὀνομαστική τῶν πρωτοκλίτων θηλυκῶν ὀνομάτων ἐσχηματίζεται ἄνευ πτωτικῆς τινος καταλήξεως, ἔληγε δὲ εἰς -ᾱ(η), π.χ. χαρά, γενεά, σοφία, τιμή, σοφή, ὁγδόη, ἦτο δὲ τοῦτο τὸ τελικὸν φωνὴν πολλῶν ριζῶν: τέμνεται - τομή, δέδμηται - μεσόδμη κ.λπ., ὅθεν ὁρμηθὲν κατέστη κατάληξις ὀνομαστική.

Μεταξὺ ὀνομαστ. καὶ αἰτιατ. ὑπάρχει ἐπικοινωνία, διὰ τοῦτο καὶ τὰ οὐδέτερα ἔχουν ἓνα τύπον δι' ἀμφοτέρας. Τούτου ἕνεκα λαμβάνεται ὁ τύπος τῆς ὀνομαστ. πληθυντικοῦ καὶ ὡς αἰτ., ἐνίοτε δὲ καὶ τὰνάπαλιν, (πρβλ. τὰς αἰτιατικές, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸν σχηματισμόν εἶναι ὀνομαστικά: τοὺς (οἱ) ὄφεις, τὰς (αἱ) πόλεις, τοὺς (οἱ) νεῖς, τοὺς (οἱ) εὐγενεῖς, τοὺς καὶ τὰς (οἱ, αἱ) μείζους, τοὺς (οἱ) βασιλεῖς κ.λπ.) // (Συντακτ.) «ὀνομαστικὴ ἀπόλυτος» ἡ κατὰ σολοικισμόν μετοχή, ἡ ὁποία ἀντί, ὡς ἔπρεπε, νὰ ἔχη τὸ ὑποκείμενον κατὰ γενικήν, ὡς «τούτων πραχθέντων, ἀπείη ὁ Κῦρος», ἔχει τὸ ὑποκείμενον κατ' ὀνομαστικήν, «ταῦτα πραχθέντα, ἀπείη ὁ Κῦρος» (νεώτ.) «κατερχόμενον τὸ αὐτοκίνητον, σὲ συνήντησα», ἀντὶ τοῦ ὁρθοῦ «κατερχομένου τοῦ αὐτοκινήτου σὲ συνήντησα» ἢ ἀναλυτικῶς «ἐν ᾧ κατήχετο τὸ αὐτοκίνητον, σὲ συνήντησα» (βλ. λέ-

ξεις «έτεροπρωπία» καὶ «ταυτοπρωπία» ἢ «σχημα ἀναχόλουθον»· // (τὸ οὐδ. ὡς οὐς.) «ὄνομα οὐσιαστικόν», «τὸ οὐσιαστικόν» (βλ. ὄνομα) // «τὸ ὀνομαστικόν»· κατὰλογος, εἰς τὸν ὅποιον ἀνεγράφοντο καθ' ὕλην τὰ ὀνόματα διαφόρων πραγμάτων, ἢ ἔννοια ὡς καὶ ἡ χρῆσις αὐτῶν «Ὄνομαστικὸν Ἰουλίῳ Πολυδεύκους», ἥτοι κατὰλογος καθ' ὕλην τῶν ἀττικῶν ὀνομάτων.

Ἡ αἰτιατικὴ ἀντεστοίχει καὶ ἐσχηματίσθη κατὰ τὴν ὀνομαστικὴν, τὸν βουὴν (ἀντὶ τὸν βῶν) κατὰ τὴν ὀνομαστικὴν βοῦς, ὡς καὶ ἀντιστρόφως ἡ ὀνομαστικὴ κατὰ τὴν αἰτιατικὴν: (δωρ.) ὁ βῶν (ἐκ τοῦ τὸν βῶν): Οὕτω καὶ εἰς τὴν νεοελλ. ἀπὸ τὴν αἰτιατ. τὸν πατέρα(ν), τὸν δαίμονα(ν), τὴν γυναῖκα(ν), ἐσχηματίσθη ἡ ὀνομαστικὴ ὁ πατέρας, ὁ δαίμονας, ἡ γυναῖκα (ἡ γυναῖκα) κ.λπ.

Αἱ χρησιμοποιοῦμεναι ὑπὸ τῶν ποιητῶν ὀνομαστικαὶ εἰς ἃ ἦσαν κλητικαὶ αἰολικαὶ κατὰ τοὺς παλαιούς γραμματικούς, π.χ. αἰχμητά, ἱππότα, νεφεληγερέτα, ἱππηλάτα, κυανοχαῖτα κ.λπ. Κλητικαὶ ἀληθεῖς παρελαμβάνοντο ὡς ὀνομαστικαὶ καὶ ἰδίως εἰς ὀνόματα, τῶν ὁποίων ἡ κλητικὴ ἦτο λίαν εὐχρηστός, π.χ. Jupiter (= Ζεῦ πάτερ). Ἡ ὀνομαστ. πληθυντικοῦ τῆς α' καὶ β' κλίσεως εἶχε παλαιότερον τὴν αὐτὴν κατάληξιν πρὸς τὴν τῶν τριτοκλίτων ἄρσ. καὶ θηλ., ἥτοι -ες συνηρημένην μετὰ τοῦ θεματικοῦ -α καὶ -ο εἰς -ᾶς καὶ -ὄς, ἀλλ' εἰς τὴν ἑλληνικὴν (καὶ λατινικὴν) εἰσῆλθεν ἐκ τῶν συχναίως συνεφερομένων ἐπιθετικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ κατάληξις τῆς ὀνομ. πληθυντικοῦ τῶν δευτεροκλίτων -οι ἀντὶ

-ως, κατ' ἀρχὰς ἴσως εἰς ἐπίθετα: «τοὶ καλ-οί», «τοὶ φίλ-οι», ἔπειτα εἰς τὰ οὐσιαστικά: «οἱ ἀνθρωποι», «οἱ λόγοι». Ὅτι δὲ τὸ -οι καὶ τὸ -αι δὲν σύγκειται ἐκ τῶν θεματικῶν φωνηέντων -ο, -α, μετὰ τοῦ «ι» συναρθεέντων (ὅπως ἡ τοπικὴ Φαληρο-τι Φαληροῖ), ἐλέγχει σαφῶς ὁ ὄξυς τόνος: καλοί, πολλοί καὶ ἡ βράχυνσις ὡς πρὸς τὸν τονισμόν οἱ κῆποι, οἱ ἄνθρωποι, οἱ οἴκοι (παρὰ τὴν τοπικὴν οἴκῃ). Ἡ ὀνομαστικὴ πληθυντικοῦ τῆς ἀττικῆς κλίσεως ἔληγεν εἰς -ω, οἱ λεῶ.

Εἰς τὰ σύνθετα τὰ λήγοντα εἰς -οος ἡ ὀνομαστικὴ πληθ. συνηρεῖτο μὲν εἰς -οι (-οοι), ἀλλὰ τὸ -οι τοῦτο, καίτοι προῆλθεν ἐκ συναρέσεως, ἐβραχύνθη κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ἀσυναίρετον -οι τῆς πτώσεως ταύτης, διὰ τοῦτο εἶναι εὐνοί (-νοοί) οἱ (ὅπως οἱ καλοί). Εἰς τὴν νέαν ἀττικὴν ἐγένετο ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου εἰς τὴν ὀνομαστικὴν πληθυντικοῦ τῶν θηλυκῶν ὀνομάτων εἰς τὴν προπαρὰλήγουσαν (ὅπως παλαιότερον ἐτονίζετο ἡ ὀνομαστ. πληθ. τῶν θηλ. κατ' ἀναλογίαν τῶν ἄρσ. ἐπὶ τῆς προπαρὰλήγουσας): οἱ ἐλεύθεροι - αἱ ἐλεύθεραι, οἱ τίμοι - αἱ τίμαι, οὕτω καὶ ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἀττικῶν ἐτονίσθη, αἱ ἡμεραι, αἱ εὐπράξια, αἱ τραγῳδία.

Τῶν τριτοκλίτων ἄρσεν. καὶ θηλ. ὀνομάτων ἡ ὀνομαστικὴ πληθυντικοῦ ἔληγεν ἀνέκαθεν εἰς -ες:

- α) εἰς τὰ λήγοντα εἰς σύμφωνα: πόδ-ες οἱ, φύλακ-ες οἱ,
- β) εἰς τὰ λήγοντα εἰς δίφθογγον -αυ, -ου: γράF-ες, νῆF-ες, βόF-ες,
- γ) εἰς τὰ λήγοντα εἰς τοὺς φθόγγους υ, ι: δρύF-ες, μύF-ες (ἀντὶ μύ(σ)ες), ἄλλως δὲ εἰς -υες: ἰδρυες, οἶες καὶ διαλεκτικῶς

μάντιες, πόλιες κ.λπ., δ) εἰς ἄλλας δὲ τάξεις συνηρεῖται μετὰ τοῦ χαρακτηριστοῦ, π.χ. πόλε(ι)-ες > πόλεις, τρέ(ι)ες > τρεῖς, πήχεις, ὠκείς, πελέκεις, ἐγγελείς κ.λπ. // «παραγωγὴ ὀνομάτων» (βλ. ἐτυμολογικὸς καὶ παραγωγὴ) // εἰς τὰ εἰς -εως προσσηγορικὰ ἢ πτώσις αὐτῆς ἔληγεν εἰς τὸν Ὀμηρον εἰς -ης: βασιλῆF-ες, ἱππῆF-ες, ἀλλὰ καὶ μετέπειτα εἰς τὴν ἀττικὴν κατὰ συναίρεσιν οἱ βασιλῆς, ἱππῆς, Ἀχαρνῆς, Μαντινῆς (πρβλ. ἡέλιος > ἥλιος).

Ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ δ' αἰῶνος ἐσχηματίσθη ἄλλος τύπος μετὰ τοῦ ε, (κατὰ τὸ ἱππέας, ἱππέα) ἱππέης καὶ κατ' αὐτὸν περιπου τὸν χρόνον κατὰ τὰ πολλὰ εἰς -ες καὶ βασιλέες, καὶ κατὰ συναίρεσιν οἱ βασιλεῖς, οἱ δρομεῖς κ.λπ.

Εἰς ὅσα τὸ θέμα ἦτο -ε(ς), -ο(ς) καὶ ἡ κατάληξις -ες συνηρεῖται μετὰ τοῦ θεματικοῦ ε εἰς εἰ, π.χ. εὐμένε(σ)ες -εὔμενεῖς καὶ μετὰ τοῦ ο εἰς τὰ εἰς -ος θέματα εἰς -ου, π.χ. ἀμεινο(σ)-ες > ἀμείνους, πλείο(σ)-ες > πλείους, κατὰ ταῦτα καὶ εὖνους. // (Συντακτ.) Ἡ ὀνομαστικὴ τίθεται πολλάκις καθ' ἑαυτὴν ἐπιφωνηματικῶς: «ὦ τλήμων ἐγώ» (Ἀριστοφάνης), «ὦ πολλ' ἐγὼ μοχθηρός, ὦ πικρός Θεοῖς» (Σοφοκλῆς). Τίθεται σύναρθρος ὀνομαστικὴ ὡς διορισμὸς τῆς περιεχομένης ἀντωνυμίας εἰς τὸ ῥήμα, π.χ. «ὁ παῖς ἀκολούθει» (Ἀριστοφάνης), «Κλέαρχε καὶ Πρόξενε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες Ἕλληνες (δηλ. ὑμεῖς) οὐκ ἴστε ὅ,τι ποιεῖτε» (Ξενοφών) // (δημοτ.) μετ' ὀνομαστικῆς συντάσσονται αἱ προθέσεις «ἀπό» ἢ «γιά», ὅταν δηλοῦν ἀφετηρίαν, κατάστασιν ἢ ἀποτέλεσμα, τὸ δὲ ὄνομα τὸ ὅποιον συνοδεύουν ἀ-

ναφέρεται εἰς τὸ ὑποκείμενον, π.χ. «ἀπὸ δήμαρχος κλητήρας», «ἀπὸ μικρὸς ἦταν ἔξυπνος», «περνᾷ γιὰ σπουδαῖος» κ.λπ. // πολλάκις τίθεται ὀνομαστικὴ μὴ ἔχουσα σχέσιν πρὸς τὸ ῥήμα ἢ πρὸς ἄλλην τινὰ λέξιν τῆς προτάσεως· ἡ τοιαύτη ὀνομαστικὴ εἶναι ἀνεξάρτητος διὰ τὴν συντακτικὴν συμφωνίαν τῶν λέξεων καὶ ὀνομάζεται «ψυχολογικὸν ὑποκείμενον», π.χ. «οἱ δὲ φίλοι, ἦν τις ἐπίστηται αὐτοῖς χρῆσθαι, ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι;» (Ξενοφών), (πρβλ.) (νεωτ.) «τότε ὁ ποντικὸς γίνηκεν ἡ καρδιά του» (παραμῦθι).

ὀνομαστικὸς, -ή, -όν· (ἀρχ. νεωτ.) ἄλλως ὁ ὀνομαστικὸς* // (Συντακτ.) «ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί*» εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἐπιρρηματικούς*, εἶναι ὀνόματα (οὐσιαστικὰ ἢ ἐπίθετα) ἢ ἐπέχουν θέσιν ὀνόματος καὶ ὅταν μὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν λέγονται ὁμοιόπτωτοι, ὡς «Ἀριστείδης ὁ δίκαιος» (βλ. παράθεσις, ἐπεξήγησις), ὅταν δὲ δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν, λέγονται ἐτερόπτωτοι, ὡς «ὁ ἀγρὸς τοῦ Περικλέους» // (τὸ θηλ. ὡς οὐς.) ὀνομαστικὴ ἢ ἡ διδασκαλία περὶ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῆς σημασίας τῶν λέξεων // «ὀνομαστικοὶ τύποι»· εἶναι τὸ ἀπαρέμφατον*, ἡ μετοχή* καὶ τὰ ἐκ τοῦ ῥήματος. θέματος παραγόμενα ῥήματα. ἐπίθ. διὰ τῆς προσθήκης τῶν καταλήξεων -τος καὶ -τεος. Ἐκ τούτων τὰ μὲν εἰς -τος σημαίνουν ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, π.χ. ἀγαπητός (= ἡγαπημένος), ἐξάρετος, ὑφάντος, ἢ τὸν δυνάμενον ἢ ἄξιον νὰ πάθῃ τὸ σημαυνόμενον ὑ-

πὸ τοῦ ῥήματος, π.χ. τρωτός (= ὃν δύ-
ναται τις νὰ τρώσῃ, ὁ εὐάλωτος, ὁ δυνάμε-
νος νὰ τραυματίζεται), ἐξαιρετός·
(φρ.) «στρεπταί (= μεταβληταί) φρένες
ἐσθλῶν» («Ὀμηρος») [μερικὰ τούτων ἰ-
δίως σύνθετα μετὰ τοῦ στερητικοῦ ἄχουν
καὶ ἐνεργητικὴν σημασίαν: ἄπρακτος (= α)
ὁ μὴ πραχθεὶς, β) (= ὁ μὴ πράξας).
μερικὰ δὲ μέσην, π.χ. ἀστράτευτος
(= ὁ μὴ στρατευσάμενος)]· τὰ δὲ εἰς -τέος
σημαίνουν τὸν ὀφείλοντα νὰ πάθῃ τὸ ση-
μαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος, π.χ. ἀπορ-
ριπτέος (= πρέπει νὰ ἀπορριφθῇ), ἐνῶ ἀ-
πορρήμιμος (= δύναται νὰ ἀπορριφθῇ),
διαριετέος (= πρέπει νὰ διαιρηθῇ), ἀφαι-
ρετέος, μειωτέος, πολλαπλασιαστέος
κ.λπ.

δνοματισμός, (-οῦ), ὁ· καταγραφὴ ὀνο-
μάτων // (Λογ.) ἄλλως «ὀνομοκρατία ἢ»
(λατιν. *nominalismus*)· θεωρία, ἰδίως
κατὰ τὸν μεσαίωνα, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν
ὑπαρξίν καὶ τὴν οὐσίαν τῶν γενικῶν ἐν-
νοιῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν αὗται εἶναι ἀτομι-
κὰ δημιουργήματα ἔχοντα ὡς μόνην πρα-
γματικότητα τὸ ὄνομα, τὴν λέξιν.

δνοματοποιία, (-ίας), ἡ· (ἄλλως «ὀνο-
ματοποιήσις» ἢ «ἡχομιμητική*»)· ὁ σχη-
ματισμὸς λέξεων μιμουμένων διὰ τοῦ ἡ-
χοῦ τῶν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ὀνομάζουσι: πα-
φλασμός, τερέτισμα, τιτυβίζω, κα(κ)-
καρίζω κ.λπ., (δημ.) «γογγυρίζουν τὰ
ἄντερά του», «μπουμπουνίζει», «τσου-
ρουφλίζει» κ.λπ. // εἰς τὰς ὀνοματοποιη-
μένας λέξεις (σ)τρακα(σ)τρούκα, τουρ-
τουρίζω, τσιτσιρίζω, φαφλατῶ, χαχανίζω,
χουχουλιάζω, χουχουλιέμαι, φάπα περι-
λαμβάνονται καὶ αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι μι-
μοῦνται τὰς φωνὰς τῶν ζώων π.χ. κα(κ)-

κάζω, κα(κ)καρίζω, κακκαβίζω, τερετί-
ζω, τιτίζω, τιτυβίζω, σίζω, βελάζω, γου-
λίζω, νιαουρίζω, τοιβίζω, πιπινίζω κ.λπ.
δνοματοποιῶ (-έω)· (μετχ. παθ. πρκμ.
ὀνοματοποιημένος, ἐσφαλμένον ὀνομα-
τοπεποιημένος (δέχεται ἀναδιπλασιασμόν
ἐξωτερικόν) (= ἐφευρίσκω, κατασκευάζω
ὀνόματα)· // σχηματίζω λέξεις κατὰ μι-
μῆσιν φυσικοῦ τινος ἥχου, ὡς γκατᾶ>
γδοῦπος· φλ. φλ. φλ.> φλοῖσβος, τικ -
τάκ, τιδ - τιό (κν. ταίον - τοῖον), (ἐπὶ κω-
πηλασίας) ὡπ, χόπ· (δημοτ.) μπλούμ,
πλίτς, πλάτς, μιάον, ἀνού, χαχαχά κ.λπ.,
(ἀρχ.) ῥυππαπαῖ, (ἐπὶ βατράχων) «βρε-
κεξέξ κοάξ», (ἐπὶ πομπῶδους τραγικοῦ ὅ-
φους) «φλαττοθρατοφλαττόθρατ», (ἐπὶ
περδίκων) «κακκαβίζω», (ἐπὶ γλαυκῶν)
«κικκαβαῦ», (ἐπὶ χελιδόνων) «τερετιζω»
κ.λπ., οὕτω καὶ «κακκαβίζω», «τιτυβί-
ζω» κ.λπ. // (οὐσ.) ὀνοματοποιία ἢ καὶ
ὀνοματοποιήσις, (-εως), ἡ.

δνοματώδης, -ης, -ῶδες, (-ους)· «ὁ-
νοματώδης λόγος» (= ὀνοματικὸς
ὀρισμός)· «ὀνοματώδης ὀρι-
σμός», (ἀντιθ.) «πραγματικὸς ὀ-
ρισμός» (= ὁ ἐξηγῶν τὸ ὄνομα ἐτυμο-
λογικῶς, μὴ δίδων ὅμως καὶ τὴν σημα-
σίαν τῆς λέξεως ταύτης).

δνος, (-ου), ὁ· (= γάδαρος)· ὄνος, (-ου),
ὁ (= τιμή, τίμημα, ἀντίτιμον, ἀγορά),
ὄνειος, -ος, -ον· (ὀνίνημι) (= χρήσιμος,
ὠφέλιμος)· ὄνειος, -α, -ον (= ὁ τοῦ ὄνου)
ὠνιος, -ία καὶ -ιος, -ιον (= ἀγοραστός).
-ονς· (δωρ. κατάληξις αἰτ. πληθ. ἀντι-
-ους), ὡς αὐτόνς> αὐτούς, κορμόνς>
κορμούς (βλ. αἰτιατική).

-οντας· (δημ.) (Ὁρθογρ.) (ἄκλιτος κατά-
ληξις, μετχ. ἐκ τῆς αἰτ. ἐνικού τῆς μετχ.

τοῦ ἐνεστ.) ὡς ὁ θέλων> τὸν θέλοντα>
θέλοντας, τρώγοντας, πίνοντας· // τὰ εἰς
-οντας εἶναι προπαροξύτονα καὶ γράφονται
διὰ τοῦ ο, ὡς τρέχοντας, πηγαίνοντας, τὰ
δὲ εἰς -ῶντας εἶναι προπερισπώμενα καὶ
γράφονται διὰ τοῦ ω, ὡς γελῶντας, κτυ-
πῶντας, μιλῶντας, (ἀπλοπ. ὀρθογρ.) γε-
λῶντας κ.λπ.

-όντιον· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -οντιον μονο-
γενῆ ὑποκοριστικὰ γράφονται διὰ τοῦ ι,
π.χ. γερόντιον, ὀδόντιον, λεόντιον, δρα-
κόντιον (= ἰχθύς, φυτόν), ἀκόντιον, ἐνῶ
τὰ μετῴσιasticὰ διὰ τῆς ει διφθόγγου,
π.χ. δρακόντειον, λεόντειον, ὡς καὶ τὸ
κτητικὸν γερόντειον (= τὸ ἀνήκον εἰς τὸν
δράκοντα, λέοντα, γέροντα).

-οντο· (ἀ' συνθ. ἀπὸ τοῦ θέματος ὄντο- τοῦ
οὐς. «ὄν »), π.χ. ὄντο-λογία, ὄντο-
γένεσις κ.λπ.

-όντουςαν· (δημ.) (Ὁρθογρ.) κατάληξις
γ' πληθ. παθ. παρατατικού ἐξ ἀρχ. κατα-
λήξεως εἰς -οντο μετ' ἀναλογικῆς προσ-
κολλήσεως τῆς καταλήξε. -ησαν τοῦ παθ.
ἀορ. (ἐγράφησαν κ.λπ.)· ὡς φαίνοντουςαν,
ἐρχόντουςαν, στεκόντουςαν.

-όνω· (βλ. -ώνω).

ὀξεῖα ἡ· (θηλ.) τοῦ ὀξύς, ἐπίθετον οὐσια-
στικοποιηθέν· // (Γραμμ.) ὀξύς τόνος τῆς
λέξεως· οὗτος τίθεται εἰς τὴν λήγουσαν,
παραλήγουσαν καὶ προπαραλήγουσαν, πέ-
ραν δὲ τῆς προπαραλήγουσας δὲν τίθεται
ὀξεῖα (τόνος), διότι οὐδεμία λέξις πρωτό-
τυπος ἀπαθῆς ὑπερβαίνει τὴν τρισυλλα-
βίαν, ὡς σιδηρόδρομος (σιδήρος - δρό-
μος)· αἱ ἐπὶ τῆς λήγουσας δεχόμεναι ὀ-
ξεῖαν λέξεις λέγονται ὀξύτονοι, ὡς «κα-
κός», ἐπὶ τῆς παραλήγουσας παροξύτο-
νοι ἢ βαρύτονοι, ὡς λόγος (βαρύτονος,

διότι ἐπὶ τῆς λήγουσας δέχεται βαρεῖαν,
π.χ. λόγος) καὶ ἐπὶ τῆς προπαραλήγου-
σας, προπαροξύτονος, ὡς ἀνθρώπος· //
(Ὁρθογρ.) ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρά, ὁ
τόνος δὲν ἀναβιβάζεται εἰς τὴν προπαρα-
λήγουσαν, ὡς θάλασσα> θαλάσσης, ἄν-
θρωπος> ἀνθρώπου, ἐκτὸς τῶν ἀττικῶν
ὀνομάτων Μενέλεως, πόλεως (εἰς τὰ ὁ-
ποῖα διετηρήθη ὁ ἀρχικὸς τόνος καὶ ἡ με-
ταγενεστέρα κλίσις Μενέλαος> Μενέ-
λεως, πόλλης> πόλεως, ὡς καὶ πόλεων·
ἀλλὰ δημ. ὁ φούναρης, τοῦ ἀνθρώπου
κ.λπ.), (βλ. τονισμός καὶ περισπωμένη)·
// ὀξύα ἢ (= τὸ δένδρον ἢ ὀξύα).

ὀξυαγκύλη, (-ης), ἡ· «ὀξυαγκύ-
λαι»· εἶναι τὰ σημεῖα <.....>, ἐντὸς
τῶν ὁποίων εἰς τὰς ἐκδόσεις ἀρχαίων χει-
μένων (ἐπιγραφῶν ἢ παπύρων) κλείονται
περιττὰ καὶ ἐκ παραδρομῆς προσθετιμένα
γράμματα εἰς τὸ σωθὲν ἀντίγραφον (βλ.
ἐκδοσις).

ὀξύβαρις· (ἐνν. προσφωδία) καὶ μετρ. ὀξυ-
βαρεῖα ἢ (= ὁ τόνος* ἢ περισπωμένη).

ὀξύμωρος, -ον· (ἀρχ. -νεωτ.) ὁ φαινόμε-
νος μωρός· εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κατ'
ὀξύν τρόπον μωρός, ἦτοι τόσον περισσό-
τερον εὐφυῆς, ὥστε νὰ δίδῃ τὴν ἐντύπωσιν
μωροῦ· // (τὸ οὐδ. ὡς οὐς.) ὀξύμωρον τό-
εὐφυῆς λόγος φαινόμενος ὀξύτερος, καθ' ὅ-
σον παρουσιάζεται παράδοξος ἢ ἀνόητος·
// (Ῥητορ.) «σχῆμα ὀξύμωρον»·
ἢ ἀπλῶς «ὀξύμωρον», τὸ συνιστάμε-
νον ἐκ τῆς παραθέσεως δύο ἀντιφατικῶν
ἐννοιῶν, ὥστε ἡ ἀντίφασις ἐνῶ φαίνεται ἀ-
συνάρτητος, σημαίνει τι ὀρθὸν κατὰ βάθος·
// (Συντακτ.) σχῆμα λόγου, κατὰ τὸ ὁ-
ποῖον αἱ συναπτόμεναι ἔννοιαι κατὰ μὲν τὸ
φαινόμενον ἀποκλείουν ἀλλήλας, κατὰ δὲ

τὴν οὐσίαν ἐκφράζουσι ὁρθόν τι, ὡς «σπεῦ-
δε βραδέως», (λατ.) «*festina lente*»
(κατὰ τὸ φαινόμενον ταχύτης - βραδύτης)
κατὰ τὴν οὐσίαν, «*να ἐργάζεσθαι δραστη-
ρίως ἀλλὰ μετὰ περισκέψεως*» (= νὰ ἐ-
κτελῇς ταχέως τὸ ὥριμω· ἐσκεμμένον· νὰ
σπεύδῃς τρόπον τινὰ μετὰ συνέσεως, μετὰ
περισκέψεως)· σπεύδω (= παρὰσχευάζω
μετὰ προθυμίας, σπουδῆς· πράττω προθύ-
μως τι), ἐκ τοῦ ὁποίου καὶ σπουδῇ (= ἐπί-
μονος ἐνέργεια, σοβαρὰ ἀσχολία)· πρβλ.
(λατ. *studium* > γαλλ. *étude*)· τὸ σπ
ἐναλλάσσεται πρὸς τὸ στ, ὡς σπάδιον
ζσταδίου· // (δημοτ.) «μέσα στὰ χιόνια
καίονται καὶ στὴ φωτιὰ μαργώνων».

δξύνουα, (-ας), ἡ· (= ὀξεῖα ἀντιληψίς)·
Ὁξύνεια ἡ (= πόλις τῆς Θεσσαλίας).

δξύνω· (= καθιστῶ τι ὀξύ, ἀκονῶ) (φρ.)
«*ἔγχοι δξύνειν σιδήρω*» ('Ελλην. Ἐπι-
γράμματα), δξυτονῶ (= θέτω δξύν τόνον
ἐπὶ τῆς ληγουσῆς· προσφέρω δξυτόνως,
(μτφ.) ἐρεθίζω)· (φρ.) «*ὁ δὲ ταῦτα ἀκού-
σας καὶ δξυνθεὶς πέμπει... ἱππέας*» ('Η-
ρόδοτος)· (πρτ.) ὤξυνον, (μέλλ.) ὀξυνῶ,
(ἀόρ.) ὤξυνα, (πρκμ.) ὤξυγκα· (Μέσ.) ὀ-
ξύνομαι, π ὠξυνόμην, μ ὀξυνήσομαι, πρ
ὠξυμμαι, (μετχ.) ὠξυμμένος, -η, -ον, (ύ-
περσ.) ὠξύμμην· — ὀξυνσις, ὀξυντήρ, ὀ-
ξυντέον, παροξύνω, παροξυσμός, παροξυν-
τικός, παροξυντέον.

δξύς, ὀξεῖα, ὀξύ· (= κοπετός, μυτερός)·
ὀξίς, (-ίδος), ἡ, (ὄξος) (= ἀγγεῖον πρὸς
ἐναπόθεσιν ὄξους).

δξύτονος, -ος, -ον· (Γραμμ.) ὁ ἔχων ὀ-
ξεῖαν ἐπὶ τῆς ληγουσῆς: *κακός, χαρά, σο-
φοί, πηγαί* κ.λπ.

δων τό· (= ὁ καρπὸς τῆς σουρβιάς)· ὦν
τό (= τὸ ὑπερῶν)· ὦν τό (= ἀβγό).

ὀπή, (-ῆς), ἡ· (= ἡ τρυπα)· ὠπή (ὄπωπα
τοῦ ὀρῶ) (= ὄψις).

-όπη, -ώπη· ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -όπη βαρύ-
τονα θηλυκὰ γράφονται διὰ τοῦ ο, ὡς με-
τόπη, ἀντιλόπη, Ἀντιόπη, Κασσιόπη,
Πηνελόπη, Χαλκιοόπη, Θεόπη, Ἰόπη,
Ἀερόπη, Μερόπη, Καλλιόπη, Ροδόπη·
ἐξαιροῦνται: *Εὐρώπη, Σινώπη, Κωνώπη,*
κώπη, λώπη (= ἱμάτιον, ἔνδυμα, πρβλ.
λωποδύτης)· // τὰ εἰς -οπή λήγοντα δξύ-
τονα γράφονται διὰ τοῦ ο, ὡς ὀπή, τροπή,
κλοπή, ἐντροπή, ἀστεροπή, κοπή, ἐπι-
σκοπή, ῥοπή κ.λπ., ἐξαιροῦνται: *σιωπή,*
περιωπή.

ὀπιον, (-ου), τό· (= δηλητήριο, ἀφίον)·
ὠπιον τό (ὠψ) (= ὀφρύδιον).

ὀπισθοδρομικός, -ή, -όν· «*ὀπισθο-
δρομικὰ τὰ*» (βλ. ὑποχωρητικός).

ὀπίσω· (ἐπὶ τόπου) (= πρὸς τὰ ὀπίσω),
(ἀντίθ. τοῦ πρόσω)· (ἐπὶ χρόνου) εἰς τὸ
μέλλον, εἰς τὸ ἐξῆς, ἐπειδὴ τὸ μέλλον ἦτο
ἀόριστον καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς ὑπάρχον ὀπι-
σθεν ἡμῶν, ἐνῶ τὸ παρελθὸν ὡς γνωστὸν
ἐθεωρεῖτο ὡς κείμενον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν
ἡμῶν· οὕτω καὶ (φρ.) «*ὁ νόμος δὲν ἔχει
προσθενεργὸν δύναμιν, ἀλλ' ἔχει ὀπι-
σθενεργόν* (εἰς τὸ μέλλον) *δύναμιν* (ὀπί-
σω=μέλλον)». Οὕτω καὶ ἡ ἱστορία παρα-
βάλλεται πρὸς τὸν ἄνθρωπον· κατὰ τὴν
γέννησιν νέος, τώρα δὲ μετὰ πολλὰ ἔτη
γέρων· τότε ἡ ἱστορία ἦτο νέα, τώρα εἶναι
παλαιά, ὥστε ἡ σύγχρονος ἱστορία ὡς
πρὸς τὴν γέννησιν αὐτῆς εἶναι παλαιά (ἀρ-
χαία), ἡ δὲ παλαιά (ἀρχαία) εἶναι νέα.

ὀπλή, (-ῆς), ἡ· (= ὄνυξ ἵππου, ὄνου)· ὠ-
πλή, (-ῆς), ἡ (= κτύπημα διὰ τῆς χειρός).

ὀπλίζω (τινά)· (= ἐνδύω με ὀπλα)· (φρ.)
«*Μήδους τε ὠπλισε πάντας*» ('Ηρόδο-

τος)· παρὰσχευάζω· (φρ.) «*δαῖθ' ὀπλί-
ζει*» (Εὐριπίδης), εὐτρεπίζω, (μτφ.) λαμ-
βάνω θάρρος)· (φρ.) «*ὀπλίζου καρδιά*»
(Εὐριπίδης)· (πρτ.) ὠπλίζον, (μέλλ.) ὀ-
πλιῶ, ὀπλίσω, (ἀόρ.) ὠπλισα, (πρκμ.) ὠ-
πλικά, (ὑπερσ.) ὠπλίκειν· (ὑπ.) ὀπλίζω,
ἂ ὀπλίσω, πρ ὠπλίκω, ὠπλικῶς ὦ· (εὐ.) ὀ-
πλίζοιμι, μ ὀπλιόμι, ὀπλιόην, ὀπλίσου-
μι, ἂ ὀπλίσαιμι, πρ ὠπλίσκοιμι, ὠπλικῶς
εἶην· (προστ.) ὀπλίζε, ἂ ὀπλίσον, πρ ὠ-
πλικῶς ἴσθι· (ἀπ.) ὀπλίζειν, μ ὀπλιεῖν,
ὀπλίσειν, ἂ ὀπλίσαι, πρ ὠπλικέναι·
(μετχ.) ὀπλίζων, -ουσα, -ον, μ ὀπλιῶν,
-οῦσα, -οῦν, ὀπλίσων, -σουσα, -σον, ἂ ὀ-
πλίσας, -σασα, -σαν, πρ ὠπλικῶς, -κυῖα,
-κός·

// ὀπλίζομαι· π ὠπλιζόμην, μ ὀπλίσομαι,
ἀττ. ὀπλιούμαι, ἂ ὠπλισάμην, ὠπλίσθην,
πρ ὠπλισμαι, ὠπλίσμην· (ὑπ.) ὀπλί-
ζωμαι, ἂ ὀπλίσωμαι, ὀπλισθῶ, πρ ὠπλι-
σμένος ὦ· (εὐ.) ὀπλιζοίμην, μ ὀπλισοί-
μην, ὀπλιόμην, ἂ ὀπλισάμην, ὀπλι-
σθίην, πρ ὠπλισμένος εἶην· (προστ.) ὀ-
πλίζου, ἂ ὀπλίσαι, ὀπλίσθι, πρ ὠπλι-
σμένος ἴσθι· (ἀπ.) ὀπλίζεσθαι, μ ὀπλίσε-
σθαι, ὀπλιεῖσθαι, ἂ ὀπλίσασθαι, ὀπλισθῆ-
ναι, πρ ὠπλισμένον τινὰ εἶναι· (μετχ.) ὀ-
πλιζόμενος, -ομένη, -όμενον, μ ὀπλισόμε-
νος, -η, -ον, ὀπλιούμενος, -ουμένη, -ού-
μενον, ἂ ὀπλισάμενος, -σαμένη, -σά-
μενον, ὀπλισθείς, -σθείσα, -σθέν, πρ ὠπλι-
σμένος, -μένη, -μένον· — ὀπλισις, ὀπλι-
σμός, ὀπλισμα, ὀπλιστής, ὀπλιστικός, ὀ-
πλιστέον, ὀπλιτεύω (= ὑπηρετῶ ὡς ὀπλί-
της), ὀπλίτης, ὀπλιτεία, ὀπλιτικός, ὀπλι-
τις, (-ίδος), ἡ, ἐξοπλίζω, ὀπλιτικός, ἀφο-
πλίζω, καθοπλίζω κ.λπ.

-οπος καὶ -οπός· ('Ορθογρ.) τὰ βαρύτερα

εἰς -οπος καὶ -οπός γράφονται διὰ τοῦ ο,
π.χ. *κόπος, δίκος, μελικός, ἀεροκό-
πος, χορτοκόπος, δίοπος, ἄσκοπος, πρόσ-
κοπος, λογοκόπος, ἀνισόροπος, ἀμφί-
ροπος, τρόπος, ἐπίτροπος, ιδιότροπος,*
ἐκτροπος, τόπος, ἄτοπος, δασότοπος
κ.λπ., ὡς καὶ τὰ δξύτονα *ὀπός, σκοπός,*
χαρπός, μαστροπός, ἐξαιροῦνται καὶ γρά-
φονται διὰ τοῦ ω τὰ ἐκ τοῦ κώπη, ἄνθρω-
πος, πρόσωπον καὶ μέτωπον, π.χ. *δίκω-
πος, μενόνκωπος· συνάνθρωπος, ὑπάν-
θρωπος· ἀπρόσωπος, ἐκπρόσωπος, δι-
πρόσωπος· διμέτωπος, εὐρυμέτωπος*
κ.λπ., ὡς καὶ τὰ δξύτονα: *ἀγριωπός,*
*στρογγυλωπός, γκριζωπός, νωπός, στε-
νωπός, κυανωπός, πρασινωπός, ἀρρενω-
πός* κ.λπ.

ὀπτῶ (-έω) (τι)· (= φῆνω ἄρτον· μαγει-
ρεῦν διὰ πυρὸς ἄνευ ὕδατος)· (φρ.) «*κρέα
ὠπτων*» ('Οδύσεια), ἐνῶ τὸ «*ἔψω*»
βράζω ἐντὸς τοῦ ὕδατος)· (πρτ.) ὠπτων,
(μέλλ.) ὀπτήσω, (ἀόρ.) ὠπτήσα· (ὑπ.) ὀ-
πτῶ, ἂ ὀπτήσω· (εὐ.) ὀπτῶμι, ὀπτῶην,
μ ὀπτήσοιμι, ἂ ὀπτήσαιμι· (προστ.) ὀ-
πτα, ἂ ὀπτησον· (ἀπ.) ὀπτᾶν, μ ὀπτή-
σειν, ἂ ὀπτήσαι· (μετχ.) ὀπτῶν, -ῶσα,
-ῶν, μ ὀπτήσων, -σουσα, -σον, ἂ ὀπτήσας,
-σασα, -σαν.

// ὀπτῶμαι (-άομαι)· π ὠπτῶμην, μ ὀ-
πτήσομαι, ἂ ὠπτήθην, πρ ὠπτημαι, ὠ-
πτήμην· (ὑπ.) ὀπτῶμαι, ἂ ὀπτηθῶ, πρ
ὠπτημένος ὦ· (εὐ.) ὀπτῶμην, μ ὀπτη-
σοίμην, ἂ ὀπτηθείην, πρ ὠπτημένος εἶην·
(προστ.) ὀπτῶ, ἂ ὀπτήθι, πρ ὠπτησο·
(ἀπ.) ὀπτᾶσθαι, μ ὀπτήσεσθαι, ἂ ὀπτη-
θῆναι, πρ ὠπτήσθαι· (μετχ.) ὀπτῶμενος,
-ωμένη, -όμενον, μ ὀπτησόμενος, ἂ ὀπτη-
θείς, -θείσα, -θέν, πρ ὠπτημένος, -μένη,

-μένον· — ὀπτησις, ὀπτήσιμος, ὀπτητήριον, ὀπτανέιον, ὀπταλέος, ὀπτητέον· — «ὀπτῶ» (ἐπὶ κρέατος, ἄρτου καὶ πηλίνων ἀγγείων ὀπτομένων διὰ τοῦ πυρός), ἐνῶ «ἔψω» (= βράζω λάχανα, κρέας)· (φρ.) «κρέα κατακόπαντα ἔφειν καὶ ὀπτᾶν» (Πλάτων)· διαφέρει καὶ τὸ «ὀπτός» τοῦ «ἐφθός»· (φρ.) «καὶ παρ' Ὀμήρου τά γε τοιαῦτα μάθοι ἂν τις· οἷσθα γὰρ ὅτι ἐπὶ στρατείας ἐν ταῖς τῶν ἡρώων ἐστιάσειν οὔτε ἰχθύσιν αὐτοὺς ἐστιᾶ, καὶ ταῦτα ἐπὶ θαλάσῃ ἐν Ἑλλησπόντι ὄντας, οὔτε ἐφθοῖς κρέασιν ἀλλὰ μόνον ὀπτοῖς» (Πλάτων).

ὅπως· (τροπικὸν ἐπίρρ.) (= ὥς, καθ' ὃν τρόπον, κατὰ ποῖον τρόπον), (κν. μ' ὅποιο τρόπον, καθῶς) // (μεθ' ὑποτ. μετὰ τοῦ «ἂν» (ἐπικ. κε(ν)) ὅπως καὶ ἂν, ὅσον καὶ ἂν (φρ.) «ἐῷσι χρῆσθαι οὕτως ὅπως ἂν αὐτοὶ βούλωνται»· (φρ.) «οὐκ ἔσθ' ὅπως» (= δὲν ὑπάρχει τρόπος νά, κατ' οὐδένα τρόπον)· «οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ» (= ἀδύνατον νά μή...· ἐξάπαντος θά· ἀφεύκτως)· «οὐχ ὅπως...ἀλλά» (= ὅχι μόνον δέν, ἀλλὰ καί) // (συνδ. χρονικὸς μεθ' ὀριστικῆς) εὐθὺς ὥς, ἅμα, καθῶς· «τὸν δ' ὅπως ὄρᾳ Ξέρξης πέπλους ῥήγνυσιν ἀμφὶ σώματι» (Αἰσχύλος) // (συνδ. τελικὸς μεθ' ὑποτακτ. ἢ εὐκτικῆς καὶ σπανίως μεθ' ὀριστικῆς παρωχημένων χρόνων) (= ἵνα*, διὰ νά), «ἐκκλησίαν τούτου ἔνεκα ξυνήγαγον, ὅπως ὑπομνήσω καὶ μέμψωμαι» (Θουκυδίδης)· «Κῦρος τὰς ναῦς μετεπέμψατο, ὅπως ὀπλίτας ἀποβιβάσειεν εἴσω καὶ ἔξω τῶν πυλῶν» (Ξενοφών)· (βλ. δαυρηινός* κανών) // (ὥς τροπικὸν ἐπίρρημα), ἥτοι τίνι τρόπῳ νά γίνη τι, συντάσσεται: α) μετὰ μέλλοντος

ὀριστικῆς, οἰοσδήποτε καὶ ἂν εἶναι ὁ χρόνος, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται: «ἐγὼ μὲν οὐκ ἔσθ' ὅπως σιγήσομαι», β) μεθ' ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ ἂν ἢ ἄνευ αὐτοῦ: «ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω, ὅπως σοι πιστεύσω», καὶ γ) μετ' εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἂν ἢ ἄνευ αὐτοῦ, «ἀλλὰ σκόπει, ὅπως ἂν ἀποθάνοιμεν ἀνδρικώτατα» ('Αριστοφάνης) // (μόριον ἐπιτατικὸν τῶν ὑπερθετικῶν) (= ὥς, ὅσον, ὅσον τὸ δυνατόν) // (ἐπὶ παρομοιώσεως) (= ὥς, ὡσάν, σάν)· (φρ.) «οὐδ' ὅπως» (= οὐδ' ὅπως οἰοσδήποτε, οὐδόλως).

-ορά, -όρα καὶ -ώρα· ('Ορθογρ.) τὰ εἰς -ορά ὀξύτονα γράφονται διὰ τοῦ ο, π.χ. βορά, ἀγορά, σιταγορά, δορά, φθορά, ζαφορά, σπορά, φορά, ἐκφορά κ.λπ., ἐνῶ τὰ παροξύτονα -ώρα διὰ τοῦ ω, π.χ. ὦρα, πληθώρα, αἰώρα, μώρα, (ἄλλο μόρα) (= τάγμα στρατιωτικῶν ἐν Σπάρτῃ), ὀπώρα, τώρα, πρῶρα, χώρα, ψώρα κ.λπ. ἐξαιρουμένων: αἱμοβόρα, κόρα, καμόρα, μπόρα, σερβιτόρα, φόρα ἢ (= ὀρμή) καὶ στα φόρα (< forum = δημοσίως), μόρα, ἀνηφόρα, θερμοφόρα· τὰ οὐδέτερα πληθυντικά: τὰ ὀμφαλοφόρα, τὰ καρποφόρα, τὰ ὀπωροφόρα κ.λπ., καὶ τὰ σύνορα καὶ τὰ παροξύτονα: κάμφορα, παράφορα, πρόσφορα, γρηγόρα.

ὄρα· (= βλέπε)· ὦρα ἢ (= φροντίς)· ὦρα ἢ (= ὠρισμένος χρόνος).

ὀργανικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) «ἡ ὀργανική» (ἐνν. πτώσις), μία τῶν ὀκτώ πτώσεων τῆς ἰαπετικῆς γλώσσης δηλοῦσα κυρίως τὸ ὄργανον καὶ γενικῶς τὸν τρόπον, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐγένετό τι, διότι οὔτε ἡ δοτικὴ οὔτε ἡ ἀφαιρετικὴ ὡς τοιαῦται ἡδύναντο νά δηλώσουν αὐτό· τῆς πτώσεως ταύτης δὲ ἡ σημασία ἦτο κατάλληλος πρὸς

ἐπιρρηματικὴν χρῆσιν. Ἡ ὀνομασία «ὀργανική» δὲν εἶναι ἐπιτυχής, διότι αὕτη δὲν ἐκφράζει μόνον τὸ μέσον, ἀλλὰ καὶ τὴν συνοδείαν. Ἐνωρίτατα δὲ ἡ «ὀργανική» ἀπωλέσθη διὰ τοῦ λεγομένου «συγκρητισμοῦ», ἥτοι διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως αὐτῆς ὑπὸ «τῆς δοτικῆς τοῦ ὀργάνου». Δὲν ἔληγεν αὕτη εἰς μίαν μόνον κατάληξιν· οὕτω τὰ ἐκ ταύτης ἐπιρρήματα εἶναι ποικίλα κατὰ τὴν κατάληξιν: α) εἰς -α, π.χ. σφόδρα, ἅμα, κρύφα, σιγὰ κ.λπ., β) εἰς -ω, -η, -α, π.χ. οὐπω, ἄνω, κάτω, ὧδε, ἔξω, ἀνωτέρω, περαιτέρω κ.λπ.· ἐκατέρη, διπλῇ κ.λπ.· κρύφα (= κρυφῇ, δωρ. κρυφᾶ), (δημ.) κρυφά, ὅππα κ.λπ., γ) εἰς -φι: νόσφι, εὐνήφι(ν), ὄχρεφι, ἀμφί-ς κ.λπ. Τὰ λείψανα ταύτης ἐρρυθμίσθησαν κατὰ μέγα μέρος πρὸς τὴν σφζομένην δοτικὴν καὶ ἐξήχθησαν μετὰ τοῦ ι, π.χ. κρύφᾳ, ἀμᾶ, παντᾶ (δωρ.) ἀντὶ πάντη κ.λπ., καίτοι τοιαύτη δοτικὴ εἶναι ἀνήκουστος // (Συντακτ.) (βλ. ὄργανον).

ὄργανον, (-ου), τό· ἐκεῖνο, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐργαζόμεθα καὶ παράγομεν ἔργον // οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν ζωηρὰν φαντασίαν αὐτῶν ἐξέλαβον τὰ ὄργανα ὡς πρόσωπα ἐνεργούντα, π.χ. ζωστήρ (= ὁ τρόπον τινὰ ζωννύων ἡμᾶς) // (Συντακτ.) τὸ ὄργανον ἢ τὸ μέσον, διὰ τῆς βοηθείας τοῦ ὁποῖου γίνεται τι ἐκφέρεται: α) διὰ δοτικῆς (ὀργανική*), π.χ. «παιδεύομεν τοὺς στρατιώτας μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ» (Πλάτων), τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ δοτικὴ μετὰ τοῦ «χρησθαι», π.χ. «ἐὰν ὁ ῥήτωρ τῇ ῥητορικῇ ἀδίκως χρητῇται» (Πλάτων)· σπανίως εὐρίσκονται δοτικαὶ προσώπων ὡς ὀργανικά, π.χ. «Κορινθίῳ ἀνδρὶ προκατήρχοντο τῶν ἱερῶν» (Θουκυδίδης). Ὑπὸ τὴν ὀ-

ργανικὴν πτῶσιν ὑπάγεται ἡ «δυναμική δοτικὴ» (πράγματος), π.χ. «διὰ τίνος τῶν τοῦ σώματος τῇ ψυχῇ αἰσθανόμεθα;» (Πλάτων), καὶ ἡ «δοτικὴ τῆς συνοδείας», π.χ. «Ἀλκιβιάδης κατέπλευσεν εἰς Πάριον ναυσὶν εἴκοσιν» (Ξενοφών), β) διὰ γενικῆς μετὰ τῆς διὰ (ἰδίᾳ ἐπὶ προσώπων), π.χ. «δι' ὀφθαλμῶν ἐφικνούμεθα λευκῶν καὶ μελάνων» (Πλάτων), καὶ γ) διὰ δοτικῆς μετὰ τῆς ἐν, π.χ. «τὰ πρότερον πραχθέντα ἐν ἄλλαις ἐπιστολαῖς ὅτε» (Θουκυδίδης), «ἐν λόγοις πείθειν» (Σοφοκλῆς) // (Λογ.) ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «ὄργανον» περιελήφθησαν τὰ λογικὰ συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλους. Εἶναι δὲ ταῦτα: Κατηγορίαι, Περὶ ἐρμηνείας, Ἀναλυτικὰ πρότερα, Ἀναλυτικὰ ὕστερα, Τοπικά, Περὶ σοφιστικῶν ἐλέγχων, ἥτοι ἡ Λογικὴ εἶναι «ὄργανον» πρὸς γνῶσιν· (φρ.) «ἡ λογικὴ πραγματεία ὀργάνου χώραν ἔχει ἐν φιλοσοφίᾳ» **ὀργίζω (τινά)**· (= παροργίζω, παροξύνω τινά)· (φρ.) «τὸ γένος ἦν τις ὀργίσῃ τὸ τῶν γερόντων» ('Αριστοφάνης)· (πρτ.) ὠργίζον, (μέλλ.) ὀργίσω, (ἀττ.) ὀργιῶ, (ἀόρ.) ὠργισα· (Μέσ. καὶ Παθ.) ὀργίζομαι, (πρτ.) ὠργιζόμεν, (μέσ. μέλλ.) ὀργιοῦμαι, (παθ. μέλλ.) ὀργισθήσομαι, (παθ. ἀόρ.) ὠργίσθην, (ὑπ.) ὀργισθῶ, (πρτ.) ὠργισμαι, (μετχ.) ὠργισμένος, -η, -ον· «ὀργίζομαί τινι»· (φρ.) «οὕτως ὠργίσθησαν αὐτοῖς» (Λυσίας)· — ὀργή, ὀργά· (= εἶμαι εἰς ἔξαψιν), ὀργιλότης, ὀργισμός, ὀργια, ὀργάς, ὀργίλος, εὐόργητος, ὀργαῖνω, ὀργητής κ.λπ. **ὀρέγω**· (καὶ ὀρέγνυμι) (= ἀπλώνω τὰς χεῖράς μου· (φρ.) «εὐχέτο, χεῖρ' ὀρέγων εἰς οὐρανὸν ἀστερόεντα» ('Ιλιάς)· παρέ-

χω) (πρτ.) ὠρεγον, (μέλλ.) ὀρέξω, (ἀόρ.) ὠρέξα, (ὑποτ.) ὀρέξω· (Μεσ. καὶ Παθ.) ὀρέγομαι (= ἐκτείνω τὴν χεῖρά μου· λαμβάνω, παίρνω, (κν.) πιάνω· προσβάλλω, κτυπῶ)· (φρ.) «τοῦ δ' ἀντίθεος Θρασυμήδης ἔφθη ὀρεξάμενος ... ὦμον» ('Ιλιάς) (= πρῶτος ἐκτύπησεν αὐτὸν εἰς τὸν ὦμον), (μτφ. ἐπιθυμῶ, ποθῶ)· (φρ.) «ὄρε- γόμεθα κατὰ τὴν βούλῃσιν» ('Αριστοτέλης), π ὠρεγόμεν, μ ὀρέξομαι, ἀ ὠρέξομαι, (ὑποτ.) ὀρέξομαι, (παθ. ὠ) ὠρέχθην, (ὑποτ.) ὀρεχθῶ, π ὠρεγμαι, (μετχ.) ὠρεγμένος, -η, -ον· — «ὀρέγω τί τινα» (= προτείνω τι εἰς τινα)· (φρ.) «ὠρεξε τὴν κύλικα τῷ Σωκράτει» (Πλάτων)· «ὀρέγω τινός» (= ἐκτείνω τὰς χεῖράς μου καὶ λαμβάνω)· (φρ.) «οὐ παιδὸς ὀρέξατο» ('Όμηρος) (= ἐξέτεινε τὰς χεῖρας πρὸς τὸ τέκνον του)· (ἀμτβ.) (= ἀπλώνομαι)· «ὀρέγομαί τινος» (= ἐπιθυμῶ τι)· (φρ.) «κρεῖττονος ὀρέγονται» ('Απολλώνιος 'Ρόδ.)· (μετὰ τελ. ἀπαρ.) (= ἐπιθυμῶ νά...)· (φρ.) «καὶ ὀρέγεται τοιοῦτος γενέσθαι» (Πλάτων)· — ὀργυιά, ὀρεγμα (= ἔκτασις, ἄπλωμα), ὀρεξίς, ὀρεκτός, ὀρεκτικός, ὀργυιαῖος.

ὄρει· ('Όρθογρ.) τὰ ἔχοντα ὡς α' συνθετικὸν τὸ ὄρει- [ὄρει-ικός> ὄρειικός (πρβλ. βοειικός), ἐνῶ ὀρικὸς παρὰ τὸ ὀρέυς (= ἡμίονος), γινόμενον ὡς γονεύς> γονικός, βασιλεύς> βασιλικός, 'Όρφεύς> ὀρφικός] (= ὁ ἀφορῶν ἢ ἀνήκων εἰς τὸν ἡμίονον, ἡμιονικός) γράφονται διὰ τῆς εἰ διφθόγου, ὡς ὄρει-άλωτος, ὄρει-δρόμος, ὄρει-μανής, ὄρει-πλαγκτος, ὄρει-τροφος, ὄρει-τρεφής, ὄρειᾶς ἢ, ὄρει-βάτης, ὄρει-βάσειος, ὄρει-χαλκος, ὄρει-της (= ὀρεινός, κν. βουνήσιος), ὄρειος, ὄρει-τύπος (= ὁ ἐργαζό-

μενος ἐπὶ τῶν ὀρέων) κ.λπ.

ὄρειος, -α, -ον· (ὁ τῶν ὀρέων)· ὠριος, -ία καὶ -ιος, -ιον (= ὠραιός, ποιητ.)· ὠριος (ὠρος = ὕπνος) (= νυκτερινός).

ὄρθιος, -ία, -ιον· (Μετρ.) ὁ εἰς τὴν μετρικὴν πούς (- - υ υ).

ὄρθο· ('Όρθογρ.) α' συνθετικὸν παρέχον εἰς τὸ β' τὴν ἔννοιαν τοῦ ὀρθός, ὀρθιος, εὐθύς, κάθετος, ἀληθής, γνήσιος, προσήκων: ὀρθό-θριξ, ὀρθο-γώνιος, ὀρθογραφία, ὀρθόδοξος, ὀρθοτομῶ, ὀρθολογισμός, ὀρθοεπής, ὀρθοποδῶ κ.λπ.

ὀρθογραφία, (-ίας), ἢ ἡ συμφώνως πρὸς τοὺς γραμματικὸς καὶ φθογγολογικοὺς κανόνας καὶ τύπους ὀρθῇ γραφῇ τῶν λέξεων. Κανὼν εἶναι λόγος ἔντεχνος ἄγων καὶ ἐλέγχων ἀπ' εὐθείας διὰ τῶν ὁμοίων τὸ διεστραμμένον καὶ τῶν λέξεων τὸ ἡμαρτημένον· τὰ περισσότερα τῶν ὀλιγωτέρων εἶναι κανόνες. Οἱ κανόνες τῆς ὀρθογραφίας εἶναι τέσσαρες: α) ἡ ἀναλογία*, β) ἐτυμολογία*, γ) διάλεκτος* καὶ δ) ἱστορία (ἢ κατὰ παράδοσιν):

«ἀναλογία» εἶναι, ὅταν ἐπιτυχάνωμεν τὴν ὀρθὴν γραφὴν λέξεως ἀποδίδοντες αὐτὴν εἰς κανόνας, π.χ. «τὰ εἰς -ορα λήγοντα θηλυκὰ ὀξύτονα οὐσιαστικὰ γράφονται διὰ τοῦ ο, π.χ. ἀναφορά, ἀγορά, διαφορά κ.λπ., τὰ δὲ βαρύτονα (παροξύτονα ἢ προπερισπώμενα) γράφονται διὰ τοῦ ω, π.χ. χώρα, μύρα, πληθώρα, πρῶρα κ.λπ. πλην τοῦ μόρα (= στρατιωτικὸν τάγμα εἰς Σπάρτην)».

«διάλεκτος», ὅταν λέξεις τις γράφεται ἀποδιδόμενη εἰς κανόνας ὀφειλομένους εἰς τὴν καθ' ἑκάστον τοπικὴν λαλίαν, μὴ ἀλλοιοῦσα τὴν συνοχὴν καὶ τὸ ἐνιαῖον τῆς γλώσσης τοῦ Ἑθνους, π.χ. «Τὰ εἰς -ως

λήγοντα δευτερόκλιτα ὀνόματα εἰς τὴν ἀττικὴν διάλεκτον γράφονται διὰ τοῦ ω, ὡς λεῶς - λαός, νεῶς-ναός, Μενέλεως-Μενέλαος κ.λπ.»

«ἐτυμολογία» καλεῖται ἡ ὀρθότης τῆς δυνάμεως τοῦ ὀνόματος ἐρμηνευομένη ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος, π.χ. *θυσιαστήριον* (= τὸ τὴν θυσίαν τηροῦν).

«ἱστορία» καλεῖται, ὅταν λέξεις τις γράφεται κατὰ παράδοσιν, π.χ. *χιλίον*, λέγομεν ὅτι τὸ «χι-» γράφεται διὰ τοῦ ι κατὰ παράδοσιν. Τὰ τῶν ὀρθογραφικῶν κανόνων ἡμαρτήματα εἶναι τρία: *βαρβαρισμός*,* *σολοικισμός**, *δατισμός**.

Ἡ παράβασις τῶν κανόνων γεννᾷ σφάλματα, τὰ ὅποια ὀνομάζονται τοῦ μὲν τεχνολογικοῦ «*βαρβαρισμός**» καὶ «*ἀνορθογραφία*», τῶν δὲ συντακτικῶν κανόνων «*σολοικισμοί**». Κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον μεταξύ τῶν προφανῶς ἡμαρτημένων καὶ τῶν ὀρθῶν εὐρίσκονται ἄλλα τινά, τὰ ὅποια, ἂν καὶ ὄχι σύμφωνα πρὸς τοὺς γενικοὺς κανόνας, εἶναι ὅμως συγχρητά. Ταῦτα εἶναι «αἱ ἐξαιρέσεις», αἱ ὅποια δεόν νὰ σημειώωνται καὶ ὄχι νὰ προστίθενται ὡς κανὼν: «ἀλλ' οὐ τὰ ἐν σχήματι καὶ ταῦτα ὀλιγάκις, κανὼν τῶν πλείστων» ('Απολλώνιος) // ἡ ἑλληνικὴ ὀρθογραφία εἶναι: α) «ἱστορικὴ», ἡ ὅποια ἀνταποκρίνεται εἰς τοὺς φθόγγους καὶ εἰς τὴν ὀρθογραφίαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ ἡ ὅποια δημοῖ περιτράνωσιν ὅτι ἡ νεοελληνικὴ γλῶσσα εἶναι συνέχεια καὶ τέκνον τῆς ἀρχαίας· κατὰ τὴν ἱστορικὴν ὀρθογραφίαν αἱ λέξεις καὶ οἱ τύποι τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης γράφονται, ὅπως ἐπροφέροντο κατὰ τὴν ἀττικὴν τότε περίοδον· β) «φωνητικὴ», κατὰ τὴν

ὁποῖαν αἱ λέξεις καὶ οἱ τύποι γράφονται, ὅπως προφέρονται σήμερον // εἰς τοὺς παῖδας ἢ περὶ τὸ ὀρθογραφεῖν δυσχερεῖα συνοδεύει κατὰ γενικὸν κανόνα τὴν δυσλεξίαν*. Οἱ μὴ ὀρθογραφούντες εἶναι «ἀφασικοί» καὶ δὲν λειτουργοῦν καλῶς τὰ ἐγκεφαλικά γλωσσικὰ κέντρα αὐτῶν // *ὀρθογράφος* (= ὁ γράφων ὀρθῶς), ἐνῶ *ὀρθόγραφος* (= ὁ ὀρθῶς γεγραμμένος, ὁ ὀρθογραφημένος).

ὀρθοέπεια, (-ας), ἢ ἡ γλωσσικῶς ὀρθῇ διατύπωσις τῶν διανοημάτων βάσει τῶν γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν κανόνων. *ὀρθολεκτῶ* (-έω) (= κυριολεκτῶ, ἐκφράζομαι ὀρθῶς)· (οὐς.) ὀρθολέκτης, (-ου), ὁ, ἄλλως κυριολέκτης, (-ου), ὁ.

ὀρθόπτωσις, (-εως), ἢ (Γραμμ.) ἡ ὀρθή*, ἡ ὀνομαστικὴ πτώσις· (ἐπιθ.) ὀρθόπτωτος, -ος, -ον (= ὁ εἰς πτώσιν ὀρθὴν δηλ. εἰς ὀνομαστικὴν).

ὀρθός, -ή, -όν· (Γραμμ.) «ὀρθή ἢ» (δηλ. πτώσις), ἢ ὀνομαστικὴ (βλ. καὶ πτώσις) // «ὀρθὸς τόνος» πλήρης τόνος ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐγκλιτικά· «τὸ ἐμοί» ἔχει ὀρθὸν τόνον, ἀλλὰ τὸ «μοι» εἶναι ἐγκλιτικόν // «ὀρθά» (ἐνν. ῥήματα) τὰ ἐνεργητικὰ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ὑπτια (τὰ παθητικά) καὶ τὰ οὐδέτερα (βλ. ῥήματα) // (ἐπίρρ.) «ὀρθῶς» (= σωστά)· αἱ γλώσσαι τοῦ Ἑσυχίου: *βορθ-αγορίσχοι* (= μικροὶ χοῖροι ὑπὸ τῶν Λακωνίων· ἐκ τοῦ ὀρθία καὶ Βωρθία = Ὀρθία ὑποδεικνύουν ὅτι ἡ λέξις ἀρχικῶς εἶχε F) (Βωρθέα καὶ εἰς τὸν Ἑσυχίον Βωρθία = Ὀρθία· ἐπιθετὸν τῆς θεᾶς Ἀρτέμιδος) // «ὀρθά» (βλ. ἐγκλιτικά) // (Συντακτ.) «ὀρθὴ πρότασις» ἢ «ὀρθὸς λόγος». Εἶναι ἡ πρότασις ἢ ἐκφερομένη

κατ' εὐθείαν διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων τοῦ λέγοντος, π.χ. «ὁ δ' εἶπεν· ἐγὼ σε, ὦ Φαλῖνε, ἄσμενος ἐόρακα» (Ξενοφών), (βλ. πλάγιος)· «Πλάγιος λόγος» ἢ «Πλαγία πρότασις» // «ὁ ρ θ ἢ ρ ἡ μ α τ α» τὰ ἐνεργητικά* εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὰ «ὑ-π τ ι α*» τὰ παθητικά καὶ «τὰ οὐδέ-τε ρ α» // «ἡ ὀρθή» (= ἡ ὀνομαστική). **ὀρθότης, (-τητος), ἡ·** (Γραμμ.) ἡ χρῆσις τῆς ὀνομαστικῆς (= ὀρθῆς) πτώσεως εἰς τὴν ἀφήγησιν.

ὀρθοτόνησις, (-εως), ἡ· καὶ ὀρθοτονία, (-ίας), ἡ (= ὁ ὀρθὸς τονισμός).

ὀρθοτονῶ (-έω)· (= μεταχειρίζομαι ὀρθὸν τονισμόν) // «ὀρθοτονοῦμαι» δὲν ἐγκλινομαι (βλ. ἔγκλισις), ὥστε διατηρῶ τὸν τόνον μου· (φρ.) «οἱ ὀρθοτονοῦμενοι ἀντωνυμικοὶ τόνοι» οἱ φυλάσσοντες τὸν τόνον, π.χ. ἐμοῦ, ἐμοί, ἐμέ· σοῦ, σοί, σέ, ἐνῶ οἱ ἐγκλιτικοὶ ἢ ἐγκλινόμενοι εἶναι οἱ μὴ φυλάττοντες τὸν τόνον· τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς τὴν δημοτ. «δέν τον θέ-λω», «παῖρ' τα», «φέρ' τα» κ.λπ. (φρ.) «αἱ μὲν οὖν ὀρθοτονοῦμεναι (ἐνν. ἀντωνυμῖαι) καὶ προτάσσονται καὶ ὑποτάσσονται· ἐμοὶ ἔδωκεν, ἔδωκεν ἐμοί· αἱ δὲ ἐγκλινόμεναι μόνως εἰσὶν ὑποτακτικά» (Ἀπολλώνιος), ἀλλὰ καὶ ἐν ταῦθα ὑπάρχουν ἐξαιρέσεις.

ὀρθῶ (-όω) (τι)· (=στήνω ὀρθιον· (φρ.) «ὁ δ' ὑπτιος ἐξετανύσθη ἀσπίδι ἐγγχεμφθείς· τὸν δ' αἶψ' ὀρθωσεν Ἀπόλλων» ('Ιλιάς)· ἀνεγείρω· ἐπαναφέρω· (φρ.) «ἐκ κακῶν... ὀρθοῦσιν ἄνδρας κειμένους» ('Αρχιλόχος)· οἰκοδομῶ· (φρ.) «ἔρυνά τε... λίθοις λογάδην καὶ ξύλοις διὰ ταχέων ὠρθωσαν» (Θουκυδίδης)· (πρτ.) ὠρθουν, (μέλλ.) ὀρθώσω, (ἀόρ.) ὠρθωσα,

(πρκμ.) ὠρθωκα, (ὑπερσ.) ὠρθώκειν· (ὑπ.) ἔ ὀρθῶ, ἄ ὀρθώσω, πρ ὠρθώκω· (εὐ.) ἔ ὀρθοῖμι, ὀρθοίην, μ ὀρθώσοιμι, ἄ ὀρθώσαιμι, πρ ὠρθώκοιμι· (προστ.) ἔ ὀρθου, ἄ ὀρθωσον, πρ ὠρθωκώς ἴσθι· (ἀπ.) ἔ ὀρθοῦν, μ ὀρθώσειν, ἄ ὀρθώσαι, πρ ὠρθω-κέναι· (μετχ.) ἔ ὀρθῶν, -οῦσα, -οῦν, μ ὀρ-θώσω, ὀρθώσουσα, ὀρθώσον, ἄ ὀρθώσας, ὀρθώσασα, ὀρθώσαν, πρ ὠρθωκώς, -κυῖα, -κός·

// ὀρθοῦμαι (-όομαι) (Μέσ. καὶ Πλλ.) (= ἀνορθοῦμαι, σηκώνομαι)· (φρ.) «ἔζετο δ' ὀρθωθείς» ('Ιλιάς), (μτφ.) (= κατευθύ-νω, ἄγω ὀρθῶς)· (φρ.) «νῦν δ' ὀρθώσας στόματος γνώμην» (Αἰσχύλος) (= διετύ-πωσας ὀρθὴν γνώμην)· π ὠρθοῦμην. ἄ ὠρθώθην, πρ ὠρθώμαι, ὑ ὠρθώμην· (ὑπ.) ἔ ὀρθῶμαι, ἄ ὀρθωθῶ, πρ ὠρθωμένος ὦ· (εὐ.) ἔ ὀρθοίμην, ἄ ὀρθωθείην, πρ ὠρθω-μένος εἶην· (προστ.) ἔ ὀρθοῦ, ἄ ὀρθώθητι, πρ ὠρθωσο· (ἀπ.) ἔ ὀρθοῦσθαι, ἄ ὀρθωθῆ-ναι, πρ ὠρθώσθαι· (μετχ.) ἔ ὀρθοῦμενος, -ουμένη, -οῦμενον, ἄ ὀρθωθείς, -θείσα, -θέν, πρ ὠρθωμένος, -μένη, -μένον.

ὀρθωσις, (-εως), ἡ· (Γραμμ.) ἡ χρῆσις τῆς ὀνομαστικῆς* (ὀρθῆς*) ἐπειδὴ εἶναι ἐκ τῶν πτώσεων τῶν ὀρθῶν καὶ ὅχι τῶν πλαγίων· ῥ. ὀρθοῦμαι* (= εἶμαι ὀρθός, ἀ-ληθής)· (φρ.) «οὕτως ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λό-γος» (Εὐριπίδης).

ὀρίζω (τι)· (= χωρίζω, θέτω ὅρια, τάσ-σω, προστάζω)· (πρτ.) ὠρίζον, (μέλλ.) ὀ-ρίσω, ἄττ. ὀρίω, (ἀόρ.) ὠρίσα, (πρκμ.) ὠ-ρικά, (ὑπερσ.) ὠρίκειν· (ὑπ.) ἔ ὀρίζω, ἄ ὀ-ρίσω, πρ ὠρίκω· (εὐ.) ἔ ὀρίζοιμι, μ ὀρί-σοιμι, ὀριοῖμι, ὀριοίην, ἄ ὀρίσαιμι, πρ ὠ-ρίκοιμι· (προστ.) ἔ ὀρίζε, ἄ ὀρισον, πρ ὠ-ρικῶς ἴσθι· (μετχ.) ἔ ὀρίζων, -ζουσα, -ζον,

μ ὀρίσων, -σουσα, -σον, ὀρίων, -οῦσα, -οῦν, ἄ ὀρίσας, -σασα, -σαν, πρ ὠρικῶς, -κυῖα, -κός.

// ὀρίζομαι· π ὠρίζομην, μ ὀριοῦμαι, ὀρι-σθήσομαι, ἄ ὠρίσάμην, ὠρίσθην, πρ ὠρι-σμαι, ὑ ὠρίσμην· (ὑπ.) ἔ ὀρίζωμαι, ἄ ὀρί-σωμαι, ὀρισθῶ, πρ ὠρισμένος ὦ· (εὐ.) ἔ ὀρίζοιμην, μ ὀριοίμην, ὀρισθῆσοιμην, ἄ ὀ-ρισαίμην, ὀρισθείην, πρ ὠρισμένος εἶην· (προστ.) ἔ ὀρίζου, ἄ ὀρισαι, ὀρίσθητι, πρ ὠρισο· (ἀπ.) ἔ ὀρίζεσθαι, μ ὀριεῖσθαι, ὀρι-σθήσεσθαι, ἄ ὀρίσασθαι, ὀρισθῆναι, πρ ὠ-ρίσθαι· (μετχ.) ἔ ὀρίζομενος, -ομένη, -όμενον, μ ὀριοῦμενος, ουμένη, -οῦμενον, ὀρισθῆσόμενος, -θησομένη, -θησόμενον, ἄ ὀρισάμενος, -σαμένη, -σάμενον, ὀρισθείς, -θείσα, -θέν, πρ ὠρισμένος, μένη, -μένον· — «ὁ ρ ἰ ζ ω τ ι ν ἄ ἄ π ὁ» (= ἐξορίζω τι-να)· (φρ.) «καὶ μ' ἀπὸ γᾶς ὤρισεν Ἰλιά-δος» (ἄμτβ.) (= συνορεύω)· (φρ.) «πλὴν ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐρίζει» ('Ηρόδοτος)· (μετ' αἰτιατ. καὶ ἀπαρεμφ.)· (φρ.) «ὀρίζω δικαίους εἶναι τοὺς εἰδότας» (Ξενοφών) (= προσδιορίζω τὴν θέσιν ἀπό-τινος χώρας, μέρους, τόπου, λαοῦ τινος)· «ὁ ρ ἰ ζ ω τ ἰ τ ι ν ο ς»· (φρ.) «ὁ Νεῖλός ἐστιν ὁ τὴν Ἀσίην ὀρίζων τῆς Λιβύης»· «ὁ ρ ἰ ζ ο μ α ἰ τ ι» (= ἐτοιμάζω, διευθε-τῶ τι), (ἡ μετχ.) ὁ ὀρίζων (ἐνν. κύκλος) ὡς οὐς. (= ἡ κυκλοτερὴς γραμμὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν φαίνεται ὅτι ἐφάπτεται τῆς γῆς ὁ οὐρανός)· (δημοτ.) «ὁ ρ ἰ σ τ ε» (= δια-τάσσετε), ἐρωτημ. «ὁ ρ ἰ σ τ ε;» (= τί εἴ-πατε); — ὀρισμός, ὀριστής, ὀρισμα (= σύνορον), ὀριστικός, ὀριστική, ὀρισις (= ὀρισμός), ὀριστέον, ὀριστός, ἐξορίζω. **ὀριον, (-ου), τό·** (= σύνορον)· ὀριον τὸ (= τὸ ἀνήκον εἰς τὰ ὅρια)· ὀριον, (-ου), τό

(= μικρόν ὄρος)· ὠριον (ἐπίρρ. ἰων.) (= αὔριον)· ὠριον τό (= ἐπίκαιρον).

ὀρισμός, (-οῦ), ὁ· (Λογ.) (λατ. defini- tio) ὁ καθορισμός τῶν οὐσιαδῶν χαρα-κτηριστικῶν τοῦ βάθους ἐννοίας τινός, διὰ τῶν ὁποίων αὕτη διακρίνεται ἄλλης ἐν-νοίας.

Ὁ ὀρισμός διακρίνεται εἰς ἀναλυτικὸν καὶ συνθετικὸν ἢ γενετικόν· κατὰ τὸν Ἀρι-στοτέλη ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ προσεχοῦς γένους· καὶ τῆς εἰδοποιοῦ δια-φορᾶς.

Διὰ «τοῦ προσεχοῦς γένους» κα-τατάσσεται ἡ ἐννοία εἰς τὸ γένος, εἰς τὸ ὁ-ποῖον ἀμέσως ἀνήκει, διὰ δὲ τῆς «εἰ δ ο -π ο ι ο ὕ δ ι α φ ο ρ ᾶ ς» διαστέλλεται ἡ ἐν-νοία πάσης ἄλλης ὁμοταγοῦς ἐννοίας, π.χ. «ἡ τέχνη» (προσεχὲς γένος), ἢ παριστώσα τὸ καλὸν διὰ τόνων (εἰδοποιὸς διαφορὰ) *καλεῖται μουσική*.

Εἶδη ὀρισμοῦ εἶναι πολλὰ· ὁ ὀνομαστικός, ὁ πραγματικός, ὁ ἀναλυτικός, ὁ συνθετι-κὸς καὶ ὁ γενετικός·

// «ἀτελεῖς ὀρισμοί» δὲν εἶναι ὀρι-σμοὶ εἰς τὴν κυρίαν σημασίαν, ἀλλ' ἄδρο-μερέστερον παριστοῦν τὰς ἐννοίας καὶ πολ-λάκις παρασκευάζουν τελεῖους ὀρισμούς. Οὗτοι εἶναι ἡ περιγραφή*, ἡ κατάταξις*, ἡ διασάφησις*, ἡ διάκρισις*, ἡ σύγκρι-σις* καὶ ἡ ἀριθμῆσις*. Εἰς τοὺς ἀτελεῖς ὀρισμούς δέον νὰ καταταχθῇ καὶ ὁ ὀνο-μαστικός ὀρισμός· // ('Ρητορ.) ὁ ἀνωτέ-ρω φιλοσοφικός ὀρισμός σπανίως λαμβά-νεται εἰς τοὺς ῥητορικοὺς λόγους, διότι οἱ ὀρισμοὶ εἶναι ἐξηγητικοὶ καὶ μάλιστα ὑπο-γραφικοὶ (ἤτοι καθόλου περιγραφικοὶ), οἱ ὅποιοι διὰ τῆς πανταχόθεν περιγραφῆς προσώπων καὶ πραγμάτων παρέχουν εἰς

τὸν λόγον κάλλος, ζωτικότητα καὶ δύναμιν.

ὀριστικὸς, -ή, -όν (Γραμμ.) (τὸ θηλ. ὡς οὐς.) «ὀριστική ἡ» (ἐνν. ἔγκλισις*), ἣτις καλεῖται καὶ «ἀποφαντική», ἐπειδὴ παραλαμβάνεται διὰ τὸ ἀποφαίνεσθαι κατὰ πάσης φράσεως· ἡ συνήθως ἐκφράζουσα ὠρισμένον τι ἢ ἡ δηλοῦσα τὸ πράγματι συμβαίνειν, ὑπάρχον ἢ μὴ ὑπάρχον, ὡς γράφω, ἔγραψα, ἔγραψα, γέγραφα κ.λπ.

Διαφέρει ἡ «ὀριστική» «τῆς ὑποτακτικῆς*», ἡ ὅποια δηλοῖ τὸ ὠρισμένως μὴ ὑπάρχον, ἀλλὰ ἐκ περιστάσεως ἐξαρθρώμενον, ἵνα ὑπάρξῃ ἢ μὴ, ὡς καὶ τῆς «εὐχτικῆς*», τῆς ὁποίας εἶναι κατ' εὐθείαν ἀντίθετος, διότι «ἡ ὀριστική» ἐκφέρει τὰ ἀπόλυτα (ὑπάρχοντα, ὑπάρχοντα, ὑπάρχοντα), ἐνῶ ἡ εὐχτική τὰ ἰδεατά, δυνατὰ ἢ ἀδύνατα. Εἰς ἐπιγραφὰς ἔχουμεν ὀριστικὴν ἀντὶ ὑποτακτικῆς, π.χ. «ὅταν συντελεῖται» (sic), ὅπως γίνεται ἀπὸ τῶν μετρ. χρόνων καὶ ἐξῆς εἰς τὴν μεσαιωνικὴν καὶ νεοελληνικὴν, π.χ. «ἂν θέλετε», «ὅταν ἔρχεται», «ὅταν ὁμιλεῖς» (sic) [ἦτοι μετὰ τοῦ ἂν, ὅταν τίθεται ὀριστικὴ ἀντὶ ὑποτακτικῆς: «ἂν θέλητε», «ὅταν ὁμιλῇς» κ.λπ.].

Ἡ ἔννοια, ἡ ὅποια παρίσταται ἀνεξάρτητος ἀπὸ τοῦ αἰσθήματος τοῦ λέγοντος ἐξεφράσθη διὰ τῆς ὀριστικῆς, ἣτις κατὰ τοῦτο κυρίως εἰπεῖν δὲν εἶναι ἔγκλισις, ὡς καὶ ἡ ὀνομαστικὴ* τῶν ὀνομάτων δὲν εἶναι πτώσις, καὶ μάλιστα πτώσις ὀρθή: «ζῇ, πηγαίνει ὁ ἄνθρωπος» // (Συντακτ.) ἡ ὀριστικὴ τίθεται καθ' ἐαυτὴν ἀνεξαρτήτως ἐπὶ ἐναρκτικοῦ ἢ ἀπολύτου λόγου: α) ἂν τὸ πρᾶγμα εἶναι ἢ δὲν εἶναι: «τέθνηκεν

Ὁρέσσης», «οὐκ ἔστι τάδε», β) τί, ποῖον, καὶ πόσον εἶναι τὸ πρᾶγμα: «σὺ δὲ δὴ τίς εἶ, ὦ ἄνθρωπε, καὶ τί τὸ σὸν ἔργον;», καὶ γ) εἰς ζήτησιν τοῦ διατί: «τί γελᾷς, ὦ Χάρων;» (ὡς καὶ μετὰ τοῦ «οὐ μή» καὶ μέλλοντος): «ὦ μιαιφόντες τί ποιεῖς;» οὐ μὴ καταβήσεις; (= δὲν μᾶς ἀδειάζεις τῇ γωνιά), καὶ ὀριστ. ἀορ. ἐπὶ εὐχῆς πραγμάτων παρελθόντων, τὰ ὅποια δὲν ἡδυνήθησαν νὰ ἐκπληρωθοῦν, π.χ. «εἴθε σοί, ὦ Περίκλειε, τότε συνεγενόμην...», ἡ ὀριστ. παρατακτικοῦ, ἅτινα δὲν δύνανται νὰ ἐκπληρωθοῦν, π.χ. «εἴθ' εἶχον χρήματα». Ἡ ὀριστικὴ εἰς τὸν ἐξαρθρώμενον λόγον τίθεται:

α) ἐπὶ βεβαίας καὶ ὠρισμένης χρονολογίας: «ἐγένετο γὰρ τοῦτο, ὅτε πρῶτοι μὲν Κροτονήται ἡγήτορι ἔλέγοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι»,

β) ἐπὶ βεβαίας αἰτιολογίας: «ἐπεὶ ἡσθένει Πλάτων, οὐ παρὴν Σωκράτει τελευτῶντι»,

γ) ἐπὶ ἀναφορᾶς: «ἔτυχε γὰρ ἡ πρύμνη ἐστεμμένη τοῦ πλοίου, ὃ εἰς Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπονσι»,

δ) ἐπὶ διηγήσεως, ἀγγελίας, γνώσεως καὶ τῶν τοιούτων λαμβανομένων ὡς βεβαίων: «λέγοντες ὡς ἐκεῖνος πολεμεῖ τῇ πόλει»· «οἶμαι ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει», καὶ ε) ἐπὶ ὑποθετικῶν λόγων ἐχόντων βεβαίαν συνέπειαν εἰς οἰονδήποτε χρόνον: «εἰ μὲν εἰσι βωμοί, εἰδὶ καὶ θεοί».

// «ὀριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ ἀντωνυμία*» ἡ ὀρίζουσα ἢ διαστέλλουσα μετ' ἐμφάσεως τὸ οὐσιαστικόν, εἰς τὸ ὅποῖον ἀναφέρεται, ὡς αὐτὸς ὁ βασιλεύς. Οἱ εἰς φωνὴν ἀπολήγοντες τύποι τοῦ ἄρθρου συγχωνεύονται συχνότατα με-

τὰ τῆς ἀντωνυμίας «αὐτός» εἰς μίαν λέξιν διὰ τῆς κράσεως: ὁ αὐτὸς αὐτός, ταυτοῦ, ταυτῇ, ταυτά, ταυτό (καὶ δοκιμώτερον «ταυτόν» κατὰ τὴν ἐπιθετικὴν κλίσιν).

ὄρκος, (-ου), ὁ (Ῥητορ.) ὁ ῥήτωρ, ἵνα βεβαιώσῃ τὴν ἀλήθειαν μεγίστων πραγμάτων (ὑπὲρ πατρίδος, ὑπὲρ τῶν νόμων, ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης) μεταχειρίζεται τὸ σχῆμα τοῦ ὄρκου, ἵνα βεβαιώσῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν λεγομένων: «Ἄλλ' οὐκ ἔστιν, οὐκ ἔστιν ὅπως ἡμάρτετε, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν ὑπὲρ τῆς ἀπάντων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας κίνδυνον ἀρώμενοι· οὐ μὰ τοὺς ἐν Μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας τῶν προγόνων καὶ τοὺς ἐν Πλαταιαῖς παραταξαμένους καὶ τοὺς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχῆσαντας καὶ τοὺς ἐπὶ Ἀρτεμισίῳ καὶ πολλοὺς ἑτέρους τοὺς ἐν τοῖς δημοσίοις μνήμασι κειμένους ἀγαθοὺς ἄνδρας».

ὄρκωμοτικός, -ή, -όν (Γραμμ.) «ἐπιρρήματα ὄρκωμοτικά» τὰ ἐν χρήσει ἐπὶ ὄρκων ἐπιρρήματα.

ὀρμίζω (= φέρω τὸ πλοῖον εἰς λιμένα, προσορμίζω)· (πρτ.) ὀρμίζον, (μέλλ.) ὀρμίσω, ἄττ. ὀρμιῶ, (ἀορ.) ὀρμισα, (ὑποτ.) ὀρμίσω· (Μεσ. καὶ Παθ.) ὀρμίζομαι (= ἀγκυροβολῶ, προσορμίζομαι, (μετφ.) εἶμαι ἐντὸς τοῦ λιμένος, ἦτοι διατελῶ εἰς ἀσφάλειαν), (πρτ.) ὀρμιζόμην, (μεσ. μέλλ.) ὀρμιούμαι, (μεσ. ἀορ.) ὀρμισάμην, (ὑποτ.) ὀρμίσωμαι, (παθ. ἀορ.) ὀρμισθῆν, (ὑποτ.) ὀρμισθῶ — «ὀρμίζω πλοῖον» (= φέρω πλοῖον εἰς τὸν λιμένα)· (φρ.) «τὰς νέας ὠρμιζε» (Ῥόδοτος), καὶ (παθ.)· (φρ.) «οὐ ναὺς Ὁρέστου κρύφιος ἦν ὠρμισμένη» (Εὐριπίδης) — ὀρμισις,

προσὸρμισις, ὀρμίσκος, ὄρμισμα (= ὄρμος), ὀρμιστέον, (βλ. ὄρμω (-άω), καὶ ὄρμω (-έω)).

ὄρμω (-άω)· (= παροτρύνω· (ἀμτβ.) ἐπιπίπτω κατὰ τινος· ξεκινῶ), [ἐνῶ ὄρμω* (-έω) (ἐπὶ πλοίοις) (=εἶμαι ἡγκυροβολημένος)· (πρτ.) ὠρμουν, (μέλλ.) ὀρμήσω· τὸ δὲ ὀρμίζω* (= φέρω πλοῖον εἰς τὸν λιμένα)· μὲν ὀρμίσω, (ἄττ.) ὀρμιῶ, (μεσ. ἀ) ὠρμισάμην, (παθ. ἀ) ὠρμισθῆν· (πρτ.) ὠρμων, (μέλλ.) ὀρμήσω, (ἀορ.) ὠρμησα, (πρμ.) ὠρμηκα, (ὑπερσ.) ὠρμήκειν· (ὑποτ.) ὄρμω, ὄρμήσω, πρ ὠρμηκῶς ὦ· (εὐκτ.) ὄρμωμι, ὄρμωμην, μ ὄρμησοίμι, ὄρμησάμι, πρ ὠρμηκῶς εἶην· (προστ.) ὄρμα, ὄρμησον, πρ ὠρμηκῶς ἴσθι· (ἀπαρ.) ὄρμᾶν, μ ὄρμησιν, ὄρμησαι πρ ὠρμηκέναι· (μετχ.) ὄρμων, -ῶσα, -ῶν, μ ὄρμησων, -σουσα, -σον, ὄρμησας, -σας, -σαν, πρ ὠρμηκῶς, -κυῖα, -κός·

// ὄρμωμαι (-άομαι)· π ὠρμώμην, μ ὀρμήσομαι, ὀρμηθήσομαι, ὄρμησάμην, ὠρμήθην, πρ ὠρμημαι, ὠρμήμην· (ὑποτ.) ὄρμωμαι, ὄρμήσωμαι, ὀρμηθῶ, πρ ὠρμημένος ὦ· (εὐκτ.) ὄρμώμην, μ ὀρμησοίμην, ὀρμηθησοίμην, ὄρμησαιμην, ὀρμηθείην, πρ ὠρμημένος εἶην· (προστ.) ὄρμω, ὄρμησαι, ὀρμήθητι, πρ ὠρμησο· (ἀπαρ.) ὄρμᾶσθαι, μ ὀρμήσεσθαι, ὀρμηθήσεσθαι, ὄρμησασθαι, ὀρμηθῆναι, πρ ὠρμησθαι· (μετχ.) ὄρμώμενος, -μένη, -μενον, μ ὀρμησόμενος, -σομένη, -σόμενον, ὀρμηθησόμενος, -θησομένη, -θησόμενον, ὄρμησάμενος, -σάμενη, -σάμενον, ὀρμηθείς, -θείσα, -θέν, πρ ὠρμημένος, -μένη, -μένον·

«ὄρμω τινά» (= παροτρύνω τινά)· (φρ.) «εἰ δ' αὖ καὶ πόλεμον πόθεν ὀρμή-

σειε *Κρονίων σήμερον*» (Ὀμηρος)· (μετ' ἀπαρεμφ.)· (φρ.) «*ὥρμησαν ἀμιλλᾶσθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον*» (Ξενοφών)· μετ' ἐμπροθέτων τοπικῶν προσδιορισμῶν «*ἐς ἀγῶνα τόνδε ἔνοπλος ὁρμᾶ*» (Εὐριπίδης)· «*ἡ μὲν ἐς πατρὸς δόμους ὥρμησεν*» (Εὐριπίδης)· «*ὀρμῶμαι ἔκ τινας, ἀπὸ τινας*» κ.λπ. (= ἔχων ὡς ὀρμητήριον)· (φρ.) «*ἔξ Ἑλλησπόντου ὀρμώμενος*» (ἐπὶ ποταμῶν)· (φρ.) «*ἐκ τῆς Ἰδῆς ὀρμώμενος*» (Πλάτων) (= πηγάζων)· «*ἀπ' ἐλασσόνων ὀρμώμενος*» (Θουκυδίδης) (= ἀρχόμενος ἀπὸ μικροτέρων μέσων)· (νεωτ. μτφρ.)· (φρ.) «*ἐξ ἀριστοκρατικοῦ γένους ὀρμώμενος*» (= κατατόμενος, προερχόμενος)· (φρ.) «*πτόθεν ὀρμώμενος*» (= ὑπὸ τινας αἰτίας κινούμενος)· — ὀρμή, ὀρμαίνω*, ὀρμίζω*, ὀρμητήριον, ὀρμησις, ὀρμητικός, ἔξορμή. ὀρμῶ (-έω)· (ἔν τινι)· (ἀμτβ.) (= ἀράζω, εἶμαι ἡγκυροβλημένος ἐπὶ πλοίου)· (φρ.) «*ἐπὶ τὸν λιμένα, ἐν ᾧ οἱ Κορίνθιοι ὥρμουν*» (Θουκυδίδης)· (πρτ.) ὥρμουν, (μέλλ.) ὀρμήσω· — ὀρμος, ὀρμία (= ἡ πετονιά), ἐφόρμησις (= ὀρμητήριον κατὰ τῶν κινήσεων τοῦ ἐχθροῦ)· (φρ.) (παροιμία) «*ἐπὶ δυοῖν ἀγκύραιν ὀρμῶ*» (= κοινώς) τὸ ἔχω δίπορτο (βλ. ὀρμῶ (-άω), ὀρμίζω).

ὄρνις, (-ιθος), ὁ καὶ ἡ· (αἰτ.) ὄρνι (= πτηνὸν ἄγριον καὶ ἡμερον)· ἡ ὄρνις (= ἡ κόττα).

ὄρο-· (Ὀρθογρ.) ὀροπέδιον, ὀρογραφία, ὀρογενεσία, ὀρομετρία· // ὄρο- (ὀρθότ. ἀντι ὀρρ-) (= τὸ ὑδαρὲς μέρος τοῦ γάλακτος): ὀρόγαλα, ὀροθεραπεία, ὀροποσία, ὀρονοσία, ὀροδιαγνωστική· // ὄρο- (τὸ ὄριον): ὀροθεσία, ὀρόσημον, ὀροθέτης· // ὄρο-

(ὄροβος, τὸ φυτόν): ὀροβοειδής, ὀροβίτης, ὀρόβινος, ὀροβιαῖος.

ὄρος, (-ου), ὁ· (Λογ.) ὄρος (βλ. ἡγούμενον καὶ μέσον)· // «ὄροι» εἶναι τὰ ὀνόματα, τὰ ὅποια γίνονται σύμβολα τῶν ἐννοιῶν. Οἱ ὄροι εἶναι: α) ἀπλοῖ: ἐκφερόμενοι διὰ μιᾶς λέξεως: πόλις, Ἀθῆναι, β) σύνθετοι διὰ περισσοτέρων λέξεων ἐκφερόμενοι, π.χ. «ὁ Ἀρειος Πάγος», «τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν» ἢ τὸ «Ἀθῆνησι Πανεπιστήμιον».

Τρεῖς εἶναι οἱ ὄροι εἰς τὸν ἀπλοῦν κατηγορικὸν συλλογισμόν: «ὁ μείζων ὄρος», ὁ πρῶτος καὶ εὐρύτατος, ὁ ὅποῖος φέρεται ὡς ὑποκειμ. ἢ ὡς κατηγορούμενον εἰς τὴν μείζονα καὶ ὡς κατηγορούμενον εἰς τὸ συμπέρασμα: «ὁ ἐλάσσων ὄρος» (βλ. ἔσχατος), ὁ δεύτερος, ὅστις φέρεται ὡς ὑποκ. ἢ ὡς κατηγ. εἰς τὴν ἐλάσσονα καὶ ὑποκείμενον εἰς τὸ συμπέρασμα καὶ ὁ «μέσος ὄρος», ὁ τρίτος, ὅστις φέρεται εἰς ἀμφοτέρας τὰς προκειμένας λέγεται μέσος ὄρος εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἄλλους, οἵτινες λέγονται «ἄχροι ὄροι» ἢ ἀπλῶς «ἄχραι», π.χ.

α) *Τῶν πλανητῶν αἱ τροχιαί εἶναι ἐλλείψεις*

(μείζων ὄρος αἱ «ἐλλείψεις»),

β) *Ὁ Ποσειδῶν εἶναι πλανήτης* (μέσος ὄρος «αἱ τροχιαί τῶν πλανητῶν»), γ) *Τοῦ Ποσειδῶνος ἄρα ἡ τροχιά εἶναι ἐλλειψις*

(ἐλάσσων ὄρος ἡ «τροχιά τοῦ Ποσειδῶνος»·

// τὸ ἕτερον τῶν δύο οὐσιωδῶν στοιχείων τῆς προτάσεως τὸ ὑποκείμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον· // «ὄρων τετρας» σφάλμα συλλογιστικόν (ὡς συμβαίνει εἰς τοὺς πα-

ραλογισμοὺς καὶ τὰ σοφίσματα) προερχόμενον ἐκ τῆς διττῆς σημασίας ἐνός τῶν τριῶν ὄρων τοῦ συλλογισμοῦ, π.χ.

ὁ χρυσὸς εἶναι πολύτιμον μέταλλον

ἢ αἰγὴ εἶναι χρυσὸς

ἢ αἰγὴ ἄρα εἶναι πολύτιμον μέταλλον· ὅπου ἡ λέξις χρυσὸς εἰς μὲν τὴν μείζονα λέγεται ἐπὶ τῆς κυρίας εἰς δὲ τὴν ἐλάσσονα ἐπὶ μεταφορικῆς σημασίας.

ὄρος, (-ους), τό· (πληθ.) ὄρη, (ὀρέων καὶ ὀρών), τά· ὁ ὄρος (δωρ. ὠρος) (= ὄριον, σύνορον, κανὼν)· ὁ ὄρρος (= τὸ ἄκρον τοῦ ἱεροῦ ὅστου· τὸ ἐπάνω τοῦ πρῶτου)· ὁ ὠρος (= ἔτος)· ὠρος ὁ (= ἄωρος ὕπνος).

ὀρός· (τὸ ὑδατῶδες μέρος γάλακτος, αἵματος, πίσεως), (ὀρθοτ. ἀντι ὀρρός)· ἐνεκα διαστολῆς πρὸς τὸ ὄρος ὠρυτόνηθη μὲν ὁ τοῦ γάλακτος «ὀρός», ἐδιπλασίασε δὲ τὸ ἀμετάβητον ὁ ζωϊκὸς ὄρρος (βλ. ο-ω). ὀρρωδέω· (ἀμτβ.) (= φοβοῦμαι)· (πρτ.) ὠρρωδῶν, (μελλ.) ὀρρωδέσω, (ἀόρ.) ὠρρωδήσα, (ὑποτ.) ὠρρωδήσω· — «ὠρρωδῶ τινος» (γενν. τῆς αἰτ.) (= φοβοῦμαι ἐκ τινος αἰτίας ἢ περὶ τινος)· (φρ.) «*τοῦ τόκου τῆς γυναικὸς ἀρρωδέων*» (Ἡρόδοτος) «ὀρρωδῶ τινος»· (φρ.) «*τοὺς ἀπογεγραμμένους ἤττον ὠρρωδῶν*» (Ξενοφών)· — ὀρρωδία (= φόβος), ὀρρωδέως (= ἐμφρόβως).

ὀρύττω· καὶ ὀρύσσω (ἀμτβ.) (τὸ ὑβραχῶ) (= σκάπτω· ἀνοίγω ὄρυγμα· (φρ.) «βόθρον ὄρυξα» (Ὀδύσεια)· παραχώνω· (φρ.) «*κρύψω τόδ' ἔγχος τοῦμόν...*, γαίης ὄρυξας ἔνθα μή τις ὄρεται» (Σοφοκλῆς)· [(οὐς.) διορυκτής, (-οῦ), ὁ (= ὁ διασκάπτων), θηλ. διορυκτής (ὀρθοτ. διορυκτρίς), ἐνῶ (νεωτ.) διαρρηκτής (= ὁ διαρρηγνύων, ὁ διασπῶν)]· (πρτ.) ὠρυττον, ὠ-

ρυσσον, (μέλλ.) ὀρύξω, (ἀόρ.) ὠρυξα, ὠρυγον, (πρκμ.) ὀρώρυχα, (ὑπερσ.) ὠρώρυχειν· (ὑποτ.) ὀρύττω, ἂ ὀρύξω, ὀρύγω, πρ ὀρωρύχω, ὀρωρυχῶς ᾧ· (εὐκτ.) ὀρύττοιμι, μ ὀρύξοιμι, ἂ ὀρύξαιμι, ὀρύγοιμι, πρ ὀρωρύχοιμι, ὀρωρυχῶς εἶην· (προστ.) ὀρυττε, ἂ ὄρυξον, ὄρυγε, πρ ὀρωρυχῶς ἴσθι· (ἀπαρ.) ὀρύττειν, μ ὀρύξειν, ἂ ὀρύξαι, ὀρύγειν, πρ ὀρωρυχέαι· (μετχ.) ὀρύττων, -ουσα, -ον, μ ὀρύξων, -ξουσα, -ξον, ἂ ὀρύξας, -ξασα, -αν, ὀρύγων, -ουσα, -γον, πρ ὀρωρυχῶς, -χυῖα, -χός· // ὀρύττομαι, ὀρύσσομαι (ὑπὸ τινας) π ὠρυττόμην, ὠρυσσόμην, μ ὀρυχθήσομαι, ὀρυγήσομαι, ἂ ὠρύχθην, ὠρύγην, ὠρύξάμην, πρ ὀρώρυγμαι, (σπαν. ὠρυγμαι), ὠρώρυγμην, ἀττ. καὶ ὠρωρύγμην· (ὑποτ.) ὀρύττωμαι, ἂ ὀρυχθῶ, ὀρυγῶ, ὀρύξωμαι, πρ ὀρωρυγμένος, ὠρυγμένος ᾧ· (εὐκτ.) ὀρυττοίμην, μ ὀρυχθισοίμην, ὀρυγθισοίμην, ἂ ὀρυχθείην, ὀρυγείην, ὀρυξαίμην, πρ ὀρωρυγμένος, ὠρυγμένος εἶην· (προστ.) ὀρύττω, ἂ ὀρύχθῃ, ὀρύγῃ, ὄρυξαι, πρ ὀρώρυξο, ὠρύξω· (ἀπαρ.) ὀρύττεσθαι, μ ὀρυχθήσεσθαι, ὀρυγθήσεσθαι, ἂ ὀρυχθῆναι, ὀρυγῆναι, ὀρύξασθαι, πρ ὀρωρύχθαι, ὠρύχθαι· (μετχ.) ὀρυττόμενος, -μένη, -όμενον, μ ὀρυχθισόμενος, -σομένη, -σόμενον, ὀρυγθισόμενος, -σομένη, -σόμενον, ἂ ὀρυχθείς, -θείσα, -θέν, ὀρυγείς, -γείσα, -γέν, ὀρυξάμενος, -ξάμενη, -ξάμενον, πρ ὀρωρυγμένος, -μένη, -μένον, ὠρυγμένος, -μένη, -μένον· — «ὀρύττω τι» (= ἐκβάλλω, ἐξορύσσω τι ἐκ τῆς γῆς)· (φρ.) «*μᾶλιν... χαλεπὸν δὲ τ' ὀρύσσειν ἀνδράσι γε θνητοῖσι*» (Ὀμηρος)· (= σχηματίζω διώρυχα)· (φρ.) «*τὸ χωρίον ὀρώρυκτο*» (Ἡρόδοτος)· — ὀρυγή,

ὄρυγμα, διόρυγμα, ὄρυξις, ἀνόρυξις, διόρυξις, διώρυξ, κατώρυξ, ἀπώρυξ, διωρυχή, διωρυγή, τοιχωρυχία, τοιχωρύχος, τοιχωρυχέω, τοιχωρύχημα.

ὄρχι· (Ὀρθογρ.) (ἐσφαλμ. ὄρχε- ἐκ τῆς γεν. ὄρχεο-) (ἐκ τοῦ ὄρχις > ὄρχιδιον > ὄρχιδιον, (κν.) ἀρχίδι τό): ὄρχισειδή, ὄρχιπεδίω, ὄρχιπέδι, ὄρχιαλία, ὄρχιαναρτήρ (suspensoir(e)) κ.λπ.

ὄρχις, (-εως καὶ -ιος), ὅ· (κν. ἀρχίδι τό)· ὄρχις ἡ (= εἶδος ἐλαίας).

ὄρχομαι (-έομαι)· (ἀμτβ.) (= χορεύω· παριστάνω δι' ὀρχήσεως)· τὸ ἐνεργ. ὀρχῶ (-έω) (= κάμνω τινὰ νὰ χορεύσῃ)· (φρ.) «ἐκ τῶν ἀέλιπτων μᾶλλον ὥρχησε φρένας» (Ἴων ὁ Χίος)· (πρτ.) ὠρχοῦμην, (μέλλ.) ὀρχήσομαι, (ἀόρ.) ὠρχησάμην, (πρκμ.) κεχόρευκα, (ὑπερσ.) ἐχεχορεύκειν (ὑποτ.) ἐ ὀρχῶμαι, ἀ ὀρχήσωμαι, πρ κεχορεύω, κεχορευκῶς ὦ· (εὐκτ.) ἐ ὀρχοίμην, μ. ὀρχησοίμην, ἀ ὀρχησαίμην, πρ κεχορεύοιμι, κεχορευκῶς εἶην, (προστ.) ἐ ὀρχοῦ, ἀ ὀρχησαι, πρ κεχορευκῶς ἴσθι· (ἀπαρ.) ἐ ὀρχεῖσθαι, μ ὀρχήσεσθαι, ἀ ὀρχήσασθαι, πρ κεχορευκέμαι· (μετχ.) ἐ ὀρχοῦμενος, -ομένη, -οῦμενον, μ ὀρχησόμενος, -ομένη, -οῦμενον, ἀ ὀρχησάμενος, -ομένη, -οῦμενον, πρ κεχορευκῶς, -κυῖα, -κός.

Ὡς ἀμτβ. μετὰ διαφόρων ἐμπροθέτων καὶ ἐπιρρ. προσδιορισμῶν· (φρ.) «ὄρχομαι πρὸς ὄπλα» (= χορεύω τὴν πυρρίχην)· «ὄρχομαι καὶ ἰσι»· (φρ.) «ὄρχομαι τὸ Περσικόν» (Ξενοφῶν)· «ὠρχήσατο λακωνικὰ σχήματα» (Ἡρόδοτος) (= ἐχόρευσε λακωνικούς χορούς) (καὶ μτφ.)· (φρ.) «ὄρχεται δὲ ἡ καρδιά φόβῳ» (Αἰσχύλος) (= πάλ्लεται ἡ καρδιά ἔνεκα φό-

βου)· (φρ.) «ὄρχομαι ταῖς χερσίν» (= χορεύω ἐκτελών ῥυθμικάς κινήσεις διὰ τῶν χειρῶν)· — ὄρχημα, ὄρχηστής, ὄρχησις, ὄρχήστριον ὄρχηστικός, ὄρχήστρα, ὄρχηστὺς, ὄρχησμός, ὄρχηδόν, ὄρχηθμός, ὄρχηστήριον (= χορευτήριον), ὄρχηματικός, ὄρχήστρια, ὄρχηστρίς, ὄρχηστήρ.

ὄρω (-άω) (τινα ἢ τι)· (= βλέπω· ἔχω τὴν ὄρασίν μου· προσέχω εἰς τι· προβλέπω· (φρ.) «ὁ Θεὸς ὁρᾷ ἐαυτῷ πρόβατον εἰς ὀλοκάρπωσιν» (Παλ. Διαθ.)· (προνοῶ), (μτφ.) (= διακρίνω)· (φρ.) «ὅρα πόνον τοι χωρὶς οὐδὲν εὐτυχεῖ» (Σοφοκλῆς)· (πρτ.) ἐώραν, (μέλλ.) ὄψομαι, (ἀόρ.) εἶδον, (πρκμ.) ἐόρακα, (μτγν.) ἐώρακα, ὅπωπα, (ὑπερσ.) ἐωράκειν· (ὑπ.) ἐ ὄρω, ἀ ἴδω, πρ ἐοράκα, ἐορακῶς ὦ· (εὐ.) ἐ ὄρωμι, ὀρώην, μ ὀψοίμην, ἀ ἴδοιμι, πρ ἐοράκοιμι, ἐορακῶς εἶην· (προστ.) ἐ ὄρα, ἀ ἰδέ, (ἴδε, ὡς ἐπίρρ.), πρ ἐορακῶς ἴσθι· (ἀπ.) ἐ ὄραν, μ ὄψεσθαι, ἀ ἰδεῖν, πρ ἐορακέμαι· (μετχ.) ἐ ὄρων, -ῶσα, -ῶν, μ ὄψομενος, -ομένη, -οῦμενον, ἀ ἰδών, -ούσα, -ύν, πρ ἐορακῶς, -κυῖα, -κός· ὅπως, -πιῖα, -πός·

// ὄρωμαι (-άομαι)· π ἐωρώμην, μ ὀφθήσομαι, (μτγν.) ὀραθήσομαι, ἀ ὠφθην, (μτγν.) ἐωράθην, εἰδόμην, πρ ἐώραμαι, ἐώραμαι, ὦμαι, ὦφαι, ὦπται, ὠ ἐωράμην, ὦμην· (ὑπ.) ἐ ὄρωμαι, ἀ ὀφθῶ, ἴδωμαι, πρ ἐωραμένος ὦ· (εὐ.) ἐ ὄρωμι, μ ὀφθησοίμην, ἀ ὀφθείην, ἰδοίμην, πρ ἐοραμένος εἶην· (προστ.) ἐ ὄρω, ἀ ὀφθητι, ἰδοῦ, (ἰδοῦ, ὡς ἐπίρρ.), (ἡ μεταβολὴ τοῦ τόνου ἐκ τῆς προκλητικῆς χρήσεως τοῦ «ἰδοῦ»), πρ ἐώρασον· (ἀπ.) ἐ ὀράσθαι, μ ὀφθήσεσθαι, ἀ ὀφθῆναι, ἰδέσθαι, πρ ἐοράσθαι· (μετχ.) ἐ ὀρώμενος, -ωμένη,

-ώμενον, μ ὀφθισόμενος, -ομένη, -οῦμενον, ἀ ὀφθείς, -θείσα, -θέν, ἰδόμενος, -ομένη, -όμενον, πρ ἐοραμένος, -μένη, -μένον· — ὄρω, α) μετ' εἰδ. προτάσεως, β) μετ' ἐνδοιαστικῆς προτάσεως καὶ γ) μετὰ πλαγίας ἐρωτηματικῆς, π.χ. (φρ.) α) «ὄρω ὅτι τοῦτο ποιεῖς» (= βλέπω ὅτι αὐτὸ κάμνεις), β) «ὄρατε μὴ καταφρονήσετε ἐνός τῶν μικρῶν τούτων» (Κ. Δ.) (= προσέχετε νὰ φοβήσθε μή...), γ) «ὄρας ἡμᾶς ὅσοι ἐσμέν;» (Πλάτων) (= προσέχεις, βλέπεις πόσοι εἴμεθα ἡμεῖς)· μετὰ κατηγορ. μτχ. εἰς τὸ ὑποκείμε· ἢ εἰς τὸ ἀντικείμε· (φρ.) «καὶ νῦν ὄρω μὲν ἐξαμαρτάνων» (Εὐριπίδης)· «ὄρω σὲ κρύπτοντα» (Εὐριπίδης)· (ἐμπροθέτως)· (φρ.) «ὄρω πρὸς τι»· «ἐν ὀφθαλμοῖς ὄρω» (= βλέπω κατάματα)· «ὄρα μὴ» (= πρόσχε μήπως)· — ὀρατός, ὄρασις, ὄραμα, ὀρατής, ὄρατος, διορατικός, ὄμμα, ὀφθαλμός, ὄφει, ὀπτήρ.

-ος· τὰ εἰς -ος ἀρσενικά καὶ θηλυκά εἶναι δευτερόκλιτα καὶ σχηματίζουν τὴν γεν. εἰς -ου, ὡς ὁ ἄνθρωπος, (-ου), ὁ λόφος, (-ου), ἡ ἔλαφος, (-ου), ἐνῶ τὰ οὐδέτερα εἶναι τριτόκλιτα καὶ σχηματίζουν τὴν γεν. εἰς -ους, ὡς τὸ βέλος > βέλεος > βέλους, τὸ τεῖχος, (-ους), στέλεχος, (-ους), τὸ στίφος, τὸ δίφος, τὸ λάθος, τὸ σθένος, τὸ ψῆχος, τὸ χρέος, τὸ κύτος, τὸ λίπος, τὸ κάλλος κ.λπ. Τὰ οὐδέτερα τριτόκλιτα εἰς -ος ἔχουν τὸ α μεταπτωτικῶς ἐνῶ παλαιότερον εἶχον τὸ ε, π.χ. κρέτος > κράτος, θέρσος > θράσος, βένθος > βάθος, πένθος > πάθος κ.λπ., ἐντεῦθεν ἐπῆλθεν ἐξομαλισμός μεταξὺ τῶν οὐδετέρων εἰς -ος καὶ τῶν ἐπιθέτων εἰς -ης, π.χ. ῥήγος - χρυσορραγῆς, κρέτος - κρατὺς καὶ ἔγκρα-

τῆς κ.λπ., καὶ τὰνάπαλιν πολλὰ ἐπίθετα εἰς -ης ἐρρυθμίσθησαν κατὰ τὰ οὐδέτερα εἰς -ος, ἀγλευκῆς, - γλευκος, πολυπενθῆς, - πένθος κ.λπ.

-ος· ἡ σύνθεσις τῶν ληγόντων εἰς -ος ἐπιτελεῖται κατὰ ἑξ τρόπους· α) ἀποβάλλουν τὸ σ, π.χ. θεός + σεβομαι > θεοσεβής, νίκος + λαός > Νικόλαος· β) ἀποβάλλουν τὸ σ καὶ τρέπουν τὸ ο εἰς ι, π.χ. ὄρος + βαίνω > ὀριβάτης (ποιητ.), ὄρος + Βάχχος > Ὀρίβακχος, ἢ τρέπουν αὐτὸ εἰς ει, π.χ. ὄρος + βαίνω > ὀρειβάτης (μτγν.), ὄρος + νέμω > ὀρεινόμος, ὄρος + δραμεῖν > ὀρειδρόμος, γ) ἀποβάλλουν τὸ σ καὶ τρέπουν τὸ ο εἰς α, ἀλλὰ προσλαμβάνουν τὸ ι, π.χ. κλυτός + μῆδομαι > Κλυταμῆστρα, μέσος + πολίος > μεσάπολιος > μεσαιπόλιος (= μεσηλις), δ) ἀποβάλλουν τὸ σ καὶ τρέπουν τὸ ο εἰς η, π.χ. θάνατος + φέρω > θανατοφόρος > θανατηφόρος, ἔλαφος + βάλλω > ἐλαφοβόλος > ἐλαφιβόλος, λαμπάς + δρόμος > λαμπαδρομία > λαμπαδηδρομία, ε) ἀποβάλλουν τὸ σ καὶ προσλαμβάνουν τὸ ι, π.χ. ὁδός + πόρος > ὁδοιπόρος, Πύλος + γενέσθαι > Πυλογενής (ἀν καὶ Πύλοι εἶναι δοτικὴ τοπικὴ)· ὄλος (ὄλμος - εἶλω) + τροχός > ὀλοίτροχος, καὶ στ) φυλάττουν τὸ σ, π.χ. Θεός + δίδωμι > Θεόδοτος, λαός + σεύω > λαοσσός καὶ Λάοσσος, Λαόσσοσ· // τὰ σύνθετα εἰς -ος τὰ ὅποια ἔχουν ὡς ἄ συνθετικὸν λέξιν ἐξ ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος τρέπουν τὴν κατάληξιν αὐτῶν ω εἰς ι, π.χ. ἄρχω > ἀρχιμηχανικός, ἀρχιστράτηγος, λύσω > Λυσίμαχος, μνήσω > Μνησίθεος, αὔξω > αὐξίφωτος, ἦσω > Ἡσίοδος, στήσω > Στήσιχωρος, ἀλέξω > ἀλεξιέραννον, ἀ-

λεξιόκακον· // τὰ λήγοντα εἰς -ος; τὰ ὁποῖα μεταπλάσσονται εἰς οὐδέτερα φυλάττουν τὸν αὐτὸν τόνον, π.χ. ὁ πεῦκος > τὸ πεῦκον, ὁ δίφρος > τὸ δίφρον, ὁ ζυγός > τὸ ζυγόν, ὁ μηρός > τὸ μηρόν, (δημ.) τὸ μερί· // (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ος ἐν συνθέσει ἀναβιβάζουν τὸν τόνον, π.χ. σοφός - ἄσσοφος, φίλος - ἄφιλος, κακός - ἄκακος, γῆκος - ἄοικος, πλὴν: α) ἐκείνων τὰ ὁποῖα λαμβάνονται ὡς ἐθνικά, π.χ. Βοιωτός - φιλοβοιωτός, Ἀχαιοὶ - φιλαχαιοί, καὶ β) τὰ ἐκ τοῦ ἱατρὸς, κλειτός καὶ κλυτός, π.χ. ὀφθαλμιατρός, ὀδοντίατρος, ἀρχιατρός, κτηνιατρός, ἱππιατρός, [(νεώτ.) κτηνίατρος, ὀδοντίατρος κ.λπ.] (ἐκτός φιλίας)· τηλεκλειτός, ἀγκλειτός, ἀγκλυτός· // τὰ οὐδέτερα δισύλλαβα τῆς γ' κλίσεως, τὰ ὁποῖα ἔχουν δίχρονον (α, ι, υ) εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔχουν αὐτὸ βραχὺ καὶ παροξύνονται, π.χ. (ἁ) ἄχος, βάθος, βάρος, λάθος, πάχος, πλάτος, ῥάκος, χάος κ.λπ. (πλὴν τοῦ πρᾶγος = τὸ πρᾶγμα)· (ι) κρίνος (τὸ κρίνον), ξίφος, στίχος, πίος (= ὁσπρίον τι), πλὴν βριθός, γριπός, γριφός, μῖμος, μῖσος, νίκος, πνῆνος, πῖλος, πῖος (= παχύς) (ἀλλὰ πῖος, (λατ.) pius = εὐσεβής, καὶ Πίος), πῖος (= λειμών), ῥίγος, στίφος, σῖτος, Σῖμος, σφριγός, σχίνος, τῖφος (= βάλτος), Φριξός, Χίος ὁ (ἐνῶ ἡ Χίος), Χρῖστος· (υ) κύβος, κύκλος, λύκος, μύλος, τύπος, Σπύρος, ὕμνος, πλὴν γῆρος, γῆλος, ζῦθος, θρῦλος, κῦδος, κῦρος, Κῦρος, κῦφος (= κύρτωμα), (ἐνῶ κυφός = ὁ κύπτων), μῦθος, ῥῦπος, Σκῦρος, σκῦτος, στυλός, Σῦρος, τρύχος, Τῦρος, τῦφος, ὕβος, φρῦνος, φῦκος, ψῦχος· // τὰ σύνθετα εἰς -ος παρὰ τὸ βάλλω, ἐὰν ἔχουν ὡς α' συνθετικὸν πρόθεσιν, προπα-

ροξύνονται, π.χ. ἀμφί-βολος, διά-βολος, πρό-βολος, περί-βολος κ.λπ., ἄλλως παροξύνονται, π.χ. ἐλαφη-βόλος, ἐκη-βόλος, φυλλο-βόλος, τηλε-βόλος κ.λπ. // τὰ εἰς -ιος, τὰ ὁποῖα παράγονται ἐκ ῥημάτων χρόνου μέλλοντος, προπαροξύνονται, π.χ. θανμάσω - θανμάσιος, ἄξω - ἄξις, ἀσπάσω - ἀσπάσιος, αἰνήσω - Αἰνήσιος, πλὴν τοῦ δεξομαι - δεξιός· // τὰ δισύλλαβα προπερισπώμενα οὐσιαστικά λήγοντα εἰς -ος κατὰ τὴν σύνθεσιν προπαροξύνονται, π.χ. κοῦρος - ἐπικούρος, μῦθος - ἀκριτόμυθος, οἶκος - ἄοικος, ἔνοικος, κάτοικος, αἰολός + πῶλος - αἰολόπῶλος· δὲν ἀναβιβάζουν τὸν τόνον τὰ ἔχοντα ὡς β' συνθετικὸν τὸ πολέω καὶ μὴ ἔχοντα ὡς πρῶτον συνθετικὸν πρόθεσιν, π.χ. αἶξ + πολέω (= ἀνατρέφω) — αἰτόλος, θαλαμipόλος, οἰωνοπόλος, ὄνειροπόλος κ.λπ., ἐνῶ μετὰ προθέσεων: ἀμφίπολος, ἐπίπολος, ἔμπολος, περίπολος, πρόσπολος κ.λπ. // τὰ ἀρσενικά ἢ θηλυκά οὐσιαστικά προσηγορικά ἢ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ὡς β' συνθετικὸν ῥῆμα μετ' ἐνεργητικῆς σημασίας καὶ παραλήγουσαν φύσει ἢ θέσει μακράν, ὀξύνονται, π.χ. γεωργός, λοχαγός, στρατηγός, ψυχοπομπός κ.λπ., βραχεῖαν δὲ παροξύνονται, ὡς θεολόγος, μητροκτόνος, ὀπλομάχος, πρωτοτόκος (γυνὴ τὸν α' τοκετὸν ποιήσασα) κ.λπ. ἐκ τούτων ἐξαιροῦνται ὡς προπαροξύτονα α) τὰ ἔχοντα ὡς α' συνθ. μόρ. (πρόθεσιν, ἐπίρρ. κ.λπ.), ὡς ἐπίσκοπος, ἀνάδοχος, διάβολος, εὐφορος, δίφορος, κατήγορος κ.λπ., β) τὰ διπλοσύνθετα, συστράτηγος, φιλοκύνηγος, ὑποστράτηγος, ὑπολόχαγος κ.λπ., γ) τὰ ἐκ τοῦ ἄρχω, ἀκούω, ἔχω, ὡς ἱπαρχος, φιλήκοος, ἡνίοχος· τὸ ἱερόσυλος

καὶ τὰ προπερισπώμενα ἐκ συναρέσεως, ὡς πολιοῦχος, ῥαβδοῦχος, πανούργος, κακούργος, Λυκούργος, καὶ δ) μερικά ἐξ ἀμτβ. ῥήμ., ὡς αὐτόμολος, βαρύνρομος, ἰσόρροπος· ἐὰν δὲ παθητικὴν σημασίαν προπαροξύνονται, ὡς πρωτότοκος (πρῶτος γεννηθείς), μητροκτόνος (= ὁ φονευθεὶς ὑπὸ τῆς μητρός), ὀρεσίτροφος (= ὁ τρεφόμενος ἐπὶ τῶν ὀρέων)· // Ἡ κλητικὴ τῶν δευτεροκλίτων ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν εἶναι ὁμοία, ἰδίως εἰς τοὺς ποιητάς, πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν ἢ -ε, π.χ. ὁ λόγος - ὦ λόγε καὶ ὦ λόγος, ὁ δῆμος - ὦ δῆμε καὶ ὦ δῆμος· μόνον ὁ Θεός ἔχει πάντοτε ὡς κλητικὴν «ὦ Θεός»· // πολλὰ ὀνόματα εἰς -ος, ἐὰν ἀλλάσσουν γένος, ἀλλάσσουν καὶ σημασίαν, π.χ. ὁ ζυγός (= τὸ ξύλον ἐπὶ τοῦ ῥυμοῦ τοῦ ἄρότρου), (ἄλλως τὸ ζυγόν)· — ἡ ζυγός (καὶ ὁ ζυγός) (= ἡ ζυγαριά)· ὁ ἵππος (= τὸ ἄλογον) — ἡ ἵππος (= ἡ φοράδα, τὸ ἱππικόν), ὁ βούς (= τὸ βόδι) — ἡ βούς (= ἡ ἀγελάδα)· // εἰς -ος κτηνικά εἶναι τέσσαρα, δύο διὰ τῆς εἰ διφθόγγου: θεῖος, κείος καὶ δύο διὰ τοῦ ι (Χίος) > Χῖος ὁ (= ὁ Χιώτης) καὶ διός· // (Δημοτ.) ἔχομεν κατάληξιν οὐσιαστικῶν εἰς -ος ἀντὶ ἀρχαίας καταλήξεως εἰς -ων, π.χ. ἀντὶ γέρων - γέρος, δράκιον - δράκος, χάριον - χάρος, Σολομῶν - Σολομός, ὡς καὶ ἐκ μετοχῶν: παθὼν - παθός, μαθὼν - μαθός, ἀγαπῶν - ἀγαπός· β) κατάληξιν ἐπιθέτων εἰς -ος ἀντὶ ἀρχ. εἰς -ης, (-οῦς), π.χ. ἀκριβής - ἀκριβός, εὐθενής - (εὐθηνός) φθηνός > φτηνός, ψευδής - ψευδός καὶ τσευδός, γ) κατάληξιν μεγεθυντικῶν εἰς -ος ἐξ οὐσιαστικῶν εἰς -ιον ἢ -η, π.χ. τὸ χωράφιον - ὁ χώραφος, τὸ τὸ τυφέκιον - ὁ τούφεκος· ἡ

βροντή - ὁ βρόντος, δ) κατάληξιν ἀρσ. οὐς. εἰς -ος ἀντὶ ἀρχαίων οὐδετέρων, π.χ. τὸ τρύγος - ὁ τρύγος, τὸ δεῖπνον - ὁ δεῖπνος, τὸ ἐργαλεῖον - ὁ ἀργαλεῖός, ε) κατάληξιν εἰς -ος ἀρσενικῶν ἀντὶ ἀρχ. θηλυκῶν, π.χ. ἡ ἄμμος - ὁ ἄμμος, ἡ ψύλλα - ὁ ψύλλος, ἡ μύλη - ὁ μύλος, ὡς καὶ θηλυκῶν ἀντὶ ἀρσενικῶν: ὁ φθεῖρ - ἡ φεῖρα, στ) κατάληξιν οὐδετ. οὐς. εἰς -ος ἐκ ῥημάτων, π.χ. δειπνῶ - τὸ δεῖπνος, θρηνῶ - τὸ θρήνος, σπλαχνίζομαι - τὸ σπλάχνος. **ος, ῆ, ὄ**· ἀναφορικῇ* ἀντωνυμίᾳ*, ἡ ὁποία ἀναφέρεται ἢ εἰς δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, ἢ ὁποία τίθεται ἢ νοεῖται, ἢ εἰς τι οὐσιαστικόν· τὸ δὲ οὐδέτερον «ὄ» ἀναφέρεται καὶ εἰς ὀλόκληρον πρότασιν, π.χ. «ὁ δὲ πάντων δεινότατον», «ὁ μὴ γένοιτο», εἰς τὸν Ὀμηρον μετὰ τοῦ «καί» ἢ «γάρ» ὡς ἀντωνυμία δεικτικῇ: «καὶ ὅς» (= καὶ οὗτος), «καὶ ῆ» (= καὶ αὐτή), «ῆ δ' ὅς» (= εἶπεν οὗτος) (βλ. ἡμί), «ῆ δ' ῆ» (= εἶπεν αὐτή), «ὅς γὰρ δευτάτος ἦλθεν» (= καὶ αὐτός...)· // πολλάκις ἀντικαθιστᾷ τελικὸν σύνδεσμον ἢ εὐρίσκεται εἰς πρότασιν, ἢ ὁποία ἀντικαθιστᾷ τελικὸν ἀπαρέμφατον (= ἵνα οὗτος, ὁ ὁποῖος νά)· (φρ.) «κλητοὺς ὀτρύνομεν, οἳ κε τάχιστα ἔλθωσ'» (Ὀδύσεια)· // μετὰ τὸ οὕτω, τὸ ὧδε ἀντικαθιστᾷ τὸν συμπαρασματοκὸν σύνδεσμον «ὥς τε»· (φρ.) «ἔστιν οὗ» (= ἐνιαχοῦ), (καὶ ἐπὶ χρόνου) «ὅς καὶ ὅς» (= τοιοῦτος καὶ τοιοῦτος ἄνθρωπος)· «ὁ μὴ γένοιτο», ἀπευχή, ἵνα μὴ συντελεσθῇ τι «ὅς κεν» (= ὅστις δῆποτε), «ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνεν» (= ἐκ τῶν ἀπαραιτήτων), «εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον» (= ὅπου προώρισται), «ἐφ' ᾧ (τε)» (= ἐπὶ τούτῳ τῷ ὄρῳ, διὰ τούτου), «καθ'

ὅ » καὶ « καθ' ἃ » (= ὥς· ἕνεκα τούτου, ὅτι...) « δι' ὅ » ἢ « διό » (= διὰ τοῦτο, ὅθεν).

ὅς· (ἀναφ. ἀντων.) (= ὁ ὁποῖος)· ὅς (= δεικτ. ἀντωνυμ.) (= οὗτος)· ὅς (= κτητ. ἀντων.) (= ἑός, ἰδικός του)· ὡς (δεικτικόν) (= οὕτως)· ὡς (ἀναφ.) (= καθώς)· ὡς (συνδ.) (= ὅτι)· ὡς (συνδ. τελικός) (= νά, ὅπως)· ὡς (συνδ. συμπερασμ.) (= διότι, ἐπειδή)· ὡς (συνδ. χρον.) (= ὅτε)· ὡς (= συνδ. τροπικός) (= κατά τινά τρόπον)· ὡς (τοπικόν) (= ὅπου)· ὡς (ἐπιφων.) (= πῶς)· ὡς (= κατὰ προσέγγισιν)· ὡς, (ὥτος), τό (= τὸ οὗς).

ὅσα· (πληθ. οὐδεν. τῆς ἀναφ. ἀντων. ὅσος)· ὅσα (ἐπιρρηματικῶς) (= πόσον πολύ)· ὅσα ἢ (= ἡ φήμη, προφητεία)· ὅσα, (-ης), ἢ (= ὅρος τῆς Θεσσαλίας)· ὡσα (ἐπικ. καὶ ἰων. ἀντι ἔωσα, ἀόρ. α' τοῦ ὠθῶ*).

ὅσγε, ἤγε, ὅγε· (= ὅστις πράγματι ἢ ὅστις τοῦλάχιστον ἢ ὅστις ἀκριβῶς) // τὸ θηλ. τῆγε (ὡς ἐπίρρ.) (= ὅπως μάλιστα, ὅπως τοῦλάχιστον).

ὅσημέραι· (ἢ « ὅσαι ἡμέραι ») (ἐπίρρ.) (= καθ' ἑκάστην ἡμέραν), οὕτω καὶ « ὁσέτη » καὶ « ὅσα ἔτη » καὶ « ὁσῶραι » καὶ « ὅσαι ὥραι ».

ὅσιος, -α, -ον· τοῦτο μόνον του (= ἱερός, ἦτοι ὁ καθιερωμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ νόμου), ἐνῶ μετὰ τοῦ ἱερός, « δὲν ἔχει οὐτε ἱερὸν οὐτε ὁσιον », ἦτοι δὲν φοβεῖται οὐτε τοὺς θεοὺς οὐτε τοὺς ἀνθρωπίνους νόμους.

ὅσος, -η, -ον· (ἐπιθετικὴ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, (ποιητ.) καὶ ὅσος, -η, -ον) (= τόσον μέγας ἢ πολὺς ἢ πολυάριθμος ἢ ἰσχυρός, π.χ. « ὅσον τι δένδρον... γίννεται »

(Ἡρόδοτος)· « διὰ μυρίων ὄσων » (Λογγῖνος)· « ὅσαι ἡμέραι » ἢ « ὅσημέραι » (= καθημερινῶς)· « ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ζήτημα »· « ὅσον οὐπω » ἢ « ὅσον οὐπω » (= μετ' οὐ πολὺ, τὸ ταχύτερον)· « ὅσοι μῆνες » (= καθ' ἑκάστον μῆνα), « ὅσα ἔτη » (= κατ' ἔτος) (μετὰ δοτικῆς συγκριτικῆς, π.χ. « ὅσῳ κρείττων »· « ὅσον τὸ κατ' ἐμέ » (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἐξ ἐμοῦ) (δημοτ.) « ὅσα - ὅσα » (= σ' ὁποιαδήποτε τιμή), « ὅσο νά 'ναι » (= παρὰ ταῦτα, μολοντοῦτο), « ὅσον τὸ κατ' ἐμέ » (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐμένα).

ὅσπερ, ἤπερ, ὅπερ· (ἀναφορικὴ* ἀντωνυμία*) (γεν. οὐπερ, ἤσπερ, οὐπερ· (πληθ.) οἶπερ, αἶπερ, ἄπερ) (= ὅστις ἀκριβῶς) (ἐπίρρ.) « ὅπερ » (= διό, ὅθεν), « ἄπερ » (= καθώς, ὅπως, ὡς)· « ἤπερ » (= πρὸς τινά κατεύθυνσιν)· « οὐπερ » (= ὅπου).

ὅστις, ἤτις, ὅ,τι· (ἀντων.* συνθεθεῖσα ἐκ τῆς ἀναφορικῆς* « ὅς » μετὰ τῆς ἀορ. « τις » > ὅς-τις (εἰς τὸν Ὀμηρον καὶ ὅστε καὶ ὅτις), (γεν.) οὕτινος καὶ ὅτου, (δοτ.) ὥτινι καὶ ὅτω, (πληθ.) οὐδ. ἄτινα καὶ ἄττα, (γεν.) ὥντινων καὶ ὅτων (ἀναφ. ἢ ἀόρ. ἀντωνυμ.) (= ὅστις/ὅστις, ὅποιος, ὅποισ/ὅποιστε)· αὕτη ἐκλαμβάνεται κατὰ δύο τρόπους: α) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν « ὅς » καὶ ἀναφέρεται εἰς ὠρισμένον πρόσωπον ἢ πράγμα, π.χ. « καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τοῦτ'...τὸ διαπευγένα ἡμᾶς δοκεῖν, οἵτινες σὲ οὐ διεσώσαμεν » (Πλάτων), καὶ β) εἰς ἀόριστον: « ὅστις ἂν ἦ », « ὅ,τι ἂν πράξῃ » // (εἰς πλάγιαν ἐρώτησιν) (= ποῖος, τίς, ποῖας λογῆς), (φρ.) « οὐκ ἔστιν ὅστις » (= οὐδεὶς), « ἔστιν ὅστις » (= τίς), « οὐδεὶς ὅστις οὐ »

(= πάντες), « οὐδὲν ὅ,τι οὐ » (= πάντα). ὅστις/ὅποτε, ἤτις/ὅποτε, ὅ,τι/ὅποτε· (ἀρχ. ἀόρ. ἀντωνυμία*) (= ὅποισ/ὅποιστε, ὅποιος καὶ ἄν).

-οστός· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -οστός λήγοντα ὀξύτονα ἐπίθετα γράφονται διὰ τοῦ ο, π.χ. εἰκοστός, ποσοστός, λιγοστός, τριακοστός, χιλιοστός, μυριοστός, ἀρμοστός κ.λπ., ἐξαιροῦνται: γνωστός, ζωστός, κλωστός, σωστός, χωστός.

ὁστρακίζω (τινά)· (= ἐξοστρακίζω, ἐξορίζω δι' ὁστράκων (φρ.) « τοὺς τῶν τυράννων φίλους ὡστράκιζον » (Ἀριστοτέλης) (μτφ.) ἀποκηρύσσω ἀπὸ τῆς κοινωνίας τῶν πιστῶν ὁπαδῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ) (φρ.) « μήτε πολίτης ἀποβαίης ὁποῖους ὁστρακίζει τὸ ἀγιώτατον Εὐαγγέλιον » (Εὐστάθιος) (πρτ.) ὡστράκιζον, (μέλλ.) ὁστρακίσω, (ἄττ.) ὁστρακίω, (ἀόρ.) ὡστράκισα, (ὑποτ.) ὁστρακίσω· (Παθ.) ὁστρακίζομαι (ὑπό τινας), (ἀόρ.) ὡστρακίσθην, (ὑπ.) ὁστρακισθῶ, (μετχ. πρσμ.) ὡστρακισμένος, -η, -ον — ὁστρακον, ὁστρακισμός, ὁστοῦν, (ὁστακός) > ἀστακός, ἐξοστρακισμός, ὁστρακίνδα· (φρ.) « διαφέρει δὲ φυγῆς ὁστρακισμός, ὅτι τῶν μὲν φυγῆς ἀλόγων αἱ οὐσαὶ δημεύονται· τῶν δὲ ὁστρακισμῶ ἀποστάντων οὐκ ἀφαιρεῖται τὰ χρήματα ὁ δημός· καὶ τοῖς μὲν χρόνοις ἐνδείκνυται καὶ τόπος, οἱ δὲ φεύγοντες οὐδέτερον τούτων ἔχουσιν » (Ἀριστοτέλης)· « Πᾶς ὁ δημός ὁστράκοις ἐψηφίζετο καὶ τὸ ἔργον ἐκαλεῖτο ὁστρακοφορία καὶ τὸ πάθος ὁστρακισμός· καὶ τὸ ἔρημα ἐξοστρακίσαι καὶ ἐξοστρακισθῆναι. Περιοχονίσαντας δέ τι τῆς ἀγορᾶς μέρος ἔδει φέρειν εἰς τὸν περιορισθέντα τόπον Ἀθηναίων τὸν βου-

λόμενον ὁστρακον ἐγγεγραμμένον τοῦ νομα τοῦ μέλλοντος ἐξοστρακίζεσθαι· ὁ τῷ δὲ ἐξακισχίλια γένοιτο τὰ ὁστρακα τοῦτον φυγεῖν ἐχρῆν, οὐχ ὡς κατεγνωσμένον, ἀλλ' ὡς τῇ πολιτείᾳ βαρύτερον δι' ἀρετῆς φθόνον μᾶλλον ἢ διὰ κακίας πόγον » (Πολυδεύκης).

-οσύνη, ωσύνη· τὰ εἰς -οσύνη λήγοντα γράφονται διὰ τοῦ ο, ἐὰν ἡ πρὸ τοῦ -οσύνη συλλαβὴ εἴναι φύσει ἢ θέσει μακρά, ὡς δικαί-οσύνη, σῶφρ-οσύνη, ἀδελφ-οσύνη, ἐγκύμ-οσύνη, πολυπραγμοσύνη, εὐγνωμοσύνη, μνημοσύνη, νοικοκυροσύνη, ἀγνωμοσύνη, γυναικοσύνη, διφροσύνη, ἐνθυρημοσύνη, κλεπτοσύνη, δουλοσύνη, ταπεινοσύνη, ἐπιστημοσύνη, ἀσπασοσύνη, φιλοσκαμμοσύνη, χριστιανοσύνη κ.λπ., ἐὰν δὲ βραχεῖα διὰ τοῦ ω, ὡς ἱερωσύνη, ἀγῶσσύνη, κἄλωσσύνη, κἄκωσσύνη, ἀγᾶθωσύνη, ἀγραμμάτωσσύνη κ.λπ. [τὸ ξενωσύνη διετήρησε τὸ ε μακρὸν ἐκ τοῦ ἀρχ. ξεινωσύνη ἢ ξενωσύνη· τὸ γερωσύνη γράφεται καὶ γερωσύνη ἐκ τοῦ γερός· (ἱερεὺς) > *ἱερηΦοσύνη > ἱερωσύνη, τὸ ὁποῖον ἐσχετίσθη πρὸς τὸ ἱερός (κατὰ συναιρέσιν) ἱερωσύνη, Ρωμοσύνη, πατρωσύνη (διὰ τοῦ ω, διότι ἄφωνον πρὸ ὕγρου (τ-ρ) εἰς τοὺς ποιητὰς τηρεῖ διάφορον (βραχεῖαν ἢ μακράν) τὴν πρὸ αὐτῶν συλλαβὴν) (βλ. παραγωγικός)] // (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -οσύνη καὶ -ωσύνη ἔχουν τὸ υ βραχύ, π.χ. ἐλεημοσύναι, σωφροσύναι, ἀμνημοσύναι κ.λπ.

ὁσφραίνομαι (τινος)· (= μυρίζομαι (φρ.) « κρομμύων ὁσφραίνομαι » (Ἀριστοφάνης) (μτβ.) (ἐν τῷ ἐνεργ.) « ὁσφραίνω τινά τι » (= κάμνω τινά νὰ μυρίσῃ τι)· (φρ.) « μήκωνος φύλλα ὡς

μαῖζαν ποιήσας ὄσφραινε» (Γαληνός). (πρτ.) ὄσφραινόμην, (μέλλ.) ὄσφρήσομαι, (ἀόρ. β') ὡσφρόμην, (παθ. ἀόρ.) ὡσφράνθην, (ύπ.) ὄσφρανθῶ, (παθ. μέλλ.) ὄσφρανθήσομαι, (πρκμ.) ὡσφρημαι, (μετχ.) ὡσφρημένος, -η, -ον· (μετὰ συστοίχου αἰτ.)· (φρ.) «τὴν ὁσμὴν ὄσφραίνόμενος» (Ἡρόδοτος)· (μετ' αἰτ. παρὰ μτγν.)· (φρ.) «ὄσφραίνομαι θρυαλλίδα ἐοβεσμένην» (Αἰλιανός)· (μτφ.) «ὄσφραίνομαι (= παίρνω μυρουδιά, ἀντιλαμβάνομαι) τῆς Ἰππίου τυραννίδος» (Ἀριστοφάνης)· — ὄσφρανσις, ὄσφρητός, ὄσφρησις, ὄσφραντήριον, ὄσφράδιον, ὄσφραντέος, ὄσφραντός, ὄσφραντικός, ὄσφραντήριος.
ὅταν· (συνδ. χρον. ὅτε + ἄν) (μεθ. ὑποτακτ.) (πρὸς δῆλωσιν προσδοκωμένου) (= καθ' ἣν περίπτωσιν, καθ' ὃν χρόνον, ὅταν, ὁπότεν)· (φρ.) «μνησθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου» // (ἐπὶ ἐπαναλήψεως πράξεώς τινος ἀορίστως εἰς τὸ μέλλον) ὅσακις (κν. κάθε φορά που θά)· (φρ.) «ὅταν τι θρᾶς εἰς κέρδος οὐκ ὀκνεῖν πρέπει» (Σοφοκλῆς)· // (ἐπὶ παρομοιώσεων μετὰ τοῦ ἀναφ. ὡς) ὁσάκις, ὅπως ἐκάστην φοράν· (φρ.) «ὡς δ' ὅτ' ἂν ἀστράπτει πόσις Ἥρης» ('Ιλιάς)· // καθ' ὃν χρόνον, ὅτε // (φρ.) «ὅταν τάχιστα» εὐθύς ἀφοῦ· // (Δημοτ.) πολλάκις πρότασις, ἡ ὁποία εἶναι ἡ δευτερεύουσα χρονική (κατὰ λογικὴν σχέσιν), προτάσσεται ὡς κυρία, ἡ λογικῶς κυρία πρότασις ἀκολουθεῖ διὰ τοῦ «ὅταν» ὡς δευτερεύουσα χρονική, π.χ. «στάθηκα μετὰ τὸ φίλον μου, ὅταν δὲν ξέρω πῶς τὰ μάτια μου καρφώθηκαν στὸ ἀντικρινὸ σπῆι» (= καθὼς ἐστάθηκα... τὰ μάτια μου καρφώθηκαν).
ὅτε· σύνδεσμος χρονικός (βλ. προτάσεις*

χρονικαί)· (φρ.) «ἔστιν ὅτε» καὶ «ἔσθ' ὅτε» (= ἐνίστε, (κν.) κάποτε - κάποτε).
ὅτε· (ἐπίρρημα χρονικόν) τοῦτο τίθεται ἐπὶ ζεύγους ἀντιστοίχων προτάσεων χρονικῶν, τῶν ὁποίων τὴν πρώτην εἰσάγει μετὰ τοῦ «μέν», τὴν δὲ δευτέραν διὰ τοῦ «δέ» ἢ «ἀλλὰ ὅτε δέ»· (φρ.) «ἦτο ὅτε μὲν εὐχαρις, ὅτε δὲ δύσθυμος», «ὅτε μὲν..., ἄλλοτε δ' αὖ» ('Ιλιάς)· ἐνίστε καὶ ἀντιστρόφως· (φρ.) «ἄλλοτε μὲν..., ὅτε δέ» ('Ιλιάς), (= ἄλλοτε μὲν... ἄλλοτε δέ· ἐνίστε μὲν... ἐνίστε δέ· τότε μὲν... τότε δέ)· τὸ «ὅτε» σπανίως τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν μιᾶς καὶ μόνης προτάσεως ἄνευ ἄλλης ἀντιστοίχου· ἄλλοτε τίθεται εἰς τὴν δευτέραν πρότασιν μόνον ἄνευ ἀντιστοίχου εἰς τὴν πρώτην, π.χ. «ὅτε δ' αὐτὸς ἐποτρύνει μάχεσθαι» ('Ιλιάς).
-ότερος, -ότατος· καὶ -ώτερος, -ώτατος· τὰ παραθετικά ὁμοίως πρὸς τὰ ῥήματα δὲν συντίθενται εὐκόλως μετὰ πάσης λέξεως οὕτω καὶ τὸ «ἀβέλτερος» δὲν εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ στερητικοῦ α+βέλτερος, ἀλλὰ παρασύνθετον ἐκ τοῦ α+βελέτος > ἀβελ(τό)τερος > ἀβέλτερος (ὡς καὶ ἄγνωστος > ἄγνωστότερος, ἀδύνατος > ἀδυνατώτατος κ.λπ., οὕτω καὶ φίλτερος - φίλτατος (ἐκ τοῦ φιλότος), ἀντὶ φιλότερος - φιλ(τό)-τατος. Μερικὰ τούτων δὲν δηλοῦν ἀπλῶς ἐννοίαν τινα, ἀλλὰ μετὰ τινος ἰδιότητος συνημμένην, π.χ. κύων (= ἀναίδης) > κύντερος, κύντατος, βασιλεύς > βασιλεύτερος, φῶρ > φώρτατος, ἔλεγχος > ἐλέγχιστος, αἰοῖδος > αἰοιδότερος, ὄπλον > ὀπλότερος, κῆδος > κῆδιστος κ.λπ. // ('Ορθογρ.) ὁ χαρακτήρ τοῦ θέματος ο τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων εἰς τὰ παραθετικά αὐτῶν ἐκτείνεται εἰς ὡ πρὸ τῶν καταλή-

ξεων -τερος, -τατος, ἂν ἢ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι βραχεία, ὡς σοφός > σοφ-ώτερος, σοφ-ώ-τατος, νέος > νε-ώ-τερος, νε-ώ-τατος, ἔχουν δὲ καὶ βραχὺ τὸν δίχρονον χαρακτήρα: α) τὰ εἰς -ῖμος, -ῖος καὶ -ῖκος, -ῖλος καὶ -ῖνος, ὡς ὠφέλ-ῖμος > ὠφέλ-ῖμ-ώ-τερος, ἄγ-ῖος > ἄγ-ῖώ-τερος, λογ-ῖκος > λογ-ῖκ-ώ-τερος· β) βιβλικός > βιβλικώτατος, ἀνθρωπίνος, -πινώτερος, ἀληθ-ῖνος > ἀληθ-ῖ-νώτερος, ὀργ-ῖλος > ὀργ-ῖ-λώτερος, ποικίλος > ποικιλώτερος, ἰδῖος > ἰδιώτερος (καὶ ἰ-διαίτερος), ὡς καὶ βιβλιακός > βιβλιακώτατος, (πλὴν ἀξιόνικος > ἀξιονικότερος, εὐρίνος > εὐρινότατος, φιλόνικος > φιλονικότερος, > εὐόμιλος > εὐομιλότατος, εὐχίλος > ἐντιμότερος, φιλοτίμος > προτιμότερος, διός > διοτάτη, σίμος > σιμότερος, ἀλλὰ ἐπώδυνος > ἐπιωδυνώτερος καὶ ἐπωδυνέστερος, β) αἱ λέξεις ἱκάνος > ἱκανώτερος, ἡσυχος > ἡσυχώτερος, ἀδυνατός > ἀδυνατώτερος, ψαθῆρος > ψαθῆρώτερος, προσίτος (ἀπρόσιτος) > προσιτώτερος, ἀθεμίτως > ἀθεμιτώτερος, πλατῆκος > πλατῆκώτερος, πολυγράφωτος, πολυδαπάνωτος, πολυτροχίωτος, πορφυρώτερος, πρόσφατος > προσφατώτατος, αἰμύλος > αἰμυλώτατος, ὀλιγώτερος, ἄρρηπος > ἀρρηπώτατος, ἴσος (βλ. κατωτέρω) > ἰσώτερος, ἀνιωότερος, στέριφος > στεριφώτερος, στρογγυλώτερος, ἐράτος > ἐρατώτατος, ἀγραμμάτωτος, ἀγλαώτερος, ἀγαθώτερος, ἀγανώτερος, ἀπειροκαλώτερος, εὐμηχανώτατος, εὐπροσιτώτατος, εὐωνυμώτερος, ὀχυρώτερος, πιθανώτερος, παντοδαπώτατος, οἰζυρώτερος, διαλυτώτερος, ἀρχετυπώτερος, βλοσυρώτερος, ὁ-

μαλώτερος, γλαφυρώτερος, ἀκριώτερος, βδελυρώτερος, εὐατώτερος, ἐμπύρος > διαπυρώτατος, ἐμπυρώτατος, ποικιλώτερος, διαβᾶτώτερος, σπᾶνώτερος, ἀσωμᾶτώτατος, ποικιλώτατος, ἀταραχώτερος, μαλθακώτερος, ἀτιθασώτατος, γ) τὰ εἰς -ᾶρος, ὡς καθᾶρος > καθαρώτερος, γεραρός > γεραρώτερος, μιαρώτερος, μιαρώτατος, ἐνπαρώτερος, λιπαρώτερος, χαλαρώτερος, νεαρώτερος, πλὴν τοῦ ἀνιᾶρος > ἀνιᾶρότερος, φλύᾶρος > φλυᾶρότερος, λάρος (= ἡδύς) > λαρώτερος [(ἄλλο λάρος) (= ὁ γλᾶρος)] καὶ (φάληρος) - φάλαρος (= λευκός) > φαλαρότερος, δ) αἱ λέξεις στενός > στενότερος, κενός > κενότερος καὶ ξένος > ξενότερος (καὶ ξενόσυνη), διότι διетηρήθη τὸ ο, ἐπειδὴ εἰς τοὺς ἀρχ. ἦσαν στενός > (στεννός) στενιότερος, κενός > (κεννός) κεινότερος καὶ ξείνος (ξέννος) ξεινότερος, ἂν καὶ ταῦτα γράφονται διὰ τοῦ ω εἰς τὴν νεοελ. ὡς στενός > στενωτέρος κ.λπ. (μεταξὺ αὐτῶν εἶναι καὶ τὸ ἰσFότερος, τὸ ὁποῖον ἔχει εἰς τοὺς ποιητὰς πάντοτε τὸ ἰ μακρὸν μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ F ὡς καὶ κενFότερος κ.λπ. καὶ τὸ προσβορεύτερος, ἂν καὶ μετεβλήθη εἰς προσβορρ-, ἐξεφέρετο διὰ τοῦ ω «προσβορρώτερος»)· ἂν δὲ ἢ πρὸ τοῦ θέματος -ο- συλλαβὴ εἶναι φύσει ἢ θέσει μακρά, μένει ὁ χαρακτήρ τοῦ θέματος -ο- ἀμετάβλητος. ὡς α) «φύσει μακρά»: δίκαιος > δικαιο-ότερος, δικαιο-ότατος, λειός > λειότατος, ξηρός > ξηρότερος, ξηρότατος, β) «θέσει μακρά»: ὡς ἔχουσα πρὸ τοῦ -ότερος δύο ἢ περισσώτερα σύμφωνα ἢ διπλοῦν συμφωνῶν ζ, ξ, ψ: σφοδρός > σφοδρότερος, σεμνός > σεμνότερος, εὐτεκνός > εὐτεκνότερος, ἐνδο-

ξος> ἐνδοξότερος, πεζός> πεζότερος, ὡς καὶ τὰ ἔχοντα μακρὸν τὸν δίχρονον χαρακτῆρα, ὡς ἰσχυρός> ἰσχυρότερος, λίτος> λιτότερος· τοιαῦτα εἶναι καὶ τὰ ἐκ ἐκ τοῦ θῆμος> εὐθυμότερος, κίνδυνος, κῦρος, λύπη, νίκη, τιμή, χυλός, χυμός, ψυχή, ὕλη, ἀκριβός, σιγαλός, τρανός, μανός, ψιλός, ἄκρατος> ἀκρατότερος, ἀκρατότατος, ἄτρυτος, γρυπός, κατάρατος, κυφός, σίμος> σιμότερος, σπανός (διφορούμενον), στυφός, φανός (= φωτεινός), δυνατός, ὡς καὶ τὰ: εὐδαίος> εὐδαιότερος, δυσσιαιτότερος, δυσφωράτος (= δυσκόλως ἀνακαλυπτόμενος), δυσφωράτοτατος, ἀφυσότερος, (ἀν)επαφροδίτοτερος, δανός (= κεκαυμένος)> δανότατος, ἔνδαδος> ἐνδαδότερος, λιτός (= ἀπλούς)> λιτότερος, λιτότατος, (ἀλλὰ λιτός = ἰκετευτικός, τοῦ λίσσασθαι τὸ ἰβραχὺ λίτωτατος), καταπύγων (= ὁ κίναδος)> καταπύγιοτερος (καὶ καταπυγυνέστερος) (ἡ πρᾶξις καταπύγιστος), ἀδήριτος> ἀδηριτότατος, πολυχρυσότερος> χρυσότατος, ῥυσός (= ἐρρυτιδωμένος)> ῥυσότερος, πρᾶος> πραότερος, ἀσιανός> ἀσιανότερος, ὀλίζων (= ὀλιγώτερος)> ὀλιζότερος, βλάξ (βλάχα τόν) βλακότερος, βλακώτατος (καὶ βλακίστατος) // τὸ ἀβρότατος, εὐαλώτατος καὶ εὐχειρότατος εἶναι πλημμελῆ ἀντὶ τῶν πληρεστέων ἀβρωτότατος, εὐαλωτότατος, εὐχειρωτότατος // τὰ εἰς -ἄλος καὶ -ἄπος ἔχουν τὸ α βραχὺ, π.χ. ὁμᾶλός> ὁμᾶλώτερος, χθαμαλότερος, ἀπαλώτερος (πλὴν τοῦ σιγαλός (<σιγηλός)> σιγαλώτερος), παντοδᾶπος> παντοδαιώτατος (οὕτω καὶ μελάνος> μελανώτερος καὶ μέλας> μελάντερος καὶ στεγανός> στεγανώτερος) // διὰ τοῦ ω γρά-

φονται καὶ τὰ εἰς -ωτερος ἐξ ἐπιρρ. ὡς ἄνω> ἀνώτερος, ἀνώτατος, ἄπω> ἀπώτερος, ἀπώτατος, κάτω> κατώτερος, ἔσω> ἐσώτερος // τὰ παραθετικά τῶν ἐπιρρ. ἀκολουθοῦν τοὺς κανόνας τονισμοῦ τῶν παραθετικῶν τῶν ἐπιθ. ὡς τιμῖος> τιμῖωτερον> τιμῖωτατα, ὀρθῶς> ὀρθώτερον> ὀρθώτατα (βλ. παραθετικά).
-ότης (ὀρθογρ.) καταλ. ἀφρ. θηλ. οὐς. ἐξ ἀρχ. καταλ. εἰς -ότης μετ' ἀποκοπῆς τοῦ τελικοῦ «ς» κατὰ τὰ πρωτόκλητα ἢ κώμη, ἢ πρύμνη, ἢ ζώνη, ὡς ἡ ὠραιότης, ἡ νιότη, ἡ γλυκότης.
-ότης (ὀρθογρ.) περὶ τῶν εἰς -ότης πρωτοκλίτων ἀρσενικῶν οὐς. (βλ. -ώτης).
-ότης τὰ εἰς -ότης ἀφρημένα τριτόκλητα οὐσιαστικά γράφονται διὰ τοῦ ο, ὡς ἀγιότης, (-τητος), ἡ ἡ ἐξοχότης, ἡ αἰδεοσιμότης, ἡ θερμότης, ἡ πρωτεριότης, ἡ μακαριότης, αἰωνιότης, ὠχρότης, τελειότης, ἀκερῆιότης, σκοτεινότης, σεμνότης, καθαριότης (ἐσφ. καθαριότης) κ.λπ. οὕτω εἰς τὴν (φρ.) «πρὸς τὴν αὐτῆς Μακαριότητα» (ἀφρημ. οὐς.) διὰ τοῦ ὀμικρόν, ἐνῶ «Μακαριώτατε» (συγχεκριμ.) διὰ τοῦ ὀμέγα, (πρβλ. -ότερος, -ώτατος) // τὰ εἰς -ιότης ἀφρημένα οὐς. εἶναι μτγν. ἀπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους: διακριτικότης, λογικότης, ἡθικότης, φορτικότης, νεανικότης κ.λπ. // εἰς -ότης ὀνόματα σχηματίζονται καὶ ἐκ τῶν εἰς -ιότης ἐπιθέτων: φορτικός> φορτικότης, λογικός> λογικότης, νεανικός> νεανικότης, σχολαστικός> σχολαστικότης, καθολικός> καθολικότης κ.λπ., ὡς καὶ ἐξ οὐσιαστικῶν, π.χ. τραπέζα> τραπεζότης, κυάθος> κυαθότης, ὡς καὶ ἐκ συμφωνολήκτων: παντός> παντοσύτης, κατὰ τὸ ὀλότης, ἀφελότης,

κατὰ τὸ ἀπλότης, μελανότης κατὰ τὸ λευκότης.

-ότης, -έτης (ὀρθογρ.) τὰ εἰς -ότης καὶ -έτης οὐσιαστικά εἶναι νεώτερα καὶ ἀναφέρονται εἰς ἐπαγγέλματα, ἐπιτηδεύματα, γεωργίαν, πτηνοτροφίαν, πολιτικὴν, συστήματα κ.λπ.: ἀγρότης, ἱππότης, δημότης κ.λπ. οἰκέτης, φυλότης κ.λπ.

-ότητα κατάληξις ἀφρημένων θηλ. οὐς. ἐκ τῆς ἀρχαίας αἰτιατικῆς εἰς -ότητα, π.χ. (τὴν ἀπλότητα)> ἡ ἀπλότητα, (τὴν κοινότητα)> ἡ κοινότητα, ἡ ὠραιότητα, ἡ ἀγιότητα κ.λπ.

ὅ,τι· (καὶ **ὅτι**)· ἡ γραφὴ αὕτη πρὸς διακρίσιν ἀπὸ τοῦ εἰδικοῦ συνδέσμου «ὅτι»· οὐδέτερον τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας* «ὅστις» ἐν χρήσει ὡς ἐπίρρημα // (δημ.) (ὡς ἀναφορικὴ ἀντωνυμία) «πῆρε ὅτι βρῆκε»· (ἄκλιτον χρονικόν) «φτάσαμε ὅτι βγῆκε», (ἐνῶ ὡς εἰδικὸς σύνδεσμος) «νομίζω ὅτι βγῆκε» (πρβλ. ὅτι) // (δημοτ.) τὸ «ὅ,τι» ὡς χρονικὸς σύνδεσμος (= μόλις), (ἐπιρρηματικῶς), π.χ. «τὰ σταφύλια ὅτι (= μόλις) παίρνουν καὶ ῥοδίζαν στὴν κληματαριά»· «ὅτι καὶ τιμαζόμενα νὰ φύγω»· «ὅτι καὶ ἔλεγα νὰ ἔλθω» // (ποιητικῶς) καὶ τὸ «ὥς» (= καθὼς, ἐκεῖ πού, ὅταν)· (φρ.) «ὥς ἔτρωγα καὶ ὥς ἔπινα σὲ μαρμαρένια τάβλα»· «ὥς τὸν εἶδα».

ὅτι· τοῦτο εἶναι α) εἰδικὸς σύνδεσμος· μετὰ τὰ λεκτικά, γνωστικά, δοξαστικά, αἰσθητικά τίθεται μεθ' ὀριστικῆς, ἐὰν ἐξαρτᾶται ἐξ ἀρκτικοῦ χρόνου, π.χ. «λέγουσιν ὅτι ἡκουσιν αὐτῷ ἄγγελοι», μετ' εὐκτικῆς, ἐὰν ἐξαρτᾶται ἐξ ἱστορικοῦ χρόνου, π.χ. «προηγόρευεν ὅτι ξένος εἶη» (βλ. εἰδικὰ καὶ προτάσεις*), β) αἰτιολογικὸς σύνδε-

σμος· (βλ. αἰτιολογικαὶ προτάσεις*), γ) ἐπεξηγηματικός· (φρ.) «τὸ δὲ πάντων μέγιστον, ὅτι (= ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἶναι μέγιστον εἶναι τὸ ἐξῆς, ὅτι δηλαδὴ ...)» «ἴσθι ταῦτα, ὅτι...» (= γινώριζε τοῦτο, ὅτι...), δ) μετὰ παραθετικῶν ὡς μόριον ἐπιτακτικόν, π.χ. «ὅτι τάχος ἢ θάσσον ἢ τάχιστα» (= ὅσον ταχέως, ταχύτερον, τάχιστα), ε) ὡς συμπερασματικὸς σύνδεσμος· (= ὥστε. οὕτως ὥστε)· (φρ.) «τίπτε τοι ὧδε Ποσειδάων... ὠδυσσεύς ἐκπάγλως, ὅτι (= ὥστε) τοι κακὰ πολλὰ φυνεύει;» (Ὀδύσεια)· καὶ στ) ὡς ἐπίρρημα χρονικόν (= μόλις, πρὸ ὀλίγου, εὐθὺς ὡς)· (φρ.) «μ' ὅλον ὅτι» καὶ «μολονότι» (= μὲ ὅλον τοῦτο, ὅτι), ὡς σύνδεσμος (= ἂν καὶ)· (φρ.) «μ' ὅλον ὅτι δὲν ἔχω ὀρεξιν, θὰ γευματίσω».

ὀτρύνω (τινά)· (= παροτρύνω, παραινῶ, παραθαρύνω· (φρ.) «ὄτρυνε μένος καὶ θυμὸν ἐκάστον» (Ἰλιάς)· (ἐπὶ πραγμάτων) ἐπισπεύδω, ἐπιταχύνω· (φρ.) «μάχην ὠτρυνον Ἀχαιῶν» (Ἰλιάς)· (ἐπὶ ζώων) παρορμῶ, κεντῶ· (φρ.) «σὺρῆας τ' ὠτρυνε» (Ἰλιάς)· (πρτ.) ὠτρυνον. (μέλλ.) ὀτρυνῶ, (ἀόρ. α') ὠτρυνα, (ὑποτ.) ὀτρύνω· — τὸ ὀτρύνω, τὸ ὀτρύναν, ὀτρηνός (= εὐκίνητος, πρόθυμος), ὀτραλέος (= ταχύς, εὐκίνητος), ὀτραλέως (= πρόθυμος, ταχέως), παροτρύνω, παρότρυνσις.
ὅτου· ἐκ τῆς γεν. τῆς ἀρχ. ἀναφ. ἀντωνυμίας ὅ(σ)τις (γεν. οὐτινος καὶ ὅτου) (βλ. ἀντωνυμία), εἰς τὰς φράσεις: «ἕως ὅτου», «ἀφ' ὅτου».

ο-υ· τὸ ο ἐναλλάσσεται μεταπτωτικῶς πρὸς τὸ υ: ὄνομα> ὀνόνημος, ὀνόνημος· ἀγορά> πανήγυρις, πρότανις> πρύτανις, βόρμαξ> μύρμηξ κ.λπ.

ου· κυρία δίφθογγος* μονοσύλλαβος κανονικῶς μακρά και εἰς τὴν αἰολικὴν μόνον βραχεῖα· αὕτη προήλθεν ἐκ τῆς ἐπαλληλίας τῶν δύο (ο ο) καὶ ἔπειτα κατὰ συναίρεσιν, π.χ. νόος > νοῦς, πλόος > πλούς, πλόου > πλουῖ, ἢ τῶν (ο ε), π.χ. δήλοε > δήλου, ἢ τῶν (ε ο), π.χ. γένεσος > γένεος > γένους, ἢ τῶν (ε ου), π.χ. ποιέουσι > ποιοῦσι· ἄλλοτε τὸ ου προέρχεται ἐξ ἀναπληρωματικῆς ἐκτάσεως, π.χ. λένονται > λέουσι, γέρονται > γέρουσι, ὡς καὶ ἐξ ἀντιγραφῆς τοῦ λατιν. (v) Varro > Οὐάρρων (ἀλλὰ καὶ Βάρρων) // (δημ.) τὸ «ου» α) ἀναπτύσσεται μεταξὺ συμφώνων, ὡς ἰγδίων > γδί > γουδί· εὐνοῦχος > βνουῦχος > μνουῦχος > μνουῦχος· (ἄγγλις) ἄγγλιον > γλί > γουλί· πλειὰς > πούλια· (kamci) > καμτοί > καμουτοί, γρώνη > γρούνα > γουρούνα, σεῦτλον > σέσκουλο καὶ β) ποσοτικῶς τρέπεται: 1) ἀντὶ ο, ὡς ῥοφῶ > ρουφῶ· γομφάριον > γουφάρι· κοκκίον > κουκκί κ.λπ., ἰδίως ἐκ τῶν λέξεων ἰταλ. καταγωγῆς, ὡς confetto > κουφέττο· spione > σπιονῆς, 2) ἀντὶ ω, ὡς ῥώθων > ρουθῶνι, κωπίον > κουπί, ζωμὸς > ζωμίον > ζουμί, πώγων > πηγῶνι, κλωβίον > κλουβί, κωνώπιον > κουνούπι, κώδων > κουνδῶνι, σάπων > σαπούνι κ.λπ., 3) ἀντὶ η, ι, υ, ὡς σησάμι > σουσάμι, κινῶ > κουνῶ, μύσταξ > μουστάκι, ζηλεύω > ζουλεύω, κατηφής > κατσοφής, θρούμπη > θρουμπη, κυτίον > κουτί, ξυράφιον > ξουράφι, κυλλὸς > κουλλός, κουλλούριον > κολλύριον, διότι κατ' ἀρχὰς δὲν ἦτο τὸ κολλύριον ὑγρόν, ἀλλὰ συμπαγὴς μᾶζα κ.λπ., 4) ἀντὶ -ω εἰς τὰς καταλήξεις ἑνέργ. καὶ παθητ. ῥημάτων: ἀγαπῶμεν > ἀγαπούμε, θὰ σταθῶ-

μεν > θὰ σταθοῦμε κ.λπ.

-ου· (δημ.)· κατάληξις θηλυκῶν οὐς. ἐξ ἀρχαίων εἰς -ω, ὡς μιμῶ > μαῖμου (καὶ μαῖμου), ἄλωπῶ > ἄλεπου, γλωσσού, βυζού, μυλωνού // ὡς κατάληξις ἀνδρυνυμικῶν: Μιχαῖλ > Μιχαλού, Βασίλειος > Βασιλού, ὡς καὶ ἐπαγγελμάτων: καπελοῦ ἢ, πουρναροῦ, ἀγκωναροῦ κ.λπ.

οὐ· μόριον ἄρνητικὸν πρὸ συμφώνων καὶ τοῦ δίγαμμα (F), π.χ. «οὐ μετέβην»· τοῦτο «οὐκ» πρὸ φιλουμένου φωνήεντος «οὐκ» πρὸ δασυνομένου φωνήεντος, π.χ. «οὐκ ἦλθε», «οὐχ» πρὸ δασυνομένου φωνήεντος, π.χ. «οὐχ ἦδρον» καὶ πρὸ δασυνομένου ῥ «οὐ» μετὰ φιλοῦ πνεύματος, π.χ. «οὐ ῥίπτω»· (βλ. εὐφωνικόν)· εἰς τοὺς Ἰωνας καὶ πρὸ δασυνομένου «οὐκ» καὶ «οὐκί» ἄττ. καὶ «οὐχί»· τοῦτο εἰς τὸ τέλος τῆς προτάσεως ἢ καὶ πρὸ σημείου στίξεως δέχεται ὡς εἶαν «οὐ», π.χ. «οἱ δὲ στρατηγοὶ ἐξηγον μὲν οὐ, συνεκάλεσαν δὲ»· «καὶ ἀπεκρίθη, οὐ» διὰ τὸ μέτρον ἢ χάριν ἐμφάσεως ἄττικῶς «οὐχί», τὸ ὁποῖον εἶναι ἐντονώτερον, (πρβλ. ναίχι). Τὸ «οὐ» τονιζόμενον (οὐ) δὲν μεταβάλλεται εἰς οὐκ ἢ οὐχ ἔστω καὶ ἂν ἡ ἐπομένη λέξις ἄρχεται ἀπὸ φωνήεντος, π.χ. «προσεῖπε σὲ μὲν οὐ, Ἐρμογένη δὲ τόνδε»· τὸ οὐ μετὰ τοῦ ἔτι γίνεται «οὐκ ἐτί» κατ' ἀναλογίαν δὲ τούτου ἔχομεν καὶ «μηκ ἐτί». Διαφέρει τὸ ἄρνητικὸν «οὐ» τοῦ ἀπαγορευτικοῦ «μή».

Τὸ μὲν «οὐ» δηλοῖ ἄρνησιν, π.χ. «οὐ μετέχω», ἐνῶ τὸ «μή» ἀπαγορεύει (ἀπορρίπτει), π.χ. «μή μοιχεύσης», «μή κλέψης»· τὸ «οὐ» εἶναι ἀντικειμενικόν, ἀπόλυτον, τὸ δὲ «μή» ὑποκειμενικόν, σχετικόν· αἱ αὐταὶ διαφοραὶ ἰσχύουν καὶ διὰ τὰ σύνθετα οὐδεῖς - μηδεῖς, οὐδὲν -

μηδέν, οὔτε - μήτε κ.λπ.

Ἡ ἔννοια πολλάκις μετατρέπεται εἰς τὸ ἀντίθετον εἰς τὰ ῥήματα, ἐπιθέτα, ἐπὶ ῥήματα καὶ σπανίως οὐσιαστικά δεχόμενα πρὸ αὐτῶν τὸ «οὐ», π.χ. «οὐχ ἅπαξ» (= πολλάκις), «οὐ φημι» (= ἀρνούμαι, ἀπαγορεύω), «οὐ μέγας» (= μικρός), «ἢ τῶν γεφυρῶν οὐ διάλυσιν» (= ἢ διατήρησιν) κ.λπ. (φρ.) «οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ» (= πάντες).

-οὐ· (δημοτ.) κατάληξις ἀνδρυνυμικῶν καὶ ἐπαγγελμάτων προσελθούσα ἐκ τῆς ἀρχαίας ἰωνικῆς αἰτιατικῆς -οὐν τῶν κυρίων ὀνομάτων εἰς -ώ: Ἰούν, Ἀρτεμιούν κ.λπ., π.χ. Βασιλού, Μιχαλού, καπελού, μυλωνού κ.λπ.

οὐ· (δημοτ.) ἐπιφώνημα σχετλιαστικόν, π.χ. «οὐ νὰ μοῦ χαθῆς» // ἐπὶ βεβαιώσεως ἢ θαυμασμοῦ, π.χ. «ἦταν κόσμος; οὐ» (= μάλιστα, πάρα πολὺς).

-οὐ· κατάληξις ἐπιρρημάτων, π.χ. αὐτοῦ, ποῦ, πανταχοῦ, ἀλλοῦ, παντοῦ κ.λπ. // (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -οὐ λήγοντα ἐπιρρήματα περισπῶνται, π.χ. παντοῦ, πανταχοῦ, ἀλλαχοῦ, αὐτοῦ, ἀλλοῦ, ποῦ; (ἐρωτημ. ἐπίρρ.), ὡς καὶ ἡ προστακτικὴ μέσου ἀορίστου ἰδοῦ κ.λπ., πλην τοῦ ἰοῦ, (τοῦ μορίου τῆς δημοτ.) ποῦ, τοῦ ἄρνητ. μορίου οὐ (πρὸ στίξεως οὐ) καὶ τοῦ ἰδοῦ (ἢ μεταβολῇ τοῦ τόνου ἐκ τῆς προκλητικῆς χρήσεως τοῦ ἰδοῦ), ὡς καὶ τὸ ἐπίρρημα ἰδε ἀντὶ τῆς προστακτικῆς ἰδε, τὰ ὅποια εἰς τὴν νεοελλην. ἐκ προστακτικῶν μετετράπησαν εἰς ἐπιρρήματα.

οὐ· οἶ, ἔ· (πληθ. σφεῖς, σφῶν, σφίσι, σφᾶς)· προσωπικὴ ἀντωνυμία* γ' προσώπου συνήθως ἐν χρήσει ὡς αὐτοπαθῆς· ἑαυτοῦ ἢ αὐτοῦ· ἑαυτῆς· ἑαυτῶ· ἑαυτόν, ἑαυτήν,

ἑαυτό.

οὐὰ καὶ οὐᾶ· (ἀρχ.) ἐπιφώνημα θαυμασμοῦ, ἐκπλήξεως, εἰρωνείας καὶ σχετλιασμοῦ // «οὐά! οὐά!» βρεφικὸν φώνημα. οὐαὶ καὶ οὐαῖ· (ἐπιφώνημα ὀδύνης καὶ ὀργῆς) μετὰ δοτικῆς, π.χ. «οὐαὶ μοι», «οὐαὶ σοι», «οὐαὶ τοῖς ἡττημένοις».

-οὐδα· κατάληξις ὑποκοριστικῶν θηλυκῶν ἐκ τῶν εἰς -ουδι οὐδετ. ὑποκοριστικῶν: ἀγγελουδί, μαθητούδι, ὡς πεταλουδα, κοπελουδα, μουσουδα, πλεξουδα.

-οὐδάκι· (δημοτ.) ὑποκοριστικὴ κατάληξις εἰς -άκι ἐξ ὑποκοριστικῶν εἰς -οῦδι, π.χ. λουλουδί > λουλουδάκι, μωρουδάκι, μυαλουδάκι, σταυρουδάκι, χωρουδάκι κ.λπ. οὐδαμῖνός, -ή, -όν· (= οὐδενὸς λόγου ἄξιός· κν. τιποτένιος) (παρθ.) οὐδαμῖνέστερος· (φρ.) «πολὺ οὐδαμῖνέστερος».

οὐδαμός, -ή, -όν· (ἐκ τοῦ οὐδὲ + ἄμός = εἷς, οὐδεῖς, (κν.) κανεῖς)· (ἐπίρρ.) οὐδαμῶς (= οὐδόλως).

οὐδας· (οὐδεός), τό· (δοτ. οὐδεῖ, σπαν. οὐδεῖ) (= τὸ ἔδαφος, ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς· τὸ δάπεδον δωματίου, (κν.) πάτωμα).

οὐδεῖς, οὐδεμία, οὐδέν· (καὶ οὐθεῖς, οὐθέν)· ὁρίστος ἀντωνυμία* (οὐδὲ + εἷς) (= οὔτε εἷς, κν. κανεῖς)· ὁ πληθ. οὐδένες σημαίνει πλήθη, ἔθνη, πόλεις, (βλ. δέν)· (ἐπὶ περιληπτικῶν ὀνομ. κατὰ πληθυντ.)· (φρ.) «πρὸς οὐδένας τῶν Ἑλλήνων» // «οὐδὲν μᾶλλον» (= ἐπίσης), «οὐδεῖς ὅστις οὐ» (= πάντες, πᾶς τις) // ἐκ τοῦ οὐδὲν προήλθεν τὸ «δέν», τὸ ὁποῖον ἐλαμβάνετο ἔχων ἐπιρρηματικὴν σημασίαν τοῦ «οὐδὸλως», «διόλου δέν», ἐκ τούτου ἐσχηματίσθη κακῶς καὶ ὁ τύπος τοῦ «μή» μετὰ τοῦ ν, «μήν» «μήν ἔχεις», π.χ. «κρυφά, κυρά μου, σ' ἀ-

γαπῶ, καὶ σὺ οὐδὲν τὸ ξέρεις» (= διόλου δὲν τὸ ξέρεις, ἤτοι δὲν τὸ ξέρεις)· τὸ «δὲν» λαμβάνεται κανονικῶς ἐπὶ κρίσεως ἐν γένει ἀρνητικῆς καὶ συνάπτεται προτασόμενον μόνον μετὰ ῥήματος, π.χ. «ὁ Ἀνδρέας δὲν πῆγε ἀκόμη σπῖτι του», «ὁ πατέρας του δὲν εἶναι εὐπορος».

οὐδέποτε· καὶ «οὐδέποτε» (ἐπίρρ.) (= οὐδὲ μίαν φοράν, ποτέ)· τὸ μὲν «οὐδέποτε» καὶ «μηδέποτε» ἀναφέρονται εἰς τὸ ἐνεστώως, τὸ παρελθόν καὶ τὸ μέλλον, π.χ. «οὐδέποτε παύονται λέγοντες» (Ἰσοκράτης), «οὐδέποτε κάκιστον ἐν δημοκρατίᾳ ἐπολιτεύθημεν» (Ἰσοκράτης), «οὐδέποτε φοβήσομαι» (Πλάτων), «ἐξ ὧν μηδέποτε πανούμεθα» (Ἰσοκράτης)· τὸ δὲ «οὐδέπωποτε» καὶ «μηδεπωποτε» μόνον εἰς τὸ παρελθόν, π.χ. «οὐδεπώποτε ἐφρόντισαν τῶν νέων» (Πλάτων), «καὶ τῶν μηδεπώποτ' ἰδόντων ἐμέ» (Λουκιανός)· τὸ -πω- ἐπειδὴ ἔχασε τὴν παρωχημένην σημασίαν τίθεται ἐνίοτε καὶ μετὰ μέλλοντος, π.χ. «οὐδεπώποτε ἀπολαύσομεν».

-οὔδες· (δημ.) κατάληξις πληθυντ. ἀριθμοῦ τῶν ἀρσενικῶν εἰς -ους καὶ τῶν θηλυκῶν εἰς -ου, π.χ. παππῶν - παπποῦδες· μαῖμων - μαῖμοῦδες κ.λπ.

οὐδετεροκτητικά ῥήματα **τά**· (Γραμμ.) τὰ ῥήματα τὰ ἀπαιτοῦνται πρὸ αὐτῶν ὀνομαστικὴν καὶ μεθ' ἑαυτὰ γενικήν, π.χ. (ἐγώ) «χρηζέω βιβλίων» (ἀντὶ τοῦ χρειᾶν ἔχω) (Ἀνέκδ. Βεκκ.).

οὐδέτερος, -ρα, -τερον· (ἀόρ. ἀντων. ἐπὶ δύο προσώπων ἢ πραγμάτων) (= οὐδεὶς ἐκ τῶν δύο· οὔτε ὁ εἷς οὔτε ὁ ἄλλος)· «τὸ οὐδέτερον» (ἐνν. γένος βλ. λ.), ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι οὔτε ἀρσενικὸν οὔτε

θηλυκόν· «οὐδετέρα διαθέσεις», «οὐδέτερον ῥήμα», ἐκεῖνο τοῦ ὁποίου ἡ διάθεσις δὲν δηλοῖ ἐνέργειαν, πάθος, μεσότητα, ἀλλὰ κατάστασιν // (μτφ.) «οὐδέτερος» ὁ μὴ τασσόμενος ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς ἢ ὑπὲρ τοῦ ἄλλου· ὁ μὴ λαμβάνων μέρος εἰς τὸν πόλεμον (τὸ οὐδ. πληθ. ὡς ἐπίρρ.) «οὐδέτερα» καὶ (ἐπίρρ.) «οὐδετέρως» (= κατ' οὐδένα ἐκ τῶν δύο τρόπων· κατὰ τρόπον οὐδέτερον, ἤτοι οὕτως, ὥστε εἰς οὐδὲν τῶν ἀντιτιθεμένων νὰ ἀνήκῃ // (Γραμμ.) «οὐδέτερα» (< οὐδὲ ἕτερα) καλοῦνται πολλὰ ὀνόματα, τὰ ὅποια δὲν προσσημώσθησαν πρὸς γένος // τὰ οὐδέτερα διαφέρουν τῶν ἀρσενικῶν εἰς τὴν κλίσιν σχεδὸν μόνον κατὰ τὴν ὀνομ. αἰτιατ. καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ, κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς πτώσεις (γεν. καὶ δοτ.) καὶ εἰς τὸν διῶκον συμπύπτουν μετ' αὐτῶν (πλὴν τῆς ὀφειγνοῦς γενικῆς ἐνικοῦ εἰς -ατος (γράμμα, (-ατος), τό).

Ἡ κατάληξις τῶν οὐδετέρων εἰς d (πρβλ. τὰ λατινικά quod, aliud, istud κ.λπ., ὡς καὶ τὰ ἑλληνικά ἀλλοδ-απός, οὐτιδ-ανός κ.λπ.) καὶ μετὰ τὴν ἔκπτωσιν (ἀφαίρεσιν) τούτου εἰς φωνῆεν: (τοῦτοδ) > τοῦτο, ἐκεῖνο, ἄλλο κ.λπ.

Τῶν τριτοκλίτων οὐδετέρων ἡ ὀνομαστ. καὶ αἰτιατ. ἐνικοῦ εἶναι ποικιλωτέραι μετὰ τοῦ ὁ ἡτεροιωμένου, π.χ. τὸ γένε(σ)-ος, τέλε(σ)-ος.

Εἰς οὐσιαστικά καὶ ἐπιθετά τινα, τὰ ὅποια παλαιότερον ἐπερατοῦντο εἰς ἄφωνον ἐσιγῆθη τὸ τελικὸν ἄφωνον, π.χ. κῆρ(δ) (λατ. cor(d), ὅθεν (γενικ.) cordis, μέλιτ-> μέλι τό, γάλα, χαρίεν, λέγον, φέρον, εὐέλπι κ.λπ. Ἄλλα τριτοκλίτα οὐ-

δέτερα λήγουν εἰς -ι: τὸ σίναπι, ἰδρι (< οἶδα) (= πεπειραμένον τό), τροφί (= τὸ εὐτραφέες), καὶ τὰ ξένα τὰ ἐσχάτως γνωσθέντα: κίχι, στίμμι, κόμμι, οἶλι τό κ.λπ., ὡς καὶ ἄλλα εἰς -υ: γόνυ, μέθυ, δόρυ, ἄστν, μίσν (= μετάλλευμα χαλκοῦ), πῶν (= ποῖμνιον), νάπν (= σίναπι).

Εἰς τὰ ἐπιθετά, εἰς τὰ ὅποια τὸ ἄρσ. καὶ τὸ θηλυκὸν ἐσχηματίζετο μετ' ἐκτενείας* ἢ ἀντεκτάσεως*, τὸ οὐδέτερον αὐτῶν ἐμφανίζει αὐτὸ τοῦτο τὸ θέμα: πῖον, πέπον, βέλτιον, ἄφρον, ἀληθές, αὐταρκές, χαρίεν κ.λπ. (ἐπειδὴ δὲ εἰς ἄλλα οὐδέτερα διέφερε κατὰ τὰ τελικά· σύμφωνα -ς καὶ -ν (καλὸς-ς, καλόν-ν) κ.λπ. τοῦ ἄρσεν. ἐλέχθη ὑπὸ τῶν μτγν. ἀντὶ σκιοέν, δακρυόεν > σκιοεῖν, δακρυόεῖν) // τὸ οὐδ. τῆς μετοχῆς τοῦ ἐνεργ. πρkm. περατοῦται εἰς τὴν ὀνομ. καὶ αἰτ. τοῦ ἐνικοῦ, εἰς πάσας δὲ τὰς ἄλλας πτώσεις εἶχεν ἄλλο ἐπίθημα λήγον εἰς -τι: εἰρηκός > εἰρηκό(τ)-ος, λελυκός > λελυκό(τ)-ος κ.λπ., καὶ τοῦτο, διότι αἱ μετοχαὶ αὗται σχηματίζονται διὰ δύο παραλλήλων ἐπιθημάτων -νот καὶ -νος: γεγονότ-ος καὶ γεγον-ός. Ἄλλα οὐδέτερα εἶναι τὰ εἰς -αρ, -ωρ: τὸ τέκμαρ, τὸ ἦπαρ, τὸ ὄναρ, ὕπαρ (= ὀπτασία), πῖαρ, στέαρ, φρέαρ, δέλεαρ, νέκταρ· σκῶρ, (σκατός), τό, τέκμωρ τό (ἐπικ. ἀντὶ τέκμαρ) κ.λπ. Ἄλλα περατοῦνται εἰς -ας (ἀντὶ ἀρχαιοτέρου -αρ), ἄλλα εἰς -α (τὰ ὅποια εἶναι κυρίως ἐπιρρήματα: σάφα, κάρτα), π.χ. κρέας τό, πέρας, σκέπας καὶ σκέπα τό, δέπας καὶ δέπα τό, ἀτρέμας καὶ ἀτρέμα τό.

[Πολλὰ τῶν εἰς -α, -ωρ, -αρ κατέστησαν ἄκλιτα ἢ καὶ ἐπιρρήματα: ὄναρ, σάφα, νύκτωρ] // εἰς μερικά λήγοντα εἰς -αρ,

-ωρ ἢ γενική καὶ δοτική ἐσχηματίσθησαν κατ' ἐξομαλισμὸν ἀπὸ τῆς ὀνομαστικῆς καὶ αἰτιατικῆς, ἔαρος, ἔαρι (< ἔαρ), νέκταρος, νέκταρι (< νέκταρ), τέκμωρος, τέκμωρι (< τέκμωρ) κ.λπ. // τῶν οὐδετέρων εἰς -μα ἢ γεν. καὶ δοτ. τοῦ ἐνικοῦ καὶ οἱ ἄλλοι ἀριθμοὶ σχηματίζονται διὰ τοῦ ἐπιθηματος τ, π.χ. πράγμα-τ-ος, ὄνομα-τ-ος κ.λπ., ὁμοίως πρὸς τὰ εἰς -μα ταῦτα ἐσχηματίσθη ἢ γεν. τοῦ σταίς (στατός), τό, οὐς (ὠτός), τό (ἀντὶ οὐατος), δόρυ > δορF-ος > δουρός καὶ εἴτα δόρF-ατος > δόρατος· γόνυ > γονF-ος > γουνός καὶ εἴτα γόνF-ατος > γούνατος, γόνατος.

// Ἡ γεν. τῶν εἰς -ας ἔληγε φωνητικῶς ἀντὶ -αος εἰς -εος, ὅθεν κνέφεος, κῶφεος, βρέτεος, κέρεος. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ε ἦτο μόνον εἰς ὅσας πτώσεις ἠκολούθει μετ' αὐτό ο, ω, α (γέρεα, οὔδεα, τέρεα), εἰς ἄλλα δὲ παρέμεινε τὸ α (κέρρα), ἀποκατεστάθη τὸ φωνῆεν τοῦτο ἐκ νέου εἰς τὴν γεν. γήραος, κρέαος, σέλαος καὶ συναίρεσει γήρωος, κρέωος κ.λπ. // πολλὰ τῶν οὐδετέρων εἰς τὴν ἀρχὴν ἦσαν θηλυκὰ περιληπτικά καὶ ὡς τοιαῦτα ἔληγον εἰς μακρόν -ᾱ, συνετάσσοντο δὲ ταῦτα μετὰ ῥήματος ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, ὅθεν ἡ «ἀττικὴ* σύνταξις»: «τὰ παιδιά παίζειν». Ἡ μακρότης τοῦ ᾱ φαίνεται εἰς τὸ τριάκοντα > τριήκοντα, πεντήκοντα. Σὺν τῷ χρόνῳ διὰ τὴν σημασίαν αὐτῶν ἀφ' ἐνὸς ἐξελέφθησαν ὡς πληθυντικὸ ἀριθμὸς καὶ ἐσχηματίσθη ἐξ αὐτῶν ὁλόκληρον σύστημα πληθ. ἀριθμ., ἀφ' ἐτέρου δὲ τὸ ᾱ τούτων κατὰ τὰ τριτοκλίτα οὐδέτερα τὰ λήγοντα εἰς βραχὺ φωνῆεν ἔληξαν ὁμοίως εἰς βραχὺ ᾱ. Εἰς ἄλλα κατὰ συναίρεσιν ἐλέγοντο

χρυσέα> χρυσᾶ, ὁστέα> ὁσᾶ, ἀπλόα> ἀπλᾶ, καὶ ἄλλα πάλιν διὰ τὸ προϋπάρχον F ἔμμενον ἀσυναίρετα (ἀσυνάλειπτα): εὐνοα, εὐπλοα, εὐχροα, ἀθρόα κ.λπ.

Ἐκ τῶν ἀτιμοκλιτῶν ἄλλα σχηματίζουσι τὸν πληθυντικὸν κατὰ τὴν ἀτιμικήν κλίσιν εἰς -ω καὶ ἄλλα κατὰ τὴν συνήθη ἀναλογικῶς εἰς -α: πλέα, ἀξιοχρεά, ἴλεα, ἔκπλεω // τῶν τριτοκλιτῶν οὐδ. κατάληξις εἰς τὴν ὀνομαστ. καὶ αἰτιατ. πληθ. ἦτο τὸ συνεσταλμένον ᾧ: δάκρυ-α, βέλε(σ)-α, τρία, χαρίεντ-α, τέσσα-ρα. Τὸ ᾧ τοῦτο τοῦ πληθ. τῶν τριτοκλιτῶν συνηρεῖτο ὁμαλῶς μετὰ τοῦ προηγουμένου φωνήεντος: κρέαα> κρέα, τέραα> τέρα, τὰ πλέα> τὰ τεύχεα> τεύχη, τὰ γένεα> γένη· τὰ ὕγια, τὰ εὐκλεᾶ, τὰ δέα κ.λπ., ἐνῷ «τὰ σέβη» (Αἰσχύλος).

Μερικῶν ὄντων καὶ μονοσυλλάβων εἰς -η, καίτοι ἐκ τοῦ εF-α -εα, ὅπου διὰ τὴν σίγησιν τοῦ F προελθὼν ἐκ τοῦ -εFα τὸ -εα ἔπρεπε νὰ μείνῃ ἀσυναίρετον, συνηρέθη εἰς -η, ὡς τὰ διπήχη, τὰ ἄστη, τὰ ἡμίση κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ γένη, τὰ εἶδη, τὰ ὄρη. Τὸ σύμπλεγμα -εα μετὰ τὸ ε ἢ ι συνηρεῖτο εἰς -α: κλέεα> κλέα, ὕγιεα> ὕγια κ.λπ., ἐπεὶ δὲ τὸ α τῶν οὐδετέρων τούτων ἦτο ἀσύνηθες καὶ ἀντιβαῖνον πρὸς τὰ ἄλλα οὐδέτερα εἰς -ος, -ες, ὡς τὰ εἶδη, τὰ ζεύγη, τὰ εὐτρηχὴ κ.λπ., διὰ τοῦτο ἐλέγχθη ἔπειτα τὰ χρέη (ἀντὶ χρέα), τὰ ὕγιη (ἀντὶ ὕγια). Ὁμοίως πρὸς τὰ εἰς -μα ἔχουν καὶ πολλὰ εἰς -αρ (-ορ) καὶ -ωρ ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τῆς γενικῆς: τὸ ὕδαρ> ὕδατος, τὸ ἡμαρ> ἡματος, τὸ σκῶρ (δωρ. σκῶρ)> σκατός // εἰς -ον λήγοντα ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ δὲν ὑπάρχουν, ὅσα λήγουν εἰς -ον εἶναι οὐδετέρου γένους τῆς β' κλίσεως.

Ὑπάρχουν δὲ μερικά ἀπ' οὐδετέρου γένους μετενεχθέντα εἰς θηλυκὰ, τὰ ὁποῖα φυλάττουν κλίσιν καὶ τόνον τοῦ οὐδετέρου, εἰς τὰ ὁποῖα ἐναλλάσσει μόνον τὸ ἄρθρον, π.χ. ἡ Λεόντιον, ἡ Χρυσίον, ἡ Ἀβρότονον, ἡ Φάνιον (πρβλ. δημοτ.) τὸ Ἐλενάκι, τὸ Κατινάκι κ.λπ. Ταῦτα διὰ τὸ ἀρακτῆριστον δὲν ἔχουν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, διότι οὐδέποτε ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ καταλήγουν εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν εἰς -α // (Συντακτ.) «οὐδέτερα ῥήματα» ἢ «ῥήματα οὐδετέρως διαθεσεως» εἶναι τὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων ἡ διαθεσις οὔτε ἐνέργειαν οὔτε πάθος οὔτε μεσότητά δηλοῖ, ἀλλὰ κατὰστασιν, π.χ. ζῶ, νοσῶ, ὕγιαίνω, εὐδαιμονῶ, σωφρονῶ κ.λπ. (βλ. ῥῆμα).

Ταῦτα ὑποδιαίρουται α) εἰς «οὐδέτερα ἄσχετα» (ἀπόλυτα), τὰ ὁποῖα δέχονται τοὺς κοινούς προσδιορισμούς, π.χ. (πῶς;) «ζῇ καλῶς», «ζῇ μετὰ τῶν φίλων», (ποῦ;) «ζῇ ἐν Ἀθήναις», (πότε) «ἐξῆ ποτέ», καὶ β) εἰς «οὐδέτερα σχετικά», δεχόμενα πτώσιν κατὰ τὴν ἔννοιαν τὴν ἐγειρομένην εἰς τὸν νοῦν, π.χ. «εὐπορῶ χρημάτων» (= εἶμαι εὐπορος), «ἔοικα τῷ πατρί» (= εἶμι εἰκώς, ὁμοιος), «τὰ πράγματα ξυνάδει τοῖς λόγοις» (= εἶναι ξυνῶδὰ τοῖς λόγοις), «ᾄζει μύρων» (= ὁσμὴν ἔχειν), «βρῦν δάφνης» (= εἶμαι πλήρης).

Ταῦτα λαμβάνονται ἐνίοτε καὶ ἐνεργητικῶς: λάμπω> καταλάμπω.

Εἰς αὐτὰ τίθεται καὶ σύστοιχον ἀντικείμενον, π.χ. «ζῶ ζωὴν», «πλοῦτῷ πλοῦτον» κ.λπ. Τὰ οὐδέτερα βαίνουν κατὰ τοὺς αὐτοὺς κανόνας, μετὰ τῶν ὁποίων βαίνουν καὶ τὰ ὀνόματα, τῶν ὁποίων περιέχουν

τὴν ἔννοιαν, π.χ. «πλήρης ὕδατος» - «γέμει ὕδατος». Τὰ οὐδέτερα ῥήματα ἐκφέρονται ἄνευ ἀντικειμένου, δέχονται μόνον «ἐπιρρηματικούς προσδιορισμούς», π.χ. «σίτου οὐδαμόθεν ἦν εὐπορησάιν» (Ξενοφῶν), «δοτικὴν» (κοινωνικήν), π.χ. «εἰμὶ νῦν τυράννῳ εἰκώς» (Ξενοφῶν). «σύστοιχον αἰτιατικήν», ἢ ὁποῖα δύναται νὰ τεθῇ ἐπὶ παντὸς ῥήματος: «ὑπνον κοιμῶμαι» (Ξενοφῶν), καὶ σπανίως «γενικήν τῆς ὕλης», π.χ. χῶρος βρύων, δάφνης, ἐλάας, ἀμπέλου» (Σοφοκλῆς). [ἀντὶ τῆς «γενικῆς τῆς ὕλης» δύναται νὰ τεθῇ καὶ «δοτικὴ ὀργανική», π.χ. «ἄλλων ἱατρὸς αὐτὸς ἔλκεσι βρύων» (Εὐριπίδης). Τὸ οὐδέτερον «κείμαι» φέρεται καὶ ὡς παθητικὸς παρακείμενος τοῦ «τίθεμαι»: «ὄμηροι ἐκ τῆς Ἀρκαδίας ἦσαν αὐτόθι ὑπὸ Λακεδαιμονίων κείμενοι» (Θουκυδίδης).

-οὔδης· κατάλ. δημ., ὑποκορ., ἐξ οὐδ. ὑποκορ. εἰς -ουδι*, ὡς λεχούδης.

-οὔδι· κατάληξις ὑποκορ. (μσν. -οὔδιν), ἐκ παλαιῶν ὑποκορ. εἰς -οὔδιον (χνοῦς> χνούδιον> χνούδι, βούς> βούδιον> βούδι> βώδι), ὡς ἀγγελούδι, μαθητούδι, βυζασταρούδι, πελεκούδι κ.λπ.

οὔζο τό· (λατιν. usus, -us (utor) = χρήσις) <«uso (= πρὸς χρῆσιν) Mas-salia» (τῆς Μασσαλίας), ὅθεν τὸ ποτὸν «οὔζο».

οὔθαρ, (-ατος), τό· (ἐπὶ ζώων) (= τὸ ἄνω μέρος τοῦ μαστοῦ).

οὔκ· τὸ «οὐ*» ἢ (φρ.) «οὔκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ» (ὅχι ὀρθὸν «κλίνειν»), τίθεται εἰς ὑποτακτικήν καὶ εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ τὸ ῥῆμα ἔχω: «οὔκ ἔχω ποῦ τὴν κεφαλὴν ...κλί-

νω», «οὔκ ἔχεις ...κλίνης», «οὔκ ἔχει ...κλίνῃ», «οὔκ ἔχομεν ποῦ ...κλινώμεν» // «οὔκ» (= ὁ ἐκ) (κατὰ κράσιν).

οὐκέτι· (ἢ «οὔκ ἔτι»)· τὸ οὐκέτι εἶναι ἀναιρετικὸν τοῦ μέλλοντος (= ὅχι εἰς τὸ ἐξῆς, περαιτέρω, τοῦ λοιποῦ, π.χ. «οὐκέτι πάμπαν» (Ὅμηρος). τὸ δὲ «οὐ πω*» ἢ «οὐ πω» εἶναι ἀναιρετικὸν τοῦ παρελθόντος (ἀείποτε μετὰ παρωχημένων χρόνων), π.χ. «πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον» (φρ.) «ὅσον οὐπω» (= ἐντὸς ὀλίγου), «οὐπω καιρὸς» (= δὲν εἶναι ἀκόμη καιρὸς, δὲν ἦλθεν ἡ ὥρα μου).

Ὁ νέος ὁ μὴ ἔχων ἡλικίαν γάμου λέγει «οὐπω καιρὸς», γηράσας δὲ καὶ ἀναγκαζόμενος νὰ νυμφευθῇ λέγει «οὐκέτι καιρὸς». Τὸ «οὐπω» καὶ οὐδέπω» μετὰ τοῦ «νῦν» καὶ «τῆμερον» συνδέονται μετὰ τοῦ καί, π.χ. «οὐδέπω καὶ νῦν» (Ἀντιφῶν), «οὐπω καὶ τῆμερον» (Δημοσθένης) (βλ. οὐπω).

οὔκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ· (βλ. οὔκ).

-ουκλα· (δημ.) κατάληξις μεγεθυντικὴ ἐκ τοῦ λατινικοῦ uc(u)la (pannucla, conucla), ὡς χερούκλα, ἀντρούκλα, ψαρούκλα, ποδαρούκλα, πανούκλα κ.λπ.

οὔκουν· (οὔκ οὔν) (ἐπίρρ.) (= ἀσφαλῶς δέν, βεβαίως δέν). (ἐπὶ ἀνακεφαλαιώσεων) (= κατόπιν τούτων δέν). (φρ.) «οὔκουν ἀπιστεῖν εἰκός» (Θουκυδίδης) κ.λπ.

οὐκοῦν (ἀρχ., ἐπίρρ. ἢ σύνδ. συλλ.) (ἐπὶ βεβαιώσεως καὶ προσδοκωμένης καταφάσεως) (= λοιπὸν δέν, ἄρα δέν). (φρ.) «οὔκοῦν βασιλεὺς εἰ σὺ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς» (Καιν. Διαθήκη) // ἀσφαλῶς βεβαίως (φρ.) «οὔκοῦν κλεινὴ καὶ ἔπαινον ἔχουσι ἀπέρχη» (Σοφοκλῆς) // (μεθ' ὑποτακτ.

καὶ προστακτ.) λοιπὸν ὅς· (φρ.) «οὐκοῦν ἵκανῶς ἐχέτω» (Πλάτων).

-ούλιακας· (Ὁρθογρ.) κατάληξις οὐς. ἐξ ὑποκοριστικῶν εἰς -ουλης (<-ουλλης) μετὰ μεγεθυντικῆς καταλήξεως -ακας: στραβούλιακας, κουτούλιακας κ.λπ.

-ουλίζω· (Ὁρθογρ.) κατάληξις ὑποκοριστικῶν ῥημάτων, π.χ. μασουλίζω, βρεχουλίζει, χονχουλίζω, ξεπουπουλίζω, στραμπουλίζω, κουτσουλίζω, στρατουλίζω κ.λπ.

-ουλλα (-ουλλης, -ουλλι)· παραγωγικὴ κατάληξις δημοτ. ἐξ ὑποκοριστικῶν λατιν. -ullus, -ulla ἢ καὶ ἐξ ἀρχ. -υλλιον (δενδρύλλιον, ἀνθύλλιον) // (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ουλλα γράφονται διὰ δύο λλ καὶ προπερισπῶνται: κουκουλλα (<λατ. cuculla), βουλλα ἢ (<λατιν. bulla), νοῦλλα ἢ (<ἰταλ. nulla) κ.λπ., καὶ καθ' ἀπλοποίησιν εἰς τὴν δημοτ.: δραχμούλα, βαρκούλα, ψυχρούλα, κυρούλα, βενσουλά, γατούλα, θεσουλά, ἀδελφούλα, εἰδησούλα κ.λπ.· πατερούλης, ἀδελφούλης, κουτούλης, ἐαυτούλης, πονηρούλης, τυχερούλης, Κοντορεβιθούλης κ.λπ.· σακκούλι, καζούλι, μικρούλι, χερούλι, ἀδυνατούλι, καρούλι, δεντρούλι κ.λπ.

-ουλλός· (Ὁρθογρ.) δημοτ. κατάληξις ἐπιθ. ἐκ καταλήξεως θηλ. λατινικῆς εἰς -ulla<-ουλλα* καὶ καθ' ἀπλοποίησιν εἰς τὴν δημοτ. -ουλός: βαθουλός (<βαθουλλός), στρουμπουλός, κουζουλός, μακρουλός, παχουλός κ.λπ.

οὔλον, (-ου), τό· οὔλα, (-ων), τά, (ὡς καὶ τὸ οὔρον, (-ου), τό, τὰ οὔρα καὶ ὄχι τὸ οὔλος, τὸ οὔρος).

οὔλος, -η, -ον· (ἐπικ. καὶ ἰων.) (= ὄλος)· οὔλος, -η, -ον (= ἐριοῦχος)· οὔλος, -η, -ον

(= ὀλέθριος)· οὔλος ὁ (= ὁ ἴουλος)· οὔλος, -η, -ο (= ὄλος).

-ούμενος· (δημ. κατάληξις παθ. μετοχῶν κατ' ἀναλογία πρὸς τὰς ἀρχ. μετοχὰς ἐνεστώτος τῶν εἰς -οῦμαι (-όομαι) περισπωμένων ῥημάτων, ὡς δικαιούμαι> δικαιοῦμενος, λαλούμενος, χαρούμενος, πρεπούμενος, μελλοῦμενος, χρειζοῦμενος, δηλούμενος, κ.λπ.

οὐ μή· (ἀρχ.) εἰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις ἐπιτακτικῶν τῆς ἀρνήσεως παρέχει εἰς τὴν τὰς ἐμπαθῆ ἔκφρασιν καὶ προελθὼν ἐξ ὑπονοουμένης λέξεως σημαντικῆς φόβου ἢ ὑποφίας, π.χ. «οὐ τι μὴ ληφθῶ δόλω», ἤτοι «οὐ δέδια μὴ ληφθῶ δόλω» (= βεβαίως δὲ θὰ ἀπατηθῶ)· «οὐχὶ δέος μὲ σε φιλήσῃ»· δὲν ὑπάρχει φόβος νά· δὲν θὰ συμβῇ νά·// (ἐπὶ προτάσεων, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐνέχουν φόβον ἢ ὑποφίαν) (= δὲν θὰ)· (φρ.) «οὐ μὴ ναὺς ἀφορμήσῃ χθονός, πρὶν ἂν κόρη σὴν... Ἄρτεμις λάβῃ σφαγεῖσαν» (Εὐριπίδης) // (ἐπὶ ἐντόνου ἀπαγορεύσεως) μετὰ μέλλ. ὀριστ. ἀντὶ προστακτικῆς, ὡς «οὐ μὴ ἔξεγερεῖς τὸν ὕπνῳ κάτοχον;» ἀντὶ «μὴ ἐξέγερε» // (ἐπὶ ἐρωτήσεως) (= δὲν εἶναι ἀλήθεια ὅτι; πῶς ὄχι, δέν;).

οὐ μὴν· (ἀρχ.) ὅπωςδῆποτε ὄχι, ἀλλ' ὁμῶς ὄχι· (φρ.) «οὐ μὴν ἐνταῦθ' ἔστηκεν τὸ πρᾶγμα» (Ξενοφῶν) // (ἡγουμένης ἀρνήσεως) «οὐ μὴν ...γε» οὔτε βεβαίως· // «οὐ μὴν ἀλλά» (= ἀλλ' ὁμῶς, μ' ὅλον ὅτι)· // «οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ» (= πρὸς τοῦτοις, προσέτι)· (φρ.) «οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἐγκλήματος τούτου δῆλόν ἐστιν» (Δημοσθένης).

οὖν· (ἀρχ. κατ' ἄττ. κρᾶσιν)· οἱ ἐν.> οὖν.

οὖν· (ἰων. ὦν), βεβαιωτικὸν μόριον οὐδέ-

ποτε τιθέμενον εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως· (φρ.) «φημί γὰρ οὖν κατανεῦσαι... Κρονίωνα» (Ἰλιάς)· «ἐλέχθησαν λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὧν (=οὖν) (Ἡρόδοτος) (= ἀλλ' ἐλέχθησαν πράγματι)· (συνδ. συλλογ. ἢ συμπερασμ.) ἄρα, λοιπόν, ὅθεν, συνεπῶς, ἐπομένως· (φρ.) «καὶ σὺ οὖν ἡμῖν δίκαιος εἰ ἀντιχαρίζεσθαι» (Ξενοφῶν) // (ἐπίρρ.) ἀληθῶς, τῷ ὄντι, πράγματι, βεβαίως· // (μετ' ἀναφρ. ἄντων. καὶ ἐπίρρ. δῆποτε)· ὡς ὅστις-οὖν = ὅστιςδῆποτε ὅπως-οὖν· ὅπωςδῆποτε κ.λπ. // «ἀλλ' οὖν γε»· ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει // τότε λοιπόν.

-οὖν· (δημ., κατάλ. γ' πληθ. ῥημάτων ἀντὶ ἀρχ. εἰς -ουσι)· π.χ. λέγουσι> λέγουσιν> λέγουν, πηγαίνουν, μαθαίνουν, λύουν, παιδεύουν, ὀμιλοῦν, γελοῦν κ.λπ.

-οὖν· (Δημ.) κατάληξις οὐσιαστικῶν κατὰ τροπὴν τοῦ ω εἰς ου ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ προηγούμενου συμφώνου, π.χ. κωδώνιον> κουνδοῖν (καὶ ἀπλ. ὀρθογρ. δημοτ.) κουνδοῖν τό (κατὰ τινὰς ἐξ Ἰταλικῆς ἀρχῆς: καντοῖν, μπαρμποῖν, μπαυτοῖν, πιτσοῖν, ματζοῖν), σάπων> σαποῖνι, ῥώθων> ῥουθοῖν, πῶγων> πηγοῖν (καὶ κατὰ παρετυμολογικὴν ἐπίδρασιν τῆς προθέσεως (ἐπὶ) > πιγοῖν).

οὔπω καὶ οὔ πω· (ἀρχ. νεωτ.) (πρβλ. οὐκέτι) (= ὄχι ἀκόμη) (μετ' ἐνεστ. ἢ παρωχημένου χρόνου)· // ὡς ἰσχυρότερος τύπος ἀρνήσεως (= οὐδόλως, κατ' οὐδένα τρόπον) μετ' ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος· (φρ.) «οὔπω καιρός» (= δὲν εἶναι ἀκόμη καιρὸς δὲν ἦλθεν ἡ ὥρα μου)· (φρ.) «λέγουσιν ὅτι τῆς μητρὸς ἀναγκασούσης αὐτὸν γῆμαι, νῆ Δία, ἔλεγεν "οὐδέπω" καιρός· εἴτα, ἐπειδὴ παρήβησεν ἐγκαιμέ-

νης εἶπεν "οὐκέτι καιρός" (Διογένης Λαέρτιος) (βλ. οὐκέτι)· // «ὅσον οὔπω», ἐντὸς ὀλίγου· // «οὐ πῶποτε» καὶ οὐ πῶποτε» (=οὐδέποτε ἕως τῶρα).

-οῦρα· (Ὁρθογρ.) κατάλ. οὐς. ἐκ μεγεθυντικῆς τῆς καταλ. -οῦριον (Χατζιδάκις) ἢ κατ' ἄλλους ἐκ λατιν. -ura, (figura, saburra κ.λπ.), π.χ. φαγούρα, ἀνακατωσοῦρα, μαγκούρα, σκοτοῦρα, σαβούρα, κουλουρά, ἀρματοῦρα, κλεισοῦρα κ.λπ.

οὐρανικός, -ή, -ον· (Γραμμ.) «τὰ οὐρανικά» ἄλλως «οὐρανισκόφωνα», τὰ σχηματιζόμενα εἰς τὸ ὀπίσθιον μέρος τοῦ οὐρανίσκου: (κ,γ,χ). Ἐχομεν τρεῖς κατηγορίας τούτων τῶν οὐρανικῶν α) τὰ κυρίως οὐρανικά, β) τὰ ὑπερωικά, γ) τὰ οὐρανοχειλικά.

-ουργός· (Ὁρθ.) τὰ εἰς -ουργὸς καταλήγοντα ὀξύνονται, ὡς γενόμενα κατὰ συναίρεσιν ἐκ τῶν εἰς -ο-εργός, ὡς ἀγαθοεργός> ἀγαθουργός, π.χ. ἀμπελουργός, ἀνοσιουργός, δημιουργός, λειτουργός, ξυλουργός, ῥαδιουργός, ὑπουργός, χειρουργός, πρωθυπουργός, παντουργός, μελισσοεργός, στιχοεργός κ.λπ., προπερισπῶνται τὸ κακοῦργος, Λυκοῦργος, πανοῦργος, καὶ τὸ τῆς (δημ.) μοῦργος (= μέλας ποιμενικὸς κύων· (μτφ.) ἄνθρωπος ἀγροῖκος, χυδαῖος)· κατὰ συναίρεσιν ἐγένοντο καὶ τὰ γεω-εργός> γεωργός, λεω-εργός> λεωργός, ὅχι ὀρθῶς λεουργός).

-οῦρι· (Ὁρθογρ.) στηθοῦρι, μελανοῦρι.

-οῦριά· (Ὁρθογρ.) (δημ., κατάλ. οὐς.) ὡς κλεφτουριά, λασπουριά, λεβεντουριά, Λιαπουριά, (μετὰ τοπικῆς σημασίας).

-οῦρια· (Ὁρθογρ.) κατάληξις πληθ. οὐδ. οὐς. δημοτ. ἐκ τῆς καταλήξεως -τηρια (ξυπνητήρια) μετ' ἐπιδράσεως τῆς καταλή-

ξεως -ουρι, π.χ. ξυπνητούρια, γεννητούρια κ.λπ.

οὔριος, -ος, -ον· (= ἐπιτυχής, καλός)· «οὔρειος βίκος» (= οὐροδοχείον).

οὔρον, (-ου), τό· (ἐσφαλμ. τὸ οὔρος), (πληθ.) οὔρα, (-ων), τὰ ὡς καὶ οὔλον, (-ου), τό, οὔλα, (-ων), τά.

-ουρος· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ουρος (<οὔρος = φύλαξ) ὀξύνονται, π.χ. οἰκουρός, κηπουρός, πλουρός (ἀντὶ πυλωρός), ὁδουρός, φρουρός, ἐθνοφρουρός κ.λπ., πλὴν ἐπίουρος, (συν)επίκουρος, Ἀρκτουρός.

-οὔς, -ῆ, -οὔν· (Γραμμ.) ἐπίθετα δευτερόκλιτα συννηρημένα: α) τρικατάληκτα: χρυσοῦς, -σῆ, -σοῖν, τριπλοῦς, -πλῆ, -πλοῖν, διπλοῦς, κυανοῦς, λινοῦς, χαλκοῦς, ἀπλοῦς, πολλαπλοῦς κ.λπ., β) δικατάληκτα παροξύτονα: δίπους, -ους, -ουν, εὔνους, -ους, -ουν, εὔνους, ἐρυθρόχρους, δύσνους, αἰμόχρους, ἀγγίνους, ἄνους, ἄπνους, ῥοδόχρους, σύμπλους, μελανόχρους, ἐπτάπους, κουφόνους, περίνους, παχύνους, μελάγχρους κ.λπ., (ἀλλὰ πορφυροῦς, -ρά, -ροῖν, σιδηροῦς, -ρά, -ροῖν, ἀργυροῦς, -ρά, -ροῖν) ἀδελφιδοῦς, (-οῦ), ὁ, ἀδελφιδῆ, (-ῆς), ἡ (= ὁ ἀνεψιός, ἡ ἀνεψιά)· περίπλους, (-ου), ὁ καὶ τὸ τριτόκλιτον πο(υ)λύπους, (-οδος), ὁ (= ὁ ὀκτάπους, τὸ χταπόδι).

-ους, (-οὔντος)· (πλακώεις) πλακοῦς, (-οὔντος), ὁ, σησαμέις (> σησαμοῦς, (-οὔντος), ὁ.

-ους, (-ουντος)· (Ὁρθογρ.) ὀνόματα τῶν ὡς ἐπίθετα ἐκ τῶν εἰς -οεις γινόμενα κατὰ παράλειψιν τοῦ χώρος ἢ τόπος· ταῦτα εἶναι ἀρσενικά σχηματίζοντα τὴν γενικήν εἰς -οὔντος Ἀλμιοῦς, (-οὔντος), ὁ, Ἀγνοῦς, Ἐλαιοῦς ὁ, Δαφνοῦς ὁ, Σκι-

λοῦς ὁ, Ὀποῦς ὁ, Ῥαμνοῦς ὁ, Φλειοῦς ὁ, Σολοῦς ὁ, πλὴν τοῦ Κερασσοῦς ἢ, Θριοῦς ἢ, Σαμψοῦς ἢ, (τουρκ. Samsun = ἡ Ἀμισός), Μυρρινοῦς ἢ, τὰ ὅποια εἶναι θηλυκά, διαφοροῦνται δὲ τὰ Ἀνθεμοῦς, Μινοῦς, Σελινοῦς, Τραπεζοῦς ὁ, ἢ.

-ους· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ους συννηρημένα καὶ ἀσυναίρετα μονοσύλλαβα περισπῶνται, ὡς βοῦς, ῥοῦς, γλοῦς, νοῦς, θροῦς [τὸ δὲ ἄθροος] ἐκ τοῦ ἁ (-ᾱ) (= ἅμα + θροῦς) παροξύτονον ἐπὶ τοῦ ἀθροίζειν, προπαροξύτονον δὲ ἐπὶ τοῦ αἰφνιδίου, ἄθρους (= ἀθόρυβος, ἄφωνος) κατὰ στέρησιν τοῦ θρός (θροῦς) (Ἡρωδιανός)· γλοῦς, χοῦς, χνοῦς, χροῦς, μνοῦς (= χνούδι), σοῦς (= πρὸς τὰ ἄνω κίνησις), Σοῦς, φλοῦς (= φλοῖός) καὶ τὸ οὐδέτερον τὸ οὔς, πλὴν τοῦ «ὁ ποῦς» καὶ τοῦ δισυλλάβου «ὁ ὁδούς» // τὰ εἰς -δους λήγοντα ἀπλᾶ ὀνόματα περισπῶνται, ὡς νῦδοῦς (νῦδοῦς), ἀδελφιδοῦς, θυγατρίδοῦς, τηθαλλαδοῦς, ἀνεψιαδοῦς κ.λπ., ἐξαίρειται τὸ ὁδούς, (-όντος), ὁ // τὰ εἰς -ους σύνθετα βαρύνονται, ὡς ἄχρους, εὔπλους, δύσνους, ἄπνους, ὀλιγόχρους, πρόχρους, ἀλλόθρους, εὔρους, ἡμίχρους, Οἰδίπους, Ἰππόθους, Ἀλκάθους, Πάνθους, Ναυαίθους, τριόδους, κυνόδους κ.λπ. ἐνῶ δορυσσοῦς (= ἀνδρείος) // ὁ πληθυντικός τῶν οὐδετέρων παρέμεινεν ἀσυναίρετος, π.χ. τὰ εὔπνοα, τὰ εὔπλοα, τὰ εὔνοα, τὰ ἡμίχρα, τὰ δεκάχρα κ.λπ. // τὰ εἰς τὴν ἀττικὴν διάλεκτον ἐκφερόμενα συννηρημένα περισπῶνται: Ἀνθεμοῦς (< Ἀνθεμόεις), Ἀλμιοῦς, Ἐλαιοῦς, Σκιλλοῦς, Φοινικοῦς κ.λπ. // τὰ παρὰ τὸ ποῦς σύνθετα φυλάττουν τὴν κλίσιν τῶν ἀπλῶν καὶ κλίνονται διὰ τοῦ -δος, π.χ. ἄπους (-οδος), ὁ, ἢ, τα-

χίπους, τετράπους, ὠκύπους, ὀπισθόπους κ.λπ.

-ους· (δημ. κατάληξις αἰτιατ. πληθ. ἀρχ. τριτοκλίτων κατὰ τὰ δευτερόκλιτα ἀντὶ εἰς -ας), ὡς γειτόνους (<γείτονας), ἀρχόντους, χωροφυλάχους κ.λπ.

οὗς τό· καὶ οὔας, (οὔατος), τό καὶ ὦς, (ὠτός), τό, (λαμβάνεται ἐτεροκλίτως ἢ ὀνομαστ. «οὗς» καὶ ἡ γεν. ὠτός ἐκ τοῦ ὦς (ὦ-�ατος) οὗς καὶ δωρ. ὦς > οἶα-τος > ὠτός, οἶατος > ὦτα), ὦτα, (ὦτων) τά // οὔς (= τοὺς ὁποίους)· οὗς (= ὦς).

-ουσα· (Ὁρθογρ.) (δημ.), κατὰ λ. θηλ. ὀνομα. ἐκ μετοχῶν ῥημ. περισπωμένων εἰς -ῶ· ἔλεῶ > ἔλεοῦσα, γλυκομιλῶ > γλυκομιλοῦσα· ὡς καὶ ξανθομαλλοῦσα, ἀγγελοματοῦσα, καμωματοῦσα, σαρανταποδαροῦσα κ.λπ.

-ουσα· (δημ.) κατάληξις ἁ' ἐνικού προσ. παρτατικῶ ῥημάτων εἰς -ῶ, ἐκ τῆς μεταγενεστέρως καταλ. τοῦ γ' πληθ. -οὔσαν, ἐπολεμοῦσαν, ἐνοοῦσαν· ὡς ἀγαποῦσα, ζήτοῦσα, θαρροῦσα κ.λπ.

-οὔσαν (Ὁρθογρ.) (δημ.) κατὰ λ. γ' πληθ. προσώπου πρτ. ῥημάτων κατὰ τὰ ἐνεργ. ἐκάθησαν), ὡς καθόντουσαν, ἐρχόντουσαν, στεκόντουσαν, κ.λπ.

-ουσης· (δημ.), κατὰ λ. ἐπωνύμων καὶ ἐθνικῶν ἐξ ἀρχ. κατὰ λ. -ούσιος ἀπὸ ἀρχ. τριπλ. εἰς -οῦς, -οὔντος· Δαφνοῦς, (-οὔντος) > Δαφνούσιος > Δαφνούσης, ὁ καὶ Δεδούσης, Παϊδούσης, Πυργούσης κ.λπ.

οὐσία, (-ίας), ἡ· (Λογ.) ἡ οὐσία ὡς ἁ' κατηγόρια «αἱ πρῶται οὐσίαι» (τὰ ἄτομα). «αἱ δευτέραι οὐσίαι» (τὰ εἶδη καὶ γένη)· (φρ.) «ἡ μὲν ψυχὴ οὐσία πρώτη τὸ δὲ σῶμα ὕλη».

οὐσιαστικοποιῶ (-έω)· (= μετατρέπω εἰς οὐσιαστικόν)· //(Γραμμ.) «οὐσιαστικοποιηθέντα ἐπιρρήματα»· ἐπιρρήματα μετατραπέντα μετγ. εἰς οὐσιαστικά, π.χ. (ἐπίρρ.) διελκυστίνδα, (οὐς.) ἢ διελκυστίνδα, (ἐπίρρ.) ἀπομεσήμερο, (οὐς.) τὸ ἀπομεσήμερο // «οὐσιαστικοποιηθέντα ἐπίθετα»· ἐπίθετα μετατραπέντα μετγ. εἰς οὐσιαστικά: (ἐπιθ.) ὁ καμπύλος, -η, -ον, (οὐς.) ἢ καμπύλη (οὕτω «τῶν καμπύλων γραμμῶν» (ἐπιθ.), ἐνῶ «τῶν καμπυλῶν», (οὐς.), «τῶν κυρίων συζητήσεων» (ἐπιθ.), ἐνῶ τῶν Κυρίων (οὐς. ἢ Κυρία), (ἐπιθ.) τέταρτος, -η, -ον, (οὐς.) ἢ Τετάρτη κ.λπ.

οὐσιαστικός, -ή, -όν· ὁ ἔχων οὐσίαν, ὁ εἰς τὴν οὐσίαν ἀναφερόμενος // (Γραμμ.) «τὸ οὐσιαστικόν» λέξις ἡ ὀνομαζομένη διὰ τοῦ ὁποίου ὀνομάζομεν πρόσωπον, ζῶν, πράγμα, ιδιότητα, κατάστασιν, πράξιν, π.χ. σύζυγος, ζῶν, δένδρον, ταχύτης, εὐτυχία, ἐργασία· τούτων τὰ προσπίπτοντα εἰς τὰς αἰσθήσεις ἢ τὴν νόησιν λέγονται συγκεκριμένα, ὡς ἄνθρωπος, κύων, μῆλον, θεός, δαίμων, Ποσειδῶν, τὰ δὲ σημαίνοντα ιδιότητα, κατάστασιν ἢ πράξιν ἀφηρημένα, ὡς φιλία, εὐτυχία, ἐργασία· τὰ οὐσιαστικά εἶναι κύρια, διὰ τῶν ὁποίων ὀνομάζομεν ἓν μόνον (εἶδος, ἄτομον), ὡς Ἀλέξανδρος, Κέβρερος, Ὀλυμπος, Τρίπολις, καὶ προσηγορικά, διὰ τῶν ὁποίων ὀνομάζομεν πάντα τὰ ὁμοειδῆ (γένος), ἢ τοι ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὁλόκληρον κλάσιν ὄντων, τὰ ὅποια ὁμοιάζουν κατὰ τι ἀναμεταξύ των, ὡς ἀνὴρ, μαθητής, λίθος, ἵππος· ἐπὶ πλέον ἔχομεν «οὐσιαστικοποιηθέντα ἐπίθετα», ὡς (ἐ-

πίθ.) οὐράνιος, -ία, -ον· > τὰ οὐράνια (οὐσ.)· ὁ ὠραίος, -αία, -ον· (ἐπίθ.) > τὸ ὠραίον, (οὐσ.) ἡ ὠραιότης· ἔχομεν καὶ «ἐπιθετοποιηθέντα οὐσιαστικά», ὡς «τὸν ἔλληνα στρατόν», ἦτοι τὸ οὐσ. «Ἕλληνα» ὡς ἐπίθ. ἀντί ἑλληνικόν, «ἔσθητα διωρίδα» ἀντί διωρικὴν· (ἐπίρρ.) οὐσιαστικῶς καὶ (δημ.) οὐσιαστικά· κατ' οὐσίαν (κν. πραγματικά)· // διὰ τῆς χρήσεως ἐπιθημάτων σχηματίζονται ἐξ οὐσιαστικῶν ἐπιθετά, π.χ. θάλασσα > θαλάσσιος, εὐθάλαστος.

Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἔχομεν μεταστάσεις οὐσιαστικῶν εἰς ἐπιθετά: (οὐσ.) μάκαρ > (ἐπιθετον) ὁ μάκαρ, ἡ μάκαιρα, (οὐσ.) τὸ κρύος > (ἐπίθ.) ὁ κρύος, -α, -ον, (οὐσ.) κοντός (= κοντάρι) > κοντός, -ή, -όν (ἐπίθ.) καὶ τανάπαλιν ἐπιθέτων εἰς οὐσιαστικά, π.χ. (ἐπίθετ.) ὀρνίθιον (= ὀρνιθικόν), (οὐσ. ὑποκορ.) τὸ ὀρνίθιον κ.λπ. // «ἀνώμαλα οὐσιαστικά» εἶναι τὰ ἐτερόκλητα*, μεταπλαστά*, ἰδιόκλητα*, ἐτερογενῆ*, διγενῆ* ἢ διπλογενῆ*, ἑλλειπτικά* καὶ ἄκλητα*. // «οὐσιαστικὰ ἐκ ῥημάτων ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ ἐξ ἐπιθέτων» (βλ. παραγωγικός)· // (Δημοτ.) «ἀνώμαλα οὐσιαστικά» τῆς δημοτικῆς εἶναι: α) «τὰ ἄκλητα*» (λέξεις ξενικά) τὸ ζενίθ, τὸ κόκ, τὸ κονιάκ, ὁ σω(φ)φέρ, τὸ τράμ, τὸ τέννις κ.λπ., β) «τὰ ἑλλειπτικά*», π.χ. τὸ δαίλι, τὰ ἥπατα, τὰ ἐπίχειρα, οἱ προάλλες, τὸ σέβας (τὰ σέβη καὶ τὰ σεβάσματα), τοῦ κάκον, κάθε λογῆς κ.λπ., γ) «ἰδιόκλητα*»: δεκανέας, (-νέα, τοῦ), ὁ, οἱ δεκανεῖς, (-νέων), καθήκον, (-κοντος), τὸ κ.λπ., δ) «διπλόκλητα*»: ὁ βράχος, οἱ βράχοι, τὰ βράχια ὁ

καπνός, οἱ καπνοὶ καὶ τὰ καπνὰ κ.λπ., ε) «διπλόμορφα*»: ὁ γέροντας καὶ ὁ γέρος, ὁ δράκοντας καὶ ὁ δράκος, ὁ κόμητας καὶ ὁ κόμης, ἡ Ἀρτέμιδα καὶ Ἀρτεμις, στ) «διπλοκατάληκτα*», π.χ. οἱ γονιοὶ καὶ γονεῖς, οἱ φουρνάρηδες καὶ φουρναρέοι, ἡ ἄκρια καὶ ἄκρι, ἡ κάμαρα καὶ κάμαρη, οἱ δεσπότες καὶ δεσποτάδες κ.λπ.

-ούσιος· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ούσιος προπαροξύτονα σχηματίζονται ἐκ τῶν εἰς -ων, (-οντος) τριτοκλίτων, π.χ. Ἀχέρων, (-οντος), ὁ > Ἀχερούσιος (Ἀχερουσία λίμνη), γέρων, (-οντος), ὁ > γερούσιος, ἐκὼν > ἐκούσιος, ἄκων > ἀκούσιος, ἐθέλων > ἐθελούσιος, κ.λπ.

-ουσσα (-ουσσαι)· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ουσσα κύρια ὀνόματα γράφονται διὰ οὗο (σα), π.χ. Ἀγαθοῦσσα, Δελφοῦσσα, Ἐλαφοῦσσα, Ἐμποῦσσα, Ἐρικοῦσσα, Ῥοδοῦσσα, Σκοτοῦσσα· Οἰνοῦσαι, Πιτυοῦσαι, Πιθηκοῦσαι κ.λπ.

οὔτε· (ἀρνητικόν) διαφέρει τοῦ «μήτε*» (ἀπαγορευτικόν)· // (Γραμμ.) ἀρνητικόν ἐπίρρ. ἢ συμπλεκτικὸς σύνδεσμος συνήθως διπλῶς ἢ πολλαπλῶς τιθέμενος, συνδέων συνήθως ἀρνητικὰς προτάσεις ἢ ἐννοίας (πρβλ. οὐ μή) (= καὶ ὅχι, καὶ δέν), σήμερον ὡς ἀποφατικὸν μύριον χρησιμοποιούμενον τὸ «δέν*»· // διὰ τοῦ οὔτε - οὔτε γίνεται ἡ σύνδεσις κανονικῶς, ὅταν αἱ δύο προτάσεις εἶναι κρίσεως, π.χ. «οὔτε βλέπω οὔτε ἀκούω πλέον τίποτε», (ἐνὶ διὰ τοῦ μήτε - μήτε), ὅταν καὶ αἱ δύο προτάσεις εἶναι ἐπιθυμίας, π.χ. «μήτε τὸν διάβολο νὰ ἰδῇς, μήτε τὸν σταυρό σου νὰ κἀνῇς», ἂν καὶ δέν διατηρηται ἡ διαφορὰ αὐτὴ καὶ ταῦτα λαμβάνονται ἀδιαφόρως,

«οὔτε νὰ ἔλθῃς οὔτε νὰ ἔλθω» (ἀντί μήτε νά), «μήτε ζητάει μήτε λαλάει» (ἀντί οὔτε ζητάει)· // (ἐπὶ διπλῆς ἀρνήσεως) «οὔτε... οὔτε», «οὔτε... οὐδέ» καὶ «οὔτε... τε»· «οὔτε γάτα οὔτε ζημιὰ»· // (ἐπὶ ἀρνητικῆς συνδέσεως μετὰ καταφατικῆς προτάσεως) «οὔτε... τε» καὶ «οὔτε... δέ»· «οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι ἄλκιμοί εἰσι, ὑμεῖς τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον... ἀνήκετε» (Ἡρόδοτος)· // (μόριον ἀρνητικὸν ὡς ἐπιδοτικόν) ἀκόμη οὐδέ, π.χ. «μετὰ τὴν γάτα σὲ δυὸ μέρες οὔτε ἓνα ποντίκι δὲν ἔμεινε στὸ σπίτι»· // ἐὰν τίθενται τὸ οὔτε καὶ τὸ μήτε, ἑκάτερον τούτων διατηρεῖ τὴν οἰκείαν ἔννοιαν αὐτῶν, ὡς «ἀναιδῆς οὐτ' εἰμί, μήτε γενοίμην» (Δημοσθένης) (= ἀναιδῆς οὔτε εἶμαι, μήτε νὰ γίνω). οὔτερος· (οὐδ.) τοῦτερον (ἀρχ. -ίων)· ἀντί ὁ ἕτερος* (βλ. θάτερος).

-ουτης· (θελ. -ουτις) (Γραμμ.) εἰς τὰ σύνθετα εἰς -έτης, (-ους), παρατηρεῖται ἀμοιβαία ἐπίδρασις τῶν συμφωνολήκτων καὶ φωνηεντολήκτων ὀνομάτων, τὰ ὅποια ἐκλίθησαν ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων κατὰ τὴν ἀ' κλίσιν· οὕτως ἔχομεν παρὰ τὸ «τριακοντούτιδας (γ' κλίσις) σπονδάς» τὸ «τριακοντούτας (α' κλίσις)· τριακοντούτης, -ους, -ει, -η, -ες· τριακοντούτις, -των, -τεσι, -τεϊς, -τεϊς· τριακοντούτις, -ιδος, -ιδι, -ιν, -ι καὶ τριακονταέτης, -ης, -ετες, (-ους) καὶ τριακονταετής, -ής, -ές, (-ούς) καὶ κατὰ τὴν ἀ' κλίσιν μετρ. τριακοντούτης, -του, -η κ.λπ. τριακοντούται, (-τῶν), οἱ κ.λπ.] οὕτω καὶ ἑκατοντούτης, ὀγδοηκοντούτης κ.λπ.

// τὰ ἀπὸ τοῦ «ἔτος» σύνθετα ἐξεφέροντο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων βαρυνόμενα: διέτης, τριέτης, πεντέτης, ἑξέτης, ἐπτέ-

της, δεκέτης, οὕτω καὶ τὰ συνηρημένα εἰς -ούτης, -ούτις: τριακοντούτης, ὁ, τριακοντούτις, ἡ, ὑπὸ δὲ τῶν μετέπειτα ὀξυτόνων: διέτης, τριέτης, δεκαέτης κ.λπ.

οὔτος, αὕτη, τοῦτο· (δεικτικὴ ἀντωνυμία*, ἔχουσα καὶ κλητ. ὦ οὔτος, ὦ αὕτη)· (ἀρχ. -νεώτ.)· αὐτὸς ἔδω· «ὦ οὔτος ἡ οὔτος» (= ἔ σὺ (αὐτοῦ)!) ὁ προμνημονευθεῖς· ὁ προσηρημένος· ἐκεῖνος, δηλαδὴ ὁ γνωστός (ἐπὶ καλοῦ) ὁ περιβόητος, ὁ περίφημος, (ἐπὶ κακοῦ) ὁ διαβόητος· // (συχνάκις ὡς ἐπίθ., ὅτε τὸ οὐσ. τίθεται μετὰ τοῦ ἄρθρου), ὡς «οὔτος ὁ ἀνὴρ»· πρὸς ἀκριβεστέραν δεικνὴν ἢ ἔμφασιν τίθεται μετὰ προσωπ., ἀναφ., δεικτικ. καὶ ἐρωτημ. ἀντωνυμιῶν, ὡς καὶ μετὰ ἀριθμητικῶν π.χ., «οὔτος σὺ»· // τὸ οὐδ. τίθεται ὡς κατηγορούμενον μὴ συμφωνοῦν συνήθως κατὰ γένος πρὸς τὸ ὄνομα εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρεται, ὡς «μανία δὲ τοῦτ' ἐστὶ»· // ἢ «οὔτος» καὶ ἡ «ἐκεῖνος» ἀναφέρονται συνηθέστατα εἰς δύο προηγούμενα καὶ ἢ μὲν οὔτος εἰς τὸ προσεχέστερον καὶ πολλάκις τὸ σπουδαιότερον, ἢ δὲ ἐκεῖνος εἰς τὸ ἀπώτερον· // «ἐκ τούτου ἢ τούτων» (= μετὰ ταῦτα)· «ἐν τούτῳ» (= ὡς τόσον)· «ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα» (= περὶ αὐτῶν ἀρκετὰ)· «μετὰ ταῦτα» (= κατόπιν)· «κατὰ ταῦτα» (= ὥστε, ὡς πρὸς τὰ λεχθέντα)· «πρὸς τούτοις» (= προσέτι)· «ἐπὶ τούτῳ» (= ἐπιτέδης).

-ούτσικος· (Ὁρθογρ.) (δημ. κατάληξις ὑποκοριστικῆ παραγωγικῆ)· κατάληξις -ούτσικος <ιταλ. -uccio (ἑλλ. -ικος): κοντούτσικος, καλούτσικος, μεγαλούτσικος, ξινούτσικος, τρε(λ)λούτσικος, παχουλούτσικος, νοστιμούτσικος, ἀκριβούτσικος κ.λπ.

-οὔτσος· (Ὁρθογρ.) παραγωγική κατάληξις κυρίων ὀνομάτων ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ -uocio, π.χ. Ἀνδρ-οὔτσος, Γιανν-οὔτσος, Πητρ-οὔτσος, Παν-οὔτσος, ὡς καὶ μοῦτσος.

-οὔχος· (Ὁρθογρ.) β' συνθετικὸν ἐπιθ. σημαινόντων τὸν κάτοχον κατὰ τὰ ἀρχαῖα δαδούχος (δᾶς+ἔχω), (πόλις+ἔχω) πολιοῦχος· ἀδειοῦχος, πτυχιῦχος, συνταξιοῦχος, πηδαλιούχος, θειοῦχος, ῥαβδοῦχος, ἀρειοῦχος, ἑκατομυριοῦχος, εὐνοῦχος, κληροῦχος κ.λπ.

ὀφείλω· (ἀμτβ.) (= χρεωστῶ· εἶμαι ὑποχρεωμένος· (φρ.) «πόλεσιν γὰρ Ἑπείοι χρεῖος ὀφείλον» (Ἰλιάς)· (ἀπροσώπως), ὀφείλει (=εἶναι ἀναγκαῖον· (φρ.) «ὀφείλει δ' ἔτι, πατρίαν...δρέπεσθαι» (πρτ.) ὠφείλον, (μέλλ.) ὀφειλήσω, (ἀόρ.) ὠφείλῃς, ὠφελον, (πρκμ.) ὠφειλήκα, (ὑπερσ.) ὠφειλήκει· (ὑπ.) ὀφείλω, ὀφειλήσω, ὀφείλω, πρ ὠφειλήκω, ὠφειλήκως ᾧ· (εὐ.) ὀφείλομαι, μ ὀφειλήσομαι, ὀφειλήσομαι, ὀφείλομαι, πρ ὠφειλήκομαι, ὠφειλήκως εἶην· (προστ.) ὀφείλει, ὀφείλει· (ἀπ.) ὀφείλῃς, μ ὀφειλήσειν, ὀφειλήσῃς, ὀφείλῃς, πρ ὠφειλήκει· (μετχ.) ὀφείλων, -ουσα, -ον, μ ὀφειλήσων, -σουσα, -σον, ὀφειλήσας, -σασα, -σαν, ὀφελών, -ούσα, -όν, πρ ὠφειλήκως, -κυῖα, -κός·

// ὀφείλομαι (= μένω ὡς χρεός, χρεωστοῦμαι· (φρ.) «μισθὸς τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο» (Ξενοφών)· π ὠφειλόμην, ὀφειλήθη· (ὑπ.) ὀφείλωμαι, ὀφειλήθη· (εὐ.) ὀφειλοίμην, ὀφειλήθη· (προστ.) ὀφείλου, ὀφειλήθητι· (ἀπ.) ὀφείλῃς, μ ὀφειλήσει, ὀφειλήσῃς, πρ ὠφειλήκει· (μετχ.) ὀφειλόμενος, -ομένη, -όμενος, ὀφειλήθεις,

-θείσα, -θέν· — «ὀφείλω τί τινι» (= χρεωστῶ τι εἰς τινά· (φρ.) «ὅς ὠφείλει αὐτῷ ἑαυτὸν δηνάρια» (Κ.Δ.), καὶ κατὰ παράλειψιν τῆς δοτικῆς· (φρ.) «ὀφείλω χάριτας, εὐγνωμοσύνην», «ὀφείλω χιλίας δραχμὰς»· (μετὰ τελ. ἀπαρεμφ.)· (φρ.) «ὀφείλω δ' οὐχ ὑπερβῆσκειν σέθεν» (Εὐριπίδης)· τὸ ὠφελον μετὰ τελ. ἀπαρεμφ. δηλοῖ εὐχὴν εἰς τὸ παρελθὸν ἀναφερομένην καὶ ὡς ἐκ τούτου μὴ ἐκπληρουμένην (= μακάρι νά..., ἔπρεπε νά...)· (φρ.) «μὴ ποτ' ὠφελον λιπεῖν τὴν Σκύρον» (Σοφοκλῆς)· (ἀπροσώπως μετ' αἰτ. καὶ ἀπαρεμφ.) (= εἶναι ἀναγκαῖον, δεῖ)· (φρ.) «ὀφείλει δ' ἔτι, πατρίαν...δρέπεσθαι» (Πίνδαρος)· — ὀφειλή, ὀφειλήμα, ὀφειλέτης, ὀφλημα, ὀφλισκάνω, ὀφλητής, ὀφλησις.

ὄφελος τό· (ἐν χρῆσει μόνον κατ' ὀνομαστ. καὶ αἰτιατ. ἐν. τὰ δὲ ἄλλα ἐκ τοῦ θηλυκοῦ ὠφέλεια ἢ) ἐν συνθέσει διὰ τοῦ ω, π.χ. ἀνωφελής, ἐπωφελής, πολυωφελής κ.λπ.

ὀφλισκάνω (τι)· (τὸ α βραχύ) (= εἶμαι καταδικασμένος νὰ πληρώσω, ὠφείλω, χρεωστῶ)· (φρ.) «ὠφλε χιλίας δραχμὰς» (Πλάτων)· (πρτ.) ὠφλίσκανον, (μέλλ.) ὀφλήσω, (ἀόρ.) ὠφλον, (πρκμ.) ὠφληκα, (ὑπερσ.) ὠφλήκει· (ὑπ.) ὀφλισκάνω, ὀφλω, πρ ὠφλήκω, ὠφληκῶς ᾧ· (εὐ.) ὀφλισκάνομαι, μ ὀφλήσομαι, ὀφλομαι, πρ ὠφλήκομαι, ὠφληκῶς εἶην· (προστ.) ὀφλίσκῃς, μ ὀφλήσει, ὀφλήσῃς, πρ ὠφλήκει· (μετχ.) ὀφλισκάνων, -ουσα, -ον, μ ὀφλήσων, -σουσα, -σον, ὀφλών, -ούσα, -όν, πρ ὠφληκῶς, -κυῖα, -κός· — «ὀφλισκάνω τινί τι»· (φρ.) «σχεδόν τι μῶρῳ μωρίαν ὀφλισκάνω»

(Σοφοκλῆς) (= εἰς μωρὸν φαίνομαι μωρός) καὶ κατὰ παράλειψιν τῆς δοτ. προήλθον αἱ φράσεις: «δειλίαν ὀφλισκάνω» (= εἶμαι δειλός), «μωρίαν ὀφλισκάνω» (= εἶμαι μωρός), «γέλωτα ὀφλισκάνω» (= εἶμαι γελοῖος, καταγελῶμαι) κ.λπ., «δίκην ὀφλισκάνω» (= καταδικάζομαι εἰς τινά δίκην), «ὀφλισκάνω ζημίαν» (= καταδικάζομαι εἰς χρηματικὴν πληρωμήν), «ὀφλισκάνω τινός» (γεν. τοῦ ἐγκλήματος) (= καταδικάζομαι ἐξ αἰτίας τινός)· (φρ.) «ὀφλὼν γὰρ ἀρπαγῆς τε καὶ κλοπῆς δίκην» (Αἰσχύλος).

ὄχ· ιδιωματικὴ πρόθεσις προελθούσα ἐκ τῆς «ἐκ -οκ -ὄχ»· εἰς τὰ λαϊκὰ ἄσματα ὀιδιωμᾶτος τῆς ἀρχαίας προθέσεως «ἐκ» εὐρίσκεται «ὄχ» πολλάκις ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν «ἀπό» πρόθεσιν, π.χ. «κατεβαίνει ὄχ τὸ βουνό», «ὄχ τὸ στόμα σου τ' ἤθελε βγῇ» (Σολωμός), «νὰ πάρῃς τάνθη ὄχ τὰ βουνά, λελούδια ἀπὸ τοὺς κάμπους».

ὄχεύω· (= ἐπιβαίνω τῆς θηλείας, βατεύω (κν.) πλακώνω)· (φρ.) «τὸ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν γένος διαφέρειν, τὸ μὲν θηλυ τίτειν, τὸ δὲ ἄρρεν ὀχεύειν» (Πλάτων)· (ἐπὶ ἀνθρώπων καὶ ζώων)· (παθ. ἐπὶ θηλ. ζώων = βατεύομαι)· (φρ.) «ἐὰν μὲν ἵππος ἀναβῇ ἐπὶ ὀχευμένης ὑπὸ τοῦ ὄνου, οὐ διαφθείρει τὴν τοῦ ὄνου ὀχείαν» (Ἀριστοτέλης)· (μέλλ.) ὀχεύσω, (Μέσ.) ὀχεύομαι — ὀχεία, ὀχεῖον, ὀχευτής, ὀχευσις, ὀχευμα, ὀχευτικός, ὀχευτός, ὀχεύς κ.λπ. (βλ. ὀχέω).

ὄχη· (Ὁρθογρ.) β' συνθετικὸν ἀρχαῖον παρασυνθέτων καθ' ἑτεροίωσιν τοῦ εἰς ο, π.χ. ἐν-οχή, ἀντοχή, συνοχή, κατοχή,

περιοχή, ἐξοχή, διαδοχή, ὄχη (= τροφή, ὀχεία) κ.λπ., ἀλλὰ καὶ παροξύτονα εἰς -όχη: κόχη, ἀπόχη, ὠδόχη, μολόχη, καπνοδόχη.

ὄχι· (ἀρνητικὸν μόριον οὐχί, ὄχι, ἀντιθ. ναί*)· τίθεται ἐπὶ ὀνομάτων καθ' ἑαυτὸ ἐπίρρ., εἰς δὲ τὸ ῥήμα ὡς ἀπάντησις ἀρνητικῆς, π.χ. «ἐργάζεσαι; ὄχι» (= δὲν ἐργάζομαι) (πρβλ. δέν)· τοῦτο τίθεται πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἐννοίας ἀρνητικῆς προτάσεως, π.χ. «ὄχι, δὲν θὰ ζήσω ντροπιασμένη», ἢ ὡς σύντομος ἐπανάληψις ὑπὸ μορφῇ ἀρνητικῆς προηγουμένης καταφατικῆς προτάσεως καὶ μάλιστα ὑποθετικῆς ἢ βουλευτικῆς, π.χ. «ἂν πῆγαινε καλὰ ἡ χρωνιά, ἔβγαζα τὰ ἐξοδά μου καὶ ἐκέρδιζα, ἂν ὄχι, ἔμενα βουτηγμένος στὰ χρέη» (= ἂν δὲ πῆγαινε καλὰ ἡ χρωνιά)· «ἔφυγε ἡ ὄχι» (= ἡ δὲν ἔφυγε)· ἐπιτείνεται ἡ ἐννοια τοῦ ὄχι: α) ὅταν ἐπαναλαμβάνεται αὐτό, π.χ. «ὄχι, ὄχι δὲν τὰ θέλω», β) ὅταν προσλαμβάνηται τὸ «διόλου» ἢ «καθόλου», π.χ. «τὸν ξέρεις; ὄχι, διόλου», καὶ γ) ὅταν ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἡ ἀρνητικὴ πρότασις, π.χ. «σὲ παρακαλῶ νὰ μὴ πᾶς· ὄχι νὰ μὴ πᾶς».

ὄχυρῳ (-όω)· (= ὀχυρώνω, καθιστῶ τι ἰσχυρόν, ἀσφαλές)· (φρ.) «τὴν πόλιν ὀχυροῦν» (Πολύβιος)· (μτφ.) βεβαιῶ· (φρ.) «ὀχυροῦν τὸ λεγόμενον» (Φιλόδημος)· (πρτ.) ὀχύρου, (μέλλ.) ὀχυρώσω, (ἀόρ.) ὀχύρωσα, (ὑποτ.) ὀχυρώσω· (Παθ.) ὀχυροῦμαι, (πρτ.) ὀχυρούμην, (ἀόρ.) ὀχυρώσασθαι, (ὑποτ.) ὀχυρώσασθαι, (πρκμ.) ὀχυρώμαι, (μετχ.) ὀχυρωμένος, -η, -ον — ὀχυρός, ὀχυρώσις, ὀχυρώμα, ὀχυρωτέος, ὀχυρωτικός, ὀχυρωτέος.

ὄχῳ (-έω) (τι ἢ τινά)· (= πράττω συνε-

χῶς τι, φέρω, φυλάττω, ὑποφέρω, πάσχω· (φρ.) «ἐπὶ τ' ἀγαθὰ μὴ ἐπιστήται ... ὀχεῖν εὐπόρως» (Πίνδαρος) (= φέρει τὴν εὐτυχίαν ὅχι μετὰ μετριότητος· ἱππεύω)· (φρ.) «μέτριον μὲν ὀχοῦντα, μέτριον δὲ πεζοποροῦντα» (Ξενοφῶν) κ.λπ.· (Μέσ.) ὀχοῦμαι (= συνουσιάζομαι)· (πρτ.) ὤχουν, (μέλλ.) ὀχήσω, (ἀόρ.) ὤχησα· (ὑπ.) ἐ ὀχῶ, ὁ ὀχήσω· (εὐ.) ἐ ὀχοῖμι, ὀχοῖην, μ ὀχήσοιμι, ὁ ὀχήσαιμι· (προστ.) ἐ ὄχει, ὁ ὀχῆσον· (ἀπ.) ἐ ὀχεῖν, μ ὀχήσειν, ὁ ὀχῆσαι· (μετχ.) ἐ ὀχῶν, -οῦσα, -οῦν, μ ὀχῆσων, -σουσα, -σον, ὁ ὀχῆσας, -σασα, -σαν· // ὀχοῦμαι (-έομαι) (= φέρομαι ἐπὶ ὀχλήματος ἢ ἐπὶ ἵππου)· (ἐπὶ πλοίου) ταξιδεύω· (μετφ.) (φρ.) «ὀχοῦμαι ἐπὶ ἐλπίδος» (= ἐλπίζω)· (= συνουσιάζομαι)· (φρ.) «ὅποτε τὰ ἄρσενά πάντα δεξάμεναι πάλιν αὐτὶς ἀναβλήδην ὀχέωνται» (Ἄρατος)· (πρτ.) ὠχούμην, (μέλλ.) ὀχήσομαι, (ἀόρ.) ὠχῆσάμην, ὠχῆθην· (ὑπ.) ἐ ὀχῶμαι, ὁ ὀχήσσομαι, ὀχῆθῶ· (εὐ.) ἐ ὀχοῖμην, μ ὀχῆσοῖμην, ὁ ὀχῆσαιμην, ὀχῆθι· (προστ.) ἐ ὀχοῦ, ὁ ὀχῆσαι, ὀχῆθητι· (ἀπ.) ἐ ὀχεῖσθαι, μ ὀχῆσεσθαι, ὁ ὀχῆσασθαι, ὀχῆθηναι· (μετχ.) ἐ ὀχοῦμενος, -ουμένη, -ούμενον, μ ὀχῆσόμενος, -σομένη, -σόμενον, ὁ ὀχῆσάμενος, -σαμένη, -σάμενον, ὀχῆθείς, -θείσα, -θέν· — ἐνῶ ὀχεύω (= βατεύω)· (φρ.) «τὸ μὲν θῆλυ τίκεται, τὸ δὲ ἄρρεν ὀχεύειν» (Πλάτων)· «εἶδον αὐτόν (τὸν κύνα) ὀχεύειν τὴν κύνα» (Πλάτων)· «ὀχεύει δὲ τὰ ἄρσενά καὶ ὀχεύεται τὰ θῆλεα ἐνιαύσια ὄντα πρῶτον· ὥστε καὶ γεννᾶν (ἐπὶ βοῶν)» (Ἀριστοτέλης)· (τὸ μέσον ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν γενῶν) «ὀχεύομαι» (= συνουσιάζομαι)· (μετ' αἰτ.) (φρ.) «ὀχεύω τὸν κύ-

να» — ὀχετός, ὀχῆσις, ὀχῆμα, γαιήοχος, ὀχηματίζω, ὀχηματικός, ὀχημάτιον.

ὄφ, (**ὀπός**), **ή**· (**ὀφομαι**) (= ὀφθαλμός, ὄφης)· (φρ.) «Δήμητρος τοι Ἐλευσίνης ἐρεῖ ὄφ» ('Αντίμαχος)· ὄφ, (**ὀπός**), **ή** (ἔπος) (= ἡ φωνή)· (φρ.) «Ἀτρεΐδω ὀπός ἐκλυον» ('Ιλιάς)· ὠφ, (**ὠπός**), **ή** (καὶ ὁ) (= ὀφθαλμός, πρόσωπον, ὄφης), (αἰτ.) τὴν ὠπα (μόνον κατ' αἰτ. ἐνικοῦ εἰς τὸν Ὀμηρον καὶ Ἡσίοδον)· «τοὺς ὠπας» (Πλάτων).

ὀφι-· (ἐκ τοῦ ἐπιρρ. ὀφέ (= ἀργά) ὀφιος)· // ('Ορθογρ.) τὰ ἐκ τοῦ ὀφι- ἀρχόμενα γράφονται διὰ τοῦ ι, π.χ. ὀφίμος, ὀφίγαμος, ὀφίμαθής, ὀφίμορος, ὀφίμοθος, (δημ.) ὀφίμιά, (-ιάς), **ή**, ὀφίμιές οἱ (= οἱ ὀφιμοὶ καρποῖ).

ὀφίζω· (ὀφέ <ὀφές <φές (= ἀργά) κατὰ τὸ χθές (Χατζιδάκις)) (= κάμνω τι ἀργά, βραδέως· προσέρχομαι ἐξώρας, ὀφέ)· (φρ.) «καὶ τὸ πῦρ καίοντες οὐ προσέεισαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀφίζοντας» (Ξενοφῶν)· (πρτ.) ὠφίζον, (μέλλ.) ὀφίσσω· (Μέσ.) ὀφίζομαι (= πορεύομαι ἀργά· ἀργοπορῶ καὶ καταλαμβάνομαι ὑπὸ τῆς νυκτός καθ' ὁδόν)· (φρ.) «ὑπὸ θήρας ὀφισθέντες» (= καταληφθέντες ὑπὸ νυκτός) (Ξενοφῶν)· «ὀφίζομαι ἐν ταῖς ὁδοῖς» (= διαμένω ἀργὰ τὴν νύκτα εἰς τὰς ὁδοὺς) (Λυσίας)· (παθ. ἀόρ. α') ὠφίσθην, (μετχ.) ὠφίσθης· ὠφισθείς, ὠφισθέν· — ὠφίμις, ὀφίμιος, ὀφία (= ἡ ἐσπέρα), (ἀντίθ.) ὄρθρος· (φρ.) «ὡς δὲ ὀφία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν» (Καὶν. Διαθ.)· «ἐμάχοντο ἐξ ἡνῶς ἀρξάμενοι μέχρι δεῖλης ὀφίης» ('Ηρόδοτος), ὀφίμως.

-οφ, (**-οπός**)· ὀφ*, (**ὀπός**), **ή** (= ἡ φωνή),

ὄφ, (**ὀπός**), **ή** (= ὄρασις) καὶ **πάνω**, (**-νοπος**), **ὁ** (= ὁ τὰ πάντα ὄρων)· // ('Ορθογρ.) τὰ παρὰ τὸ ὄφομαι (<ὄρῶ) ῥηματικά ὀνόματα τρέπουν τὸ ο εἰς ω, ὡς *Κύκλω*, *μύω*, (**-ωπος**), **ὁ**, **ή**, *μεράλω*, (**-ωπος**), **ὁ**, **ή**, *πάνω*, (**-ωπος**), **ὁ**, **ή** καὶ *τυφλώ*, *γλαυκώ*, *παραβλώ*· // τὰ εἰς -οφ γράφονται διὰ τοῦ ο, π.χ. *οἶνω*, (**-οπος**), *ἔπο*, *Κέκρο*, *σκόλο*, *δρύω*, *πάρνω*, (**-οπος**) (= ἀκρίς), *καλαῦρο*, (= ἡ (ἀ)γρίλισσα), *κόλλω* (= τὸ στριφτάρι), *πηνέλο*, (**-οπος**), **ή** (= εἶδος νήσης), *ναῦρο*, (**-οπος**), **ὁ**, **ή** (= στυλινός), *Πέλο*, *ὄφ*, (**ὀπός**), **ή** (= ἡ φωνή), *μέρο* (= ἄνθρωπος), *εὐρύω*, *Δόλο*, *Αἰθίω* ('ὄφ), *αἰθω* ('ὄφ), ἐξαιροῦνται τὰ παρὰ τὸ ὄφομαι ὀξύτονα, ὡς *ἀγλαώ* (<ἀγλαός + ὠφ), *ᾠώ*, (**ὠπός**), **ὁ**, **ή** (= ὄμμα), *ἀρρενώ*, *γλαυκώ*, *δεινώ* (= ὁ ἔχων ἀγρίου ὀφθαλμούς), *τυφλώ*, *λιπαρώ*, *αἵματω* κ.λπ., ὡς καὶ τὸ δρώ (= ὁ ἄνθρωπος), *κλώ*, (*κλωπός*), **ὁ** (= κλέπτει), καὶ παροξύτονα: *αἰγίλω*, *αἰμάλω*, *θυμάλω*, *ἰώ*, *κέρκω* (= μυθώδης ἀνθρωποπίθηκος), *κώνω*, *ῥώ*, (**ῥωπός**), **ή** (= θάμνος), *μώλω*, *ἰώ*, (**-ωπος**), **ὁ** (= μικρὸς ἰχθύς) (βλ. κλίσις). **ὄφης**, (**-εως**), **ή**· (ὄρῶ) (= ἡ ἐξωτερικὴ ὄφης προσώπου ἢ πράγματος)· (φρ.) «εἰσορόων ὄφιν τ' ἀγαθὴν καὶ μῦθον ἀκούων» ('Ιλιάς)· τὸ πρόσωπον· (φρ.) «ὄφιν τέρειναν τήνδ' ἐπλησα δακρύων» (Εὐριπίδης)· φάντασμα· (φρ.) «ὄφης ἐν τῷ ὕπνῳ» ('Ηρόδοτος)· (κατὰ πληθυντικόν) (= οἱ ὀφθαλμοί)· (φρ.) «τὸ κάλλος πάντων εἶλε τὰς ὄφεις ἐπ' αὐτόν» (Ξενοφῶν)· θέαμα· (φρ.) «εἰσορῶ γὰρ τόνδε φίλτατον βροτῶν Πυλάδην δρόμῳ στείχοντα Φωκῶν

ἄπο, *ἡδεῖαν ὄφιν*» (Εὐριπίδης)· Συνήθειες εἶναι αἱ φράσεις: «ἔχω ὑπ' ὄφει» (μετὰ δοτικῆς), ἐνῶ (μετ' αἰτιατικῆς) «θέτω ὑπ' ὄφιν», «λαμβάνω ὑπ' ὄφιν»· (ἐν συνθέσει) ἄποφίς (= ἡ θεά, ὑψηλὸς τόπος, ὅθεν βλέπει τις μέρος τι, τὸ βλεπόμενον)· (φρ.) «ἡ ἄποφίς τῶν Ἀθηνῶν»· «πεδίον ἄπειρον ἐς ἄποφιν» ('Ηρόδοτος)· πολλάκις τίθεται ἀντὶ τοῦ ἔποφίς (= ἐποπτεία, ἐκδοχή, ἀντίληψις)· (φρ.) «μὴ ὑπαρχούσης γὰρ ἀρμονίας καὶ ἐπόφιος θείας περὶ τὸν κόσμον» ('Ιππόδαμος)· «ὑπὸ πᾶσαν ἔποφιν» (= ὅπως καὶ ἂν ἤθελε τις νᾶ τὸν ἐξετάσῃ)· ἀλλὰ καὶ ἡ ἔποφίς ἐνίοτε τίθεται ἀντὶ τοῦ ἄποφίς· (φρ.) «ἀνώμαλον τὴν ἔποφιν τῆς ναυμαχίας ἐκ τῆς γῆς ἡναγκάζοντο ἔχειν» (Θουκυδίδης)· — πρόσοφίς, σύνοφίς, ἀλλὰ καὶ εἰς -ια, π.χ. αὐτοφία, νεκροφία, βιοφία, θεοφία.

ὄφωνῶ (**-έω**)· (= ἀγοράζω ὄφα, ἥτοι τρόφιμα, κρέας καὶ κυρίως ἰχθύς, κν. φωνίζω)· (φρ.) «ὄφωναεῖν ἔοιχ' ἄνθρωπος ἐπὶ τυραννίδι» (Ἀριστοφάνης)· καθόλου (= φωνίζω), ἐκ τούτου καὶ ἡ παροιμία· (φρ.) «Δελφοῖσι θύσας αὐτὸς ὄφωναεῖ κρέας» (Πλούταρχος)· (μέλλ.) ὄφωνήσω· — ὄφωνισμός, ὄφώνιον, ὄφώνια, ὄφωνητικός, ὄφωνισμός, ὄφωνίζω καὶ ὄφωναίω (= ἐφοδιάζω διὰ ζωοτροφῶν, πρόμηθεύω)· (φρ.) «ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ὄφωνιασας τὴν δύναμιν» (Διόδωρος Σικελιώτης).

ο-ω· (βλ. ο, Ο καὶ ο καὶ ω).

-όω· τὰ εἰς -όω ὠρμήθησαν ἀπὸ τῶν ἐπιθέτων εἰς -ωτός, βραδυτέρον δὲ κατ' ἀναλογίαν τῶν εἰς -αω, -εω· κατὰ τὸ φιλητός, ἀγαπητός, (δηλῶ) δηλωτός κ.λπ.· δουλόω, ταπεινώω, ὀρθόω, ἐπειδὴ δὲ πολλὰ

τούτων ἐδήλουν τὴν πράξιν τὴν διὰ τοῦ θέ-
ματος σημαινομένην, π.χ. *ταπεινόω*, *κη-
λιδόω*, *γεφυρόω*, μετὰ τὸν Ὅμηρον ἀνα-
λογικῶς ἐδήλωσε ποικίλας σχέσεις, τῶν ὀ-
ποιῶν ἄξια ἰδιαίτερας σημειώσεως εἶναι ἡ
μεταβιβαστική, *ἀσθενόω* (= ἀδυνατίζω
τινά), ἐνῶ *ἀσθενῶ* (-έω) (= εἶμαι ἀσθε-
νής)· *ἰσχυρόω*, *ἐξανεμόω*, *ὀρθόω*, *έλασ-*

σόω, *δουλόω*, *ταπεινόω*.

Εἰς -οω ἐσχηματίσθησαν καὶ ἐξ ὀνομάτων
πρωτοκλίτων: *γεφυρόω*, (γέφυρα), *κορυ-
φόω*, (κορυφή), καὶ τριτοκλίτων *σκοτόω*
(σκότος), (ἄηρ) *ἐξαερόω*, (μέλι) *μελι-
τοῦν*, ὡς καὶ ἐκ συγκριτικῶν, π.χ. (βελ-
τίων) > *βελτιόω*, *μειόω*, *ἐλαττώω*, *χειρόω*
κ.λπ.

Π

π, Π· τό «πεῖ» ἢ «πῖ»· τὸ ἄκλιτον δέκα-
τον ἕκτον γράμμα τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβή-
του· τοῦτο προήλθεν ἐκ τοῦ φοινικικοῦ ἄλ-
φαβήτου (pe), τὸ ὅποῖον εἶναι τὸ δέκατον
ἑβδομον γράμμα αὐτοῦ καὶ ἀντιστοιχεῖ
πρὸς τὸ γράμμα τῆς Ἰνδικῆς (P), σημαίνει
δὲ τὸ «στόμα»· ἐγράφετο ὡς (Ϝ), τὸ
δὲ ἑλληνικὸν εἶχε ποικίλας μορφὰς
(Ϝ ϝ) (ἑνατος καὶ ὄγδοος αἰ. π.Χ.),
Ϟ (κρητικόν), Ϡ (σύγχρονον)· τὸ ἑλληνι-
κὸν (π) διὰ μέσου τῶν αἰώνων προφέρεται
κατὰ κανόνα ὡς κλειστός καὶ ἀκαριαῖος δι-
χειλικὸς φθόγγος καὶ ὡς φιλὸς ἔχει ἀντι-
στοίχους φθόγγους τὸν μέσον (β) καὶ τὸν
δασύ (φ)· ἔμεινε δὲ ἀμετάβλητος, π.χ.
(ἰνδ.) *pitar*, (λατιν.) *pater*, (ἑλλην.)
πατήρ, (δημ.) πατέρα, μετεβλήθη δὲ εἰς
ξένας λέξεις: *Μυκή(π)ερνα* > *Μυκή(β)ερ-
να*, *Ἀμ(π)ρακία* > *Ἀμ(β)ρακία*, οὕτω καὶ
τὸ *πατάνιον* - *βατάνιον* καὶ *βατεῖν* ἀντὶ
πατεῖν ὀφείλονται εἰς παρετυμολογίαν
(πρβλ. καὶ τὰ σήμερον ἐν χρήσει *προβατῶ*
καὶ *περπατῶ*). Ἐναλλαγὴν ἔχομεν καὶ εἰς
τὰ *βικρόν*, *Βύσιος* ἀντὶ *πικρόν*, *Πύσιος*,
Λεβαδεύς, *Λιπαθεύς*, *Λεβάδεια* - *Λεπά-*

θεια, *Νιόβη* - *Νιόπη*, *πρύτανις* - *Βρύτα-
νις*, *Κυπάρισσος* - *Κυφάρισσος*, *Κορο-
παῖος* - *Κοροφαῖος*.

Ὅπου δὲ συνέπεσε π + F παρήχθη δι-
πλοῦν ππ, π.χ. *ὅπFατα - ὅππατα (= ὅμ-
ματα).

Ὅταν συμπέσῃ χειλικὸν π, (β,φ) μετὰ τοῦ
F παρατηρεῖται ἀπώλεια τοῦ F, π.χ. νή-
π(F)ιος (νηπύτιος) > *νήπιος*, (ἐκατόμ-
β(F)η, ὑπερ(F)ιάλος). Εἰς τὴν ἑλληνικὴν
λέγεται ἵππος διὰ δύο ππ παρὰ τὸ ἔπομαι
δι' ἐνός. Εἰς τὴν ἀρχὴν λέξεων ἡπλοποιή-
θη τὸ διπλοῦν (ππ) εἰς ἀπλοῦν «π», ὅθεν
ππάματα (<πάματα <πάομαι = λαμβά-
νω, κτῶμαι). Τὸ λατινικὸν p ἐτρέπη κατ'
ἀφομοίωσιν πρὸς τὸ ἡχηρὸν b τῆς ἀκο-
λούθου συλλαβῆς εἰς b, π.χ. *bi-bo*
(<ἰνδ. *pibati*).

Μετὰ τὰ ἔρρινα (μ, ν) εἰς τὸ μέσον λέξεως
ἢ καὶ εἰς συνέπειαν δύο λέξεων ὁ φθόγγος
(π) προφέρεται ὡς τὸ λατινικὸν b (μπ),
π.χ. *συμπάσχω* (συμ-bάσχω), τὸν *Πει-
ραιᾶ* (τομbειραιᾶ) οὗτος εἶναι ὁ λόγος,
κατὰ τὸν ὅποιον ὁ φθόγγος b τῶν ξένων
λέξεων ἀποδίδεται εἰς τὴν ἑλληνικὴν διὰ

τοῦ συμπλέγματος (μ π), π.χ. (γαλλ.) *berthe* - *μπερντές*, (ἀγγλ.) *baby* - *μπέμπης*, (ιταλ.) *bordello* - *μπορντέλλο*, (τουρκ.) *bahçe* - *μπαξές*, (γαλλ.) *bohème* - *μποέμ*, (πορτογαλ.) *banana* - *μπανάνα*, (ἀρχ. γερμ.) **balkon* - *μπαλκόνι*, (σλαβ.) *babo* - *μπάμπω* ή, (βενετ.) *baul* - *μπαούλο* κ.λπ. // τὸ «π» ὑφίσταται πολλὰ πάθη:

1) τρέπεται α) εἰς κ (εἰς τὴν ἰωνικὴν διάλεκτον καὶ εἰς τὰς ἀναφορικὰς καὶ ἐρωτηματικὰς ἀντων. καὶ ἐπίρρ), π.χ. *πῶς* > *κῶς*, *ὅπως* > *ὄκως*, *ποῖος* > *κοῖος*, *ὁποῖος* > *ὄκοῖος*, *πόσος* > *κόσος*, *ὁπόσος* > *ὄκοσος*, (εἰς τὴν νεοελλ.) *πάγουρος* > *κάβουρας*. β) πρὸ τοῦ δ εἰς β, ὡς *κλέπ-δην* > *κλέβδην*· *ῥάπισμα* > *ῥάβδος*. γ) εἰς φ, ὡς *λί-π-ος* > *ἀλεί-φ-ω*, *βλέπω* > *βλέφ-αρον*. καὶ εἰς τὴν δημοτ. τὸ σύμπλεγμα (π τ) εἰς (φ), ὡς *πτύω* > *φτόνω*, *πτωχός* > *φτωχός*, *πτερόν* > *φτερόν*. (πολλάκις διατηρεῖται καὶ ἀμετάβλητον εἰς λέξεις ἐκ τῆς λογίας παραδόσεως, ὡς *πτῶμα*, *σύμπω-ση*, *περίπτωση*, *πταισματοδικεῖον*) καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν εἰς τὸ σύμπλεγμα (σ π) π.χ. *σπόνγγος* > *σφόνγγος* > (δημ. *σφουγγάρι*), *σπόνδυλος* > *σφόνδυλος* > (δημ. *σφονδύλι*. δ) πρὸ τοῦ σ ἐνούμενον μετ' αὐτοῦ τρέπεται εἰς ψ, ὡς *λείπ-σω* > *λείψω*, *σκόλοπ-ς* > *σκόλοψ*. ε) εἰς τὴν δημ. εἰς φ εἰς τὰς λέξεις *κόλπος* > *κόρφος*, *ἐγκόλιον* > *γκόλφι*.

2) ἐναλλάσσεται α) εἰς τὴν αἰολικὴν διάλεκτον τρεπόμενον εἰς μ, ὡς *ὄππα* > *ὄμμα*, *μετὰ* > *πεδά*, (δημοτ.), *πατινάδα* > *ματινάδα*, *μέσπιλον* > *μούσμουλο*, *Πεντέλη* > *Μεντέλη*. β) τρεπόμενον εἰς γ, ὡς *λαπαρός* > *λαγαρός*, καὶ *τάνάπαι* λα-

γός > *lepus*. γ) εἰς ξένας λέξεις εἰσαχθείσας εἰς τὴν ἀρχ. ἑλλην. ἐναλλάσσεται πρὸς τὰ χειρικά β καὶ φ, ὡς *Ἀμπρακία* > *Ἀμβρακία*, *Νιόβη* > *Νιόπη*, *πρύτανις* > *βρύτανις*.

3) ἀνομοιοῦται, ἥτοι ἐπὶ δύο ἀλλεπαλλήλων συλλαβῶν λέξεως, αἱ ὁποῖαι ἔχουν εἰς τὴν ἀρχὴν ἄφωνον δασύ, τρέπεται τοῦτο εἰς τὸ ἀντίστοιχόν του φίλον, ὡς *φύω* > *φέφυκα* > *πέφυκα*, *φεύγω* > *φέφευγα* > *πέφευγα*, *φιλῶ* > *φεφίληκα* > *πεφίληκα*.

4) ἀφομοιοῦται α) εἰς (μ), π.χ. *λείπω* > *λέλειπμαι* > *λέλεμμαι*, *βλέπω* > *βλέμμα*, *ὄμμα* > *ὄμμα*. β) εἰς τινὰς διαλέκτους πρὸς τὸ τ, ὡς (κρητ.) *γέγραπται* > *γέγραπται*, (Θεσσαλ.) *ποτλιάρχος* > *τοτλιάρχος* καὶ γ) εἰς β πρὸ β, ὡς *ὑποβάλλω* > *ὑπβάλλω* > *ὑββάλλω*.

5) ἐπιδρᾷ ἐπὶ τὸ ἔρρινον «ν» καὶ τρέπει αὐτὸ εἰς μ, ὡς *ἐν-πλέκω* > *ἐμπλέκω*, *ἐν-πίπτω* > *ἐμπίπτω*, *ἐν-πειρος* > *ἐμπειρος*. 6) διπλασιάζεται εἰς τὴν αἰολ. διάλεκτον καὶ εἰς τοὺς ἐπικ. (εἰς τὰς ἀναφορ. ἀντων. καὶ μόρ.), π.χ. *ὁποῖος* > *ὀπποῖος*, *ὁπόσε* > *ὀππόσε*, *ὅπως* > *ὀππως* κ.λπ.

7) ἀναπτύσσεται εἰς τοὺς ποιητὰς μετὰ τὸ π τὸ τ, ὡς *πόλις* > *πτόλις*, *πόλεμος* > *πτόλεμος*, *Τριπόλεμος* > *Τριπτόλεμος*.

8) πρὸ ὀδοντικού, ἐὰν εἶναι ἐτερόπουνον συμπνευματίζεται, ἥτοι γίνεται ὁμόπουνον πρὸς τὸ ἐπόμενον ὀδοντικόν, ὡς *ἐπτά* > *ἑβδομος*, *ἐλείπ-θην* > *ἐλείφθην* καὶ τὰνά-*καλιν κρυφά* > *κρυφ-τός* > *κρυπτός*, *τέτριβ-ται* > *τέτριπται*, *γέγραψται* > *γέγραπται*.

9) μετὰ τοῦ J εἰς ῥηματικὰς καταλήξεις ἀποτελεῖ τὸ σύμπλεγμα (π τ) ὡς *κοπ-ῖω* > *κόπτω*. // ὡς σύμβολον βραχυγραφικόν

εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν τονούμενον ἄνω καὶ δεξιὰ (π') ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν ὀγδοήκοντα (80), τὸ τακτικὸν «ὀγδοηκστός» καὶ τὸ ἐπίρρ. «ὀγδοηκοντάκις»· τονούμενον δὲ ἀριστερὰ καὶ κάτω (π) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδας (80.000) καὶ τὸ τακτικὸν ὀγδοηκοντάκις χιλιοστός καὶ τὸ ἐπίρρ. ὀγδοηκοντάκις χιλιάκις· ὁμοίως τὸ Π εἰς τὸ ἄττικὸν ἀριθμητικὸν σύστημα καὶ ἀλ-*λαχοῦ* ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸν ἀριθμὸν πέντε, τιθέμενον δὲ ἄνωθι τοῦ Δ ($|\Delta|$) = 50, τοῦ Η ($|\text{H}|$) = 500, τοῦ Χ ($|\text{X}|$) = 5.000 καὶ τοῦ Μ ($|\text{M}|$) = 50.000· (βλ. ἀριθμητικός).

Εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη τὸ κεφαλαῖον Π δηλοῖ τὴν δεκάτην ἔκτην ῥαφιδίαν τῆς Ἰλιάδος, τὸ δὲ μικρὸν (π) τὴν δεκάτην ἔκτην ῥαφιδίαν τῆς Ὀδυσσεΐας. Χρησιμοποιεῖται τὸ π εἰς πολλὰς συντομογραφίας: π.Χ. (= πρὸ Χριστοῦ), π.χ. (= παραδείγματος χάριν), π.μ. (= πρὸ μεσημβρίας). Διὰ τοῦ γράμματος Π εἰς τὰ ἀρχαία σχόλια ἐδη-*λουτο*, α) «*πάντα*», ἥτοι τὰ ἀντίγραφα, καὶ β) «*πάντες*», ἥτοι οἱ ἐρμηνευ-*ται* ἢ οἱ ἐκδότης.

παγγενής, -ής, -ές· (= παντοειδής), (ἐ-*πίρρ*.) παγγενεῖ καὶ παγγενή, (ἡ αἰτ. ὡς ἐ-*πίρρημα*)· (φρ.) «*παγγενὴ ἐπίρρημα με-
σότητος μετεβλήθη δὲ ἐξ αἰτιατικῆς πτώ-
σεως εἰς ἐπίρρημα*» (Μέγα Ἑτυμολογι-*κόν*)· (φρ.) «*πανδημεῖ τε καὶ παγγενεῖν*
(= μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ μετὰ παν-*τὸς τοῦ γένους ἢ πάντων τῶν γενῶν).*
πάγγλωστος (καὶ **πάγγλωττος**), -ος,
-ον· ὁ λαλὼν πάσας τὰς γλώσσας.

πάγος· (πῆγνυμι) (= τὸ πεπηγός· παγε-*τός*)· πάγος ὁ (<λατ. *pagus* = διαμέ-

ρισμα, ἐπαρχία).

πάθημα, (-ατος), τό· «τὰ παθήμα-
τα τῶν φθόγγων» εἶναι μεταβολαί,
ἥτοι αἱ τροπαὶ αὐτῶν, π.χ. *λείπω*, *ἐλπτον*,
λέλοιπα κατὰ συστολήν τῆς διφθόγγου εἰ-
εἰς βραχὺ φωνήεν ι (ποσοτικὴ τροπή*) καὶ
τοῦ εἰ εἰς οἱ (ποιοτικὴ τροπή*)· //(Λογ.)
«*παθήματα τά*», αἱ τροπαὶ τῶν ἐν-
νοιῶν, ποιότητων, μεγεθῶν.

παθηματικός, -ή, -όν· ὁ εἰς παθήματα ὑ-
ποκείμενος· (Συντακτ.) «*παθηματι-
κὰ ῥήματα*» τὰ σημαίνοντα σωματι-
κὸν ἢ ψυχικὸν πάθος: *φαρμακάνομαι*, *τυ-
φλώνομαι*, *στραβάνομαι*, *ζεσταίνομαι*,
θερμαίνομαι, *λυποῦμαι*, *εὐχαριστοῦμαι*,
θλίβομαι κ.λπ. καὶ μερικά ῥήματα ἐνερ-
γητικοῦ τύπου εἶναι παθηματικά (*πεθαί-
νω*, *σβήνω* (= *σβήνομαι*), *ψωριάζω*,
πρασινίζω, *μαυρίζω*)· ταῦτα διὰ τῆς ση-
μασίας των λαμβάνουν προσδιορισμὸν τοῦ
ποιητικοῦ αἰτίου, π.χ. «*τὰ πάνδενα ἔπα-
θα ἀπ' αὐτόν*», καὶ σχηματίζουν καὶ μετο-
χὴν παθητικοῦ παρακειμένου, π.χ. *ἄρρω-
στημένος*, *κρυωμένος*, *ψωριασμένος*,
λειωμένος κ.λπ., τὰ παθηματικά ἔχουν ἀν-
τικείμενον κατ' αἰτιατικὴν· ἡ ὁποία δηλοῖ
τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸ ὁποῖον
ἀναφέρεται τὸ πάθος (φόβος, χαρά, ἐντρο-
πὴ κ.λπ. τοῦ ὑποκειμένου), π.χ. «*ὁ Διάκος
τοὺς Τούρκους δὲν φοβάται*»· «*τῇ λεβεν-
τιᾷ τὴν χαίρονται οἱ ψωριασμένοι κάμ-
ποι*».

πάθησις, (-εως), ῖ· (Γραμμ.) τὸ πάθη-
μα*, «*πάθησις φθόγγων*», «*πά-
θησις φωνηέντων*».

παθητικός, -ή, -όν· (ἀντίθετον ποιητι-
κός)· //(Γραμμ.) «*παθητικὰ ῥήμα-
τα**», ῥήματα (ἢ παρεπόμενα αὐτῶν)

δηλοῦντα ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει, «παθητικὴ φωνή», «παθητικὴ διάθεσις».

Τὰ παθητικὰ ῥήματα εἶναι δύο εἰδῶν: 1) κύρια παθητικὰ ἐξ ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν γινόμενα, τῶν ὁποίων τὸ πάθος ἔξωθεν ὑπ' ἄλλου προσώπου ἐνεργεῖται, π.χ. «ὁ ἀμνὸς σφάττεται ὑπὸ τοῦ Θύτου». Τὸ ποιητικὸν αἷτιον αὐτῶν ἐκφέρεται: α) διὰ γενικῆς μετὰ τῆς προθέσεως ὑπό, πρόσ, παρά, ἀπό καὶ ἐκ (βλέπε ποιητικὸν αἷτιον*), καὶ β) διὰ δοτικῆς ἀπλῆς ἐπὶ τοῦ παθητικοῦ πρkm., ὑπερσ., τετελ. μέλλοντος καὶ τῶν ῥηματικῶν ἐπιθέτων εἰς -τεος καὶ -τος, π.χ. «τί πέπρακται τοῖς ἄλλοις;» (= ὑπὸ τῶν ἄλλων) (Δημοσθ.). «ὠφελητέα σοι ἢ πόλις ἐστίν» (= ὀφείλει ὑπὸ σου ὠφελεῖσθαι) (Ξενοφών). Τὸ ποιητικὸν αἷτιον εἰς τοὺς παθητικούς πρkm. καὶ τὰ ῥηματικὰ ἐπιθέτα τίθεται καὶ διὰ τῆς «ὑπό» μετὰ γενικῆς, π.χ. «ἐτετίμητο ὑπὸ Κύρου» (Ξενοφών). 2) αὐτοπαθητικὰ, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ πάθος εἶναι κατάστασις τις τοῦ ὑποκειμένου, π.χ. νοσῶ, πάσχω κ.λπ. Εἰς ταῦτα καταλέγονται καὶ τὰ παθηματικὰ λεγόμενα ῥήματα τὰ σημαίνοντα πάθος ψυχικόν, ἐκφέρουν δὲ τὸ αἷτιον κατὰ δοτικὴν ἀπλῆν ἢ μετὰ τῆς προθέσεως ἐπί, π.χ. «ἀθυμῶ τοῖς γεγεννημένοις» (Ξενοφών). «ἡσυχονοντ' ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἁμαρτήμασιν» (Ἰσοκράτης). κατ' ἀναλογίαν πρὸς αὐτὰ ἔχομεν καὶ τὸ «βαρέως φέρω τινί», «χαλεπῶς φέρω τινί», «στέργω ἐπὶ τινι».

Τὰ παθητικὰ ῥήματα γίνονται ἐκ μονοπτῶτων ἢ διπτῶτων ἐνεργητικῶν, ἀφοῦ τὸ μὲν ὑποκείμενον τοῦ ἐνεργητικοῦ τραπῇ

εἰς ποιητικὸν αἷτιον, τὸ δὲ ἀντικείμενον (ἐπὶ τῶν διπτῶτων «τὸ ἄμεσον ἀντικείμενον») εἰς ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ, μείνη δὲ ἀμετάβλητον τὸ ἔμμεσον τῶν διπτῶτων, π.χ. «τούτους ἐτίμα Κύρος» (= οὕτως ἐτιμῶντο ὑπὸ τοῦ Κύρου), «Σωκράτη(ν) διδάσκει τοὺς παῖδας τὴν σωφροσύνην» (= ὑπὸ τοῦ Σωκράτους διδάσκονται οἱ παῖδες τὴν σωφροσύνην).

Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ἐνεργητικῶν γινομένων παθητικῶν ἐνίοτε γίνεται ὑποκείμενον καὶ τὸ ἔμμεσον ἀντικείμενον, μένει δὲ ἀμετάβλητον τὸ ἄμεσον, π.χ. «τοῖς ἐννέα ἄρχουσιν ἐπέτρεψαν τὴν φυλακὴν» (= οἱ ἐννέα ἄρχοντες ἐπετρέψαν τὴν φυλακὴν) (Θουκυδίδης).

Τὸ σύστοιχον ἀντικείμενον τοῦ ἐνεργητ. μένει εἰς τὸ παθητικόν, σπανίως δὲ γίνεται ὑποκείμενον: «ἄλλην εὐεργεσίαν τις εὐεργετηθεὶς» (Πλάτων). «ἱκανὰ τοῖς πολεμίοις ἡτύχῃται» (= ἱκαναὶ εὐτυχίαι) (Θουκυδίδης). Ὅταν εἰς τὸ ἐνεργητικὸν ῥήμα ἢ μία ἐκ τῶν δύο αἰτιατικῶν εἶναι κατηγορούμενον τοῦ ἀντικειμένου, αὕτη εἰς τὸ παθητικόν (ὡς κατηγορούμενον) γίνεται ὀνομαστική: «Δαρεῖος Κύρον στρατηγὸν πάντων ἀπέδειξε» (= ὑπὸ Δαρείου Κύρος στρατηγὸς πάντων ἀπεδείχθη) (Ξενοφών).

Μερικὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα λαμβάνοντα παθητικὴν σημασίαν συντάσσονται παθητικῶς, π.χ. ὡς παθητικὸν τοῦ «εὖ λέγω τινά» (= ἐπαινῶ), «εὖ ἀκούω ὑπό τινος» (= ἐπαινοῦμαι), ὡς παθητ. τοῦ «κακῶς ἀκούω ὑπό τινος» (= κακολογοῦμαι), ὡς παθητ. τοῦ «εὖ ποιῶ τινά» (= εὐεργετῶ), «εὖ πάσχω ὑπό τινος» (= εὐεργε-

τοῦμαι), ὡς παθητ. τοῦ «κακῶς ποιῶ τινά» (= κακοποιῶ), «κακῶς πάσχω ὑπό τινος» (= κακοποιοῦμαι).

πάθος, (-ους), τό· (Ῥητορ.) παθητικὴ ἔκφρασις, ἥτοι θερμὸς λόγος προκαλῶν εἰς τοὺς ἀκροατὰς συγκίνησιν. // (Λογ.) τὰ συμβεβηκότα· αἱ τῶν πραγμάτων ιδιότητες. // (Γραμμ.) μεταβολὴ φθόγγου, κατὰ τὴν ἑξῆς, θέματός τινος· ἢ μεταβεβλημένη σύνταξις· (εἰς τὴν γραφὴν) τὰ διάφορα τοῦ τόνου σημεία, ἥτοι ἀπόστροφος*, ὑποδιαστολή*, ὑφέν*, (βλ. λς).

παιάν, (-ἄνος), ὁ· θρησκευτικὸν ἄσμα, λατρευτικοῦ χαρακτήρος ψαλλόμενον ὑπὸ ὀρχουμένων αἰδῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀρχικῶς, ἀργότερον δὲ καὶ ἄλλων θεῶν, ὡς καὶ ἡρώων· βραδύτερον διεμορφώθησαν καὶ ἄλλα εἶδη παιᾶνος (ἐμβατήριος, ἐπινίκιος, συμποσιακός, γαμήλιος κ.ἄ.)· παιᾶνας ἐποίησαν περιώνυμοι Ἕλληνες ποιηταί, ὡς ὁ Κρῆς Θαλήτας, ὁ Πίνδαρος, ὁ Σιμωνίδης, ὁ Ἀλκμάν, ὁ Βακχυλίδης, ὁ Αἰσχύλος, ὁ Σοφοκλῆς κ.ἄ.

παιανίζω (καὶ παιωνίζω)· (ἀμτβ.) (= ἄδω τὸν παιᾶνα, ἥτοι ἐπινίκιον ὕμνον, τιμῶ διὰ παιάνων)· (φρ.) «μετὰ κρότου καὶ χαρᾶς ἐπαιανίζον ἐπὶ τῇ νίκῃ» (Ἰώσηπος). «ὡς ἐπαιωνίζον κεχαρηκότες» (Ἡρόδοτος). (πρτ.) ἐπαιανίζον, (μέλλ.) παιανίσω, (ἀόρ.) ἐπαιάνισα καὶ ἐπαιώνισα. (Παθ.) παιανίζομαι (= τιμῶμαι διὰ παιάνων), (πρkm.) πεπαιανίσμαι καὶ πεπαιώνισμαι, (μετχ.) πεπαιανισμένος καὶ πεπαιωνισμένος, -η, -ον· (φρ.) «τὸν θάνατον μόνον ἀνθρώπων παιανίζονται» (Φιλόστρατος). «παιάν· ὕμνος εἰς Ἀπόλλωνα ἐπὶ λοιμῷ γενόμενος

<οἶον> παῖων τις ἀπὸ τοῦ παύσασθαι, καταχρηστικῶς δὲ καὶ εἰς ἄλλον θεὸν τινά ὕμνος ἐπὶ τινὶ ἔργῳ κατωρθωμένῳ λεγόμενος» (Βεκκ. Ἀνέκδ.). «δύο παιᾶνας ἦδον οἱ Ἕλληνες πρὸ μὲν τοῦ πολέμου τῷ Ἄρει, μετὰ δὲ τὸν πόλεμον τῷ Ἀπόλλωνι» (Σχολ. Θουκυδ.). «παιᾶνας· ἢ τοὺς λεγομένους παιᾶνας ὕμνους εἰς Ἀπόλλωνα ἐπὶ καταπαύσει λοιμοῦ· ἢ Παιήονα τὸν τῶν Θεῶν ἱατρὸν ἢ παιῶνας, ὡς νῦν, ὥδᾶς ἐπὶ εὐτυχίᾳ καὶ νίκῃ διὰ τοῦ ω, ἐξ οὗ καὶ παιωνίζειν» (Σχολ. Πλατ.). (μετὰ συστοίχου αἷτ.)· (φρ.) «ἔπειτα σὺ ὀλολυγμὸν ἱερὸν εὐμενῇ παιάνισον» (Αἰσχύλος). —παιωνισμός, παιανισμός, παιάν, παιωνικός, Παιώνια (= ἑορτὴ τοῦ Παιῶνος), παῖωνιος, παιᾶνις, παιανιστής, παιανικός, παιανιστάι (= οἱ ἄδοντες τὸν παιᾶνα). **παιανικός, -ή, -όν·** (Μετρ.) «π.ω.ν.ικ.ῆ. ὦ.δ.ῆ», ἄσμα ᾄδόμενον κατὰ τρόπον παιᾶνος.

παιᾶνις, (-ιδος), ἡ· ἡ τοῦ παιᾶνος· «παιᾶνιδες αἰοδαί».

παιδεῖα, (-ας), ἡ· ἡ ἐκπαίδευσις· (ἐν συνθέσει) προπαιδεῖα, ἐγκυκλοπαιδεῖα (κακῶς προπαίδεια, ἐγκυκλοπαίδεια, διότι ἔχει τὸ ἄμακρόν), (διὰ τῆς εἰ διφθόγγου ἐκ τοῦ παιδεύω), ἄλλο τὸ παιδία (= παῖγνιον), οὕτω καὶ εὐπαιδία, ἀπαιδία (= ἀτεκνία), ὀλιγοπαιδία, πολυπαιδία (παρὰ τὸ παῖς).

παιδίον, (-ίου), τό· (= μικρὸς παῖς)· παιδίον, (-ου), τό (= νόσος τῶν παίδων, σπασμοί)· πεδίον, (-ου), τό, πέδον (= πεδιάς).

παίζω· (ἀμτβ.) (= ἀσχολοῦμαι περὶ τὰ παίγνια· (φρ.) «τὰ παιδία παίζει» (ἄττ.*

σύνταξις), διασχεδάζω, ἐμπαίζω, καταγελῶ, σκώπτω, ἀστείζομαι· (φρ.) «καὶ γὰρ παίζων οὐδὲν ἤττον ἢ σπουδάζων ἐλυσιτέλει» (Ξενοφών), ὀρχοῦμαι, ἐρωτοτροπῶ· (φρ.) «εἶδε τὸν Ἰσαὰκ παίζοντα μετὰ Ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ» (Παλ. Διαθ.)· χορεύω, ταλαντεύομαι, (δημ.)· (φρ.) «παίζει τ' ἀγόρι στὴ ροδιά», «παίζει τὸ μάτι μου», (ἐπὶ ἀψύχων) κινεῖσθαι τῇδε καὶ κείσε· (πρτ.) ἔπαιζον, (μέλλ.) παίζομαι καὶ (δωρ.) παίζομαι καὶ παίζω, (ἀόρ.) ἔπαισα ἢ ἔπαιξα, (πρkm.) πέπαικα (καὶ μτγν.) πέπαιχα, (παθ. ἀόρ.) ἐπαίχθην, (ὑποτ.) παιχθῶ, (πρkm.) πέπαιγμαι ἢ πέπαισμαι, (μετχ.) πεπαιγμένος ἢ πεπαισμένος, -η, -ον· (φρ.) «ὁ λόγος πέπαισται» (= ἔχει λεχθῇ χάριν ἀστεϊσμοῦ)· — (μετ' αἰτ. συστοίχου)· (φρ.) «παίζω παιδιὰν πρὸς τινα» (Ἀριστοφάνης)· (μετ. αἰτ.) (= περιπαίζω)· (φρ.) «ἡ τύχη τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα παίζει»· «παίζω τινά» (= περιπαίζω)· «παίζω τινί» (= ἀσχολοῦμαι περί τι παιγνίδιον)· (φρ.) «κίβοις ἐπὶ συνθήκαις παίζειν» (Κτησίας)· «σφαίρηται δ' ἄρ' ἔπαιζον» (Ὀμηρος) (= ἔπαιζον τόπι), (μτφ. νεωτ.) (= πάλλομαι)· (φρ.) «παίζει τ' ἀγέρι στὴ ροδιά» (Ζερβός)· — παίγνιον, παιγμός, παιγμονή (= ἐμπαιγμός), παιγνία, παιγνίδιον, συμπαιγνία, παιγνήμων, παίγνιώδης, παίγνιος (= ἀστεῖος)· (φρ.) «ἐπαίσαμεν Ἀττικοί, ἐπαίξαμεν Ἕλληνες» (Μοῖρις)· «Παῖξαι Δωριεὺς διὰ τοῦ ξ, ὁ δὲ Ἀττικὸς παῖσαι, καὶ παῖσατε καὶ συμπαίκτης διὰ τοῦ σ ἐρεῖς» (Φρύνιχος)· // (Γραμμ.) ἐπὶ λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο χάριν ἀστεϊσμοῦ, λογοπαικτικῶς, π.χ. «οἱ κωμωδοὶ

παίζειν εἰώθασιν τὰ τοιαῦτα» (Σχολ. Ἀριστοφάνους).

παίρνω· (δημ.) (ἐκ τοῦ ἐπαίρω)· (ἀόρ.) ἐπῆρα, π.χ. «πῆρε βροχή»· συνήθως τὸ παίρνω μετ' ὀνόματος ἢ ἐπιρρήματος ἀποτελεῖ περίφρασιν καὶ δέχεται ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, π.χ. «τὸν ἐπῆραν μυρουδιά» (= τὸν ἀντελήφθησαν)· «νὰ πάρω δίπλα τὰ βουνά» (= νὰ διατρέξω τὶς πλαγὰς τῶν βουνῶν)· ἄλλο περνώ (περάω, -ρῶ). **παῖς**, (**παιδός**), ὁ· τῷ παιδί, τὸν παῖδα, ὃ παῖ, (δυϊκός) τῶ παῖδε, τοῖς παῖδιν· (πληθ.) παῖδες, (παῖδων), οἱ, τοῖς παισί, τοὺς παῖδας, ὃ παῖδες· τὸ «παῖς» ὡς β' συνθετικὸν ἀναβιβάζει τὸν τόνον, π.χ. ἄπαις, ἐλευθερόπαις, παλμπαις ἀρρενόπαις, πολύπαις, φιλόπαις καὶ ἀφρημένα οὐσ.: ἀπαιδιά, εὐπαιδιά, πολυπαιδιά κ.λπ. (βλ. -αῖς).

παίω· (ἀμτβ.) (ἢ παῖω τινά) (= κτυπῶ, τύπτω διὰ τῶν χειρῶν τινα ἢ διὰ τῆς ῥάβδου· (μτφ.) πληγῶνω διὰ τοῦ λόγου)· (φρ.) «ἐς τάχος παῖει ξυνάπτων στρογγύλοις τοῖς ῥήμασι» (Ἀριστοφάνης)· (πρτ.) ἔπαιον, (μέλλ.) παίσω, (ἀόρ.) ἔπαισα, (πρkm.) πέπαικα, (ὑπερσ.) ἐπεπαίκειν· (ὑποτ.) ἐπαίω, ἃ παίσω, πρ πεπαίκα, πεπαικῶς ὦ· (εὐκτ.) ἐπαίοιμι, μ παίσοιμι, ἃ παίσαιμι, πρ πεπαίκοιμι, πεπαικῶς εἶην· (προστ.) ἐπαῖε, ἃ παῖσον, πρ πεπαικῶς ἴσθι (ἀπαρ.) ἐπαῖειν, μ παῖσειν, ἃ παῖσαι, πρ πεπαικέναι· (μετχ.) ἐπαίω -ουσα, -ον, μ παίσων, -σουσα, -σον, ἃ παίσας, -σασα, -σαν, πρ πεπαικῶς, -κυῖα, -κός.

// παίομαι· π ἐπαίομην, μ παήσομαι, ἃ ἐπαισάμην, ἐπαίσθην, πρ πέπαισμαι, ὃ ἐπαισάμην· (ὑποτ.) ἐπαίωμαι, ἃ παίσωμαι, παισθῶ, πρ πεπαισμένος ὦ· (εὐκτ.) ἐ

παιοίμην, μ παησοίμην, ἃ παισαίμην, παισθείην, πρ πεπαισμένος εἶην· (προστ.) ἐπαίου, ἃ παῖσαι, παίσθῃ, πρ πέπαισο· (ἀπαρ.) ἐπαίεσθαι, μ παήσεσθαι, ἃ παίσασθαι, παισθῆναι, πρ πεπαῖσθαι· (μετχ.) ἐπαίμενος, -ομένη, -όμενον, μ παησόμενος, -μένη, -όμενον, ἃ παισάμενος, -σαμένη, -σάμενον, παισθεῖς, -θείσα, -θέν, πρ πεπαισμένος, -μένη, -μένον· — (μετ' αἰτ.)· (φρ.) «τοῖσι σκντάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρσας» (Ἡρόδοτος)· (καὶ μεσ.) «παίομαι ὑπό τινος, παρὰ τινος ἢ μετ' αἰτ.»· (φρ.) «ταῦτα ἀκούσας ὁ Κῦρος ἐπαίσαστο ἄρα τὸν μηρόν» (Ξενοφών) (= ἐκτύπησε τὸν μηρόν του): — τὸ παῖω διαφέρει τοῦ «βάλλω»· «παῖω» μὲν διὰ τῆς χειρὸς, ἢ ὁποῖα ἔχει ξύλον, μάχαιραν, λόγχην κ.λπ., «βάλλω» δὲ μακρόθεν διὰ λίθων· (φρ.) «οἱ δὲ ἄλλοι στρατιῶται παῖονσι καὶ βάλλουσι καὶ λαιδοροῦσι τὸν Σωτηρίδαν» (Ξενοφών)· — παραπαῖω (= παρακρούω), συμπαῖω (= συγχρούω), ὑπερπαῖω (= υπερβάλλω), ἀνάπαιστος (= ὁ πρὸς τὰ ὀπίσω κτυπῶν).

παίων, (-ώνος), ὁ· (= ὁ παιάν*), (ἐνῶ Παίων, (-ονος), καὶ Παῖονες, ὄνομα ἐθνικόν· (Μετρ.) «παῖωνες οἱ:» οἱ πεντάχρονοι πόδες συγκείμενοι ἐκ μιᾶς μακρᾶς συλλαβῆς καὶ τριῶν βραχυῶν (-ου) (ἢ υ-ου ἢ υ-υ ἢ υ-υ-) (πρβλ. προκαταρκτικός)· Παίων, (-ώνος), ὁ, (πλην τῆς κλητικῆς) (= ὁ ἰατρός), παιάν ὁ (= ἡ ᾠδή) καὶ παίων (= μετρικὸς πούς)· (ῥ.) παίωνίζω (= παιανίζω).

παιωνικός, -ή, -όν· (καὶ παιώνιος, -ία, -ιον) (παιάν) ὁ συνιστάμενος ἐκ παιωνικῶν ποδῶν· «παιωνικὸν μέτρον».

πάλα ἢ· (= βῶλος χρυσοῦ)· πάλλα ἢ (= σφαῖρα, μπάλλα, τόπι).

πάλαι· (= πρὸ πολλοῦ) (ἐπίρρ.), τὸ πάλαι παροξύνεται, ἐν συνθέσει δὲ προπαροξύνεται. Αἱ δίφθογγοι εἶναι εἰς τὸ τέλος τῶν ἐπιρρημάτων μακραί, π.χ. οἷοι, βαβαῖ, κ.λπ. πλην εἰς τὸ πάλαι, ὅθεν ἔκπαλαι, πρόπαλαι, δεκάπαλαι, χιλιόπαλαι, τρισμυριάπαλαι, ἀπόπαλαι, μυριάπαλαι κ.λπ. Τὸ οὐαὶ καὶ οὐαῖ (δξύνεται καὶ περισπᾶται), ἐνῶ παπαῖ (ὄχι παπαῖ)· // τὸ πάλαι τίθεται καὶ ὡς α' συνθετικόν, π.χ. παλαίμαχος, παλαίθετος, παλαίφατος, παλαιγενής κ.λπ. // μετὰ οὐσ. ὡς α' συνθετικὸν λαμβάνει τὴν δύναμιν ἐπιθέτων: παλαίχθων ὁ, ἢ, παλαίφατος, -η, -ον, κ.λπ.

παλαιο-· (Ὁρθογρ.) α' συνθ. δηλοῦν ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ β' σημαινόμενον ἔχει τὴν ιδιότητα τοῦ παλαιοῦ ἢ ἀναφέρεται εἰς παλαιούς χρόνους ἢ παλαιὰ πράγματα, ὡς παλαιοβιβλιοπωλεῖον, παλαιογενής, παλαιολιθικός, παλαιοημερολογίτης, παλαιολιθικός, παλαιοντολογία κ.λπ.

παλαιογραφία, (-ίας), ἡ· κλάδος τῆς φιλολογίας, ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται περὶ τὰς μεθόδους τῆς γραφῆς τῶν παλαιότερων χρόνων. Ἡ ἑλληνικὴ παλαιογραφία ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς πρώτης γραφῆς εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἀλφάβητον μέχρι τοῦ στ'. αἰῶνος μ.Χ. Αὕτη συγγενεὺς πρὸς τὴν κωδικολογίαν, ἡ ὁποία ἐρευνᾷ τὴν μορφήν, τὸ ὕλκον καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν χειρογράφων (ἀντιγράφων*). Σκοπὸς ταύτης εἶναι: α) ἡ πρακτικὴ ἱκανότης ἀναγνώσεως χειρογράφων, β) ἡ ἐρεῖνῃσις τῶν χαρακτήρων, τῶν τύπων καὶ τῶν μορφῶν τῆς γραφῆς, καὶ τῆς ἱστορίας ταύτης καὶ γ) ἡ ἐξέτασις

των μορφών των αρχαίων βιβλίων ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς κωδικολογίας. Παλαιογραφία εἶναι ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἐπιμελῶς συλλεγόντων κωδίκων καὶ παπύρων.

παλαιστή· (αἰολ.) (= ἡ παλαστή, ἡ παλάμη, μέτρον τεσσάρων δακτύλων, ἦτοι 77-78 χιλιοστόμετρα).

παλαίω· (ἀμτβ.) (= διεξάγω πάλην, ἀγῶνα, (κν.) παλαίβω)· (μτφ.) ἀγωνίζομαι πρὸς τι δυστύχημα· (φρ.) «*Αἴας στερεθθεὶς ὀπλων φόνῳ πάλαισεν*» (Πίνδαρος), (μετ' ἀπαρ.) προσπαθῶ, (μετ' αἰτιατ.) νικῶ· (πρτ.) ἐπάλαιον, (μέλλ.) παλαίσω, (ἀόρ.) ἐπάλαισα, (ὑποτ.) παλαίσω· (παθ. ἀ) ἐπαλαίσθην, (ὑποτ.) παλαισθῶ — **παλαισθεῖς** (= καταβληθεὶς, νικηθεὶς), «*παλαίω τινί*» (= ἀγωνίζομαι ἐναντίον τινός· (φρ.) «*ἐξ ἔριδος Φιλομηλεΐδῃ ἐπάλαισεν ἀναστάς*» ("Ὀμηρος)· (μετ' ἀπαρ.) (= προσπαθῶ)· (φρ.) «*ἐπαλαίωμεν τὴν ναῦν εἰς τὸ ἀντίρροπον καθελεῖν*» ('Αχιλλεὺς Τάτιος)· [ἐνῷ παλεύω, μέλλ. παλεύσω (= ἀγριεύω πτηνὰ διὰ τοῦ παλευτοῦ, ἦτοι πτηνοῦ κλεισμένου εἰς κλωβίον διὰ τὴν ἐλκὺν εἰς τὴν παγίδα ἄλλα πτηνὰ διὰ τοῦ κελαιδῆματος)]· — πάλη, πάλαισμα, παλαιστής. παλαίστρα.

παλατῖνος, -η, -ον· (καί -τινός, -ή, -όν) ὁ τοῦ Παλατίου ἐνὸς τῶν ἐπτὰ λόφων τῆς Ῥώμης· // «*Παλατίνῃ Ἀνθολογία*», συλλογὴ ἐπιγραμμάτων, καταρτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου Κεφαλᾶ (ἰ. αἰ. μ.Χ.)· ὁ κῶδιξ οὗτος διεσώθη εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Αἰδελβέργης, ἡ ὁποία ἱδρύθη ὑπὸ τοῦ ἐκλεκτόρων τοῦ Παλατινάτου· // *Παλατίνῃ βιβλιοθήκῃ*· 1) ἡ ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου ἱδρυθεῖσα ἐπὶ τοῦ Παλατινοῦ λόφου βιβλιοθήκη τὸ 28 π.Χ.

καὶ ἡ ὁποία κατεστράφη ἐπὶ Νέρωνος τὸ 64 π.Χ.· 2) ἡ εἰς Αἰδελβέργην ἱδρυθεῖσα βιβλιοθήκη ὑπὸ τῶν ἐκλεκτόρων τοῦ Παλατινάτου· 3) ἡ εἰς Φλωρεντίαν ἱδρυθεῖσα πλουσιωτάτη βιβλιοθήκη ὑπὸ τοῦ δουκὸς Φερδινάνδου τοῦ Γ'.

παλίγλωσσος, -ος, -ον· ὁ ξένην γλῶσσαν λαλῶν, ὁ ξενόγλωσσος.

παλική ἡ· (νεωτ.) μία τῶν ἰνδικῶν γλωσσῶν, αἱ ὁποῖαι διεμορφώθησαν μετὰ τὴν περίοδον τῆς σανσκριτικῆς, κατὰ τὴν ὁποῖαν συνετάχθησαν τὰ ἱερὰ βιβλία τῶν Ἰνδῶν βουδδιστῶν.

παλιλλαλία, (-ίας), ἡ· διαταραχὴ τοῦ λόγου, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ πάσχων ἐπαναλαμβάνει αὐτομάτως τὰς αὐτὰς λέξεις ἢ φράσεις.

παλιμβάκχειος, (-ου), ὁ· (Μετρ.) μετρικὸς ποὺς ἀντίθετος τοῦ βακχείου (ἐκ δύο μακρῶν συλλαβῶν καὶ μιᾶς βραχείας (-υ), ἐνῷ βακχείος (υ -), ἄλλως ἀντιβάκχειος ἢ ἀντανάπαιστος ἢ ὑποβάκχειος* (υ -)· (φρ.) «*ἔστι δὲ παλιμβάκχειος ἡ προπαροξυτόνως παλιμβάκχειος*» πεντάχρονος ποὺς ἐκ δύο μακρῶν καὶ βραχείας· (ἐπιθ.) παλιμβάκχειακός, -ή, -όν.

παλίμ-φηστος, -ος, -ον· (πάλιν + φάω (= τρίβω ἐλαφρῶς), ἐκ νέου ἐξεσμένος· (ἐπὶ περγαμνῆς καὶ παπύρου), ἐκ τῶν ὑποίων ἀπεξέστησαν τὰ παλαιὰ κείμενα (γράμματα), ὅπως εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν γραφοῦν νέα· «*βιβλίον παλίμψηστον*» καὶ ὡς οὗς. «*τὸ παλίμψηστον*» // «*παλίμψηστα χειρόγραφα*»· ὡς εἶναι γνωστόν, τοῦ μὲν παπύρου* ἡ ἀχρήστευσις ὡς γραφικῆς ὕλης μετὰ τὴν ἐμφάνισιν ὡς νέας γραφικῆς ὕλης τοῦ χάρτου παρὰ τὸν πάπυρον καὶ

τὴν περγαμνὴν ἦτο εὐκολωτέρα, ὀλιγώτερον ὅμως εὐκόλος ἦτο ἡ ἀχρήστευσις τῆς περγαμνῆς, διότι ἡδύνατο αὕτη νὰ χρησιμοποιηθῇ ἐκ νέου ὡς γραφικὴ ὕλη δι' ἀποπλύσεως τοῦ ἐκ περγαμνῆς χειρογράφου ἢ ἀποσβέσεως ἢ ἀποξέσεως τῶν παλαιότερων γεγραμμένων, ἐντεῦθεν προήλθον «*τὰ παλίμψηστα*» ἢ «*αἱ παλίμψηστοι περγαμνῆς*», εἰς τὰς ὁποίας ὅχι σπανίως ἀπεσβέννυτο ἢ ἀπεξέετο καὶ ἡ δευτέρα γραφή, ἵνα γραφῇ τρίτον κείμενον (*codex ter rescriptus*).

Πολλάκις διὰ χημικῶν μέσων ἐπεχειρεῖτο ἡ ἀνάγνωσις τῆς πρώτης γραφῆς, ἀφοῦ ἀπεσβέννυτο δι' αὐτῶν ἡ εἰς τὴν περγαμνὴν δευτέρα γραφή. Ἀνεγνώσθησαν κείμενα κλασσικῶν συγγραφέων ἐπὶ περγαμνῶν δι' ἀποξέσεως δευτέρας γραφῆς χριστιανικῶν κειμένων. Εἰς τὸ μοναστήριον Beuron λειτουργεῖ ἀπὸ τοῦ 1913 εἰδικὸν Ἰνστιτούτον «*Παλιμψήστων*», τὸ ὁποῖον ἐξακολουθεῖ μέχρι σήμερον τὴν ἐκδοσιν παλιμψήστων.

πάλιν· (καὶ μτγν. πάλι)· (τοπικῶς) πρὸς τὰ ὀπίσω (μετὰ τῶν ῥημάτων πορεύεσθαι, ἔρχεσθαι κ.λπ.)· (φρ.) «*χωόμενος δ' ὁ γέριον πάλιν ὤχετο*» ('Ιλιάς)· // (χρονικῶς) (= ἐκ νέου)· (φρ.) «*πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους*» (Καν. Διαθ.)· // πάλιν ἀμοιβαίως· (φρ.) «*πάλιν δὲ Κύρος ἠρώτα*» (Ξενοφῶν)· (φρ.) «*τὸ δὲ πάλιν εἰς τοῦπίσω, τὸ δὲ αὐτὶς χρονικόν, ἐξ ὑστερόν*» (Σχολ. Ἰλιάδ.)· // ὡς α' συνθετικὸν σημαίνει ἱπλάσιος· *παλιν-ἄγγελος, παλινδικία, παλινζωία, παλινδίνητος, παλινέμπορος, παλινδρομῶ, παλίντροπος, παλίνιτος*.

πάλιν-νοστώ· (-έω)· (= ἐπανέρχομαι) (διὰ νν)· (οὐσ.) παλιννόστησις, (-εως), ἡ, (ἐπιθ.) παλίννοστος, -ος, -ον.

παλινωδία, (-ίας), ἡ· (ἀρχ. νεωτ.) διάφορον τοῦ παλινωδία (= τὸ ἐπανέρχεσθαι διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ· ἡ ἀναίρεσις ὥδης τινος δι' ἄλλης· ὄνομα, ὅπερ πρῶτος ἔδωκεν ὁ Σπησίχορος εἰς ὥδην του, διὰ τῆς ὁποίας ἀνεκάλει τὰς προηγούμενας βλαστημίας αὐτοῦ κατὰ τῆς Ἑλένης τοῦ Μενελάου)· // ἡ ἀνάκλησις τῶν πρότερον λεχθέντων· (ῥ.) παλιν-ωδῶ (-έω) (= ἀνακαλῶ τὰ ὅσα εἶπον πρότερον)· (φρ.) «*παλινωδεῖν πρὸς τὸ χεῖρον*» (Λουκιανός).

παλιο-· (δημ.) ('Ὀρθογρ.) α' συνθετικὸν δηλοῦν ὅτι τὸ δεύτερον εἶναι παλαιόν, ἐφθαρμένον, ἄχρηστον ἢ φαῦλον, ὡς *παλιοσίδεο, παλιόροχα, παλιονναῖκα, παλιόμουτρο, παλιόκορμο, παλιόπαιδο*.

παλirroια, (-ας), ἡ· ἐπὶ τῆς πλημμυρίδος καὶ ἀμπώτιδος, ἦτοι τὸ φαινόμενον τῆς περιοδικῆς καθ' ἐκάστην ἀνυψώσεως (πλημμυρίς) καὶ καταπτώσεως (ἄμπωτις) τῆς μέσης ἐπιφανείας τοῦ θαλασσοῦ ὕδατος.

παλληκάριον, (-ίου), τό· (<πάλληξ (ὑποκορ. μσν.)· παλληκάριον (= σωματοφύλαξ).

παλλιλογία, (-ίας), ἡ· (= ἀνακεφαλαίωσις· ἄρνησις τῶν λεχθέντων, ἄλλως παλινωδία)· ('Ρητορ.) παλλιλογία ἡ ἡ ἀναδίπλωσις*, κατὰ τὴν ὁποῖαν λέξις ἢ φράσις ἐπαναλαμβάνεται ἀμέσως ἐκ δευτέρου, π.χ. «*ἐπούλησεν, ἐπούλησε, δὲν φτάνει νὰ πλερώσῃ, ἢ χαραυγὴ τοῦ Γένους μας ἐκεῖ θ' ἀνατεῖλῃ, νὰ ἐκεῖ θ' ἀνατεῖλῃ*», διὰ τοῦ σχήματος τούτου ὁ λόγος ἐκφέρεται μετὰ πάθους.

πάλλω (τι)· (= κινῶ, σείω, κραδαίνω τι· χορεύω εἰς τὰ χέρια· (φρ.) «τέκν' ἐν χερσὶν ἑπαλλον» (Εὐριπίδης)· (ἀμτβ.) ἀναπιδῶ· (φρ.) «οἱ τάριχοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἤσπαιρον, ὅπως περ ἰχθύες νεάλωτοι» ('Ηρόδοτος)· σείομαι, τρέμω· (φρ.) «γόνυ πάλλεται γερόντων» ('Αριστοφάνης)· ἀνατινάσσομαι· (φρ.) «πάλλει ἡ καρδιά μου» (= συγκινοῦμαι)· (πρτ.) ἑπαλλον, (ἀόρ.) ἑπηλα, (ὑποτ.) πάλλω, ἀ πῆλω· (εὐκτ.) ἐ πάλλοιμι, ἀ πῆλαιμι· (προστ.) ἐ πάλλε, ἀ πῆλον· (ἀπαρ.) ἐ πάλλειν, ἀ πῆλαι· (μετχ.) ἐ πάλλων, -ουσα, -ον, ἀ πῆλας, -ασα, -αν, (ποιητ.) πεπαλῶν· //πάλλομαι· π ἐπαλλόμην, ἀ ἐπηλάμην, ἐ πάλην, πρ πέπαλαμι· (ὑποτ.) ἐ πάλλωμαι, ἀ πῆλωμαι, παλῶ, πρ πεπαλμένος ὦ· (εὐκτ.) ἐ παλλοίμην, ἀ πηλαίμην, παλείην, πρ πεπαλμένος εἶην· (προστ.) ἐ πάλλου, ἀ πηλοῦ, πάληθι, πρ πέπαλσο· (ἀπαρ.) ἐ πάλλεσθαι, ἀ πῆλασθαι, παλῆναι, πρ πεπάλλαι· (μετχ.) ἐ παλλόμενος, -μένη, -μενον, ἀ πηλαμένος, -μένη, -μενον, παλείς, -εῖσα, -έν, πρ πεπαλμένος, -μένη, -μένον· — παλμός, πάλμα, πάλσις, παλτός (= ὁ παλλόμενος)· τὸ παλτόν (= τὸ ἀκόντιον)· πάλη, παλύνω (= διασπείρω), πάλος (= κλῆρος), παλαίω.

πάλος δ· (= κλῆρος)· πάλος ὁ (<λατιν. palus = πάσσαλος, παλούκι)· παλός, (-ου), ὁ (= ὁ πηλός).

-παλτος· ('Ορθογρ.) κατάληξις πολλαπλασιαστικῶν καὶ ἀναλογικῶν ἐπιθέτων, π.χ. *δίπαλτος*, -ος, -ον (ὁ δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν παλλόμενος, ἐκσφενδονισμένος), *τρίπαλτος*, -ος, -ον. κ.λπ.

παμ-· ('Ορθογρ.) ἀ' συνθετικὸν ἐπιτατικὸν ἐκ τοῦ παν- διὰ τροπῆς τοῦ ν εἰς -μ,

πρὸ χειλεοφώνων, π.χ. *παμ-βαλκανικός*, *παμ-πόνηρος*, *πάμ-φθηνος*, *πάμ-πτωχος* κ.λπ.

πάμμεγας, **παμμεγάλη**, **πάμμεγα**· (παρθ.) παμμέγιστος καὶ μτγν. παμ-·μεγίστατος.

παν-· (καὶ παγ-, παμ-) (ἐκ τροπῆς τοῦ ν ἀναλόγως τοῦ μετ' αὐτὸ συμφώνου)· ἀ' συνθετικὸν δηλοῦν ὅτι τὸ σημαινόμενον διὰ τοῦ β' ὑπάρχει ἢ τελεῖται πλήρως, ὅλως ἢ εἰς ὑπέρτατον βαθμὸν, π.χ. *πάμ-πλουτος*, *πάγκαλος*, *πανάγαθος*, *παγκόσμιος*, *πάμμεγας*, *παμμέλας*, *παμμίαιρος*, *πάνσοφος*, *πάνσοφος* κ.λπ. // ὅτι τὸ β' συνθετικὸν ἀναφέρεται εἰς τὸ σύνολον τῶν πραγμάτων ἢ εἰς σύμπαντα τὸν κόσμον, ὡς *πανδιδασκῆριον*, *πάγκοινος*, *πανυπαλληλικός* κ.λπ.

πᾶν τό· (οὐδ. τοῦ ἐπιθ. πᾶς ὡς οὐς. καὶ ἐνῶ ἔχη τὸ α βραχύ, πρβλ. Πᾶνος, περισπᾶται κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ἄρσ. πᾶς)· (= τὸ σύμπαν· ὅλος ὁ κόσμος)· ἐνῶ Πᾶν, (Πανός), ὁ (αἰτ. τὸν Πᾶνα), δι' ὃ Τιτανόπαν, Ἑρμόπᾶν κ.λπ.· πᾶν, (-νός), ὁ (= εἶδος κητώδους ἰχθύος)· //τὸ οὐσιαστικώτερον ἢ σημαντικώτερον παντός πράγματος· (φρ.) «αὐτὸς εἶναι τὸ πᾶν»· τὸ ἅπαντον· «ἔχω ἀπ' ὅλα τὰ πάντα».

πανδέκτης, (-ου), ὁ· (Γραμμ.) (εἰς τοὺς Στωικοὺς) τὸ ἐπίρρημα*.

πανδημί· (εἰς τὸν Ἑρῳδιανὸν καὶ πανδημεί)· πανδήμως (= ἐξ ὅλου τοῦ λαοῦ).

πανηγυρικός, -ή, -όν· (πανήγυρις <πᾶς + ἄγυρις, ἀγορά)· // ('Ρητορ.) ὁ ἐγκωμιαστικός, ὁ ἐκφωνούμενος εἰς ἐπίσημον τελετὴν ἢ ἀναμνηστικὴν ἑορτήν· // (ἐπὶ ὕφους) ἐπιδεικτικός, εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ «ἀληθινός»·

πανήμερος, -ος, -ον· (ἡμέρα) (= πανημέριος· δι' ὅλης τῆς ἡμέρας)· πανήμερος, -ος, -ον (ἡμερος) (= ὁ πρᾶος, ὁ τελείως ἡσυχος)· πανήμερος, -ος, -ος (ἡμερος) (= ὅλος ἀγαπητός· ὁ σφόδρα ἐπιθυμῶν).

πάνθειον, (-ου), τό· (ἐνν. ἱερόν) (νεωτ. πάνθεον ἐκ τῆς ξένης, ἦτοι τοῦ ἐν Ῥώμῃ panteon > (γαλλ.) pantheon) ναὸς ἢ τόπος καθιερωμένος εἰς πάντας τοὺς θεοὺς (βλ. δάνειος).

πανίον, (-ου), τό· (τὸ πηνίον, κν. τὸ πανί)· πανεῖον, (-ου), τό (= φυτόν τι).

πανσυδί· (καὶ πανσυδεῖ καὶ πασσυδί) (ἐπίρρ.) (= πανστρατιᾷ).

παντεσπάνι τό· (<ἰταλ.) pan di Spagna (= ἄρτος Ἰσπανίας).

παντόφλα, (-ας), ἡ· (<ἰταλ.) pantofole < (ἐλλ.) παντό-φελλος (= μετὰ πάτου ἐκ φελλοῦ) (δι' ἐνὸς λ ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ).

παπ- καὶ **παππ-**· ('Ορθογρ.) τὰ ἐκ τοῦ βρεφικοῦ φωνήματος πάππας (= πατήρ), (ὡς τὸ μάμμα = μήτηρ) γράφονται δι' ἐνὸς π, π.χ. παπᾶς, (-ᾶ), ὁ (ἂν καὶ τινες δέχονται παπᾶς)· πάπας (= ἐπίσκοπος Ῥώμης· πᾶπαι οἱ, πᾶπικός, πᾶποσύνη (τὸ α μακρόν) Παπᾶρηγόπουλος· παπαδία (κν. παπαδιά), πρωτοπαπᾶς, πλὴν τοῦ βρεφικοῦ φωνήματος «πάππας»· «πάππα φίλε» ('Ομηρος), ἐξ οὗ «παππά-ζειν»· καὶ «πάππος» καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ: *πρόπαππος*, *παππεύπαππος*, *παππιῶς* καὶ *παππικός* (= ὁ τοῦ πάππου).

παππωνυμικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) τὰ παππωνυμικά (πρβλ. πατρωνυμικά). Τὰ σημαίνοντα καταγωγήν καὶ σχηματιζόμενα ἐκ τῶν ὀνομάτων προγόνων, ὡς Ἀλκείδης (= υἱὸς τοῦ Ἀλκείως), πάππος τοῦ

Ἑρακλέους, ὁ ὁποῖος Ἑρακλῆς ἐκαλεῖτο καὶ αὐτὸς Ἀλκείδης ἐκ τοῦ πάππου· Ἀτρείδης (ὁ ἔγγονος τοῦ Ἀτρείως Ὀρέστης καὶ ὁ δισέγγονος τοῦ Τισσαμενοῦ).

παπυρολογία, (-ίας), ἡ· ἡ ἐπιστήμη ἢ ἐξετάζουσα τὰ ἐπὶ παπύρων γεγραμμένα κείμενα. Ἡ παπυρολογία περιορίζεται χρονολογικῶς ἐκτετατομένη ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου μέχρι τῆς ἀραβικῆς κατακτήσεως (τὰ μέσα τοῦ 5' μ.Χ. αἰ.). Ἡ κυρία πηγὴ τῶν παπύρων εἶναι ἡ Αἴγυπτος.

πάπυρος, (-ου), ὁ· (ἄλλως βύβλος ἡ)· ἡ γραφικὴ ὕλη ἐκ παπύρου· // πᾶν κείμενον γεγραμμένον ἐπὶ παπύρου, ἐξωτερικοῦ φλοιοῦ τοῦ παρυδατίου φυτοῦ «κύπειρος» (ἄλλως λεγομένου βύβλου), ἐκ συγχλωμένων ἐγκαρσίως λαοῖδων τοῦ τριγωνικοῦ καλαμοειδοῦς στελέχους αὐτοῦ (βλ. χειρόγραφα).

παρά· κατ' ἀναστροφὴν* καὶ μετατύπωσιν* (παρά, ἐπικ. καὶ λυρ. παρὰ) καὶ κατ' ἀποκοπὴν παρ' (συνήθως πρὸ τοῦ δ, π, ν, σπανίως καὶ εἰς Ἰλιάδα πρὸ τοῦ γ, ζ, ξ, σ, τ, εἰς δὲ τὴν Ὀδύσειαν καὶ πρὸ τοῦ κ καὶ μ) πρόθεσις κυρία δισύλλαβος, συντασσομένη μετὰ γενικῆς, δοτικῆς καὶ αἰτιατικῆς, προτιθεμένη καὶ ἐπιτιθεμένη· τίθεται ἐν συντάξει πάσχουσα ἀναστροφῆν*, μετατύπωσιν* (ἀντὶ τοῦ πάρεστι καὶ πάρεσι), τμησιν* καὶ παρένθεσιν* καὶ ἐν συνθέσει, ὡς «*παραβολή*» «*παρακάθημαι*» κ.λπ. // (Συντ.) συντάσσεται: α) μετὰ γενικῆς καὶ σημαίνει, 1) τὸ ἐκ μέρους τινός, π.χ. «τὰ μὲν ἔργα παρ' ὑμῶν αὐτῶν ζητεῖτε» (Δημοσθένης), 2) τὸ ποιητ. αἷτιον, ὡς «*παρὰ πάντων ὁμολογεῖται*», (ἦτοι ὑπὸ πάντων)· β) μετὰ δοτικῆς

καὶ σημαίνει, 1) ζήτησιν: «τρία ἐστὶ λόγον ἄξια τοῖς Ἑλλήσι ναυτικά, τὸ παρ' ὑμῖν (= τὸ ὑμέτερον) καὶ τὸ ἡμέτερον καὶ τῶν Κορινθίων» (Θουκυδίδης), 2) τὸ πλησίον: «παρ' ἡμῖν ἐτρόφῃ» (Αἰσχίνης), καὶ 3) κρίσιν: «θανμαστότερος παρὰ πᾶσι νομίζεται Φίλιππος» (Δημοσθένης) (εἰς τοὺς ποιητάς, σπανίως εἰς τοὺς πεζοὺς, λέγεται καὶ ἐπὶ πραγμάτων), π.χ. «παρ' ἀμφοτέροις τοῖς πράγμασι» (Θουκυδίδης), καὶ γ) μετ' αἰτιατικῆς καὶ σημαίνει: 1) κίνησιν πλησίον τινός, ὡς «παρ' αὐτὴν τὴν Βαβυλῶνα δεῖ παριέναι» (Ξενοφών), 2) διεύθυνσιν πρὸς ἔμφυχον (καὶ εἰς τοὺς ποιητάς καὶ πρὸς τὸ ἄψυχον), π.χ. «παρὰ Πρωταγόραν νῦν ἐπιχειρεῖ ἰέναι» (Πλάτων) (φρ.) «πᾶρ' ἀσπίδα» (= πλησίον τῆς ἀσπίδος, ἥτοι ἀριστερά), 3) χρόνον, ὡς «Καρχηδόνιοι καὶ Λακεδαιμόνιοι παρὰ τὸν πόλεμον βασιλεύοντα» ('Ισοκράτης), 4) σύγκρισιν, παρὰθεσιν, ὡς «ἡλίου ἐκλείνεις πυκνότεραι παρὰ τὰ μνημονεύμενα ξυνέβησαν» (Θουκυδίδης), 5) διαφορὰν καὶ ἔλλειψιν, π.χ. «παρ' ὀλίγον ἦλθον ἀποθανεῖν» ('Ισοκράτης), 6) ἐξαιρέσιν, ἐκτός, π.χ. «οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτ' ἄλλα» ('Αριστοφάνης), 7) ἐναλλαγήν καὶ ἀλλεπαλληλίαν, ὡς «ἡμέραν παρ' ἡμέραν» ('Αντιφών), 8) τὸ ἐναντίον, παρὰ γνώμην, δόξαν, φύσιν, δίκαιον κ.λπ., ὡς «παρὰ τὸ δίκαιον» (Πλάτων), 9) αἰτίαν, ὡς «οὐ παρ' ἐν οὐδὲ δύο εἰς τοῦτ' ἀφίεται τὰ πράγματα» (Δημοσθένης), 10) ἰσότητα εἰς τὰς φράσεις: «παρ' ὀλίγον», «παρ' οὐδέν», «παρὰ μικρόν», παρὰ πολύν, 11) στρατιωτικὸν παράγγελμα (φρ.) «παρὰ πόδα ἄρμι!», 12) (δημ.) (= ἀντί), ὡς «καλλίτερα μιᾶς ὥρας ἐλεύθερη ζωῇ

παρὰ (= ἀντί) σαράντα χρόνια σκλαβιά καὶ φυλακή», 13) (= καὶ ὅχι) «ἦταν ἀπὸ τσιγκουνιά παρὰ (= καὶ ὅχι) ἀπὸ ἀνέχειαν». 14) (= πλήν, μείον), π.χ. «ἀπέτυχε παρὰ μίαν ψήφον». «πέντε παρὰ (πλήν) δύο κάνοννε τρία» (φρ.): (ἐπὶ ἐλαχιστοτάτης διαφορᾶς) «παρὰ τρεῖς ἐξέφυγε» ἢ «παρὰ μάτι νὰ τὸν βοῇ στὴν καρδιά». (ἀντιθέτως): «παρὰ φύσιν», «παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν». (ἀνελπίστως): «παρ' ἐλπίδα». «παρὰ μῆνα τρίτον» (= ἀνὰ τριμηνίαν). «ἡμέραν παρ' ἡμέραν» (= μίαν ἡμέραν καὶ καὶ μίαν ὅχι). «παρὰ καιρόν» (= παρακαίρως). «παρ' ἡμαρ» (= αὔριον). // (Γραμμ.) α) ἐπὶ παραγωγῆς λέξεώς τινος ἔκ τινος ἄλλης, π.χ. «παρὰ τὸ δοκῶ δόγμα, δόξα, δόκησις». β) ἐπὶ λέξεων, αἱ ὁποῖαι διαφέρουν κατὰ τι ἐν παραβολῇ πρὸς ἄλλας λέξεις (φρ.) «παρὰ τὸ τοῦ ἔρωτος ὄνομα σμικρὸν παρηγμένον ἐστὶν (τὸ ἥρως)» (Πλάτων). ἐν συνθέσει τιθεμένη σημαίνει: 1) πλησίον καὶ ἐνώπιον, «παρίσταμαι», «παραθαλάσσιος», 2) κίνησιν εἰς τι, ὡς «παραπέμπω», 3) ἐκ μέρους τινοῦ «παραίτουμαι» (= αἰτοῦμαι παρὰ τινοῦ), «παραλαμβάνω», 4) ἰσότητα, σχεδόν, ὡς «παρόμοιος», 5) σύγκρισιν, ὡς «παραβάλλω», 6) χρόνον, ὡς «παραμένω», 7) τὸ ἐναντίον, «παρορῶ», «παρανομῶ», 8) περιφρόνησιν, ὡς «παραβλέπω», 9) τὸ κρυφίως, ὡς «παραιδύομαι», 10) ἐπίτασιν, ὡς «παραθερμαίνω», «παραβράζω», «παραφορτώνω» «παρακάτω», «παραπάνω», 11) πλημμέλειαν, ὡς «παρακούω», 12) ὑπεροχήν, ὑπέρβασιν, ὡς «παρενδοκίμω» (= ὑπερερῶ εἰς τὴν δόξαν), 13) στρεβλότητα, ὡς «παράφρων»,

14) τὸ ἀδίκως ἢ τυχαίως γίνεσθαι, ὡς «παρατόλλυμι». 15) μεταβολὴν ἢ ἀλλοίωσιν, ὡς «παραλλάσσω», «παράφημι» κ.λπ., 16) παράβασιν, ὡς «παραφωνία», «παράδοξος» κ.λπ. // (ἀπολ. ὡς ἐπίρρ.) πλησίον, συγνάκις, ὁμοῦ, πολλάκις εἰς τὸν Ὅμηρον· αὕτη εἶναι διάφορος ἀπὸ τῆς προθέσεως «παρά» ἐν τμῇσει, π.χ. «ἔνθα καθευδ' ἀναβάς, παρὰ (= κοντά, σιμά) δὲ χρυσόθρονος Ἥρη» ('Ιλιάς, Α 611). // (Δημ.) ὡς σύνδεσμος διαζευκτικὸς τίθεται ἀντὶ «ἢ», π.χ. «καλλίτερα νὰ φύγω, παρὰ (ἢ) νὰ μείνω» ἢ ἀντὶ «ἀλλά». (φρ.) «τ' ἄρματα δὲν τὰ δίνουμε, ραγιάδες νὰ γενοῦμε, παρὰ (ἀλλὰ) θὰ γίνῃ πόλεμος». ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἂν εἶναι οὐσιαστικὸν λαμβάνεται ὡς οὐσιαστικὸν καὶ ἐκφέρεται διὰ τῆς προθέσεως «παρά» καὶ ὁμοιοπτῶς πρὸς τὸν πρῶτον ὅρον, π.χ. «περισσότερη ἦταν ἡ χαρὰ παρὰ ἡ δύναμις του», «ἐκτιμᾶς τὰ χρήματα περισσότερο παρὰ τὴν τιμὴν σου;». ἢ πρόθεσις «παρά» τίθεται καὶ ὡς ἀντιθετικὸς σύνδεσμος, ἐκ τῆς χρήσεως αὐτῆς κατόπιν συγκριτικῶν, π.χ. «καλύτερα μιᾶς ὥρας ἐλεύθερη ζωῇ παρὰ σαράντα χρόνια σκλαβιά καὶ φυλακή», ἢ τοῦ ἐπιθέτου «ἄλλος», π.χ. «δὲν ἦταν ἄλλο παρὰ συμφέρον». ὡς ἀντιθετικὸς σύνδεσμος κανονικῶς συνδέει καταφατικὴν ἔννοιαν ἢ πρότασιν μετὰ προηγουμένης ἀρνητικῆς ἐννοίας καὶ προτάσεως καὶ δηλοῖ: α) ἐξαιρέσιν ἢ περιορισμὸν μετ' ἀντιθέσεως (= μόνον, εἰμὴ μόνον, παρὰ μόνον), π.χ. «δὲν συζητήσαμε τίποτε παρὰ ὃ ἕνας ἔβλεπε τὸν ἄλλον», καὶ β) ἰσχυρὰν ἀντίθεσιν (= ἀλλά). «οἱ Ἕλληνες δὲν εἶναι σκληροί, παρὰ εἶναι παλληκάρια».

παρά-· ('Ορθογρ.) α' συνθετικὸν δηλοῦν: α) ἐπίτασιν, ὡς παρακάνω, παρατρανῶ, παράκειμαι, παρατρώνω, κ.λπ. β) παράβασιν, π.χ. παραγνωρίζω, παραφωνία, παρατημονιά κ.λπ., γ) ὑποκατάστασιν, π.χ. παραγινός, παραμάννα, παραδουλεύτρα κ.λπ., καὶ δ) τὸ πλησίον (συνθετικὸν ἐπιρρημάτων), π.χ. παρα-διῶ, παρα-κεῖ, παρα-πέρα, παρὰ-πίσω, παρα-κάτω κ.λπ.

παράβασις, (-εως), ἢ· (ἀρχ.) χορικὸν ἄσμα, τὸ ὁποῖον ἦδeto κατὰ τὸ μέσον περιόπου τῆς ἀρχ. ἀττικῆς κωμωδίας καὶ διηρεῖτο εἰς ἐπτά μέρη· κατὰ τὴν παράβασιν ὁ χορὸς ἐστρέφετο πρὸς τοὺς θεατὰς καὶ ἀπηρῶντο πρὸς αὐτοὺς ἀντιπροσπεύων τὸν ἴδιον τὸν ποιητὴν, (πρβλ. «ἀνάπαυστος»).

παραβολή, (-ῆς), ἢ· ('Ρητορ.) σύγκρισις, παράδειγμα, παρομοίωσις*. παρὰθεσις ὁμοίων πραγμάτων, ὁμοίων πρὸς τὸ προκείμενον, αὕτη λαμβάνεται ὅχι μόνον ἐκ τῶν γινόμενων πράξεων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἁλόγων ζώων καὶ ἐξ ἀφύχων (φρ.) «ἐκ τῶν θηρίων ποιεῖσθαι τὴν παραβολήν».

Ἡ παραβολή διὰ τῆς εἰκονικῆς αὐτῆς παραστάσεως παρέχει εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην ἡθικὸν διδάγμα, π.χ. «ὠραιώσθησαν σιαγόνες σου ὡς τρυγόνες» «ὡς δ' ὅτε χεῖμαρροι κατ' ὄρεσιν ῥέοντος ἐς μισγάγκειαν συμβάλετον ὄβριμον ὕδωρ, κρονον ἔκ μεγάλων, κοίλῃς ἔντοσθεν χαράδρης. Τῶν δὲ τε τηλόσε δοῦπον ἐν οὐρεσιν ἔκλυε ποιμὴν ὡς τῶν μισγομένων γένετο ἰαχὴ τε φόβος τε» ('Ιλιάς Δ. 453).

Αἱ παραβολαὶ εἶναι εὐχρηστοὶ εἰς τοὺς ποιητάς καὶ δὲν συγχωροῦνται εἰς τοὺς ῥή-

τορας. Αί παραβολαί αἱ εἰσαγόμεναι διὰ τῶν ἐπιρρημάτων (ὁμοιωματικῶν μορίων): ὥς, ὅπως, οἷον, καθώς, (ὡ)σάν, σάμπως, τίθενται καὶ ἄνευ αὐτῶν τῶν μορίων, π.χ. «Τὰ μὲν γὰρ σώματα τοῖς συμμετέροις πόνοις, ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὖξασθαι πέφυκε».

παράγραμμα, (-ατος), τό· κρυπτογραφικὸν σημεῖον κείμενον ἀντὶ ὠρισμένου γράμματος: // τὸ προπαραγραφόμενον, πρόσθετος διάταξις: (φρ.) «κατὰ ποῖον νόμον προσπαραγράφουτ' ἂν τοῦτο τὸ παράγραμμα ἢ ἄλλο τι πλὴν ὁ πατήρ καὶ ὁ δῆμος» (Δημοσθένης). «Τῷ Ἀλεξάνδρῳ παράγραμμα ἦν ἡ πατρίς» (Ἀριστείδης).

παραγραμματίζω· διὰ τῆς μεταβολῆς γράμματός τινος ἄλλοιῶ λέξιν, ἥτοι ἐπὶ τινος ὀνόματος ποιῶ λογοπαίγνια κατὰ γράμμα, ἄλλως λεγόμενα «τὰ παρὰ γράμμα σκώμματα», ὡς ἀντὶ Κρωπίδας, Κλωπίδας, ἀντὶ κόραξ, κόλαξ, κ.λπ. (οὐσ.) παραγραμματισμός ὁ.

παραγραφή, (-ῆς), ἡ· ἡ εἰς τὸ περιῶριον σημείωσις δηλοῦσα τὸ τέλος τῆς περιόδου «ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς παραγραφῆς ἀνάγνωθι», «ὅπερ ἐστὶν ἀπὸ τῆς γραμμῆς, ἣν μέχρι νῦν παρὰγραφον καλοῦμεν» // (→) σημεῖον, διὰ τοῦ ὁποῦ δηλοῦται ὅτι τὸ χωρίον εἶναι νόθον: «ὁ τὰ νόθα ἐπισημηνάμενος τῶν ἐπῶν ἐν τῇ παραγραφῇ τῶν ὀβελῶν» // ἡ παράγραφος*.

// εἰς τὰ δράματα ἡ παραγραφή ἐδήλου τὴν τῶν προσώπων ἀλλαγὴν: // (Ῥητορ.) σχῆμα λόγου, κατὰ τὸ ὅποιον γίνεται βράχεια περίληψις ὑποθέσεώς τινος πρὸ τῆς μεταβάσεως εἰς ἐτέραν.

παράγραφος, (-ου), ἡ· (ἐννοεῖται γραμμῇ) ἡ πλησίον συρομένη (<παραγραφόμενη) (ἐσφαλμ. ὁ παράγραφος)· τὸ σημεῖον τοῦτο (§) τὸ συρόμενον ἐπὶ τοῦ περιθωρίου, διὰ τοῦ ὁποῦ διαιρούμεν ἐκτεταμένον λόγον εἰς μικρότερα μέρη: // γραμμὴ ἐπὶ τοῦ περιθωρίου μετὰ στιγμῆς ἄνω ὑποδεικνύουσα τὴν μεταβολὴν τῶν προσώπων τοῦ δράματος εἰς τὸν διάλογον ἢ τὰ ἀντιστοιχοῦντα μέρη τοῦ χοροῦ ἢ τῆς παραβάσεως*. (ῥῆμ.) παρὰγράφω // (ὡς οὐσ.) (μτγν.) εἶδος μολυβδοκονδύλου, διὰ τοῦ ὁποῦ ἔσυρον γραμμῆς: // (νεοελλ.) τὸ τῆς παραγράφου δηλωτικὸν σημεῖον (§).

παρὰγράφω· (= γράφω παραπλεύρως, προσθέτω· σημειοῦμαι διὰ παρὰγράφου· σφάλλομαι κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν· διαγράφω, ἐξαλείφω σύρων γραμμὴν ἄνωθέν τινος· ἀπορρίπτω· παρεμβάλλω τι εἰς χειρόγραφον· παραφράζω, ἥτοι διατυπώνω δι' ἄλλων λέξεων τὰ γεγραμμένα ὑπὸ τινος) (φρ.) «διὰ τούτων τῶν στίχων τὰ εἰρημένα ὑπὸ Ἰβνίου παρέγραψε».

παράγω· (Γράμμ.) (= ἐτυμολογῶ, ἐπὶ μεταβολῆς γράμματος κατὰ τὴν ἐτυμολογίαν λέξεώς τινος μεταβάλλω ἐπ' ὀλίγον): λέγω > λόγος, τίκτω > τοκετὸς κ.λπ. (πρβλ. παράγωγος) // «παράγομαι ἀπὸ τινος» (ἐπὶ λέξεων) (= γίνομαι διὰ τῆς προσθήκης καταλήξεως ἢ διὰ τῆς παρεμβολῆς προσφύματος ἐκ τινος ἐτέρας λέξεως καὶ ὅχι ἐκ ρίζης), π.χ. «τὸ γραφεύς» παράγεται ἀπὸ τοῦ «γράφω» // κλίνομαι (φρ.) «αἱ ἀντωνυμίαι ὡς ὀνόματα εἰς τὰ γένη καὶ τὰς πτώσεις παράγονται (= κλίνονται)» // «παράγομενοι χρόνοι» λέγονται ὁ παρατατι-

κός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος: «ἀρκτικοὶ δὲ χρόνοι» ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων καὶ ὁ παρακείμενος. Ἡ σχέσις αὕτη ἀρκτικῶν καὶ παραγομένων χρόνων κυρίως εἰς μόνον τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸν ἀληθεύει πάντοτε (βλ. χρόνος): // «τὸ παράγον» (= τὸ δημιουργοῦν) κατ' ἀντίθεσιν πρὸς «τὸ παρὰγόμενον» (τὸ προελθόν ἐκ τινος): // «παράγομαι» (= σχηματίζομαι), π.χ. «χρονικὰ ἐπιρρηματα παράγονται (= σχηματίζονται) διὰ τῆς προσθήκης τοῦ -τε ἐξ ἀντωνυμικῶν θεμάτων»: τό-τε, ἐκάστο-τε κ.λπ.

παραγωγή· (Γραμμ.) προσθήκη ἐν τέλει συλλαβῆς: // τὸ ἕτερον τῶν δύο μερῶν τοῦ ἐτυμολογικοῦ*, (τὸ ἄλλο ἢ σύνθεσις*), ἥτοι τὸ τμήμα τῆς γραμματικῆς τὸ παραματευόμενον τὸν σχηματισμὸν τῶν λέξεων ἐξ ἄλλων διὰ καταλήξεων* ἡ προσφυμάτων*. (φρ.) «ὅτι ἐκ παραθέσεως δύο γίνεται παράγωγος»: ὅταν μία λέξις δὲν προέρχεται ἀπὸ ἄλλης ἀλλὰ σχηματίζεται ἐκ μιᾶς ρίζης ἢ ἐνὸς ἀρχικοῦ θέματος μετὰ μιᾶς καταλήξεως λέγεται «ρίζη καὶ λέξις», π.χ. σοφός, μέλας, γελῶ.

// αὐτὸς οὗτος ὁ σχηματισμὸς λέξεώς τινος ἐκ τινος ἄλλης διὰ ῥηματικῶν ἢ ὀνοματικῶν καταλήξεων ἢ ἐπιθημάτων ἢ προσφύματων καὶ ὅχι ἐκ ρίζων (τῶν ἐτύμων βλ. ἐτυμολογικόν) (βλ. παράγωγος).

Τὰ ὀνόματα λέγονται ῥηματικὰ καὶ εἶναι πρωτότυπα, ἂν γίνωνται ἐκ ῥηματικῶν θεμάτων, π.χ. θύτης <θέμ. θυ- τοῦ θύω, λέγονται παρώνυμα καὶ εἶναι παράγωγα, ἂν γίνωνται ἐξ ὀνοματικῶν θεμάτων, π.χ. δημότης <(θέμα δημ-ος).

Κατὰ τὴν παραγωγὴν τῶν ὀνομάτων ἐπι-

συμβαίνουν τὰ ἑξῆς:

α) τὸ θεματικὸν φωνῆν ἢ τρέπεται, π.χ. λόγ-ο-ς (θ. λέγ-), ἀρωγ-ός (θ. ἀρηγ-), σωρ-ό-ς (θ. σαρ-), ἀλοιφ-ή (θ. ἀλειφ-), σπουδ-ή (θ. σπευδ-), ἡ ἐκτείνεται, π.χ. δήλω-σι-ς (θ. δηλο-), πόνη-μα (θ. πονε-), θῦ-μα (θ. θῦ-), κλῆμα (θ. κλῖ-).

β) ἐὰν ὁ χαρακτήρ τοῦ θέματος εἶναι σύμφωνον, πᾶσχει τὰς γνωστὰς μεταβολάς, π.χ. πρᾶξις (= πρᾶγ-σι-ς, θ. πραγ-), γράμμα (= γράφ-μα, θ. γραφ-), πίστις (= πίθ-τι-ς, θ. πίθ-).

γ) γίνεται ἀναδιπλασιασμός*, ἥτοι ἡ ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἀρκτικὸν φωνῆν τοῦ θέματος μετὰ τοῦ ἐπομένου συμφώνου, π.χ. (θ. ἀγ-) > ἀγ-ωγ-ή, ἡ τὸ ἀρκτικὸν σύμφωνον τοῦ θέματος μεθ' ἐνὸς ε ἢ ι, π.χ. (θ. βα-) > βέ-βαιος, (δω-) > δί-δω-μι κ.λπ.

δ) ἐπεντίθεται γράμμα ἢ γράμματά τινα μετὰ τοῦ θέματος καὶ τοῦ προσφύματος ἢ τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως, π.χ. (θ. πιθ-) > πιθ-α-νός, (θ. στα-) > στα-θ-μός, (θ. ὑ-) > ὑ-ε-τός κ.λπ. Πολλῶν ὠρισμένων λέξεων ἡ παραγωγή εἶναι ἄγνωστος. Αὕτη δὲ αὕτη ἡ παραγωγή εἶναι σύνθεσις, ἀλλὰ σύνθεσις ὅμως παλαιότερων χρόνων: // μετασχηματισμός: (φρ.) «ἡ παραγωγή διὰ τοῦ φθί» // κλίσις, σχηματισμὸς τύπων: (φρ.) «ἡ ἐν τοῖς ὀνόμασι παραγωγή» // (ἐπὶ συλλαβῆς) προσθήκη εἰς τὸ τέλος λέξεως: // (Ῥητορ.) ψευδὲς ἐπιχείρημα, σόφισμα: (φρ.) «οὐ περιπλοκαὶ οὐδὲ παραγωγαί» // (Ῥητορ.) ἡ πρὸς ἐπιδίωξιν οὔκτου πρὸς τὸν κατηγορούμενον παρουσίαις ὑπὸ τοῦ ῥήτορος προσώπων φιλικῶς διακειμένων πρὸς αὐτὸν πρὸ τοῦ δικαστηρίου: (φρ.) «παραγωγαὶ χρήσιμοι τῶν παίδων καὶ γυναικῶν καὶ φίλων».

παραγωγικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) «πα-
·ρα·γω·γι·καί·κα·τα·λή·ξεις»· αὐται
ἔχουν μίαν ἢ περισσοτέρας συλλαβάς, π.χ.
ἀχλάδι - ἀχλαδ-ιά, κληρός - κληρ-ώνω,
παπαγάλος - παπαγαλ-ίστικος, καὶ εἶναι
προσφύματα (ἐπιθήματα*) προστιθέμενα
εἰς τὸ ῥηματικὸν ἢ ὀνομαστικὸν (οὐσιαστι-
κῶν, ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν) θέμα καὶ πα-
ράγουσαι· 1) οὐσιαστικά: οὐσιαστικά ἔχο-
μεν, α) οὐσιαστικά ἐκ ῥηματι-
κῶν θεμάτων, β) οὐσιαστικά
ἐξ οὐσιαστικῶν θεμάτων καὶ γ)
οὐσιαστικά ἐξ ἐπιθετικῶν θε-
μάτων:

α) Οὐσιαστικά ἐκ ῥηματικῶν θεμάτων,
ἥτοι οὐσιαστικά, δηλοῦνται 1) τὸ ἐνεργοῦν
πρόσωπον (κατάληξις -ε-ς) γραφ-εύ-ς,
πολλὰ τούτων δηλοῦν ὄργανον, π.χ. κοπ-
εύ-ς, τομ-εύ-ς· -τη-ς (ποιη-τή-ς)· τη-ρ
(κλη-τή-ρ)· -τω-ρ (ἐήτωρ)· -ο-ς (τροφ-
ό-ς)· [α] τὰ μὲν δισύλλαβα ἐκ τῶν εἰς -τη-
ς* ἀπλᾶ ἢ σύνθετα παροξύνονται: φρά-
στης, δύτης, θραύστης, μετα-φράστης
(νεωτ. μεταφραστής), παραφράστης, κα-
ρυοθραύστης, τραγλοδύτης, πλὴν τοῦ
κριτής· τοῦτο ἐὰν τὸ ἀ' συνθετικὸν εἶναι
πρόθεσις ἢ ἐπιθετον, διατηρεῖ τὸν τόνον
τοῦ ἀπλοῦ, π.χ. (κριτής), ὑποκριτής, ἀ-
νακριτής, ψευδοκριτής, αἰρετοκριτής
κ.λπ., ἐὰν δὲ εἶναι τὸ ἀ' ὄνομα, παροξύνε-
ται, π.χ. (ὄνειρον), ὄνειρο-κρίτης, (ἐνύ-
πνιον), ἐνυπνιοκρίτης, (λόγος), λογοκρί-
της, (τέχνη), τεχνοκρίτης (τὸ ἰ) κ.λπ., β)
τὰ δὲ πολυσύλλαβα ἐκ τούτων, ἂν μὲν ἔ-
χουν τὴν παραλήγουσαν βραχεῖαν, παρο-
ξύνονται: ἐργάτης, ἐκδό-της, διαβά-της,
πλὴν τοῦ εὐρε-τής (καὶ σύνθετα ἐφευρε-
τής (νεωτ. ἐφευρέτης), πρωθυερέτης, ἀ-

νευρετής), ἐὰν ἔχουν δὲ μακρὰν τὴν παρα-
λήγουσαν συνήθως ὀξύνονται: βουλευτής,
δικαστής, ποιητής, ἀλλὰ καὶ ἀλήτης, κυ-
βερνήτης, πλανήτης κ.λπ.]. Ἐκ τῶν εἰς
-τήρ εἰς τοὺς ἀττικοὺς μόνον ὀλίγα δηλοῦν
τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον: κλη-τήρ, σω-τήρ,
μνη-στήρ, δο-τήρ (τοῦτο ἐν συνθέσει εἶναι
δότης, π.χ. μισθοδότης, ἐργοδότης, προ-
δότης κ.λπ.), τὰ δὲ πλεῖστα δηλοῦν ὄργα-
νον ἢ σκεῦος, διότι οἱ Ἕλληνες ἐξέλαβον
εἰς τὴν φαντασίαν τῶν ταῦτα ὡς ἐνεργοῦν-
τα πρόσωπα: ζωσ-τήρ (= ὁ τρόπον τινὰ
ζωννύων ἡμᾶς), νιπ-τήρ, κρα-τήρ κ.λπ.
τὰ εἰς -εὐς -ος -τωρ εἶναι γένους κοινοῦ· ὁ
καὶ ἡ τοκεύς, διαβολεύς, εἰσαγγελεύς,
εἰσαγωγεύς, νομεύς, φονεύς, γραμματεὺς
κ.λπ., ὁ καὶ ἡ τροφός, στενωπός, ὁδον-
τιατρός, θεωρός, τιμωρός, σκευωρός
κ.λπ., ὁ καὶ ἡ ῥήτωρ, ἀμῆτωρ, κήτωρ,
φιλότωρ, διδάκτωρ κ.λπ. Τὰ εἰς -τηρ καὶ
-τωρ ἔχουν καὶ θηλυκὸν γένος εἰς -τειρα:
δοτήρ - δότεῖρα, σωτήρ - σώτειρα, αὐ-
τοκράτωρ - αὐτοκράτειρα, παιδολέτωρ -
παιδολέτειρα. Τὰ εἰς -της σχηματίζουν
θηλυκὸν εἰς -τριᾶ, -τρίς καὶ -τις, π.χ.
ποιητής - ποιήτρια, μαθητής - μαθήτρια,
ῥάπτης - ῥάπτρια, αὐλητής - αὐλήτρια,
προφήτης - προφήτις, (-ιδος), ἡ].

2) πρᾶξιν (κατάληξις -α) (θ. γραφ-) > χα-
ρά, -η, (θ. τρεφ-) > τροφή, -ος (θ. λεγ-) >
λόγ-ος, -μο-ς, (θ. θυ-) > θυ-μός, -μη, (θ. -τι-) > τιμή, -το-ς (θ. πο-) > πό-
τος, -τη (θ. κοι-) > κοί-τη, (-τις) (θ. πιθ-) >
πίσ-τις, -σις (θ. κατα-) > κτήσις, -σια
(θ. θυ-) > θυσία, -ια (θ. μαν-) > μανία,
(θ. βασιλε(υ) -) > βασιλε-ία. [Προτιθεμέ-
νης τῆς παραγωγικῆς κατάληξεως εἰς θέ-
ματα φωνηεντόκλητα, ἐκτείνεται τὸ θε-

ματικὸν φωνῆεν: (θ. κτα-) > κτήσις, (θ.
ποι-) > ποιήσις, (θέμα δηλο-) δήλωσις.
Τὰ εἰς -σις τῶν ῥημάτων ἴστημι, τίθημι
δίδωμι, ἵημι, γίνονται ἐκ θεμάτων στα-,
θε-, δο-έ-: στάσις, θέ-σις, δό-σις, (σύν)
-ε-σις· τὰ ἐκ φωνηεντολήτων ῥημάτων
εἰς -σις, ἐὰν φυλάττουν εἰς τινὰ μόνον
χρόνους τὸ θεματικὸν φωνῆεν, φυλάττουν
αὐτὸ βραχύ, π.χ. εὖρε-σις (εὐρέ-θην),
πό-σις (ἐπόθην), λύ-σις (ἐλύ-θην)]. 3)
τὸ ἀποτελεσμα τῆς πράξεως (κατάληξις
-μα καὶ σπανίως -ος), π.χ. (θ. γραφ-) >
γράμμα, (θ. ποι-) > ποιή-μα, (θ. γεν-) >
γέν-ος. [Τὰ εἰς -μα ἔχουν φύσει ἢ θέσει
μακρὰν τὴν παραλήγουσαν (θ. βα-) > βή-
μα, (θ. πο-) > πῶμα, (θ. ποι-) > ποιήμα,
(θ. κρή-) > κρή-μα, (θ. θύ-) > θῦμα, (θ.
κλᾶ-) > κλᾶ-σ-μα, (θ. γραφ-) > γράμ-
μα]. 4) τὸν τόπον (εἰς τὸ ὅποιον γίνεταί
τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ θέματος) (κα-
ταλ. -τήριον), (ἀκροα-τήριον), -τρον
(-θρον) (θέα-τρον, βά-θρον), -τρα,
(-θρα) (παλαῖο-τρα, κολυμβήθρα). [Ἡ
παραγωγικὴ κατάληξις -τηριον κυρίως
προῆλθεν ἐκ τῆς κατάληξεως -ιον προστι-
θεμένης εἰς ὄνομα. προσώπων ληγόντων
εἰς -τηρ (= τής), π.χ. πρᾶτηρ > πρᾶτηρ-
ιον, κριτής > κριτήρ-ιον, ἀκροατήρ
(= ἀκροατής) > ἀκροατήριον. Μερικὰ
τῶν ἀνωτέρω εἰς -τρον σημαίνουν εἰς τὸν
πληθυντικὸν ἀμοιβήν, π.χ. διδάκ-τρα τά
(= ὁ μισθὸς τῆς διδασκαλίας), λύ-τρα,
κρί-τρα, θρέπ-τρα, εὖρε-τρα, ἐκτίμη-
τρα, ἄσκητρα]. 5) τὸ ὄργανον διὰ τοῦ ὁ-
ποίου γίνεται τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ θέ-
ματος, (καταλ.) -τήριον (ποτήριον),
-τηρία (βακτηρία), -τρον (-θρον) (ἄρο-
τρον, κλει-θρον), -τρα (-θρα), (ξύ-στρα,

ἀποβά-θρα), -ανο-ν (δρέπ-ανο-ν), -ανη
(σκαπ-άνη), -εὐς (τομ-εὐς), -τηρ (ζωσ-
τήρ) καὶ -ις (κοπ-ίς).

β) Οὐσιαστικά ἐξ οὐσιαστικῶν θεμάτων»,
(εἰς τὰ ὅποια αἱ παραγωγικαὶ κατάληξεις
προστίθενται εἰς οὐσιαστικά θέματα), ταῦ-
τα εἶναι: 1) τὰ ὑποκοριστικά*, 2) μεγε-
θυντικά*, 3) τὰ πατρωνυμικά*, 4) γο-
νεωνυμικά*, 5) ἐθνικά*, 6) τοπικά*, 7)
προσωπικά*, μερικά ἐκ πραγματικῶν (βλ.
λέξεις).

γ) «Οὐσιαστικά ἐξ ἐπιθετικῶν θεμάτων»,
(εἰς τὰ ὅποια αἱ παραγωγικαὶ κατάληξεις
προστίθενται εἰς ἐπιθετικά θέματα), ταῦτα
εἶναι ἀφηρημένα καὶ σημαίνουν ιδιότητα.
Αἱ παραγωγικαὶ κατάληξεις τούτων εἶναι:
1) -ιά (τὸ α μακρόν) προστιθεμένη εἰς τὸ
θέμα τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων εἰς -ος
μετ' ἀποβολῆν τοῦ χαρακτῆρος ο, π.χ. σο-
φός > σοφ-ία, φίλος > φιλ-ία, κακός >
κακ-ία (ἐνῶ ἀφηρημένον οὐσ. τοῦ ἀγαθοῦ
εἶναι «ἡ ἀρετή»). Κατ' ἀναλογίαν δὲ
τούτων σχηματίζονται εἰς -ια καὶ ἐκ τρι-
τοκλίτων ἐπιθέτων, π.χ. εὐτυχής > εὐτυ-
χία, ἡγεμών > ἡγεμονία. [Εἰς πολλὰ τῶν
ἐπιθέτων τὸ ἀφηρημένον οὐσιαστ. ἔχει τὸν
τύπον τοῦ θηλυκοῦ ὁ ἄξιος, ἡ ἀξία >
(οὐσ.) ἡ ἀξία· ἀνδρεῖος, -εῖα > (οὐσ.) ἡ
ἀνδρεία· αἰτίος, -τία > (οὐσ.) ἡ αἰτία. Τὸ
ἀφηρημένον οὐσ. μερικῶν ἐπιθέτων εἰς -ος
σχηματίζεται ἐκ τοῦ θηλυκοῦ μετ' ἀναβι-
βασμοῦ τοῦ τόνου, π.χ. ὁ ἐχθρός, ἡ ἐ-
χθρά > (οὐσ.) ἡ ἐχθρα, ὁ θερμός, ἡ θερ-
μή > ἡ θερμή].

2) -ιά (τὸ α βραχύ). αὕτη προστίθεται α)
εἰς τὸ θέμα τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων
εἰς (-οος) -ους, μετ' ἀποβολῆν τοῦ χαρα-
κτῆρος ο καὶ διὰ τῆς συναϊρ. τοῦ ι τῆς

-ιά μετὰ τοῦ ἑτέρου ο εἰς οἱ, π.χ. εὖνους (εὖνο(ο)-)> εὖνοια, β) εἰς τὸ θέμα τῶν εἰς -ης (-ες) τριτοκλίτων μετ' ἀποβολὴν τοῦ χαρακτηριστοῦ σ καὶ διὰ τῆς συναιρ. τοῦ πρὸ αὐτοῦ ε μετὰ τοῦ ι τῆς -ία εἰς -εια, π.χ. θεμ. ἀληθε(σ)-> ἀληθής> ἀληθέ(σ)ια> ἀληθεία> ἀλήθεια. Συμφώνως πρὸς ταῦτα σχηματίζεται καὶ τὸ ἀφηρημένον βοήθεια> βοηθός, ἐνέργεια> ἐνεργός.

3) -της (-τητ): προστίθεται αὕτη εἰς τὸ θέμα τῶν εἰς -ος δευτεροκλίτων ἐπιθέτων: νέος> νεό-της, καὶ τῶν εἰς -υς τριτοκλίτων: γλυκύ-ς> γλυκύ-της, [τοῦτο τὸ ο πρὸ τῆς -της τῶν ἀφηρημένων οὐσ. οὐδέποτε ἐκτείνεται: ἀγιότης, πρωτεραιότης, σκοπιμότης κ.λπ., συνηθέστερον τὸ ἀφηρημένον τοῦ ταχύς καὶ βραδύς ὀξύνεται: ταχυ-τής, (-τήτος), ἡ, βραδυτής, (-τήτος), ἡ (= ἡ ἀργοπορία)].

4) -σύνη: προστίθεται αὕτη εἰς τὸ θέμα τῶν εἰς -ος δευτεροκλίτων: δίκαιος> δικαιοσύνη, καὶ τῶν εἰς -ων τριτοκλίτων σώφρων, (σωφρο(ν)-)> σωφροσύνη· περὶ τῆς ἐκτάσεως τοῦ ο εἰς ω: ἰερωσύνη (βλ. λ. -οσύνη).

Β) Ἐπίθετα: Ταῦτα γίνονται ἐκ ῥηματικῶν καὶ ἐξ ὀνοματικῶν θεμάτων καὶ ἔχουν τὰς ἐξῆς παραγωγικὰς καταλήξεις:

α) -ος, -ας, -ης (ἐπίθετα ἐκ ῥήμ. θεμάτων) σημαίνουν ἐνέργειαν ἢ πάθος: τομ-ός (ὁ τέμνων), φυγ-άς (ὁ φεύγων), λοιπ-ός (ὁ λειπόμενος), λογ-άς (ὁ ἐκλελεγμένος), πλήρης (ὁ πεπληρωμένος), ψευδής (ὁ ψευδόμενος). β) -μων (ἐπίθετα ἐκ ῥήμ. θεμάτων) σημαίνουν τὰ ἔχοντα κλίσιν ἢ δεξιότητα εἰς τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος: (ἐλεέ-ω)> ἐλεήμων, (οἰκτ(ε)ί-

ρω)> οἰκτ(ε)ίρ-μων, (νοέ-ω)> νοήμων, (μέμνημαι)> μνή-μων.

γ) -ιος (ἐπίθετα ἐξ ὀνομ. θεμάτων) σημαίνουν τὸ ἀνήκον ἢ ἔχων σχέσιν πρὸς τὸ ἐξ οὗ παράγονται: (θ. λόγο-)> λόγ-ιος, (θ. ἀγορα-)> ἀγορα-ιος, (θ. σωτηρ-)> σωτήρ-ιος, (θ. τελε(σ)-)> τέλε-ιος, (θ. βασιλευ-)> βασιλε-ιος, (θ. αἰδοσ-)> αἰδο-ιος, (θ. ἡρώ-)> ἡρώ-ιος - ἡρώως. [ὁ χαρακτήρ ο τῶν δευτεροκλίτων εἰς ὅς ἀποβάλλεται, π.χ. (θ. λόγο-)> λόγ-ιος, πλὴν τῶν ἀντωνυμικῶν θεμάτων πο-ιος, ἄλλο-ιος, ἑτερο-ιος· ὁ χαρακτήρ σ καὶ υ τῶν τριτοκλίτων πρὸ τῆς -ιος ἀποβάλλεται: (τελέ(σ)-ιος)> τέλε-ιος, (αἰδό(σ)-ιος)> αἰδο-ιος, (βασιλε(υ)-ος)> βασιλε-ιος· τὸ δὲ ι τῆς -ιος συναιρεῖται μετὰ τοῦ προηγούμενου α, ε, ο, ω εἰς αι, ει, οι, ω, π.χ. ἀγοραῖος, βασιλείος, αἰδοῖος, ἡρώως. Κατ' ἀναλογίαν «τοῦ ἀγοραῖος» σχηματίζεται λακκαῖος, χερσαῖος κ.λπ., «τοῦ βασιλείος» τὸ αὐλείος, σπονδεῖος, οὕτω σχηματίζονται καὶ τὰ ἐξ ὀνομάτων προσώπων ζῶων παραγόμενα: Ὀμήρειος, γυναικεῖος, ἀνδρεῖος, ἵππειος, βόειος, ὄνειος κ.λπ., κατὰ δὲ τὸ «ἡρώως, τὸ μη-τρῶος, πατρῶος, παππῶος».

δ) -κος, -ικός· τὰ ἐπίθετα τὰ ἔχοντα ταύτας τὰς καταλήξεις σημαίνουν: 1) τὸ ἀνήκον εἰς τὸ οὐσιαστικὸν ὄνομα, ἐκ τοῦ ὁποίου παράγονται: (φύσι-ς)> φυσι-κός, (θῆλυ-ς)> θηλυ-κός, (πόλεμ-ος)> πολεμ-ικός, (θ. πατρ) (πατήρ)> πατρι-κός, 2) ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος σημαίνει τὸν ἐπιτηδεῖον ἢ ἔμπειρον πρὸς ἐκεῖνο ἐκ τοῦ ὁποίου παράγονται: ἱατρικός (= ὁ τῆς ἱατρικῆς ἔμπειρος), ἀρχικός (= ὁ ἐπιτηδεῖος νὰ ἄρχῃ)· ἀποβάλλεται πρὸ τοῦ ι τῆς

παραγωγικῆς καταλήξεως -ικός ὁ χαρακτηριστὴρ «ο» τῶν εἰς -ος δευτεροκλίτων καὶ τῶν εἰς -εὺς τριτοκλίτων καὶ μετὰ ταῦτα ἡ συναιρεῖται τὸ ε μετὰ τοῦ ι εἰς ει ἢ συνηθέστερον ἀποβάλλεται, π.χ. (νόμος)> νομικός, (κεραμεύ-ς)> κεραμε-ικός, (ἐνῶ κέραμος - κεραμική), (βασιλεύ-ς)> βασιλικός· εἰς τὰ ἐκ τῶν εἰς -ες θεμάτων ἀποβάλλεται τὸ -ες πρὸ τῆς -ικός κατὰ τὰ εἰς -ος δευτερόκλιτα, π.χ. (θ. μερεσ-)> μερικός, (θ. γενεσ-)> γεν -ικός.

Τὸ α τῶν εἰς -ια οὐσιαστικῶν ἀποβάλλεται συνηθῶς πρὸ τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως -κος: δημοκρατία> δημοκρατικός, φυλάσσεται δὲ σπανίως: καρδία> καρδία - κός. Συμφώνως πρὸς αὐτὸ καὶ (ἥλιος)> ἥλιακός, (Ἰλιον)> Ἰλιακός, ὡς καὶ πάντα τὰ ἐκ τῶν εἰς -ιος ἔθνικῶν παραγόμενα, π.χ. Κορίνθιος> Κορινθιακός, Μεσσηνίος> Μεσσηνιακός. Λήγουν δὲ εἰς -αῖκος τὰ προερχόμενα ἐκ τῶν εἰς -αιος: ἀρχαῖος> ἀρχαῖκός, Θηραῖος> Θηραῖκός.

ε) -νος· τὰ εἰς -νος ἐπίθετα παρηγμένα ἐκ ῥηματικῶν θεμάτων δηλοῦν ἐνέργειαν ἢ πάθος, π.χ. τερπ-νός (= ὁ τέρπων), (θ. σεβ-)> σεμ-νός (= ὁ ἀξιούμενος σεβασμοῦ), ἐξ ὀνοματικῶν θεμάτων πλησμονήν, π.χ. (θ. πεδιο -)> πεδι-νός, (θ. ὄρεσ-)> ὄρει-νός· τὸ ο τῶν δευτεροκλίτων θεμάτων ἀποβάλλεται, π.χ. (πεδιο-> πεδι-νός)> πεδι-νός, τὸ δὲ σ τῶν εἰς -ες θεμάτων ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ ν τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως καὶ ἔπειτα ἀπλοποιεῖται τὸ διπλοῦν νν καὶ μετὰ ταῦτα ἐκτείνεται τὸ ε ἀναπληρωματικῶς, π.χ. (ὄρεσ-νός - ὄρεν-νός)> ὄρει-νός, (σκοτεσ-νός - σκοτεν-νός)> σκοτεινός, (ἀλγεσ-νός - ἀλγεν-

νός)> ἀλγεινός, κατ' ἀναλογίαν τούτων καὶ εἰς (θ. φωτ-)> φωτεινός.

στ) -ιν -ος· τὰ μὲν παροξύτονα τῶν ἐπιθέτων ἐξ οὐσιαστικῶν θεμάτων παραγόμενα δηλοῦν ὕλην ἢ χρῶμα, π.χ. πρᾶσ - ινος, λίθ - ινο - ς, τὰ δὲ ὀξύτονα ἐκ θεμάτων χρονικῶν δηλοῦν χρόνον π.χ. ἔαρ-ινός, θερ-ινός· σπανίως ἡ - ινος δηλοῖ τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνονμενον, π.χ. ἀνθρώπινος, ἀληθινός.

ζ) (-εος) -ους· ταῦτα γίνονται ἐκ θεμάτων οὐσιαστικῶν καὶ δηλοῦν τὴν ὕλην ἢ τὸ χρῶμα: (χρῦσεος) χρυσοῦς, (πορφύρεος) πορφυροῦς, ἀργυροῦς, κυανοῦς, χαλκοῦς, κεραμεοῦς κ.λπ.

η) -λεος, -εις (-εντ)· ταῦτα γίνονται ἐκ θεμάτων οὐσιαστικῶν καὶ δηλοῦν πλησμονήν π.χ. (θ. διψα-)> διψαλέος, (θ. ῥωμα-) > ῥωμυλέος, (θ. ἀστερ-) > ἀστερόεις, (θ. ἀνεμο-) > ἀνεμόεις, (θ. φωνή-) > φωνήεις· τὸ ἀστερόεις καὶ τὰ τούτου παρόμοια λαμβάνουν «ο» πρὸ τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως -εις κατ' ἀναλογίαν τῶν δευτεροκλίτων.

θ) -ωδης· τὰ ἐπίθετα ταῦτα παράγονται ἐκ θεμάτων οὐσιαστικῶν καὶ δηλοῦν πλησμονήν ἢ ὁμοιοτητα, π.χ. ἀκανθώδης (= πλήρης ἀκανθῶν), λασιπώδης (= πλήρης λάσπης), πατρώδης, γυναικώδης (= ὅμοιος γυναικί), σφηκώδης (= ὅμοιος σφηκί)· [τὰ εἰς -ώδης εἶναι κυρίως σύνθετα ἐκ τοῦ ὄζειν (= μυρίζειν), π.χ. εὐώδης, δυσώδης, μυρώδης οὕτω καὶ γυναικώδης (= ὄζων γυναικός, ὁ γυναικεῖας φύσεως ἀποπνέων, ἥτοι ὅμοιος γυναικί (= δειλός)].

ι) -ρος, -λος· ταῦτα σημαίνουν: 1) τὸν ἔχοντα πλησμονὴν ἢ κλίσιν πρὸς τὸ ἐξ οὗ

παράγονται: π.χ. *ίσχυ-ρός* (= πλήρης ισχύος), *φθονερός* (= ο εις τὸν φθόνον ἔχων κλίσιν), *δειλός* (= πλήρης δέους, φόβου), *ἀπατηλός* (= ο εις τὴν ἀπάτην ἔχων κλίσιν). 2) ἐνέργειαν ἢ πάθος, π.χ. *λαμπ-ρός* (= λάμπων), *οἶκτ-ρός* (= ὁ ἄξιος οἴκτου)

ια) -αιο-ς, -ιαιο-ς· τὰ ἐπίθετα ταῦτα σημαίνουν: 1) μέτρον ἢ χρόνον: *πηχυ-αῖο-ς*, *τριπ-αῖο-ς*, *ποδ-ιαῖο-ς*, *μην-ιαῖο-ς*, *στιγμ-ιαῖο-ς*, *ὀργν-ιαῖο-ς*, 2) τὸ ἀνῆκον εἰς τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου, π.χ. *φρεατ-ιαῖ-ος* (= ὁ τοῦ φρέατος), *τελματ-ιαῖο-ς* (= ὁ τοῦ τέλματος, τοῦ βαλτοτόπου).

ιβ) -μο-ς, -ϊμο-ς· ταῦτα γινόμενα ἐκ θεμάτων οὐσιαστικῶν δηλοῦν τὸν ἐπιτήδειον νὰ ἐνεργήσῃ ἢ νὰ πάθῃ τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ οὐσιαστικοῦ, π.χ. *ὠφέλ-μο-ς* (= ὁ ἐπιτήδειος νὰ ὠφελῇ), *μάχ-μο-ς* (= ὁ ἐπιτήδειος νὰ μάχεται), *ἀρόσι-μο-ς* (= ὁ ἐπιτήδειος νὰ ἀροθῇ), *πότ-μο-ς* (= ὁ ἐπιτήδειος νὰ ποθῇ). [τὸ πρὸ τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως -μο-ς φωνῆεν ἀποβάλλεται, π.χ. (θ. ποτο)> *πότ-μο-ς*].

Γ) *Ρήματα*. *Ρήματα* γίνονται α) ἐξ ὀνομάτων, β) ἐκ ῥημάτων, γ) ἐξ ἐπιρρημάτων καὶ δ) ἐξ ἐπιφωνημάτων.

α) *Ρήματα* ἐξ ὀνομάτων: τὰ ἐξ ὀνομάτων παραγόμενα ῥήματα ἔχουν τὰς ἐξῆς καταλήξεις·

1) -αω· γίνονται ἐκ θηλυκῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων καὶ ἔχουν μεταβατικὴν ἢ ἀμετάβατον σημασίαν, π.χ. (τιμῇ)> *τιμάω* (τιμῶ), (τόλμῃ)> *τολμάω*(-ῶ)· κατ' ἀναλογίαν τούτων ἔχομεν καὶ ἐξ ἄλλων ὀνοματικῶν θεμάτων, π.χ. (λόχος)> *λοχάω* (-ῶ), (γόςος)> *γοάω*(-ῶ).

2) -αω καὶ -ιαω· ταῦτα δηλοῦν ἔφεσιν (ἐφетικά), π.χ. (θάνατος)> *θανατάω* (-ῶ) (= ἐπιθυμῶ νὰ ἀποθάνω) (ἄλλο *θανατόω* (-ῶ*))· (στρατηγός)> *στρατηγιάω* (-ῶ) (= ἐπιθυμῶ νὰ γίνω στρατηγός), (μαθητής)> *μαθητιάω* (-ῶ) (= ἐπιθυμῶ νὰ γίνω μαθητής)· μερικὰ τούτων σημαίνουν νόσον: *ὀφθαλμιάω* (-ιαῶ) (= πάσχω ἐξ ὀφθαλμίας), *λιθάω* (-ῶ), *σπληνιάω* (-ῶ), *ψωράω* καὶ *ψωριάω* (-ῶ) (= ἔχω ψώραν)· πολλὰ ἐφетικά γίνονται ἐκ ῥημάτων (βλ. κατωτέρω).

3) -εω· ταῦτα παραγόμενα ἐξ ἐπιθέτων εἶναι συνήθως ἀμετάβαρα, π.χ. (σώφρων)> *σωφρονέω* (-ῶ) (= εἶμαι σώφρων), (εὐτυχής)> *εὐτυχέω* (-ῶ) (= εἶμαι εὐτυχής)· ἐξ οὐσιαστικῶν εἶναι συνήθως μεταβατικά: (ἀριθμός)> *ἀριθμέω* (-ῶ), (φίλος) (ὡς οὐς)> *φιλέω* (-ῶ).

4) -ευω· ἐξ ὀνοματικῶν θεμάτων εἰς -ω καὶ ἔχουν μεταβατικὴν ἢ ἀμετάβατον σημασίαν, π.χ. (βασιλεὺς)> *βασιλεύω*. (χαλκεύς)> *χαλκεύω*· κατ' ἀναλογίαν τούτων γίνονται εἰς -ευω καὶ ἐξ ἄλλων ὀνοματικῶν θεμάτων, π.χ. (δοῦλος)> *δουλεύω*, (παῖς)> *παιδεύω*, (κόλαξ)> *κολακεύω*.

5) -όω· ἐκ δευτεροκλίτων ὀνομάτων καὶ εἶναι μεταβατικά: *δουλόω* (-ῶ) τινά (= κάμνω τινά δοῦλον), *ἐλευθερόω* (-ῶ) τινά (= καθιστῶ τινά ἐλευθερον)· κατ' ἀναλογίαν τούτων γίνονται καὶ ἐξ ἄλλων ὀνοματικῶν θεμάτων, π.χ. (ἀκριβής)> *ἀκριβόω* (-ῶ), (πλήρης)> *πληρόω* (-ῶ).

6) -άζω, -ίζω· ταῦτα γίνονται ἐκ θεμάτων εἰς -γ ἢ -δ· (ἀρπάγ-)> *ἀρπάζω*, (ἐριδ-)> *ἐρίζω*, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν τούτων καὶ ἐξ ἄλλων θεμάτων καὶ ἔχουν

μεταβατικὴν ἢ ἀμετάβατον σημασίαν, π.χ. *θερίζω* (= διέρχομαι τὸ θέρος), *ἐαρίζω*, *δικάζω*, *σωφρονίζω*, *χεμαῖζω*· μερικὰ τῶν εἰς -ίζω σημαίνουν τὸ χρῶμα, ἐκ τοῦ ὁποίου παράγονται, π.χ. *κιτρνίζω*, *πρασινίζω*, *χρυσίζω* κ.λπ.

Πολλὰ τῶν εἰς -άζω καὶ -ίζω παραγόμενα ἐξ ὀνομάτων ἐθνικῶν κυρίων καὶ ζώων σημαίνουν μιμουμαι τὴν γλῶσσαν ἢ τὸ φρόνημα ἢ τὸν τρόπον τοῦ ὀνόματος, ἐκ τοῦ ὁποίου παράγονται, π.χ. *Βοιωτιάζω*, *Δωριάζω*, *Ἑλληνίζω*, *Φιλιππίζω*, *πιθηκίζω* (= μιμουμαι τὸν πιθηκον, φέρομαι ὡς πιθηκος).

Πολλὰ τούτων τῶν εἰς -ίζω γίνονται ἐξ ὀλοκλήρων φράσεων, π.χ. ἐκ τῆς φρ. (κατὰ χώραν τίθημι)> *καταχωρίζω*, (ἐν χειρὶ ἢ ἐν χερσὶ τίθημι)> *ἐγχειρίζω*, (μετὰ χεῖρας ἔχω)> *μεταχειρίζω*, (ἔξω τῶν ὀρίων τῆς χώρας βάλλω)> *ἐξορίζω*, (ἀπὸ στόμα λέγω)> *ἀποστοματίζω* κ.λπ.

7) -αίνω, -υνω· ταῦτα ἔχουν μεταβατικὴν σημασίαν καὶ τὰ μὲν εἰς -αίνω γίνονται ἐκ θεμάτων εἰς -αν διὰ τῆς προσθήκης τοῦ j, π.χ. (φάν-j-ω)> *φαίνω*, μελάν-j-ω> *μελαίνω*, τὰ δὲ εἰς -υνω ἐκ θεμάτων εἰς -υ διὰ τῆς προσθήκης τοῦ ν: πλυν-j-ω, πλυνje = πλυννο - πλυννε> *πλύννω*, ἐξ οὗ πλύνω· σπανίως ἔχουν δὲ ἀμετάβατον σημασίαν, π.χ. *χωλαίνω* (= εἶμαι χωλός), *ἀνοηταίνω* (= εἶμαι ἀνόητος)· κατ' ἀναλογίαν τούτων γίνονται καὶ ἐξ ἄλλων θεμάτων, π.χ. (λευκός)> *λευκαίνω*, (κοῖλος)> *κοιλαίνω*, (αἰσχος)> *αἰσχύνω*, (λαμπρός)> *λαμπρύνω*.

8) -αίρω, -λλω, -σσω, -ττω· τὰ εἰς -αίρω γίνονται ἐκ θεμάτων εἰς -αρ, (θ. καθαρ-)> *καθαίρω*· τὰ εἰς -λλω ἐκ θεμάτων εἰς -λος,

(θ. ἀγγελ-)> *ἀγγέλλω*, τὰ δὲ εἰς -σσω, -ττω ἐκ θεμάτων εἰς -κ, -χ ἢ εἰς -τ, -θ, π.χ. (φυλακ-j-ω)> *φυλάσσω*, (πτωκ-j-ω)> *πτώσσω*, [κατ' ἀναλογίαν τούτου ἐγένοντο καὶ ἀμετάβαρα τινὰ εἰς -ωττω, π.χ. *τυφλώττω* (= εἶμαι τυφλός)], (ταραχ-j-ω)> *ταράσσω*, (αἵματ-j-ω)> *αἱμάσσω*, (κορυθ-j-ω)> *κορύσσω*.

Κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν χρόνων αὐτῶν ἀνώμαλα ῥήματα λαμβάνουν διάφορα προσφύματα (βλ. πρόσφυμα).

β) *Ρήματα* ἐκ ῥημάτων:

1) -άζω εἶναι τὰ θαμιστικά* τὰ δηλοῦντα ἐπανάληψιν ἢ ἐπίτασιν τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου γίνονται: (στένω)> *στενάζω* (= συχνάκις στένω, ἀναστενάζω), (ρίπτω)> *ρίπτάζω* (= συνεχῶς ρίπτω ἐδῶ καὶ ἐκεῖ).

2) -εἰω, -ιαω εἶναι ἐφетικά* δηλοῦντα ἔφεσιν (ἐπιθυμίαν καὶ γίνονται ἐκ τοῦ χρονικοῦ θέματος τοῦ μέλλοντος (γελάσ-ω)> *γελασεῖω* (= ἐπιθυμῶ νὰ γελῶ), (πολεμήσ-ω)> *πολεμησηεῖω* (= ἐπιθυμῶ νὰ πολεμῶ), (κλαύσ-ομαι)> *κλαυσιάω* (= ἐπιθυμῶ νὰ κλαίω)· πολλὰ ἐφетικά παράγονται καὶ ἐξ ὀνομάτων, π.χ. (θάνατ-ος)> *θανατάω* (= ἐπιθυμῶ τὸν θάνατον) (βλ. ῥήματα ἐξ ὀνομάτων).

γ) *Ρήματα* ἐξ ἐπιρρημάτων· ταῦτα λήγουν εἰς -ζω: (ἐγγύς)> *ἐγγίζω*, (δίχα)> *διχάζω*, (ὀφέ)> *ὀφίζω*, (πέλας)> *πελάζω*, (ἐλελεῦ)> *ἐλελιζω*, (οἰμοι)> *οἰμώζω*, (ἐμποδών)> *ἐμποδίζω*.

δ) *Ρήματα* ἐξ ἐπιφωνημάτων· ταῦτα λήγουν εἰς -ζω καὶ δηλοῦν ὅτι λέγω κατ' ἐπανάληψιν τὸ ἐξ οὗ παράγονται ἐπιφώνημα, π.χ. (ἀλαλά)> *ἀλαλάζω* (= λέγω ἀλαλά, ἀλαλά), (ἐλελεῦ)> *ἐλελιζω*,

(οἶμοι) > οἰμώζω, (αἰαῖ) > αἰάζω, (δημ.) (τῶν) > τσακίζω· τοιαῦτα παράγονται καὶ ἐκ φωνῶν ζώων: (κόκκυ) > > κοκκίζω, (πιπί) > πιπίζω, (δημ.) (γαῦ, γαῦ) > γαυγίζω, (γρῦ) > γρύζω καὶ ἐκ κλητικῶν πτώσεων, π.χ. (πάτερ) > πατερίζω (= λέγω πάτερ, πάτερ) // (Δημοτ.):

Α' «παράγωγα ῥήματα»· τὰ ῥήματα τῆς δημοτικῆς παράγονται α) ἐκ ῥημάτων, β) ἐξ ὀνομάτων καὶ γ) ἐξ ἀκλίτων.

1) «ἐκ ῥημάτων» παράγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν ὑποκοριστικὴν σημασίαν καὶ λαμβάνουν διαφόρους καταλήξεις, π.χ. ψάχνω > ψαχουλεύω, μασῶ > μαιουλιζώ, κλαίω > κλαψουρίζω, φέγγω > φεγγίζω κ.λπ.,

2) «ἐξ ὀνομάτων» παράγονται ὅσα δηλοῦν συνήθως ὅτι τὸ ὑποκείμενον εἶναι ἢ γίνεται ἢ ἐνεργεῖ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, παραγωγικὰ δὲ καταλήξεις αὐτῶν εἶναι:

-ιζώ: (βραχνός) βραχνιάζω, (κόκκαλο) κοκκαλιάζω, (ξύλο) ξυλιάζω, (νοίκι) νοικιάζω, (συμπέθερος) συμπεθεριάζω, (ἀγκυλιά) ἀγκυλιάζω κ.λπ.,

-άζω: (δόξα) δοξάζω, (πηγή) πηγάζω, κ.λπ.,

-ιζώ: (ἄσπρος) ἀσπρίζω, (φλόγα) φλογίζω, (ἀχνός) ἀχνίζω, (ἀφρός) ἀφρίζω κ.λπ.

-αινω: (σκοῦρος) σκουραίνω, (ζεστός) ζεσταίνω, (ἀκριβός) ἀκριβαίνω κ.λπ.,

-ρω καὶ -ερνω: (κριτικός) κριτικάρω, (πρόστιμον) προστιμάρω κ.λπ. (καὶ ξενικά) τρακάρω, μαϊνάρω, σαλπάρω κ.λπ.

-τρώνω, φέρνω, γδέρνω κ.λπ.,

-ευω: (πιστή) πιστεύω, (γείτονας) γειτονεύω, (ἔξοδος) ξεοδεύω, (ὄνειρο) όνειρεύω-

μαι, (παράξενον) παραξενεύομαι κ.λπ., -ωνω: (θεμέλιο) θεμελιώνω, (καταβόδιο) καταβοδώνω, (κρύο) κρυώνω, (τέντα) τεντώνω, (φούντα) φουντώνω, (σκάλα) σκαλώνω κ.λπ., ἐκτὸς τούτων τῶν παραγωγικῶν καταλήξεων ὑπάρχουν καὶ αἱ σπανιότεραι:

-βολῶ (δηλοῦσα ἀφθονίαν), π.χ. πετροβολῶ, σπιθοβολῶ, ἀκτινοβολῶ κ.λπ.

-κοπῶ (δηλοῦσα διαρκῆ ἐνέργειαν) π.χ. γλεντοκοπῶ, μεθοκοπῶ, φυλοκοπῶ, βροντοκοπῶ κ.λπ., (εἰς τὰ πλευροκοπῶ, χορτοκοπῶ κ.λπ. ἢ κατάληξις -κοπῶ δηλοῖ ὅτι κόπτει τις τὸ σημεινόμενον διὰ τοῦ ἀ' συνθετικοῦ).

-λογῶ (δηλοῦσα σύναξιν ἢ κάμνω τὸ δηλούμενον διὰ τοῦ ἀ' συνθετικοῦ) π.χ. σταχυολογῶ, φορολογῶ, βλαστολογῶ κ.λπ., (εἰς τὰ κακολογῶ, μυρολογῶ, δοξολογῶ, μωρολογῶ κ.λπ. ἢ κατάληξις δηλοῖ λέγω ἢ πράττω διαρκῶς τὸ ὑπὸ τοῦ ἀ' συνθετικοῦ σημεινόμενον),

-μανῶ (δηλοῦσα ἐπίτασιν ἢ ἔντασιν τῆς ἐνεργείας τοῦ ῥήματος), π.χ. λυσομανῶ, φυσομανῶ κ.λπ.,

3) «ἐξ ἀκλίτων» (ἐπιρρημάτων ἢ ἐπιφωνημάτων) παραγωγικὰ καταλήξεις αὐτῶν εἶναι:

-ζω, -ιζω: (συχνά) συχνάζω, (χωρίς) χωρίζω, (ἀντίκρυ) ἀντικρίζω, (καὶ ἀντικρύζω), (παράμερα) παραμερίζω, οὕτω καὶ (σαράντα) σαραντίζω,

-ευω: (κοντά) κοντεύω, (ἀγνάντια) ἀγναντεύω, (ἀλάργα) ἀλαργεύω, (ἄνω - κάτω) ἀνακατεύω κ.λπ.,

-ωνω: (χαμηλά) χαμηλώνω, (σιμά) σιμώνω, (ἄνω - κάτω) ἀνακατώνω κ.λπ.

(εἰς -ιζω εἶναι καὶ λέξεις α) ὠνοματοποιή-

μέναι ἐκ κρότων ἢ φωνῶν ζώων: μουγκρίζω, τσιτσιρίζω, μιάσουρίζω, γαβγίζω κ.λπ., β) λέξεις, αἱ ὅποια συνηθίζονται νὰ λέγονται κατὰ παράταξιν καὶ ὅχι νὰ ἀποτελοῦν σύνθετα, π.χ. (λέγω) καλημέρα, καληνύκτα, καλησπέρα, καλῶς ὄρισες > καλημερίζω, καληνυχτίζω, καλησπερίζω, καλωσορίζω.

Β' «παράγωγα οὐσιαστικά»· τὰ οὐσιαστικά τῆς δημοτικῆς παράγονται 1) ἐκ ῥημάτων, 2) ἐξ οὐσιαστικῶν, 3) ἐξ ἐπιθέτων καὶ 4) ἐξ ἐπιρρημάτων.

1) ἐκ ῥημάτων· ταῦτα δηλοῦν: α) τὸ πρόσωπον, τὸ ὅποιο ἐνεργεῖ, καὶ ἐκφέρονται διὰ τῶν παραγωγικῶν καταλήξεων.

-της (-ιστής): (προμηθεύω) προμηθευτής, (λυτρώνω) λυτρωτής, (φέλνω, ἔψαλα) ψάλτης, (τραγουδῶ) τραγουδιστής, (θερίζω) θεριστής, (τροχίζω) τροχιστής κ.λπ.

-φτης, -χτης, -σσης (ἐκ ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν τὸν ἐνεργητικὸν ἀόριστον εἰς -φα, -ξα καὶ τὸν παθητικὸν εἰς -φτηκα, -χτηκα, -στηκα), π.χ. (τρίβω - τρίφτηκα) τρίφτης, (δείχνω - δείχτηκα) δείχτης, (πλάθω - πλάστηκα) πλάστης, (φταίω - ἔφταιξα) φταιχτής·

-ιάς, -έας: (σκάβω) σκαφτιάς, (βάφω) βαφέας, (συγγράφω) συγγραφέας, (προβάλλω) προβολέας [(μερικὰ εἰς -εας δὲν παράγονται ἐκ ῥημάτων), π.χ. (σκαπάνη) σκαπανέας, (δέκα) δεκανέας].

-τορας, -ατορας: (εἰσπράττω) εἰσπράχτορας, (συμβουλεύω) συμβουλάτορας, (διδάσκω) διδάχτορας, [(μερικὰ τούτων δὲν παράγονται ἐκ ῥημάτων), π.χ. (μαγαζί) μαγαζάτορας, (νοίκι) νοικάτορας, (παιγνίδι) παιγνιδιάτορας, (βίγλα) βιγλάτορας, ἀγκιτάτορας κ.λπ.].

β) τὴν ἐνέργειαν ἢ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας καὶ ἐκφέρονται διὰ τῶν παραγωγικῶν καταλήξεων:

-μος: (σκοτώνω) σκοτωμός, (σεῖω) σεισμός, (ἐρχομαι) ἐρχομός, (κατατρέχω) κατατρεγμός, (ξεκολλῶ) ξεκολλημός κ.λπ.

-ση (-ξη, -ψη): (χρεώνω) χρέωση, (ἀπαντῶ) ἀπάντηση, (καταργῶ) κατάργηση, (θυμοῦμαι) θύμηση, (συνάγω) σύναξη, (φυλάγω) φύλαξη, (εἰσπράττω) εἰσπραξη, (χωνεύω) χώνεψη, (δουλεύω) δούλεψη, (θλίβω) θλίψη κ.λπ., [(μερικὰ τούτων ἐκ ῥημάτων εἰς -αυω καὶ -ευω δὲν καταλήγουν εἰς -αψη, -εψη, ἀλλὰ εἰς -αυση, -ευση π.χ. (ἀναπαύω) ἀνάπαυση, (ὑδρεύω) ὕδρευση, (εἰρηνεύω) εἰρήνευση, (ἐκπαιδεύω) ἐκπαίδευση].

-ιδι: (στολίζω) στολίδι, (τρέχω) τρεξίδι, (σκουπίζω) σκουπίδι κ.λπ., (εἰς -ιδι καταλήγουν τὰ σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως «ἀπό», τὰ ὅποια δηλοῦν τὸ ἀπομείναν ἐκ τῆς ἐνεργείας, τὴν ὁποίαν ἐκφράζει τὸ ῥήμα, π.χ. ἀποχτενίδι, ἀποκαίδι, ἀποστραγγίδι κ.λπ., οὕτω καὶ εἰς -οιδι: (ἀποδιαλέγω) ἀποδιαλεγούδι· μερικὰ τῶν ἀνωτέρω εἰς -ιδι λέγονται καὶ ἄνευ τῆς προθέσεως «ἀπό», ὡς πριονίδι, σκουπίδι, κοσκινίδι, οὕτω καὶ πελεκοῦδι) (εἰς μερικὰ εἰς -ιδι ἢ κατάληξις δηλοῖ τὸ συχνὸν τῆς πράξεως, π.χ. σπρωξίδι, βροισίδι, τρεξίδι, ἐνῶ ἢ κατάληξις -σια τὸ ἅπαξ γεγενημένον π.χ. σπρωξιά, βροισιά, τρεξιά)·

-α: (λαχταρῶ) λαχτάρα, (παστρεύω) πάστρα, (γλιστρῶ) γλίστρα, (νυστάζω) νύστα κ.λπ.,

-αλα: (τρέχω) τρεχάλα, (πηλαλῶ) πηλάλα, (κρεμῶ) κρεμάλα, (ψηχῶ) ψηχά-

λα (ψηχάλα), (φουσκώνω) φουσκάλα.
-ητο: (όμιλῶ) μιλητό, (πηδῶ) πηδητό,
(βογκῶ) βογκητό, (ἀγκομαχῶ) ἀγκομα-
χητό, (ροχαλιζῶ) ροχαλητό κ.λπ.,
-ουρα: (καίω) καούρα, (σκοτίζω) σκοτού-
ρα, (μουτζουρώνω) μουτζούρα, (τρώγω -
φαγώθηκα) φαγούρα κ.λπ.,
-ι, -ιο, -ος: (κολυμπῶ) κολύμπι, (ζυγίζω)
ζύγι· (γελῶ) γέλιο, (συγχωρῶ) συχώριο·
(βυθίζω) βύθος, (κοστιζῶ) κόστος κ.λπ.,
ὡς καὶ τὰ ἀρσενικά (πηδῶ) πηδος, (βρον-
τῶ) βρόντος κ.λπ.,
-ια: (ἐπιθυμῶ) ἐπιθυμία, (μαρτυρῶ),
μαρτυρία, (κυκλοφορῶ) κυκλοφορία κ.λπ.
-εία καὶ -ειά: (λατρεύω) λατρεία, (μα-
γεύω) μαγεία, (δουλεύω) δουλεία καὶ
δουλειά, (πρεσβεύω) πρεσβεία, (ἐφο-
ρεύω) ἐφορεία, (χηρεύω) χηρεία καὶ χη-
ρεία, κ.λπ., (καὶ προπαροξύνονται) (ὠφε-
λῶ) ὠφέλεια, (καλλιεργῶ) καλλιέργεια,
(προσπαθῶ) προσπάθεια,
-μα: (φαρεύω) φάρμα, (κλαίω) κλάμα,
(μηνῶ) μήνυμα, (καίω) κάμα, (βασι-
λεύω) βασίλειμα, (γνέθω) γνέμα, (κλα-
δεύω) κλάδεμα, (λιώνω) λίωμα, (ράβω)
ράμμα, (τραβῶ - τραυῶ) τράβηγμα -
τραυήγμα, κ.λπ., ὡς καὶ (κοιτάζω) κοίτα-
γμα, (πετῶ) πέταμα καὶ πέταγμα,
-σιμο (-ξιμο, -ψιμο): (βράζω) βράσιμο,
(γδέρνω) γδάσιμο, (δέρνω) δάσιμο,
(φάχνω) φάξιμο, (μπλέκω) μπλέξιμο,
(πνίγω) πνίξιμο· (ράβω) ράψιμο, (τρίβω)
τρίψιμο, (σκάβω) σκάψιμο, (σκάβω) σκά-
ψιμο κ.λπ.,
γ) τὸ ὄργανον ἢ τὸ μέσον ἐνεργείας καὶ ὁ
τόπος, ὅπου αὕτη γίνεται ἐκφέρονται διὰ
τῶν παραγωγικῶν καταλήξεων:
-εῖο καὶ -εῖο: (κυβερνῶ) κυβερνεῖο, (γρά-

φω) γραφεῖο, (ὀρύσσω) χρυσ-ωρυχεῖο,
(θάβω) νεκρο - ταφεῖο· οὕτω καὶ (ξα-
πλώνω) ξαπλωταρεῖο, (μαγερεύω) μαγε-
ρεῖο, (κλέβω) κλεφταρεῖο, (πλένω) πλυ-
σταρεῖο, (ψένω) ψησταρεῖο, λιοτριβεῖο
κ.λπ.,
-τήρας (θηλ. -τήρα), -τήρι, -τήριο: (κατα-
βρέχω) καταβρεχτήρας, (ἀνεμίζω) ἀνεμι-
στήρας, (λουίζω) λουτήρας, (λάμπω)
λαμπτήρας· (θηλ. (κλαδεύω) κλαδευτή-
ρα, (φορτώνω) φορτωτήρα)· (ξυπνῶ), ξυ-
πνητήρι, (ποτίζω) ποτιστήρι, (κλαδεύω)
κλαδευτήρι, (πατῶ) πατητήρι, (πίνω)
ποτήρι· (κρατῶ) κρατητήριο, (πλένω)
πλυντήριο, (κλώθω) κλωστήριο, (σιδερώ-
νω) σιδερωτήριο κ.λπ.,
-τρα, -τρο: (ξύνω) ξύστρα, (θερμαίνω)
θερμάστρα, (ἀπλώνω) ἀπλώστρα· (κινῶ)
κίνητρο, (σημαίνω) σήμαντρο, (σκάζω)
σκιάχτρο, (φέρνω) φέρετρο, (θέλγω) θέλ-
γητρο, (μερικὰ τούτων σχηματίζονται καὶ
ἐξ οὐσιαστικῶν, π.χ. (κερί) κέρηθρα,
(κουβάρι) κουβαρίστρα, (δάχτυλο) δαχτυ-
λήθρα, (τουφέκι) τουφεκήθρα),
2) ἐξ οὐσιαστικῶν ταῦτα εἶναι α)
«ὕποκοριστικά» (ἄλλως χαϊδευτι-
κά), τὰ ὅποια δηλοῦν ὅτι τὸ σημαινόμενον
ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ὡς μικρόν (χαϊδευτι-
κόν)· αἱ συχνότεραι ὑποκοριστικαὶ κατα-
λήξεις εἶναι -άκις, -άκης, -άκος,
-ίτσα, -οῦδα, -οῦδι, -οιδάκι,
-οῦλα, -οῦλης, -οῦλι -όπου-
λο, -οπούλα -αράκι -αράκος
-έλι, -ίκα, -τζίκος, -άκας,
-όκας, -άριο, -ιδιο, -ισκος,
π.χ. (ἀρνί) ἀρνάκι, παιδάκι· (πατέρας)
πατεράκις, Κωστάκις· (κῆπος) κηπάκος,
γεροντάκος· (δραχμή) χμύτσα, Ἐλενί-

τσα· (χοπέλα) κοπελούδα· (ἄγγελος) ἄγ-
γελοῦδι· (σταυρός) σταυρουδάκι, μωράκι·
(κόρη) κορούλα, Βασιλικούλα· (πατέρας)
πατερούλης, κοντορεβιθούλης· (σάκος)
σακούλι· (πόρτα) πορτόπουλο· (βοσκός)
βοσκοπούλα, (ὡς καὶ τὰ δηλοῦντα τὸ παι-
δίον, τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα): ἀρχοντό-
πουλο, βασιλόπουλο, ἑλληνόπουλο, ἑλ-
ληνοπούλα· (φύλλο) φυλλαράκι· (φίλος)
φιλαράκος· (κορίτσι) κοριτσέλι, παιδαρέ-
λι· (Μαρία) Μαρίκα, Φιφίκα· (λαός)
λαουτζίκος, μασκαρατζίκος· (μαμπάς)
μπαμπακάκας· (γυῖος) γυιόκας· (βιβλίον)
βιβλιάριο, γυναικάριο· (γραῖα) γραῖδιο,
σφαιρίδιο· (δρόμος) δρομίσκος, δικηγορί-
σκος, ἀστερίσκος κ.λπ., πολλὰ τῶν ὑπο-
κοριστικῶν σχηματίζονται ἐξ ἄλλων ὑπο-
κοριστικῶν, π.χ. (πέτρα) πετράδι, πετρα-
δάκι, (μαμά) μαμάκα, μαμακούλα· ἄλλα
δὲ σχηματίζουν δύο ἢ καὶ περισσότερα ὑ-
ποκοριστικά, π.χ. (γάτα) γατάκι, γατού-
λα, γατίτσα, γατούλι, γατουλάκι, γατου-
λίτσα),
β) «μεγεθυντικά» (δημ. μεγαλω-
τικά), τὰ ὅποια δηλοῦν τὸ σημαινόμενον
ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ὡς μέγα, κυριώτεροι
δὲ καταλήξεις αὐτῶν εἶναι:
-α, -ος, -άρα, -αρος, -μάνα, -άκλα, -ακλας,
-ούκλα, -ούκλας, -αρόνα, -οῦρα, π.χ. (βα-
ρέλι) βαρέλα, κολοκίθα, γνάλα· (ποδάρη)
πόδαρος, μύταρος· (γυναίκα) γυναικάρα,
φανάρα, φετάρη· (παιδί) παιδάρος,
(Γιάννης) Γιάνναρος, (ἐγωιστής) ἐγωί-
σταρος, (σπίτι) σπιτάρος καὶ σπιτάρη·
(ἄγγουρι) ἀγγουρομάνα, μαξιλαρομάνη·
(φωνή) φωνάκλα, χερούκλα· (ἄντρας)
ἄντρακλας· (φάρι) φαρούκλα, μυτούκλα·
(ἄντρας) ἀντρούκλας· (σπίτι) σπιταρόνα·

(μηδενικό) μηδενικούρα κ.λπ.,
γ) «τοπικά», τὰ ὅποια δηλοῦν τόπον
καὶ εἶναι οὐσιαστικά παράγωγα ἐξ ἄλλων
οὐσιαστικῶν, καταλήξεις δὲ αὐτῶν εἶναι:
-αρίο, -άδικο, -ίδικο, π.χ. (κεραμίδι) κε-
ραμιδαρίο, (καμπάνα) καμπαναρίο,
σκουπιδαρίο, (γάλα) γαλατάδικο, ἀσβε-
στάδικο, ραφτάδικο· (παπουτσής) παπου-
τσάδικο, παλιατζίδικο κ.λπ.,
δ) «περιεκτικά», τὰ ὅποια δηλοῦν
τὸν τόπον, ὁ ὁποῖος περιέχει πολλὰ ἐξ ἐ-
κείνων, τὰ ὅποια φανερώνει ἡ πρωτότυπος
λέξις, ἢ πολλὰ ὅμοια εὐρισκόμενα εἰς τὸν
αὐτὸν τόπον, κυριώτεροι δὲ καταλήξεις
αὐτῶν εἶναι:
-ιά, -ιάς, -ώνας, -ιώνας, π.χ. (ἄμμος) ἄμ-
μουδιά, φαριά, (πεῦκο) πενικιάς, πουργα-
ριάς· (ἄχερο) ἀχερώνας, (ὄρνιθα) ὄρني-
θώνας· (περιστέρι) περιστεριώνας, (κα-
λάμι) καλαμιώνας κ.λπ.,
ε) «ἐθνικά ἢ πατριδωνυμικά»,
τὰ ὅποια δηλοῦν τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος
κατάγεται ἐκ τινος χώρας, πόλεως ἢ τό-
που, καταλήξεις δὲ αὐτῶν εἶναι:
1) -ίτης, -αῖτης, -ιάτης,
-ώτης, -ιώτης, -άτης, -ήτης·
π.χ. (Λιβαδεῖά) Λιβαδίτης, (Μέγαρα)
Μεγαρίτης, (Ρόδος) Ροδίτης· (Μοριάς)
Μοραῖτης, (Μάνη) Μανιάτης, (Γύθειο)
Γυθειάτης, (Σπάρτη) Σπαρτιάτης· (Ἡ-
πειρος) Ἡπειρώτης· (Σούλι) Σουλιώτης,
(Ρούμελι) Ρουμελιώτης· (Τεγέα) Τε-
γεάτης, (Ἀσία) Ἀσιάτης· (Αἴγινα) Αἰγι-
νήτης κ.λπ., (καὶ ἄλλαι καταλήξεις συνη-
θίζονται κατὰ τόπους, π.χ. (Κάστρο - Κα-
στρί) Καστρινός καὶ Καστριώτης, (Σκά-
λα) Σκαλιώτης καὶ Σκαλισιάνος· (Πύρ-
γος - Πυργί) Πυργιώτης, ἀλλὰ καὶ Πυρ-

γούσης (Χίος)) τὰ θηλυκὰ τούτων σχηματίζονται εἰς -ισσα, π.χ. Σαμιώτης - Σαμιώτισσα, Μενιδιάτης - Μενιδιάτισσα, Πειραιώτης - Πειραιώτισσα, Σουλιώτης - Σουλιώτισσα κ.λπ.,

2) -ανός, -ιανός, -άνος, -ινός, -ινος, π.χ. (Σύρα) Συριανός, (Ἀφρική) Ἀφρικανός (Πρέβεζα) Πρεβεζάνος, (Βόνιτσα) Βονιτσάνος (ὡς καὶ (πρωτεύουσα) πρωτευουσιάνος). (Καλάβρυτα) Καλαβρυτινός, (Πάτρα) Πατρινός, (Ἀλεξάνδρεια) Ἀλεξανδρινός (Φλωρεντία) Φλωρεντίνος, (Ἀλγέρι) Ἀλγερινός (ὡς καὶ Λεβαντίνος). Τὰ θηλυκὰ τῶν εἰς -νος, ὅταν εἶναι ὀξυτόνα σχηματίζονται εἰς η, Συριανή - Συριανή, ὅταν δὲ παροξύτονα εἰς -α, Πρεβεζάνα - Πρεβεζάνα, ἄλλα εἰς -νός ἔχουν θηλυκὰ εἰς -νιά, Πατρινός - Πατρινιά, Ζακυνθινός - Ζακυνθινιά, τὸ θηλυκὸν τοῦ Ἀφρικανός - Ἀφρικανίδα, τοῦ Ἀμερικανός - Ἀμερικανίδα,

3) -ιός, -ιος, -αῖος καὶ -έξος: (Μυτιλήνη) Μυτιληνίος, (Θεσσαλονίκη) Θεσσαλονικίος, (Σμύρνη) Σμυρνίος, (ἀλλὰ καὶ Μυτιληναῖος καὶ Σμυρναῖος). (Κόρινθος) Κορίνθιος (Κέρκυρα) Κερκυραῖος, (Θήβα) Θηβαῖος (Κίνα) Κινέζος, (Βερολίνο) Βερολινέζος, (Μάλτα) Μάλτεζος, (Νέα Ὑόρκη) Νεοϋρκέζος, (Βιέννη) Βιεννέζος, (ταῦτα εἶναι ξενικά). Τὰ θηλυκὰ τῶν ἔθνικων εἰς -ιός, -ιος, -αῖος σχηματίζονται εἰς -α: Θεσσαλονικίος - Θεσσαλονικιά, Αἰγύπτιος - Αἰγύπτια, Ρωμαῖος - Ρωμαία· τὰ θηλυκὰ τῶν εἰς -ός ὀξυτόνων ἔθνικων σχηματίζονται εἰς -ίδα, π.χ. Ἑλβετός - Ἑλβετίδα, Γερμανός - Γερμανίδα κ.λπ., τῶν δὲ εἰς -δός συνή-

θως σχηματίζονται εἰς -δή, π.χ. Καναδός - Καναδή, Ἰνδός - Ἰνδή, Φλαμανδός - Φλαμανδή, Σουηδός - Σουηδή κ.λπ., τῶν δὲ προπαροξύτων καὶ παροξύτων ἔθνικων εἰς -ος σχηματίζονται εἰς -ίδα, μερικὰ δὲ τούτων καὶ εἰς -α, π.χ. Βούλγαρος - Βουλγαρίδα καὶ Βουλγάρα, Ἄγγλος - Ἀγγλίδα, Γάλλος - Γαλλίδα, Ρώσος - Ρωσίδα καὶ Ρώσα, Σέρβος - Σερβίδα καὶ Σέρβα, ἀλλὰ Οὐγγρος - Οὐγγαρίδα· τὸ δὲ Τούρκος - Τούρκισσα, Τουρκάλα, καὶ Τούρκα, μερικὰ δὲ εἰς -ος ἔχουν θηλυκὰ καὶ εἰς -έξα: Οὐγγαρίδα - Οὐγγαρέξα, Δανή - Δανέξα.

Ἐξ ἔθνικων ὀνομάτων παράγονται καὶ μερικὰ περιληπτικά εἰς -ιά, π.χ. Μοραΐτης - Μοραϊτιά, Ἀρβανίτης - Ἀρβανιτιά, Ἀράπης - Ἀραπιά.

Μερικὰ ἔθνη σχηματίζονται ἀνωμάλως: Τήνος - Τηνιακός, Κρήτη - Κρητικός - Κρητικιά, (Ἅγιον Ὅρος) Ἅγιο(νο)ρείτης, (Πήλιο) Πηλιορείτης, (Τροία) Τρωαδίτης, (Λονδίνο) Λοντρεζός, (Παρίσι) Παριζιάνος καὶ Παρισινός, (Σκωτία) Σκωτσέζος (καὶ Σκῶτος), (Περσὺ) Περσουλανός, (Μόσχα) Μοσχοβίτης, (Νεάπολη) Ναπολιτάνος, (Βενετία) Βενετὸς καὶ Βενετσιάνος, (Μακεδονία) Μακεδόνας καὶ Μακεδονίτης, (θηλ.) Μακεδονίτισσα, (Νάξος) Ἀξιός καὶ Ναξιώτης, (Καλάμες καὶ Καλαμάτα) Καλαματιανός, (Ἴος) Νιώτης (Νιός), (Κύμη - Κούμη) Κουμιάτης, (Ἀρεόπολη - Βοίτυλο) Βοιτυλιάτης, (Κύθηρα - Τσιρίγο) Τσιριγιάτης, (Τρίπολη - Τριπολιτιά) Τριπολιτσιώτης, (Ἐλάτεια - Δραχμάνι) Δραχμανιώτης, (Ἄργος Ὀρεστικό - Χρούπιστα) Χρουπιστινός,

ε) «ἐπαγγελματικά», τὰ ὅποια δηλοῦν ἐπάγγελμα σχετικὸν πρὸς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον οὐσιαστικόν, καταλήξεις δὲ αὐτῶν εἶναι:

-άς, -άρης, -ιάρης, -άριος, -τζής, π.χ. (γάλα) γαλατάς, (πάπλωμα) παπλωματάς κ.λπ., οὕτω καὶ (ζευγάρι) ζευγάς (βάρκα) βαρκάρης, (περιβόλι) περιβολάρης (σκουπίδι) σκουπιδιάρης, (κάρβουνο) καρβουνιάρης, (βιβλιοθήκη) βιβλιοθηκάρης (οὕτω καὶ (ἀρχή) ἀρχάριος) (ψιλικά) ψιλικατζής, (κουλούρι) κουλουριτζής, (παλιά) παλιατζής, στ) «ἀνθρωπομικά», τὰ ὅποια δηλοῦν κύρια ὀνόματα γυναικῶν παραγόμενα ἐξ ὀνομάτων βαπτιστικῶν ἢ οἰκογενειακῶν τοῦ ἀνδρός, καταλήξεις δὲ αὐτῶν εἶναι:

-αῖνα, -ίνα, -ιά, -οῦ: Γιάννα, Γιώργα, Κώστα, (ἀλλὰ καὶ Κωστήδαινα, Κωστάκαινα, Κωσταντίνα), Τζαβέλαινα κ.λπ. Ὁδωρίνα, Ἀγγελίνα, Μπουμπουλίνα, Παπαρηγοπούλινα· Μιχαλιά· Νικολού, Χριστού, Μιχαλὸς κ.λπ., (εἷς μερικὰ μέρη συνηθίζονται: α) σύνθετα ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀνδρός καὶ τοῦ πενθεροῦ, π.χ. Κωστοθανάσαινα (ἦτοι ἡ σύζυγος τοῦ Θανάση τοῦ υἱοῦ τοῦ Κώστα), β) σύνθετα ἐκ τοῦ βαπτιστικοῦ τοῦ πενθεροῦ καὶ τὸ «νύφη», π.χ. Παναγιωτόνυφη, Μιχαλόνυφη κ.λπ.).

Ἄλλαι καταλήξεις οὐσιαστικῶν ἐξ οὐσιαστικῶν ἔχουν διαφόρους σημασίας·

1) -ιά δηλοῦσα:

α) «τόπον»: (ἀνήφορος) ἀνηφοριά, ρεματιά, πλαγιά, μεριά·

β) «φυσικὰ φαινόμενα»: (καλο-

καίρι) καλοκαιριά, συννεφιά, παγωνιά, ἀστραποφεγγιά, ἀντιφεγγιά·

γ) «ἐδωδιμα»: σκορδαλιά, (ἄρμη) ἄρμα, λαχαναρμιά·

δ) «φυτὰ καὶ δένδρα»: (ἀμύγδαλο) ἀμυγδαλιά, λειμόνια, φασκομηλιά, γαρουφαλιά, φουντουκιά, κονμαριά, τριανταφυλιά·

ε) «χρονικὴν ἔκτασιν»: (νύχτα) νυχτιά, βραδιά, χροιά·

στ) «ἐνέργειαν»: (κανόνι) κανονιά, βελονιά, γροθιά, μαχαιριά, σβερκιά, ψαλιδιά, ξυλιά [ἔχομεν καὶ ἐκ ῥημάτων: (κλέβω) κλεψιά, (ἀλλάζω) ἀλλαξιά]·

ζ) «ἰδιότητα»: (κουμπάρος) κουμπαριά, ἀνθρωπιά, κατεργαριά, χωριατιά, παλικάριά [ἔχομεν καὶ ἐξ ἐπιθέτων: (κακόμοιρος) κακομοιριά, (καλόμοιρος) καλομοιριά, (ἀνάποδος) ἀναποδιά, (ἄνοστος) ἀνοσιτιά]·

η) «κηλῖδα καὶ ὁσμήν»: (λάδι) λαδιά, (ἀσβέστης) ἀσβεστιά, (καπνός) καπνιά·

θ) «τὸ ποσόν»: (φούρνος) φουρνιά, φτυαριά, πιρουνιά, γουλιά, καλαθιά·

2) -ισμός, δηλοῦσαν θεωρίαν ἢ αἵρεσιν ἢ τοὺς καταγομένους συμφῶνως πρὸς τὸ σημανόμενον ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου: (Ἑλληγες) ἑλληνισμός, (ναζὶ) ναζισμός, (Ἰουδαῖος) τουδαισμός, (ἀθλητής) ἀθλητισμός, (κοσμοπολίτης) κοσμοπολιτισμός, (ἀθεΐα) ἀθεϊσμός·

3) -ιστής, δηλοῦσα τὸν ὁπαδὸν ἢ θιασώτην θεωρίας τινός ἢ μεγάλου διδασκάλου ἢ ἐκεῖνου ὁ ὁποῖος διδάσκει γλωσσάν τινα καὶ τὴν φιλογιάν αὐτῆς· (Βούδ(δ)ας) (βουδ(δ)ιστής, (Ψυχάρης) ψυχαριστής, (ἄνθρωπος) ἀνθρωπιστής, (ὕλη)

ύλιστής, ("Ομηρος) όμηριστής· ούτω και ("Ελληνες) έλλημιστής, (έγώ) έγωμιστής (ταύτα έχουν θηλυκόν εις -ίστρια: άνθρωπιστής - ανθρωπίστρια, έγωμιστής - έγωίστρια).

4) -ίερα, δηλοῦσα σκευή ιδίως φαγητοῦ: (άλαι) αλατιέρα, ψηστιέρα, τυριέρα, ζαχαριέρα, παγωνιέρα, ὡς καὶ τὰ ξενικά: φρουτιέρα, σουπιέρα, ζαρντινιέρα, σαλατιέρα.

5) -ίας, δηλοῦσα τὸν ἔχοντα ἢ διαπράξαντά τι: (εἰσόδημα) εἰσοδηματίας, (κτῆμα) κτηματίας, (ἐπάγγελμα) ἐπαγγελματίας· (ἐγκλημα) ἐγκληματίας.

6) -άτο, δηλοῦσα ἐξουσίαν, ἐπικράτειαν ἢ ἔνωση: (ἀδελφός) ἀδελφάτο, (δεσπότης) δεσποτάτο, (σουλτάνος) σουλτανάτο, καὶ τὰ ξενικά: κομιτάτο, δουκάτο, προτεκτοράτο, ρηγάτο, τσελιγκάτο.

7) -ιέρης, δηλοῦσα τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον (συνήθως εἰς ξενικάς λέξεις): (γόνδολα) γονδολιέρης, (γκαράζ) γκαραζιέρης, γκρουπιέρης, μπιραριέρης, τραπεζιέρης, καρροτσιέρης, καμαριέρης, πορτιέρης.

8) -ουριά, δηλοῦσα περίληψιν: (λεβέντες) λεβεντουριά, (κλέφτης) κλεφτουριά, (λάσπη) λασπουριά, γυφτουριά, βλαχουριά.

9) -λίχι, δηλοῦσα ιδιότητα: (πρόεδρος) προεδριλίχι, (άρματωλός) ἀρματωλίχι, δασκαλίχι, μασκαραλίχι, δημοαρχιλίχι, ὑπαλληλίχι.

10) -ικός, δηλοῦσα πλησμονήν (ἐξ οὐδετέρων ἐπιθέτων εἰς -ικός): διαμαντικό, χορταρικό, μπαχαρικό, χρυσαφικό, ἀσημικό, σιδερέο, ρουχικό, σαλατικό κ.λπ.

11) -λό(γ)ι, δηλοῦσα περίληψιν, σύνολον ἐμφύχων: (συγγενής) συγγενολό(γ)ι, κουβεντολό(γ)ι, ἀρχοντολό(γ)ι, συμπεθερολό(γ)ι, σκυολό(γ)ι, μελισσολό(γ)ι, γυφτολό(γ)ι, παπαδολό(γ)ι.

12) -λόγος, δηλοῦσα τὸ ὄργανον: (λάδι) λαδολόγος, βιδολόγος.

13) -θέμι, δηλοῦσα περίληψιν: (γυναικα) γυναικοθέμι, παιδοθέμι, κοριθοθέμι, μελισσοθέμι, κατοικοθέμι κ.λπ.

14) -μάνι, δηλοῦσα περίληψιν: παιδομάνι, παπαδομάνι, σκουπιδομάνι, γυναικομάνι, ἀνθρωπομάνι, ρουχομάνι, πιανομάνι, γατομάνι, κοριτσομάνι, ἀβγομάνι κ.λπ. καὶ

15) -λάσι, δηλοῦσα περίληψιν: γυναικολάσι, παιδολάσι, ἀντρολάσι.

3) Ἐξ ἐπιθέτων: ταῦτα εἶναι περισσότερον ἀφηρημένα οὐσιαστικά, τὰ ὅποια δηλοῦν ιδιότητα σχετικὰ πρὸς τὰς ιδιότητας τῶν ἐπιθέτων, ἐκ τῶν ὁποίων παράγονται αἱ συχνότεραι καταλήξεις εἶναι:

1) -άδα: (ἄσπρος) ἀσπράδα, ἀγριάδα, ἡμεράδα, δροσεράδα, σκληράδα, ζωηράδα, γρηγοράδα, σιγουράδα, ζεστάδα, νοστιμάδα, ξυπνάδα, ταγκάδα κ.λπ. [καὶ ἐξ οὐσιαστικῶν παράγονται οὐσιαστικά: (βύσσινος) βυσσινάδα, πορτοκαλάδα, λεμονάδα, λιανάδα, βαρκάδα, ζαλάδα, φασολάδα κ.λπ.].

2) -άδι: (κόκκινος) κοκκινάδι, ἀσπράδι, μανράδι, κιτρινάδι, πρωμάδι, ὄψιμάδι, ξεράδι, χοντράδι κ.λπ.

3) -αμάρα: (μουγγός) μουγγαμάρα, βουβαμάρα, χαζομάρα, τρελαμάρα, κουλαμάρα, σαχλαμάρα, κουταμάρα κ.λπ.

4) -ίλα: (μαῦρος) μαυρίλα, (βαρβάτος) βαρβατίλα, κοκκινίλα, ξινίλα, σπαίλα, νεκρίλα, πικρίλα κ.λπ., [εἰς -ίλα ἔχο-

μεν καὶ ἐξ οὐσιαστικῶν, τὰ ὅποια σημαίνουν ὁσμὴν, π.χ. (πρόβατον) προβατίλα, χωματίλα, κρασίλα, ψαρίλα, βουτυρίλα κ.λπ., καὶ ἐκ ῥημάτων: (καίω) καίλα, (ἀνατριχιάζω) ἀνατριχίλα, σκασίλα, χορτασίλα].

5) -ότητα, -ύτητα: (ἀπλός) ἀπλότητα, λαμπρότητα, τρυφερότητα, ζωικότητα, ἀθρότητα κ.λπ. (τραχύς) τραχύτητα, βαρύτητα, κ.λπ.

6) -οσύνη: (ἀντρεῖος) ἀντρειοσύνη, (ἄξιος) ἀξιοσύνη, δικαιοσύνη, ἀγροαματισσύνη, καλοσύνη, εὐγνωμοσύνη, ἀκαματοσύνη, καταποσύνη, κουβαρποσύνη κ.λπ. [εἰς -οσύνη ἔχομεν καὶ ἐξ οὐσιαστικῶν, τὰ ὅποια σημαίνουν ἐπάγγελμα ἢ ιδιότητα ἢ σύνολον ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἀνήκουν εἰς τινὰ ἔνωση, π.χ. (μάστορας) μαστοροσύνη, (μαραγκός) μαραγκοσύνη, (ἀδερφός) ἀδερφοσύνη, (δούλος) δουλοσύνη, (ρωμῖος) ρωμιοσύνη, (χριστιανός) χριστιανοσύνη, (παπᾶς) παπαδοσύνη, (ιερεὺς) ιεροσύνη (ιερωσύνη)], καὶ

7) -ίμι: (φόβος) φοβίμι, (ἄγριος) ἀγρίμι κ.λπ.

(Ἐξ ἐπιθέτων ὀξυτόνων παράγονται μερικὰ θηλυκὰ οὐσιαστικά παροξύτονα εἰς -η καὶ εἰς -α), π.χ. στεγνός - στέγη, θερμός - θερμη, ζεστός - ζέστη κ.λπ. γλυκός - γλύκα, νεκρός - νέκρα, ψυχρός - ψύχρα, τρελός - τρέλα, πυρρός - πύρα κ.λπ.).

Γ' Παράγωγα ἐπίθετα
Τὰ ἐπίθετα τῆς δημοτικῆς παράγονται 1) ἐκ ῥημάτων, 2) ἐξ οὐσιαστικῶν, 3) ἐξ ἐπιθέτων, 4) ἐξ ἐπιρρημάτων.

α) «ἐκ ῥημάτων» (ταῦτα λέγονται «ῥηματικά ἐπίθετα», ὅταν καταλήγουν εἰς -τός): αἱ καταλήξεις αὐτῶν εἶ-

ναι:

1) -τικός, (ταῦτα δηλοῦν τὸν κατάλληλον ἢ τὸν ἄξιον δι' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ ῥῆμα, ἀποδίδονται δὲ διὰ τοῦ «ἐκεῖνος ποῦ» καὶ τοῦ ῥήματος): βοηθῶ - βοηθητικός, συμπαθῶ - συμπαθητικός, ἀπαγορεύω - ἀπαγορευτικός, παρηγορητικός, ἐπιβαρυντικός, ἀναγκαστικός, περαστικός, τρομαχτικός, ὀριστικός κ.λπ.; [ἐπίθετα εἰς -τικός ἐξ οὐσιαστικῶν παραγόμενα οὐσιαστικοποιοῦνται καὶ ἔχουν μόνον ἓν γένος: δικαστικός, προσταχτική, εὐκτική, διαταχτική, ἀποδειχτικό, διδαχτικό, εἰς δὲ τὸν πληθυντικὸν ἔχουν τὴν σημασίαν τῆς ἀμοιβῆς: βαρκαδιάτικα, ἀμαξιάτικα, λιμανιάτικα, ἀγωγιάτικα, ζυγιστικά].

2) -ερός, -ικός, -τήριος: λάμπω - λαμπερός, θλίβω - θλιβερός, πειθαρχῶ - πειθαρχικός, καρτερῶ - καρτερικός, γράφω - γραφικός, τονώνω - τονωτικός, κινῶ - κινητήριος, εὐχόμαι - εὐχετήριος, εἰσάγω - εἰσιτήριος, ἀποχαιρετῶ - ἀποχαιρετιστήριος κ.λπ.

3) -τός (-ητός, -ωτός, -στός, -φτός, -χτός κ.λπ.), ταῦτα εἶναι ῥηματικά ἐπίθετα, τὰ ὅποια σχηματίζονται ἐκ τοῦ θέματος συνήθως τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου καὶ σημαίνουν ὅ,τι ἡ παθητικὴ μετοχὴ ἢ ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος δύναται νὰ δεχθῇ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ῥήματος: (χτυπῶ - χτυπητός) > «ἀβγὰ χτυπητά» (= χτυπημένα), (γελῶ - γελαστός) > «πρόσωπο γελαστό» (= τὸ ὁποῖον γελᾷ, γελούμενο)· (ἀγαπῶ - ἀγαπητός) > «ἀνθρώπος ἀγαπητός» (= ἀγαπημένος, τὸν ὁποῖον ἀγαποῦν ἢ εἶναι ἄξιος νὰ τὸν ἀγαποῦν)· (ρουφῶ - ρουφηχτός) (= ὁ ὁποῖος δύναται νὰ ῥοφηθῇ) κ.λπ.

οὕτω καὶ κινῶ - κινήτος, καμαρώνω - καμαρωτός, καπνίζω - καπνιστός, βάζω - βαλτός, σφίγγω - σφιγτός· (φρ.) «άνθρωπος σφιγτός» (= φιλάργυρος).
β) «ἐξ οὐσιαστικῶν», (ταῦτα δηλοῦν ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἔχει σχέσιν ἢ ὁ ὁποῖος ἀνήκει εἰς τὸ ἐκ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνονμενον). Αἱ καταλήξεις αὐτῶν εἶναι:
1) -αχός, -ιαχός, -ιχός, -ικος: ἥλιος - ἡλιακός, οἰκογένεια - οἰκογενειακός, τελωνεῖον - τελωνειακός, ταμεῖον - ταμειακός, πολιτεία - πολιτειακός, νήπιον - νηπιακός, ἀρτηρία - ἀρτηριακός, σελήνη - σεληνιακός, ἀρμονία - ἀρμονικός, ἔθνος - ἐθνικός, νύφη - νυφικός, μήτερά - μητρικός, κλέφτης - κλέφτικος, φεύτης - φεύτικός, γέρος - γέρικος κ.λπ. (πολλὰ εἰς -ικος τονίζονται καὶ εἰς τὴν λήγουσαν καὶ τὴν παραλήγουσαν, π.χ. βουλγάρικος - βουλγαρικός, ἀμερικάνικος - ἀμερικανικός). πολλὰ θηλυκὰ καὶ οὐδέτ. εἰς -ικὸς παράγωγα ἐπιθέτων οὐσιαστικοποιήθηκαν καὶ δηλοῦν ἐπιστήμην, μάθησιν, τέχνην ἢ γλῶσσαν: μουσική, φυσική, γραμματική· ἰταλικά, γαλλικά, φυσικά, μαθηματικά, νομικά· οὐσιαστικὰ ἔγιναν καὶ οὐδέτερα, π.χ. λαχανικό, γιατρικό, σπιτικό, ψυχικό κ.λπ., καταλήξεις -ικός, καὶ -ικος ἔχουν καὶ τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σχηματίζονται ἐξ ἐθνικῶν, π.χ. Θεσσαλός - Θεσσαλικός, Ἄγγλος - ἀγγλικός, Ἑλβετός - ἐλβετικός, Σουλιώτης - σουλιώτικος, Μοραΐτης - μοραϊτικός, Βλάχος - βλάχικος, Ἀθηναῖος - ἀθηναϊκός κ.λπ.).
2) -άτικος, -ιάτικος· νύφη - νυφιάτικος, Μάης - μαγιατικός, βράδυ - βραδιάτικος, μήνας - μηνιατικός, χρόνος - χρονιάτικος, ἀνοιξη - ἀνοιξιάτικος, χω-

ριό - χωριάτικος κ.λπ.
3) -άρης, -ιάρης: πείσμα - πεισματάρης, κλάψα - κλαψιάρης, ὀγδόντα - ὀγδοντάρης, ἄρχοντας - ἀρχοντάρης, δουλευτής - δουλευτάρης· ζημιὰ - ζημιάρης, ζήλια - ζηλιάρης, χτικιό - χτικιάρης, ταβέρνα - ταβερνιάρης, φόβος - φοβισιάρης κ.λπ., (ὅμοια σχηματίζονται καὶ ἐξ ἐπιθέτων καὶ ῥημάτων), π.χ. κίτρινος - κτρινιάρης, πικρὸς - πικριάρης, ἄρρωστος - ἀρρωστιάρης, ψυχόπονος - ψυχοπονιάρης, φοβοῦμαι - φοβησιάρης, ἀναστενάζω - ἀναστενάρης, διαβαίνω - διαβατάρης κ.λπ.
4) -άτος: φρύδι - φρυδάτος, δροσὰ - δροσάτος, ρίγανη - ριγανάτος, πιπέρη - πιπεράτος, φλούδα - φλουδάτος, μέλι - μελάτος, ξίδι - ξιδάτος κ.λπ., (πολλὰ ἐπίθετα ἐγένοντο οὐσιαστικοποιημένα εἰς -ατο οὐδέτερα, π.χ. τὸ κωνσταντινάτο (νόμισμα), μοσχάτο, κυδωνάτο, ἀμυγδαλάτο).
5) -ένιος καὶ -ινος· (ταῦτα δηλοῦν τὸν ἐκ τῆς ὕλης τὴν ὁποίαν σημαίνει τὸ πρωτότυπον), π.χ. σῆμα - σερματένιος, χῶμα - χωματένιος, δέσμα - δεσματένιος, ἄχυρο - ἀχυρένιος, σιτάρι - σιταρένιος, χρυσάφι - χρυσαφένιος κ.λπ., ὡς καὶ τιπότηνιος (= ὁ οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχων).
ξύλο - ξύλινος, χαρτί - χάρτινος, μαλλὶ - μάλλινος, χαλκός - χάλκινος, γυαλί - γυάλινος, πανὶ - πάνινος, γίδα - γίδινος καὶ γελαδινός, ἀλλὰ πρόβατο - πρόβειος, πρόβειο.
6) -ερός: πάγος - παγερός, σούβλα - σουβλερός, τρόμος - τρομερός, γάλα - γαλατερός, βροχή - βροχερός, τύχη - τυχερός κ.λπ., (μερικά οὐδέτερα ἐπίθετα εἰς

-ερο οὐσιαστικοποιήθησαν καὶ σημαίνουν συνήθως σκεῦος, π.χ. λαδερὸ, τσαγιερὸ, μπανιερό, φουσερό, θυμιατερό, ἀλατερό).
7) -ης: (ταῦτα δηλοῦν χρῶμα ἐνυπάρχον εἰς τὸ πρωτότυπον), π.χ. θάλασσα - θαλασσής, καφές - καφετιζής, βύσσινο - βυσσινής, τριαντάφυλλο - τριανταφυλλής κ.λπ.
8) -ισίος: βουνὸ - βουνίσιος, ἀρνὶ - ἀρνίσιος, σκυλί - σκυλίσιος, βαπόρι - βαπορίσιος, τράγος - τραγίσιος, περιβόλι - περιβολαρίσιος κ.λπ., (ἀλλὰ εἰς τὴν νεοελλ. βουνὸ - βουνήσιος, ἀρνὶ - ἀρνήσιος κ.λπ.).
9) -ίστικος: φαντάρος - φανταρίστικος, κούκλα - κουκλίστικος, χωροφύλαξ - χωροφυλακίστικος, μωρὸ - μωρονδίστικος, καλόγερος - καλογερίστικος, γυναικα - γυναικίστικος, ἀτζαμής - ἀτζαμίστικος κ.λπ. καὶ
10) -ωτός: σκάλα - σκαλωτός, θόλος - θολωτός, διχάλα - διχαλωτός, δαντέλα - δαντελωτός, τσιγκέλι - τσιγκελωτός, φούντα - φουντωτός, ἀγκάθι - ἀγκαθωτός.
γ) «ἐξ ἐπιθέτων», (ταῦτα τὰ ἐπίθετα παράγονται ἐξ ἄλλων ἐπιθέτων καὶ ἔχουν τὴν ἔννοιαν τῆς πρωτοτύπου λέξεως τροποποιημένην). εἰς αὐτὰ ἀνήκουν: 1) τὰ ἐπίθετα εἰς -ιάρης, π.χ. ἄρρωστος - ἀρρωστιάρης, κίτρινος - κτρινιάρης, ψυχόπονος - ψυχοπονιάρης, κακόμοιρος - κακομοιριάρης. 2) ἄλλα τινά, π.χ. παλιός - παλαικός, φτωχός - φτωχικός, μισός - μισερός κ.λπ. 3) «τὰ ὑποκοριστικά* ἐπίθετα», ἦτοι τὰ δηλοῦντα ἐκείνον ὁ ὁποῖος ἔχει εἰς μικρότερον βαθμὸν τὸ ἐπιπίνομεν εἰς τὸ πρωτότυπον, αἱ

καταλήξεις αὐτῶν εἶναι:
α) -ιδερός: ἄσπρος - ἀσπε(ε)ιδερός, μαῦρος - μαυρ(ε)ιδερός.
β) -ούλης: (-ούλα, -ούλι, -ούλικο): μικρός - μικρούλης, (μικρούλα, μικρούλι, μικρούλικο), πονηρός - πονηρούλης, νεαρός - νεαρούλης, ἀγαθός - ἀγαθούλης, νόστιμος - νοστιμούλης, κοντός - κοντούλης, ἀχαμνός - ἀχαμνούλης κ.λπ.
γ) -ουλόος: μακρός - μακρουλός, φαρδύς - φαρδουλός, βαθύς - βαθουλός, ξανθός - ξανθουλός, χοντρός - χοντροулός, παχύς - παχυλός κ.λπ.
δ) -ούτσικος: ὀλίγος - ὀλιγούτσικος, χαζός - χαζούτσικος, ξανθός - ξανθούτσικος, κοντός - κοντούτσικος, μαλακός - μαλακούτσικος, φτηνός - φτηνούτσικος, στρουμπουλός - στρουμπουλούτσικος, ψηλός - ψηλούτσικος κ.λπ., (ὑποκοριστικὰ σχηματίζονται ὅχι μόνον ἐκ ῥημάτων, οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄντωνυμιῶν, π.χ. ποσουλάκι, τοσοδούτικος, ὁ ἑαυτοῦλης μου, καμποσοούτσικος, καὶ ἐξ ἐπιρρημάτων, π.χ. καμποσοούτσικο, καλημερούδια, λιγάκι κ.λπ.).
ε) -ωπός: κίτρινος - κτρινωπός, γαλανός - γαλανωπός, ἄγριος - ἀγριωπός, γκριζός - γκριζωπός, πράσινος - πρασινωπός.
δ) «ἐξ ἐπιρρημάτων», (ταῦτα τὰ ἐπίθετα παράγονται ἐκ τοπικῶν ἢ χρονικῶν ἰδίως ἐπιρρημάτων) αἱ καταλήξεις αὐτῶν εἶναι:
1) -ινός, -ιανός (καὶ μερικά ἄλλα καταλήξεις): (ἐκ τοπικῶν ἐπιρρημάτων): μπροστὰ - μπροστινός, ἀντίκρυ - ἀντικρινός, πίσω - πισινός, ἀποκάτω - ἀποκατινός, κοντὰ - κοντινός, πλάι - πλαϊ-

νός καὶ πλαγινός, ἀλάργα - ἀλαργινός· παρακάτω - παρακατι(α)νός, ἔξω - (ἐ)-ξωτικός· παραπάνω - παραπανίσιος· (ἐκ χρονικῶν ἐπιρρημάτων): σήμερα - σημερινός, ὕστερα - στερνός, χτές - χτεσινός, αὖριο - αὐριανός, τώρα - τωρινός, ψές - ψεσινός, πέρσι - περσινός, φέτος - φετινός, ἀπόψε - ἀποψινός, πρῶι - πρωινός, ταχιά - ταχινός, πάντοτε - παντοτινός, ἄλλοτε - ἄλλοτινός, κατοπί - κατοπινός κ.λπ.

Δ' «Παράγωγα ἐπιρρήματα». Τὰ ἐπιρρήματα τῆς δημοτικῆς παράγονται ἐξ ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν, μετοχῶν καὶ ἄλλων ἐπιρρημάτων· ταῦτα ἔχουν τὰς ἐξῆς παραγωγικάς καταλήξεις:

1) -α: (ταῦτα σχηματίζονται ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου τῶν ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν), π.χ. ὥραιος - ὥραια, ὑπέροχος - ὑπέροχα, κάθετος - κάθετα, εὐχάριστος - εὐχάριστα, καλύτερος - καλύτερα· χαρούμενος - χαρούμενα, μανιασμένος - μανιασμένα, παθιασμένος - παθιασμένα κ.λπ.

2) -θε: ἐδῶ - (ἐ)δῶθε, πάνω - πάνωθε, ἀποκάτω - ἀποκάτωθε, ἄλλοῦ - ἄλλοῦθε, γύρο - γύροθε, ἐκεῖ - κεῖθε, ἀπεκεῖθε, ἀποκεῖθε, αὐτοῦ - αὐτοῦθε, παντοῦ - παντοῦθε κ.λπ.

3) -οῦ: ἄλλος - ἄλλοῦ, αὐτός - αὐτοῦ, πρὶν - πριχοῦ, καθεαυτοῦ, ἀπαντός - ἀπαντοῦ, τὸ κουτουρού (<τουρκ. götürü = εἰς τὴν τύχην, ἀπερισκέπτως) κ.λπ.

4) -ως: ἄμεσος - ἀμέσως, ἴσος - ἴσως, εὐχάριστος - εὐχαρίστως.

// «παράγωγικόν ν» ἄλλως ἐφελκυστικόν (βλ. εὐφωνικός)· // (Λογ.) «παράγωγικός συλλογισμός»· λέγεται ἐκεῖνος

διὰ τοῦ ὁποίου ἐκ τῶν καθόλου συμπεραίνομεν περὶ τῶν ἐπὶ μέρους, ἥτοι ὁ βαίνων ἐκ γενικῶν κρίσεων εἰς μερικάς, (ἀντίθ.) «ἐπαγωγικός συλλογισμός»· // «παράγωγικὴ μέθοδος» (ἀντίθ.) «ἐπαγωγικὴ μέθοδος» εἶναι ἐκεῖνη ἡ ὁποία ἀποδεικνύει διὰ παραγωγικῶν συλλογισμῶν*· // (Γραμμ.) «παράγωγικὸν ἢ ἐτυμολογικόν» (βλ. ἐτυμολογικόν)· «παράγωγος λέξις» (ἀντίθ. πρωτότυπος*), ἥτοι ἡ σχηματισθεῖσα ὅχι ἀπ' εὐθείας ἐκ τινος ρίζης*, π.χ. (γραφ-) > γραφ-ή, (στα-) > στάσις, (τριβ-) > τριβή κ.λπ., ἀλλ' ἐξ ἄλλης λέξεως διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ θέμα αὐτῆς καταλήξεως: τόλμη > τολμάω (-ῶ), κληρός > κληρο-ώνω, φίλος > φιλέω (-ῶ), μικρός > μικρο-ούτσικος κ.λπ., ἢ προσφύματός τινος: (θ. γηρα- + προσφ. -σκ-) > γηράσκω, (θ. δεικ- + προσφ. -νυ-) > δείκ-νυ-μι κ.λπ. (βλέπε παραγωγή)· // «ρήματα καὶ παράγωγα», τὰ σχηματισθέντα ἀπὸ ὀνομάτων ἄλλως ὀνομαστικά ἢ παρώνυμα): (θάνατος) > θανατάω (-ῶ), (ἀριθμός) > ἀριθμέω (-ῶ) κ.λπ.· // «παράγωγα ἢ καταγωγικά», τὰ σημαίνοντα τὸ γέννημα ἢ προῖον ἐν γένει τινός· ἔχομεν τεσσάρων εἰδῶν παράγωγα: α) φυσικά, π.χ. «τέκνα πατρός», «αἰγὸς γάλα», «ἄνθος φυτοῦ»· β) τεχνητά, π.χ. «ποίημα Ὁμήρου», «ἔργον τοῦ τεχνίτου», «λόγος Δημοσθένους»· γ) «παράγωγα ὕλικα»: «ἄγαλμα λίθου», «μυροῖνης στέφανος», καὶ δ) «παράγωγα λογικά, ἥτοι ἠθικά»: «μαθητὴς διδασκάλου», «ιδέα τοῦ Πλάτωνος».

παράδειγμα, (-ατος), τό· «ἐπὶ παραδείγματος» (= πρὸς ἀπόδειξιν ἔστω) (ἐσφαλμ. «ἐπὶ παραδείγμα-

τι»)· // λογικὸν ἐπιχείρημα πρὸς ἀπόδειξιν ἐκ τινος γεγονότος· τὰ παραδείγματα ὠφελοῦν, ὅταν λαμβάνονται προσφυῶς, διότι φωτίζουν τὸν νοῦν, συγκινοῦν τὴν καρδίαν καὶ φέρουν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ κρίνειν ὅχι μόνον τὰ παρόντα ὁρθῶς ἀλλὰ καὶ συμπεραίνειν πολλὰς καὶ αὐτὰ τὰ μέλλοντα· // ἡ δι' ἐποπτικῶν μέσων παιδαγωγικὴ μέθοδος διδασκαλίας καὶ διὰ ζώντος παραδείγματος εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν θεωρητικὴν ἔχθουν τῶν ἀρχῶν περὶ ἠθικῆς· (β.) παραδειγματίζω.

παραδέχομαι· (Γραμμ.) ἔχω τὴν σημασίαν, φανερώνω, σημαίνω· (φρ.) «παραδέχεται (= σημαίνει) κτήσιν».

παραδιαζευκτικός, -ή, -όν· (Γραμμ.)· «παραδιαζευκτικοὶ σύνδεσμοι»: ἦ - ἦ - ἦ, (ἐπικ.) ἦ - ἦέ, εἴτε - εἴτε (ἐάντε - ἐάντε, ἦντε - ἦντε) εἶναι οἱ διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι πρὸς ἄρσιν ἢ θέσιν ἄλλοτε μὲν μόνον τοῦ ἐνός τῶν διαζευγνυμένων μερῶν, ἄλλοτε δὲ καὶ τῶν δύο, π.χ. «ἢ νέος ἢ παλαιός», ἥτοι ὅχι νέος ἢ παλαιός, ἀλλ' ἐν ἐκ τῶν δύο, «ἢ Αἴας ἢ Ἰδομενεὺς ἢ διὸς Ὀδυσσεύς» (Ὁμηρος), (βλ. παραδιάζευξις).

παραδιάζευξις, (-εως), ἡ· (Συντ.) διαζευκτικὴ σύνδεσις περισσότερων τῶν δύο προτάσεων ἢ μερῶν αὐτῶν (βλ. διάζευξις), π.χ. «ἢ τέκνον ἢ λέχος ἢ χρέος ἢ θεός» (Σοφοκλῆς)· // (Λογ.) κατὰ τὴν διάζευξιν* ἀνάγκη νὰ ὑπάρχουν πάντα τὰ μέλη, ἄλλως εἶναι αὕτη ἐσφαλμένη καὶ λέγεται «παραδιάζευξις», ὅποτε τὰ μέλη τῆς λέγονται παραδιεζευγμένα καὶ ἀντιδιηρημένα.

Ἡ παραδιάζευξις ἐπιφέρει εἰς τὴν διάνοησιν πόλλαπλὰ σφάλματα, π.χ. σφάλμα εἶναι τὸ λεγόμενον «οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἡ

Χριστιανοὶ ἢ Βουδδισταὶ ἢ Μωαμεθανοί», διότι δυνατὸν νὰ εἶναι καὶ ἄλλου θρησκείματος (ὁ ὅρος εἶναι τῶν Στωικῶν). παραδιαστολή, (-ῆς), ἡ· (Ῥητορ.) σχῆμα ῥητορικόν, κατὰ τὸ ὅποιον δύο παρόμοια πράγματα, ἀλλὰ κατὰ τι διαφέροντα, παρατίθενται καὶ διακρίνονται ἀπ' ἀλλήλων.

παραδιήγημα, (-ατος), τὸ ἢ παραδιήγησις, (-εως), ἡ· (Ῥητορ.) διήγημα λεγόμενον ἐν παρόδῳ· (φρ.) «παραδιήγησις δὲ ἐστὶν ἡ πρὸς τὸ χρήσιμον τοῦ ὑποκειμένου λόγου ἔξωθεν προστιθεμένη καὶ παραλαμβανομένη διήγησις ἐν τρόπῳ ἀφηγήσεως».

παραδιόρθω (-όω)· (= ἀλλοιώνω κακῶς)· // (Μετρ.) (ἐπὶ κλοπιμαίων στίχων) διορθῶ ἐσφαλμένως, ἥτοι μεταβάλλω ἐπὶ τὸ χεῖρον· (φρ.) «ὁ Ἀντίμαχος τὰ Ὁμήρου κλέπτων παραδιορθοῖ».

παραδιόρθωμα, (-ατος), τό· ἡ ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολή, κακὴ διόρθωσις, ἀντικατάστασις λέξεων ἢ φράσεων κειμένου· (φρ.) «ἀμαρτημάτων γραφικῶν καὶ τῶν ἄλλων παραδιορθωμάτων πάνυ ἀγροίκων».

παραδιόρθωσις, (-εως), ἡ· ἡ διόρθωσις κειμένου ἐν τῷ περιθωρίῳ.

παραδοξογράφος, (-ου), ὁ· ὁ συγγραφεὺς φαντασιωδῶν καὶ ἀπιθάνων πραγμάτων.

παράδοξος, -ος, -ον· «παράδοξα» (ἐνν. ἀναγνώσματα), εἶδος συγγραμμάτων περιγράφον παντὸς εἶδους ἀσυνήθη συμβάντα ἐκ τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων, τὸ ὁποῖον ἐκαλλιεργήθη κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους· // (Ῥητορ.) «παράδοξον», σχῆμα, κατὰ τὸ ὅποιον προκαλοῦμεν τὸν ἀκροατὴν νὰ προσμένῃ μετὰ πε-

ριεργείας καὶ ἀπορίας, τί ἴσως εἴπωμεν, καὶ φανερώνομεν εἰς αὐτὸν πρᾶγμα τι παράδοξον καὶ ἀνέλπιστον· π.χ. ὁ Ἰάκωβος Bossuet ἐγκωμιάζων τὴν βασιλίσσαν τῆς Ἀγγλίας Ἐρριέταν Μαρίαν, λέγει ὅτι «εὐχαριστεῖ τὸν Θεὸν διὰ δύο μεγάλας χάριτας, α) ὅτι ἔκαμεν αὐτὴν χριστιανὴν καὶ β) ...τί ἀναμένετε νὰ ἀκούσετε ἀκροαταί; ἴσως ὅτι ἀνώρθωσε τὰ πρᾶγματα τοῦ υἱοῦ τῆς βασιλέως; Ὁχι, ἀλλὰ διότι κατέστησε αὐτὴν δυστυχὴ βασίλισσαν»· τὸ σχῆμα τοῦτο χρησιμοποιεῖται καὶ εἰς τοὺς ἀστεϊσμούς.

παράδοσις, (-εως), ἡ· «ἐλληνικὴ παράδοσις», οἱ παραδεδομένοι τύποι τῆς ἐλλ. γλώσσης· // (ἐπὶ τῆς κριτικῆς τῶν κειμένων) «ἡ τῶν γραμματικῶν μαρτυρία».

παραδοχή, (-ῆς), ἡ· (Γραμμ.) ἡ ἀποδοχὴ χρήσεώς τινος· (φρ.) «ἐν παραδοχῇ τοῦ ἄρθρου γενέσθαι».

παράθεσις, (-εως), ἡ· ἄλλως παραλληλότης*, παραλληλία*)· // (Γραμμ.) ἡ κατὰ τὴν σύνθεσιν τῶν ὀνομάτων τοποθέτησις τοῦ ἀ' συνθετικοῦ ἄνευ μεταβολῆς αὐτοῦ παρὰ τὸ β', ὡς Διόσ-κουρος, ἀγορα-νόμος, νικη-φόρος, ταῦτα τὰ συνθετικὰ λέγονται «νόθα»· ἀντίθ. σύνθεσις, ὡς ὕλο-τόμος, θανατη-φόρος, Διο-γενής, λογο-γράφος, ταξίαρχος· ταῦτα καλοῦνται «κύρια ἢ γνήσια σύνθετα»· // (ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων), ὁ σχηματισμὸς τοῦ συγκριτικοῦ καὶ ὑπερθετικοῦ, ὡς σοφός, σοφώτερος, σοφώτατος (βλ. -οτερος), εὐγενῶς, εὐγενέστερον, εὐγενέστατα· // «παράθεσις προθετική», προσθήκη ἐμπροθέτου προσδιορισμοῦ· // (Συντακτ.) «κατὰ πα-

ράθεσιν οὐσιαστικὸς διορισμός» ἢ «παράθεσις» καλεῖται τὸ οὐσιαστικόν (ἢ ἡ ὡς οὐσιαστικὸν λαμβανόμενη λέξις· ἐπίθετον, ἀντωνυμία, ἀπαρεμφατική ἢ ἄλλη πρότασις καὶ μάλιστα εἰδική), τὸ παρατιθέμενον (συνήθως ἐπιτασσόμενον) ὡς ὁμοίωπτωτος προσδιορισμὸς ἄλλου οὐσιαστικοῦ (ἢ προσωπικῆς ἀντωνυμίας) κατὰ τὴν αὐτὴν πτώσιν καὶ προσθέτον εἰς αὐτὸ ἐν ὅπωσδήποτε κύριον καὶ γνωστὸν γνώρισμα ἢ χαρακτηρίζον αὐτὸ ἀπλῶς· ὁ προσδιορισμὸς οὗτος ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν, ὡς «Ἀλέξανδρος (κύριον) ὁ βασιλεὺς» (προσηγορικόν) (= ὅς βασιλεὺς ἦν), «εἰς τὴν Ἀρταπάρτου σκηνὴν εἰσῆλθῃ, τοῦ πιστοτάτου τῶν Κύρου σκηπτούχων» (= ὅς ἦν πιστότατος) (Ξενοφών)· (δημ.) «ὁ Ὀλυμπος κ' ὁ Κίσαβος τὰ δυὸ βοννά», «ἡ Ἁγία Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι», (πρβλ. ἐπεξηγήσεις). Ὁ κατὰ παράθεσιν οὐσιαστικὸς διορισμὸς προτάσσεται ἐνίοτε τοῦ διοριζομένου καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται «προεξαγγελτικὴ παράθεσις», ἡ ὁποία ἀποδίδεται ἐνίοτε καὶ εἰς ὀλόκληρον πρότασιν, τὸ περιεχόμενον τῆς ὁποίας χαρακτηρίζει κατὰ τρόπον τινά, π.χ. «ὁ κοινὸς ἰατρὸς θεραπεύει σε χρόνος» (Μένανδρος)· «ὁ τάχιτος τῶν λόγων, τέθνηκε θεῖον Ἰοκάστης κᾶρα» (Σοφοκλῆς)· «τὸ λεγόμενον (= ὅπως συνηθίζεται νὰ λέγουν) κατόπιν ἐορτῆς ἤκομεν» (Πλάτων). Τοιαῦτα προεξαγγελτικὰ παρθέσεις εἶναι αἱ φράσεις: τὸ δεινότατον, τὸ τῆς παρομίας, τὸ λεγόμενον, τὸ ἔσχατον, τὸ κεφάλαιον, τὸ ῥᾶστον, τὸ πάντων θαυμαστότατον, ταῦτο τοῦτο, πότερον, ἀμφοτέρων, τὸνναντίον, θᾶτερον, τὸ τοῦ

λόγον, τὸ μέγιστον ἢ τῶν πάντων μέγιστον κ.ἄ.

Ἀντὶ τοῦ «κατὰ παράθεσιν διορισμοῦ» τίθεται καὶ ἀναφορικὴ πρότασις: «Ἀριαῖος καὶ Ἀρτάξος καὶ Μιθριδάτης οἱ ἦσαν Κύρω πιστότατοι» (= οἱ πιστότατοι Κύρω) (Ξενοφών). Κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸν δέχονται καὶ αἱ ἀντωνυμῖαι (ἰδίως προσωπικαὶ καὶ δεικτικαὶ), τὸ δὲ ὡς παρθέσεις τιθέμενον οὐσιαστικὸν κανονικῶς ἐκφέρεται εἰς τοὺς πεζοὺς συνάρθρος: «ἡμεῖς οἱ στρατηγοί»· «χαίρω ἀκούων ὑμῶν τῶν σοφῶν» (Πλάτων).

Αἱ λέξεις πόλις, νῆσος, ὄρος, ποταμός, χωρίον, ἀκρωτήριον, λίμνη κ.λπ. καὶ ἡ λέξις ὄνομα καὶ τὰ ἐθνικὰ ὀνόματα, διὰ τῶν ὁποίων διορίζονται κύρια ὀνόματα ἀνήκουν εἰς τοὺς κατὰ παράθεσιν οὐσιαστικούς διορισμούς, π.χ. «Ἡράκλεια ἡ πόλις» (Θουκυδίδης), «Τὸ χωρίον ὡς ἐν νέᾳ ὁδοί» (Θουκυδίδης), «ἡ Τηθύς τὸ ὄνομα» (Πλάτων), «Ξενίας ὁ Ἀρκάς» (Ξενοφών).

Ἐὰν τὰ κύρια ὀνόματα εἶναι σύναρθρα συνήθως καὶ οἱ διορισμοὶ ἐκφέρονται συνάρθρως, λέγεται δὲ πάντοτε «ἡ βουλὴ οἱ πεντακόσιοι» (τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων).

Πολλάκις τὸ κύριον ὄνομα ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν: «τὸ ὄρος τῆς Ἰστώνης» (Θουκυδίδης), «ὁ Αἰθῆς ποταμός» (Πλάτων), «Ἰλίον πόλις» (Εὐριπίδης).

Ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς, ὅταν εἶναι οὐσιαστικόν, ἐνίοτε δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὸ διοριζόμενον κατὰ γένος, «τὴν θυγατέρα, δεινὸν τε κάλλος καὶ μέγεθος, ἐξάγων εἶπε» (Ξενοφών)· «ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα, πόλιν Ἑλληνίδα» (Ξενοφών).

Ὁ κατὰ παράθεσιν διορισμὸς ἐπὶ δύο οὐσιαστικῶν τίθεται συνήθως μὲν κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν: «Ξενοφῶν καὶ Χειρίσοφος, οἱ στρατηγοί», σπανιώτερον δὲ κατὰ δυϊκόν: «πολλοὺς ὁ θυμὸς ὤλεσεν ἢ τ' ἀξυνεσία, δύο κακῶ τοῖς χρωμένοις» (Εὐριπίδης)· // (Δημοτ.) εἰς τὴν δημ. ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς τίθεται μετὰ τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει, παρακολουθεῖται συνήθως ὑπὸ ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ ἢ προσδιορισμοῦ κατὰ γενικὴν ἢ διὰ νὰ ὀρίσῃ α) ἀκριβέστερον τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικόν: «ἡ Γοργόνα τοῦ Ἀλεξάνδρου ἡ ἀδελφὴ», β) ἢ νὰ διασαφήσῃ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον συμβαίνει νὰ ἔχῃ ἑνωϊαν γενικὴν καὶ κάπως ἀόριστον, ὁπότε καλῆται «ἐπεξηγήσεις*» (= περισσότερα ἐξηγήσεις) καὶ νοεῖται ἢ τίθεται ἢ λέξις «δηλὰ δὲ», π.χ. «τοὺς κλέφτες τί τοὺς κάνετε τοὺς Κολοκοτρωναίους» (δηλ. τοὺς Κολοκοτρωναίους)· πολλάκις ἐπειδὴ ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς εἶναι ἀπλοῦς χαρακτηρισμὸς καὶ ὄχι ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητον γνώρισμα, ἀποτελεῖ σχεδὸν ταυτολογία, π.χ. «στὴ μέση βόσκουν τάρνοκάτσικα, τάρνια καὶ τὰ κατσίκια», «καὶ καρτερῶ τὴν ἄνοιξιν, τῶμορφο καλοκαίρι».

Ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς συμφωνεῖ πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικόν ἀναγκαίως μόνον κατὰ πτώσιν, τυχαίως δὲ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν, π.χ. «πῆραν καὶ τὴν Τριπολιτσίαν, τὴν ξακουσμένη χώρα»· «ἐκεῖ περνάει ἡ κλεφτουριά, οἱ Κολοκοτρωναῖοι»· ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς τίθεται κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ὅταν εἶναι περισσότερα τὰ προσ-

διοριζόμενα οὐσιαστικά, π.χ. « ὁ Ὀλυμπος κι ὁ Κίσαβος, τὰ δυὸ βουνὰ μαλῶνουν »· προσδιορισμὸν κατὰ παράθεσιν δύναται νὰ ἔχη ἀντωνυμία (οὐσιαστική) προσωπική ἢ δεικτική, π.χ. « ἐγὼ τὸ ξένο κι ἔρημο, ἀπόψε πού νὰ μείνω »· « ἐκεῖνη, ἡ σκύλλα, ἡ ἄνομη, δὲν ἔκαμε, ὅπως εἶπε »· πολλάκις, ἐνῶ εἶναι κυρίως παράθεσις (ἢ ἐπεξήγησις) τῆς ἀντωνυμίας τοῦ α' ἢ β' προσώπου, ἢ ὁποῖα νοεῖται ἔξωθεν καὶ δὲν τίθεται, φαίνεται ὅτι εἶναι ὑποκείμενον ῥήματος α' ἢ β' προσώπου, ὄνομα γ' προσώπου, π.χ. « δὲν φταίω ἡ δόλια ἡ θάλασσα (ἦτοι ἐγὼ ἡ δόλια θάλασσα) δὲν φταίω ἐγὼ τὸ κύμα ».

Ὡς προσδιορισμὸς κατὰ παράθεσιν ἐπιρρήματος τίθεται ἐπιρρημα ἢ πλαγία πτώσις ἐπιρρηματικῶς λαμβανομένη: « τί εἶδες αὐτοῦ, ψηλά, πού πῆγες; »· « τώρα, τὴν αὐγὴ τὰ πουλιὰ γλυκοχολοῦν ».

Δι' ἐμπροθέτων ὡς προσδιορισμῶν κατὰ παράθεσιν διασφαεῖται κανονικῶς καὶ ὀρίζεται εἰδικώτερον ἢ ἔννοια ἐπιρρημάτων καὶ ἰδίως τοπικῶν: ὡς ἐδῶ, ἐπάνω, ἐκεῖ, ἔξω, μέσα, κάτω, πέρα, ψηλά κ.λπ.: « μένει ἀπάνω, στὰ βουνά, ψηλά, στὰ κορφοβούνια » // παράθεσις· τὸ ἀσύνδετον* σχῆμα // « παράθεσις προθετική », προσθήκη ἐμπροθέτου προσδιορισμοῦ· // (φρ.) « ἐν παραθέσει »· « νυκτὸς παῖδες ἄπαιδες » (= ὀλέθριοι)· // παράθεσις· (Γραμμ.) τὸ παράδειγμα, ἢ προσαγωγή μαρτυρίας, παράθεσις μαρτυριῶν, ἦτοι μνεία ἢ ἔκθεσις ἐπὶ λέξει φράσεων, περιχοπῶν κ.λπ. πρὸς ἀπόδειξιν τινος // (Ῥητορ.) ἄλλως « παράθεσις » ἢ « σύγκρισις », ἢ πρὸς ἀπόδειξιν τινος μνεία ἢ ἔκθεσις ἐπὶ λέξει φράσεων, περιχο-

πῶν κ.λπ. ἐκ συγγραμμάτων ἢ ἐκ τοῦ βίου γεγονότων κ.λπ. Ἐπὶ τῶν ὁμοίων θεωρεῖται ἀπλῶς καὶ μόνον ἡ τοῦ προκειμένου ὁμοιότης πρὸς ἄλλο τι. Κατὰ τὴν παράθεσιν ἐξετάζεται τὸ ποσόν, συμφῶνως πρὸς τὸ ὁποῖόν τι εἶναι μεγαλύτερον ἄλλου ἢ μικρότερον ἢ ἴσον. Τούτου ἕνεκα ἡ « ῥητορικὴ παράθεσις » καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς λαμβανόμενον ἐπιχείρημα εἶναι τριῶν εἰδῶν: α) « τὸ ἐκ τοῦ μείζονος », κατὰ τὸ ὁποῖον συμπεραίνομεν περὶ τοῦ ἐλάσσονος, β) τὸ « ἐκ τοῦ ἐλάσσονος », κατὰ τὸ ὁποῖον συμπεραίνομεν περὶ τοῦ μείζονος καὶ γ) τὸ « ἐκ τοῦ ἴσου », κατὰ τὸ ὁποῖον τὸ ἴσον ἐκ τοῦ ἴσου συνάγεται. Εἰς πάντα τὰ εἶδη τῆς ῥητορικῆς εἶναι χρησιμώτατα ἐπιχειρήματα.

Ὁ Δημοσθένης εἰς τὸν λόγον του « περὶ Στεφάνου » συμπεραίνει ἐκ τοῦ ἴσου ἀναφέρον τινάς, τοὺς ὁποῖους ἢ πόλεις διὰ τὰς πρὸς τὸν δῆμον εὐεργεσίας ἐστεφάνωσε.

παραθετικὸς, -ή, -όν· ὁ παραθέτων, ὁ συγκρίνων δύο πράγματα πρὸς ἄλληλα // « παραθετικά ἐπιθέτων », οἱ παρὰ τὸν ἀρχικὸν τύπον αὐτῶν (θετικὸν βαθμὸν): « σοφός », « σώφρων », προκύπτοντες ἐξ αὐτοῦ διὰ καταλήξεων ἢ περιφράσεων τύποι, οἱ ὁποῖοι δηλοῦν εἰς διάφορον βαθμὸν τὴν ποιότητα ἢ ιδιότητα, τὴν ὁποίαν δηλοῖ οὗτος καὶ καλούμενοι συγκριτικὸς καὶ ὑπερθετικὸς βαθμός* (ἄλλως ὑπέρθεσις*). [Τούτων τῶν ἐπιθέτων ὡς καὶ τῶν (τροπικῶν) ἐπιρρημάτων ἐκ θετικῶν ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν καὶ μετοχῶν χρόνου ἐνεστώτος καὶ παρακειμένου γινομένων: (ἐξ ἐπιθέτων): δικαίως, συνήθως, (ἐξ ἀντωνυμιῶν): ἄλλως, οὕτως, (ἐκ μετοχῶν ἐνεστώτος): πρεπόντως, ὁμολογουμένως, (ἐκ

μετοχῆς παρακειμένου): ἀνεμένως, ὡς πρὸς τὸν τονισμὸν συμφωνούντων πρὸς τὴν γενικὴν πληθυντικὴν συνήθων - συνήθως, ἄλλων - ἄλλως κ.λπ.]. Τρεῖς εἶναι οἱ βαθμοί, ὁ θετικὸς (ἄλλως καλούμενος « τὸ ἀπόλυτον* »), ὁ συγκριτικὸς καὶ ὁ ὑπερθετικὸς. Ὁ μὲν θετικὸς (τὸ ἀπόλυτον) δηλοῖ ἀπλῶς τὴν ιδιότητα τοῦ οὐσιαστικοῦ ἄνευ παραθέσεως αὐτοῦ πρὸς ἄλλο: « ὁ δίκαιος δικαστής », ὁ δὲ συγκριτικὸς δηλοῖ ὅτι οὐσιαστικόν τι ἔχει ιδιότητά τινα εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν ἄλλου οὐσιαστικοῦ (μερικῶς ἢ ὡς σύνολον), « ὁ Ἀνδρέας εἶναι εὐγενέστερος τοῦ Γεωργίου », ὁ δὲ ὑπερθετικὸς δηλοῖ ὅτι οὐσιαστικόν τι ἔχει ἰδιότητά τινα εἰς μέγιστον βαθμὸν παρὰ πάντα τὰ ἄλλα οὐσιαστικά, τὰ τὴν αὐτὴν ἰδιότητα ἔχοντα, π.χ. « ὁ Σωκράτης ἐστὶν σοφώτατος πάντων » (φρ.) « Εὐριπίδης Αἰσχύλου σοφώτερος, Σωκράτης ἀπάντων σοφώτατος ». Πολλὰ μὴ ὄντα παραθετικά εἶναι ἀνάλογα πρὸς αὐτὰ (γενικὴ* συγκριτικὴ), π.χ. « οὐδενὸς δεύτερος » (ἦτοι κατώτερος), « τῶν φίλων κορυφαῖος », (ἦτοι ὑπέρτατος), « πολλαπλάσιον τοῦτο ἐκείνου », « δία θεῶν » (ἦτοι λαμπροτάτη), « περιττὰ τοῦ δέοντος », « ὑπερήμερος τῆς προθέσεως » κ.λπ.

Τὰ ἐπίθετα τοῦ θετικοῦ βαθμοῦ λέγονται θετικά, τὰ τοῦ συγκριτικοῦ συγκριτικά καὶ τὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ ὑπερθετικά. Δὲν ἐπιδέχονται βαθμοὺς παραθέσεως τὰ ἐπίθετα τὰ σημαίνοντα ὕλην: χρυσοῦς, ἔυλινος κ.λπ., τὰ ἔθνικα: περσικός, βάρβαρος, ἑλληνικός, πλὴν τοῦ ἄττικος > ἄττικώτερος, τὰ σημαίνοντα χρόνον ἢ τόπον: ἑαρινός, χθεσινός, ἑσπερινός, γήινος, θαλάσσιος κ.λπ., τὰ εἰς -τός καὶ -τέος ῥηματικά ἐπί-

θετα: θνητός, ἀπορριπτέος κ.λπ., καὶ μερικά ἄλλα δηλοῦντα γενικὴν ιδιότητα, κατὰ γῆν, συγγένειαν, μέτρον: πάγκαλος, ἀθάνατος, νεκρός, πατρικός, μητρῶς, πατρῶς, παιδικός, ἀδελφικός, σπιθαιμαῖος, δίπηχυς κ.λπ., πολλὰ ἔχοντα ὡς α' συνθετικὸν τὸ στερητικὸν α- ἢ τὸ ἐπίθετον πας-, π.χ. ἄνπνος, ἀθάνατος, πάγκαλος, πάντιμος κ.λπ., ὡς καὶ τὰ ἀριθμητικά (δέκατος, εἰκοστός κ.λπ.).

Τὰ τοιαῦτα ἐπίθετα, τὰ συνήθως καλούμενα ἀπόλυτα χάριν ἰδιαίτερου τινὸς σκοποῦ πολλάκις ἔχουν καὶ παραθετικὸς τύπους, π.χ. αὐτότατος, μονώτατος, ἑλληνικώτατος, φιλαθηναιώτατος. Εἰς ἄλλα δέ, τὰ ὁποῖα διαφέρουν ὄχι μόνον ποσοτικῶς, ἀλλὰ καὶ ποιοτικῶς τοῦ θετικοῦ, καὶ τούτων μόνον τὰ παραθετικά ἢ μόνον τὸ ἕτερον αὐτῶν δύναται νὰ νοηθῇ καὶ νὰ ἐκφρασθῇ, τίθενται τὰ παραθετικά αὐτῶν ἀντὶ τῶν θετικῶν, π.χ. μεῖον (δηλοῖ τὸ φύσει ἔλαττον), βελτίων βέλτιστος, πρότερος, πρῶτος (τούτου ὡς θετικὸν ὑπονοεῖται ἢ πρόθεσις «πρό»).

Αὐτοὺς εἶναι ὁ λόγος, κατὰ τὸν ὁποῖον παραθετικά σχηματίζονται ἐξ ἄλλου θέματος, ὅπως ἀγαθός - ἀμείνων - ἄριστος, κακός - χείρων - χείριστος.

Μερικῶν συγκριτικῶν ὡς ἐκ τῆς σημασίας αὐτῶν τὰ θετικά εἶναι ἢ πολὺ σπάνια ἢ ἀμφίβολα, π.χ. μεταγενέστερος, προγενέστερος, προσιμότερος, (βλ. συγκριτικός). Ἄλλων ἐπιθέτων τὸ οὐδέτερον θετικὸν εἰς -(ι)ον λαμβάνεται ὡς συγκριτικὸν ἕνεκα τῆς σημασίας αὐτῶν: (ἐπίθετον) λῳίος > λῳιον > λῳων, πρὸς δὲ καὶ τὰ οὐδέτερα εἰς -πλάσιον, ὅθεν τὰ ἀρσ.

καὶ θηλ. εἰς -πλασίων: διπλάσιον, τριπλάσιον. Τὰ παραθετικά ἔχοντα ιδιότητα ομοίας πρὸς τὰ ῥήματα δὲν συντίθενται εὐκόλως μετὰ πάσης λέξεως, οὕτω τὸ «ἀβέλτερος» δὲν εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ πτερητικῶ ἀ + βέλτερος, ἀλλὰ παρασύνθετον ἐκ τοῦ ἀ + βελτὸς > ἀβελ[τό]τερος > ἀβέλτερος, (πρβλ. ἀδύνατος > ἀδυνατιότατος, ἄγνωστος > ἀγνωσιότατος). Διὰ τῶν συγκριτικῶν δηλοῦται ἀντίθεσις μετὰ δύο τινῶν, ὅτι εἰς τὸ ἓν ὑπάρχει ἰδιότης τις λείπουσα εἰς τὸ ἄλλο· αὕτη ἡ ἀντίθεσις φαίνεται εἰς τὰ συγκριτικά τὰ ἀπὸ θεμάτων δηλωτικῶν τόπων, χρόνων, προσώπων: ἀνωτέρω - κατωτέρω, πρότερος - ὕστερος, ἀρρεντερον (ἐπιγρ. «τωρρέντερον γένος») - θηλύντερον, βασιλεύτερος κ.λπ. Ἐκ τῆς τοιαύτης τούτων ἀντιθέσεως προήλθεν καὶ τὰ λεγόμενα ἐπὶ δύο, π.χ. ἕτερος, οὐδέτερος, ἐχάτερος. πότερος. Ἐκ τῆς σχέσεως δὲ ταύτης τῆς ἀντιπαράθεσεως προέκυψεν ἡ «σχέσις τῆς ὁμοιότητος» «μελάντερον ἢ τε πίσσα» (= οὕτω μέλαν ὡς ἡ πίσσα), ἱππότερος (= ἡμίονος, ἥτοι τρόπον τινὰ ἵππος), ἡ «σχέσις τοῦ μείζονος ἢ ἐλάσσονος βαθμοῦ»: μανικώτερος ἢ ἀνδοριότερος.

Τινὲς χρησιμοποιοῦν ἐσφαλμένως τὸν συγchr. βαθμὸν ἀντὶ τοῦ ὑπερθετικῶ, ὅπως καὶ εἰς τὰ γαλλ. καὶ ἰταλ., π.χ. «ὁ περιφημότερος τῶν τῆς Ἀγγλίας ἱστορικῶν» ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «ὁ περιφημώτατος...».

Πολλάκις τίθεται συγκριτικὸς ἄνευ θετικῶ ἀντὶ τῶν θετικῶν, π.χ. «ὀπλότερος» (= ὁ ἰκανώτερος τῶν ἄλλων εἰς τὸ φέρειν ὅπλα, ἥτοι νέος), οὕτω καὶ νεώτερος (= ὁ νέος).

Πολλὰ οὐσιαστικά, ἐπειδὴ δὲν δηλοῦν ἀπλῶς ἔννοιάν τινα ἀλλὰ καὶ τινα ιδιότητα, ἐκλαμβάνονται σχεδὸν ὡς ἐπίθετα καὶ χρησιμεύουσιν ὡς βάσις παραθετικῶν, π.χ. κύων (= ἀναιδῆς) - κύντερος, κύντατος, αἰδοῦς - αἰδοότερος, φῶρ (= κλέπτῃς), φώρτατος, βασιλεὺς - βασιλεύτατος, ὄπλον - ὀπλότερος, κλέπτῃς - κλεπτιότατος, κῆδος - κῆδιος, πορφύρα (λαμβανομένη ἐκ τοῦ χρώματος) - πορφυρώτερος - πορφυρώτατος, οὕτω καὶ (ῥῆγος) - ῥῆγιον - ῥῆγιος, (κέρδος) - κέρδιος, (ἀδολέσχης, (-ου), ὁ) - ἀδολεσχέτερος - ἀδολεσχότατος, (θηλὺς) - θηλύτερος - θηλύτατος (ἐπίρρ.) ἄγχι, - ἄσσον - ἄγγιστα, ὡς καὶ ἄγχι - ἀγγχότερος. Πολλάκις ἀντὶ τοῦ πρωτοτύπου λαμβάνεται ὡς βάσις τὸ εἰς -ικὸς παράγωγον: ἐλληνικὸς - ἐλληνικώτερος - ἐλληνικώτατος, κολακικὸς - κολακικώτερος - κολακικώτατος, μανικὸς, μανικώτερος, κολακευτικὸς - κολακευτικώτερος κ.λπ.

Ἐκτὸς τούτων ὡς βάσις πρὸς σχηματισμὸν παραθετικῶν λαμβάνεται εἰς τινα ἐμπρόθετον: προύργον > προουργιαιότερον ὡς καὶ οὐσιαστικόν, ἐπίρρημα, πτώσις καὶ ἀνωθυμία, (διότι καὶ αὐτὰ ἔχουν ἰδιότητά τινα συνημμένην): ἡρεμέστερος (<ἡρέμα, ἡρεμαίως), ἐγγύτερος, ἐγγύτατος (<ἐγγύς), αὐτότερος, αὐτότατος (<αὐτός).

Τὸ ἐπίθημα -τερος προστίθεται εἰς τὸ θέμα τῶν ἐπιθέτων ἢ γυμνὸν ἢ ἐπηξημένον δι' ἄλλου ἐπιθήματος -το, -ρο, -ο κ.λπ. ἢ διὰ πτωτικῆς καταλήξεως πρὸς δὲ καὶ εἰς ἐπιρρήματα καὶ οὐσιαστικά, π.χ. ὀρέσ - τερος, ἀρρεν - τερον, ἀγρό - τερος, κυδρό - τερος, φαν - ὅτερος, ἡδύ - τερος, παλαί - τερος, ἐκά - τερος, προσω - τέρω κ.λπ.

Πολλὰ τῶν παραθετικῶν ἐσχηματίσθησαν κατὰ δύο τρόπους ὡς πλησιαίτερος καὶ πλημνίστερος, ἀθροιώτερος καὶ ἀθροῦστερος κ.λπ.

Σχηματισμὸς παραθετικῶν
Τὰ παραθετικά παντὸς ἐπιθέτου σχηματίζονται κανονικῶς ἐκ τοῦ θετικῶ (ἄλλως ἀπολύτου), ἀφοῦ εἰς τὸ θέμα τοῦ ἀρσενικοῦ γένους προστεθοῦν αἱ παραθετικά καταλήξεις (τὰ ἐπιθήματα*) -τερος (-τερα, -τερον) ἢ παλαιότερον -ιον (-ιων, -ιον) διὰ τὸ συγκριτικόν καὶ -τατος (-τατη, -τατον), (βλ. -ότερος ἢ παλαιότερον -ιστος, -ιστη, -ιστον διὰ τὸ ὑπερθετικόν), ὡς κυδρός (= ἐνδοξός) - κυδρότερος, κυδρότατος καὶ κυδρός, κυδρίων (καὶ κυδέστερος), κύνιστος (καὶ κύνιστατος). Τὸ -ιον προσκολλᾶται εἰς αὐτὸ τὸ θέμα κυδρός - κυδρίων - κύνιστος, τὸ δὲ -τέρος προσκολλᾶται μετὰ τὸ ἐπίθημα, π.χ. κυδ-ρό-τερος, κυδ-ρό-τατος.

Προσκολλώμεναι αἱ καταλήξεις εἰς τὸ θέμα τοῦ ἀρσενικοῦ τοῦ (θετικῶ) ἐπιθέτου ἀποτελοῦν μετ' αὐτῶν κανονικὰ τρικατάληκτα ἐπίθετα, π.χ.

δίκαιος (θ. δικαιο-): δικαιοτέρος, -τέρα, -τερον· δικαιοτάτος, -τάτη, -τατον,

σεμνός (θ. σεμνο-): σεμνότερος, -σεμνότητος,

εὐπνός (θ. εὐπνο-): εὐπνοώτερος, εὐπνοώτατος,

ἄπλως (= ὁ μὴ πλέων) (θ. ἀπλοο-): ἀπλοώ-τερος, ἀπλοώ-τατος, (ἄλλο ὁ ἀπλοῦς).

ὀξής (θ. ὀξυ-): ὀξύτερος, ὀξύτατος,

σαφής (θ. σαφει-): σαφέσ-τερος, σαφέστατος,

μέλας (θ. μέλαν-): μελάν-τερος, μελάν-

τατος, εὐκλής (θ. εὐκλεος-): εὐκλεέσ-τερος, εὐκλεέσ-τατος, ἄχαρις (θ. ἀχαριτ-): (ἀντὶ ἀχαρίτερος), ἀχαρίσ-τερος, ἀχαρίστατος. Ὁ χαρακτήρ τοῦ θέματος οὐκ ἐκτείνεται πρὸ τῶν καταλήξεων -τέρος, -τατος εἰς ω, ἂν ἡ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι βραχεῖα, π.χ. σοφός - σοφώτερος, - σοφώτατος, νέος - νεώτερος - νεώτατος, ἅγιος - ἀγιώτερος - ἀγιώτατος, κολακικὸς - κολακικώτερος - κολακικώτατος κ.λπ., μένει δὲ ἀμετάβλητος, ἂν ἡ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι φύσει ἢ θέσει μακρά, [τοῦτο δὲ προήλθεν χάριν τοῦ μέτρου ἢ εὐφωνίας τινός, διότι αἱ ἀρχαῖαι ἐπιγραφαὶ συμφωνοῦν πρὸς τὰ χειρόγραφα] π.χ. α) «φύσει μακρά»: δίκαιος, δικαιοτέρος, δικαιοτάτος, ἐντίμος, ἐντιμότερος, ἐντιμότητος, πρόθυμος, προθυμότερος, προθυμότητος κ.λπ.

β) «θέσει μακρά»: ἐνδοξός, ἐνδοξότερος, ἐνδοξότητος, σφο(δρ)ός, σφοδρότερος, σφοδρότατος κ.λπ.

Περὶ τῆς ὀρθογραφίας τούτων (βλ. -τερος).

Πρὸ τῆς καταλήξεως -τερος καὶ -τατος μεταβάλλεται τὸ τ εἰς σ, π.χ. ἄχαρις (θεμ. ἀχαριτ-) > (ἀχαριτ-τερος) ἀχαρίστερος, ἀχαρίστατος (ἀλλὰ καὶ ἀχαριτώτερος). Τὰ δὲ εἰς -εις, -εντος ἐπίθετα σχηματίζουν τὰ παραθετικά τῶν ἐκ θέματος εἰς -ετ, π.χ. χαρί-εις - (χαριέτ-τερος) > χαριέστερος - χαριέστατος.

Τὰ παραθετικά τοῦ εὐχαρις, ἐπίχαρις, πίων (= παχύς) καὶ ὑβριστης σχηματίζονται κατ' ἀναλογίαν τῶν εἰς -ότερος,

(-ώτερος), -ότατος, (-ώτατος) παραθετικών τῶν εἰς -ος ἐπιθέτων, π.χ. *εὐχαριτώτερος*, -τώτατος, - *ἐπιχαριτώτερος*, -τώτατος, *ὑβρισιώτερος*, -σιώτατος.

Τὰ παραθετικά τῶν εἰς -ος ἐπιθέτων σχηματίζονται εἰς -τερος, -τατος, π.χ. *σοφός* - *σοφώτερος* - *σοφώτατος*, *νέος* - *νεώτερος* - *νεώτατος*, *λιτός* - *λιπότερος* - *λιπώτατος*, τῶν δὲ εἰς -ης, -ες σιγμολήκτων ἐπιθέτων σχηματίζονται εἰς -έστερος, -έστατος, π.χ. *εὐγενής* - *εὐγενέστερος* - *εὐγενέστατος*, *ἀληθής* - *ἀληθέστερος* - *ἀληθέστατος*.

Τὰ παραθετικά τῶν εἰς -ων (σώφρων) τῶν ἐκ τοῦ -νους συνθέτων (εὖνους) καὶ τοῦ ἀπλοῦς, πένης, ἄκρατος, ἐρρωμένος, ἄσμενος, ἀφῆλιξ (= παρῆλιξ) σχηματίζονται κατ' ἀναλογίαν τῶν ἔχοντων θέμα εἰς -ες σιγμολήκτων ἐπιθέτων, π.χ. (σώφρων) > *σωφρονέστερος* - *νέστατος*, (εὖνους) > *εὐνοέστερος* > *εὐνούστερος*, *εὐνούστατος*, (ἀπλοῦς) *ἀπλούστερος*, -στατος, (πένης) *πενέστερος*, -στατος, (ἄκρατος) *ἀκρατέστερος*, -στατος, (ἐρρωμένος) (= ἰσχυρός) *ἐρρωμένεστερος*, -στατος, (ἄσμενος) *ἀσμενέστερος*, -στατος, (ἀφῆλιξ) *ἀφελικέστερος*, *ἀφελικέστατος*.

Τὰ παραθετικά τῶν μονοκαταλήκτων ἐπιθέτων *ἄρπαξ*, *βλάξ* καὶ τοῦ *κλέπτης*, *πλεονέκτης*, *λάγνος* καὶ *ὀσφογάος* (= λαίμαργος) σχηματίζονται κατ' ἀναλογίαν τῶν ἔχοντων θέμα εἰς -τ (κατὰ τὸ ἀχαρίστερος): *ἀρπαγίστερος*, -στατος, *βλακίστερος*, -στατος (καὶ *βλακώτατος*), *λαλίστερος*, *κλεπτίστερος*, *πλεονεκτίστερος*, *λαγνίστερος*, (ἀλλὰ καὶ *λαγνιαίτερος* καὶ *λαγνώτατος*), *ὀσφοργίστερος*.

Τὰ παραθετικά τοῦ *παλαιός*, -λαιότερος,

-λαιότατος σχηματίζονται καὶ *παλαίτερος*, *παλαίτατος* ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *πάλαι* καὶ ὅχι ἐκ τοῦ θεμ. *παλαιον*· διότι ὡς διελάβομεν ἀνωτέρω σχηματίζονται παραθετικά καὶ ἐξ ἐπιρρημάτων: *παλαι* - *παλαίτερος* - *παλαίτατος* (τὸ *πάλαι* ἐπιρρ. ἐκ πλαγίας πτώσεως, ὡς *παλαίτερος*, *περαίτερος*, *μυχαίτερος*), (ἄνω) *ἀνώτερος* - *ἀνώτατος*, (ἄνω) *ἀπώτερος* - *ἀπώτατος* καὶ (πέρα(ι)) *περαίτερος* - *περαίτατος*).

Κατ' ἀναλογίαν δὲ καὶ τοῦ *παλαίτερος*, -τατος ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ παραθετικά τοῦ *γεραίος*, *εὐδίας*, *ἡσυχος*, *ἴσος*, *μέσος*, *ὀρθιος*, *ὄψιος*, *πρωίος* (πρώος), *πλησίον* καὶ *πέπων*, π.χ. *γεραίτερος*, -τατος (καὶ *γηραιότερος*, -ότατος), *σκολαίτερος* (καὶ *σκολαίότερος*), *εὐδίαίτερος* (καὶ *εὐδιέστερος*), *ἡσυχαιέτερος* (καὶ *ἡσυχώτερος*), *ἰσαίτερος*, *μεσαιέτερος*, *ὀρθριαίτερος*, *ὀψιαίτερος*, *πρωαίτερος* (καὶ *πρωιαίτερος* καὶ *πρωίτερος*), *πλησιαίτερος* (καὶ *πλησιέστερος* καὶ *πλησιώτερος*), *πεπαίτερος* - *πεπαίτατος*. Τὸ ἄσμενος σχηματίζει τὰ παραθετικά: *ἀσμεναίτερος* (*ἀσμενέστερος* καὶ *ἀσμενώτερος*), τὸ ἴδιος (*ιδιώτερος*, *ιδιώτατος* καὶ *μετγν. ιδιαίτερος*, *ιδιαίτατος*) καὶ τοῦ *προῦργον*, *προουργαίτερος*, *προουργαίτατος*, ἐνῶ *γηραιός*, *γηραιότερος*, -ότατος.

Συμφώνως πρὸς ταῦτα ἐσχηματίσθησαν κατόπιν τὰ παραθετικά:

ὄψιος - *ὀψιαίτερος* - *ὀψιαίτατος*, *ἴδιος* - *ιδιώτερος* - *ιδιώτατος* (μετγν. *ιδιαίτερος*, *ιδιαίτατος*), *ἴσος* - *ισαίτερος* - *ισαίτατος* (μετγν. *ισώτερος*).

Πολλάκις πρὸς σαφεστέραν ἢ ἰσχυροτέραν δῆλωσιν τῆς ἐννοίας ἔχομεν συσσωρεύειν

ἀμφοτέρων τῶν ἐπιθημάτων, π.χ. *ἄμεινον* - *ἄμεινότερος*, *μειζότερον* - *μειζονότερον*, *ὑπέρτερον* - *ὑπερτερώτερον* κ.λπ. Εἷς τινα κεῖται δις ἡ κατάληξις τοῦ συγκριτικοῦ ἢ ὑπερθετικοῦ πρὸς ἐπίτασιν καὶ ἔχομεν παραθετικά παραθετικῶν, π.χ. *κύντερος* - *κυντερώτερος* - *κυντερώτατος*, *μέγιστος* - *μεγιστότατος*, *ἔσχατος* - *ἐσχατιώτατος*, *ἐλάχιστος* - *ἐλαχιστότερος* - *ἐλαχιστότατος* κ.λπ.

Παραθετικά ἐπίθετα διατηρήσαντα τὰς παλαιότερας καταλήξεις διὰ τὸ συγκριτικόν, -ίων, -ίων, -ιον σχηματίζονται ἔχοντα τὰς καταλήξεις ταύτας εἰς τὸ συγκριτικόν καὶ -ιστος, -ιστη, -ιστον εἰς τὸν ὑπερθετικόν, α) ὁμαλῶς τὰ ἐξῆς: *αἰσχρός* (ἐκ *ρίζης αἰσχ-*) *αἰσχίων*, -ίων, *αἰσχρον*· *αἰσχιστος*, *αἰσχίστη*, *αἰσχιστον*, *ἐχθρός* (ἐκ *ρίζης ἐχθ-*) *ἐχθίων*, *ἐχθίων*, *ἐχθιον* (καὶ *ἐχθρότερος*) *ἐχθιστος*, *ἡδύς*, *ἡδίων*, *ἡδίων*, *ἡδιον*, *ἡδιστος*, *ταχύς*, *συνηθέστερον* *θάσσω*ν (ἀττ. *θάττων*), *θάττων*, *θάσσω*ν (ἐκ τοῦ **θάγχιον*), *τάχιστος* (καὶ ὁμαλῶς) *ταχύτερος*, (ἀδόκ. *ταχίων*, *τάχιον*, ὡς καὶ *βράδιον*) *ταχύτερον*, *ταχύτατος*.

κακός, *κακίων*, *κακίων*, *κάκιον*, *κάκιστος*,

(ὁμαλῶς *κακώτερος* εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ Θεόκριτον) καὶ *κακιότερος* (Ἀνθολ. Παλ.), ἀντ' αὐτοῦ εὐρηται (ἐκ τοῦ **χέρης*) *χείρων*, *χείρων*, *χείρον* (καὶ *χερείων*, *χειρότερος*, *χειριώτερος*, *χειρίστος* (καὶ *σπανιώτατα*) *ἥτιων*, *ἥτιων*, *ἥτιον*· *ἥκιστα* (ἐπιρρ.))

β) ἀνωμάλως: (ἦτοι σχηματίζονται ἐξ ἐνός ἢ πλείονων θεμάτων διαφερόντων τοῦ θέματος τοῦ θετικοῦ ἐπιθέτου)·

ἀγαθός, *ἀμείνων*, *ἀμείνων*, *ἄμεινον* (καὶ *ἄμεινότερος*), *ἄριστος*,

ἀγαθός, (ἐκ θεμ. ἀρι-) *ἀρείων*, *ἀρείων*, *ἄρειον*, *ἄριστος*,

ἀγαθός, *βελτίων*, *βελτίων*, *βέλτιον*, *βέλτιστος*,

ἀγαθός, (ἐκ τοῦ κρατύς) *κρείσσω*ν (*κάρρων*), *κρείσσω*ν, *κρείσσω*ν, *κράτιστος*, (ἐπικ. *κάρτιστος*),

ἀγαθός, (ἐκ τοῦ λαF-) *λῶν* (<λῶϊων),

-ων, *λῶν*, *λῶντος* (<λῶϊστος),

ἀγαθός, (ἐπικ.) *φέρτερος*, (ἐπικ.) *φέρτατος*, *φέριστος*

(καὶ ὁμαλῶς εἰς Βίβλον) *ἀγαθώτερος* *ἀγαθώτατος*,

καλός, *καλλίων*, *καλλίων*, *κάλλιον* *κάλλιστος*,

[ὁ θετικός δι' ἐνός λ τὰ δὲ παραθετικά καὶ τὸ οὐσ. *κάλλος* ὡς καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ παραγόμενα *καλλι-* διὰ δύο λλ, π.χ. *καλλιτεχνία*, *καλλιμάχμαρον* κ.λπ., ἐνῶ *καλη-μέρα*, *καλη-νύκτα*, *καλ-αισθησία*]. *μέγας*, (ἐκ τοῦ μέγ-τον) *μείζων*, *μείζων*, *μείζων*, (Κ.Δ.) *μειζότερος*, *μεγιστος*.

[Οἱ ἀττικοὶ τύποι *κρείσσω*ν, *μείζων* φθορολογικῶς δὲ εἶναι ὁμαλοί, φαίνεται δὲ ὅτι ἐσχηματίσθησαν κατ' ἀναλογίαν τῶν *πλείων*, *μείων*, *ὀλείων*].

ῥάδιος (ἐκ τοῦ ῥᾱ ποιητ. ἀντὶ *ῥάδιον*, ἀντὶ *ῥαῖ* ὡς τὸ *πρωῖ*, *ῥάων*, *ῥάων*, *ῥᾶον*, *ῥᾶστος*, (εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς *ῥαδιώτερος*, *ῥαδιέστερος*).

μακρός, (θ. *μακ-*) *μάσσω*ν, -ων, *-μάσσω*ν (καὶ ὁμαλῶς *μακρότερος*), (θ. *μηκ-*) *μήκιστος* (καὶ ὁμαλ. *μακρότατος*).

μικρός, *μικρότερος*, *μικρότατος* (ἐκ τοῦ ἐλαχὺς = *μικρός*), *ἐλάσσω*ν, *ἐλάσσω*ν, *ἐλάσσω*ν, *ἐλάχιστος*,

μείων μείων, μείον (καὶ ὡς ἐπίρρ. = ὀλιγότερον), ὀλίγιος (ὀμαλῶς), ὀλίγος (ὀλιζών ἢ ὀλειζών), ὀλιγότερος (καὶ ὀλιζότερος), ὀλίγιος, μείων, μείων, μείον (καὶ μειότερος), ἥσσων, ἥσσων, ἥσσον, ἥκιστα (ἐπίρρ.), ἐλάττων, ἐλάττων, ἐλάττον, ἐλάχιστος, ἀλγινός, ἀλγίων, ἀλγίων, ἀλγιον, ἀλγιστος, ἀλγινότερος, ἀλγινότατος (ὀμαλῶς), γλυκύς, γλυκύτερος, γλυκύτατος, (ποιητ.) γλυκίων, γλυκύτερος, (ἀδόκ.) γλύσσων καὶ μτγν. γλύκιστος, πολὺς (θέμα πλε- ἐκ τοῦ πλη-), πλείων, πλείων, πλέον καὶ πλειότερος, [τὸ ἐπὶ μακρῶν, τὸ ἐπὶ βραχέων φωνηέντων ἀπὸ τῆς ὀνομαστικῆς τὸ πλέον ἐλέχθη καὶ τοῦ πλέονος], πλειότερος, [ἀντὶ τοῦ πλέον λέγεται καὶ πλεῖν (= περισσότερον), (τὸ πλεῖν ἔλκεται εἰς ν κατὰ τὸ πλείον), ὅταν ἀκολουθῇ τὸ «ἦ» μετ' ἀριθμητικοῦ, π.χ. «πλεῖν ἢ χίλις δραχμῶν», ἢ μετὰ ποσότητος σημαντικοῦ, π.χ. «πλεῖν ἢ ἑκατὼ πρεσβύτερος»· πολλάκις παραλείπεται τὸ ἦ, τῆς πτώσεως παρεμφερῆς τῆς αὐτῆς, π.χ. «πλεῖν ἑξακοσίας» ('Αριστοφάνης). (φρ.) «πλεῖν ἢ μαίνομαι» (= ὑπερβαλλόντως μοι ἀρέσκει) ('Αριστοφάνης), οἱ δὲ δισύλλαβοι τύποι διὰ τοῦ εἰ πλην τοῦ «πλέον», οἱ δὲ τρισύλλαβοι διὰ τοῦ εἰ καὶ ε πλείονος καὶ πλέονος]. ὑψηλός (ὀμαλῶς), ὑψηλότερος, ὑψηλότερος (καὶ ἀνωμάλως) ὑψηλότερος, (ἀνωμάλως ἄνευ θετικοῦ) ὑψιστος, ἰσός, ἰσαίτερος (μτγν.) ἰσώτερος, ἰσαίτατος, ἰδῖος, ἰδιώτερος, ἰδιώτατος,

(μτγν. ἰδιαίτερος, ἰδιαίτατος), ὅσιος, ὀσιώτερος, ὀσιώτατος, καὶ ὀσιαίτερος (Εὐριπίδης), ἀθρόος (μτγν. ἄθρους), ἀθρούτερος (μτγν. ἀθρούτερος), ἀθροώτατος (μτγν. ἀθροώστατος), πρηνής (πρηνής) (= προύμη-α), πρηνότερος, μάκαρ (= εὐδαίμων), μακάρετερος, μακάτατος, τάλας (= δυστυχής), ταλάντερος, ταλάντατος, πέπειρος (= ὥριμος), πεπειρότερος καὶ πεπαίτερος, εὐρύχωρος (καὶ εὐρυχωρής) εὐρυχωρότερος καὶ (εὐρυ-χωρότερος), εὐρυχωρότατος καὶ (εὐρυχωρότατος), διάκονος, διακονέστερος, ἀκράτος (= ἀμύγης), ἀκρατότερος καὶ ἀκρατέστερος, ἀκρατέστατος, ἀκρατής (= ἀνίσχυρος), ἀκρατέστερος, καὶ ἀκρατίστερος, ἀκρατέστατος. Τὰ ἐξῆς παραθετικά δὲν ἔχουν θετικὸν βᾶθμιν: (πρό) πρότερος, πρώτος, (ὑπέρ) ὑπέρτερος, ὑπέρτατος (καὶ ἥπατος), (ἄνω) ἀνώτερος, ἀνώτατος, (κάτω) κατώτερος, κατώτατος. ὕστερος, ὕστατος καὶ ἔσχατος.

Κλίσις τῶν εἰς -ίων (-ων):
-ιον (-ον) συγκριτικῶν

Ἐνικὸς

θέμα ἄμεινον-, ἄμεινον- καὶ ἄμεινός-
'Αρσενικὸν - Θηλυκὸν
ὄνομ. ὅ, τί ἄμεινων

γεν. τοῦ, τῆς ἄμεινον-ος
δοτ. τῶ, τῇ ἄμεινον-νι
αἰτ. τὸν, τὴν ἄμεινον-α ἢ ἄμεινω
κλητ. ὦ ἄμεινον

Οὐδέτερον

ὄνομ. τὸ ἄμεινον
γεν. τοῦ ἄμεινον-ος
δοτ. τῶ ἄμεινον-νι
αἰτ. τὸ ἄμεινον
κλητ. ὦ ἄμεινον

Δυϊκὸς

'Αρσενικὸν - Θηλυκὸν

ὄν. αἰτ. τὸ ἄμεινον-ε
γεν. δοτ. τοῖν ἄμεινόν-νιν
κλητ. τὼ ἄμεινον-ε

Οὐδέτερον

ὄν. αἰτ. τὸ ἄμεινον-ε
γεν. δοτ. τοῖν ἄμεινόν-νιν
κλητ. ὦ ἄμεινον-ε

Πληθυντικὸς

'Αρσενικὸν - Θηλυκὸν

ὄνομ. οἱ, αἱ ἄμεινον-ες (ἄμεινους)
γεν. τῶν ἄμεινόν-ων
δοτ. τοῖς, ταῖς ἄμεινο-σι(ν)
αἰτ. τοὺς, τὰς ἄμεινον-ας (ἄμεινους)
κλητ. ὦ ἄμεινον-ες (ἄμεινους)

Οὐδέτερον

ὄνομ. τὰ ἄμεινον-ᾶ (ἄμεινω)
γεν. τῶν ἄμεινόν-ων
δοτ. τοῖς ἄμεινο-σι(ν)
αἰτ. τὰ ἄμεινον-ᾶ (ἄμεινω)
κλητ. ὦ ἄμεινον-ᾶ (ἄμεινω)

Οἱ τύποι ἄμεινους, ἄμεινω σχηματίζονται ἐκ τοῦ σιγμολήκτου θέματος ἄμεινός- (ἄμεινός-α> ἄμεινός-α> ἄμεινός-), (ἄμεινός-ες> ἄμεινός-ες> ἄμεινός-). Εἰς ἄλλα ἐλλείπει καὶ τὸ ἕτερον τῶν παραθετικῶν, τὸ ὁποῖον συμβαίνει καὶ εἰς τὰ μὲν καὶ εἰς τὰ δέ, ἰδιαίτατα εἰς ἐπίθετα, τὰ ὅποια παράγονται ἐξ ἐπιρρημάτων ἢ προθέσεων ἢ μετοχῶν, ὡς (ἐπικρατῶν) ἐπικρατέστερος (προτιμώμενος) προτιμότερος (ὑπέρ) ὑπατος ἔσχατος

(ἀνεμμένος) ἀνεμνιώτερος.

Τὸ ἐπίθημα -τος περιείχεται εἰς ἀριθμητικά καταλήγοντα εἰς -α, π.χ. (δέκα) δέκα-τος, τέταρ-τος, ἑνα-τος, τοῦτο ἐξηπλώθη δὲ καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἀριθμητικά, ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐδήλουν τάξιν καὶ ἀκολουθίαν ἀνεπτύχθη εὐκόλως ἡ ἔννοια τῆς ὑπεροχῆς ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλας ὑποδεεστέρας, ὡς ὑπατος, δέκατος, ὡς καὶ εἰς τὰ ὁμοίου τύπου: ὀγδόατος, (τρίτος) τρίτατος, πρό-ατος (πρώτος), ἔσχατος, μύχατος, νέατος (νέος), (μέσος), μέσστατος (μεσαίτατος) κ.λπ.

Κατὰ δὲ τὴν ἀντιστοιχίαν ὑπ-ερος, ὑπατος κ.λπ. κατηρτίσθη ἀντιστοιχία παραθετικῶν εἰς -τέρος, -τατος ἐπημνημένη διὰ τοῦ τ, ὥστε νὰ λεχθῶν ὕστερος - ὕστατος, ὑπέρτερος - ὑπέρτατος, ἀνώτερος - ἀνώτατος.

Τὰ συγκριτικά εἰς -ίων, -ιον ἔχουν καὶ βραχυτέρους τύπους εἰς τὴν αἰτ. ἀρσεν. καὶ θηλ. τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν ὄνομ. αἰτιατ. καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ καὶ τῶν τριῶν γενῶν, π.χ. τόν, τὴν μείζονα καὶ μείζω· οἱ, αἱ μείζονες καὶ μείζους· τοὺς,

τὰς μείζοντας καὶ μείζους· ὦ μείζονες καὶ μείζους, οὐδ. τὰ (ὄν. αἰτιατ. καὶ κλητ.) μείζονα καὶ μείζω. Οἱ βραχύτεροι τύποι σχηματίζονται ἐκ θέματος εἰς -ος μετ' ἀποβολῆς τοῦ σ καὶ συναίρεσιν τοῦ πρὸ αὐτοῦ φωνήεντος μετὰ τῆς καταλήξεως, π.χ. μείζονα > μείζω > μείζω· μείζονες μείζονες > μείζονες κ.λπ.

ἔχομεν ποικιλίας τονισμοῦ, ἐπεὶ δὴ τὸ πάλαι τὰ συγκριτικὰ ἐτονίζοντο ἐπὶ ἄλλης συλλαβῆς, ὡς καὶ πολλὰ τῶν θετικῶν καὶ τὰ ὑπερθετικά, π.χ. κρατὺς - κρατίστος, ἐλαχὺς, ἐλάσσων, ἐλάχιστος, πολὺς, πλείων, πλείστος κ.λπ., βραδύτερον ἐπὶ ἡλθον ἀμοιβαῖοι ἐξομαλισμοὶ τούτων, ὥστε κατὰ λόγον τῶν συγκριτικῶν ἔχομεν ἀναβιβασμὸν τόνου εἰς τὰ ὑπερθετικά, π.χ. ἡδιστος κατὰ τὸ ἡδίον, ἡδιον κ.λπ.

Τὰ εἰς -σων (-των) λήγοντα παραθετικά συγκριτικοῦ βαθμοῦ ἔχουν τὸ δίχρονον τῆς παραληγουσῆς βραχύ, π.χ. (βραχύς) - βράσσων - βράσσον (= βραχύτερος), (γλυκύς) - γλύσσων - γλύσσον (= γλυκύτερος), (μακρός) - μᾶσσων - μᾶσσον (= μακρότερος), (παχύς), πάσσων, πάσσον (= παχύτερος), ἐξαιροῦνται: ἐλάττων, ἐλάττων, ἐλάττων (τοῦ μικρός) καὶ θάσσων, θᾶσσον (τοῦ ταχύς) καὶ γλυκίων (καὶ γλυκιότερος).

Τὰ ἄπλα τρισύλλαβα εἰς -ων συγκριτικοῦ βαθμοῦ προπαροξύνονται εἰς τὴν κλητικὴν ἄρσ., θηλυκοῦ καὶ οὐδετέρου: ὦ ἄμεινον, αἰσχίον, ἔλαττον κ.λπ. καὶ κατὰ τὸ οὐδέτερον τὸ ἄμεινον, τὸ αἰσχίον, τὸ ἔλαττον καὶ τὰ ἀδόκιμα τάχισον καὶ βράδισον.

Πολλῶν ἐπιθέτων τὰ παραθετικά τῶν δὲν σχηματίζονται κανονικῶς, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ παραθετικά ἄλλων ἐπιθέ-

των (κατὰ τὸ ἀντίθετον τοῦ «ἐλαφρός», ὁ βαρὺς ἐλέχθη κοινῶς καὶ «ἐλαφρύς», ὡς καὶ τοῦ «γλυκύς» κατὰ τὸ ἀντίθετον πικρός ἐλέχθη κοινῶς «γλυκός»), π.χ. ἐλαφρότερος, ἐλαφρότερος (κατὰ τὸ βαρύτερος, ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ ἐλαφρότερος), ἐλαφρότατος, γλυκύς, γλυκότερος (κατὰ τὸ πικρότερος, ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ γλυκύτερος), γλυκότατος.

Πολλάκις τὰ παραθετικά σχηματίζονται καὶ περιφραστικῶς διὰ τοῦ θετικοῦ (τοῦ ἀπολύτου) μετὰ τοῦ ἐπιρρήματος «μᾶλλον» διὰ τὸν συγκριτικὸν βαθμὸν: «μᾶλλον δίκαιος», μετὰ τοῦ ἐπιρρήματος «μάλιστα» διὰ τὸν ὑπερθετικὸν βαθμὸν: «μάλιστα δίκαιος».

Τὰ παραθετικά τῶν μετοχῶν καὶ μερικῶν ἰδίως μονοκαταλήκτων ἐπιθέτων σχηματίζονται περιφραστικῶς, π.χ. ὁ ἀγαπῶν, ὁ μᾶλλον ἀγαπῶν, ὁ μάλιστα ἀγαπῶν, ὁ φιλέλλην, ὁ μᾶλλον φιλέλλην, ὁ μάλιστα φιλέλλην, ὁ προδότης, ὁ μᾶλλον προδότης, ὁ μάλιστα προδότης, εὐέλπις, μᾶλλον εὐέλπις, μάλιστα εὐέλπις.

Σχηματίζονται πάντοτε μονολεκτικῶς τὰ παραθετικά αἱ μετοχαὶ ἐρρωμένους (ῥών-νυμι) καὶ κεχαρισμένους (χαρίζομαι), π.χ. ἐρρωμένος, ἐρρωμενέστερος, ἐρρωμενέστατος, κεχαρισμένος, κεχαρισμενέστερος, κεχαρισμενέστατος.

Πρὸς τὸν Ὀμηρον ἐπὶ τῶν εἰς -ος ἐπιθέτων ἐκτείνεται τὸ ο εἰς ω εἰς τὰ παραθετικά καὶ μετὰ μακρὸν φωνήεν, π.χ. κακόξινος - κακοξινώτερος: συνηθέστεροι ἢ εἰς τοὺς Ἀττικοὺς εἶναι αἱ παραθετικά καταλήξεις -ων καὶ -ιστος,

π.χ. α) ἐκ τῶν εἰς -ος ἐπιθέτων: (κύων), κύντερος, κύντατος, (πρό), πρότερος, πρώτος, (ὄπλον), ὀπλότερος, ὀπλότατος, (ὀπισθεν), ὀπίστατος κ.λπ. Ἡ σημασία τῶν ἐπιθέτων ἐπιτείνεται διὰ τῶν ἀχωρίστων προτακτικῶν μορίων ἀρι- ἐρι-, δα-, ζα-· ταῦτα ἀναπληροῦν τρόπον τινὰ τὸν βαθμὸν τῆς παραθέσεως: ἀρίζηλος, ἐριβόλαξ, δάσκιος, ζατρεφής κ.λπ. ὡσαύτως ἐπιτείνουν τὰ ἐπίθετα ἢ πρόθεσις περὶ καὶ τὸ πᾶν (τοῦτο τίθεται καὶ μεθ' ὑπερθετικοῦ), ὡς καὶ τὸ τρίς, π.χ. περικαλλής, περίμετρος· παμμέλας, πανύστατος· τριλλιστος, τρίς μάκαρες // «Παράθεσις ἐπιρρημάτων»: παραθετικά σχηματίζονται καὶ πλείστα τροπικά ἐπιρρ. εἰς -ως καὶ ὡς πρὸς τὸν τονισμὸν συμφωνοῦντα πρὸς τὴν γενικὴν πληθ.: ἔκ «θετικῶν ἐπιθέτων»: (δίκαιος) > δικαίως (τῶν δικαίων), (συνήθης) > συνήθως (τῶν συνήθων), ἡδέως, χαριέντως κ.λπ. Ἐξ «ἀντωνυμιῶν»: ἄλλως, οὕτως καὶ ἐκ «μετοχῶν» χρόνου ἐνεστώτος ἢ παρακειμένου: προπρόντως, ὁμολογουμένως, ἀνεμμένως (ἀνίημι). Εἰς τὰ ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα ἐπιρρ. παραθετικὸν συγκριτικὸν μὲν βαθμὸν εἶναι ἢ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, ὑπερθετικὸν δὲ βαθμὸς ἢ πληθυν. αἰτιατ. τοῦ οὐδετέρου τοῦ ὑπερθετικοῦ αὐτοῦ, π.χ. (δίκαιος) (τῶν δικαίων), δικαίως, -ότερον, -ότατα, (συνήθης), συνήθως, συνηθέστερον, συνηθέστατα, (ἡδύς), ἡδέως, ἡδιον, ἡδιστα, (χαρίεις), χαριέντως, χαριέστερον, χαριέστατα,

βαθύς, —, βάθιστον, βραδύς, βράσσων, βάρδιος, γλυκύς, γλυκίων, —, παχύς, πάσσων, πάχιος, ὠκύς, —, ὠκιστος, ὠκύτατος· β) ἐκ τῶν εἰς -ρός: κυδρός, —, κύνιστος, μακρός, μακρότερος, μακρότατος, μᾶσσον, μήκιστος, οἰκτρός, οἰκτότερος, -ότατος, οἰκτιγός· γ) τοῦ φίλος, φίλτερος καὶ φιλίων, φίλτατος ἀγαθός } ἀρείων, ἄριστος, ἡδύς } ἀμείνων, ἐσθλός } κρείσσων, κάρτιστος, βέλτερος, λωίων, λωύτερος, φέρτερος, φέριστος, φέρτατος· κακός } κακίων - κακώτερος, κάκιστος, ὀλίγος } ὀλίγων, ὀλίγιστος, μείων, ἥσων, ἥκιστος· πίων, πιότερος, πιότατος, πολὺς, πλείων - πλείων, πλείστος, ῥηίδιος, ῥηύτερος, ῥηίτατος, ῥηίστος, ἀνηρός, ἀνηρέστερος, —, μέσος, —, μέσσατος, νέος, —, νέατος - νεάτος, νεώτατος, φαεινός, φαεινότερος, φαίντατος, ἄχαρις, ἀχαρίστερος, —, μύχιος, —, μυχοίτατος.

Παραθετικά σχηματίζονται καὶ ἐκ θεμάτων εὐρισκομένων εἰς οὐσιαστικά ἢ ἐπιρρήματα μὴ ὑπάρχοντος θετικοῦ ἐπιθέτων εἰς ὅλα, π.χ. (ἄλγος), ἄλγιον, ἄλγιστος, (βασιλεύς), βασιλεύτερος, βασιλεύτατος,

(κύων), κύντερος, κύντατος, (πρό), πρότερος, πρώτος, (ὄπλον), ὀπλότερος, ὀπλότατος, (ὀπισθεν), ὀπίστατος κ.λπ. Ἡ σημασία τῶν ἐπιθέτων ἐπιτείνεται διὰ τῶν ἀχωρίστων προτακτικῶν μορίων ἀρι- ἐρι-, δα-, ζα-· ταῦτα ἀναπληροῦν τρόπον τινὰ τὸν βαθμὸν τῆς παραθέσεως: ἀρίζηλος, ἐριβόλαξ, δάσκιος, ζατρεφής κ.λπ. ὡσαύτως ἐπιτείνουν τὰ ἐπίθετα ἢ πρόθεσις περὶ καὶ τὸ πᾶν (τοῦτο τίθεται καὶ μεθ' ὑπερθετικοῦ), ὡς καὶ τὸ τρίς, π.χ. περικαλλής, περίμετρος· παμμέλας, πανύστατος· τριλλιστος, τρίς μάκαρες // «Παράθεσις ἐπιρρημάτων»: παραθετικά σχηματίζονται καὶ πλείστα τροπικά ἐπιρρ. εἰς -ως καὶ ὡς πρὸς τὸν τονισμὸν συμφωνοῦντα πρὸς τὴν γενικὴν πληθ.: ἔκ «θετικῶν ἐπιθέτων»: (δίκαιος) > δικαίως (τῶν δικαίων), (συνήθης) > συνήθως (τῶν συνήθων), ἡδέως, χαριέντως κ.λπ. Ἐξ «ἀντωνυμιῶν»: ἄλλως, οὕτως καὶ ἐκ «μετοχῶν» χρόνου ἐνεστώτος ἢ παρακειμένου: προπρόντως, ὁμολογουμένως, ἀνεμμένως (ἀνίημι). Εἰς τὰ ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα ἐπιρρ. παραθετικὸν συγκριτικὸν μὲν βαθμὸν εἶναι ἢ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, ὑπερθετικὸν δὲ βαθμὸς ἢ πληθυν. αἰτιατ. τοῦ οὐδετέρου τοῦ ὑπερθετικοῦ αὐτοῦ, π.χ. (δίκαιος) (τῶν δικαίων), δικαίως, -ότερον, -ότατα, (συνήθης), συνήθως, συνηθέστερον, συνηθέστατα, (ἡδύς), ἡδέως, ἡδιον, ἡδιστα, (χαρίεις), χαριέντως, χαριέστερον, χαριέστατα,

(άπλους), άπλως, άπλούστερον (και άπλουστέρω) (και άπλωότερον), άπλούστατα (και άπλουσιότατως), (σώφρων), σωφρόνως, σωφρονέστερον, σωφρονέστατα, άπαντων παλαιότερον και έπιρρήματα λήγοντα εις -α, π.χ. μάλα, σφόδρα, άμα* (= συγχρόνως), τάχα (έκ του ταχύς) (= ίσως, ταχέως).

Το ουδέτερον του θετικού επιθέτου ενίοτε χρησιμεύει ως έπιρρημα, π.χ. ταχύ (= ταχέως) (έκ της αίτ. έν. του ούδ. του έπιθ. ταχύς)· (φρ.) «ταχύ (= γρήγορα) τον ευτυχή μετέβαλεν δαίμων» (Ευριπίδης). Σπανίως έκ παραθετικών συγκριτικά και υπερθετικά έπιρρήματα λήγουν εις -ως, π.χ. (μειζον)> βελτιόνως, μειζόνως· συντομωτάτως, έχθροτέρως, βεβαιότε- ρως κ.λπ., (πλουσιώτερον)> πλουσιωτέ- ρως, (κάλλιον)> καλλιόνως. 'Ανώμαλα παραθετικά έπιρρήματα είναι τα εξής:

Θετικός (άγαθός)	Συγκριτικός εϋ, άμεινον, βέλτιον, κρείττον, λϋον·	Υπερθετικός άριστα, βέλτιστα, κράτιστα, λϋστα·
(όλίγος)	έλαττον, μειον, ήττον	ελάχιστα, ήκιστα·
όλίγον	πλέον,	πλείστον,
(πολύς)	πολύ	πλείστα·
μάλα	μᾶλλον	μάλιστα.

Έκ τοπικών έπιρρημάτων εις -ω συνή- θως σχηματίζονται παραθετικά διά των καταλήξεων -τέρω, -τάτω, των δέ χρονι- κών διά των καταλήξεων -τερον, -τατα· άνω άνωτέρω άνωτάτω

κάτω	κατωτέρω	κατωτάτω
έσω	έσωτέρω	έσωτάτω
έξω	έξωτέρω	έξωτάτω
έγγυς	έγγυτέρω	έγγυτάτω (έγγύτερον) (έγγύτατα)
πόρρω	πορρωτέρω	πορρωτάτω
πρόσω	προσωτέρω	προσωτάτω
πέρα	περαιτέρω	
(άπό)	άποτέρω	άποτάτω
(μτγν. άπω)	άπωτέρω	άπωτάτω
πρωί ή πρῶ	πρωιαίτερον	πρωιαίτατα (πρωαίτερον) (πρωαίτατα)

// συγκριτικά επίθετα σχηματίζουν και με- ρικά ουσιαστικά επιθετοποιηθέντα ως (κύων ό)> κύντερος, -α, -ον (= άναιδέ- στερος, άνασχυντότερος), κύντατος, -η, -ον· (βασιλεύς ό)> βασιλεύτερος, βασι- λεύτατος (= βασιλικώτατος)· (Συν- τακτ.) τα παραθετικά εκφέρουν τον β' όρον της συγκρίσεως: σ) κατά γενικήν (γενική* συγκριτική), ή όποία τίθεται μετ' επιθέ- των παραθετικών ή έχόντων έννοιαν συγ- γενή προς ταυτα, ως τα εις -πλάσιος, -πλους, δεύτερος, περιτός, ύστερος άλ- λος, δις τόσος, άλλοις, έτερος κ.λπ., π.χ. «χρυσός κρείσσω μυρίων λόγων» (Ευρι- πίδης)· «διπλάσια απέδωκεν ών έλαβεν» (Ξενοφών)· «έτερον το ήδὺ του άγαθοϋ» (Πλάτων), ή έπιρρημάτων παραθετικών: «ουδεις έβρέχθη άνωτέρω των μαστών» (Ξενοφών), ή ρημάτων έχόντων συγκριτι- κήν έννοιαν: «ύστερζειν των καιρών» (= ύστερον είναι) (Δημοσθένης)· β) ό- μοιοπώτως μεσολαβούντος του. «ή» προηγουμένης δέ άρνήσεως και διά του «πλήν», «πλήν ή», «άλλ' ή» και ίσοδυνά- μου πτώσεως: «οί Πέρσαι Κύρω (δοτ.) μᾶλλον ήσαν φίλοι ή βασιλεί» (Ξενο-

φών)· «αίτιον δ' έστὶ του ταραχιδώς αυ- τους ζήν οϋτως οϋδέν άλλο ή πόλεμος» ('Ισοκράτης)· «ου γάρ αν άλλη δ' ύπα- κούσασμεν πλην ή Προδίκη» ('Αριστο- φάνης)· «Οί Θηβαίοι έστρατοπεδεύσαντο οϋδένας άλλους έχοντες συμμάχους άλλ' ή τους Βοιωτούς» (Ξενοφών)· «μηδαμό- θεν άλλθεν την σωτηρίαν γενέσθαι άλλ' ή έκ ταύτης της πόλεως» (= δι' ίσοδυνά- μου πτώσεως) (Πλάτων).

Όταν έλλείπη κατάλληλος λέξις και κατ' άλλον τρόπον αυτή εκφέρεται, ήτοι ό β' ό- ρος της συγκρίσεως εκφέρεται διά του «ή» άνομοίως, π.χ. «μειζον φρονών ή προσή- κε τους τηλικούτους» (= του προσήκον- τος) ('Ισοκράτης).

Το μέν συγκριτικόν λαμβάνεται επί συγ- κρίσεως μεταξύ δύο (έν προς έν ή προς ό- μάδα ή όμάδος προς έτέραν όμάδα), π.χ. «Έπύαξα προτέρα Κύρου άφίκετο» (Ξε- νοφών)· «αι· (άντι ει = ειθε) γάρ πάντων μνηστήρων φέρτερος ειήν» ('Ομηρος)· «στρατηγοί πλείονες ή βελτίονες» (= μᾶλλον πολλοί παρά καλοί) ('Αριστο- φάνης)· το δέ υπερθετικόν λαμβάνεται επί συγκρίσεως ενός προς πάντα τα όμοειδή (ιδίως προς έν έκαστον αυτών), οϋτω ό β' όρος της συγκρίσεως επί των υπερθετικών εκφέρεται κατά γενικήν πληθυντικού ή με- τα του «πάντων» κατά γενικήν ένικού, εάν είναι όνομα περιληπτικόν, π.χ. «των άλλων εκείνοι παρανομώτατοι ήσαν» ('Ανδοκίδης)· «ή ναϋς άριστά μοι έπλει παντός του στρατοπέδου» (Λυσίας).

Έάν δέν περιλαμβάνεται εις την γενικήν επί των υπερθετικών ό α' όρος της συγκρί- σεως είναι συγκριτική, π.χ. «ήλπισε τον πόλεμον τουτον αξιολογώτατον έσεσθαι

των προγεγενημένων» (Θουκυδίδης), εάν δέ περιλαμβάνεται είναι «γενική ή διαιρητική» π.χ. «Περσών πολὺ κάλλιστος ό έμός πατήρ» (Ξενοφών), (εί- ναι διαιρητική, διότι και ό πατήρ του Κύ- ρου ήτο εις των Περσών).

Το υπερθετικόν λαμβάνεται απολύτως προς δήλωσιν ιδιότητος ύψιστου βαθμού: «οϋτοι άτοπώτατοί εισιν» (Πλάτων). Πολλάκις λαμβάνεται κατά παράλειψιν του πάντων, π.χ. «Ζεϋ κύδιστε μέγιστε» ('Ομηρος) (= πάντων ένδοξότατε, μέγι- στε).

Έπί δυσαναλογίας εκφέρεται ό β' όρος της συγκρίσεως διά του ή «κατά» ή «πρός» (μετ' αίτ.) ή «ώς» ή «ώσ- τε» (μετ' άπαρεμφάτου ή δι' όλο- κλήρου προτάσεως), π.χ. «δοκεϊ μοι άμεί- νων» ('Ισοκράτης)· «ή κατά τους περι Λυ- σίαν είναι τα της φύσεως» (Πλάτων)· «ήγησάμην έμαντον τῷ όντι έπιεικέστε- ρον είναι ή ώστε εις τουτ' ίόντα σφίζε- σθαι» (Πλάτων)· «θαπτον ή ως τις αν ῥετο μετεώρους εξεκόμισαν τας άμάξας» (Ξενοφών).

Τα συγκριτικά συντάσσονται και προς έτε- ρογενή, π.χ. «Σωκράτης έγέμετο σοφώ- τερος Αίγυπτίων», άλλ' όχι «σοφώτατος Αίγυπτίων», άλλα «σοφώτατος Άθη- ναίων (ή Έλλήνων)» διότι το εκφερόμε- νον καθ' υπερθετικόν βαθμόν καταλέγεται εις τα δηλούμενα υπό της γενικής, τούτου ένεκα δέν περιλαμβάνεται το «ή» εις τα ύ- περθετικά, όπως και εις τα συγκριτικά, άλ- λά μόνον γενική, εις την όποιαν περιλαμ- βάνεται ως εις γένος και το προσδιορίζο- μενον διά του υπερθετικού. Φαινομενική εξαίρεσις, όταν μεταφορικώς καταλέγεται

εἰς γένος τι καὶ ἀλλότριον τι, π.χ. «γυνὴ πανουργοτάτη λυκαίνων», ἐπίσης, ὅταν παρβαλλεταί τι ὅχι πρὸς ἓν ἄλλο, ἀλλὰ πρὸς ὁμάδα ὁμοίων φαινομένων καὶ συγχρόνως ἐξαίρεται ὡς ἀνώτερον αὐτῶν, π.χ. «πόλεμον ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων» (= ὡς νὰ ἐλέγετο ἀξιολογώτερος ἄλλων καὶ συγχρόνως ἀξιολογώτατος).

Ἐπὶ συγκρίσεως δύο ἰδιοτήτων τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος, ὁ δεύτερος ὅρος ἐκφέρεται διὰ τοῦ συγκριτικοῦ μετὰ τοῦ «ἢ» «υποψιότερος ἢ ἀμαθέστερος δοκεῖ εἶναι ἐαυτῷ τε καὶ ἄλλοις» (Πλάτων).

Εἰς τὰ συγκριτικὰ ἀντὶ τῆς γενικῆς τίθεται πολλάκις πτώσις ἢ σύναρθρον ἀπαρέμφατον μετὰ μιᾶς τῶν προθέσεων ἀντί, παρὰ, πρό, πρός, π.χ. «αἰρετώτερον εἶναι τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου» (Ξενοφῶν). «νομίσας πάντα ὑπερὰ εἶναι τὰλλα πρὸς τὸ ναῦς ξυμπαροκομίσαι» (Θουκυδίδης).

Ὅταν συγκρίνεται τὸ πρόσωπον πρὸς ἑαυτὸ ἢ πρὸς ἄλλην ἡλικίαν ἢ κατάστασιν αὐτοῦ ἐκφέρεται ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως διὰ τῆς γενικῆς τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας, π.χ. «αὐτὸς αὐτοῦ τυγχάνει βέλτιστος ἄν» (Πλάτων).

Ἐνίοτε ἐκφέρεται καὶ συνεπτυγμένως ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, π.χ. «οἱ ἐκ τῆς Λιβύης (Αἰθίοπες) οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων» (Ἡρόδοτος) (= τῶν τριχωμάτων πάντων ἀνθρώπων).

Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως εἰς μὲν τὰ συγκριτικὰ τίθεται κατὰ γενικὴν ἐνικοῦ ἢ πληθυντικοῦ, π.χ. «Περίανδρος ἦν ἡπιώτερος τοῦ πατρὸς» (Ἡρόδοτος) «πρᾶγμα πολλῶν χρόσιον τιμιώτερον» (Πλάτων).

εἰς δὲ τὰ ὑπερθετικὰ μόνον κατὰ γενικὴν πληθυντικοῦ, π.χ. «φιλοκινδυνότατος εἰ πάντων ἀνθρώπων» (Δημοσθένης).

Παραλείπεται ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως α) ὅταν νοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων, π.χ. «ἡ τύχη ἐστρατηγήσῃ κάλλιον» (δηλ. τῶν στρατηγῶν) (Ξενοφῶν), β) ὅταν ἐννοῆται ὁ πρότερος χρόνος, π.χ. «ἡ νόσος ἐπὶ μείζον ἔρχεται» (δηλ. ἢ πρότερον) (Σοφοκλῆς), γ) ὅταν ἡ σύγκρισις γίνεται πρὸς τὸ δέον, εἰκός, προσήκον, σύνηθες, π.χ. «τὸ οἶκμα μείζον λαβὼν ἄχθος κατεργάγῃ» (τοῦ προσήκοντος), δ) ὅταν ἐννοῆται τὸ ἐναντίον, π.χ. «ἤδυσαν Λακεδαιμονίους πρὸς τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην ἔχοντας» (ἢ πρὸς τὸν πόλεμον) (Θουκυδίδης), ε) ὅταν τὸ συγκριτικὸν λαμβάνεται μετὰ σημασίας προσεγγιζούσης πρὸς τὴν σημασίαν τοῦ θετικοῦ, π.χ. «τὸ στρατεύμα ἀτακτότερον ἐχώρει» (= ἀτάκτως πως) (Θουκυδίδης).

Τὸ συγκριτικόν, ὅταν τίθεται ἄνευ τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως, φυλάττει τὴν συγκριτικὴν αὐτοῦ σημασίαν καὶ οὐδέποτε κεῖται ἀντὶ τοῦ θετικοῦ, π.χ. «σπεύδετε θάσσον δώματος εἶσω» (Εὐριπίδης) (= ἐνῶ τρέχουν συγχρόνως προτρέπονται νὰ τρέχουν θάττον, ταχύτερον).

Ἵνα δηλωθῇ μεγίστη ὑπερβολή, ἰδίως εἰς τοὺς ποιητάς, τίθεται μετὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ γενικῆς διαιρετικῆς τοῦ αὐτοῦ ἐπιθέτου, π.χ. «ὡς μιᾶρῶν μιαιώτατε» (Ἀριστοφάνης).

Τίθεται κατ' ἔλλειψιν ῥήματος ὁ «ἢ» μετ' ὀνομαστικῆς, π.χ. «τοῖς δὲ νεωτέροις καὶ μᾶλλον ἐκμάζουσιν ἢ γὰρ παραινῶ» (δηλ. ἢ γὰρ ἀκμάζω) (Ἰσοκράτης). Ἀντὶ δὲ τῆς ὀνομαστικῆς κατ' ἔλλειψιν τοῦ συν-

δετικοῦ «εἶναι» συμβαίνει ἐνίοτε καὶ (καθ' ἑλξιν) ἀφομοίωσις, π.χ. «σὺ μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεῦσθαι πολὺ ἀμείνονας ἢ Σκύθας» (= πολὺ ἀμείνονας ἢ Σκύθαι δηλ. εἰσίν) (Ἡρόδοτος). ἢ τίθεται κατὰ γενικὴν, π.χ. «ἔλεγεν ὅτι οὐπῶ... τούτου ἡδίοι οἶνῳ ἐπιτύχοι» (Ξενοφῶν) (= ἢ οὕτος δηλ. ἐστι).

Ὁ κατὰ γενικὴν ἐκφερόμενος β' ὅρος τῆς συγκρίσεως πολλάκις ἰσοδυναμεῖ πρὸς ὁλόκληρον πρότασιν, π.χ. «ἐλάττω τῆς ἀξίας λαβίων» (= ἢ ὡς ἡ ἀξία ἐστίν) (Ξενοφῶν).

Τῶν παραθετικῶν ἐπιτείνεται, α) τὸ συγκριτικὸν διὰ τοῦ ἔτι, μᾶλλον, παντί, πολλῷ, ἔτι πολλῷ, ὀλίγῳ, μακρῷ πολὺ, ἔτι πολὺ, τοσούτῳ, ὀλίγον, (ποιητ. μέγα), πάντα, τί, οὐδέν, μηδέν, παντί, π.χ. «ταῦτ' ἔτι χαλεπώτερα» (Πλάτων), «οὐδὲν ἦσσαν» (Θουκυδίδης), «μᾶλλον εὐτυχέστερος» (Εὐριπίδης), «πολὺ πλείους» (Ξενοφῶν), «πάντα βελτίονας» (Ξενοφῶν), β) τὸ ὑπερθετικὸν διὰ τοῦ μάλιστα, καί, πολὺ, πολλῷ, μακρῷ, πάρα πολὺ, τῶν ἀναφορικῶν, ὡς, ὅπως, ἦ, ὅτι, οἷον, ὅσον, διὰ τούτων μετὰ τοῦ ῥήματος «δύνασθαι» ἢ τῶν ἐπιθέτων δυνατός, οἷός τε κ.λπ., τοῦ δὲ, πάντα ἐν τοῖς, εἰς (γ') ἄνθρωπος (= ὑπὲρ πάντα ἄνδρα) καὶ διὰ τῆς θέσεως παρὰ τὸ ὑπερθετικὸν τοῦ θετικοῦ αὐτοῦ κατὰ «γενικὴν μεριστικὴν», π.χ. «μάλιστα δεινότατος» (Θουκυδίδης), «καὶ μάλιστα» (Ξενοφῶν), «πάρα πολὺ πιθανώτατος» (Θουκυδίδης), «ὅπως ἄριστα» (Σοφοκλῆς), «ὡς οἷον τ' ἐναντιώτατος» (Ἰσοκράτης), «ἐν τοῖς χαλεπώτατα διήγον»

(Θουκυδίδης). [τὸ «ἐν τοῖς» θεωρηθὲν ὡς ἐπίρρ. (= μάλιστα, πρὸ πάντων) ἐτέθη καὶ ἐπὶ θηλυκῶν, π.χ. «ἐν τοῖς πλείοις δὲ νῆες ἐγένοντο» (= εἰς μέγιστον βαθμὸν μεταξύ τινῶν) (Θουκυδίδης)], «δῶρα πλείοις εἰς γ' ἄνθρωπος ἐλάμβανε» (= ὑπὲρ πάντα ἄνδρα) (Ξενοφῶν), (ἐπὶ ἐπιστολῶν) «πλείοις χαίρειν».

// (Δημοτ.) τὰ παραθετικὰ τῶν ἐπιθέτων τῆς δημοτικῆς σχηματίζονται ἐκ τοῦ θετικοῦ ἢ περιφραστικῶς ἢ μονολεκτικῶς, ἢ τοι ἐκτὸς τῶν μονολεκτικῶν παραθετικῶν -τερος, -τατος τὸ συγκριτικὸν ἀποτελεῖται καὶ περιφραστικῶς ἐκ τοῦ ἐπίρρ. «πιό» (< πλεόν > πλειό > πιό) (= περισσώτερον) καὶ τοῦ θετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, π.χ. «πιό κακός» (= χειρότερος).

Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, ἂν εἶναι οὐσιαστικὸν ἢ λέξις οὐσιαστικῶς λαμβανομένη, ἐκφέρεται διὰ τῆς προθέσεως «ἀπὸ» καὶ αἰτιατικῆς ἢ διὰ τῆς «παρὰ» καὶ ὁμοιοπτῶς πρὸς τὸν α' ὅρον, π.χ. «ἐγὼ εἶμαι πλουσιώτερος ἀπὸ σένα», «ἀγαπάει περισσώτερο τὰ χρήματα παρὰ τὴ ζωὴν του». Ἀλλ' ἂν εἶναι ἄλλη λέξις καὶ ὅχι οὐσιαστικὸν ἢ λέξις οὐσιαστικῶς λαμβανομένη ἐκφέρεται ὁμοιοπτῶς πρὸς τὸν α' ὅρον καὶ συνήθως διὰ τῆς προθέσεως μὲν «ἀπὸ» πρὸ αὐτοῦ, ἂν εἶναι ἐπίρρημα: «ἐκεῖ περνάει οἰκονομικώτερα ἀπὸ διῶ», διὰ δὲ τῆς προθέσεως «παρὰ» πρὸ αὐτοῦ, ἂν εἶναι ἐμπρόθετον ἢ ὁλόκληρος πρότασις, π.χ. «καλλίτερα νὰ σὲ ζηλεύουν παρὰ νὰ σὲ λυποῦνται».

Ὁ β' ὅρος ἐκφέρεται διὰ τῆς προθέσεως «ἀπὸ» καὶ ὅταν εἶναι βουλητικὴ πρότασις ἔχουσα πρὸ αὐτῆς τὸ ἀρθρον «τό», π.χ. «ἀπὸ τὸ νὰ κάθεται κανεὶς καλλίτε-

ρα νὰ ἐργάζεται ἔστω καὶ μὲ λίγα κέρ-
δη», ἢ ὅταν ἐκφέρεται διὰ φράσεων, αἱ ὁ-
ποῖαι δηλοῦν τὸ πρέπον, τὸ φαινόμενον
κ.λπ., π.χ. «τρῶγει περισσότερο ἀπ' ὅ,τι
πρέπει».

Πολλάκις ἐκφέρεται βραχυλογικῶς, π.χ.
«τὸ μαγαζὶ τοῦ Ἀνδρέα εἶναι μεγαλύτε-
ρο ἀπὸ τοῦ Πέτρου» (= ἀπὸ τὸ μαγαζὶ
τοῦ Πέτρου), ἢ παραλείπεται, ὅταν νοῦται
ἐκ τῶν συμφραζομένων, π.χ. «ἐλάτε κον-
τύτερα» (δηλ. ἀπὸ ὅ,τι τώρα εἴθε).

Ὁ τύπος τοῦ συγκριτικοῦ ἐκφέρεται ἐνάρ-
θρως ἀντὶ τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ, π.χ.
«ὁ καλλίτερος κόσμος» (δηλ. ὁ κάλλιστος)
συχναίει ἐκεῖ.

Ὁ ὑπερθετικός τίθεται καὶ περιφραστικῶς,
α) δι' ἐπαναλήψεως τοῦ θετικοῦ δῖς, π.χ.
«μικρὸ - μικρὸ σοῦ τὸ ὅδωκα (= μικρότα-
το) μεγάλο φέρε μού το», «ζεστὰ ζεστὰ
κονιούρια» (= πάρα πολὺ ζεστά), «φρέ-
σκα φρέσκα ψάρια» (= φρεσκοτάτα)
κ.λπ., β) διὰ τοῦ ἐπιρρήματος· «πολύ»
ἢ «πάρα πολὺ» (= ὑπερβολικῶς, ἐξ-
αιρετικῶς) ἢ διὰ τῆς φράσεως «ὅσο νὰ
πῆς», π.χ. «πικρα πολὺ (ἢ πάρα πολὺ)
μεγάλη»· «μὴ βασιλοπούλλα ὁμορφη
ὅσο νὰ πῆς» καὶ γ) διὰ τοῦ θετικοῦ βα-
θμοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχει ὡς α' συνθετικὸν τὸ
οὐσιαστικὸν «θεός», τὴν πρόθεσιν
«κατά» ἢ τὸ ἐπίθετον «ὅλος», τὸ
-παν, -παγ, -παμ, ἢ ἀριθμητικὸν τρισ-,
τετρα-, κ.λπ. π.χ. θεοπάλαβος, θεονήσι-
κος, θεότρελλος· κατακάθαρος, κατάξε-
ρος, κατακόκκινος· ὀλοζώντανος, ὀλό-
ξανθος, ὀλόμανρος· πανάκριβος, πάγ-
κοινος, παμπάλιος· τρικυμία, τρισκατά-
ρατος, τετράπαχος, πεντάρφανος, πεντά-
μορφη.

Τῶν παραθετικῶν τὸ συγκριτικὸν ἐπιτεί-
νεται διὰ τῶν ἐπιρρημάτων «πλύ»,
«ἀκόμη», «ὅσο μᾶλλον», «ἀ-
κόμη δυνατώτερα»· (φρ.) «δῶσε
ὅσο μπορείς περισσότερα» // τὰ παραθε-
τικά πολλῶν παθητικῶν μετοχῶν, αἱ ὁ-
ποῖαι ἐπιδέχονται σύγκρισιν, σχηματίζον-
ται πάντοτε περιφραστικῶς, π.χ.
εὐχαριστημένος, πιδ εὐχαριστημένος, πο-
λὺ εὐχαριστημένος, ὁ πιδ εὐχαριστημένος·
χαρούμενος, πιδ χαρούμενος, πολὺ χα-
ρούμενος ἢ ὁ πιδ χαρούμενος·

// τὰ παραθετικά ἐπιρρήματα τῶν περισ-
σοτέρων ἐπιθέτων εἰς -ος καὶ -υ σχηματί-
ζονται εἰς -α ἢ -ια, τὰ ὅποια ἔχουν καὶ αὐ-
τά, ὅπως τὰ ἐπίθετα, μονολεκτικὰ παραθε-
τικά εἰς -τερα, -τατα ἢ περιφραστικά·
ώραῖα, ωραιότερα, πιδ ώραῖα, ωραιότα-
τα, πολὺ ἢ πάρα πολὺ ώραῖα·
κακά, χειρότερα, πιδ κακά, κάκιστα, πο-
λὺ κακά ἢ πάρα πολὺ κακά·
βαθιά, βαθύτερα, πιδ βαθιά, βαθύτατα,
πολὺ βαθιά ἢ πάρα πολὺ βαθιά·
(πολύς), πολὺ περισσότερο (ἢ πιότερο),
πάρα πολὺ·

(λίγος), λίγο, λιγότερο, πολὺ λίγο (ἐλάχι-
στα)·

νωρίς, νωρίτερα, νωρίτατα·
(ἐ)μπρός (μπροστά), μπροσύτερα —
ὔστερα, ὑστερώτερα —

γρήγορα, γρηγορώτερα, τὸ γρηγορώτερο.
Πολλὰ τῶν πρωτοτύπων τοπικῶν ἐπιρρη-
μάτων σχηματίζουν τὰ παραθετικά των
περιφραστικῶς, π.χ.

ἔξω, πιδ ἔξω, πολὺ ἔξω·

(ἐ)μπρός (μπροστά), πιδ μπρός, πολὺ
μπρός·

πίσω, πιδ πίσω, πολὺ πίσω·

(ἐ)πάνω, πιδ πάνω, πολὺ (ἐ)πάνω.

Ὅπως καὶ τὰ ἐπίθετα οὕτω καὶ τὰ ἐπιρρη-
ματα σχηματίζουν τὸ ἀπόλυτον ὑπερθετι-
κὸν διὰ τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ θετικοῦ ἢ
διὰ τῶν συνθέτων μετὰ τοῦ κατὰ, ὅλος,
θεός, π.χ. σιγὰ σιγὰ, βράδυ βράδυ, κάτω
κάτω· (φρ.) «ἦταν θεοσκοτεινὰ» //
(Ὁρθογρ.) τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων
καὶ ἐπιρρημάτων εἰς -τερος -τατος,
-τερα -τατα γράφονται διὰ τοῦ «υ», π.χ.
καλύτερος, βαθύτερος, μεγαλύτερος, γλυ-
κίτερος· καλύτερα, βαθύτερα, πλατύτατα
κ.λπ. πλὴν τοῦ νωρίτερα, νωρίτατα.

παραθετός, -ος, -ον· (Γραμμ.) «παρά-
θετ x» ἢ «παρατιθέμεναι λέ-
ξεις» τὰ μὴ γραφόμενα «ὑφέν*», ὡς τὰ
σύνθετα* (εἶναι παράθετα, διότι κατὰ τὸν
Scaliger (Σκαλιγῆρον) μόνον ῥήματα
μετὰ προθέσεων ἠδύναντο νὰ συντεθοῦν·
διαμφισβητῶ, προαναφέρω, ἀνα-
καταλαμβάνω κ.λπ., π.χ. «δάκρυ
χέων» (καὶ ὄχι δακρυχέων), «πάλιν
πλαγχθέντας» (καὶ ὄχι παλιπλαγχθέν-
τας), «κάρη κομώντες» (καὶ ὄχι καρη-
κομώντες), «ὁμοῦ στενάχων» κ.λπ.).
Βαθμιαίως πολλὰ ἡμέτερα παράθετα κα-
τέστησαν σύνθετα, διὰ τοῦτο ἔχομεν μετο-
χὰς ἐνεργητικὰς ἢ μέσας κατὰ τὸν σχημα-
τισμὸν κυρίων ὀνομάτων ἢ καὶ ἐπιθέτων,
ὡς β' συνθετικῶν, π.χ. Πολυδάμας, πολύ-
τλας, δολοφρονέων, ὀλιγοδρανέων, ὀλι-
γητελέων, Λαομέδων, Οὐκαλέγων,
Εὐάγων. Εὐέλθων, Πατελλοχάρων ὡς
καὶ τὰ πρ' ἡμῖν· χαρτοπαίζω, κυλοτρῶ-
γω, ψευτοζῶ, σημαιοστολιζῶ, ἀνοιγο-
κλείνω, ἀλληλοδιδάσκονται κ.λπ.

Ἔχουμεν ἐκ ταχείας συνεκφορᾶς πολλὰ πα-
ράθετα. τὰ ὅποια, ἐνῶ πρότερον ἐφέροντο

κατὰ διάστασιν, φέρονται ταῦτα συγκεχολ-
λημένα, π.χ. ἐκ ποδῶν > ἐκποδῶν, ἀν-
δρὸς ἀγαθοῦ > ἀνδραγαθία, ἐν χειρὶ θε-
τὸς > ἐγχειρίθετος, «ἄλλα πρὸς ἄλλον,
(λέγων)» > ἀλλοπρόσαλλος, ἀνὰ μέ-
σον > ἀνάμεσα, καί (παρ' ἀρχαίοις) χρῆ
ἦν > χρῆν (καὶ μετ' αὐξήσεως) ἐ-χρῆν,
μετὰ χεῖρας ἔχω > μεταχειρίζω, Θεοῖς ἐ-
χθρὸς > θεοισεχθρία, ἀταλὰ φρονέων >
ἀταλάφρων, ζῶν ἀγρέω > ζωγρέω κ.λπ.
Αἱ παράθετοι λέξεις χωρίζονται κατὰ τὸν
συλλαβισμόν*, π.χ. προσ-έχω, ἐξ-ἦλθον,
θεοισ-εχθρία, ἀλλοπρόσ-αλλος κ.λπ.

παραθέτω· (= ἀντιπαραβάλλω)· (φρ.)
«παρέθεσαν τὰ δύο κείμενα».

παρακατιών, -ούσα, -όν· (νεώτ.) (μτχ.
ὡς ἐπίρ.)· ἐπὶ ἐγγράφων (= κατωτέρω)· ἢ
μτχ. εἶναι ἐνάγκη νὰ μὴ τίθεται ὁλότως
(ὡς ἐπίρ.), ἀλλὰ νὰ συμφωνῇ πρὸς τὸν τῆς
προτάσεως ὅρον, ὡς «θὰ εἴπωμεν παρα-
κατιόντες» (καὶ ὄχι «θὰ εἴπωμεν παρα-
κατιών»).

παρακείμει· (Γραμμ.) ἀναφέρομαι, μνη-
μονεύομαι εἰς κείμενα· (φρ.) «τὰ σημεία
οὐ παράκειται», «ἐν τοῖς ἐξῆς παράκειται
καὶ ἐκ τοῦ Θεοφράστου» // (ἐπὶ λέξεων
αἱ ὁποῖαι συντίθενται ἐν παραθέσει καὶ ὄχι
ἐν συνθέσει) (βλ. παράθετα) // παρακεί-
μενος, -η, -ον· (βλ. παρακείμενος).

παρακείμενος, (-ου), ὁ· (βλ. παράκει-
μαι) // (Γραμμ.) (ἐξυπακούεται ὁ χρό-
νος), ὁ χρόνος τοῦ ῥήματος ὁ δηλῶν διά-
θεσιν τετελεσμένην εἰς τὸ παρὸν μετ' ἀπο-
τελέσματος σφριζομένου, ἦτοι κατὰστασιν
μεταβᾶσαν ἐκ τοῦ παρόντος (ἐνεστ.) εἰς τὸ
παρελθόν· ὁ ἐνεστώς δηλοῖ κατὰστασιν ἢ
ἐνέργειαν ἀτελείωτον, ὅστις τελειωθείς γί-
νεται παρακείμενος· τὸ «γρὰ-

φω» γίνεται «γέγραφα»· «γέγραφα τὴν ἐπιστολήν» μόλις ἔχω γράφει αὐτὴν καὶ ὑπάρχει γεγραμμένη.

Τίθεται παρακείμενος ἀντὶ ἐνεστώτος, μέλλοντος καὶ ἀορίστου· πολλοὶ τῶν παρακειμένων ἔχουν σημασίαν ἐνεστώτος, ὡς δέδοικα (καὶ δέδια) (= ἔλαβον καὶ ἔχω φόβον, φοβοῦμαι), εἶωθα, οἶδα (= ἔχω ἰδεῖ, ἦτοι γνωρίζω), κέκτημαι (= ἔχω ἀποκεκτημένον, ἦτοι ἔχω ὡς κτήμα) κ.λπ.

Ὅταν ὁ ἀντίστοιχος ἐνεστώς εἶναι σπάνιος ἢ ὅλως ἄχρηστος, ὁ παρακείμενος καταντᾷ ἴσος πρὸς ἐνεστώτα, ὡς δέδοικα, γέγηθα, οἶμαι (ἀντὶ *ῶμαι τοῦ οἴομαι) καὶ τάνάπαλιν πολλοὶ ἐνεστώτες φαίνονται ἰσοδύναμοι πρὸς παρακειμένους: ἔρρει (= ὄλωλε), παρίκει (= παρελήλυθε), ἦκω, κεῖται κ.λπ. Διὰ τὴν συγγένειαν ταύτην ἐνεστώτος καὶ παρακειμένου πολλάκις ὁ παρακείμενος ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἐνεστώτος καὶ ἐμφανίζεται ὡς ἐνεστώς: δεδοίκα, ἦκω, ἐστήκα κ.λπ.

Μόνον ὁ παρακείμενος ἀπαρτίζει ἴδιον κόσμον ἀντικείμενον εἰς τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς προσωπικὰς καταλήξεις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ διπλασιασμοῦ καὶ εἰς λόγον ἐνεργητικῆς μετοχῆς καὶ εἰς λόγον σημασίας ὡς παριστῶν πράξιν τετελεσμένην, π.χ. πέμπω - πέπομφα - πεπομφώς, ἀποθνήσκω - τέθηκα κ.λπ. Κατὰ ταῦτα δύο μόνον ῥηματικά θέματα τελείως διάφορα ἀλλήλων ὑπῆρξαν ἀρχαίῳ: α) τὸ τοῦ ἐνεστώτος (παρατατικού, μέλλοντος καὶ ἀορίστου) καὶ β) τὸ τοῦ παρακειμένου. Ὡς ἐκ τούτου εἶναι φανερόν ὅτι ὁ χρόνος οὗτος διαστέλλεται τῶν

ἄλλων κατὰ τὰς προσωπικὰς καταλήξεις, τὸν διπλασιασμόν, τὴν μεταπτώσιν*, τὴν ἑτεροίωσιν* καὶ κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς μετοχῆς.

Καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ πολλῶν ἐνεργ. μεταβατικῶν ῥημάτων ὁ κατὰ τύπον ἐνεργ. πρκμ., ἐνῶ εἶναι ἀμετάβατος, ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν μέσσην φωνήν, π.χ. ὄλωλα (= εἰμαι χαμένος), πέφηνα (φαίνω) (= εἰμαι φανερός), σέσηπα (= εἰμαι ἐν σήψει), ἔρρωγε (ῥήγνυμι) (= εἶναι ῥαγισμένον), δέδηε (δαίω = καίω) (= εἶναι ἀναμμένον), κατέγα (= εἶμαι συντριμμένος), ἐγρήγορα (= εἶμαι ἄγρυπνος), πέπηγα (= εἶμαι πηγμένος, στερεός), ἔστηκα, πέπραγα (διὰ τοῦ εὖ σημαίνει εἶμαι ἐν εὐτυχίᾳ) «εὖ πέπραγα», διὰ τοῦ κακῶς, εἶμαι ἐν δυστυχίᾳ «κακῶς πέπραγα», ἔολπα (ἔλπω) (= εἶμαι εὐέλπης), πέποιθα (= εἶμαι πληροφορημένος) κ.λπ., ὡς καὶ τῶν μεταγενεστέρων: πέπληγα, ἀνέψα, διέφθορα.

Ἄλλοι τοῦναντίον ἐσχηματίσθησαν μετὰ μεταβατικῆς σημασίας: πέπραχα, ἀνέψα, ἔρρηχα κ.λπ.

Ὁ χρόνος οὗτος ὠνομάσθη «συντελικὸς ἐνεστώς» καὶ «τέλειος ἐνεστώς», ἐπειδὴ συνήθως σημαίνει πράξιν εἰς τὸ παρελθὸν ἀναφερομένην, ἀλλὰ σφισμένην, τετελεσμένην εἰς τὸ παρόν: οἶδα, μένημαι, τέθηκα: «τέθηκε Φίλιππος», «χωρὶς δὲ τοῦ ἐστερηθῆαι» (= χωρὶς ἀπὸ τοῦ νὰ στερηθῶ καὶ νὰ εἶμαι τοῦ λοιποῦ ἐστερημένος), κ.λπ.

Πολλλάκις ὁ παρακείμενος καταντᾷ ἴσος σχεδὸν πρὸς τὸν ἐνεστώτα: οἶμαι, δέδοικα, γέγηθα καὶ τάνάπαλιν πολλοὶ

ἐνεστώτες φαίνονται ἰσοδύναμοι πρὸς παρακειμένους ὡς ἀνωτέρω, π.χ. ἔρρει (= ὄλωλε), ἦκω, κεῖται. Διὰ τὴν συγγένειαν πρὸς τὸν ἐνεστώτα ὁ παρακείμενος πολλάκις λαμβάνει καταλήξεις ἐνεστώτος ἐμφανιζόμενος ὡς ἐνεστώς, π.χ. ἦκω, δεδοίκα, ἐστήκα, μαίμα κ.λπ.

Πολλλάκις ὁ ἐν χρήσει σήμερον παρακείμενος ἔχει τύπους διαφόρους τῶν παλαιότερων ἢ κατὰ τὸν τύπον ἢ τὴν σημασίαν, π.χ. λελάβηκα, δεδράμηκα, ἐκτέτακα κ.λπ. ἢ μετεβλήθησαν εἰς μέσους ἀντὶ ἐνεργητικῶν, π.χ. ἀντὶ κατέαγα, εἰς κατέαγμα.

Πρὸς τούτοις ὁ παρακείμενος σημαίνει ἐνέργειαν ἐπαναλαμβανομένην, συνεχιζομένην, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ τινος ἐπιτάσεως: «ὁ δὲ ἔτοιμος ἦν ὁμόσαι, πολλάκις δὲ καὶ ὁμόμοκεν» διὰ τοῦ παρακειμένου φαίνεται ὡς νὰ συγκεφαλαιοῦνται αἱ τέως πράξεις. Χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν παρακειμένων εἶναι ὁ ἀναδιπλασιασμός*. Ἐνεργητικοὶ παρακείμενοι εἰς -ωκα εἶναι ἄγνωστοι εἰς τὸν Ὀμηρον καὶ τοῦτο, ἐπειδὴ τὰ εἰς -ὦω ῥήματα ἀνεπτύχθησαν κατὰ μικρὸν ἐκ τῶν εἰς -ωτὸς ἐπιθέτων, π.χ. δηλωτὸς > δηλῶ (-ὦω) > δεδήλωκα, ζηλωτὸς > ζηλῶ (-ὦω) > ζεζήλωκα, μισθωτὸς > μισθῶ (-ὦω) > μεμίσθωκα (μίσθωμα)· ἐνῶ ἀροτὸς > ἀρῶ (-ὦω) > ἀρήροκα (μέλλ. ἀρώσω μτγν. ἀρώσω).

Μόνον μέλλοντες καὶ ἀόριστοι ὑπάρχουν εἰς -ωσω καὶ -ωσα. Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος σχηματίζεται, ἂν εἰς τὸ μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ ῥηματικὸν θέμα προστεθῇ τὸ πρόσφυμα «κ» καὶ αἱ προσωπικαὶ καταλήξεις, λέλυ-κ-α ἢ μόνον ἄνευ τοῦ «κ»

αἱ προσωπικαὶ καταλήξεις, π.χ. γέγραφα· [ἢ καταλήξεις α τοῦ α' ἐνικού προσώπου μετεδόθη καὶ εἰς τὸ β' ἐνικόν, εἰς πάντα τὸν δυϊκὸν καὶ εἰς τὸ α' καὶ β' πληθυντικὸν θεωρηθεῖσα ὡς θεματικὸν αὐτοῦ φωνήεν καὶ ὡς ἀποτελοῦσα ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ θέματος, π.χ. λέλυ-κ-α, λέλυ-κ-ας, λέλυ-κ-ε, λελύ-κ-α-τον, λελύ-κ-α-μεν, λελύ-κ-α-τε, (λελύκ-αντι) > λελύ-κ-ανσι > λελύ-κ-ασι· γέγραφ-α, γέγραφ-ας, γέγραφ-ε κ.λπ.]

Ἄν τὸ ῥηματικὸν θέμα ἔχῃ μορφήν ἀσθενῆ ἢ ἰσχυράν, ὁ πρκμ. σχηματίζεται ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς (θέμα ἀσθενὲς πιθ-, σππ-, ἰσχυρὸν πειθ-, σππ-) > πέπεικα, σέσηπα.

Ἡ ὑποτακτικὴ καὶ εὐκτικὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου ἔχει τὰ τέλη* τοῦ ἐνεστώτος, π.χ. γεγράφω, γεγράφουμι, αἱ ὁποῖαι πολλάκις σχηματίζονται καὶ περιφραστικῶς διὰ τῆς μετοχῆς αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὑποτακτικῆς καὶ εὐκτικῆς τοῦ εἰμί, π.χ. γεγραφώς, γεγραφυῖα, γεγραφός, ᾧ, ᾗς, ᾗ κ.λπ., γεγραφώς, -φυῖα, -φός, εἶην, εἴης, εἴη κ.λπ. Ἡ εὐκτικὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου ἔχει καὶ τὰ τέλη -οιην, -οιης, -οιη, π.χ. ἐκπεφευγοίην, -οίης, -οίη κ.λπ.

Ἡ προστακτικὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου σχηματίζεται περιφραστικῶς διὰ τῆς μετοχῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐνεστώτος τῆς προστακτικῆς τοῦ εἰμί, π.χ. γεγραφώς, -φυῖα, -φός, ἴσθι, ἔστω κ.λπ. Μονολεκτικῶς σχηματίζονται δὲ μόνον καὶ εἰς -θι παρακείμενοι καὶ μερικοὶ ποιητικοὶ καὶ μτγν. εἰς -ε, -έτω, π.χ. τέθηαθι, δέδιθι· γέγωνε, κεκρήντω.

Ὡς «θεματικὸν φωνήεν» τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου λαμβάνεται εἰς μὲν τὴν ὀρι-

στιχὴν τὸ α πλὴν τοῦ γ' ἐν. προσώπου ἔχοντος τὸ ε, εἰς δὲ τὰς λοιπὰς ἐγκλίσεις τὸ τοῦ ἐνεστώτος, π.χ. *λέλυκα, λέλυκας, λέλυκε, λελύκαμεν, -κατε, -κασι*. Τὸ α τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργ. παρακείμενου εἶναι κυρίως προσωπικὴ κατάληξις τοῦ α' ἐνικοῦ προσώπου αὐτοῦ μεταδοθὲν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ πρόσωπα πλὴν τοῦ γ' ἐνικοῦ καὶ τοῦ γ' πληθυντικοῦ.

Τὴν κατάληξιν «θα» τοῦ β' ἐνικοῦ προσώπου ἔχει μόνον ὁ ἐνεργ. παρακείμενος. Διετήρησε δὲ ταύτην μόνον ὁ (οἶδα) > οἶσθα καὶ ἦσθα (τοῦ εἰμί), καὶ ἐνῶ εἶναι τὴν καταγωγὴν παρακείμενος μετέπεσεν εἰς παρατατικόν. Ἡ κατάληξις -θα ἐκ τούτων μετεδόθη καὶ εἰς τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους: ἔφησθα (φημί), ἥδεισθα (οἶδα), ἥεισθα (εἶμι = πορεύομαι).

Τὴν κατάληξιν -ε τοῦ γ' ἐνικοῦ προσώπου ἔχει ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος *γέγραφε, λέλυκ-ε*, ἐκ τοῦ ὁποίου μετεδόθη καὶ εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεργητικοῦ ἁορίστου α', π.χ. *ἔλυσ-ε, ἔγραψ-ε*.

Ἡ κατάληξις -ντι τοῦ γ' πληθυντικοῦ, ἐνῶ προστίθεται εἰς τὰ χρονικὰ θέματα τῶν φωνηεντολήκτων: (λέγο-ντι) > λέγονσι > λέγουσι, ἡ -αντι τίθεται εἰς συμφωνόληκτα: (λελύκ-αντι) > λελύκ-ανσι > λελύκασι (τὸ τ πρὸ τοῦ ι μεταβάλλεται εἰς σ, τὸ ν ἀποβάλλεται καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ φωνῆεν ἐκτείνεται ἀναπληρωτικῶς).

Τὸ σ τῶν καταλήξεων -σαι φυλάττεται εἰς τὸν παρακείμενον, *λέλυ-σαι* (κατὰ τὸ γέγραπ-σαι > γέγραψ-αι).

Μερικοὶ ἐνεργητικοὶ παρακείμενοι ἔχουν τὴν προσωπικὴν κατάληξιν -θι τοῦ β' ἐνικοῦ προσώπου τῆς ἐνεργ. προστακτικῆς ἐκ τῶν εἰς ω ῥημάτων, π.χ. *δέδι-θι, τέθνα-*

θι. Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος εἰς τὸ ἀπαρέμφατον ἔχει τὴν κατάληξιν -εναι ἐκ τῶν εἰς -ω ῥημάτων, π.χ. *λελυκ-έναι*. Ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακείμενου λήγει εἰς -ώς, -υῖα, -ός: *λελυκώς, -κυῖα, -κός*, τοῦ δὲ μέσου παρακείμενου διὰ τῆς προσθήκης τοῦ προσφύματος -μεν εἰς τὸ χρονικὸν θέμα, π.χ. *λελυ-μένο-ς, -η, -ον*. Ὁ παρακείμενος τῆς μέσης φωνῆς σχηματίζεται ἂν εἰς τὸ μετ' ἀναδιπλῆσισμοῦ ῥηματικὸν θέμα προστεθῶν αἱ προσωπικαὶ καὶ καταλήξεις, π.χ. *λέλυ-μαι, λέλυ-σαι, λέλυ-ται* κ.λπ. Εἰς τὸν παθητικὸν παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον εὐρίσκεται τὸ σ πρὸ τοῦ μ (-σμαι, -σμεν), ὅχι εἰς ῥήματα ἔχοντα χαρακτῆρα εἰς σ, ὡς *τετέλεσμαι, τέθραυσμαι, ἔσβεσμαι* κ.λπ., ἀλλὰ καὶ εἰς ῥήματα ἔχοντα χαρακτῆρα φωνῆεν ἢ δίφθογγον, ὡς *κεκέλευσμαι, πέπλευσμαι, ἀπολέλυσμαι* κ.λπ., καὶ τέλος εἰς ἄλλα μετὰ χαρακτῆρος ν, π.χ. *πέφασμαι* (θ. φαν-j > φαιν-), *ἤδυσμαι* (θ. ἡδυν-j), *λέλύμασμαι, κεκοίλασμαι* κ.λπ. Εὐρίσκονται καὶ ὁμαλώτεροι τύποι εἰς -μμαι, π.χ. *ἦσχυμμαι* ("Ὀμηρος), *ἔξήραμμαι, ὤξυμμαι* κ.λπ.

Τὸ γ' πληθυντ. πρόσωπον τοῦ παρακείμενου τῆς μέσης φωνῆς εἰς τὴν ὀριστικὴν εἰς μὲν τὰ φωνηεντολήκτα σχηματίζεται μονολεκτικῶς ἢ περιφραστικῶς διὰ τῆς μετοχῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ εἰμί, π.χ. *λέλυνται* καὶ *λελυμένοι εἰσὶ*, εἰς δὲ τὰ συμφωνόληκτα σχηματίζεται συνηθέστατα περιφραστικῶς, σπανιώτατα δὲ μονολεκτικῶς εἰς -αται, -ατο δασυνομένου τοῦ χειλοφωνολήκτου καὶ οὐρανισκοφωνολήκτου χαρακτῆρος, π.χ. *τετραμμένοι εἰσὶ καὶ τετράφαται, τεταγμένοι εἰσὶ καὶ τετάχатаи*.

Ἡ ὑποτακτικὴ καὶ εὐκτικὴ τοῦ παρακείμενου τῆς μέσης φωνῆς σχηματίζεται περιφραστικῶς διὰ τῆς μετοχῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὑποτακτικῆς καὶ εὐκτικῆς τοῦ εἰμί, π.χ. *λελυμένος, -μένη, -μένον ὦ, ἦς, ἦ, κ.λπ., λελυμένος, -νη, -νον εἴην, εἴης, εἴη* κ.λπ.

Σχηματίζεται μονολεκτικῶς ἡ ὑποτ. καὶ εὐκτικὴ τοῦ κέκτημαι - κεκτώμαι καὶ μέμνημαι - μεμνώμαι καὶ ἡ εὐκτικὴ τοῦ κέκλημαι καὶ διαβέβλημαι εἰς τοὺς τύπους *κεκλήθω, κекλήμεθα, διαβεβλήσθε*.

Ὁ ἐνεργητικὸς πρkm. τῶν ὀδοντοφώνων ῥημάτων λαμβάνει χαρακτῆρα κ (κατ' ἀναλογίαν τῶν φωνηεντολήκτων, ἀλλὰ τὸ ὀδοντοφώνον πρὸ τοῦ κ ἀποβάλλεται, π.χ. *πειθω - πέπεικα*· ἐνταῦθα ἡ ἀποβολὴ εἶναι φαινομένη, διότι πρὸς σχηματισμὸν τοῦ πρkm. λαμβάνεται τὸ ἄνευ ὀδοντοφώνου θέμα ἐκ τοῦ μέλλ. ἡ ἀορ. πεί - σω, ἔ - πει - σα), τῶν δὲ ἐχόντων χαρακτῆρα χειλόφωνον ἢ οὐρανισκόφωνον συνήθως δασύνει τοῦτον, π.χ. (θ. τριβ-) > *τέτριφα*, (θ. πλεκ-) > *πέπλεχα*· (οἱ εἰς -φα καὶ -χα πρkm. ἐσχηματίσθησαν κατ' ἀναλογίαν τῶν παθητικῶν παρακείμενων, π.χ. (τετρίφθαι) *τέτριφα*, (πεπλέχθαι) *πέπλεχα*)· ἐξαιροῦνται καὶ δὲν δασύνουν τὸν χειλόφωνον ἢ οὐρανισκόφωνον χαρακτῆρα τὸ *ἔαγα* (ἄγνυμι < θ. ἀγ-), *ἔοικα* (εἴκω < θ. εἰκ-), *κέκραγα* (κράζω < θ. κραγ-), *λέλοιπα* (λείπω), *πέπηγα* (πήγνυμι), *πέπληγα*, (πλήττω) < (θ. πληγ-), *σέσηπα* (σῆπω), *τέτηκα* (τήκω), *τέτοκα* (τίκτω < θ. τεκ-), *πέφρυγα* (φεύγω), *πέφρικα* (φρίσσω < θ. φρικ-), *ὄπωπα* (ὄρῶ, < θ. ὀπ-) ὁ ἐνεργ. πρkm. τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων πρέπει τό ε τοῦ μονοσυλλάβου

θέματος εἰς ο καὶ τὸ εἰ εἰς οἱ: *τρέφω - τρέτροφα, λείπω - λέλοιπα*, ἐξαιροῦνται: *πέπεικα* (πειθω) καὶ οἱ μετγ. πρkm. *πέπλεχα* (πλέκω), *βέβρεχα* (βρέχω)· τρέπουν τὸ η εἰς ω οἱ πρkm. *εἴωθα* (θ. εἴηθ-), *ἔρωγα* (ῥήγνυμι, θ. ῥηγ-) καὶ *πέπτωκα* (πίπτω, θ. ππτ-).

Ὁ παρακείμενος τῆς μέσης φωνῆς σ τ ρ έ φ ω, τ ρ έ π ω καὶ τ ρ έ φ ω σχηματίζεται ἐκ θέματος σ τ ρ α φ -, τ ρ α π - καὶ τ ρ α χ -, π.χ. *ἔστραμμαι, τέτραμμαι, τέθραμμαι*. Ὁ ἐνεργητ. πρkm. τῶν ὑγρολήκτων ἔχει κ, π.χ. *ἤγγελ - κα*. Ἐκ τῶν ἐρρινολήκτων ῥημάτων ἔχουν ἐνεργητικὸν παρακείμενον τὰ ἐξῆς: *γίγνομαι* (θ. γεν -) > *γέγονα, καίνω* (= φονεύω) (θ. κεν -) > *κέκονα, κτείνω* (θ. κτεν -) > *ἔκτονα, μαίνομαι* (θ. μαν -) > *μέμνηνα, φαίνω* (θ. φαν -) > *πέφαγκα* (μετγ.) καὶ *πέφνηα* (ἀμτβ.). *χάσκω* (θ. χαν -) > *κέχηνα*. Ὁ ἐνεργητ. καὶ μέσος πρkm. τῶν ῥημάτων σπειρίω, φθείρω, στέλλω καὶ τείνω καὶ ὁ μέσος πρkm. τοῦ δέρω, κείρω, πείρω καὶ ὁ εἰμαρμαι (μείρομαι) (θ. σμαρ -) σχηματίζονται ἐκ τοῦ (ἀσθενοῦς) θέματος σπαρ -, φθαρ -, σταλ -, τα -, δαρ -, καρ -, παρ -, π.χ. *ἔσπαρκα - ἔσπαρμαι, ἔφθαρκα - ἔφθαρμαι, ἔσταλκα - ἔσταλμαι, τέτακα - τέταμαι, δέδαρμαι, πέπαρμαι, κέκαρμαι*.

Ὁ ἐνεργ. πρkm. τῶν έ. κάμνω (θ. κμ-) καὶ θνήσκω (θ. θαν-), ὡς καὶ ὁ ἐνεργ. καὶ μέσος τοῦ βάλλω (θ. βάλ-), τέμνω (θ. τεμ-) καὶ καλῶ (θ. κάλ-) σχηματίζονται κατὰ μετάθεσιν καὶ ἔκτασιν τοῦ ῥιζικοῦ φωνήεντος, π.χ. *κέ-κμη-κα, τέ-θνη-κα, βέ-βλη-κα, βέ-βλη-μαι*.

Ὁ ἐνεργητ. καὶ μέσος πρkm. τῶν ῥημάτων κρένω, κλίνω καὶ πλύνω σχηματίζονται

ἐκ θέματος κρι-, κλι- και πλυ-, π.χ. κέκρι-
καί, κέκριμαι κ.λπ.

Ὁ χαρακτήρ ν τῶν ἐρρινολήκτων πρὸ μὲν
τοῦ μ τοῦ μέσου παρακείμενου συνήθως
μεταβάλλεται εἰς σ (πέφαν - μαι) > πέφα-
σμαι, σπανίως δὲ ἀφομοιοῦται, π.χ. πα-
ρώξυν - μαι > παρώξυνμαι, πρὸ δὲ τοῦ σ
φυλάττεται, π.χ. πέφανσαι.

Τὰ φωνηεντόληκτα: α) ἐκ τῶν εἰς - άω:
γελάω, θλάω, σπάω, κλάω καὶ χαλάω,
β) ἐκ τῶν εἰς - οω: τὸ ἀρώω καὶ τὸ ὄμνυ-
μι, γ) ἐκ τῶν εἰς - εω: τὸ αἰδέομαι, ἀκέο-
μαι, ἀλέω, ἀρκέω, ἐμέω, ζέω, καλέω,
τελέω καὶ ῥέω καὶ δ) ἐκ τῶν εἰς - υω: τὸ
ἀνύω, ἀρύω, μεθύω, πτύω, παρὰ τὸν κα-
νόνα δὲν ἐκτείνουν τὸ βραχὺ φωνήεν, π.χ.
γεγέλακα, ἔσπακα, κεχάλακα, ἤδεσμαι
(αἰδέομαι), τετέλεκα· ἀρήροκα (ἀρόω), ὁ-
μώμοκα (ὁμόςω, -ῶ) ἤνγκα (ἀνύω) κ.λπ.
Τὸ φωνηεντόληκτον ὄμνυμι (θ. ὁμο-)
πλὴν τοῦ κανονικοῦ τύπου ὁμώμο-ται ἔχει
καὶ ὁμώμο-σ-ται· τοῦτο τὸ σ εἰσεπήδησεν
ἐκ τῶν ἄλλων σιγμολήκτων. Τὸ θέμα ἔδε-
(τοῦ ἐσθίω) εἰς τὸν πρkm. φυλάττει τὸν χα-
ρακτήρα βραχὺν καὶ λαμβάνει σ, π.χ.
ἐδήδε-σ-μαι. Ἐκτείνουν εἰς τὸν παρακεί-
μενον τὸ βραχὺ θεματικὸν φωνήεν τὰ ῥή-
ματα (αἰρέω) ἤρηκα - ἤρημαι, (ἐπαινέω)
ἐπῆνε-κα - ἐπῆνη-μαι, (εὐρίσκω) εὕρηκα
- εὕρημαι, (ποθέω) πεπόθηκα - πεπόθη-
μαι, (πίνω) πέπω-κα (ἀλλὰ καὶ πέπο-
μαι), φυλάττουν δὲ αὐτὸ τὰ ῥήματα (δέω)
δέδε-κα - δέδε-μαι, δύω (θ. δύ-) δέδω-
μαι, θύω (θ. θύ-) τέθυμαι καὶ λύω (θ. λύ-)
λέλυ-κα - λέλυ-μαι.

Τὰ ῥήματα ἀκούω, θραύω, βυνέω, τίνω,
κελεύω, λεύω (= λιθοβολῶ), ξύω, πα-
λαίω, πρίω (= πριονίζω), πταίω, σείω,

χόω, χράω (= χρησιμοδοτῶ), ψαύω,
πλέω, γιγνώσκω, ἄν καὶ ἐκτείνουν τὸ θε-
ματικὸν φωνήεν ἢ ἔχουν αὐτὸ μακρόν,
λαμβάνουν σ εἰς τὸν παθητικὸν παρακεί-
μενον, π.χ. (ἀκούω) ἤκουσ-μαι, (θραύω)
τέθραυ-σ-μαι (ἀλλὰ καὶ τέθραυμαι) (βυ-
νέω) βέβυ-σ-μαι, (τίνω) τέτι-σ-μαι κ.λπ.
Τὰ ῥήματα δρῶ (-άω), κλήω, κρούω,
μυμνήσκω (θ. μνη), παύω, χρίω, χρῶμαι
δὲν λαμβάνουν σ εἰς τὸν παθητικὸν παρα-
κείμενον, π.χ. δέδρα-μαι, κέκλη-μαι,
κέκρου-μαι, μέμνη-μαι, κ.λπ.

Ὁ μέσος παρακείμενος τοῦ ἡμι σχηματί-
ζεται κανονικῶς ἐκ τοῦ θέματος «σε-»,
π.χ. σέ - σε - μαι > ἔεμαι > εἶμαι, κατ' ἀ-
ναλογίαν δὲ τούτου ἐσηματίσθη ὁ ἑνεργ.
εἶκα καὶ ὁ παρακείμενος τέθεικα, τέθει-
μαι.

Ὁ ἔστηκα ἔχει ἐκ τοῦ θέματος ἔστα-
πολλοὺς τύπους εὐχρήστους ἔσταμεν, ἔ-
στατε, ἐστάσι, (ὑποτ.) ἐστῶμεν, ἐστῶσι,
(εὐκτ.) ἐσταίην (ποιητ.), (προστακτική)
ἔσταθι, (ἀπαρ.) ἐστάναι, (μετοχή) ἐστώς,
ἐστῶσα, ἐστώς, (ὑπερσ. γ' πληθ.) ἔστα-
σαν. Κατὰ τὸ ἔστηκα κλίνεται ὁ τέθνη-
κα* καὶ δέδοικα. Ὁ β' ἑνεργ. παρακεί-
μενος καὶ ὑπερσυντέλικος δὲν σχηματίζονται
διὰ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ «κ» (παιδεύω
- πεπαιδευκα), ἀλλὰ διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας
προσκολλήσεως τῆς καταλήξεως εἰς τὸ ἀ-
ναδιπλασιασμένον θέμα καὶ κλίνονται ἀ-
κριβῶς, ὅπως καὶ οἱ πρῶτοι· εἰς τὸ θέμα
αὐτῶν συνήθως ἀντὶ τοῦ ε τοῦ ῥηματικοῦ
θέματος ἔχει ο καὶ ἀντὶ τοῦ α ἔχει η (ἢ α
κατόπιν ρ)· οὗτοι εἶναι:

ἄγω - ἤχα
ἀλλάττω - ἤλλαχα
βλάπτω - βέβλαφα (ἢ ἔβλαφα)

γρύφω - γέγραφα (μτγν. γεγράφηκα)
κόπτω - κέκοφα
τάττω - τέταχα
(κατα)σκάπτω - (κατ)έσκαφα
πράττω - πέπραχα (ἰων. πέπρηχα) καὶ
πέπραγα

πειθω - πέποιθα (καὶ πέπεικα)
φυλάττω - πεφύλαχα
(εἰς αὐτὰ παραμένει τὸ φωνήεν τοῦ θέμα-
τος ἀμετάβλητον)·
κράζω - κέκραγα
λείπω - λέλοιπα
φαίνω - πέφηνα
μαίνομαι - μέμνηνα
στρέφω - ἔστροφα
τρέπω - τέτροφα (ἢ τέτραφα)
φεύγω - πέφευγα

Τῶν οὐρανιολήκτων καὶ χειλικολήκτων
οἱ β' παρακείμενοι σχηματίζονται διατη-
ροῦντες τὸ φωνήεν τοῦ θέματος τοῦ ἐνε-
στῶτος μετὰ διαφορᾶς, ὁσάκις τοῦτο εἶναι
ε εἰς τὸν ἐνεστῶτα τρέπεται εἰς τὸν πρkm.
(καὶ ὑπερσυντέλικον) κατὰ μετάπτωσιν εἰς
ο, π.χ. (συλ-λέγω) > συνείλοχα, (ἀπο-
κτείνω) > ἀπέκτονα, (γίγνομαι) (θέμ.
γεν-) > γέγονα, ὡς καὶ (λείπω) > λέλοι-
πα.

Ὅσακις τὸ τελικὸν σύμφωνον τοῦ θέματος
εἶναι φιλὸν ἢ μέσον τρέπεται εἰς τὸ ἀντί-
στοιχον δασύ, π.χ. τάττω (θέμ. τᾶγ-) >
τέταχα, πέμπω > πέπομφα, δὲν δασύνεται
ἐπὶ ῥημάτων, τὰ ὅποια παρουσιάζουν ἔ-
κτασιν τοῦ φωνήεντος τοῦ θέματος, π.χ.
(θεμ. λίπ-) λείπω > λέλοιπα, (θεμ. φυγ-)
φεύγω > πέφευγα κ.λπ. // αἱ εἰς -μενος
μετοχαὶ μέσου παρακείμενου γράφονται
δι' ἐνὸς μ, π.χ. κρίνω > κεκρήμενος, αὐ-
ξάνω > ηὔξημένος, τείνω > τεταμένος,

στρώννυμι > (ἐ)-στρωμένος, λύω > λε-
λυμένος κ.λπ., γράφονται διὰ δύο μι: α)
τὰ ἔχοντα χαρακτήρα χειλικὸν (π, β, φ):
ἀμεί(β)ω > ἡμεμμένος, τρέι(β)ω > τε-
τριμμένος, λεί(π)ω > λελειμμένος, σή-
(π)ω > σεσημμένος· ἀλεί(φ)ω > ἡλειμ-
μένος, γρά(φ)ω > γεγραμμένος, τρέ-
(φ)ω > τεθραμμένος κ.λπ., ὡς καὶ
τύ(π)τ-ω > τετυμμένος, κό(π)τ-ω > κε-
κομμένος· β) τὰ εἰς -αίνω καὶ -ύνω, π.χ.
μαραίνω > (με)μαραμμένος, ξηραίνω >
(ἐ)ξηραμμένος, πικρ-αίνω > (πε)πι-
κραμμένος κ.λπ., σκληρύνω > ἐσκληρυμ-
μένος, ὀξ-ύνω > ὠξυμμένος, αἰσχύνω >
ἡσχυμμένος, ἑξαμβλύνω > ἑξημβλημμέ-
νος, ἐκθελύνω > ἐκτεθλυμμένος κ.λπ.
(ἀλλὰ βαρύνω > βεβαρημένος ἐκ τοῦ βα-
ρέω (-ῶ), ἄττ. βεβαρυμένος καὶ πλύνω >
πεπλυμένος).

// (Συντακτ.) ὁ παρακείμενος τίθεται: α)
ἐπὶ γενικῶν ἐννοιῶν, ὅπου ἀρμόζει ὁ ἐνε-
στῶς, π.χ. «τὸ δὲ μὴ ἐμποδῶν ἀναντα-
γωνίστῳ ἐννοία τετίμηται» (= αἰετοτε
τετίμηται, ἦτοι τιμάται) (Θουκυδίδης), β)
ἐπὶ ἐπιστολῶν ἀντὶ ἐνεστῶτος, π.χ. «ἀπέ-
σταλκά σοι τοῦτον τὸν λόγον δῶρον» (=
ἀποστέλλω) (Ἰσοκράτης)· γ) ἀντὶ μέλλον-
τος «κἂν τοῦτο (τὸ στράτευμα) νικῶμεν,
πανθ' ἡμῖν πεποίηται» (ποιηθήσεται)
(Ξενοφών)· δ) ἀντὶ ἀορίστου ὡς μὴ δη-
λῶν ὁ πρkm. τὸ σφωζόμενον ἀποτέλεσμα,
π.χ. «ἀκήκοα μὲν τοῦνομα, μνημονεύω
δ' οὐ» (Πλάτων).

Ὁ παρακείμενος ἐκφέρεται καὶ περιφρα-
στικῶς διὰ τοῦ ἔχω καὶ τῆς μετοχῆς ἀορί-
στου ἢ παρακείμενου, π.χ. «θανύσας ἔ-
χω» (Πλάτων), «στήσας ἔχεις» (Σοφ.),
«πολλὰ χρήματα ἡρπακότες ἔχομεν»

(Ξενοφών).

// (Δημοτ.) εἰς τὴν δημοτικὴν ὁ παρακλείμενος ἔχει δύο τύπους: α) τὸν ἐνεστώτα τοῦ ῥ. ἔχω μετὰ τοῦ νεοελληνικοῦ ἀπαρεμφάτου, π.χ. «ἔχω μεταφέρει τὰ πράγματα», «ἔχω τελειώσει τὸ γράμμα μου», «ἔχουν μεταφερθῇ τὰ πράγματα», καὶ β) εἰς μὲν τὴν ἐνεργητικὴν φωνὴν τὸ ῥ. «ἔχω» μετὰ τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακλειμένου, «ἔχω δεμένο τὸ σκυλί», εἰς δὲ τὴν μέσην φωνὴν τὸ ῥῆμα «εἶμαι» μετὰ τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακλειμένου, π.χ. «τὸ σκυλί εἶναι δεμένο καλά»· ἡ σημασία τοῦ πρώτου παρακλειμένου συχναίς δύναται νὰ μεταπέσῃ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ἀορίστου, π.χ. «πῆγες στὸ θέατρο; — πῆγα ἢ ἔχω πάει — εἶμαι πηγεμένος».

Ὁ παρακείμενος πολλάκις τίθεται, ὅπως καὶ ὁ ἀόριστος, ἀντὶ τοῦ μέλλοντος ἐπὶ ἐπακολουθήματος ἐνεργείας τινὸς βεβαιωτάτου καὶ ἀφεύκτου, π.χ. «ἂν σὲ πιάσουν εἶσαι χαμένος» (= ἀφεύκτως θὰ χαθῇς).

παρακλυσματικὸς, -ή, -όν· προτροπτικός. // (Γραμμ.) «παρακλυσματικὰ μόρια» ἢ «παρακλυσματικὰ ἐπιρρήματα» τὰ δηλοῦντα προτροπὴν ταῦτα εἶναι: ἄγε, ἴθι (= ἔλα), ἄγετε, φέρε (= ἔλα), εἶα, εἶα (= ἐμπρός), ἄς, νά, μή, νά μή, γιὰ νά, ἄντε νά. π.χ. «γιὰ σὲ παρακαλῶ, θὰ κάτσης ἥσυχας;» // (Συντακτ.) «παρακλυσματικαὶ προτάσεις»· εἶναι αἱ καθ' ὑποτακτικὴν τιθέμεναι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν προτροπὴν, π.χ. «τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν», «νὰ μὴ σὲ ξαναδῶ στὴν πόρτα μου γιατί θὰ σὲ τσακίσω» // ἐπὶ παρακλυσματικῆς ἐννοίας τὸ α' ἐν. πρόσωπον τῆς ὑποτακτικῆς ἀπαιτεῖ τὸ «φέρε» τὸ δὲ α'

πληθυντικὸν ὄχι. Ἐν τούτοις ἡ προστακτικὴ «φέρε» τίθεται α) πρὸ τοῦ α' προσώπου ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ ὑποτακτικῆς (ὡς τὸ ἄγε = ἔλα), π.χ. «φέρε ἀκούσω» (Ἡρόδοτος), «φέρε στήσωμεν» (Ἀριστοφάνης), καὶ β) πρὸ ἄλλης προστακτικῆς, π.χ. «φέρ' εἰπὲ δὴ μοι» (Πλάτων).

παραλειπτικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) «τὰ παραλειπτικά», τὰ φερόμενα κατὰ παράλειψιν ὅρου τινὸς τῆς προτάσεως, π.χ. «τὰ τῆς πόλεως» (= τὰ πράγματα τῆς πόλεως), «τὰ τοῦ Πλάτωνος» (= τὰ βιβλία τοῦ Πλάτωνος).

Τὰ δεύτερα δυνατὸν νὰ ἐκληφθοῦν συνδυμαζόμενα πρὸς τὰ μετὰ τὸ ἄρθρον ἀφηρημένα, π.χ. «τὰ τῶν βαρβάρων ἐστὶν ἄπιστα» (= οἱ βάρβαροι), «τὰ τῶν Θετταλῶν» (= οἱ Θετταλοί).

παράλειψις, (-εως), ἡ· (Γραμμ.) παρασιώπησις*, π.χ. «κατὰ παράλειψιν τοῦ υ» // (Ῥητορ.) ἡ ἀποσιώπησις*. σχῆμα, κατὰ τὸ ὁποῖον γεγονὸς τι ἀποσιωπάται οὕτως, ὥστε νὰ δοθῇ ἰδίᾳ προσοχὴ τῶν ἀκροατῶν εἰς αὐτό. Καὶ ἐπὶ πραγμάτων, περὶ τῶν ὁποίων ὁ ῥήτωρ θέλει διεγείρει τοὺς ἀκροατὰς εἰς ὑπόψιν τινά, γίνεται χρῆσις τῆς παραλείψεως χωρὶς νὰ ἐμβαιῶνουν εἰς ἀποδείξεις τὸ μὲν δυσκόλους, τὸ δὲ ἀδυνάτους.

// (Συντακτ.) παράλειψις ὅρων προτάσεων: Α) (ὑποκείμενον)· τοῦτο παρλείπεται ἐπὶ τρίτου προσώπου, 1) ὅταν ἡ ῥηματικὴ ἔννοια ἀρμόζῃ εἰς ὠρισμένον ὑποκείμενον, π.χ. «ἐσάληξεν» (ὁ σάλπικτης), «ἐκήρυξεν» (ὁ κήρυξ), 2) ὅταν ὡς ὑποκ. ἐννοεῖται ὁ Ζεὺς ἢ ὁ Θεὸς καὶ λαμβάνεται ἐπὶ τρίτου προσώπου, «ἀστράπτει», «βροντᾷ» κ.λπ., 3) ἐπὶ τοῦ γ'

πληθ. φασί, λέγουσι(ν), ἐξαίρουσι, ἄπτουσιν κ.λπ. «τὰς Ἀθῆνας φασί» (ἐνν. οἱ ἄνθρωποι) θεοσεβεστάτας εἶναι» (Σοφοκλῆς), 4) ἐπὶ τινῶν ἀπροσώπων ῥημάτων, ὅταν ὑποκείμενον εἶναι ἡ ἀφηρημένη ἔννοια αὐτῶν, π.χ. «δεῖ χρημάτων» (= ἔνδεια χρημάτων ἐστὶ), «κεχόρονται ἡμῶν μετρίως» (= χορὸς γέγονεν) (Ἀριστοφάνης), 5) ὅταν νοητὴ τὸ ὑποκείμενον πρᾶγμα, πρᾶγματα, π.χ. «ἐπεὶ δ' ἐτοῖμα ἦν, ἀνήγετο» (δηλ. ἦν ἐτοῖμα τὰ πράγματα), 6) ὅταν ἐννοητὴ ἐκ τῶν ἡγουμένων, π.χ. «τειγίζεται τε καὶ ἤδη ὕψος λαμβάνει» (δηλ. τὸ τεῖχος) (Θουκυδίδης), 7) μετὰ τὸ οὐδεὶς καὶ μηδεὶς εἰς τὴν ἐπομένην πρότασιν ἐννοεῖται ὡς ὑποκ. τὸ «πᾶς» ἢ «ἐκαστος», π.χ. «μηδεὶς φθόνῳ τὸ μέλλον ἀκούσῃ, ἀλλὰ σκοπεῖται» (δηλ. ἐκαστος) (Δημοσθένης), 8) ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου ὅταν εἶναι γενικὸν ἀντὶ τοῦ τινά, π.χ. «ἐν τούτοις μόνοις ὁ λόγος τῆς σιγῆς κρείττων, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἄμεινον σιγᾶν» (δηλ. τινά) ἢ λέγειν», 9) ὅταν εἶναι κατάδηλον ἐκ τῆς καταλήξεως, ὡς συμβαίνει εἰς τὸ α' καὶ β' πρόσωπον τῶν ῥημάτων «ἀναγινώσκω» (δηλ. ἐγώ), «ἀναγινώσκεις» (δηλ. σύ), «γράφωμεν» (δηλ. ἡμεῖς), «γράφετε» (δηλ. σεῖς), «μὴ λέγε» (δηλ. σύ), «ἄγωμεν» (δηλ. ἡμεῖς) κ.λπ., 10) ὅταν ἔπεται πρότασις μετὰ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας «ὅς, ἥ, ὅ» ἢ μετὰ τῶν ἀναφορικῶν μορίων: ὅτε, ἔνθα, ὅπως, π.χ. «ἔστιν ὅς ταῦτα βουλήσεται». Ἐκ τούτου προῆλθον τὸ «ἔστιν οἷ» (= τινές, μερικοί) «ἔστιν ᾧ» (= τινά, μερικά), «ἔστιν ὧν» (= τινῶν, μερικῶν), «ἔστιν οἷς» (= τισί, μερικοῖς),

κ.λπ., ἐνίοτε καὶ ὁλόκληρος προηγηθεῖσα πρότασις νοεῖται ὡς ὑποκείμενον ἐπομένης προτάσεως, π.χ. «ἀμάξας ἐς τὰς ὁδοὺς καθίστασαν ἑν' ἀντὶ τείχους ἧ» (δηλ. τὸ «ἀμάξας ἐν ταῖς ὁδοῖς καθίσταναι» (Θουκυδίδης). Β) (Κατηγορούμενον)· ἐπειδὴ τοῦτο δηλοῖ τὴν ιδιότητα ἀπονεμομένην εἰς τὸ ὑποκείμενον καὶ ἐπειδὴ δὲν γίνεται πρότασις, ἂν δὲν συζευχθῇ μετὰ τοῦ υποκειμένου ἐπὶ ἀνεξαρτήτων κώλων, οὐδέποτε παραλείπεται εἰς τὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ μόνον ἐν ἀκολουθίᾳ, ἐκ τῶν ἡγουμένων παραλαμβανόμενον, π.χ. «μέτρον δ' αὐτῷ οὐχ ἡ ψυχὴ, ἀλλ' ὁ νόμος ἐστίν» (δηλ. μέτρον) (Ξενοφών), ἐνίοτε τὸ κατηγορούμενον λαμβάνεται ἐκ τοῦ υποκειμένου, π.χ. «οὐκ ἂν εἶεν φύσει οἱ ἀγαθοί» (δηλ. ἀγαθοί) (Πλάτων).

Γ) (Συνδεδεικόν)· τὸ συνδεδεικὸν εἶμι παραλείπεται κατὰ δύο τρόπους, α) ἐπὶ ἐναρктиκῶν καὶ ἀνεξαρτήτων κώλων, π.χ. «τὸ πλουτεῖν ἡδὺν» (ἐνν. ἐστὶ), καὶ β) ἐπὶ κώλων ἐπακολουθῶν καὶ ἐξαρτωμένων, δηλ. ὅταν, ἀφοῦ τεθῇ εἰς τὸ πρῶτον, ἐννοητὴ εἰς τὸ δεύτερον, π.χ. «Φίλιππος ἐστι, σὸς μὲν πατήρ, ἐμὸς δὲ πάππος» (δηλ. ἐστὶ). Ἡ παράλειψις τοῦ συνδεδεικτοῦ γίνεται εἰς πάντα τὰ πρόσωπα αὐτοῦ, ἐξαιρετικῶς ὅμως εἰς τὸ τρίτον καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἀκολουθῶν περιπτώσεων:

α) ἐπὶ γνωμικῶν καὶ παροιμιῶν: «(πᾶν) μέτρον ἄριστον» (δηλ. ἐστὶ). β) ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων: ἄγιος, αἷτιος, δεινός, φροῦδος, προθύμος, δίκαιος, ἔτοιμος, οἷός τε, φανερός, δυνατός, ἱκάνος, χαλεπός, ῥάδιον, οἷόν τε, καλόν, δῆλον, θαυμαστόν καὶ τῶν ὁμοίων, π.χ. «φροῦδα πάντα», «ἡ ψυχὴ δουλεύειν ἐτοίμη» (Πλά-

των) κ.λπ.

γ) ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν: ὥρα, καιρός, ἀνάγκη, κίνδυνος, σχολή, θέμις, ἐλπίς, χρεῶν, ἀκμή κ.λπ., π.χ. «θεοὶς οὐ θέμις ψεύδεσθαι»· «ὥρα δὲ βουλεύεσθαι» (Πλάτων).

δ) ἐπὶ τῶν εἰς - τος καὶ - τέος ῥηματικῶν ἐπιθέτων, π.χ. «δόξῃ μὲν χρήματα κτητά, δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὠνητή» (Ἰσοκράτης) κ.λπ.

ε) ἐπὶ τῆς μετοχῆς χρεῶν καὶ εἰκός, (π.χ.) «βαρβάρων Ἑλλήνας ἄρχειν εἰκός» (Εὐριπίδης). [ἐπὶ ἄλλων οὐδετέρων μετοχῶν παραλείπεται τὸ «ἐστί», ὅταν προηγῇται ἐπιθετον, π.χ. «ἐκείνο καὶ χαλεπὸν καὶ προσηκόν» (Δημοσθένης), ἢ εἶναι ἐπὶ προτάσεως ὑποθετικῆς, π.χ. «οὐ διὰ τοῦτο ἀποκτεῖναι κελεύω, εἰ μὴ ξυμφέρων» (δὴλ. ἐστὶ) (Θουκυδίδης)].

στ) ἐπὶ τινων φράσεων, «ἀμήχανον ὅσον», «θαυμαστὸν ὅσον», «ἀμήχανον οἶον» κ.λπ.· «τὸ σῶμα ταριχευθὲν μένει ἀμήχανον ὅσον χρόνον» (= ἀμήχανόν ἐστι ὅσον χρόνον μένει) (Πλάτων).

ζ) ὅταν παραλαμβάνεται ἐκ τῶν ἡγουμένων ἢ ἐκ τῶν ἐπομένων κατὰ τὸν χρόνον, τὸ πρόσωπον καὶ τὸν ἀριθμόν, τὸν ὁποῖον ἀπαίτει τὸ τῆς προτάσεως ὑποκείμενον, π.χ. «αἱ λῦπαι αἱ μὲν χρησταὶ εἰσιν, αἱ δὲ πονηραὶ εἰσιν» (Πλάτων), «ὁ μὲν πεπραμένος εἶη τοῦ σίτου, ὁ δ' ἔνδον ἀποκείμενος» (δὴλ. εἶη) (Δημοσθένης).

η) ἐπὶ τοῦ ἐπιρρ. «ἄλις» (ἐνν. ἐστὶ) (= εἶναι ἀρκετόν, ἀρκεῖ) «ἄλις τὸ μητρὸς αἵμα», «ἄλις ἐγὼ δυστυχῶν» (Εὐριπίδης).

Τὸ εἰμὶ παραλείπεται καὶ κατ' ἄλλας ἐγκλίσεις καὶ χρόνους καὶ κατ' ἀπαρέμφατον

καὶ μετοχήν: π.χ. «τίς γὰρ ἂν ἔφασαν σοὺ γε ἱκανώτερος πείσαι» (δὴλ. εἶη) (Ξενοφών), «ἄτοπα λέγεις καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ» (δὴλ. ὄντα) (Ξενοφών).

Κατ' ἔλλειψιν τοῦ «ἐστί» καὶ ἀφομοίωσιν τοῦ ἐπιθέτου ἐγένοντο αἱ φράσεις «χρήματα ἔλαβε θαυμαστὰ ὅσα» (= θαυμαστόν ἐστιν ὅσα χρήματα ἔλαβε) (Πλάτων), «θαυμασίως ὡς ἄθλιος γέγονε» (= θαυμάσιόν ἐστιν ὡς ἄθλιος γέγονε) (Πλάτων) κ.λπ., οὕτω προήλθον καὶ αἱ φράσεις, «ὡς ἀληθῶς» «ὡς ἐτέρως» κ.λπ., π.χ. «ἄνδρες σοφοὶ ὡς ἀληθῶς» (= ἄνδρες σοφοὶ οὕτως ὡς ἀληθές ἐστι) (Πλάτων).

Δ) (Ῥῆμα ἢ Κατηγορήμα)· τοῦτο παραλείπεται:

1) ὅταν ἐννοῇται ἐκ τῶν ἡγουμένων ἢ ἐκ τῶν ἐπομένων, «οὗτος μὲν γὰρ ὕδωρ» (δὴλ. πίνει), ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω» (Δημοσθένης), «ἐγὼ σε, ὦ Φαλίνα, ἄσμενος ἐόρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες» (δὴλ. ἄσμενοι ἐοράκασί σε) (Ξενοφών).

2) ὅταν τὸ ῥ. σημαίνει κίνησιν, πρᾶξιν καὶ λόγον, π.χ. «ὦ Φαῖδρε, ποῖ δὴ καὶ πόθεν» (δὴλ. ποῖ πορεύει καὶ πόθεν ἔρχει) (Πλάτων), [(πρβλ. τὸ «ἀπὸ ποῦ καὶ ὡς ποῦ καὶ πῶς καὶ πόσα», «ἀπ' Ἀθήνας στὸ Λιβάνι, Θεόδωρος καὶ πεντακόσια)].

3) ὅταν σημαίνει προσοχήν ἢ φόβον, π.χ. «ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας» (δὴλ. ὁράτε) (Ξενοφών).

4) ὅταν σημαίνει κατάστασιν, π.χ. «ταῦτα μὲν δὴ ταύτη» (δὴλ. ἐχέτω) (Πλάτων).

5) ἐπὶ παροιμιῶν καὶ εἰς ἐπιγραφάς, π.χ. «γλαῦκ' ἐς Ἀθήνας» (χομίζειν), «ὣς τὴν Ἀθηναῖαν» (διδάσκει), «ἐξ ὀνύχων τὸν λέοντα» (γινώσκειν), «ἢ ἅμαξα τὸν

βούν» (ἐκφέρει), «οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ Μήδων» (ἀνέθεσαν).

Ἐνίοτε παραλείπονται περισσότεροι ὅροι, α) συγχρόνως τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ κατηγορούμενον, ὡς «ὁ κακὸς ἀνὴρ οὐκ ἂν ποτε γένοιτο κακός· ἐστὶ γὰρ αἰεὶ» (δὴλ. ὁ κακὸς ἀνὴρ - κακός) (Πλάτων), β) τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ συνδετικόν, π.χ. «σὺ δὲ δὴ τίς εἶ, ὦ ἄνθρωπε· παιδοτράβης» (δὴλ. ἐγὼ εἰμὶ) (Πλάτων), γ) τὸ συνδετικόν καὶ τὸ κατηγορούμενον, π.χ. «κάτοπτρον εἶδους χαλκός ἐστ', οἶνος δὲ νοῦ» (δὴλ. κάτοπτρόν ἐστι) (Αἰσχύλος).

Παραλείπεται εἰς ἀποκρίσεις καὶ ὁλόκληρος πρότασις, ἢ ὅποια παραλαμβάνεται ἐκ τῶν ἡγουμένων, π.χ. «οὐκοῦν καὶ ὁ τὰ δίκαια μεμαθηκὼς δίκαιος· πάντως δὴπου» (δὴλ. δίκαιός ἐστιν ὁ μεμαθηκὼς τὰ δίκαια) (Πλάτων).

// «παράλειψις τῶν οὐσιαστικῶν»· πᾶν ἐπιθετον λαμβάνει χαρακτηριστικὰ οὐσιαστικῶν καὶ θέσιν εἰς τὸν λόγον, ἐὰν παραλείπεται τὸ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικόν, π.χ. «τὰς τῶν φανύλων (ἐνν. ἀνθρώπων) συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσεν» (Ἰσοκράτης)· οὕτως ἔχομεν: τὰ ἐπιθετά ὡς οὐσιαστικὰ ἢ ἔρημος, ἢ χέρος (ἐνν. γῆ)· ἢ κάθετος, ἢ εὐθεία, ἢ καμπύλη (ἐνν. γραμμὴ), [οὕτω ἐνῶ ἔχομεν «τῶν καμπύλων» (ὡς ἐπιθετον) γραμμῶν, ἔχομεν «τῶν συρομένων καμπυλῶν» (ὡς οὐσ.)], ἢ δίφθογγος (ἐνν. συλλαβή), ἢ σύγκλητος (ἐνν. βουλή), ἢ διάλεκτος (ἐνν. φωνή), ἢ αἰδοῦς (δὴλ. γυνή), [οὕτω κατ' ἐπέκτασιν εἰς τὴν νεοελλ.: «ἔνα συριανόν» (δὴλ. λουκούμι), «ἔνα βαρὺ γλυκὺ» (δὴλ. καφέ) κ.λπ.].

Ἡ παράλειψις κατέστη κανονικὴ ἐπὶ πολ-

λῶν ἐπιθέτων θηλυκοῦ μάλιστα γένους, π.χ. «ὁ πεζός» (στρατός), «ὁ ἄκρατος» (οἶνος) «οἱ θνητοὶ» (οἱ ἄνθρωποι), «ἡ Ἀττική» (χώρα), «ἡ τριήρης» (ναῦς), «ἡ πλατεῖα» (ὁδός), «ἡ ἡτορική» (τέχνη), «ἡ πολιά» (θρίξ), «ὁ Κυζικηνός» (στρατός) κ.λπ.

Πολλάκις λαμβάνεται τὸ σύναρθρον οὐδέτερον τῶν οὐσιαστικοποιηθέντων τούτων ἐπιθέτων ἐπὶ σημασίας ἀφηρημένου οὐσιαστικοῦ: τὸ γενναῖον, τὸ καλόν, τὸ συγγενές (= ἡ συγγένεια) ἢ καὶ συγκεκριμένου μετὰ περιληπτικῆς σημασίας: τὸ ὑπήκοον (φρ.) «Μίνως τὸ ληστρικόν (= τοὺς ληστάς) ἐκ τῆς θαλάσσης καθήρει» (Θουκυδίδης).

παράληγος· εἶμαι παρὰ τὴν λήγουσαν (παρὰ τὸ τέλος), π.χ. «παραλήγει τῷ ω» (= ἔχει εἰς τὴν παραλήγουσαν ι) // «παράληγος ἢ» (ἄλλως παράληξις ἢ), ἢ προτελευταία (ἢ παρὰ τὴν λήγουσαν) συλλαβὴ τῆς λέξεως, (βλ. συλλαβή), μοῖρα (παραλήγουσα εἶναι ἡ συλλαβὴ μοι-). παράληξις, (-εως), ἢ· ἡ παραλήγουσα // εἶναι ὁμοίως καὶ ἡ προπαραλήγουσα (φρ.) «τὸ μικρόν ο πλεονάζει διὰ τὴν πρὸ αὐτοῦ παράληξιν εἰς δακτύλου ἀναγκαῖον ἀπαρτισμόν» (Εὐστάθιος).

παράληψις, (-εως), ἢ· (= τὸ παραλαμβάνειν)· παράλειψις*, (-εως), ἢ (= ἀφesis, παραμέλησις).

παράλλαγή, (-ης), ἢ· (ἀντίθετον σύμπτωσις*)· γραμματικὸν φαινόμενον, κατὰ τὸ ὁποῖον τὰ ῥήματα δὲν ἔχουν εἰς πάντας τοὺς χρόνους τὴν ἰδίαν φωνὴν καὶ σημασίαν, ἀλλὰ παραλλαγὴν αὐτῶν. Κατὰ τὴν παραλλαγὴν ταύτην ἔχομεν: α) μέσῃ φωνῇ καὶ σημασίαν παθητικῇ, τοῦτο γίνε-

ται μάλιστα εἰς τοὺς μέσους μέλλοντας τῶν πολυσυλλάβων ῥημάτων, τὰ ὅποια θὰ ἐσχημάτιζον δυσπρόφερτον μέλλοντα παθητικῆς φωνῆς, π.χ. ὠφελήσονται (= ὠφελθήσονται), περιέψονται (περιεφθήσονται). Πολλὰ τούτων καίτοι ἔχουν τὴν μέσην φωνὴν ἐπὶ παθητικῆς σημασίας, ἔχουν καὶ τὴν παθητικὴν φωνὴν ἐπὶ τῆς αὐτῆς τιμηθῆσθαι, δηλωθῆσθαι κ.λπ.

Οὕτως οἱ μέσοι ἀόριστοι ἐκλαμβάνονται ὡς παθητικῆς σημασίας, π.χ. «κηληθμῶ ἔσονται» (= κατεσχέθησαν) ("Ομηρος), β) παθητικὴν φωνὴν καὶ σημασίαν μέσην, π.χ. (ἀθροίζομαι) ἀθροισθῆσθαι, (ἐκπλήσσομαι) ἐκπλαγῆσθαι, (σῆπομαι) σαπῆσθαι κ.λπ. καὶ γ) μέσην φωνὴν καὶ σημασίαν ἐνεργητικὴν, π.χ. (ᾄδω) - ᾄσομαι (= θὰ φάλλω), (ἀκούω) - ἀκούσομαι (= θὰ ἀκούσω), (γελῶ) - γελάσομαι (= θὰ γελάσω) κ.λπ. // (Γραμμ.) μεταβολὴ ἐννοίας (φρ.) «παράλληλόν κατὰ σύμβολον γινόμενον» (Χρύσιππος Στωικός).

παράλληλία, (-ίας), ἡ· τὸ κεῖσθαι παράλληλως (ἐπὶ ἀλλεπαλλήλων ὁμοίων γραμμάτων)· παράθεσις*, παράλληλότης // (ἐπὶ ταυτοσήμων λέξεων), πλεονασμός.

παράλληλίζω· (= θέτω τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου)· (φρ.) «παράλληλίζειν λέξεις ἰσοδυνάμους».

παράλληλισμός, (-οῦ), ὁ· παράθεσις δύο εἰκόνων ἀναλόγων // ἐπανάληψις τῆς αὐτῆς ἐννοίας διὰ δύο ἰσοδυνάμων ἐκφράσεων, ἄλλως συνωνυμία*, ταυτολογία*, διπλότης*, π.χ. «ὥς δ' ἐπληρώθη τὸ θέατρον καὶ τὸν ὄχλον συνευγεμένον εἶδον ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, ὥκνησαν, εἴασαν, οὐδεὶς ἦψατο» (Δημοσθένης)· «λάβετε, φέρετε, πέμπει· αἰετέ μου... χειρός» (Εὐριπί-

δης)· (δημ.) «χρυσὰ εἶναι τὰ ντουφέκια τους, χρυσά, μαλαματένια»· «ὅλον τὸν κόσμον γέμισες μ' ἄνθη καὶ με λουλούδια» κ.λπ.

παράλληλος, -ος, -ον· (Γραμμ.) «παράλληλα ῥήματα», τὰ ῥήματα τὰ παραγόμενα ἐκ τῆς ἰδίας ῥίζης ἔχοντα ὅμως διαφορετικὰς παραγωγικὰς καταλήξεις, π.χ. ἀνακατεύω - ἀνακατώνω, ζυγίζω - ζυγιάζω, μαραζιάζω - μαραζώνω, χλομάζω - χλομαίνω κ.λπ. «παράλληλα ῥήματα ἔχοντα διαφορετικὴν σημασίαν» καὶ δυνάμενα νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἐντελῶς διάφοροι λέξεις, π.χ. γυρεύω - γυρίζω, μεγαλύνω - μεγαλύνω, κουφαίνω - κουφίζω, ἀπορρίχνω - ἀπορρίπτω, προξενεύω - προξενῶ, χρυσώνω - χρυσίζω κ.λπ. // (Δημ.) «παράλληλα ῥήματα» σχηματίζονται α) εἰς -ίζω, -ιάζω, π.χ. ξεδοντιζώ - ξεδοντιάζω, β) εἰς -ιάζω, -(ι)αίνω: κλουβιάζω - κλουβιάινω, ὡς καὶ σιωπῶ - σιωπαίνω, καὶ γ) εἰς -ιαζώ, -(ι)ώνω: ἰσιάζω - ἰσιώνω, μαραζιάζω - μαραζώνω κ.λπ. // «παράλληλοι παραγωγικαὶ καταλήξεις, αἱ ὁποῖαι ἐλήφθησαν ἐκ τῆς ἀρχαίας καὶ ἔχουν διαφορετικὴν σημασίαν εἰς τὴν δημοτικὴν, π.χ.

-εἶο(ν)	γηροκομεῖο(ν)	γραφεῖο(ν)
-εἶο	γηροκομεῖο	λιωτριβεῖο
-εἶα	δουλεία	γοητεία
-εἶα	δουλειά	γητεία
-ια	μαρτυρία	
-ιά	μαρτυριά	κ.λπ.

τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰς παράλληλους παραγωγικὰς συνθέσεις, π.χ.

-λόγιον	δρομολόγιον	ἡμερολόγιον
-λό(γ)ι	συγγενολό(γ)ι	μυρολό(γ)ι
-ηλατης	ἀρματηλάτης	
-λατης	ζευγολατης	
-στάσιον	μηχανοστάσιον	
-στασι	εἰκονοστάσι	κ.λπ.

// «παράλληλοι φωνητικοὶ τύποι»· δύο διαφορετικοὶ τύποι τῆς δημοτικῆς, οἱ ὅποιοι προέρχονται ἐκ τῆς αὐτῆς ἀρχαίας λέξεως π.χ. ἐκκλησία - ἐκκλησιά, ἐλευθερία - λευτεριά, σχολεῖο - σχολειό, ἐμβόλιον - μπόλι, γενεά - γενιά κ.λπ.

// (Συντακτ.) «ἐκ παραλλήλου σχῆμα», σχῆμα, κατὰ τὸ ὅποιον ἐννοιά τις ἐκφέρεται ταυτοχρόνως θετικῶς καὶ ἀρνητικῶς, ὡς «χαίρει καὶ δὲν λυπεῖται», «μὴ μιλάς, σῶπα», «ψεύδεται καὶ οὐκ ἀληθῆ λέγει» (Λυσίας), «οὐκ ἀδαῆς ἀλλ' ἔμπειρος» (Ἡρόδοτος).

Πολλὰκις τίθενται ἐκ παραλλήλου ἡ λέξις ἡ δηλοῦσα τὸ γένος καὶ ἡ δηλοῦσα τὸ εἶδος, π.χ. «βοῦς ταῦρος», «οὗς κῆρος», «ἶρξ κίρκος», «γαλήνη νηνεμία»· (φρ.) «γαλήνη ἔπλετο νηνεμία» (Ἰλιάς).

// «ἐν παραλλήλοις» (= πλεοναστικῶς) // παράλληλοι βίοι», ἀνὰ δύο βιογραφίαι ἱστορικῶν προσώπων τὰ ὅποια ἔχουν ὁμοιότητα: «οἱ παράλληλοι βίω» τοῦ Πλουτάρχου, τοῦ Γούδα κ. ἄλλων // «αἱ παράλληλοι», σημεῖον ἢ τυπογραφικὸν σύμβολον (/), διὰ τοῦ ὁποίου χωρίζονται τμήματα ἐνὸς λήμματος.

παράλληλότης, (-ητος), ἡ· ἡ παράθεσις*.

παράλληλως· (φρ.) «παράλληλως χρώμενοι τοῖς ὀνόμασι», π.χ. Ζῆνα, Δία //

«παράλληλως τίθεσθαι» (= πλεοναστικῶς).

παραλο(γ)ή ἡ· // (Γραμμ.) (βλ. σύμπτωσις) // (δημ.) λαϊκὸν ἄσμα διηγηματικὸν (ἢ ἐπύλλιον) προσομοιάζον πρὸς τὸ ἔπος καὶ ἰδίως ἔμμετρος ἀφήγησις φανταστικῆς ἱστορίας // ἡ μπαλλάντα*.

παραλογία, (-ίας), ἡ· (Γραμμ.) σχηματισμὸς ἐσφαλμένος (φρ.) «ἐπενόηθη συναιρέσεις... πρὸς ἀποφυγὴν παραλογίας».

παραλογισμός, (-οῦ), ὁ· (Λογικῇ) παραλογισμοὶ καὶ σοφίσματα εἶναι οἱ ἡμαρτημένοι ψευδῶνυμοι συλλογισμοὶ προσελθόντες ἐκ παρεμβάσεως τῶν συλλογιστικῶν καὶ ἀποδεικτικῶν κανόνων. Εἰδικώτερον παραλογισμοὶ εἶναι οἱ ψευδῶνυμοι συλλογισμοί, οἱ γινόμενοι ἐξ ἀγνοίας καὶ πλάνης, σοφίσματα δὲ οἱ ἐσκεμμένως πρὸς ἀπάτην ἢ χάριν παιδιᾶς (βλ. σοφισμα).

Οὗτοι οἱ συλλογισμοὶ εἶναι τὸ μὲν παραγωγικοί, τὸ δὲ ἐπαγωγικοί. Κυριώτεροι τούτων εἶναι α) οἱ παρὰ λέξιν (ὡς προερχόμενοι ἐκ τῆς λεκτικῆς διατυπώσεως), π.χ.

Ὁ κύκλος σχῆμα,
τὰ ἔπη κύκλος,
τὰ ἔπη ἄρα σχῆμα·

β) οἱ ἔξω τῆς λέξεως*, ἥτοι παρὰ τὰ πράγματα, φανερόν ὅτι προέρχονται ἐκ τῆς σημασίας τῶν πραγμάτων, π.χ.

Εἴ τι οὐκ ἀπέβαλες, τοῦτο ἔχεις,
κέρата δὲ οὐκ ἀπέβαλες,
κέρата ἄρα ἔχεις.

παράλογος, (-ου), ὁ· (Γραμμ.) ἀνώματος, ὁ μὴ τιθέμενος συμφῶνως πρὸς τοὺς γραμματικὸς καὶ συντακτικὸς κανόνας.

παράλυσις, (-εως), ἡ· (Γραμμ.) διαίρεσις (φρ.) «κατὰ παράλυσιν (ἢ κατ' ἄλλην

γραφὴν *παράλειψιν*, *παράληξιν*) τῆς *ει* *διφθόγγου*.

παρὰ μικρόν· καὶ δημοτ. *παρὰμικρόν*· (Συντ.)· τοῦτο τίθεται μεθ' ὀριστικῆς, ὡς «*παρὰ μικρόν ἐπνίγη*» καὶ ὅχι «*παρὰ μικρόν νὰ πνιγῇ*», ἢ πρέπει νὰ λεχθῇ «*παρὰ μικρόν ἦλθε νὰ πνιγῇ*» (= παρ' ὀλίγον (κν. λίγο ἔλειψε) νὰ πνιγῇ).

παρὰμυθητικός, -ή, -όν· ὁ παρηγορητικός // «*παρὰμυθητικὸς λόγος*»· παρηγορητικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Πλουτάρχου πρὸς τὸν Ἀπολλώνιον.

παρὰμύθιον, (-ίου), τό· (δημ. *παρὰμύθι* τό), λαϊκὴ διήγησις, στηριζομένη ἐπὶ φανταστικῶν συμβάντων (εἴτε ποτὲ μὴ γενομένων εἴτε μὴ δυναμένων νὰ γίνοντες ὡς ἀσυμβιβάστων πρὸς τοὺς φυσικοὺς νόμους), π.χ. «*ἦταν ἕνας δράκος ποὺ κοιμόταν καὶ εἶχε τὰ μάτια του ἀνοικτὰ καὶ ὅταν ἦταν ξύπνιος τὰ εἶχε κλειστὰ*».

παρὰνάγνωσμα, (-ατος), τό· ὅταν κατὰ λάθος ἀναγινώσκειται μία λέξις καὶ δὲν ὑπάρχει αὐτὴ ἔχουσα τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν, π.χ. *λέβινθοι* (ἀντὶ ἐρέβινθοι), *ῥέψας* (ἀντὶ ἐρέφας = στεγάσας).

παρὰνομῶ (-έω)· (= κάμνω τι παρὰνομον, παραβαίνω τοὺς νόμους· (φρ.) «*τὸν τούτου ἐκβαίνοντα κολάζουσιν ὡς παρὰνομον*» τὰ *καὶ ἀδικούντα*) (Πλάτων)· (παθητ.) *κακομεταχειρίζομαι*· (φρ.) «*ἡ φύσις παρὰνομεῖται*» (Πλούταρχος)· (πρτ.) *παρενόμουν*, (μέλλ.) *παρενομήσω*, (ἀόρ.) *παρενόμησα*, (ὑποτ.) *παρενομήσω*, (πρμ.) *παρενενόμηκα*, (ὑπερσ.) *παρενενομήκειν* (Παθ.) *παρενομούμαι*, (-έομαι), (ἀόρ.) *παρενομήθην*, (ὑποτ.) *παρενομηθῶ*· (φρ.) «*κάθοδος παρὰνομηθεῖσα*» (= ἡ παρὰνόμως κατορθωθείσα ἐπι-

στροφὴ εἰς τὴν πατρίδα), (πρμ.) *παρενενομήμαι*, (μετχ.) *παρενενομημένος*, -η, -ον [τὰ μετὰ διπλῆς αὐξήσεως *παρηνόμουν παρηνόμησα* μετγ. καὶ πλημμελεῖς *γραφαι* τῶν ἀντιγραφῶν]· — παρὰνομος, παρὰνομία, παρὰνόμημα, παρὰνόμησις (= παρὰβάσις), παρὰνομητικός.

παρὰπληρωματικός, -ή, -όν· ὁ ἀναπληρωματικός // ὁ πλεονάζων // (Γραμμ.) *παρὰπληρωματικοὶ σύνδεσμοι*· σύνδεσμοι φαινομενικῶς πλεονάζοντες, ἐνῶ συνήθως συμπληροῦν τὴν σύνδεσιν τοῦ λόγου καὶ συντελοῦν εἰς τὴν πληρεστέραν ἀπόδοσιν καὶ σημασίαν τῆς ἐννοίας τῆς προτάσεως καὶ τὴν εὐφωνίαν αὐτῆς· (φρ.) «*εἰ μὴ παρὰπληρωματικῶς ἀπλῶς οὕτω τίθενται*» (οἱ σύνδεσμοι) (Εὐστάθιος) // «*παρὰπληρωματικὰ μόρια*» (= τὰ πλεονάζοντα) ἐκλήθησαν οὕτω μόρια τινὰ ἢ σύνδεσμοι τῆς ἀρχ. ἑλληνικῆς γλώσσης, ταῦτα εἶναι: γε, δὴ, ρα, τοι, ἄτε, τε κ.λπ. ὡς ἐνισχυοῦ μὲν τοῦ λόγου πλεονάζοντα (καὶ ὁμως καὶ αὐτὸ τὸ πλεόν ἐλάχιστον παρὰπληρωματικὸν μόριον ἔχει εἰς τὸ κείμενον τὴν ἰδιάζουσαν σημασίαν), π.χ. «*καὶ δὴ καὶ*» (= καὶ μάλιστα ἐπιπροσθέτως)· «*νυνί*» (= τώρα δά, τώρα ἀκριβῶς)· (δημ.) *ἐδωδά* (= ἀκριβῶς ἐδῶ), (ἐν Κρήτῃ *ἐπαγέ* = ἐδωδά), *αὐτονδὰ*, *σωπαδὰ* (= σῶπα μὴ μᾶς κάνης τὸν καμπόσο) κ.λπ.

παρὰπτωσις, (-εως), ἡ· (Γραμμ.) λάθος γραμματικόν, βαρβαρισμός*.

παρὰρρημα, (-ατος), τό· (βλ. ῥῆμα).

παρὰρρησις, (-εως), ἡ· (Συντακτ.) ἐσφαλμένη ἔκφρασις.

παρὰρρυθμος, (-ου), ὁ· (Μετρ.) ὁ ἐκτός, ὁ ἄνευ ῥυθμοῦ.

παρὰρρημα, (-ατος), τό· (= περίαπτον, τὸ ἀνηρτημένον παραπλεύρως, τὸ πρόσθετον πρᾶγμα), *παράρημα*, (-ατος), τό (= καρύκευμα).

παρὰσάγγης, (-ου), ὁ· (περσ. *far-sang*)· *παρὰσάγγα*, (-ῶν), οἱ (= ἀρχαῖον περσικὸν μέτρον μήκους ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἡροδότου ἰσοδυναμοῦν πρὸς τριάκοντα στάδια, ἦτοι 5250 περίπου σημερινὰ μέτρα).

παρὰσημαίνομαι· «*ὄνομα παρὰσσημασμένον*» (= ἐσφαλμένη λέξις).

παρὰσημαντική, (-ῆς), ἡ· ἡ παράστασις τῶν μουσικῶν φθόγγων διὰ γραπτῶν σημείων ἢ συμβόλων (ἄλλως σημειογραφία, μουσικὴ γραφή).

παρὰσημασία, (-ίας), ἡ· ποιοτικὸν πρόθεμα ὡς ἀ' συνθετικόν, π.χ. τὸ δξύ εἰς τὸ δξύκερδος // (ἐπὶ τοῦ προσθετικοῦ α καὶ ἄλλων: *σταφίς* > *ἀσταφίς*, *ῥάθυμος* > *ἀράθυμος*, *στήλη* > *ἰστήλη*, *στέφανον* > *Ἰστέφανον*).

παρὰσημείωσις, (-εως), ἡ· ἡ εἰς τὸ περιθώριον σημειώσις· (φρ.) «*διὰ ψιλῶν τῶν γραμμάτων καὶ τῶν παρὰσημειώσεων δεικνύναι τὰς θέσεις*», (ῥ.) -σημειοῦμαι.

παρὰσημος, -ος, -ον· (ἐπὶ λόγων καὶ φράσεων) ἐσφαλμένος, ψευδής.

παρὰσιώπησις, (-εως), ἡ· (Ῥητορ.) «*παρὰσιώπησις*» ἢ «*ὑποσιώπησις*», σχῆμα, διὰ τοῦ ὁποίου παύεται τις σιωπῆρως ἢ δὲν ἐκφράζεται σαφῶς καὶ καθαρῶς κάτι τὸ δυσάρεστον ἐκ φόβου ἢ διὰ νὰ ἀποφύγῃ ἄλλην τινὰ αἰτίαν, καὶ τὸ ὁποῖον ὑποδηλοῦται συγκεκαλυμμένως, π.χ. «*θὰ τὸν ἔστειλα σὸν... ἀλλὰ δὲν πειράζει*» αὕτη δὲ ἡ σιγὴ διεγείρει τὴν προσοχὴν περισσώτερον (πρβλ.

ἀποσιώπησις)· τόσον ἢ «*παρὰσιώπησις*», ὅσον καὶ ἡ «*ἀποσιώπησις*» ὑπάγονται ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς «*ἐλλείψεως**» // (Γλωσσ.) ἡ ἀφαίρεσις*, ἡ τοι ἔκπτωσις τοῦ ἀρχικοῦ φωνήεντος λέξεώς τινος, ὡς *ἐντροπή* > *ντροπή*, *ὁμιλῶ* > *μιλῶ*, (ἀρχ.) *σὺς* > *ὕς*, *γαῖα* > *αἶα*, *μία* > *ῖα* κ.λπ.

παρὰσπόνδειος, -ος, -ον· «*τὰ παρὰσπόνδεια*» (ἐνν. μέλη) ὕμνοι κατὰ τὰς σπονδὰς ᾄδόμενοι.

παρὰσπονδῶ (-έω)· (ἀμτβ.) (= παραβαίνω, καταπατῶ τὰς συνθήκας)· (φρ.) «*παρὰσπονδῶ πίστεις*» (= παραβαίνω τὰς μεθ' ὅρκου γενομένας ὑποσχέσεις)· (πρτ.) *παρεσπώνδουν*, (μέλλ.) *παρεσπώνδησω*, (ἀόρ.) *παρεσπώνδησα*, (ὑποτ.) *παρεσπώνδησω*, (πρμ.) *παρεσπώνδηκα*· — *παρὰσπονδος*, *παρὰσπόνδησις*, *παρὰσπονδητής*, *παρὰσπόνδημα*, *παρὰσπόνδειος*, *παρὰσπονδηδόν* (= διὰ παρὰσπονδήσεως).

παρὰστάς, (-άδος), ἡ· -στάδες, (-στάδων), αἱ, ταῖς παρὰστάσι· (φρ.) «*ναὸς ἐν παρὰστάσι*».

παρὰστατικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) «*τοῦ καιροῦ παρὰστατικά*» (ἐνν. ἐπιρρήματα*), ἦτοι ἐνδεικτικὰ τῆς ἐκείνου ιδιότητος // (φρ. *παρὰστατικῇ*) «*πάτησε στήν ἀγκινάραν*» (= ἔσφαλε ὀλότελα)· (ἐπίρρ.) *παρὰστατικῶς*, διὰ συγκεκριμένης ζωηρᾶς ἐκφράσεως.

παρὰστίζω· σημειῶ εἰς τὸ πλάγιον, σημειῶ στίξιν.

παρὰστιχίς, (-ίδος), ἡ· τὸ γραφόμενον παραπλεύρως (ἰδίως ἐπὶ συντόμων στίχων ἢ ποιημάτων) (πρβλ. ἀκροστιχίς).

παρὰσπλονισμός, (-οῦ), ὁ· ἐσφαλμένος συλλογισμός.

παρασυναπτικός, -ός, -όν· (Γραμμ.) «παρασυναπτικοί σύνδεσμοι δέ εἰσιν ὅσοι μεθ' ὑπάρξεως καὶ τάσιν δηλοῦσιν· εἰαὶ δὲ οἶδε, ἐπεὶ, ἐπειτέρ, ἐπειδή, ἐπειδήπερ» ('Ανέκδ. Βεκκ.), ἥτοι ἐκτὸς τῆς σημασίας των δηλοῦν καὶ ἐπίτασιν, π.χ. «ἐπειδήπερ ἐν τῷδε καθέσταμεν» (Θουκυδίδης) (= ἐπειδὴ τέλος πάντων· μιὰ φορά πού).

παρασυνάπτομαι· συνδέομαι μετὰ μορίου τινὸς ἢ συνδέσμου // (καὶ ἐπὶ λόγων)· (φρ.) «οἱ συνδεόμενοι λόγοι ἐκ συνημμένων ἢ παρασυνημμένων ἢ καὶ ἔτι συμπελεγμένων».

παρασύνθεσις, (-εως), ἡ· (Γραμμ.) σύνθεσις προθέσεως μετὰ ῥήματος ἀρχομένου ἀπὸ φωνήεντος, ὡς «ἐφ-άπτομαι»· «κάθ-ημαι» // ἢ ἀπὸ συνθέτου λέξεως παραγωγῆς, ὡς συκον+φαίνω> συκοφάντης> συκοφαντῶ (-έω), ἢ ἀπὸ δύο ἢ περισσοτέρας λέξεις, ὡς Ἄρειος + Πάγος> Ἀρεοπαγίτης, (δημ.) χάνω + μέρα> χασομέρης, καλῶς + ὀρίζω> καλωσορίζω. (βλ. παρασύνθετος).

παρασύνθετος, -ος, -ον· (βλ. σύνθεσις) ὁ ἀπὸ συνθέτου λέξεως παραγόμενος· «παρασύνθετα τὰ», ὡς εὐ-τυχῆς - εὐτυχία, προ-φήτης - προφητεία, ἢ ἐκ τῶν ἀπλῶν χωρὶς δηλαδὴ νὰ ὑπάρχῃ ὡς διάμεσον σύνθετον, ἐκ τοῦ ὁποίου νὰ γίνονται τὰ παρασύνθετα, ὡς στρατὸν ἄγω> στρατηγός - στρατηγέω (-ῶ)· ἔξω φρενῶν> ἔξωφρενικός· (δημ.) Ἅγιος + τάφος> Ἀγιοταφίτης, παλαισημερολογίτης, τριατατικός (ὁ ἀνήκων εἰς τὰ ΤΤΤ), Στερεολαδίτης· πρὸ-πηλός> προπηλακίζω, ἄρειος - πάγος> ἀρεοπαγίτης, νοῦν τίθημι> νουθετῶ (βλ. παρασύνθεσις).

Παρασύνθετα εἶναι καὶ τὸ στρατηγός, συμ-μαχίς, ἀποικίς, φορτηγίς· περὶ τῆς αὐξήσεως των παρασυνθέτων (βλ. αὐξήσις). Ἐπειδὴ ἡ σύνθετος λέξις δύναται νὰ τίθεται εἰς τὸν λόγον πρὸς δηλώσιν ἀπλῆς ἐννοίας, εἶναι δυνατόν εἰς ταύτην νὰ σχηματίζονται ἄλλαι λεγόμεναι «παρασύνθετοι», π.χ. οἰκοδόμος> οἰκοδομία, οἰκοδομῶ· τρισάριστος> τρισαραιστεύω κ.λπ. ἀνάθημα> ἀναθηματικός, παρεκβαίνειν> παρεκβατικός, ἀνταποδιδόναι> ἀνταποδοτικός. Καὶ ἄλλαι λέξεις λεγόμεναι παρασύνθετα σχηματίζονται ἐξ αὐτῶν των κατὰ διάστασιν γραφομένων καὶ τοῦτο, διότι οἱ λαλοῦντες αἰσθάνονται ταύτας ὡς ἐνιαίας, ἀπλῶς καὶ παριστώσας μίαν ἐννοιαν: Σκαπτησυλίτης, (Διὺ Σωτήρι)> Διουσωτήρια, Αἰγιοποταμίτης, (οὐδενὸς ὤραν ἔχων)> οὐδενός-ωρος κ.λπ.

παρασχετισμός, (-οῦ), ὁ· (νεωτ.) ἡ παρετυμολογία*, αἰγίοκλιμα (caprifolium) [(φυτόν) μετὰ παρασχετισμοῦ πρὸς τὸ ἅγιος] > αἰγίοκλημα· αὐτόζυμο (= ὁ περ ζυμώνεται ἄνευ προζυμίου) [κατὰ παρασχετισμὸν πρὸς τὸ ἐπτά]> ἐφτάζυμο (ὄρθοτ. ἐφτάζυμο)· (Βεγγάλη), βεγγαλικά (φῶτα) [κατὰ παρασχετισμὸν πρὸς τὸ φέγγω]> φεγγαλικά.

παρασχηματισμός, (-οῦ), ὁ· (Γραμμ.) σχηματισμός λέξεως ἐξ ἄλλης διὰ τινος μικρᾶς μεταβολῆς, ἰδίως τῆς καταλήξεως, ὡς διώκω> διωκάθω, ἀμύνω> ἀμυνάνθω, εἶκω>*εἰκάθω, δέερη> δέρρις (αἰολικῶς)· (φρ.) «οἱ μὲν τοι Αἰολεῖς δέερη λέγουσι καὶ κατὰ παρασχηματισμὸν δέρρις» ('Ετυμολ. Μέγα).

παρατακτικός, -ή, -όν· (Συντ.) «πα-ρατακτικὴ σύνταξις» ἢ κατὰ πα-

ράταξιν*. // «πατακτικοὶ σύνδεσμοι*», εἶναι οἱ σύνδεσμοι, οἱ ὁποῖοι ἐνώνουν λέξεις ἢ προτάσεις συντακτικῶς ἰσοτίμους· οὗτοι εἶναι οἱ συμπλεκτικοὶ* σύνδεσμοι*. // «πατακτικὰ σύνθετα» ἔχει ὀλίγα ἢ ἀρχαία, περὶ σσότερα ἢ μεσαιωνικὰ καὶ ἡ νέα Ἑλληνική: ἐν-δεκα, (δυῶ-δεκα)> δῶδεκα, αὐξομοίωσις, ἀριστοδεδειπνον, Θεάνθρωπος, καλοκάγαθος· (δημ.) ἀνδρόγγυνον, γυναικόπαιδα, μαχαιροπήρουν, Ἀγγλογάλλοι κ.λπ.

παράταξις, (-εως), ἡ· (Γραμμ.) «σύνταξις κατὰ παράταξιν», ἡ σύνταξις λόγου διὰ «τῶν παρατακτικῶν συνδέσμων»: (συμπλεκτικῶν, διαζευκτικῶν, ἀντιθετικῶν, συμπερασματικῶν (πλὴν τοῦ ὥστε, ὡς) καὶ τῶν αἰτιολογικῶν (πλὴν τοῦ γάρ)), ἐνῶ ἀντιθέτως «ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνταξις» γίνεται διὰ τῶν ὑπολοίπων συνδέσμων καὶ τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων. (Περὶ τινῶν ἐξαίρεσεων βλ. ἀναφορικά*, συμπερασματικά* προτάσεις*).

παράτασις, (-εως), ἡ· (ἀντίθετον συντέλεια) // (Γραμμ.) «χρόνου παράτασις» (πρβλ. παρατακτικός)· χρονικὴ διάρκεια παρατεινόμενη παρ' ἄλλην πρᾶξιν, τοῦτο ἀντίθ. εἰς τὸ «ἐνεστῶς χρόνος» // «παράτασις τοῦ ἐνεστῶτος» (= συνέχισις τοῦ παρόντος).

παρατατικός, -ή, -όν· ὁ ἐπιφέρων παράτασιν // (τὸ ἄρσ. ὡς οὐσ.) παρατατικός ὁ· (Γραμμ.) παράγωγος χρόνος σημαίνων πρᾶξιν γινομένην εἰς διάρκειαν ἢ καὶ κατὰ συνεχῆ ἐπανάληψιν κατὰ τὸ παρελθόν, ὡς «ἔγραφον τὴν ἐπιστολήν», ἥτοι διαρκῶς ἢ κατ' ἐπανάληψιν εἰς τὸ παρελθόν· ὁ πα-

ρατατικός ὡς ἱστορικὸς χρόνος λαμβάνει αὐξήσιν (βλ. λέξιν). Ὁ παρατατικός σχηματίζεται εἰς τὴν ἐνεργ. καὶ μέσση φωνὴν μετ' αὐξήσεως* συλλαβικῆς ἢ χρονικῆς. Ὁ παρατατικός εἶναι ἄνευ ἐγκλίσεως, ἀλλ' ἡ εὐκτικὴ τοῦ ἐνεστῶτος ὡς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχὴ αὐτοῦ φέρονται καὶ τοῦ παρατατικοῦ (ὡς καὶ τοῦ ὑπερσυντελικῶν φέρονται τοῦ παρακειμένου), ἐνῶ ἡ λατινικὴ ἔχει ὑποτακτικὴν παρατατικοῦ ἰδιαίτεραν.

Ὁ παρατατικός εἰς τὸ παρελθόν εἶναι ὅτι ὁ ἐνεστῶς εἰς τὸ παρόν, δηλαδὴ συνοπτικῶς εἶναι ὁ ἐνεστῶς τοῦ παρωχημένου τμήματος· (καταλήξεις παρατατικοῦ βλ. κλίσιν ῥήματος).

Ἐνῶ ὁ παράτατικός παριστᾷ διαρκῆ τὴν διάθεσιν εἰς τὸ παρελθόν: «προσπεσόντες ἐμάχοντο» (Ξενοφῶν), χρησιμεύει ἰδιαίτερος· α) πρὸς δηλώσιν πράξεως πολλάκις καὶ συνήθως ἐπαναλαμβανομένης, π.χ. «Λίχας ταῖς γυμνοπαῖδαῖς τοὺς ξένους ἐδείπνιζεν» (= εἰώθει δειπνίζειν) (Ξενοφῶν)· (δημ.) «ὅλο τὸ καλοκαίρι ξυπνοῦσα τὰ χαράματα»· β) πρὸς δηλώσιν προσπάθειας τοῦ ὑποκειμένου «ἀποπειρατικός παρατατικός» («Φίλιππος Ἀλόννησον ἐδίδου» (Αἰσχίνης)· γ) μετὰ τοῦ «ἄρα» συνήθως πρὸς δηλώσιν τῆς ἀναγνωρίσεως εἰς τὸ παρόν προτέρας πλάνης «ἐπανορθωτικός παρατατικός»: «οὐκ ἄρ' ἀγαθὸς τὰ πολιτικά Περικλῆς ἦν ἐκ τούτου τοῦ λόγου» (= οὐκ ἐστὶν ἀγαθός) (Πλάτων)· δ) ἀντὶ τοῦ ἐνεστῶτος, ὅταν ἡ δι' αὐτοῦ ἐκφερομένη πρᾶξις διαρκεῖ καὶ εἰς τὸ παρόν, π.χ. «διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα ὅτῳ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγγίγνεται» (δηλ. γί-

γνεται), τῷ δ' ἀδίκω ἀπώλλυτο» (δηλ. ἀπόλλυται) (Πλάτων). (δημ.) «παιδί μου, τί ἤθελες (= τί θέλεις) καὶ μ' ἐξύπνησες (= καὶ με ξυπνᾷς) τώρα τὰ μεσάνυχτα». ε) (ὡς πολλοὶ ἐνεστώτες ἔχουν σημασίαν παρακειμένου, οὕτω καὶ οἱ παρατατικοὶ αὐτῶν ἔχουν σημασίαν ὑπερσυντελικού), ἀντὶ τοῦ «ὑπερσυντελικού» ἐνεκλήκειν, ἐνίκων, ἀντὶ ἀπεληλύθειν, ὠχόμεν, ἀντὶ ἐληλύθειν, ἦκον, [συνθεστέρον ὁ παρατατικός τοῦ ἦκω καὶ οἶχομαι ἔχει σημασίαν ἀορίστου]. (ἐπίρρ.) παρατατικῶς (= παρατεταμένως) (ἀντιθ. συντελεστικῶς). // τόσον ὁ παρατατικός ὅσον καὶ ὁ ἀόριστος ἀναφέρονται εἰς τὸ παρελθόν· ὁ παρατατικός σημαίνει τὴν διάρκειαν μιᾶς πράξεως, ἐνῶ ὁ ἀόριστος δηλοῖ τὴν πρᾶξιν καὶ τὴν διάρκειαν αὐτῆς εἰς τὸ σύνολον συνοπτικῶς εἰλημμένην, ἀδιαφόρως ἂν ἐγένετο πρὸς στιγμὴν ἢ διαρκῶς ἢ μετὰ διακοπῶν.

παρτελεωταῖος, -α, -ον· (Γραμμ.) (ὡς οὐς.) «ἡ παρτελεωταία» (ἐνν. συλλαβή), ἥτοι ἡ παραλήγουσα*. (φρ.) «εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν (τὴν λήγουσαν) ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν παρτελεωταίαν (παραλήγουσαν)».

παρτελεωτος, -ος, -ον· παρτελεωταῖος*. (φρ.) «ἡ τοιαύτη λέξις βαρύντονος παρτελεωτος ἐκαλεῖτο ὡς ἐπὶ τῆς παραληγούσης κειμένης τῆς βαρείας». // (ὡς οὐς.) «παρτελεωτον». (Μετρ.) εἶδος μέτρου· «μονόμετρον ὃ καὶ παρτελεωτον ὀνομάζεται».

παρτηρήσεις, (-εως), ἡ· (Γραμμ.) «γραμματικὴ ἢ συντακτικὴ παρατήρησις», ἡ ἀφορώσα εἰς γραμματικὰ ἢ συντακτικὰ φαινόμενα καὶ

ἐξετάζουσα ἢ σχολιάζουσα αὐτά. // (Λογικ.) παρατήρησις εἶναι προσοχή (ἐνεργητικὴ διάφορος τῆς παθητικῆς ἢ τυχαίας) ἐπιστημονικὴ σκοποῦσα εἰς τὴν ἀκριβῆ ἀντίληψιν καὶ ἐξέτασιν τῶν φαινομένων καὶ τὴν εὗρεσιν τῶν νόμων, οἱ ὅποιοι διέπουν ταῦτα· τελειότερα παρατήρησις εἶναι τὸ πείραμα*.

παρτηθίμι· (Γραμμ.) (μόνον τὸ παθ.) παρτηθίμαι, (ἀντιθ.) συντηθίμαι.

παράτονος, -ος, -ον· κακότηχος· (φρ.) «παράτονος διάλεκτος»

παράυξιν· (Μετρ.) μήκυνσις, ἔκτασις. **παράυξω**· (Μετρ.) ἐκτείνω, μῆκυνω συλλαβὴν μετρικῶς· (φρ.) «συλλαβὴ... τεττάρων γραμμάτων προσθήκαι παραυξηθεῖσα».

παρὰφθορά, (-ᾱς), ἡ· μικρὰ ἀλλοίωσις. // (ἐπὶ τῆς γλώσσης) «κατὰ παραφθοράν».

παρὰφράζω· μεταφράζω ἐλευθέρως, ἥτοι κατ' ἐννοιαν καὶ ὄχι κατὰ λέξιν, μεταγλωττίζω, (οὐς.) παρὰφρασις, (-εως), ἡ καὶ ἐπεξήγησις (= τὸ λέγειν τὰ αὐτὰ δι' ἄλλων λέξεων), παραφραστής, ὁ (ὀρθότ. παραφράστης). (ἐπιθ.) παραφραστικός.

παρὰχωρητικός, -ή, -όν· (Συντ.) «παρὰχωρητικαὶ προτάσεις», αἱ ἐνδοτικαὶ προτάσεις (βλ. ἐναντιωματικαὶ* προτάσεις).

παρεδρεύω· (Γραμμ.) «ἡ παρεδρεύουσα» (ἐνν. συλλαβή) ἡ παραλήγουσα, ἡ προτελευταία συλλαβή· (φρ.) «τὰ δὲ εἰς ἔαρσενικὰ ἀπλὰ δισύλλαβα, ὅταν τῷ ν παρεδρεύηται» (= εἶναι εἰς τὴν παραλήγουσαν).

παρτελεω· εἰσάγω ἐντὸς λέξεως· ὑπερφανής> (παρτελεωθέντος τοῦ η) ὑπερ-ή-

φανος, (πρβλ. νεγενής, ἐλαφνός, κ.λπ.) // εἰσάγω εἰς ποίημα ἢ διήγημα. **παρτελεω**· (*παρτελεω) (= ἐπὶ λανθραῖως), εἰσέφρησα (*εἰσφρέω). ἐπεισέφρησα (ἐπεισφρέω) (μετρ.) (= ἐπεισ-ήγαγον, (μετρ. ἀμτβ.) ἐπεισθήθην).

παρεκβολή, (-ῆς), ἡ· συνάθροισις σειρᾶς κριτικῶν λέξεων, σχόλια· κριτικαὶ σημειώσεις, ὡς ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ Εὐστάθιου: «Παρεκβολαὶ εἰς τὴν Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσσειαν τοῦ Ὁμήρου».

παρεκδοχή, (-ῆς), ἡ· (= διάφορος ἐρμηνεία). (ρ.) παρεκδέχομαι (= ἐκλαμβάνω πλημμελῶς, παρνοῶ).

παρέκτασις, (-εως), ἡ· ἡ ἔκτασις*. // ἡ ἐπιμήκυνσις συλλαβῆς διὰ προσθήκης ἢ παρενθέσεως: γάστρα καὶ γαστήρ, ἀΓῆρ καὶ αὔρα, νωίτερον, καγχάλασκον, ἰχθὺς καὶ ἰχθύη· (φρ.) «Ὁμηρος ἐπὶ προσ-ηγμένων αἰγιαλῶν τῇ παρεκτάσει τῶν συλλαβῶν τὸν ἄπαιστον ἐμφαίνειν βουλόμενος ἦκον».

παρεκτείνω· (Γραμμ.) παρεκτεταμένον (= ἐπιμεμηκυσμένον) ἡμι- εἰς ἥμισος, ἐκ τοῦ ὁποίου τὸ νεοελλ. μισός· // (Λογικὴ) εἶμαι μεγαλυτέρας ἐκτάσεως, ἔχω μεγαλυτέραν ἔκτασιν.

ταρεκτρέχω· (πρβλ. παρεκδεδράμηκα) (μετρ. = παράγωμαι). (φρ.) «παρεκδεδράμηκός παρὰ τὰς εὐθείας» (= τὰς ὀνομαστικῆς, ἥτοι τύποι παρὰχθέντες ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς, π.χ. τόλμη> τολμάω, χαλκεῦ-> χαλκεύω).

παρεκλυσμός, (-οῦ), ὁ· (Γραμμ.) ἐπιμήκυνσις τοῦ ἦχου· (φρ.) «οὐ συγκριτικός ὁ σχηματισμός τοῦ νωίτερος, ἀλλ' ἀπλῶς παραγωγῆς ἐστὶ παρεκλυσμός».

παρεκλυστικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) (πα-

ρέλκω = ἐπιμήκυνομαι, πλεονάζω, παράγομαι, παρασύρω). «μόρια παρεκλυστικά» (θε, ποτε, περ κ.λπ.): εἴ-θε, εἴ-ποτε (καὶ τὸ νεώτερον (εἰ> ἂν) ἄμ-ποτε, ὅθεν-περ κ.λπ. (φρ.) «εἴθε τὴν δευτέραν συλλαβὴν παρέκλυσθαι φησιν» (Πλούταρχος).

παρέλκω· (Γραμμ.) «τὰ παρέλκοντα», τὰ περιττά, τὰ πλεονάζοντα.

παρέλλειψις, (-εως), ἡ· ἡ παράλειψις ἐνὸς ἐκ τῶν δύο συμφώνων, π.χ. ἀντὶ κάλιον> κάλιον.

παρεμβολή, (-ῆς), ἡ· (ἄλλως παρέμβλημα (-ατος), τό), παρενθεσις, (ρ.) παρεμβάλλω (= παρενθέντω). // (Μετρ.) ὁ στιχοῦργος πρὸς ἀποφυγὴν χασμωδίας παρεμβάλλει (παρενθέντω) ἐν γράμμα ἰδίως τὸ ν, ὥστε νὰ ἀποφευχθῇ ἡ κακοφωνία ἢ προερχομένη ἐκ τῆς ἐνώσεως δύο φωνηέντων, π.χ. «σήμερα(ν) ἄσπερος οὐρανός, σήμερα(ν) ἄσπερη μέρα· «στὴν ἀκροποταμιά(ν) ἀλάφι ζωγραφίζει» (Κ. Κρυστάλλης).

παρεμπλοκή· διηγηματικὴ παρεμβολή, ἐπεισόδιον· (φρ.) «ἱστορικὴ παρεμπλοκή ἐν τρισκαίδεκα στίχοις ἐκτείνεται» (Εὐστάθιος).

παρέμφασις, (-εως), ἡ· (βλ. ἀδιάστολος), σημειῶν, ἐνδείξεων «χρονικὴ παρέμφασις» // ἡ διὰ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τοῦ προσώπου γραμματικὴ τροποποίησις τῆς σημασίας, ὅθεν ἡ πέμπτῃ ἐγκλίσει (;) ἐκλήθη «ἀπαρέμφατος*», αἱ δὲ λοιπαὶ ἐγκλίσεις, ἰδίᾳ ἡ ὀρίστ., «παρεμφατικά*».

παρεμφατικός, -ή, -όν· ὁ παρεμφαίνων, ὁ δηλῶν ἢ σημαίνων τροποποίησιν τινα ἐννοίας (μετὰ γενικῆς) «παρεμφατικὸν προσώπου» // «τὰ παρεμ-

φατικά» ἢ «παρεμφατικά ἐγκλίσεις εἶναι αἱ τέσσαρες: ὀριστική, ὑποτακτική, εὐκτική καὶ προστακτική ὡς παρεμφαίνουσαι πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἀπαρέμφατον*). Οἱ ῥηματικοὶ τύποι, ὡς γνωστὸν, διαιροῦνται εἰς «παρεμφατικούς» καὶ «ἀπαρεμφάτους». τὸ πλεῖστον μέρος τῶν παρεμφατικῶν συνετελέσθη παλαιότερον διὰ συνθέσεως δύο διαφόρων γλωσσικῶν στοιχείων καὶ ἐδῆλου τὴν σχέσιν τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον: ἄγ-ω (= ἄγων εἰμί). ὁ κύριος χαρακτήρ, τοῦ ῥήματος ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ἡ ἔνωσις αὕτη, κατὰ τὴν ὁποῖαν προτάσσεται τὸ κατηγορούμενον καὶ ἔπεται τὸ ὑποκείμενον. Τῶν στοιχείων τούτων τὸ ὑποκείμενον εἶχεν τὴν ἀρχὴν ἐκ ἀντωνυμιῶν: τίθη+ἐγὼ> τίθη-μι δηλ. ἡ κατάληξις τοῦ ῥήματος ἦτο προσωπικὴ ἀντωνυμία: παιδεύ-(ω)> (= παιδεύω ἐγώ), παιδεύ-(εις)> (= παιδεύεις σύ) κ.λπ.

παρενείρω. παρεμβάλλω, παρενθέτω, βάλλω τι ἐν τῷ μεταξύ. (φρ.) «τῷ λόγῳ περιττὰς προτάσεις παρενείρειν».

παρένθεσις, (-εως), ἡ. (ἄλλως παρέμβλημα, παρεμβολή*). //(Γραμμ.) φράσις, πρότασις εἰς τὸν λόγον παρεντιθεμένη καὶ ἰδίαν ἔνοιαν ἀποτελοῦσα καὶ ἡ ὁποία εἶναι ἄσχετος συντακτικῶς πρὸς τὴν ὅλην περίοδον, ὡς καὶ τὰ δύο σημεῖα (...), ἐντὸς τῶν ὁποίων περικλείεται ἡ παρεντιθεμένη φράσις, ἀποτελουμένη ἐκ μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων πρὸς ἐπεξηγήσιν συνήθως ἄλλης ἢ ἄλλων προηγουμένων λέξεων· αὕτη τίθεται ἢ μεταξὺ δύο κομμάτων, ..., ἢ ἐντὸς τῶν σημείων παρενθέσεως (...) ἢ ἐντὸς δύο παυλῶν — ... — ἐντὸς ἀναγρά-

φονται συχνάκις αἱ παραπομπαί, π.χ. (Πρὸς Ἐφεσίους Γ' 8). ὅταν ἀρχίζῃ ἡ παρένθεσις διὰ κεφαλαίων γραμμάτων ἡ τελεία τίθεται, πρὶν κλείσῃ ἡ παρένθεσις, π.χ. «Νεκτάριος» ("Ἅγιος τῆς Αἰγίνης). (ἐπιθ.) παρένθετος, -ος, -ον (= ὁ ἐντὸς παρενθέσεως κλεισμένος). παρενθετικός, -ή, -όν, ὁ τῆς παρενθέσεως (φρ.) «παρενθετικὴ πρότασις». (ῥ.) «παρενθέτω», «ὁρθογώνιος παρένθεσις» (= αἱ ἀγκύλαι []). (βλ. πρόθεσις, τμήσις) **παρεπιγραφή, (-ης), ἡ.** (Ῥητορ.) ῥητορικὸν σχῆμα, κατὰ τὸ ὁποῖον λέγεται τι ἐν παρόδῳ (παρεπιγράφεται). // τὸ ἐν εἶδει προσθήκης γεγραμμένον εἰς τὸ περιθώριον // ὁδηγία σκηρικὴ τιθεμένη εἰς τὸ περιθώριον τοῦ χειρογράφου· δράματος (τοῦτο παρατηρεῖται εἰς τὰ Σχόλια τοῦ Ἀριστοφάνους). ῥ. παρεπιγράφω (= γράφω εἰς τὸ περιθώριον). (φρ.) «τοῦτο (τὸ αὐλεῖν) παρεπιγράφεται δηλοῦν ὅτι μιμεῖται τις τὴν ἀηδόναν».

παρέπομαι. (συνοδεύω, συντροφεύω). // (Γραμμ.) «τὰ παρεπόμενα, (ἦτοι τὰ παρακολουθοῦντα αὐτά). «τὰ παρεπόμενα τῶν πτωτικῶν ῥημάτων», τὰ γνωρίσματα τὰ ἀπαραίτητα πρὸς προσδιορισμὸν τῆς ἐννοίας αὐτῶν, τῶν μὲν ὀνομάτων εἶναι τὸ γένος, ἡ κλίσις, ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ πτώσις, τῶν δὲ ῥημάτων ἡ φωνή, ἡ διάθεσις, ἡ συζυγία, ὁ χρόνος, ἡ ἔγκλισις, ὁ ἀριθμὸς καὶ τὸ πρόσωπον (βλ. τὰς λέξεις). // (Λογ.) «τὸ παρεπόμενον», τὸ ἀναγκαῖον ἢ τυχαῖον παρακολούθημα.

παρερμηνεία, (-ας), ἡ. ἡ ἐσφαλμένη ἐρμηνεία. (ῥ.) παρερμηνεύω.

παρέσχατος, -η, -ον. (Γραμμ.) «ἡ πα-

ρεσχάτη» ἢ «παρεσχάτη συλλαβή» (= ἡ παραλήγουσα*).

παρετυμολογία (-ίας), ἡ. (ἡ ψευδετυμολογία). (νεωτ. «παρασχετισμός*»). (εἰς τοὺς ἀρχαίους) τὸ ἐτυμολογεῖν παρά τινος ἢ ἐκ τινος, ἐκ τοῦ ὁποῖου «παρετυμολογῶ» (= ἐξετάζω τὴν ἐτυμολογίαν (παρὰ τὴν) λέξεώς τινος) (εἰς τοὺς νεωτ.) ὅχι ἡ κακὴ ἐτυμολογία (ἄλλως «ψευδετυμολογία») ἀλλ' ἡ ἐσφαλμένη σύναψις λέξεως πρὸς τινα ἄλλην, πρὸς τὴν ὁποῖαν οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει ἐτυμολογικῶς. Τὸ πρόσθετον «α» ἐκ παρετυμολογίας πρὸς τὸ «ἀ-Γιάνης» α + γιάνω, διδ' ἀγ-Γιάννης> ἀγιάννης· αἰγιόκλιμα> ἀγιόκλιμα κατὰ παρετυμολογίαν ἐκ τοῦ ἄγιος ἐσφαλμένως «ἀγιόκλιμα» (μὲ δασεῖαν). δωροδοκῶ (= δῶρα δέχομαι), νεωτ. κατὰ παρετυμολογίαν τοῦ δοκῶ πρὸς τὸ ἔδωκα> δωροδοκῶ (= δίδω δῶρα, δεκάζω τινα, διαφθείρω διὰ δώρων). «erba rosa» (= βοτάνη ῥοδόχρους) (κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ ῥίζα)> ἀρμπαρόριζα (= τὸ φυτὸν πελαργόνιον τὸ εὖοσμον). «tire bouchon» (= σύρω τὸ πῶμα, τὸν φελλόν)> τριμπουσόν (κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς «τρυνῶ») > τρυπησόν· «Βεγγάλη» Βεγγαλικά φῶτα (κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ φέγγω) «φεγγαλικά φῶτα» κ.λπ.

παρετυμολογῶ (-έω). (= παράγω τι πλαγίως).

παρηγορῶ (-έω) (τινα). (= παραμυθοῦμαι, ἐνθαρρύνω διὰ λόγων, καθησυχάζω, παραινῶ, συμβουλεύω. (φρ.) «παρηγορεῖν Ἀμομφάρετον» (Ἡρόδοτος), κατευνάζω. (φρ.) «παρηγορεῖν τὰ πάθη» (Πλούταρχος). μεταστρέφω (κν. γυρίζω

τὰ μυαλά). (φρ.) «παρηγόρουν λειοῖσι μύθοις» (Αἰσχύλος). μετριάζω τὸν ἐρεθισμόν). (φρ.) «παρηγορεῖν τὸν πλεύμονα» (Ἱπποκράτης). (πρτ.) παρηγόρουν, (μέλλ.) παρηγορήσω, (ἀόρ.) παρηγόρησα, (ὑποτ.) παρηγορήσω. (Μέσ.) παρηγοροῦμαι, π παρηγορούμην, ἀ παρηγορησάμην, (ὑποτ.) παρηγορηθῶ. — «τὰ παρηγοροῦντα» (= τὰ καθησυχαστικά μέσα), παρηγορία, παρήγορος, παρηγόρημα, παρηγόρησις, παρηγορικός, παρηγορητικός.

παρήχεω. (= ἀπομιμοῦμαι ἤχον, τόνον. (φρ.) «παρήχεται γὰρ ὁ κότινος τῷ κότῳ». (σχολ. Ἀριστοτέλους) (οὐσ.) παρήχημα (-ατος), τό.

παρήχησις, (-εως), ἡ. ἡχώ ὁμοίως πρὸς ἄλλον τινα ἤχον. // (Ῥητορ.) (ἄλλως παρονομασία*, ἐτυμολογικὸν ἢ συνήχησις* ἢ ὁμοιοκἀταρκτην* σχῆμα). σχῆμα, κατὰ τὸ ὁποῖον παρεντίθενται ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου τύποι τῆς αὐτῆς λέξεως. [εἶδος παρηγήσεως εἶναι καὶ τὸ ταυτόγραμμον*, ἦτοι ἡ τῶν ὁμοίων φθόγγων ἢ συλλαβῶν τῆς αὐτῆς λέξεως ἢ ἐν γένει λέξεως τῆς αὐτῆς ἢ διαφόρου ῥίζης διαδοχὴ εἰς τὸν αὐτὸν στίχον ἢ εἰς τὴν πεζὴν φράσιν, ὡς «τυφλὸς τὰ τ' ὦτα, τὸν τε νοῦν, τὰ τ' ὄμματα» (Σοφοκλῆς)]. «πειθεῖ Πειθέαν». (νεωτ.) «ὁ γαλανὸς ὁ οὐρανὸς ἐγέλα γάλα ὅλος». «ζῆς ραγιαῖς ραγιαδων». «χάρε, χαρὰ ποῦ μοῦ φερες καὶ λύπη ποῦ μοῦ πῆρες». «τραγοῦδι τραγουδῆστέ μου χιλιοτραγουδημένο τραγοῦδι». // (Μετρ.) ὁ ποιητὴς μεταχειρίζεται τὴν παρήχησιν διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ὠρσιζμένον ἀποτελεσμα, π.χ. «εἶχε ὁ γυαλὸς τῆς γλύκας

γυρογάλι» (Μαβίλης), «κάποιον ὁ ἥλιος σὲ κάποιο γιὰ τὸ θὰ γελᾷ» (Κ. Χατζόπουλος).

Ἄλλὰ εἰς τὰ περισσότερα τῶν ποιημάτων εἶναι ἐλάττωμα καὶ πρέπει νὰ ἀποφεύγεται, π.χ. «ἡ μά[να νᾶ]χῃ τὸν καημὸ κ' ἐ-κεῖνος νὰ γλεντάτῃ»· «κ' ἐ[φ' οὐ] συ[ννεφια]μένη μου σὺρᾶνέ»· καὶ εἰς τὰ δύο ποιήματα γίνονται οἱ στίχοι κακῶφωνοι.

παριαμβίς, (-ιδος), ἡ· (Μετρ.) μέλος πρὸς κιθάραν ᾄδόμενον· (φρ.) «ὑπαυλεῖν κιθάρα παριαμβίδας» (Ἡσύχιος).

παρίαμβος, (-ου), ὁ· (Μετρ.) ὁ πυρρίχιος* πούς· // ἡ παριαμβίς*.

παριαμβώδης, -ης, -ες (-ους)· (Μετρ.) πούς ἐκ βραχέας, μακράς, βραχέας καὶ δύο μακρῶν συλλαβῶν (υ-υ-).

Πάριον χρονικόν· ἡ «Πάριον μάρμαρον» (marmor parium) εἶναι λαϊκὴ χρονογραφία διασωθεῖσα μέχρι ἡμῶν ὑπὸ μορφὴν ἐπιγραφῆς ἐπὶ μαρμάρου συνταχθεῖσα ὑπὸ ἀγνώστου συγγραφέως εἰς Ἀττικὴν διάλεκτον ἐπὶ Διογνίτου ἄρχοντος Ἀθηνῶν (264-263 π.Χ.). Ἀξιόλογος πηγὴ τῆς ἱστορίας τῆς λογοτεχνίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Εἰς τοὺς 93 διασωθέντας στίχους εἰς δύο στήλας παρέχεται χρονολογικὸς πίναξ τῶν γεννήσεων καὶ θανάτων τῶν ἀξιολογωτέρων λογοτεχνῶν ἀπὸ τοῦ Κέκροπος μέχρι τοῦ 464 μ.Χ.

Ἐπάρχουν πολλὰ ἐκδόσεις «τοῦ Παρίου χρονικοῦ»· τὰ πρῶτα τεμάχια ἀνευρέθησαν κατὰ τὸν 16 αἰ. μ.Χ. ὑπὸ τοῦ Samson· ἕτερα τεμάχια ἀνευρέθησαν ὑπὸ τῶν Μ. Κ. Κρίστη καὶ Α. Βίλχεμ. Τοῦτο εἶναι ἀνθολογία ὑπὸ μορφὴν χρονικοῦ καὶ ἐκτὸς τῶν ἄλλων μνημονεὺς τοὺς

βασιλεῖς καὶ ἄρχοντας τῆς Ἀττικῆς, παρέχει χρονολογίαν πολιτικῶν γεγονότων καὶ μνείας ἐορτῶν, νικῶν εἰς ποιητικούς ἀγῶνας.

πάρισος, -ος, -ον· (Ῥητορ.) «τὸ πάρισον» ἄλλως «ἰσόκωλον*», σχῆμα λόγου, κατὰ τὸ ὁποῖον πρότασις ἢ ἡμιπερίοδος (κωλόν) ἔχει τὰς αὐτὰς συλλαβὰς περιπυρρῶν ἢ ἀντιστοιχίαν λέξεων πρὸς τὰς τῆς προηγούμενης προτάσεως ἢ ἡμιπεριόδου, π.χ. «Ἄ μὲν ἐπίστασαι, διαφύλαττε ταῖς μελέταις, ἃ δὲ μεμάθηκας προσλαμβάνε ταῖς ἐπιστήμαις».

παρισῶ (-ῶ)· ἐξιῶν· (φρ.) «αἱ συλλαβαὶ αἱ κατὰ τὸ τέλος παρισσοῦσαι τὰ κωλα»· // χρησιμοποιοῦ τὸ ῥητορικὸν σχῆμα παρίσωσις*.

παρίσωμα, (-ατος), τό· ἡ παρίσωσις*.

παρίσωσις, (-εως), ἡ· (Ῥητορ.) τὸ ῥητορ. σχῆμα ἄλλως καλούμενον ὁμοιόπτωτον*, ὁμοιοτέλευτον* καὶ ὁμοιοᾶρκτον*, τὸ ὁποῖον καθιστᾷ τὰς προτάσεις περιόδου ἢ κώλου τινὸς παρίσω· (φρ.) «παρισώσεσιν ἐχρήσατο» (Σοῦδα ἐν λ. Γοργίας).

πάροδος, (-ου), ἡ· (συνεκδοχ.) τὸ ἄχορικὸν ᾄσμα τὸ ᾄδόμενον, ἐνῶ ὁ χορὸς εἰσῆρχετο εἰς τὴν ὀρχήστραν διὰ τῆς παρόδου (βλ. ἐπιπάροδος).

παροιμία, (-ίας), ἡ· (δημ.) ἡ παροιμία, ἄλλως «ῥητόν*», σύντομον ἀπόφθεγμα ἐκφράζον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀλληγορικῶς καὶ σκωπτικῶς ἀληθείας ἐκ μακρᾶς πείρας εἰλημμένης, ἄλλως σύντομος διατύπωσις ἰδέας καταστάσα κοινὴ εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ καὶ ἀπορρέουσα ἀπὸ τῆς πείρας τῆς ζωῆς. Αὕτη ἀποφαίνεται διὰ τι ἢ συμβουλεύει περὶ τίνος καὶ εἶναι συνήθως ἀλληγορικῶς διατυπωμένη, π.χ. «σὺν

Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει»· (δημ.) «ἡ καλὴ μέρα ἀπὸ τὸ πρῶν φαίνεται». Αἱ παροιμίαι ἐκφράζουν τι ἐπιγραμματικῶς μετὰ παρομοιώσεων, π.χ. «ῥάβδῃ ξήλωνε δουλεῖα νὰ μὴ σοῦ λείπῃ», ἐνῶ τὰ γνωμικὰ φανερώουν πρακτικὴν τινα ἀλήθειαν ἢ δίδουν παραγγέλματα διὰ τὴν ζωὴν: «ἄκουγε πολλὰ καὶ λέγε λίγα».

παροιμιάζομαι· (= ὁμιλῶ διὰ παροιμιῶν· (φρ.) «τοιαῦτα ... φασὶν ἄνθρωποι ἐκάστοτε παροιμιαζόμενοι» (Πλάτων)· καθιστῶ τι παροιμιῶδες· (φρ.) «ὁ τὸν Θεὸν πρῶτον παροιμιασάμενος» (Πλάτων)· (ἀόρ.) ἐπαροιμιασάμην· τὸ ἐνεργ. «παροιμιάζω» (= ἀναφέρω, μνημονεύω τὰς παροιμίας τοῦ Σολομῶντος)· (φρ.) «τὸν Σολομῶντα ἐπαροιμιάζεν ἡμῖν τὸν λέγοντα» (Παλ. Διαθ.).

παροιμιακός, -ή, -όν· ὁ τῆς παροιμίας*· // (Μετρ.) «παροιμιακόν» (ἐνν. μέτρον), ἀναπαιστικός (υυ-), καταληκτικός διμέτρος ἀπαντῶν συνήθως εἰς τὸ τέλος ἀναπαιστικοῦ συστήματος.

παροιμιογραφία, (-ίας), ἡ· ἡ ἔρευνα, ἡ συλλογὴ, τὰ σχόλια καὶ ἡ ἐρμηνεία τῶν ἀρχαίων παροιμιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπαντοῦν εἰς κείμενα, τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος. Κίνητρον τῆς ἐρεῦνης ταύτης ἦτο ἡ ἀρχή, ὅτι αἱ παροιμίαι εἶναι λείψανα παλαιότητος φιλοσοφίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Πατὴρ τῆς παροιμιογραφίας δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ Ἀριστοτέλης, περὶ τοῦ ὁποῖου λέγεται ὅτι εἶχε συγγράψῃ βιβλίον «Περὶ παροιμιῶν».

παροιμιώδης, -ης, -ες, (-ους)· ὁ παροιμιακός, ὁ ὅμοιος πρὸς παροιμίαν· // «παροιμιώδης», τὰ παροιμιώδη ἢ παρηνθετικῶς ἐπιλεγόμενα, ὡς εἶναι «ἀλλ'

ἢ, τὸ λεγόμενον, κατόπιν ἐορτῆς ἤκομεν» (= ἄλλα πράγματι, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ λεγόμενον) (Πλάτων)· «τὸ τοῦ ποιητοῦ» κ.λπ. Ταῦτα κατὰ τινες εἶναι αἰτιατικά, κατ' ἄλλους ὀνομαστικά.

παροίνιος, -ος, -ον· «τὰ παροίνια μέλη» ἢ «παροίνιοι ὠδαί», τὰ ὡς τὰ σχόλια* φασίμενα κατὰ τὰ σύμπτωσις· «τῆς Πραξιλλῆς παροίνια» (βλ. πραξιλλεῖον).

παροινῶ (-έω)· (= φέρομαι ἀτάκτως κατὰ τὴν οἶνοποσίαν)· (φρ.) «μεθύων ἐπαρῶναι μάλιστα μὲν εἰς αὐτόν, εἶτα καὶ εἰς ἡμᾶς» (Δημοσθένης)· (πρτ. μετὰ διπλῆς αὐξήσεως) ἐπαρῶνουν, (ἀόρ.) ἐπαρῶνσα, (παθ. α') ἐπαρῶνῆθην, (πρkm.) πεπαρῶνῆκα, (παθ.) πεπαρῶνῆμαι· — πάροιος, παροίνιος, παροινία, παροίνημα.

παροίχομαι· (μετχ. παθ. παρακειμένου) παρωχημένος, -η, -ον (= ὁ ἔχων παρέλθει, περάσει)· (φρ.) «παρωχέτο γηθόσυνος ἀήρ» (Ἰλιάς)· // (Γραμμ.) «παρωχημένοι χρόνοι», οἱ δηλοῦντες, ὅτι τι ἐγένετο ἢ ὑπῆρξε κατὰ τὸ παρελθόν, οὗτοι εἶναι ὁ παρατατικός, ἀόριστος καὶ ὑπερσυντέλικος· (ἐπίσης θεωρεῖται ὁ παρακείμενος* ὡς δηλῶν ἐνεστώτα τελειωμένων)· (φρ.) «καὶ ἐντεῦθεν δὲ πειθόμεθα ὅτι σὺ παρωχημένον συντέλειαν σημαίνει ὁ παρακείμενος, τὴν γε μὴν ἐνεστώσαν» (Ἀπολλώνιος)· «παρωχημένοι φωναί», οἱ τύποι τῶν παρωχημένων χρόνων (τὰ ἀπαρέμφατα καὶ αἱ μετοχαὶ ἐφαπόμενα ἐξ ἱστορικοῦ χρόνου, παρωχημένου, λαμβάνονται ὡς «παρωχημένοι χρόνοι»), (πρβλ. ἀρχαίκοι* χρόνοι)· (φρ.) «παρ' ὀλίγον ἐπνίγη» (μεθ' ὀριστικῆς) ἢ ἄλλως «παρ' ὀλίγον ἦλθε νὰ πνιγῇ», δὲν

εἶναι ὀρθὸν τὸ «παρ' ὀλίγον νὰ πνιγῇ». **παρολκή**, (-ής), ἡ· (Γραμμ.) (= πλεονασμός*)· (φρ.) «κατὰ παρολκήν» (= ἔνεκα πλεονασμοῦ).

παρόμοιος, -ος, -ον· (Γραμμ.) ὁ ἔχων παρήχησιν*· (φρ.) «οὔτε πάρισα* ... τὰ κῶλα ἀλλήλοις οὔτε παρόμοια».

παρομοίωσις, (-εως), ἡ· (Ῥητορ.) ἄλλως «παρόμοιον» (σχῆμα), τὸ ῥητορικὸν σχῆμα, ὅταν ἔχη ὅμοια τὰ ἔσχατα ἐκότερον τῶν κώλων (ἡμιπεριόδων)· «Ἀναγκαῖον δὲ εἶναι ἢ ἐν ἀρχῇ ἢ ἐπὶ τῆς τελευτῆς ἔχει αὐτὴ τὰ ὀνόματα· καὶ ἐν ἀρχῇ μὲν πάντοτε τὰ ὀνόματα», π.χ. «ἀγρὸν γὰρ ἔλαβον ἀγρὸν παρ' αὐτόν», εἰς δὲ τὸ τέλος τὰς ἐσχάτας συλλαβὰς ἢ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος πτώσεις ἢ τὸ αὐτὸ ὄνομα, π.χ. «ψήθησαν αὐτὸν παιδίον τετοκέναι, ἀλλ' αὐτοῦ αἴτιον γεγενῆσθαι καὶ ἐν πλείσταις δὲ φροντίσι καὶ ἐν ἐλαχίσταις ἐλπίσι κ.λπ.»· (φρ.) «παρισώσεις καὶ παρομοιώσεις*» (πρβλ. παρήχσεις, παραβολή). // (Εἰς τὴν λογοτεχνίαν) σχῆμα λόγου, κατὰ τὸ ὁποῖον παρομοιάζει τίς τι πρὸς ἄλλο πρᾶγμα διὰ τῶν ἐπιρρημάτων ὡς, καθὼς, ὁπῶς, ὡσάν, σάν, σάμπως, π.χ. «ὠραιώθησαν σιαγόνες σου ὡς τρυγόνος», «τρέχει γογγύοντα σὰν ἄλογο»· // σύγκρισις· «ἡ πονηριὰ τῶν γυναικῶν δὲν ἔχει παρομοίωσιν»· // (Μετρ.) εἰς τὴν ποίησιν διὰ τῆς παρομοιώσεως παραλληλίζονται ἔμφυχα ἢ ἄφυχα μεταξύ τῶν, ὥστε νὰ καταστοῦν περισσότερον φανερά, π.χ.

«Ζάχαρι νάναι ὁ ὕπνος σου καὶ μέλι τῶν νεύρων σου»

(Γ. Μαρκοράς).

«Κυλὰ τὸ βρόχινο νερὸ καὶ πάει σὰν μυρολόι»

(Τ. Μωραϊτίνης). **παρομολογία**, (-ίας), ἡ· (Ῥητορ.) ὁμολογία προσποιουμένη, ἡ μερικὴ παραδοχή. **παρονομάζω**· ὀνομάζω τι διὰ τινος μικρᾶς ἁλλοιωσεως, π.χ. «Ἀκτικὴν τὴν νῦν Ἀττικὴν παρονομασθεῖσαν»· // παράγω· // ὀνομάζω ἔκ τινος· // λαμβάνω παρωνύμιον· (φρ.) «ἐκ τούτου δὲ Σούρας παρωνομάσθη» (Ἀπολλώνιος Δύσκ.).

παρονομασία, (-ίας), ἡ· ἡ «παρήχσεις*» ἢ τὸ «ἐτυμολογικὸν*» σχῆμα, σχῆμα λόγου ὡς λογοπαίγνιον ἐπὶ λέξεων ὁμοήχων, αἱ ὁποῖαι μεταβαλλόμεναι σχηματίζουν ἄλλας διαφόρους ἐννοίας, ὡς «Σαμία μία ναῦς», «Πρόθοος θοὸς ἡγεμόνευεν», (ἄλλως συνήχσεις), (δμη.) «ράχη σὲ ράχη περπατεῖ λημέρι σὲ λημέρι»· // σχῆμα, κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ αὐτὴ λέξις λαμβάνεται κατὰ τὴν κυρίαν σημασίαν αὐτῆς καὶ ἐπιφέρεται τροπικῶς κατ' ἄλλην ἔχουσαν ὁμοιότητά τινα πρὸς τὴν πρώτην, π.χ. «ἐγὼ δὲ σὺ τοῦτο δέδοικα, εἰ Φίλιππος ζῇ ἢ τέθνηκεν, ἀλλ' εἰ τῆς πόλεως τέθνηκε τὸ τοῦς ἀδικούντας μισεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι» (Δημοσθένης)· οὕτω καὶ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τινος πρὸς τὸν ἄποικον τὸν δικαζόμενον συνεχῶς δι' ἀμπέλους (κλήματα) «οὐ κλήματα φέρουσιν, ἀλλ' ἐγκλήματα»· // (Ῥητορ.)· σχῆμα λέξεως, κατὰ τὸ ὁποῖον παρατίθενται διάφοροι λέξεις τῆς αὐτῆς ρίζης, ὡς «Πανσανίον δὲ πανσαμένον»· εἰς τὴν παρονομασίαν περιλαμβάνεται καὶ τὸ ἐτυμολογικὸν σχῆμα, «νοσῶ νόσον», «χαίρω χαράν» κ.λπ.· // προσωνύμιον ἢ παρωνύμιον (κν. παρανόμι, παρατσούκλι)· // τὸ παράγωγον.

παροξύνω· (Γραμμ.) τονίζω τὴν παραλήγουσαν λέξεώς τινος δι' ὀξείας (ἄλλως πα-

ροξύτωνῶ).

παροξύτωνος, -ος, -ον· (Γραμμ.) ὁ ἔχων ἐπὶ τῆς παραληγουσῆς ὀξείαν, ὡς λόγος, φήμη, χαίρω, ἔχω κ.λπ.· // (Μετρ.) (ἐπὶ στίχων) ἐκεῖνος τοῦ ὁποῖου ἡ τελευταία λέξις τονίζεται ἐπὶ τῆς παραληγουσῆς· (ρ.) παροξύτωνῶ (-έω) (= παροξύνω, ἦτοι θέτω ὀξείαν ἐπὶ τῆς παραληγουσῆς).

παρρησιάζομαι· (ἀποθ.) (= ὁμιλῶ μετὰ παρρησίας, θαρραλέως, ἐλευθέρως)· (φρ.) «διότι ἐπαρρησιάσασθέ μοι καὶ διελέχθε» (Αἰσχίνης)· (πρτ.) ἐπαρρησιάζομαι, (μέλλ.) παρρησιασθῆναι, (ἀόρ.) ἐπαρρησιασάμην, (μέλλ.) παρρησιασθῆναι, (ἀόρ.) ἐπαρρησιασάμην, (ὑποτ.) παρρησιασάμην, (πρμ.) πεπαρρησιάσμαι, (μετχ.) πεπαρρησιασμένος, -η, -ον· «τὰ πεπαρρησιασμένα» (= τὰ λεχθέντα ἐλευθέρως, μετὰ παρρησίας)· — παρρησία, παρρησιαστικός, παρρησιαστής (= ἐλευθερόστομος), παρρησιώδης.

παρωδία, (-ίας), ἡ· (ἄλλως «παρῳδήματόν», (μετρ.) «παρῳδήσις ἡ»)· ἡ διαστροφή κωμικῶς, σκωπτικῶς ἢ χλευαστικῶς λόγου σπουδαίου ἢ ποιήματος· «παρωδία οὕτω λέγεται, ὅταν ἐκ τραγωδίας μετενεχθῇ λόγος εἰς κωμωδίαν» (Σοῦδα)· // (μετρ.) ἡ ἄσις μέρους ἔπους τινός, πεζῶς τοῦ ὑπολοίπου ἀναφερομένου· (φρ.) «ὅταν ὁ λέγων μέρος τοῦ ἔπους τὸ λοιπὸν παρ' αὐτοῦ πεζῶς ἐρμηνεύσῃ» (Ἐρμογένης)· (ἐπιθ.) παρωδός, -ός, -όν· (ρ.) παρωδῶ (-έω)· // «παροδεία, (-ας), ἡ» (= πάροδος, παρέλευσις)· παρωδικός, -ή, -όν· (= κωμικός)· παροδικός, -ή, -όν· (= παρεχόμενος, περαστικός· ὁ ἀνήκων εἰς τὴν πάροδον τοῦ δράματος).

παρωνυμία, (-ίας), ἡ· (καὶ παρωνύμιον,

(-ίου), τό· πρόσθετον ὄνομα ἢ σκωπτικὸν προσωνύμιον, (κν.) παρατσούκλι, παρανόμι)· // (Γραμμ.) παραγωγή λέξεως (ὀνόματος) ἐξ ἄλλης διὰ τινος μικρᾶς μεταβολῆς, π.χ. δῶσω > ὁ δῶσων, θρασὺς > ὁ Θράσων, Φοῖβος > ἡ Φοῖβη, ἱερός > ἡ Ἱέρων κ.λπ.· (ρ.) παρωνυμῶ (-έω) (= παρωνυμιάζω, ἦτοι καλῶ διὰ παραγωγῆς ὀνόματος)· (οὐς.) τὸ παρωνύμιον, τὸ ἐπώνυμον, (κν.) παρατσούκλι· // «κατὰ παρωνύμιον σχηματισμόν», κατὰ παρετυμολογίαν, παρετυμολογικῶς· (φρ.) «τὸν δὲ λάθυρον καὶ τὸν ἐρέβινθον ὡς παρωνύμως ἐκ τοῦ ἐρέβους καὶ τῆς λήθης».

παρωνύμος, -ος, -ον· (ἄλλως ὀνοματικός*), παράγωγος, ὁ ἐσχηματισμένος διὰ μικρᾶς μεταβολῆς· // «τὰ παρωνύμα» (βλ. ῥῆμα)· // «παρωνύμα» ἢ «παρωνύμοι λέξεις», αἱ ἔχουσαι περίπου ὁμοίαν προφορὰν καὶ ὁμοιάζουσαι, ἀλλ' εἶναι διαφορετικαὶ λέξεις μὴ ἔχουσαι μεταξύ τῶν συχναῖς σχέσιν τινὰ: μοίραρχος - μέραρχος, Ἰνδός - Ἰνδιάνος, χαραμάδα (= ἄνοιγμα θύρας, τοίχου) - χαραματιά (= χαράξιά) κ.λπ.· // «το-νικά παρωνύμα», λέξεις διακρινόμεναι διὰ τοῦ διαφόρου τονισμοῦ τῶν, π.χ. «μὴ φορὰ καὶ ἓνα καιρὸ» - «πῆρε φόρα γιὰ νὰ τρέξῃ», οὕτω καὶ «πότε - ποτέ», «σκεπή - σκέπη», «μάτια - ματιά» κ.λπ.· ἐνίοτε ταῦτα διαφέρουν καὶ κατὰ τὴν ὀρθογραφίαν, π.χ. περῶν - παίρνω, πεινῶ - πίνω, σφαγεῖο - σφάγιο, σχολεῖο - σχολίο.

παρωνυμῶ (-έω)· (καὶ παρωνυμιάζω)· ἐτυμολογῶ, καλῶ διὰ παραγωγῆς ὄνομα-τος· (φρ.) «Σπάρτης παρωνυμουμένης ἀ-

πὸ φυτοῦ σπάρτου» // (Γραμμ.) «τὰ π ἄ ρ ὡ ν υ μ α», ἴτοι τὰ σημαίνοντα τὸ ἔχειν τὸ σημανόμενον ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου ἢ τὸ ἀνῆκειν ἢ τὸ ὅμοιον εἶναι πρὸς αὐτὸ ἢ τὸ κατὰγεσθαι ἐξ αὐτοῦ κ.λπ., π.χ. ἀγγέλη> ἀγγελήτης, Ἀσία> Ἀσιάτης, θίασος> θιασώτης κ.λπ.

παρωχημένος, -η, -ον· (βλ. παροίχομαι).

πᾶς, πᾶσα, πᾶν· (τὸ πᾶν ἂν καὶ βραχὺ περισπᾶται κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ἄρσ. πᾶς, (παντός), (πρβλ. Πᾶναγιώτης> Πᾶνος, οὕτω δωρ. καὶ αἰολ. «πάνν»)· (ἐν συνθ. ἅπᾶν, ἀμπᾶν, σύμπᾶν, ἔμπᾶν· τὸ δὲ ἐπίρρ. ἐπίπᾶν καὶ παρᾶπᾶν εἰς τοὺς ἀττικοὺς ἔχει τὸ πᾶν μακρόν)· (= ὅλος, ἀκέραιος, ὁλόκληρος) // σύμπας, ἅπας· // (ἐπιτακτικῶς) ἀνώτατος, μέγιστος· (φρ.) «πᾶσας ἀρετὰς λάφυρ' ἔχων» (= μεγίστης ἀρετῆς) (Σοφοκλῆς), (νεοελ.) «κατέβαλα πᾶσαν προσπάθειαν» // (ἐπιμεριστικῶς) ἕκαστος (κν.) καθένας, κάθε· (φρ.) «φιλεῖ γὰρ πρὸς τὰ χρηστὰ πᾶς ὁρᾶν» (Σοφοκλῆς) // (ἀοριστολογικῶς) ὁ ὁποιοσδήποτε, ὁστισδήποτε· (φρ.) «παντὸς ἀνδρὸς ἐστὶ (γυνῶναι)» (Πλάτων) // παντοῖος, παντοδαπός· (φρ.) «πρὸς οἶκον ἦλθε πᾶσαν εὐκλειαν φέρων» (Σοφοκλῆς) // (ὀρθογρ.) ὅταν ὑπάρχη τὸ τ παροξύνονται, π.χ. πάν-τα, πάν-τ-ες, πάν-τ-ας, ἄλλως περισπᾶται ἢ προπερισπᾶται: πᾶς, πᾶσα, πᾶν, πᾶσαν, πᾶσαι πλὴν τοῦ τὰς πᾶσας (διότι τὸ -ας τῆς αἰτ. εἶναι μακρόν)· (φρ.) «κρατῶ πᾶσαις» (= παμφηφει ἐπικρατῶ)· «πᾶσαις ἢ Ἀκαδημία κρατεῖ πλὴν μιᾶς» (Λουκιανός)· «οἱ Ἅγιοι Πάντες» (= οἱ ἐν τῷ συνόλῳ γνωστοὶ καὶ ἄγνωστοι ἅγιοι καὶ ἱεροὶ ἄνδρες)·

// ὁ Πᾶν (τὸν Πᾶνα) (τὸ -αν μακρόν) (κύριον ὄνομα).

πασιγραφία, (-ίας), ἡ· σύστημα γραφῆς διὰ γραμμάτων ἢ σημείων παριστάντων πράγματα ἢ ἐννοίας, ὥστε νὰ εἶναι κατανοητὰ ὑπὸ πάντων τῶν ἀνθρώπων.

πάσσω, -ων, πάσσω (-ονος)· συγχριτικὸν τοῦ παχύς· πάσσω (= παχύτερος, ῥωμαλεώτερος).

πάστα, (-ας), ἡ· (<ἰταλ.) pasta <(ἐλλην.) πάστη (= ζύμη, ζωμὸς ἀλφίτων, γλύκισμα)· (φρ.) «πάστα βρώμα ἐκ τυροῦ ἀνάλου μετὰ σεμιδάλεως καὶ σησαμίδων σκευαζόμενον, οἱ δὲ ἔττος ἀλφίτοις μεμειγμένον»· (Ἡσύχιος) // (μτφ.) (= φύσις ἀτόμου)· (φρ.) «ὁ φίλος σου δὲν εἶναι καλὴ πάστα».

Πάσχα τό· (ἁκλ.) (ἐκ τοῦ Pâsach = παρέρχομαι) (τὸ ἐβραϊκὸν φάσκα)· (ῥ.) πασχάω· (φρ.) «πασχάλιος ἄμνος».

πάσχω· (= εἶμαι τὸ ἀντικείμενον ἐνεργείας τινός)· (φρ.) «παραπλήσια δὲ καὶ οἱ ἐπὶ τῶν νεῶν αὐτοῖς ἔπασχον» (Θουκυδίδης)· (πρτ.) ἔπασχον, (μέλλ.) πείσομαι, (ἀόρ.) ἔπαθον, (πρκμ.) πέπονθα, (ὑπερσ.) ἐπεπόνθην· (ὑπ.) ἐ πάσχω, ἂ πάθω, πρ πεπόνθω, πεπονθῶς ὦ· (εὐ.) ἐ πάσχοιμι, μ πεισοίμην, ἂ πάθοιμι, πρ πεπόνθοιμι, πεπονθῶς εἴην· (προστ.) ἐ πάσχε, ἂ πάθε, πρ πεπονθῶς ἴσθι· (ἀπ.) ἐ πάσχειν, μ πείσεσθαι, ἂ παθεῖν, πρ πεπονθέναι· (μετχ.) ἐ πάσχω, -ουσα, -ον, μ πεισόμενος -σόμενη, -σόμενον, ἂ παθῶν, -οῦσα, -όν, πρ πεπονθῶς, -θυῖα, -θός· τὸ «πάσχω» παθητικῆς διαθέσεως λαμβάνεται καὶ ὡς παθ. τῶν ῥημ. πράττω, ποιῶ, δρῶ (-άω)· (μετὰ αἰτ.)· (φρ.) «παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν» (Ἰσοκράτης)· «τί

παθῶν;» ὡς καὶ «τί μαθῶν;» (= διατί;· (φρ.) «κακῶς πάσχω» (= δυστυχῶ), «εὖ πάσχω» (= εὐτυχῶ), «εὖ πάσχω ὑπὸ τινος» (= εὐεργετοῦμαι ὑπὸ τινος)· — πάθος, πάθημα, πῆμα (= πάθημα), πάθησις, παθητικός, πένθος, πημαίνω, πημονή, πασχικός (= ἐπιληπτικός), πασχισμός (= πάθος τοῦ κιναίδου), πασχισιάω· «τὸ πεπονθός» (= μορφή τροποποιημένη) // (Γραμμ.) (ἐπὶ λέξεσιν) ὑπόκειμαι εἰς μεταβολάς· ἔχω σημασίαν παθητικὴν.

πάτερ· (Ὁρθογρ.) (κλητικὴ τοῦ πατὴρ ὡς προσηγορία κληρικῶν)· ὁ πάτερ - Ἀντώνιος· (ὀρθότ. νὰ τίθεται ὁμοιοπῶτως πρὸς τὸ ὄνομα), ὡς ὁ πατήρ - Ἀντώνιος· τοῦ πατρὸς - Ἀντωνίου· τὸν πατέρα - Ἀντώνιον, ὦ πάτερ - Ἀντώνιε·

πατρικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) «ἡ πατρική» (= ἡ γενικὴ πτώσις)· (φρ.) «ἡ δὲ γενικὴ λέγεται κτητικὴ τε καὶ πατρικὴ, ἐπειδὴ δι' αὐτῆς ποιούμεθα τὰ γένη, τὰ κτήματα καὶ τὰς πατριδας».

πατρολογία, (-ίας), ἡ· ἡ συλλογὴ τῶν συγγραμμάτων τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων // κλάδος τῆς θεολογίας πραγματευόμενος περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς συγγραφικῆς δράσεως τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς ὀκτὼ πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας· (ἐπιθ.) πατρολογικός, -ή, -όν.

πατρωνυμία, (-ίας), ἡ· ἡ ἐκ πατρικοῦ ὀνόματος σχηματισθεῖσα ὀνομασία ἢ διὰ πατρωνυμικοῦ* (Πηλεύς)> Πηλείδης, (Ἀτρεΐς)> Ἀτρεΐδης, (βλ. -ειδης).

πατρωνυμικός, -ή, -όν· ὁ ἐκ πατρικοῦ ὀνόματος σχηματισθείς // (Γραμμ.) (ὡς οὐς.) «πατρωνυμικὰ τά» (ἄλλως οἰκογενειακά), οὐς. ὀνόματα σημαίνοντα τὴν ἀ-

πὸ πατρὸς ἢ ἐκ προγόνου καταγωγὴν υἱοῦ, θυγατρὸς ἢ ἀπογόνου τινός· αἱ καταλήξεις τούτων εἶναι· -δης, (θηλ.) -ας, -ιάδης, -ίδης, π.χ. Αἰνείας> Αἰνεϊάδης (θηλ.) Αἰνεϊάς, Θεστίος> Θεστιτιάδης, Θεστιάς, Φέρης> Φερητιάδης, Φερητιάς, Πηλεὺς> Πηλεΐδης, Πάνθοος> Πανθοΐδης // (Ὁρθ.) τὸ ι τῆς καταλήξεως -ίδης μετὰ τοῦ χαρακτῆρος ε καὶ ο συναιρεῖται εἰς ἐῖ ἢ οἱ, ὡς Πηλέως> Πηλεΐδης, Πάνθοος> Πανθοΐδης // τὰ πατρωνυμικὰ εἰς -δης, -ίδης σημαίνουν: α) φυλὴν, ὡς Ἀδμαντ-ίδης, καὶ εἶναι β) ἐθνικὰ ἐξ οἰκιστῶν ἢ βασιλέων, ὡς Κεκροπ-ίδαι, Ἐρεχθε-ίδαι (οἱ Ἀθηναῖοι), γ) ἀνδρωνυμικά, ὡς Σίμων-ίδης καὶ δ) δηλοῦν δῆμον, ὡς Δαιδαλ-ίδαι· Ὑπάρχουν καὶ εἰς -ιδεύς, τὰ ὅποια δηλοῦν νεογνὰ καὶ μάλιστα ζώων, π.χ. λεοντιδεύς, χηνιδεύς, κορωνιδεύς κ.λπ., ἀλλὰ καὶ ἐρωτιδεύς, ἀδελφιδεύς ὡς καὶ ἀδελφιδούς, ἀνεψιαδούς, θυγατρίδους κ.λπ. [δι' ἄλλης παρεκτάσεως τούτων σχηματίζονται τὰ ἐπιρρ. εἰς -δόν, -δην, -ίνδην, -ίνδα, -δῖς, π.χ. σχε-δόν, σώρη-δόν· φύρ-δην, μίγ-δην· ἀριστ-ίνδην, πλεκτ-ίνδην· διελκυστ-ίνδα, χυτρ-ίνδα· ἀμοιβη-δῖς, στοιχη-δῖς κ.λπ. ε) ἐκ τῆς γενικῆς ἐννοίας τῆς κτήσεως, τοῦ ἀνῆκειν, τοῦ κατὰγεσθαι ἐκ τινος ἀνεπτύχθησαν καὶ τὰ εἰς -ιος (-ειος, -αῖος κ.λπ.) πατρωνυμικά, π.χ. (Κρόνος)> Κροníος, (Τελαμών)> Τελαμώνιος, (Ἀντιγένης)> Ἀντιγένηςιος, Λακράτειος, (Αἰσχίνης)> Αἰσχίναιος, (Νικίας)> Νικίαίος, (Καλλίας)> Καλλίαίος κ.λπ.

Τὰ πατρωνυμικὰ ταῦτα α) εἰς εἶδος κτητικῶν ἐπιθέτων ἀπὸ κυρίων ὀνομάτων πα-

ραγόμενα δὲν ἔχουν ἀνάγκη οὐσιαστικῶν πρὸς συμπλήρωσιν, ὡς συμβαίνει εἰς τὰ ἄλλα κτητικά ἐπίθετα, (πρβλ.) *Κρηναῖαι* (νύμφαι), ἀλλὰ *Κρηνίδες*· β) ἀπέφευγον ταῦτα οἱ πεζογράφοι θεωρήσαντες ὡς ἀρχαιοπρεπῆ· τούτου ἕνεκα εἰς τὴν Ἀττικὴν ἦσαν τελείως ἄγνωστα τὰ εἰς -ίων, τὰ δὲ εἰς -δης γνωστὰ μὲν, ἀλλ' ὅχι πατρωνυμικά, ἀλλὰ πρῶτον ὡς κύρια: *Μιλτιάδης*, *Εὐριπίδης*, *Θουκυδίδης*, καὶ δεύτερον ὡς ὀνόματα γενῶν ἐκφερόμενα κατὰ πληθυντικόν, π.χ. *Ἀλκμεωνίδαι*, *Ἐρεχθεῖδαι*, *Εὐμολπίδαι*, *Πεισιστρατίδαι* κ.λπ., ὁμοίως ἐδήλουν τοὺς ὀπαδοὺς, τοὺς υἱοὺς, τὰ θρέμματα. κ.λπ., ἦτοι τοὺς ὁμοίους πρὸς τὸ πρωτότυπον: *ἐμοκοπίδης*, *χρεωκοπίδης*, *μισθαρχίδης*, *ἐκαιοσυλλεκτιάδης*, *βοῖδης* (= ὁ πρῶτος, ὅμοιος τῷ βοί) κ.λπ., γ) λέγονται μὲν ταῦτα ἀπὸ τοῦ κυριωτέρου πατρωνυμικά, ἀλλὰ τούτων τινὰ εἶναι καὶ μητρωνυμικά: *Λητωίδης*, *Δαναΐδης*, *Φιλυρίδης*, ἀλλὰ καὶ πατρωνυμικά: *Ἀτρείδης* (= ὁ Ἀγαμέμνων), *Αἰακίδης* (= ὁ Ἀχιλλεύς) κ.λπ., ἄλλα σχηματίζονται ἀπὸ τῆς χώρας ἢ ἀπὸ ιδιότητος αὐτῆς: *Ἐλευσινίδης*, *Ἐλικωνίδης*, *Ὀρειάδες* (αἱ Μοῦσαι), *Δρυάδες* κ.λπ., μερικά εἰς -δης (δωρ. -δας) εἶναι καὶ ὀνόματα δηλωτικὰ ἀφύχων, π.χ. *ἡσυχίδης* (δρόμος), *ἡμερίδης* (οἶνος), *Καιάδας* κ.λπ. // (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ίδης πατρωνυμικά ἢ τύπου πατρωνυμικοῦ εἴτε ἀπὸ τῆς ὀνομαστικῆς εἴτε ἀπὸ τῆς γενικῆς τῶν εἰς -ος ἀρσενικῶν προερχόμενα γράφονται διὰ τοῦ ι, π.χ. (Κρόνος) *Κρονίδης*, *Κλυτίδης*, *Πριαμίδης*, *Πελοπίδης*, *Τανταλίδης*, *Εὐριπίδης*, *Υπερίδης*, *Λεωνίδης* κ.λπ., ἐξαιροῦνται καὶ γράφονται διὰ τῆς ει διφθόγγου τὰ ὑπερδισύλ-

λαβα ἔχοντα τύπον πατρωνυμικοῦ: *Λυσείδης*, *Κηκείδης*, *Κυθνείδης*, *Ὠρείδης*, *Ἐγεφυλλείδης*, *Σκυθροπειδης*, *Θαρελείδης*, *Φιλομηλείδης*· τὰ Ὑδης καὶ Πύδης εἶναι δισύλλαβα. Τὰ εἰς -ίδης πατρωνυμικά παραγόμενα ἐξ ὀνομάτων, τὰ ὅποια λήγουν εἰς ν, ξ, ρ, σ, φ καὶ -ος καὶ μὴ ἔχοντα εἰς τὴν παραλήγουσαν τὴν δίφθογγον «αι» γράφονται διὰ τοῦ ι, π.χ. (Μέμνων) *Μεμνονίδης*, (Φοῖνιξ καὶ Φοῖνιξ) *Φοινικίδης*, (Νέστωρ) *Νεστορίδης*, (Κύκλωφ) *Κυκλωπίδης*, (Λάγος) *Λαγίδης*, (Ἄριστος) *Ἀριστίδης* (ἄλλο Ἀριστείδης ὁ), (Μίνως) *Μινωίδης* - *Μινώδης*, (ἦρω) *Ἡρωίδης* - *Ἡρώδης*. // τὰ ἐκ τῶν εἰς -εὺς καὶ -αῖος παραγόμενα γράφονται διὰ τῆς ει διφθόγγου, π.χ. (Ἄτρεϋς) *Ἀτρεΐδης*, (Ἀλκαῖος) *Ἀλκείδης*. // τὰ ἀπὸ τῶν εἰς -ης (-ους) παραγόμενα καὶ ἔχοντα βραχέϊαν παραλήγουσαν γράφονται διὰ τοῦ ι, π.χ. *Εὐτύχης*, (-οῦ), ὁ *Εὐτυχίδης*, ἐὰν δὲ ἔχουν μακράν παραλήγουσαν διὰ τῆς ει διφθόγγου, π.χ. Ἡρᾶ-κλῆς > *Ἡρᾶκλειδης* πλὴν τῶν τριῶν γραφομένων διὰ τοῦ ι, (Θρασυμήδης) > *Θρασυμηδίδης*, (Δικῆρης) > *Δικηρίδης*, Θεοκύδης > *Θεοκυδίδης* (καὶ κράσει τοῦ ε καὶ ο εἰς ου) > *Θουκυδίδης*. // (Δημοτ.) ἐκτὸς τῶν εἰς -ίδης, -άδης, -ιάδης πατρωνυμικῶν (*Γιάννης*) > *Γιαννίδης*, (*Νικόλαος*) > *Νικολαΐδης*, (*Δημήτριος*) > *Δημητριάδης*, (*Φώτης*) > *Φωτιάδης* κ.λπ. ὑπάρχουν καὶ πατρωνυμικά κατὰ γενικὴν καὶ παράλειψιν τοῦ γιός, κύρη: *Πέτρον*, *Ἀναγνώστου*, *Οἰκονόμου*, *Σταύρου*· τούτων τὰ περισσότερα εἶναι ὑποκοριστικά κατὰλήγοντα εἰς κατὰλήξεις τῶν ὑποκοριστικῶν (-ακης, -ακι, -ακος,

-ουλης, -ουλα, -πουλος κ.λπ.), π.χ. (Πέτρος) > *Πετράκης*, (Δημήτριος) > *Δημητράκος*, (Γιάννης) > *Γιαννούλης*, (Βασίλης) > *Βασιλικούλα*, (Κωνσταντής) > *Κωσταντέλης*, (Ἀντώνης) > *Ἀντωνόπουλος*, (Χρῖστος) > *Χριστόπουλος* κ.λπ. ὑπάρχουν καὶ ὀνόματα ἐκ τῆς μητρὸς, π.χ. (Γιαννάκινα) > *Γιαννάκινας*, (Κώσταινα) > *Κώσταινας* κ.λπ. παραγωγικαὶ κατὰλήξεις πατρωνυμικῶν ὑπάρχουν καὶ κατὰ τόπους π.χ. (Μάνη) -έας: *Δημητρεάς*, (Κεφαλληνία) -ᾱτος: *Λορεντζᾶτος*, *Λασκαράτος*, (Κρήτη) -ακης καὶ -ακίς: *Παπαδογιωργάκης* (-ακης), *Ἀντωνάκης*, (Μικρὰ Ἀσία) -ογλου: *Ἀντωνόγλου* κ.λπ.

πατρωνύμιος, -ος, -ον (= ὁ προερχόμενος ἐκ τοῦ πατρός). // (Γραμμ.) «πατρωνύμιον ὄνομα τό»· «τὸ πατρωνύμιον» (ὡς ἐπίρρ.) (= πρὸς πατρός, ἐκ τοῦ πατρός).

πατρώνυμος, -ος, -ον (= ὁ φέρων τὸ πατρικὸν ὄνομα), (νεωτ.) «τὸ πατρώνυμον» (= τὸ ὄνομα τοῦ πατρός). (φρ.) «ἐκαστος φέρεται ἔχων τρία ὀνόματα, τὸ ἐπίθετον, τὸ (μικρόν) ὄνομα καὶ τὸ πατρώνυμον»

πατρωνυμοῦμαι (-έομαι). (Γραμμ.) σχηματίζω τὸν πατρωνυμικὸν τύπον (φρ.) «διὰ τοῦ -αδης πατρωνυμοῦνται καὶ τὰ εἰς -ης κύρια» (Εὐστάθιος).

πατρῶος, -ῶα, -ῶον καὶ -ος, -ος, -ον ὁ πατρικός. // (Γραμμ.) πατρῶος ὁ, δηλοῖ κτησιν, περιουσίαν πατρόςθεν προερχομένην, ἐνῶ πάτριος, ὁ προερχόμενος ἐκ παρὰδόσεως, ὡς ἦθη, ἔθιμα, ἀντιλήψεις **πατῶ** (-έω). (ἀόρ.) ἐπάτησα. (φρ.) «πεπατημένη λέξις» (= συνηθεστάτη).

παῦλα, (-ης, δημ. -λας), ἡ (= παῦσις, σταμάτημα, κατάπαυσις). // (Γραμμ.) σημεῖον (γγραμμή ὀριζοντία —), διὰ τῆς ὁποίας σημειοῦται ἡ διακοπὴ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου, ἡ ὁποία δύναται νὰ τεθῇ καὶ μεταξὺ δύο κομμάτων [...], ἢ δύο παυλῶν [...], ἢ παρενθέσεων [...], π.χ. «ἦλθε ἡ θεία μου — ὥρα της καλῆς — καὶ με παρεγόρησε» ἢ [ὥρα της καλῆς,] ἢ [ὥρα της καλῆς]. Αὕτη τίθεται εἰς τὸν διάλογον διὰ νὰ δείξῃ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ὁμιλοῦντος προσώπου, π.χ. «-Σὲ ἐρωτῶ ποιὸς εἶσαι, - εἶμαι παλαιὸς φίλος», ἢ διὰ νὰ φανῇ ἐντονωτέρα ἡ ἀντίθεσις τῶν προηγούμενων πρὸς τὰ ἀκόλουθα, π.χ. «θέλουν - μὰ δὲ βολεῖ νὰ λησμονήσουν» («Λήθη» Μαβίλη). Διὰ νὰ δειχθῇ ἡ ἀλλαγὴ ἢ ἡ συνακολουθία πρὸς τὴν φράσιν, π.χ. «*Εἶδα τ' ἄσπρο ἀρνάκι πού γεννήθηκε μόλις προχτές - κάποιος θὰ θυμήθηκε πὼς ἔκαμα μὰ καλὴ πράξι ἕναν καιρό*» (Παπαντωνίου). Ἀντὶ ἀποσιωπητικῶν, π.χ. «καὶ τοῦ εἶπε —» (ἢ π.κ.λα ἀναπληροῖ τὰ ἀποσιωπητικὰ ἀντὶ «πρῶστου-χε»). Μετὰ τὴν τελείαν, διὰ νὰ γίνῃ μεγαλύτερη στάσις εἰς τὸν λόγον, ὁπότεν καὶ ἀρχίζῃ νέα γγραμμή, π.χ. «καὶ τέλος ἐσιώπησε.—» ἐξ αὐτοῦ καὶ ἡ φράσις «τελείαν καὶ παῦλαν». // «διπλὴ παῦλα» τίθενται αἱ δύο παῦλαι, ὅταν ἀπομονοῦνται μία φράσις ἀντὶ κομμάτων ἢ παρενθέσεως ὡς ἀνωτέρω, π.χ. «Πολλάκις με συνεβούλευσε ἡ θεία μου — ὥρα της καλῆς — νὰ μὴ παρεκτρέπωμαι».

παύω (= κάμνω τι νὰ σταματήσῃ, νὰ παύσῃ, σταματῶ· καταπαύνω· ἐμποδίζω). (πρτ.) ἔπαυον, (μελλ.) παύσω, (ἀόρ.) ἔπαυσα, (πρμ.) πέπαυκα, (ὑπερσ.) ἔπε-

παύκειν· (ὑπ.) ἐ παύω, ἃ παύσω, πρ πεπαύκω, πεπαυκῶς ὦ· (εὐ.) ἐ παύοιμι, μ παύσοιμι, ἃ παύσαιμι, πρ πεπαύκοιμι, πεπαυκῶς εἶην· (προστ.) ἐ παῦε, ἃ παῦσον, πρ πεπαυκῶς ἴσθι· (ἀπ.) ἐ παύειν, μ παύσειν, ἃ παύσαι, πρ πεπαυκέναι· (μετχ.) ἐ παύων, -ουσα, -ον, μ παύσων, -σουσα, -σον, ἃ παύσας, -σασα, -σαν, πρ πεπαυκῶς, -κυῖα, -χός·

// παύομαι· π ἐπαυόμην, μ παύσομαι, παυ(σ)θήσομαι, ἃ ἐπαυσάμην, ἐπαύ(σ)θην, πρ πέπαυμαι, ὅ ἐπεπαύμην· (ὑπ.) ἐ παύωμαι, ἃ παύσωμαι, παυθῶ, πρ πεπαυμένος ὦ· (εὐ.) ἐ παυοίμην, μ παυσοίμην, παυ(σ)θῆσοιμην, ἃ παυσάιμην, παυ(σ)θῆην, πρ πεπαυμένος εἶην· (προστ.) ἐ παύου, ἃ παῦσαι, παύθητι, πρ πέπαυσο· (ἀπ.) ἐ παύεσθαι, μ παύσεσθαι, παυ(σ)θήσεσθαι, ἃ παύσασθαι, παυ(σ)θῆναι, πρ πεπαυ(σ)θαι· (μετχ.) ἐ παυόμενος, -μένη, -μενον, μ παυσόμενος, -σομένη, -σόμενον, παυ(σ)θῆσόμενος, -μένη, -μενον, ἃ παυσάμενος, -σαμένη, -σάμενον, παυ(σ)θῆς, -εῖσα, -έν, πρ πεπαυμένος, -μένη, -μένον· — «παύω τινά ῃ τι» (= κάνω τι νά παύσῃ, σταματῶ τι, ἀπομακρύνω τινά·) (φρ.) «ἐφάνη ἀνὴρ ἕτερος... ὅς σε παύσει καὶ πάρεισι» (Ἀριστοφάνης)· «παύειν ὀδύνας» (Ὀμηρος)· «παύω τινά τινος» (= ἀπομακρύνω τινά ἀπὸ τινος)· (φρ.) «παύω τούτους τῆς ἀρχῆς»· «παύω τινός» καὶ «παύομαι τινος» (= ἀπέχω ἀπὸ τινος)· (φρ.) «πεπαυμένοι γὰρ τῆς ὁργῆς αὐτῶν ἀκροῶσθε» (Λυσίας)· «Ἐκτορα δὶον ἔπαυσε μάχης» (Ὀμηρος)· μετὰ κατηγ. μετχ. ἀναφερομένης α) εἰς τὸ ὑποκείμενον· (φρ.) «ἄρτι ἐπεπαύμην εἰς τὸ διδασκαλεῖον φοιτῶν» (Λουκιανός), β) εἰς τὸ ἀν-

τικ· (φρ.) «παύσω δὲ σ' ὄντ' ἄπαιδα» (Εὐριπίδης)· (μετ' ἀπαρεμφ.) (= σταματῶ τινά ἀπὸ τοῦ νά...)· (φρ.) «ῥαψωδὸς ἔπαυσε ἀγωνίζεσθαι» (Ἡρόδοτος)· — παύλα, παῦρος (= πτωχός), παῦσις, παυσωλή (= ἀνάπαυσις), ἀνάπαυλα, παυστήρ, παυστήριος, παυστικός, παυστέον, παυσίπονον κ.λπ.

πεζῇ· (δοτ. θηλ.) (ἐξυπακούεται ὀδῶ), (ὡς ἐπίρρ.) (= πεζῶς, κν. «μὲ τὰ πόδια», «διὰ ξηρᾶς», ἀντίθ. «σὺν ἵππῳ» ἢ «κατὰ θάλασσαν»)· «ἔρχομαι, ἔρχεται, ἐρχόμεθα, ἐρχεσθε κ.λπ. πεζῇ» // ἐν πεζῷ λόγῳ· (φρ.) «παῦσαι μελωδοῦσ' ἀλλὰ πεζῇ μοι φράσον» (Ἀριστοφάνης), ἀντίθετον «ἐν ποιήσει».

πεζογράφος, (-ου), ὁ· ὁ συγγραφεὺς λογοτεχνικῶν πεζῶν ἔργων, (ἀντίθ.) ποιητής*.

πεζολογία, (-ίας), ἡ· πεζὸς λόγος· (φρ.) «ῥῆμα εἰς πεζολογίαν ἄχρηστον» (Εὐστάθιος)· (ῥ.) πεζολογῶ, (ἐπίθ.) πεζολογικός, -ή, -όν.

πεζός, (-οῦ), ὁ· (ἐπὶ λόγου) ὁ γραπτὸς λόγος ἄνευ μέτρου καὶ ῥυθμοῦ καὶ ὁμοιοκαταληξίας (κν. ρίμας), (ἀντίθ.) ἑμμετρος, ποιητικός.

πείθω (τινά)· (= καταπείθω καὶ μάλιστα διὰ τρόπου ἡπίου)· (φρ.) «οὐ πείσαντες τὸν δῆμον» (Αἰσχίνης)· (πρτ.) ἔπειθον, (μέλλ.) πείσω, (ἀόρ.) ἔπεισα, ἔπειθον (τὸ ἰβραχῦ), (πρkm.) πέπεικα, (ὑπερσ.) ἐπεπείκειν· (ὑπ.) ἐ πείθω, ἃ πείσω, πῖθω, πρ πεπείκω, πεπεικῶς ὦ· (εὐ.) ἐ πείθοιμι, μ πείσοιμι, ἃ πείσαιμι, πῖθοιμι, πρ πεπεικοίμι, πεπεικῶς εἶην· (προστ.) ἐ πείθε, ἃ πείσον, πῖθε πρ πεπεικῶς ἴσθι· (ἀπαρ.) ἐ πεί-

θῆν, μ πείσειν, ἃ πείσαι, πῖθεῖν, πρ πεπειχέναι· (μετχ.) ἐ πείθων, -ουσα, -ον, μ πείσων, -σουσα, -σον, ἃ πείσας, -σασα, -σαν, πῖθων, -ουσα, -θον, πρ πεπεικῶς, -κυῖα, -χός·

// πείθομαι· π ἐπειθόμην μ πείσομαι, πεισθήσομαι, ἃ ἐπεισάμην, πρ πέπεισμαι, πέποιθα, ὅ ἐπεπείσμην, ἐπεποίθειν· (ὑποτ.) ἐ πείθωμαι, ἃ πείσωμαι, πεισθῶ, πῖθωμαι, πρ πεπεισμένος ὦ· (εὐκτ.) ἐ πειθοίμην, μ πεισοίμην, πεισθῆσοιμην, ἃ πεισαίμην, πεισθῆην, πῖθοίμην, πρ πεπεισμένος εἶην· (προστ.) ἐ πείθου, ἃ πείσαι, πείσθητι, πῖθου, πρ πέπεισο· (ἀπαρ.) ἐ πείθεσθαι, μ πείσεσθαι, πεισθήσεσθαι, ἃ πείσασθαι, πεισθῆναι, πῖθεσθαι, πρ πεπεισθαι· (μετχ.) ἐ πειθόμενος, -ομένη, -όμενον, μ πεισόμενος, -σομένη, -σόμενον, πεισθῆσόμενος, -νη -νον, ἃ πεισάμενος, -μένη, -νον, πεισθῆς, -θεῖσα, -θέν, πῖθόμενος, -ομένη, -όμενον, πρ πεπεισμένος, -μένη, -μένον· — «πείθω τινά τι»· (φρ.) τοῦτο γε οὐκ ἔπειθε τοὺς Φωκαίεας» (Ἡρόδοτος)· μετ' ἀπαρεμφ. καὶ αἰτίαι· προσ. ἐκφερομένου ἐνίστε διὰ τοῦ ὥστε· (φρ.) «οὐ γὰρ ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἐαυτῷ δοῦναι νέας» (Ἡρόδοτος)· «πείθομαι τινί τι»· (φρ.) «ταῦτα ἐγὼ σοι οὐ πείθομαι» (= δὲν σὲ πιστεύω εἰς αὐτὰ τὰ ὅποια λέγεις)· μετ' εἰδικῆς προτάσεως· (φρ.) «οὐ πείσονται ὡς σὺ αὐτὸς οὐκ ἠθέλησας» (Πλάτων)· (φρ.) «πείθω τινά χρήμασι» (= δωροδοκῶ)· «πέποιθα» (= ἔχω πεποιθήσιν), «πέπεισμαι» (= πιστεύω ἄνευ ἐπιφυλάξεως)· [ἐνῶ πύθω (= ἐπιφέρω σῆφιν, σαπίζω), (μέλλ.) πύσω, (ἀόρ.) ἔπυσα, τὸ πύσαν]· — πείθω, πείσμα, πίστις, πιθανός, πειθῶ, πεποιθήσις.

πείνα, (-ης), ἡ· (= λιμός, σφοδρὰ ὀρεξίς, ἐπιθυμία)· πίννα ἢ πίννη ἢ (= τὸ γνωστὸν ὀστρακώδερμον τῆς θαλάσσης φέρεται καὶ δι' ἐνὸς ν ἢ πῖνα.

πεινώ· δύο μόνον ῥ. εἰς -άω ἔχουν τὸ α μακρὸν (ᾱ) πεινήω (πεινάω), διψήω (διψάω) (Ὀμηρος) ἐκ τῶν *πειν-ᾱσῶ καὶ *διψ-ᾱσῶ (οἱ τύποι οἱ ἔχοντες αε συναρροῦσιν αὐτὰ εἰς -η καὶ ὅχι εἰς -α, ὡς γίνεται παρὰ μετγ. πεινάω, διψάω).

πεινώ (-άω καὶ -ήω)· (ἀμτβ.) (= πάσχω ἐκ πείνης)· (φρ.) «ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν» (Καιν. Διαθ.) [ἐνῶ πινάω (= εἶμαι ῥυπαρός), πίνος ὁ (= ἀκαθαρσία)· (φρ.) ὥχετο πινῶν, ἐνπῶν ἀπαράτιλος, ἐξ ἐτῶν ἄλουτος» (Ἀριστοφάνης)]· πεινῆς, πεινῆ..., (χλίσιν βλ. -ήω), (πρτ.) ἐπείνων, ἐπείνης, -νη..., (μέλλ.) πεινήσω, ἐπείνησα, (μετγ.) ἐπείνασα, πρ πεπείνηκα, (ὑπερσ.) ἐπεπείνηκειν· (ὑποτ.) ἐ πεινώ, ἃ πεινήσω, (μετγ.) πεινάσω, πρ πεπείνηκω, πεπεινηκῶς ὦ· (εὐκτ.) ἐ πεινῶμι, πεινώων, μ πεινήσοιμι ἃ πεινήσαιμι, πρ πεπείνηκοιμι, πεπεινηκῶς εἶην· (προστ.) ἐ πείνη, ἃ πείνησον, πρ πεπεινηκῶς ἴσθι· (ἀπαρ.) ἐ πεινήν, μ πεινήσειν, ἃ πεινήσαι, πρ πεπεινηκέναι· (μετχ.) ἐ πεινώων, πεινώσα, πεινώων, μ πεινήσων, -σουσα, -σον, ἃ πεινήσας, -σασα, -σαν, (μετγ.) πεινάσας, -σασα, -νᾶσαν, πρ πεπεινηκῶς, -κυῖα, -χός· — πείνα, πειναλέος, πεινητικός (= ὁ ἐκ πείνης πάσχω).

πείρα, (-ας), ἡ· (= ἀπόπειρα ἐναντίον τινός)· δοκιμή, δοκιμασία· γνώσις κτηθεῖσα κατόπιν δοκιμῆς· πῆρα ἢ (= σακίον)· πύρρα, (-ας), ἡ, (πυρρός) (= ἐρυθρόν τι πτηνόν· ὄνομα μυθολογικὸν τῆς Θεσσαλίας).

πειράζω (τι) (= δοκιμάζω, εξετάζω). «πειράζω τινά» (= φέρω εἰς πειρασμόν, δοκιμασίαν, δειλιάζω). (φρ.) «ὁ Θεὸς ἐπειράσεν τὸν Ἀβραάμ» (Π.Δ.), (μόνον κατ' ἐνεστώτα, τὰ λοιπὰ ἐκ τοῦ πειρῶ (-άω), (μελλ.) πειράσω (παθ. ἄορ.) ἐπειράσθην, (ὑποτ.) πειρασθῶ, (πρkm.) πεπειρασμαι, (μετχ.) πεπειρασμένος, -η, -ον — (μετ' ἀπαρ.) (= ἐπιχειρῶ τι). (φρ.) «ἐπειράζον κατὰ τὴν Βιθυνίαν πορεύεσθαι» (Κ.Δ.). «πειράζεται» (ἀπροσώπως) (= δείκνυται). (φρ.) «ἦθ' ἐν χρόνῳ πειράζεται» (Μένανδρος). — πειρασμός, πειραστής (= ὁ δοκιμάζων, πειράζων), πείρασις, πειραστικός, πειραστικῶς.

πείραμα, (-ατος), τό (Λογ.) εἶναι παρατήρησις τελειότερα, εἰς τὴν ὁποίαν προκαλοῦμεν τὰ ἐξεταστέα φαινόμενα καὶ μετροῦμεν δι' ὀργάνων καταλλήλων καὶ ἄλλων μέσων ἐπιστημονικῶν καὶ προσδιορίζομεν ἀριθμητικῶς τὸ πείραμα εἶναι ἀξιολογώτατον βοήθημα τῆς παρατηρήσεως*.

πειρῶ (-άω). (= προσπαθῶ νὰ πράξω τι, λαμβάνω πείραν, ἐπιχειρῶ, προσβάλλω τι, ἐπιτίθεμαι). (φρ.) «πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δικαιοῦν πειρᾶν τῆς πόλιος» (Ἡρόδοτος). (πρτ.) ἐπειρων, (μελλ.) πειράσω, (ἄορ.) ἐπείρασα, (τὸ α μακρόν), τὸ πειρᾶσαν, (πρkm.) πεπειράκα, πειράσας ἔχω, (ὑπερσ.) ἐπεπειράκειν, πειράσας εἶχον. (ὑπ.) ἐπειρῶ, ἃ πειράσω, πρ πεπειράκω, πεπειρακῶς ὦ. (εὐκτ.) ἐπειρῶμι, πειρῶν, μ πειράσοιμι, ἃ πειράσαιμι, πρ πεπειράχοιμι, πεπειρακῶς εἶην. (προστ.) ἐπείρα, ἃ πείρασον, πρ πεπειρακῶς ἴσθι. (ἀπαρ.) ἐπειρᾶν, μ πειράσειν, ἃ πειράσαι, πρ πεπειρακένοι. (μετχ.) ἐπειρῶν, -ῶσα, -ῶν, μ πειράσων, -σουσά, -σον, ἃ πειράσας,

-σασα, -ρᾶσαν, πρ πεπειρακῶς, πεπειρακυῖα, πεπειρακός.

// **πειρῶμαι (-άομαι)**. π ἐπειρώμην, μ πειράσομαι, πειραθῆσομαι, ἃ ἐπειρασάμην (τὸ ρα μακρόν), ἐπειράθην, πρ πεπειράμαι, ὑ ἐπεπειράμην. (ὑποτ.) ἐπειρῶμαι, ἃ πειράσωμαι, πειραθῶ, πρ πεπειραμένος ὦ. (εὐκτ.) ἐπειρώμην, μ πειρασοίμην, πειραθῶμαι, ἃ πειρασάμην, πειραθείην, πρ πεπειραμένος εἶην. (προστ.) ἐπειρῶ, ἃ πείρασαι, πειράθητι, πρ πεπείρασσο. (ἀπαρ.) ἐπειρᾶσθαι, μ πειράσεσθαι, πειραθήσεσθαι, ἃ πειράσασθαι, πειραθῆναι, πρ πεπειρᾶσθαι. (μετχ.) ἐπειρώμενος, -ωμένη, -όμενον, μ πειρασόμενος, -μένη, -μενον, πειραθισόμενος, -μένη, -μενον, ἃ πειρασάμενος, -σάμενη, -σάμενον, πειραθείς, -θείσα, -θέν, πρ πεπειραμένος, -μένη, -μένον — πειρῶ καὶ πειρῶμαι τινα (= ἐν οχλῷ, ἀποπειρῶμαι νὰ διαφθείρω). (φρ.) «ὅτι ἐπείρασεν αὐτοῦ τὴν παλλακίδα» (= ἐπετέθη ἐναντίον τῆς παλλακίδος αὐτοῦ) (Ξενοφών). «πειρῶμαί τινας» (= ἐπιτίθεμαι κατὰ τινας). (φρ.) «ἐπειρῶντο κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀλλήλων» (Ἡρόδοτος). (μετ' ἀπαρ.) (= προσπαθῶ νά). (φρ.) «τοὺς τ' ἐκείνῳ συνόντας τιμᾶσθαι πειρωμένους» (Λυσίας). (μετὰ κατηγορ. μετχ.) (φρ.) «ὡς τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ἐπιῶν ὁ Κῦρος» (Ἡρόδοτος). — πείρα, πειρατής, πειρατῆρ, πείρασις (= δοκιμή), πειρατέον, ἔμπειρος, ἐμπέραμος (= ἔμπειρος), ἄπειρος, ἐμπειρία, πείρω (= σουβλίζω), πορθμός, Πειραιεύς, ἄπορος, περόνη, πόρπη, πείρα (= ὀξύτης).

πελάζω (τινί τι). (= πλησιάζω, φέρω τι πλησίον τινός). (φρ.) «νευρὴν μὲν μαζῶ πέλασεν τόξῳ δὲ σίδηρον» (Ὀμηρος).

(ἀμτβ.) πλησιάζω γυναῖκα πρὸς συνουσίαν. (φρ.) «εἰ δ' ἐπὶ παρθενικῆς πελάσοις λόχος» (Ἀνθ. Παλατ. Ἀγαθίας). (πρτ.) ἐπέλασον, (μελλ.) πελάσω, (ἄορ.) ἐπέλασα, (ὑποτ.) πελάσω, τὸ πελάσαν. (Παθ.) πελάζομαι (ὡς τὸ ἀμτβ.) (= προσεγγίζω, πλησιάζω, κν. κοντοζυγώνω), (ἄορ.) ἐπελασάμην, (ὑποτ.) πελάσωμαι, (παθ. ἄορ. α') ἐπελάσθην, (ὑποτ.) πελασθῶ, (πρkm.) πέπλημαι, (μετχ.) πεπλημένος, -η, -ον, (παροιμία) «ὅμοιον ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει» (Πλάτων) (= ὁ ὅμοιος συναναστρέφεται τὸν ὅμοιον). (φρ.) «πελάζω εἰς τὸν ἀριθμόν» (= προσεγγίζω τὸν ἀριθμόν), «πελάζω τινὰ χθονί» (= φονεύω), «τὸ ὕδωρ εἰς τὸ θερμὸν πελάζει» (= εἶναι χλιαρόν). — πέλας (= πλησίον), πελάτης, πέλασις (= ἡ πλησιάσις), πελάω (= πελάζω), πελατικός, «τὸ πελατικόν» (= ἡ ἐργατικὴ τάξις), πλησίον, πέλαγος.

πελεκᾶν, (-ᾶνος), ὁ (= τὸ παρυδάτιον πτηνόν). πελεκᾶς, (-ᾶντος), ὁ (= ὁ δρυοκολάπτης, κν. ξυλοφαγᾶς).

πελτές, (-έ), ὁ (< τουρκ. pelte < (ἐλλ.) πολτός).

πέμπω (τινὰ ἢ τι). (= στέλλω, (συχνά) κίς ἐπὶ προσώπων μάλιστα ἐπὶ κηρύκων καὶ πρέσβεων) ὁδηγῶ, συνοδεύω. (φρ.) «τὴν μὲν γὰρ ἐς Χρυσὴν πέμπουσιν» (Ἰλιάς). (μέσον) «πέμπομαι τινα» (= μεταπέμπομαι, στέλλω καὶ πρυσκαλῶ τινά). (πρτ.) ἔπεμπον, (μελλ.) πέμφω, (ἄορ.) ἔπεμψα, (πρkm.) πέπομψα, (ὑπερσ.) ἐπέπομφειν. (ὑποτ.) ἐπέμπω, ἃ πέμφω, πρ πεπόμφω, πεπομφῶς ὦ. (εὐκτ.) ἐπέμποιμι, μ πέμφοιμι, ἃ πέμφαιμι, πρ πεπόμφοιμι, πεπομφῶς εἶην. (προστ.) ἐπέμπε, ἃ πέμφον, πρ πεπομφῶς ἴσθι. (ἀπαρ.) ἐπέμ-

πειν, μ πέμφειν, ἃ πέμφαι, πρ πεπομφένοι, (μετχ.) ἐπέμπων, -ουσα, -ον, ἃ πέμφας, -ασα, -αν, πρ πεπομφῶς, -φυῖα, -φός.

// **πέμπομαι**. π ἐπεμπόμην, μ πέμφομαι, πεμφθήσομαι, ἃ ἐπεμφάμην, ἐπέμφθην, πρ πέπεμμαι, ὑ ἐπεπέμμην. (ὑποτ.) ἐπέμπωμαι, ἃ πέμφωμαι, πεμφθῶ, πρ πεπεμμένος ὦ. (εὐκτ.) ἐπεμποίμην, μ πεμφοίμην, πεμφθῶμαι, ἃ πεμφαίμην, πεμφθείην, πρ πεπεμμένος εἶην. (προστ.) ἐπέμπου, ἃ πέμφαι, πέμφθῃ, πρ πέπεμφο. (ἀπαρ.) ἐπέμπεσθαι, μ πέμψεσθαι, πεμφθήσεσθαι, ἃ πέμψασθαι, πεμφθῆναι, πρ πεπέμψαι. (μετχ.) ἐπεμπόμενος, -ομένη, -όμενον, ἃ πεμφόμενος, -αμένη, -άμενον, πεμφθείς, -θείσα, -θέν, πρ πεπεμμένος, -μένη, -μένον — «πέμπω τινί τι» (= στέλλω εἰς τινά τι) (καὶ μτφ.). (φρ.) «πέμπω κακόν τινα» (Ὀμηρος). (μετ' ἀπαρ.) (= ἀποστέλλω μὲ τὴν παραγγελίαν νά...). (φρ.) «μήτηρ με πέμπει πατρὶ τυμβεύσαι χάος» (Σοφοκλῆς). (καὶ μετὰ μετχ.). (φρ.) «ἔπεμπον δὲ καὶ οἱ πολέμοι ἦδη οἱ πλησίον ὤκουν ἐρωτῶντες» (Ξενοφών). (= στέλλω διαταγὴν διὰ πρέσβεως). «πέμπουσιν οἱ ἔφοροι ἀπολιπόντα Λάριαν στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίαν» (Ξενοφών). — πομπή, πομπός, πομπεύω, πέμφις, πεμπτόν. πομπεύς (= συνοδός), πεμπτέος, πομπαῖος, πομπεία, πομπεῖον, πόμπευσις, πομπευτής, πομπευτήριον, πόμπιμος (= ὁ συνοδεύων).

πενήντα τά. (< πεν(τ)ή(χ)οντά).

πενθημιμερής -ῆς, -ές. ὁ ἐκ πέντε ἡμισέων συνιστάμενος, ἦτοι 2 1/2. // (Μετρ.) «πενθημιμερής τομή» ἡ τομή ἡ τὸν στίχον τέμνουσα κατὰ τὸ πέμπτον ἡμιπόδιον, ὡς (— υυ | — υυ | — ||).

πενθημιπόδιος, -ία, -ον· (ἀρχ.) ὁ ἀποτελούμενος ἐκ πέντε ἡμιποδίων (2 1/2 ποδῶν).

πενικιλίνη, (-ης), ἡ· (γαλλ. penicilline) <(νεολατιν.) penicillium (= εἶδος μύκητος).

πεντα-· α) συνθετικὸν δηλοῦν α) ἐπίτασιν, ὡς πεντακάθαρος, πεντάμορφος, πεντάφωτος κ.λπ., β) τὸ πέντε, π.χ. πεντάλεπτο, πεντάλιρο (καὶ πεντόλιρο), πεντάγυνο, πενταπλάσιος κ.λπ.

πεντάβραχος ὁ· (ἄλλως πεντάβραχος)· //(Μετρ.) (ἐνν. πούς) πούς συγχείμενος ἐκ πέντε βραχειῶν συλλαβῶν (υυυυ).

πεντάμετρος, -ος, -ον· (Μετρ.) (ἐνν. στίχος) ὁ ἀποτελούμενος ἐκ πέντε μετρικῶν ποδῶν· (φρ.) «ἔφη πεντάμετρα»· //(ὡς οὐσ.) «ὁ πεντάμετρος», ἥτοι στίχος ἀποτελούμενος ἐκ δύο ἡμιστίχιων, ἐκάτερον τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἐκ δύο δακτύλων (-υυ -υυ) ἢ (σπονδαίων (- -) διὰ τὸ πρῶτον ἡμιστίχιον) καὶ μιᾶς τελευταίας συλλαβῆς, μακρᾶς μὲν (-) πάντοτε διὰ τὸ α' ἡμιστίχιον, ἀδιαφόρου δέ (- ἢ υ) διὰ τὸ δεύτερον. Τὸ πεντάμετρον δὲν εἶναι μόνον σύνθετος, ἀλλ' εὐρίσκεται πάντοτε ἡνωμένον μετὰ τοῦ ἑξαμέτρου, μετὰ τοῦ ὁποίου σχηματίζει τὸ ἑλεγεῖον* ἢ ἡρώελεγεῖον*. Ὁ τύπος τοῦ πενταμέτρου εἶναι ὁ ἑξῆς:
! υ υ, ! υ υ, ! // ! υ υ ! υ υ, υ:

«ἄνδρ' ἀγαθὸν περὶ ἧ' // πατρίδι μαρναμένον»
(Τυρταῖος).

«Ζῆν ἀπὸ τῶν ὀλίγων // μῆδὲν ἔχοντα κακόν»
(Θέογνις).

πεντάπτωτος, -ος, -ον· ὁ ἔχων πέντε πτώσεις.

πεντάσημος, -ος, -ον· (Μετρ.) (ἄλλως πεντάχρονος) ὁ ἀποτελούμενος ἐκ πέντε πρώτων χρόνων.

πεντάστιχος, -ος, -ον· (Μετρ.) ὁ συγχείμενος ἐκ πέντε στίχων· //(ὡς οὐσ.) «πεντάστιχος ὁ» καὶ «πεντάστιχον τό»· στροφή ἐκ πέντε στίχων.

πεντασύλλαβος, -ος, -ον· (ὁ ἀποτελούμενος ἐκ πέντε συλλαβῶν· (φρ.) «πεντασύλλαβοι στίχοι», τὰ τονικά κῶλα δακτυλικά ἢ ἱαμβικά.

πεντάχρονος, -ος, -ον· (Μετρ.) ὁ πεντάσημος*, ὁ συνιστάμενος ἐκ πέντε πρώτων χρόνων.

πεντεκαιδεκάσημος, -ος, -ον· (Μετρ.) ὁ ἀποτελούμενος ἐκ δεκαπέντε πρώτων χρόνων· «πεντεκαιδεκάσημον ῥυθμικὸν ποδικὸν μέγεθος» (= τὸ ἐκ δεκαπέντε πρώτων χρόνων καὶ ἐπτὰ διαιρέσεις ἐπιδεχόμενον).
πεντο-· (Ὁρθογρ.) α' συνθετικὸν ἀντὶ πέντε, π.χ. πεντό-βολα, πεντο-ζάλης, πεντόλιρο, πεντο-χίλιαρο.

πεπαίνω· (μτβ.) (= ὠριμάζω, κάμνω τι ὠριμον, (μτφ.) καταπραῖνω, (ἀμτβ.) γίνομαι ὠριμος· (πρτ.) ἐπέπαινον, (μέλλ.) πεπανῶ, (ἀόρ.) ἐπέπανα, (ὑποτ.) πεπάνω, τὸ πεπάναν· (παθ. μ) πεπανθήσομαι, ἃ ἐπεπάνθην, (ὑποτ.) πεπανθῶ — «πεπαίνω τι» (= καθιστῶ τι ὠριμον μαλακόν· (φρ.) «φυλλορροοῦσα διδάσκει ἐαντήν ψιλοῦν καὶ πεπαίνειν τὴν ὀπώραν» (Ξενοφών) (ἐπὶ τῆς ἀμπέλου), «πεπαίνω τινά», (μτφ.) (= καταπραῖνω· (φρ.) «χρόνος ὁ πάντα πεπαίνειν εἰωθῆς» (Πλούταρχος) — πέπων (= ὠριμος, μαλακός· (φρ.) «σικυὸς πέπων» (= τὸ πεπόνι), «σικυός» (= τὸ ἀγγούρι), (ὅστις τρώγεται ἄωρος), πέψις, πέσσω, πέπτω,

πέπανσις (= ὠρίμασμα), πεπανός.

πέπρωται· (πρμ. ἐξ ὀχρήστου ἐνεστώτος πόρω), (ὑπερσ.) ἐπέπρωτο, (ἀόρ. β') ἔπορον, (μετχ.) ἢ πεπρωμένη ἢ τὸ πεπρωμένον (= ἡ μοῖρα, ἢ εἰμαρμένη)· —ἀπροσώπως μετὰ δοτικῆς προσωπικῆς καὶ ἀπαρεμφ. ὡς ὑποκειμένου· (φρ.) «πέπρωται Ζηνὶ αἰεὶ κρατεῖν» (Αἰσχύλος)· «τὸ πεπρωμένον τέλος» (= ὁ θάνατος).

πέρα· (ἢ πέρα) (ἐκ δοτικῆς) καὶ «πέραν» (ἐξ αἰτιατικῆς)· τὸ πέρα τίθεται τοπικῶς, χρονικῶς καὶ μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν ὑπερβάσεων, π.χ. (τοπικῶς) «μέχρι τοῦ μέσου καθιέναι, πέρα δ' οὐ» (Πλάτων)· (χρονικῶς) «οὐκέτι πέρα ἐπολιόρησαν», (μτφ.) «Ζεὺς... με λυπήσει πέρα» ('Αριστοφάνης)· (ἐπὶ πλέον) (φρ.) «ἔφαγε πέρα τοῦ δέοντος», «πέρα τοῦ προσήκοντος», «πέρα τοῦ μετρίου», «πέρα τοῦ δικαίου», ἢ σημαίνει τὸ ἔξω ὁρίου, ὡς «πέρα τῶν Ἡρακλείων στηλῶν», «πέρα τοῦ ἰσμοῦ», ἐνῶ τὸ «πέραν» τίθεται μόνον τοπικῶς καὶ δηλοῖ τόπον καὶ σημαίνει ἀντικρύ, π.χ. «πέραν τῶν Ἀθηνῶν», «πέραν τοῦ ποταμοῦ» (= ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ ποταμοῦ), «πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν κέδρων», «πέραν τοῦ Ἑλλησπόντου», «ἢ ὠραία τοῦ Πέραν» (τίτλος μυθιστορήματος), εἰς τὴν δημοτ. καὶ χρονικῶς καὶ μεταφορικῶς // «πέρα» καὶ «πέραν» ἀντικρύ, ἀπέναντι, (ἀντίθετον) «μέχρι».

περαίνω· (= φέρω εἰς πέρας, ἐκτελῶ, τελειώνω τι)· (φρ.) «ἐλπίδα περαίνειν» (Εὐριπίδης)· (φρ.) «ἄνευ πόνου πολλὴν ὁδὸν περαίνεις» ('Αριστοφάνης)· (ἀμτβ.) εἰσδύομαι ἢ φθάνω εἰς τι τέρμα· (φρ.) «τὸ πεπερασμένον αἰεὶ πρὸς τι περαίνει» ('Α-

ριστοτέλης)· (πρτ.) ἐπέραινον, (μέλλ.) περανῶ, (ἀόρ.) ἐπέρανα (τὸ α μακρόν), (πρμ.) πεπέρακα, περάνας ἔχω, (ὑπερσ.) περάνας εἶχον· (ὑποτ.) ἐπεραίνω, ἃ περάνω, πρ πεπερακῶς ὦ· (εὐκτ.) ἐπεραίνοιμι, μ περανοῖμι, περανοίην, ἃ περάναιμι, πρ πεπερακῶς εἶην· (προστ.) ἐπέραινε, ἃ πέρανον, πρ πεπερακῶς ἔσθι· (ἀπαρ.) ἐπεραίνειν, μ περανεῖν, ἃ περάναι, πρ πεπερακέναι· (μετχ.) ἐπεραίνων, -ουσα, -ον, μ περανῶν, -οῦσα, -οῦν, ἃ περάνας, -ασα, -ἄναν, πρ πεπερακῶς, -κυῖα, -κός·

// περαίνομαι· π ἐπεραινόμην, μ περανοῦμαι, περανθήσομαι, ἃ ἐπερανάμην, ἐπεράνθην, πρ πεπέρασμαι, ὃ ἐπεπεράσμην· (ὑποτ.) ἐπεραίνωμαι, ἃ περάνωμαι, περανθῶ, πρ πεπερασμένος ὦ· (εὐκτ.) ἐπερανοίμην, μ περανοίμην, περανθήσοίμην, ἃ περαναίμην, περανθείην, πρ πεπερασμένος εἶην· (προστ.) ἐπεραίνου, ἃ πέραναι, περάνθητι, πρ πεπέρασσ· (ἀπαρ.) ἐπεραίνεσθαι, μ περανεῖσθαι, περανθήσεσθαι, ἃ περάνασθαι, περανθῆναι, πρ πεπεράσθαι· (μετχ.) ἐπεραινόμενος, -ομένη, -όμενον, μ περανούμενος, -ομένη, -όμενον, περανθήσόμενος, -θησομένη, -θησόμενον, ἃ περανάμενος, -αμένη, -άμενον, περανθείς, -θείσα, -θέν, πρ πεπερασμένος, -μένη, -μένον· (ἀμτβ.) (= φθάνω, τερματίζομαι)· (φρ.) «ἡ ὁδὸς περαίνει ἐπὶ τὸ στρατόπεδον» (Πλούταρχος)· «περαίνω τι» (= ἐκτελῶ φέρω τι εἰς πέρας) (φρ.) «ἄνευ πόνου πολλὴν ὁδὸν περαίνεις» ('Αριστοφάνης)· (ἐπὶ λόγου) (= δίδω τέλος εἰς τὸν λόγον)· (φρ.) «ἔρις περαίνει μῦθον ὑστάτη θεῶν» (Αἰσχύλος)· (ἐπὶ συγγραμμάτων) (= ἀναγιγνώσκω ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους)· (φρ.) «τὸν δὲ δὴ νόμον ἡμῖν ἐφε-

ξῆς *πέραινε*» (Πλάτων). — *πέρας*, ἀπέραντος, συμπέρασμα, συμπερασμός, περαντικός, περατῶ, περαντέον (= ἐκτελεστέον).

περαιῶ (-όω) (τι ἢ *τινα*). (= διαβαίνω, διέρχομαι, διαβιβάζω, μεταφέρω, φέρω εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος· (φρ.) «στρατιῶν *πλείω ἐπεραίωνσε*» (Θουκυδίδης). (πρτ.) ἐπεραίουμαι, (μέλλ.) περαιώσω, (ἀόρ.) ἐπεραίωσα, (πρkm.) περαιώσας ἔχω, (ὑπερσ.) περαιώσας εἶχον· (ὑποτ.) ἐ περαιῶ, ἀ περαιώσω· (εὐκτ.) ἐ περαιοῖμαι, περαιοίην, μ περαιώσομαι, ἀ περαιώσομαι· (προστ.) ἐ περαίου, ἀ περαιώσον, (ἀπαρ.) ἐ περαιοῦν, μ περαιώσιν, ἀ περαιώσαι· (μετχ.) ἐ περαιῶν, -οῦσα, -οῦν, μ περαιώσων, -ουσα, -σον, ἀ περαιώσας, -σασα, -σαν·

// *περαιοῦμαι* (-όομαι). (= διαβαίνω), *περνῶ ἀπέναντι*· (φρ.) «τοῖς στρατιώταις *εἶπε μὴ περαιοῦσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν*» (Ξενοφών). (πρτ.) ἐπεραιούμην, (μέλλ.) περαιώσομαι, περαιωθήσομαι, ἀ ἐπεραιωσάμην, ἐπεραιώθην, (πρkm.) πεπεραιώμαι, (ὑπερσ.) ἐπεπεραιώμην· (ὑποτ.) ἐ περαιῶμαι, ἀ περαιώσωμαι, περαιωθῶ, πρ πεπεραιωμένος ὦ· (εὐκτ.) ἐ περαιοίμην, μ περαιωσοίμην, περαιωθησοίμην, ἀ περαιωσαίμην, περαιωθείην, πρ πεπεραιωμένος εἶην· (προστ.) ἐ περαιοῦ, ἀ περαιώσαι, περαιώθητι, πρ πεπεραιώσο· (ἀπαρ.) ἐ περαιοῦσθαι, μ περαιώσεσθαι, περαιωθήσεσθαι, ἀ περαιώσασθαι, περαιωθῆναι, πρ πεπεραιώσθαι· (μετχ.) ἐ περαιούμενος, -ομένη, -ούμενον, μ περαιωσόμενος, -ομένη, -όμενον, μ περαιωθσόμενος, -μένη, -μενον, ἀ περαιωσάμενος, -αμένη, -μενον, περαιωθείς, -θείσα, -θέν, πρ πεπεραιωμένος, -μένη, -μένον· — περαίωσις,

διεκπεραίωσις, διαπεραίωσις, περαῖος (= ὁ ἀπέναντι εὐρισκόμενος), περαιόθεν. *περγαμηνή* ἢ· (θελ. τοῦ ἐπιθέτου *περγαμη-νός*). κατεργασμένον δι' ἀσβέστου δέρμα ἐκ μικρῶν ζώων, τοῦτο ἔχει κερατοειδῆ ὑφὴν καὶ εἶναι σκληρότερον τοῦ δέρματος τῆς βυρσοδεφίας· ἐχρησιμοποιήθη κατὰ τὸ παρελθὸν ὡς μέσον γραφῆς // ἢ *περγαμηνή*, καλουμένη ἀρχικῶς διφθέρα, ἐτελειοποιήθη ὡς μέσον γραφῆς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Περγᾶμου Εὐμένους Β' κατόπιν τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἐξαγωγῆς παπύρου (βύβλου) ἐξ Αἰγύπτου· εἰς τὴν διάδοσιν τῆς βραδύτερον συνετέλεσεν ὁ Χριστιανισμός (διὰ τῆς συγγραφῆς ἐκκλησιαστικῶν κωδίκων εἰς φύλλα *πέργαμνης* καὶ ὅχι πλέον εἰς κυλίνδρους), ἀπὸ δὲ τοῦ 3' αἰ. μ.Χ. ἐχρησιμοποιήθη αὕτη εἰς τὴν Δύσει διὰ τὰ διπλωματικά ἔγγραφα καὶ διπλώματα· ἢ *χρησίς* τῆς διητηρήθη μέχρι τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ χάρτου καὶ τῆς τυπογραφίας (19' αἰ.). // (συνεκδ.) τίτλος σπουδῶν, βραβεύσεως, εὑρεσιτεχνίας γεγραμμένος ἐπὶ *περγαμνῆς* ἢ *περγαμνηοῦ* χάρτου· ἀπόδειξις τίτλου.

πέρδικα, (-ας), ἢ· (<πέρδιξ, (-ικος), ὁ ἢ). Περδίκας, (-ου), ὁ (διὰ δύο x).

πέρθω. (= πορθῶ, ἐρημώνω, καταστρέφω· (φρ.) «ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πολίεθρον ἔπερσεν» ('Ιλιάς). φονεύω· (φρ.) «ἐκεῖνος γὰρ ἔπερσεν ἀνθρώπους» (Σοφοκλῆς). λαμβάνω ὡς λάφυρον, αἰχμαλωτίζω· (φρ.) «ἠδ' ὡς ἔπερσ' ἐμὸς πατήρ» (Εὐριπίδης). (πρτ.) ἔπερθον, (μέλλ.) πέρσω, (ἀόρ.) ἔπερσα, (ἀόρ.β') ἔπραθον, (πρkm.) πέπορθα· (Παθ.) πέρθομαι, (πρτ.) ἐπερθόμην, (μεσ. μέλλ.) πέρσομαι· — πόρθησις, πορθῶ, πορθητής, πόρθημα,

πορθεῶν (= ὁ καταστροφεύς), πορθητήριος, πορθητικός, πορθήτωρ (= πορθητής).

περί. πρόθεσις κυρία, δισύλλαβος, συντασσόμενη μετὰ γεν., δοτικ. καὶ αἰτιατ. διαφέρουσα τῆς «ἀμφί*», ἢ ὁποῖα σημαίνει «κατ' ἀμφοτέρω τὰ μέρη», ἐνῶ ἡ «περί» σημαίνει «τὸ περίξ» (κν. ὁλόγυρα, τριγύρω). αὕτη κατὰ τὴν σύνταξιν προτίθεται καὶ ἐπιτίθεται, π.χ. «ἔριδος *πέρει*» ('Ιλιάς), «οὐ σοφίας *πέρει*» (Πλάτων), «περὶ τῶν δικαίων», καὶ προτίθεται κατὰ τὴν σύνθεσιν, π.χ. «περιβάλλω»· τίθεται καὶ κατ' ἀναστροφὴν*, μετατύπωσιν*, τμησιν* καὶ παρένθεσιν*. ἢ «περί» κατὰ τὴν προσωδίαν οὐδέποτε πάσχει ἔκθλιψιν πρὸ λέξεως, ἢ ὁποῖα ἄρχεται ἀπὸ φωνήεντος, εἰς δὲ τὸν Ὅμηρον μόνον ἅπαξ εἰς Ὑμνον Ἑρμιοῦ, π.χ. «περ' ἠγνύσι», ἅπαξ εἰς Ἱσιόδον, π.χ. «δεινὸν δὲ *περίαχε* πόντος» συχνάκις ὅμως εἰς Πίνδαρον, π.χ. «ἰδοὶ ψᾶφον *περ'* αὐταῖς»· εἰς τοὺς κωμικούς ἢ «περί» παρέμεινε πρὸ λέξεως ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένης, π.χ. «περὶ Ἀθηναίων» ('Αριστοφάνης). // (Συντ.) συντάσσεται· α) μετὰ γενικῆς καὶ σημαίνει: 1) τὸ περίξ (μόνον παρὰ ποιηταῖς). (φρ.) «*τείχη περὶ Δαρδανίων*» (Εὐριπίδης), 2) ἀναφοράν (= ὡς πρὸς τι) «*πρέπει καὶ συμφέρει τὴν τῶν βασιλέων γνώμην ἀκινήτως ἔχειν περὶ τῶν δικαίων*» ('Ισοκράτης). οὕτω καὶ αἱ φράσεις «*λέγειν, ἔχειν, ἀγγέλλειν, μαρτυρεῖν* κ.λπ. *περὶ* τινος», 3) αἰτίαν· «*δείσας περὶ* τε τοῦ νιοῦ καὶ τοῦ Κίρρου» (Ξενοφών). 4) τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος· (φρ.) «οἱ ἄριστοι εἰδότες *περὶ* τοῦ γένους» (Δημοσθένης). 5) ἐκτίμησιν (εἰς). (φρ.) «*περὶ πολλοῦ, περὶ πλείο-*

νος, περὶ πλείστου, περὶ οὐδενός, περὶ παντός, περὶ σμικροῦ» κ.λπ. 6) ὑπεράσπισιν· «*εἰς οἶκόνδ' ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης*» ('Ὅμηρος). β) μετὰ δοτ. καὶ σημαίνει: 1) τὸ περίξ: «*περὶ τῇ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον φέρειν*» (Πλάτων), 2) αἰτίαν μετὰ τῶν φόβου ἰδίως σημαντικῶν «*Ζεὺς ἔδεισε περὶ τῷ γένει ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο πᾶν*» (Πλάτων). γ) μετ' αἰτιατικῆς καὶ σημαίνει: 1) τὸ περίξ: «*διήρηται αὕτη ἡ ἀγορὰ ἢ περὶ τὰ ἀρχαῖα τέτταρα μέρη... οἱ δ' ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχαῖα*» (Ξενοφών), 2) τὴν ἀναφοράν (σκοπόν) (ὡς πρὸς): «*εἶναι βούλου τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής*» ('Ισοκράτης), 3) τὴν εἰς τι ἐνασχόλησιν (μετὰ τῶν ῥήμ. εἶναι, διατρίβειν, σπουδάζειν): «*οἱ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰς ἄλλας ἀγωνίας ὄντες*» ('Ισοκράτης), 4) τὸν χρόνον: «*Τὸ Πήγιον ἐπὶ πολλὸν καιρὸν ἐστασίαζεν*» (Θουκυδίδης), 5) τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος θέμα: «*τοὺς πρότερον γράψαντας περὶ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην*» ('Ισοκράτης). [σπανιώτατα τίθεται εἰς τοὺς πεζοὺς καὶ ἀντὶ τῆς περὶ μετὰ γενικῆς, π.χ. «*ὅρα μὴ περὶ τοῖς φιλότατοις κινδυνεύης*» (Πλάτων)], 6) τὸ περίπου (ἐπὶ ἀριθμῶν): «*ἑναὺς καταδύσαντες περὶ ἑβδομήκοντα*» (Θουκυδίδης). // ἐν συνθέσει σημαίνει: 1) τὸ περίξ, ὡς περιβόλος, *περιστρέφω* κ.λπ., 2) περιφρόνησιν, ὡς *περιορῶ, περιφρονῶ* κ.λπ., 3) τὸ ματαίως, ὡς *περιεργάζομαι*, 4) τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος, *περιαντολογία*, 5) ὑπερτέρησιν καὶ ὑπερβολήν, ὡς *περιγίγνομαι, περιουσία, περίφημος*, 6) τὴν τροπὴν εἰς τὰ ἐναντία, ὡς *περιπέτεια, περιπίπτω* // (ὡς ἐπίρρ.) (= περίξ) (κν. ὁλόγυρα). καθ' ὑ-

περβολήν· ἐγγύς, πλησίον: «περὶ κάτω» (= πρὸς τὰ κάτω)· (φρ.) «τὴν κόγχην στρέφας περὶ τὰ κάτω».

περιάγω· (Ῥητορ.) ἐπεξεργάζομαι περίοδον, λόγον τινὰ καθιστῶν ταῦτα κομψὰ καὶ γλαφυρά, (συνήθως εἰς τὴν παθ. φωνήν): «περίοδος περιηγμένη», «σύνθεσις περιηγμένη»· (οὐσ.) περιαγωγὴ ἢ.

περιαίρω· (= ἀνεγείρω)· περιέρρω (= περιφέρωμαι, περιπλανῶμαι).

περιβλητικός, -ή, -όν· (Ῥητορ.) «περιβλητικὸν σχῆμα», σχῆμα, κατὰ τὸ ὁποῖον καταλλήλως ἀναπτύσσεται ὁ λόγος διεξοδικῶς.

περιβόητος, -ος, -όν· (= περίφημος γενικῶς)· **διαβόητος** (= ἐξακουστός διὰ γενικὴν κακίαν) καὶ **ἐπιβόητος** (= ἐξακουστός διὰ μίαν κακίαν)· ἐνίοτε ὁ διαβόητος καὶ ὁ ἐπιβόητος ἐσφαλμένως τίθενται καὶ ἐπ' ἀγαθῆς ἐννοίας· **περίδοξος** (= ὁ περιβόητος).

περιβολή, (-ής), ἡ· (Ῥητορ.) ἡ καλλιέπεια, σαφὴς καὶ εὐρυθμὸς ἔκφρασις εἰς τὸν λόγον· // ἡ μακρολογία.

περιγραφὴ, (-ής), ἡ· (Γραμμ.) τὸ συμπέρασμα εἰς τὸν λόγον· // ὅταν μία ἔννοια διατυπώσεται διὰ περιφράσεως, π.χ. «Ἀγαμέμνωνος δέμας» (= ὁ Ἀγαμέμνων), «σῶμ' Ὀδυσσεὺς τόδε» (= ὁ Ὀδυσσεύς) «σῶμα θηρὸς» (= ὁ θήρ), «μητρῶν δέμας» (= ἡ μήτηρ), «ὦ φίλτατον γυναικὸς Ἰοκάστης κάρα» (= ἡ Ἰοκάστη) (Σοφοκλῆς), «τυράννου χρῆμα» (= ὁ τύραννος), «Ἀχαιῶν παῖδες» (= Ἀχαιοί), «κοῦροι Σπάρτης» (= Σπαρτιάται), τὰ δύο ταῦτα τελευταῖα δὲν εἶναι ἀπλῶς περιγραφὴ, διότι περιέχεται εἰς αὐτὰ καὶ ἡ ἔννοια τῆς νεότητος· // (Λογ.) εἶναι ἀτελὴς ὁρίσμός, διὰ

τοῦ ὁποῖου ἐξαίρομεν ὅχι μόνον τὰ οὐσιώδη γνωρίσματα τοῦ ἀντικειμένου, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπουσιώδεις χαρακτηρισμοὺς αὐτοῦ, ὅσοι εἶναι ἀρκετοί, διὰ νὰ διακρίνουν αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἄλλων συγγενῶν ἀντικειμένων, π.χ. «Ἡ τετραγωνικὴ πυραμὶς ἔχει βάσιν τετράγωνον καὶ τέσσαρας τριγώνους πλευράς».

Ἡ περιγραφὴ μετὰ τῆς κατατάξεως*, διασαφήσεως*, διακρίσεως* καὶ ἀριθμήσεως* παρασκευάζουν τοὺς τελείους ὁρίσμούς.

περιγραφικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) ὁ συμπερασματικός, π.χ. «περιγραφικοὶ σύνδεσμοι» (οἱ συμπερασματικοί*)· // (Γραμμ.) «περιγραφικὴ ἔκφρασις»· τὰ ῥήματα κυρῶ καὶ τυγχάνω μετὰ τῆς μετοχῆς τοῦ εἰμί χρησιμεύουν ἐνίοτε εἰς περιγραφικὴν ἔκφρασιν τοῦ συνδετικοῦ: «φίλος τυγχάνει ὦν» (= φίλος ἐστί)· «οὗτος ἐχθρὸς κυρεῖ ὦν» (= ἐχθρὸς ἐστί)· τὰ ῥήματα ταῦτα ἐκτὸς τοῦ ἀπλοῦ «εἶναι» σημαίνουν καὶ τὸ κατὰ τύχην, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐπικρατέστερον τοῦ εἶναι ἐξέλιπεν ἡ διαφορὰ· // (Ῥητορ.) περιγραφικὸν ὕφος (βλ. περιγραφὴ).

περιγράφω· (Γραμμ.) (ἐπὶ γραπτῶν κειμένων) ἀφαιρῶ τι ἐξ αὐτοῦ.

περιδαίω· (= καίω τριγύρω)· **περιδέω** (= δένω ὀλόγυρα), (μέλλ.) **περιδήσω**, (βλ. δέω, δῶ).

περιεκτικός, -ή, -όν· (= ὁ περιέχων)· // (Γραμμ.) περιεκτικὰ λέγονται ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα περιέχουν περισσότερα τοῦ ἐνός: **κοιτῶν** (= ὁ περιέχων κοίτας περισσοτέρας τῆς μιᾶς)· // «περιεκτικὸν ῥῆμα», ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχει ἐνεργητικὴν καὶ παθητ. σημασίαν, ὡς **βιάζομαι** (ἐνεργ.) = χρησιμο-

ποιῶ **βίαν**, (παθ.) = καταβάλλομαι ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ· **δωροῦμαι** κ.λπ., «τὰ περιεκτικά» ἢ «τὸ περιεκτικὸν ὄνομα» εἶναι δύο εἰδῶν: α) τὰ περιεκτικά, ἢτοι παρώνυμα ὀνόματα δηλοῦντα τόπον, ὅπου ὑπάρχει πλῆθος ὁμοειδῶν πραγμάτων καὶ λαμβάνουν τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ περιεχομένου, ὡς **περιέχων ἐλαίος** > **ἐλαίων**, **δάφνας** > **δαφνῶν**, **ὄρνιθας** > **ὄρνιθῶν**, **Παρθενῶν** κ.λπ., καὶ β) ὡς «περιεκτικά», τὰ ὁποῖα περιέχουν μὲν, ἀλλὰ δὲν λαμβάνουν τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ περιεχομένου, π.χ. ὁ **κώδων** (ὡς περιέχων τὸ γλωσσίδιον), ὁ **κανὼν** (ὡς περιέχων τὰς ἐξαίρεσεις), **θησαυρὸς** κ.λπ. (ἐπίρρ.) **περιεκτικῶς**.

περιέχω· (Λογ.) τὸ «περιέχον» κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ καθόλου, τοῦ γενικοῦ, κατ' ἀντιδιαστολήν πρὸς «τὰ περιεχόμενα» κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν ἐπὶ μέρους, τῶν καθ' ἕκαστον, «**ὄνομα περιέχον**» (ἄλλως **περιεκτικόν**)* ἔννοια καθόλου, ὅρος γενικῆς.

περίκλασις, (-εως), ἡ· (Γραμμ.) «κατὰ περίκλασιν», μετὰ περισπωμένου τόνου (κν. περισπωμένης).

περικλειτός, -ή, -όν· (κλείω, κλέος) (= περίφημος)· **περικλυτός, -ή, -όν**· (κλύω) (= ὁ περιώνυμος).

περικοπή, (-ής), ἡ· χωρίον συγγραφικόν, ἀπόσπασμα κειμένου, τμήμα συγγράμματος· (φρ.) «**περικοπαὶ ἐκ τοῦ Πλάτωνος**»· // (Μετρ.) χωρίον ἀποτελούμενον ἐκ στροφῆς καὶ ἀντιστροφῆς.

περιλαῶ· (-έω)· «**περιλαλοῦσα τραγωδία**» (= ἡ περιέχουσα φλυαρία καὶ ἰδίως ἐπὶ τῶν τραγωδιῶν τοῦ Εὐριπίδου).

περίλεξις, (-εως), ἡ· περιττολογία, περί-

φρασις.

περιλημματικός· περιεκτικός, ὁ διὰ τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ ὑποδηλῶν πολλά· (φρ.) «**περιλημματικὸν ὄνομα**» (= περιεκτικόν*).

περιληπτικός, -ή, -όν· (περιλαμβάνω), ὁ περιεκτικός, ὁ βραχυλογικός· // (Γραμμ.) «**περιληπτικὸν ὄνομα**» ἢ «**περιληπτικόν**»· τὸ καθ' ἑνικὸν ἐκφερόμενον οὐσιαστικὸν σημασιολογικῶς δηλοῦν σύνολον προσώπων ζώων ἢ πραγμάτων, ὡς **λαός** (= ἄνθρωποι), **στρατός** (= στρατιῶται), **πόλις** ἢ (= οἱ πολῖται), τὸ **θέατρον** (= οἱ θεαταί), ἡ **δουλεία** (= οἱ δοῦλοι), ὁ **ὄχλος** (= οἱ ἄνθρωποι), τὸ **στρατόπεδον** (= οἱ στρατιῶται) κ.λπ., ὡς **στρατιά**, **σφηκία**, **σχοινία** (= σωρὸς σχοίνων, βούρλων), **ἀνθρακία**, **συγγένεια** κ.λπ. [ὑπάρχει σήμερον διαφορὰ περιληπτικῶν καὶ πληθυντικῶν, ἐκ τούτων τὰ μὲν δηλοῦν ἔνωση, ὁ δὲ πληθυντικὸς δηλοῖ πολλά, π.χ. «ὁ **ἐλαίων** - **αἱ ἐλαῖαι**, «ὁ **κυπαρίσσων** - **αἱ κυπαρίσσοι**, «**παιδιά τά**» (= πολλοὶ παῖδες) (ἀλλὰ πολλάκις συμπίπτουν)].

Τὸ περιληπτικὸν διαφέρει τοῦ ἐπιμεριζομένου* κατὰ τοῦτο, ὅτι ὅχι ἐξ ἐπιμερισμοῦ*, ἀλλὰ αὐτόθεν σημαίνει τὴν περιληψιν· (ἐπίρρ.) **περιληπτικῶς** καὶ (δημ.) **περιληπτικά** (= διὰ βραχείων, κν. με λίγα λόγια).

περίληψις, (-εως), ἡ· // (Γραμμ.)· (φρ.) «**κατὰ περίληψιν λέγειν**» (= περιληπτικῶς)· // (Ῥητορ.) «**σχῆμα περιληπτικόν**».

περιοδικός, -ή, -όν· (Μετρ.) «**περιοδικὸν μέτρον**», τὸ μέτρον, τὸ ὁποῖον περιέχει μέχρι τέλους ἀλληλοδιαδόχως ἓνα δάκτυλον (-υυ), ἓνα σπονδεῖον (-), π.χ.

«οὐλομέ-νην, ἡ-μῦρῖ· Ἄ-χαῖοις- ἄλγῃ· ἔ-θηκῆν».

περίοδος, (-ου), ἡ· (Συντακτ.) περίοδος εἶναι λόγος περιεκτικὸς τελείου νοήματος, ὁ ὁποῖος σύγκειται ἐκ μιᾶς ἢ περισσοτέρων προτάσεων καὶ ἔχει ἀρχὴν καὶ τέλος αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ καὶ εὐσύνοπτον μέγεθος καὶ μεταξύ δύο τελειῶν περικλειόμενον· (φρ.) «δεῖ δὲ τὴν περίοδον καὶ τῇ διανοίᾳ τετελειῶσθαι καὶ μὴ διακόπτεσθαι».

περιορισμός, (-οῦ), ὁ· (Μετρ.) διαίρεσις, χωρισμὸς στροφῆς· (φρ.) «κατὰ περιορισμοὺς ἀνίσους».

περιοριστικός, -ή, -όν· (Λογ.) «περιοριστικαὶ ἢ ἐξαιρετικαὶ κρίσεις» εἶναι αἱ κρίσεις αἱ περιοριζόμεναι διὰ τοῦ «σχεδόν», «ὡς εἰπεῖν», «ὡς ἔπος εἰπεῖν», «σχεδὸν εἰπεῖν» καὶ τῶν ἄλλων τοιούτων κατὰ τὴν σημασίαν, π.χ. «πάντες σχεδὸν οἱ πλανῆται τοῦ ἡμετέρου ἡλιακοῦ συστήματος εὐρίσκονται πέραν τῆς τροχιάς τῆς γῆς ἐξαιρουμένου τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τῆς Ἀφροδίτης».

περιοσιάζω· (Ῥητορ.) ὁμιλῶ σχινοτενῶς πέρα τοῦ δέοντος.

περιοχή, (-ῆς), ἡ· (Γραμμ.) χωρίον συγγραφῆς.

περιπέτεια, (-ας), ἡ· (Ῥητορ.) «περιπέτεια τοῦ λόγου» εἶναι ἡ τοῦ λόγου ποικίλη ἀνάπτυξις· κοινὰ ἐκφράσεις προκαλοῦσαι ἐντύπωσιν· // (Εἰς τὸ ἀρχαῖον δράμα) ἡ μεταβολὴ εἰς τὸ ἐναντίον τῶν πρακτομένων· ἡ τῶν περιστάσεων αἰφνίδιος ἀναστροφή, περὶ τὴν ὁποίαν περιτρέφεται ἡ πλοκὴ τῆς τραγωδίας (ὡς ἡ ὑπὸ τοῦ Οἰδίποδος ἀνακάλυψις τῆς καταγωγῆς αὐτοῦ).

περιπλοκή, (-ῆς), ἡ· (Ῥητορ.) τὸ νὰ ἐκφράζεται τις σκοτεινῶς καὶ ἀσαφῶς μετὰ μακρηγορίας· (φρ.) *περιπλοκή ἐστὶ τὸ διὰ μακρηγορίας ἐκτείνειν τὸν λόγον καὶ συγκαλύπτειν καὶ συσκιάζειν καὶ ἀσαφῶς λέγειν*».

περιποιητικός, -ή, -όν· ὁ τὴν παραγωγὴν σημαίνων· (φρ.) «τῶν γὰρ ἐν αὐταῖς ἐγκειμένων ἐνεργειῶν εἰσι περιποιητικαί» (Ἀπολλώνιος ὁ Δύσκ.)· // (Συντ.) τὰ περιποιητικά· εὖνους, εὖνοῶ, ἐπικούρος, βοηθῶ, βοηθός, ἐπωφελής, χρήσιμος, σύμμαχος κ.λπ., καὶ τὰ «ἀντιπεριποιητικά», οὐσιαστικά, ἐπίθετα καὶ ῥήματα· βλαβερός, βλάπτω, ἀηδής, ἐναντίος, ἄχρηστος κ.λπ. ἀμφοτέρω συντάσσονται μετὰ δοτ., π.χ. «οὐ ῥάδιον εὖνοεῖν τοῖς κακονόοις», «χρησίμος τινι», «ἐνοχλεῖν τοῖς ἀκούουσιν», «ἄχρηστός τινι»· // ὑπάρχουν καὶ τὰ «ὡς περιποιητικά» μετὰ δοτικῆς, π.χ. «βραχὺς ἀνθρώπῳ βίος», «λευκὸν μοί ἐστι».

περίπολος, -ος, -ον· (πολέω) ὁ περίπολος (= φρουρός)· περίπολος ἡ (ἐξυπ. ναῦς) (= πλοῖον περιπλέον καὶ φρουροῦν), (νεωτ.) ἡ περίπολος καὶ (δημ.) ἡ περίπολο καὶ πληθ. τὰ περίπολα (= στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα τηροῦν τὴν τάξιν).

περίπου· (δημοτ.) τὸ περίπου, ἄλλως «ἀριθμητικὴ προσέγγισις» ἐνὸς πλήθους (ποσοῦ ἢ μεγέθους) ἐκφέρεται α) διὰ τῶν ἐπιρρημάτων «ἐπάνω», «κάτω», «περίπου», «κοντά», «κάπου», ὡς «ἐδραπέτευσαν περίπου εἴκοσι» ἢ «ἐδραπέτευσαν κάπου εἴκοσι», β) διὰ δύο γειτονικῶν ἀριθμητικῶν· «σὲ πέντε ἔζη μέρες». Τὸ ἀρσενικὸν οὐσιαστικὸν προσδιορίζεται διὰ τοῦ «ἑνας

δύο» καὶ τὸ θηλυκὸν διὰ τοῦ «μιά δύο»· (φρ.) «εἶχαν περάσει μιὰ δυὸ ἐβδομάδες». Τὸ περίπου γίνεται καὶ εἰς δύο μεγαλύτερας γειτνιαζούσας ἐνότητας· «θὰ ἦσαν διακόσιοι τριακόσιοι ἄνθρωποι». Ἐπὶ ἀορίστου ἀριθμητικῆς προσεγγίσεως τίθεται τὸ «καί», εἰς τὸ ὁποῖον τελειώνει ἡ φράσις· «ἦσαν πεντακόσιοι καί» ἢ τὸ «τόσος», τὸ ὁποῖον ἔπεται τοῦ ἀριθμητικοῦ, π.χ. «τοὺς ὑπελόγισα χίλιους τόσους». Ἐπὶ δηλώσεως πλήθους ἀμετρήτου μεταχειρίζομεθα τὰ ἀριθμητικὰ χιλιάδες, μυριάδες, μιλλιούνια κ.λπ.: «χάθηκαν χιλιάδες γυναικόπαιδα», «εἶχε μιλλιούνια κοριούς».

περιπίσσω· (= ἀφαιρῶ τὸν φλοιόν, κν. ξεφλουδίζω)· περιπτύσσω (= περικαλύπτω).

περισκελής, -ή, -ές· (σκέλος) (= ὁ περὶ τὸ σκέλος)· περισκελῖς, (-ίδος), ἡ (= βραχίον τό).

περισπασμός, (-οῦ), ὁ· ὁ περισπώμενος τόνος, (κν.) ἡ περισπωμένη (βλ. περισπῶ·) (φρ.) «ὁ κατὰ περισπασμὸν λεγόμενος σύνδεσμος» (ἄρα), (ἄλλο τὸ ἄρα) «τὸ ὧμοι οὐκέτι τοῦ ὦ τὸν περισπασμὸν ἐφύλαξεν».

περισπῶ (-ῶ)· (Γραμμ.) θέτω τὸν τόνον περισπωμένην (˘)· περισπῶμαι (= δέχομαι περισπωμένην)· // «περισπωμένη ἡ» (= περισπώμενος τόνος ὁ), (νεωτ.) ἔν τῶν τριῶν τονικῶν σημείων (˘)· ἡ περισπωμένη λέγεται καὶ ὀξυβαρεῖα καὶ ὀξυβάρεια ἢ ὀξύβαρις (ἐνν. προσφθία), διότι ἀποτελεῖται ἐξ ὀξείας καὶ βαρείας (˘ = ˉ), καθόσον αἱ λέξεις παρὰ τὸν κύριον τόνον ἐλάμβανον καὶ δευτερεύοντα κατὰ πάσας τὰς συλλαβάς, ἥτοι τὴν βα-

ρεῖαν, ὡς *μόρῃα > μόιρᾶ > μοῖρα· παῖς > παῖς·* τούτου ἕνεκα, ἐὰν συμπέσῃ βαρυοξεῖα, ἔστω καὶ ἂν συναιρῆται, δὲν μετατρέπεται εἰς περισπωμένην, ὡς *ἐνέστώως > ἐνεστώς, δαῖς > δᾶς* κ.λπ.· ὡς ἐκ τούτου περισπωμένη δὲν τίθεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, διότι ὡς ἀποτελουμένη ἐξ ὀξείας καὶ βαρείας τὸ α' ἡμισυ ταύτης τὴν ὀξεῖαν δυνάμει θὰ εἶχεν εἰς τὴν τετάρτην συλλαβὴν, πρᾶγμα ἀδύνατον, διότι οὐδεμία λέξις τονίζεται εἰς τὴν τετάρτην συλλαβὴν (ἐφ' ὅσον οὐδεμία λέξις πρωτότυπος ἀπαθῆς ὑπερβαίνει τὴν τρισυλλαβίαν)· ἡ περισπωμένη τίθεται μόνον εἰς φύσει μακρὰν συλλαβὴν καὶ ὅχι εἰς βραχεῖαν ἢ θέσει μακρὰν καὶ τοῦτο, διότι τὰ μακρὰ φωνήεντα ἐγένοντο κατὰ συγχώνευσιν δύο βραχέων (ὀ = ὦ) καὶ δικαιολογοῦν τὴν ὀξυβαρεῖαν (περισπωμένην)· μακρὸν πρὸ μακροῦ δὲν περισπᾶται, ὡς «κώμη», διότι, ἐὰν προπεριεσπᾶτο, δυνάμει τὸ ἡμισυ τῆς περισπωμένης, ἡ ὀξεῖα, θὰ ἦτο εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, ἀλλ' οὐδέποτε ἡ προπαραλήγουσα τονίζεται, ἐφ' ὅσον ἡ λήγουσα εἶναι μακρά «κώ-μη» (βλ. τόνος)· // ὁ περισπώμενος τόνος εἶναι τεκμήριον συναλοιφῆς, ὡς εἶδομεν, δύο φωνηέντων ἢ διφθόγγων ἢ φωνήεντος καὶ διφθόγγου καὶ τάνάπαλιν, τούτου ἕνεκα ἀνάγκη νὰ θεωρήσωμεν ὅτι πᾶσα ὀξυνομένη συλλαβὴ δὲν προῆλθεν ἐκ συναϊρέσεως· οἷον *τιμή, χαρά, χαράν, καλῇ* κ.λπ., (ἐνῶ *ἀπλῇ <ἀπλόῃ, μνᾶ <μνάα, Ἑρμᾶς <Ἑρμέας, χρυσῇ <χρυσῆά* κ.λπ.

περισσότης, (-ητος), ἡ· (Ῥητορ.) τὸ πομπῶδες ὕφος, περιττολογία.

περίστασις, (-εως), ἡ· (Ῥητορ.) τὰ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, τὴν ὁποίαν πραγματεύεται ὁ

ρήτωρ, σχετικά ἔξ περιστατικά, ἦτοι τόπος, χρόνος, τρόπος, πρόσωπον, αἰτία, πρᾶγμα· (φρ.) «τὸ πᾶν ἐν ἡμῖν καὶ λόγοις καὶ πράγμασι καὶ δίκαις καὶ ὑποθέσεσι καὶ βίῳ, τόπον, χρόνον» κ.λπ., (Ἑρμογένης).

περιστιζω· (Γραμμ.) θέτω τὸ σημεῖον τῆς στίξεως· (πρkm.) περιεστιγμένος, -η, -ον, ὁ διὰ στίξεως σεσημειωμένος, «ὀβελὸς περιεστιγμένος» (βλ. ὀβελός)· // ᾌ «χ περιεστιγμένον» (βλ. χ, X)· (φρ.) «διπλῇ περιεστιγμένη»· «ὅτε δεῖ περιστίζειν τὸ ι (i) καὶ τὸ υ (ü)».

περισυλληπτικός, -ή, -όν· ὁ ἱκανὸς νὰ συλλαμβάνῃ ἐκ πάντων τῶν μερῶν· (φρ.) «διὰ τὸ περισυλληπτικὸν τῆς ἐν αὐτῷ συντάξεως».

περίτμημα, (-ατος), τό· «περίτμημα λόγων», λόγος ἄνευ οὐδεμιᾶς ἁξίας.

περιτροπή, (-ῆς), ἡ· (Ῥητορ.) ἀνασκευὴ τῶν ὑποστηριζομένων ὑπὸ τοῦ ἀντιπάλου δι' ἐπιχειρημάτων, τὰ ὁποῖα ἐλήφθησαν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἀντιπάλου, ἦτοι τὸ νὰ στρέφῃς τὸ προβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ ἀντιπάλου ἐπιχείρημα ἐναντίον του.

περιττολογία, (-ας), ἡ· τὸ λέγειν ἀνωφελῆ ἄχρηστα, περιττά· (ἐπιθ.) περιττολόγος (ῥ.) περιττολογῶ (-έω).

περιττοσύλλαβος, -ος, -ον· (Γραμμ.) (κατὰ πληθυντικόν) «περιττοσύλλαβα τά»· ὀνόματα τῆς γ' κλίσεως τὰ ὁποῖα ἔχουν εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ πλὴν ἐνίοτε τῆς αἰτ., ὡς (πόλις - πόλιν, ἔχθς - ἐχθύν, τέρας - τέρας, ἡχώ - ἡχώ, αἰδῶς - αἰδῶ, Σωκράτης - Σωκράτη(ν), ἀνὴρ - ἄνδρα), καὶ εἰς πάσας τὰς πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ μίαν συλλαβὴν περισσοτέραν

τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ ἐνικοῦ, ὡς κῶδων, κῶδωνος, κῶδωνι, κῶδωνα, κῶδωνες, κῶδῶνων, κῶδῶσι, κῶδῶνας· // (ῥ.) περιττοσυλλαβῶ (-έω).

περιφερής, -ής, -ές· (Ῥητορ.) (ἐπὶ ὕφους) περίκομπος, περίτεχνος.

περιφράζω· λέγω τι περιφραστικῶς.

περίφρασις, (-εως), ἡ· καὶ (δημ.) περίφραση ἢ ἄλλως «μακρολογία», «ῥητορικὸν σχῆμα», κατὰ τὸ ὅποιον ἐπιτελεῖται ἡ ἔκφρασις ἐννοίας διὰ περισσοτέρων λέξεων· τοῦτο γίνεται τὸ μὲν χάριν κόσμου, ἀντὶ «λέγω», «ποιοῦμαι λόγον», ἀντὶ «σῆτος», «Δήμητρος καρπός», ἀντὶ ἡ «ὕς» (κν. γουρούνα), «ὕδς χρημα» κ.λπ., τὸ δὲ χάριν ἄλλης σκοπιμότητος καὶ ἰδίως ἀποφυγῆς κακεμφάτων λέξεων, ὡς (ἀντὶ «κόπρανα» (ἀνθρώπου), «τὰ δύσωσμα ὑπολείμματα τῆς ἀνθρωπίνης μηχανῆς» ἢ «ἡ λέξις τοῦ Καμπρόν»· (γαλ. merde)· // ἡ περίφρασις εἶναι συχνότατα παραστατικὸν μέσον τοῦ ποιητικοῦ λόγου, π.χ. «τῆς λέει στροφὴς θλιμμένου τραγουδιοῦ» (Τ. Μωραΐτινης)· // ἔκφρασις ἐννοίας τινός, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀντὶ κυρίου ὅρου εἰκονικῶς μεταχειρίζομεθα ἄλλους παραπλησίους (ἀντὶ Ἑλλήνες) «παῖδες Ἑλλήνων», (νεωτ.) (ἀντὶ ἥλιος) «τὸ ἄστρον τῆς ἡμέρας», (ἀντὶ Κολοκοτρώνης) «ὁ Γέρος τοῦ Μοριά»· // ἐνωρίτατα εἰς τοὺς ἀρχαίους ἀνεπτύχθη διὰ τῆς χρησιμοποίησεως προθέσεως καὶ τοῦ λεγομένου ἄρθρου εἰς σαφεστέραν δῆλωσιν τῶν διὰ τῶν πτώσεων δηλουμένων ἐννοιῶν. Διὰ περιφράσεως (περιφραστικῶς) ἐσχηματίσθη καὶ τὸ γ' πληθ. πρόσ. παθητικῶν παρ. καὶ ὑπερσ., διότι αἱ καταλήξεις -νται

-ντο δὲν προσηρμόζοντο εὐκόλως εἰς θέματα συμφωνόληχτα (τύποι ὡς «ἐρήρεινται», «ἐρήρειντο» Ἀπολλωνίου Ῥοδίου εἶναι βεβιασμένοι) καὶ οὕτω δὲν ἐσχηματίζετο εὐκόλως μονολεκτικὸς τύπος αὐτῶν. Οὕτως ἔχομεν: «πεπραγμένοι εἰδῶν», «πεπραγμένοι ἦσαν»· «γεγραμμένοι εἰδῶν», «γεγραμμένοι ἦσαν»· «ἐφρευμένοι εἰδῶν», «ἐφρευμένοι ἦσαν». Δύο εἶναι κυρίως τὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων γίνεται χρῆσις εἰς τὰς περιφράσεις, τὸ «ἔχω» καὶ τὸ «εἶμι» (ὡς καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν τυγχάνω, κυρῶ κ.λπ.), π.χ. «δουλώσας ἔχει», «εἰμὶ γεγώς», «εἴμεθα γεγῶτες», «κρύψαντες ἔχουσι» ἢ περιφράσις αὕτη ἦτο ἀναγκαία, διότι ὁ μονολεκτικὸς ἀντίστοιχος χρόνος τίθεται ἀμεταβάτως, π.χ. «στήσαντες ἔχουσι», ἀντὶ τοῦ ὁποῦ ὁ «ἔστηκα» ὡς ἀμετάβατος, ἦτο ἀδύνατον νὰ λεχθῇ οὕτω καὶ «φύσας ἔχω», διότι ὁ ἀμετάβατος πρkm. «πέφυκα» (= εἶμαι ἐκ φύσεως (συνδεδ.) τι) λαμβάνεται ὡς συνδεδεικὸν δεχόμενον δηλ. κατηγορούμενον εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ, ὡς «τοιοῦτος πέφυκα».

περιφραστικός, -ή, -όν· (ἀντίθ. μονολεκτικός)· περιφραστικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος· (βλ. περίφρασις)· (Δημοτ.) «περιφραστικαὶ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι», αἱ ἕνεκα περισσοτέρας εὐγενείας συνηθιζόμεναι ὑπὸ τοῦ λαοῦ, α) τοῦ λόγου: «τοῦ λόγου μου» (ἐγώ), «τοῦ λόγου σου» (σύ), «τοῦ λόγου του» (αὐτός)· β) ἡ ἀφεντιά μου «τῆς ἀφεντιᾶς μου» κ.λπ., γ) ἡ εὐγενεία μου «τῆς εὐγενείας μου» κ.λπ., αἱ δύο τελευταῖαι λαμβάνουν ἐνίοτε καὶ εἰρωνικὴν σημασίαν, π.χ. «Νὰ δοῦμε

τί λέει καὶ ἡ εὐγενεία του, (ἡ ἀφεντιά του)».

περιφδικὰ τά· (Μετρ.) κεχωρισμένα μετρικὰ συστήματα, ὡς αἱ ἐπωδοί*.

πέρσις, (-εως), ἡ· (πέρθω) (= ἄλλωσις, ἐκπόρθησις)· Πέρσης, (-ου), ὁ (κύριον καὶ ἐθνικόν)· Περσίς, (-ίδος), ἡ, περσική, ἡ τῆς Περσίας· ὡς οὐς. κατὰ παράλειψιν τοῦ οὐς. γυνή ἡ χλαῖνα (= ἡ γυνή· ἐκ περσίας ἡ περσικὸν ἐπανωφόριον).

περῶ (-άω)· (ἀμτβ.) (= περνῶ, περῶ εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θάλασσαν· (φρ.) «περᾶν ἄλλα» (Πίνδαρος)· (ἐπὶ χρόνου) συμπληρῶ κ.λπ.)· (φρ.) «τέλος δωδεκάμηνον περάσας» (Πίνδαρος)· «οἱ τὴν ἡλικίαν πεπερακότες» (Ξενοφῶν)· (πρτ.) ἐπέρων, (μέλλ.) περάσω, (ἀόρ.) ἐπέρασα, (τὸ (ρ) μακρόν), (πρkm.) πεπέρακα, (ὑπερσ.) ἐπεπεράκειν (ὑποτ.) ἐπερῶ, ἂ περάσω, πρ πεπερακῶς ὦ· (εὐκτ.) ἐπερῶμι, περῶν, μ περάσοιμι, ἂ περάσοιμι, πρ πεπερακῶς εἴην· (προστ.) ἐπέρα, ἂ πέρασον, πρ πεπερακῶς ἴσθι· (ἀπαρ.) ἐπερᾶν, μ περάσειν, ἂ περᾶσαι, πρ πεπερακέναι· (μετχ.) ἐπερῶν, -ῶσα, -ῶν, μ περάσων, -σουσα, -σον, ἂ περάσας, -σασα -ρᾶσαν πρ πεπερακῶς, -κυῖα, -κός· — «περῶ τι ἢ τίνα» (= διαβιβάζω τι ἢ τίνα)· (φρ.) «εἰ σὲ περῆσω» (Ἀνθολ. Παλ.)· «περῶ τινα» (= ὑπερβαίνω) (σπανίως)· (μτφ.) (φρ.) «ὅταν θυμοῦ περάσῃς» (Σοφοκλῆς) (= ὅταν ἐπὶ πέρας ἔλθῃς τῆς ὀργῆς) (Σχολ.), ἦτοι ὅταν ξεθυμώσῃς· (φρ.) «χρησμὸς κελεύων τόνδε κίνδυνον περᾶν» (Αἰσχύλος)· (δημ.) «πέρασα πολλές ταλαιπωρίες»· — περόνη, πόρος, ἄπορος, ἄπειρος, Πειραιεύς, Πέραμα, πέραςις, περατός, περάσιμος, περα-

σμός.

πετάννυμι (τι)· (ἐν συνθέσει ἀναπετάννυμι) (τὸ υ μακρόν) (= ἀνοίγω, ἀπλώνω, ἐκτείνω)· (φρ.) «οὐρῶ πέτα' ἰστία» ('Οδύσσεια)· (παθ. μτχ.) πεπταμένος -η, -ον (= ἐκτεταμένος, ἀπλωμένος)· (φρ.) «πεπταμένον πέλαγος» ('Αρατος)· ἀναπετανύω (τὸ υ βραχύ)· (πρτ.) ἀναπετάννυν, (μέλλ.) πετάσω, πετώ, (ἀόρ.) ἀνεπέτασα, (τὸ -τα βραχύ), (πρμ.) ἀναπετάσας ἔχω, πεπέτακα, (ὑπερσ.) πετάσας εἶχον, ἐπεπετάκειν· (ὑποτ.) ἐ ἀναπεταννύω, ἀ ἀναπετάσω, πρ πεπετάκω, πεπετακῶς ὦ· (εὐκτ.) ἐ ἀναπεταννύοιμι, μ πετάσοιμι, πετοίμι, πετοίην, ἀ ἀναπετάσαιμι, πρ πεπετάκοιμι, πεπετακῶς εἶην· (προστ.) ἐ ἀναπετάννυν, ἀ ἀναπέτασον, πρ πεπετακῶς ἴσθι· (ἀπαρ.) ἐ ἀναπεταννύναι, μ πετάσειν, πετεῖν, ἀ ἀναπετάσαι, πρ πεπετακέναι· (μετχ.) ἐ ἀναπεταννύς, -νύσα, -νύν, μ πετάσων, -σουσα, -σον, πετών, -οῦσα, -τοῦν, ἀ ἀναπετάσας, -σασα, -σαν, πρ πεπετακῶς, -κυῖα, -χός·
// ἀναπετάννυμι (τὸ υ βραχύ)· π ἀνεπεταννύμην, μ ἀναπετασθήσομαι, ἀ ἀνεπετάσθην, πρ ἀναπέπταμαι, (τὸ α βραχύ), ἀναπεπέτασμαι, ὕ ἀνεπεπτάμην, ἀνεπεπετάσμην· (ὑποτ.) ἐ ἀναπεταννύωμαι ἀ ἀναπετασθῶ, πρ ἀναπεπταμένος ὦ· (εὐκτ.) ἐ ἀναπεταννυοίμην, μ ἀναπετασθισοίμην, ἀ ἀναπετασθείην, πρ ἀναπεπταμένος εἶην· (προστ.) ἐ ἀναπετάννυσω, ἀ ἀναπετάσθητι, πρ ἀναπέπτασο· (ἀπαρ.) ἐ ἀναπετάννυσθαι, μ ἀναπετασθήσεσθαι, ἀ ἀναπετασθήναι· πρ ἀναπεπτάσθαι· (μετχ.) ἐ ἀναπεταννύμενος, -μένη, -μενον, μ ἀναπετασθισόμενος, -ομένη, -όμενον, ἀ ἀναπετασθείς, -σθεῖσα, -σθέν, πρ ἀναπεπταμένος, -μένη,

-μένον· —πέτασμα πεταστός, πέτασος, πέταλον, πετασίτης (= φυτόν), πετάσιον, πετασώδης, πέταχρον (= πλατὺ κατέλλον).
πετεινός, (-οῦ), ὁ· (ἀρχ. πετηνός καὶ πτηνός) (= ὁ δυνάμενος νὰ πετᾷ, σήμερον δὲ ὁ ἀλέκτωρ, ὁ κόκκορας).
-πετης· ('Ορθογρ.)· ἐκ τοῦ πίπτω σχηματίζονται ὀξύτονα σύνθετα τριτόκλιτα, ὡς *γονυπετής, οὐρανοπετής, κλινοπετής, διυπετής* κ.λπ., ἐνῶ ἐκ τοῦ πέτομαι πρωτόκλιτα παροξύτονα, ὡς *οὐρανοπέτης, ταχυπέτης, κακοπέτης, ὑψιπέτης, ὠκυπέτης*, κ.λπ.
πέτομαι· (ἢ πέταμαι)· (ἀμτβ.) (ἐπὶ πτηνῶν (= πετῶ)· (φρ.) «ὄρνις πετόμενος», ὡς καὶ ἐπὶ ἀκοντίων, βελῶν, λίθων· (φρ.) «καὶ δ' ἄλλως τοῦν' ἰθὺ βέλος πέτετ' οὐδ' ἀπολήγει» ('Ιλιάς), (μτφ.) ἐπὶ ἐλπίδων)· (φρ.) «πέτομαι δ' ἐλπίσιν οὐτ' ἐνθάδ' ὄρῶν οὔτε ὀπίσω» (Σοφοκλῆς)· (πρτ.) ἐπετόμην, (μέλλ.) πετήσομαι καὶ πτήσομαι, (μέσ. ἀόρ.) ἐπτόμην καὶ ἐπτάμην, (ἐνεργ. ἀόρ. β') ἔπτην, (ὑποτ.) ἐπτῶ, (εὐκτ.) πταίην, (προστ.) πτήθι, (ἀπαρ.) πτήναι, (μετχ.) πτάς, πτάσα, πτάν· —πίπτω, πτερόν, πτέρυξ, πτίλον, πετεινός, πτήσις, ἀπτήν (= ὁ νεοσσός, ὡς μὴ πετών), πτώσις, πτώμα, διυπετής, εὐπετής, προπέτης, κλινοπετής.
πεύσις, (-εως), ἡ· (= ἐρώτησις*), (πεύθω (= δίδω πληροφορίας), ἐξ οὗ *πευθήν, (-ῆνος)* ὁ (= ὁ δημοσιογράφος, ρέπορτερ))· // ('Ρήτορ.) σχῆμα ῥητορικόν· (φρ.) «τί δ' ἐκεῖνα φῶμεν τὰς πεύσεις τε καὶ ἐρωτήσεις;»· Ἡ «πεύσις» διαφέρει τῆς ἐρωτήσεως, ὅταν ἡ μὲν ἐρώτησις γίνετα ἀπὸ τὸν ἐρωτῶντα καὶ μόνον, ὡς «διέπραξαν τὸ παράπτωμα;» ἡ δὲ πεύσις,

ὅταν θέλῃ νὰ λάβῃ καὶ ἀπάντησιν, π.χ. *τὴν θύραν κρούει; ἐγὼ*· «πόθεν εἶσθε; ἐξ Ἀθηνῶν»· Ἡ πεύσις εὐρίσκεται μόνον εἰς τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ἐπιρρήματα ἢ εἰς τὸ «ναί» καὶ τὸ «οὐ», ἐνῶ ἡ ἐρώτησις εὐρίσκεται εἰς πᾶν μέρος τοῦ λόγου: «ἔγραψα *Νικολάφ* τι;»· Τὰ πειστικά εἶναι ἐννεά: *ποιός, πόσος, πηλίκος, πόστος, ποδαπός, πότερος, ποιός, ποσός, τίς*.
πηγή, (-ῆς), ἡ· (= ἡ κρήνη· ῥοή ὕδατος)· πυγὴ ἡ (= ὁ πρωκτός, (πρβλ.) ἡ πυγολαμπίς (κν.) κωλοφωτιά).
πήγνυμι (τι)· (τὸ υ μακρόν), πηγνύω (τὸ υ βραχύ) (= ἐμπήγω· (φρ.) «ὁ καρτερός Αἴας ἔπαξε διὰ φρενῶν λευρὸν ξίφος» (Πίνδαρος)· κατασκευάζω, κτίζω· (φρ.) «τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος» (Καιν. Διαθ.)· (ἐπὶ ὑγρῶν) κάμνω τι νὰ πήξῃ, νὰ παγώσῃ· (φρ.) «θεὸς... πηγνύσι πᾶν ῥεῖθρον» (Αἰσχύλος)· καὶ παθητ· (φρ.) «ἡ δὲ θάλασσα πηγνύται καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ *Κυμμέριος*» ('Ηρόδοτος)· (πρτ.) ἐπήγνυν, ἐπήγνυνον, (μέλλ.) πήξω, (ἀόρ.) ἔπηξα, (πρμ.) πέπηχα, (ὑπερσ.) ἐπεπήχειν· (ὑποτ.) ἐ πηγνύω, ἀ πήξω, πρ πεπήχω, πεπηχῶς ὦ· (εὐκτ.) ἐ πηγνύοιμι, μ πήξοιμι, ἀ πήξαιμι, πρ πεπήχοιμι, πεπηχῶς εἶην· (προστ.) ἐ πηγνυ, ἀ πήξον, πρ πεπηχῶς ἴσθι· (ἀπαρ.) ἐ πηγνύναι, μ πήξειν, ἀ πήξαι, πρ πεπηχέναι· (μετχ.) ἐ πηγνύς, -νύσα, -νύν, μ πήξων, -ξουσα, -ξον, ἀ πήξας, -ξασα, -ξαν, πρ πεπηχῶς -χυῖα, -χός·
// πηγνύμαι· π ἐπηγνύμην, μ πήξομαι, πηχθήσομαι, παγήσομαι, ἀ ἐπηξάμην, ἐπήχην, ἐπάγην, πρ ἐπέπηγα, πέπηγμαι, ὕ ἐπεπήγειν, ἐπεπήγειν, (ὑποτ.) ἐ πηγνύωμαι, ἀ πήξωμαι, πηχθῶ, παγῶ, πρ πεπή-

γω, πεπηγῶς ὦ, πεπηγμένος ὦ· (εὐκτ.) ἐ πηγνυοίμην, μ πηξοίμην, πηχθισοίμην, παγησοίμην, ἀ πηξάμην, πηχθείην, παγείην, πρ πεπήγοιμι, πεπηγῶς εἶην, πεπηγμένος εἶην· (προστ.) ἐ πηγνυσσώ, ἀ πήξαι, πήχθητι, πάγητι, πρ πεπηγῶς ἴσθι, πέπηξο· (ἀπαρ.) ἐ πηγνυσθαι, μ πήξεσθαι, πηχθήσεσθαι, παγήσεσθαι, ἀ πήξασθαι, πηχθῆναι, παγῆναι, πρ πεπηγέσθαι, πεπηχῆναι· (μετχ.) ἐ πηγνύμενος, -μένη, -μενον, μ πηξόμενος, -ξομένη, -ξόμενον, πηχθισόμενος, -θησομένη, -θησόμενον, παγησόμενος, -μένη, -μενον, ἀ πηξάμενος, -ξαμένη, -ξάμενον, πηχθείς, -θεισα, -θέν, παγείς, -εῖσα, -έν, πρ πεπηγῶς, -υῖα, -ός, πεπηγμένος, -μένη, -μένον· —πάγος, παγετός, πηγμα, πηγός (= συμπαγής), πηκτός, πηκτίς, πηξίς, πάχνη, πάσσαλος, πήγανον, πάγη, παγίς, πάχος, παχύς, πηγυλίς.
πηλήκιον, (-ίου), τό· ὑποκοριστικὸν τοῦ πηλήξ, (-ηκος), ὁ (= περικεφαλαῖα, κάλυμμα κεφαλῆς· στρατιωτικὸς πῖλος), ἐνῶ πῖλος, (-ου), ὁ (= τὸ κατέλλο).
πημαίνω (τινά)· (= ἀφανίζω, καταστρέφω, βλάπτω· λυπῶ, θλίβω· (φρ.) «Ποσειδάων πημαίνει Τρωᾶς τε καὶ Ἑκτορα» ('Ιλιάς)· κάμνω κακόν· (φρ.) «μὴ πρὶν πημανέειν, πρὶν δωδεκάτῃ μόλῃ ἡῶς» ('Ιλιάς)· (πρτ.) ἐπημαινον, (μέλλ.) πημανῶ, (ἀόρ.) ἐπήμηναι, (ὑποτ.) πημαίνω· (Μέσ. καὶ Παθ.) πημαίνομαι, π ἐπημαινόμεν, (μέσ. μέλλ.) πημαυνῶμαι, (παθ. ἀόρ.) ἐπημάνθην, (ὑποτ.) πημανθῶ· —πημονή (= βλάβη), ἀπῆμαντος, πῆμων (= ὀλέθριος), πημοσύνη, πῆμα (= ὕλεθρος).
πηρὶν (καὶ πηρίς), (-ῖνος), ἡ· (= ὁ σάκκος τῶν ὄρχεων)· πυρὶν, (-ῖνος), (κν. τὸ

(εὐκτ.) ἔπιπράσκομαι, μ' ἀποδωσοίμην, πρ πεπρακώς εἶην· (προστ.) ἔπιπρασκε, πρ πεπρακώς ἔσθι· (ἀπαρ.) ἔπιπράσκειν, μ' ἀποδώσεσθαι, πρ πεπρακέναι· (μετχ.) ἔπιπράσκων, -ουσα, -ον, μ' ἀποδωσόμενος, -μένη, -μενον, πρ πεπρακώς, -κυῖα, -κός· // πιπράσκομαι· π' ἐπιπρασκόμην, μ' πραθήσομαι, (τ.μ.), πεπράσομαι, ἃ ἐπράθην, πρ πέπραμαι, ὅ ἐπεπράμην· (ὑποτ.) ἔπιπράσκωμαι, ἃ πραθῶ, πρ πεπραμένος· ὦ· (εὐκτ.) ἔπιπρασκοίμην, μ' πραθισοίμην, (τ.μ.) πεπρασοίμην, ἃ πραθίην, πρ πεπραμένος εἶην· (προστ.) ἔπιπράσκου, ἃ πράθητι, πρ πεπραμένος ἔσθι· (ἀπαρ.) ἔπιπράσκεσθαι, μ' πραθήσεσθαι, (τ.μ.) πεπράσεσθαι ἢ πεπραμένος ἔσεσθαι ἃ πραθῆναι, πρ πεπράσθαι· (μετχ.) ἔπιπρασκόμενος, -ομένη, -όμενον, μ' πραθισόμενος, -θησομένη, -μενον, (τ.μ.) πεπρασόμενος, -μένη, -μενον, ἃ πραθείς, -θείσα, -θέν, πρ πεπραμένος, -μένη, -μένον· — πρᾶσις, πρατήρ, πρατήριον, πρᾶσιμος, ἀπρασία, πόρνη (= ἡ ἐπὶ μισθῷ), δημιόπρατος (= ὁ πωληθεὶς ὑπὸ τοῦ δημοσίου), ἀπρατος, μεταπράτης.

πίπτω· (ἀμτβ.) (= ῥίπτω ἐμαυτὸν κάτω, (κν.) πέφτω· (φρ.) «ὥς τε νιφάδες χιόνος λίπτωσι θαμειαί» (Ίλιάς)· καταστρέφομαι, πίπτω εἰς τὴν μάχην, σκοτώνομαι· (φρ.) «οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ἐνταῦθα ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων» (Ἡρόδοτος)· ἀποτυγχάνω· (φρ.) «ἔπεσε ἡ κωμωδία» (= ἀπέτυχε, δὲν ἐστάθη εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ θεάτρου), τὸ πίπτω· (πρτ.) ἐπιπτω, (μέλλ. ὥρ.) πεσοῦμαι, (ἀόρ. β') ἔπεσον, (ὑποτ.) πέσω, [ἔπεσον· ὁ μόνος ἀόρ. β' μετὰ χαρακτηριστ. σ], (πρμ.) πέπτωκα, (ὑπερσ.) ἐπεπτώκειν· — πτώσις, πτώμα,

ἀπτώς, ἄπτωτος, πτώσιμος (= ὁ πεσών), πτωτός, πτωτικός·

πισίνα, (-ας), ἡ· (= δεξαμενὴ) (<ιταλ.) pisc-ina (= ἰχθυοστροφεῖον <(λατ.) piscis = ἰχθύς).

πίσος, (-ου), ὁ· (= τὸ πιζέλι)· πίσος τὸ (= ὁ λειμών).

πίσσα, (-ης), ἡ· (= τὸ κατράμι)· Πίσα ἡ (= πηγὴ εἰς Ὀλυμπίαν πόλιν)· πείσα (-ης), ἡ (πείθω) (= ὑπακούω), (= ἡ ὑπακοή, ἡ καθυσύχασις)· πῖσα ἡ (πιπίσκω) (= δίδω εἰς τινα νὰ πῖν) (= ποτίστρα).

πιστάκη, (-ης), ἡ· (= ἡ φιστικιά) (οὕτω τὰ φιστικία τὸ φι- διὰ τοῦ ι καὶ ὄχι διὰ τοῦ υ).

πίττα, (-ας), ἡ· (<ιταλ.) pitta <(λατ.) picta <(ἑλλν.) πηκτή) (διὰ τοῦ ι ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ).

πλαγιασμός, (-οῦ), ὁ· (ἀντιθ. ὀρθότης)· //(Γραμμ.) χρήσις τῶν πλαγίων πτώσεων· (φρ.) «πλαγιασμός τὸ τῆς γενικῆς σχῆμα προσηγόρευνται, ὡς ἐπ' αὐτῆς τῶν ἄλλων πτώσεων καὶ τῶν κώλων ἐνστηριζομένων» (Ἐρμούγενος)· // κλίσις ὀνόματος ἢ ῥήματος.

πλάγιος, -ία, -ιον· (Γραμμ.) «πλάγιαί πτώσεις», αἱ πτώσεις τῶν κλιτῶν μερῶν τοῦ λόγου ἐκτὸς τῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς· //(Συντακτ.) «πλάγιος λόγος» ἢ «πλάγια λέξεις» ἢ «πλάγια πρότασις», λεκτικὸς τρόπος, κατὰ τὸν ὅποιον λόγοι τινὲς ἐκφέρονται ὅχι εὐθέως «εὐθὺς λόγος» (ἦτοι διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων), ὡς «μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἂν ὁ Κῦρος ἐμπλησθῇ θηρῶν», ἀλλ' ἐν ἐξαρτήσει ἐκ τινος λεκτικοῦ ἢ γνωστικοῦ ἢ ὁρᾶστικου ἢ αἰσθητικοῦ ἢ ἐρωτηματικοῦ ῥήματος καὶ

λαμβάνει μορφήν διηγηματικὴν, «πλάγιος λόγος», ὡς «Ἀστυάγης ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν πρὶν Κῦρος ἐμπλησθῇ θηρῶν» (= πρὸς τὸν εὐθὺν λόγον, τὴν ὀρθὴν πρότασιν) «μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῇ θηρῶν».

Ἡ πλαγία πρότασις (ἢ πλάγιος λόγος) ἐκφέρεται ἢ δι' αἰτιατικῆς καὶ ἀπαρεμφάτου, π.χ. «οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς ξυμμάχοις κατὰ τάχος ἔφραζον ἰέναι εἰς τὸν Ἰσθμόν» (= εὐθεὶ λόγῳ) «ἢτε κατὰ τάχος ἐς Ἰσθμόν» (Θουκυδίδης), ἢ μετὰ ἱστορικὸν χρόνον κατ' εὐκτικὴν, π.χ. «Κλέανδρος εἶπεν ὅτι Δέξιππον μὲν οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεποικῶς εἶη», (εὐθὺς λόγος) «Δέξιππον οὐκ ἐπαινῶ, εἰ ταῦτα πεποικῶς ἔστιν» (Ξενοφῶν)· «Ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον, πότερον βούλοιο μένειν ἢ ἀπιέναι» (= πότερον βούλει μένειν ἢ ἀπιέναι) (Ξενοφῶν).

Πολλάκις τίθεται ἡ ἔργλσις τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἀντὶ τῆς εὐκτικῆς τοῦ πλ. λόγου καὶ μετὰ ἱστορικὸν χρόνον, π.χ. «ὁ δ' ἀγαπήσειν ἔφρασκεν εἰ τὸ σῶμα σώσω» (= ἀγαπήσεις εἰ τὸ σῶμα σώσεις). Καὶ προτάσεις ἐξαρτώμεναι ἐκ πλαγίου λόγου ἐκφέρονται ἀντὶ τῆς ὀριστ. κατ' εὐκτικὴν «καθ' ἑλξιν» πρὸς προτέραν εὐκτικὴν, π.χ. «ἔλεγον· οἱ πολλοὶ ὡς παντὸς ἄξια λέγοι Σεύθης· χειμῶν γὰρ εἶη» (ἀντὶ τοῦ «χειμῶν γὰρ ἔστιν») (Ξενοφῶν).

Εἰς τὸν πλάγιον λόγον μετατρέπονται 1) αἱ κύρια ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου (μετὰ τὰ λεκτικὰ ἢ γνωστικὰ ῥήματα) ὡς εἰδικαὶ προτάσεις: (εὐθ. λ. «οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκασιν εἰς τὰ φρέατα, (πλαγ. λ.) «ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα

ἐσβεβλήκασιν εἰς τὰ φρέατα» (Θουκυδίδης), (μετὰ ῥήματα λεκτικὰ μετ' εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου) εἰς ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις, (εὐθ. λ.) «ὁμόνοια μέγιστον ἀγαθὸν ἐστὶ, (πλαγ. λόγ.) «πάντες ἂν ὁμολογήσαιτε ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι» (Λυσίας)· (μετὰ τὰ γνωστικὰ καὶ αἰσθητικὰ ῥήματα) μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς, εἰς μετοχικὰς προτάσεις, π.χ. (εὐθ. λ.) «Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστὶ», (πλαγ. λ.) «Ἀβροκόμας ἤκουσε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα» (Ξενοφῶν).

2) αἱ προτάσεις ἐπιθυμίας (διαταγαί, εὐχαί, ἀξιώματα) (μετὰ τὰ λεκτικὰ, κλευστικά ἢ εὐχετικά ῥήματα μετ' ἀπαρεμφάτου τελικοῦ) μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις, π.χ. (εὐθ. λόγος) «Ἀνοίξατε τὰς πύλας», (πλαγ. λ.) «Μειδίᾳ ἐκέλευσεν ἀνοίξαι τὰς πύλας» (Ξενοφῶν).

3) αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἦτοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις μετατρέπονται εἰς πλαγίας ἐρωτήσεις), π.χ. (εὐθ. λόγ.) «Οἷσθα τι, ὦ Σώκρατες, ἀγαθόν», (πλαγ. λ.) «Ἀρίστιππος Σωκράτη ἤρετο εἰ τι εἰδείη ἀγαθόν» (Ξενοφῶν).

Αἱ δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρητημέναι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου 1) μετὰ ῥήμα χρόνου ἄρχικοῦ διατηροῦν καὶ εἰς τὸν πλάγιον λόγον τὸν χρόνον καὶ τὴν ἐγγλσιν τοῦ εὐθέως λόγου, π.χ. (εὐθ. λόγος) «ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ἂν τελευτήσῃ, μεγάλην κ.λπ.», (πλαγ. λ.) «λέγουσιν, ὡς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ἂν τελευτήσῃ μεγάλην τιμὴν ἔχει» (Πλάτων).

2) μετὰ ῥήμα χρόνου ἱστορικοῦ διατηροῦν μόνον τὴν δυνητικὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν δυνητικὴν εὐκτικὴν, συνήθως δὲ τὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν ὑποτακτικὴν μετὰ τοῦ «ἂν» ἢ

ἄνευ αὐτοῦ τὴν μετατρέπουσαν εἰς εὐκτικήν τοῦ πλάγιου λόγου, τὴν διατηροῦσαν δὲ μόνον, ὅταν ἡ πρότασις αὐτὴ περιέχει νόημα ἀνήκον εἰς τὸ πρόσωπον, περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται λόγος, π.χ. (εὐθ. λόγος) «μανθάνομεν ἃ οὐκ ἐπιστάμεθα», (πλ. λ.) «ἀπεκρίναντο ὅτι μανθάνοιεν ἃ οὐκ ἐπίσταιντο» (Πλάτων) κ.λπ. // τὸ πλάγιον (= πλάγιος λόγος).

πλάνος, (-ου), ὁ· (= ἡ πλάνη), γραμματικὸν σφάλμα (Ἀπολλώνιος Δύσκολος).

πλάσμα, (-ατος), τό· (Ῥητορ.) κομψὸν ὕψος λόγου ἢ γραφῆς.

πλάσσω (πλάττω) (τι ἢ τινα)· (= δίδω εἰς τι σχῆμα καὶ μορφήν, σχηματίζω· (φρ.) «ἐπλάττειν ἔνδον οἰκίας ναῦς τ' ἔγλυφειν» (= κατεσκευάζειν οἰκίας ἐκ πηλοῦ) (Ἀριστοφάνης)· διαπλάσσω καὶ μορφώνω δι' ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως· (φρ.) «πεισομεν τὰς τροφούς τε καὶ μητέρας λέγειν τοῖς παισὶ καὶ πλάττειν τὰς ψυχὰς αὐτῶν τοῖς μύθοις» (Πλάτων)· (μτφ.) ἐπινοῶ· (φρ.) «τί οὖν, ὦ ταλαίπωρε, συκοφαντεῖς; τί λόγους πλάττεις;» (Δημοσθένης)· (πρτ.) ἔπλασσον, (μέλλ.) πλάσσω, (ἀόρ.) ἔπλάσσα (τὸ πλάσαν), (πρkm.) πέπλακα· (Μέσ.) πλάσσομαι, (πρτ.) ἐπλάσσομαι, (μέλλ.) πλάσομαι, πλάσθῃσομαι, (ἀόρ.) ἐπλάσθην, (παθ. ἀόρ. α') ἐπλάσθην, (πρkm.) πέπλασμαι, (μετχ.) πεπλασμένος, (δημ. πλάσμένος), -η, -ο(ν).

πλατειάζω· περιττολογῶ, πολυλογῶ (οὐς.) πλατειασμός ὁ (= περιττολογία).

πλατυ· (τὸ α βραχύ)· α' συνθετικὸν σημαίνον ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ β' συνθετικοῦ δηλούμενον ἔχει μέγα πλάτος ἢ μεγάλην ἔκτασιν: πλατύ - γυρος, πλατυ - κέφαλος,

πλατυ - μέτωπος, πλατύ - φυλλος, πλατύ - ρρινος κ.λπ.

Πλειάς, (-άδος), ἡ· (καὶ Πληιάς, διὰ τοῦτο γράφεται καὶ διὰ τῆς εἰ διφθόγγου)· (φρ.) «Πλειὰς μὲν ἦεν μεσοπόρου δι' αἰθέρος» (Εὐριπίδης)· ὁμάς ἐπτὰ δοκιμωτέρων Ἀλεξανδρινῶν τραγικῶν ποιητῶν, οἱ ὅποιοι ἤκμασαν ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου· ταύτην ἀπετέλουν Λυκόφρων ὁ Χαλκιδεύς, Ἀλέξανδρος ὁ Αἰτωλός, Σωσιφάνης ὁ Συρακόσιος, Σωσίθεος ὁ Ἀλεξανδρεύς, Διονυσιάδης ὁ ἐκ Ταρσοῦ, Ὀμηρος ὁ Βυζάντιος καὶ Φιλίσκος ὁ Κερκυραῖος // κατ' ἐπέκτασιν, ὁμάς ποιητῶν ἢ συγγραφέων, ὅπως εἰς τὴν Γαλλίαν.

πλειονόσημοι λέξεις· (Γραμμ.) αἱ ἔχουσαι πλείονας τῆς μιᾶς σημασίας, ὡς ἡγοῦμαι (= νομίζω· προπορεύομαι· ὁδηγῶ).

πλειονοφηφία, (-ίας), ἡ· (ὡς καὶ μειονοφηφία) ὅχι πλειοψηφία· ἐκ τῆς γενικῆς πλείων, -ονος (> πλειονοφηφία), μείων· μείονος> μειονοφηφία.

πλέκω· (= συστρέφω, στρήφω· (φρ.) «πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ» (Καὶν. Διαθ.)· (μτφ.) ἐπινοῶ, τεχνάζομαι, σχεδιάζω, (παροιμία) «δεινοὶ πλέκουν τοὶ μηχανὰς Αἰγύπτου» (μτφ.) συνθέτω τι· (φρ.) «πλέκουν ὁδὸς» (Κριτίας)· (πρτ.) ἔπλεκον, (μέλλ.) πλέξω, (μέσ. μέλλ.) πλέξομαι, (παθ. μέλλ. α') πλεχθήσομαι, β' πλακθήσομαι, (μέσ. ἀόρ. α') ἐπλεξάμην, (παθ. ἀόρ. α') ἐπλέχθην, β' ἐπλάκην, (πρkm.) ἐπλέξα, (μέσ.) ἐπλέγαμαι, (ὑπερσ.) ἐπεπλέγαμην — πλέκω, πλοκή, πλέγμα, πλεκτός, πλεκτάνη, πλόκαμος, πλεκτικός, πλέγδην (= περιπελεγμένως), πλοχμός (= πλόκαμος), ἀμφι-

πλεκῆς (= περιπελεγμένος), πλόκος (= κάλαθος), πλόκανον (= κοφίνι), πλέξις, πλοκεύς, δίπλαξ.

πλεονασμός, (-οῦ), ὁ· περίσσευμα· // (μτφ.) μεγαλοποίησις // (Γραμμ.) σχῆμα λόγου, ἀντίθετον τοῦ σχήματος ἑλλείψεως (βλ. ἑλλειψις), κατὰ τὸ ὅποιον μία ἔννοια ἐκφέρεται διὰ περισσοτέρων τοῦ δέοντος λέξεων, ὡς «ἀρτίως νεοσφαγῆς» εἰς τοῦτο τὸ σχῆμα ὑπάγεται: α) τὸ «ἐκ παραλλήλου», κατὰ τὸ ὅποιον ἡ ἔννοια ἐκφράζεται καταφατικῶς καὶ ἀποφατικῶς, π.χ. «φρὲνεται καὶ οὐκ ἀληθὴ λέγει», καὶ β) τὸ «ἐν διὰ δυοῖν», κατὰ τὸ ὅποιον ἀντιἐπιθετικῶς προσδιορισμοῦ παρατάσσονται δύο οὐσιαστικά, π.χ. «τὴν παῖδα ἐκόσμησε ἐσθῆτι τε καὶ χρυσῶ» (ἦτοι χρυσῇ ἐσθῆτι)· (δημ.) «εἶδα μὲ τὰ μάτια μου νὰ εἶναι πλατὺ νὰ εἶναι μακρὺ, νὰ εἶναι γιὰ δυο νομάτους». Πολλάκις ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἰδίᾳ λέξις ἢ αἱ ἴδιαι φράσεις ἕνεκα ἐμφάσεως, π.χ. «μωρὲ, βοννά, ψηλὰ βοννὰ ψηλὰ καὶ δασωμένα» (Κ. Κρυστάλης) // (ἐπίθ.) πλεοναστικός, -ή, -όν (= ὁ γινόμενος κατὰ πλεονασμόν)· (ἐπίρρ.) πλεοναστικῶς // κατὰ πλεονασμόν τίθενται καὶ διάφορα φωνήεντα, οὕτω καθ' Ἡρωδιανὸν «ἀραιὸς ὁ μὴ πυκνὸς παρὰ τὸ ῥαῖος ἐν πλεονασμῷ τοῦ α, μετελθοῦσης τῆς δασείας τοῦ ῥ. εἰς τὸ α, καθὼς καὶ ἐπὶ τοῦ ῥέζω καὶ ἔρδω».

πλεονεκτῶ (-έω)· (ἀμβ.) (= εἶμαι πλεονέκτης· ἔχω ἢ ἀπαιτῶ περισσότερα· (φρ.) (λέγουσιν) «ὡς αἰσχρὸν καὶ ἄδικον τὸ πλεονεκτεῖν» (Πλάτων)· (μετὰ γεν. προσ.) ὑπερτερῶ· (πρτ.) ἐπλεονέκτου, (μέλλ.) πλεονεκτήσω ἢ πλεονεκθήσομαι, (ἀόρ.) ἐπλεονέκτησα, (ὑποτ.) πλεονεκτή-

σω, (πρkm.) πεπλεονέκτηκα· (Παθ.) πλεονεκτοῦμαι· (φρ.) «πλεονεκτεῖσθαι χιλίας δραχμαῖς» (= ἐξαπατηθῆναι κατὰ χιλίας δραχμὰς) (Δημοσθένης)· — (μετὰ δοτ. πραγμ. καὶ γεν. προσώπου) (= ὑπερβάλω τινὰ εἰς τι)· (φρ.) «καὶ τῷδε πλεονεκτῆσαι τοῦ ἱπποκενταύρου» (Ξενοφών), (μετὰ γενικῆς)· (= ὑπερτερῶ εἰς μέγεθος, βάρος κ.λπ.)· (φρ.) «τὸ πλεονεκτεῖν τῶν τεθέντων νόμων» (Πλάτων)· — πλεονέκτημα, πλεονέκτης, πλεονεκτικός, πλεονεκτικέον, πλεονεξία.

πλεονοσυλλαβῶ (-έω)· ἔχω συλλαβὴν ἢ συλλαβὰς περισσοτέρας ἄλλου· (ἐπίθ.) πλεονοσύλλαβος, -ος, -ον.

πλέω· (πλεῖς, πλεῖ, πλέομεν, πλεῖτε, πλέουσι)· (= ταξιδεύω διὰ θαλάσσης)· (φρ.) «πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσε» (Καὶν. Διαθ.)· (πρτ.) ἔπλεον, (ἐπλεῖς, -ει, ἐπλέομεν, ἐπλεῖτε, ἔπλεον), (μέλλ.) πλεύσομαι, πλεύσομαι, (ἀόρ.) ἔπλευσα, (πρkm.) πέπλευκα, (ποιητ.) πέπλωκα, (ὑπερσ.) ἐπεπλεύειν· (ὑπ.) ἐπλέω, ἃ πλεύσω, πρ πεπλεύκω, πεπλωκῶς ὦ· (εὐ.) ἐπλέοιμι, μ πλεύσοίμην, ἃ πλεύσαιμι, πρ πεπλεύκοιμι, πεπλωκῶς εἶην· (προστ.) ἐπλεῖ (πλείτω, πλεῖτε, πλεόντων), ἃ πλεύσον, πρ πεπλευκῶς ἴσθι, πεπλωκῶς ἴσθι· (ἀπ.) ἐπλεῖν, μ πλεύσεσθαι, ἃ πλεύσαι, πρ πεπλευκέναι, πεπλωκέναι· (μετχ.) ἐπλέων, -ουσα, -ον, μ πλεύσόμενος, -ομένη, -όμενον, πλεύσόμενος, -μένη, -μενον, ἃ πλεύσας, σασα, -σαν, πρ πεπλευκῶς, -κυῖα, -κός, πεπλωκῶς, -κυῖα, -κός // (Μέσ.) πλευσθήσομαι, ἃ ἐπλεύσθην, πρ πέπλευσμαι, ὡ ἐπεπλεύσθην· (ὑπ.) ἃ πλεύσθῶ, πρ πεπλευσμένος ὦ· (εὐ.) μ πλεύσθῃσοίμην, ἃ πλευσθείην, πρ πεπλευσμέ-

νος εἶην· (προστ.) ἃ πλεύσθητι, πρ πέπλευσο· (ἀπ.) μ πλευσθήσεσθαι, ἃ πλευσθήναι, πρ πεπλευσθαι· (μετχ.) μ πλευσθησόμενος, -θησομένη, -σόμενον, ἃ πλευσθείς, -θείσα, -θέν, πρ πεπλευσμένος, -μένη, -μένον· — «πλέω τι» (= διαπερῶ τι)· (φρ.) «πλέω στόλον» (= ἐπιχειρῶ τὸν πλοῦν)· (παροιμία) «θεοῦ θέλοντος κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοις» (Εὐριπίδης) (= τὰ πάντα ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ θεοῦ, ἥτοι, ἐὰν θέλῃ ὁ θεὸς δύνασαι νὰ πλέης καὶ ἐπὶ φάθας)· — πλοῦς, πλόμιος, πλωτήρ, πλωτός, πλῦμα, πλυτός, πλοῖον, πλωάς (= ἡ ἐπιπλέουσα), πλώσιμος, πλωτήρ (= ναύτης), πλευστός, πλευστικός, πλευστέον κ.λπ.

πληγῆμα, (-ατος), τό· (= κτύπημα)· πλίγμα τό (πλίσσομαι = βηματίζω) (= βήμα).

πληθυντικός, -ή, -όν· ὁ αὐξητικός· // (Γραμμ.) «πληθυντικός ἀριθμός» ἢ ἄνευ τοῦ ἀριθμῆτος· ὁ δηλῶν πολλὰ πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα, π.χ. οἱ σοφοί, οἱ Λέοντες, τὰ δῶρα. Πληθυντικὸν δὲν ἔχουν α) «τὰ περιληπτικά», ἥτοι τὰ δηλοῦντα πολλὰ, ὡς ὁ στρατός (= οἱ στρατιῶται), τὸ πλῆθος (= οἱ πολλοί), β) «τὰ ἀφηρημένα οὐσιαστικά», ὡς ἡ ἀγάπη, ἡ μελαγχολία κ.λπ., γ) «ὁ νόματα μετὰ ἁλῶν», ὡς ἄγυρος, χαλκός κ.λπ., δ) τὰ ὀνόματα τόπων, πόλεων, ποταμῶν, ὁρέων καὶ λιμνῶν, ὡς ἡ Ἀττική, Κόρινθος, Ἀχελῷος, Ὀλύμπος, Κωπαῖς κ.λπ. (ἀπαντοῦν καὶ καθ' ἐνικὸν καὶ πληθυντ. αἰ π. Ἀβη - Ἀβαί, Θεσπια - Θεσπιαί, Πλάταια - Πλαταιαί), ε) κύρια ὀνόματα θεῶν καὶ ἀνθρώπων, ὡς Ζεὺς, Θεμιστοκλῆς κ.λπ. Ἐχουν δὲ πληθ. α) τὰ πρὸς δῆλῳσιν προσώπων τοῦ αὐτοῦ

ὀνομ., ὡς «οἱ δύο Κράτυλοι», «οἱ Σωκράται», «οἱ Ἡρακλεῖς», β) τὰ πρὸς δῆλῳσιν προσώπων ὁμοίων πρὸς τὸ ὄνομα προσώπου ὡς οἱ Ἀριστεῖδαι (= οἱ ὅμοιοι τῷ Ἀριστ., ἥτοι οἱ δίκαιοι καὶ ἐπὶ δυϊκοῦ, Αἴαντες, Ἀλέξανδρος κ.λπ.), διότι πολλάκις ὁ πληθυντικὸς δὲν σημαίνει πολλὰ τοῦ ἐνικοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰ πολλὰ ὅμοια, π.χ. «ὄφονται πολλοὺς Κλεάρχους», «ἐγώ, ἡμεῖς», «σύ, ὑμεῖς», καὶ ὅταν δηλῶνται τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν, ὡς Ἑρμαῖ (= ἀγάλματα τοῦ Ἑρμοῦ), γ) αἱ λέξεις· ἀήρ, αἶθήρ, οὐρανός, ἡ γῆ, τὸ ἔαρ, ἔλαιον, μέλι, νέκταρ, κνέφας. Μόνον πληθυντικὸν ἔχουν· α) τὰ τῶν ἐορτῶν ὀνόματα, ὡς Ὀλύμπια, Πύθια, Θεομοφῶρια, τὰ Θήσεια, τὰ Κάρνεια κ.λπ., β) μερικὰ τῶν πόλεων, ὡς Ἀθῆναι, Θῆβαι, Πάτραι, Πλαταιαί, τὰ Σοῦσα, τὰ Στάγαιρα, αἱ Φεραί, αἱ Ἐρυθραί, οἱ Παρίσιοι, τὰ Κοτύωρα, τὰ Σάλωνα (καὶ ἡ Σάλωνα) κ.λπ., γ) αἱ λέξεις· οἱ Ἑτῆσῖαι, τὰ ἔγκατα, αἱ δυσμαῖ, οἱ σύγγαμβροι, τὰ συ(γ)χαρῖκια, τὰ τέμπη, τὰ παρασκήνια, αἱ παραστάδες, οἱ πρόποδες, τὰ πλύντρα, οἱ περικτίονες, τὰ ἀσφάλιστρα, τὰ πρωτοτόκια, τὰ (σ)καπούλια, τὰ καταμήνια κ.λπ. Ἐπὶ ἀφηρημένων ἐννοιῶν ἡ χρῆσις τοῦ ἐνικ. καὶ πληθ. φαίνεται διάφορος· ὁ Ἕλλην, οἱ Ἕλληνες, ὁ Πέρσης, οἱ Πέρσαι, ὁ Ἄγγελος, οἱ Ἄγγελοι κ.λπ., ὁ πληθυντικὸς τῆς εὐγενείας ἐπὶ ἐνὸς προσώπου προήλθε κατ' ἐπέκτασιν ἐκ τῆς προσφωνήσεως τῶν βασιλέων τῆς Σπάρτης, ὄντων ἀπ' ἀρχῆς δύο, ὡς «σεῖς ὠμίλησατε, κ. Διευθυντά». Ὁ πληθυντ. ὡς διαφέρει τῶν περιεκτικῶν κατὰ τοῦτο, ὁ μὲν πληθυντικὸς δηλοῖ πολλὰ ἀλλὰ κεχωρισμένα ὄντα, π.χ. οἱ κοπά-

ρισσοί, αἱ ἐλαῖαι, ἐνῶ τὰ περιληπτικὰ δηλοῦν ἔνωσιν πολλῶν π.χ. κοπαρισσῶν ὁ, ἐλαίων ὁ κ.λπ. ταῦτα πολλάκις συμπίπτουν· // (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -ια οὐδέτερα ἐπὶ ἐορτῶν καὶ ἀγῶνων γράφονται διὰ τοῦ ι, π.χ. τὰ ἐπιφάνια, τὰ Θεοφάνια = χριστιανικὴ ἐορτή, ἄλλο ἢ Θεοφάνεια (ἀρχ.), τὰ Πυανόφια, τὰ Πύθια, τὰ Θαλύσια, τὰ Θαργήλια, τὰ Θεσμοφόρια, τὰ Ἰσθμια, τὰ Ὀλύμπια, τὰ Γαλάξια, τὰ Ἀνθεστήρια, τὰ Διονύσια, τὰ Ἡφαίστια (ἐσφαλμ. Ἡφαίστεια) κ.λπ., ἐξαίρουνται· τὰ Κυβέλεια, τὰ Κάρνεια (καὶ Κάρνεα), τὰ Ἡράκλεια, τὰ Βενδίδεια καὶ τὰ Θήσεια (καὶ Θησεῖα).

-πληκτος· (ἐκ τοῦ πλήσσω = κτυπῶ)· // (Ὁρθογρ.) (= ὁ ὑποστὰς ζημίαν)· κεραυνό-πληκτος, χαλαζό-πληκτος, ἀνταρτό-πληκτος, κ.λπ., ἐνῶ -βληκτος (ἐκ τοῦ βάλλω)· μουσικό-βληκτος, ἐρωτό-βληκτος (ἥτοι ὁ βληθῆς, ὁ ἐπηρεασμένος ὑπό τινος καὶ ὃχι ὁ πληγείς - ἐρωτόπληκτος).

πλήμα τό· (= πλήρωμα)· πλεῖμμα τό (= εἰσόδημα)· πλύμα τό (πλύνω) (= κν. τὰ ἀπονιφίδια· κοινὴ πόρνη).

πλημμελειοδικεῖον, (-ου), τό· τὸ δικάζον τὰς πλημμελείας (= σφάλματα). **πλημμελῶ (-έω)·** (ἀμτβ.) (= κάμνω πλημμέλημα, (κν.) φалтсάρω· κάμνω μουσικὸν σφάλμα, (μτφ.) διαπράττω σφάλμα, πλανῶμαι)· (φρ.) «τοὺς ἔκουσῶς καὶ δι' ὕβριν τι πλημμελοῦντες» (Δημοσθένης)· (πρτ.) ἐπλημμέλουν, (μέλλ.) πλημμελήσω, (ἀόρ.) ἐπλημμέλησα, (ὑποτ.) πλημμελήσω, (πρκμ.) πεπλημμέληκα· (Παθ.) πλημμελοῦμαι, (ὑπό τινος) (= πάσχω ὑπό τινος κακόν),

(πρκμ.) πεπλημμέλημαι, (μετχ.) πεπλημμελημένος, -η, -ον· (φρ.) «κατ' οὐδὲν ὕψ' ἡμῶν πεπλημμελημένος» — πλημμέλεια (= ὥδικὸν σφάλμα), πλημμέλημα, πλημμελειοδικεῖον*, πλημμελειοδίκης, πλημμέλεις, πλημμελής, πλημμελῶς.

πλήμμουρα· (>πλημμύρjα) τὸ υ μακρόν, ἐκ τοῦ ὁποῖου τὸ νεώτερον πλημμύρα, (-ας), ἡ (ἐσφ. ἡ πλημμύρα).

πλήν· α) (ὡς πρόθεσις καταχρηστική) μετὰ γενικῆς συντασσομένη συνήθως μετὰ τοῦ πᾶς, πάντες, ἕκαστος, ἄλλος (= ἐκτός), π.χ. «πάντων Φαίημων, πλήν γ' αὐτοῦ Λαομέδοντος» (Ὀμηρος)· «διαρπάσαι... ἐπέτρεψε πλήν ἀνδραπόδων» (Ξενοφῶν)· β) (ὡς ἐπίρρ.) «οὐκ οἶδα πλήν ἐν» (Σοφοκλῆς)· (ἄνευ ῥήματος) «πάντων ἐρήμους, ὅσον τὸ σὸν μέρος» (= πλήν ὅσον ἀποβλέπει εἰς σέ) (Σοφοκλῆς)· (φρ.) «πλήν τινος», «πλήν εἰ» (= εἰμή)· (πλεοναστικῶς) «πλήν εἰ μή», «πλήν ἀλλὰ»· γ) ὡς σύνδεσμος, (ἐπὶ προτάσεων) τῶν ὁποίων προηγείται τὸ οὐδεῖς, πᾶς, ἄλλος, πολλάκις καὶ ἄνευ αὐτῶν, π.χ. (φρ.) «ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλήν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο» (Ξενοφῶν)· ἐνίοτε τίθεται ἀντὶ τοῦ δέ· «δυστυχῶς μὲν, πλήν ἄλλ' Ἑλλήνων» (Ἡλιδωρος).

-πληξ· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -πλήξ, (πλήγος), ὀνόματα ὀξύνονται, π.χ. βου-πλήξ, παραπλήξ, κυματο-πλήξ, οἶνο-πλήξ κ.λπ. πλήν τοῦ βαρυνομένου ὕσπλη(γ)ξ, (-γ)γος, ἡ, (μτγ. ὁ).

πληρῶ (-όω) (τι)· (= γεμίζω ἐντελῶς τι)· ἐφοδιάζω· (φρ.) «ἐπλήρουν τὰς ναῦς» (= ἐφοδιάζον με ναύτας), (ἐπὶ ζώων) ἐγαστρώνω· (φρ.) «ἅπαξ γὰρ ἐπιβάντες

πληροῦσι» (Ἀριστοτέλης), συμπληρώνω· (φρ.) «οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη τίττει τοῦτον δὴ Δημάρετον» (Ἡρόδοτος), ἐκπληρώνω, συντελῶ· καὶ (ἀμτβ.)· (φρ.) «ἡ ὁδὸς πληροῖ ἐς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον» (Ἡρόδοτος) (= τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ φθάνει ἐντελῶς εἰς τοῦτον τὸν ἀριθμὸν)· (πρτ.) ἐπλήρουν, (μέλλ.) πληρώσω, (ἀόρ.) ἐπλήρῳσα, (πρκμ.) πεπλήρωκα· (Μέσ. καὶ Παθ.) πληροῦμαι (τινος) (= γεμίζομαι), (πρτ.) ἐπληρούμην, (μέσ. μέλλ.) πληρώσομαι, (παθ. μέλλ.) πληρωθήσομαι, (μέσ. ἀόρ.) ἐπληρώσάμην, (ὑποτ.) πληρώσωμαι, (παθ. ἀόρ.) ἐπληρώθην, (ὑποτ.) πληρωθῶ, (πρκμ.) πεπλήρωμαι, (ὑπερσ.) ἐπεπληρώμην, (μετχ.) πεπληρωμένος, -η, -ον, — «πληρὼ τινά τινος» (= γεμίζω τι ἀπὸ τινος)· (φρ.) «λάρνακας ὁκτὼ πληρώσας λίθων» (Ἡρόδοτος)· (νεωτ.) «πληρῶ τὴν ψιάλην οἷνον», (ἐπὶ πλοίων) ἐφοδιάζω διὰ ναυτῶν· (φρ.) «Συρακούσιοι πληροῦν ναυτικόν» (Ἡρόδοτος), (μτφ. νεωτ.)· (φρ.) «τὸ κτήριον πληροῖ τοὺς ὅρους τῆς ὕγιεινῆς» —πλήρωσις, πλήρωμα, πληρωτής, ἀπλήρωτος, πληρουνώς (= ἐντελῶς), πληρωτικός, πληρωτέος.

πληρωτικά τά· (Συντακτ.) τὰ δηλοῦντα πλήρωσιν, ἥτοι ἐμπύπλημι, πληρῶ, γεμίζω, κορέννυμι, εὐωχῶ κ.λπ.· ταῦτα συντάσσονται μετὰ διτλῆς αἰτιατικῆς, ἥτοι μετ' ἀντικειμένου (ἀμέσου), ὅπερ εἶναι τὸ πληρούμενον καὶ (ἐμέσου) ἐκ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ πλήρωσις, π.χ. «ἐγέμισαν τὴν νῆα κληματίδων», «εὐωχῶ σε λόγων καινῶν» κ.λπ. (καὶ ἐπὶ ἐπιθέτων) «ὑποψίας καὶ δειμάτος μεστός» (μετὰ γενικῆς).

πλησιάζω· (Γραμμ.) δηλῶ προσέγγισιν. **πλησιότης, (-ητος), ἡ·** (Συντακτ.) τὰ σημαντικά πλησιότητος συντάσσονται: α) μετὰ δοτικῆς, π.χ. «πλησίον τῷ νυμφίῳ», «ἡ δὲ σταθεῖσα τῷ τεκόντι πλησίον ἔλεξε τοιάδε» κ.λπ., β) μετὰ γενικῆς (φρ.) «στῆθι πλησίον πατρός» (Σοφοκλῆς)· (νεωτ.) «οἰκία πλησίον τῆς λίμνης»· (Γραμμ.) «ἐπιρρήματα πλησιότητος»: ἐγγύς, πλησίον κ.λπ.

πλήσις, (-εως), ἡ· (= ἡ πλήρωσις)· πλύσις, (-εως), ἡ (= τὸ πλύσιμο).

πλήσσω (καὶ πλήττω) (τι)· (κτυπῶ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ βάλλω)· (φρ.) «οὔτε πληγέντα... οὔτε βληθέντα» (Ἡρόδοτος)· (ἐπὶ συγκινήσεων) (μτφρ.) (= ἐκπλήττω, δυστυχῶ προσβάλλομαι ὑπὸ δυστυχίας) (φρ.) «ἐγὼ σε συμφορῇ πεπληγμένον ἀχάριτι» (Ἡρόδοτος), «πλήττω τινά» (= κτυπῶ, τραυματίζω τινά)· (πρτ.) ἐπλησσον (καὶ ἐπληττον), (μέλλ.) πλήξω, (πρκμ. β') πέπληγα, (ὑπερσ. β') ἐπεπλήγην· (Παθ.) πλήσομαι (καὶ πλήττομαι) (= κτυποῦμαι, (μτφ.) δελεάζομαι, πειθομαι διὰ δώρων)· (πρτ.) ἐπλησσομένη (καὶ ἐπληττόμην), (μέσ. μέλλ.) πλήξομαι, (παθ. μέλλ. β') πληγήσομαι (καὶ πλαγήσομαι), (μέσ. ἀόρ.) ἐπληξάμην, (ὑποτ.) πλήξωμαι, (παθ. ἀόρ. β') ἐπλήγην καὶ ἐπλάγην, (ὑποτ.) πληγῶ καὶ πλαγῶ, (πρκμ.) πέπληγμαι, (μετχ.) πεπληγμέηνος, -η, -ον, (ὑπερσ.) ἐπεπλήγμην —πληγῆ, πλήγμα, πλήκτης, πλήκτωρ, πλήξις, πλήκτρον, ἄπληκτος, ἐκπληξις, ἐκπληκτικός, ἐπὶπληξις, ἀποπληξία κ.λπ.· πλήττω (= κτυπῶ ἐκ τοῦ συστάδην), ἐνφ βάλλω (= κτυπῶ ἐκ τοῦ μακρόθεν).

πλοκή, (-ῆς), ἡ· (ἀντιθ. λύσις) ἡ περι-

πλοκή τῶν γεγονότων εἰς τὰ δράματα καὶ τὰς τραγωδίας· // (Λογ.) (ἐπὶ συλλογισμοῦ) ἡ σύνθεσις, ἡ διατύπωσις· // (Ῥητορ.) τὰ ῥητορικά σχήματα· (φρ.) «τὰς τῶν σχηματισμῶν πλοκάς» (Θαυκυδίδης)· (μτφ.) ἡ περιπλοκή δραματικῆς ὑποθέσεως· (ἀντίθετον) λύσις.

-πλός· (Ὁρθογρ.) β' συνθ. ἀριθμητικῶν πολλαπλασιαστικῶν (δημοτ.) ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ διπλοῦ κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ καλοῦ, ὁ καλός, π.χ. διπλός, τριπλός, πενταπλός κ.λπ.· (ἀρχ.) διπλοῦς, τριπλοῦς, πενταπλοῦς κ.λπ.

πλοῦς, (πλοῦ), ὁ· πληθ. πλοῖ, (τῶν πλῶν), οἱ, (ἀδόκιμον καὶ νεώτερον οἱ πλόες, τῶν πλῶν, τοὺς πλόας)· ἐν συνθέσει τὰ οὐσιαστικά εἶναι παροξύτονα, π.χ. ἀπόπλους ὁ, διάπλους, ἐκπλους, κ.λπ., ὡς καὶ τὰ ἐπίθετα: ἀμφίπλους, βαθύπλους, εὐπλους, θαλασσόπλους κ.λπ.

πλοῦτος, (-ου), ὁ· καὶ (δημ.) «πλοῦτος τὸ» (πληθ. τὰ πλούτια) κατ' ἀναλογίαν τῶν ἀρχαίων οὐς. εἰς -ος ὀνομάτων τὸ πάθος, τὸ ζεύγος κ.λπ., π.χ. (αὐγάζω)> τὸ αὐγος, (φιλῶ)> τὸ φίλος, οὕτω καὶ (πλουτῶ)> τὸ πλοῦτος· ταῦτα δὲ εἶναι μεταπλασμοὶ παλαιότερων ἄλλων τύπων, ἀλλὰ νέα κατ' ἀναλογίαν προελθόντα.

πλῦμα, (-ατος), τό· (= τὸ ἀπόπλυμα, ἀπονιφούδι· (μτφ.) ἡ κοινὴ πόρνη), (εἰς τοὺς Ἀττικοὺς τὸ υ μακρόν, π.χ. «ἔχθυν πλῦμα», παρὰ μτγν. τὸ υ βραχύ «τὸ πλύμα».

πλύνω (τι)· (= καθαρίζω διὰ πλύσεως· (φρ.) «ὅθι εἴματα σιγαλόεντα πλύνεσκον Τρώων ἄλοχοι» (Ἰλιάς), κάμνω πλύσιμον ἐνδυμάτων· (μτφ.) «πλύνω τινά» (= λουδοῶ, ἐξυβρίζω), (κν.) «τοῦ πατῶ ἕνα

γερὸ λούσιμον»· (φρ.) «ἀλλήλους δὲ πλυνόμεν καὶ ὁ τῷ λόγῳ κρατήσας ἄρξει» (Δημοσθένης), τὸ πλύνον· (πρτ.) ἐπλυνον, (μέλλ.) πλυνῶ, (ἀόρ.) ἐπλυνα, (ὑποτ.) πλύνω, τὸ πλύναν, (πρκμ.) πέπλυκα, (ὑπερσ.) ἐπεπλύκειν· (Μέσ.) πλύνομαι (= πλένω τὸν ἑαυτόν μου), (πρτ.) ἐπλυνόμην, (μέλλ.) πλυνοῦμαι, (παθ. μέλλ.) πλυθήσομαι καὶ πλυνθήσομαι, (μεσ. ἀόρ. α') ἐπλυνάμην, (ὑποτ.) πλύνωμαι, (παθ. ἀόρ.) ἐπλύνθην, (νεωτ. ἐπλύθην), (πρκμ.) πέπλυμαι, (μετχ.) πεπλυμένος, -η, -ον, ὑ ἐπεπλύμην· — (φρ.) «Πλύνον, πλύνεσθαι: σημαίνει μὲν τὴν ὕβριν, μετενήνεκται δὲ ἀπὸ τῶν πλυνόμενων ἱματίων καὶ πατουμένων· καὶ γὰρ οὖροι καὶ τοῖς ἄλλοις ῥύπτεται καὶ πλυνόμενα περιυβρίζεται καὶ πατούμενα» (Βεχλ. Ἀνέκδ.) (πρβλ. τὸ τῆς δημοτ. «τὸν ἔλουσε στὰ καλά»)· — πλύσις, πλύσμα, πλυνός (= σκάφη), πλύντης, πλυντικός, πλυντρίς καὶ πλυντρία, πλυντήριος, πλυντήριο, πλυντρον, τὰ πλυντρα (= τὰ πλυστικά).

πνεῦμα, (-ατος), τό· (Γραμμ.) ἡ λεπτή ἢ παχεῖα ἐκπομπὴ ρεύματος ἀέρος κατὰ τὴν προφορὰν ἀρκτικοῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου λέξεώς τινος: «πνεῦμα δασύ» (=ἡ δασεία ('), βλ. δασύς), «πνεῦμα φιλόν» (=ἡ φιλή ('))· (φρ.) «ἔστι γὰρ ἡ μὲν ψιλὴ ποιότης συλλαβῆς, καθ' ἣν ἄκροις τοῖς χεῖλεσι τὸ πνεῦμα ἐκφέρεται, οἷον "Αἶας", ἡ δὲ δασεῖα ποιότης συλλαβῆς, καθ' ἣν ἀθρόον τὸ πνεῦμα ἐκφέρεται, οἷον "ἥλιος"». Τὰ πνεύματα εἶναι δύο καὶ ἡ μὲν «ψιλὴ» εἶναι σημεῖον τῆς λεπτῆς προφορᾶς ἢ μάλλον ἡ ἀπουσία τῆς δασείας, ἡ δὲ «δασεῖα» τῆς παχεύσεως, πρᾶγμα ὅπερ δὲν ἰσχύει σήμερον. Οὕτω

πάν φωνήεν καὶ πᾶσα δίφθογγος κειμένη εἰς τὴν ἀρχὴν λέξεως πρέπει νὰ πνευματίζεται π.χ. ἔχω, ὅλος, αὖρα, αἷμα κ.λπ. Τὸ σημεῖον τοῦ πνεύματος εἰς τὴν μικρογράμματον γραφὴν τίθεται ὑπεράνω τοῦ φωνήεντος, π.χ. ἀπό, ὑπέρ, ἐπὶ διφθόγων ὑπεράνω τοῦ β' φωνήεντος τῆς διφθόγου οὐρά, εἰρκτή. Εἰς τὴν μεγαλογράμματον γραφὴν (ἐπὶ κεφαλαίων, ὡς ἀρχικῶν γραμμάτων, τίθεται ἄνω ἀριστερὰ τοῦ ἀρχικοῦ κεφαλαίου), π.χ. Ἀχαιοί, Ἑλλάς, ἐπὶ γνησίῳ διφθόγῳ ὑπεράνω τοῦ β' φωνήεντος τῆς διφθόγου: Εὐρύτας, Οὐγγαρία.

Ἐπὶ τῶν νόθων διφθόγων τίθεται ἄνω καὶ ἀριστερὰ τοῦ α' φωνήεντος τῆς διφθόγου: Αἶδης > Ἄδης.

Ὅσῳ τὸ ἀρχικὸν φωνήεν (ἦ ἢ ἀρχικὴ δίφθογγος) δέχεται συγχρόνως καὶ τόνον, τὸ πνεῦμα τίθεται πρὸ τῆς βαρέας: «ὀς» «ἄν» ἢ τῆς ὀξείας: ἄλλος, ὄρκος, ὑπὸ δὲ τὴν περισπωμένην: εὐρον, ἄγεις // αἱ περισσότεραι τῶν ἀπὸ φωνήεντος ἢ διφθόγου ἀρχομένων λέξεων φιλοῦνται, δασύνονται δὲ ἐκτὸς τῶν ἄλλων τῶν εἰς τὰ λεξικά εὐρισκομένων, α) αἱ ἀπὸ ρ καὶ υ ἀρχόμεναι λέξεις, π.χ. ῥόδον, ῥήμα, ῥέω [πλὴν τοῦ ῥάρος (= γαστήρ) καὶ τοῦ ὑποχωριστικοῦ αὐτοῦ «ῥάριον», Ῥάρος (πατήρ τοῦ Τριπολέμου) καὶ (τὸ Ῥάριον πεδίον) καὶ Ῥαριάς καὶ τὸ ῥερευιόμενος]· ὕπνος, ὤλη, β) τὰ ἀπὸ φωνήεντος ἀρχόμενα ἄρθρα ὁ, ἦ, οἶ, αἶ, γ) οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν: οὗ, οἷ, ἔ, ἡμεῖς, ἡμῶν, ἡμῖν, ἡμᾶς καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν. ἦτοι ἡ κτητικὴ «ἡμέτερος» καὶ ἡ αὐτοπαθῆς «ἐαυτοῦ», δ) αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι ὅδε, οὗτος καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν παρα-

γόμενα ἐπιρρήματα: ὧδε, οὗτω(ς), ε) αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι: ὅς, ἦ, ὅ, ὅστις, ἄτα, ὅσος, ἡλίκος, ὁπόσος, ὅσπερ, ὁποῖος, ὁποδαπὸς κ.λπ., καὶ τὰ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα: ὅτε, ὅποτε, ὅπου, ἡνίκα, ὁπηνίκα, ὡς, ὅπως, ὥσπερ, στ) αἱ ἐπιμεριστικαὶ ἀντωνυμίαι: ἕτερος, ἕκαστος, ἑκάτερος καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν παράγωγα: ἐτέρωθι, ἐκατέρωσε, ἑκάστοτε, καὶ ζ) τὰ ἀριθμητικά: εἷς, ἓν, ἑξ, ἐπτά, ἑκατὸν καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν παράγωγα: ἅπαξ, ἅπλους, ἐνικός, καὶ ἕκτος, ἑβδομος, ἑκατοστός // εἰς τὸν Ὅμηρον κεῖται φιλή (') ἀντὶ τῆς δασείας (') εἰς τοὺς Ἀττικοὺς εἰς τὰς ἐξῆς: (ἄμα) - ἄμαξα, ἄμυδις, (ἡμέρα) - ἡμαρ, πολλάκις δὲ μετὰ συγχρόνου ἐκτάσεως τοῦ φωνήεντος, ὡς (ὀδός) - οὐδός, (ὄλος) - οὐλος, (ἦλιος), -ἡέλιος, (ἔκμηλος) - εὐκμηλος, (ἔως) - ἡώς, (ἱέραξ) - ἱρῆξ, ὡς καὶ μετὰ διπλασιασμοῦ τοῦ συμφώνου: (ἡμεῖς) - ἄμμες, (ὑμεῖς) - ὕμμες. // «ἀνομοίωσις πνεύματος»· γλωσσικὸν φαινόμενον, κατὰ τὸ ὅποιον ἂν δύο ἀλληλοδιάδοχοι συλλαβαὶ λέξεώς τινος ἀρχονται καὶ αἱ δύο ἀπὸ δασείας, τὸ ἓν τῶν δύο δασέων θὰ τροπῇ εἰς τὸ ἀντίστοιχον φιλὸν αὐτοῦ, α) τροπῇ τοῦ δασείας συμφώνου τῆς πρυτέρας συλλαβῆς εἰς φιλόν, π.χ. θοῖξ (θριχός) > τριχός, ταχύς (ἀντὶ θαχύς) > θάττων)· πεφόβημαι (ἀντὶ φεφόβημαι), τίθημι (ἀντὶ θίθημι), τεθαύμακα (ἀντὶ θεθαύμακα), κεχώρηκα (ἀντὶ χεχώρηκα), ἐτάφην (ἀντὶ ἐθάφην - θάπτω), ἐτύθην (ἀντὶ ἐθύθην - θύω), ἐτέθην (ἀντὶ ἐθέθην τοῦ τίθεται), ἐκεχειρία (ἀντὶ ἐχεχειρία). Ἡ δασύτης αὐτῇ τοῦ πρώτου ἐπανεμφανίζεται, ἐφ' ὅσον τὸ β' δασὺ ἔχει ἀντικατασταθῆ διὰ τοῦ ἀντιστοίχου φιλοῦ: τρέφω (ἀλ-

λὰ θρέφω), τρυφή (ἀλλὰ θρύπτω), (σέχω) > ἔχω > ἔχω ἀλλὰ (ἔκσω) ἔξω, β) «τροπῇ τοῦ δασείας τῆς ὑστερας συλλαβῆς εἰς φιλόν· τοῦτο συμβαίνει ἐπὶ τῶν παθητικῶν ἀορίστων καὶ μάλιστα εἰς τὸ β' τῆς προστακτικῆς, π.χ. (παιδεύθηθι) > παιδεύθητι, θύθηθι (<θύομαι) > τίθητι, ἀλλ' ὅμως ὁ παθητικὸς ἀορ. β' παρουσιάζει ἐξαιρέσεις, π.χ. γράφηθι (καὶ ὅχι γράφῃτι). Ὑπάρχουν ὅμως καὶ περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας αἱ συνεχόμεναι συλλαβαὶ ἀρχονται ἀπὸ δασείας ἀφώνου, π.χ. ὦρ - θύ - θην, ἐπορ - θή - θην, ἐχύ - θην, φά - θι, ὄρνιθο - θήρας, ὄ - θεν (· + θ), ἐφθός, ἐφθεος (<ἔφω), ἀλλὰ (ἄπτω > ἄφθα) ἄφθα, ἄπτω > ἀφή > ἀφή, σήθω > ἀττ. ἡθμός, ἡθμός (= διωλιστήριον) (πρβλ. μεθαύριον).

πνευματίζω· (Γραμμ.) γράφω λέξιν ἢ ὁμιλῶ συμφώνως πρὸς τὸν πνευματισμὸν τῶν λέξεων· «οἱ ἀρχαῖοι καὶ ἐν μέσῳ λέξεως ἐπνευμάτιζον» (Εὐστάθιος) (πρβλ. ἀρρόγητως, παρρησία) (βλ. ρ, Ρ).

πνευματώδης, -ης, -ες· (εἶδος)· (γραμμ.) «γράφματα πνευματώδη», τὰ προφερόμενα μετὰ πνεύματος ἀδρού ὡς τὸ φ, ψ, σ, ζ.

πνεύμων· (ῥηθτο. πλεύμων, λατ. pulmo ἐκ τοῦ πληρῶ (-ώ) ὁ πληρούμενος ἀέρος, (δημ. πλεμόνι, φλεμόνι) ἢ ἐκ τοῦ πλέω (= ἐπιπλέω) ὡς ἐκ τῆς ἐλαφρᾶς συστάσεως τῶν πνευμένων καὶ εἰς τὸ ὕδωρ ἐπιπλέοντων), (ἢ παραγωγὴ ἐκ τοῦ πνέω καθ' ὑποθετικὴν ἐτυμολογίαν)· (φρ.) «ἔοικε δὲ καὶ τοῦνομα εἰληφέναι πνεύμων διὰ τὴν πνεύματος ὑπόδοχιν» ('Αριστοτέλης), (τὸ -πλ- ἐναλλάσσεται πολλάκις μετὰ τοῦ -πν- πνιγούρι > πλιγούρι >

(μ)πλουγούρι).

πνέω· (= ἀναπνέω· φουσῶ· (φρ.) «ἔπνευσαν οἱ ἄνθρωποι καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκεῖνῃ» (Καιν. Διαθ.)· ἐκπέμπω ὁσμὴν· (φρ.) «ἀμβροσίην ὑπὸ ῥίνα... θῆκε... ἡδὺ μάλα πνείουσιν... ὁδμήν» ('Οδύσεια') (πνεῖς, πνεῖ, πνέομεν, πνεῖτε, πνέουσι)· (πρτ.) ἔπνεον, ἔπνεις, ἔπνει, ἐπνέομεν, ἐπνείτε, ἔπνεον κ.λπ., (προστ. ἐνεστ.) πνεῖ, πνεῖτω, πνεῖτε, πνέοντων· (μέλλ.) πνεύσομαι, πνεύσομαι καὶ (μτγν.) πνεύσω, (ἀορ.) ἔπνευσα, (παθ. ἀορ. α') ἐπνεύσθην. (πρκμ.) πέπνευκα, (μέσ.) πέπνυμαι καὶ πέπνευσμαι· (φρ.) «μένεα πνείοντες» (= πνέοντες τὸ λμην, ὀργήν) «μέγα πνεῖν» (= ὑπερφηανεύσθαι).

πνύξ, (ἀττ. πυκνός), ἡ· πυκνί, πύκνα. πνύξ (μτγν. καὶ νεωτ. τῆς πυκνός κ.λπ.)· εἰς τὴν ὀνομαστικὴν ἔπαθε μετάθεσιν (πυκν- > πύκν- > πνύξ) τὸ ὑ διὰ τὸ δυσεμφώνητον, (πρβλ.) «πυκνότης λεώς» // «πνίξ, (-ιγός), ἡ (= ὁ πυγμός).

ποίημα, (-ατος), τό ποιητικὸν ἔργον, ἡ· τοῖ ἐργον λογοτεχνικὸν εἰς στίχους (μεθ' ὁμοιοκαταληξίας, ῥίμας) ἢ καὶ ἄνευ αὐτῶν ἄλλως «πεζοτράγουδον» // στίχος ποιητικοῦ ἔργου· (φρ.) «παρατιθεῖς τὰ ποιήματα τῶν ἀρχαίων τῶν τε μυθολόγων καὶ ποιητῶν» (Διόδωρος).

ποίησις, (-εως), ἡ· ποιητικὴ τέχνη, ἡ· τοῖ ἢ τέχνη τῆς συνθέσεως ἐμμέτρων ἔργων λόγου εἰς ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὸν «πεζὸν λόγον»· (φρ.) «ποιητὴς ἢ σύμπασα αἰνιγματώδης» (Πλάτων), ἡ· τοῖ ποιηταὶ ἄλλα σκέπτονται καὶ ἄλλα λέγουσι· τοῦτον ἔνεκα ὁ ἐρμηνεύων αὐτοὺς πρέπει νὰ ἐξακριβώσῃ τὰς «ὑπονοίας». Ὁ Ὅμηρος ὁμιλῶν περὶ Διὸς ἐννοεῖ τὸν αἰθέρα ὁ-

μιλῶν περὶ Ἡρας ὑπεδήλου τὸν ἄερα
(Ἡρά-ερα (= ἡ γῆ) - ῥέα).

ποιητικός, -ή, -όν· (εἰς τὴν Λεξικογραφίαν) «ποιητικός τύπος», «ποιητική λέξις», ἡ ὁποία ἀπαντᾷ μόνον εἰς τοὺς ποιητάς· // «ποιητικὸν αἷτιον» (βλ. αἷτιον)· // «ποιητικὴ ἄδεια» (ἄλλως «ποιητικὴ ἐξουσία») εἶναι ἡ ἐλευθερία τῶν ποιητῶν νὰ παραβαίνουν τοὺς κανόνες τῆς γραμματικῆς χάριν τοῦ μέτρου, τοῦτου ἕνεκα μεταξὺ γλώσσης ποιητικῆς καὶ λαλουμένης γλώσσης πεζοῦ λόγου ὑπάρχει τεραστία διαφορὰ, π.χ. (κατὰ τὸν πεζὸν λόγον), ὁ Αἴας, τὸν Αἴαντα, ὦ Αἴαν, ὁ Θόας, τοῦ Θόαντος· (κατὰ τὸν ποιητικὸν λόγον), ὁ Αἴας, τὸν Αἴαν, ὦ Αἴας· «Αἴαν τὸν ἄριστον», (ἂν καὶ ἐνίοτε συγχέονται), ὁ Θόας, τοῦ Θόα· ὡσαύτως εἰς τοὺς ποιητάς γίνεται καὶ ὑπερβιβασμὸς χρόνου, ὡς ἀντὶ τοῦ πεζοῦ ὁ Κρονίων, (ποιητ.) ὁ Κρονίωνος κ.λπ.

ποικίλλω· (ἐνεστ.) (τὸ ι βραχύ) «τὸ ποικίλλων», (ἄορ.) (τὸ ι μακρόν) «τὸ ποικίλλαν»· // (Ῥητορ.) πρὸς ἀποφυγὴν μονοτονίας ῥητορικοῦ λόγου κοσμοῦν αὐτὸν διὰ τῆς μεταλλαγῆς διαφόρων λέξεων, φράσεων ἐννοιῶν καὶ ῥητορικῶν σχημάτων· // ὁμιλῶ ἀσαφῶς, λέγω τι διὰ ποικίλων καὶ πλαγίων φράσεων· (φρ.) «τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον, ὅγε ἐγὼ λέγω, σαφὺς ἂν διορισάμην οὐδὲν ποικίλλων» (Πλάτων).

ποικιλοσύνητος, -ος, -ον· ὁ συντεθειμένος ποικίλως.

ποιμενικός, -ή, -όν· «τὸ ποιμενικόν» (= ἡ βουκολικὴ ποιήσις).

ποιόν τό· τὸ ἐσωτερικόν περιεχόμενον, γνώρισμα, ἄλλως ποιότης· // (Συντ.) τοῦ-

το ἐκφέρεται· α) διὰ τῶν λεγομένων ἐπιρρημάτων ποιότητος καὶ τροπικῶν, π.χ. «βουλεύομαι ὀρθῶς», «γίνεται ἀκινδύνως», πανστρατιά· (φρ.) «οἱ δ' ἄλλοι, οὓς ἔδει ἔτι τῆς νυκτὸς παραγενέσθαι πανστρατίᾳ» (Θουκυδίδης), πύξ, λάξ, δάξ, γνύξ (= γονατιστά·) (φρ.) «αὐτὰρ ὁ γ' ἤρως ἔστη γνύξ ἐριπῶν» (Ἰλιάς) κ.λπ., β) διὰ μετοχῆς· (φρ.) «εὖ φρονῶν εἶπε ταῦτα», «ἐπιμελούμενος ἐπέδωκε», καὶ γ) διὰ πλαγίων πτώσεων μετὰ προθέσεως ἢ ἄνευ αὐτῶν, π.χ. «τούτῳ τῷ τρόπῳ», «ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ», «κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον», «διὰ φιλίας» κ.λπ.· // (Λογ.) «τὸ ποιόν» εἶναι ἐν τῶν τεσσάρων εἰδῶν κατηγοριῶν (πρῶτα γένη, γενικώτατα). Ἐξετάζομεν τὰς κρίσεις «κατὰ ποιόν» ἀποβλέποντες, ἐὰν τὸ κατηγορούμενον ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον ἢ χωρίζεται ἀπ' αὐτοῦ, ἐὰν καταφάσκεται ἢ ἀποφάσκεται. Οὕτω δὲ θεωροῦμεν αἱ κρίσεις εἶναι τὸ μὲν καταφατικά, τὸ δὲ ἀποφατικά:

α) καταφατικά εἶναι αἱ κρίσεις, εἰς τὰς ὁποίας τὸ κατηγορούμενον συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον καὶ εἰς αὐτὸ ἀποδίδεται:

Υ εἶναι Κ

Ὁ χρυσὸς εἶναι μέταλλον.

Ἡ τάξις σφίζει·

β) ἀποφατικά εἶναι αἱ κρίσεις, εἰς τὰς ὁποίας τὸ κατηγορούμενον εἶναι διάφορον τοῦ ὑποκειμένου καὶ δὲν ἀποδίδεται εἰς αὐτό:

Υ δὲν εἶναι Κ

Ἡ σελήνη δὲν κατοικεῖται.

Ἡ ἡδονὴ δὲν εἶναι τὸ ἄκρον ἀγαθόν.

ποιός, ποία, ποῖον· (ἀντων.) (= ποῖος τὸ εἶδος)· πῖος, -α, -ον (= λιπαρός)· πῖος, -α,

-ον (<λατ.) **pius** = εὐσεβής· πῖος, (-ους), τό (= τὸ πῖον)· Πῖος (-ου), ὁ (ὄνομα κύριον)· πῖος ὁ (= τὸ πρῶτόγαλα γυναικῶν ἢ ζῶων)·

ποιοτικός, -ή, -όν· (ὀρθότ.) ποιωτικός, ἐκ τοῦ ποιῶ > ποιωτός > ποιωτικός, ἀντιθ. «ἄποιος»· (φρ.) «ἄποιοις ἢ γεῦσις» (Ἀρεταῖος), ὡς καὶ ποσωτικός ἐκ τοῦ ποσωτός καὶ κοινωτικός ἐκ τοῦ *κοινωτός <κοινῶ.

ποιῶ (-έω)· (= πράττω, κάμνω· κατασκευάζω, δημιουργῶ, παράγω· καθιστῶ, ἐτοιμάζω· παρασκευάζω· (μαθημ.) πολλαπλασιάζω· (φρ.) «τὰ ζ' ἐφ' ἑαυτὰ ποιεῖν», «ποιεῖν τὰ β' ἐπὶ τὰ ε'» (Ἡρων)· (πρτ.) ἐποιοῦν, (μέλλ.) ποιήσω, (ἄορ.) ἐποίησα, (πρkm.) πεποίηκα, (ὑπερσ.) ἐπεποίηκεν· (Μεσ. καὶ Παθ.) ποιῶμαι, π ἐποιοῦμαι (μεσ. μ) ποιήσομαι, (παθ. μ) ποιηθήσομαι, (μεσ. ἄ) ἐποιήσασθαι, (ὑποτ.) ποιήσωμαι, (παθ. ἄ) ἐποιήθην, (ὑποτ.) ποιήσωμαι, (παθ. ἄ) ἐποιήθην, (ὑποτ.) ποιηθῶ, (πρkm.) πεποίημαι, (μετχ.) πεποιημένος, -η, -ον, ὁ ἐπεποίηται· — Τὸ μέσον ποιῶμαι συναπτόμενον μετ' ἀφρημένων οὐσιαστικῶν ἀποτελεῖ περίφρασιν, ἥτις ἀντιστοιχεῖ εἰς ἐνεργητικὰ ἢ μέσα ῥήματα: «μάχην ποιῶμαι» (= μάχομαι), «ἀρχὴν ποιῶμαι» (= ἄρχομαι), «παῖδας ποιῶμαι» (= παιδοποιῶμαι), «λόγον ποιῶμαι» (= λέγω), «πόλεμον ποιῶμαι» (= πολεμῶ) κ.λπ., ἐνῶ τὸ ἐνεργ. ποιῶ συναπτόμενον μετὰ οὐσιαστικῶν σημαίνει εἶμαι αἷτιος τοῦ γενέσθαι τι, π.χ. «πόλεμον ποιῶ» (= εἶμαι αἷτιος πολέμου), ἐνῶ «πόλεμον ποιῶμαι» (= πολεμῶ), ὁ μὲν ἄρχων «ποιεῖ εἰρήνην», οἱ δὲ πολῖται «ποιοῦνται εἰρή-

νην»· πράττω (= ἐργάζομαι εἰς ἔργον τι), ἐνῶ ποιῶ (= πειρῶμαι ἵνα γίνη τι), π.χ. «ποιῶ εἰρήνην» (= συνάπτω εἰρήνην), ἐνῶ «πράττω εἰρήνην» (= διαπραγματεύομαι εἰρήνην), ἀλλὰ τοῦτο δὲν φυλάσσεται πάντοτε.

Τὸ μέσον σημαίνει νομίζω, λογίζομαι, θεωρῶ· (φρ.) «συμφορὴν ποιῶμαί τι» (Ἡρόδοτος) (= θεωρῶ, νομίζω τι ὡς συμφορὰν)· (φρ.) «εὖ ποιῶ» (= εὐεργετῶ), «κακῶς ποιῶ» (= βλάπτω, κακοποιῶ), «περὶ πολλοῦ ποιῶμαί τι» (= θεωρῶ τι σημαίνον, σπουδαῖον), «περὶ πλείονος ποιῶμαι» (= ἐκτιμῶ περισσότερον), «περὶ ὀλίγου ἢ ἐλαχίστου ἢ οὐδενὸς ποιῶμαι» (= ἐκτιμῶ ὀλίγον ἢ ἐλάχιστον ἢ οὐδόλως), «περὶ πλείστου ποιῶμαι» (= ἐκτιμῶ λίαν, πολὺ)· // «λέξις πεποιημένη» (βλ. ὀνοματοποιῶ) — ποιήσις, ποιήμα, ποιητής, ποιητός, ποιητικός, ποιητέος, ποιητικεύομαι (= ὁμιλῶ ποιητικῶς ἢ εἶμαι ποιητικὴ ἐπίνοια), ποιήτρια, ἀρτοποιός, ποτοποιός, χειροποιήτος κ.λπ.

πολεμοφόδια, (-δίω), τά· (ὀρθότ. πολεμοφόδια, (-ίω), τά).

πολεμῶ (-έω)· (= κάμνω πόλεμον, κατέρχομαι εἰς πόλεμον, διατελῶ ἐν πολέμῳ), (δημ.) μοχθῶ· (φρ.) «ὅγιος πολεμᾷ δὲν χάνει» (= ὁ ἐργαζόμενος πάντοτε ὠφελεῖται)· (πρτ.) ἐπολέμουν, (μέλλ.) πολεμήσω, (ἄορ.) ἐπολέμησα, (πρkm.) πεπολέμηκα, (ὑπερσ.) ἐπεπολέμηκεν (Παθ.) πολεμοῦμαι (= ὑφίσταμαι πόλεμον), (παθ. μέλλ.) πολεμηθήσομαι, (μεσ. ἄορ.) ἐπολεμησάμην, (ὑποτ.) πολεμήσωμαι, (παθ. ἄορ.) ἐπολεμήθην, (ὑποτ.) πολεμηθῶ, πρ πεπολέμημαι, (μετχ.) πεπολεμημένος, -η, -ον, ὁ ἐπεπολεμήται· — «πολεμῶ τι-

νι» (= κάμνω πόλεμον κατά τινος)· «πολεμῶ σύν τινι ἢ μετὰ τινος» (= πολεμῶ μετὰ τινος ὡς συμμάχου ἐναντίον ἄλλου)· (φρ.) «Ἀθηναῖοι μετὰ Θηβαίων ἐπολέμησαν Λακεδαιμονίοις» (ἀπροσώπως) «πολεμεῖται» (= διεξάγεται πόλεμος)· — πόλεμος, πολεμῶ* (-όω), πολεμίζω, πολεμησίω (= ἐπιθυμῶ πόλεμον), πολεμητέος, πολεμητέον, δυσπολεμητός.

πολεμῶ (-όω) (τινά τινι)· (= κάμνω τινά πόλεμον πρὸς τινά), ἐνῶ πολεμῶ* (-έω) καὶ (ποιτ.) πολεμίζω (= κάμνω πόλεμον, μάχεσθαι κατά τινος)· (ἐφετικόν) πολεμησίω (= ἐπιθυμῶ πόλεμον)· (πρτ.) ἐπολέμουν, (μελλ.) πολεμώσω, (ἀορ.) ἐπολέμωσα, (ὑποτ.) πολεμώσω· (Μεσ. καὶ Παθ.) πολεμοῦμαι (= γίνομαι πρὸς τινά ἐχθρός), π ἐπολεμοῦμην, μ πολεμώσομαι, ἀ ἐπολεμώσαμην, (ὑποτ.) πολεμώσωμαι, (παθ. ἀ)ἐπολεμώθην, (ὑποτ.) πολεμωθῶ, πρ πεπολέμωμαι, (μετχ.) πεπολεμωμένος, -η, -ον, (ὑπερσ.) ἐπεπολεμώμην (φρ.) «ἐκπολεμῶσαι καὶ ἐκπολεμηῆσαι διαφέρουσι· ἐκπολεμῶσαι μὲν γάρ ἐστι τὸ εἰς πόλεμον ἐμβαλεῖν, ἐκπολεμηῆσαι δὲ τὸ πόλιν ἐξελεῖν» ('Αμμώνιος)· βλ. πολεμῶ (-έω).

πολέω· (πέλω) (= περιφέρομαι· ἀροτριῶ)· πωλῶ (-έω) (= πωλῶ, ἀνταλλάσσω ἐμπορεύματα).

πόλις, (-εως), ἡ· τὸ σύνολον τῶν κατοίκων (ἡ κοινότης), ἐνῶ «ἄστυ» σημαίνει μόνον τὰ οἰκήματα (ὅταν συνάπτονται τὰ δύο ταῦτα)· (φρ.) «ἄστυ ἡ κοινῶς πόλις· διαφέρει δέ, ὅτι τὸ μὲν κτίσμα δηλοῖ, ἡ δὲ πόλις καὶ τοὺς πολίτας» (Στ. Βυζάντιος)· [πᾶσα «πόλις» λέγεται «ἄστυ», ἀλλ' οἱ

Ἀθηναῖοι ἐκάλεσαν «ἄστυ», τὰς Ἀθήνας] // ἡ πατρίς· (φρ.) «ἄκρα πόλις» ἢ «ἀκροτάτη», ἡ ἀκρόπολις, ἥτοι τὸ ὑψηλότερον καὶ ὀχυρώτατον μέρος τῆς πόλεως (τὸ φρούριον)· εἰς Ἀθήνας καὶ ἄλλαχού «πόλις» καλεῖται «ἡ ἀκρόπολις»· (φρ.) «καλεῖται ἡ Ἀκρόπολις μέχρη τοῦδε ἔτι ὑπ' Ἀθηναίων πόλις» (Θουκυδίδης)· τὸ δὲ ἐκτὸς τῆς ἀκροπόλεως «ἄστυ» // (ἐν συνθέσει) ἀμφίπολις, εὐπολις, καλλίπολις, περσέπολις, φιλόπολις κ.λπ. καὶ κύρια ὀνόματα: Νεάπολις, Καλλίπολις κ.λπ. καὶ ἀνδρῶν ἀρσενικά: Ἀγησίπολις, Δικαιοπόλις // ('Ορθογρ.) τὰ ἔχοντα ὡς πρῶτον συνθετικὸν πᾶν μέρος τοῦ λόγου καταλήγουν εἰς -όπολις π.χ. οὐραν-όπολις ὀρθόπολις, ἀπόπολις, Μεγαλόπολις, ἀνθόπολις, παιδόπολις, πανεπιστημιόπολις, φυγόπολις, Σεβαστόπολις (ἐσφ. Σεβαστούπολις) κ.λπ., πλὴν ἐὰν τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι γενικὴ β' κλίσεως ὀνόματος, π.χ. Ἀλεξάνδρου - πόλις > Ἀλεξανδρούπολις, Θεοῦ - πόλις > Θεοῦπολις, Ἑρμοῦ - πόλις > Ἑρμούπολις, Φιλίππου - πόλις > Φιλιππούπολις (φέρεται ἐσφ. Φιλίπποπολις ὡς ὀρθῶς Μεγαλόπολις < (μεγάλῃ πόλις), "ἀγροῦ - πόλις > ἀγρούπολις, Ἀνδριανού - πόλις > Ἀδριανούπολις, Πομπηίου - πόλις > Πομπηίουπολις κ.λπ.· «ἄστυ Ἀθηναίων», «πόλις Φρυγῶν» ὁ ἐνοικῶν λαὸς καὶ ἡ ἐνοικουμένη πόλις, ὅταν λέγωμεν «πόλις Ἀθηναίων» καὶ «ἄστυ Τροίας» ἐννοοῦμεν αὐτὴν τὴν πόλιν τὰς Ἀθήνας καὶ τὸ ἄστυ τὴν Τροίαν, ἥτοι τὸ Ἴλιον // (Συνταχτ.) εἰς τὸν Ὀμήρον τὰ προσηγορικὰ πόλις, πτολίεθρον καὶ ἄστυ συντάσσονται

μετὰ γενικῆς καὶ σημαίνουν α) τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως: «πόλις Πριάμοιο», β) τὸ ὄνομα τοῦ λαοῦ: «Φαίάκων πόλις», «Τρώων πτολίεθρον», «Μυρμιδόνων ἄστυ», καὶ γ) αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως: «Ἴλιον πτολίεθρον», «ἄστυ Ζελεΐης». Οὐδέποτε δὲ σημαίνει τὸ ὄνομα τόπου, ἥτοι τῆς ἐπαρχίας, ὡς θὰ ἐλέγομεν: «πόλις τῆς Πελοποννήσου». Τὸ κύριον ὅμως τίθεται καὶ ὁμοιοπτῶτως πρὸς τὰ προσηγορικά «πόλιν Τροίην», «ἔστι πόλις Ἐφύρη». Ταῦτα τὰ ἐκφερόμενα κατὰ γενικὴν εἶναι ὅμοια πρὸς τὰ νεώτερα «πόλις Ἀθηναίων», «πόλις Ἰωαννίνων» κ.λπ. Πολλὰς διὰ τοῦ αὐτοῦ τύπου δηλοῦται καὶ ἡ πόλις καὶ τὸ ἐθνικόν· Πειραιεύς (ἡ πόλις καὶ ὁ κάτοικος, ἐκ τοῦ ὁποίου πληθ. οἱ Πειραιεῖς (= οἱ Πειραιῶται), ὅπως καὶ Δελφοί, Λεοντῖνοι κ.λπ.) // Πόλις ἡ (δημ.) Πόλη ἡ (= ἡ Κωνσταντινούπολις)· (φρ.) «Τῇ υπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια... ἀναγράφω σοι ἡ Πόλις σου Θεοτόκε», «γιατὶ εἶναι θέλημα Θεοῦ ἡ Πόλη νὰ τουρκέψῃ».

πολιτικός, -ή, -όν· (Μετρ.) «πολιτικός στίχος» ὁ δεκαπεντασύλλαβος τονικός ἱαμβικός στίχος συνθέστατος εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς εἰς πάντα τὰ εἶδη τῆς λογοτεχνίας, ὡς καὶ εἰς τὴν δημοτικὴν ἡμῶν ποίησιν, ἐπισημασθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Τζέτζη (12 αἰ.), π.χ. Μᾶνᾶ σοῦ λέω δὲν μπὸρῶ // τοὺς Τούρκους νὰ δουλῆω, γράφεται καὶ εἰς δύο στίχους 8 συλλαβῶν καὶ 7.

πολλάκις· (ἐπίφρ.) (= συχνάκις πολλὰς φορές), (παρθετικά) (συγchr.) πλεονάκις, (ὑπερθ.) πλειστακίς.

πολλαπλασιαστικός, -ή, -όν· ('Αριθμητικ.) «τὰ πολλαπλασιαστικά» (βλ. ἀριθμητικόν).

πολλαπλούς, -ή, -οῦν· (Συντ.) «πολλαπλῇ πρότασις»: αἱ προτάσεις εἶναι ἀπλᾶ ἢ πολλαπλᾶ. Ἀπλᾶ προτάσεις εἶναι αἱ περιέχουσαι τοὺς δύο καὶ ἀναγκαίους ὅρους (λέξεις), τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ κατηγορήμα (ἡ ῥῆμα), π.χ. «Σωκράτης σωφρονεῖ», ἡ ἐν ἀναλύσει τρεῖς: ὑποκείμενον, συνδεδεικόν, κατηγορούμενον, ὡς Σωκράτης (ὑποκ.) ἐστὶ (συνδεδεικόν) σώφρων (κατηγορούμενον).

Ὅταν ἡ ἀπλῇ πρότασις ἔχει δύο ὅρους λέγεται συνεπτυγμένη, ὡς «Σωκράτης σωφρονεῖ», τρεῖς δὲ ἀνεπτυγμένη: «Σωκράτης ἐστὶ σώφρων». Αἱ συνεπτυγμέναι προτάσεις πολλάκις γίνονται ἀνεπτυγμέναι, ἀλλ' ἐνίοτε ἡ σύμπτυξις καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς προτάσεως ἰδίως μετὰ κατηγορουμένου ἐπιθέτου καὶ οὐσιαστικοῦ δὲν εἶναι δυνατὴ παντοῦ, διότι ἐλλείπουν εἰς τὴν γλῶσσαν αἱ κατάλληλοι λέξεις. «Πολλαπλαῖ δὲ προτάσεις», ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἢ πολλὰ ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα ἢ διὰ πολλὰ ὑποκ. καὶ συγχρόνως πολλὰ κατηγορούμενα ἢ διὰ πολλὰ ἀντικείμενα ἢ διὰ πολλοὺς διορισμούς: «Σωκράτης καὶ Ζήνων καὶ Παρμενίδης διελέχθησαν» (Πλάτων) «τὸ θάρσος ἀμέλειάν τε καὶ ῥαθυμίαν καὶ ἀπειθειαν ἐμβάλλει» (Ξενοφῶν) «ῥαδίως καὶ πρᾶως τὴν ξυμφορὰν φέρεις» (Πλάτων). **πόλος, (-ου), ὁ**· (= ἄξων σφαίρας: κατακόρυφον σημείον, τὸ ζενίθ)· πῶλος, (-ου), ὁ (= τὸ πουλάρι)· Πῶλος, (-ου), ὁ (ὄνομα κύριον).

-πόλος· (του πολέομαι - πολεύω - πέλω) (= συγχάζω, περιφέρωμαι) // (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -πόλις παροξύνονται, π.χ. θαλαμηπόλος, αἰπόλος, ὄνειροπόλος, θεμιστοπόλος, μυστιπόλος, κ.λπ. ἐξαιρούνται καὶ προπαροξύνονται τὰ ἔχοντα ὡς συνθετικὸν πρόθεσιν, π.χ. ἀμφί-πολος, ἐπί-πολος, ἔμ-πολος, περί-πολος, πρόσ-πολος, πρό-πολος κ.λπ.

πολυ-· α' συνθετικὸν τὸ ὁποῖον δηλοῖ ὅτι τὸ διὰ τοῦ β' συνθ. δηλούμενον ὑπάρχει ἢ γίνεται εἰς μεγάλην ποσότητα, ἔντασιν, ἔκτασιν ἢ ὅτι πολλακίς δρᾷ ἢ ἐπαναλαμβάνεται· ὡς πολυαγάπητος (= λίαν ἀγαπητός ἢ ὁ ὑπὸ πολλῶν ἀγαπώμενος), πολυάνθρωπος, πολυάγρυγρος, πολυάρθρος, πολυάριθμος, πολύγαμος, πολυάστερος, πολυγράφος, πολυάσχολος κ.λπ.

πολύγλωσσος, -ος, -ον· (δωρ. -ης, -ο) ὁ πολλὰς γλώσσας (διαλέκτους) ὁμιλῶν· ὁ ἀναφερόμενος εἰς πολλὰς γλώσσας, ὁ γραφεὶς εἰς πολλὰς γλώσσας.

πολυγράμματος, -ος, -ον· (ἐπὶ λέξεων) ἢ συνισταμένη ἐκ πολλῶν γραμμάτων, π.χ. κυμινοπριστοκαρδαμογλύφος ὁ (Ἀριστοφάνης) (= ὁ φιλάργυρος), ἦτοι ὁ ἐκ μεγάλης φειδωλίας (κν. τοιγκουνιάς) διχοτομῶν τὸ κύμινο καὶ γλύφων τὰ κάρδαμα.

πολύγωνος, -ος, -ον· (= ὁ ἔχων πολλὰς γωνίας)· πολύγονος -ος, -ον (= ὁ γόνιμος).

πολυέλαιος, (-ου), ὁ· (= τὸ πολυκάνδηλον) (ὀρθοτ. πολυέλαιος ἐκ τοῦ «πολυέλεος ὕμνος», κατὰ τὸν φαλμὸν τοῦ ὁποίου ἀνάπτεται τὸ πολύφωτον τῆς Ἑκκλησίας [136ος φαλμ., τοῦ ὁποίου ἔκαστος στίχος καταλήγει εἰς τὴν λέξιν ἔλεος] πολύλημμα, (-ατος), τό· (Λογ.) συλλο-

γισμὸς διλημματικός, (βλ. διλήμμα, τρίλημμα), ἀποτελούμενος ἐκ πολλῶν λημάτων, ἦτοι πολλῶν μειζόνων προτάσεων, π.χ. (ἐπὶ τοῦ συλλογισμοῦ τῆς ἀπαισιοδοξίας):

ἐὰν εἶναι Α, οὔτε Β εἶναι οὔτε Γ οὔτε Δ οὔτε Ε·

ἀλλ' εἶναι καὶ Β καὶ Γ καὶ Δ καὶ Ε
δὲν εἶναι ἄρα Α.

Ἐὰν ὁ κόσμος ἦτο ἄριστος, ἂν μὴ τι ἄλλο, οὔτε αἱ ἀπὸ φύσεως καταστροφαὶ θὰ ὑπῆρχον εἰς αὐτὸν οὔτε αἱ ἀπὸ τῆς ἀβουλίας οὔτε αἱ ἀπὸ τῆς κακίας τῶν ἀνθρώπων, οὐδὲ θὰ ἦσαν οἱ ἀνθρώποι τοιοῦτοι, ὥστε νὰ μὴ ἐπιδιώκουν κατὰ πάντα τρόπον τὴν βελτίωσιν τοῦ βίου καὶ τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν καὶ ἑαυτῶν καὶ τῶν ἄλλων·

ἀλλὰ ταῦτα πάντα συμβαίνουν·

ὁ κόσμος ἄρα δὲν εἶναι ἄριστος.

πολυμερής, -ής, -ές (-οῦς)· ὁ συγχείμενος ἐκ πολλῶν μερῶν // (Γραμμ.) «τὰ πολυμερῆ»· τὰ τιθέμενα μόνον κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν καὶ λεγόμενα ἐπὶ ἐνὸς καὶ μόνου, π.χ. τὰ παιδικά, τὰ ἔγκαιρα, τὰ ὄμηρα (καὶ ἐπὶ ἐνὸς μόνου ὁμήρου)· (παρ' ἡμῖν) τὰ γεράματα (= τὸ γῆρας), τὰ νεῖατα (= ἡ νεότης) κ.λπ.

πολυομυελίτις, (-ιδος), ἡ· (>πολιός (= ὑπόλευκος) + μυελός), (αἰτ.) πολυομυελίτιν τὴν· ἀσθένεια προσβάλλουσα τὴν πολιὰν οὐσίαν τοῦ νωτιαίου μυελοῦ [πολιὰ ἡ (= ἡ λευκότης τῶν τριχῶν· τὸ γῆρας)] (αὕτη μνημονεύεται ὡς ἀσθένεια τῶν τριχῶν).

πολύπειρος, -ος, -ον· (= ὁ ἔχων πολλὴν πείραν)· πολύπυρος -ος, -ον (πῦρ) (= ὁ πλήρης πυρός)· πολύπυρος, -ος, -ον (πυ-

ρός) (= ὁ πλούσιος εἰς σῖτον).

πολύπτωτος, -ος, -ον· (Ῥητορ.) «τὸ πολύπτωτον», σχῆμα ῥητορικόν, κατὰ τὸ ὁποῖον εἰς τὴν αὐτὴν φράσιν ἐπαναλαμβάνεται λέξεις εἰς πολλὰς πτώσεις· ὡς «οὗτοι γὰρ ἡγοῦνται τούτοις πείθεσθ' ὑμεῖς, ὑπὸ τούτων δέος ἐστὶ μὴ παρακρουσθῆτε» (βλ. ἐτερόπτωτος)· (φρ.) «πολύπτωτος ἐστὶ σχηματισμὸς τὸ πάντων καὶ πάντεσσι καὶ πᾶσι (κρατεῖν, ἀνάσσειν)» (Εὐστάθιος).

πολύς, πολλή, πολύ· (Γραμμ.) (τὸ πολὺς κεῖται ἐπὶ ἀριθμοῦ καὶ ποσότητος, σπανίως δὲ ἐπὶ μεγέθους)· ὁ ὑπάρχων εἰς πληθος· ὁ ὑπερβαίνων κατ' ἀριθμὸν πολυπληθής· πολυάριθμος // «οἱ πολυλοῖ»· τὸ πλῆθος, οἱ περισσότεροι, ὁ πολὺς λαός // (ἐπὶ μεγέθους) ὁ ὑπάρχων εἰς μέγαν βαθμόν· (φρ.) «πολὺς δ' ὄρουμαγδὸς ὀρώρει» (Ἰλιάς)· ὁ ἰσχυρός // ὁ περίφημος, ὁ σπορδαῖος· (φρ.) «Ἐτεοκλῆς ἂν εἰς πολὺς... ὕμνοῖτο» (Αἰσχύλος) // (ἐπὶ πράγματος) ὁ μεγάλης ἀξίας· (φρ.) «πολλῶν ἀξίος» (Ἀριστοφάνης) // ὁ ἐκτεταμένος· (φρ.) «πολλὴ ἡ Σικελία» (Θουκυδίδης) // (ἐπὶ χρόνου) ὁ μακρός· (φρ.) «πολὺν χρόνον ἐνθαδ' ἐόντες» (Ἰλιάς) // (ἐπὶ ἀποστάσεως) κατὰ πολὺ· (φρ.) «σφενδόναις ἐκ πολλοῦ ἔχοντες ἀλήνη» (Θουκυδίδης) // (χρονικῶς) (φρ.) «μετ' οὐ πολὺν», ἐντὸς ὀλίγου· «ἐπὶ τὸ πολὺ», συνήθως· «πολὺν», λίαν· «πολλά», πολλάκις· διὰ πολὺν καιρόν· «ὡς τὸ πολὺ» καὶ «ὡς τὰ πολλά», εἰς μέγαν βαθμόν· «τὸ πολὺν» ἢ «τὰ πολλά», κατὰ τὸ πλεῖστον // τὸ οὐδ. «πολὺν» μετ' ἐπιθ. καὶ ἐπίρρ. πρὸς ἐπίτασιν ἐννοίας // (παραθετ.) πλείων (καὶ πλέων), -ων, πλεόν (καὶ

πλεῖν), τὸ ὁποῖον μετ' ἀριθμ. τριχῶν συνήθως «πλεῖν ἢ»· (φρ.) «πλεῖν ἢ τριάκονθ' ἡμέρας» (= περισσιτέρας), καὶ πλείότερος· (ὑπερθ.) πλείστος, -ης, -ον, (κλίσιν βλ. παραθετικά)· (οἱ δις ἑπτάκις) τύποι γράφονται διὰ τοῦ εἰ πλην τοῦ «πλέον», οἱ δὲ τρισύλλαβοι διὰ τῆς εἰ διφθόγγου καὶ ε, π.χ. πλείονος καὶ πλέονος). πολυσύλλαβος, -ος, -ον· (δημ.) -ος, -ης, -ο // (Γραμμ.) ὁ ἔχων πολλὰς συλλαβάς, π.χ. «κο-μπο-φα-κε-λορ-ρη-μο-σύ-νη» (= ἡ σύνδεσις δεματίων πομπωδῶν λέξεων), κομποφακελορρήμων, (-ονος), ὁ (Ἀριστοφάνης)· «κυμινοπριστοκαρδαμογλύφος» (= φιλάργυρος) (Ἀριστοφάνης). πολυσυλλογισμὸς, (-οῦ), ὁ· (Λογ.) «πολυσυλλογισμοὶ οἱ» (ἄλλως «σύνθετοι» καὶ «συλλογιστικαὶ σειραὶ»), κατὰ τοὺς ὁποίους δύο ἢ πλείονες συλλογισμοὶ συνδέονται εἰς ἓν ὅλον οὕτως, ὥστε τὸ συμπέρασμα τοῦ α' γίνεται ἢ ἑτέρα τῶν προκειμένων τοῦ β', τὸ συμπέρασμα τοῦ β' ἢ ἑτέρα τῶν προκειμένων τοῦ γ' καὶ οὕτως ἐξῆς. Εἰς ἕκαστον συλλογισμὸν ὁ μὲν προηγούμενος λέγεται «προσυλλογισμός», ὁ δ' ἐπόμενος «ἐπισυλλογισμός». Εἰς τὸν πολυσύνθετον συλλογισμὸν ὁ μέσος συλλογισμός, ὡς πρὸς μὲν τὸν προηγούμενον εἶναι «ἐπισυλλογισμός», ὡς πρὸς δὲ τὸν ἐπόμενον «προσυλλογισμός»· τὸ κοινὸν συμπέρασμα πάντων τῶν συλλογισμῶν τῆς συλλογιστικῆς σειρᾶς εἶναι «τὸ τελικὸν συμπέρασμα». Οὗτοι α) ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν εἶναι διμερεῖς, τριμερεῖς, πολυμερεῖς, β) ὡς πρὸς τὴν διανοητικὴν πορείαν, τὴν ὁποίαν ἀκολουθοῦν, εἶναι «ἀναλυτικοὶ» καὶ «συνθετι-

χοί».

π.χ. (τριμερούς συλλογισμού)

γράμματα-γράμματα-γράμματα

Υ α Μ1

Μ1 α Μ2

Υ α Μ2

Υ α Μ2

Μ2 α Μ3

Υ α Μ3

Υ α Μ3

Μ3 α Κ

Υ α Κ

Ἡ ἐλαία εἶναι δένδρον

τὸ δένδρον εἶναι φυτὸν

ἡ ἐλαία ἄρα εἶναι φυτὸν.

Ἡ ἐλαία εἶναι φυτὸν

Τὸ φυτὸν εἶναι ὄργανισμός

ἡ ἐλαία ἄρα εἶναι ὄργανισμός.

Ἡ ἐλαία εἶναι ὄργανισμός

ὁ ὄργανισμός εἶναι φθαρτός

ἡ ἐλαία ἄρα εἶναι φθαρτή.

πολυσύμφωνος, -ος, -ον· ὁ ἔχων πολλὰ

σύμφωνα, «λέξεις πολυσύμφωνοι», ὡς ἐκ-

βαρχειώ, ἔλμινς, στράγγ κ.λπ.

πολυσύνδεσμος, -ος, -ον· ὁ μεταχειριζό-

μενος πολλοὺς συνδέσμους· (φρ.) «πολυ-

σύνδεσμός ἐστιν ὁ Θουκυδίδης ἢ πάντες

οἱ Ἀττικοί» (Σχολ. Θουκυδίδου).

πολυσύνδετος, -ος, -ον· (Ῥητορ.) «τὸ

πολυσύνδετον», σχῆμα ῥητορικόν,

κατὰ τὸ ὁποῖον γίνεται ἡ συμπλοκὴ τοῦ

λόγου δι' ἐπαλλήλων συνδέσμων: καί*,

δὲ κ.λπ. (ἀντίθετον ἀσύνδετον*), π.χ.

«καὶ τοσοῦτων καὶ ἐτέρων κακῶν καὶ

δεινῶν καὶ πάλαι καὶ νωοσὶ καὶ μικρῶν

καὶ μεγάλων αἰτίων γεγεννημένον» (Λυ-

σίας)· (δημ.) «εἶχε ἐλὶὰ στὸ μάγουλο κι

ἐλὶὰ στὴν ἀμασκάλη καὶ στὸ μικρὸ του

δάχτυλο τὸν πρῶτον ἀρραβώνα» (δημο-
τικὸ τραγούδι).

πολυσύνθετος, -ος, -ον· (Γραμμ.) «τὰ

πολυσύνθετα», ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐ-

σχηματίσθησαν ἐκ περισσοτέρων τῶν δύο

συνθετικῶν (τῶν δισυνθέτων): ἁ-συν-

ἀρτητος, προσ-επι-τιμῶ, (νεωτ.) δι-εισ-

δύω, νεο-πλουτο-πόνηρος κ.λπ., ταῦτα

τὰ πολυσύνθετα ἀπαντοῦν συνηθέστερα εἰς

τοὺς χωμικούς, π.χ. «κνυμνο - πριστο -

καρδαμο - γλύφος» (= κν. τσιγκούνης)

(Ἀριστοφάνης)· // (ὡς οὐς.) «τὸ πο-

λυσύνθετον», ἡ τῶν προτάσεων σύν-

δεσις διὰ πολλῶν μορίων (πρβλ. πολυσύν-

δετον).

πολυσχημάτιστος, -ος, -ον· ὁ σχηματι-

ζόμενος πολυειδῶς, ποικιλομόρφως· //

(Γραμμ.) «πολυσχημάτιστα

τά», ὀνόματα σχηματιζόμενα κατὰ δύο

(δισχημάτιστα*) καὶ τρεῖς (τρισχημάτι-

στα*) ἢ καὶ τέσσαρας (πολυσχημάτιστα)

κλίσεις ἐπὶ τῆς αὐτῆς σημασίας (βλ. τρι-

σχημάτιστος καὶ ἑτερόκλητος)· // (Ῥη-

τορ.) «πολυσχημάτιστον τό»· ἡ

ποικιλία πολλῶν ῥητορικῶν σχημάτων· //

(Μετρ.) (ἐπὶ στίχων), ὁ συγκείμενος ἐκ

ποικίλων μέτρων.

πολύτρητος, -ος, -ον· (ἐκ τοὺς πολλὺς καὶ

τετραίνω = τρυπῶ) (= ὁ ἔχων πολλὰς ὀ-

πὰς, διάτρητος)· πολύτρυτος, -ος, -ον

(= ὁ πολύπονος).

πολύφυλος, -ος, -ον· (= ὁ εἰς πολλοὺς ἀ-

γαπητός)· πολύφυλλος, -ος, -ον (= πυκνό-

φυλλος)· πολύφυλος, -ος, -ον (= ὁ συνι-

στάμενος ἐκ πολλῶν φυλῶν ἢ φύλων).

πολυφοροῦμαι· ἀπαντῶ, εὐρίσκομαι κατὰ

πολλοὺς τρόπους ἢ τύπους, π.χ. «βόστρυ-

χος καὶ «βόστρυξ», «γαμφώνηχος» καὶ

«γαμφώνηξ», «σύζυξ» καὶ «σύζυγος».

Πολλάκις ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος

σχηματίζονται ἐνεστωτικοὶ τύποι τοῦ αὐ-

τοῦ ῥήματος, ἥτοι πολυφοροῦνται, π.χ.

καταδουλῶ καὶ καταδουλίζω, ὀλισθαίνω

καὶ ὀλισθάνω, ἐλευθερίζω καὶ ἐλευθερῶ

κ.λπ.· (φρ.) «πολυφοροῦνται ταῖς κλίσεσι

μυρία τῶν ῥημάτων» (Εὐστάθιος).

πολυώνυμος, -ος, -ον· (Γραμμ.) (ὡς

οὐς.) «τὸ πολυώνυμον», εἶναι ἐκεῖ-

νο, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ διαφόρων ὀνο-

μάτων, π.χ. ἄορ, ξίφος, μάχαιρα, σφάγα-

νον, σπάθη· (δημοτ.) πληρες, γεμάτο,

κάργα, τίγκα, φύσκα (ἢ φύσκα), ξέχειλα,

μέχρι τὰ μπουνία, ὡς ἀπάνω, μέχρι στε-

φάνης, νὰ χύνεται ἀπ' ἑξ· // «τὸ συνώ-

νυμον»· τὰ συνώνυμα ἐλέγοντο ὑπὸ τῶν

περιπατητικῶν πολυώνυμα.

πομπικός, -ή, -ον· (Ῥητορ.) (ἐπὶ ὕφους

λόγου) ὁ ἐντυπωσιακός.

πομπώδης, -ης, -ες· (Ῥητορ.) ἐντυπω-

σιακός, στομφώδης· (φρ.) «πομπῶδες ὕ-

φος», «πομπώδεις λόγοι».

πόννημα, (-ατος), τό· ἔργον συγγραφικόν·

σύγγραμμα.

ποντικός, -ή, -όν· (= κάτοικος τοῦ Πόν-

του), ἐνῶ πόντιος (= ὁ θαλάσσιος)·

«ποντικὰ χάρυα» (= κν. φουντού-

κια), «ποντικός μῦς» (= θαλάσ-

σιος, τῶν πλοίων, κν. ποντικός).

ποντίφιξ, (-ικος), ὁ· (<λατ.) pontifex,

-icis (= ὁ ἀρχιερεὺς).

πορεύω (τι)· (= μεταβιβάζω τι, μεταφέ-

ρω· (φρ.) «Ἰσχαγόρας στρατιὰν μέλλων

περὶ πορεύσειν ὡς Βρασιῖδαν» (Θουκυδί-

δης)· διαβιβάζω τι, (μετὰ διπλῆς αἰτίας.

(φρ.) «γυναικ' ἀρίστην λίμαν Ἀχερον-

τιαν πορεύσας ἐλάτα δικάπῳ» (Σοφο-

κλῆς)· κομίζω· (μεσ.) βαδίζω, πορεύο-

μαι· (φρ.) «οὐ δυνήσεται ταχέως πο-

ρεύεσθαι» (Ξενοφών)· (πρτ.) ἐπόρευον,

(μέλλ.) πορεύσω, (ἀόρ.) ἐπόρευσα, (ὑ-

ποτ.) πορεύσω· (Μεσ. καὶ Παθ.) πορεύο-

μαι (= ἐλαύνομαι, ἄγομαι), π ἐπορευό-

μην, μ πορεύσομαι, (παθ. μέλλ.) πορευθή-

σομαι, (μεσ. ἀόρ.) ἐπορευσάμην, (ὑποτ.)

πορεύωμαι, (παθ. ἀόρ.) ἐπορεύθην, (ὑ-

ποτ.) πορευθῶ, πρ πεπόρευμαι, (μετχ.)

πεπορευμένος, -η, -ον, ὑπ ἐπεπορεύμην· —

«πορεύομαι» (ἀμτβ.) (= ὁδοιπορῶ)· (φρ.)

«ὥστ' ἐφ' ἑνὸς πορεύονται σκέλους ἀ-

σκαλιζόντες» (Πλάτων)· ἐπὶ πλοίων

(= πλέω)· «βραδέως ἐπορεύετο τὸ σκά-

φος»· (ἐπὶ τόπου) διαβαίνω ὁδοιπορῶν·

(φρ.) «μή τι καὶ νῦν οὕτω τὰ δύσβατα

πορεύου» (Ξενοφών)· — πορεία, πόρευ-

σις, πόρευμα, πορεύτός, πορεύσιμος, πο-

ρευτικός, πορευτέος, πορεῖον (= ὄχημα).

πορθῶ (-έω) (τι)· (= ληλατῶ, λαφυρα-

γωγῶ τι· (φρ.) «τὴν Σελλασίαν ἔκαον

καὶ ἐπόρθουν» (Ξενοφών)· καταστρέφω,

ἀφανίζω, ἐρημώνω, προσπαθῶ νὰ κατα-

στρέψω· πολιορκῶ· (φρ.) «προσέταξαν

τὴν τε χώραν... ληλατῆσαι καὶ τὴν πό-

λιν πορθῆσαι» (Διόδωρος Σικελ.)· (πρτ.)

ἐπόρθουν, (μέλλ.) πορθήσω, (ἀόρ.) ἐπόρ-

θησα, (πρσμ.) πεπόρθηκα· (παθ.) πορθοῦ-

μαι, π ἐπορθούμην, πρ πεπόρθημαι,

(μετχ.) πεπορθημένος, -η, -ον, ὑπ ἐπεπόρ-

θημην, (ἐπὶ γυναικῶν) (Παθ.) (= κατχ-

τῶμαι, βιάζομαι)· (φρ.) «κόραι βία πρὸς

ἀνδρῶν πορθούμεναι» (Εὐριπίδης)· —

πόρθημα, πορθητής, πορθήτωρ, πόρθσις,

πέρθω, πορθητήριος, πορθητικός (= κατχ-

στρεπτικός).

πορίζω (τι)· (= προμηθεύω· (φρ.) «χρή-

ματα πορίζειν εὐπορώτατον γυνή» (Ἀριστοφάνης)· παρέχω, ἐμποιῶ (φρ.) «σοφίας δὲ τοῖς μαθηταῖς δόξαν, οὐκ ἀλήθειαν πορίζεις» (Πλάτων)· προξενῶ, φέρω· (φρ.) «εἴ σε θεὸς ἐπόρισεν ἀμέτερα πρὸς μέλαθρα» (Σοφοκλῆς)· (πρτ.) ἐπόριζον, (μέλλ.) πορίσω, (ἀττ.) ποριῶ, (ἀόρ.) ἐπόρισα, (ὑποτ.) πορίσω· (Μεσ. καὶ Παθ.) πορίζομαι (τι) (= προμηθεύομαι τι), π ἐπορίζομαι, (μεσ. μέλλ.) ποριούμαι, (παθ. μέλλ.) πορισθῆσομαι, (μεσ. ἀόρ.) ἐπορισάμην, (ὑποτ.) πορίσωμαι, (παθ. ἀόρ.) ἐπορίσθην, (ὑποτ.) πορισθῶ, πρ πεπόρισμαι, (μετχ.) πεπορισμένος, -η, -ον, ὑ ἐπεπορίσμην· — (ἀπροσ.) «πορίζεται τι μετὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου» (ὑποκ.)· (φρ.) «τὸ γηροβοσκὸς κεκτηῖσθαι τοῖς ἀνθρώποις πορίζεται» (Ξενοφῶν) (= εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἀνθρώπων)· — πόρισμα, πορισμός, ποριστής, ποριστός, ποριστικός, ποριστέον.

πόρισμα, (-ατος), τό· (Λογ.) πρότασις προκύπτουσα ἐξ ἄλλης ἀποδεδειγμένης προτάσεως, π.χ. (θεώρημα*)· «πᾶν πρῶμα τρίγωνον ἔχον βάσιν διαιρεῖται εἰς τρεῖς πυραμίδας ἴσας ἀλλήλαις τριγώνους βάσεις ἔχούσας», (ἐπόμενον πόρισμα) «ἐκ δὴ τούτου φανερόν, ὅτι πᾶσα πυραμὶς τρίτον μέρος ἐστὶ τοῦ πρίσματος, τοῦ τὴν αὐτὴν βάσιν ἔχοντος αὐτῇ καὶ ὕψος ἴσον».

πόρνος, (-ου), ὁ· (ἐκ τοῦ θηλ. ἢ πόρνη, ὡς καὶ ἐκ τοῦ στεῖρα ἢ > ὁ στεῖρος, χήρα > χήρος, μητρὺς > μητροῦς· πόρνοι, (πόρνων), οἱ, ἐνῶ πόρνοι, (-νῶν), αἱ (ἐν συνθέσει) ἀνδρόπορνος, ἐπόπορνος.

πόρος, (-ου), ὁ· (= πέραμα· πορθμός)· πῶρος, (-ου), ὁ (= ποῦρι, ὕλη παρώδης)·

Πῶρος, (-ου), ὁ (= βασιλεὺς Ἰνδῶν)· πῶρος, -ά, -όν (= τυφλός· ταλαίπωρος). **ποσόν, (-ου), τό·** πλήθος ὁμοειδῶν μερῶν, τὰ ὁποῖα συμπεριλαμβάνονται εἰς τινὰ ἐνότητα· //(Συντακτ.) ἡ ἰδέα τοῦ πόσου (δηλ. τοῦ ποσοῦ) περιέχει δύο ἐρωτηματα: α) «τὸ πόσον» (ἐπὶ ἀριθμοῦ, ἐκτάσεως, χρόνου, βαθμοῦ, τμήματος) καὶ β) «τὸ ποσάκις». Τοῦτο ἐκφράζεται: 1) διὰ τῶν ποσοτικῶν καὶ ἐπιτατικῶν ἐπιρρημάτων: «πάνυ καλὸς ἦ»· «ὄδε μαίνεται λίαν» (= ἰσχυρῶς, μεγάλως) κ.λπ., 2) διὰ πλαγίας πτώσεως ἀπροθέτου καὶ ἐμπροθέτου: «ἐκατὸν θάβδους», «τρεῖς δραχμάς», «τοσοῦτον χρόνον». Ἡ αἰτιατική α) ἐπὶ μὲν τόπου δηλοῖ τὸ διανυόμενον διάστημα: «ἐξελαύνει διὰ Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς» (Ξενοφῶν), ἢ τὸ μέτρον τῆς ἀποστάσεως: «Μέγαρον ἀπέχει Συρακυσῶν οὔτε πλοῦν πολὺν οὔτε ὁδόν» (Θουκυδίδης), β) ἐπὶ δὲ χρόνου διάρκειαν: «ξυμμαχίαν ἐποίησαντο ἐκατὸν ἔτη», καὶ 3) διὰ δοτικῆς (ὀργανικῆς) ἐπὶ τῶν παραθετικῶν καὶ τῶν ἐχόντων παραθετικὴν σημασίαν, δηλούσης τὸ μέτρον ἢ τὴν διαφοράν, π.χ. «πολλῷ κρείττων», «μικρῷ ὕστερον», «ὀλίγῳ πρότερον» [λέγεται καὶ ὀλίγον, τοσοῦτον· (φρ.) «ὀλίγον πρὸ τῶν Μηδικῶν» (Θουκυδίδης)], ἀντὶ δὲ τοῦ «πολλῷ» συνηθέστερον λέγεται «πολύ» κανονικῶς δὲ «τί, τί, μὴ δέν, οὐδέν»· «οὐδὲν ἦττον» (Ξενοφῶν)· //(Λογ.) «αἱ κατηγορικαὶ κρίσεις κατὰ ποσόν»· σκοπούμενου τοῦ πλάτους τοῦ ὑποκειμένου αἱ κρίσεις εἶναι κατὰ ποσόν: α) γενικαὶ ἢ καθόλου ἢ καθολικαὶ (εἰς τὰς ὁποίας τὸ ὑποκείμενον εἶναι καθολικὴ ἔννοια), π.χ. «πάντες οἱ ἄ-

πλανεῖς εἶναι σώματα αὐτόφωτα»· «οὐδεμία πρόοδος συντελεῖται ἐκ τοῦ παραχρήμα»· (τύπος):

Πάντα τὰ Υ εἶναι Κ.

Οὐδὲν Υ εἶναι Κ.

(αὗται αἱ καθολικαὶ κρίσεις διορίζονται καὶ διὰ τῶν λέξεων «πᾶς, ἕκαστος, οὐδεῖς»)· β) μερικαὶ ἢ ἐν μέρει ἢ κατὰ μέρος (εἰς τὰς ὁποίας τὸ ὑποκείμενον εἶναι ἔννοια ἐπὶ μέρους): Τινὲς τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων εἰσήγον τὴν κοσμοπολιτείαν·

τινὰ τῶν δένδρων δὲν εἶναι ἀειθαλῆ. (Αὗται ὡς μερικαὶ διορίζονται καὶ διὰ τῶν λέξεων: ὀλίγοι, πολλοί, πλεῖστοι, σχεδὸν πάντες, τινὲς τοῦλάχιστον καὶ ἄλλων παραπλησίον)· γ) ἀτομικαὶ (εἰς τὰς ὁποίας τὸ ὑποκείμενον εἶναι ἀτομικὴ ἔννοια). Ὁ Ἀναξαγόρας εἰσήγαγεν εἰς τὴν φιλοσοφίαν τὸν θεῖσμόν. Ὁ Ζαρατούστρας δὲν ἀνῆκει εἰς τὴν ἀ' περίοδον τῆς φιλοσοφίας τοῦ Νίτσε, καὶ δ) ἀδιόριστοι (εἰς τὰς ὁποίας τὸ ὑποκείμενον δὲν εἶναι ὠρισμένον κατὰ ποσόν. Αἱ τοιαῦται κρίσεις εἶναι αἱ ἐκφερόμεναι διὰ τοῦ λέγουσι, λέγεται, νομίζεται καὶ τῶν τοιούτων· (ὑπὸ τινῶν ἀποκλείονται τῆς Λογικῆς ὡς ἀδιόριστοι κρίσεις).

ποσοσύλλαβος, -ος, -ον· ὁ πόσας συλλαβὰς ἔχων· (φρ.) «ποσοσύλλαβα θέλει εἶναι τὰ εἰς -μι ῥήματα» (Φοβωρίνος): διδωμι, τίθμι, δείκνυμι, ὄλλυμι κ.λπ..

ποσότης, (-ητος), ἡ· (ἐπὶ ποσοῦ συλλαβῶν) «ποσότης συλλαβῶν», ἡ τῶν συλλαβῶν ιδιότης νὰ εἶναι αὗται μακραι ἢ βραχεῖαι.

ποσοτικός, -ή, -όν· (ὀρθότ.) ποσωτικός, ἐκ τοῦ ποσωτός καὶ ὄχι ἐκ τοῦ ποσόν ἢ ποσότης, διότι δὲν γίνονται ἐξ ἀφηρημένων ἐπιθέτων εἰς -ικός καὶ ἐὰν ἐγίνοντο θὰ ἦτο ποσοτικικός, ὁ τοῦ ποσοῦ ἢ τῆς ποσότητος· //(Συντ.) «ποσοτικοὶ ἐπιρρηματικοὶ διορισμοί» (βλ. ἐπιρρήματα)· περὶ τοῦ διορισμοῦ τοῦ ποσοῦ (βλ. ποσόν)· // «ποσοτικὴ τροπή»· ἡ ἔκτασις τοῦ βραχέος φωνήεντος εἰς μακρόν: ποιέω > ποιητής, καὶ ἡ συστολὴ τοῦ μακροῦ φωνήεντος εἰς βραχύ, π.χ. χιών > χιόνος, ἴσθημι > ἰσάμεν. Συστολὴν πάσχουν καὶ αἱ δίφθογγοι: φεύγω > ἐφύγον, στείχω > ἐστίχον, λείπω > ἔλιπον, στεῖβω > ἔστιβον κ.λπ.

πότε· ἐρωτηματικὸν χρονικὸν μόριον (= κατὰ ποῖον χρόνον), ἐνῶ «ποτέ» ἀοριστολογικὸν ἐγκλιτικὸν μόριον (= ἐνίποτε, ἔστιν ὅτε, κάποτε, κάποτε - κάποτε, μίαν φοράν)· (φρ.) α) (= μίαν φοράν) «ἦν ποτε χρόνος» (Πλάτων), β) (= τέλος πάντων) «τὸ κάλλιστον φάος ἐφάνθη ποτέ» (Σοφοκλῆς), γ) (μετὰ τοῦ μὲν καὶ δέ) (= κάποτε μὲν, κάποτε δέ) «ποτέ μὲν ἀληθὴ ποτέ δὲ ψευδῆ» (Πλάτων), δ) (εἰς ἐρώτησιν εὐθείαν ἢ πλαγίαν) (= ἄρα γε) «ἀλλὰ τί ποτε σύ, ὦ παῖ, τῷ Σάκᾳ οὕτω πολεμεῖς» (Ξενοφῶν)· «ἐθαύμασα ὅτε ποτέ τρόπῳ τούτ' ἐγένετο» (Ξενοφῶν).

πότης (-ου), ὁ· (= ὁ πίνων)· πότις, (-ιδος), ἡ· ἐν συνθέσει γράφονται διὰ τοῦ ο, π.χ. ὕδατο-πότης, ἀμετρο-πότης, πολυ-πότης, φιλο-πότης, συμ-πότης, ἀλμοπότης (= ὁ πίνων ἄλμην) κ.λπ., εἰς τοὺς ἄττικους διὰ τοῦ ω (πίνω - πέπωκα) π.χ. αἵματο-πώτης, ὕδατο-πώτης, ὕδρο-πώτης, γαλακτοπώτης καὶ ἡ ἄμπτως

(πρβλ. πόμα, (ἀττ.) πῶμα καὶ ἔκπωμα).
που· (ἐπίρρ. ἄορ. ἐγκλιτικόν, (= εἰς τι μέ-
 ρος, ὅπου, ἔνθα)· π.χ. «μὴν κάνης βῆμα
 ἀπὸ κεί ποῦ βρίσκεσαι» πιθανῶς, ὑποθέ-
 τω, ἴσως· (φρ.) «Ζεὺς μὲν ποῦ τό γε οἶ-
 δε» (Ἰλιάς)· // (μετ' ἀριθμ.) περίπου (κν.
 ἀπάνω κάτω)· (φρ.) «ἔτεα τρία καὶ δέκα
 κου (που) μάλιστα» (Ἡρόδοτος).
πού· (μνσ., δημ., ἄκλ. μόριον)· ὅστις, ὁ ὁ-
 ποῖος· // (ὡς αἰτιολ. σύνδ.) ἐπειδή, διότι·
 (δημ.), π.χ. «λυπούμαι ποῦ ἔφηνες» //
 (ὡς χρον. σύνδ.) ὅτε, ἀφ' ὅτου, ἐν ᾧ· π.χ.
 «εἶναι δυὸ χρόνια ποῦ πέθανε» // (ὡς
 συνδ. ἀποτελεσματ.) ὥστε· π.χ. «ἄκουσα
 τόσα ποῦ τὰ ξέχασα» // (ὡς σύνδ. εἰδικ.)
 ὅτι (κν. πῶς), π.χ. «τὸ βλέπω ποῦ εἶσαι
 χλωμός» // (ὡς εὐχετικὸν μόριον) εἴθε
 (κν. ἄμποτε), π.χ. «μ' ἔκαψες ποῦ νὰ
 καῖς σὰν τὸ κεράκι τῆς Λαμπρῆς» //
 (ὡς θαυμαστ. ἐπιφ.), π.χ. «βάσανα ποῦ
 χει ἡ ἀγάπη» // (φρ.) «ποῦ λές» (= ἐπὶ
 τέλους κν. γιὰ νὰ ξέρης).
ποῦ· καὶ (ἰων.) κοῦ (ἀρχ., ἔρωτ. ἐπίρρ.)·
 εἰς ποῖον τόπον· (φρ.) «ἀλλ' ἡμῖν Αἴας
 ποῦστιν;» (Σοφοκλῆς)· // (μετὰ γενικ.
 τόπου) «ποῦ γῆς» (= εἰς ποῖον μέρος τοῦ
 κόσμου)· // «τίνι τρόπῳ» (= πῶς;)· (φρ.)
 «ποῦ τό 'μαθες πὼς ἀραβωνιάζομαι;» //
 πρὸς δῆλωσιν ἀπορίας, ἀρνήσεως, ἀγα-
 νακτήσεως· πῶς, μὲ ποιό δικαίωμα; π.χ.
 «ποῦ σὺ μάντις εἶ σαφής;» (Σοφοκλῆς).
 // (φρ.) «ποῦ καὶ ποῦ», «ἀριά καὶ ποῦ»·
 (=ἐνίοτε, κν. κάποτε - κάποτε, σπανίως).
-πουλος· (καὶ -πουλλος) (καὶ -πούλλα).
 (Ὁρθογρ.) παραγωγικὴ κατάληξις ὀνομά-
 των καὶ ἐπωνύμων κατὰ τινὰς ἐκ τοῦ λατι-
 νικοῦ pullus (= υἱός), κατ' ἄλλους ὅχι
 ὀρθῶς ἐκ τοῦ πῶλος, ὡς Νικολόπουλ-

(λ)ος, Παπαδόπουλ(λ)ος κ.λπ. //
 -πουλ(λ)ο· ὡς κατάλ. οὐδ. ὀνόμ., π.χ.
 βασιλόπουλ(λ)ο, ἑλληνοπούλ(λ)ο κ.λπ.,
 (θελ.) βοσκοπούλ(λ)α, παπαδοπούλ(λ)α
 κ.λπ. // ὡς κατάλ. πρὸς δῆλωσιν νεογνοῦ
 ζώων, ὡς ἀετόπουλο, λυκόπουλο, γαλό-
 πουλο.
πούς, (ποδός), ὁ· (κλ. ὦ πούς)· // (Ὁρ-
 θογρ.) ἐν συνθέσει τὰ εἰς -πους ἀναβιβά-
 ζουν τὸν τόνον: ἄπους, τρίπους, πολύ-
 πους, γυμνόπους, δασύπους, σκίμπους,
 Οἰδίπους, ἐξάπους, ταχύπους, ὠκύπους
 κ.λπ. // ἄλλα μετατρέπονται εἰς -ποδης,
 π.χ. αἰγοπόδης, γυμνοπόδης, εξαπόδης,
 Οἰδιπόδης, ὀρθοπόδης κ.λπ., ὡς καὶ εἰς
 -πόδιον: ὑποπόδιον, δαμαλοπόδιον, ἀχρο-
 πόδιον κ.λπ. // (Μετρ.) «π ο ὑ ς» εἶναι ἡ
 σύνταξις περισσοτέρων χρόνων, δηλ. μα-
 κρῶν καὶ βραχυῶν συλλαβῶν ἐπὶ τῆς αὐ-
 τῆς λέξεως ἢ ἐπὶ δύο συνεχῶν λέξεων·
 (φρ.) ἐκ τῶν συλλαβῶν εἰσὶν οἱ πόδες»
 (Ἡφαιστίων).
 Οἱ μετρικοὶ πόδες εἶναι 28, οὗτοι συμφῶ-
 νως πρὸς τὰς συλλαβάς, ἐκ τῶν ὁποίων ἀ-
 ποτελοῦνται, εἶναι δισύλλαβοι ἴαμβος (υ-)
 καὶ τροχαῖος (- υ), τρισύλλαβοι: δάκτυλος
 (- υ υ) καὶ ἀνάπαιστος (υ υ -) καὶ τετρα-
 σύλλαβοι: διάμβος (υ - υ -) καὶ χορίαμβος
 (- υ υ -) (ῆτοι τροχαῖος - υ καὶ ἴαμβος υ -).
 Οἱ τελευταῖοι εἶναι σύνθετοι ἐκ τῶν δι-
 συλλαβῶν.
 Εἰς τὴν μετρικὴν, λαμβάνεται ὡς μονὰς ὁ
 βραχὺς χρόνος, ὁ ὀνομαζόμενος «σημα» ἢ
 «σημεῖον» (mora)· οἱ πόδες λέγονται
 κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν σημάτων δίσημοι,
 τρίσημοι κ.λπ. Πάντων ἀρχαιότατος καὶ
 κοινότατος πούς εἶναι ὁ τετράσημος (- υυ)
 (ὁ δάκτυλος).

α) δισύλλαβοι
 πυρρίχιος υ υ
 σπονδεῖος - -
 τροχαῖος ἢ χορεῖος - υ

β) τρισύλλαβοι
 τρίβραχος υ υ υ
 μολοσσός - - -
 βακχεῖος υ - -
 παλιμβάκχειος - - υ
 δάκτυλος - υ υ
 ἀνάπαιστος υ υ -
 ἀμφίβραχος υ - υ
 κρητικός (ἢ ἀμφίμακρος) - υ -

γ) τετρασύλλαβοι
 προκελευσματικός υ υ υ υ
 δεσπόνδειος - - - -
 διτρόχαιος - υ - υ
 διάμβος υ - υ -
 χορίαμβος - υ υ -
 ἀντίσπαστος υ - - υ
 ἰωνικός ἀπ' ἐλάσσονος υ υ - -
 ἰωνικός ἀπὸ μείζονος - - υ υ
 παίων πρῶτος - υ υ υ
 παίων δεύτερος υ - υ υ
 παίων τρίτος υ υ - υ
 παίων τέταρτος υ υ υ -
 ἐπίτριτος πρῶτος υ - - -
 ἐπίτριτος δεύτερος - υ - -
 ἐπίτριτος τρίτος - - υ -
 ἐπίτριτος τέταρτος - - - υ

 Ἐπειδὴ οἱ πόδες κανονίζουν τὴν κίνησιν
 τῶν ζώντων, οὕτω καὶ οἱ μετρικοὶ πόδες
 κανονίζουν τὴν κίνησιν τοῦ λόγου καὶ ἀπο-
 τελοῦν αὐτὸν εὐρυθμον καὶ ἑναρμόνιον.
 -ππ· τὰ ἐκ τοῦ ἵππος καὶ πάππος γράφον-

ται διὰ ππ, π.χ. α) ἵππος, ἱππών, ἀφιπ-
 πία, ἱππωνία, Ἀγανίππη, Ἀγάθιππος,
 Ἀλέξιππος, Ἀνθίππη, Γύλιππος, Ποσί-
 δειππος, Φίλιππος, Φεῖδιππος, Χρύσιπ-
 πος, Ηριππίδης, Ἱπποκράτης, κ.λπ., β)
 πάππος, παππάζω, παππεπίπαπος, παπ-
 πικός (= παπῶος), παππόλης, παπ-
 πούς, παππούλης, Φιλίππαπος, [ἐνῶ πά-
 πας (οἱ πάπα, παποσύνη) καὶ παπικός (ὁ
 τοῦ πάπα) δι' ἐνὸς π: παπάς, παπαδικός,
 παπαδιά], καὶ γ) Καππαδοκία, γρέππη,
 στυππίον, στύππινος, κόππα, κοππατίας,
 κάππα, κάππαρις, Ζάππας, Γλυππία καὶ
 εἴ τι ἄλλο.
πραγματεία, (-ας), ἡ· ἀνάπτυξις θεμάτων
 τινος, σύγγραμμα, βιβλίον, μελέτη· (φρ.)
 «δημηγορικὴ πραγματεία» (= τὸ ἔργον
 τοῦ ρήτορος).
πραγματεύομαί (τι)· (= ἐνασχολοῦμαι
 περὶ τι· (φρ.) «πραγματεύεσθαι περὶ σω-
 φροσύνης» (Πλάτων), ἀσχολοῦμαι εἰς
 τινὰ ἐργασίαν· (φρ.) «ἐπὲρ τοῦ βίου τοῦ
 ἔμμου παντὸς πάντα ταῦτα πραγμα-
 τεύομαι» (Πλάτων)· πραγματεύομαι ἐπι-
 μελέστατα, ἐκθέτω συστηματικῶς· (φρ.)
 καὶ τινὰς τῶν ἅμα τούτοις πράξεων καὶ
 πλείους πραγματευομένων» (Πολύβιος).
 (πρτ.) ἐπραγματεύομην, (μέλλ.) πραγμα-
 τεύσομαι, (παθ. μ) πραγματευθήσομαι,
 (μέσ. ἀ) ἐπραγματευσάμην, (ὑποτ.) πρα-
 γματεύωμαι, (παθ. ἀ) ἐπραγματεύθην,
 (ὑποτ.) πραγματευθῶ, πρ πεπραγματεύ-
 μαι, (μετχ.) πεπραγματευμένος, -η, -ον, ὃ
 ἐπεπεπραγματεύμην· —πραγματεία, πρα-
 γματευτής, πραγματευτέον, πραγματευτι-
 κός, πραγμάτευμα, «οἱ πραγματευόμενοι»
 (= οἱ ἔμποροι, κν. πραγματευταί).
πραγματικός, -ή, -όν· «πραγματι-

κῆ σύνθεσις», «πραγματικὴ ἀνάλυσις» (βλ. ἀνάλυσις).

πραξιλλειον, (-ου, τό. (Μετρ.) «πραξιλλειον μέτρον» τὸ ἐν χρήσει μέτρον ὑπὸ τῆς ποιητικῆς ἐκ Σικυωνος Πραξιλλῆς, ἡ ὁποία διεκρίθη ἰδίως εἰς τὴν ποιήσιν τῶν σχολίων* καὶ παροινίων*. **πράττω (πράσσω) (τι).** (τὸ α μακρόν) (= ἐκτελῶ, κατορθώνω τι, ἐπιτελῶ τι, διενεργῶ). (πρτ.) ἔπραττον, (μέλλ.) πράξω, (ἀόρ.) ἔπραξα, (πρκμ.) πέπραχα, (ὑπερσ.) ἐπεπράχην· (ὑποτ.) ἐπράττω, ἄπράξω, πρ πεπράχω, πεπραχῶς ὧ· (εὐκτ.) ἐπράττοιμι, μ πράξιμι, ἄ πράξαιμι, πρ πεπράχοιμι, πεπραχῶς εἶην· (προστ.) ἐπράττε, ἄπράξον, πρ πεπραχῶς ἴσθι· (ἀπαρ.) ἐπράττειν, μ πράξειν, ἄ πράξαι, πρ πεπραχέναι· (μετχ.) ἐπράττω, -ουσα, -ον, μ πράξων, ξουσα, -πράξον, ἄ πράξας, -ξασα, -πράξαν, πρ πεπραχῶς, -χῶα, -χός· // πράττομαι (= χρυφίως ἀσχοῦμαι). (φρ.) «καὶ τι αὐτῷ καὶ ἐπράσσετο ἐς τὰς πόλεις ταύτας προδοσίας πέρι» (Θουκυδίδης)· π ἐπραττόμην, μ πράξομαι, πραχθήσομαι, ἄ ἐπραξάμην, ἐπράχθην, πρ πέπραγμαι, πέπραγα, ὕ ἐπεπράγμην, β' ἐπεπράγειν· (ὑποτ.) ἐπράττωμαι, ἄ πράξωμαι, πραχθῶ, πρ πεπραγμένος ὧ· (εὐκτ.) ἐπραττοίμην, μ πραξάιμην, πραχθησάμην, ἄ πραξάιμην, πραχθείην, πρ πεπραγμένος εἶην· (προστ.) ἐπράττου, ἄ πράξαι, πράχθητι, πρ πέπραξο· (ἀπαρ.) ἐπράττεσθαι, μ πράξεσθαι, πραχθήσεσθαι, ἄ πράξασθαι, πραχθῆναι, πρ πεπράχθαι· (μετχ.) ἐπραττόμενος, -ομένη, -όμενον, μ πραζόμενος, -ζομένη, -ζόμενον, πραχθησόμενος, -ομένη, -όμενον, ἄ πραζάμενος, -ξαμένη, -ξάμενον, πραχθείς, -θείσα, -θέν, πρ πεπρα-

γμένος, -μένη, -μένον, β' πεπραγώς, -γῶα, -γός· —(φρ.) «πράττω τὰ πολιτικά» (= λαμβάνω μέρος εἰς τὰ δημόσια), «εὖ πράττω» (= εὐτυχῶ), «κακῶς πράττω» (= δυστυχῶ), «πράτω τινί (δοτ. χαριστ.) τίν· (φρ.) «πράττω τινὶ φίλῳ» (Αἰσχύλος), (μετὰ διπλῆς αἰτίας. προσ. καὶ πράγματος) «πράττω τινά τι» (= κάμνω τι εἰς τινά), «πράττομαί τινα τι» (= λαμβάνω τι δι' ἐμαυτόν). (φρ.) «ἀέκονθ' ἐκὼν μισθὸν ὑπέμβριον πράσσοιτο» (Πίνδαρος), «τὰ πραχθέντα» (= τὰ συμβάντα), «τὰ πεπραγμένα» (= τὰ ἐπιτελεσθέντα)· —πράγμα, πράγος (= πράγμα), πράξις, πρακτέος, πρακτῆρ, πρακτός, πρακτικός, πράκτωρ, ἔμπρακτος, ἄπρακτος, πολυπράγμων, πραγματικός. **πραῦνω (τινά).** (= κατευνάζω, καταπραῦνω, μαλακώνω τινά, (ἐπὶ ζῶων) ἡμερώνω). (φρ.) «κῦνα καρχαρόδοντα καὶ οὐ ρῆας ταλαεργούς περὶνῆναι ἐπὶ χεῖρα τιθείς» (Ἡσίοδος), τὸ πραῦνον· (πρτ.) ἐπραῦνον, (μέλλ.) πραῦνῶ, (ἀόρ.) ἐπράυνα, (ὑποτ.) πραῦνω· (Παθ.) πραῦνομαι (= κατευνάζομαι, καταπραῦνομαι, μετριάζομαι, κοιμῶμαι· (φρ.) «Θῆρες ἀνὰ δρυμὰ περὶνόνται» (Εὐφορίων), π ἐπραῦνόμην, μ πραῦνθήσομαι, ἄ ἐπραῦνθην, (ὑποτ.) πραῦνθῶ, πρ πεπραῦσμαι, (μετχ.) πεπραῦσμένος, -η, -ον, ὕ ἐπεπραῦσμην· —πραῦς, πράος, πραότης, πράυνσις, πραυντικός, πραεῖα, πράως (= ἡμέρως). **πρέπω.** (= διαπρέπω, ἐξέχω· (φρ.) «ὁ δ' ἔπρεπε καὶ διὰ πάντων» (Ἰλιάς)· ὁμοιάζω). (φρ.) «εἴ τι σὶ δοκεῖ πρέπειν γυναικί» (Εὐριπίδης) πρέπει, πρέπον ἐστί, (πρτ.) ἔπρεπον, ἔπρεπε, πρέπον ἦν, (μέλλ.) πρέψω, πρέψει, πρέπον ἔσται,

(ἀόρ.) ἔπρεφα, ἔπρεφε, (πρκμ.) πρέφας ἔχω, πρέπον γέγονε, (ὑπερσ.) πρέφας εἶχον, πρέπον ἐγεγόνει· (ὑποτ.) ἐπρέπω, ἄπρέψω· (φρ.) «οὐχ ὅταν μὲν πρέπη» (Πλάτων)· «ὁμολογεί, ὅταν γε μὴ πρέπη» (Πλάτων)· «φήσομέν τοι, ὅταν γε πρέπων ἦ» (Πλάτων)· (νεωτ.) «ὅταν πρέπειν, «θὰ πρέπει» κ.λπ.· (εὐκτ.) ἐπρέποιμι, μ πρέφοιμι, ἄπρέφαιμι· (φρ.) «καὶ δὴ καὶ στολή γε πού ταῖς ἐπικηδείοις ῥοδαῖς οὐ στέφανοι πρέποιεν ἂν οὐδ' ἐπὶ χερσὶ κόσμοι» (Πλάτων)· (προστ.) ἐπρέπει, ἄπρέφον· (ἀπαρ.) ἐπρέπειν, μ πρέφειν, ἄπρέφαι· (μετχ.) ἐπρέπων, -ουσα, -ον, μ πρέφων, -φουσα, -φον, ἄπρέφας, -φασα, φαν· (ἀπρόσωπον) «πρέπει (= ἀρμόζει) τινί», (δοτ. προσ. μετὰ τελ. ἀπαρ. (ὑποκ.)· (φρ.) «τὰ πρέπει μᾶλλον βαρβάροι ποιεῖν εἴπερ Ἕλληνες» (Ἡρόδοτος), «πρέπω τινί» (= ὁμοιάζω). (φρ.) «εἴ τι σὶ δοκεῖ πρέπειν γυναικί» (Εὐριπίδης)· τὸ ῥῆμα ἰδίως ἐν χρήσει εἰς ἐνεστώτα καὶ παρατακόν· (δημ.) (φρ.) «δὲν σοὺ πρέπεται» (= δὲν σοὺ ἀρμόζει)· «τὸ πρεπούμενο» (ὅ,τι ἀνήκει δικαιοματικῶς εἰς τινα). (φρ.) «τοῦ ὅδωσα τὸ πρεπούμενο» —πρεπόντως, ἀπρεπής, ἀπρέπεια, εὐπρεπής, εὐπρέπεια, πρεπτός, εὐπρεπτος, μεγαλοπρεπής.

πρήσμα, (-ατος), τό. (= πρήξιμον, φλεγμονή)· πρῖσμα, (-ατος), τό (πρίω) (= πριονίζω), ὡς καὶ χρίσμα (χρίω), (= γεωμετρικὸν σχῆμα, πριονίδι) (ἐσφαλμ. πρίσμα τό).

πριάπειος, -α, -ον. (Μετρ.) «πριάπειον μέτρον», δίκωλον μεικτὸν μέτρον ἐκ Γλυκωνείου καὶ Φερεκρατείου λαμβάνον διά-

φορα σχήματα κατὰ τὴν θέσιν τοῦ δακτύλου εἰς ἀμφοτέρωτα τὰ κῶλα.

πρίγκιψ, (-ιπος), ὁ. (δημ.) πρίγκιπας ὁ καὶ (θελ.) -πισσα καὶ -πέσσα (λατιν. princeps, -ipis < ἐκ τοῦ primus (καὶ ἔχει τὸ πρι μακρόν) καὶ capio). (πληθ.) «οἱ πρίγκιπες» (= οἱ ἀκμαιότατοι στρατιῶται τῆς λεγεῶνος κατέχοντες τὸ μέσον τῆς παρατάξεως).

πρίν. (ἀρχ. - νεωτ., ἐπίρρ. καὶ σύνδ. χρον.) (χρον.) (= προτοῦ νὰ συμβῇ τι· ταχύτερον πρότερον· (φρ.) «πρίν μιν καὶ γῆρας ἔπεισιν» (Ἰλιάς)· (δημ.) (ἐπίρρ.) «ἔφυγε πρίν» (συνδ.) «ἀνὰ συλλογιστῆς πρίν τὸ πῆς» (= προτοῦ νά· // (ἐπὶ παρελθόντος) ἄλλοτε, πρότερον (φρ.) «πρίν μὲν πόσιν ἐσθλὸν ἀπώλεσα» (Ὀδύσεια)· // πρίν ἂν, πρίν ἢ· (φρ.) «ᾧμοσαν μὴ πρίν ἐς Φώκαιαν ἦξιν, πρίν ἢ τὸν μύθρον τοῦτον ἀναφανῆναι» (Ἡρόδ.)· // ἀντὶ τῆς «πρό»· (φρ.) «πρίν τῆς ὥρας του»· // (μετ' ἄρθρου) ὁ προηγούμενος, ὁ προγενέστερος, π.χ. «μὴ ἀναπολεῖς τὰ πρίν»· // (φρ.) «ἀπὸ τὰ πρίν»· ἐκ τῶν προτέρων· // (Συντ.) ὁ χρονικὸς σύνδεσμος «πρίν» ὁ δεχόμενος τὴν αὐτὴν σχεδὸν σύνταξιν τοῦ «ἔως» εἶναι προτερόχρονος καὶ ὑστερόχρονος. Ὡς προτερόχρονος ἀναφερόμενος εἰς τὸ παρελθὸν ἐκφέρεται καθ' ὀριστικὴν ἢ εὐκτικὴν, ἀναφερόμενος δὲ εἰς τὸ μέλλον καθ' ὑποτακτ. μετὰ τοῦ ἂν ἢ ἀπαρέμφ., ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητικὴ ἢ ἐρωτηματικὴ ἰσοδυναμοῦσα πρὸς ἀρνητικὴν· (εἰς τὸ παρελθόν), (ὀριστικὴ), π.χ. «οὐ πρόσθεν ἐξεγεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον, πρίν τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνέλαβον» (Ξενοφῶν), (εὐκτικὴ), «ἀπηγόρευε (Ἀστυάγης) μηδένα βάλλ-

λειν, πρίν Κύρος ἐμπλησθεῖ βάλλων» (Ξενοφών). (εἰς τὸ μέλλον), (ὑποτακτική), «οὐκ ἀκούσει, πρίν γ' ἂν αὐτὸς ἀποφῇνη» (Ξενοφών), (ἀπαρέμφατον), «οὐδὲ παύσεται χόλου, σάφ' οἶδα, πρίν κατασκήψαι τινα». Ὡς ὑστερόχρονος ἐκφέρεται καθ' ὀριστικὴν ἢ ἀπαρέμφατον, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἴναι καταφατική, (ὀριστική), «καὶ ὅ,τι ἐποιοῦν ἡμφεγνόουν (= οὐκ ἐγίγνωσκον), πρίν Νίκαρχος Ἀρκὰς ἦκε» (Ξενοφών), (ἀπαρέμφατον) «πρίν καταλύσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη» (Ξενοφών). Ἐπειδὴ τὸ πρίν ἔχει φύσιν συγκριτικήν, τούτου ἕνεκα προσλαμβάνει τὸν σύνδεσμον «ἥ» ἐπὶ ἀπαρεμφάτου, π.χ. «μηδὲ γράφειν νόμους πρίν ἢ παραλαβεῖν καθαρὰν ἢ αὐτοὶ ποιῆσαι» (Πλάτων). // τὸ «πρίν» (ὡς καταχρηστικὴ πρόθεσις) συντάσσεται μετὰ γενικῆς, π.χ. «πρίν ὥρας» (Πίνδαρος). // (βλ. χρονικά* προτάσεις).

πρίω (= πριονίζω. (φρ.) «κέρατα ὅταν πρισθῇ» (Πλούταρχος). δένω στερεῶς. (παθ.) (φρ.) «ζωστήρι πρισεῖς» (= δεθεῖς, δεσμευθεῖς) ἱπικῶν ἐξ ἀντύγων» (Σοφοκλῆς). τὸ πρίον. (πρτ.) ἔπριον, (ἀόρ.) ἔπρισα, (ὑποτ.) πρίσω, τὸ πρίσαν, (πρκμ.) πέπρικα. (Παθ.) πρίομαι (= ἐξοργίζομαι ἐπὶ τινι, ἐξερεθίζομαι). (φρ.) «πριομένα κάλλει Γαννυμήδεος». «πρίω χόλον» (= βράζω ἀπ' τὸ θυμὸ μου) (Ἀπολλών. Ρόδ), (ἀόρ.) ἐπρίσθην, (ὑποτ.) πρισθῶ, (πρκμ.) πέπρισμαι, (μετχ.) πεπρισμένος, -ης, -ον, (= ὁ ὀδοντωντός). — πρίων (= τὸ πρίονι), πρίσμα, πρίσις, πριστήρ (= τὸ πρίονι), πριστός (= πριονιστός), πρίστης (= πριονιστής).

πρό. (ἀρχ. νεώτ.). πρόθεσις κυρία, μονο-

σύλλαβος, προτιθεμένη κατὰ τὴν σύνταξιν, π.χ. «πρὸ τούτου», «πρὸ ὀλίγου», «πρὸ πάντων», «πρὸ Χριστοῦ», καὶ ἐν συνθέσει, ὡς «προβαίνω», «προαίρεσις». συμβαίνει εἰς αὐτὴν τμήσεις* καὶ παρένθεσις*. // (Συντακτ.) συντάσσεται μετὰ γενικῆς καὶ σημαίνει: α) τὸ ἔμπροσθεν. (φρ.) «Μινῶα ἡ νῆσος κεῖται πρὸ Μεγάρων» (Θουκυδίδης), β) προτίμησιν «πρὸ τούτου τεθνάναι ἂν πολλάκις ἔλοιτο» (Πλάτων), γ) ὑπεράσπισιν «πρὸ δεσποτῶν θανεῖν» (Εὐριπίδης), δ) ἐκτίμησιν «πρὸ πολλῶν ἂν χρημάτων ἐτιμησάμην» (Ἰσοκράτης), καὶ ε) τὸ χρονικῶς πρότερον «οἱ πρὸ ἡμῶν γεγονότες» (Ἰσοκράτης). // ἐν συνθέσει ἡ πρὸ σημαίνει: α) τὸ ἔμπροσθεν, ὡς προαύλιον, πρόλογος, β) τὸ πρότερον, ὡς προφητεύω, προαγγέλλω, γ) ὑπεροχὴν, ὡς προέχω, δ) ὑπεράσπισιν, ὡς προστασία, προκινδυνεύω, ε) προτίμησιν, ὡς προτιμῶ, προαιροῦμαι. // ἐκ τοῦ πρὸ ὁδοῦ (= εἰς τὰ πρόσω τῆς ὁδοῦ) > φρουδός. ἦτοι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐγένετο καὶ εἶναι πλέον ἀφανής. // (Γραμμ.) τὰ ῥήματα τὰ ἔχοντα ὡς ἀ' συνθ. τὴν πρόθ. «πρό» συναιροῦνται καὶ δὲν πάσχουν κρᾶσιν, ὥστε νὰ δέχωνται κορωνίδα, π.χ. προ-έλεγον > προύλεγον, προε-χώρουν > προухώρουν, διότι ἡ κορωνὶς εἶναι ἴδιον τῆς κράσεως, ἡ ὁποία εἶναι συνένωσις δύο κεχωρισμένων λέξεων, π.χ. πρὸ ἔργου > προὔργου, τὸ ἐλάχιστον > τούλάχιστον. τὰ ἄλλα > τᾶλλα (ἡ τ' ἄλλα) κ.λπ. (φρ.) «πρὸ καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον» ἐσφαλμένον, ἀντὶ τοῦ ὁρθοῦ «πρὸ τοῦ δεῖπνου καὶ μετ' αὐτόν» ἢ «μετὰ τὸ δεῖπνον».

προακτικός, ἡ, -όν. (Γραμμ.) «τὰ προακτικά» ἄλλως «γενετικά» τὰ ση-

μαίνοντα τὸν γεννήτορα, ἦτοι τὸν ἐκτελεστήν ἐν γένει τινός. ταῦτα εἶναι: α) «προακτικὰ φυσικά»: «πατὴρ τέκνων», «τὸ σπέρμα τοῦ σίτου», β) «προακτικὰ τεχνητά (εἰς ταῦτα ἀνάγονται ἰδίως τὰ εἰς -της, -στης, -ος, -εως, -ηρ, -ωρ κ.λπ., ῥηματικά ἐνεργητικά): «κτίστης τῆς υἱείας», «σωτὴρ τῆς πατρίδος», «ζωγράφος τῆς εἰκόνης», «πράκτωρ τῶνδε», «ἄρπαξ γυναικῶν» κ.λπ., γ) «προακτικὰ ὑλικά: «τὸ ξύλον τῆς τραπέζης», «τὸ μάρμαρον τοῦ ναοῦ» γ) «προακτικὰ λογικά (ἦτοι ἡθικά): «διδάσκαλος μαθητοῦ», «πηγὴ τοῦ κακοῦ», «σχολὴ φιλοσόφου» κ.λπ., (πρβλ. παράγωγα).

προαναφώνησις, (-εως), ἡ. προοίμιον. (ῥ.) προαναφωνῶ (-έω). (= λέγω ὑπὸ μορφὴν προοιμίου, προλόγου).

προαπάντησις, (-εως), ἡ. (Ῥητορ.) «σχῆμα ῥητορικόν». προαπάντησις γίνεται, ὅταν θέτωμεν δύο τινὰ καὶ ἀπαντῶμεν πρότερον πρὸς τὸ δεύτερον, π.χ. «καλὸν παιδεία καὶ πλοῦτος, ἐφ' ὅσον ὁ μὲν τὸ σῶμα κοσμεῖ, ἡ δὲ τὴν ψυχὴν καλλύνει». προαποδίδωμι. (Ῥητορ.) «προαποδίδωμι τὴν βᾶσιν», ἐκφέρω (ἀτέχνως) προῶρως τοιαύτην φράσιν, ὥστε νὰ εἶναι κατάδηλον εἰς τοὺς ἀκροατὰς τὸ τί ἐπομένως θὰ εἴπω.

προάστιον, (-ου), τό. (ἐσφαλμ. προάστειον τό).

πρόβατον, (-ου), τό. πρόβατα, (-βάτων), τά (δοτικὴ πληθ. ἐτεροκλίτως) τοῖς πρόβασι.

πρόβλημα, (-ατος), τό. (Λογ.) θεωρητικὴ ἢ πρακτικὴ πρότασις, εἰς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ δοθῇ λύσις. Τὰ θεωρητικὰ προ-

βλήματα εἶναι, ὅποια καὶ τὰ θεωρήματα, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ συμπίπτουν. // (κατ' Ἀριστοτέλη) «εἶναι ζήτημα τοῦ εἰ λεγόμενόν τι ἔχει οὕτως ἢ οὐ». // ἑπτὰ προβλήματα εἶναι ἄλλα: α) τὸ περὶ τῆς φύσεως τῆς ὕλης καὶ τῆς δυνάμεως, β) τὸ περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς κινήσεως, γ) τὸ περὶ τῆς γενέσεως τοῦ αἰσθήματος, δ) τὸ περὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς βουλήσεως, ε) τὸ περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ζωῆς, στ) τὸ περὶ τῆς σκοπιμότητος τῆς παρατηρουμένης εἰς τοὺς ζῶντας ὁργανισμοὺς καὶ ζ) τὸ περὶ τῆς γενέσεως τῆς διανοήσεως.

προβληματικός, -ή, -όν. (Λογ.) «προβληματικαὶ προτάσεις», εἶναι ἐκεῖναι, εἰς τὰς ὁποίας τὸ κατηγορούμενον ἀναφέρεται εἰς τὸ ὑποκείμενον ὅχι μετὰ βεβαιότητος, ἀλλὰ μόνον κατὰ μείζονα ἢ ἐλάσσονα πιθανότητα καὶ εἰκασίαν, π.χ. «ἐνδέχεται νὰ κατοικῇται ὁ Ἄρης», «ἐνδέχεται ἡ ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει νὰ μὴ εἶναι ὁρθὴ ἡ θεωρία τοῦ Ἀϊνστάιν». // (Συντακτ.) «τὰ προβληματικά», εἰς τὰ ὅποια τὸ προβαλλόμενον εἶναι τὸ «ἄμεσον ἀντικείμενον», ἐκεῖνο δὲ πρὸ τοῦ ὁποίου αὐτὸ προβάλλεται «τὸ ἔμμεσον». Ταῦτα συντάσσονται μετὰ γενικῆς προσώπου καὶ αἰτιατικῆς πράγματος, π.χ. «προτίθιμι τοῦ φίλου τὸ σῶμα», «ἀσπίδα προέχων τοῦ σώματος», οὕτω καὶ «προστίθιμι τοῦ πυρὸς τὴν σάνδα». προδιόρθωσις, (-εως), ἡ. (ἢ «προθε-ραπεία») (βλ. ἀμφιδιόρθωσις, ἐπιδιόρθωσις, προκατάληψις, ἐπανόρθωσις). // (Ῥητορ.) εἰς τοὺς ἀρχαίους, ὡς καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς νεωτέρους, προκειμένου νὰ λεχθῇ δυσάρεστόν τι, προδιατίθενται οἱ ἀκροαταὶ διὰ καταλλήλων φράσεων, αἱ ὁποῖαι ἀπο-

τελοῦν σχῆμα προθεραπείας, π.χ. «καὶ μηδεὶς θορυβήσῃ πρὶν ἀκοῦσαι», «τίς (τὸν Φίλιππον) κωλύσει δεῦρο βαδίζειν; Θηβαῖοι; Μὴ λίαν πικρὸν εἶπειν ἦ, καὶ συνεισβαλοῦσιν ἐτοιμῶς;» (Δημοσθένης)· (δημοτ.) «θὰ σὰς πῶ κάτι, ἀλλὰ παρακαλῶ νὰ μὴ σὰς κακοφανῇ», «νὰ μὴ στενοχωρηθῇτε γιὰ κάτι δυσάρεστο πού θὰ σὰς ἀνακοινώσω».

προεισαγωγή, (-ῆς), ἡ· ἡ ὡς προοίμιον εἰσαγωγὴ εἰς τι κύριον θέμα, πρόλογος*, προοίμιον*.

προέκθεσις, (-εως), ἡ· προεισαγωγικὴ ἐρμηνεία, ἐξηγήσις προοιμιακῆ· (ἐπιθ.) προεκθετικός, -ή, -όν.

προέκτασις, (-εως), ἡ· ἡ περαιτέρω αὔξησις εἰς ἔκτασιν ἢ μῆκος.

Προέλληνες, (-ήνων), οἱ· τὰ φύλα τὰ κατοικήσαντα τὸν ἑλληνικὸν χώρον πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν Ἑλλήνων (οἱ Κἄρες καὶ Λέλεγες), κατὰ δὲ τὰς νεωτέρας ἐρεῦνας τὰ ὑπὸ διαφόρους τοπικάς ὀνομασίας πελασγικά φύλα. Γλωσσικὰ κατάλοιπα τοῦ βίου αὐτῶν εἶναι σχηματισμοὶ εἰς -νθος, -ασσος, -ησος (σ)σος διὰ τοπωνύμια καὶ ὀνόματα ὀρέων καὶ ποταμῶν, προσέτι δὲ καὶ τινὰ προσηγορικά: *Τίρυνς* (-νθ), *Παρανασός*, *Κόρινθος*, *Βερίλησος*, *Υμηττός*, *Κηφισός*, *Ιλισός*, *κυνάρισσος* κ.λπ.

προένεξις, (-εως), ἡ· προφορά (ὅρος τῆς ἀναγκώσεως)· (φρ.) «τῶν ἐμμέτρως καὶ ἀμέτρως γεγραμμένων ἢ ἀπταιστος προένεξις καλλίστη ἐστὶ ἀνάγνωσις».

προεπίζευξις, (-εως), ἡ· (Γραμμ.)· (ἀλλως «σχῆμα ἀλκμανικόν» ἢ «προδιεζευγμένον»*, σχῆμα λόγου, κατὰ τὸ ὅποιον ῥῆμα, τὸ ὅποιον ἔχει δύο ὑποκείμενα πα-

ρεντίζεται μεταξύ αὐτῶν κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ὁ ὁποῖος συμφωνεῖ πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ ἁ' ὑποκειμένου, ὡς «ἐγὼ ἤλθομεν καὶ σύ», «ἐγὼ σε ἀσπαζόμεθα καὶ ἡ μαμά σου».

πρόθεμα, (-ατος), τό· (ὀρθότ. πρόθημα) (πρβλ. καὶ ἐπίθημα) (βλ. ἀπρόθετος)· // (Γραμμ.)· φωνῆεν (α, ε, ο) πρὸ τῶν λέξεων τιθέμενον, ὡς *θέλω* > *ἐ-θέλω*, *νᾶμα* > *ἀ-νᾶμα*, *μασχάλη* > *ἀ-μασχάλη*, *κέλλω* > *δ-κέλλω*, (κυρίως αἱ λέξεις αὗται εἶναι σύνθετοι ἐκλαμβανόμενοι ὁμῶς ὡς ἀπλαῖ, οὕτω καὶ τὸ προθεματικόν* ὁ-τὸ δηλοῦν τρόπον τινὰ «ὁμοῦ»: *δ-πατρις* (= ὁ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρός).

προθεματικός, -ή, -όν· ὁ χρησιμεύων ὡς πρόθεμα· // (Γραμμ.) «π ρ ο θ ε μ α τ ι κ ὸ φ ω ν ἤ ε ν τ α» (διάφορα ἐντελῶς καὶ ἄσχετα πρὸς τὰ προθέματα*) εἶναι τὰ δημιουργούμενα φωνήεντα α, ε, ο πρὸ θεμάτων ἀρχομένων κυρίως μὲν ἀπὸ ρ, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον καὶ ἀπὸ λ, μ, ν, F, π.χ. *ἐ-ρυθρός* (<(λατιν.) *ruber*), *ἀ-λείφω* (<ὀμηρικὸν *λίπα*), *ἐ-λεύθερος* (<(λατιν.) *liber*), *ἀ-μείβω* (<(λατιν.) *mīgro*), *ὄνομα* (<(λατιν.) *nomen*), *εἴκοσι* > **ἐ-ἱκοσι*· [ῥπου τὸ -ο ἀντὶ -α τοῦτο ὀφείλεται εἰς ἀναλογίαν πρὸς τὰς καταλήξεις τῶν δεκάδων -οντα, -οστος].

προθεραπεία, (-ας), ἡ· (ἄλλως προπαρασκευή)· // (Ῥητορ.) ἡ ὑπὸ τοῦ ῥήτορος προετοιμασίαι τοῦ ἀκροατοῦ εἰς παράδοξον ἢ ἀπίστευτόν τι (βλ. προδιόρθωσις).

πρόθεσις, (-εως), ἡ· (Γραμμ.) «πρόθεσις ἐστὶ λέξις προστιθεμένη πάντων τῶν τοῦ λόγου μερῶν ἐν τε συνθέσει καὶ συντάξει» (Διονύσιος ὁ Θραξ), ἥτοι πρόθεσις εἶναι μέρος τοῦ λόγου ἄκλιτον, τὸ ὅποιον

προτίθεται πάντων τῶν μερῶν τοῦ λόγου πρὸ δῆλωσιν τῶν εἰς τὸν λόγον διαφόρων σχέσεων καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν, ὡς *περιφορά*, *διαφορά*, *προβλέπω* κ.λπ., καὶ εἰς τὴν σύνταξιν, ὡς *ἀνὰ τὰς ὁδούς*, «*σὺν τῷ κυρίῳ*» κ.λπ.· καλοῦνται προθέσεις ἀπὸ τῆς θέσεως, τὴν ὁποίαν λαμβάνουν εἰς τὸν λόγον· αἱ προθέσεις εἶναι κύριαι καὶ καταχρηστικαί· καὶ κύριαι μὲν λέγονται αἱ εὐρισκόμεναι καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν καὶ εἶναι 18, ὡς *ἐν*, *εἰς* (*ἐς*), *ἐξ* (*ἐκ*), *ξύν* (*σύν*), *πρός*, *πρό*, *ἀνά*, *κατά*, *διά*, *μετά*, *παρά*, *ἀντί*, *ἐπί*, *περί*, *ἀμφί*, *ἀπό*, *ὑπό*, *ὑπέρ* (βλ. λς), καταχρηστικαὶ δὲ (ἢ «*ἡμιτελεῖς*»*) *προθέσεις* λέγονται αἱ μόνον εἰς τὴν σύνταξιν εὐρισκόμεναι, ὡς *ἄνευ*, *ἔνεκα* (ἔνεκεν - οὔνεκα), *ἄχρι*, *μέχρι*, *χωρίς*, *πρίν*, *ἕως*, *ἔστε*, *πλὴν*, *ἄτερ* (ἄτερθε καὶ ἀπάτερθε), ὡς *νῆ*, *μά* (αὗται αἱ ἡμιτελεῖς προθέσεις συντάσσονται μὲν μετὰ τινος τῶν πλαγίων πτώσεων, ὡς καὶ αἱ γνήσαι προθέσεις, ἀλλὰ δὲν συντίθενται μετὰ τῶν ῥημάτων ὁμοίως πρὸς τὰς προθέσεις (βλ. ἐπίρρ.) καὶ πάντα τὰ ἐπιρρήματα): *ἐγγύς*, *ἐκτός*, *ἐντός*, *ἅμα*, *νόσφιν*, *δίχα*, *ἄνωθεν*, *ἀπάνωθεν* καὶ πτώσεις ἐπιρρηματικῶς λαμβανόμεναι, ὡς «*ἐντεῦθεν τῶν Ἀθηνῶν*», «*ἐντὸς τῆς αἰθούσης*», «*δίχα*» ἀλήτου», «*ἀδεξιᾷ τοῦ βήματος*» κ.λπ., (ἢ «πλὴν» εὐρίσκεται καὶ ἐν συνθέσει, ὡς «πλημμελής»). Μετὰ γενικῆς συντάσσονται: ἡ *ἄνευ* (δηλοῦσα χωρισμόν), *ἄχρι* (δηλοῦσα τὸ ὅριον) (οὐδέποτε αὕτη εἰς τοὺς ἀττικοὺς ἄχρι(ς) πρὸ φωνήεντος), *δίχα* (ν (=ὡς), *ἔνεκα*, *ἔνεκεν*, (ποιητ.) *εἵνεκα* δηλοῦσα αὕτη: α) τὸ *ατελικὸν αἵτιον*», «*κολακεύειν ἔνεκα μισθοῦ*

(Ξενοφῶν), β) δηλοῦσα αἰτίαν προηγουμένην, «οὐδὲν ἤττον τούτου ἔνεκα τιμῶσιν αὐτὰς οἱ ἄνδρες» (Ξενοφῶν), καὶ γ) ὅσον ἀφορᾷ εἰς τι «*ὅμοιοι τυφλοῖς ἄν ἤμεν ἔνεκά γε τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν*» (Ξενοφῶν), *μέχρι* (εἰς τοὺς ἀττικοὺς ὡς καὶ οὐδέποτε τὸ *ἄχρι(ς) μέχρι(ς)* πρὸ φωνήεντος), δηλοῦν ὅριον: «*ἡκροβολίζοντο μέχρι ἐσπέρας*», *πλὴν* δηλοῦσα ἐξαιρέσιν, «*πλὴν ἀνδραπόδων*» (Ξενοφῶν), *χάριν*, *χωρίς* δηλοῦσα χωρισμόν καὶ διαφορὰν, «*χωρὶς ἤμεν ἀλλήλων*» (Ξενοφῶν) ἢ προσθήκην, π.χ. «*χωρὶς τῆς δόξης οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ*».

Μετὰ δοτικῆς συντάσσεται τὸ ἅμα σημαίνον συγχρονισμόν, π.χ. «*ἅμα τῷ σάφῳ ἀκμαῖζοντι*» (Θουκυδίδης), διάφορον αὐτοῦ τὸ χρονικὸν ἐπίρρ. ἅμα*.

Μετὰ αἰτιατ. συντάσσονται τὸ «*νῆ*» σημαίνον βεβαίωσιν, π.χ. «*νῆ τοὺς θεοὺς*», τὸ «*ὡς*» (μετ' αἰτ. προσώπου ἢ καὶ πράγματος ἰσοδυναμούσης πρὸς πρόσωπον μετὰ ῥημάτων σημαίνοντων πορεύεσθαι, ἄγειν, πέμπειν (= πρὸς), «*πρέσβεις πέμπομεν ὡς (= εἰς) βασιλέα*», (Δημοσθένης), «*ἔλθετε ὡς τὰς ἀδελφὰς τάσδε τὰς ἐμὰς χέρας*» (ἥτοι εἰς ἐμὲ τὸν ἀδελφόν) (Σοφοκλῆς), καὶ τὸ «*μά*» ὁμοτικὸν ἢ βεβαιωτικὸν (εἰς μὲν τὰς καταφατικὰς συνδέεται μετὰ τοῦ «*ναί*», π.χ. «*ναὶ μὰ Δία*» (Ξενοφῶν), εἰς δὲ τὰς ἀρνητικὰς μετὰ τοῦ «*οὐ*», π.χ. «*οὐ μὰ τὸν Δία*» (Πλάτων)· προηγουμένης τῆς ἀρνήσεως ἢ ἐπομένης τίθεται μόνον «*μὰ Δία*», π.χ. «*ἀλλὰ γὰρ μὴ σὲ κατακωλύω ἀπιέναι ἤδη βουλόμενον; Μὰ Δι' ἔφη*» (= οὐ με κατακω-

λύεις μὰ Δία) (Ξενοφών). «μὰ τὸν Ἀπόλλω, οὐ μὴ σ' ἐγὼ περιόψομαι» (Ἀριστοφάνης).

Ἐνίοτε τίθενται δύο προθέσεις ὁμοῦ, π.χ. «τῇ πορείᾳ τῇ μέχρ' ἐπὶ θάλατταν» (Ξενοφών) Ἄλλοτε πάλιν αἱ προθέσεις συνδέονται καὶ μετ' ἐπιρρημάτων, π.χ. «μέχρ' ὄψε» (Θουκυδίδης), «μέχρ' ἐπὶ τὴν χώραν ἐδόξασεν» (Ξενοφών). εἰς τὰς προθέσεις συμβαίνει: α) ἀναστροφὴ*, ἥτοι ὁ τόνος ἀναστρέφεται ἀπὸ τῆς ληγούσης εἰς τὴν παραλήγουσαν, ὡς παρὰ > πάρα, κατὰ > κατά κ.λπ., αἱ δὲ προθέσεις διατηροῦν τὴν σημασίαν των· β) μετατύψεις*, ἥτοι ἡ μετ' ἀναστροφῆς τόνου πρόθεσις, ἀλλὰ κεῖται αὕτη ἀντὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς συνθέτου ῥήματος (β' συνθ. ἐστὶ), ὡς πάρα (= πάρεστι), μέτα (= μέτεστι), ὑπο (= ὑπεστι), ἐν (= ἐνεστι), (ἡ πρόθ. ἐκ τῆς ἐν, ποιητ. ἐνί). [ἡ πρόθεσις ἐφαίνεται κειμένη ἀντὶ πλήρους ῥήματος εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπιρρηματικὴν αὐτῆς σημασίαν, διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ὅπουται αἱ προθέσεις εἶναι σημαντικαὶ ῥημάτων, ἀναδέχονται τὸν τόνον τούτων, π.χ. «οὐ γὰρ οἱ πάρα (= πάρεστιν) νῆες»].

Εἰς τὸν Ὀμηρον αἱ προθέσεις ἔχουν πολυάκις τὴν ἀρχικὴν ἐπιρρηματικὴν των σημασίαν, κείμεναι αὐτοτελῶς καὶ ἐμφαίνουσαι μάλιστα τοπικὴν καὶ χρονικὴν σχέσιν. Δὲν πάσχουν ἀναστροφῆν* καὶ μετατύπων* αἱ προθέσεις «ἀνά» (διότι, «ἄνα» ταυτίζεται μετὰ τῆς κλητικῆς τοῦ ἄναξ («ὦ ἄνα») καὶ «διά», (διότι «διά» ταυτίζεται πρὸς τὴν αἰτ. «τὸν Δία») (βλ. λς). γ) τμησις, ἥτοι χωρίζεται ἡ σύνθετος ἐκ προθέσεως κῆξις δι' ἄλλων παρεμπιπτουσῶν, ὡς «κατὰ σε χώσομεν τοῖς λίθοις» ἀντὶ

καταχώσομεν σε, καὶ δ) παρενθέσεις*, ἥτοι παρεντίθενται ἡ πρόθεσις μετὰ προσδιορίζοντος ἐπιθέτου καὶ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, ὡς «οὐδενὶ ξὺν νῶ» (= ξὺν οὐδενὶ νῶ). «μηδὲν δι' ἄλλο» (= διὰ μηδὲν ἄλλο). ἡ πρόθεσις ἐπὶ πολλῶν ὀνομάτων ἢ ἐπαναλαμβάνεται ἢ τίθεται μόνον ἐπὶ τοῦ α', ὡς «ἀπὸ τε τῶν νεῶν καὶ ἀπὸ τῆς γῆς» ἢ «ἀπὸ τε τῶν νεῶν καὶ τῆς γῆς» (παρὰ πεζοῖς). εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς ἐνίοτε παραλείπεται εἰς τὸ α', τίθεται δὲ εἰς τὸ β' ὡς «ἡ ἄλδος ἡ ἐπὶ γῆς» ἀντὶ «ἡ ἐπὶ ἄλδος ἡ ἐπὶ γῆς».

Αἱ κύριαι προθέσεις συντάσσονται ἢ μετὰ μιᾶς πτώσεως (μονόπτωτοι): ἀντί, ἀπό, ἐκ (ἡ ἐξ), πρό, ἐν, σύν, εἰς (ἡ εἰς), ἢ μετὰ δύο (δίπτωτοι) ἀνά, διά, κατὰ, ὑπὲρ ἢ μετὰ τριῶν (τρίπτωτοι): ἀμφί, ἐπί, μετὰ, παρὰ, περί, πρὸς καὶ ὑπό (βλ. τὰς ἐπὶ μέρους προθέσεις).

// Αἱ προθέσεις συντασσόμεναι μετ' ὀνομαστικῆς (βλ. ὀνομαστική).

Αἱ προθέσεις στερούμεναι πτώσεως γίνονται ἐπιρρήματα, οὕτω τὰ ἐπιρρήματα λαμβάνοντα πτώσιν γίνονται προθέσεις καταχρηστικαὶ συντασσόμεναι μετὰ γενικῆς, π.χ. «ἄνευ δώρων», «τιμῆς ἔνεκα», (μετὰ δοτικῆς) «ἅμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι» ἢ (αἰτ.) «ὡς Ἀθήνας» (= εἰς Ἀθήνας).

Πολλάκις αἱ προθέσεις ἀντὶ νὰ προτίθενται τῶν ὀνομάτων, ἐπιτίθενται αὐτῶν, π.χ. «νεκρῶν μέτα», «Ἀρτεμίδι ξύν» κ.λπ.

Αἱ σήμερον προκλητικαὶ προθέσεις εἰς παλαιότητας ἐποχὰς ἦσαν τέλεια ἐπιρρήματα ὀρθοτονοῦμενα: περί, ὑπό, ἀπό, ἀντί, ἐκ ἢ ἐξ, παρὰ, ὑπὲρ, προτι καὶ ἔτι (ὑπὲρ διέσωσε τὸν τόνον καθὼς ἐπιρρημα. μείναν), διὰ τοῦτο καὶ τὰ δι' αὐτῶν προσδιορίζομε-

να ἐστηρίζοντο ἐπ' αὐτῶν, π.χ. ἔξ-εστι, ἄπ-ιθι, ὑπὲρ-βιον, ὑπὲρ-μορον καὶ εἰς τὴν ἀναστροφὴν τοῦ τόνου τονίζονται, μετέπειτα ἔνεκα τῆς συγῆς χρήσεως καὶ τῆς καθωρισμένης τάξεως, πάντοτε πρὸ τῶν πτώσεων κατὰ τὴν ἐκφορὰν αὐτῶν εἰς τὸν λόγον, ἐγένοντο ὄντως προθέσεις καὶ ἀπέβησαν προκλητικαὶ αὔξησις τῶν μετὰ προθέσεων συνθέτων (βλ. αὔξησις). // (Ὀρθογρ.) ὅσα εἰς - ος εἶναι συνθετιμῆνα παρὰ ῥῆμα καὶ ἔχουν ὡς α' συνθετικὸν πρόθεσις παροξύνονται, π.χ. (βάλλω) > περιβολος, ἀμφί-βολος, διά-βολος, πρόβολος κ.λπ. (Δημοτ.) αἱ προθέσεις εἶναι πέντε μονοσύλλαβοι: μέ, σέ, γιά, ὡς, πρὸς, ἐπὶ δισύλλαβοι: κατὰ, μετὰ, ἀντί, ἀπό, χωρίς, δόχως καὶ μία τρισύλλαβος: ἴσαμε. // ἡ ῥίζα τῆς λέξεως, ἥτοι τὸ πρὸ τῆς καταλήξεως ἀμετάβλητον μέρος τῶν λέξεων (φρ.) «πρόθεσις καὶ πῶσις» (= ῥίζα λέξεως καὶ πτώσις αὐτῆς).

προθετικὸς, -ή, -όν· ὁ προτιθέμενος, ὁ ἀναφερόμενος εἰς τὴν πρόταξιν: «προθετικὸν α», ἥτοι «τὸ προθεματικὸν» ἢ «κατὰ πλεονασμόν» ἢ «εὐφωνικόν»: σταφίς > ἄ - σταφίς, σπαῖρω > ἄ - σπαῖρω, νᾶμα > ἄ - νᾶμα κ.λπ., (βλ. προθεματικός). // (Γραμμ.) «προθεματικὸν μόριον», ἡ πρόθεσις*. // ὁ μετὰ προθέσεως (φρ.) «οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς προθετικοί» ἐκάλουν συνδέσμους τὰς προθέσεις. // «προθετικὴ σύνταξις» ἢ σύνταξις διὰ τῶν προθέσεων. // «προθετικὰ ἐπιρρήματα», τὰ σχηματιζόμενα ἐκ προθέσεων, π.χ. ἔμ - προσ - θεν, ἐν - θεν, ὑπερ - θεν, πάροι - θεν (πάρος) κ.λπ.

προῖξ, (προικός), ἡ· (αἰτ.) προῖκα (ὡς ἐ-

πίρρ.) (= δωρεὰν κν. χάρισμα). (φρ.) «οὐδὲν εἰς - οἷξ λήγει ὄνομα πλὴν μόνον ἡ προῖξ καὶ δέξνεται» (Ἡρωδιανός).

προκαταληκτικός, -ή, -όν· (Μετρ.) τὰ μέτρα τὰ ἔχοντα εἰς τὴν ἀρχὴν ἢ εἰς τὸ μέσον καταληκτικούς πόδας εἰς τὴν μελικτὴν ποίησιν.

προκατάληψις, (-εως), ἡ· (Ῥητορ.) ἡ προδιόρθωσις*.

προκαταρκτικός, -ή, -όν· (Μετρ.) «παιών* προκαταρτικός» (ἀντ. παιών κατὰ ληκτικός), ὁ πεντάσημος πούς, ὁ ὁποῖος ἄρχεται ἀπὸ μακρᾶς συλλαβῆς (-υυ).

προκατασκευή, (-ῆς), ἡ· (Ῥητορ.) προσημείωσις περὶ ἐκείνων τὰ ὅποια θὰ πραγματευθῇ ὁ ῥήτωρ.

πρόκειμαι· (= παράγω) (περὶ τοῦ «ὥς» ὡς παρελθόντος ἐκ τοῦ ὅς) (φρ.) «τὸ πρόκειμενον αὐτοῦ μόριον» (= τὸ ἐκ τοῦ ὁποίου παρήχθη) (Ἀπολλών. Δύς.)

προκελευσματικός, -ή, -όν· (= προτρεπτικός εἰς τι) (Μετρ.) «προκελευσματικός (πούς)» ἢ «προκελευσματικός διπλοῦς», ὁ ἐκ τεσσάρων βραχειῶν συλλαβῶν ἀποτελούμενος (υυυυ). // «προκελευσματικός ἀπλοῦς», ὁ πούς ὁ ἀποτελούμενος ἐκ δύο βραχειῶν συλλαβῶν (υυ). // προκελευσματικός ῥυθμός, ὁ βαίων κατὰ προκελευσματικούς πόδας καὶ μέτρα. // «προκελευσματικόν (μέτρον)», τὸ ἀποτελούμενον ἐκ προκελευσματικῶν ποδῶν.

προκέφαλος, -ος, -ον· (Μετρ.) (ἐπὶ στίχων) ὁ ἐξάμετρος ὁ ἔχων περιττὴν συλλαβὴν εἰς τὴν ἀρχὴν (ὡς ἐν Ἰλιάδι Ε 344).

πρόκλητος, -ος, -ον· (φρ.) «πρόθυμος πρὸ τοῦ κληθῆναι» (Ἡσύχιος). (= ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν ἀναμένει νὰ τὸν προσκα-

λέσουν, ἵνα πράξῃ τι)· πρόκλητος, -ος, -ον (πρό + κλύω) (= περίφημος τὸ πάλαι). **προκλητικός**, -ή, -όν· (Γραμμ.) «*προκλητικὰ ἢ ἄτονα**», στοιχεῖα τοῦ λόγου, τὰ ὁποῖα τίθενται πρὸ τῆς κυρίας λέξεως καὶ ἀποβάλλουν τὸν τόνον αὐτῶν (βλ. ἄτονοι* λέξεις). Αἱ ἄτονοι λέξεις λέγονται «προκλητικαί», διότι κλίνουν τὸν τόνον αὐτῶν πρὸς τὰ ἐμπρός. Αἱ πολὺ αὐτοπροκλητικαί (ἢ ἄτονοι) λέξεις καὶ ὅταν εὐρίσκωνται ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην γράφονται ἄνευ τόνου, π.χ. «*οὐχ ὡς ὁ ἐν τῇ...*». Οὕτως αἱ νῦν γενομένηαι προκλητικαὶ καὶ προθέσεις παλαιότερον ἦσαν ἐπιρρήματα καὶ ὠρθοτονοῦντο (βλ. πρόθεσις) // (Δημοτ.) ἐκτὸς τῶν ἄλλων προκλητικῶν ἢ ἀτόνων λέξεων τῆς Ἑλλ. γλώσσης τοιαῦται εἶναι: α) πάντες οἱ τύποι τοῦ ἄρθρου, οἱ ὁποῖοι ἄρχονται ἀπὸ συμφώνου: *τῆς κυρᾶς, τῆς γυναικῆς*, β) οἱ μονοσύλλαβοι τύποι τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας: *μου, μέ, μᾶς, σου, σέ, σᾶς, τοῦ, τῆς, τόν, τήν, τό, τοῦς, τίς, τά*, π.χ. «*εἶναι αὐτὰ πού σᾶς εἶπα*», γ) τὸ ἀναφορικὸν πού, τὰ μόρια θά, νά, ἄν, οἱ σύνδεσμοι καί, πώς, πού, μὰ καὶ αἱ προθέσεις γιά, σέ, μέ, πρὸς κ.λπ., π.χ. «*θὰ τρέξω γιά νά φτάσω*», καὶ δ) συχνάκις τὸ αἰτιολογικόν «*γιατί*» τὰ ὑποθετικὰ ἄν, σάν, ἢ πρόθεσις χωρὶς καὶ ἄλλαι τινὲς δισύλλαβοι λέξεις. // (οὐσ.) πρόκλησις, (-εως), ἡ. **πρόκρισις**, (-εως), ἡ· προκαταρκτικὴ κρίσις ὡς προπαρασκευαστικὴ τῆς ὁριστικῆς κρίσεως. // (Ῥητορ.) πᾶσα προγενεμένη κρίσις περὶ τῆς αὐτῆς προκειμένης ὑποθέσεως ἢ περὶ ἄλλης ὁμοίας· ὁ ῥήτωρ ἐκ τῆς προκρίσεως ἐπιχειρῶν, συμπεραίνει περὶ τῆς προκειμένης ἢ ὅτι δίκαιον εἶναι

νὰ κριθῇ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἢ ὅτι ὡς κριθεῖσα ἤδη, δὲν εἶναι παλίνδικος. Ἀνάγκη ὅμως νὰ ὑπάρχῃ ταυτότης σχεδὸν περιστάσεων διὰ νὰ εἶναι ἰσχυρὸν τὸ ἐπιχειρήμα ἐκ τῆς προκρίσεως, διότι περὶ ἀνομοίων πραγμάτων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συμπεράνωμεν μετὰ λόγου, ὅτι πρέπει νὰ δοθῇ ἢ αὐτὴ ἀπόφασις. Ὡς ἐκ τούτου πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν, ἂν ἡ ἀναφερομένη πρόκρισις ἐγένετο ὑπὸ δικαστῶν ἀπηλλαγμένων πάσης ἐξωτερικῆς ἐπιρροῆς, ἅπατης ἢ τινος ἄλλου αἰτίου, τὸ ὁποῖον διέστρεψε τὸ κατὰ τοὺς νόμους δίκαιον.

προλετάριος, (-ίου), ὁ· (<λατ.) **proletarius** (= πτωχὸς προσφέρων εἰς τὸ κράτος ὡς μόνην ὑπηρεσίαν τὴν στράτευσιν τῶν υἱῶν του) (<proles = παῖς)· οἱ προλετάριοι (= οἱ ἀκτῆμονες).

προληπτικός, -ή, -όν· «*προληπτικὸν κατηγορούμενον ἢ τοῦ ἀποτελέσματος*», εἶναι τὸ ἐκφράζον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πράξεως καὶ τὸ ὁποῖον ἰσοδυναμεῖ πρὸς συμπερασματικὴν πρότασιν· τοῦτο δέχονται μερικὰ ῥήματα σημαίνοντα ἐξέλιξιν τοῦ ὑποκειμένου καὶ ἀποτελέσμά τι, ὡς *αὐξάνομαι, αἵρομαι* κ.λπ. καὶ εἰς τὰ ὁποῖα προληπτικῶς ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον ὡς κατηγορούμενόν τι, τὸ ὁποῖον κυρίως ἀνήκει εἰς τὸ ὑποκείμενον, ὅταν συντελεσθῇ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον, ὡς «*διὰ τούτων Φίλιππος ἤρθη μέγας*» (= αὐξήθει ἐγένετο μέγας)· «*ὁ Γιώργος σπουδάζει μηχανικός*» (= σπουδάζει, ἵνα γίνῃ μηχανικός).

πρόληψις, (-εως), ἡ· (Ῥητορ.) ἡ προκατάληψις*. // (Συντακτ.) σχῆμα συντάξεως, κατὰ τὸ ὁποῖον τὸ τῆς ἐξηρητημένης προτάσεως ὑποκείμενον προληπτικῶς ἔλ-

κεται ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως καὶ τίθεται ὡς ἀντικείμενον ἢ διορισμὸς ταύτης, τῆς προηγουμένης, ὡς «*εὐθύθις ἀρχόμενοι τῆς πόλεως οἰκίζουσιν*» (= τὴν πόλιν οἰκίζουσιν)· «*λέγουσιν ἡμᾶς ὡς ἀκίνδυνον βίον ζῶμεν*» (= λέγουσι ὡς ἡμεῖς ζῶμεν) (Εὐριπίδης)· (δημ.) «*μὴν κάμης νιὲς νὰ κλάψουνε καὶ νιοὺς ν' ἀναστενάξουν*» (= μὴ κάμης νὰ κλάψουνε οἱ νιὲς καὶ νὰ ἀναστενάξουν οἱ νιοί).

Πρόληψις εἶναι καὶ ὅταν λέξις τις ἀνήκουσα εἰς τὸ ἀπαρέμφατον ἢ τὴν μετοχὴν προσλαμβάνομένη τίθεται εἰς τὸ ῥήμα ὡς ἀντικείμενον ἢ διορισμὸς αὐτοῦ ἢ ἄλλης τινὸς λέξεως, π.χ. «*οὐδ' ἐπιθυμία σε ἄλλης πόλεως οὐδ' ἄλλων νόμων ἔλαβεν εἰδέναι*» (= ἄλλην πόλιν οὐδ' ἄλλους νόμους εἰδέναι) (Πλάτων).

προλογίζω· ὁμιλῶ προεισαγωγικῶς, γράφω ἢ λέγω εἰς τι πρόλογον.

πρόλογος, (-ου), ὁ· τὸ μέρος τοῦ δράματος τὸ πρὸ τοῦ ἀ' χορικοῦ ὅσματος. // ἀπὸ τοῦ Εὐριπίδου μονόλογος περιέχων διήγησιν τῆς ὑποθέσεως τοῦ δράματος (ἀνάλογος πρὸς τὸ σημερινὸν πρόγραμμα θεάτρου). // προεισαγωγική.

προμεσάζουσις, (-εως), ἡ· (Ῥητορ.) σχῆμα λόγου, κατὰ τὸ ὁποῖον κύριον ῥήμα τίθεται καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς φράσεως.

προοιμιάζομαι· κάμνω εἰσαγωγὴν, πρόλογον.

προοιμιακός, -ή, -όν· ὁ εἰς τὸ κύριον θέμα εἰσαγωγικός.

προοίμιον, (-ου), τό· πρὸ + οἶμος (= ὁδός) (= προεισαγωγή) (ἀντίθ. ἐπίλογος*).

Δι' αὐτοῦ προπαρασκευάζεται ὁ ἀναγνώ-

στης ἢ ὁ ἀκροατὴς πρὸς κατανόησιν τοῦ περιεχομένου τῶν γραφομένων ἢ λεγομένων. Ἐπίσης δι' αὐτοῦ ἀποσκοπεῖται ἡ διέγερσις τοῦ διαφέροντος καὶ ἡ προσήλωσις τῆς προσοχῆς τοῦ ἀναγνώστου ἢ ἀκροατοῦ ἐπὶ τοῦ ἀναπτυσσομένου θέματος ἢ διευκρινίζεται τὸ νόημα, ὅταν τοῦτο δὲν εἶναι ἐμφανές. // (Ῥητορ.) ἡ προετοιμασία ὑπὸ τοῦ ῥήτορος τῶν ἀκροατῶν καὶ σύντομος δήλωσις περὶ τοῦ πράγματος, τὸ ὁποῖον θὰ πραγματευθῇ πρὸς τοὺς μὴ γνώστας, διὰ νὰ μάθουν περὶ τίνος εἶναι ὁ λόγος, ὡς καὶ ἡ διέγερσις τῆς προσοχῆς αὐτῶν καὶ προσέλκυσις τῆς ἐννοίας.

Ὡς ἐκ τούτου ὁ ῥήτωρ διὰ τοῦ προοιμίου ἀποβλέπει εἰς τρία πράγματα, α) τὴν εὐμάθειαν τῶν ἀκροατῶν, β) τὴν προσοχὴν καὶ γ) τὴν εὐνοίαν. // μικρὸν λυρικὸν ᾠσμῆτιον, τὸ ὁποῖον ἤδεδετο πρὸ μεγαλυτέρου ὕμνου ὡς πρόοισμα.

προπαιδεῖα, (-ας), ἡ· (ἐσφ. προπαίδεια) (= τὰ πρῶτα μαθήματα) (τὸ α μακρόν).

προπαραλήγω· (Γραμμ.) ἡ προπαραλήγουσα (ἐνν. συλλαβή*)· ἡ συλλαβὴ ἢ πρὸ τῆς παραηγούσης, ἥτοι ἡ τρίτη ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς λέξεως συλλαβή: *σί-δης* (ἡ συλλαβὴ *σί-*)· «*ἀντιπροπαράληγος α*», ἡ τετάρτη ἀπὸ τοῦ τέλους συλλαβή: *ἀκόλουθος* (ἡ συλλαβὴ *ἀ-*).

προπαρασκευή, (-ῆς), ἡ· (Ῥητορ.) ἡ προθεραπεία*.

προπαρατέλετος, -ος, -ον· (Γραμμ.) ἡ προπαραλήγουσα*.

προπαροξυντικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) ὁ συνηθίζων νὰ προπαροξύνῃ τὰς λέξεις (φρ.) «*Αἰολεῖς προπαροξυντικοί*» (Εὐστάθιος).

προπαροξύνω· θέτω ἐπὶ τῆς προπαραλη-

γρύσης ὀξεῖαν.

προπαροξύτονος, -ος, -ον· (Γραμμ.) ἡ ἐπὶ τῆς προπαρκαληγούσης τονιζομένη λέξις, π.χ. ἄν-θρω-πος, σί-δη-ρος κ.λπ. (βλ. τόνος).

προπερισπῶ· (Γραμμ.) τονίζω διὰ περισπωμένης τὴν παραλήγουσαν λέξεων, π.χ. σπῶ-μα, τραπῶ-μα· // (ὡς οὐς.) «τὸ προπερισπῶμενον», λέξις τονιζομένη διὰ περισπωμένης εἰς τὴν παραλήγουσαν (βλ. τόνος).

προπηλακίζω (τινὰ ἢ τι)· (= ῥίπτω τινὰ εἰς τὸν πηλόν, ἐξευτελίζω· διασύρω· (φρ.) «πρὸς ταῦτα καὶ Κρέοντα καὶ τοὺμὸν στόμα προπηλακίζε» (Σοφοκλῆς)· (μτφ.) «προπηλακίζω τινὰ» (= ὀνειδίζω τινὰ ἐπὶ τινι)· (φρ.) «εἴ τις πενίαν προπηλακίζειν νοῦν ἔχειν ἠγοῦμαι» (Δημοσθένης)· ἐπιχρίω διὰ πηλοῦ, καλύπτω μὲ βύρβρορον, ὑβρίζω, ὀνειδίζω· (φρ.) «προπηλακίζουσιν, ἀδικῶν, ὑβρίζων, διασύρων, εἴρηται δὲ ἀπὸ τοῦ πηλὸν ἐπιχρίεσθαι τὰ πρόσωπα τῶν ἀτιμίων καὶ ὕβριν καταψηφισομένων, οὓς ἀρτίως ἀσβόλῳ χρίουσιν» (Σοῦδα)· (πρτ.) προυπηλακίζον, (μέλλ.) προυπηλακίσω, (ἀττ.) προυπηλακίω, (ἀόρ.) προυπηλακίσα, (ὑποτ.) προυπηλακίσω· (Παθ.) προυπηλακίζομαι, π. προυπηλακισόμην, μ. προυπηλακισθήσομαι, ἀ. προυπηλακίσθην, (ὑποτ.) προυπηλακισθῶ, πρ. προυπηλακίσμαι, (μετχ.) προυπεπηλακισμένος, -ης, -ον ὁ προυπεπηλακισμῆν· — προπηλακιστής, προπηλακισμός, προπηλακιστής, προπηλακιστικός.

πρὸ πολλοῦ· (μετὰ ἐνεστώτος ἢ παρατατικού ἢ ἀορίστου ἢ παρακειμένου) δηλοῖ χρόνον πρότερον ἄνευ συνεχείας πρὸς τὸ παρόν (= πολὺ πρὶ)· «ἀπὸ πολλοῦ» καὶ

«ἐκ πολλοῦ», δηλοῦν χρόνον παρελθόντα ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὸ παρόν (= ἐπὶ μακρὸν χρόνον· ἐκ μεγάλης ἀποστάσεως)· «διὰ πολλοῦ» (= εἰς μεγάλην ἀπόστασιν)· «ἐπὶ πολὺ» (= ἐπὶ μέγα διάστημα, μακράν)· (φρ.) «ἐπὶ πολὺ τῆς θαλάσσης τῆς χώρας» (= εἰς πολλὴν ἔκτασιν)· ἐπὶ μακρὸν χρόνον· «ἐπὶ πολὺ τῆς ἡμέρας»· «πολλῶ μάλλον» (= πολὺ περισσότερον), «ἐπὶ τὸ πολὺ» (= συνήθως), «πολύ γε» (ὡς βεβαιωτικὸν εἰς ἀποκρίσεις)· (φρ.) «ἀργὸς δὲ καὶ ἀμελής γενήσεται μάλλον αὐτὸς αὐτοῦ; Πολύ γε».

πρόπτωσις (εως), ἡ· «ἡ τῷ φθόγγου πρόπτωσις» (= προφορά, ἐκφώνησις αὐτοῦ).

πρός· (ἐπικ. *προτί*)· ἐκ τῆς προθέσεως «προτί» πρὸ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ φωνήεντος προήλθεν ἡ «πρός». Τὸ συνώνυμον «ποτί» ἐξ ἄλλου θέματος· πρόθεσις κυρία, μονοσύλλαβος, συντασσομένη μετὰ γενικῆς ἢ δοτικῆς ἢ αἰτιατ., προτιθεμένη καὶ ἐπιτιθεμένη· τίθεται καὶ ἐν συντάξει, ὁπότεν πάσχη τμησιν* καὶ παρένθεσιν*, καὶ ἐν συνθέσει, ὡς «προσάπτω», «προσαγγή» κ.λπ. ἐκ τῶν κυρίων προθέσεων, αἱ ὁποῖαι κατὰ πρῶτον ἦσαν ἐπιρρήματα καὶ πολλὰι τούτων ἀπαντοῦν εἰς τοὺς ποιητάς, μόνῃ ἢ πρὸς εὐρίσκεται εἰς τοὺς ἀττικοὺς πεζολόγους μετ' ἐπιρρηματικῆς σημασίας (= προσέτι)· συνήθως εἰς τὰς φράσεις «πρὸς δέ», «καὶ πρὸς», ὡς (φρ.) «πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν»·

// (Συντακτ.) συντάσσεται μετὰ γενικ., δοτικ. καὶ αἰτιατ. καὶ σημαίνει κυρίως τὴν ἀπὸ τόπου κίνησιν, τὴν ἐν τόπῳ στάσιν καὶ τὴν εἰς τόπον κίνησιν.

Α) Μετὰ γενικῆς σημαίνει: 1) τὸν τόπον, «ὥσπερ γὰρ Χαλκίς τῷ τόπῳ τῆς Εὐβοίας πρὸς τῆς Βοιωτίας κεῖται» (Δημοσθένης), 2) καταγωγὴν, «ἐκείνος (Ἀλκιβιάδης) λέγεται πρὸς πατρός μὲν Ἀλκιμεωνιδῶν, πρὸς δὲ μητρός Ἰππονίκου» (Δημοσθένης), 3) κλίσιν πρὸς τὸ μέρος τινός «Καλλίας μοι δοκεῖ πρὸς Πρωταγόραν εἶναι» (Πλάτων), 4) τὸ ἴδιον ἢ προσῆκόν τινος· «οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπον ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι» (= ἴδιον τοῦ τρόπου τοῦ Κύρου) (Ξενοφῶν), 5) ἐν ὀνόματι ἢ πρὸς χάριν τινός (ἐπὶ ὅρκου) «πρὸς παιδῶν καὶ γυναικῶν καὶ θεῶν ἐκτετεῖν ὑμᾶς καὶ ἀντιβολῶ» (Λυσίας), 6) πρὸς ὠφέλειάν τινος «οἰσπονδὰς ποιησάμενος πρὸς Θηβαίων μάλλον ἢ πρὸς ἑαυτῶν ἀπῆλθε» (Ξενοφῶν), 7) τὸ ποιητικὸν αἷτιον (= ὑπό) «αἱ βανανσικαὶ τέχναι ἀδοξοῦνται πρὸς τῶν πόλεων» (Ξενοφῶν), καὶ 8) κρίσιν «δρωμεν δ' ἂν ἀδικον οὐδὲν οὔτε πρὸς θεῶν τῶν ὀρκίων οὔτε πρὸς ἀνθρώπων τῶν αἰσθημένων» (Θουκυδίδης).

Β) Μετὰ δοτικῆς σημαίνει: 1) τὸ πλησίον «Κλέαρχος τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος εἶχε πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ» (Ξενοφῶν), 2) προσθήκης «πρὸς τοῦτο εἰλοντο Ἀδείμαντον» (Ξενοφῶν), καὶ 3) προσήλωσιν (μετὰ τοῦ εἶναι, ἔχειν, γίνεσθαι) «πρὸς τούτῳ τὸν νοῦν ἔχων» (Πλάτων).

Γ) Μετ' αἰτιατικῆς σημαίνει: 1) διεύθυνσιν πρὸς τόπον ἢ πρὸς πρόσωπον, φιλικήν ἢ ἐχθρικήν «(Σικανοὶ) τὰ μέσα καὶ τὰ πρὸς Βορρᾶν τῆς νήσου ἔχουσιν» (Θουκυδίδης), «ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς» (Ξενοφῶν), 2) κίνησιν πρὸς ἔργον «ἀθύμως μὲν ἦλλον ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς

φυλακάς, 3) σκοπὸν «οἱ πολῖται πρὸς ἀνδρείαν ἐπαυδέυθησαν» (Ἰσοκράτης), 4) ἀναφοράν (= ὡς, πρὸς) «(ὁ Σωκράτης ἦν) πρὸς χεμῶνα καὶ θέρος καὶ πάντα πόνους καρτερικώτατος, 5) χρόνον «πρὸ ἡμερῶν ἐγίνετο» (Ξενοφῶν), 6) συμφωνίαν καὶ ἀναλογία «οὐ πρὸς τὸ ἀργύριον τὴν εὐδαιμονίαν ἔκρινον» (Ἰσοκράτης), 7) σύγκρισιν «λῆρος πάντα δοκεῖ εἶναι πρὸς τὸ ἀργύριον ἔχειν» (Ξενοφῶν), 8) τρόπον, ὡς «πρὸς ἀνάγκην» (= ἀναγκαστικῶς), «πρὸς βίαν» (= βιαίως), καὶ 9) ὅριον (= μέχρι) «διέβαινον βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν» (Ξενοφῶν)· // (Δημ.) ἡ πρόθεσις «πρὸς» σημαίνει: α) διεύθυνσιν, π.χ. «πετοῦσε πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ», β) ἀναφορὰν ἢ σχέσιν, π.χ. «ἀνάλογα πρὸς τὴν ἡλικίαν του τὰ εἶπε ἓνα πρὸς ἓνα», γ) τὸ περίπου· (φρ.) «ἀνὰ ἔρθῃς πρὸς τὰ ξημερώματα», δ) τὸν σκοπόν, π.χ. «ἔδωσα τὰ χρήματα πρὸς (= γιὰ) χάρη σου»· (φρ.) «πρὸς Θεοῦ», «ὡς πρὸς αὐτό» (= ὅσο γι' αὐτό)· // ὅταν τίθεται ἐν συνθέσει σημαίνει: α) κίνησιν εἰς τι, ὡς *προέρχομαι*, β) προσθήκην, ὡς *προσκητῶμαι*, *προστίθηναι*, γ) τὸ ἀρμόζον, ὡς *προσῆκω*, δ) τὸ ἐλαφρῶς, ὡς *προσψαύω*, ε) τὸ ἐνάντιον, ὡς *προσπολεμῶ*, καὶ στ) τὸ πλησίον, ὡς *προσοικῶ*, *προσεσχῆς*.

προσαγορεύσεις, (-εως), ἡ· προσφώνησις, προσλαλία, π.χ. «προσαγορεύσεις τιμητικῆς» π.χ. *τῇ σῇ ἀγχινόῳ*, «τῷ ἐλλογμωτάτῳ», «τῷ πανοσιωτάτῳ», «ἡ ὑμετέρα πανοσιότης» κ.λπ.

προσαγορευτικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) (ὡς οὐς.) «τὸ προσαγορευτικόν» (ἐνν. πτώμα) ἢ κλητικὴ πτώσις.

προσαναπαύομαι· τίθεται τούτο ἐπὶ λέξεων ἐντὸς προτάσεως ἢ περιόδου οὐτ' ἀναγκαιῶν οὔτε χρησίμων ἴσως, ἀλλὰ κειμένων πλησίον ἄλλων λέξεων χάριν δεσμοῦ τινος· (φρ.) «ὀνομασίαι τῇ παρεμπιπτούσῃ λέξει προσαναπαυόμεναι» (Διονυσ. Ἀλικ.).

προσαπόδοσις, (-εως), ἡ· (Ῥητορ.) σχῆμα, κατὰ τὸ ὅποιον, ὅταν δύο ἢ περισσότεραι προτάσεις ἀκολουθοῦν ἀλλήλας, παρέχεται ἡ ἀπόδειξις ἢ κατόπιν ἐκάστης προτάσεως ἢ εἰς τὸ τέλος τῆς σειρᾶς.

προσαύξησις, (-εως), ἡ· (Γραμμ.) ἡ πρόσθετος αὐξήσις.

προσαφαιροῦμαι· (Γραμμ.) ὑφίσταμαι ἀφαίρεσιν: ἀ-σταφίς > σταφίς, ἐθέλω > θέλω· (φρ.) «μὴ πῖδηλον τὴν τύχην πολλοῖς ποιῆς» κ.λπ. (δημοτ.) «οὐρε πᾶς τοι», «ἔλα νὰ σὲ δῶ» κ.λπ.

προσγραφή, (-ης), ἡ· ἡ γραφὴ στοιχείου τινὸς πλησίον ἄλλου, ὡς ὅταν τὸ ι τεθῇ πλησίον φωνήεντος (ἀντιθ. ὑπογραφή*), π.χ. "Αἰδης, ἡ ῥῶι ος (ἀντὶ "Αδης, ἡ-ρῶς) (βλ. προσγράφω).

προσγράφω· (ἀντίθετον ὑπογράφω) // (Γραμμ.) προστίθημι παραπλεύρως, πλησίον τινός, ὡς εἰς τὰς διφθόγγους τὰς ἐχούσας μετὰ τὸ πρῶτον φωνήεν τὸ ι, π.χ. αι, οι, υι, ει, ωι: "Αἰδης, "Ωιδεῖον, πατριῶιος, ἡριῶιος, ἥτοι ἔχουν τὸ ι προσγεγραμμένον· ἔχω τὸ «ι» ὑπογεγραμμένον: α, η, ω: ἄδης, ὠδεῖον, πατριῶς, ἡριῶς· «ΤΗΙ ΑΓΙΑΙ» κ.λπ. (βλ. προσγραφή).

προσδιορισμός, (-οῦ), ὁ· (Γραμμ.) «οἱ προσδιορισμοί» εἶναι συμπληρώματα τῆς ἐννοίας τῶν κυρίων ὄρων τῆς προτάσεως (ὑποκειμένου, ἀντικειμένου ἢ κατηγορουμένου).

Οἱ προσδιορισμοὶ τίθενται α) κατ' ἐπεξήγησιν, π.χ. «ὁ Σωκράτης ἐστὶ σοφώτατος πάντων», β) διὰ τῶν παρενθετικῶν προτάσεων, π.χ. «Ἀριστείδης, ὅς ἐπεκλήθη δίκαιος, ἦν πένης», καὶ γ) διὰ πλαγίων πτώσεων, π.χ. «ἡ τιμὴ τοῦ ἀνθρώπου πολυτιμωτάτη ἐστὶ». Ἡ προσδιοριζομένη πρότασις καλεῖται «κυρίᾳ πρότασις», ἡ δὲ προσδιορίζουσα πρότασις καλεῖται «παρενθετικὴ» ἢ «παρεμπιπτουσα»· οἱ δὲ προσδιορισμοὶ εἶναι δύο εἰδῶν: α) ὀνομαστικοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὀνόματα οὐσιαστικὰ ἢ ἐπίθετα ἢ μετοχαὶ ἢ ἐπέχουν θέσιν ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπιθέτου καὶ οἱ ὁποῖοι συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πῶσιν, λέγονται δὲ ὁμοίόπτωτοι, ὡς «Φίλιππος ὁ Μακεδών», «τὸν Δαρεῖον τὸν Βασιλέα», «διδάσκαλον τὸν πεπαιδευμένον», ὅταν δὲ δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πῶσιν, λέγονται ἐτερόπτωτοι, ὡς ὁ «ἄγρὸς τοῦ Περικλέους»· (ὡς γνωστόν, πᾶσα πλαγία πῶσις ἰδιάζει πρὸς ἐξήγησιν σχέσεως), β) ἐπιρρηματικοί, ἥτοι ἢ εἶναι ἐπιρρήματα ἢ ἐπέχουν θέσιν ἐπιρρήματος, ὡς «ἀνῆλθε χθὲς εἰς Ἀθήνας». Οἱ ὁμοίόπτωτοι προσδιορισμοὶ εἶναι ἢ ἀπρόθετοι* καὶ ἢ ἐπεξήγησις*, οἱ ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ καὶ οἱ κατηγορηματικοί (βλ. λς), γ) ἐμπρόθετοι, οἱ ἐκφερόμενοι διὰ πλαγίων ἐμπροθέτων πτώσεων ἢ ἀπρόθετων καὶ ἰσοδυναμοῦντες πρὸς ἐπιρρήματα, π.χ. «ἔκαιον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός».

Γίνονται καὶ προσδιορισμοὶ διὰ τῶν παρενθετικῶν προτάσεων, ἰδίως δι' ἀναφορικῶν, π.χ. «Ἀριστείδης, ὅς ἐπεκλήθη δίκαιος, ἦν πένης».

Οἱ προσδιορισμοὶ διαιροῦνται εἰς δύο τά-

ξεις, α) εἰς διασταλτικούς (διακριτικούς) καὶ β) χαρακτηριστικούς. Διασταλτικοὶ εἶναι οἱ τιθέμενοι πρὸς διάκρισιν τοῦ προσδιοριζομένου ἀπὸ τῶν ἄλλων ὁμωνύμων, συγγενῶν ἢ ὁμοταγῶν, πρὸς τὰ ὁποῖα δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ σύγχυσις, π.χ. «Διονύσιος ὁ Πρεσβύτερος», «ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος», «Κωνσταντῖνος ὁ πορφυρογέννητος» κ.λπ. Χαρακτηριστικοὶ εἶναι δὲ οἱ τιθέμενοι, διὰ νὰ δείξουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἔχει ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ιδιότητα, «ὁ μεγαλοφυῆς Ἀλέξανδρος», «ὁ παλὺμβολος Ἀλκιβιάδης», «ὁ περινούστατος Θεμιστοκλῆς» κ.λπ.

Οὗτοι εἰς τοὺς ποιητὰς ὀνομάζονται «περιγραφικοί», λέγονται δὲ καὶ «κοσμητικοί», ὅταν λαμβάνονται πρὸς κόσμον τοῦ δεχομένου αὐτούς.

Οἱ κοινὸι προσδιορισμοὶ εἶναι ἐπτά: τόπος, χρόνος, ποιόν, ποσόν, τῆς ἀναφορᾶς (κατὰ τι), τὸ αἶτιον, τὸ πρὸς χάριν (τὸ χαριστικόν).

προσδιοριστικός, -ή, -ον· (Γραμμ.) «προσδιοριστικὰ σύνθετα» εἶναι ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ ἕτερον (λ.χ. τὸ α') προσδιορίζει τὸ ἄλλο ἐπιθετικῶς (κατὰ τινα πῶσιν) ἢ ἐπιρρηματικῶς.

Κατὰ τὴν ἀνάλυσιν τοῦ συνθέτου τὸ α' γίνεταί ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ β', ἀγριοπερίστερο (= ἄγριο περιστέρι) ἢ ἐπιρρηματικός, σιγοτραγουδῶ (= τραγουδῶ σιγᾷ) ἢ προσδιορισμὸς μετὰ γενικῆς, κρασοπότηρο (= ποτήρι τοῦ κρασιοῦ) ἢ μεθ' ὁλοκλήρου προτάσεως, ἀνεμόμυλος (= μύλος, ποῦ τὸν γυρίζει ὁ ἄνεμος).

Καὶ εἰς ὅσα μὲν τὸ α' μέρος εἶναι πῶσις τις φανερά, ἢ σχέσις τῶν συνθετικῶν μερῶν πρὸς ἄλληλα εἶναι σαφής, Ἑλλης-

ποντος > Ἑλλήσποντος, νοῦν - ἔχω > νουνεχόντως, πάλαι - γενῆς > παλαιγενῆς κ.λπ., εἰς ὅσα ὅμως τὸ θέμα τοῦ α' συνθετικοῦ παραλαμβάνεται γυμνόν, ἢ σχέσις τῶν συνθετικῶν μερῶν εἶναι ἀδήλωτος καὶ ἐννοεῖται μόνον ἐκ τῆς ἀναλύσεως: θυμολέων, ἀγῆνωρ, λευκώλενος κ.λπ.

προσδοκῶ (-άω) (τι)· (= ἐλπίζω τι, προσδέχομαι, περιμένω τι· στοχάζομαι, νομίζω), (ὡς ἀπλοῦν δὲν εὐρίσκεται, ἀλλὰ μόνον δοκέω, δοκεῖω)· (πρτ.) προσεδόκων, (μέλλ.) προσδοκήσω, (ἀόρ.) προσεδόκησα· (Παθ.) προσδοκῶμαι, (πρτ.) προσεδοκώμην, (ἀόρ.) προσεδοκήθην, (ὑποτ.) προσδοκηθῶ· (φρ.) «ὁ Νικίου οἶκος προσεδοκάτο εἶναι... ἑκατὸν ταλάντων» (Λυσίας) (= ἐνομίζετο ὅτι εἶχεν ἄξιαν...): — προσδοκητός, προσδοκία, προσδοκῆμα, προσδοκίμος (= ἀναμενόμενος), προσδοκήσιμος, προσδοκητέος, ἀπροσδοκῆτος — «προσδοκῶ τινα ἢ τι» (= μετὰ βεβαιότητος περιμένω τινα ἢ τι)· (φρ.) «προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν» (μετ' εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου ἐνεστώτος) (= νομίζω ὅτι)· (φρ.) «οἱ μὲν στρατιῶται προσεδόκων ἀγοντά τι σφίσις ἤκειν» (Ξενοφών)· (μετὰ τελικ. ἢ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου μέλλοντος = ἀναμένω ἢ ὅτι θά...)· (φρ.) «ταυτὸν δὴ προσεδόκων καὶ τότε γενήσεσθαι» (Πλάτων).

προσεκτικός, -ή, -όν· (Ῥητ.) «προσεκτικὸς λόγος», ὁ ἔχων τὴν ἱκανότητα νὰ συγκρατῇ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀκροατοῦ.

προσεξάνισταμαι· (= σηκώνομαι πρὸς τι) (ἢ αὐξήσις μετὰ τὴν γ' πρόθεσιν καὶ πρὸ τοῦ ῥήματος) προσ-εξ-αν-έστην, ὡς

προσ-σφάζω (= σφάζω ἐπάνω εἰς τι)· προσφάζω (= σφάζω ἐκ τῶν προτέρων). προσσχηματισμός, (-οῦ), ὁ· (ἐκ τοῦ πρὸς + σχηματισμός, ὁρθή γραφή διὰ δύο σ, καὶ ὅχι προσχηματισμός (ἐκ τοῦ προσχηματίζω δι' ἐνὸς σ = ὁ ἐκ τῶν προτέρων σχηματισμός)· (Γραμμ.) «δεικτικὸς προσσχηματισμός» ἢ «δεικτικόν» (βλ. καὶ δεικτικά ἀντωνυμίες* καὶ «-ι»)· // ἡ ἐπαύξησις κατὰ συλλαβὴν τῆς καταλήξεως λέξεώς τινος, π.χ. ὄνειρα - ὀνείρατα, βούτυρα - βουτύρατα· // (Γραμμ.) «δεικτικὸς προσσχηματισμός» εἶναι ἡ δι' ἐνὸς ι, λεγόμενου δεικτικοῦ, ἐπαύξησις τῆς καταλήξεως τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπιτείνεται ἐπιπλέον ἡ δεικτικὴ σημασία αὐτῶν, ὡς οὗτος - ι> οὗτοσι = «αὐτὸς ἐδῶ δά», τούτου-ι> τουτουί κ.λπ.· αὐτή, ταυτησί κ.λπ.· οὕτως-ι> οὕτωσί· ὡδὶ κ.λπ.· ὁ τόνος πίπτει πάντοτε ἐπὶ τοῦ μακροῦ δεικτικοῦ -ι, ἐὰν δὲ ὑπάρχῃ πρὸ αὐτοῦ βραχὺ φωνήεν, τοῦτο τὸ φωνήεν ἀποβάλλεται, ὡς τοῦτο-ι> τουτί· ταῦτα-ι> ταυτί· ὅδε-ι> ὀδί. Δεικτικοὶ προσσχηματισμοὶ εἶναι καὶ αἱ συλλαβαὶ -δε, -κα, οἷον ὁ-δε (ὁ-δὶ καὶ ὁδε-δὶ), αὐτί-κα, ἐνθά-δε, πηνί-κα, ὁ-κα κ.λπ.· // εἰς τὰς ἑλλειπσετέρας προσωπικὰς καταλήξεις τῶν ῥημάτων προσετέθη ὁ προσσχηματισμός -ι εἰς δῆλωσιν τοῦ παρόντος: ἐστ-ι, τίθητ-ι (ὅπως λέγεται τουτ-ι).

προστακτικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) ἡ προστακτικὴ (ἐνν. ἔρχλ.) εἶναι μία ἐκ τῶν τεσσάρων ἐγκλίσεων* τῶν ῥημ., διὰ τῆς ὁποίας ἐκφράζεται ἡ ἐπιθυμία τοῦ λέγοντος (κλίσιν αὐτῆς βλ. ῥήμα)· αὕτη τί-

θεται εἰς δῆλωσιν, α) προσταγῆς, π.χ. «ἄπτε, παῖ, λύχρον κᾶκφερε τὸ γραμματεῖον» ('Αριστοφάνης), (δημ.) «αντύσου (ἢ ντυθήτε) γρηγόρα», β) παραινέσεως ἢ προτροπῆς (καὶ μάλιστα πρὸ αὐτῆς τὸ ἄγε, φέρε ἴθι μετὰ τοῦ «δὴ» ἐνίοτε), π.χ. «ἐλευθεροῦτε πατρίδα, ἐλευθεροῦτε δὲ παῖδας, γυναικας» (Αἰσχύλος)· «φέρε δὴ μοι τὸδ' εἰπέ» (Πλάτων)· (δημοτ.) «παιδιὰ σταθῆτε στέρεα, σταθῆτε ἀντρεωμένα», γ) δεήσεως, εὐχῆς ἢ κατάρκας, π.χ. «σῶτερ, σῶσον ἡμᾶς», «χαῖρε, ξεῖνε, παρ' ἄμμι φιλήσεται» ('Οδύσεια)· «καὶ εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὴν εἶπε· χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ» (Κ.Δ.)· «ἔρρε' ἐς κόρακας» ('Αριστοφάνης)· (δημ.) «Χριστέ μας, βλόγα τὰ σπαθιά»· «νὰ μὴν ἰδῆς προκοπήν», δ) συγκαταθέσεως ἢ ἀδιαφορίας, π.χ. «οὕτως ἐχέτω, ὡς σὺ λέγεις» (= ἅς ἔχουν ἔτσι)· (δημ.) «νὰ ἔρθω κι ἐγὼ μαζί σας; Ἐλα»· «Θέλετε, δέντρα, ἀνθήσετε, θέλετε μαραθῆτε», ε) ἀπαγορεύσεως μετὰ τοῦ «μή», π.χ. «μὴ διδασκέτω» (Θουκυδίδης)· (νεοελλ.) «μὴ βλασφημεῖτε τὰ θεῖα», «μὴ ὀμιλεῖτε εἰς τὸν ὁδηγόν», στ) ὑποθέσεως, ἡ ὁποία συνάπτεται διὰ τοῦ «καί», π.χ. «δειξάτω, κἀγὼ στέρξω καὶ σιωπήσομαι» (= ἐὰν δείξῃ στέρξω) (Δημοσθένης)· ἡ ἀπαγόρευσις ἐκφέρεται κατὰ προστακτικὴν μετὰ τοῦ μή καὶ ἐνεστώτος (ἐπὶ διαρκείας) καὶ παρακειμένου χρόνου κατ' ὑποτακτικὴν δὲ ἀορίστου χρόνου (ἐπὶ τοῦ ἄπαξ)· ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου καὶ κατὰ προστακτικὴν ἀορίστου (σπανίως δὲ καὶ τὸ δεύτερον τῆς προστακτικῆς τοῦ ἀορίστου μόνον εἰς τοὺς ποιητάς), π.χ. «μὴ θαύμαζε» (διαρκῶς), «μὴ θαυμάσης»

(ἄπαξ), «μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσης» ('Ισοκράτης), «ῶγαθοι, τὸ πρᾶγμ' ἀκούσατ', ἀλλὰ μὴ κεκράγατε» (Πλάτων), «σὺ δὲ μὴ χόλον ἔνθεο θυμῷ» ('Οδύσεια), «μὴ ψεύσον, ὦ Ζεῦ, τῆς ἐπιούσης ἐλπίδος»· ἀντὶ τοῦ α' προσ. τῆς προστακτικῆς τὸ ὁποῖον ἑλλείπει τίθεται τὸ α' πρόσωπον τῆς ὑποτακτικῆς, π.χ. «λέγω - λέγωμεν»· // ('Ορθογρ.) Τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τῶν ἀπλῶν ῥημάτων τοῦ ἀορ. β' τονίζεται ἐπὶ τῆς παραληγουσῆς, ἢ τῆς προπαραληγουσῆς, π.χ. βάλε, ἄγαγε· ἐξαιροῦνται καὶ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης τὸ εἶπε, ἐλθέ, εὔρε, ἰδέ, λαβέ, κατὰ μαρτυρίαν δὲ τοῦ γραμματικοῦ Χοιροβοσκοῦ ἄττικῶς (ἀντὶ φάγε, πίε) φαγέ, καὶ πιέ, ἀλλὰ πρόσκειται, ἀπλεθε, ἔξευρε, ἐπιδε, παράλαβε, τὸ δὲ β' ἐνικ. τῆς προστακτ. τοῦ μέσου ἀορ. β', ἐὰν μὲν εἶναι πολυσύλλαβον (ἀπλοῦν ἢ σύνθετον) τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης, ὡς λαβοῦ - ἀντιλαβοῦ, γενοῦ - παραγενοῦ, ἐὰν δὲ εἶναι μονοσύλλαβον, ἔχον ὡς α' συνθετικὸν δισύλλαβον πρόθεσιν, ἀναβιβάζει τὸν τόνον ὅχι πέραν τῆς ληγούσης τοῦ α' συνθετικοῦ, π.χ. σχοῦ > παράσχου, σποῦ > ἐπίσπου· αἱ προστακτικαὶ ἰδέ καὶ ἰδοῦ εἰς τὴν νεοελληνικὴν μετετρέπησαν εἰς ἐπιρρήματα καὶ μετέλλαξαν καὶ τὸν τόνον, π.χ. ἰδέ > ἰδε (ἐπιρρημα), ἰδοῦ > ἰδοῦ (ἐπιρρημα).\\

Πολλοὶ ῥηματικοὶ τύποι ἰδίως τῆς προστακτικῆς ἐξηνέχθησαν πάλαι καὶ λέγονται ἄνευ προσωπικῆς καταλήξεως, π.χ. φέρε, λέγε, λαβέ, ἴστη, δέκνυ κ.λπ.· // ἰδιαίτερος τύπος τοῦ β' προσώπου τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου α' τοῦ σχηματιζομένου ἀθεμάτως εἶναι ὁ εἰς -ον λήγων: δεῖξ-ον, νήψ-ον (τοῦ νίζω = νίπτω), πέμ - ψο-ν

κ.λπ., ἀλλὰ ὁ τύπος οὗτος εἰς -ον περιήλθεν εἰς ἀχρηστίαν ἀπὸ πολλοῦ καὶ παρ' ἡμῖν ἐπεκράτησεν ὁ γενικώτερος εἰς ε, π.χ. τίμησε, γράψε κ.λπ.· σφάζεται δὲ μόνον τὸ τοῦ Εὐαγγελίου: ἄρον ἄρον (= βιαιώς, ταχέως)· // κατὰ κανόνα ἡ εὐχὴ ἐκφράζεται διὰ προστακτικῆς ἀορίστου, ἐπειδὴ αἱ εὐχαὶ ἐκφέρονται ἐπὶ ἐκάστοτε προκειμένης ὠρισμένης περιστάσεως καὶ αἰτοῦνται αἱ ἐκπληρώσεις αὐτῶν, π.χ. εὐσαι, ἐπάκουσον, ποίησον, κλυθι, ἐλέησον· ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἐπὶ κλήσις τῆς θείας ἀντιλήψεως εἶναι καὶ διὰ περισσώτερον χρόνον, ὅχι σπανίως καραλαμβάνεται καὶ ἡ προστακτικὴ τοῦ ἐνεστώτος: αἶδε, ἔννεπε, φράζεο καὶ μετὰ τοῦ μή «μὴ γέυεσθε» «μὴ φεῖδεσθε» «μὴ δίδασκε»· // μερικὰ στοιχεῖα τῆς προστακτικῆς ἔνεκα τῆς ἰδιαίτερας φύσεως αὐτῶν κατέστησαν «παρὰ κλεισματικὰ μόρια», δι' αὐτὸ ἐπὶ ἐννοίας παρακλυσματικῆς προτάσσονται τῆς αὐθυποτάκτου λεγόμενης ὑποτακτικῆς, π.χ. ἄγε, ἴθι, δεῦτε, π.χ. ἄγε δὴ σκοπῶμεν (= ἐμπρός, ἔλα...), «ἴθ', ἐκγόνει, σύγκαμνε» (Σοφοκλῆς) κ.λπ.

Πολλάκις ἔχομεν καὶ συμμιλήσεις (= συνθλίψεις, συμπίσεις) τῶν τύπων τῆς προστακτικῆς, π.χ. «βάσκ' ἴθι» (= τρέξε νὰ πᾶς, ἔλα πῆγαινε), «εἰ δ' ἄγε» [τὸ εἰ προστακτ. τοῦ εἵμι], ὡς εἰς τὸ σύνθετον ἔξει ἀντὶ ἔξιθι· (φρ.) «ἔξει τὸν ἀσκήνην λαβών» ('Αριστοφάνης)· κατ' ἄλλους τὸ εἰ ὡς ὑποθ. εἰ, ὑποθετικὸς λόγος κατ' ἑλ-λειψιν τοῦ ῥημ. τοῦ ἡγουμένου, ἦτοι «εἰ δὲ βούλει, ἄγε»· «εἰ δ' ἄγε» (= ἔλα δέ)· // τὰ τρίτα πρόσωπα τῆς προστακτικῆς δὲν ἐκφέρουν ὡς τὰ δεύτερα, εἰς τὰ ὅποια περιέχεται τὸ προστάσσον καὶ προστασσο-

μενον καὶ ταῦτα ὡς παρόντα, κυρίως ἄμεσον προσταγήν, ἀλλ' ἔμμεσον διὰ δευτέρου, ὡς παρόντος, εἰς τρίτον ὡς ἄπόντα ἀποτεινομένην, π.χ. *κατηγορησάτω, λεγέτω* κ.λπ.

Πολλοὶ τῶν παλαιῶν ἐξελάμβανον ὅχι ὁρθῶς καὶ τὰ τρίτα ὡς δευτέρα πρόσωπα. Διαφέρει ἡ προστακτικὴ τῆς εὐκτικῆς κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ μὲν προστακτικὴ δίδει εἰς τὴν ἔκφρασιν τόνον ὑπεροχῆς, ἐνῶ ἡ εὐκτικὴ παρασκευάζει τὸ πρᾶγμα εὐγενικώτερον, π.χ. *«χωροῖς ἄν εἴσω»* (= δύνασθε νὰ εἰσέλθητε) // (Ὁρθογρ.) *πᾶρε, πᾶρτε*· ἡσύχαζε (καὶ ὅχι ἡσύχει κατὰ τὸ ἀντίθετον ἀνησύχει)· αἱ προστακτικαὶ ἀορίστου ἄνευ αὐξήσεως, π.χ. *«ἀνάβαλε τὸ ταξίδιον»*, *«μετάφερε τὰ δέματα»*, *«δροοῖζον - δροοῖζεσθε»*, *«ἀπόρριπον* (νεωτ. ἀπόρριψε) *τὰ περιττὰ»* κ.λπ. // (Δημ.) ἡ προστακτικὴ ἔχει μόνον δύο πρόσωπα, τὸ β' καὶ γ', τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει ἰδιαίτερον τύπον, ἀλλὰ συμπληροῦται διὰ τῆς ὑποτακτικῆς, π.χ. *«ὅς β' ἀφ' η»* ἢ *«ν' ἀφ' η»* ἐνίοτε ὑπάρχει καὶ α' πληθυντικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς, π.χ. *«ἄς φύγωμε»*, *«ἄς πᾶμε νὰ γλεντήσωμε»*· μερικὰ ῥήματα ἔχουν μονολεκτικὸν α' πληθυντικὸν πρόσωπον: *«πᾶμε»* *«φεύγωμε»*· ἐπίσης ἔχει ἰδίους τύπους εἰς τὰ δευτέρα πρόσωπα ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ: ἐνεργητικῆς φωνῆς (ἐνεστώτος): *γράφει - γράφετε*, *δροοῖζει - δροοῖζετε*, (ἀόριστος) *γράψει - γράψετε*, *κρύψει - κρύψετε*, *πλέξει - πλέξετε*, *δροοῖσει - δροοῖστε*, *ἄκουσε - ἀκούστε*· παθητικῆς φωνῆς (ἐνεστώτος): *δένει - δένετε*, *δροοῖζον - δροοῖξεσθε*, (ἀόριστος) *δέσσει - δεθῆτε*, *ντύσσει - ντυθῆτε*, *πλέξον - πλεχθῆτε*, *δροοῖσιν -*

δροοῖσιν· (σπανίως παρακειμένον) *ἔχει γραμμένον*· ἐνίοτε σχηματίζεται καὶ α' πληθυντικὸν πρόσωπον (μονολεκτικῶς) *«πᾶμε»*, *«φεύγωμε»* καὶ (περιφραστικῶς) *«ἄς πᾶμε νὰ φύγωμε»*, *«ἄς κοιμηθῶμε»*, ἀλλὰ καὶ τὰ δευτέρα πρόσωπα τῆς προστακτικῆς ἐκφέρονται διὰ τοῦ «ν' α'» ἢ «ἄς» καὶ ὑποτακτικῆς, π.χ. *«νὰ (ἄς) γράψης, γράφετε»* *«νὰ (ἄς) γράψης, γράψετε»*, *«νὰ (ἄς) κρυφθῆς, κρυφθῆτε»*, *«νὰ (ἄς) ντυθῆς, ντυθῆτε»*· καὶ τὰ ἄλλα πρόσωπα, τῶν ὁποίων δὲν ἔχει ἰδίους τύπους ἡ προστακτικὴ, ἐκφέρονται ὁμοίως, π.χ. *«νὰ (ἄς) γράψης, γράφουν»*· *«νὰ (ἄς) ντύνεσαι, ντύνεσθε»*· *«νὰ (ἄς) ντύνεται, ντύνονται»*· *«νὰ (ἄς) ντυθῇ, ντυθῶν»*· *«νὰ (ἄς) εἶναι γραμμένον»*· πολλῶν ῥημάτων τῆς α' συζυγίας ἡ προστακτικὴ σχηματίζεται ἄνωμάλως: α) εἰς -α, ὅτε (τὸ β' πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος), π.χ. *φεύγει - φευγάτε*, *στέκει - στεκάτε*, (ἀλλὰ συχνότερον: *στάσει - σταθῆτε*), *τρέχει - τρεχάτε*, ὡς καὶ τὸ β' πρόσωπον τοῦ ἀορίστου, π.χ. *ἔλα - ἐλάτε*, *ἀνέβα - (ἀλλά) ἀνεβῆτε*, *κατέβα - κατεβῆτε*, β) εἰς -εις (τὸ β' πρόσωπον τοῦ ἀορίστου) (βρίσκω) *βρέξ, (βλέπω) δέξ, (ἀλλά καὶ «για ἰδέ») (λέγω) πές, (πίνω) πιές*, τὸ δὲ β' πρόσωπο: *βρῆτε, δῆτε* (καὶ *δέστε*), *πῆτε* (καὶ *πέστε*), *πιῆτε* (καὶ *πιέ(σ)τε*)· ἡ προστακτικὴ τοῦ ἐνεστώτος τοῦ πηγαίνω (πάω) σχηματίζεται *πηγαίνει - πηγαίνετε*, τοῦ δὲ ἀορίστου *ἄμε - ἀμέτε*, τοῦ δὲ ἀφίνω ἔχει *ἄσε, ἀσ'* (π.χ. *«ἄσ' το»*) - *ἄστε*· τοῦ δὲ «μπαίνω» καὶ «βγαίνω» σχηματίζεται εἰς -α καὶ εἰς -εις, π.χ. *ἔβγα (καὶ βγές) - βγῆτε*· *ἔμπα (καὶ μπές) - μπῆτε*. Πολλὰ ἀποκόπτε-

ται τὸ τελικόν «ε» τοῦ β' ἐνικοῦ προσώπου τῆς προστακτικῆς κατὰ τὴν συμμορφωσιν, ὅταν ἀκολουθῇ ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία *«τόν, τή(ν), τό»*, ὡς καὶ οἱ τύποι τοῦ ἄρθρου, οἱ ὁποῖοι ἀρχίζουσιν ἀπὸ «τ», π.χ. *«βάλ' τα»*, *«φέρ' το»*, *«κρύψ' το»*, *«βγάλ' τὸ καπέλό σου»*, *«πάρ' τὰ δῶρά σου»* κ.λπ.· ἀποκόπτεται εἰς τὴν προστακτικὴν τὸ τελικόν «ε» πρὸ τῶν ἐγκλιτικῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, π.χ. *«δῶσ' μου»* (ἀρχ. *«δός μοι»*), *«δῶσ' μας»*, *«δῶσ' τους»*· εἰς τὸ β' πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ ἀορίστου ὁ χαρακτήρ «ξ» καὶ «φ» τρέπεται συχνάκις εἰς «χ» καὶ «ψ», π.χ. *«ρίξτε - ρίχτε, ἀλείψτε - ἀλείψτε, σκύψτε - σκύψτε»*· τὸ β' πληθυντικὸν τοῦ ἀορίστου, ἰδίως εἰς τὴν ποιήσιν, συγκόπτεται, π.χ. *«γυρίστε, ἀρχίστε»* κ.λπ.

Ἡ προστακτικὴ ἀναφερομένη εἰς τὸ παρελθὸν δηλοῖ τὸ ἀντίθετον πρὸς τὸ γεγνημένον πραγματικῶς, αὕτη ἡ προστακτικὴ ἐκφέρεται διὰ τοῦ «ἄς» (ἢ «νὰ») καὶ ὀριστικῆς παρατατικῆς καὶ ὑπερσυντελείου, π.χ. *«ἄς πρόσεχε νὰ μὴ παραπέσης»* (= πρόσεχε μή...).

Εἰς ὑποθετικούς λόγους, ὅταν ἐκφέρεται ὁ λόγος μετὰ ζωηρότητος, ἀντὶ τῆς ὑποθετικῆς προτάσεως τίθεται προστακτικὴ, ἡ δὲ ἀπόδοσις, ἡ ὁποία τίθεται καθ' ὀριστικὴν μέλλοντος, συνάπτεται μετὰ τοῦ συνδέσμου «καί», π.χ. *«πᾶρε τὸ φάρμακο καὶ θὰ γίνης καλά»* (= ἐὰν πάρης τὸ φάρμακο)· κανονικῶς ἐκφέρεται ἡ ὑπόθεσις κατὰ προστακτικὴν, ὅταν προτάσσεται ἡ λέξις «μόνον» καὶ δηλοῦται ὁ ἀπαραίτητος ὅρος, ὑπὸ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ γίνῃ τὸ λεγόμενον εἰς τὴν ἀπόδοσιν (τὴν κυρίαν πρότασιν), π.χ. *«δέχομαι νὰ μεταβῶ, μόνο*

νὰ μὲ διατάξετε» (= ἂν μὲ διατάξετε, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὲ διατάξετε). Πολλὰκις λαμβάνεται ἄσυνδέτως ἡ προστακτικὴ τοῦ αὐτοῦ ῥήματος δις ἢ ἡ προστακτικὴ δύο ῥημάτων ἀντιθέτου σημασίας ἀντὶ ἐπιρρηματικῆς ἐκφράσεως, ἵνα δηλωθῇ τὸ συχνὸν καὶ τὸ ἐπίμονον μῆς πράξεως, π.χ. *«τράβα τράβα κόπηκε τὸ σχοινί»* (= διὰ τοῦ πολλοῦ καὶ συχνοῦ τραβήγματος)· *«ἄνοιξε κλείσε χάλασε ἢ κλειδαριά»* (= διὰ τοῦ συχνοῦ ἀνοιγοκλεισίματος)· οὕτω καὶ *«ἄψε σβῆσε»* (= εἰς τὴν στιγμὴν)· αὗται αἱ προστακτικαὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου λαμβάνονται ὡς οὐσιαστικά, π.χ. *«αὐτὸ τὸ σῦρε κι ἔλα δὲ θὰ σταματήσῃ»*· *«δὲν κουράζεσαι μὲ τὸ ἀνέβα κατέβα»*· τοῦτο τὸ β' πρόσωπον τῆς προστακτικῆς δύναται νὰ ἔχῃ ὑποκειμένον ὅχι μόνον τὴν ἀντωνυμίαν τοῦ β' προσώπου (σύ), ἀλλὰ καὶ τὴν ἀντωνυμίαν τοῦ α' προσ. (ἐγώ), π.χ. *«φώναξε ἐσύ, φώναξε ἐγώ, δὲν φέρομεν ἀποτέλεσμα»*, *«καὶ τὸ φάγε πιὲ καλὸ εἶναι καὶ τὸ δὲς παρηγοριά»* (βλ. ῥῆμα) // πολλὰκις προτάσσονται ἰδίως εἰς τὸ δεῦτερον πρόσωπον τῆς προστακτικῆς παρακλευστικά μόρια, τὰ ὁποῖα δηλοῦν προτροπὴν, ὡς τὸ *ἔλα, γιά, (γεια*)* (βλ. εἶα), *ἐμπρός, αἴντε* κ.λπ., π.χ. *«ἔλα δίνε του»*, *«γιά φαντάσου»*, *«ἐμπρός πηγαίνετε»*, *«αἴντε σὸν ἔξω ἀποδῶ»*.

προσυλογισμός, (-οῦ), ὁ· (Λογ.) ἐπισυλλογισμός*· (ῥ.) προσυλλογίζομαι.

προσυναπάντησις, (-εως), ἡ· (Ῥητορ.) ῥητορικὸν σχῆμα, ἄλλως χιαστόν*, κατὰ τὸ ὁποῖον, ἐνῶ προηγῶνται δύο ὀνόματα, τὰ οἰκεία αὐτῶν ἐπίθετα ἐναλλάσσουσιν.

προσπακούω· (= ὑπονῶ τι προσέτι, ἐν-

νοῦ τι, ὅπερ δὲν ἀναφέρεται ῥητῶς), π.χ. (φρ.) «εἰς διάφορα προσυπακούεται τό, Σὸς εἰμί».

πρόσφατος, -ος, -ον· (<*φένω = φονεύω) (= νεοσφαγμένος, (μτφ.) νωπὸς κν. φρέσκος)· (φρ.) «πρόσφατον γεγονός».

πρόσφυμα, (-ατος), τό· τὸ προσφύμενον· // (Γραμμ.) γράμμα ἢ γράμματα προστιθέμενα μεταξύ ῥίζης καὶ καταλήξεως τῶν ὀνομάτων πρὸς σχηματισμὸν τῶν παραγωγικῶν καταλήξεων ἢ εἰς τὴν ῥίζαν ὠρισμένων ῥημάτων πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικού, ὡς *φυσι-κό-ς, ἰα-τρό-ς, γρα-φεύ-ς, γραπ-τό-ς, κόπ-τ-ω* κ.λπ. (τὸ κο, τρο, φευ, το, τ, εἶναι προσφύματα (πρβλ. ἐπιθημα) (ἀντιθ. πρόθημα*)).

Ὁρισμένα προσφύματα κατὰ τὴν σημασίαν προσεγγίζουν πρὸς τὰς πτωτικὰς καταλήξεις προσκολλώμενα εἰς τὸ θέμα ἀπ' εὐθείας· ταῦτα εἶναι τὰ δηλωτικά: α) (στάσεως ἢ ἡρεμίας) εἰς -ι, -θι, -σι(ν): *Μαραθῶν-ι, χαμαί-ι, ἄλλο-θι, Ἀθήνη-σι*, β) (ἐκκινήσεως) -θεν: *πανταχό-θεν, Ἀθήνη-θεν* κ.λπ. (καὶ χρονικῶς) *ἔω-θεν* (καὶ τὰ νεώτερα *ἀνέκαθεν, παλαιόθεν*), γ) (κατευθύνσεως) -σε, -δε, -ζε (<-σ-δε): *ἄλλο-σε, Μεγαρά-δε, (Ἀθήνας-δε)* > *Ἀθήνα-ζε* κ.λπ.

Προσφύματα διάφορα ὑπάρχουν οὐσιαστικῶν: -ευ-> *βασίλεύς, ἱππεύς*, -τειρα <*τερ-ja> *σάτειρα* κ.λπ., ἐπιθέτων -ικο-> *ἱππ-ικό-ς* κ.λπ., ἐπιρρημάτων -δον> *ἀναφαν-δόν, -δην> συλλήβ-δην* κ.λπ. καὶ ῥημάτων -οω> *γεφυρώω, -αινω> θερ-μαίνω* κ.λπ.

προσφωνηματικός, -ή, -όν· (Ῥητορ.) «προσφωνηματικὸς λόγος» ὁ ἐ-

πιτήδειος εἰς τὸ προσφωνεῖν τινα· // «πτωσιοειδῆ προσφύματα» (βλ. κλίσις* β'). Ὁ Ὅμηρος μεταχειρίζεται τὰ προσφύματα *φι(ν), θι, θεν, δε, ι* πρὸς δήλωσιν διαφόρων πτωτικῶν σχέσεων, α) τὸ κατ' ἀρχὰς ὀργανικὸν πρόσφυμα *φι(ν)* ἀναπληροῖ τὴν κατάληξιν τῆς γεν. καὶ δοτ. ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, 1) εἰς τὴν α' κλίσιν (η-φι) εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμόν, π.χ. «Ἐκτωρ ἦφι βίηφι πιθήσας ὤλεσε λαόν», «εὐνήφι» 2) εἰς τὴν β' κλίσιν (ο-φι), π.χ. «ἐκ πασσαλόφιν», «Θεόφιν μῆστωρ ἀτάλαντος», 3) εἰς τὴν γ' κλίσιν (εσ-φι) ἐξ οὐδετέρων εἰς -ος, «κατ' ὄρεσφι», «παρ' ἵπποισι καὶ ὄχεσφι», β) τὸ -θι ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν ἐρώτησιν *π ο ὖ*; (ἐν στάσει): *ἄλλοθι, οἶκοθι, κηρόθι* (= ἐν τῇ καρδίᾳ), ἐνίοτε κεῖται καὶ ἡ πρόθεσις «π ρ ὀ» μετὰ τοιούτων τύπων, ὡς μεθ' ἀπλῆς γενικῆς: «οὐρανόθι πρό», γ) τὸ -δε ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν ἐρώτησιν *π ο ἰ*; δηλοῦν τὴν εἰς τόπον κίνησιν καὶ προσκολλώμενον εἰς αἰτιατικὴν, πρὸ τῆς ὁποίας ἀναπληροῖ κατὰ τινα τρόπον τὴν πρόθεσιν «εἰς»: «ὄνδε δόμενδε», (θύρασδε) «θύραζε», δ) τὸ -θεν ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν ἐρώτησιν *π ὴ*· -θεν, ἀναπληροῖ ἐνίοτε τὴν κατάληξιν τῆς γενικῆς, ἔνεκα τούτου τίθεται μετ' αὐτοῦ πρόθεσις: «οὐρανόθεν» ἢ «ἐξ οὐρανόθεν», «Κρήτηθεν», «ἔμμεθεν» (= ἐμοῦ), «ἀπὸ Τροίηθεν», ε) τὸ τοπικὸν -ι εὐρίσκειται εἰς τὰ ἐπιρρήματα: *οἶκοι, Πυθοί, χαμαί*, δηλοῖ δὲ τὴν ἐν τόπῳ στάσιν (π ο ὖ); ὡς καὶ τὸ -θι: Προστίθεται πολλάκις ἡ κατάληξις -σε εἰς ἐπιρρήματα, ὡς ἡ -δε ἐπὶ ὀνομάτων δηλοῦσα κίνησιν: *κεῖσε, ὑπόσε, τηλόσε*.

προσχηματισμός, (-οῦ), ὁ· (ἐσφαλμ.)

(βλ. προσχηματισμός).

πρόσχωρος, -ος, -ον· (χώρος)· (= ὁ πλησιόχωρος)· πρόσχορος -ος, -ον (= ὁ ἀνήκων εἰς τὸν χορόν).

προσψοδία, (-ίας), ἡ· ἡ ποικιλία τοῦ τόνου τῆς φωνῆς· // (Γραμμ.) (κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν) τὸ νὰ προσφέρῃ τις τὰς λέξεις συμφωνῶς πρὸς τοὺς τόνους, τὰ πνεύματα ἢ τὴν ποσότητα τῶν συλλαβῶν· αἱ προσψοδαί εἶναι ἐπτά, ἦτοι (τόνοι): ὀξεῖα, βαρεῖα, περισπωμένη· (πνεύματα): δασεῖα, φιλή (χρόνοι): μακρά, βραχεῖα· κυρίως προσψοδαί εἶναι ἡ ἀπόστροφος*, τὸ ὑφέν* καὶ ἡ ὑποδιαστολή*· // (Μετρ.) ἡ ποσότης τῶν συλλαβῶν, ἦτοι ὁ μακρὸς ἢ βραχὺς χρόνος αὐτῶν, ὅστις ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῶν ἀρχ. ἑλλ. καὶ λατιν. μέτρων· // Γραπτὰ σημεῖα ἐπὶ τῶν διαφόρων συλλαβῶν λέξεων δηλοῦντα τὴν προφορὰν αὐτῶν ὡς ['] δασεῖα*, ['] φιλή*, ['] ὀξεῖα*, ['] βαρεῖα*, ['] περισπωμένη* (βλ. τόνοι, πνεύματα) ['] βραχύ, ['] μακρόν.

προσψοδιακός, -ή, -όν· ὁ ἀνήκων ἢ ἀναφερόμενος εἰς τὴν προσψοδίαν*· // (Μετρ.) «προσψοδικὰ μέτρα» (ἀντιθ. τονικά) τὰ βασιζόμενα ἐπὶ τῆς ποσότητος τῶν συλλαβῶν· «τὰ προσψοδικὰ»: βραχύ ['], μακρόν ['], (ἄλλο προσοδιακόν*).

προσωπικός, -ή, -όν· (Γραμμ.) «προσωπικὸν ῥῆμα» ἦτοι τὸ ῥῆμα τοῦ ὁποίου ἡ διάθεσις δηλοῦται μετ' ἐννοίας ὑποκειμένου, ὡς *παιδεύω* (ἐγώ), *παιδεύεις* (σύ) κ.λπ., ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ «ἀπρόσωπὸν ἢ τριτοπρόσωπον ῥῆμα», τοῦ ὁποίου ἡ διάθεσις δηλοῦται ἄνευ ἐννοίας ὑποκειμένου, ὡς *προσῆκει* (δυνατὸν ἐμοὶ ἢ σοὶ ἢ οἷ = αὐτῷ)· // (Γραμμ.)

«προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι»· αἱ ἀντωνυμίαι* αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τρία πρόσωπα τοῦ λόγου, ἦτοι τὸ ὁμιλοῦν (ἐγώ), τὸ πρὸς ὃ ἀποτείνεται ὁ λόγος τοῦ ὁμιλοῦντος (σύ) καὶ τὸ περὶ οὗ γίνεται ὁ λόγος (αὐτός, ἐκεῖνος)· // «προσωπικά» λέγονται τὰ οὐσιαστικά, τὰ παραγόμενα ἐξ ἐτέρων οὐσιαστικῶν καὶ δηλοῦντα διαφόρους σχέσεις πρὸς τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου· ταῦτα εἶναι εἰς -ευ-ς, -τη-ς, -ε-της, -η-της, -ι-της, -ω-της, ι-ω-της, π.χ. *ἵππος> ἱππεύς* [τινὰ τῶν εἰς -ευ-ς δὲν δηλοῦν πρόσωπον, ὡς *δόναξ> δονα-κεύς*], *πόλις> πολί-της, οἶκος> οἰκέ-της, κώμη> κωμή-της, ὄπλον> ὀπλ-ίτης, τόξον> τοξό-της, στρατιὰ> στρατι-ώτης, νῆσος> νησ-ιώτης*· // «προσωπικαὶ καταλήξεις*».

πρόσωπον, (-ου), τό· (Γραμμ.) εἶναι ὁ τύπος, τὸν ὁποῖον λαμβάνει τὸ ῥῆμα πρὸς δήλωσιν τοῦ προσώπου τοῦ λόγου. Εἶναι δὲ τὰ πρόσωπα τρία: *π ρ ὠ τ ο ν*, ὁ λέγων, ὁ ὁμιλῶν· *δ ε ὕ τ ε ρ ο ν*, ὁ πρὸς ὃν ἀποτείνεται τις· *τ ρ ῖ τ ο ν*, ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος. Τὸ πρόσωπον δὲν εἶναι παρεπόμενον μόνον τῶν ῥημάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν· ἄλλο τὸ γένος* καὶ ἄλλο τὸ πρόσωπον, διότι εἰς ἕκαστον πρόσωπον παρέχονται καὶ τὰ τρία γένη· «ἐγώ» (ἄρρεν, θῆλυ, οὐδέτερον), «σύ» (ἄρρεν, θῆλυ, οὐδέτερον) κ.λπ. Περὶ τῆς συντάξεως ῥημάτων καὶ ὑποκειμένων (βλ. ῥῆμα).

προσωποποιία, (-ας), ἡ· (Ῥητορ.) σχῆμα ῥητορικὸν διανοίας, κατὰ τὸ ὁποῖον παρίστανται τὰ ἄψυχα ὡς ἔμψυχα, ἦτοι ἀποδίδεται ζωὴ καὶ ἐνέργεια εἰς τὰ ἄψυχα, π.χ. *ᾄχετο κῆλα θεοῖο*· (Ἰλιάς), «ἐνίοτε

τὸ ξίφος ἐγχειρίζεται εἰς ἡμᾶς πρὸς ἀνθρωποκτονίαν παρὰ τῶν νόμων αὐτῶν» (Κικέρων), (ἐνταῦθα προσωποιοῦνται εὐστόχως οἱ νόμοι) (δημοτ.) «ἡ γῆ διψᾷ· «γυρίζει ὁ γέρο - Ὀλυμπος καὶ λείει τοῦ Κισσάβου»· «ἀρχίσανε τὸν πόλεμον τὰ βροντερὰ τουφέκια» (ἦτοι οἱ κλέφτες μετὰ βροντερὰ τουφέκια) (ἄλλως ἀντίφρασιν*)· //κατὰ προσωποποιῶν ἔχομεν καὶ κύρια ὀνόματα ἐξ οὐσιαστικῶν, ὡς ἡ ἀγάπη > ἡ Ἀγάπη, ἡ ἐλπίς > ἡ Ἐλπίς, ἡ σοφία > ἡ Σοφία κ.λπ.

προτακτικός, -ή, -όν· ὁ προτασσόμενος· ἦτοι ὁ εἰς τὴν ἀρχὴν μερικῶν λέξεων προστιθέμενος· // (Γραμμ.) «τὰ προτακτικά» ἢ «προτακτικὰ φωνήεντα» εἶναι τὰ τῶν διφθόγγων πρῶτα φωνήεντα, ὡς ἐπὶ τῶν διφθόγγων αἰ, εἰ, οἰ, υἰ, α, η, ω, προτακτικὰ τῶν ὁποίων εἶναι τὸ α, ε, ο, υ, α, η, ω τὰ δεύτερα καλοῦνται ὑποτακτικὰ καὶ εἶναι τὸ ι (ἢ εἶναι προσγεγραμμένον εἰ, οἰ, υἰ ἢ ὑπογεγραμμένον α, η, ω) καὶ τὸ υ· // «προτακτικὸν ἄρθρον*»: ὁ, ἡ, τό, οἱ, αἱ, τά· // (δημοτ.) «προτακτικά» (βλ. πρόταξις).

πρόταξις, (-εως), ἡ· εἰς τινος τῶν λέξεων προστίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν φωνήεντα, συνήθως τὸ α, τὸ ὁποῖον λέγεται προτακτικόν, π.χ. βδέλλα > ἁ-βδέλλα, μασχάλη > ἁ-μασχάλη, στάχυ > ἁ-στάχυ, χεῖλι > ἁ-χεῖλι, ταίγγανος > Ἀταίγγανος, ῥαῖος > ἁ-ραῖος, καὶ σκιά > ἡσκίος (ἢ ἱ-σκίος) κ.λπ.

πρότασις, (-εως), ἡ· (Γραμμ.) μικρότατος λόγος, διὰ τοῦ ὁποῖου δηλοῦται τέλειον-διανόημα, ἦτοι πρότασις εἶναι ἡ διὰ λόγου ἢ γραφῆς κρίσις· μία ἢ καὶ περισσό-

τεραι προτάσεις ἀποτελοῦν τὸν λόγον· αἱ προτάσεις εἶναι:

α) ἀπλᾶ, ἦτοι περιέχουν ἓν μόνον ῥῆμα καὶ δηλοῦν ἓν μόνον νόημα· ἀναγκαῖοι ὅροι (λέξεις) αὐτοῦ εἶναι δύο: «ὑποκείμενον» καὶ «κατηγορήμα» (ἄλλως ῥῆμα), «ὁ Σωκράτης σωφρονεῖ», ἢ «τρεῖς: ὑποκείμενον» «συνδετικόν» καὶ «κατηγορούμενον», «ὁ Σωκράτης ἐστὶ σώφρων»· Ἡ ἀπλῆ πρότασις μετὰ δύο ὁρων, τῶν ὁποίων ὁ ἕτερος εἶναι μονολεκτικὸν κατηγορήμα, λέγεται «συνεπτυγμένη», διότι εἰς τὸ κατηγορήμα αὐτῆς «σωφρονεῖ» εἶναι συνηνωμένα τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου καὶ τὸ συνδετικόν, π.χ. (σωφρονεῖ = εἶναι σώφρων), μετὰ δὲ τριῶν «ἀνεπτυγμένη» (ἢ ἐπιηξημένη). Αἱ συνεπτυγμέναι προτάσεις πολυλάκις γίνονται ἀναπεπτυγμέναι, π.χ. ἀντὶ «οἱ πρόγονοι ἐμεμαθήκεσαν ἐργάζεσθαι», «οἱ πρόγονοι μεμαθηκότες ἦσαν ἐργάζεσθαι» (Ἰσοκράτης).

β) «σύνθετοι» (μᾶλλον σύνθετοι), ἦτοι περιέχουν περισσότερα ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα καὶ δηλοῦν περισσότερα νοήματα, π.χ. «φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ» (Πλάτων), «ἐγὼ ὑμῖν φίλος καὶ σύμμαχος ἐγενόμην» (Ξενοφών)· αἱ προτάσεις εἶναι κύριαι καὶ δευτερεύουσαι. Αἱ κύριαι συνείρονται (παράτασσονται) κατὰ δύο τρόπους: 1) παρατίθεται ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην ἄνευ οὐδενὸς συνδέσμου (σχῆμα ἀσύνδετον*), π.χ. «παύσομαι κατηγορῶν ἀκηκόατε, ἐοράκατε, πεπόνθατε, ἔχετε, δικάζεσθε» (Λυσίας), 2) συνδέονται κατὰ παράταξιν, ἦτοι μετὰ παρατακτικῶν συνδέσμων (συμπλεκτικῶν, διαζευκτικῶν, ἀντιθετικῶν, τοῦ αἰτιολογικοῦ γὰρ καὶ τῶν

συμπερασματικῶν πλὴν τοῦ ὡς καὶ ὥστε καὶ ἐφ' ᾧ, ἐφ' ᾧτε, ἐνίοτε δὲ καὶ τοῦ αἰτιολ. ἐπεὶ καὶ ὡς [ὁ «ἐπεὶ» κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς διηγήσεως εἶναι ἐπεξηγηματικός· (φρ.) «ἐπεὶ ὁ γε ἀποθανὼν πελάτης τις ἦν ἐμός (= λοιπὸν ὁ φονεὺς ἦτο...), καὶ ὡς ἐγεωργοῦμεν ἐν τῇ Νάξῳ, ἐθήτευσεν ἐκεῖ παρ' ἡμῖν»]], π.χ. «ὕπ' ἐμοῦ νυνὶ εἰκότως μισεῖται ὑπὸ τε ὑμῶν δικαίως τιμωρηθήσεται (Λυσίας), «χερῶ τοῖς εἰρημένοις ἢ ζῆτει βελτίῳ τούτων» (Ἰσοκράτης) κ.λπ. Δευτερεύουσαι καθ' ὑπόταξιν ἢ ὑποταγεῖς, ὅταν εἰσάγωνται διὰ τῶν συνδέσμων τῶν αἰτιολογικῶν πλὴν τῶν διὰ τοῦ γάρ, καὶ ἐνίοτε διὰ τοῦ ἐπεὶ καὶ ὡς ἐκφερομένων, τῶν τελικῶν, τῶν συμπερασματικῶν ὡς καὶ ὥστε τῶν χρονικῶν, εἰδικῶν, ὑποθετικῶν καὶ ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημ. ἢ εἶναι ἐνδοτικαὶ καὶ ἐρωτηματικαί· (βλ. ἔλλειψις, βραχυλογία), π.χ. «λέγει ὅτι ἤκουσιν αὐτῷ ἄγγελοι» (Ξενοφών), «εἰ θέλεις, δίδαξον» (Σοφοκλῆς) κ.λπ. Αἱ προτάσεις αἱ εἰσαγόμεναι μετὰ τὴν τελείαν, ἄνω τελείαν ἢ ἐρωτηματικόν, διὰ συμπερασματικῶν συνδέσμων ὡς, ὥστε [τοῦτο τὸ «ὥστε» εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου δηλοῖ ἰσχυρὸν συμπέρασμα (φρ.) «Ὡστ' (=ἐπομένως, λοιπόν) εἴ με τόξων ἐγκρατὴς αἰσθήσεται, ὅλῳ καὶ σὲ προσδιαφθερῶ ξυνών»] καὶ ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν κατ' ἐξαιρέσιν εἶναι κύριαι [εἰς ταύτας τὰς ἀναφορικάς προτάσεις ἢ ἀντωνυμία ὅς (ἦ, ὅ) ἰσχυρὰ μετὰ τὴν δευτερεύουσαν «οὗτος» μετὰ τινος παρατακτικοῦ συνδέσμου καί, ἀλλά, δὲ κ.λπ., π.χ. (φρ.) «ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλυνον καὶ ἤκον ταχύ· ὦ καὶ δῆλον ἦν (= τοῦτω δὲ καὶ δῆλον ἦν) ὅτι

ἐγγὺς που ἦν βασιλεὺς» (Ξενοφών)] (βλ. χρονικά*, αἰτιολογικά* κ.λπ. προτάσεις)· πρότασις, ἡ ὁποία σημαίνει τέλειον νόημα καὶ εἰς τὸ τέλος στίζεται διὰ τελείας καλεῖται περίοδος· ἡ ἀπλῆ πρότασις εἶναι· α) ἀδιόριστος, μὴ ἔχουσα διοριστικὰς λέξεις, β) διωρισμένη, ἦτοι ὅταν περιέχῃ καὶ διοριστικὰς λέξεις· καλεῖται δὲ ἡ πρότασις πολλαπλῇ, ὅταν ἀποτελεῖται ἐξ ἐνὸς ῥήματος, περιέχει δὲ πολλὰς ὁμοῦ ἐννοίας, ἦτοι πολλὰ ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα, «Σωκράτης, Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης ἦσαν σοφοί»· // (εἰς τὸν ὑποθετικὸν λόγον) ὑποθετικὴ πρότασις· ἡ ὑπόθεσις ἄλλως «τὸ ἡγούμενον», πρὸς τὴν ὁποίαν ἀνταποκρίνεται ἡ ἀπόδοσις· // ἡ πρότασις κατὰ τὸ ἰδιαίτερον αὐτῆς περιεχόμενον εἶναι: α) ἀποφαντικὴ ἢ κρίσεως, «ὁ ἐργάτης ἐργάζεται» (δημοτ.) «ὁ Ἀνδρέας εἶναι ἀρρωστος», β) ἐπιθυμίας «στέργε τὰ παρόντα, ζῆτει τὰ βελτίω»· (δημοτ.) «ἄς πηγαίνουμε τώρα», γ) ἐρωτηματικὴ, «ἔστι ὁ Σωκράτης σοφός;», καὶ δ) ἐπιφωνηματικὴ «ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος»· (δημοτ.) «νὰ ἔλθω αὐριο;»· // (Λογ.) ἡ πρότασις εἶναι: α) κατὰφατικὴ, ὅταν δι' αὐτῆς δηλοῦται ὅτι ὁ λέγων βεβαίῳ ἢ ἀποδέχεται τι, π.χ. «ὁ Ἀνδρέας εἶναι φρόνιμος», καὶ β) ἀποφατικὴ ἢ ἀρνητικὴ, ὅταν δι' αὐτῆς δηλοῦται ὅτι ὁ λέγων δὲν ἀποδέχεται ἢ ἀποκρούει τι, π.χ. «ὁ Παῦλος δὲν εἶναι φρόνιμος»· // (Λογ.) πρότασις εἶναι κρίσις ἑξαγγελλομένη διὰ λέξεων, λέγεται δὲ καὶ ἀποφανσις καὶ ἀποφατικὸς λόγος· Πᾶσα πρότασις ἐν εἶναι κρίσις, διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν ἢ πρότασις ἔχει εὐρυτέραν ἑννοίαν, ἀφ' ἑτέροι δὲν ὑπάρχει εἰς

πάσαν πρότασιν ἀπόφανσις περὶ τῆς ἀλήθειας ἢ τοῦ ψεύδους, τὸ ὁποῖον, εἶναι τὸ κύριον χαρακτηρισμὸν τῆς κρίσεως. Κρίσεις εἶναι αἱ προτάσεις αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὁριστικὴν, αἱ δὲ εὐκτικάι, προστακτικάι καὶ ἐρωτηματικάι δὲν εἶναι καθολοκληρίαν κρίσεις, λέγομεν καθολοκληρίαν, διότι ὑπάρχουν καὶ προτάσεις εὐχῆς, ἐπιθυμίας, προσταγῆς, παρακελεύσεως ὡς καὶ ἐρωτηματικάι, αἵτινες δὲν εἶναι κρίσεις κατ' ἀλήθειαν, π.χ. «μὴ ζῆν μετ' ἀμουσίας» (= ἐπιθυμῶ νὰ μὴ ζῶ μετ' ἀμουσίας).

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ὀνομάζει κρίσεις μόνον τὰς ἀποφάνσεις, ἐνῶ «πρότασις ἐστὶ λόγος καταφατικὸς ἢ ἀποφατικὸς κατὰ τινος» (Ἀριστοτέλης). Εἰς τὸν ἀπλοῦν κατηγορικὸν συλλογισμόν:

Τῶν πλανητῶν αἱ τροχιαὶ εἶναι ἐλλείψεις.
Ὁ Ποσειδῶν εἶναι πλανήτης·

Τοῦ Ποσειδῶνος ἄρα ἡ τροχία εἶναι ἔλλειψις.

Αἱ μὲν δύο πρώται τῶν κρίσεων τούτων ὀνομάζονται προτάσεις καὶ προκείμεναι, ἡ δὲ τρίτη, ἡ ἐκ τούτων παραγομένη, καλεῖται συμπέρασμα. Ἐκ τῶν δύο προκειμένων ἢ α' ὀνοράζεται «μεῖζων πρότασις», ἡ δὲ δευτέρα «ἐλάσσων πρότασις» καὶ αἱ τρεῖς ὁμοῦ καλοῦνται «στοιχεῖα τοῦ συλλογισμοῦ».

πρωτοῦ· (ἐπίρρ.) (= πρὶν νά), ἐκ τῆς φράσεως «πρὸ τοῦ» μετ' ἀπαρεμφάτου, π.χ. «πρὸ τοῦ φαγεῖν»· (μτγν.) συντάσσεται μετὰ ῥήματος, π.χ. «πρὸ τοῦ ἔλθω, νὰ εἶσαι ἔτοιμος».

προφορά, (-ας), ἡ· ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον προφέρει τις φθόγγους ἢ λέξεις· ἄρθρωσις φθόγγων ἢ λέξεων // «ὁ κατὰ

προφορὰν λόγος» ἢ ὁ «ἐν προφορᾷ λόγος» (ὁ προφορικὸς λόγος*)· // ἡ παράδοσις τῆς προφορᾶς εἶναι διττή, προφορική (ἡ ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατήσασα) καὶ ἡ γραπτὴ ἡ κατισχύσασα εἰς τὴν Ἑσπερίαν, ἥτις στηρίζεται εἰς τὰ γραπτὰ ἀρχαῖα μνημεῖα καὶ συνηθίζεται σήμερον καὶ τὴν ὁποίαν δὲν ἐπενόησεν, ἀλλὰ συστηματικῶς ὑπεστήριξεν ὁ Ἑρασμος, ὅθεν «ἐρασμικὴ προφορά» (βλ. ἐρασμικός). Καὶ αἱ δύο αὗται θεωροῦνται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον εἶναι πλημμελεῖς.

προφορικὸς, ἡ, -όν· ὁ ἐκφερόμενος διὰ ζώσης φωνῆς, διὰ προφορᾶς* (ἀντίθ. ἔγγραφος, γραπτὸς ἢ ἐνδιάθετος λόγος) (βλ. λόγος).

προφῶδός, (-οῦ), ὁ· (ῶδῃ) προοίμιον· // στίχος βραχὺς πρὸ μακροῦ, (ἀντίθ.) ἐπωδός.

πρώην· (ἐπίρρ.) (ἐκ τοῦ πρώην ἐξυπακ. τοῦ «ῶραν») (= προχθές, ἐνῶ «τέως» (= ἐντεῦθεν τοῦ προχθές) (= μέχρι πρὸ ὁλίγου), π.χ. «οὗτος ἦτο πρώην μαθητὴς γυμνασίου, τέως φοιτητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ».

πρωθύστερος, -ος, -ον· ὁ προτασσόμενος ἄλλου τινὸς ἀντὶ κανονικῶς νὰ ἔπεται τούτου // (Συντ.) (οὐσ.) «πρωθύστερον τόν» σχῆμα λόγου, κατὰ τὸ ὁποῖον προτάσσεται κατὰ τὴν σύνταξιν τὸ φύσει ὑστερον (ἄλλως ὑστερόπρωτον, ὑστερον πρότερον ἢ ὑστερολογία), διὰ τούτου τοῦ σχήματος ἐξάιρεται ἡ ἔννοια τοῦ προτασσομένου ὡς σπουδαιότερου· «τὴν Ἑρεχθέως τροφὴν καὶ γένεσιν» (Ξενοφ.), «Ἀθήνην θρέψε τέκε ζεῖδωρος ἄρσουρα» (Ἰλιάς)· (δημ.) «περίμενε νὰ βάλῃ τὰ παπούτσια μου καὶ τὶς κάλτσες μου», (ἥτοι

νὰ βάλῃ τὰ παπούτσια μου, ἀφοῦ βάλῃ τὶς κάλτσες μου)· «γίνεσαι Τούρκος, Διᾶκό μου, τὴν πίστι σου ν' ἀλλάξῃς»· «τὸ παιδί μου νὰ μεγαλώσῃ νὰ θραπῇ καλὸ παιδί νὰ γίνῃ» (ἀντὶ «νὰ τραπῇ καὶ νὰ μεγαλώσῃ» κ.λπ., (ἐπίρρ.) πρωθυστερῶς // (Λογ.) (βλ. λήψις) «τὸ πρωθύστερον», εἰς τὸ ὁποῖον λαμβάνεται ὡς ἀποδεικτικὸς λόγος πρότασις, τῆς ὁποίας ἡ ἀλήθεια εἶναι ἐπακολούθημα τῆς ἀποδεικτέας προτάσεως. Οὕτως ἐνίοτε ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐλεύθερος, διότι εἶναι αἱ πράξεις αὐτοῦ καταλογισταί, ἐνῶ τὸ καταλογιστικὸν εἶναι ἐπακολούθημα τῆς ὑπάρξεως τῆς ἐλευθερίας.

πρωῖ (ἀπτ. πρῶ)· (ἀντίθ. ὀψέ) (= ἐνωρίς, πρῶϊ)· (παραθ.) πρῶϊαίτερον ἢ πρῶϊαίτερον, πρῶϊαίτατα· (μτγν.) πρῶϊτερον ἢ πρῶϊτερον, πρῶϊατα, πρῶτατα.

πρών, (πρῶνος καὶ πρωνός)· (ἐπικ. πρῆών, (-ῶνος), ὁ καὶ μτγν. ποιητ. πρεών, (-όνος) ὁ· (δοτ.) τῷ πρῶνι, διότι τοῦτο εἶναι συνηρημένον ἐκ τοῦ πρεών ἢ πρῆών) (= τὸ προεἶχον μέρος, τὸ ἀκρωτήριον).

Πρωσσία, (-ίας), ἡ· (Preussen) διὰ δύο σσ, ἐνῶ Ῥωσία δι' ἐνός σ (ἡ χώρα τῶν Ῥώς)· οἱ Ῥῶς ἐπιδρομεῖς ἐκ Σουηδίας ὀρμώμενοι (Ῥῶς-λάγγεν ἢ Rudsji ἢ Russj = κωπηλάται) (θ'. αἰ. μ.Χ.) ἐγκατασταθέντες εἰς τὴν χώραν τὴν μετονομασθεῖσαν Ῥωσίαν (Rossiya).

πρωτ(ο)· α' συνθετ., τὸ ὁποῖον δηλοῖ, α) ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ β' σημαίνόμενον κατέχει τὴν α' θέσιν ἢ τάξιν μεταξύ τῶν σημαινόμενων ὑπὸ τοῦ β' συνθετ., ὡς πρωτεργάτης, πρωτομάστορας, πρωτοπαλλήκαρος κ.λπ., β) ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ β' γίνεται ἡ συμ-

βαίνει διὰ α' φοράν, ὡς πρωτόγαμος, πρωτοφωρῶ κ.λπ., ἢ ἔρχεται α' ἢ διὰ α' φοράν, ὡς πρωτόπαις, πρωτόγαλα κ.λπ., καὶ γ) ἐπίτασιν τῆς τοῦ β' συνθετικοῦ ἐννοίας, ὡς πρωτοφειύστης, πρωτοκλέπτης κ.λπ.

πρωτόθετος, -ος, -ον· (Γραμμ.) ὁ ἀρχικός, ὁ πλασθεὶς πρῶτος, ὁ ἀπολύτως πρωτότυπος· «ῥήματα πρωτόθετα», τὰ σχηματισθέντα παλαιότερον ἐξ αὐτῶν τῶν λεγομένων ριζῶν, ἀπὸ ῥημάτων πρωτοθέτων (ῥηματικά ἢ παραρρήματα): φέρω, σέβομαι, τρέμω· σέβομαι > σοβέω, ἔρχομαι > ὀρχέομαι, νέμω > νωμάω κ.λπ., ἐνῶ «ῥήματα παράγωγα» εἶναι τὰ σχηματισθέντα ἀπὸ ὀνομάτων (ὀνοματικά ἢ παρώνυμα): μωρὸς > μωραῖνον, ἄγγελος > ἀγγέλλω κ.λπ. (βλ. ῥήμα).

πρωτόκλητος, -ος, -ον· (Γραμμ.) (ἐπὶ ὀνομάτων) «τὰ πρωτόκλητα» ἥτοι τὰ κατὰ τὴν α' κλίσιν κλινόμενα (βλ. κλίσις), ἐνῶ πρωτόκλητος, -ος, -ον (= ὁ πρωτοκάλεστος), ἰδίως ὡς ἐπίθ. τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου, ὡς πρώτου ἀκολουθήσαντος τὸν Ἰησοῦν· (φρ.) «ὡς τῶν Ἀποστόλων πρωτόκλητος καὶ τοῦ κορυφαίου αὐτάδελφος» (Μηναῖον Ἑκκλ.).

πρωτόλειον, (-ου), τό· «τὰ πρωτόλεια» (= τὰ πρῶτα λάφυρα εἰς τὸν πόλεμον, οἱ πρῶτοι καρποί)· (φρ.) «πρωτόλεια, τὰ ἀπάργματα τῆς λείας, ἃ τοῖς θεοῖς ἀνέτιθεσαν· ἡ αἱ τῶν καρπῶν ἀπαρχαί, οἷον πρωτολήια» (Φώτιος), «τὰ πρωτόλεια τῶν ἀνοσίων γάμων πραξάμενος» (Διονυσ. Ἀλικ.) // (νεοελλ.) τὰ πρῶτα ἔργα τινὸς καὶ μάλιστα (συνεκδοχικῶς) τὰ πνευματικὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα στεροῦνται ὠριμότητος.

πρῶτος, -ης, -ον· (Γραμμ.) «πρῶτη κλίσις» (βλ. κλίσις) // (Λογ.) «τὰ πρῶτα», αἱ πρῶται ἀναπόδεικτοι προτάσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζονται πάντα τὰ μετὰ ταῦτα συμπεράσματα.

πρωτότυπος, -ος, -ον· πρωτόγονος· ἀρχέγονος*. // (Γραμμ.) «πρωτότυπος λέξις», ἡ μὴ ἔξ ἄλλης παραγομένη (ἀντιθ. παράγωγος*). // (Γραμμ.) «πρωτότυποι λέξεις» εἶναι: α) αἱ ἀποτελούμεναι ἐκ μόνης τῆς ρίζης καὶ ἐκ τῶν πτωτικῶν ἢ προσωπικῶν καταλήξεων, π.χ. (φλόγ-ς) > φλόξ, φημί, ἐσ-μέν κ.λπ., καὶ β) αἱ ἀποτελούμεναι ἐκ τῆς ρίζης καὶ τοῦ προσφύματος (ἤτοι τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως) καὶ τῶν πτωτικῶν ἢ προσωπικῶν καταλήξεων, π.χ. φύ-σις, γραφ-εῦ-ς, γράφ-ο-μεν, λέγ-ε-τε κ.λπ. // «ρίζικα πρωτότυπα», τὰ ὀνόματα ἢ τὰ ρήματα τὰ ἀποτελούμενα ἐκ μόνης τῆς ρίζης καὶ τῶν πτωτικῶν ἢ προσωπικῶν καταλήξεων· «ιδίως πρωτότυπα», τὰ ἀποτελούμενα ἐκ τῆς ρίζης, τοῦ προσφύματος καὶ τῶν πτωτικῶν ἢ προσωπικῶν καταλήξεων // «πρωτότυποι ἀντωνυμίες», αἱ προσωπικαί, εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὰς κτητικάς.

*πταίρω· (ἀμτβ.) (ἐν χρήσει ὡς ἐνεστώς εἶναι τὸ πτάρηναι, οἱ ἄλλοι χρόνοι ἐκ τοῦ πταίρω) (= πταρνίζομαι, κν. φτα(ι)ρνίζομαι, θεωρούμενον ὡς καλὸς οἰωνός). (φρ.) «οὐδὲ λέγει, “Ζεῦ, σῶσον”, εἰάν πτάρῃ (ἐσφαλμ. παρῇ), οὐ γὰρ ἀκούει τῆς ῥινός· πολὺ γὰρ τῆς ἀκοῆς ἀπέχει» (Ἀνθολ. Παλατ. 11. 268) [= «Ζεὺς σῶσον» ἀντὶ τοῦ τῆς δημοτ. «γεια σου», ὅταν τις πταρνίζεται]. (μέλλ.) πταρῶ,

(ἀόρ. β') ἔπτарον· (ὑποτ.) πτάρω, πτάρης, πτάρῃ· — πταρμός, πταρμικός (= ὁ πρό-ξενος πταρμού), πτόρος (= πταρμός), πταρμική (= «θαμνίον ἐστί, κλώνας ἔχον μικρούς, πολλοὺς περιφερεῖς, ὁμοίους ἀβροτόνῳ (= εἶδος ἀφινθίου)· περὶ οὗς φύλλα ἐπιμήκη εὐκίτα τῆς ἐλαίας πολλά· ἐπ' ἅκρῳ δὲ ὥσπερ ἀνθέμιδος κεφάλιον μικρόν, περιφερές, δριμύ κατά τὴν ὁσμήν, ἐρεθιστικὸν πταρμού, ὅθεν καὶ ὠνόμασαι» (Διοσκουρίδης)). (πρβλ.) τὸν κν. «ταμπάκο» (= χόνις ἐκ φύλλων καπνοῦ, ἡ ὁποία εἰσπνέεται διὰ τῆς ῥινὸς καὶ προκαλεῖ πταρμόν).

πταίω· (ἀμτβ.) (= σφάλλομαι, περιπίπτω εἰς πταῖσμα· (φρ.) «κατὰ τί ἔπταισεν ἡμᾶς Κύριος σήμερον ἐνώπιον ἀλλοφύλων;» (Παλ. Διαθ.), ἀποτυγχάνω, (μτφ.) ἀμαρτάνω· (φρ.) «ἐν οἷς μάλιστα μέγала τὰ διαφέροντα ἦν τι πταίσωσιν» (Θουκυδίδης), προσκόπτω· (φρ.) «οἱ φερόμενοι πρὸς τὰς πέτρας πταῖοντες διεσφενδωνῶντο» (Ξενοφῶν). (πρτ.) ἔπταιον, (μέλλ.) πταίσω, (ἀόρ.) ἔπταισα, (πρκμ.) ἔπταικα· (Παθ.) πταίομαι, (ἐπὶ πραγμάτων) (= δὲν ἐπιτυγχάνομαι), ἀἐπταίσθην, (ὑποτ.) πταισθῶ, πρ ἔπταισμαι, (μετχ.) ἐπταισμένος, -η, -ον· — «πταίω τινά» (= κάμνω τινὰ νὰ προσκόψῃ, νὰ σκοντάψῃ)· (παροιμία) «μὴ δις πρὸς τὸν αὐτὸν λίθον πταίειν» (= δὲν πρέπει δις νὰ σφάλωμεν)· — πταῖσμα, πταῖσμος, πταιστός, πταισμάτιον (= μικρὸν πταῖσμα), Πταισματοδικεῖον, Πταισματοδίκη· «τὰ πταίσθεντα» (= τὰ σφάλματα, αἱ ἀποτυχίαι).

πτήσσω· (= ἐμβάλλω φόβον· (ἀμτβ.) συμπτύσσομαι)· πτίσσω (= ἀποφλοιῶ)

πτύσσω (= διπλώνω), (ἐνῶ φυλάττω καὶ φυλάσσω, ἀλάττω καὶ ἀλάσσω, ἐκ τῶν εἰς -σσω μόνον αὐτὰ τὰ τρία σχηματίζονται εἰς -ττω).

πτήσσω· (οὐδέποτε πτήττω)· (μτβ.) «πτήσσω τινά» (= ἐμβάλλω φόβον εἰς τινά)· (ἀμτβ.) (φρ.) «πρὶν τ' ἐχθροὺς πτήξαι» (Θέογνις) (= φοβοῦμαι, τρομάζω, ζαρῶνω ὑπὸ φόβου), (ἐπὶ ζώων ἀγρίων) συστέλλω τὰ μέλη μου ἑτοιμος, ἵνα ὁρμήσω· (φρ.) «ὁ λέων ὁρώμενος οὐδέποτε φεύγει οὐδὲ πτήσσει» (Ἀριστοτέλης)· (πρτ.) ἔπτησσον, (μέλλ.) πτήξω, (ἀόρ. α') ἔπτηξα, (ἀόρ. β') ἔπτακον, (πρκμ.) ἔπτηχα καὶ σπαν. πέπτηχα· — πτώξ (-χός, ὁ (= ὁ λαγός), πτωχός, πτήξις, πτωχεία, πτωχεύω, πτώσσω (= συστέλλομαι), πτωκάς (= ἡ δειλή).

πτίσσω (τι)· (οὐδέποτε πτίττω) (= ἀποφλοιῶν, ἐκλεπίζω, (κν.) ξεφλουδίζω, (φρ.) «ἡ ἀπίστῳ πυρῶν ἡ ἐπισημένῳ» (Ἱπποκράτης)· κοπανίζω ἐντὸς ὄλμου)· (φρ.) «ὕπερθε σιδηρῶ πτίττω» (Λουκιανός)· (πρτ.) ἔπτισσον, (μέλλ.) πτίσω, (ἀόρ.) ἔπτισα· (Παθ.) πτίσσομαι, (ἀόρ.) ἐπτίσθην, (ὑποτ.) πτισθῶ, (πρκμ.) ἔπτισμαι, (μετχ.) ἐπτισμένος -η, -ον· — πτισάνης (= ὁ ἐκλεπίζων), πτισάνη (= κρητὴ ἀπεφλοιωμένη), πτίσις (= ἐκλέπισις), πτίσμα (= ἡ πτισάνη), πτισμός (= ἐκλέπισις), πτισανορρυφία (= ἡ ῥόφησις πτισάνης)

πτύσσω (τι)· (= διπλώνω) (οὐδέποτε πτύττω)· (πρτ.) ἔπτυσσον, (μέλλ.) πτύξω, (ἀόρ.) ἔπτυξα· (Μεσ., Παθ.) πτύσσομαι (= σκεπάζομαι, συγκαλύπτομαι)· (φρ.) «γραμματεῖα ἐπτυγμένα» (Ἡρωδιδανός) (= (δε)διπλωμένα)· (πρτ.) ἔπτυσ-

σόμεν, (παθ. ἀόρ.) ἐπτύχθην, (ὑποτ.) πτυχῶ, (ἀόρ. β') ἐπτύγην, (ὑποτ.) πτυγῶ, πρ ἔπτυγμα καὶ πέπτυγμα, (μετχ.) ἐπτυγμένος, -η, -ον, ὁ ἐπτύγμην· — πτύγμα (= δίπλωσις), πτυχή, πτύξ, πύξ, πύκτης, πυγμή, πυγή (= ὁ προκτός), πτύξις, πτυκτός, πτύχιον, (νεώτ.) πτυχίον*.

πτυχίον τό· ὀρθοτ. πτυκτίον ἢ πτύχιον, διότι τὰ εἰς -ιον τριβράχεια (υ υ υ) προπαροξύνονται, ὡς θρόνιον, πτύχιον κ.λπ., ἐνῶ τὰ δακτυλικά (- υ υ) παροξύνονται, ὡς παιδίον, κλειδίον, ὠτίον, δαδίον.

-πτω· (Ὀρθογρ.) τὰ εἰς -πτω ἔχουν τὸ διήχρονον τῆς παραληγοῦσης βραχύ, π.χ. θάπτω - τὸ θάπτον, τὸ θάψαν· βάπτω, βλάπτω, ῥάπτω, σκάπτω - τὸ σκάπτον, - τὸ σκάψαν, θρύπτω - τὸ θρύπτον, τὸ θρύψαν, τύπτω, καλύπτω κ.λπ. (βλ. -υπτω), ἐξαιροῦνται: τὸ κύπτω - τὸ κύπτον, τὸ κῦψαν, πίπτω, ῥίπτω (τὸ πίπτον, τὸ ῥίψον, τὸ ῥήψαν).

πτῶσις, (-εως), ἡ· // (Γραμμ.) ἕκαστος τῶν ὑπὸ τῆς καταλήξεως προσδιοριζόμενων κλιτῶν τύπων, τοὺς ὁποίους λαμβάνουν τὰ πτωτικά πρὸς δήλωσιν τῶν διαφορῶν σχέσεων εἰς τὸν λόγον· αἱ πτώσεις τῶν ὀνομάτων εἶναι πέντε· ὀνομαστικὴ (ἄλλως εὐθεῖα καὶ ὀρθή), γενική, δοτική, αἰτιατική, κλητική. Καὶ ἐκτὸς αὐτῶν, ὅτε ἐλήφθη πρὸ ὀφθαλμῶν ἡ σημασία καὶ ἡ ἐτυμολογία καὶ κατασκευὴ τῶν πτώσεων, καὶ αἱ τρεῖς παλαιότεραι πτώσεις: ὀργανική, τοπικὴ καὶ ἀφαιρετικὴ, αἱ ὁποῖαι ἢ συνεχωνεύθησαν κατὰ τὸν «συγκρητισμόν*» μετὰ τῶν πέντε γνωστῶν πτώσεων ἢ ἀπωλέσθησαν. Ἡ τοπικὴ εἶχε πτωτικὸν σημεῖον εἰς τὸν ἐνικὸν «-ι», π.χ. Θηβα - ι - γενής, ὁδο - ι - πόρος,

Πυλο-ι-γενής, καί «-σι» εἰς τὸν πληθυντικόν, π.χ. ναυ-σι-πόρος, ταμία-σι, διεσώθη δὲ καὶ εἰς τὰ ἐπιρρήματα Ἀθήνη-σι(ν), θύρα-σι, Πλαταιᾶ-σι, Θεσπιᾶ-σι κ.λπ., κατὰ τὰ ὁποῖα ἔπειτα ἐπλάσθη κατ' ἀναλογίαν καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνικού: Ὀλυμπία > Ὀλυμπίαι, Μουνυχία > Μουνυχίαι κ.λπ. Εἰς αὐτάς τὰς πτώσεις ἀνήχθησαν καὶ ἄλλα ἀπαρέμφοτα, πολλὰ ἐπιρρήματα καὶ προθέσεις (βλέπε ὀνομαστική, γενική κ.λπ.). Ἐκ τούτων τῶν πτώσεων ἡ μὲν ὀνομαστική* καὶ κλητική* λέγονται «ὀρθαὶ ἢ εὐθεῖαι» [καὶ τοῦτο, διότι ἐνωρίτατα ἀνεπτύχθη τὸ μὲν ἢ χρήσις περιφράσεων (τῶν προθέσεων, τῶν ἄρθρων), διὰ τῶν ὁποίων ἐδηλοῦτο ἡ σχέσις, τὸ δὲ ἔπειτα αἱ σημασίαι μερικῶν πτώσεων συνέπεσον κατὰ τὴν χρῆσιν, ὡς οἱ -τούς· αἱ -τάς, π.χ. «οἱ πλείους -τούς πλείους· οἱ βασιλεῖς -τούς βασιλεῖς κ.λπ.], αἱ δὲ λοιπαὶ «πλάγιαι». Προσπίπτει ἡ σύναψις τοῦ «πτῶσις» καὶ «ὀρθή», ὅπου «πτῶσις» μεταφορικῶς ἰσοῦται πρὸς τὸ «τύπος» (πρβλ. «οἰκοδομοῦμαι» (= κατασκευάζω) πλοῖον (ἀντι ναυπηγῶ)· «κόκκινο μελάνι» (ἀντι κόκκινη γραφικὴ ὕλη)· «προσγέωμαι στῆ σελήνῃ» (ἀντι προσσελήνωσις ἥτοι «κοντοζύγωμαι»).

Πρὸ τῆς γενέσεως τῆς κλίσεως αἱ περισσότεραι τῶν πτώσεων εἶναι παλαιαὶ συντακτικαὶ συνεκφοραὶ κατὰ μικρὸν συνενωθεῖσαι εἰς ἀπλοῦς ἐνιαίους τύπους, τοῦτο εἶναι φανερόν καὶ ἐκ τῶν γλωσσῶν τῶν στερουμένων κλίσεων, εἰς τὰς ὁποίας αἱ γυμναὶ λέξεις ἐκφράζουν τὰς ἐννοίας τῶν πραγμάτων ἢ φαινομένων καὶ συνοδεύονται ὑπὸ

βοηθητικῶν λέξεων. χάριν σαφηνείας καὶ ὀρθῆς νοήσεως τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὰς ἄλλας εἰς τὴν πρότασιν.

Οἱ ἀρχαῖοι ὑπέλαβον τὴν ὀνομαστικὴν ὡς βάσιν, ὁπόθεν μετέπιπτον οἱ λοιποὶ τύποι καὶ τὰ παράγωγα, τὰ ὁποῖα ὠνόμασαν πτώσεις, ὅχι δὲ τὴν ὀνομαστικὴν (ὡς καὶ τὴν κλητικὴν*). Οἱ Στωικοὶ ἐκάλεσαν καὶ ταύτην πτῶσιν (τούτεστι τύπον ἰδιαίτερον), ἀλλὰ πρὸς διάκρισιν προσέθεσαν τὰ ἐπίθετα «ὀρθήν» καὶ «εὐθεῖαν», εἰς ἀντίθεσιν δὲ ὠνόμασαν τὰς ἄλλας «πλαγίαις» // αἱ πτώσεις εἶναι δύο εἰδῶν: α) «ἰσχυραί», ἥτοι αἱ τονιζόμεναι ἐπὶ τοῦ θέματος, π.χ. πατέρα, πατέρι, πατήρ καὶ β) «ἀσθενεῖς» αἱ τονιζόμεναι ἐπὶ τῆς καταλήξεως, πατρός, ὀργυιᾶς κ.λπ. // «πτῶσεις ἀόριστοι» εἶναι τινες τῶν πτώσεων ἅνευ ἰδίας πτωτικῆς καταλήξεως· οὕτως ἐκφέρεται ἡ κλητικὴ, ἔπειτα ἡ ὀνομ. τῶν θηλ. πτωτοκλίτων, ὁμοίως ἡ ὀνομαστικὴ, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ διῦκ. καὶ ἡ τοπικὴ τοῦ ἐνικού, ἐν πολλοῖς ἐπίσης στεροῦνται καταλήξεων καὶ τὰ οὐδέτερα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν // δύο πτώσεις (κατὰ συγκρητισμόν*) ἐκφράζονται δι' ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τύπου (ναός, χώρας εἶναι γενικαὶ καὶ ἀφαιρετικά χθονός, τόπου)· οὕτω καὶ ἡ δοτικὴ ἐξέφρασε καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς τοπικῆς· ἡ ὀνομαστικὴ λαμβάνεται καὶ ὡς κλητικὴ, πρβλ. «ὦ σύ», «ὦ οὗτος»· ἡ αὐτὴ δὲ πτῶσις ἐκφέρεται ποικίλως· περὶ τῆς δοτικῆς λέγεται ὅτι εἶχε δύο καταλήξεις -αι καὶ -ει, ὡς καὶ δύο σημασίας, ἡ μὲν δηλοῦσα τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπέβλεπεν ἢ χάριν τοῦ ὁποίου ἐγίνετο ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος, ἡ δὲ σημαίνου-

σα τὸν σκοπόν // αἱ πτώσεις ἔλαβον τὰς ὀνομασίας ἐκ μιᾶς μόνης τῆς κυριωτέρας χρήσεως μὴ ἀποκλείοντες καὶ ἄλλην, π.χ. οὕτως ἡ «δοτικὴ» τίθεται ὡς δόσις, ἐκ τῆς ὁποίας ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα, ἀλλὰ καὶ εἰς λήψιν καὶ ἀφαίρεσιν, οὕτω καὶ ἡ γενικὴ δὲν τίθεται μόνον εἰς δῆλωσιν τῶν γενῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας τῶν περιστάσεων // διὰ τῶν πλαγίων πτώσεων προσδιορίζονται τὰ τῆς προτάσεως μέρη, ὅταν δέχονται μίαν τῶν τριῶν πλαγίων πτώσεων: (γενικὴν) «ἡ γῆ τῶν Ἑλλήνων», (δοτικὴν) «φιλάτος ἐμοί», (αἰτιατ.) «χωλὸς τὸν πόδα» // (Δημοτ.) ἡ δημοτικὴ τυπικῶς (γραμματικῶς) ἔχει τέσσαρας πτώσεις: ὀνομαστικὴν, γενικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν, συντακτικῶς ὅμως ἔχει ἄλλας δύο τὴν δοτικὴν καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν, καὶ ἡ μὲν δοτικὴ ἄλλοτε εἶναι «γενικοφανῆς δοτικὴ», π.χ. «κλειδίᾳ σου ἀγόρασα κι ἀντίκλειδα σου ἀφῆνω» (= ἀφῆνω σοι, σὲ σένα), ἄλλοτε «αἰτιατικοφανῆς γενικὴ», π.χ. «ἐμένα τὸ χάρισε» (= ἐμοί, σὲ μένα)· «μᾶς ἔδωσαν ὅ, τι ζητήσαμε» (= ἔδωσαν ἡμῖν, σὲ μᾶς), καὶ ἄλλοτε «ἀναλελυμένη δοτικὴ» (ἐπὶ τῶν ὀνομάτων καὶ ἐπὶ τῶν ἀντωνυμιῶν), π.χ. «τὸ εἶπε σὲ μένα» (= ἐμοί)· «αὐτὰ πρέπον στὰ παιδιά» (= τοῖς παισὶ)· ἡ δὲ ἀφαιρετικὴ εἶναι καὶ αὕτη α) «γενικοφανῆς ἀφαιρετικὴ», π.χ. «καθόλου μὴ μοῦ τὸ κρύψης» (= ἀπὸ μένα), β) «αἰτιατικοφανῆς ἀφαιρετικὴ», π.χ. «τί σὰς λείπει;» (= ἀπὸ σᾶς), καὶ γ) «ἀναλελυμένη ἀφαιρετικὴ», π.χ. «τὸ κρύβει ἀπὸ μένα»· εἰς τὴν δημοτ. λαμβάνονται αἱ

πτώσεις τῶν ὀνομάτων καὶ καθ' ἑαυτάς, ὡς αὐτοτελεῖς (δευτερεύοντες ὅροι τῆς προτάσεως), τὸ μὲν ὡς ἐπιρρήματα, π.χ. «ἔφυγε ξεμερώματα», τὸ δὲ ὡς ἐπιφωνήματα, π.χ. «ἀνάθεμα σε, ἀχάριστε» (Συντακτ.) σύνταξις τῶν ῥημάτων μετὰ πλαγίων πτώσεων (βλ. ῥῆμα).

πτωτικός, -ή, -όν· ὁ τῆς πτώσεως // (Γραμμ.) «πτωτικὰ τὰ» εἶναι τὰ κλινόμενα κατὰ πτώσεις, ἥτοι τὰ τέσσαρα ὀνομαστικὰ μέρη τοῦ λόγου (ἄρθρον, ὄνομα οὐσιαστικόν ἢ ὄνομα ἐπίθετον, ἀντωνυμία καὶ μετοχή).

πυγή, (-ῆς), ἡ· (= ὁ πρωκτός), ἄλλο πηγὴ (= ἡ κρήνη)· σεισopyγίς (= ἡ σουσούραδα· (ἐπὶ γυναικός) ἡ σείουσα τὸν πρωκτόν), πυγολαμπίς (= τὸ ἔντομον κν. κωλοφωτιά) οὕτω καὶ εὐ-πύγος, καλλι-πύγος, κατα-πύγων, μελάμ-πύγος κ.λπ.

πυνθάνομαι (τι)· (= μανθάνω ἐρωτῶν ἢ ἐξ ἀκοῆς· ζητῶ νὰ μάθω, ἐρωτῶ, ἀκούω, μανθάνω περὶ τίνος)· (πρτ.) ἐπυνθανόμην, (μέλλ.) πεύσομαι, πευσούμαι (δωρικ.), (ἀόρ.) ἐπυθόμην, (πρκμ.) πέψυμαι, (ὑπερσ.) ἐπεπύσμη· (ὑποτ.) ἐπυνθάνωμαι, ἀπύθωμαι, πρ πεπυσμένος ὦ· (εὐκτ.) ἐπυνθανοίμην, μ πευσοίμην, ἀπυθοίμην, πρ πεπυσμένος εἶην· (προστ.) ἐπυνθάνου, ἀπυθοῦ, πρ πέψυσο· (ἀπαρ.) ἐπυνθάνεσθαι, μ πεύσεσθαι, πευσεῖσθαι, ἀπυθεσθαι, πρ πεπύσθαι· (μετχ.) ἐπυνθανόμενος, -ομένη, -όμενον, μ πευσόμενος, -σομένη, -σόμενον, πευσούμενος, -σουμένη, -σούμενον, ἀπυθόμενος, -ομένη, ὁμενον, πρ πεπυσμένος, -μένη, -μένον· — «πυνθάνομαι τίνος ἢ τίνος τι» (= μανθάνω ἀπὸ τίνος ἢ ἐρωτῶ τινα· (φρ.) «ἀνακτος αὐτοῦ πάντα πεύσομαι λόγον» (Αἰσχύλος).

«πυνθάνομαι τινά τινος» (= ἐρωτῶ περί τινος)· (φρ.) «τὸν ἄνδρα πυνθάνου τῶν ὁδοιπόρων ἀπάντων»· (Ἀριστοφάνης) (= διὰ τὸν ἄνδρα ἐρώτησον ὅλους τοὺς ὁδοιπόρους), (μετὰ κατηγ. μετοχῆς)· (φρ.) «ὡς ἐπύθετο τῆς Πύλου κατειλημμένης» (Θουκυδίδης), (εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν μετ' εἰδικοῦ ἄπαρ. ἢ εἰδικῆς προτάσεως)· (φρ.) «ἐπύθοντο αὐτὸν πορευέσθαι ἐπὶ τὸ ἄστυ» (Ἡρόδοτος), (καὶ μετὰ πλαγίας ἐρωτήσεως, ζητῶ νὰ μάθω ἐάν, πότε, ποῦ κ.λπ.)· (φρ.) «πυνθώμεθα ὅπου ποτ' ἐσμέν» (Σοφοκλῆς)· — πευθῶ (= ἀγγελία), πύστις (= πληροφορία ἐρώτησις), ἄ-πυστος (= ἀπληροφόρητος), πευθῆν (= κατάσκοπος, ἐρευνητής, ὁ ζητῶν πληροφορίας, ἀνάλογον πρὸς τὸ βεπόρτερ), πεύθομαι (= πυνθάνομαι), πύσμα (= ἐρώτησις), ἔκπυστος (= γνωστός)· (φρ.) «πυνθάνεσθαι σημαίνει καὶ τὸ ἀκούειν καὶ τὸ μανθάνειν, κεῖται δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπερωτᾶσθαι παρὰ Θουκυδίδην» (Βεγκ. Ἀνέκδ.).

πυκάζω (τι)· (= περικαλύπτω· (φρ.) «νεφέλη πυκάσασα ἐ αὐτήν» (Ἰλιάς)· κάμνω τι πυκνόν· συγχλείω, κλείω)· (φρ.) «ἐντὸς πυκάζοιεν σφέας αὐτούς» (Ὀδύσεια)· (Μεσ.) διακοσμῶ· (φρ.) «ἄρματα δὲ χρυσῷ πεπυκασμένα κασσιτέρῳ τε» (Ἰλιάς)· (πρτ.) ἐπύκαζον, (μέλλ.) πυκάσω, (ἀόρ.) ἐπύκασα, (ὑποτ.) πυκάσω· (Παθ.) πυκάζομαι, (ἀόρ.) ἐπυκάσθην, (ὑποτ.) πυκασθῶ, πρ πεπυκάσμαι, (μετχ.) πεπυκασμένος, -η, -ον· — πύκα (= συχνάκις, πυκνά).

πυρ· (Ὁρθογρ.) εἰς τὰ γήσια σύνθετα*, ἦτοι τὰ ἔχοντα τὸ θέμα πῦρ (πυρός) ὡς ἄ συνθετικόν, τὸ ὅ ἐῖναι βραχύ: πῦ-ράγρ, α,

πῦ-ρογενής, πῦ-ρακτῶ, Πῦριλάμπης, Πῦριφλεγέθων, πῦρετὸς κ.λπ., εἰς δὲ τὰ νόθα σύνθετα, ἦτοι τὰ ἔχοντα ὡς ἄ συνθετικὸν πτῶσιν ὁλόκληρον (τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ) τὸ ὅ ἐῖναι μακρόν: πῦραύστης, Πῦραιγμης, Πῦρήν ἢ Πῦρηναῖος κ.λπ. (βλ. συλλαβισμός), (βλ. κλίσιν εἰς μεταπλαστά).

πυράζω· (= πυρακτῶ)· πυρράζω (πυρρός) (= εἶμαι ἐρυθρός)· πειράζω (= ἐξετάζω, δοκιμάζω, (νεωτ.) ἐνοχλῶ).

πυρός, (-οῦ), ὁ· (καὶ σπυρός, ἐξ οὗ σπυρὶ = ὁ σῖτος)· πηρός, -ά, -όν (= βεβλαμμένος κατὰ τι μέρος τοῦ σώματος, κν. σακάτης)· πυρρός, -ά, -όν (καὶ ἰων.) -ή, -ό (= ἐρυθροκίτρινος)· πῆρος, (-ου), τό (= ἀμβλύτης)· πῆρος καὶ πύρος, (-ου), ὁ (τὸ μῆλον, ἢ ἀπιδέα)· Πύρρος, (-ου) ὁ (ὁνομα κύριον)· πυρός, -ή -ό (= ὁ διάπυρος, ὁ φλογερός)· (φρ.) «πυρὴ φωτιά» (Ἑρωτόκριτος).

πύστις, (-εως), ἡ· (πυνθάνομαι) (= ἐρώτησις, πληροφορία)· πίστις, (-εως), ἡ (= ἐμπιστοσύνη, πεποίθησις περί τινος πράγματος).

-πωλης· (Ὁρθογρ.) τὰ εἰς -πώλης σύνθετα ἔχουν τὴν μὲν κλητικὴν εἰς -α βραχύ, (ἄ), ὡς ὧ βιβλιοπῶλα, ὧ ἀνθοπῶλα, ὧ ἀρτοπῶλα κ.λπ., τὰ δὲ θηλυκά των παροξύτονα εἰς -πωλις, ὡς βιβλιόπωλις, (-ώλιδος), ἢ αἰτ. τὴν βιβλιόπωλιν, ἀνθόπωλις, (-λιδος), ἢ, τὴν ἀνθόπωλιν, ἀρτόπωλις, (-ιδος), ἢ, τὴν ἀρτόπωλιν κ.λπ., ἀλλὰ τὰ ἐκ τῆς πόλεως: καλλιπόλις, (-εως), ἢ, μητρόπολις, (-εως), ἢ.

πώλης, (-ου), ὁ· (= ὁ πωλητής)· πόλις, (-εως), ἡ (ὡς καὶ νῦν).

πῶλῶ (-έω) (τινί τι)· (= δίδω ἐμπόρευ-

εἷς τινὰ καὶ λαμβάνω χρῆμα, προσφέρω εἰς πώλησιν, ἀντίθετον ἀγοράζω, ὠνοῦμαι, παθητ. ἐκτίθεμαι πρὸς πώλησιν)· (φρ.) «ταῦτα τοιαῦτα ὄντα οὕτω τίμα πωλεῖται τοῖς τυράννοις» (Ξενοφών)· (πρτ.) ἐπώλουν, (μέλλ.) πωλήσω, (ἀόρ.) ἐπώλησα, (πρkm.) πέπρακα, (ὑπερσ.) ἐπεπράκειν· (ὑποτ.) ἐ πῶλῶ, ἂ πωλήσω, πρ πεπράκω, πεπρακῶς ὧ· (εὐκτ.) ἐ πωλοῖμι, πωλοῖην, μ πωλήσοιμι, ἂ πωλήσαιοι, πρ πεπράκοιμι, πεπρακῶς εἶην· (προστ.) ἐ πῶλει, ἂ πώλησον, πρ πεπρακῶς ἴσθι· (ἀπαρ.) ἐ πωλεῖν, μ πωλήσειν, ἂ πωλήσαι, πρ πεπρακέαι· (μετχ.) ἐ πῶλῶν, -οῦσα, -οῦν, μ πωλήσων, -σουςα, -σον, ἂ πωλήσας, -σασα, -σαν, πρ πεπρακῶς, -κυῖα, -χός·

// πωλοῦμαι (-έομαι)· π ἐπωλούμην, μ πωλήσομαι, ἂ ἐπωλήθην· (ὑποτ.) πῶλῶμαι, (ἀόρ.) πωληθῶ, (εὐκτ.) ἐ πωλοῖμην, μ πωλησοίμην, ἂ πωληθείην, (προστ.) ἐ πῶλου, ἂ πωλήθητι· (ἀπαρ.) ἐ πωλεῖσθαι, μ πωλήσεσθαι, ἂ πωληθῆναι· (μετχ.) ἐ πῶλούμενος, -ομένη, -ούμενον, μ πωλησόμενος, -ομένη, -όμενον, ἂ πωληθείς, -θείσα, -θέν· (φρ.) «πῶλῶ τέλη» (= πῶλῶ τοὺς φόρους)· (δημ.) (φρ.) «ἐπούλησε τὴν ψυχὴν τοῦ στο διάβολο» (= παρεδόθη ὁλοφύχως εἰς τὸ κακόν)· — πώλης (= πωλητής), πωλητής, πώλησις, ἀπώλητος, πωλητήριον, πώλημα, πωλή (= πώλησις), πωλητήρ, πωλητικός, πωλήτρια· — «π ῶ λ ῶ» (= ἐκθέτω πρὸς πώλησιν καὶ ζητῶ ἀγοραστὴν), τὸ δὲ «ἀ π ο δίδ ο μ α ι» (= εὐρῶν ἀγοραστὴν δίδω τι καὶ λαμβάνω τὸ ἀντίτιμον).

πῶρῶ (-όω)· (<πῶρος) (= μεταβάλλω εἰς πῶρον, εἰς λίθον (κν. πουρί), ἀπολιθώ-

νω· (παθ.) (φρ.) «λίθος πεπῶρωμένος» (Αἰλιανός)· (ἐπὶ τοῦ πινομένου ὕδατος) (= μεταβάλλομαι εἰς πῶρινον λίθον εἰς τὴν κύστιν)· (φρ.) «συναρμῶζει πρὸς ἑωυτὸ καὶ οὕτως αὔξεται τε καὶ παροῦται» (Ἱπποκράτης)· (μτφ.) (= καθιστῶ τινὰ ἀσυνείδητον, ἀναίσθητον)· (φρ.) «ἦν αὐτῶν ἡ καρδία πεπῶρωμένη» (ἐπὶ ὀφθαλμῶν) (= τυφλοῦμαι)· (φρ.) «πεπῶρωνται γὰρ ἀπὸ ὀργῆς οἱ ὀφθαλμοί μου» (Παλ. Διαθ.)· (ἐπὶ σαρκός) (= ναρκοῦμαι)· (φρ.) «ὑπὸ τῆς πεπῶρωμένης ἐκ τοῦ στέατος σαρκός»· (πρτ.) ἐπῶρουν, (μέλλ.) πῶρῶσω, (ἀόρ.) ἐπῶρῶσα, (ὑποτ.) πῶρῶσω, (παθ. ἀόρ.) ἐπῶρώθην, (παθ. πρkm.) πεπῶρωμαι, (μτχ.) πεπῶρωμένος, -μένη, -μένον· — πῶριος, πῶριασις, πῶριον (πωρί, πουρί), πῶροειδής, πῶροκλήη, πῶρόλιθος, πῶρωσις*, πῶρόμφαλον, πῶρώδης (= ὅμοιος πρὸς πῶρον), ἐνῶ πορώδης (= ὁ πλήρης πόρων, ὁπῶν), πῶρωμα (= κάλλος, ῥόζος)· — ἐνῶ πῶρῶ (-έω) (<πῶρος = τυφλός, ταλαίπωρος) (= εἶμαι δυστυχής, ἄθλιος· τυφλός)· τὸ *πῶρω (καθ' ὑπόθεσιν ὡς ἐνεστῶς τοῦ ἐνεργ. ἀορ. ἔπορον καὶ τοῦ παθ. πρkm. πέπρωμαι) (= προσφέρω, παρέχω, δωροῦμαι)· ἐν χρήσει τὸ γ' ἐνικὸν τοῦ πρkm. πέπρωται (= εἶναι πεπρωμένον, κν. «εἶναι ἀπὸ τῆ μοῖρα γραφτόν»).

πῶρωσις, (-εως), ἡ· (<πῶρος (κν.) τὸ πουρί), πῶρῶ (= λιθοποιῶ) (= σκληρύνει τῆς καρδίας, ἀναισθησία).

πῶς· ἐπίρρημα τροπικόν, ἐρωτηματικόν (= τίνι τρόπῳ, κατὰ ποῖον τρόπον), π.χ. «πῶς τοῦτ' ἔλεξας» (Αἰσχύλος)· εἰς πλαγίας ἐρωτήσεις ἀντὶ τοῦ «ὅπως», π.χ. «εἴωθας πῶς ἔχει τὰ πλεῖστα ἐρωτᾶν»

(Ξενοφῶν)· (δημοτ.) α) λαμβάνεται εἰς αὐτὴν ἔχων αἰτιολογικὴν σημασίαν, π.χ. «πῶς (= γιατί;) δὲν μοῦ τὸ ἀνέφερές πιὸ μπροστά», β) τίθεται ὡς ἀπλὴ ἀπάντησις εἰς ἐρώτησιν, ἢ ὁποῖα ἐγένετο μετὰ τῆς ἐννοίας ὅτι τὸ ἐρωτώμενον ἐπετελέσθη, π.χ. «ἐμαγεύευνες; πῶς» (= βεβαιότατα), γ) χρησιμοποιεῖται πολλάκις ὡς ἐπιτιμητικόν, π.χ. «πῶς φέρεσαι ἔτσι;», δ) δηλοῖ εἰς ἐρωτήσεις ἀναφωνήσεως τὸ ἀδύνατον ἢ τὸ ἀποδοκιμαζόμενον, π.χ. «πῶς νὰ μὴ σὲ ἀγαπῶ τέτοιος ποὺ εἶσαι» (= εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ σὲ ἀγαπῶ), ε) εἰσάγει πλαγίαν ἐρώτησιν, π.χ. «ρώτησε πῶς πηγαίνει τὸ κυνήγι», «σκέπτομαι πῶς νὰ τὰ καταφέρω»· τὸ τροπικὸν τοῦτο ἐπίρρημα μετὰ τοῦ μορίου «σὰ ν» πρὸ αὐτοῦ (σάμπως) κολάζει τὴν ἔννοιαν τῆς ὀριστικῆς, π.χ. «σάμπως καλὰ τὰ λείει» (= νομίζω).

// «πῶς» (δημοτ.) σύνδεσμος εἰδικὸς (= ὅτι), π.χ. «φαίνεται πῶς ἐπτάχενσε»· ἀναφορικὸν ἐπίρρημα (= καθῶς, ὅπως) συνήθως μετὰ τῆς προθέσεως «κατὰ», π.χ. «κατὰ πῶς ἔγινε, εἶναι νὰ τὸν λυπᾶσαι»· ὡς αἰτιολογικόν, π.χ. «τὸ κορίτσι ἦταν ἀπαρηγόρητο πῶς ἦταν βαρεῖα ἄρρωστο» (= γιατί ἦταν)· // (ἀρχ. νεωτ.) «πῶς» ἐγκλιτικὸν μόριον, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸν τρόπον, τὸ ὅπωςδῆποτε, πολλάκις καὶ μετ' ἄλλων μορίων, π.χ. «οὐ μὲν πως ἄλιον πέλει ὄρχιον» (Ἰλιάς)· «ἔλεξεν ὧδέ πως εἰς τὸ μέσον τῶν ταξιαρχῶν» (Ξενοφῶν)· (νεωτ.) «εἶναι ἀνυπόφορός πως ἢ συμπεριφορὰ του»· τίθεται καὶ ὡς μὴ ἐγκλητικόν (= κατὰ τινα τρόπον), π.χ. «ταὺς γέροντας τοὺς ἀφειμένους φατέον εἶναι μὲν πως πολίτας» (Ἀριστοτέλης).

